

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. VI — STUK 14.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienst-
jaar 1921.

MOTIE.

Motie, voorgesteld door de heeren Vreede, Oetoyo, Suys,
Teeuwen, Djajadiningrat en Van Hinloopen Labberton.

Ingezonden 7 Juli 1920.

De Volksraad,

van oordeel dat het de sociale plicht van den dienst
van het boschwezen is te zorgen dat de volkshuishouding
met het daarvoor noodige hout in voldoende hoeveelheden
en tegen matige prijzen wordt voorzien;

van oordeel dat die dienst thans aan dien plicht niet
op bevredigende wijze tegemoet komt;

van oordeel dat het fiscale belang van de schatkist bij
het volbrengen van dien plicht zoo noodig moet wijken
voor het sociale belang der volkshuishouding;

noodigt de Regeering nit krachtige maatregelen te ne-
men tot verbetering der houtvoorziening, zoowel voor het
heden als in de toekomst;

verzoekt de Regeering daartoe allereerst over te gaan
tot de uitvaardiging van een verbod op den houtuitvoer;
en gaat over tot de orde van den dag.

In de vergadering van 12 Juli werd vóór het slot in-
gevoegd:

verzoekt de Regeering voorts in het stelsel van Staats-
exploitatie der djatibosschen op Java geen wijziging te
brengen zonder daarin den Volksraad te hebben gekend.

Aldus aangevuld werd de motie in dezelfde vergadering
aangenomen.

1920
III
1^e zitting

F 6
9390

EX LIBRIS
UNIVERSITATIS
NOVIOMAGENSIS
A. 682.707.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. VI — STUK 15.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MOTIE.

Motie, voorgesteld door de heeren Vierhout, Dwidjosewojo, Laoh en Kamil.

Ingezonden 7 Juli 1920.

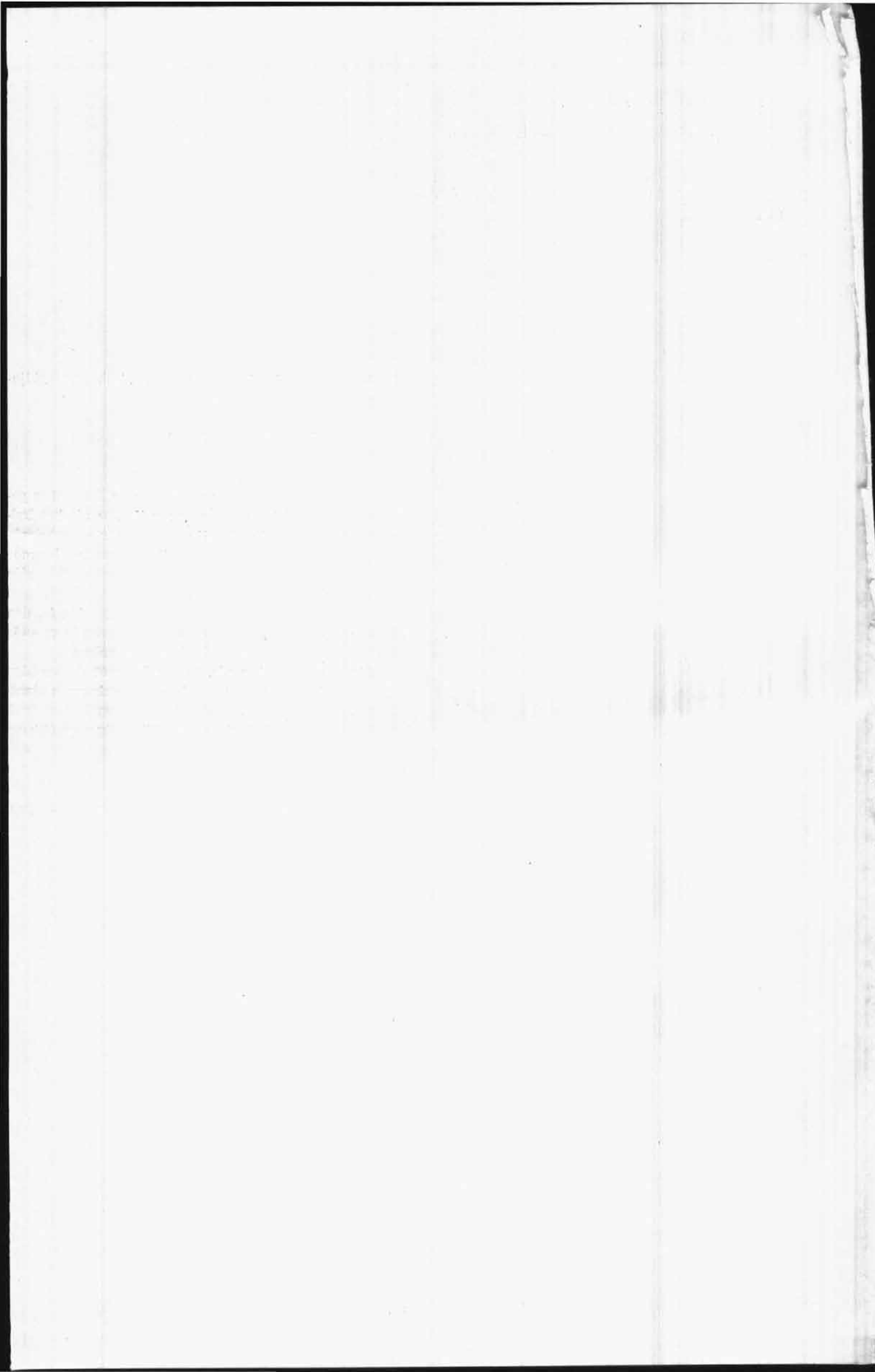
De Volksraad,

overwegende dat de tot nu toe door de Regeering gevolgde voedselpolitiek den hoogen prijs der uit het buitenland ingevoerde rijst in zijn volle zwaarte doet drukken op die gebiedsdeelen der buitengewesten die voor hunne voedselvoorziening op buitenlandsche rijst zijn aangewezen;

van oordeel, dat het de roeping der Regeering is, den druk der tijden zoo gelijkmatig mogelijk over de geheele bevolking van Nederlandsch-Indië te verdeelen;

noodigt de Regeering uit, in overleg met de hoofden van gewestelijk bestuur en met in acht neming van plaatselijke omstandigheden, zoodanige maatregelen te treffen, dat de hooge rijstprijis zoo gelijkmatig mogelijk op de bevolking van geheel Indië drukke.

Deze motie is in de vergadering van 12 Juli verworpen

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. VI — STUK 16.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienst-
jaar 1921.

MOTIE.

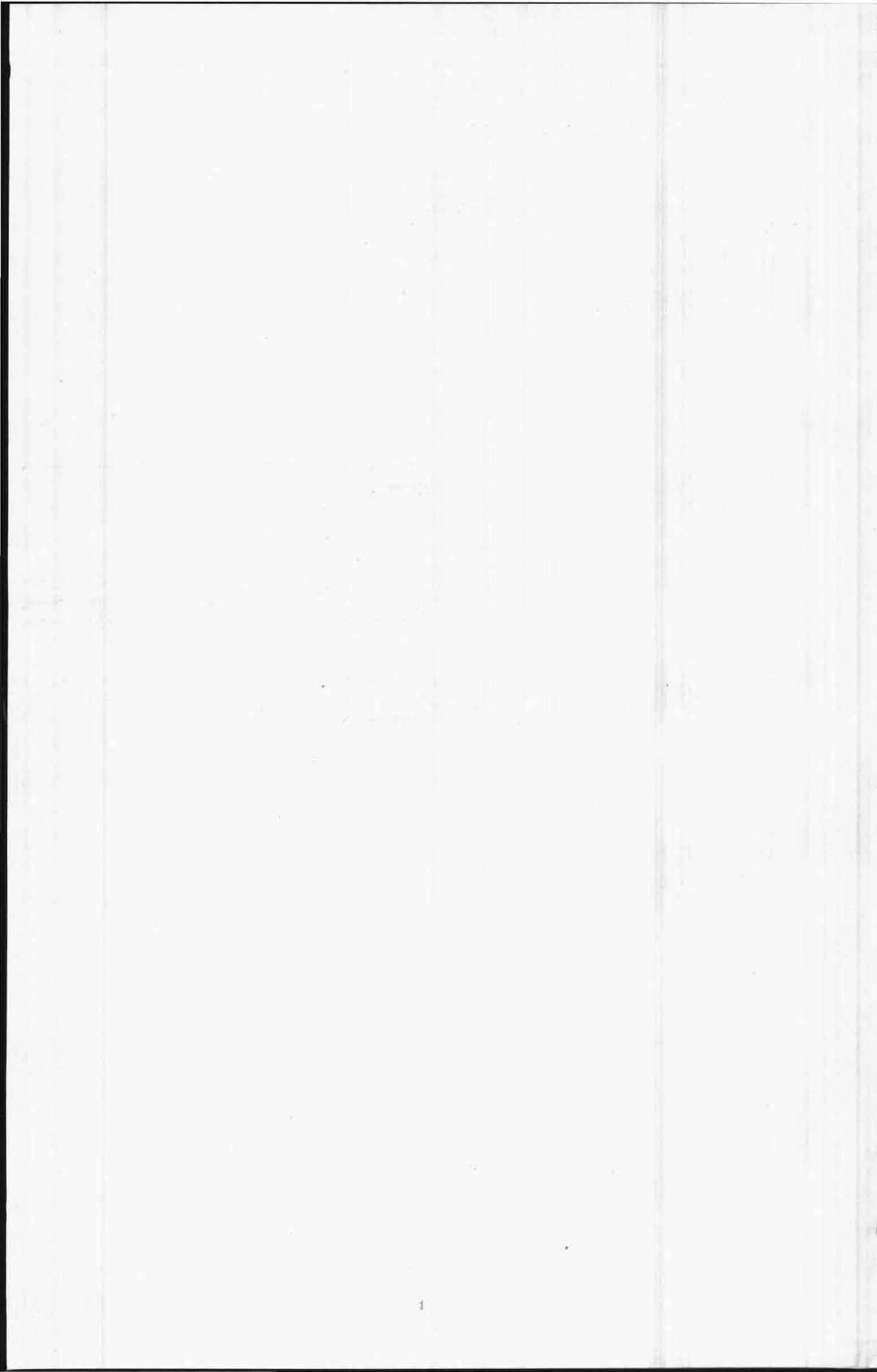
Motie, voorgesteld door de heeren Vierhout, Suys en
Cramer.

Ingezonden 7 Juli 1920.

De Volksraad,
van oordeel, dat de Regeering mede verantwoordelijk
is voor de lasten waarmede particuliere ondernemingen,
welke het karakter dragen van openbare verkeersdien-
sten, het economisch leven bezwaren bijwege harer ver-
voerstarieven;

noodigt de Regeering uit, het daarheen te leiden dat
deze vervoerstarieven onderworpen zullen zijn aan de
goedkeuring der Regeering.

Deze motie is in de vergadering van 12 Juli ingetrokken.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. VI — STUK 17.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

AMENDEMENT.

Amendement ingediend door de heeren Van Hinloopen Labberton, Dwidjosewojo en Abdoel Moeis.

Ingezonden 12 Juli 1920.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in Hoofdstuk II der Uitgaven, afdeeling VI van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921 in te voegen, onderafdeeling 639A: „Uitgaven van persoonlijke aard voor den dienst der Industrialisatie van Indië Memorie.

Toelichting.

Ten einde de industrialisatie van Indië aan te vatten en door te zetten in zoodanig tempo als met de behoeften, welke voorziening eischen in overeenstemming zal zijn, dient een dienst der industrialisatie in het leven te worden geroepen, waarbij bekwame adviseurs der Regeering en uitnemende vakmensen te werk gesteld zullen moeten worden op zoodanige gunstige financieele en positievolle voorwaarden, dat het behoud van goede krachten voor dezen dienst verzekerd zal zijn.

VAN HINLOOPEN LABBERTON.
DWIDJOSEWOJO.
ABDOEL MOEIS.

Dit amendement is in de vergadering van 12 Juli aangenomen.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIE VOOR HET DIENSTJAAR 1921

(INDISCH ONTWERP).

AFDEELING VII.

DEPARTEMENT B. O. W.

STUK I.

Memoric van Toelichting.

ALGEMEENE OPMERKINGEN.

Deze afdeeling wijst, bij vergelijking met de begrooting voor 1920, een eindcijfer aan, dat f 27 233 929 hooger is.

Deze verhooging is daaraan toe te schrijven, dat meer is aangevraagd:

voor gewone uitgaven	f 12 151 379
„ buitengewone uitgaven	12 694 050
„ vlootuitbreiding	2 100 000

f 26 945 429

De hoogere raming van de gewone uitgaven houdt verband eensdeels met de uitbreiding van den dienst in het algemeen, anderdeels met de algemeene stijging van de prijzen der materialen en van de arbeidsloonen.

De buitengewone uitgaven en de uitgaven voor de vlootuitbreiding zijn reeds opgenomen in § 2 van stuk F.

Van de gewone uitgaven is meer aangevraagd voor:

a. aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor den dienst der burgerlijke openbare werken en voor den baggerdienst	f 1 037 700
b. personeel van den waterstaat en de burgerlijke openbare werken ±	315 000
c. gebouwen voor den burgerlijken dienst, voor zoover niet afzonderlijk uitgetrokken	5 599 000
d. gebouwen en werken ten behoeve van den post-, telegraaf- en telefoondienst	882 600
e. gebouwen en andere werken ten behoeve van de Landsdrukkerij	286 500
f. gebouwen en andere werken behoorende tot het departement der Marine	512 300
g. bruggen, wegen en daarmede verband houdende waterstaatswerken	2 748 500
h. verdere uitgaven van den dienst van den waterstaat	82 500
i. bedrijf van de verschillende havens	2 451 100
j. baggerdienst	739 100
k. verdere uitgaven voor 's Lands burgerlijke pakhuisen	76 100

Daarentegen is minder uitgetrokken voor:

a. bevoeiings-, afwaterings- en waterkeeringswerken	f	602 500
b. werken in het belang der volksgezondheid		898 200
c. werken behoorende tot het bedrijf der kleine havens		904 000
d. verbetering van den slibarbeid in het Westgat van Soerabaja		124 400
omdat de onder c en d bedoelde werken, ten vorigen jare onder de gewone uitgaven, thans onder de buitengewone uitgaven zijn gebracht;		
e. huishuurvergoeding en lokaalhuur, alsmede uitgaven voor grondhuur en verhuur van gebouwen		84 400

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 701. Personeel van het departement.
Onderdeel b. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van den secretaris en de verdere ambtenaren (+ f 1 800).

Voor aanvangsbezoldigingen van de commiezen-redacteur is f 1 800 meer uitgetrokken, als gevolg van de nieuwe wedderegeling voor die ambtenaren, waarvoor bij de 1e algemeene aanvullingsbegrooting voor 1920 een Memoriepost is opgebracht (vergelijk de gedrukte stukken, tweede gewone zitting 1919, onderwerp 3, stuk 7, blz. 1 en 5).

Onderdeel c. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de ambtenaren (— f 2 340).

Tengevolge van personeelwisselingen is de raning verminderd met f 5 940
daarentegen verhoogd met 3 600

Blijft minder f 2 340

Voor de toelichting worde verwezen naar den volgenden post.

Verhoging van de eindbezoldiging verbonden aan de betrekking van beheerder van de boekerij- en van den voorraad meet- en teekenwerktuigen bij het Departement der Burgerlijke Openbare Werken (f 3 600).

Met het oog op de voor het beheer van de boekerij en van den voorraad meet- en teekenwerktuigen bij het Departement der Burgerlijke Openbare Werken vereischte bijzondere kennis van meet- en teekenwerktuigen is bedoeld beheer tot dusver opgedragen aan een Waterstaatsopzichter, die voor het verrichten van buitenwerk min of meer ongeschikt is.

In verband daarmee is bij de instelling van de betrekking van beheerder van voormelde boekerij en van den voorraad meet- en teekenwerktuigen (Staatsblad 1917 No. 319), de aan die betrekking verbonden eindbezoldiging op een gelijk bedrag gesteld als de destijds ingevolge Staatsblad 1912 No. 247 voor een Waterstaatsopzichter hoogst bereikbare maandwedde, n.l. f 400 (f 375 + f 25 voor het bezit van het Architectdiploma).

Aangezien deze maandwedde, gerekend van 1 Januari 1918, gebracht is op f 475 (Staatsblad 1919 No. 620), is het gewenscht ook de eindbezoldiging van beheerder te verhoogen tot f 475 's maands.

Was bij het voorstel tot herziening der inkomsten o. m. van de Waterstaatsopzichters, hetwelk geleid heeft tot het in evengenoemd Staatsblad opgenomen besluit er rekening mede gehouden, dat de tegenwoordige beheerder, indien hij in de betrekking van opzichter bij den Waterstaat was blijven doordienen, op 1 Januari 1918 een maandwedde van f 450 zou hebben genoten, dan zoude het onderwerpelijk voorstel gelijktijdig met de herziening

van de inkomsten der Waterstaatsopzichters reeds op de aanvullingsbegrooting van 1918 zijn gebracht.

In verband hiermede ware zijn ambtelijke staat van 1 Januari 1918 af te herzien.

Voor 1921 is derhalve gerekend op eene meerdere uitgaaf van $4 \times 12 \times f 75 = f 3 600$.

Onderdeel *d*. Aanvangsbezoldigingen van de klerken en het minder personeel, alsmede schrijffloonen (+ *f* 540).

In verband met de toeneming van de werkzaamheden bij het departement is voor het inlandsch personeel *f* 540 meer uitgetrokken dan voor het vorige jaar.

Onderdeel *e*. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de klerken en het minder personeel (— *f* 1 159).

Tengevolge van personeelwisselingen is voor nevenvermeld onderdeel *f* 1 159 minder uitgetrokken dan ten vorigen jare.

Onderafdeeling 702. Verdere uitgaven van het departement.

Onderdeel *b*. Samenstelling en uitgaaf van het verslag der burgerlijke openbare werken en van andere bescheiden betreffende het departement (+ *f* 3 600).

Daar wegens gebrek aan technisch personeel in het verschijnen van de jaarverslagen over de Burgerlijke Openbare Werken in Nederlandsch-Indië groote achterstand voorkomt en de samenstelling dier verslagen niet gedurende de kantooruren kan geschieden, zullen de daaraan verbonden werkzaamheden na kantoortijd aan bedoeld personeel tegen een maandelijksche tegemoetkoming worden opgedragen.

Voor 1921 wordt daarvoor een bedrag van *f* 3 600 noodig geacht, in verband waarmede de omschrijving van den post is aangevuld.

Onderdeel *c*. Uitgaven ten behoeve van eene inrichting voor het vervaardigen van lichtdrukken (+ *f* 1 500).

De hoogere raming houdt verband met het steeds grooter wordend aantal te verstrekken blauwdrukken, zoodat mede met de voortdurende stijging van de prijzen van papier en chemicaliën.

Onderafdeeling 703. Personeel van den waterstaat en de burgerlijke openbare werken met uitzondering van het personeel bedoeld bij de onderafdeelingen 717 en 719.

Omtrent de verschillen in de ramingen van het deskundig personeel voor 1921, vergeleken bij die voor 1920 wordt verwezen naar de afzonderlijke raming VII, 1.

Onderdeel *a*. Bezoldigingen en toelagen van het deskundig personeel bij den algemeenen dienst van den waterstaat (+ *f* 113 340).

De verschillen houden mede verband met de verdeling van het personeel over de verschillende onderdeelen van den dienst.

Onderdeel *b*. Als boven bij de bevoeiingsafdeelingen (+ *f* 290 000).

De bij nevenvermelde onderdeelen uitgetrokken sommen voor regelmatige verhoogingen van bezoldiging zijn gegrond op de aanspraken der ambtenaren op die verhooging.

Onderdeel *c*. Als boven bij den gewestelijken dienst (+ *f* 50 000).

Verder is bij de onderdeelen *a*, *b*, *c* en *e* gerekend op eene uitbreiding van het personeel met 6 ingenieurs voor de Landsgebouwen, 50 ingenieurs, 25 opzichters voor de Landsgebouwen, 18 teekenaars, 10 opnemers en 80 onderopzichters.

Onderdeel *d*. Als boven voor de verkeerswegen op de Buitengewesten (+ *f* 8 000).

In verband met de algemeene toeneming van het aantal bouw- en waterstaatswerken is het noodig de sterkte van het technisch personeel uit te breiden.

Onderdeel *e*. Als boven bij de verschillende bevoeiingsopnemingen en werken in uitvoering en voor het waterbeheer buiten de bevoeiingsafdeelingen (+ *f* 47 150).

Aangezien de beschikking over het meerdere personeel slechts geleidelijk zal kunnen worden verkregen, kan volstaan worden met voor het jaar 1921 te rekenen op de helft van de meer geraamde kosten.

Ten slotte wordt voor verder Europeesch en inlandsch personeel voor 1921 voor de onderdeelen *b* en *e* onderscheidenlijk *f* 108 200 en *f* 4 050 meer dan ten vorigen jare uitgetrokken.

Deze hoogere raming houdt verband;

1e. met de meer intensieve werking van den irrigatiedienst als gevolg van het streven naar opvoering van de voedselproductie en verder met de geleidelijke stijging der uitgaven voor bezoldiging, zoodat van het ten deele nog jonge mantri-personeel, als van het overige lager personeel;

2e. met de reeds voor het vorige jaar voor het lager personeel bij de irrigatieafdeelingen te laag gebleken raming.

Het is inzonderheid deze groep van beampten, welke door de meerdere intensivering van het irrigatiebeheer in het voorlaatste jaar een belangrijke uitbreiding heeft moeten ondergaan.

Onderdeel *h*. Bezoldigingen van het administratief personeel daaronder begrepen kantoorbedienden, alsmede schrijffloonen (+ f 52 572).

De raming is vermeerderd met:

- f 47 000 voor klerken en bedienden, zoomede de schrijffloonen ten behoeve van de bevoeiingskantoren;
 1 800 voor uitbreiding van het personeel bij de irrigatieafdeeling Pekalen-Sampean met een boekhouder op eene bezoldiging van f 150 's maands;
 1 800 voor idem als boven bij de irrigatieafdeeling Serang;
 1 200 omdat op de fondsen voor de indienststelling van een commies-boekhouder op het waterstaatskantoor te Djambi bij de begrooting van het vorige jaar slechts over 6 maanden behoefde te worden gerekend;
 925 voor regelmatige verhoogingen van bezoldiging;

f 52 725, daarentegen verminderd met

153, omdat voor de afronding van den post voor 1921 in vergelijking met 1920 de raming met dat bedrag is verminderd.

f 52 572

Verhooging van de fondsen voor klerken en bedienden, alsmede schrijffloonen ten behoeve van de bevoeiingskantoren (f 47 000).

De uitbreiding van de taak van den Irrigatiedienst o. m. als gevolg van het aandeel van dien dienst in het streven tot verhooging der voedselproductie, brengt met zich de noodzakelijkheid van uitbreiding van het nevenbedoeld personeel enz. op de Irrigatiekantoren. Daarom is ook in verband met de reeds in 1919 te laag gebleken raming de post, vergeleken bij dien van 1920, met f 47 000 vermeerderd.

Uitbreiding van het administratief personeel bij de Irrigatieafdeeling Pekalen-Sampean met één boekhouder op eene bezoldiging van f 150 's maands (f 1 800).

De gestadige toeneming van werkzaamheden op het kantoor van het Hoofd der Irrigatieafdeeling Pekalen-Sampean maakt het, ook in verband met de door genoemd Hoofd ondervonden moeilijkheid om geschikte werkrachten op bezoldigingen van minder dan f 150 's maands te krijgen, noodzakelijk dat, ter verzekering van een goeden gang van zaken, het administratief ambtenaarspersoneel op dat kantoor, thans bestaande uit één commies, wordt uitgebreid met één boekhouder, aan wien eene bezoldiging ware toe te kennen van f 150 's maands.

Voor 1921 wordt derhalve op eene meerdere uitgaaf van f 1 800 gerekend.

Uitbreiding van het administratief personeel bij de Irrigatieafdeeling Serang met één boekhouder op eene bezoldiging van f 150 's maands (f 1 800).

De omvang van de administratieve werkzaamheden op het kantoor van het Hoofd der Irrigatieafdeeling Serang, alsmede de onmogelijkheid om geschikte werkrachten op eene bezoldiging van minder dan f 150 's maands te verkrijgen en te behouden, maken de indienststelling van een boekhouder op eene bezoldiging van f 150 's maands noodig. In verband daarmee is voor 1921 op eene meerdere uitgaaf van f 1 800 gerekend.

Herziening van de wedderegeling van den commies-boekhouder op het kantoor van den Eerstaanwezend Waterstaatsambtenaar te Sibolga (residentie Tapanoeli).

De ingevolge het besluit van 4 Juli 1918 No. 89 (Staatsblad No. 411) aan de betrekking van commies-boekhouder op het kantoor van den Eerstaanwezend Waterstaats-

ambtenaar te Sibolga (residentie Tapanoeli) verbonden bezoldiging van *f* 150 met twee tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 's maands is gebleken onvoldoende te zijn.

Eene bezoldiging van *f* 200 met vier driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 's maands overeenkomende met de wedderegeling voor de commiezen-boekhouders te Padang en Palembang (vgl. Staatsblad 1914 No. 28), wordt noodig geacht.

Aangezien de tegenwoordige commies-boekhouder te Sibolga eerst sedert 1 Januari 1920 in het genot is van de aan zijne betrekking verbonden eindbezoldiging van *f* 200 's maands behoeft de beoogde nieuwe maatregel in 1921 niet tot meerdere uitgaven te leiden.

Onderdeel *i*. Bezoldigingen van het personeel voor de heffing van schut- of doorvaartgelden bij landssluzen (+ *f* 50).

Wegens meerdere aanspraken is voor regelmatige verhoogingen van bezoldiging *f* 50 meer uitgetrokken dan ten vorigen jare.

Onderdeel *j*. Weddeverbetering voor de teekenaars (— *f* 6 145).

De vermindering is een gevolg daarvan, dat bij de raming van den post ten vorigen jare gerekend is, dat de weddeverbetering op 1 Januari 1918 zal ingaan, terwijl het thans uitgetrokken bedrag slechts betrekking heeft op de weddeverbetering gedurende het jaar 1921.

Onderafdeeling 704. Tweejarige avondleergangen voor de opleiding van opzichters bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken tot architect en van opzichters voor de Landsgebouwen en teekenaars tot architect voor de Landsgebouwen.

Tot de leergangen voor de opleiding tot architect bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken worden alleen toegelaten de besten onder de Waterstaats-opzichters, de opzichters voor de Landsgebouwen en de teekenaars.

Geldelijke tegemoetkoming voor de leerlingen van de tweejarige avondleergangen voor de opleiding van opzichters bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken tot architect en van opzichters voor de Landsgebouwen en teekenaars tot architect voor de Landsgebouwen (*f* 15 000).

Dat aan het volgen daarvan zware eischen worden gesteld aan de wilskracht van de betrokkenen, behoeft geen uitvoerige uiteenzetting als men bedenkt, dat zij, na een in den regel vermoeiende dagtaak, voortdurend de namiddag- en avonduren aan hunne studie moeten besteden om het doel binnen den bepaalden tijd te bereiken. De voormelde gedragslijn levert echter het bezwaar op, dat de belanghebbenden in den regel eene plaatsing op een der drie hoofdplaatsen van Java niet wenschen wegens de zeer dure levensomstandigheden aldaar.

Uit dien hoofde is het in hooge mate gewenscht, voor de daarvoor in aanmerking komende opzichters en teekenaars de moeilijkheden, welke het bezoeken van den leergang voor hen in den weg staan, zooveel mogelijk op te heffen. Daartoe behoort in de eerste plaats verlichting van de geldelijke zorgen van de meestal gehuwde leerlingen.

Waar bovendien voor de cursisten de gelegenheid geheel is afgesloten om, na daartoe verkregen bijzondere vergunning (vgl. Staatsblad 1912 No. 390), tegen betaling particuliere technische werkzaamheden te verrichten tot vermeerdering van hunne inkomsten, verkeerden deze ambtenaren feitelijk derhalve in een soortgelijk geval als de onderwijzers, die de normaalscholen voor de Europeesche hoofdakte bezoeken (vgl. de memorie van toelichting op het ministerieel ontwerp der begrooting van 1919, afdeling V, onderafdeeling 178).

Eene tegemoetkoming tot een bedrag van *f* 50 's maands, evenals aan de evenbedoelde onderwijzers wordt toegekend, komt billijk voor.

Voor zoover betreft de niet gehuwde opzichters of degenen, die niet de zorg voor familieleden op zich hebben moeten nemen, zou kunnen worden volstaan met eene tegemoetkoming van *f* 25 's maands.

Onderafdeeling 705. Toelagen voor het bezit van het getuigschrift van architect.

Verhooging van het bedrag der toelagen van *f* 25 op *f* 50 's maands (*f* 9 700).

Rekening houdende met het aantal leerlingen, dat thans de avondleergangen bezoekt, wordt voor 1921 een bedrag van *f* 15 000 voor het doel voldoende geacht.

Bij de behandeling van de aanvullingsbegrooting voor 1920 werd ten aanzien van den bij onderafdeeling 30SE uitgetrokken post van *f* 10 000, om aan de opzichters bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken, die het examen voor architect met gunstig gevolg hebben afgelegd, onmiddellijk na het behalen van het getuigschrift eene zg. akte-toelage van *f* 25 's maands toe te kennen, in het afdeelvingsverslag de opmerking gemaakt (vgl. stuk 4, blz. 36), dat door de belanghebbenden om eene akte-toelage van *f* 50 's maands was gevraagd en erop gewezen dat onderwijzers in het bezit der hoofd-akte ook eene toelage van *f* 50 genieten.

Werd aanyankelijk, blijkens de Memorie van Antwoord (vgl. stuk 6 (h), blz. 3) gemeend dat het noodzakelijk is de toelage te beperken tot *f* 25 's maands zoolang de aanvangswedde der architecten *f* 475 's maands bedraagt, aangezien bij toekenning van eene hoogere toelage het totale inkomen van de hoogst bezoldigde opzichters, die in het bezit zijn van het architectdiploma, de aanvangswedde der architecten zou te boven gaan, nader is de wenselijkheid gebleken om in het belang van den dienst gevolg te geven aan den wensch van de Vereeniging van Bouwkundigen om vaakbedoelde toelage op *f* 50 's maands te stellen.

De maatregel vordert voor het jaar 1921 naar raming eene uitgaaf van *f* 20 000, d. i. *f* 10 000 meer dan voor 1920.

Van evenbedoeld bedrag van *f* 20 000 wordt *f* 19 400 bij nevenvermelde onderafdeeling en *f* 600 bij onderafdeeling 719 uitgetrokken.

Onderafdeeling 705A. Buitengewone weddeverhoogingen aan onderopzichters bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken, die in het bezit zijn van het getuigschrift voor benoeming tot die betrekking *f* 60 000 (vorig jaar *f* 80 000).

De vermindering is een gevolg daarvan, dat de raming van den post ten vorigen jare gegrond was op het in de jaren 1918 tot en met 1920 aanwezige aantal onderopzichters, terwijl daarbij er ook rekening mede was gehouden, dat de buitengewone weddeverhoogingen op 1 Januari 1918 zou ingaan. Het thans uitgetrokken bedrag, dat betrekking heeft op weddeverhooging gedurende het jaar 1921, is gegrond op het aantal voor dat jaar opgebrachte onderopzichters.

Onderafdeeling 705B. Weddeverbetering voor de architecten bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken (*f* 13 200).

Een noodzakelijk gevolg van de hiervoren bij onderafdeeling 705 bedoelde verhooging der akte-toelage is eene verhooging van de aanvangswedde der architecten tot *f* 500 's maands, met behoud van de beide aan de betrekking verbonden weddeverhoogingen van *f* 100 's maands elk.

Voor de reeds in dienst zijnde architecten vordert de maatregel voor 1921 eene meerdere uitgaaf van *f* 13 200.

Onderafdeeling 705C. Bevordering van opzichters tot architect bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken, na 15 jaren dienst als opzichter (*f* 9 000).

Tot nu toe is de bevordering van opzichters tot architect geheel afhankelijk van een vacature in dien rang.

De wenselijkheid is gebleken om, evenals bij de nieuwe weddeverregeling voor de ingenieurs en hoofd-ingenieurs met Delftsch of daaraan gelijkwaardig diploma de bevordering van ingenieur tot hoofd-ingenieur, ingeval

van geschiktheid, niet meer afhankelijk zal zijn van een vacature in den rang van hoofdingenieur, maar zal plaats hebben na een diensttijd van 16 jaren als ingenieur, de bevordering van opzichter tot architect, ingeval van geschiktheid ook te doen plaats hebben na een zeker aantal jaren dienst als opzichter.

Aangezien de opzichters ingevolge Staatsblad 1919 No. 620 de maximum-wedde van *f* 450 bereiken na 15 jaren dienst als opzichter, waren zij, die in het bezit zijn van het architectdiploma en ook overigens voor den rang van architect geschikt zijn, na 15 jaren dienst als opzichter te bevorderen tot architect op een aanvangswedde van *f* 500.

Naar schatting zullen in 1921 vijftien opzichters tot architect kunnen worden bevorderd.

Hiertegenover staat dat het aantal opzichters met 15 kan worden verminderd, zoodat voor het jaar 1921 gerekend is op eene meerdere uitgaaf van *f* 9 000 voor bezoldigingen.

Aangezien de bij onderafdeeling 705 bedoelde akte-toelage van *f* 50 's maands aan 15 opzichters niet meer behoeft te worden toegekend, zal de maatregel practisch geen meerdere uitgaven ten gevolge hebben.

Algemeene beschouwingen betreffende het werkplan der burgerlijke openbare werken.

Bij de vaststelling van de voor 1921 voor de verschillende, in het werkplan vermelde werken, opgebrachte bedragen is rekening gehouden met de bouwcapaciteit van den betrokken dienst, welke in de eerste plaats afhankelijk is van het beschikbare technisch personeel. Aangenomen mag dus worden, dat de voor 1921 op het werkplan uitgetrokken bedragen, indien zich geen verdere teleurstellingen en moeilijkheden met de personeelsvoorziening voordoen, inderdaad zullen kunnen worden verwerkt.

Het werkplan, omvattende de onderafdeelingen 706, 708 t/m 715, sluit met een eindcijfer van *f* 58 353 300 tegenover *f* 44 932 700 voor 1920, met inbegrip van de aanvullingsbegrooting voor dat jaar, zoodat de verhooging der geraamde uitgaven *f* 13 420 600 bedraagt.

Evenbedoelde verhooging is in hoofdzaak toe te schrijven:

- a. aan de algemeene stijging van de prijzen der materialen en van de arbeidsloonen op nagenoeg alle plaatsen in den Archipel;
- b. aan de noodzakelijkheid om rekening te houden met de met aannemers voor uitvoering van werken gesloten overeenkomsten, waaruit de verplichting voortvloeit, om in het begrotingsjaar aan den aannemer bepaalde, vooraf vastgestelde termijnen uit te keeren en voor het geval de gesloten overeenkomst zulks niet bepaalt, toch de wenschelijkheid bestaat om er op te rekenen, dat zooveel mogelijk van de hulp van aannemers gebruik wordt gemaakt.

Onderafdeelingen 706, 708 t/m 710. Landsgebouwen, te zamen *f* 24 781 550 (vorig jaar *f* 18 013 400).

Ter toelichting van de verhooging ad *f* 6 768 150 moge, behalve hetgeen te dien aanzien bij de algemeene opmerkingen betreffende de stijging is gezegd, dienen, dat de post voor de oprichting, verbetering of vernieuwing van woningen voor burgerlijk personeel (werken van geringen omvang) andermaal en thans naar verhouding zelfs belangrijk is verhoogd van *f* 1 100 000 op ontwerp-begroo-

Onderafdeeling 707. Bouwvoorschot aan de Coöperatieve Woningbouwvereniging „Batavia” (f 500 000).

ting en aanvulingsbegrooting 1920, tot f 2 000 000 in verband met den steeds toenemenden woningnood, die zeer dringend voorziening eischt.

Bovendien is voor de oprichting van gebouwen voor de algemeene- en de veldpolitie, een bedrag van f 2 500 000 opgebracht, zijnde f 500 000 meer dan op de aanvullingsbegrooting voor 1920.

In de huisvesting van de op de groote plaatsen gevestigde landsdienaren, zal voor zooveel aangaat die landsdienaren, wier huisvesting op een bepaalde door het dienstbelang aangewezen plaats niet beslist geboden is, volgens de daarvoor aangenomen beginselen niet worden voorzien door de oprichting van landswoningen, daar de aanbouw van huizen op die plaatsen in het algemeen behoort te worden overgelaten aan het particuliere initiatief, of, waar dit te kort schiet, aan het initiatief der gemeenten — voor zoover deze op die plaatsen reeds zijn ingesteld of binnen afzienbaren tijd in het leven zullen worden geroepen — alsmede aan bouwverenigingen, zooals bedoeld in de Nederlandsche Woningwet.

Een van evenbedoelde zijden aangevatte woningvoorziening zal eene algemeene verbetering van de plaatselijke woningtoestanden tengevolge hebben, waardoor ook het vraagstuk van de huisvesting der ter plaatse bescheiden landsdienaren, althans gedeeltelijk, tot oplossing wordt gebracht.

Het zal zeker geen nader betoog behoeven, dat Batavia in elk geval behoort tot de hierboven bedoelde groote plaatsen, terwijl het feit van nijpenden woningnood voor Batavia zeker als vaststaand mag worden aanvaard.

Bij beantwoording van de vraag, of, nu aan de plannen tot woningbouw van gemeentewege door de gemeente Batavia reeds een begin van uitvoering is gegeven en het particuliere initiatief, althans voor zoover betreft den aanbouw van woningen voor beter gesitueerden, zich niet geheel afzijdig houdt, de bouwplannen van de Coöperatieve Woningbouwvereniging „Batavia” desniettemin reden van bestaan hebben, behoort als beginsel te worden vooropgezet, dat in al die gevallen, waarin de belanghebbenden bereid en in staat zijn zelf organen te scheppen ter verzorging van hunne huisvesting, de dadelijke zorg voor de woningvoorziening van overheidswege — in dit geval van gemeentewege — slechts een aanvullend karakter behoort te dragen. In dien geest zal zich de woningvoorziening, voorzoover niet door het particuliere initiatief tot stand gebracht, ook hier te lande in de toekomst ongetwijfeld ontwikkelen.

Alhoewel alsnog valt af te wachten, in welke mate bouwverenigingen, die in Europa meer en meer de organen worden, welke de woningvoorziening op zich nemen, ook hier te lande reeds nu levensvatbaarheid zullen blijken te bezitten, bestaat er alle aanleiding, om met de onderwerpelijke bouwvereniging, welke plannen getuigen van een ernstige en nauwgezette bestudeering van het vraagstuk, aan de oplossing waarvan zij wensch mede te werken, een proef te nemen.

Hiertegen zou alleen dan bedenking kunnen bestaan, wanneer van het particuliere bouwinitiatief een bevredigende oplossing van het woningvraagstuk voor Batavia ware te verwachten, dan wel de bouwplannen der gemeente reeds in een zoodanig stadium van tenuitvoerlegging verkeerden, dat de onderwerpelijke bouwplannen

daardoor overbodig werden gemaakt. Noch het een, noch het ander is echter het geval.

De geringe rentabiliteit der woningen ten behoeve van hen, die een bescheiden inkomen genieten, is oorzaak, dat voor die groepen van ingezetenen geen of weinig woningen worden aangebouwd, dan wel die woningen worden verhuurd tegen prijzen, die in eene onredelijke, uit sociaal oogpunt schier onduidbare, verhouding tot hunne inkomsten staan.

Wat het initiatief der gemeente Batavia betreft, moge, met alle waardeering voor haar goede bedoelingen, worden opgemerkt, dat het twijfelachtig is of de gemeente in verband met hare zware en veelzijdige taak ook op de vele andere gebieden van overheidszorg in staat zal zijn hare reeds voorgenomen woningbouwplannen in korten tijd ten uitvoer te leggen en daaraan in de naaste toekomst zoodanige uitbreiding te geven, als in verband met den nijpenden woningnood wenschelijk is.

Het komt onder deze omstandigheden in beginsel wenschelijk voor, om van de hulp van bouworganisaties als de onderwerpelijke gebruik te maken, terwijl in verband met den nijpenden woningnood van het naast elkaar werken van gemeente, particulieren en bouworganisaties geen overproductie van woningen behoeft te worden gevreesd.

De oprichting van woningen toch zal van alle zijden niet dan geleidelijk geschieden, zoodat elk der vorenbedoelde bouwbevingen, geheel of voor bepaalde soorten van woningen kan worden gestaakt, wanneer mocht blijken, dat in de woningbehoefte voorloopig is voorzien.

Derhalve maken noch het particulier, noch het gemeentelijk bouwinitiatief de onderwerpelijke bouwplannen der Coöperatieve Woningbouwvereniging „Batavia” overbodig, maar verdient het integendeel aanbeveling, voor de tenuitvoerlegging dier plannen, die van deugdelijken opzet en van uit sociaal oogpunt juiste strekking zijn bevonden, van Landswege steun te verleen.

Ten aanzien van de door meergenoemde Coöperatieve Vereeniging ontworpen bouwplannen kan medegedeeld worden, dat de eischen, welke aan die plannen ten grondslag liggen, bescheiden zijn te noemen, zoodat naar een gepaste zuinigheid is gestreefd, terwijl de voor de globale berekening der bouwkosten aangenomen prijzen per eenheid van bebouwd oppervlak onder de tegenwoordige omstandigheden weliswaar aan den lagen kant zijn, doch nochtans niet voor beteekenende geldelijke teleurstellingen bij de uitvoering behoeft te worden gevreesd.

Bij de berekening van de inkomsten, die worden gevormd door de huurpenningen voor het gebruik der woningen, is in de bedrijfsrekening in navolging van de ten dezen geldende regeling voor landsdienaren, uitgegaan van een huur ten bedrage van 15% van het inkomen der bewoners, zoodat de lasten, die de Vereeniging haren leden voor hunne huisvesting denkt op te leggen, niet te licht zijn genomen, en ook uit dien hoofde tegen het ontworpen plan geen bedenking bestaat.

Een, met behulp van de Vereeniging overgelegde en gedeeltelijk gewijzigde gegevens opgezette, bedrijfsrekening leert, dat, voor zoover betreft den bouw en de exploitatie van 362 woningen, bestemd voor hen, die een inkomen genieten van f 250 's maands en hooger, de inkomsten en de uitgaven elkander dekken, wanneer wordt vooropgesteld, dat de Vereeniging het voor den bouw dier

woningen van het Land te ontvangen bouwvoorschot, ten bedrage van f 3 841 580, terugbetaalt in 60 annuïteiten, berekend naar een rentevoet van 6% 's jaars.

Het laat zich aanzien, dat de bedrijfsrekening op den duur een overschot zal vertoonen, als gevolg van de algemeene stijging der bezoldigingen, waardoor de woningen van een bepaald type in de toekomst zullen worden betrokken door personen, die een hoogere bezoldiging genieten dan in het opgezette plan is verondersteld, zoodat de huuropbrengst na verloop van tijd niet onbelangrijk hooger zal zijn dan in de bedrijfsrekening is aangenomen.

Weliswaar zal, voorzover de verhooging der bezoldigingen een gevolg is van de waardevermindering van het geld, een stijging van de bouw- en bedrijfskosten daar tegenover staan, doch in het oog worde gehouden, dat de stijging der bezoldigingen waarschijnlijk zal aanhouden, ook nadat de woningen zijn opgericht en dus het in den bouw gestoken kapitaal niet meer wordt vergroot.

Wordt dus in beginsel besloten tot het verleenen van bouwvoorschot tot het volle bedrag van de bouwsom voor evenbedoelde 362 woningen, dan is van een geldelijke tegemoetkoming in den gewonen zin geen sprake, daar het Land de volle rente terug ontvangt, waarvoor het geacht wordt de benodigde gelden te kunnen leenen, zoodat aan het verleenen van Regeeringssteun van dezen aard elk philanthropisch karakter vreemd is. Het is derhalve volkomen verantwoord deze voorschotten als buitengewone uitgaven te beschouwen, hetgeen in het algemeen geenszins het geval is met de kostbare maatregelen in het belang der volkshuisvesting, welke als zijnde niet direct rendabel, lange jaren de begrooting van gewone uitgaven zullen drukken.

Ten aanzien van de vraag, welk bedrag jaarlijks zal kunnen worden verwerkt, en dus jaarlijks van Regeeringswege ware voor te schieten, verkeert men vooralsnog eenigermate in het onzekere. Alleen zal het in elk geval wenschelijk zijn, den woningbouw in zoodanig tempo uit te voeren, dat door de behoefte aan daarvoor benodigde materialen en arbeidskrachten geen stijging van de plaatselijke materialen- en arbeidsmarkt wordt veroorzaakt. Bij welk tempo van aanbouw een zoodanige invloed zich zal doen gelden, moet de ondervinding leeren.

Het komt, met het oog op de tijdroovende voorbereidende maatregelen, die het resteerende gedeelte van het loopende jaar zeker wel in beslag zullen nemen, niet waarschijnlijk voor, dat in het eerste jaar van haar bouwwerkzaamheid de Vereeniging een grooter bedrag dan f 500 000 zal kunnen verwerken, terwijl met zekerheid mag worden aangenomen, dat zulk een bedrag geen ongunstigen invloed op de plaatselijke prijzen van materialen en arbeidskrachten zal uitoefenen.

Is de bouwwerkzaamheid der Vereeniging eenmaal in gang gezet, dan mag verwacht worden, dat zij per jaar aan nieuwbouw een bedrag van rond f 1 000 000 zal kunnen verwerken, zoodat de aanbouw van de hierboven bedoelde 362 woningen, ongeveer op ultimo 1924 zijn beslag zal kunnen hebben gekregen.

Onderafdeeling 711. Gebouwen en andere werken behoorende tot het departement der Marine f 3 007 000 (vorig jaar f 394 700).

De hoogere raming is hoofdzakelijk daaraan toe te schrijven, dat voor het Marinevliegkamp te Soerabaja voor 1921 een bedrag van f 1 100 000 is opgebracht, tegenover een memoriepost voor 1920, terwijl voor het vlieg

kamp te Tandjong Priok, op welk werk bij het werkplan van het vorige jaar niet is gerekend, thans een bedrag van f 1 000 000 wordt aangevraagd.

Onderafdeeling 712. Bruggen, wegen en andere daarmee verband houdende waterstaatswerken. f 12 310 000 (vorig jaar f 9 561 500).

Voor onderhoud en herstelling van bruggen, wegen en andere daarmee verband houdende waterstaatswerken is f 828 000 en voor vernieuwing en nieuwe werken f 1 920 500 meer uitgetrokken dan in het vorige jaar.

Voor zooveel betreft het onderhoud en de herstelling houdt de hogere raming, behalve met de hiervoren bedoelde stijging van de prijzen der materialen en van de arbeidsloonen, ook verband met de toename van het aantal te onderhouden wegen en kunstwerken en met de nieuw ingevoerde heerendienstregeling in de Buitengewesten.

Met betrekking tot vernieuwing en nieuwe werken zij het volgende medegedeeld.

Wat het algemeen wegenplan voor Java betreft, zij tot aanvulling van hetgeen dienaangaande op het werkplan is vermeld, het volgende opgemerkt.

Voor de beschrijving en de overzichtskaart wordt verwezen naar het Verslag over de Burgerlijke Openbare Werken in Nederlandsch-Indië over 1913, 3de gedeelte, Bruggen en wegen bladz. 12.

Als wijziging in het oorspronkelijk wegenplan voor Java is reeds vermeld, dat in de residenties Pasoeroean en Besoeki de hoofdweg van af Probolinggo niet langs de Noordkust van Java zal loopen, maar van Probolinggo over Klakah en Djember naar Banjoewangi, terwijl tegen den voorgenomen aanleg van het gedeelte Tjilamaja—Patrol van den Noordelijken weg bezwaar is gemaakt door het Legerbestuur, zoodat thans een nieuw meer Zuidelijk tracé in overweging is genomen.

Aan dit wegenplan is verwerkt (in ronde cijfers):

in 1914	f	95 000
„ 1915	„	330 000
„ 1916	„	335 000
„ 1917	„	550 000
„ 1918	„	927 000
„ 1919	„	619 000
	f	2 856 000
Voor 1920 is noodig geacht	„	695 500
Voor 1921 is voorgesteld	„	1 365 000

Op eind 1921 kan verwerkt zijn f 4 916 500

Bij een het vorig jaar opgestelde raming zijn de totaal-kosten begroot op rond f 5 400 000. Ten gevolge van de hogere eischen, en de voortdurende stijging van materialprijzen en arbeidsloonen, zal deze raming herziening behoeven. In verband daarmee zal de voltooiing, welke aanvankelijk in 1922 werd verwacht, eerst later kunnen plaats hebben.

De tot het algemeen wegenplan van Sumatra behorende wegen zijn vermeld op eene kaart, gevoegd bij de Memorie van Toelichting, betreffende de begrooting voor 1917.

Wat betreft de wegen voorkomende op den op die kaart afgedrukten staat A., moge de aandacht er op worden gevestigd, dat geen gevolg is gegeven aan het denkbeeld (vergelijk bladz. 91 van de Memorie van Toelichting betreffende de ontwerp-begrooting voor 1920) om

Algemeen wegenplan voor Java.

Algemeen wegenplan voor Sumatra.

die wegen niet elk voor zich afzonderlijk in het werkplan op te nemen, doch ten aanzien daarvan eenzelfde gedragslijn te volgen als met betrekking tot de wegen voorkomende op de staten B en C.

Van het evenbedoeld denkbeeld is afgezien in verband met de omstandigheid, dat de meeste der vaakbedoelde wegen intusschen zijn voltooid en de overige hunne voltooiing naderen.

De totale kosten van de wegen, voorkomende op de staten letter B en C, welke zijn afgedrukt op de evenvermelde kaart, zijn geraamd op *f* 19 819 000, waarvan ten laste van de Afd. VII is te brengen *f* 16 844 000 (vergelijk Memorie van Toelichting betreffende de ontwerp-begrooting voor 1920).

Hiervan is tot einde 1919 verwerkt \pm *f* 1 687 000.

Voor 1920 is bij de begrooting voor dat jaar uitgetrokken een bedrag van *f* 1 690 000 (w.o. 1 miljoen voor den weg van Soengei Penoeh naar Tapan, den zgn. Korintjiweg). Voor 1921 wordt noodig geacht *f* 1 325 000 te verdeelen als in het werkplan aangegeven.

Onderafdeeling 713. Bevloeiings-, afwaterings- en waterkeeringswerken *f* 13 544 500 (vorig jaar *f* 12 539 000).

Onderdeel a. Onderhoud en herstelling van bevloeiings- en afwateringswerken.

Voor onderhoud van bevloeiings- en afwateringswerken wordt noodig geoordeeld (met inbegrip der kosten van de te bezigen bouwstoffen uit 's Lands voorraad):

<i>f</i> 1 500 000	tegen
1 450 000	in 1920
1 400 000	„ 1919
1 338 000	„ 1918
1 153 000	„ 1917,

voor herstelling derzelfde werken:

<i>f</i> 200 000	tegen
148 000	in 1920
144 000	„ 1919
140 000	„ 1918
110 000	„ 1917,

terwijl in 1919 daaraan onderscheidenlijk werd verwerkt rond *f* 1 352 000 en *f* 181 600.

Onderdeel b. Onderhoud en herstelling van waterkeeringswerken.

Voor onderhoud van waterkeeringswerken wordt noodig geoordeeld (met inbegrip der kosten van de te bezigen bouwstoffen uit 's Lands voorraad):

<i>f</i> 250 000	tegen
242 000	in 1920
235 000	„ 1919
228 500	„ 1918
222 000	„ 1917,

voor herstelling derzelfde werken:

<i>f</i> 250 000	tegen
150 000	in 1920
125 000	„ 1919
100 000	„ 1918
50 000	„ 1917,

terwijl in 1919 daaraan onderscheidenlijk werd verwerkt rond *f* 215 400 en *f* 244 700.

Onderdeelen d en e. Bevloeiings-, afwaterings- en waterkeeringswerken.

In het werkplan voor deze begrooting zijn dezelfde werken opgenomen, welke ook in dat voor 1920 voorkwamen, aangevuld met:

- a. de verbetering der bevloeiing van de hoogvlakte van Tjipanas (res. Bantam), opgenomen onder No. 3;
- b. de verbetering der bevloeiing uit de Tjiwidaej (res. Preanger-Regentschappen), opgenomen onder No. 8;

- c. de bevoeiing der voormalige particuliere landerijen Indramajoe-West en Kandanghaer (res. Cheribon), opgenomen onder No. 9;
- d. de Koepangwerken (res. Pekalongan), opgenomen onder No. 16.

Met de werken genoemd onder *a.* en *d.* zal naar verwachting in 1921 een aanvang kunnen worden gemaakt, zoodat voor dat jaar voor de eerste maal een klein bedrag daarvoor is uitgetrokken. Met een onderdeel van het werk genoemd onder *b.* werd reeds in 1916 aangevangen, doch tevoren werd het niet met name in het werkplan vermeld; voor het onder *c.* genoemde werk werden in de begrooting van 1920 voor het eerst gelden uitgetrokken, op een afzonderlijk artikel der onderafdeeling 315.

Voorts is voor het eerst opgenomen (No. 34) de bevoeiing uit de Bondojoedorivier, zijnde een zelfstandig onderdeel der werken tot verbetering der bevoeiing in Zuid-West Djember en Zuid-Oost Loemadjang, waarvan ook de Bedadoengwerken (No. 33) en de Tanggoelwerken (No. 32) deel uitmaken en die vroeger onder dien algemeen verzameldnaam in het werkplan voorkwamen. Met een enkel zelfstandig onderdeel der Bondojoedowerken, namelijk een coupure in de Bondojoedorivier nabij hare uitmonding in zee, werd reeds in 1914 aangevangen; dat onderdeel is sedert voltooid.

Indien de stand van het omvangrijke ontwerpwerk voor die werken, welke in sterke mate door de personeelsvoorziening beïnvloed wordt, dit gedooft, zal met de uitvoering der Bondojoedobevloeiing in 1921 stelselmatig worden voortgegaan.

Voor niet met name genoemde, z.g.n. werken van geringen omvang is uitgetrokken een bedrag van f 2 000 000 voor Java en Madoera en van f 805 000 voor de buitengewesten. In eerstgenoemd bedrag is begrepen een som van ± f 1 000 000 voor den aanleg van z.g.n. kringwadoeks, tot het opzamelen van bevoeiingswater gedurende den nacht, inzonderheid in de streken, waar de Europeesche suikerrietcultuur wordt gedreven.

Door de Commissie in het belang van het irrigatiewezen op Java en Madoera werd voor dit doel een jaarlijksche uitgaaf van f 1 500 000 noodig geoordeeld (vgl. het slot van haar, in druk verschenen, schrijven van 21 Juni 1919 No. 16), doch op grond der thans opgedane ervaring wordt betwijfeld of de verwerking van dit groote bedrag wel mogelijk zal blijken, zoodat het voldoende voorkomt op een uitgaaf uit dezen hoofde van f 1 000 000 te rekenen.

Algemeen overzicht der in uitvoering zijnde, met name genoemde, bevoeiings- en afwateringswerken.

De totale kosten der op het werkplan met name genoemde bevoeiings- en afwateringswerken zijn geraamd op rond 100.2 millioen gulden, waarvan op het eind van 1920 nog te verwerken blijft een bedrag van 65.8 millioen.

Voor 1921 is daarvan noodig geoordeeld f 7 145 000, zoodat na dat jaar nog te verwerken zal blijven een bedrag van rond 58 millioen gulden.

Met inbegrip van de niet met name genoemde kleine werken wordt voor 1921 voor bevoeiings- en afwateringswerken noodig geacht (met inbegrip der kosten van de te bezigen bouwstoffen uit 's Lands voorraad:

f 10 450 000	tegen
9 600 000 (¹)	in 1920

¹ Met inbegrip van f 1.000.000 bij de aanvullingsbegrooting voor dat jaar aangevraagd.

	tegen
<i>f</i> 6 550 000	in 1919
5 100 000	„ 1918
4 291 000	„ 1917

In 1919 werd aan werken van dezen aard rond *f* 8 000 000 besteed, waaronder een slechts betrekkelijk gering bedrag aan z.g.n. kringwadoeks.

Voor waterkeeringswerken (welke thans op dezelfde wijze in het werkplan zijn opgenomen als voor de bevoeiings- en afwateringswerken reeds gebruikelijk was) is uitgetrokken een bedrag van

<i>f</i> 1 500 000	tegen
1 350 000	in 1920
1 000 000	„ 1919
750 000	„ 1918
668 000	„ 1917,

terwijl aan werken van dezen aard in 1919 werd verwerkt een som van rond *f* 1 000 000.

Tot de belangrijkste dezer werken, welke in 1921 nog in uitvoering zullen zijn, behooren de verbetering van de bedijking der Brantas- en Porrongrivieren en het bandjirvrijmaken van de hoofdplaats Soerabaja.

Het eerstgenoemde werk, waarvan sinds enkele jaren reeds belangrijke onderdeelen in uitvoering zijn, zal, wegens de schadelijke gevolgen welke van de jongste uitbarsting van den Kloet, op 20 Mei 1919, voor de genoemde rivieren moeten worden gevreesd, met kracht voortgezet dienen te worden.

De bandjirvrijmaking van Soerabaja is thans zoover gevorderd, dat in den aanvang van 1920, toen hooge bandjirs in de Soerabajarivier optraden, de nog niet geheel voltooide keersluis aan de monding van het Wono-kromokanaal en dat kanaal zelf in gebruik konden worden gesteld, waardoor de reeds ingetreden overstrooming van die hoofdplaats aanstonds nagenoeg geheel werd opgeheven.

Onderdeel *f*. Opnemingen en werken in het belang der vischteelt.

Voor opnemingen en werken in het belang der vischteelt is een zelfde bedrag uitgetrokken als op de begrooting voor 1920. Ook in het jaar 1919 werden slechts opnemingen en onderzoekingen verricht, waaraan een gering bedrag is uitgegeven.

In totaal wordt voor de uitvoering van bevoeiings-, afwaterings- en waterkeeringswerken, zoomede werken in het belang der vischteelt (met inbegrip der kosten van de te bezigen bouwstoffen uit 's Lands voorraad) noodig geoordeeld voor:

1921	<i>f</i> 12 000 000
terwijl is uitgetrokken voor:	
1920	10 700 000
en verwerkt in:	
1919	rond 9 000 000

Het verschil tusschen het voor 1920 uitgetrokken en het voor 1921 noodig geoordeeld bedrag vindt grootendeels verklaring in de algemeene stijging van prijzen en arbeidsloonen.

Evenals voor 1920 is geschied, werd van voornoemd bedrag van 12 millioen gulden de helft, dus 6 millioen gulden, gerekend rentegevend te zullen zijn en derhalve tot de buitengewone uitgaven gerekend.

Onderafdeeling 714. Werken in het belang der volksgezondheid f 4 710 250 (vorig jaar f 4 424 100).

Voor vernieuwing en nieuwe werken aan drinkwaterleidingen is f 561 000 meer, daarentegen voor aanleg, verbetering of uitbreiding van riolen, spoelleidingen, goten en andere werken f 279 000 minder uitgetrokken dan in het vorige jaar.

Wat de eerste groep van werken betreft is de hoogere raming hoofdzakelijk een gevolg van de omstandigheid, dat voor de drinkwaterleiding te Bandjarmasin in vergelijking met 1920 eene som van f 200 000 meer moest worden uitgetrokken, terwijl voor de drinkwaterleiding te Makasser, er op rekenende dat bedoeld werk in 1921 zal worden voltooid, een bedrag van f 100 000 is opgebracht voor den aanleg van spruitleidingen. Bovendien is voor de drinkwaterleiding te Menado gerekend op een bedrag van f 200 000, terwijl op het werk bij het werkplan van het vorige jaar niet is gerekend.

Met betrekking tot de tweede groep moet de lagere raming hoofdzakelijk daaraan worden toegeschreven, dat voor den aankoop, dan wel de onteigening van de vischvijvers benoorden Batavia bij de 1e algemeene aanvullingsbegrooting voor 1920, een bedrag van f 1 100 000 is toegestaan, op welke uitgaaf bij deze begrooting niet meer behoefte te worden gerekend.

Voorts wordt het volgende aangeteekend. Daar het te voorzien is, dat gedurende de eerstkomende jaren door gebrek aan hooger technisch personeel op verre na niet in de behoefte aan werken in het belang der volksgezondheid zal kunnen worden voorzien, wordt getracht voor het tot stand brengen dier werken gebruik te maken van de hulp van particuliere technische bureau's.

Dit zal o.a. geschieden bij het werk: „Aanleg van eene drinkwaterleiding te Menado”, waarvan de ontwerpstukken zijn gereed gekomen, zoodat met de uitvoering van dat werk al dadelijk een begin kan worden gemaakt.

Hoewel de aanleg dezer waterleiding tot de taak der gemeente Menado behoort (vergelijk hieromtrent het voorkomende op bldz. 94 der Memorie van Toelichting betreffende de ontwerpbegrooting voor 1920), is het werk in dezen post opgenomen daar het te voorzien is, dat die jonge gemeente voor de uitvoering van dit hoog noodige werk geen personeel beschikbaar zal hebben.

Het ligt dan ook in de bedoeling om vaakbedoeld werk voor 's Lands rekening tot stand te brengen.

Onderafdeeling 716. Verdere uitgaven van den dienst van den waterstaat en de burgerlijke openbare werken, met uitzondering van die bedoeld bij onderafdeeling 718.

Onderdeel a. Kantoorkosten en werktuigen (+ f 68 000).

De hoogere raming welke gegrond is op de uitkomsten van 1919, houdt verband, eensdeels met de stijging der papierprijzen, anderdeels met den overgang van verschillende, voorheen door den bevloeiingsdienst aangelegde en geëxploiteerde, telefoonnetten naar den Gouvernementsstelefoondienst. Deze overgang, waarmede geleidelijk wordt voortgegaan en die tot een betere en op den duur ook met economische exploitatie van bedoelde telefoonnetten zal leiden, brengt uiteraard een vermeerdering van de uitgaven voor telefoonabonnementen met zich, waartegenover staat een vermindering van uitgaven voor personeel en een vermeerdering der inkomsten van den Gouvernementsstelefoondienst, zoodat hierdoor slechts een schijnbare stijging der onkosten plaats heeft.

Onderdeel f. Vergoeding voor levensmiddelen en toelagen wegens dure levenswijze (+ f 530).

In verband met de vermeerdering van het personeel in Atjeh is de raming verhoogd met f 547 daarentegen is zij verminderd met „ 17 welk bedrag voor het schrikkeljaar 1920 meer was uitgetrokken

Rest f 530

Onderafdeelingen 717 en 718. Personeel bij- en verdere uitgaven van het Centraal Waterschapskantoor voor de Vorstenlanden ten behoeve van de instelling van publiekrechtelijke waterschappen aldaar *f* 62 375 en *f* 12 200 (vorig jaar *f* 48 650 en *f* 7 500).

In de Memorie van Toelichting betreffende de 1ste Algemeene aanvullingsbegrooting voor 1920 (vergelijk de gedrukte stukken Tweede gewone zitting 1919 onderwerp 3 stuk 3 blz. 40) werd ten aanzien van de oprichting van nevenvermeld Centraal Waterschapskantoor o.a. medegedeeld, dat voor zooveel aangaat het jaar 1920, de meerdere uitgaaf aan de oprichting van bedoeld kantoor verbonden, kan worden geschat op *f* 25 000.

Voor 1921 wordt daarvoor een bedrag van *f* 41 900 noodig geacht, waarvan *f* 29 700 is uitgetrokken bij onderafdeeling 717 tegenover *f* 17 500 voor 1920 en *f* 12 200 bij onderafdeeling 718 tegenover *f* 7 500 voor 1920 of onderscheidenlijk *f* 12 200 en *f* 4 700 meer. Overigens is voor regelmatige verhoogingen van bezoldiging van het hooger technisch personeel *f* 1 525 meer opgebracht dan ten vorigen jare.

Onderafdeeling 719. Dienst van het Havenwezen.

Bij de zeven groote Indische havens heeft geleidelijk eene scheiding plaats gevonden tusschen de behandeling van de technische, administratieve- en bedrijfsaangelegenheden, in verband waarmede bij die havens eene organisatie van het bedrijfspersoneel is ingevoerd, als aangegeven in de staten III, voorkomende in de begrooting voor 1920 (stuk 17C t/m G).

In aansluiting daarmede was het uiteraard noodzakelijk om ook de werkwijze bij de technische afdeeling voor havenaangelegenheden bij het Departement der Burgerlijke Openbare Werken op gelijksoortigen voet in te richten.

Deze voorloopige werkwijze doet de oorspronkelijke meer uitsluitende technische bemoeienis van de vorenoemde afdeeling met havenaangelegenheden steeds meer en meer uitgroeien tot een dienst van bedrijf-technischen aard.

Een noodzakelijk gevolg daarvan is eene gewijzigde indeeling van het thans ten behoeve van meergenoemde afdeeling beschikbare personeel, hetwelk voortaan over de vijf afdeelingen van den nieuwen dienst (technische zaken; waterloopkundige zaken; administratieve zaken; bedrijfszaken; 's Lands baggerbedrijf), ongeacht de zelfstandige afdeeling baggerwezen, volgenderwijze zal zijn te verdeelen.

1 hoofd van den Dienst *f* 18 000

Afdeeling Technische zaken.

1 hoofd 14 400
 1 tijd. ingenieur 4 200
 1 ingenieur 4 200
 1 opzichter 2 400
 Minder technisch personeel 4 140

Afdeeling Waterloopkundige zaken.

1 ingenieur 4 200
 klerken, rekenaars enz. 2 160

Afdeeling Administratieve zaken.

1 hoofd (administrateur) 8 400
 1 referendaris 7 200
 1 commies-redacteur 3 600
 1 hoofdcommies 5 400
 2 derde commiezen à *f* 1 800 3 600
 klerken, inlandsch personeel, zoomede schrijflonen 4 260

Afdeling Bedrijfszaken.

1 hoofd (inspecteur)	f	9 600
1 hoofdboekhouder		6 000
1 adjunct boekhouder		3 000
2 grootboekschrijvers à f 1 350		2 700
Regelmatige verhoogingen van bezoldiging ..		18 675

f 126 135

Aangezien aan personeelsuitgaven voor de bestaande afdeling bij de begrooting voor 1920 gerekend is op een bedrag van f 129 459, zal de nieuwe indeeling van het personeel geen meerdere uitgaven vorderen.

Waar de afdeling in zijn tegenwoordigen vorm —, voortaan aan te duiden met den naam havenwezen — als o.m. belast met de centrale leiding van het bedrijf der havens, feitelijk een integreerend deel uitmaakt van het geheele havenbedrijf in deze gewesten, is het rationeel te achten, dat de kosten van dit centraal kantoor worden gebracht ten laste van de verschillende havens naar gelang van hare draagkracht, op dezelfde wijze als reeds geschied ten aanzien van de kosten van de centrale leiding van 's Lands baggerbedrijf.

Om die reden is bij de raming der middelen gerekend op een post; „Terugbetaling door de verschillende havenbedrijven in de kosten van het personeel voor de centrale leiding van den dienst van het havenwezen in Nederlandsch-Indië”.

Onderafdeelingen 720 t/m 727 en 729. Bedrijf van de verschillende havens en van den baggerdienst.

De in de begrooting voor het dienstjaar 1920 bij 5 groote havens (Tandjong-Priok, Soerabaja, Makassar, Belawan en Emmahaven) gevolgde wijze van inrichting en toelichting van de betreffende onderafdeelingen is thans ook doorgevoerd ten aanzien van de bedrijven der havens van Semarang en Tjilatjap, alsmede van de gezamenlijke kleine havens en bij den baggerdienst.

Omtrent het voor de havens aanvaarde beginsel van rentabiliteit in engeren zin wordt het volgende medegedeeld.

Het totaal der geraamde bedrijfsontvangsten ad f 16 308 400 overtreft de begrooting van de gezamenlijke bedrijfsuitgaven ad f 10 899 799 met f 5 408 601, welk bedrag nog niet ten volle toereikend is ter voldoening aan den door voornoemd beginsel gestelden eisch.

Welk bedrag daaraan nog ontbreekt, blijkt uit het navolgende:

Verlies Soerabaja	f	212 570
„ Makassar		241 058
„ Belawan		574
„ Semarang		186 146
„ kleine havens		1 626

f 641 974

Winst Tandjong Priok	f	53 396
„ Emmahaven		15 689
„ Tjilatjap		315

69 400

Nadeelig saldo

f 572 574

Zoodra alzoo het thans geraamd batig slot ad f 5 408 601 met f 572 574 of met ongeveer 10½% zal zijn gestegen, zal de rentabiliteit van het in de havens vastgelegd kapitaal verzekerd zijn.

Aangezien het havenwezen, met inbegrip van den baggerdienst, jaarlijks den Lande heeft te vergoeden de be-

drijfsuitgaven (voor 1921 *f* 10 899 799) + rente (voor 1921 *f* 4 261 483) + aflossing van kapitaal (voor 1921 *f* 1 719 692) volgt uit het bovenstaande, dat in 1921 de gezamenlijke havenbedrijven in staat zijn de eerstgenoemde twee soorten schuld (tezamen *f* 15 161 282) geheel, doch de regelmatige aflossing van kapitaal hoewel grootendeels (voor *f* 1 147 118) nog niet ten volle (ontbrekend bedrag *f* 572 574) te delgen, een even normaal als geleidelijk verdwijnend verschijnsel bij jonge bedrijven, welke nog niet geheel in exploitatie zijn.

Onderafdeeling 728. Kosten in zijdelingsch verband staande met het havenbedrijf.

Onderdeel b. Verbetering van vaarwaters (+ *f* 430 000).

Onderdeel c. Verbetering van den slibarbeid in het Westgat van Soerabaja (+ *f* 75 600).

De hogere raming houdt verband met de voorgenomen uitvoering van belangrijke verbeteringen aan de Barito- en Moesirivieren, van welke uitgaven thans nog niet met zekerheid kan worden gezegd of zij geheel, dan wel gedeeltelijk op de havens Bandjermasin en Palembang zullen kunnen worden verhaald.

Ten einde de verdieping van het Westervaarwater op krachtige wijze te kunnen voortzetten, wordt voor 1921 gerekend op eene uitgaaf van *f* 200 000, waarvan 10% of *f* 20 000 ten laste van de haven Soerabaja zal komen.

Daar blijkens de afzonderlijke raming van de haven Soerabaja (zie stuk 8) ook gerekend is op laatstbedoeld bedrag, wordt bij de raming der middelen een post opgebracht „Terugbetaling door de haven van Soerabaja van haar aandeel in de kosten van den slibarbeid in het Westgat van Soerabaja”.

Onderafdeeling 730. Huishuurvergoeding en lokaalhuur, alsmede uitgaven voor grondhuur en verhuur van gebouwen.

Onderdeel a. Huishuurvergoeding (— *f* 158 400).

De raming is gegrond op de uitkomst van 1919, waarbij rekening is gehouden met de in de vorige begrooting opgebrachte maatregelen als: „Invoering van het daadwerkelijk rechtstreeksch bestuur in het „gouvernements landschap” Karangasem der afdeeling Zuid-Bali, residentie Bali en Lombok” (vergelijk blz. 43 van de Memorie van Toelichting betreffende de ontwerp-begrooting voor 1920) en „Herziening van de wedderegeling van de Indische geneeskundigen” (zie blz. 18 en 19 der 1e Nota van wijzigingen op de 1e algemeene aanvullingsbegrooting voor 1920 — onderwerp 3 — stuk 7).

Onderdeel b. Huur van gronden en lokalen (+ *f* 74 000).

De raming is gegrond op de uitkomst van 1919, waarbij rekening is gehouden met den in de vorige begrooting opgebrachten maatregel betreffende toekenning van eene vergoeding voor kantoorhuur aan de Gouvernementsartsen bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (vergelijk blz. 71 van de Memorie van Toelichting betreffende de ontwerp-begrooting voor 1920), zoomede met die bij de onderwerpelijke begrooting voorgesteld t. w.: „Uitbreiding van het personeel en de fondsen voor het kantoor van de Commissie voor de Volkslectuur”.

Onderafdeeling 731. Uitgaven voor de instandhouding van herbergen *f* 5 340 (vorig jaar *f* 6 840).

Wegens het sluiten van de inrichting te Bengkalis (Oostkust van Sumatra) en het gereedkomen van de pasangrahan te Mataram (Bali en Lombok) behoeft niet meer te worden gerekend op de aan de hotelhouders ter genoemde plaatsen tot dusver toegekende tegemoetkoming van onderscheidenlijk *f* 50 en *f* 75 's maands.

Onderafdeeling 732. Personeel van het stoomwezen.

Onderdeel a. Bezoldigingen en toelagen van het personeel van het stoomwezen, alsmede schrijffloonen (+ *f* 255).

De raming is vermeerderd met *f* 4 800 voor de indienstelling van twee hoofdwerktuigkundigen op eene bezoldiging van *f* 450 's maands, tegen vermindering van een gelijk aantal werktuigkundigen op eene wedde van *f* 250 's maands.

Daarentegen is tengevolge van personeelswisselingen voor regelmatige verhoogingen van bezoldiging f 4 545
 minder uitgetrokken dan ten vorige jare.

f 255

Instelling van de betrekking van hoofdwerktuigkundige bij den dienst van het stoomwezen (f 4 800).

Bij de aanvullingsbegrooting voor 1920 is er o. m. op gerekend, dat de wedderegeling voor de werktuigkundigen bij den dienst van het Stoomwezen in overeenstemming wordt gebracht met die voor de werkmeesters bij den dienst der Staatsspoor- en Tramwegen in Nederlandsch-Indië (vgl. gedrukte stukken Tweede gewone zitting 1919, onderwerp 3 — stuk 3 blz. 44).

Daar voor bedoelde werkmeesters de mogelijkheid bestaat om bij denzelfden dienst tot werktuigkundige te worden bevorderd en alsdan in het genot te geraken van eene hoogere bezoldiging, terwijl voor de werktuigkundigen bij het Stoomwezen geen uitzicht op bevordering bestaat, is het gewenscht voor de laatstbedoelde ambtenaren eveneens de gelegenheid open te stellen om hoogere inkomsten te verwerven.

De instelling van de betrekking van hoofdwerktuigkundige, aan welke betrekking eene bezoldiging van f 450 met 3 driejaarlijksche verhoogingen van f 50 's maands zal zijn te verbinden, wordt daarom noodig geacht.

Voor 1921 wordt gerekend op twee hoofdwerktuigkundigen, tegen vermindering van het aantal werktuigkundigen met twee. Daardoor worden de meerdere uitgaven, die aan den maatregel verbonden zullen zijn, voor 1921 geraamd op $2 \times (12 \times f 450) - 2 \times (12 \times f 250) = f 4 800$.

Het ligt in de bedoeling om voor bevordering tot hoofdwerktuigkundige in aanmerking te doen komen werktuigkundigen, in het bezit van het einddiploma eener school van middelbaar technisch onderwijs of van een daaraan gelijkwaardig diploma, en dien eisch slechts in bijzondere gevallen, bij buitengewone bekwaamheid en geschiktheid, niet te handhaven.

Onderdeel b. Bezoldigingen van het personeel der laboratoria voor materiaal onderzoek (— f 226).

Voor regelmatige verhoogingen van bezoldiging is tengevolge van personeelswisselingen f 226 minder uitgetrokken dan ten vorigen jare.

Onderafdeeling 734. Personeel bij 's Lands burgerlijke pakhuizen f 90 984 (vorig jaar f 90 944).

De raming is vermeerderd met:
 f 400 voor regelmatige verhoogingen van bezoldiging, daarentegen vervalt de toelage van f 30 's maands, =
 360 voor den waarnemenden pakhuismeester te Bandjermasin (Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo),

f 40 omdat het vervoer van landsgoederen, waarvoor de toelage is toegekend, sinds Februari 1920 is opgedragen aan den zoutpakhuismeester aldaar, die in zijne evengenoemde functie, in het algemeen tevens belast is met het vervoer van landsgoederen in eigen beheer.

Onderafdeeling 735. Verdere uitgaven voor 's Lands burgerlijke pakhuizen.

De raming is gegrond op de uitkomst van 1919, waarbij rekening is gehouden zoowel met de stijging der uitgaven in de laatste jaren, als met de voortdurende toeneming van de kosten van het papier.

Onderdeel a. Kantoorkosten (+ f 1 100).

Onderdeel c. Uitgaven van verschillenden aard ten behoeve van de algemeene pakhuizen en kosten van opruiming van onbruikbaar geworden en overtollige goederen (+ f 75 000).

Onderafdeeling 736. Verrekening van diensttelegrammen f 15 000 (vorig jaar f 13 500).

No. 701. Verkoop en verhuur van huizen en andere gebouwen, zoomede inhoudingen op bezoldiging bij aanwijzing van een ambtswoning.

No. 708. Terugbetaling door de verschillende havenbedrijven in de kosten van het personeel voor de centrale leiding van den Dienst van het havenwezen in Nederlandsch-Indië.

No. 709. Terugbetaling door de haven van Soerabaja van haar aandeel in de kosten van den slibarbeid in het Westgat van Soerabaja.

No. 710. Ontvangsten voortvloeiende uit het bedrijf der haveninrichtingen in Nederlandsch-Indië.

No. 712. Bijdragen in de kosten van aanleg, vernieuwing, verbetering, uitbreiding en onderhoud van bevoeiings- en andere waterstaatswerken.

No. 713. Verrekeningen ten bate van den baggerdienst.

No. 714. Verrekeningen wegens uitgaven voor onderhoud en herstelling van- en vernieuwing en nieuwe werken aan gebouwen en werken ten behoeve van den post-, telegraaf- en telefoondienst.

No. 716. Verrekeningen wegens uitgaven voor onderhoud en herstelling van- en vernieuwing en nieuwe werken aan gebouwen en werken ten behoeve van de Landsdrukkerij.

Op grond van de voortdurende stijging der uitgaven in de laatste jaren, wordt voor nevenvermeld onderdeel voor 1921, naar de uitkomst van 1919, de raming op f 200 000 gesteld of f 75 000 meer dan ten vorigen jare uitgetrokken.

Het opgebrachte bedrag is gelijk aan dat bij de raming der middelen van de VIIIe begrotingsafdeeling onder onderdeel 812 b uitgetrokken voor zooveel betreft het departement der burgerlijke openbare werken.

Middelen in Indië.

Op grond van de voortdurende stijging der ontvangsten wordt voor dit middel naar de uitkomst van 1919 f 612 000 of f 62 000 meer dan volgens de vorige raming opgebracht.

Zie de toelichting bij onderafdeeling 719 hiervoren, betreffende de uitgaven in Indië.

Het opgebrachte bedrag is gelijk aan dat, in den Uitgewerkten staat (stuk 3) bij onderafdeeling 719 uitgetrokken, verhoogd met 15% wegens kosten van verloven, wachtgeld en pensioenen.

Zie de toelichting bij onderafdeeling 728e hiervoren, betreffende de uitgaven in Indië.

Voor 1921 wordt de raming van dezen post (vergelijk ook de afzonderlijke ramingen stuk 7 t/m 14) in totaal op f 10 863 750 of f 4 462 250 meer dan die voor 1920 gesteld.

De belangrijk hogere raming houdt in de eerste plaats verband met de reeds bestaande en nog te verwachten uitbreiding van het loonend gedeelte der havenbedrijven en voorts met het uitzicht op geleidelijke opheffing van het als gevolg van den wereldkrijg ontstane tekort aan scheepsruimte.

Op grond van de daling der ontvangsten wordt voor dit middel, naar de uitkomst van 1919 f 200 000 of f 166 000 minder dan volgens de vorige raming opgebracht.

Voor 1921 wordt de raming van dezen post (zie ook de afzonderlijke raming (stuk 15) op f 5 393 150 of f 1 050 150 meer dan die voor 1920 gesteld.

De hogere opbrengst houdt hoofdzakelijk verband met de verwachte stijging der uitgaven, aangezien de ontvangsten en de uitgaven met elkaar in evenwicht moeten zijn.

Het opgebracht bedrag is gelijk aan dat, hetwelk in den Uitgewerkten staat (stuk 3) bij onderafdeeling 708 is uitgetrokken.

Het opgebracht bedrag is gelijk aan dat, hetwelk in den Uitgewerkten staat (stuk 3) bij onderafdeeling 710 is uitgetrokken.

NADERE BEANTWOORDING VAN BIJ DE BEHANDELING VAN HET INDISCH ONTWERP DER

O N D E R W E R P.	Zie gedrukte			
	Zitting.	Onder- werp.	Afdeelingsverslag.	
			Stuk	
Begrooting 1920.				
Erfafsluitingen der regentswoningen	1e g. z. 1919	1	32	Blz. 104

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË GESTELDE VRAGEN OF GEMAAKTE OPMERKINGEN.

stukken Volksraad.		Handelingen.	NADERE BEANTWOORDING.
Mem. v. Antw.			
Stuk			
34 (h)	Blz. 6	—	Het onderzoek naar den toestand van de erfafsluitingen bij regentswoningen heeft uitgewezen, dat sommige dier afsluitingen onvoldoende zijn. Waar zulks het geval is, worden de noodige voorzieningen getroffen.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
AFDEELING VII.			
Departement der Burgerlijke Openbare Werken.			
Stuk 2 — Uitgaven in Nederland.			
701		Burgerlijke Openbare Werken.	
	a.	Aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor den dienst der burgerlijke openbare werken en daarmede in verband staande uitgaven, met uitzondering van het havenwezen en den baggerdienst.	(1) 5 199 700
	b.	Aanschaffing en uitzending van benodigdheden ten behoeve van het havenwezen en daarmede in verband staande uitgaven	(2) 1 680 000
	c.	Aanschaffing en uitzending van benodigdheden ten behoeve van den baggerdienst en daarmede in verband staande uitgaven	(5) 1 500 000
			f 6 179 700
702		Studiëtoelagen aan jongelieden, die aan de Technische Hooge school te Delft van civielingenieur of bouwkundig-ingenieur studeeren en bestemd zijn om na volbrachte studie in den Indischen dienst te treden, benevens andere met de opleiding in verband staande uitgaven	105 000
705		Kosten van het Regeeringstoezicht over de naamlooze vennootschap „Zeehaven en Kolenstation Sabang”	(4) 800
704		Stoomwezen.	
	a.	Toelage aan den persoon, belast met de beoordeeling van de teekeningen van voor Nederlandsch-Indië bestemde stoomketels	f 1 500
	b.	Kantoorbehoeften, reis- en verblijfkosten en andere uitgaven	500
			2 000
705		Algemeene pakhuisen.	
		Aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor 's Lands burgerlijke pakhuisen	Memorie.
706		Onvoorziene uitgaven	2 500
		Totaal van afdeeling VII	f 6 288 000

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(1) De raming is gegrond op de reeds ontvangen en nog in uitzicht gestelde bedragen. In het uitgetrokken bedrag is f 1 000 000 begrepen voor de aanschaffing van benodigdheden voor den aanleg van spruitleidingen ten behoeve van verschillende drinkwatervoorzieningen in Nederlandsch-Indië.
			(2) De raming is gegrond op de reeds ontvangen en nog in uitzicht gestelde bedragen.
f 1 362 000	f 1 837 700		
500 000	1 180 000		(3) Waarvan voor de aanschaffing van een bakkenzuiger met een capaciteit van 300 M ³ bij een persafstand van 1000 M. en 5 sleepboten van ± 150 P.K. f 800 000.
1 000 000	300 000		
			(4) Vergoeding voor den Regeeringscommissaris f 600 Vergoeding voor den accountant 100 Reis- en verblijfkosten 100 <hr/> f 800
103 000			(5) Het eincijfer dezer afdeling is bij de wet van 28 Februari 1920 (Staatsblad No. 99) vastgesteld op f 2 867 300 Overgenomen van de IIIde afdeling (departement van Financiën) de uitgaven voor: Studietoelagen aan jongelieden, die aan de Technische Hoogeschool te Delft voor civiel-ingenieur of bouwkundig-ingenieur studeeren en bestemd zijn om na volbrachte studie in den Indischen dienst te treden, enz. 103 000 <hr/> f 2 970 300
Memorie.			
2 800			
f (5) 2 970 300	f 3 317 700		

Nommers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
AFDEELING VII.			
Departement der Burgerlijke Openbare Werken.			
Stuk 3 — Uitgaven in Indië.			
701		Personeel van het departement.	
	<i>a.</i>	Bezoldiging van den directeur	f 24 000
	<i>b.</i>	Aanvangsbezoldigingen en toelagen van den secretaris en de verdere ambtenaren	(1) 247 800
	<i>c.</i>	Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de ambtenaren	25 330
	<i>d.</i>	Aanvangsbezoldigingen van de klerken en het minder personeel, alsmede schrijfloonen	(2) 42 650
	<i>e.</i>	Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de klerken en het minder personeel	32 144
			f 369 924
702		Verdere uitgaven van het departement.	
	<i>a.</i>	Kantoorkosten, drukwerk en boekery	(3) f 53 000
	<i>b.</i>	Samenstelling en uitgaaf van het verslag der burgerlijke openbare werken en van andere bescheiden, betreffende het departement	24 600
	<i>c.</i>	Uitgaven ten behoeve van eene inrichting voor het vervaardigen van lichtdrukken	4 500
			62 100

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(1) 1 secretaris f 12 000
			1 administrateur 8 400
			7 referendarissen op f 7 200 50 400
			3 commiezen-redacteur op f 3 600 10 800
			6 hoofdcommiezen op f 5 400 32 400
			13 eerste commiezen op f 3 600 46 800
			10 tweede commiezen op f 2 640 26 400
			16 derde commiezen op f 1 800 28 800
f 24 000			1 archivaris 3 600
			1 beheerder der bockerij, tevens beheerder van den voorraad meet- en teekenwerktuigen 3 000
246 000	f 1 800		tijdelijk te werk gestelde ambtenaren 25 200
25 670		f 2 540	f 247 800
42 110	540		(2) Adjunct-commiezen Memorie
			66 klerken op f 480 f 31 680
			1 huisbewaarder 900
55 305		1 159	inlandsch personeel 5 970
			schrijfloonen 4 100
			f 42 650
33 000			(3) Het bedrag is te splitsen als volgt:
			vaste vergoeding voor kantoorkosten f 30 000
21 000	3 600		globaal bedrag voor telefoonabonnementen en telefoongesprekken 3 000
3 000	1 500		f 33 000

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
705		<p>Personeel van den waterstaat en de burgerlijke openbare werken, met uitzondering van het personeel, bedoeld bij de onderafdeelingen 717 en 719 (4).</p> <p>a. Bezoldigingen en toelagen van het deskundig personeel bij den algemeenen dienst van den waterstaat (5) f 1 685 000</p> <p>b. Bezoldigingen en toelagen van het deskundig personeel bij de bevoeiingsafdeelingen (7) 2 100 000</p>	

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.	
	Meer.	Minder.

TOELICHTINGEN.

(4) De uitgaven als gevolg van de „Herziening van de wedderegingen voor het lager personeel bij den waterstaat en 's Lands burgerlijke openbare werken” zijn thans overgebracht naar deze onderafdeeling.

De verschillen van deze onderafdeeling met de begrooting van 1920 worden door het onderstaand staatje toegelicht:

6) f 1 706 660

f 21 660

1 843 000 f 233 000

Onderdeelen van onderafdeeling 705.	Uitgetrokken begrooting van 1920.	Overgebracht van onderafdeeling 508b.	Thans uitgetrokken in de rubriek „Toegestaan voor 1920”.
<i>a.</i>	f 1 780 000	f 10 000	f 1 790 000
<i>b.</i>	1 613 000	250 000	1 843 000
<i>c.</i>	720 000	20 000	740 000
<i>d.</i>	80 000	—	80 000
<i>e.</i>	720 000	54 000	754 000
<i>g.</i>	10 000	—	10 000
<i>h.</i>	533 428	56 000	591 428
<i>i.</i>	6 970	—	6 970
<i>j.</i>	12 400	—	12 400
Onderafdeeling 705.	f 3 299 798	f 530 000	f 3 629 798

(5) Hooger deskundig personeel (zie de afzonderlijke raming. VII 1) f 1 272 540
 verder Europeesch en inlandsch personeel 59 000
 overwerkgeden 10 000
 regelmatige verhoogingen van bezoldiging 383 110

f 1 724 650

waarvoor met het oog op openvallende plaatsen en wisselingen, ook ter afronding van den post, wordt gesteld f 1 685 000.

(6) Volgens noot 4 hiervoren is voor dit onderdeel uitgetrokken f 1 790 000
 Hiervan is overgebracht naar onderafdeeling 719 83 340

f 1 706 660

(7) Hooger deskundig personeel (zie de afzonderlijke raming. VII 1) f 644 340
 verder Europeesch en inlandsch personeel (a) .. 1 261 650
 regelmatige verhoogingen van bezoldiging 223 010

(b) f 2 129 000

waarvoor met het oog op openvallende plaatsen en wisselingen, ook ter afronding van den post, wordt gesteld f 2 100 000.

(a) Waarvan f 303 450 voor bezoldiging van mantri's.

(b) Hiertegenover staat aan vergoedingen van belanghebbenden bij de waterverdeling een bedrag van f 83 000.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
705	<i>c.</i>	Bezoldigingen en toelagen van het deskundig personeel bij den gewestelijken dienst	8) / 748 000
	<i>d.</i>	Bezoldigingen en toelagen van het deskundig personeel voor de verkeerswegen op de Buitengewesten	(9) 88 000
	<i>e.</i>	Bezoldigingen en toelagen van het deskundig personeel bij de verschillende bevoeiingsopnemingen en werken in uitvoering, en voor het waterbeheer buiten de bevoeiingsafdeelingen	(10) 742 000
	<i>f.</i>	Bezoldigingen en toelagen van het personeel gesteld ter beschikking van locale raden	(12) Memorie.
	<i>g.</i>	Bezoldigingen over het tijdvak tusschen het verlaten van een vorigen en het aanvaarden van een nieuwen post	10 000
	<i>h.</i>	Bezoldigingen van het administratief personeel, daaronder begrepen kantoorbediender, alsmede schrijfloonen	(15) 444 000

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
<i>f</i> 740 000	<i>f</i> 8 000		(8) Hooger deskundig personeel (zie de afzonderlijke raming. VII 1) <i>f</i> 446 100
80 000	8 000		verder Europeesch en inlandsch personeel 131 004
(11) 722 850	19 150		toelagen aan de opzichters, onderopzichters en tijdelijke bouwkundige opzichters bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken, geplaatst bij den gewestelijken dienst in de gewesten van de bezittingen buiten Java en Madoera 24 000
Memorie.			regelmatige verhoogingen van bezoldiging 167 055
10 000			<hr/> <i>f</i> 768 159
391 428	52 572		05
			waarvoor met het oog op openvallende plaatsen en wisselingen, ook ter afronding van den post, wordt gesteld <i>f</i> 748 000.
			007
			(9) Hooger deskundig personeel (zie de afzonderlijke raming. VII 1) <i>f</i> 68 700
			regelmatige verhoogingen van bezoldiging 20 115.
			<hr/> <i>f</i> 88 815
			waarvoor ter afronding van den post wordt gesteld <i>f</i> 88 000.
			(10) Hooger deskundig personeel (zie de afzonderlijke raming. VII 1) <i>f</i> 412 380
			verder Europeesch en inlandsch personeel (a) .. 177 700
			regelmatige verhoogingen van bezoldiging 169 660
			<hr/> <i>f</i> 759 740
			007
			waarvoor met het oog op openvallende plaatsen en wisselingen, ook ter afronding van den post, wordt gesteld <i>f</i> 742 000.
			(11) Volgens noot 4 hiervoren is voor dit onderdeel uitgetrokken <i>f</i> 754 000
			Hiervan is overgebracht naar onderafdeeling 717 31 150
			<hr/> <i>f</i> 722 850
			(12) Om gelijke reden als voor vorige jaren thans weder voor Memorie uitgetrokken.
			(13) 7 eerste commiezen op <i>f</i> 3 600 <i>f</i> 25 200
			5 commiezen, waarvan 1 op <i>f</i> 2 400 en 4 op <i>f</i> 1 800 9 600
			9 commiezen-boekhouder, waarvan 8 op <i>f</i> 2 400 en 1 op <i>f</i> 1 800 21 000
			7 boekhouders, waarvan 1 op <i>f</i> 2 160 en 6 op <i>f</i> 1 800 12 960
			1 boekhouder-betiaalmeester 1 800
			klerken en bedienden, alsmede schrijfloonen 369 305
			regelmatige verhoogingen van bezoldiging 4 275
			<hr/> <i>f</i> 444 140
			waarvoor ter afronding van den post wordt gesteld <i>f</i> 444 000.
			(a) waarvan <i>f</i> 63 850 voor bezoldiging van mantri's.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1921.
705	i.	Bezoldigingen van het personeel voor de heffing van schut- of doorvaartgelden bij Landsluizen	(14) f 7 020	
	j.	Weddeverbetering voor de teekenaars	6 255	f 3 850 275
704		Tweejarige avondieergangen voor de opleiding van opzichters bij den waterstaat en 'sLands burgerlijke openbare werken tot architect en van opzichters voor de Landsgebouwen en teekenaars tot architect voor de Landsgebouwen.....	(15)	58 000
705		Toelagen voor het bezit van het getuigschrift van architect	(16)	19 400
705A		Buitengewone weddeverhoogingen aan onderopzichters bij den waterstaat en 'sLands burgerlijke openbare werken, die in het bezit zijn van het getuigschrift voor benoeming tot die betrekking.		60 000
705B		Weddeverbetering voor de architecten bij den waterstaat en 'sLands burgerlijke openbare werken.	(18)	15 200
705c		Bevordering van opzichters tot architect bij den waterstaat en 'sLands burgerlijke openbare werken, na 15 jaren dienst als opzichter.....	(19)	9 000
706		Gebouwen voor den burgerlijken dienst, voor zover niet afzonderlijk uitgetrokken.		
		<i>Onderhoud en herstelling.</i>		
	a.	Uitgaven voor onderhoud en herstelling van gebouwen .. f 1 115 500	(20) f 1 115 500	
		<i>Vernieuwing en nieuwe werken.</i>		
	b.	Woningen voor burgerlijk personeel	f 1 940 000	
	c.	Gevangenissen	2 910 000	
	d.	Gebouwen voor gewapende korpsen onder burgerlijk bestuur	970 000	
	e.	Gebouwen voor de opiumregie	242 500	
	f.	Scholen voor Europeesch onderwijs	1 737 300	
	g.	„ „ Hollandsch-Chineesch onderwijs	388 000	
	h.	„ „ inlandsch onderwijs	4 345 600	
	i.	„ „ landbouw, ambachts- en visscherijonderwijs	126 100	
	j.	Gebouwen ten behoeve van den burgerlijken geneeskundigen dienst.....	4 408 600	
	k.	Andere gebouwen dan die vermeld in de voorgaande artikelen	4 074 000	
	l.	Werken, verband houdende met gebouwen	48 500	
			(21) 21 190 600	22 506 100

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.	
	Meer.	Minder.		
<i>f</i> 6 970	<i>f</i> 30		(14) 1 tolmeester	<i>f</i> 1 200
12 400		<i>f</i> 6 145	2 tolofzieners op <i>f</i> 720	1 440
			6 helpers, waarvan 3 op <i>f</i> 360 en 3 op <i>f</i> 240 ..	1 800
25 000	15 000		toelage van den met de werkzaamheden van tol- meester bij de sluis te Goebeng, residentie Soe- rabaja, belasten opzichter van den waterstaat	900
(17) 9 700	9 700		toelage van den met het toezicht op de heffing van schut- of doorvaartgelden bij de sluis te Melirip, c. q. Gedek, residentie Soerabaja, be- lasten opzichter van den waterstaat	300
			toelage van den met het toezicht over de sluis te Tangki, residentie Batavia, belasten beambte van den waterstaat	180
			regelmatige verhoogingen van bezoldiging	1 200
				<i>f</i> 7 020
80 000		20 000	(15) Toelagen aan de leerkrachten	<i>f</i> 22 500
			Tegemoetkoming aan de leerlingen	15 000
			schrijf- en teekenbehoeften	500
				<i>f</i> 38 000
			(16) Zie de Memorie van Toelichting.	
			(17) Bij de vorige begrooting is hiervoor uitgetrokken. <i>f</i>	10 000
	9 000		Overgebracht naar onderafdeeling 719	300
				<i>f</i> 9 700
			(18—19) Zie de Memorie van Toelichting.	
1 051 250	64 250		(20) Voor onderhoud en herstelling van gebouwen voor den burger- lijken dienst, voor zoover niet afzonderlijk uitgetrokken, wordt voor 1921 eene som van <i>f</i> 1 150 000 noodig geacht, waarvan <i>f</i> 34 500 is afgetrokken voor de waarde van de uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen. Het voor nevenvermeld onderdeel uitgetrokken bedrag van <i>f</i> 1 115 500 is te splitsen als volgt:	
1 212 500	727 500		Woningen voor burgerlijk personeel	<i>f</i> 373 450
1 558 000	1 552 000		Gevangenisfen	85 400
			Gebouwen voor gewapende korpsen onder burger- lijk bestuur	48 500
805 100	164 900		Gebouwen voor de opiumregie	24 250
97 000	145 500		Gebouwen voor de koffie	—
1 592 750	544 550		Scholen voor Europeesch onderwijs	67 900
588 000			Scholen voor Hollandsch-Chineesch onderwijs ..	9 700
4 280 000	65 600		Scholen voor inlandsch onderwijs	126 100
194 000		67 900	Scholen voor landbouw-, ambachts- en visscherij- onderwijs	—
2 910 000	1 498 600		Gebouwen ten behoeve van den burgerlijken ge- neeskundigen dienst	67 900
2 970 000	1 104 000		Andere gebouwen dan die behoorende tot de vorenvermelde groepen	302 600
48 500			Werken verband houdende met gebouwen	9 700
				<i>f</i> 1 115 500
			(21) Met betrekking tot deze groep van werken wordt verwezen naar stuk 6 en voorts naar de Memorie van Toelichting.	

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
707		Bouwvoorschot aan de Coöperatieve woningbouw- vereeniging „Batavia”	(22) f 800 000
708		Gebouwen en werken ten behoeve van den post-, telegraaf- en telefoondienst.	
	a.	Onderhoud en herstelling	f 45 650
	b.	Vernieuwing en nieuwe werken	1 746 000
			(25) 1 789 650
709		Gebouwen en werken ten behoeve van den dienst van het zout.	
	a.	Onderhoud en herstelling	f 54 000
	b.	Vernieuwing en nieuwe werken	215 400
			(24) 247 400
710		Gebouwen en andere werken ten behoeve van de Landsdrukkerij.	
	a	Onderhoud en herstelling	f 1 900
	b.	Vernieuwing en nieuwe werken	456 500
			(25) 458 400
711		Gebouwen en andere werken behoorende tot het departement der marine.	
		<i>Onderhoud en herstelling.</i>	
	a.	Gebouwen voor den algemeenen dienst, woningen en andere werken. f	19 400
	b.	Steenkolenpakhuizen met de daarbij behoorende laad-, los- en aanlegplaatsen en steigers, zoomede gebouwen, behoo- rende onder „Scheepvaart”, met uitzondering van kust- lichtinrichtingen en woningen	35 400
			(26) f 54 800

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
	f 500 000		(22) Zie de Memorie van Toelichting. Het uitgetrokken bedrag is als buitengewone uitgaven te beschouwen.
f 54 000	9 650		(23) Voor onderhoud en herstelling van- en voor vernieuwing en nieuwe werken aan gebouwen en werken ten behoeve van den post-, telegraaf- en telefoondienst, wordt onderscheidenlijk f 45 000 en f 1 800 000 noodig geacht, waarvan f 1 350 en f 54 000 is afgetrokken voor de waarde van de uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen.
875 000	873 000		De onder gemeld bedrag van f 1 800 000 begrepen werken zijn vermeld in stuk 6.
54 000			(24) Voor onderhoud en herstelling van- en voor vernieuwing en nieuwe werken aan gebouwen en werken ten behoeve van den dienst van het zout wordt onderscheidenlijk f 35 000 en f 220 000 noodig geacht, waarvan f 1 000 en f 6 600 is afgetrokken voor de waarde van de uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen.
215 400			De onder gemeld bedrag van f 220 000 begrepen werken zijn vermeld in stuk 6.
1 900			(25) Voor onderhoud en herstelling van- en vernieuwing en nieuwe werken aan gebouwen en werken ten behoeve van de Landsdrukkerij wordt onderscheidenlijk f 2 000 en f 450 000 noodig geacht, waarvan f 100 en f 13 500 is afgetrokken voor de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen.
150 000	286 500		De onder gemeld bedrag van f 450 000 begrepen werken zijn vermeld in stuk 6.
19 400			(26) Voor onderhoud en herstelling van deze soort van gebouwen en werken wordt onderscheidenlijk f 20 000 en f 36 300 noodig geacht, waarvan f 600 en f 900 is afgetrokken voor de waarde van de uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen.
16 800	18 600		De bovengenoemde sommen van f 20 000 en f 36 300 zijn te splitsen als volgt:
			a. Gebouwen voor den algemeenen dienst, woningen en andere werken:
			Onderhoud van de woning van den commandant der zeemacht en hoofd van het departement der marine en van de lokalen bij dat departement in gebruik f 2 630
			Onderhoud van de gebouwen van het Koninklijk magnetisch en meteorologisch observatorium.. 760
			Onderhoud en herstelling van de ontschepingsgebouwen te Sabang 2 550
			Onderhoud van de woningen voor het personeel bij den haven- en loodsdienst f 1 395
			Onderhoud van de kazerne voor marine-schepelingen in een koel klimaat te Malang 1 650
			Onderhoud van het marinekampement te Soerabaja 1 680
			Onderhoud van de ontspanningszaal te Ampenan ten gebuik voor onderofficieren en mindere schepelingen van het Nederlandsch eskader .. 100
			Onderhoud van de schietbanen 1 045

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
711		<i>Vernieuwing en nieuwe werken.</i>	
	c.	Gebouwen voor den algemeenen dienst, woningen en andere werken f 2 298 900	
	d.	Steenkolenpakhuisen met de daarbij behoorende laad-, los- en aanlegplaatsen en steigers, zoomede gebouwen behorende onder „Scheepvaart”, met uitzondering van kustlichtinrichtingen en woningen 653 300	
		(27) f 2 952 200	f 3 007 000
712		Bruggen, wegen en daarmede verband houdende waterstaatswerken.	
	a.	Onderhoud en herstelling (28) f 5 090 000	
	b.	Vernieuwing en nieuwe werken (29) 9 220 000	
	c.	Tegemoetkomingen aan zelfbesturende landschappen in verband met de afschaffing van den heerdienstplicht voor den aanleg of de verbetering van de in die gebieden gelegen hoofdverkeerswegen (50) Memorie.	12 510 000
715		Bevloeiings-, afwaterings- en waterkeeringswerken.	
		<i>Onderhoud en herstelling.</i>	
	a.	Bevloeiings- en afwateringswerken 1 658 000	
	b.	Waterkeeringswerken 488 000	
	c.	Werken in het belang van de vischteelt 1 000	
		(31) f 2 147 000	

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
f 194 000	f 2 104 900		Onderhoud van gebouwen, die in 1919 gereed zullen komen, zoomede herstellingen van gebouwen en werken welke bij de opmaking der begrooting nog niet te voorzien zijn f 8 190 f 20 000
164 800	488 800		b. Steenkolenpakhuizen met de daarbij behorende laad-, los- en aanlegplaatsen en steigers enz.: Onderhoud en herstelling van steenkolenpakhuizen met de daarbij behorende laad-, los- en aanlegplaatsen en steigers f 21 900
2 262 000	828 000		Onderhoud en herstelling van de gebouwen, thuis behorende onder „Scheepvaart”, met uitzondering van de woningen en van de kustlichtinrichtingen 14 400 f 36 300
7 299 500	1 920 500		(27) Voor vernieuwing en nieuwe werken aan deze soort van gebouwen en werken wordt onderscheidenlijk f 2 370 000 en f 695 000 noodig geacht, waarvan f 71 100 en f 41 700 is afgetrokken voor de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen. De onder gemelde bedragen van f 2 370 000 en f 695 000 begrepen werken zijn vermeld in stuk 6.
Memorie.			(28) Voor onderhoud en herstelling van bruggen, wegen en daarmede verband houdende waterstaatswerken wordt eene som van f 3 153 000 noodig geacht, waarvan is afgetrokken de op f 63 000 berekende waarde van de uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen.
1 636 000	2 000		(29) De kosten van de uit te voeren werken zijn geraamd op f 10 021 800, welke som is verminderd met f 601 800 voor uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen en f 200 000 voor in Nederland ten laste van Hoofdstuk I aan te schaffen ijzerwerken. De onder gemeld bedrag van f 10 021 800 begrepen werken zijn vermeld in stuk 6. Overigens wordt verwezen naar de Memorie van Toelichting.
382 000	106 000		(30) De post is evenals in het vorige jaar thans weder voor Memorie uitgetrokken, daar omtrent den omvang der nevenbedoelde tegemoetkomingen en hetgeen in het jaar 1921 daarvoor dient te worden uitgetrokken, uit gebrek aan voldoende gegevens geen juiste raming kan worden gegeven.
1 000			(31) Voor onderhoud en herstelling van bevoeiings- en afwateringswerken, van waterkeeringswerken en van werken in het belang van de vischteelt worden onderscheidenlijk de sommen van f 1 700 000, f 500 000 en f 1 000 noodig geacht, waaronder begrepen is de op f 42 000, f 12 000 en f 25 berekende waarde van de uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen. Na aftrek dier waarde en na afronding worden onderscheidenlijk uitgetrokken f 1 658 000, f 488 000 en f 1 000.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
713		<i>Vernieuwing en nieuwe werkën.</i>	
	d.	Bevloeiings- en afwateringswerken f 9 925 000	
	e.	Waterkeeringswerken 1 425 000	
	f.	Opnemingen en werken in het belang der vischteelt 47 500	
		<hr/> 32) f 11 397 500	<hr/> f 13 544 500
714		Werken in het belang der volksgezondheid	
		<i>Onderhoud en herstelling.</i>	
	a.	Uitgaven voor onderhoud en herstelling (53) f 34 250	
		<i>Vernieuwing en nieuwe werkën.</i>	
	b.	Drinkwaterleidingen (34) 1 811 000	
	c.	Aanleg, verbetering of uitbreiding van riolen, spoelleidingen, goten en andere werken (34) 2 865 000	<hr/> 4 710 250
715		Aankoop, herstelling, onderhoud en vervoer van grondstoffen voor den algemeenen voorraad en daarmede in verband staande uitgaven, vervoerkosten van grondstoffen voor de uitvoering van bouwwerken en kosten van opruiming van onbruikbaar geworden en overtollige gebouwen en grondstoffen	1 400 000
716		Verdere uitgaven van den dienst van den waterstaat en de burgerlijke openbare werken, met uitzondering van die bedoeld bij onderafdeeling 718.	
	a.	Kantoorkosten en werktuigen .. f 178 000	
	b.	Kosten van brandblusmiddelen 8 000	
	c.	Kosten van de heffing van schut- of doorvaartgelden bij Landssluzen.. (55) 1 066	
	d.	Kosten van kleine opnemingen ten behoeve van bouw- en waterstaatswerken 25 000	
	e.	Tegemoetkomingen in de kosten van onderhoud van bewoonde landserven 57 500	
	f.	Vergoeding voor levensmiddelen en toelagen wegens dure levenswijze.. (56) 7 718	
	g.	Belooningen 20 000	<hr/> 277 284

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
f 9 170 000	f 755 000		(32) Voor deze werken worden onderscheidenlijk de sommen van f 10 450 000, f 1 500 000 en f 50 000 noodig geacht, waarvan f 525 000, f 75 000 en f 2 500 is afgetrokken voor de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen.
1 282 500	142 500		Onder de genoemde bedragen van f 10 450 000, f 1 500 000 en f 50 000, of te zamen f 12 000 000 is begrepen f 6 000 000 voor buitengewone uitgaven.
47 500			De onder gemelde bedragen van f 10 450 000, f 1 500 000 en f 50 000 begrepen werken zijn vermeld in stuk 6.
			Overigens wordt verwezen naar de Memorie van Toelichting.
50 100	4 150		(33) Voor onderhoud en herstelling van werken in het belang der volksgezondheid wordt eene som van f 34 950 noodig geacht, waarvan is afgetrokken de op f 700 berekende waarde van de uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen.
1 250 000	561 000		(34) Voor deze werken worden onderscheidenlijk de sommen van f 1 857 750 en f 2 939 400 (waaronder f 1 857 750 en f 930 600 aan buitengewone uitgaven) noodig geacht, waarvan f 46 750 en f 74 400 is afgetrokken voor de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen.
5 144 000		f 279 000	De onder gemelde bedragen van f 1 857 750 en f 2 939 400 begrepen werken zijn vermeld in stuk 6.
			Overigens wordt verwezen naar de Memorie van Toelichting.
1 400 000			(35) Het uitgetrokken bedrag is te splitsen als volgt:
			beloeningen aan het personeel bij 's Lands kas te Soerabaja voor verrichte werkzaamheden in het belang van de contrôle op de heffing van schut- of doorvaartgelden bij de Landssluisen te Goebeng, Goenoengsari, Melirip en Gedek (residentie Soerabaja) f 480
			toelage van den inlandschen helper bij de sluis te Goebeng (residentie Soerabaja) ter bestrijding van vervoerkosten 36
110 000	68 000		gedrukten 550
8 000			f 1 068
1 066			(36) Vergoeding voor levensmiddelen:
			voor 11 in Atjeh geplaatste ambtenaren van den waterstaat op f 1.50 per dag f 6 023
25 000			voor een commies-boekhouder op het kantoor van den eerstaanwezenden ambtenaar van den waterstaat in genoemd gewest op f 1.50 per dag 547
57 500			f 6 570
7 188	550		toelage wegens dure levenswijze 1 148
6 000	14 000		f 7 718

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1921.
717	Personeel bij het Centraal Waterschapskantoor voor de Vorstenlanden ten behoeve van de instelling van publiekrechtelijke waterschappen aldaar.			
	Bezoldigingen en toelagen			(37) f 62 375
718	Verdere uitgaven van het Centraal Waterschapskantoor voor de Vorstenlanden ten behoeve van de instelling van publiekrechtelijke waterschappen aldaar.			
	Kantoorkosten en verdere uitgaven			12 200
719	Dienst van het Havenwezen.			
	Bezoldigingen en toelagen van het personeel bij den dienst van het havenwezen			(38) 126 135
720	Haven Tandjong Priok.			
	a. Gewone (bedrijfs) uitgaven	f 1 740 400		
	b. Buitengewone uitgaven	3 290 000		
				(39) 5 030 400
721	Haven van Soerabaja.			
	a. Gewone (bedrijfs) uitgaven	f 1 908 405		
	b. Buitengewone uitgaven	4 010 000		
				(40) 5 918 405
722	Haven van Makasser.			
	a. Gewone (bedrijfs) uitgaven	f 422 858		
	b. Buitengewone uitgaven	2 850 000		
				(41) 3 272 858
723	Haven Belawan.			
	a. Gewone (bedrijfs) uitgaven	f 395 870		
	b. Buitengewone uitgaven	4 540 000		
				(42) 4 935 870
724	Emma haven.			
	a. Gewone (bedrijfs) uitgaven	f 520 890		
	b. Buitengewone uitgaven	907 000		
				(45) 1 227 890
725	Haven van Semarang.			
	a. Gewone (bedrijfs) uitgaven	f 642 400		
	b. Buitengewone uitgaven	520 000		
				(44) 962 400

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f 48 650	f 15 725		(37) 1 hoofdingenieur f 14 400 2 ingenieurs op f 4 200 8 400 1 opzichter 2 400 1 onderopzichter 1 500 verder Europeesch en inlandsch personeel, alsme- de kantoorbedienden en schrijfloonen 29 700 regelmatige verhoogingen van bezoldiging 5 975 <hr/> f 62 375
7 500	4 700		(38) 1 hoofd van den Dienst f 18 000 Afdeeling Technische zaken. 1 hoofd 14 400 1 tijdelijk ingenieur 4 200 1 ingenieur 4 200 1 opzichter 2 400 minder technisch personeel 4 140 Afdeeling Waterloopkundige zaken. 1 ingenieur 4 200 klerken, rekenaars enz. 2 160 Afdeeling Administratieve zaken. 1 hoofd (administrateur) 8 400 1 referendaris 7 200 1 commies-redacteur 3 600 1 hoofdcommies 5 400 2 derde commiezen op f 1 800 3 600 klerken, inlandsch personeel, zoomede schrijfloo- nen 4 260 Afdeeling Bedrijfszaken. 1 hoofd (inspecteur) 9 600 1 hoofdboekhouder 6 000 1 adjunct boekhouder 3 000 2 grootboekschrijvers op f 1 350 2 700 regelmatige verhoogingen van bezoldiging 18 675 <hr/> f 126 135
129 489		f 3 524	Tegenover de uitgaven staan ontvangsten onder No. 708 van de middelen in Indië. Zie voorts de Memorie van Toelichting.
1 010 000	730 400		(39) Zie de afzonderlijke raming stuk 7.
1 717 000	1 873 000		(40) Zie de afzonderlijke raming stuk 8.
1 311 456	596 969		(41) Zie de afzonderlijke raming stuk 9.
5 145 000	867 000		(42) Zie de afzonderlijke raming stuk 10.
525 550	97 508		(43) Zie de afzonderlijke raming stuk 11.
1 497 500	1 552 500		(44) Zie de afzonderlijke raming stuk 12.
197 250	196 620		
3 250 000	1 290 000		
190 875	150 017		
870 000	37 000		
255 596	408 804		
649 800		529 800	

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1921.
726	Haven van Tjilatjap.			
	a.	Gewone (bedrijfs) uitgaven	f 188 515	
	b.	Buitengewone uitgaven	1 255 000	
				(45) f 1 443 515
727	Kleine havens.			
	a.	Gewone (bedrijfs) uitgaven	f 1 341 626	
	b.	Buitengewone uitgaven	2 037 000	
				(46) 3 378 626
728	Kosten in zijdelingsch verband staande met het havenbedrijf.			
	a.	Onderhoud en uitbreiding van de haveninrichtingen aan de Sabangbaai, alsmede herstelling van die inrichtingen, voor zoover de kosten niet op derden moeten of kunnen worden verhaald	(47) f 347 000	
	b.	Verbetering van vaarwaters	(48) 800 000	
	c.	Verbetering van den slibarbeid in het Westgat van Soerabaja	(49) 200 000	
				1 347 000
729	Baggerdienst.			
	a.	Gewone (bedrijfs) uitgaven	f 3 941 150	
	b.	Buitengewone uitgaven	400 000	
				(50) 4 341 150
730	Huishuurvergoeding en lokaalhuur, alsmede uitgaven voor grondhuur en verhuur van gebouwen.			
	a.	Huishuurvergoeding	f 486 200	
	b.	Huur van gronden en lokalen	658 200	
	c.	Verdere uitgaven	Memorie.	
				1 124 400
731	Uitgaven voor de instandhouding van herbergen.			(52) 5 340
732	Personeel van het stoomwezen.			
	a.	Bezoldigingen en toelagen van het personeel van het stoomwezen, alsmede schrijffloonen	(55) 132 846	

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(45) Zie de afzonderlijke raming stuk 13.
f 67 029	f 121 486		(46) Zie de afzonderlijke raming stuk 14.
1 040 000	215 000		(47) Er wordt geraamd:
			voor onderhoud van kaaimuren, steigers en corps-
			morts f 35 000
			voor herstellingen 2 000
1 172 059	169 567		voor terugbetaling aan de naamlooze vennoot-
			schap „Zeehaven en Kolenstation Sabang” (art.
1 454 000	585 000		5 van de overeenkomst in Indisch Staatsblad
			1910 No. 56) 310 000
			f 347 000
347 000			(48) Voor de verbetering van vaarwaters wordt voor 1921 in totaal
			noodig geacht een bedrag van f 800 000, waarin begrepen zijn
570 000	450 000		f 566 150 voor de terugbetaling aan den Baggerdienst en
			f 50 000 voor de kosten van verdere hydrografische waarne-
124 400	75 600		mingen.
			(49) Tegenover de uitgaven staan ontvangsten tot een bedrag van
			f 20 000 onder No. 709 van de middelen in Indië.
5 202 000	759 150		(50) Zie de afzonderlijke raming stuk 15.
400 000			(51) De post „Tegemoetkoming aan de te Batavia gevestigde ver-
(51) 10 000		f 10 000	eeniging „Algemeen Ingenieurs-Congres” ten behoeve van het
			in 1920 aldaar te houden algemeene ingenieurs-congres” ver-
			valt voor 1921.
644 600		158 400	(52) Het uitgetrokken bedrag is over de verschillende gewesten
			verdeeld als volgt:
564 200	74 000		Java en Madoera:
			Soerakarta f 1 200
			f 1 200
Memorie.			Buitengewesten:
			Sumatra's Westkust f 600
			Tapanoeli 1 200
			Riouw en Onderhoorigheden 1 200
6 840		1 500	Menado 1 140
			f 4 140
			f 5 340
152 591	255		(53) 10 ingenieurs en hoofdingenieurs f 57 600
			2 hoofdwerktuigkundigen op f 5 400 10 800
			4 werktuigkundigen op f 3 000 12 000
			1 technisch hoofdcommies 3 000
			1 commies 1 800
			3 klerken 1 440
			inlandsch personeel 390
			schrijf- en teekenloonen 2 820

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
732	b.	Bezoldigingen van het personeel der laboratoria voor materiaal onderzoek (54) f 46 394	f 179 240
735		Verdere uitgaven voor het stoomwezen.	
	a.	Kantoorkosten (55) f 5 580	
	b.	Belooningen 1 000	
	c.	Uitgaven niet vallende onder de omschrijving van de voorgaande artikelen 1 300	
	d.	Onderhoud en bediening van de werktuigen der laboratoria voor materiaal-onderzoek en verdere uitgaven (56) 19 600	f 27 480
734		Personeel bij 's Lands burgerlijke pakhuizen.	
		Bezoldigingen en toelagen (57) 90 984	

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
<i>f</i> 46 620		<i>f</i> 226	regelmatige verhoogingen van bezoldiging <i>f</i> 41 796 toelage van den te Medan (Oostkust van Sumatra) geplaatsten werktuigkundige van het stoomwe- zen, wegens dure levenswijze 1 200 <hr/> <i>f</i> 132 846
5 580			
1 000			
3 000		1 700	Bij de berekening van het bedrag der bezoldigingen van inge- nieurs en hoofdingenieurs is van de veronderstelling uitge- gaan, dat evenals in 1920 in 1921 vermoedelijk in dienst zul- len zijn: 2 hoofdingenieurs op <i>f</i> 12 000 8 ingenieurs op 4 200 Zie voorts de Memorie van Toelichting.
19 600			
90 944	<i>f</i> 40		(54) 2 technologen op <i>f</i> 4 200 <i>f</i> 8 400 1 werktuigkundig-electrotechnisch ingenieur 4 200 1 hoofdscheikundige 4 200 2 scheikundigen op <i>f</i> 4 200 8 400 1 werktuigkundige 4 200 2 assistent scheikundigen op <i>f</i> 1 500 3 000 1 assistent werktuigkundige 1 500 1 commies 1 800 1 kantooroppasser 120 regelmatige verhoogingen van bezoldiging 10 574 <hr/> <i>f</i> 46 394
			(55) Vaste vergoeding voor kantoorkosten <i>f</i> 4 680 globaal bedrag voor telefoonabonnementen en telefoongesprekken 300 Voor de herstelling en gedeeltelijke vernieuwing van den inventaris voor de kantoren van de ingenieurs 600 <hr/> <i>f</i> 5 580
			(56) Het uitgetrokken bedrag is te splitsen als volgt: onderhoud en bediening van de werktuigen <i>f</i> 18 520 kantoor- en schrijfbehoeften, alsmede telefoon- abonnementen en telefoongesprekken 1 080 <hr/> <i>f</i> 19 600
			(57) Het uitgetrokken bedrag is te splitsen als volgt: Java en Madoera: Batavia. 6 commiezen, waarvan een op <i>f</i> 3 000, 1 op <i>f</i> 2 400 en 4 op <i>f</i> 1 800 <i>f</i> 12 600 klerken <i>f</i> 12 036 inlandsch personeel 6 000 <hr/> 18 036 <hr/> <i>f</i> 30 636

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
754			

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.	
	Meer.	Minder.		
			Pekalongan.	
			2 pakhuismeesters, 1 op f 2 400 en	
			1 op f 1 800	f 4 200
			2 mandoers op f 240 en f 144 ..	f 384
			3 wegers	360
			4 bedienden	384
				1 128
				f 5 328
			Semarang.	
			1 commies	f 1 800
			klerken	f 4 980
			inlandsch personeel	2 412
				7 392
				9 192
			Soerabaja.	
			1 boekhouder	f 2 400
			klerken	f 6 900
			3 mandoers	720
			5 wegers	720
			6 koelies	720
			1 waker	120
				9 180
				11 580
			Pasoeroean.	
			1 pakhuismeester	f 4 800
			2 klerken	f 1 560
			1 hoofdmandoer	240
			2 mandoers	360
			2 schrijvers	480
			2 wegers	360
			14 bedienden	1 680
				4 680
				9 480
			Besoeki.	
			Toelagen aan 2 waarnemende pakhuis-	
			meesters op f 900 en f 150	f 1 050
			klerkengelden voor:	
			Panaroekan	f 480
			1 mandoer tevens weger ..	240
			1 weger	168
			5 koelies	420
				1 308
				2 358
			Buitengewesten:	
			Sumatra's Westkust.	
			klerken	f 900
			mandoers en bedienden	3 720
				4 620
			Benkoelen.	
			Toelage aan den waarnemenden pakhuismeester..	300
			Oostkust van Sumatra.	
			1 pakhuismeester te Belawan	f 3 000
			klerken	1 440
			regelmatige verhoogingen van bezoldi-	
			ging van den pakhuismeester	600
				5 040

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
755		Verdere uitgaven voor 's Lands burgerlijke pakhuizen.	.
<i>a</i>	Kantoorkosten	(58) f 6 940	
<i>b</i>	Daggelden van lasthebbers en andere uitgaven voor het buitengewoon toezicht en beheer over 's Lands pakhuizen	5 550	
<i>c</i>	Uitgaven van verschillenden aard ten behoeve van de algemeene pakhuizen en kosten van opruiming van onbruikbaar geworden en overtollige goederen	200 000	
<i>d</i>	Belooningen	1 000	f 211 290
756		Verrekening van dienstelegrammen	15 000
757		Onvoorzien uitgaven	75 000
Totaal der Vilde afdeeling			f 100 718 041

		Java en Madoera.	Buiten- gewesten.	Totaal.
AFDEELING VII.				
Departement der Burgerlijke Openbare Werken.				
Stuk 5 — Middelen in Indië.				
701	Verkoop en verhuur van huizen en andere gebouwen, zoomede inhoudingen op bezoldiging bij aanwijzing van eene ambts-woning.	f 360 800	f 251 500	f 612 000
702	Ontvangsten voortvloeiende uit waterleidingen en overvaarten.		33 500	33 500
703	Schut- of doorvaartgelden bij enkele Landssluzen in de residentiën Batavia, Semarang en Soerabaja	55 500		55 500
704	Vergoedingen door ondernemingen van landbouw en nijverheid van de uitgaven voor het toezicht op de waterverdeeling tusschen de daarbij belanghebbenden	83 000		83 000
705	Vergoeding der kosten van onderzoek en beproeving van stoomtoestellen en van vernieuwde akten van vergunning tot gebruik dier toestellen	10 400	8 000	18 400
706	Terugbetaling door de gemeente Soerabaja van de kosten van den aanleg der drinkwaterleiding aldaar en van verschuldigde rente	94 500		94 500
707	Terugbetaling door de locale raden van de uitgaven voor ter beschikking van die raden gesteld personeel	Memorie.	Memorie.	Memorie.
708	Terugbetaling door de verschillende havenbedrijven in de kosten van het personeel voor de centrale leiding van den Dienst van het havenwezen in Nederlandsch-Indië	75 000	70 055	145 055
709	Terugbetaling door de haven van Soerabaja van haar aandeel in de kosten van den slibarbeid in het Westgat van Soerabaja	20 000		20 000
710	Ontvangsten voortvloeiende uit het bedrijf der haveninrichtingen in Nederlandsch-Indië, t.w.:			
a.	Tandjong Priok	3 118 500		3 118 500
b.	Soerabaja	3 344 000		3 344 000
c.	Makasser		965 000	965 000
d.	Belawan		583 250	583 250
e.	Emmahaven		455 500	455 500
f.	Semarang	786 500		786 500
g.	Tjilatjap	271 000		271 000
h.	Kleine havens	500 000	1 040 000	1 340 000
711	Opbrengst van ten behoeve van andere diensttakken en van particulieren verrichte werkzaamheden in de laboratoria voor materiaal-onderzoek	16 400	1 600	18 000
712	Bijdragen in de kosten van aanleg, vernieuwing, verbetering, uitbreiding en onderhoud van bevoeiings- en andere waterstaatswerken	200 000		200 000
713	Verrekeningen ten bate van den baggerdienst	5 395 150		5 395 150

		Java en Madoera.	Buiten- gewesten.	Totaal.
714	Verrekeningen wegens uitgaven voor onderhoud en herstelling van- en vernieuwing en nieuwe werken aan gebouwen en werken ten behoeve van den post-, telegraaf- en telefoon-dienst	f 1 789 650		f 1 789 650
715	Verrekeningen wegens uitgaven voor onderhoud en herstelling van- en vernieuwing en nieuwe werken aan gebouwen en werken ten behoeve van het zoutmiddel	247 400		247 400
716	Verrekeningen wegens uitgaven voor onderhoud en herstelling van- en vernieuwing en nieuwe werken aan gebouwen en werken ten behoeve van de Landsdrukkerij	458 400		458 400
	Totaal	f 16 601 900	f 3 408 405	f 20 010 305

INHOUDSOPGAVE.

	Bladz.
I. Gebouwen voor den burgerlijken dienst, voor zoover niet afzonderlijk uitgetrokken.	
<i>a.</i> Woningen voor burgerlijk personeel	54
<i>b.</i> Gevangenissen	54
<i>c.</i> Gebouwen voor gewapende korpsen onder burgerlijk bestuur	58
<i>d.</i> Gebouwen voor de opiumregie	60
<i>e.</i> Scholen voor Europeesch onderwijs	60
<i>f.</i> „ „ Hollandsch-Chineesch onderwijs	62
<i>g.</i> „ „ inlandsch onderwijs	62
<i>h.</i> „ „ landbouw-, ambachts- en visscherij onderwijs	66
<i>i.</i> Gebouwen ten behoeve van den burgerlijken geneeskundigen dienst	66
<i>j.</i> Andere gebouwen dan die vermeld in de voorgaande artikelen	72
<i>k.</i> Werken verband houdende met gebouwen	74
II. Gebouwen en werken ten behoeve van den post-, telegraaf- en telefoondienst	74
III. Gebouwen en werken ten behoeve van den dienst van het zout.....	78
IV. Gebouwen en andere werken ten behoeve van de Landsdrukkerij..	78
V. Gebouwen en andere werken behoorende tot het departement der Marine.	
<i>a.</i> Gebouwen voor den algemeenen dienst, woningen en andere werken	80
<i>b.</i> Steenkolenpakhuizen met de daarbij behoorende laad-, los- en aanlegplaatsen en steigers, zoomede gebouwen behoorende onder „Scheepvaart“, met uitzondering van kustlichtinrichtingen en woningen	80
VI. Bruggen, wegen en daarmede verband houdende waterstaatswerken	82
VII. Bevloeiings-, afwaterings- en waterkeeringswerken.	
<i>a.</i> Bevloeiings- en afwateringswerken	100
<i>b.</i> Waterkeeringswerken	106
<i>c.</i> Opnemingen en werken in het belang der vischteelt	108
VIII. Werken in het belang der volksgezondheid.	
<i>a.</i> Drinkwaterleidingen.	108
<i>b.</i> Aanleg, verbetering of uitbreiding van riolen, spoelleidingen, goten en andere werken	112

Volgnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	3	4	5
GEBOUWEN VOOR DEN BURGERLIJKE DIENST				
Woningen voor				
	Bouw van regentswoningen ter afdeelingshoofdplaats Tasikmalaja, (Preanger-Regentschappen), Blora, (Rembang), Banjoe-wangi, (Besoeeki) en ter hoofdplaats Soerabaja	1		
	Bouw van een Residentswoning en een woning voor den gewest-lijken secretaris ter hoofdplaats Menado	2		
1	Voor de oprichting, vergrooting, verbetering of vernieuwing van woningen voor burgerlijk personeel (werken van geringen om-vang)	3		
	Na aftrek van 3% voor de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen			
Gevange				
1	Verbouwing van de gevangenis te Serang, gewest Bantam.....	1	1921	f 200 000
2	Bouw van eene centrale gevangenis te Meester-Cornelis, gewest Batavia	2	1915	2 700 000
5	Als voren voor Inlanders te Bandoeng, gewest Preanger-Regent-schappen	3	1921	1 000 000
4	Bouw van eene centrale gevangenis voor Europeanen te Ban-doeng, gewest Preanger-Regentschappen		1921	

Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag van elke groep.	T O E L I C H T I N G E N .
6	7	8	9

VOOR ZOOVER NIET AFZONDERLIJK UITGETROKKEN.

urgerlijk personeel.

	f 2 000 000	f 2 000 000	<p>De regentswoningen te Tasikmalaja, Blora en Banjoewangi zullen in 1920 worden voltooid; ten aanzien van de oprichting van die ter hoofdplaats Soerabaja kon nog geen beslissing worden genomen.</p> <p>In verband met de voorgenomen verplaatsing van den bestuurszetel van Menado naar Tondano is van de uitvoering van nevenvermeld werk afgezien.</p> <p>Met het oog op den nijpenden woningnood op zeer vele plaatsen, die zoo spoedig mogelijk moet worden gelenigd, is deze post voor 1921 aanzienlijk verhoogd.</p>
		60 000	
		f 1 940 000	

nissen.

f 900 000	f 75 000		<p>Met dit werk zal in 1921 een aanvang gemaakt worden. In verband met den aard der werkzaamheden wordt een bedrag van f 75 000 voldoende geacht als eerste termijn.</p> <p>Aangezien thans reeds een zeer belangrijke uitbreiding der onderwerpelijke strafinrichting wordt noodig geacht, is de raming der gezamenlijke kosten wederom herzien moeten worden. Geraamd was, dat in 1919 een bedrag van f 250 000 verwerkt zou worden, doch werd inderdaad rond f 450 000 aan dit complex besteed, zoodat op einde 1919 eene som van totaal f 1 450 000 verwerkt was, in stede van het geraamde bedrag van f 1 250 000. Voor 1921 is een gelijk bedrag uitgetrokken als voor 1920.</p>
	175 000		<p>In 1920 werd met den bouw dezer gevangenis nog niet begonnen, daar dit gebouwencomplex behoort tot de werken, welke ook verband houden met de defensie, welke werken voorloopig werden afgevoerd. Waar evenwel dit werk, afgescheiden van defensiebelangen, zeer noodzakelijk wordt geacht voor het brengen van verbetering in de gevangenisstoelstanden en in 1921 enkele der thans in uitvoering zijnde centrale gevangnissen geheel of grootendeels gereed zullen komen, zal in genoemd jaar met den bouw een aanvang gemaakt kunnen worden.</p>
	150 000		<p>Aangezien de wijze, waarop de Europeanen in de bestaande gevangnissen zijn ondergebracht, over het algemeen dringend verbetering behoeft, is besloten tot den bouw van eene bijzonder voor die groep ingerichte gevangenis, welke op een gezonde plaats zal worden gevestigd. Een raming voor het onderhavige werk kan nog niet gegeven worden wegens het ontbreken van volledige gegevens, doch daar de plannen in 1921 gereed zullen zijn, is een som van f 150 000 opgebracht als eerste termijn.</p>

Volgnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	3	4	5
				Gevangenis
5	Bouw van eene centrale gevangenis ter hoofdplaats Pekalongan.	4	1910	f 750 000
6	Bouw van een huis van bewaring ter hoofdplaats Semarang		1921	750 000
7	Bouw van eene centrale gevangenis ter hoofdplaats Kediri	9	1920	1 000 000
8	Bouw van eene afdeulingsgevangenis te Banjoewangi, gewest Besoeeki	7	1920	200 000
9	Verbouwing van de gevangenis te Djember, gewest Besoeeki		1920	
10	Bouw van eene centrale gevangenis te Pamekasan, gewest Madoera	10	1912	600 000
11	Oprichting van een huis van bewaring te Padang, gewest Suma- tra's-Westkust	11	1921	
12	Bouw van eene centrale gevangenis te Medan, gewest Oostkust van Sumatra	15	1921	
15	Bouw van eene afdeulingsgevangenis te Tandjong Balei, gewest Oostkust van Sumatra	14	1920	500 000

Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag van elke groep.	T O E L I C H T I N G E N.
6	7	8	9
vervolg).			
f 50 000	f 50 000		Ook voor deze gevangenis is reeds eene uitbreiding noodzakelijk gebleken, weshalve de raming der gezamenlijke kosten met f 50 000 is verhoogd. Doordat in 1919 aan dit werk meer is verwerkt dan geraamd was, zal in 1921 met het terzijde vermeld bedrag voor de voltooiing volstaan kunnen worden.
	150 000		De reeds geruimen tijd aanhangig zijnde plannen voor den bouw van de nevenvermelde inrichting zullen in 1921 tot uitvoering gebracht kunnen worden, in verband met het geheel of nagenoeg geheel gereedkomen van enkele thans in uitvoering zijnde centrale gevangenissen. Aangezien de volledige ontwerpstukken nog niet gereed zijn, is de gegeven raming slechts zeer globaal.
900 000	300 000		In verband met de dringend noodige verbetering der gevangenisstanden in het gewest Kediri, is met de uitvoering van het nevenvermeld werk reeds in 1920 een aanvang gemaakt; daar spoedshalve verschillende onderdeelen gelijktijdig ter hand genomen zullen worden, kan niet met een geringer bedrag dan f 300 000 volstaan worden.
150 000	100 000		Dit bij den aanvang van den oorlog gestaakte werk is in 1920 hervat met het oog op de dringend noodige verbetering van de gevangenisstanden in het gewest Besoeki. In verband met de inmiddels ingetreden verhooging der eenheidsprijzen is de raming der gezamenlijke kosten van f 144 000 verhoogd tot f 200 000.
	75 000		Nevenvermelde verbouwing is eveneens met het oog op de dringend noodige verbetering van de gevangenisstanden in het gewest Besoeki in 1920 ter hand genomen. Aangezien het ontwerp nog niet gereed is, kan nog geen raming gegeven worden.
475 000	200 000		Het gestaakte werk zal in 1921 weder hervat kunnen worden in verband met het alsdan geheel of grootendeels voltooid zijn van enkele thans in uitvoering zijnde centrale gevangenissen. Ten einde de inrichting zoo spoedig mogelijk te kunnen opleveren wordt voor 1921 een bedrag van f 200 000 noodig geacht.
	100 000		Ook de uitvoering van dit reeds geruimen tijd aanhangig zijnde werk, (zie werkplan voor 1920) is niet voor langer uitstel vatbaar. Aangezien de aan dit gebouw te geven capaciteit nog niet bekend is, is het niet mogelijk thans reeds een kostenraming te verstrekken.
	175 000		Nevenvermeld werk behoort tot de centrale gevangenissen, waarvan de oprichting dringend noodig wordt geacht ter verbetering van de gevangenisstanden op de Buitengewesten. Eene kostenraming kan nog niet gegeven worden, aangezien de gegevens voor het ontwerp nog niet beschikbaar zijn.
240 000	75 000		Hoewel er op gerekend was, dat in 1919 met den bouw van de terzijde vermelde strafinrichting een aanvang gemaakt zou worden, kon daartoe in verband met de beschikbare middelen niet worden overgegaan, zoodat daarmede eerst in 1920 aangevangen zal worden.

Volnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	3	4	5
Gevangenis				
14	Als voren te Bindjei, gewest Oostkust van Sumatra	15	1920	/ 275 000
15	Bouw van eene centrale gevangenis ter hoofdplaats Palembang.	12	1921	
16	Bouw van eene centrale gevangenis ter hoofdplaats Pontianak, gewest Westerafdeeling van Borneo	17	1920	374 000
17	Als voren te Makassar, gewest Celebes en Onderhoorigheden ..	16	1921	
18	Bouw van eene gevangenis te Amboina, gewest Amboina		1921	365 000
19	Voor den bouw, de vernieuwing, vergrooting of verbetering van gevangenis (werken van geringen omvang)	18		
	Na aftrek van 3% voor de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken goederen			
Gebouwen voor gewapende korps				
1	Bouw van eene kazerne voor gewapende politiedienaren ter hoofd- plaats Semarang	2		
2	Als voren ter hoofdplaats Soerabaja	3		
3	Bouw van eene kazerne voor elf heele en drie zelfstandige halve brigades ter hoofdplaats Medan, gewest Oostkust van Sumatra.		1920	/ 250 000
4	Voor de oprichting, verbetering of vernieuwing van gebouwen voor gewapende politiedienaren (werken van geringen omvang).	5		
	Na aftrek van 3% voor de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen			

Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag van elke groep.	T O E L I C H T I N G E N.
6	7	8	9

vervolg).

f 260 000	f 75 000	
	100 000	
200 000	150 000	
	150 000	
	100 000	
	450 000	
		f 5 000 000
		90 000
		f 2 910 000

Zie het aangeteekende bij het werk No. 13.

Zie het aangeteekende bij het werk No. 12.

De begrooting voor dit werk sluit met het terzijde vermelde eindcijfer, hetwelk belangrijk hooger is dan de oorspronkelijke globale raming, als gevolg van de hooge eenheidsprijzen en de zeer kostbare fundeering. In 1919 kon met de uitvoering van dit werk nog geen aanvang gemaakt worden; echter zal in 1920 daaraan naar schatting rond f 174 000 in eigen beheer worden verwerkt, daar de aanbesteding mislukt is.

Zie het aangeteekende bij het werk No. 12.

In verband met de hoog noodige verbetering in de gevangensterstanden op nevenvermelde plaats zal in 1921 met den bouw eener nieuwe strafinrichting aangevangen worden.

Aangezien uit dezen post mede de bouw van een twintigtal kleinere gevangenen bestreden moet worden, wordt het noodzakelijk geacht voor het terzijde vermelde doel op geen kleiner bedrag dan f 450 000 te rekenen.

sen onder burgerlijk bestuur.

	Memorie.	
	Memorie.	
f 200 000	f 100 000	
	900 000	
		f 1 000 000
		30 000
		f 970 000

Waar de noodzakelijkheid van de oprichting van verschillende kampementen in de buitengewesten grooter wordt geacht dan die op de terzijde genoemde plaatsen, zullen deze werken in verband met hetgeen in totaal voor kampementsbouw kan worden uitgetrokken, voor herinnering dienen te worden opgebracht.

De oprichting eener nieuwe kazerne te Medan wordt noodig geacht, daar de bestaande tijdelijke inrichting is geplaatst op een in 1912 door den majoor der Chineezers in bruikleen aan het Gouvernement afgestaan terrein, waarover de eigenaar thans weder de vrije beschikking wenscht te hebben.

In verband met de zeer onvoldoende huisvesting der politiedienaren bij vele detachementen en de hooge prijzen der materialen en arbeidsloonen kan voor deze groep niet met een geringer bedrag worden volstaan. Onder het uitgetrokken bedrag zijn o.m. begrepen de kosten voor de verbetering van de kazerne van de gewapende politie te Amboina.

Volgnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	3	4	5
			Gebouwen voor	
1	Voor de oprichting, verbetering of vernieuwing van gebouwen voor de opiumregie (werken van geringen omvang)	1		
	Na aftrek van 3% voor de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen			
			Scholen voor Eur	
1	Oprichting van een nieuw gebouw voor de Bestuurschool te Weltevreden	1		
2	Oprichting van een kweekschool voor Fröbelonderwijzeressen te Bandoeng	6	1920	/ 200 000
3	Oprichting van een gebouw voor de Koningin Emmaschool (technische school) ter hoofdplaats Soerabaja	2	1918	600 000
4	Oprichting van een nieuw gebouw voor de hogere burgerschool ter hoofdplaats Soerabaja	3	1920	600 000
5	Bouw van een technische school ter hoofdplaats Djokjakarta ..	4	1918	805 000
6	Oprichting van een gebouw voor de Algemeene Middelbare school (A. M. S.) ter hoofdplaats Djokjakarta	8	1919	850 000
7	Oprichting van een tweede wis- en natuurkundigeafdeeling (voorbereidend hooger onderwijs Afd. B) der Algemeene Middelbare School			450 000

Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag van elke groep.	T O E L I C H T I N G E N.
6	7	8	9

de opiumregie.

	f 250 000	f 250 000	Daar de toestand van vele gebouwen van den opiumdienst dringend verbetering eischt, kan met het in het vorig jaar opgebrachte bedrag van f 100 000 voor 1921 niet volstaan worden. Noodig wordt geacht een bedrag van f 250 000.
		7 500	
		f 242 500	

peesch onderwijs.

	f 150 000		De bestaande school bevindt zich op het terrein, waar het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen zich voorstelt o.m. het centrale bibliotheekgebouw te doen verrijzen.
			Evenals voor 1920 kunnen de totaalkosten nog niet worden geraamd, omdat het terrein nog niet is aangewezen en de ontwerpen derhalve nog niet kunnen worden samengesteld (zie onder No. 2 van de groep „Andere gebouwen enz.).
f 150 000	150 000		De kweekschool is thans tijdelijk gevestigd in een Gouvernements gebouw te Weltevreden (Schoolweg). De inrichting moet echter worden uitgebreid, terwijl tevens een internaat zal worden gesticht. Aangezien derhalve toch nieuwbouw onvermijdelijk is, wordt van de gelegenheid gebruik gemaakt de inrichting te verplaatsen naar Bandoeng, dat zich uit een oogpunt van klimaat daarvoor beter eigent.
275 000	275 000		Door wijziging in de eischen moest het ontwerp geheel worden omgewerkt en kon in 1919 niet met de uitvoering worden begonnen.
400 000	200 000		Daar de openbare aanbesteding mislukt is, zal het gebouw in eigen beheer worden uitgevoerd.
60 000	60 000		Dit werk wordt uitgevoerd bij overeenkomst van openbare aanbesteding. Bij de uitwerking der plannen bleek de aanvankelijke raming van f 350 000 te laag, ook in verband met de stijging der materialenprijzen.
150 000	150 000		Het geraamde bedrag der gezamenlijke kosten is van f 475 000 op f 550 000 gebracht in verband met den uitslag der gehouden openbare aanbesteding. Volgens het bestek moet het belangrijkste gedeelte reeds in 1920 worden verwerkt.
450 000	1 00 000		Zie het voorkomende bij onderafdeeling 165/A (oprichting van een tweede wis- en natuurkundige afdeeling (v.h.o. afd. B) der Algemeene Middelbare School). Het bedrag der raming is afgeleid uit de bouwkosten der A. M. S. te Djokjakarta met dien verstande, dat bij de onderhavige inrichting niet gerekend wordt op den bouw eener muloafdeeling, doch wel op den aankoop van een terrein.

Volgnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	3	4	5
Scholen voor Europeesch				
8	Oprichting van een school voor meer uitgebreid lager onderwijs ter hoofdplaats Makassar, gewest Celebes en Onderhoorigheden	7	1919	/ 150 000
9	Oprichting van een schoolgebouw met kosthuis voor hoofdenzonen te Koepang, gewest Timor en Onderhoorigheden, voor de opleiding van godsdienstleeraren en volksonderwijzers	8		
10	Oprichting van 7 muloscholen t.w.: ter hoofdplaats Amboina, Koeta Radja, Soerabaja, Bandoeng en Kediri, te Poerwokerto en Tjepoe		1920	1 000 000
11	Voor de oprichting, verbetering, vernieuwing of vergrooting van gebouwen ten behoeve van het Europeesch onderwijs (werken van geringen omvang)	9		
	Na aftrek van 3% voor de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen			
Scholen voor Hollandsch				
1	Oprichting van een nieuwe bouwengroep voor de kweekschool tot opleiding van Chinesche leerkrachten bij het Hollandsch-Chineesch onderwijs te Meester-Cornelis, gewest Batavia	1	1919	/ 650 000
2	Voor de oprichting, vernieuwing, vergrooting of verbetering van Hollandsch-Chineesche scholen (werken van geringen omvang). Na aftrek van 3% voor de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen	2		
Scholen voor In				
1	Oprichting van een viertal normaalscholen voor opleiding van Inlandsche onderwijzers voor de Inlandsche scholen der 2e klasse vermoedelijk te Serang, Madioen, Lawang en Koeta-Radja.	3	1920	/ 880 000

Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag van elke groep.	T O E L I C H T I N G E N .
6	7	8	9

Onderwijs (vervolg).

	f 50 000	f 50 000	
		Memorie.	
650 000	550 000		<p>Doordat dit gebouw thans op een ander terrein moet worden opgericht dan aanvankelijk daarvoor was bestemd, kan het in 1920 niet worden voltooid.</p> <p>De keuze van het nieuwe terrein maakte het opmaken van een ander ontwerp noodzakelijk, waarbij de aanvankelijke raming te laag bleek te zijn geweest, mede tengevolge van de stijging der eenheidsprijzen.</p> <p>Evenals voor 1920 voor memorie opgebracht.</p> <p>Op de aanvullingsbegrooting voor 1920 werd voor het terzijde vermelde werk f 350 000 uitgetrokken.</p> <p>Het ligt in de bedoeling in 1920 te trachten de beschikking te krijgen over de noodige bouwterreinen en met den bouw van enkele der meest urgente scholen te beginnen. In 1921 zal dan tegelijkertijd aan al deze gebouwen kunnen worden voortgewerkt.</p> <p>In verband met de stijgende behoefte aan nevenvermelde gebouwen, wordt voor 1921 een hoogere som dan in het vorige jaar uitgetrokken.</p>
		306 000	
		f 1 791 000	
		55 700	
		f 1 757 30	

Chineesch onderwijs.

	f 100 000	f 100 000	
		500 000	<p>Met de uitvoering van deze bouwengroep werd in 1919 een aanvang gemaakt. De voltooiing zal echter nog niet in 1920 kunnen plaats vinden. De aanvankelijke raming is te laag gebleken, daar de toestand van het terrein een zeer aanzienlijk grondverzet noodig bleek te maken, terwijl de prijzen der materialen en loonen inmiddels sterk gestegen zijn.</p> <p>In verband met de meerdere behoefte aan nevenvermelde gebouwen kan niet met een geringer bedrag worden volstaan.</p>
		f 400 000	
		12 000	
		f 588 000	

Landsch onderwijs.

	f 560 000	f 560 000	
			<p>Omtrent de bouwplaatsen kon nog geen beslissing worden genomen; intusschen zullen deze inrichtingen in 1920 reeds in tijdelijke gebouwen worden geopend, terwijl tegelijkertijd met den bouw een aanvang zal worden gemaakt, waarvoor in dat jaar f 280 000 kan worden verwerkt.</p>

Volgnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aānvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	3	4	5
Scholen voor Inlandsche				
2	Oprichting van een hogere kweekschool ter hoofdplaats Bandoeng, gewest Preanger-Regentschappen			
3	Oprichting van meisjesnormaalscholen voor opleiding van Inlandsche onderwijzeressen voor de Inlandsche scholen der 2e klasse:			
	a. ter hoofdplaats Djokjakarta	4a	1920	280 000
	b. te Padang Pandjang, gewest Sumatra's-Westkust	4b	1920	280 000
4	Oprichting van meisjesnormaalscholen voor opleiding van Inlandsche onderwijzeressen voor de Inlandsche scholen der 2e klasse:			
	a. ter hoofdplaats Soerakarta	4c	1920	280 000
	b. ter afdeelingshoofdplaats Malang	4c	1920	280 000
5	Bouw van twee meisjesnormaalscholen voor opleiding van Inlandsche hulponderwijzeressen (vermoedelijk te Menado en op Madoera)	4c		
6	Bouw van een kweekschool voor Inlandsche onderwijzeressen ter afdeelingshoofdplaats Salatiga, gewest Semarang	5a	1920	500 000
7	Bouw van een kweekschool voor Inlandsche onderwijzers:			
	a. te Blitar, gewest Kediri	5a		
	b. te Magelang, gewest Kedoe	5a		
8	Bouw van een opleidingsschool voor Inlandsche ambtenaren te Fort de Kock, gewest Sumatra's-Westkust	6		
9	Oprichting van een normaalschool voor opleiding van Inlandsche onderwijzers voor Inlandsche scholen der 2de klasse te Pematang-Siantar, gewest Oostkust van Sumatra	2	1919	210 000
10	Bouw van een kweekschool voor Inlandsche onderwijzers ter hoofdplaats Medan, gewest Oostkust van Sumatra		1919	330 000
11	Als voren ter hoofdplaats Makassar, gewest Celebes en Onderhoorigheden		1920	350 000
12	Oprichting van een nieuwe gebouwengroep voor de tot school voor M.U.L.O hervormde Hoofdenschool te Tondano, gewest Menado.	7	1920	450 000

Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag van elke groep.	T O E L I C H T I N G E N .
6	7	8	9
derwijs (vervolg).			
	f 100 000		Voor deze onderwijsinrichting wordt naar een geschikt terrein omgezien. De noodige ontwerpen zijn nog niet opgemaakt, zoodat een raming der kosten nog niet kan worden opgegeven.
f 80 000 80 000	80 000 80 000		Voor deze twee normaalscholen worden in het begin van 1920 openbare aanbestedingen gehouden. De kosten, waarvan de raming is opgemaakt aan de hand van de ervaring, opgedaan bij gebouwen van denzelfden aard zijn hooger dan de jongensnormaalscholen, omdat zoowel aan internaat als aan onderwijslocaliteiten andere eischen worden gesteld. In 1920 zal aan ieder dier gebouwen f 200 000 worden verwerkt.
200 000 200 000	200 000 200 000		Voor deze scholen zijn nog geen terreinen beschikbaar, zoodat de ontwerpen nog niet kunnen worden opgemaakt. De raming is samengesteld aan de hand van de ervaring opgedaan bij andere gebouwengroepen van denzelfden aard.
			Omtrent de plaats waar deze scholen zullen worden opgericht is nog geen definitieve beslissing genomen.
		Memorie.	
100 000	100 000		Voor deze school zal een openbare aanbesteding worden gehouden, met de bedoeling de inrichting in Juli 1921 in gebruik te nemen.
		Memorie. Memorie.	Aangezien de voorbereidende afdeelingen der op deze plaatsen bestaande opleidingsscholen voor Inlandsche ambtenaren vermoedelijk zullen worden opgeheven, bestaat de mogelijkheid dat de daardoor vrijkomende gebouwen door de kweekscholen in gebruik genomen kunnen worden. In verband daarmee zijn de betreffende posten voor herinnering opgebracht.
	100 000		De algemeene raming der kosten voor dit complex kan nog niet worden opgegeven, aangezien de ontwerpen daarvoor nog niet gereed zijn. Na overleg met de betrokken autoriteiten is echter met betrekking tot de terreinkeuze tot overeenstemming gekomen.
			Voor de voltooiing.
50 000	50 000		
150 000	150 000		Op de aanvullingsbegrooting voor 1920 werd voor het terzijde vermelde werk f 200 000 uitgetrokken. Met den bouw van deze kweekschool is nog niet begonnen, omdat voor de keuze van het terrein nog geen overeenstemming is verkregen; de voltooiing kan in 1921 plaats vinden.
150 000	100 000		Op de aanvullingsbegrooting voor 1920 werd voor het terzijde vermelde werk f 200 000 uitgetrokken.
400 000	150 000		Met de uitvoering van deze inrichting kon nog niet worden begonnen, omdat nog geen beslissing was genomen, inzake de vraag of de bestuurszetel te Menado zou blijven, dan wel naar Tondano zou worden verplaatst. Thans bestaat er geen bezwaar tegen in 1920 met den bouw aan te vangen.

Volgnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	3	4	5
Scholen voor Inlandse				
13	Bouw van een normaalschool voor opleiding van Inlandsche onderwijzers voor de Inlandsche scholen der 2de klasse ter hoofdplaats Makassar, gewest Celebes en Onderhoorigheden	2	1920	f 230 000
14	Voor de oprichting, vernieuwing, vergrooting of verbetering van Inlandsche scholen en andere gebouwen ten behoeve van het Inlandsch onderwijs (werken van geringen omvang)	8		
	Na aftrek van 3% voor de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen			
Scholen ten behoeve van landbouw.				
1	Oprichting van een cultuurschool te Malang, gewest Pasoeroean.	1	1919	f 130 000
2	Voor de oprichting, verbetering, vernieuwing of vergrooting van scholen voor landbouw-, ambachts- en visscherijonderwijs (werken van geringen omvang)	2		
	Na aftrek van 3% voor de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen			
Gebouwen voor den burger				
1	Bouw van eene nieuwe stedelijke ziekeninrichting met een school tot opleiding van Inlandsche artsen en een nieuw geneeskundig Laboratorium op Salemba, ter hoofdplaats Batavia	1	1913	f 4 000 000
2	Bouw van een hospitaal voor lijders aan besmettelijke ziekten ter hoofdplaats Batavia	2	1915	500 000
5	Oprichting van een bouwengroep voor den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst te Tandjong Priok, gewest Batavia		1920	230 000
4	Oprichting van gebouwen voor het Instituut Pasteur met Landskoepokinrichting ter hoofdplaats Bandoeng, gewest Preanger-Regentschappen	5	1918	300 000

Volgnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	3	4	5
Gebouwen voor den burgerlijken				
5	Bouw van een observatiegelegenheid met hospitaal voor besmettelijke ziekten ter hoofdplaats Semarang	4 en 6	1920	/ 800 000
6	Bouw van eene centrale ziekeninrichting ter hoofdplaats Semarang	5	1919	2 500 000
7	Oprichting van een quarantainestation op het eiland Madoera ten behoeve van de hoofdplaats Soerabaja	7	1912	700 000
8	Bouw van eene ziekeninrichting met localiteit voor de Nederlandsch-Indische Artsenschool ter hoofdplaats Soerabaja	8	1918	3 600 000

Na 1920 nog te verwerken. 6	Geraamd voor 1921. 7	Gezamenlijk bedrag van elke groep. 8	T O E L I C H T I N G E N. 9
--	--------------------------------	---	-------------------------------------

eneeskundigen dienst (vervolg).

/ 650 000	/ 200 000		<p>De ten vorigen jare onder de nummers 4 en 6 genoemde werken zullen tot één complex worden vereenigd en uitgevoerd. Door het nog niet beschikbaar zijn van alle benoodigde terreinen kon in 1919 met de uitvoering niet aangevangen worden, doch zal daartoe in 1920 worden overgegaan. Ten einde den bouw van de onderwerpelijke inrichting, welke tevens zal dienen ten gebruike van de centrale ziekeninrichting ter plaatse, gelijken tred daarmede te doen houden wordt voor 1921 eene som van / 200 000 noodig geacht.</p>
1 600 000	770 000		<p>Hiervan is perceel A, omvattende internaatsgebouwen, zustershuis, laboratorium enz. aanbesteed. De raming daarvan bedraagt / 585 000, waarvan in 1920 ± / 300 000 verwerkt zal kunnen worden.</p> <p>Voor de afwatering van het terrein zijn de verschillende werkzaamheden berekend op / 385 000, welk werk in eigen beheer wordt uitgevoerd en waarvoor in 1920 ongeveer / 300 000 zal worden verwerkt. De overige gebouwen zullen in 2 perceelen in de eerste helft van 1920 worden aanbesteed. Van één dezer zal in 1920 reeds / 100 000 kunnen worden verwerkt en in 1921 ongeveer / 200 000, terwijl van het laatste perceel voor 1921 op ongeveer / 200 000 kan worden gerekend. De raming moest opnieuw worden herzien. In de eerste plaats werd het complex met enkele gebouwen uitgebreid, waarop in de raming van het werkplan voor 1920 niet was gerekend. Voorts was de terreinsgesteldheid van dien aard, dat de fundeering dieper moest worden aangelegd dan aanvankelijk was ontworpen. Ten slotte is de stijging der eenheidsprijzen van invloed op het bedrag der raming geweest.</p>
75 000	75 000		<p>Met het voor 1920 uitgetrokken bedrag van / 125 000 zullen de gebouwen alle voltooid kunnen worden, doch moet dan nog overgegaan worden tot den aanleg van een waterleiding, van verbindingswegen tusschen de gebouwen en dergelijke bijkomende werken. Gerekend wordt, dat daardoor alsnog / 75 000 benoodigd zal zijn, met welk bedrag de raming is verhoogd.</p>
2 500 000	1 000 000		<p>Voor het frontgebouw van de N.I.A.S. was bij de aanbesteding de laagste inschrijving / 486 100. Hiervan zal vermoedelijk in 1920 reeds / 250 000 verwerkt worden. De achtergebouwen zijn geraamd op ± / 450 000, waarvan in 1920 reeds voor ± / 250 000 zal kunnen worden verwerkt.</p> <p>Voor de centrale burgerlijke ziekeninrichting zullen de kosten naar eene voorloopige raming ongeveer / 2 000 000 bedragen, waarvan in 1920 reeds ± / 500 000 verwerkt zal worden.</p> <p>Op het werkplan 1920 waren de gezamenlijke kosten van het geheele complex geraamd op / 2 000 000. De belangrijke stijging der prijzen van de materialen en van de arbeidsloonen, de verhoogde eischen aan de gebouwen gesteld, alsmede de onverwachte moeilijkheden, die zich voordoen bij het bouwklaar maken van het terrein o.m. door gebrek aan rollend materieel bij den dienst der Staatsspooren tramwegen, hebben de totale bouwkosten aanmerkelijk verhoogd.</p> <p>Het laboratorium zal in 1920 voltooid zijn.</p>

Volnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	5	4	6
Gebouwen voor den burgerlijke				
9	Bouw van een krankzinnigengesticht te Magelang, gewest Kedoe.	9	1918	f 1 100 000
10	Oprichting van eene ontsmettingsinrichting te Belawan, gewest Oostkust van Sumatra	10	1920	175 000
11	Oprichting van een quarantainestation te Sabang, gewest Atjeh en Onderhoorigheden	11	1920	2 500 000
12	Als voren te Samboe, gewest Riouw en Onderhoorigheden	12	1920	500 000
13	Als voren te Makassar, gewest Celebes en Onderhoorigheden ..	13	1918	850 000
14	Oprichting van een zevental verplegingstehuizen voor krankzinnigen op de Buitengewesten	14	1919	700 000
15	Voor de oprichting, verbetering of vergrooting van ziekeninrichtingen en andere gebouwen voor den burgerlijken geneeskundigen dienst (werken van geringen omvang)	15		
	Na aftrek van 3% voor de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen			

Na 1920 nog te verwerken. 6	Geraamd voor 1921. 7	Gezamenlijk bedrag van elke groep. 8	T O E L I C H T I N G E N . 9	
--	--------------------------------	---	--------------------------------------	--

Geneeskundigen dienst (vervolg).

/ 600 000	/ 400 000		<p>In plaats van het bij het werkplan voor 1920 bedoelde doorgangshuis wordt een volledig krankzinnigengesticht opgericht, daar in Midden-Java een gesticht van dien aard noodzakelijk is, terwijl thans is besloten de geheele inrichting achter elkaar af te bouwen, ten einde later de moeilijkheden van uitbreiding te ontgaan, waardoor de raming der gezamenlijke kosten aanmerkelijk hooger is geworden.</p>
			<p>Van dit gebouwencomplex worden in eigen beheer uitgevoerd de paviljoens, lijkenhuis, keuken c.a. tot een gezamenlijk bedrag van f 650 000. Hiervan is reeds een gedeelte verwerkt en mag verondersteld worden, dat op einde 1920 ± f 400 000 verwerkt zal zijn.</p>
			<p>Het frontgebouw en dienstwoningen zullen worden aanbesteed. De raming daarvan bedraagt f 200 000, waarvan in 1920 ongeveer f 100 000 en in 1921 eveneens f 100 000 verwerkt zal worden.</p>
			<p>Voor de landbouwfafdeeling, waarmede in 1921 zal worden begonnen, zal f 50 000 kunnen worden verwerkt.</p>
75 000	75 000		<p>Met het terzijde vermelde werk kon in 1919 nog geen aanvang worden gemaakt. De voltooiing wordt daardoor verschoven naar 1921.</p>
2 250 000	250 000		<p>Ook voor dit werk werden in 1919 nog geen uitgaven gedaan, aangezien tegen eene plaatsing van het station aan de Balohanbaai bezwaren gemaakt werden. Thans is deze plaats definitief voor den bouw aangewezen en zal in 1920 tot de uitvoering overgegaan worden.</p>
250 000	150 000		<p>Het terzijde vermelde station zal niet op het eiland Samboe, doch op het eiland Blakang Padang worden opgericht. In verband met de aanhangig gemaakte voorstellen om alle Landsgebouwen van Samboe naar Blakang Padang over te brengen en bovendien op laatstgenoemd eiland een hospitaal op te richten voor de plantages in den omtrek, moet een belangrijk grooter terrein geoccupeerd worden, waartoe eene opname van een gedeelte van het eiland verricht wordt. Het voor 1920 uitgetrokken bedrag van f 150 000 zal slechts voor een klein deel verwerkt kunnen worden, weshalve gerekend is, dat na 1920 nog f 200 000 te verwerken valt.</p>
565 000	200 000		<p>De opspuiting en bevestiging van het eiland Groot Lae-Lae is in 1919 voltooid, doch kon in dat jaar wegens gebrek aan personeel voor de uitwerking der begrootingsstukken met de gebouwen nog niet begonnen worden.</p>
550 000	350 000		<p>De ten vorigen jare gegeven globale raming is bij het uitwerken der volledige ontwerpen gebleken veel te laag te zijn gesteld. Op de meeste bouwplaatsen, die afgezonderd zijn gelegen, moeten zeer hooge prijzen voor arbeidsloonen en materialen worden betaald, terwijl het nader noodig geacht is te Medan al dadelijk een complex van 3 huizen op te richten.</p>
	500 000		<p>Gelijke raming als voor 1920.</p>
		/ 4 545 000	
		156 400	
		/ 4 408 600	

Volgnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	3	4	5
Andere gebouwen niet vallend				
	Oprichting van een visscherijstation ter hoofdplaats Batavia (Stad)	1		
1	Uitbreiding van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken ter hoofdplaats Batavia	2		
2	Uitbreiding van het gebouwencomplex ten behoeve van de verzamelingen en de boekerij van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen te Weltevreden			
3	Oprichting van een nieuw gebouw ten behoeve van de commissie voor de Volkslectuur ter hoofdplaats Batavia		1920	f 200 000
4	Bouw van een nieuw Paleis van Justitie (Hooggerechtshof)	7		
5	Oprichting van een proefstation voor het Boschwezen te Buitenzorg, gewest Batavia	3		250 000
6	Bouw van een herbarium te Buitenzorg, gewest Batavia		1920	300 000
7	Oprichting van een nieuw gebouw voor het Nijverheidsinstituut te Bandoeng, gewest Preanger-Regentschappen	6	1920	300 000
8	Bouw van nieuwe laboratoria voor algemeen keuringsdienst ter hoofdplaats Bandoeng, gewest Preanger-Regentschappen			
9	Oprichting van een belastingkantoor ter hoofdplaats Semarang.		1920	200 000

Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag van elke groep.	TOELICHTINGEN.
6	7	8	9

onder een der vorenvermelde groepen.

			<p>Voor de voltooiing van het terzijde vermeld werk worden voor 1921 geen gelden meer opgebracht, aangezien verwacht wordt, dat het werk in 1920 zal zijn voltooid.</p>
	f 100 000		<p>Met dit werk kon in 1919 geen aanvang worden gemaakt, daar de eischen niet met zekerheid bekend zijn, zoolang niet is beslist t.a.v. de overbrenging van de laboratoria voor materiaal onderzoek naar Bandoeng; om dezelfde reden kunnen de gezamenlijke kosten nog niet worden geraamd (vgl. No. 8 van deze groep van gebouwen).</p>
	Memorie.		<p>Het perceel ten Zuiden van het Museumgebouw van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen werd in 1914 aangekocht met het doel een gelegenheid te scheppen om het Museum en de bibliotheek een betere huisvesting te bezorgen. Sedert den aankoop echter is dit perceel geoccupeerd door de Bestuurschool. Het Genootschap dringt er thans met klem op aan, om de Bestuurschool elders onder te brengen en het perceel weder ter beschikking van het Genootschap te stellen ten behoeve van hare zich steeds uitbreidende verzamelingen en boekerij. Daar de nieuwe Bestuurschool in 1921 nog niet voltooid kan zijn, (vgl. No. 1 van de groep „Scholen voor Europeesch onderwijs”) is voor het onderwerpelijke doel een memoriepest uitgetrokken.</p>
f 100 000	100 000		<p>De commissie is thans gehuisvest in een huurhuis, waarvoor een hoog bedrag aan huur wordt betaald. De huur eindigt in 1920, zoodat spoedige voorziening in een definitieve huisvesting zeer urgent is.</p>
	Memorie.		<p>Een beslissing omtrent de plaats waar dit gebouw wordt opgericht, kon nog niet worden genomen.</p>
250 000	50 000		<p>Voor dit bouwwerk is nog geen terrein aangewezen; vermoedelijk zal eerst in 1921 met den bouw worden begonnen.</p>
200 000	100 000		<p>Het bestaande gebouw is te klein om den voortdurenden aanwas der verzameling te bevatten. Bovendien is het gebouw vochtig en niet naar den eisch ingericht. Een spoedige voorziening is gewenscht in verband met de waarde der verzameling.</p>
200 000	200 000		<p>De raming der gezamenlijke kosten berust op de uitgewerkte ontwerpstukken.</p>
	100 000		<p>De beslissing omtrent de vraag of dit kantoor zal worden gecombineerd met andere laboratoria is nog niet genomen, zoodat de gezamenlijke kosten nog niet kunnen worden geraamd. In verband met de vestiging van de Technische Hoogeschool te Bandoeng, wordt voorloopig gerekend op de oprichting daar ter plaatse.</p>
150 000	100 000		<p>De behoefte aan een nieuw belastingkantoor te Semarang deed zich reeds lang ernstig gevoelen. Tengevolge van eene wijziging in de inrichting van de inspectie van Financiën zal het voorts noodig zijn, dat ook de Inspecteur van Financiën in het nieuw op te richten gebouw kantoor houdt. Aangezien men ten opzichte van het terrein nog niet tot overeenstemming is gekomen en de plannen derhalve nog niet kunnen worden opgemaakt, zal niet vóór 1921 met den bouw begonnen kunnen worden. Vermoedelijk zal voor terreinaankoop in 1920 een bedrag van f 50 000 worden uitgegeven.</p>

Volgnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	3	4	5
Andere gebouwen niet vallende onder				
10	Oprichting van een gebouw voor de Wees- en Boedelkamer ter hoofdplaats Soerabaja	9		/ 175 000
11	Oprichting van een Hoofdcommissariaat van politie met Landgerecht ter hoofdplaats Soerabaja	8	1920	450 000
12	Bouw van een kantoor voor den Landraad met Landgerecht ter hoofdplaats Djokjakarta		1920	200 000
15	Bouw van een kantoor voor 's Landskas ter hoofdplaats Medan, gewest Oostkust van Sumatra		1920	150 000
14	Oprichting van een gebouw voor de Wees- en Boedelkamer ter hoofdplaats Makassar, gewest Celebes en Onderhoorigheden ..			
15	Oprichting van gebouwen voor de Algemeene- en Veldpolitie ..			
16	Voor de oprichting, verbetering, uitbreiding of verbouwing van gebouwen, niet vallende onder een der vorenvermelde groepen (werken van geringen omvang)			
	Na aftrek van 3% voor de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen			
Werken verband houdende met gebouwen				
1	Voor de uitvoering van werken (van geringen omvang) verband houdende met gebouwen	1		
	Na aftrek van 3% voor de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen			
GEBOUWEN EN WERKEN TEN BEHOEVE VAN				
1	Bouw van een nieuw post- en telegraafkantoor in de benedenstad Batavia	1	1920	/ 470 000

Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag van elke groep.	T O E L I C H T I N G E N .
6	7	8	9

en der vorenvermelde groepen. (vervolg).

f 125 000	f 100 000		Daar het overleg betreffende het bouwplan geruimen tijd vorderde, kon in 1919 nog niet met den bouw worden begonnen.
500 000	150 000		Omtrent het ontwerp wordt nog overleg gepleegd, vermoedelijk zal echter in 1920 reeds een belangrijk bedrag kunnen worden verwerkt. De raming is tengevolge van de stijging der prijzen en de vermeerdering der ruimteischen belangrijk verhoogd.
100 000	100 000		Het bestaande gebouw is reeds lang veel te klein. De projectstukken zijn in bewerking.
100 000	100 000		Aan dit bouwwerk bestaat groote behoefte daar het bestaande kantoor te klein is; omtrent de ontwerpen wordt nog overleg gepleegd.
	Memorie.		De ruimte in het bestaande kantoor is onvoldoende. Aangezien echter te Makassar ook vele andere bouwwerken zullen worden opgericht is het niet waarschijnlijk, dat in 1921 met de uitvoering begonnen zal kunnen worden.
	2 500 000		Aangezien de ontwerpen voor de verschillende ten behoeve van de algemeene politie op te richten gebouwen nog niet zijn opgemaakt, is het niet mogelijk de totaalkosten thans reeds op te geven. De uitgaven voor kazerneering der veldpolitie alleen met inbegrip van terreinaankoop en van de bouwkosten van woningen van de bij die kazernes betrokken hoofdagenten en mantri's politie worden globaal geraamd op f 5 000 000, waarvan in 1920 op het verwerken van f 2 000 000 gerekend is.
	500 000	f 4 200 000	Ten einde het totaal van het voor deze gebouwen te verwerken bedrag niet te veel op te drijven, is voor het terzijde vermelde doel slechts eene betrekkelijk geringe som uitgetrokken.
		126 000	
		f 4 074 000	

ende met gebouwen.

	f 50 000	f 50 000	Gelijke raming als voor 1920.
		1 500	
		f 48 500	

DE POST-, TELEGRAAF-, EN TELEFOONDIENST.

f 400 000	f 150 000		Bij gemis aan een uitgewerkt ontwerp kunnen de gezamenlijke kosten slechts globaal worden geraamd.
-----------	-----------	--	--

Volgnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	3	4	5
Gebouwen en werken ten behoeve van de				
2	Uitbreiding van het centraal telefoonkantoor te Weltevreden ..	2	1920	/ 400 000
3	Bouw van een post- en telegraafkantoor te Tandjong Priok, gewest Batavia		1921	
4	Bouw van een nieuw post- en telegraafkantoor te Buitenzorg, gewest Batavia	4		
5	Als voren te Bandoeng, gewest Preanger-Regentschappen	5		
6	Bouw van een magazijn voor post- en zegelwaarden te Bandoeng, gewest Preanger-Regentschappen		1920	225 000
7	Bouw van nieuwe werkplaatsen ten behoeve van den Post- Telegraaf- en Telefoondienst te Bandoeng, gewest Preanger-Regentschappen		1920	400 000
8	Terreinkosten ten behoeve van een nieuw post- en telegraafkantoor ter hoofdplaats Soerabaja		1920	285 650
9	Bouw van een post-, en telegraafkantoor te Padang, gewest Sumatra's-Westkust			

Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag van elke groep.	T O E L I C H T I N G E N.
6	7	8	9
Post-, Telegraaf- en Telefoondienst (vervolg).			
f 300 000	f 150 000		Wegens de nader gestelde eischen en de belangrijke stijging der materialenprijzen zijn de kosten naar verhouding hoog.
	50 000		Voor dit kantoor, waarvan de oprichting noodzakelijk is, omdat het bestaande kantoor veel te klein is en ongunstig is gelegen, in verband met de havenuitbreiding wordt een geschikt terrein gezocht. Eerst wanneer te dien aanzien een beslissing is genomen en de projectstukken zijn samengesteld, kan een juiste raming worden opgemaakt.
	Memorie.		Dit gebouw zal moeten verrijzen op de plaats waar thans het Nijverheids-Instituut zich bevindt, zoodat met den bouw eerst kan worden begonnen, wanneer bedoeld instituut naar Bandoeng zal zijn overgebracht (vgl. den post andere gebouwen enz. onder No. 7).
	50 000		Een raming der gezamenlijke kosten kan nog niet worden opgemaakt, omdat de eischen voor het betreffende gebouw nog niet geheel zijn vastgesteld.
100 000	100 000		De bouw van nevenvermeld magazijn is noodzakelijk, daar het magazijn thans is ondergebracht in een huurhuis te Weltevreden, dat te klein is en geheel onbeveiligd. Het gebouw wordt opgericht te Bandoeng in verband met de overbrenging van den zetel van den betrokken dienst naar die plaats. De voorbereiding verkeert in een zoodanig stadium, dat verwacht mag worden dat nog in 1920 een aanzienlijk bedrag verwerkt zal kunnen worden.
300 000	100 000		De bestaande inrichting te Batavia is reeds lang te klein, terwijl de mogelijkheid tot uitbreiding ten eenenmale ontbreekt. Het project voor de nieuwe inrichting, die om de bovenvermelde redenen te Bandoeng komt, is in bewerking. Er zal reeds in 1920 een bedrag van naar schatting f 100 000 kunnen worden verwerkt.
100 000	100 000		Voor den bouw van dit kantoor is bestemd het in het centrum der stad gelegen terrein, waarop thans de artillerie kazerne zich bevindt. Dit terrein kan worden vrij gemaakt door uitvoering te geven aan de voorgenomen verplaatsing van het kampement naar Malang. De bouwkosten van dit kampement zullen ten laste komen van den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, behoudens een gedeelte (7%), dat door den dienst der Staatsspoorwegen zal worden bekostigd, aangezien deze dienst in verband met de uitvoering der spoorwegplannen eveneens belang heeft bij het vrijkomen van het onderwerpelijk terrein.
	50 000		De eischen voor de uitbreiding van dit kantoor welke noodzakelijk is, doordat het bestaande kantoor veel te klein is, zijn bekend, doch er moet nog een beslissing worden genomen omtrent de vraag of het bestaande kantoor zal worden uitgebreid, dan wel een nieuw zal worden gebouwd, zoodat een juiste raming van de kosten nog niet kan worden gegeven.

Volnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	3	4	5

Gebouwen en werken ten behoeve van de

10	Als voren te Pontianak, gewest Westerafdeeling van Borneo ..			
11	Bouw van een post- en telegraafkantoor, benevens een telefoonkantoor en drie dienstwoningen te Makassar, gewest Celebes en Onderhoorigheden		1920	f 200 000
12	Bouw van een post- en telegraafkantoor ter hoofdplaats Menado.	8		
13	Voor de oprichting, vergrooting of vernieuwing van gebouwen voor den post-, telegraaf- en telefoondienst(werken van geringen omvang)			
	Na aftrek van 3% voor de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen			

GEBOUWEN EN WERKEN TEN BEHOEVE

1	Voor de oprichting, verbetering of vernieuwing van gebouwen voor de zoutregie (werken van geringen omvang)	1		
	Na aftrek van 3% voor de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen			

GEBOUWEN EN ANDERE WERKEN TEN

1	Bouw van een nieuwe Landsdrukkerij ter hoofdplaats Batavia ..		1919	f 850 000
	Na aftrek van 3% voor de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen			

Na 1920 nog te verwerken. 6	Geraamd voor 1921. 7	Gezamenlijk bedrag van elke groep. 8	T O E L I C H T I N G E N. 9
--	--------------------------------	---	-------------------------------------

Post-, Telegraaf- en Telefoondienst (vervolg).

Memorie.			
f 150 000	f 100 000		Daar het verkrijgen van een geschikt terrein voor dit kantoor, dat om dezelfde reden noodzakelijk is als het vorenvermelde kantoor-gebouw, bijzondere moeilijkheden oplevert, is het niet waarschijnlijk, dat met den bouw daarvan vóór eind 1921 kan worden begonnen.
	50 000		Het telefoonkantoor is noodzakelijk in verband met de overname van het particuliere telefoonnet ter plaatse; voorts is een nieuw postkantoor noodzakelijk, daar het bestaande te klein is en het terrein geen uitbreiding toelaat.
	900 000	f 1 800 000	Het telefoonkantoor zal in 1920 gereed moeten zijn, terwijl de overige gebouwen daarna geleidelijk kunnen worden voltooid.
		54 000	De aard van dit kantoor en de omvang der daaraan te stellen eischen maken een onderwerp van nadere gedachtenwisseling uit, in verband met de verplaatsing van den bestuurszetel van Menado naar Tondano, reden waarom aan dit kantoor in 1920 vermoedelijk niets zal kunnen worden verwerkt.
		f 1 746 000	De raming is verhoogd in verband met de meerdere behoefte.

VAN DEN DIENST VAN HET ZOUT.

f 220 000	f 220 000	Gelijke raming als voor 1920.
		6 600
		f 213 400

BEHOEVE VAN DE LANDSDRUKKERIJ.

f 450 000	f 450 000	f 450 000	Het totaal bedrag der raming is hooger dan blijkt uit de begrooting voor 1919, in verband met de stijging der eenheidsprijzen van materialen en arbeidsloonen en de bijzondere constructie der dakbedekking, die bij uitwerking der plannen noodzakelijk is gebleken.
		15 500	
		f 456 500	

Volgnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	3	4	5

GEBOUWEN EN ANDERE WERKEN BEHOORENDE

Gebouwen voor den algemeenen

1	Aanleg van een marinevliegkamp ter hoofdplaats Soerabaja ..	1	1919	/ 2 000 000
2	Aanleg van een marinevliegkamp te Tandjong-Priok, gewest Batavia		1920	1 500 000
3	Marinewerken van geringen omvang, welke bij de opmaking der begrooting nog niet te voorzien waren, dan wel in 1920 onvoltooid bleven en in 1921 zullen moeten worden voortgezet. Na aftrek van 3% voor de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen	2		

Steenkolenpakhuizen, met de daarbij behoorende laad-, los- en aanlegplaatsen en van kustlichtinrichting

1	Bouw van een nieuw kantoor voor den havenmeester en voor den ambtenaar van het schepentoezicht te Tandjong-Priok	1	1920	/ 220 000
2	Bouw van hellingen en een opslagplaats voor boeien, zoomede aanleg van een haventje ten behoeve van den motordienst te Tandjong-Priok		1920	240 000
	Bouw van een nieuw kantoor voor den havenmeester te Soerabaja.	2	1919	110 000
3	Bouw van een kantoor voor den havenmeester te Kalianget (residentie Madoera)		1921	55 000
4	Bouw van een kantoor voor den havenmeester te Asahan (Gouvernement Oostkust van Sumatra)		1921	55 000
5	Bouw van een kantoor voor den havenmeester te Balikpapan (residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo)		1921	55 000

Volgnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	5	4	5
	Steenkolenpakhuizen, met de daarbij behoorende laad-, los- en aanlegplaatsen en van kustlichtinrichtingen			
6	Bouw van een nieuw dok aan den rechteroever van de kleine Kapoeas te Pontianak (residentie Westerafdeeling van Borneo)		1918	/ 140 000
7	Bouw van een kantoor met uitkijk voor den havenmeester te Makassar	5	1920	80 000
	Bouw van een kantoor voor den havenmeester te Amboina	4	1920	50 000
8	Werken van geringen omvang ten behoeve van den dienst van „Scheepvaart”, welke bij de opmaking der begrooting nog niet te voorzien zijn, zoomede voortzetting en voltooiing van reeds aangevangen werken als voren bedoeld	3		
	Na aftrek van de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen, ten bedrage van ± 6%.			
BRUGGEN, WEGEN EN DAARMEDE				
1	Verbetering van wegen in de residentie Batavia	1	1917	/ 6 500 000

Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag van elke groep.	T O E L I C H T I N G E N .
6	7	8	9
			eigers, zoomede gebouwen behoorende onder „Scheepvaart” met uitzondering woningen (vervolg).
50 000	f 50 000		Voor dit werk, toegestaan in 1918, is tot ultimo 1919 uitgegeven een bedrag van rond f 60 000. Aannemende, dat in 1920 een som van f 50 000 zal worden verwerkt, is voor 1921 opgebracht f 30 000.
40 000	40 000		In verband met de stijging van de materialenprijzen, zijn de totaal-kosten thans geraamd op f 80 000. Verwacht wordt, dat in 1920 met de uitvoering van dit werk een aanvang kan worden gemaakt.
			Met de uitvoering van dit werk is in 1919 niet kunnen worden aan-gevangen. Verwacht wordt echter, dat zulks in 1920 zal kunnen geschieden en dat het werk in dat jaar tevens kan zijn voltooid.
	200 000	f 695 000	Aangezien elk jaar betrekkelijk groote bedragen noodig blijken voor de voortzetting van in een vorig jaar aangevangen, doch (wegens gebrek aan personeel) niet voltooide werken van geringen omvang, wordt het geraden geacht dezen globalen post, voor 1920 nog ge-steld op f 50 000, aanzienlijk te verhoogen, namelijk te brengen op f 200 000.
		41 700	
		f 635 500	

VERBAND HOUDENDE WATERSTAATSWERKEN.

f 5 861 000	f 455 000		De raming der gezamenlijke kosten is verhoogd in verband, zoowel met de hoogere eischen, die nader aan de hoedanigheid der wegen moesten worden gesteld, als met een aangebrachte wijziging in het wegenplan en de stijging der eenheidsprijzen. Tot eind 1919 is ± f 382 000 verwerkt. Ten einde de uitvoering te bespoedigen is voor 1921 een zoo hoog bedrag opgebracht, als vol-gens verwachting zal kunnen worden verwerkt, namelijk f 455 000. Dit bedrag zal als volgt worden verdeeld, waarbij in aanmerking moet worden genomen, dat van de wegen rubriek A (defensie) en B (defen-sie en algemeen belang) de kosten onderscheidenlijk worden ver-deeld $\frac{3}{4}$ en $\frac{1}{4}$ ten laste van Oorlog en $\frac{1}{4}$ en $\frac{3}{4}$ ten laste van B.O.W.	
De wegen zijn:				
Rubriek.	Wegen.	Totaal.	B. O. W.	Oorlog.
A.	Waroengbamboe-Tjibeët.....	f 230 000	f 57 500	f 172 500
B.	Kosambi Boender 2e gedeelte.....	" 100 000	" 75 000	" 25 000
	3e gedeelte.....	" 150 000	" 112 500	" 37 500
B.	Mr. Cornelis-Kebajoran.....	" 50 000	" 37 500	" 12 500
B.	Omleggingen in den weg Poerwokarta-Wanajosa.....	" 30 000	" 22 500	" 7 500
B.	Tjakoeng-Tjilintjing.....	" 200 000	" 150 000	" 50 000
		f 760 000	f 455 000	f 305 000

Volgnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijk kosten.
1	2	3	4	5
Bruggen, wegen en daarmede verband				
2	Aanleg van eenige nieuwe en verbetering van bestaande wegen naar en in de militaire stellingen in de Preanger-Regentschappen	2	1914	/ 600 000
3	Verbetering van wegen op de voormalige particuliere landen Indramajoewest en Kandanghaer, residentie Cheribon	5	1915	2 000 000
	Verbetering van den weg Madjalengka Madja-Telaga, residentie Cheribon	4		
4	Verbetering van wegen in Zuid Wonosobo en bouw van de daarbij behorende kunstwerken, residentie Kedoe	5	1907	
5	Verbetering van den weg van Sawo naar Toegoe, residenties Madioen en Kediri	6	1919	
6	Aanleg en verbetering van wegen in de afdeeling Banjoewangi, residentie Besoeki	7		1 700 000
7	Algemeen wegenplan van Java	8	1915	5 407 000

Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag van elke groep.	T O E L I C H T I N G E N.
6	7	8	9

houdende waterstaatswerken (vervolg).

			Voor de voltooiing.
<i>f</i> 40 000	<i>f</i> 40 000		
800 000	300 000		Het opgebracht bedrag van <i>f</i> 300 000 is als volgt te verdeelen: Andjatan—Haoergeulis <i>f</i> 130 000 Weg langs het Tjipelangkanaal van Djati VII tot Pangkalanpari 10 000 Wegen, waaraan met de uitvoering in 1921 zal worden begonnen 160 000 <div style="text-align: right;"><i>f</i> 300 000</div> De gezamenlijke kosten zullen volgens globale raming <i>f</i> 2 000 000 bedragen, waaraan op eind 1920 waarschijnlijk <i>f</i> 1 200 000 zal verwerkt zijn. Door het gewest is de wenschelijkheid uitgesproken, de uitvoering door een eigen technischen dienst te doen geschieden, zoodat het daarvoor voorgestelde bedrag overgebracht is naar de XIe begroo- tingsafdeeling. Van het uitgetrokken bedrag zal benut worden voor den weg: Karangobar—Batoer <i>f</i> 100 000 Krasak (Salaman)—Passer Linto 50 000 <div style="text-align: right;"><i>f</i> 150 000</div> Daar het wegenplan nog niet definitief is vastgesteld, kunnen de totale kosten nog niet worden opgegeven. Tot einde 1919 is ruim <i>f</i> 800 000 verwerkt. Nevenvermelde weg, waarvan de totale kosten bij gebrek aan gege- vens niet kunnen worden geraamd is de ontbrekende schakel in de verbinding Trenggalek—Ponorogo; de uitvoering van het eerste gedeelte is einde 1918 toegestaan tot een bedrag van <i>f</i> 116 900. Het ontwerp van het 2e gedeelte zal in 1920 ter goedkeuring wor- den voorgebracht. Tot einde 1919 is verwerkt ± <i>f</i> 42 000. De gezamenlijke kosten worden thans globaal geraamd op <i>f</i> 1 700 000. Het voor 1921 uitgetrokken bedrag is als volgt te verdeelen: Kalisetail—Temoegoeroeh <i>f</i> 140 000 Genteng—Tjeloering 50 000 Tjeloering—Rogodjampi 100 000 <div style="text-align: right;"><i>f</i> 290 000</div> Tot einde 1919 is verwerkt rond 1 114 000 Het uitgetrokken bedrag is te verdeelen als volgt:
150 000			
80 000			
416 000	290 000		
1 848 500	1 365 000		

Benaming der wegen en bruggen.	Geraamd bedrag der totaalkosten.	Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.
I. Noordelijke hoofdweg.			
Tjilamaja—Kalisewoe	<i>f</i> 3.85	} <i>f</i> 3.85	—
Sewoe—Karangampel	<i>n</i> 9.00		—
Omlgeving bij Plelen	<i>n</i> 0.67 ^b		—
Brug Solorivier bij Tjepoe	<i>n</i> 2.00		—

Volgnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	3	4	5
Bruggen, wegen en daarmede verband				
8	Aanleg van het gedeelte van den Midden-Sumatraweg van Boekit Seblah over Takoeng en Poeloe Poendjoeng naar Sitoeng (Batang Hari districten), residentie Sumatra's Westkust	9	1911	f 1 420 000
9	Aanleg van een rijweg van Pangkalan Kota Bahroe naar Parit, gewesten Sumtra's West- en Oostkust	10	1912	1 489 500
10	Aanleg van den weg Solok (Soengei Lasih) naar Moeara Kalaban (Sawah Loento), residentie Sumatra's Westkust	12	1920	120 000
11	Verbetering van den weg Alahan Pandjang—Moeara Laboeh-Loeboek Gedang, residentie Sumatra's Westkust			
12	Verbetering van den weg van grens Padang-Painan tot Baroeng-Baroeng Balantai, residentie Sumatra's Westkust		1921	250 000

Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag van elke groep.	TOELICHTINGEN.
6	7	8	9

houdende waterstaatswerken (vervolg).

		Benaming der wegen en bruggen.	Geraamd bedrag der totaalkosten.	Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.
II. Zuidelijke hoofdweg.					
		Nagreg—Mangoenredja	f 3.25	f 3.25	f 1.2
		Bandjar—Wangon.....	" 13.80	" 1.04	" 2.5
		Brug over de Serajoerivier.....	" 1.05	" 1.05	" 1.
		Rawalo—Sampang	" 0.11 ^a	" 0.11 ^a	" 0.11 ^a
		Poerworedjo—Djokja.....	" 0.50 ^a	" 0.50 ^a	" (1) 1.
		Bruggen Bogowonto en Progo.....	" 2.30	" 2.30	" 0.80
		Soerakarta—Madioen.....	" 1.15	" 1.15	" —
		Brug kali Brantas bij Kertosono.....	" (2) 0.90	" 0.90	" 2.—
III. Verbindingswegen.					
		Padalarang—Krawang.....	" 0.65	" 0.65	" 0.20
		Wangon—Tegal.....	" 0.25 ^a	" 0.25 ^a	" —
		Djokja—Semarang	" 1.65 ^a	" 1.65 ^a	" 0.50
		Solo—Semarang.....	" 0.13 ^a	" 0.13 ^a	" 0.13 ^a
		Ngawi—Tjepoe.....	" 3.55	" 3.55	" 2.
		Wangon—Goemilir.....	" 3.41 ^a	" 1.23	" 0.8
		Wonosobo—Diengplateau—Batoer.....	" (3) —	" —	" 1.4
IV. Aanvulling.					
		Klakah—Djatiroti.....	" 0.25	" 0.25	" —
		Kalibaroe—Sempolan.....	" 5.56 ^a	" —	" —
			f 54.07	f 21.88 ^a	f 13.65
Zie voorts de Memorie van Toelichting.					
N.B. Alle bedragen zijn in tonnen gouds opgegeven.					
(1) Aan den weg worden hogere eischen gesteld.					
(2) Voor de tegenwoordige materiaalprijzen en koelieelonen te laag.					
(3) Nog geen voldoende gegevens beschikbaar.					
f 75 000	f 75 000	De tot nog toe voor het werk toegestane fondsen zijn ontoereikend o.a. tengevolge van de stijging der loonen van de vrije arbeiders. Tot einde 1919 werd verwerkt f 1 159 650, terwijl voor 1920 is uitgetrokken f 85 000, doch zal worden verwerkt f 185 000. Verwacht wordt, dat eerst in het jaar 1921 de nevenvermelde verbinding tot Sitoeng zal zijn voltooid. Geraamd wordt, dat daarvoor in 1921 nog f 75 000 noodig zal zijn.			
599 500	250 000	Tot einde 1919 is ± f 890 000 verwerkt. In 1920 werd voor het werk uitgetrokken f 200 000. Voor 1921 wordt een bedrag van f 250 000 noodig geacht.			
80 000	80 000	Voor de voltooiing.			
	200 000	Bij de ontwerp-aanvullingsbegrooting voor het jaar 1920 werd voor de nevenvermelde wegsverbetering op een bedrag van f 100 000 gerekend. Voor 1921 ware f 200 000 uit te trekken. Van de kosten van het geheele werk is nog geene raming te geven.			
	50 000	In de van Padang naar Painan loopende hoofdverbinding verkeert het gedeelte, gelegen tusschen de afdeelinggrens Padang—Painan en Baroeng ² Balantai in een zoodanigen staat, dat dat weg-vak een groote belemmering vormt in het doorgaande verkeer tusschen voormelde afdeelingen. Een spoedige verbetering van dit weggedeelte moet noodzakelijk worden geacht en ware daarmee in 1921 een aanvang te maken.			

Volgnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	3	4	5
Bruggen, wegen en daarmede verba				
13	Voortzetting bouw en vernieuwing van verschillende bruggen en duikers in de residentie Sumatra's Westkust	13		
14	Aanleg van een verbindingsweg tusschen Oostkust van Sumatra en Tapanoeli (Toba-weg) zijnde het gedeelte gelegen in Tapanoeli	14	1914	f 2 077 000
15	Aanleg van den Dairiweg (verbinding Karolanden met Dairilanden) het gedeelte voor zoover gelegen in de residentie Tapanoeli	15	1920	850 000
16	Verbetering van het weggedeelte Taroetoeng over Si Borong-Borong en Balige naar Porsea (Naroemonda) (Tapanoeli), residentie Tapanoeli	17	1917	491 000
17	Aanleg van verbindingswegen in de onderafdeeling Padang Lawas van de afdeeling Padang Sidempoean naar de bestaande wegen in Tapanoeli	19	1920	518 000
18	Verbetering van den weg Tor Pangolat-Tarlola, residentie Tapanoeli	16	1919	157 500
19	Verbetering van het weggedeelte van Sibolga naar Taroetoeng van K.M. 0 tot K.M. 9, benevens het bemetselen der 2 tunnels in dat weggedeelte, residentie Tapanoeli	18	1920	200 000
20	Aanleg en verbetering van verschillende wegen in de residentie Tapanoeli	20	1919	
21	Bouw en vernieuwing van verschillende bruggen en duikers in de residentie Tapanoeli	21		
22	Aanleg van den weg Kroë—Liwa—Japara (1e en 2e gedeelte van den zg. Ranauweg, residentie Benkoelen)	22	1912	894 000
25	Bouw van een brug over de Aer Talo met bijbehorende werken, residentie Benkoelen	23	1920	150 000

Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag van elke groep.	T O E L I C H T I N G E N.
6	7	8	9

oudende waterstaatswerken (vervolg).

	f 215 000		De hogere raming houdt verband met de meerdere behoefte.
f 250 000	250 000		De oorspronkelijke raming groot f 1 577 000 is te laag gebleken. Een aanvulling van genoemd bedrag met ± f 500 000 wordt noodig geacht. Verwacht wordt, dat het werk in den loop van 1921 voltooid zal kunnen worden en wordt daarvoor een som van f 250 000 voldoende geoordeeld.
500 000	50 000		Het ander deel van den weg is gelegen in het gewest Oostkust van Sumatra (zie No. 34 van dezen staat). In 1920 is voor het nevenvermeld werk f 50 000 uitgetrokken; voor 1921 wordt een gelijk bedrag voldoende geacht.
95 000	95 000		Bijgekomen de verbetering van het gedeelte van den weg Taroetoeng—Porsea, gelegen langs de Aek Sigeaon, waarvan de kosten zijn geraamd op f 91 000. De totale kosten zijn derhalve met dit bedrag vermeerderd. Met het vorenvermelde gedeelte van het werk zal in 1920 een aanvang worden gemaakt en kan de geheele wegsverbetering in 1921 voltooid zijn.
448 000	100 000		In 1919 kon met het werk nog geen aanvang worden gemaakt, daar de ontwerpstukken nog niet gereed waren; voor 1920 is een bedrag van f 70 000 uitgetrokken. De totaal aangegeven kostenraming betreft den aanleg van den weg Pargaroetan—Goenoeng Toewa.
77 500	70 000		Tot einde 1919 is ± f 23 000 verwerkt.
175 000	25 000		Verwacht wordt, dat met de werkzaamheden in 1920 een begin kan worden gemaakt.
	125 000		Verwezen zij naar de toelichting op denzelfden post in de ontwerp-begrooting 1920, in welk jaar f 75 000 werd uitgetrokken. Wegens gebrek aan gegevens zijn de totale kosten van het werk nog niet op te geven; voor 1921 ware op een hooger bedrag nl. van f 125 000 te rekenen, daar de voorbereiding thans zoover is gevorderd, dat de uitvoering krachtig kan worden aangevat.
	125 000		De hogere raming houdt verband met de meerdere behoefte.
50 000	50 000		Het derde gedeelte van nevenvermelde weg is gelegen in de residentie Palembang (zie No. 31 van dezen staat). Geraamd wordt, dat de nadere aanvulling van het toegestaan bedrag door het niet meer beschikbaar zijn van heerendienstplichtigen ± f 130 000 zal beloo- pen. Verwacht wordt, dat het 1e gedeelte in 1920 en het 2e gedeelte in 1921 als voltooid kan worden opgeleverd. Voor 1921 wordt een som van f 50 000 voldoende geacht.
90 000	50 000		De totale kosten zijn nader geraamd op f 150 000.

Volnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	5	4	3
Bruggen, wegen en daarmede verband				
24	Bouw en vernieuwing van verschillende bruggen en duikers, alsmede het doen van kleine wegsverbeteringen in de residentie Benkoelen	24		
25	Verbetering van den weg van Kota Agoeng naar Telokbetong over den Gisting, residentie Lampongsche Districten	26	1920	f 200 000
26	Begrinden en inwalsen van den weg van Terbangi naar Menggala, residentie Lampongsche Districten	27		
27	Verbetering van het gedeelte Tarakan—Soekatinggi, in den weg van Telokbetong naar Kalianda, residentie Lampongsche Districten		1920	250 000
28	Verbetering en verharden van den weg Kotaboemi—Hadjikagoengan, residentie Lampongsche Districten		1920	165 000
29	Bouw en vernieuwing van verschillende bruggen en duikers in de residentie Lampongsche Districten	28		
30	Wegomlegging van het gedeelte van den weg Tandjong Raja—Keban in den weg van Lahat naar Pagaram, residentie Palembang	29	1920	200 000
31	Aanleg van den Ranauweg, gedeelte Moeara Doea—Japara, derde gedeelte, residentie Palembang	30	1912	1 009 000
32	Voortzetting, bouw en vernieuwing van verschillende bruggen en duikers en voortzetting en verbetering, aanleg en omlegging van wegen in de residentie Palembang	51		
33	Aanleg van een rijweg van Moeara Boengo naar Moeara Tebo, residentie Djambi	32	1912	695 000
34	Aanleg van den Dairiweg (verbinding Karolanden met Dairilanden) het gedeelte voor zoover gelegen in het gouvernement Oostkust van Sumatra	55	1920	480 000

Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag van elke groep.	TOELICHTINGEN.																					
6	7	8	9																					
oudende waterstaatswerken (vervolg).																								
	/ 150 000		De hogere raming houdt verband met de gebleken meerdere behoefte.																					
/ 160 000	80 000		Met de verbetering van nevenvermeld weggedeelte zal eerst in den loop van het jaar 1920 een aanvang kunnen worden gemaakt, zoodat het voor dat jaar uitgetrokken bedrag van / 100 000 niet zal worden verwerkt.																					
	25 000		De totale kosten zijn wegens gemis aan gegevens niet op te geven. Voor 1921 wordt een gelijk bedrag noodig geacht als voor 1920 is uitgetrokken.																					
210 000	40 000		Nevenvermeld werk beoogt de verbetering van de verbinding van de onderafdeeling Kalianda met de hoofdplaats van het gewest en voorts met de havenplaats Oosthaven. Met de wegsverbetering zal waarschijnlijk reeds in 1920 een aanvang worden gemaakt.																					
153 000	40 000		De nevenvermelde wegsverbetering is noodzakelijk, daar die weg de eenige afvoerweg is van belangrijke, peper opbrengende streken naar den binnenkort tot Kotaboemi voltooid zijnden Z. S. spoorweg. Met het werk zal waarschijnlijk reeds in 1920 worden begonnen.																					
	100 000		<p>Gelijke raming als voor 1920. Te verdeelen als volgt:</p> <table data-bbox="649 1276 1511 1488"> <tr> <td>in den weg Kota Boemi—Hadjikagoengan</td> <td>/</td> <td>30 000</td> </tr> <tr> <td>„ „ „ Telokbetong—Kalianda</td> <td></td> <td>24 000</td> </tr> <tr> <td>„ „ „ Soekadana—Djapara</td> <td></td> <td>10 000</td> </tr> <tr> <td>„ „ „ Menggala—Toeloengkibang</td> <td></td> <td>10 000</td> </tr> <tr> <td>„ „ „ Goenoeng—Soegih—Koeripan</td> <td></td> <td>11 000</td> </tr> <tr> <td>„ „ „ Telokbetong—Soekamara</td> <td></td> <td>15 000</td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="text-align: right;">Te zamen</td> <td>/ 100 000</td> </tr> </table>	in den weg Kota Boemi—Hadjikagoengan	/	30 000	„ „ „ Telokbetong—Kalianda		24 000	„ „ „ Soekadana—Djapara		10 000	„ „ „ Menggala—Toeloengkibang		10 000	„ „ „ Goenoeng—Soegih—Koeripan		11 000	„ „ „ Telokbetong—Soekamara		15 000	Te zamen		/ 100 000
in den weg Kota Boemi—Hadjikagoengan	/	30 000																						
„ „ „ Telokbetong—Kalianda		24 000																						
„ „ „ Soekadana—Djapara		10 000																						
„ „ „ Menggala—Toeloengkibang		10 000																						
„ „ „ Goenoeng—Soegih—Koeripan		11 000																						
„ „ „ Telokbetong—Soekamara		15 000																						
Te zamen		/ 100 000																						
190 000	40 000		In 1919 kon geen aanvang met de uitvoering worden gemaakt. In 1920 werd / 10 000 uitgetrokken, terwijl voor 1921 voor de voortzetting een bedrag van / 40 000 voldoende wordt geacht.																					
140 000	80 000		Tot einde 1919 is ± / 769 000 verwerkt.																					
	285 000		Het opgebrachte bedrag wordt voor het doel voldoende geacht.																					
160 000	100 000		De totale kosten van het werk zijn geraamd op / 695 000, waarvan tot eind 1919 / 435 000 werd verwerkt. Verwacht wordt, dat in het jaar 1920 meer zal worden besteed dan voor het werk werd uitgetrokken, zoodat na 1920 nog te verwerken valt / 160 000. In 1921 kan / 100 000 worden verwerkt.																					
450 000	100 000		In verband met het personeelsgebrek kan met den aanleg van het nevenvermeld wegvak eerst in 1920 een begin worden gemaakt. (Zie No. 15 hiervoren).																					

Volnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	3	4	5
Bruggen, wegen en daarmede verban				
35	Bouw van de bruggen over de Lau Biang bij Kaban Djahé en bij Kandibata, gouvernement Oostkust van Sumatra	54	1920	/ 136 800
36	Verharding van den weg van Kaban Djahé naar Sarinembah (verbinding van den Alasweg met het wegennet in het Cultuurgebied gouvernement Oostkust van Sumatra)	35	1917	198 000
37	Bouw en vernieuwing van verschillende bruggen en duikers en verbetering van wegen in het gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden			
38	Verbetering van het gedeelte Sedoe—Kedjeumba, in den weg van Koeta-Radja naar Lhong, gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden	36	1920	262 700
39	Aanleg van de paardenpaden Birœuen Rajeu Lokop en Lokop Blangkedjeren, gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden ..	37	1920	717 000
40	Het verharden van den grooten weg tusschen Panton Laboe (K.M. 215) en Arakoendo (K.M. 230) over Matang Pereula, gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden	38	1920	97 800
41	Verharden van den grasweg van Pasir Rileëng naar Seudoe, zijnde een gedeelte van den grooten weg Koeta-Radja—Loh Nga - Seudoe, gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden		1921	59 750
42	Verbetering van den grooten asweg tusschen de K.M 236—243; 250—255 en 268—271, gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden		1921	237 800
45	Voortzetting, bouw en vernieuwing van verschillende bruggen en duikers en verbetering van wegen in de residentie Banka en Onderhoorigheden	39		
44	Bouw en vernieuwing van verschillende bruggen in het gewest Billiton	40		

Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag van elke groep.	T O E L I C H T I N G E N.
6	7	8	9

oudende waterstaatswerken (vervolg).

f 76 500	f 76 500		<p>Bij het werkplan van 1920 is voor de hiernevens in de eerste plaats genoemde brug f 25 000 uitgetrokken, als onderdeel van den globalen post „Opnemingen, aanleg en verbetering van wegen en bouw en vernieuwing van bruggen in het algemeen”.</p> <p>Deze brug zal in 1921 worden voltooid, terwijl daaraan in dat jaar f 35 000 zal worden verwerkt.</p> <p>De kosten van de in de tweede plaats genoemde brug zijn geraamd op f 76 500. Ook deze brug zal eerst in 1921 kunnen worden voltooid, in welk jaar daaraan zal worden besteed f 41 500.</p>
18 000	18 000		<p>Door de afschaffing van heerendienstplichtigen voor den aanleg van de groote verkeerswegen en in verband met nader wenschelijk gebleken verbeteringen zijn de totale aanlegkosten thans te stellen op f 198 000, waarvan tot einde 1919 ongeveer f 140 000 is verwerkt. In 1920 is uitgetrokken f 40 000, zoodat voor de voltooiing in 1921 een bedrag van f 18 000 noodig zal zijn.</p>
	142 000		<p>Met het oog op de gebleken grootere behoefte is voor 1921 op het nevenaangegeven bedrag gerekend en is de post voor het nevenvermelde werk thans in tegenstelling met het werkplan voor 1920, afzonderlijk opgebracht.</p>
162 700	100 000		<p>Met het werk zal eerst in 1920 kunnen begonnen worden. Verwacht wordt, dat in dat jaar daaraan een som van f 100 000 wordt verwerkt en ware voor de voortzetting in 1921 op een gelijk bedrag te rekenen.</p>
697 000	20 000		<p>Zie de betrekkelijke toelichting in de ontwerpbegrooting voor 1920. Voor 1921 ware op een gelijk bedrag als voor 1920 is uitgetrokken te rekenen.</p>
37 800	37 800		<p>Voor de voltooiing.</p>
	59 750		<p>Het nevenvermeld werk is noodzakelijk voor eene goede verbinding tusschen Koeta-Radja en de langs de Westkust van Atjeh gelegen landstreken.</p>
	200 000		<p>De langs de Noord- en Oostkust van het gewest Atjeh loopende hoofdweg verkeert op enkele gedeelten in een beslist ongunstigen toestand, welke een groote belemmering voor het lokaal zoowel als het intergewestelijk verkeer oplevert. Daarin verbetering te brengen is zeer noodzakelijk te achten en wordt met het nevenvermeld werk beoogd. Voor het jaar 1921 wordt een bedrag van f 200 000 voldoende geacht.</p>
	142 000		<p>De hoogere raming houdt verband met de meerdere behoefte.</p>
	58 800		<p>Gelijke raming als voor 1920.</p>

Volnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	3	4	5
Bruggen, wegen en daarmede verban				
45	Verbinding van het wegenselsel van Maros met dat van de landstroken langs de golf van Boni, gouvernement Celebes en Onderhoorigheden	41	1917	/ 1 230 000
46	Verlegging van den weg Makassar naar Maros ter lengte van 17½ K.M. en bouw van de daarbij behoorende kunstwerken, gouvernement Celebes en Onderhoorigheden	42	1918	
47	Verbetering van verschillende gedeelten van den weg Makassar—Boelockomba en van den weg Makassar—Pangkadjéne, gouvernement Celebes en Onderhoorigheden		1919	1 600 000
48	Aanleg van den weg Djenepono—Malakadjé, gouvernement Celebes en Onderhoorigheden		1920	250 000
49	Bouw en vernieuwing van verschillende bruggen en duikers in het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden	43		
50	Verbetering van wegen in de Minahasa, residentie Menado	44		
	Voortzetting, bouw en vernieuwing van verschillende bruggen en duikers in de residentie Menado, voor zoover gelegen buiten de Minahassa	45		
	Aanleg van een weg van het Haventerrein langs het strand tot het Fort Nieuw Victoria ter hoofdplaats Amboina	46		
51	Aanleg van wegen in de onderafdeeling Singkawang en Bengkajang, residentie Westerafdeeling van Borneo	47	1917	
52	Verbetering van den weg Pontianak—Mampawa—Pemangkat—Sambas, voor zoover gelegen buiten de onderafdeeling Singkawang en Bengkajan, residentie Westerafdeeling van Borneo.		1920	2 000 000
53	Verbetering van den weg van Martapoera naar Rantau, residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo	48	1919	109 700

Na 1920 nog te verwerken. 6	Geraamd voor 1921. 7	Gezamenlijk bedrag van elke groep. 8	T O E L I C H T I N G E N . 9
--	--------------------------------	---	--------------------------------------

oudende waterstaatswerken (vervolg).

/ 585 800	/ 250 000		Tot einde 1919 is ± f 670 000 verwerkt. Aan de voortzetting in 1921 kan naar verwachting een bedrag van f 250 000 worden verwerkt.
	10 000		Tot einde 1919 is ± f 62 650 verwerkt. In 1920 is uitgetrokken f 75 000, doch wordt er op gerekend dat een hooger bedrag zal worden uitgegeven. Voor de voltooiing van het werk in 1921 wordt een som van f 10 000 voldoende geacht. De totale kosten kunnen uit gebrek aan gegevens nog niet worden opgegeven.
	150 000		Door de afschaffing van de heerendienstplichtigen voor aanleg en verbetering van de hoofdverkeerswegen op de Buitengewesten moet nevenvermeld uit een verkeersoogpunt noodzakelijk gebleken werk verder in vrijen arbeid, met welke werkwijze bereids in 1919 een aanvang is gemaakt, worden uitgevoerd. Op de ontwerp-aanvullingsbegrooting voor 1920 is op een algemeene post voor de geldelijke gevolgen van vorenbedoelden maatregel gerekend. Volgens globale raming kunnen de totale kosten van het werk op ± f 1 600 000 worden gesteld. Voor 1921 wordt een bedrag van f 150 000 voldoende geacht, om zoo krachtig met de uitvoering voort te gaan als mogelijk is.
	75 000		De nevenvermelde weg is noodzakelijk geworden in verband met de voorgenomen verlegging van de bestuursvestiging van Djenepono naar Malakadjé. De kosten worden voorloopig geraamd op f 250 000; zoo mogelijk zal met het werk in 1920 worden begonnen.
	141 490		De hoogere raming houdt verband met de meerdere behoefte.
	30 000		Het nevenvermeld bedrag zal moeten dienen voor de voltooiing van de wegsverbetering Tomohon—Kawangkoan. Daar voor 1921 voor nevenvermelde werken slechts een klein bedrag benodigd zal zijn, is de daarvoor uitgetrokken som onder den globalen post No. 61 ondergebracht.
	60 000		In verband met de instelling van den Gemeenteraad van Amboina zal het werk verder door de gemeente moeten worden uitgevoerd. Gelijke raming als voor 1920.
1 970 000	200 000		Voor de voortzetting van nevenvermeld werk wordt voor 1921 een bedrag van f 200 000 noodig geacht.
30 000	30 000		De kosten zijn nader geraamd op f 109 700. Verwacht wordt, dat in 1920 meer zal worden verwerkt dan op de ontwerpbegrooting voor dat jaar is uitgetrokken, zoodat voor 1921 nog te rekenen valt op een bedrag van f 30 000 voor de voltooiing van de wegsverbetering.

Volgnummer. 1	OMSCHRIJVING DER WERKEN. 2	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No. 3	Jaar van aanvang. 4	Gezamenlijke kosten. 5
Bruggen, wegen en daarmede verban				
54	Aanleg van een weg langs het meer- en moerasgebied ten Noord-Oosten van Boentok, en van een weg tusschen Tampa en Lampekang, deel uitmakende van de verbinding tusschen Kloea en Boentok, residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo.		1921	
55	Bouw van verschillende bruggen in den verbindingsweg Kloea-Boentok, residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo ..			
56	Het maken van het gedeelte B van den verbindingsweg tusschen Noord- en Zuid Bali, residentie Bali en Lombok	49	1918	/ 146 600
57	Aanleg van het gedeelte C van den verbindingsweg tusschen Noord- en Zuid Bali, residentie Bali en Lombok	50	1921	50 000
58	Verbetering van den verbindingsweg van Singaradja over Tabanan naar Denpassar, residentie Bali en Lombok	51	1920	100 000
59	Aanleg van een weg van Ampenan over Maling Woewoe en Benteke naar Tandjoeng, afdeeling Lombok, residentie Bali en Lombok	52	1920	200 000
60	Aanleg van den weg Yeh Boeah over Poeloekan en Lalanglinggah tot Soka, afdeelingen Djembrana en Zuid Bali, residentie Bali en Lombok		1920	250 000
61	Bouw en vernieuwing van verschillende bruggen en duikers in de residentie Bali en Lombok	53		
62	Opnemingen, aanleg en verbetering van wegen en bouw en vernieuwing van bruggen enz. in het algemeen	54		
63	Algemeen wegenplan van Sumatra (wegen staat B.)	55		

Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag van elke groep.	T O E L I C H T I N G E N.
6	7	8	9
oudende waterstaatswerken (vervolg).			
	f 75 000		De nevenvermelde verbinding Kloea—Boentok maakt deel uit van een nog niet geheel vastgesteld wegenplan voor het gewest Zuideren Oosterafdeeling van Borneo en komt volgens dat plan in de eerste plaats voor verbetering in aanmerking. Om met dat werk een aanvang te kunnen maken, ware voor 1921 een som van f 75 000 uit te trekken.
	80 000		Eene kostenraming van het geheele werk is wegens gemis aan gegevens nog niet op te geven.
	80 000		Behalve de in den post No. 53 omschreven werken is de bouw van kunstwerken in de voormelde verbinding Kloea—Boentok noodzakelijk te achten.
	80 000		In 1921 zal daaraan een bedrag van f 50 000 kunnen worden verwerkt.
f 11 600	11 600		Gedurende het jaar 1919 werd eveneens weinig verwerkt als gevolg van groot gebrek aan werkkrachten. Verwacht wordt, dat in 1920 daarin verbetering zal komen en meer zal worden verwerkt dan op de ontwerpbegrooting voor dat jaar werd uitgetrokken, zoodat in 1921 nog slechts f 11 600 voor de voltooiing noodig zal zijn.
50 000	50 000		De totaalkosten van dit in 1921 aan te vangen werk zijn voorloopig geraamd op f 50 000. Voor 1921 wordt f 30 000 voldoende geacht.
25 000	25 000		Met het werk zal eerst in 1920 worden aangevangen. Verwacht wordt, dat meer zal worden verwerkt dan op de ontwerpbegrooting voor dat jaar daarvoor is uitgetrokken en dat voor de voltooiing in 1921 met het nevenvermeld bedrag zal kunnen worden volstaan.
150 000	125 000		Met dit werk kan eerst in 1920 worden begonnen, daar het opname- en het ontwerpwerk door personeelsgebrek is vertraagd. In 1920 zal waarschijnlijk een bedrag van f 50 000 worden verwerkt, terwijl voor 1921 voor de voortzetting op f 125 000 ware te rekenen. Het laat zich aanzien, dat dit werk duurder zal uitvallen, dan aanvankelijk is geraamd.
200 000	80 000		Met den nevenvermelden wegaanleg wordt beoogd een goede verbinding over land tot stand te brengen tusschen de reeds lang geïsoleerd gebleven afdeeling Djembrana met Noord- en Zuid Bali. In verband met de groote wenschelijkheid om daartoe spoedig over te gaan zal vermoedelijk in 1920 reeds daarmee een aanvang worden gemaakt.
	250 000		De kosten zijn voorloopig geraamd op f 250 000.
	250 000		De hoogere raming houdt verband met de meerdere behoefte.
	718 860		De hoogere raming houdt verband met de gebleken meerdere behoefte.
	1 525 000		Tot eind 1919 is daaraan verwerkt ± f 1 687 000. Voor 1920 is uitgetrokken f 1 690 000, waaronder o.m. 1 miljoen voor den hieronder sub II genoemden weg.

Volnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	3	4	5

Bruggen, wegen en daarmede verband

Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag van elke groep.	T O E L I C H T I N G E N.
6	7	8	9

oudende waterstaatswerken (vervolg).

Voor 1921 wordt noodig geacht *f* 1 325 000, welk bedrag ware te verdeelen als volgt:

I.	Panaragan—Batoeradja	<i>f</i> 100 000
II.	Soengei—Penoeh—Tapan—Pasir Genteng	300 000
V.	Seulimeum—Kroeëng Tandjong	100 000
VI.	Aer Priokan—Tais—Tallo	25 000
VIII.	Moeara Roepit—Bangko	150 000
X.	Pagaralam—Manna (kunstwerken in het weggedeelte Tandjoeng Sakti—grens Palembang en aanleg voorloopig van een paardenpad langs een rijwegtracé over het gedeelte Loeboek Tapi—Tandjoeng Sakti).....	100 000
XIII.	(Poelau Poendjoeng) Midden-Sumatraweg Taloe—Kebon Doerian (Gg. Sahilan)	250 000 ⁽¹⁾
XIV.	Bangko—Lereng—Tamiai	150 000
XV.	Loeboek Sikaping—Taloe—Aer Bangis	150 000

f 1 325 000

Ter toelichting van de boven opgebrachte posten diene het volgende:

- ad I. Het opgebrachte bedrag van *f* 100 000 dient ter voortzetting van den in aanleg zijnden weg van Toelang Kibang naar Negribesar.
- ad II. Voor de voltooiing van het weggedeelte Soengei Penoeh—Tapan wordt in 1921 noodig geacht *f* 200 000; het nader uitgetrokken bedrag van *f* 100 000 heeft betrekking op de verbetering van den bestaanden weg Tapan—Indrapoera—Pasir Genteng, welk werk nog noodzakelijk is voor de daarstelling van eene ten allen tijde bruikbare verbinding van de Korintji hoogvlakte met de Westkust van Sumatra.
- ad V. Het uitgetrokken bedrag van *f* 100 000 is noodig voor de voortzetting van den aanleg van den ontbrekenden schakel in den langs den Noordkust van Atjeh loopenden hoofdweg tusschen Seulimeun en Padang Tidji (Kroeëng Tandjong).
- ad VI. Het bedrag van *f* 25 000 is voor de voltooiing der werken noodig.
- ad VIII. Voor de voortzetting van het gedeelte Soeroelangoenra—wasgrens gewest Palembang wordt noodig geacht *f* 50 000, het verder opgebrachte bedrag van *f* 100 000 wordt uitgetrokken ten behoeve van den in het jaar 1920 aan te vangen aanleg van het weggedeelte tusschen grens gewest Palembang en Sarolangoendjambi.
- ad X. Voorshands wordt voor de totstandbrenging eener verbinding tusschen Pagaralam en Manna noodig geacht de aanleg van een paardenpad van Loeboek Tapi naar Tandjoeng Sakti, welk pad zoodanig wordt getraceerd, dat dat later, indien noodig, zonder bezwaar in een goeden verkeersweg kan worden omgebouwd, en het aanbrengen van de noodige kunstwerken in het wegvak Tandjoeng Sakti—grens Benkoelen—Palembang.

Voor beide werken tezamen ware in 1921 het aangegeven bedrag nit te trekken.

⁽¹⁾ Weg Kebon Doerian—Moeara Lemboe—Taloe..... *f* 150 000
Midden-Sumatraweg—Taloe..... „ 100 000

Volgnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplau 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	3	4	5

Bruggen, wegen en daarmede verband

64 Geldelijke gevolgen van de afschaffing van heerendiensten voor den aanleg en verbetering van de hoofdverkeerswegen op de Buitengewesten

Na aftrek van de kosten van aanschaffing van den ijzeren bovenbouw van eenige bruggen, voor zoover die aanschaffing nog in Europa zal geschieden (n.b. voor een deel worden de benoedigde ijzeren vakwerken reeds in Nederlandsch-Indië aangeemaakt) tot een gezamenlijk bedrag van *f* 200 000, welke kosten ten laste van het Ie hoofdstuk der begrooting behooren te komen en van \pm 6% voor de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen ten bedrage van *f* 601 800 of te zamen

BEVLOEIINGS-, AFWATERINGS- EN WATERKEERINGSWERKEN.

Bevloeiings- en

A. Aanleg van

1	Bevloeiing van Noord-Bantam uit de Tjoedjoeng (residentie Bantam)	1	1903	<i>f</i> 7 500 000
2	Verbetering van de bevloeiing uit de Tjisangoe en de Tjiasem (residentie Bantam)	2	1920	200 000
5	Verbetering der bevloeiing van de hoogvlakte van Tjipanas (residentie Bantam)		1921	180 000
4	Bevloeiing in de afdeeling Tangerang (residentie Batavia)	5	1920	10 000 000

Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag van elke groep.	T O E L I C H T I N G E N.
6	7	8	9

oudende waterstaatswerken (vervolg).

			ad XIII. Van de opgebrachte <i>f</i> 250 000 wordt een bedrag van <i>f</i> 150 000 noodig geacht voor de voortzetting van het in aanleg zijnde weggedeelte Kebon Doerian (Gg. Sahilan)—Moeara Lemboe—Taloek, terwijl de rest dient voor den in 1920 te beginnen aanleg van de verbinding tusschen den Midden-Sumatraweg en Taloek over Loeboek Djambi.
			ad XIV. De uitgetrokken post betreft den aanleg van de uit een oogpunt eener goede voedselvoorziening van het gewest Djambi gewenscht te achten verbinding tusschen de hoogvlakte van Korintji en Bangko.
			ad XV. Het bedrag van <i>f</i> 150 000 is uitgetrokken voor de voortzetting van den in het jaar 1920 aan te vangen aanleg van de verbinding Loeboek Sikaping—Tanang Taloe-Taloe. Zie voorts de Memorie van Toelichting.
	Memorie.	<i>f</i> 10 021 800	Eene juiste raming van de geldelijke gevolgen van nevenbedoelden maatregel is nog niet op te geven. Slechts bij enkele hiervoren afzonderlijk voorgebrachte werken is dit mogelijk gebleken (zie o.a. posten No. 37 en 48), zoodat het nog gewenscht voorkomt eene memoriepost voor 1921 uit te trekken.
		801 800	
		<i>f</i> 9 220 000	

ZOOMEDE WERKEN IN HET BELANG DER VISCHTEELT.

afwateringswerken.

nieuwe werken.

<i>f</i> 947 000	<i>f</i> 400 000	In de jaren 1917 tot en met 1919 werd hieraan gemiddeld <i>f</i> 395 000 besteed.
175 000	75 000	In 1919 is met dit werk nog niet aangevangen kunnen worden; wegens de vertraging van het ontwerp zal in 1920 waarschijnlijk niet meer dan <i>f</i> 25 000 kunnen worden verwerkt.
180 000	50 000	Het in de afdeling Lebak gelegen werk is van kleinen omvang; in 1921 zal zoo mogelijk daarmede een aanvang worden gemaakt.
9 500 000	1 000 000	De aanvang van het werk is vertraagd, doordat maatregelen zijn getroffen om voor het eerste gedeelte, waarvan de geraamde kosten ± 3.5 miljoen gulden bedragen, een openbare aanbesteding te houden, hetgeen thans binnenkort zal geschieden.

Volnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	3	4	5
			Bevloeiings- en afw	
			A. Aanleg va	
5	Bevloeiing van Noord-Krawang uit de Tjitaroem (residentie Batavia)	4	1918	f 14 000 000
6	Verbetering van de bevoeiing uit de Tjisomang en de Tjiherangharoes (residentie Batavia)	5	1915	400 000
7	Verbetering van de bevoeiing der Bandoengsche hoogvlakte (residentie Preanger-Regentschappen)	6	1921	450 000
8	Verbetering der bevoeiing uit de Tjiwidej (residentie Preanger-Regentschappen)		1916	350 000
9	Bevloeiing der voormalige particuliere landerijen Indramajoe West en Kandanghaoer (residentie Cheribon)		1916	11 200 000
10	Aanleg van werken tot bevoeiing uit de Tjimanoeck (residentie Cheribon). a. Verbetering van de bevoeiing uit de Sindopradja- en Doetamatieleidingen (voltooid). b. Uitbreiding van de bevoeiing uit de Tjimanoeck te Rentang.	7	1912	2 800 000
11	Tjiloetoengwerken (residentie Cheribon)	8	1912	1 500 000
12	Verbetering der bevoeiing uit de kleinere rivieren in het westelijk deel der afdeeling Cheribon en in Madjalengka	9	1919	800 000
13	Bevloeiingswerken in Oost-Cheribon	10	1918	2 000 000
14	Goeng- en Koemisikwerken (residentie Pekalongan)	11	1909	2 908 000
15	Sengkarangwerken (residentie Pekalongan)	12	1914	1 650 000
16	Koepangwerken (residentie Pekalongan)		1921	750 000
17	Bodriwerken (residentie Semarang)	15	1909	2 412 000
18	Verbetering der Toentangrivier van Glapan tot zee	14	1910	875 000

Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag van elke groep.	T O E L I C H T I N G E N .
6	7	8	9

eringswerken (vervolg).

ieuwe werken.

f 13 450 000	f 750 000		<p>Nadat in eigen beheer eenige voorbereidende maatregelen, als ont-eigening e.d., waren getroffen, heeft in het laatst van 1919 een openbare aanbesteding plaats gevonden voor het eerste gedeelte dezer werken, waarvan de aannemingssom f 790 000 heeft bedragen.</p>
200 000	50 000		<p>Door verschillende omstandigheden w.o. gebrek aan werkkrachten werd aan deze werken in 1919 slechts een gering bedrag (\pm f 12 000) besteed.</p>
450 000	50 000		<p>Wegens personeelsgebrek zullen de ontwerpen voor deze werken vermoedelijk niet vóór begin 1921 voltooid zijn.</p>
100 000	50 000		<p>Werk van kleinen omvang in de afdeeling Bandoeng, waaraan in 1919 een bedrag van \pm f 15 000 is besteed en waarvoor nog enkele onderdeelen in uitvoering zijn.</p>
10 820 000	500 000		<p>In 1919 werd \pm f 35 000 besteed; het werk zal geleidelijk krachtiger kunnen worden aangevat, nu het onder 10 genoemde, aangrenzende werk afloopt.</p>
420 000	420 000		<p>In de jaren 1917 tot en met 1919 werd aan de werken tot bevoeiing uit de Tjimanoeek gemiddeld f 468 000 's jaars besteed. De voltooiing kan in 1921 worden tegemoet gezien.</p>
280 000	150 000		<p>In de jaren 1917 tot en met 1919 werd aan deze werken gemiddeld f 139 000 's jaars besteed.</p>
687 000	100 000		<p>In 1919 werd hieraan slechts f 13 000 ten koste gelegd.</p>
1 662 000	150 000		<p>In 1919 werd aan deze werken \pm f 99 000 besteed.</p>
575 000	250 000		<p>In de jaren 1917 tot en met 1919 werd hieraan gemiddeld f 250 000 's jaars besteed, in laatstgenoemd jaar f 419 000. In 1921 zullen nog slechts enkele onderdeelen in uitvoering zijn.</p>
462 000	250 000		<p>In de jaren 1917 tot en met 1919 werd hieraan gemiddeld f 213 000 's jaars besteed.</p>
750 000	50 000		<p>Met deze werken, beoogend de verbetering der bevoeiing uit de Pekalongan — of Koepangrivier zal vermoedelijk in 1921 een aanvang kunnen worden gemaakt.</p>
975 000	175 000		<p>In het jaar 1919 werd hieraan f 250 000 verwerkt.</p>
75 000	75 000		<p>Het uitgetrokken bedrag zal nog noodig zijn voor de verhooging der bruggen over de Toentang bij Goeboek en Boejaran.</p>

Volgnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	3	4	5
			Bevloeiings- en afw	
			A. Aanleg va	
19	Het inrichten der rawah Pening tot verzamelbekken ten behoeve der bevoeiing van Noord-Semarang tusschen de Serangrivier en het Oosterbandjirkanaal, zoomede het verbeteren dier bevoeiing bewesten de Toentangrivier	15	1918	/ 12 500 000
20	Verbetering van den waterafvoer der Serang- en Djoeanarivieren: a. verruiming van de kali Woelan	16	1912	1 500 000
	b. oude Serangrivier (voltooid).			
	c. bouw van een verdeelwerk bij Wilaloeng (voltooid).			
21	d. verbetering van de bevoeiing ten Noorden en ten Zuiden van de Babalanrivier	17	1916	360 000
22	Verbetering der Demaksche waterwerken (residentie Semarang).	18	1919	830 000
25	Werken ter bevoeiing uit de kali Bandjaran (residentie Banjoemas)	19	1902	374 000
24	Verbetering van de bevoeiing in de districten Bandjar, Tjahjana en Poerbolingo (residentie Banjoemas)	20	1906	2 100 000
23	Verbetering van de bevoeiing in het district Kaliredjo (residentie Banjoemas)	21	1917	1 500 000
26	Verbetering van de bevoeiing en de afwatering in het Zuidelijk gedeelte van Oud Bagelen beoosten de Lok Oeloe (residentie Kedoe)	22	1917	2 500 000
27	Verbetering der bevoeiing uit de kali Kembang (residentie Madioen)	23	1919	200 000
28	Verbetering der bevoeiing in het boven Tjatoergebied (residentie Madioen)	24	1920	230 000
29	Watoedakonwerken (residentie Soerabaja)	25	1915	3 800 000
30	Sidoardjowerken (residentie Soerabaja)	26	1911	4 000 000
31	Bevloeiingswerken in Oost-Kraksaan (residentie Pasoeroean) ..	27	1915	2 000 000

Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag van elke groep.	TOELICHTINGEN.
6	7	8	9
eringswerken (vervolg).			
ieuwe werken.			
f 12 190 000	f 200 000		Ook thans is omtrent de uitvoering van het plan tot inrichting van de rawah-Pening als verzamelbekken in zijn geheel nog geen beslissing genomen, zoodat voorloopig evenals in vorige jaren slechts op de uitvoering van enkele zelfstandige onderdeelen wordt gerekend.
839 000	200 000		De onteigening der uiterwaarden van de Woelanrivier heeft thans plaats gehad, terwijl de wijziging der stuw te Karanganjari onderhanden is; in hoever verdere kunstmatige verruiming der rivier nog noodig is zal de ervaring moeten leeren.
6 000			Zal vermoedelijk in 1920 nagenoeg geheel voltooid worden.
660 000	150 000		In 1919 werd hieraan rond f 70 000 verwerkt.
72 000	25 000		Gedurende 1919 werd aan dit werk niets besteed, wijl het ontwerp voor den watervang in de kali Teroes niet gereed kwam.
80 000	50 000		De, aanvankelijk op f 1 700 000 geraamde kosten dezer, thans nagenoeg voltooide werken zullen met ± f 400 000 overschreden worden; in 1921 zullen nog slechts enkele minder belangrijke onderdeelen in uitvoering zijn.
693 000	75 000		In 1919 werd hieraan ± f 205 000 uitgegeven; door achterstand in het ontwerpwerk, als gevolg van onvoldoende personeelsvoorziening, zal in 1920 en 1921 minder kunnen worden verwerkt.
2 145 000	150 000		De totale kosten van de onderdeelen van het herziene plan, sedert 1917 in uitvoering, zijn thans geraamd op f 2 500 000. In 1919 werd een bedrag van f 63 000 aan deze werken besteed; de uitvoering onderging vertraging als gevolg van de omstandigheid, dat het vereischte landbouwkundig advies niet spoedig kon worden uitgebracht.
105 000	50 000		De raming der totale kosten is een weinig verhoogd. In 1919 werd aan deze werken f 25 000 besteed.
160 000	70 000		De raming der totale kosten is een weinig verhoogd. In 1919 kon met deze werken nog niet aangevangen worden.
435 000	435 000		Zullen, indien de personeelsvoorziening niet al te veel te wenschen overlaat, vermoedelijk in 1921 voltooid worden.
925 000	420 000		In 1919 werd hieraan een ongeveer gelijk bedrag verwerkt als thans voor 1921 is uitgetrokken.
1 525 000	150 000		In 1919 werd hieraan ± f 90 000 verwerkt; indien de personeelsvoorziening dit mogelijk maakt, zal de uitvoering worden bespoedigd.

Volgnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	3	4	5
Bevloeings- en afwa				
A. Aanleg van				
32	Tanggoelwerken (residentie Besoeki)	28	1915	f 2 200 000
33	Bevloeing uit de Bedadoengrivier (residentie Besoeki)	29	1908	2 720 000
34	Bevloeing uit de Bondojoedorivier (residentie Besoeki)		1914	5 000 000
35	Verbetering van de bevloeing en de afwatering in Zuid-Soemenep (residentie Madoera)	30	1910	810 000
36	Aan verschillende bevloeings- en afwateringswerken van kleinen omvang:			
	a. op Java en Madoera	31		
37	b. in de Buitengewesten	32		
B. Opnemingen voor bevloeings-				
38	Het verrichten van opnemingen, grondonderzoekingen enz., het opmaken van ontwerpen en in het algemeen het voorbereiden van werken op het gebied van bevloeing en waterafvoer	33		
	Na aftrek van $\pm 5\%$ voor de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken bouwstoffen			
Waterkeerings				
1	Bandjirvrij maken van de hoofdplaats Batavia		1913	f 3 900 000
2	Verbetering der bedijking van de Tjitaroem		1917	650 000
3	Verlegging van de monding der Tjimanoeek en verbetering van hare bedijking		1920	750 000

Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag van elke groep.	T O E L I C H T I N G E N.
6	7	8	9

ringswerken (vervolg).

euwe werken.

1 207 000	/ 200 000		Deze werken worden ernstig vertraagd door gebrek aan arbeidskrachten; transmigratie van Javanen uit het gewest Kediri heeft teleurstelling gegeven, ten deele wordt met gestraften gewerkt. In 1919 werd / 128 000 uitgegeven.
250 000	250 000		Ook deze werken, welke hunne voltooiing naderen, worden ten deele door gestraften uitgevoerd.
2 600 000	100 000		Indien de personeelsvoorziening niet al te veel te wenschen overlaat, zal met deze werken, waarvan tot dusver slechts een enkel zelfstandig onderdeel van ondergeschikte beteekenis tot uitvoering kwam, in 1921 stelselmatig kunnen worden voortgegaan.
196 000	75 000		In 1919 werd aan deze werken eenzelfde bedrag besteed, als voor 1921 is uitgetrokken.
	2 000 000		Met inbegrip van / 1 000 000 voor den aanleg van z.g.n. kringwadoeks, voor de opzameling van bevoeiingswater gedurende den nacht, inzonderheid in de suikerstreken.
	805 000		In 1919 werd aan werken, tot deze rubriek behoorend, besteed ongeveer / 786 000.
	/ 9 950 000		

afwateringswerken.

	/ 500 000		Gelijke raming als voor 1920; in 1919 werd hieraan een bedrag van rond / 570 000 besteed; waarvan / 163 000 voor de buitengewesten.
		/ 10 450 000	In 1919 is voor hetzelfde doel besteed een bedrag van rond 8 miljoen gulden.
		525 000	
		/ 9 925 000	

erken.

/ 100 000	/ 100 000		De algeheele voltooiing dezer werken is vertraagd door gebrek aan baggermaterieel, doch mag thans in 1921 worden tegemoet gezien. Inmiddels zijn de werken reeds — en met volledig succes — in gebruik gesteld.
360 000	50 000		De bestaande dijken der Tjitaroem worden geleidelijk bij gedeelten verbeterd of omgelegd; in 1919 werd daarvoor / 53 000 besteed.
700 000	250 000		De bestaande Tjimanoeekdijken baren veel zorg en breken herhaaldelijk door. Plannen tot systematische verbetering zijn in studie, terwijl geleidelijk enkele der slechtste gedeelten reeds werden hersteld en verhoogd.

Volnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	3	4	5
			Waterkeering	
4	Verbetering der dijken van de Brantas- en Porrongrivieren			
5	Bandjirvrij maken van de hoofdplaats Soerabaja		1918	f 3 500 000
6	Verschillende kleinere waterkeeringswerken			
	Na aftrek van 5% voor de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken bouwstoffen			
	Aanleg van werken voor den watertoevoer naar en den afvoer van vischvijvers en het verrichten van opnemingen ten behoeve dier werken			
	Na aftrek van 5% voor de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken bouwstoffen			
			Opnemingen en werken in be	
			WERKEN IN HET BELANG	
			Drinkwater	
1	Aanleg van eene drinkwaterleiding te Solok, residentie Sumatra's Westkust.	1	1920	f 115 000
2	Drinkwatervoorziening van Benkoelen uit de bronnen te Taba Penandjoeng bij K.M. 36 aan den weg van Benkoelen naar Kepahiang naar de hoofdplaats Benkoelen	2	1921	100 000
	Aanleg van eene drinkwaterleiding te Moeara Aman, residentie Benkoelen	3		

Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag van elke groep.	T O E L I C H T I N G E N.
6	7	8	9

erken (vervolg).

	f 500 000		De voortschrijdende verhooging van de bedding der Brantas en van haren voornaamsten tak, de Porrong, als gevolg van den grooten zandafvoer uit de Kloetstreken, heeft tot eene geleidelijke verbetering van hare bedijking genoodzaakt; die verbetering zal met kracht worden voortgezet. In 1919 werd daaraan ± f 370 000 besteed.
f 2 000 000	400 000		In 1919 werd hieraan besteed f 270 000; zie overigens de Memorie van Toelichting.
	200 000	f 1 500 000	
		75 000	
		<u>f 1 425 000</u>	

belang der vischteelt.

	f 50 000		Eenzelfde bedrag werd in de voorgaande jaren voor dit doel uitgetrokken.
		f 50 000	
		2 500	
		<u>f 47 500</u>	

DER VOLKSGEZONDHEID.

voorzieningen.

f 35 000	f 35 000		De ontwerpstukken zijn gereed. Wegens de stijging der ijzerprijzen zijn de totale kosten hooger dan de oorspronkelijke raming, ten bedrage van f 65 000.
			Indien het buizenmateriaal, althans ten deele, te verkrijgen is, zal met de uitvoering van het werk in 1920 een aanvang kunnen worden gemaakt.
			Verwacht wordt, dat in gemeld jaar f 80 000 zal kunnen worden verwerkt.
			In 1921 zal dan het werk kunnen worden voltooid.
100 000	60 000		Bij het ontwerpen dezer waterleiding hebben zich onverwachte moeilijkheden voorgedaan o.a. omdat het water van de bron, welke aan de watervoorziening dienstbaar zou worden gemaakt, niet voldoende betrouwbaar bleek.
			Verwacht wordt, dat niet vóór 1921 met het werk een aanvang kan worden gemaakt.
			Dit werk, dat een kleineren omvang zal krijgen dan aanvankelijk gedacht werd, omdat de betrokken mijnbouw maatschappij niet geneigd is van het water gebruik te maken, is onder de werken van geringen omvang opgenomen.

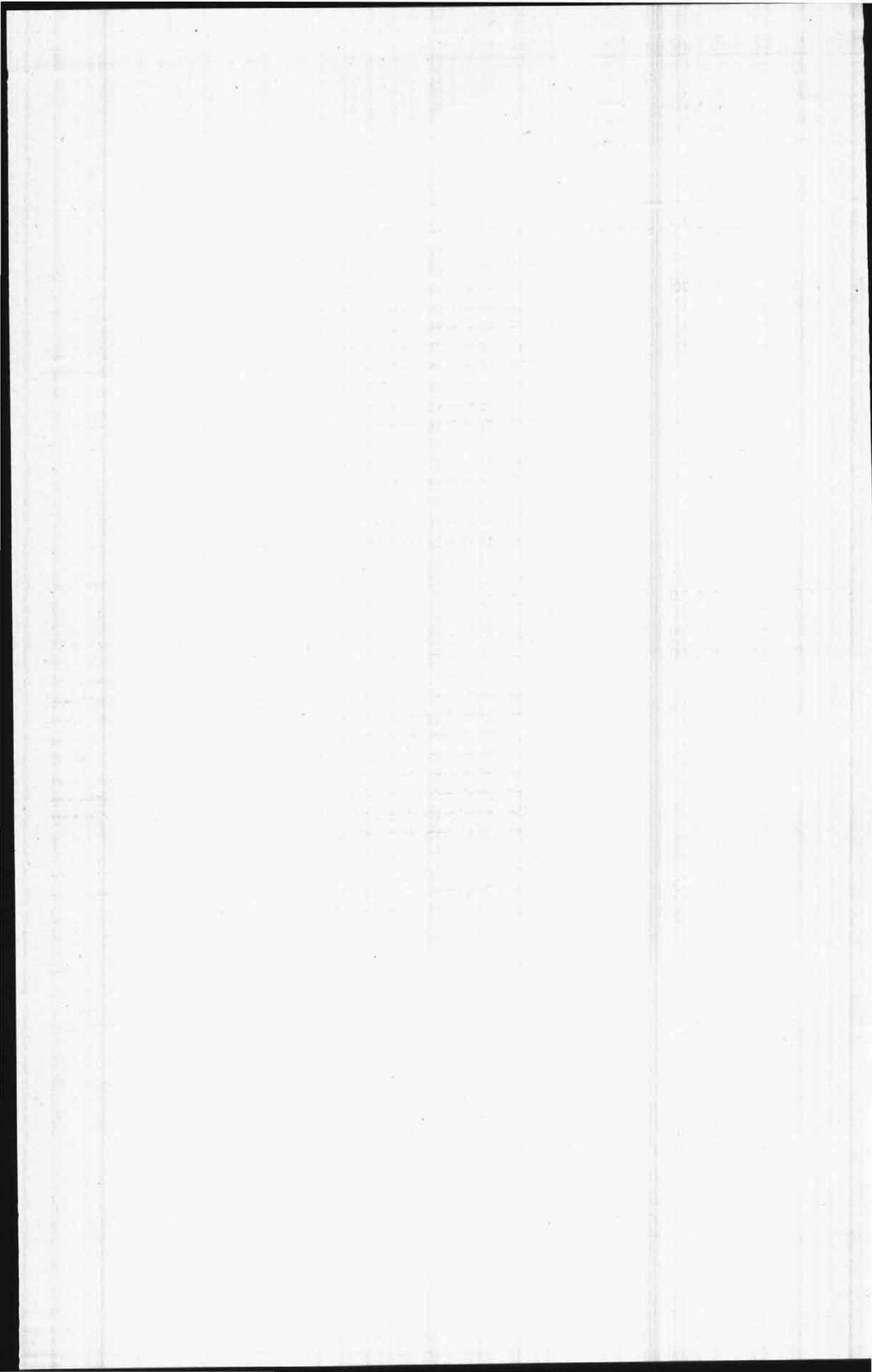
Volnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	3	4	5
			Drinkwater voor	
3	Aanleg van eene drinkwaterleiding te Tarqetoeng, residentie Tapanoeli	4	1920	f 73 000
4	Aanleg van eene drinkwaterleiding ter hoofdplaats Sibolga, residentie Tapanoeli		1920	150 000
5	Uitbreiding der drinkwatervoorziening van Telok-Betong, residentie Lampongsche Districten			100 000
6	Aanleg van eene drinkwaterwaterleiding ter hoofdplaats Bandjermasin	6	1919	1 508 000
7	Aanleg van eene drinkwaterleiding ter hoofdplaats Makassar ..	7	1918	1 602 750
8	Aanleg van spruitleidingen ten behoeve van de drinkwatervoorziening van Makassar			100 000
9	Aanleg van eene drinkwaterleiding te Manado		1920	600 000

Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag van elke groep.	T O E L I C H T I N G E N .
6	7	8	9
ieningen (vervolg).			
f 35 000	f 35 000		<p>Wegens gebrek aan personeel en het moeilijk verkrijgen van materialen is het te voorzien dat dit werk, waarvan de ontwerpstukken in behandeling zijn, in 1920 niet zal kunnen worden voltooid. In dit jaar zal van het uitgetrokken bedrag van f 75 000 waarschijnlijk slechts f 40 000 verwerkt kunnen worden.</p>
120 000	80 000		<p>De watervoorziening van Sibolga is zeer onvoldoende. De gezondheidstoestand der plaats maakt het dringend noodzakelijk dat aldaar zoo spoedig mogelijk een drinkwaterleiding wordt aangelegd. De gegevens voor het opmaken der ontwerpstukken zijn bereids verzameld, zoodat verwacht mag worden, dat reeds in 1920 een aanvang met de uitvoering van het werk zal kunnen worden gemaakt. Vermoedelijk zal in gemeld jaar een bedrag van f 30 000 kunnen worden verwerkt, terwijl voor 1921 ware te rekenen op eene uitgaaf van f 80 000.</p>
100 000	80 000		<p>De bestaande waterleiding is geheel onvoldoende en dient uitgebreid te worden door aansluiting aan het waterleidingnet van Tandjong Karang.</p>
1 058 000	600 000		<p>Wegens de groote stijging der ijzerprijzen is het te voorzien, dat de oorspronkelijk geraamde kosten van f 1 108 000 met f 400 000 zullen worden overschreden.</p> <p>Personeelsgebrek was oorzaak, dat voor den aanleg van den weg van Bandjermasin naar Oelin, die een onderdeel uitmaakt van nevenvermeld werk, in 1919 slechts ± f 50 000 kon worden verwerkt, terwijl met den aanleg van de drinkwaterleiding zelf in gemeld jaar niet kon worden begonnen, daar het buizenmateriaal moeilijk was te verkrijgen.</p> <p>Voor 1921 ware te rekenen op f 600 000.</p>
567 750	567 750		<p>Voor de voltooiing.</p>
100 000	100 000		<p>Daar verwacht mag worden, dat de drinkwatervoorziening van Makassar in den loop van 1921 gereed komt, zal in dat jaar met den aanleg der spruitleidingen begonnen kunnen worden.</p>
200 000	200 000		<p>Dit werk werd niet op het werkplan voor 1920 overgenomen, omdat bij het opmaken daarvan niet verwacht kon worden, dat de ontwerpstukken tijdig gereed zouden zijn. Daar die stukken thans gereed zijn mag gerekend worden, dat in 1920 een bedrag van f 400 000 zal worden verwerkt en dat het werk in het jaar 1921 zal kunnen worden voltooid.</p> <p>De aanvankelijke globale raming van f 110 000, voorkomende op het werkplan voor 1919 en gegrond op een geringer debiet en op de vroegere eenheidsprijzen, zal blijkens het uitgewerkte ontwerp, mede in verband met de zeer sterke stijging van de prijzen der materialen en van de arbeidsloonen met rond f 500 000 worden overschreden.</p>

Volgnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	3	4	5
			Drinkwater voo	
10	Uitbreiding drinkwatervoorziening voor de hoofdplaats Amboina.		1921	/ 200 000
11	Aanleg, verbetering of uitbreiding van- en voorzieningen aan drinkwaterleidingen (werken van geringen omvang) in het al- gemeen	8		
	Na aftrek van de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen ten bedrage van $\pm 2\frac{1}{2}\%$			
			Aanleg, verbetering of uitbreiding van ri	
1	Plaatselijke werken tot verbetering van den wateraf- en aanvoer in het belang der volksgezondheid ter hoofdplaats Batavia	1	1916	/ 3 000 000

Volgnummer.	OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Opgebracht op het werkplan 1920 onder No.	Jaar van aanvang.	Gezamenlijke kosten.
1	2	3	4	5
Aanleg, verbetering of uitbreiding van riolen				
2	Werken in het belang van de verbetering van de afwatering en de rioleering der hoofdplaats Cheribon	2	1917	f 854 000
3	Werken aan den Oedjoeng (Soerabaja) in het belang der volksgezondheid	3		850 000
4	Drooglegging van ten Noordwesten van Soerabaja gelegen moerassen en vischvijvers	4	1917	3 710 000
5	Werken tot verbetering van den gezondheidstoestand der afdelingshoofdplaats Probolinggo, residentie Pasoeroean	5	1919	448 200
6	Het verder dempen van het moeras ten Zuid-Oosten van de hoofdplaats Sibolga, aansluitende aan het reeds gedempte gedeelte.			150 000
7	Werken in het belang van de verbetering van den gezondheidstoestand van Taroetoeng, residentie Tapanoeli	6	1920	100 000
8	Maatregelen in het belang van de bewoonbaarheid van eenige plaatsen in de residentie Lampongsche Districten	7	1920	450 000
9	Werken van geringen omvang	8		
	Na aftrek van de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen ten bedrage van $\pm 2\frac{1}{2}\%$			

Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag van elke groep.	T O E L I C H T I N G E N.
6	7	8	9
poelleidingen, goten en andere werken (vervolg).			
f 100 000	f 100 000		<p>In verband met de enorme stijging van de prijzen der grondstoffen en van de arbeidsloonen, zullen de voor het nevenvermeld werk oorspronkelijk geraamde totaal-kosten ten bedrage van f 455 000 worden overschreden met ± f 400 000.</p> <p>In de jaren 1916 tot en met 1919 bedroegen de uitgaven ± f 452 500. Verwacht wordt, dat in 1920 ongeveer f 301 500 zal kunnen worden verwerkt of f 222 600 meer dan het voor dit jaar uitgetrokken bedrag van f 78 900.</p> <p>Voor de voltooiing van het werk ware in 1921 te rekenen op f 100 000.</p>
248 000	248 000		<p>De gerechtelijke onteigening der bezitsrechten op de voor dit werk benodigde gronden, kon ook in 1919 niet plaats hebben.</p> <p>Mocht deze onteigening in 1920 afgewikkeld zijn, dan zou spoedig daarop met het werk begonnen kunnen worden.</p> <p>Voor 1921 zal dan gerekend moeten worden op f 248 000.</p>
930 600	930 600		<p>Tot eind 1919 is voor het terzijde vermeld werk in totaal uitgegeven f 2 779 400.</p>
548 000	165 000		<p>Op het werkplan voor 1920 is slechts gerekend op het 1ste gedeelte van de terzijde bedoelde werken, die thans in hun geheel worden geraamd op f 448 200; dat gedeelte omvat de verbetering van den waterafvoer en de verversching der vischvijvers te Probolinggo, waarvan de gezamenlijke kosten zijn geraamd op een bedrag van f 103 200 en zal vermoedelijk in 1920 voltooid worden. Daarna zal begonnen kunnen worden met de uitvoering van het 2de en 3de gedeelte der werken n.l. „de verbetering van den bevoeiings- en afwateringstoestand rondom Probolinggo” en „de verbetering van het spoelgotenstelsel te Probolinggo”. Voor 1921 zal op f 165 000 gerekend kunnen worden.</p>
150 000	80 000		<p>Wegens totaal gemis aan voldoende gronden voor de uitbreiding van Sibolga, mede in verband met de verdere verbetering van den gezondheidstoestand, word tdit werk noodig geacht.</p>
80 000	50 000		<p>De ontwerpstukken zijn in 1919 niet gereed gekomen.</p> <p>Verwacht wordt, dat van het voor dit werk in 1920 uitgetrokken bedrag van f 100 000, slechts f 20 000 zal kunnen worden verwerkt.</p>
550 000	200 000		<p>Wegens gebrek aan personeel zijn de ontwerpstukken in 1919 niet gereed gekomen.</p> <p>In 1920 wordt gerekend, dat een aanvang kan gemaakt worden met een deel van het werk, terwijl voor 1921 kan worden gerekend op f 200 000.</p>
	265 800		<p>Ongeveer gelijke raming als voor 1920.</p>
		f 2 959 400	
		74 400	
		f 2 865 000	

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. VII — STUK 7.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1921.

DEPARTEMENT DER BURGERLIJKE OPENBARE WERKEN.

HAVEN TANDJONG PRIOK.

TOELICHTING OP DE IN DE BEGROOTING VAN UITGAVEN EN IN DE RAMING
DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

A. GEWONE (BEDRIJFS-) UITGAVEN EN ONTVANGSTEN.

De te verwachten resultaten van het havenbedrijf zijn gevoegd in:

STAAT I.

Begrooting van uitgaven en raming van ontvangsten der haven
Tandjong Priok 1921.

Bedrijfsonderdeel.	Bedrijfs- uitgaven.	den Lande verschuldigde		Totaal.	Totaal- generaal.	Bedrijfsonderdeel.	Ontvang- sten.
		aflevering.	rente (¹).				
Algemeene onkosten.							
a. directie.....	f 179 000	f 3 861	f 12 064	f 194 925		Havengeld.....	f 600 000
b. brandweer.....	18 000	3 598	3 186	24 784			
c. onderhoud havens ka- nalen en dammen.....	612 000(²)	85 108	194 939	892 047			
d. kantoor- en schrijf- hoeften.....	30 000			30 000			
e. transport.....	35 000			35 000			
f. telefoon.....	4 000			4 000			
g. aandeel kosten hoofd- bureau.....	30 000(³)			30 000			
Waterbedrijf.....	110 000	26 953	38 955		f 1 210 756	Waterbedrijf.....	200 000
Electriciteitsbedrijf....	100 000	7 409	14 965		175 908	Electriciteitsbedrijf....	160 000
Kade- en steigerbedrijf.	30 000	34 968	560 777		122 374	Kade- en steigerbedrijf..	670 000(⁴)
Opslagbedrijf.....	115 000	53 473	78 385		625 745	Opslagbedrijf.....	525 000
Passerbedrijf.....	15 000	3 276	10 282		246 858	Passerbedrijf.....	50 000
Materieel.....	140 000	41 075	52 411		28 558	Materieel.....	255 000
Grondbedrijf.....					233 486	Grondbedrijf.....	575 000
a. terreinen.....	69 000	(⁵)	109 686	f 178 686			
b. wegen.....	65 000	(⁶)	32 230	97 230			
c. straatverlichting.....	22 000			22 000			
d. reinigingsdienst.....	53 000	4 051	4 391	61 442			
e. begraafplaatsen.....	3 400	64	97	3 561			
Werkzaamheden ten laste van derden ter nadere verrekening...	100 000				362 919	Werkzaamheden ten laste van derden ter nadere verrekening.....	115 000
Overige onderdeelen...	10 000				100 000	Overige onderdeelen....	20 000
Winst (⁷).....	53 396				10 000		
	53 396				53 396		
Totaal.....	f 1 793 796	f 263 836	f 1 112 368		f 3 170 000		f 3 170 000(⁸)

De gewijzigde indeeling van dezen staat heeft ten doel de bedragen voor bedrijfs- (exploitatie-) uitgaven, rente en aflossing, welke uit de ontvangsten behooren te worden bestreden, afzonderlijk te doen uitkomen.

(¹) Als rentevoet is aangenomen 5%.

(²) Hierin is begrepen een bedrag van f 453 322 voor onderhoudsbedragen.

(³) De uitgaven voor het hoofdbureau, bestaande uit bezoldigingen personeel (f 126 135), plus 15% verhooging hiervan (f 18 920) bureau- en teekenebehoeften, alsmede telefoon-onnemenen, worden geraamd op f 170 000.

(⁴) Schuld aan het Land, staande tegenover havenzaken, welke bij dagelijks onderhoud niet in waarde achteruitgaan (wegen) of als regel in waarde toenemen (terreinen), behoeft niet te worden afgelost.

(⁵) Sedert 1919 geeft de exploitatie van deze haven eenige winst, waarmede het verlies over de voorafgaande 7 jaren geleidelijk wordt gedelgd.

(⁶) Van dit bedrag komt f 51 500 voor huur Droogdok Maatschappij „Tandjong Priok” ten bate van hoofdstuk I der middelen.

Ter toelichting op de uitgaven moge het volgende strekken.

De sterkte en bezoldiging van het hogere, op vaste maand-wedde dienende bedrijfspersoneel zijn evenals in vorige jaren niet in eene organieke regeling vastgelegd, doch worden jaarlijks in de begrotingsstukken aangegeven en zijn voor het betreffende begrotingsjaar bindend.

Voor sterkte en bezoldiging van het lagere bedrijfspersoneel (klerken, mandoers, havenwachters, enz.) wordt met gemiddelde aantallen en bedragen volstaan.

Het ligt in de bedoeling de bezoldiging van het hogere bedrijfspersoneel in dit begrotingsjaar als volgt te regelen:

Betrokking.	Maand-bezoldiging.		Wedde-verhoogingen.			Toelichting.
	Laagste.	Hoogste.	Bedrag.	Aantal.	Aard.	
Directeur (1).....	—	—	—	—	—	(1) Als regel zal voor deze betrekking worden aangeworven een Hoofdingenieur of Ingenieur bij den Vriestaat en 's Lands Bureaus Openbare Werken. Wanneer tot bedoelde betrekking wordt benoemd een niet tot dit korps behoorend persoon, kan diens beoefening vastgesteld worden op den voet van de voor genoemde ambtbaarren geldende reëlijze met inachtneming van zijn dienst-ouderdom dan wel van den tijd, gedurende welke hij praktisch werkzaam is geweest. (2) Voor de bekleders van deze betrekkingen blijven de voor hun korps geldende beoefeningseisen van kracht. (3) De betrekking van secretaris boekhouder bij een groote oceaanhaven (Soerabaya, Tandjong Priok en Malassar) is gebleken zoo onvoldoende te zijn en vereischt zooveel bedrijfskennis en—ervaring, dat voor hare desbetreffende vervulling eene verhooging van de laagste en hoogste beoefening met f 200—'s maands dringend noodig is; deze verhooging zal mede behelzen tot de gewenschte vervulling van het secretariaat der minder groote havens. (4) Nieuwe betrekking noodig tot opening van de gewenschte mogelijkheid tot voering bij de groote oceaanhavens onder eenb-ottel-e leiding van de technische ha enb-druiven, welke door den werkingkundige worden gevoerd en van de niet technische havenbedruiven, welke voering aan den beoeferder is toevertrouwd. (5) In verband met (4) is hier de maximum bezoldiging met f 50— verminderd; de maal verhoer en aanspraken blijven echter onaangetast. (6) De ervaring, welke aangeetoond heeft hoe niterst moeilijk het is geschikt personeel te vinden voor de vervulling van de e betrekking, dwingt tot ernstigens versnelde toekenning van de reëmatie wedde-verhoogingen, de laagste en hoogste beoefeningen blijven evenwel ongewijzigd. (7) Nieuwe betrekking noodig tot ontlasting van den secretaris van een deel van diens redactie-werk, de bezoldiging komt overeen met die van commissie-redacteur. (8) De aanvansbezoldiging is hier f 50.— 's maands meer dan voor den bureau-commissie gesteld, omdat de bedrijfscommissie bij de havens ook bedrijfskennis moet bezitten daarentegen is de maximum-wedde f 20.— lager gekomen, daar bedrijfscommissie en in het boekhouderschap of secretariaat hinnen toekomst hebben te zoeken. (9) De ervaring heeft de ur-entie bewezen de bezoldiging van dezen ambtbaar in minimum en maximum met minstens f 50.— 's maands te verhoogen.
Onderdirecteur (2) ..	—	—	—	—	—	
Secretaris-boekh (3) ..	f 700	f 1 000	f 100	3	3 jr.	
Hoofdboekhouder ..	500	700	100	3	3 jr.	
Adjunct-boekhouder	250	350	25	4	1 jr.	
Hoofdbeheerder (4) ..	500	800	100	3	3 jr.	
Beheerder (5)	400	700	75	4	3 jr.	
Onderbeheerder (6) ..	200	350	25	6	1 jr.	
Correspondent (7) ..	300	500	100	2	3 jr.	
Commies (8).....	200	350	25	6	1 jr.	
Kassier	200	300	50	2	2 jr.	
Werktuigkundige ..	400	700	100	3	3 jr.	
Machinist.....	250	350	50	2	2 jr.	
Electrokundige (9) ..	200	300	50	2	2 jr.	
Opzichter (architect) B. O. W. (?).....	—	—	—	—	—	
Opnemer (2).....	—	—	—	—	—	

In het totaal der bedrijfsuitgaven ad f 1 740 400 voorkomende in staat I (totaal eerste kolom staat I verminderd met de winst), zijn begrepen de volgende uitgaven voor bedrijfspersoneel:

STAAT II.

Betrokking.	Maand-wedde.	1920.		1921.	
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.
Directeur.....	vast. f 1 200	1	f 18 000	1	f 14 400
Onderdirecteur.....	725	1	8 400	1	8 700
Secretaris-boekhouder.....	700	1	6 900	1	8 400
Hoofdboekhouder.....	500	1	4 200	1	6 000
Commies-boekhouder.....	250	1	4 200	2	6 000
Adjunct-boekhouder.....	250	1	4 200	2	6 000
Hoofdbeheerder.....	600	1	7 200	1	7 200
Beheerder.....	470	1	5 640	1	5 640
Onderbeheerder.....	275	5	12 000	6	19 800
Correspondent.....	35	1	4 200	1	4 500
Commies.....	275	3	7 200	5	16 500
Kassier.....	300	1	2 400	1	3 600
Werktuigkundige.....	400	1	4 200	1	4 800
Machinist.....	300	1	2 700	2	7 200
Electrokundige.....	275	1	2 700	1	3 300
Opzichter (architect) B. O. W.....	525	3	9 900	1	6 500
Onder-opzichter.....	200	2	4 560	1	2 400
Opnemer.....	100	3	2 400	1	1 200
Leerling-opnemer.....	gemiddeld. 35	3	2 400	1	1 200
Tekenaar Europ.....	100	1	1 800	3	1 260
Tekenaar Int.....	100	5	3 100	3	3 600
Leerling te-kenaar.....	35	5	2 100	5	2 100
Klerk 1e klasse.....	115	14	8 850	15	20 700
Klerk 2e klasse.....	60	14	8 850	15	10 800
Typist.....	4	4	2 760	1	1 800
Assistent-kassier.....	150	1	1 800	3	3 600
Rekenmeester.....	100	2	1 400	20	36 000
Baas.....	150	3	5 100	1	2 100
Hof portier.....	175	1	2 100	15	22 500
Portier.....	125	14	18 060	15	9 000
Havenwachter 1e klasse.....	75	62	33 360	10	45 000
Havenwachter 2e klasse.....	50	5	2 400	75	45 000
Monteur.....	75	5	2 400	5	4 500
Kraandrijver.....	40	12	2 880	20	9 600
Motor st.....	50	27	9 500	30	18 000
Machinedrijver.....	35	37	8 880	40	16 800
Stoker.....	30	6	2 880	10	3 600
Lichtdrukker.....	45	1	300	1	540
Serang.....	50	10	5 800	15	9 000
Lichter.....	30	2	720	2	720
Roerganger.....	45	4	1 440	10	5 400

Betrekking.	Maand- wedde.	1920.		1921.	
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.
Hoofdmandoer.....	f 60			6	f 4 820
Mandoer.....	" 40	10	f 16 980	6	" 2 880
Duiker.....	" 45	2	" 900	2	" 1 080
Fitter.....	" 50	2	" 1 000	3	" 1 800
Matroos.....	" 30	13	" 3 300	15	" 5 400
Oppasser.....	" 35	6	" 1 980	6	" 2 520
Koelie.....	" 25	88	" 21 120	120	" 36 000
Opziener.....	"	11	" 15 420		
Totaal.....		363	f 257 920	485	f (1) 406 560

(1) De vermeerdering van de uitgaven voor bedrijfspersoneel houdt verband met de gestadige uitbreiding van de loonende exploitatie en wordt geheel gedekt door de daaruit voortvloeiende ontvangsten.

Ter beoordeeling van de onderverdeeling van de in staat I voorkomende uitgaven strekt:

STAAT III.

Vergelijking tusschen de voor 1921 geraamde en voor 1920 toegestane bedragen voor gewone uitgaven.

Bedrijfsonderdeel.	Geraamde uitgaven over		Meer.	Minder.
	1921.	1920.		
Algemeene onkosten.				
a. directie.....	f 179 000	f 232 000		f (1) 53 000
b. brandweer.....	18 000	10 800	f 7 200	
c. onderhoud havens, kanalen en dammen.....	(2) 612 000	(3) 185 000	f 427 000	
d. kantoor- en schrijfbehoeften.....	30 000	(4) 30 000		
e. transport.....	35 000	(4) 35 000		
f. telefoon.....	4 000	(4) 4 000		
g. aandeel kosten hoofdbureau.....	30 000		30 000	
Waterbedrijf.....	110 000	80 000	30 000	
Electriciteitsbedrijf.....	100 000	90 000	10 000	
Kade- en steigerbedrijf.....	30 000	25 000	5 000	
Opslagbedrijf.....	115 000	96 000	19 000	
Passerbedrijf.....	15 000	12 000	3 000	
Materieel.....	140 000	(5) 82 000	58 000	
Grondbedrijf.				
a. te reimen.....	69 000	22 000	47 000	
b. wegen.....	65 000	34 000	31 000	
c. straatverlichting.....	22 000	16 000	6 000	
d. reinigingsdienst.....	53 000	20 000	33 000	
e. begraafplaatsen.....	3 400	3 400		
Werkzaamheden ten laste van derden ter nadere verrekening.....	100 000	100 000		
Overige onderdeelen.....	10 000		10 000	
Totaal.....	f (6) 1 740 400	f (7) 1 008 200	f 785 200	f 58 000
Totaal meer.....		732 200		732 200
	f 1 740 400	f 1 740 400	f 785 200	f 785 200

(1) Deze vermindering is gevolg van overboeking van enkele uitgaven voor personeel naar de bedrijven, waarbij dit werkzaam is.

(2) Hierin is begrepen een bedrag van f 453 322.— voor onderhoudsbaggeren (vide staat I opmerking 2), welk bedrag in deze begrooting voor het eerst onder de bedrijfsuitgaven is begrepen.

(3) Dit bedrag is de voeging van de in de begrooting 1920 voorkomende posten:

onderhoud havendammen..... f 84 000.—

kanalen..... 75 000.—

vuilophaaldienst te water..... 26 000.—

f 185 000

(4) De in de begrooting 1920 hiertegenover staande bedragen ad onderscheidenlijk f 24.850.—, f 31.052.— en f 3300.— zijn gerangschikt onder de personeele uitgaven en als zoodanig verdeeld over de verschillende bedrijfsonderdeelen.

(5) Dit bedrag is de voeging van de in de begrooting 1920 voorkomende posten:

verhuur loskranen..... f 50 000.—

materieel..... 32 000.—

f 82 000

(6) Komt overeen met het totaal der bedrijfsuitgaven in staat I, verminderd met het daarop vermelde winst-saldo ad f 53.396.—

(7) Het ligt in de bedoeling dit totaal, dat bij aanvullingsbegrooting is vermeerderd met f 1800.— bij vaststelling van de begrooting automatisch ter beschikking te stellen van den Directeur der Burgerlijke Openbare Werken

De totale vermeerdering van uitgaven ad f 732.200.— spruit voort uit de opnemng van het onderhoudsbaggerwerk ad f 453.322.—, uit de toeneming van die voor „bedrijfspersoneel” ad f 148.640.— (vide staat II) en houdt voor het resteerende bedrag ad f 130.238.— eveneens verband met de geleidelijke uitbreiding van de loonende exploitatie en wordt geheel gedekt door de daaruit voortvloeiende ontvangsten.

Ten aanzien van de ontvangsten wordt de volgende vergelijkingstabel verstrekt, welke hetzelfde geeft als staat III voor de uitgaven.

STAAT IV.

Vergelijking van de ontvangsten over 1918 en de ramingen over 1919, 1920 en 1921.

Bedrijfsonderdeel.	Ontvangsten over		Geraamd voor:		
	1918.		1919.	1920.	1921.
Havengeld	f 282 352.09		f 400 000	f 500 000	f 600 000
Waterbedrijf	121 169.98		130 000	140 000	200 000
Electriciteitsbedrijf	90 815.03		100 000	110 000	160 000
Kade- en steigerbedrijf	659 135.97		650 000	650 000	670 000
Opslagbedrijf	315 171.52		350 000	350 000	525 000
Fasserbedrijf	10 621.51		17 000	25 000	50 000
Materieel	59 021.24		85 000	95 000	255 000
Grondbedrijf	118 125.97		325 000	375 000	575 000
Werkzaamheden ten laste van derden ter nadere verrekening	3 296.95		—	110 000	115 000
Overige onderdeelen	1 975.20		—	110 000	20 000
Totaal	f 1 661 625.46		f 2 057 000	f 2 465 000 ⁽¹⁾	f 3 170 000

⁽¹⁾ Komt overeen met het totaal der ontvangsten in staat I; van dit bedrag komt f 51.500.— ten bate van hoofdstuk I der middelen (vide staat I toelichting 6) en de rest ten bate van hoofdstuk II.

De toeneming van de ramingen der ontvangsten voor de volgende jaren is deels gevolg van verwachte opleving van het wereld-scheepvaartverkeer, deels voortvloeisel van het in bedrijf brengen van zoowel oude als nieuwe havenzaken.

Van de uitgaven genoemd onder aflossing en rente wordt nog de volgende detaillering verstrekt:

STAAT V.

Splitting van de kapitaalrekening.

Aflossings- termijn in jaren.	Schuld aan het Land 31 Dec. 1918.	Geraam- de ver- meerde- ring 1919.	Aflossings- percentage.	Geraam- de aflos- sing 1919.	Geraamde schuld aan het Land 31 Dec. 1919.	Geraamde vermeer- dering 1920.	Aflossings- percentage.	Geraam- de aflos- sing 1920.	Geraamde schuld aan het Land 31 Dec. 1920.	Geraamde vermeer- dering 1921.	Aflossings- percentage.	Geraamde aflossing 1921.	Geraamde schuld aan het Land 31 Dec. 1921.
10	f 87 428		7.95	f 6 951	f 80 477		8.35	f 7 300	f 73 177		8.77	f 7 667	f 65 510
"		f 128 000			128 000		7.95	10 176	117 824		8.35	10 688	107 136
15	70 405	48 000	4.63	3 260	67 145		4.86	3 422	63 723		5.11	3 598	60 125
"					48 000	f 310 000	4.63	2 222	45 778		4.86	2 333	43 445
"	40 768		4.63	2 304	47 464		4.86	2 419	45 045		5.11	2 543	42 502
"		128 000			128 000		4.63	5 926	122 074	f 20 000	4.86	6 221	115 853
20	41 462	4 000	3.02	1 252	40 210		3.18	1 318	38 892		3.33	1 381	37 511
"					4 000	50 000	3.02	121	3 879		3.18	127	3 752
"	1 585 223	2 000	3.02	47 874	1 587 349		3.18	50 410	1 486 939		3.33	52 788	1 434 151
"		2 000			2 000	290 000	3.02	60	1 940		3.18	64	1 876
"		2 000			2 000		3.02	60	1 940		3.18	64	1 876
"						50 000			50 000	110 000	3.02	1 510	110 000
25	3 338 570		2.10	70 110	3 268 460		2.20	73 449	3 195 011		2.31	77 121	3 117 890
"	638 751		2.10	13 414	625 337		2.20	14 052	611 285		2.31	14 755	596 530
"										50 000			50 000
"	342 003	73 000	2.10	7 182	334 821		2.20	7 524	327 297		2.31	7 900	319 397
"					73 000		2.10	1 533	71 467		2.20	1 606	69 861
"										330 000	2.31	4 293	330 000
"	185 841		2.10	3 903	181 938		2.20	4 089	177 849	70 000	2.31	4 293	173 556
"													70 000
30	155 197		1.51	2 343	152 854		1.58	2 452	150 402	100 000	1.66	2 576	147 826
"		60 000			60 000		1.51	906	59 094		1.58	948	58 146
"						77 000			77 000		1.51	1 163	75 837
"	58 848		1.51	881	57 467		1.58	922	56 545	50 000	1.66	969	55 576
"						90 000			90 000		1.51	1 259	88 641
"										20 000			20 000
40		31 000			31 000		0.83	257	30 743		0.87	270	30 473
"		14 000			14 000		0.83	116	13 884		0.87	122	13 762
"						50 000			50 000		0.83	415	49 585
"										200 000			200 000
60	11 252 880		0.28	31 508	11 221 372		0.30	33 759	11 187 613		0.28	420	11 187 193
"		28 000			28 000		0.28	78	27 922		0.30	84	27 838
"										1 500 000			1 500 000
"										1 500 000			1 500 000
"	434 228		0.28	1 216	433 012		0.30	1 303	431 709		0.31	1 346	430 363
"										200 000			200 000
"										706 000			706 000
"										650 000			650 000
"										1 450 000			1 450 000
"	421 607				421 607				421 607				421 607
"		123 000			123 000				123 000				123 000
"						100 600			100 000				100 000
"										100 000			100 000
"	1 971 719				1 971 719				1 971 719				1 971 719
"		222 000			222 000				222 000				222 000
"										150 000			150 000
	f 20 633 430	f 863 000		f 192 198	f 21 304 232	f 1 167 000		f 223 874	f 22 247 358 ⁽¹⁾	f 7 206 000		f 263 836 ⁽²⁾	f 29 159 522

De gewijzigde indeeling heeft ten doel de toeneming van het aflossingsbestanddeel der annuïteiten (rente + aflossing) overzichtelijk te doen uitkomen.

(¹) 5% van dit bedrag komt overeen met het totaal der kolom „rente” van staat I ad f 1 112 368.

(²) Dit bedrag komt overeen met het totaal der kolom „aflossing” van staat I.

Door het bovenstaande zijn alle kolom-totalen van staat I toegelicht; de navolgende specificatie geeft ten slotte aan hoe het oorspronkelijk in de haven gestoken kapitaal en het saldo-kapitaal onder 31 December 1921 is te splitsen over de verschillende bedrijfsonderdeelen.

Bedrijfsonderdeel.	Splitsing.	
	Oorspronkelijk kapitaal.	Saldo-kapitaal onder 31 December 1921.
Brandweer.....	f 88 006	f 60 122
Kantoor Directie.....	432 746	337 419
Watervoorziening.....	1 083 440	802 147
Electrische installatie.....	473 551	361 891
Kaden en steigers.....	17 856 100	14 180 572
Opslaggelegenheden.....	2 333 179	1 714 225
Materieel.....	1 899 289	1 447 141
Terreinen en wegen.....	3 088 326	3 088 326
Straatverlichting.....	25 000	20 000
Passers.....	258 408	252 364
Havens, kanalen en dammen.....	8 821 048	6 819 672
Reinigingsdienst.....	144 038	103 767
Begraafplaatsen.....	2 000	1 876
	f 36 505 131 (¹)	f 29 189 522

(¹) Dit bedrag is gelijk aan de som van het oorspronkelijk in 1915 in de haven gestoken kapitaal (zie jaarverslag haven Tandjong Priok 1916), van zijne vermeerdering in 1916 (idem) en van deze in 1917 (zie jaarverslag 1917), (zie jaarverslag 1918), en 1919, 1920 en 1921 (zie staat V hierboven).

Tot toelichting op:

B. BUITENGEWONE (KAPITAALS-) UITGAVEN

ad f 3 290 000 moge strekken:

STAAT VI.

Specificatie voortgezette en nieuwe werken.

No.	Omschrijving.	Geraamd voor 1921.	Toegestaan voor 1920.
I. Voortzetting van:			
1	Woningbouw van het personeel bij de haven.....	f 80 000	30 000
2	Baggeren in de 3e binnenhaven.....	1 000 000	1 000 000
3	Baggeren in de buitenhaven.....	250 000	150 000
4	Aanleg van wegen.....	100 000	40 000
5	Aanleg van kanalen.....	60 000	20 000
	Bekading van kanalen.....		100 000
6	Aanleg van waterleidingen.....	50 000	50 000
7	Aanleg electrische leidingen en onderstations.....	70 000	40 000
8	Bouw van loodsen voor goederenopslag.....	100 000	50 000
9	Kadebouw in de 3e en 1e binnenhaven.....	1 000 000	
10	Opstellen van electrische kranen (¹).....	30 000	20 000
11	Plaatsing van meerboeien.....	10 000	10 000
12	Bouw van passerloodsen.....	40 000	90 000
13	Administratie en toezicht op nieuwe werken.....	60 000	47 000
	Onvoorzien uitgaven.....	50 000	30 000
II. Nieuwe werken.			
1	Uitbreiding van het kantoor van het havenbedrijf.....	50 000	—
2	Uitbreiding van den reinigingsdienst te water.....	20 000	—
3	Ophoogen van terreinen.....	150 000	—
4	Uitbreiding straatverlichting.....	20 000	—
5	Uitbreiding van het havenmaterieel.....	100 000	—
6	Verlegging van den Westerhavendam in verband met den aanleg van een 4e havenbassin.....	100 000	—
	Totaal.....	f 3 290 000	f 1 717 000

(¹) Uitgaven in Nederland f 370 000

TOELICHTING.

I.

1. Met den bouw van woningen wordt regelmatig voortgegaan.
2. Is thans afzonderlijk opgebracht. Was ten vorigen jare begrepen onder de uitgaven voor het maken van de 3e binnenhaven en den bouw van kademuren in deze en de 1e binnenhaven.
Het werk moet met kracht worden voortgezet.

3. Meer geraamd wegens grootere diepte.

4 t/m 8. Behoeven geen toelichting.

9. Zie toelichting No. 2.

10 t/m 12. Behoeven geen toelichting.

13. Hiervoor wordt noodig geacht:

1 Ingenieur 1e kl.	f	9 600
1 „ 2e kl.		7 800
1 „ 3e kl.		6 000
1 Architect		8 400
2 Opzichters 2e kl.		7 200
Overig personeel voor toezicht		21 000

Totaal f 60 000

II.

1. Het kantoor der haven Tandjong Priok moet wegens gebrek aan ruimte voor het bedrijfspersoneel worden uitgebreid.

De kosten daarvan worden geraamd op f 50 000

2. De oudste vuilnisprauwen behooren door nieuwe te worden vervangen.

Daarvoor is noodig f 20 000

3. De voortgang der werkzaamheden aan de 3e binnenhaven brengt mede, dat de in de nabijheid daarvan gelegen terreinen worden opgehoogd, ten einde t. z. t. voor verhuring te kunnen worden gereedgemaakt.

Hiervoor wordt geraamd f 150 000

4. De door het steeds toenemend verkeer veroorzaakte uitbreiding van het wegennet brengt uitbreiding der straatverlichting met zich.

De kosten worden geraamd op f 20 000

5. De havenuitbreiding (3e binnenhaven) heeft noodwendig uitbreiding van het materieel tot gevolg.

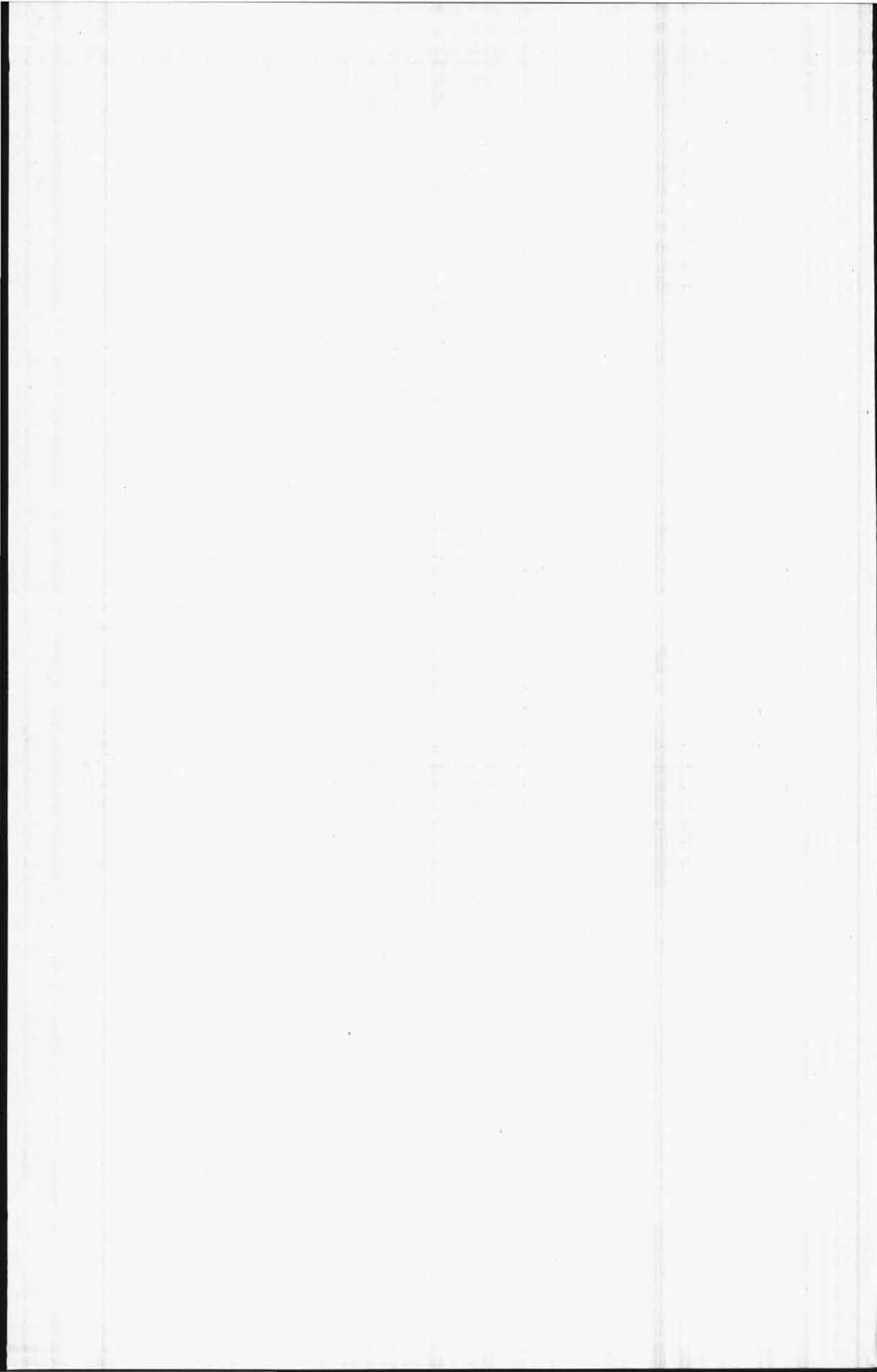
Voor de aanschaffing van een sleepboot van ± 250 P.K. wordt geraamd f 100 000

6. De aanvragen om kadelenkte overtreffen reeds vrij aanzienlijk de ter beschikking komende kadelenkte in het 3e bassin. Daarom zal de uitvoering van een 4e bassin met spoed moeten worden begonnen. Dit bassin komt westelijk van het 1e bassin. Hiervoor is noodig eene verlegging van den Westerhavendam.

De bedoeling is den ouden dam voor een gedeelte op te ruimen en een gedeelte nieuwen dam te leggen.

Als eerste begin voor de uitvoering wordt noodig geacht f 100 000

De totale kosten worden geraamd op f 7 miljoen.

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — STUK 8.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË

VOOR HET DIENSTJAAR

1921.

DEPARTEMENT DER BURGERLIJKE OPENBARE WERKEN.

HAVEN VAN SOERABAJA.

TOELICHTING OP DE IN DE BEGROOTING VAN UITGAVEN EN IN DE RAMING
DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

A. GEWONE (BEDRIJFS-) UITGAVEN EN ONTVANGSTEN.

De te verwachten resultaten van het havenbedrijf zijn gevoegd in:

STAAT I.

Begrooting van uitgaven en raming van ontvangsten der haven van Soerabaja 1921.

Bedrijfsonderdeel.	Bedrijfs- uitgaven.	Den Lande verschuldigde		Totaal.	Totaal- generaal.	Bedrijfsonderdeel.	Ontvang- sten.
		aflossing.	rente. (1)				
Algemeene onkosten.						Havengeld.....	f 801.000
a. directie.....	f 177.925			f 177.925			
b. brandweer.....	" 51.117	f 1.503	f 828	" 53.448			
c. onderhoud havens, kanalen en dammen....	" 653.969(2)	" 9.476	" 150.124	" 813.569			
d. kantoor- en schrijfbehoeften.....	" 7.200			" 7.200			
e. transport en verkeersmiddelen.....	" 25.660	" 1.322	" 1.501	" 28.483			
f. telefoon.....	" 2.400			" 2.400			
g. aandeel kosten hoofdbureau.....	" 30.000(3)			" 30.000			
					f 1.113.025		
Waterbedrijf.....	" 287.373	" 1.272	" 800	" 289.445		Waterbedrijf.....	" 275.000
Electriciteitsbedrijf.....	" 135.763	" 2.039	" 6.750	" 144.552		Electriciteitsbedrijf....	" 150.000
Kade- en steigerbedrijf....	" 30.745	" 86.888	" 722.263	" 839.896		Kade- en steigerbedrijf..	" 746.000(5)
Opslagbedrijf.....	" 132.610	" 5.991	" 33.523	" 172.124		Opslagbedrijf.....	" 275.000
Verhuur materieel.....	" 104.215	" 91.543	" 128.088	" 323.846		Verhuur materieel.....	" 189.000
Grondbedrijf.....						Grondbedrijf.....	" 743.000
a. terreinen.....	" 65.285(4)		" 334.337	" 452.122			
b. wegen.....	" 12.880		" 52.500	" 17.930			
c. woningen.....	" 26.670	" 2.060	" 2.390	" 35.860			
d. straatverlichting.....	" 93.157	" 4.608	" 4.582	" 93.157			
e. reinigingsdienst.....							
Passerbedrijf.....	" 16.436	" 466	" 2.711	" 19.613	599.069	Passerbedrijf.....	" 25.000
Werkzaamheden ten laste van derden ter nadere verrekening.....	" 100.000			" 100.000	19.613	Werkzaamheden ten laste van derden ter nadere verrekening.....	" 115.000
Overige onderdeelen.....	" 5.000			" 5.000	100.000	Overige onderdeelen....	" 25.000
Verlies.....					5.000		" 212.570(6)
Totaal.....	f 1.908.405	f 207.168	f 1.440.997		f 3.556.570		f 3.556.570

De gewijzigde indeeling van dezen staat heeft ten doel de bedragen voor bedrijfs- (exploitatie-) uitgaven, rente en aflossing, welke uit de ontvangsten behooren te worden bestreden, afzonderlijk te doen uitkomen.

(1) Als rentevoet is aangenomen 5%.

(2) Hierin zijn begrepen een bedrag van f 567.420.— voor onderhoudsbaggerwerk en een bedrag van f 20.000.—, zijnde 10% van de sluituitgaven ten behoeve van het Westervaarwater.

(3) De uitgaven voor het hoofdbureau, bestaande uit bezoldigingen personeel (f 126.135.—), plus 15% verhooging hiervan (f 18.920.—), bureau- en teekenbehoeften alsmede telefoonabonnementen, worden geraamd op f 170.000.—

(4) Schuld aan het Land, staande tegenover havenzaken welke bij deugdelijk onderhoud niet in waarde achteruitgaan (wegen) of als regel in waarde toenemen (terreinen), behoeft niet te worden afgelost.

(5) Hierin is begrepen de door de Droogdok Maatschappij Soerabaja verschuldigde huur ingevolge overeenkomst Juni 1915.

(6) Deze verliespost kan verdwijnen, zoodra het voor bewoning bestemde terrein ten zuiden van de haven in exploitatie komt, zoodat alsdan de haven zal voldoen aan het rendabiliteitsbeginsel.

Ter toelichting op de uitgaven moge het navolgende strekken:

De sterkte en bezoldiging van het hogere, op vaste maand-wedde dienende bedrijfspersoneel zijn evenals in vorige jaren niet in eene organieke regeling vastgelegd, doch worden jaarlijks in de begrootingsstukken aangegeven en zijn voor het betreffende begrootingsjaar bindend.

Voor sterkte en bezoldiging van het lagere bedrijfspersoneel (klerken, mandoers, havenwachters, enz.) wordt met gemiddelde aantallen en bedragen volstaan.

Het ligt in de bedoeling de bezoldiging van het hogere bedrijfspersoneel in dit begrootingsjaar als volgt te regelen:

Betrekking.	Maand-bezoldiging.		Wedde-verhoogen.			Toelichting.
	laagste.	hoogste.	bedrag.	aantal.	aard.	
Directeur (1).....	—	—	—	—	—	<p>(1) Als regel zal voor deze betrekking worden aangewozen een Hoofdingenieur of Ingenieur bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken.</p> <p>Wanneer tot bedoelde betrekking wordt benoemd een niet tot dit korps behoorend persoon, kan diens bezoldiging vastgesteld worden op den voet van de voorgenoemde ambtenaren geldende regeling met inachtneming van zijn dienstouderdom dan wel van den tijd, gedurende welchen hij werkzaam is geweest.</p> <p>(2) Voor de bealeeds van deze betrekkingen blijven de voor hun korps geldende bezoldigingsregelingen van kracht.</p> <p>(3) De betrekking van secretaris-boekhouder bij eene groote oceaanhaven (Soerabaja, Aandjong Priok en Makassar) is zeldzaam zoo omvangrijk te zijn en vereischt zooveel bedrijfskennis en -ervaring, dat voor hare deskundige vervulling eene verhooging van de laagste en hoogste bezoldigingen met f 200.—'s maands dringend noodig is; deze verhooging zal mede bijdragen tot de gewenschte vervulling van het secretariaat der minder groote havens.</p> <p>(4) Nieuwe betrekking noodig tot opening van de gewenschte mogelijkheid tot voeging bij de groote oceaanhavens onder eenhoofdige leiding van technische havenbedrijven, welke door den werktuigkundige worden gevoerd, en van de niet-technische havenbedrijven, welker voering aan den beheerder is toevertrouwd.</p> <p>(5) In verband met ad (4) is hier de maximum bezoldiging met f 50.— verminderd, eenmaal verkregen aanspraken blijven onaangetast.</p> <p>(6) De ervaring, welke aangetoond heeft hoe uiterst moeilijk het is geschikt personeel te vinden voor de vervulling van deze betrekking, dwingt tot eenzins versnelde toekenning van de regelmatige wedde-verhoogen; de laagste en hoogste bezoldigingen blijven evenwel ongewijzigd.</p> <p>(7) Nieuwe betrekking noodig tot ontheffing van den secretaris van een deel van diens redactiewerk; de bezoldiging komt overeen met die van commissie-redacteur.</p> <p>(8) De aanvansbezoldiging is hier f 50.—'s maands meer dan voor den bureaucommissie gesteld, omdat de bedrijfscommissie bij de havens ook bedrijfskennis moet bezitten, daarentegen is de maximum wedde f 50.— lager genomen, daar bedrijfscommissies in het boekhouderschap of secretariaat hunne toekomst hebben te zoeken.</p> <p>(9) De ervaring heeft de urgentie bewezen de bezoldiging van dezen ambtenaar in minimum en maximum met minstens f 50.—'s maands te verhoogen.</p>
Onderdirecteur (2).....	—	—	—	—	—	
Secretaris-boekhouder (3).....	f 700	f 1000	f 100	3	3 jr.	
Hoofdboekhouder.....	" 500	" 700	" 100	2	3 jr.	
Boekhouder.....	" 350	" 500	" 75	2	2 jr.	
Adjunct-boekhouder.....	" 250	" 350	" 25	4	1 jr.	
Hoofdbeheerder (4).....	" 500	" 800	" 100	3	3 jr.	
Beheerder (5).....	" 400	" 700	" 75	4	3 jr.	
Onderbeheerder (6).....	" 200	" 350	" 25	6	1 jr.	
Correspondent (7).....	" 300	" 500	" 100	2	3 jr.	
Commissie (8).....	" 200	" 350	" 25	6	1 jr.	
Kassier.....	" 200	" 300	" 50	2	2 jr.	
Werkuigkundige.....	" 400	" 700	" 100	3	3 jr.	
Machinist.....	" 250	" 350	" 50	2	2 jr.	
Electrokundige (9).....	" 200	" 300	" 50	2	2 jr.	
Opnemer (2).....	—	—	—	—	—	
Opzichter (architect) B.O.W. (2)	—	—	—	—	—	

In het totaal der bedrijfsuitgaven ad f 1 908 405, voorkomende in staat I, zijn begrepen de volgende uitgaven voor bedrijfs personeel:

STAAT II.

Betrekking.	Maandwedde.	1920.		1921.	
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.
Directeur.....	f vast. 1500	1	f 14.400	1	f 18.000
Onderdirecteur.....	" 725	1	" 8.400	1	" 8.700
Secretaris-boekhouder.....	" 575	1	" 6.000	1	" 6.900
Hoofdboekhouder.....	" 500	—	—	1	" 6.000
Boekhouder.....	" 350	1	" 3.000	1	" 4.200
Adjunct-boekhouder.....	" 250	1	" 2.400	3	" 6.000
Hoofdbeheerder.....	" 725	—	—	1	" 8.700
Beheerder.....	" 400	1	" 4.800	2	" 9.600
Onderbeheerder.....	" 275	5	" 12.000	8	" 25.400
Correspondent.....	" 325	—	—	1	" 3.900
Commissie.....	" 275	4	" 8.400	6	" 19.800
Kassier.....	" 250	1	" 2.400	1	" 3.000
Werkuigkundige.....	" 400	—	—	1	" 4.800
Machinist.....	" 300	1	" 3.000	2	" 7.200
Onder-machinist.....	" —	1	" 1.800	—	—
Electrokundige.....	" 275	1	" 1.800	2	" 6.600
Opzichter (architect) B.O.W.....	" 525	—	—	1	" 6.300
Opnemer.....	" 240	1	" 2.400	1	" 2.880
	" 100	—	—	1	" 1.200
	gemiddeld.				
Leerling opnemer.....	" 35	1	" 390	2	" 840
Teekenaar.....	" 100	2	" 2.400	2	" 2.400
Leerling teekenaar.....	" 35	2	" 780	3	" 1.200
Klerk 1e klasse.....	" 115	6	" 8.230	20	" 27.600
Klerk 2e klasse.....	" 60	12	" 8.640	10	" 7.200
Assistent-kassier.....	" 175	—	—	1	" 2.100
Betaalmeeester.....	" 100	—	—	3	" 3.600
Baas.....	" 150	8	" 13.200	20	" 36.000
Hoofdportier.....	" 175	—	—	1	" 2.100
Portier.....	" 125	—	—	10	" 15.000
Havenwachter 1e klasse.....	" 75	—	—	5	" 4.500
Havenwachter 2e klasse.....	" 50	—	—	40	" 2.000
Monteur.....	" 75	3	" 2.160	5	" 4.500
Kraandrijver.....	" 40	10	" 4.800	24	" 11.520
Motorist.....	" 50	8	" 4.800	15	" 9.000
Machinedrijver.....	" 35	—	—	8	" 3.360
Stoker.....	—	3	" 1.080	—	—

Betrekking.	Maandwedde.	1920.		1921.	
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.
Lichtdrukker	45	1	540	1	540
Serang	50	10	7.200	3	1.800
Roerganger	—	1	540	—	—
Chauffeur	50	—	—	13	7.800
Hoofdmandoer	60	5	3.600	19	13.680
Mandoer	40	40	19.200	42	20.160
Hulpmandoer (helper)	25	15	4.500	18	5.400
Djoeroemoedi	60	12	3.600	15	10.800
Stoommandoer	60	3	1.800	2	1.440
Hulp-stoommandoer	45	—	—	2	1.080
Mantri	90	—	—	7	7.560
Djoeragan	65	—	—	6	4.680
Hoofd-toekang	80	—	—	1	960
Toekang	50	—	—	2	1.200
Olieman	45	—	—	5	2.700
Spuitgas	25	—	—	23	8.400
Fitter	50	1	420	3	1.800
Matroos	30	32	7.680	128	46.080
Oppasser	35	6	1.800	13	5.460
Waker	60	2	1.200	4	2.880
Koelie	25	136	31.008	165	49.500
Totaal		339	200.418	680	499.080 (1)

(1) De vermeerdering van de uitgaven voor bedrijfs personeel houdt verband met de sterke uitbreiding van de loonende exploitatie en wordt geheel gedekt door daaruit voortvloeiende ontvangsten.

Ter beoordeeling van de onderverdeling van de in staat I voorkomende uitgaven strekt:

STAAT III.

Vergelijking tusschen de voor 1921 geraamde en voor 1920 toegestane bedragen voor gewone uitgaven.

Bedrijfsonderdeel.	geraamde uitgaven over		Meer.	Minder.
	1921.	1920.		
Algemeene kosten.				
a. directie	f 177.925	f 143.686	f 34.239	
b. brandweer	" 51.117	" 6.834	" 44.283	
c. onderhoud havens en dammen	" 653.969	" 843.815 (1)	" —	f 189.846
d. kantoor en schrijfbehoeft en	" 7.200	" (2)	" 7.200	
e. transport en verkeersmiddelen	" 25.660	" (2)	" 25.660	
f. telefoon	" 2.400	" (2)	" 2.400	
g. aandeel kosten hoofdbureau	" 30.000	—	" 30.000	
Waterbedrijf	" 237.373	" 24.800	" 212.573	
Electriciteitsbedrijf	" 135.783	" 24.133	" 111.650	
Kade- en steigerbedrijf	" 30.745	" 18.596	" 12.149	
Opslagbedrijf	" 132.610	" 28.308	" 104.302	
Passerbedrijf	" 16.436	" 9.100	" 7.336	
Materieel	" 104.215	" 32.130 (3)	" 72.085	
Grondbedrijf	—	—	—	
a. terreinen	" 65.285	" 38.140 (4)	" 27.146	
b. wegen	" 12.880	—	" 12.880	
c. woningen	" 24.670	" 20.720	" 5.950	
d. straatverlichting	" 93.157	" 21.165 (5)	" 71.992	
e. reinigingsdienst	—	—	—	
Werkzaamheden ten laste van derden ter nadere verrekening	" 100.000	" 100.000	—	
Overige onderdeelen	" 5.000	—	" 5.000	
Totaal	f 1908.405 (6)	f 1311.436 (7)	f 786.815	f 189.846
Totaal meer	—	" 596.969	—	" 596.969
	f 1908.405	f 1908.405	f 786.815	f 786.815

(1) Dit bedrag is de voeging van in de begrooting 1920 voorkomende posten:

vuilnisprauwen	f 8.955.—
overvaarten	" 8.357.—
haventoegangen	" 293.200.—
havengeulen voor diepgaande schepen	" 267.392.—
binnenhavens	" 295.911.—
	f 843.815.—

(2) De in de begrooting 1920 hiertegenover staande bedragen ad onderscheidenlijk f 7200.—, f 18.910.— en f 1080.— zijn gevoegd onder „directie”.

(3) Dit bedrag is de voeging van in de begrooting 1920 voorkomende posten:

verhuur kranen	f 17.687.—
" materieel	" 14.443.—
	f 32.130.—

(4) Dit bedrag is de voeging van in de begrooting 1920 voorkomende posten:

terreinen aan water	f 23.915.—
terreinen niet aan water	" 5.680.—
wegen	" 8.494.—
	f 38.149.—

(5) Dit bedrag is de voeging van in de begrooting 1920 voorkomende posten:

ophalen vuil	f 18.975.—
latrines	" 2.190.—
	f 21.165.—

(6) Komt overeen met het totaal der bedrijfsuitgaven in staat I.

(7) Het ligt in de bedoeling het totaal der uitgaven bij vaststelling van de begrooting automatisch ter beschikking te stellen van den directeur der Burgerlijke Openbare Werken. De totale vermeerdering van uitgaven ad f 596.969.— spruit voort uit die voor „bedrijfspersoneel” ad f 293.662.— en houdt voor het resterende bedrag ad f 293.307.— eveneens verband met de sterke uitbreiding van de loonende exploitatie en wordt geheel gedekt door de daaruit voortvloeiende ontvangsten.

Ten aanzien van de ontvangsten wordt de volgende vergelijkingstabel verstrekt, welke hetzelfde geeft als staat III voor de uitgaven.

STAAT IV.

Vergelijking van de ontvangsten over 1918 en de ramingen over 1919, 1920 en 1921.

Bedrijfsonderdeel.	Ontvangsten over		Geraamd voor:					
	1918.		1919.	1920.	1921.			
Havengeld.....	—	f	300.000	f	801.000	f	801.000	
Waterbedrijf.....	—		—	"	24.800	"	275.000	
Electriciteitsbedrijf.....	—	"	10.000	"	30.000	"	150.000	
Kade- en steigerbedrijf.....	f	207.197.87	"	50.000	"	40.000	"	746.000
Opslagbedrijf.....	"	590.894.75	"	400.000	"	100.000	"	275.000
Passerbedrijf.....	"	2.276.16	"	10.000	"	16.000	"	25.000
Materieel.....	"	85.067.13	"	107.733	"	114.666	"	189.000
Grondbedrijf.....	"	166.192.62	"	651.000	"	926.200	"	743.000
Werkzaamheden ten laste van derden ter nadere verrekening.....	—		—		"	110.000	"	115.000
Overige onderdeelen.....	"	2.111.03	"	2.200	"	2.500	"	25.000
Totaal.....	f	1.053.739.56	f	1.430.933	f	2.165.166	f	3.344.000(1)

(1) Komt overeen met het totaal der ontvangsten in staat I (f 3.556.570.—) verminderd met het verlies (f 212.570.—). De toeneming van de ramingen der ontvangsten voor de volgende jaren is deels gevolg van verwachte opleving van het wereldscheepvaartverkeer, deels voortvloeisel van het in bedrijf brengen van zoowel oude als nieuwe havenzaken. Het totaal ad f 3.344.000.— komt geheel ten bate van Hoofdstuk II der middelen.

Van de uitgaven genoemd onder aflossing en rente wordt nog de volgende detaillering verstrekt:

STAAT V.

Splitsing van de kapitaalrekening.

Aflossing termijn in jaren.	a. Schuld aan het Land op 31 Dec. 1919.	b. Geraamde vermeerdering 1920.	Aflossing percentage	Geraamde aflossing 1920.	Geraamde schuld aan het Land op 31 Dec. 1920.	c. Geraamde vermeerdering 1921.	Aflossing percentage	Geraamde aflossing 1921.	Geraamde schuld aan het Land op 31 Dec. 1921.			
2	—	f	15 000	—	f	15 000	—	48.78	f	7 317	"	7 683
3	f	750	—	31.72	f	238	—	33.30	"	250	"	262
4	—	"	20 000	—	"	20 000	—	23.20	"	4 640	"	15 360
5	—	"	—	—	"	—	f	30 000	"	—	"	30 000
10	—	"	9 000	—	"	9 000	—	7.95	"	716	"	8 284
"	640	"	—	7.95	"	589	—	8.35	"	53	"	536
"	18 000	"	—	7.95	"	1 431	—	8.35	"	1 503	"	15 066
"	4 500	"	—	7.95	"	358	—	8.35	"	376	"	3 766
"	310	"	—	7.95	"	25	—	8.35	"	26	"	259
"	101 444	"	—	7.95	"	8 065	—	8.35	"	8 471	"	84 908
"	59 650	"	—	7.95	"	4 742	—	8.35	"	4 981	"	49 927
"	38 250	"	—	7.95	"	3 041	—	8.35	"	3 194	"	32 015
"	—	"	16 000	—	"	16 000	—	7.95	"	1 272	"	14 728
15	—	"	—	—	"	—	"	60 000	"	—	"	60 000
"	—	"	—	—	"	—	"	10 000	"	—	"	10 000
"	53 355	"	—	4.63	"	2 470	—	4.87	"	2 598	"	48 287
"	—	"	45 000	—	"	45 000	—	4.63	"	2 084	"	42 916
"	7 590	"	—	4.63	"	351	—	4.87	"	370	"	6 869
"	3 570	"	—	4.63	"	165	—	4.87	"	174	"	3 281
"	27 000	"	—	4.63	"	1 250	—	4.87	"	1 315	"	24 435
"	—	"	15 000	—	"	15 000	—	4.63	"	695	"	14 305
"	27 500	"	—	4.63	"	1 273	—	4.87	"	1 339	"	24 888
20	—	"	—	—	"	—	"	15 000	"	—	"	15 000
"	175	"	—	3.02	"	5	—	3.18	"	6	"	164
"	3 640	"	—	3.02	"	110	—	3.18	"	116	"	3 414
"	—	"	39 000	—	"	39 000	—	3.02	"	1 178	"	37 822
"	—	"	470 000	—	"	470 000	—	3.02	"	14 194	"	455 806
"	1 216 000	"	—	3.02	"	1 179 277	—	3.18	"	38 669	"	1 140 608
"	—	"	500 000	—	"	500 000	—	3.02	"	15 100	"	484 900
25	—	"	—	—	"	—	"	125 000	"	—	"	125 000
"	207 500	"	—	2.10	"	4 358	—	2.20	"	4 565	"	198 577
"	5 340	"	—	2.10	"	112	—	2.20	"	117	"	5 111
"	17 300	"	—	2.10	"	363	—	2.20	"	381	"	16 556
"	—	"	10 000	—	"	—	—	2.10	"	210	"	9 790
30	—	"	—	—	"	—	"	50 000	"	—	"	50 000
"	—	"	100 000	—	"	100 000	—	1.51	"	1 510	"	98 490
"	—	"	135 000	—	"	135 000	—	1.51	"	2 039	"	132 961
"	—	"	—	—	"	—	—	65 000	"	—	"	65 000

Aflossing termijn in jaren.	a. Schuld aan het Land op 31 Dec. 1919.	b. Geraamde vermeerdering 1920.	Aflossing percentage	Geraamde aflossing 1920.	Geraamde schuld aan het Land op 31 Dec. 1920.	c. Geraamde vermeerdering 1921.	Aflossing percentage	Geraamde aflossing 1921.	Geraamde schuld aan het Land op 31 Dec. 1921.
40	—	—	—	—	—	250 000	—	—	250 000
"	1 440	—	0.83	12	1 423	—	0.87	13	1 415
"	302 000	—	0.83	2 507	299 493	—	0.87	2 627	296 866
"	230 000	—	0.83	1 909	228 091	—	0.87	2 001	226 090
"	65 000	—	0.83	540	64 460	—	0.87	566	63 894
"	—	75 000	—	—	75 000	—	0.83	623	74 377
"	34 000	—	0.83	282	33 718	—	0.87	296	33 422
"	—	20 500	—	—	20 500	—	0.83	170	20 330
"	—	—	—	—	—	40 000	—	—	40 000
"	3 169 600	—	0.83	26 308	3 143 292	—	0.87	27 576	3 115 716
"	2 113 700	—	0.83	17 544	2 096 156	—	0.87	18 389	2 077 767
"	531 434	—	0.83	4 411	527 023	—	0.87	4 623	522 400
"	540 867	—	0.83	4 489	536 378	—	0.87	4 706	531 672
"	514 317	—	0.83	4 269	510 048	—	0.87	4 475	505 573
60	23 915	—	0.28	67	23 848	—	0.30	72	23 776
"	520 916	—	0.28	1 459	519 457	—	0.30	1 563	517 894
"	—	—	—	—	—	338 500	—	—	338 500
"	846 900	—	0.28	2 371	844 529	—	0.30	2 541	841 988
"	299 950	—	0.28	840	299 110	—	0.30	900	298 210
"	—	—	—	—	—	20 500	—	—	20 500
"	25 000	—	0.28	70	24 930	—	0.30	75	24 855
"	816 460	—	0.28	2 286	814 174	—	0.30	2 449	811 725
"	175 000	—	0.28	490	174 510	—	0.30	525	173 985
"	—	4 700 000	—	—	4 700 000	—	0.28	13 160	4 686 840
"	—	128 125	—	—	128 125	—	0.28	359	127 766
"	—	—	—	—	—	4 535 000	—	—	4 535 000
"	—	53 000	—	—	53 000	—	—	—	53 000
"	—	61 500	—	—	61 500	—	—	—	61 500
"	2 765 940	—	—	—	2 765 940	—	—	—	2 765 940
"	90 100	—	—	—	90 100	—	—	—	90 100
"	920	—	—	920	—	—	—	—	—
"	—	—	—	—	—	200 000	—	—	200 000
"	647 000	—	—	—	647 000	—	—	—	647 000
"	74 800	—	—	—	74 800	—	—	—	74 800
"	63 800	—	—	—	63 800	—	—	—	63 800
"	557 100	—	—	—	557 100	—	—	—	557 100
"	1 461 250	—	—	—	1 461 250	—	—	—	1 461 250
"	139 500	—	—	—	139 500	—	—	—	139 500
"	250 000	—	—	—	250 000	—	—	—	250 000
"	—	500 000	—	—	500 000	—	—	—	500 000
"	1 430 000	—	—	—	1 430 000	—	—	—	1 430 000
"	40 000	—	—	—	40 000	—	—	—	40 000
"	147 700	—	—	—	147 700	—	—	—	147 700
"	1 322 600	—	—	—	1 322 600	—	—	—	1 322 600
"	900 000	—	—	—	900 000	—	—	—	900 000
"	—	150 000	—	—	150 000	—	—	—	150 000
"	—	—	—	—	—	—	—	—	—
"	—	—	—	—	—	150 000	—	—	P.M.
f	21 893 723	f	7 062 125	f	135 905	f (1)	28 819 943	f	5 889 000
								f (2)	207 168
								f	34 501 775

(1) 5% van dit bedrag komt overeen met het totaal der kolom „rente" van staat I ad f 1 440 997.

(2) Dit bedrag komt overeen met het totaal der kolom „aflossing" van staat I.

De gewijzigde indeeling heeft ten doel de toeneming van het aflossingsbestanddeel der annuïteiten (rente + aflossing) overzichtelijk te doen uitkomen.

Door het bovenstaande zijn alle kolom-totalen van staat I toegelicht; de navolgende specificatie geeft ten slotte aan hoe het oorspronkelijk in de haven gestoken kapitaal en het saldo-kapitaal onder 31 December 1921 is te splitsen over de verschillende bedrijfsonderdeelen.

Bedrijfsonderdeel.	Splitsing.	
	Oorspronkelijk kapitaal.	Saldo-kapitaal onder 31 December 1921.
Brandweer.....	f 66 000	f 50 590
Watervoorziening.....	" 17 593	" 14 720
Electrische installatie.....	" 200 000	" 197 960
Kaden en steigers.....	" 21 675 902	" 19 731 950
Opslaggelegenheden.....	" 742 527	" 664 460
Materieel.....	" 3 005 556	" 2 588 865
Terreinen en wegen.....	" 7 407 250	" 7 407 250
Woningen.....	" 433 958	" 387 780
Straatverlichting.....	" 105 355	" 97 030
Passers.....	" 219 500	" 218 750
Havens, kanalen en dammen.....	" 3 416 794	" 3 142 400
	f 37 290 835 (1)	f 34 501 775

(1) Dit bedrag is gelijk aan de som van het oorspronkelijk in 1918 in de haven gestoken kapitaal (Begroting 1920), de vermeerdering in 1919 (idem) en die in 1920 en 1921 (staat V hierboven).

Tot toelichting op:

B. BUITENGEWONE (KAPITAALS-) UITGAVEN ad f 4 010 000 moge strekken:

STAAT VI.

Specificatie voortgezette en nieuwe werken.

No.	Omschrijving.	Geraamd voor 1921.	Toegestaan voor 1920.
I. Voortzetting van:			
1	Kantoorgebouwen voor het havenbedrijf.....	f 50 000	f 150 000
2	Woningbouw voor het personeel bij de haven.....	" 100 000	" 125 000
3	Administratie en toezicht voor nieuwe werken.....	" 75 000	" 50 000
4	Zandafdekking van terreinen (woonwijk).....	" 150 000	" 130 000
5	Weg en parkenaanleg.....	" 150 000	" 125 000
6	Uitbreiding terreinen en Westerkanaal met aanleg van kanalen.....	" 400 000	" 200 000
7	Watervoorziening middels waterbooten.....	" 60 000	" 50 000
8	Aanleg van elektrische leidingen voor verlichting en krachtlevering.....	" 75 000	" 50 000
9	Bouw van loodsen voor goederenopslag.....	" —	" 75 000
10	Bouw van eene aanlegplaats voor diepgaande schepen.....	" 1 500 000	" 750 000
11	Bekading Kalimasoever (Noord. uiteinde).....	" 10 000	" 50 000
12	Verlengde steenkolenkade (Genuakade).....	" 100 000	" 700 000
13	Kaden Kali Mas.....	" 200 000	" 200 000
14	Steigerbouw steenglooing Oosterboord Westerkanaal.....	" 20 000	" 50 000
15	Opstellen van elektrische kranen.....	" (1) 70 000	" 63 000
16	Bouw van koelieloodsen, passers en kampongaanleg.....	" 100 000	" 75 000
17	Zweefbrug.....	" 200 000	" 200 000
18	Vaste brug over de Kali Mas.....	" 150 000	" 50 000
19	Verbetering van den dam Djamoean.....	" 50 000	" —
20	Onvoorziene uitgaven.....	" 50 000	" 50 000
II. Nieuwe werken:			
1	Bouw van een laagreservoir voor de watervoorziening aan de haven van Soerabaja....	" 50 000	—
2	Aanvang van den bouw van 500 M. kade van de derde (Java) pier aan de haven van Soerabaja.	" 450 000	—
Totaal.....		f 4 010 000	f 3 143 000

(1) Uitgaven in Nederland f 400 000.

TOELICHTINGEN.

I.

- De voortzetting van dezen bouw is noodzakelijk.
- Met den bouw van dienstwoningen moet wegens den woningnood krachtig worden voortgegaan.
- Hiervoor dient te worden uitgetrokken:

2 ingenieurs 1e kl.	f 19 200
1 ingenieur 3e kl.	6 000
1 opzichter 1e kl.	6 000
1 „ 2e kl.	4 800
1 „ 3e kl.	3 600
1 opnemer	5 340
2 onderopzichters	4 560
2 tijd. idem	3 960
Overig personeel	21 540

f 75 000

- Hiermede moet krachtig worden voortgegaan om de woonwijk voor bebouwing geschikt te maken.
- Met de uitbreiding van de haven gaat eene uitbreiding van het wegennet gepaard; ook moeten wegen worden aangelegd in het woonkwartier, terwijl parkaanleg mede gewenscht is.
- Groote vraag naar terreinen gelegen aan ondiep water blijft bestaan. Er is reeds veel meer aangevraagd dan in 1920 kan worden verkregen.
- De uitbreiding is een gevolg van de grootere waterbehoefte.
- Met de uitbreiding van de haven gaat uitbreiding van het elektrische leidingnet gepaard.
- In dit jaar wordt de behoefte aan uitbreiding niet gevoeld.
- De te maken kadelengte van 500 M. aan de 2e pier, Hollandpier, is thans reeds geheel in huur op langen termijn aangevraagd. Beoogd wordt eenige kadelengte in voorraad te hebben en tevens te voorzien in de behoefte aan aanlegruimte in eigen beheer.
- Van het totaal op f 250 000 geraamde werk kan in verband met meer noodzakelijke werkzaamheden in 1921 slechts f 10 000 verwerkt worden.
- Het uitgetrokken bedrag dient voor voltooiing van het werk.
- Idem. Het werk geraamd op f 400 000.
- Het werk dient ter voldoening aan de aanvragen van huurders van terreinen aan ondiep water.

15. Gerekend wordt op 10 nieuwe elektrische portaalkranen. De uitrusting der haven hiermede is dringend noodig.
16. Naarmate de haven zich uitbreidt, wordt de behoefte aan passers grooter. Ook de kampongaanleg moet krachtig ter hand worden genomen.
17. De totale kosten worden thans geraamd op f 800 000, waarvan f 300 000 noodig voor den onderbouw en de opstelling; er wordt op gerekend, dat in 1920 van deze laatste som f 100 000 zal worden verwerkt.
18. Het werk wordt geraamd op f 400 000, waarvan te verwerken in 1920 f 50 000 zoodra met de gemeente Soerabaja overeenstemming is verkregen. Voor de voortzetting in 1921 wordt gerekend op f 150 000.
19. Dit werk is in 1919 aangevangen. In 1920 niet voortgezet, wordt het te verwerken bedrag in 1921 geraamd op f 50 000.
20. Evenals in 1920 is gerekend op een bedrag voor de uitvoering van werken, welke niet zijn te voorzien.

II.

1. In verband met de gebleken noodzakelijkheid, om, evenals zulks ook te Tandjong-Priok is geschied, de watervoorziening aan de haven van Soerabaja in een hand te hebben, en tevens, met voldoening aan hygiënische eischen, te kunnen zorg dragen voor de verstrekking van zuiver water, zoowel aan de havenbezoekende schepen als overal elders binnen de grenzen van het havengebied, is het noodig over te gaan tot den bouw van een ruim laag reservoir. De totale kosten daarvan bedragen f 200 000, waarvan voor 1921 als de 1e termijn wordt geraamd f 50 000.
2. De volgens de begrooting van 1920 in uitvoering zijnde Hollandpier is reeds geheel in huur op langen termijn aangevraagd. Ten einde aan de reeds binnengekomen verzoeken om meerdere kadelengte te kunnen voldoen, evenals aan de noodzakelijkheid om een kade voor exploitatie in eigen beheer te bezitten, is het noodig in 1921 den bouw te beginnen van een derde (Java) pier. Voorloopig is gerekend hiervan 500 M' kadelengte te maken, waarvan de kosten geraamd worden op f 3 500 000, waarvan in dit jaar een som van f 500 000 zal worden verwerkt.

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — STUK 9.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1921.

DEPARTEMENT DER BURGERLIJKE OPENBARE WERKEN.

HAVEN VAN MAKASSER.

TOELICHTING OP DE IN DE BEGROOTING VAN UITGAVEN EN IN DE RAMING
DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

A. GEWONE (BEDRIJFS-) UITGAVEN EN ONTVANGSTEN.

De te verwachten resultaten van het havenbedrijf zijn gevoegd in:

STAAT I.

Begrooting van uitgaven en raming van ontvangsten der haven van Makassar 1921.

Bedrijfsonderdeel.	Bedrijfs- uitgaven.	Den Lande verschul- digde		Totaal.	Totaal- generaal.	Bedrijfsonderdeel.	Ontvang- sten.
		aflossing.	rente (1).				
Algemeene onkosten:						Havengeld.....	f 100 000
a. Directie.....	f 146 000			f 146 000			
b. Brandweer.....	12 240	f 3 361	f 428	16 029			
c. Onderhoud haven.....	(2) 45 706	3 456	56 745	105 907			
d. kantoor- en schrijfbehoeften	11 000	—	—	11 000			
e. transport.....	1 440	6 320	19 698	27 458			
f. telefoon.....	768	—	—	768			
g. aandeel kosten hoofdbureau	(3) 17 000	—	—	17 000			
Electriciteitsbedrijf.....	20 300	—	—	20 300	f 324 162	Electriciteitsbedrijf.....	30 000
Kade- en steigerbedrijf.....	5 049	60 249	384 579	449 877	20 300	Kade- en steigerbedrijf.....	322 000
Opslagbedrijf.....	11 485	8 606	24 047	44 138	449 877	Opslagbedrijf.....	147 000
Verhuur materieel.....	10 000	37 086	11 846	58 932	44 138	Verhuur materieel.....	60 000
Passerbedrijf.....	800	600	220	1 620	58 932	Passerbedrijf.....	6 000
Grondbedrijf.....	—	—	—	—	1 620	Grondbedrijf.....	183 000
a. Terreinen.....	53 270	(4)	106 093	f 214 869			
b. Wegen.....	—	(4)	55 506	—			
c. Woningen.....	1 000	1 070	700	2 770			
d. Straatverlichting.....	1 000	1 670	920	3 590			
e. Reinigingsdienst.....	800	—	—	800			
Werkzaamheden ten laste van derden ter nadere verrekening	80 000	—	—	80 000	222 029	Werkzaamheden ten laste van derden ter nadere verrekening	92 000
Overige onderdeelen.....	5 000	—	—	5 000	80 000	Overige onderdeelen.....	25 000
Verlies (5).....	—	—	—	—	5 000		241 058
Totaal....	f 422 858	f 122 418	f 660 782		f 1 206 058		f 1 206 058

De gewijzigde indeeling van dezen staat heeft ten doel de bedragen voor bedrijfs- (exploitatie-) uitgaven, rente en aflossing, welke uit de ontvangsten behooren te worden bestreden, afzonderlijk te doen uitkomen.

(1) Als rentevoet is aangenomen 5%.

(2) Hierin is begrepen een bedrag van f 20 000 voor onderhoudsbaggeren, dat vermoedelijk niet door 's Lands baggerbedrijf zal worden verricht.

(3) De uitgaven voor het hoofdbureau, bestaande uit bezoldigingen personeel (f 126 135) plus 15% verhooging hiervan (f 18 920) bureau- en teekenebehoeften, alsmede telefoonabonnementen worden geraamd op f 170 000.

(4) Schuld aan het Land, staande tegenover havenzaken, welke bij dengdelijk onderhoud niet in waarde achteruitgaan (wegen) of als regel in waarde toenemen (terreinen), behoeft niet te worden afgelost.

(5) Deze haven is nog slechts kort in exploitatie, het aanvankelijk niet te vermijden verlies-saldo neemt gestadig af en zal geleidelijk verdwijnen.

Ter toelichting op de uitgaven moge het navolgende strekken:

De sterkte en bezoldiging van het hogere, op vaste maandwedge dienende bedrijfspersoneel zijn evenals in vorige jaren niet in eene organieke regeling vastgelegd, doch worden jaarlijks in de begrotingsstukken aangegeven en zijn voor het betreffende begrotingsjaar bindend.

Voor sterkte en bezoldiging van het lagere bedrijfspersoneel (klerken, mandoers, havenwachters, enz.) wordt met gemiddelde aantallen en bedragen volstaan.

Het ligt in de bedoeling de bezoldiging van het hogere bedrijfspersoneel in dit begrotingsjaar als volgt te regelen:

Betrekking.	Maandbezol- diging.		Wedde-verhoo- gingen.			TOELICHTING.
	Laag- ste.	Hoog- ste.	Be- drag.	Aan- tal.	Aard.	
Directeur (1).....	—	—	—	—	—	(1) Als regel zal voor deze betrekking worden aangewezen een Hoofdingenieur of ingenieur bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken.
Onderdirecteur (2)....	—	—	—	—	—	Wanneer tot bedoelde betrekking wordt benoemd een niet tot dit korps behoorend persoon, kan diens bezoldiging vastgesteld worden op den voet van de voor genoemde ambtenaren geldende regeling met inachtname van zijn dienstouderdom dan wel van den tijd, gedurende welken hij praktisch werkzaam is geweest.
Secretar.-boekhouder (3)	f 700	f 1 000	f 100	3	3 j.	(2) Voor de bekleeders van deze betrekkingen blijven de voor hun korps geldende bezoldigingsregelen van kracht.
Hoofdboekhouder.....	500	700	100	2	3 j.	(3) De betrekking van secretaris-boekhouder bij eene groote oceaanhaven (Soerabaja, Tandjong Priok en Makassar) is gebleken zoo omvangrijk te zijn en vereischt zooveel bedrijfskennis en -ervaring, dat voor hare deskundige vervulling eene verhooging van de laagste en hoogste bezoldigingen met f 200 's maands dringend noodig is; deze verhooging zal mede bijdragen tot de gewenschte vervulling van het secretariaat der minder groote havens.
Adjunct-boekhouder....	250	350	25	4	1 j.	(4) Nieuwe betrekking noodig tot opening van de gewenschte mogelijkheid tot voeging bij de groote oceaanhavens onder eenhoofdige leiding van de technische havenbedrijven, welke door den machinist worden gevoerd, en van de niet-technische havenbedrijven, welke voering aan den beoorder is toevertrouwd.
Hoofdbeheerder (4)....	500	800	100	3	3 j.	(5) In verband met ad (4) is hier de maximum-bezoldiging met f 50 verminderd, eenmaal verkregen aanspraken blijven echter onaangepast.
Beheerder (5).....	400	700	75	4	3 j.	(6) De ervaring, welke aanzetoon heeft, hoe uiterst moeilijk het is geschikt personeel te vinden voor de vervulling van deze betrekking, dwingt tot eenigszins versnelde toekenning van de regelmatige wedde-verhoogingen; de laagste en hoogste bezoldigingen blijven evenwel ongewijzigd.
Onderbeheerder (6)....	200	350	25	6	1 j.	(7) De aanvangsbezoldiging is hier f 50 's maands meer dan voor den bureaucommissie gesteld, omdat de bedrijfscommissie bij de havens ook bedrijfskennis moet bezitten, daarentegen is de maximum-wedde f 50 lager genomen, daar bedrijfs-commissie in het hoofdboekhouderschap of secretariaat hunne toekomst hebben te zoeken.
Commies (7).....	200	350	25	6	1 j.	(8) De ervaring heeft de urgentie bewezen de bezoldiging van dezen ambtenaar in minimum en maximum met minstens f 50 's maands te verhoogen.
Kassier.....	200	300	50	2	2 j.	
Machinist.....	250	350	50	2	2 j.	
Electrokundige (8)....	200	300	50	2	2 j.	
Opzichter (architect) B. O. W. (2).....	—	—	—	—	—	
Opnemer (2).....	—	—	—	—	—	

In het totaal der bedrijfsuitgaven ad f 422 858, voorkomende in staat I, zijn begrepen de volgende uitgaven voor bedrijfspersoneel.

STAAT II.

Betrekking.	Maandwedde.	1920.		1921.	
		Aantal	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.
	<i>vast.</i>				
Directeur.....	f 1 200	1	f 18 000	1	f 14 400
Onderdirecteur.....	650	1	6 600	1	7 800
Secretaris-boekhouder.....	500	1	6 000	1	6 000
Hoofdboekhouder.....	500	—	—	1	6 000
Boekhouder.....	—	1	3 000	—	—
Adjunct-boekhouder.....	300	—	—	1	3 600
Hoofdbeheerder.....	500	—	—	1	6 000
Beheerder.....	400	1	4 800	1	4 800
Onderbeheerder.....	275	3	7 200	2	6 600
Comm es.....	275	2	4 200	2	6 600
Kassier.....	250	1	2 400	1	3 000
Machinist.....	300	1	3 000	1	3 600
Electrokundige.....	250	1	1 800	—	3 000
Opzichter (architect) B. O. W.....	525	—	—	1	6 300
Opnemer teekenaar.....	—	1	1 800	—	—
Opnemer.....	200	—	—	1	2 400
	<i>gemiddeld.</i>				
Leerling-opnemer.....	f 95	1	390	1	420
Teekenaar.....	100	1	1 200	1	1 200
Leerling-teekenaar.....	35	1	390	2	840
Klerk 1ste klasse.....	115	3	4 140	4	5 520
Klerk 2de klasse.....	60	4	2 880	6	4 320
Betaalmeester.....	100	—	—	2	2 400
Baas.....	150	4	6 600	5	9 000
Portier.....	125	—	—	2	3 000
Havenwachter 1e klasse.....	75	—	—	3	2 700
Havenwachter 2e klasse.....	50	—	—	3	1 800
Monteur.....	75	2	1 440	2	1 800
Motorist.....	50	6	3 600	6	3 600
Lichtdrukker.....	45	1	540	1	540
Roerganger.....	45	4	2 160	8	4 320
Hoofdmandoer.....	60	3	2 160	8	5 760
Mandoer.....	40	20	9 600	15	7 200
Hulpmandoer.....	25	10	3 000	10	3 000
Lampenist.....	20	—	—	3	720
Fitter.....	50	1	420	1	600
Matroos.....	30	12	2 880	16	5 760
Oppasser.....	35	6	1 800	6	2 520
Waker.....	50	2	1 200	2	1 200
Koelie.....	25	104	23 712	127	38 100
Totaal.....		199	f 126 912	249	f 186 420

(1) De vermeerdering van uitgaven voor bedrijfspersoneel houdt verband met de gestadige uitbreiding van de loonende exploitatie en wordt geheel gedekt door de daarnit voortvloeiende ontvangsten.

Ter beoordeeling van de onderverdeeling van de in staat I voorkomende uitgaven strekt:

STAAT III.

Vergelijking tusschen de voor 1921 geraamde en voor 1920 toegestane bedragen voor gewone uitgaven.

Bedrijfsonderdeel.	Geraamde uitgaven over		Meer.	Minder.
	1921.	1920.		
Algemeene kosten:				
a. Directie.....	f 146 000	f 60 190	f 85 810	—
b. Brandweer.....	12 240	11 630	610	—
c. Onderhoud haven.....	(1) 45 706	(2) 21 115	24 591	—
d. Kantoor- en schrijfbehoeften.....	11 000	(3) —	11 000	—
e. Transport.....	1 440	(3) —	1 440	—
f. Telefoon.....	768	(3) —	768	—
g. Aandeel kosten hoofdbureau.....	17 000	—	17 000	—
Transporteeren.....	f 234 154	f 92 935	f 141 219	—

(1) Hierin is begrepen een bedrag van f 20 000 voor onderhoudsbezgeren (vide staat I toelichting 2).

(2) Dit bedrag is de voeging van de in de begroeting 1920 voorkomende posten:

onderhoud haven.....	f 20 215
havenreinigingsdienst.....	900
	f 21 115

(3) De in de begrooting 1920 hiertegenover staande bedragen ad onderscheidenlijk f 11 000, f 600 en f 768 zijn gevoegd onder „directie”.

Bedrijfsonderdeel.	Geraamde uitgaven over		Meer,	Minder.				
	1921.	1920.						
Per transport.....t.....	f 234 154	f 92 985	f 141 219	—				
Electriciteitsbedrijf.....	20 300	—	20 300	—				
Kade- en steigerbedrijf....	5 049	30 015	—	f 24 966				
Opslagbedrijf.....	11 485	11 440	45	—				
Passerbedrijf.....	800	200	600	—				
Materieel.....	10 000	4 755	5 245	—				
Grondbedrijf.....								
a. Terreinen.....	} 54 270	61 505	—	7 235				
b. Wegen.....								
c. Straatverlichting.....					1 000	17 500	—	16 500
d. Reinigingsdienst.....					800	6 000	—	5 200
e. Woningen.....					—	1 200	—	1 200
Werkzaamheden ten laste van derden ter nadere verrekening	80 000	100 000	—	20 000				
Overige onderdeelen.....	5 000	—	5 000	—				
Totaal.....	f (4) 422 858	f 325 550	f 172 409	f 75 101				
Totaal meer.....	—	(5) 97 308	—	97 308				
	f 422 858	f 422 858	f 172 409	f 172 409				

(4) Komt overeen met het totaal der bedrijfsuitgaven in staat I.

(5) Het ligt in de bedoeling het totaal der uitgaven bij vaststelling van de begrooting automatisch ter beschikking te stellen van den Directeur der Burgerlijke Openbare Werken.

De totale vermeerdering van uitgaven ad f 97 308 spruit voort uit de opnemng van het onderhoudsbaggerwerk ad f 20 000, uit de toeneming van die voor het bedrijfspersoneel ad f 59 508 (vide staat II) en houdt voor het resteerende bedrag ad f 17 800 eveneens verband met de geleidelijke uitbreiding van de loonende exploitatie en wordt geheel gedekt door de daaruit voortvloeiende ontvangsten.

Ten aanzien van de ontvangsten wordt de volgende vergelijkingstabel verstrekt, welke hetzelfde geeft als staat III voor de uitgaven.

STAAT IV.

Vergelijking van de ontvangsten over 1918 en de ramingen over 1919, 1920 en 1921.

Bedrijfsonderdeel.	Ontvangsten over 1918.	Geraamd voor:		
		1919.	1920.	1921.
Havengeld.....	f 35 399.—	f 40 000.—	f 40 000.—	f 100 000.—
Diverse ontvangsten.....	6 737.22	p.m.	15 249.25	—
Electriciteitsbedrijf.....	—	—	—	30 000.—
Kade- en steigerbedrijf (1).....	—	—	—	322 000.—
Opslagbedrijf (1).....	12 888.—	—	26 000.—	147 000.—
Passerbedrijf.....	350.—	p.m.	1 000.—	6 000.—
Materieel.....	3 756.80	p.m.	1 000.—	60 000.—
Grondbedrijf (1).....	346 583.—	377 356.—	426 750.75	183 000.—
Werkzaamheden ten laste van derden ter nadere verrekening	—	—	110 000.—	92 000.—
Overige onderdeelen.....	—	—	—	25 000.—
Totaal.....	f 405 714.02	f 417 356.—	f 620 000.—	f (2) 965 000.—

(1) Deze bronnen van inkomsten zijn thans geheel van olander gescheiden gehouden.

(2) Komt overeen met het totaal der ontvangsten in staat I, verminderd met het verlies ad f 241 058.

Het bedrag ad f 965 000 komt geheel ten bate van Hoofdstuk II der middelen.

De toeneming van de ramingen der ontvangsten voor de volgende jaren is deels gevolg van verwachte opleving van het wereld-scheepvaartverkeer, deels voortvloeisel van het in bedrijf brengen van zoowel oude als nieuwe havenzaken.

Van de uitgaven genoemd onder aflossing en rente wordt nog de volgende detaillering verstrekt:

STAAT V.

Splitting van de kapitaalrekening.

Aflossingstermijn in jaren.	^a Schuld aan het Land 31 Dec. 1917.	^b Vermeerdering 1918.	Aflossings-percentage.	Aflossing 1918.	Schuld aan het Land 31 Dec. 1918.	^c Geraamde vermeerdering 1919.	Aflossings-percentage.	Aflossing 1919.	Geraamde schuld aan het Land 31 Dec. 1919.	Geraamde vermeerdering 1920.	Aflossings-percentage.	Geraamde aflossing 1920.	Geraamde schuld aan het Land 31 Dec. 1920.	Geraamde vermeerdering 1921.	Aflossings-percentage.	Geraamde aflossing 1921.	Geraamde schuld aan het Land 31 Dec. 1921.
	f 9 097	—	48 78	f 1 023	f 1 074	—	51 22	f 1 074	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	75 402	—	18 10	13 059	61 803	—	19 —	14 858	47 465	19 95	15 055	f 32 410	20 95	2 439	15 869	16 601	
	11 643	—	15 10	2 107	9 536	—	19 —	2 212	7 324	19 95	2 323	5 001	20 95	2 439	2 562	2 562	
	—	f 4 200	—	—	4 200	—	18 10	700	3 440	—	738	2 642	19 95	888	1 804	1 804	
	—	—	—	—	—	20 000	—	—	20 000	—	7 95	1 590	18 410	8 35	1 670	16 740	
	—	—	—	—	—	20 000	—	—	20 000	—	7 95	1 590	18 410	8 35	1 670	16 740	
	—	—	—	—	—	30 000	—	—	30 000	—	7 95	2 385	27 615	8 35	2 505	25 110	
	—	—	—	—	—	1 000	—	—	1 000	—	7 95	80	920	8 35	84	836	
	83 828	—	7 95	6 664	77 164	—	8 35	7 000	70 164	8 77	7 352	62 812	9 90	7 712	55 100		
	—	38 500	—	—	38 500	—	7 95	3 061	35 439	8 65	3 215	32 224	8 77	3 576	28 848		
	—	—	—	—	—	200 000	—	—	200 000	—	7 95	15 900	184 100	8 35	16 700	167 400	
	—	—	—	—	—	50 000	—	—	50 000	—	7 95	4 770	55 230	8 35	5 010	50 220	
	10 912	—	7 95	868	10 044	—	8 35	911	9 133	8 77	957	8 176	9 20	1 004	7 172		
	—	—	—	—	—	20 000	—	—	20 000	—	7 95	1 590	18 410	8 35	1 670	16 740	
	—	—	—	—	—	58 500	—	—	58 500	—	4 63	2 709	55 791	4 87	3 840	52 942	
	733 375	—	2 10	15 401	717 974	—	2 20	16 134	701 840	2 31	16 941	684 899	2 43	17 821	667 078		
	—	27 300	—	—	27 000	—	1 51	408	26 592	1 58	427	26 165	1 06	448	25 717		
	383 159	—	1 51	5 484	357 675	—	1 58	5 798	351 937	1 66	6 028	345 909	1 74	6 319	339 590		
	—	6 203	—	—	6 203	—	1 51	94	6 109	1 58	98	6 011	1 06	103	5 908		
	—	107 750	—	—	107 750	—	1 51	1 627	106 133	1 58	1 703	104 430	1 66	1 789	102 641		
	—	—	—	—	—	400 000	—	—	400 000	1 51	6 040	393 960	1 58	6 820	387 640		
	—	—	—	—	—	25 000	—	—	25 000	1 51	378	24 622	1 58	395	24 227		
	5 747 434	—	0 28	16 003	5 731 341	—	0 30	17 242	5 714 099	0 31	17 817	5 696 282	0 33	18 067	5 677 315		
	—	61 585	—	—	61 585	—	0 28	172	61 413	0 30	185	61 228	0 31	191	61 037		
	991 943	—	0 28	2 777	989 166	—	0 30	2 976	986 190	0 31	3 075	983 115	0 33	3 275	979 842		
	123 881	—	0 28	347	123 534	—	0 30	372	123 162	0 31	384	122 778	0 33	400	122 378		
	—	15 000	—	—	15 000	—	0 28	42	14 958	0 30	45	14 913	0 31	47	14 866		
	—	—	—	—	—	1 000 000	—	—	1 000 000	0 28	2 800	997 200	0 30	3 000	994 200		
	31 155	—	—	—	31 155	—	—	—	31 155	—	—	31 155	—	—	31 155		
	1 594 967	—	—	—	1 594 967	—	—	—	1 594 967	—	—	1 594 967	—	—	1 594 967		
	1 005 553	—	—	—	1 005 553	—	—	—	1 005 553	—	—	1 005 553	—	—	1 005 553		
	—	3 400	—	—	3 400	—	—	—	3 400	—	—	3 400	—	—	3 400		
	—	627 500	—	—	627 500	—	—	—	627 500	—	—	627 500	—	—	627 500		
	—	—	—	—	—	70 000	—	—	70 000	—	—	70 000	—	—	70 000		
	f 10 774 809	f 70 148	—	f 64 423	f 11 501 534	f 1 901 500	—	f 74 161	f 13 331 873	—	—	f 116 235	f 13 215 638	—	f 122 418	f 13 093 220	

De gewijzigde indeeling heeft ten doel de toeneming van het aflossingsbestanddeel der annuïteiten (rente + aflossing) overzichtelijk te doen uitkomen.

- (1) 5 % van dit bedrag komt overeen met het totaal der kolom „rente” van staat I ad f 660 782.
- (2) Dit bedrag komt overeen met het totaal der kolom „aflossing” van staat I.

Door het bovenstaande zijn alle kolom-totalen van staat I toegelicht; de navolgende specificatie geeft ten slotte aan, hoe het oorspronkelijk in de haven gestoken kapitaal en het saldo-kapitaal onder 31 December 1921 is te splitsen over de verschillende bedrijfsonderdeelen.

Bedrijfsonderdeel.	Splitting.	
	Oorspronkelijk kapitaal.	Saldo kapitaal onder 31 December 1921.
Brandweer.....	f 16 843	f 5 000
Kaden en steigers.....	7 819 837	7 631 515
Opslaggelegenheden.....	477 122	448 251
Materieel.....	318 720	199 530
Terreinen en wegen.....	3 231 975	3 231 975
Woningen.....	20 000	16 730
Straatverlichting.....	22 097	16 730
Havens en dammen.....	1 138 881	1 131 644
Verkeersmiddelen.....	400 000	387 640
Passers.....	25 000	24 205
	f 13 470 475 (1)	f 13 093 220

(1) Dit bedrag is gelijk aan de som van de in staat V voorkomende kolommen a, b en c.

Tot toelichting op:

B. BUITENBEWONE (KAPITAALS-) UITGAVEN

ad f 2 850 000 moge strekken:

STAAT VI.

Specificatie voortgezette en nieuwe werken.

No.	Omschrijving.	Geraamd voor 1921.	Toegestaan voor 1920.
	I. Voortzetting van:		
1	den bouw van een golfbreker.....	f 1 000 000	f 650 000
2	de uitbreidingswerken van de haven.....	1 250 000	610 000
3	den aanleg van wegen.....	30 000	70 000
4	de opstelling van elektrische kranen (1)	80 000	30 000
5	Bezoldiging van personeel voor administratie en toezicht op nieuwe werken.....	37 500	37 500
6	Onvoorziene uitgaven.....	200 000	100 000
	II. Nieuwe werken:		
1	Bouw van dienstwoningen.....	200 000	—
2	Uitbreiding der haven-outillage	52 500	—
		f 2 850 000	f 1 497 500

TOELICHTINGEN.

I.

1. Voor de verlenging van den golfbreker wordt een bedrag van f 1 000 000 geraamd.
2. Voor deze voortzetting wordt voor 1921 noodig geraamd f 1 250 000.
3. en 4. Behoeven geen toelichting.
5. Hiervoor wordt noodig geacht:

1 Ingenieur 3e kl.	f 6 900
1 Opzichter 3e kl.	4 200
3 Onderopzichters	6 840
Overig personeel en toezicht	19 560

Totaal f 37 500

6. Is hooger geraamd in verband met de uitbreiding der haven.

II.

1. Ook aan de haven van Makassar is, evenals te Tandjong Priok, Belawan en Emmahaven de bouw van eenige woningen voor ambtenaren en beambten van het havenbedrijf urgent. De kosten van dit rendabele werk (deze woningen worden verhuurd), worden geschat op f 200 000.
2. In evenredigheid met de voortzetting der havenuitbreiding, behoort de uitrusting der haven te worden vermeerderd.

Voor den aankoop van klein materieel wordt voor 1921 noodig geacht f 52 500.

(1) Uitgaven in Nederland f 230 000.

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — STUK 10.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1921.

DEPARTEMENT DER BURGERLIJKE OPENBARE WERKEN.

HAVEN VAN BELAWAN.

TOELICHTING OP DE IN DE BEGROOTING VAN UITGAVEN EN IN DE RAMING
DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

A. GEWONE (BEDRIJFS-) UITGAVEN EN ONTVANGSTEN.

De te verwachten resultaten van het havenbedrijf zijn gevoegd in:

STAAT I.

Begrooting van uitgaven en raming van ontvangsten der haven Belawan 1921.

Bedrijfsonderdeel.	Bedrijfs- uitgaven.	Den Lande verschul- digde		Totaal.	Totaal generaal.	Bedrijfsonderdeel.	Ontvang- sten.
		aflossing.	rente. (1)				
Algemeene onkosten:						Havengeld.....	f 105 000
a. directie.....	f 113 940	—	—	f 113 940	—	bijdrage D. S. M.....	11 000
b. brandweer.....	6 040	f 1 180	f 482	7 702	—		
c. onderhoud haven.....	(2) 73 180	—	—	73 180	—		
d. kantoor- en schrijfbehoeften	4 800	1 336	737	6 873	—		
e. transport.....	17 000	—	—	17 000	—		
f. telefoon.....	1 200	—	—	1 200	—		
g. aandeel kosten hoofdbureau	(3) 9 000	—	—	9 000	—		
Waterbedrijf.....	5 000	4 789	8 575	—	f 228 895	Waterbedrijf.....	24 000
Electriciteitsbedrijf.....	5 000	2 425	1 460	—	18 364	Electriciteitsbedrijf.....	8 000
Kade- en steigerbedrijf.....	11 750	20 719	18 719	—	8 885	Kade- en steigerbedrijf.....	90 000
Opslagbedrijf.....	42 200	42 459	42 726	—	51 188	Opslagbedrijf:	
					127 385	a. loodsen en terreinen.....	125 000
						b. loods onbeheerde goederen en entrepôtloods.....	35 000
						c. petroleumterrein.....	13 000
Verhuur materieel.....	14 560	7 145	3 381	—	25 036	Verhuur materieel.....	20 000
Grondbedrijf:						Grondbedrijf.....	60 000
a. terreinen.....	4 000 (4)	—	17 309	21 309	—		
b. wegen.....	5 000 (4)	—	8 668	13 668	—		
c. woningen.....	1 200	2 694	4 320	8 214	—		
d. straatverlichting.....	2 500	209	205	2 914	—		
e. reinigingsdienst.....	1 500	210	206	1 916	—		
					48 021		
Werkzaamheden ten laste van derden ter nadere verreke- ning.....	75 000	—	—	—	75 000	Werkzaamheden ten laste van derden ter nadere verreke- ning.....	86 250
Overige onderdeelen.....	1 000	—	—	—	1 000	Overige onderdeelen.....	7 000
Verlies.....	—	—	—	—	—		574
Totaal.....	f 393 870	f 83 166	f 106 788	—	f 583 824		f 583 824

De gewijzigde indeeling van dezen staat heeft ten doel de bedragen voor bedrijfs- (exploitatie-) uitgaven, rente en aflossing, welke uit de ontvangsten behooren te worden bestreden, afzonderlijk te doen uitkomen.

(1) Als rentevoet is aangenomen 5%.

(2) Hierin is begrepen een bedrag van f 62 180 voor onderhoudsbaggers.

(3) De uitgaven voor het hoofdbureau, bestaande uit bezoldigingen personeel (f 126 135) plus 15% verhooging hiervan (f 18 920), bureau- en teekenbehoeften alsmede telefoonabonnementen, worden geraamd op f 170 000.

(4) Schuld aan het Land, staande tegenover havenzaken, welke bij deugdelijk onderhoud niet in waarde achteruitgaan (wegen) of als regel in waarde toenemen (terreinen), behoeft niet te worden afgelost.

Ter toelichting op de uitgaven moge het navolgende strekken.

De sterkte en bezoldiging van het hogere, op vaste maandwedde dienende bedrijfspersoneel zijn evenals in vorige jaren niet in eene organieke regeling vastgelegd, doch worden jaarlijks in de begrotingsstukken aangegeven en zijn voor het betreffende begrotingsjaar bindend.

Voor sterkte en bezoldiging van het lagere bedrijfspersoneel (klerken, mandoers, havenwachters, enz.) wordt met gemiddelde aantallen en bedragen volstaan.

Het ligt in de bedoeling de bezoldiging van het hogere bedrijfspersoneel in dit begrotingsjaar als volgt te regelen:

Betrekking.	Maand-bezoldi- ging.		Wedde-verhoogingen.			Toelichting.
	Laagste.	Hoogste.	Bedrag.	Aantal.	Aard.	
Directeur (1).....	—	—	—	—	—	(1) Als regel zal voor deze betrekking worden aangewozen een Hoofdingenieur of Ingenieur bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken.
Onderdirecteur (2) ..	—	—	—	—	—	Wanneer tot bedoelde betrekking wordt benoemd een niet tot dit korps behoorend persoon, kan diens bezoldiging vastgesteld worden op den voet van de voor genoemde ambtenaren geldende regeling met inachtneming van zijn dienstouderdom dan wel, van den tijd, gedurende welken hij praktisch werkzaam is geweest.
Secretaris-boekhou- der (3).....	f 450	f 600	f 75	2	3 jr.	(2) Voor de bekloeders van deze betrekkingen blijven de voor hun korps gel- dende bezoldigingsregelingen van kracht.
Beheerder (4).....	350	500	75	2	3 "	(3) Beproefd zal worden met de aangegeven bezoldiging van den secretaris- boekhouder te voldoen aan den eisch, dat deze betrekking wordt vervuld door een ambtenaar, o.m. bevoegd tot het verifiëren van de bedrijfsboek- houding.
Onderbeheerder (5) ..	200	350	25	6	1 "	(4) De ervaring heeft de noodzaak aangeleerd de bezoldiging van dezen amb- tenaar in minimum en maximum met minstens f 100.— 's maands te ver- hoogen.
Boekhouder.....	350	500	50	3	2 "	(5) De ervaring, welke bewezen heeft hoe uiterst moeilijk het is geschikt per- soneel te vinden voor de vervulling van deze betrekking, dwingt tot eenig- zins versnelde toekenning van de regelmatige wedde-verhoogingen, de laagste en hoogste bezoldigingen blijven evenwel ongewijzigd.
Commies (6).....	200	350	25	6	1 "	(6) De aanvangsbezoldiging is hier f 50.— 's maands meer dan voordien bureau- commies gesteld, omdat de bedrijfscommies bij de havens ook bedrijfskennis moet bezitten, daarentegen is de maximum-wedde f 50.— lager genomen, daar bedrijfscommies in het boekhouderschap en het secretariaat hunne toekomst hebben te zoeken.
Kassier.....	200	300	50	2	2 "	(7) Zie toelichting onder (4); de dadelijk noodige verhooging bedraagt hier f 50.— 's maands.
Machinist.....	250	350	50	2	2 "	
Electrokundige (7) ..	200	300	50	2	2 "	
Opnemer (2).....	—	—	—	—	—	
Opzichter (architect)	—	—	—	—	—	
B. O. W. (2).....	—	—	—	—	—	

In het totaal der bedrijfsuitgaven ad f 393 870, voorkomende in staat I, zijn begrepen de volgende uitgaven voor bedrijfspersoneel:

STAAT II.

Betrekking.	Maandwedde.	1920.		1921.	
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.
	vast.				
Directeur.....	f 1 500	1	f 18 000	1	f 18 000
Secretaris-boekhouder.....	450	1	4 200	1	5 400
Boekhouder.....	350	—	—	1	4 200
Beheerder.....	300	1	3 000	1	3 600
Onderbeheerder.....	275	1	2 400	3	9 900
Commies.....	275	1	2 100	2	6 600
Kassier.....	250	1	2 400	1	3 000
Machinist.....	250	1	3 000	1	3 000
Electro-kundige.....	200	1	1 800	1	2 400
Opzichter (architect) B. O. W.....	525	1	4 080	1	6 300
Opnemer.....	100	1	1 200	1	1 200
	gemiddeld.				
Klerk.....	—	4	2 160	—	—
Klerk 1e klasse.....	115	—	—	4	5 520
Klerk 2e klasse.....	60	—	—	4	2 880
Teekenaar.....	100	2	1 080	1	1 200
Leerling teekenaar.....	35	—	—	2	840
Baas.....	150	—	—	2	3 600
Portier.....	125	—	—	2	3 000
Havenwachter 1e klasse.....	75	—	—	3	2 700
Havenwachter 2e klasse.....	50	—	—	3	1 800
Monteur.....	75	—	—	1	900
Motorist.....	50	11	(1) 8 340	8	4 800
Lichtdrukker.....	45	2	1 080	1	540
Serang.....	—	1	600	—	—
Chauffeur.....	50	1	600	1	600
Hoofdmandoer.....	60	—	—	7	5 040
Mandoer.....	40	5	1 800	8	3 840
Machinedrijver.....	—	3	1 080	—	—
Djoeroemoedi.....	60	7	4 200	5	3 600
Stoker.....	—	6	1 800	—	—
Matroos.....	20	6	(2) 1 740	6	2 160
Oppasser.....	50	—	—	3	1 800
Waker.....	35	4	1 200	2	840
Koelie.....	30	25	6 750	20	10 800
Totaal.....		87	f (3) 74 610	107	f (4) 120 060

(1) Dit bedrag is de voeging van de in de begrooting 1920 voorkomende posten:

9 motoristen.....	f 7 380
1 1e motorist.....	600
1 2e „.....	360
	<u>f 8 340</u>

(2) Dit bedrag is de voeging van de in de begrooting 1920 voorkomende posten:

5 matrozen.....	f 1 500
1 matroos.....	240
	<u>f 1 740</u>

(3) Als gevolg van eene drukfout staat in de begrooting 1920 vermeld f 77 490.

(4) De vermeerdering van de uitgaven voor bedrijfspersoneel houdt verband met de gestadige uitbreiding van de loonende exploitatie en wordt geheel gedekt door de daaruit voortvloeiende ontvangsten.

Ter beoordeeling van de onderverdeeling van de in staat I voorkomende uitgaven strekt:

STAAT III.

Vergelijking tusschen de voor 1921 geraamde en voor 1920 toegestane bedragen voor gewone uitgaven.

Bedrijfsonderdeel.	Geraamde uitgaven voor		Meer.	Minder.
	1921.	1920.		
Algemeene onkosten:				
a. directie.....	f 113 940	f 67 500	f 46 440	—
b. brandweer.....	6 040	4 500	1 540	—
c. onderhoud haven.....	73 180	11 000	(1) 62 180	—
d. kantoor- en schrijfbehoeften.....	(2) 4 800	—	4 800	—
e. transport.....	(2) 17 000	—	17 000	—
f. telefoon.....	(2) 1 200	—	1 200	—
g. aandeel kosten hoofdbureau.....	9 000	—	9 000	—

(1) Het benodigde voor onderhoudsbaggerwerk, dat in 1920 nog niet is opgenomen.

(2) De in de begrooting 1920 hier tegenover staande bedragen ad onderscheidenlijk f 4 800, f 10 800 en f 480 zijn gerangschikt onder de personeele uitgaven en als zoodanig verdeeld over de verschillende bedrijfsonderdeelen.

Bedrijfsonderdeel.	Geraamde uitgaven voor		Meer.	Minder.
	1921.	1920.		
Watervoorziening.....	f 5 000	f 6 000	—	f 1 000
Electriciteit.....	5 000	6 000	—	1 000
Ligplaatsen.....	11 750	16 750	—	5 000
Opslaggelegenheden.....	42 200	14 050	f 28 150	—
Materieel.....	14 560	(3) 7 900	f 6 660	—
Grondbedrijf:				
a. terreinen.....	4 000	5 000	—	1 000
b. wegen.....	5 000	5 000	—	—
c. woningen.....	1 200	1 000	200	—
d. straatverlichting.....	2 500	1 000	1 500	—
e. reinigingsdienst.....	1 500	1 500	—	—
Werkzaamheden ten laste van derden ter nadere verrekening.....	75 000	50 000	25 000	—
Overige onderdeelen.....	1 000	—	1 000	—
Totaal.....	f (4) 393 870	f (5) 197 200	f 204 670	f 8 000
Totaal meer.....		(6) 196 670		196 670
	f 393 870	f 393 870	f 204 670	f 204 670

(3) Dit bedrag is de voeging van de in de begrooting 1919 voorkomende posten:

verhuur loskranen..... f 400
 „ materieel..... 7 500

f 7 900

(4) Komt overeen met het totaal der bedrijfsuitgaven in staat I.

(5) Het ligt in de bedoeling het totaal der uitgaven bij vaststelling van de begrooting automatisch ter beschikking te stellen van den directeur der Burgerlijke Openbare Werken.

Als gevolg van eene drukfout staat in de begrooting 1919 vermeld f 197 25.

(6) De totale vermeerdering van uitgaven ad f 196 670 spruit voort uit de opnemng van het onderhoudsbaggerwerk ad f 62 180, uit de toeneming van die voor bedrijfspersoneel ad f 45 450 (staat II opmerking 4) en voor „werkzaamheden ten laste van derden ter nadere verrekening” ad f 25 000 en houdt voor het resterende bedrag ad f 64 040 eveneens verband met de geleidelijke uitbreiding van de loonende exploitatie en wordt geheel gedekt door de daaruit voortvloeiende ontvangsten.

Ten aanzien van de ontvangsten wordt de volgende vergelijkingstabel verstrekt, welke hetzelfde geeft als staat III voor de uitgaven.

STAAT IV.

Vergelijking van de ontvangsten over 1918 en de ramingen voor 1919, 1920 en 1921.

Bedrijfsonderdeel.	Ontvangsten over 1918.	Geraamd voor:		
		1919.	1920.	1921.
Havengeld.....	f 81 408.46	f 85 000	f 90 000	f 105 000
Bijdrage D.S.M.....	8 180.90	9 000	10 000	11 000
Watervoorziening.....	9 604.15	9 000	10 000	24 000
Electriciteit.....	1 108.50	1 500	2 000	8 000
Ligplaatsen.....	8 000.—	50 000	60 000	90 000
Opslaggelegenheden.....	33 679.05	85 000	95 000	172 000
Materieel.....	—	1 000	1 000	20 000
Grondbedrijf.....	37 265.71	35 000	40 000	60 000
Werkzaamheden ten laste van derden ter nadere verrekening.....	—	—	55 000	86 250
Overige onderdeelen.....	—	—	—	7 000
Totaal.....	f 179 241.77	f 275 500	f 363 000	f (1) 583 250

(1) Komt overeen met het totaal der ontvangsten in staat I (f 583 824) verminderd met den verliespost (f 574).

De toeneming van de ramingen der ontvangsten voor de volgende jaren is deels gevolg van verwachte opleving van het wereld-scheepvaartverkeer, deels voortvloeisel van het in bedrijf brengen van zoowel oude als nieuwe havenzaken.

Het totaal ad f 583 250 komt geheel ten bate van hoofdstuk II der middelen.

Van de uitgaven genoemd onder aflossing en rente wordt nog de volgende detaillering verstrekt:

TOELICHTING.

1. Voor de verdere voortzetting van dezen bouw waarvoor in 1920 *f* 2 325 000 was uitgetrokken, wordt noodig geacht *f* 2 000 000.
2. Het werk zal met twee vaartuigen krachtig worden voortgezet.
3. Voor de voltooiing.
4. Woningen worden naar behoefte bijgebouwd.

5. Noodig wordt geraamd:

1 Ingenieur 2e kl.	<i>f</i> 7 800
1 „ 3e kl.	6 000
2 Opzichters 2e kl.	7 200
Overig personeel voor toezicht	29 000

Totaal *f* 50 000

6. t/m 8. Aangezien de werkzaamheden aan de Oceaanhaven niet zoover gevorderd zijn als gehoopt werd, zullen de voor 1920 uitgetrokken sommen ten behoeve van den aanleg van wegen, water- en elektrische leidingen in het aan te leggen woonkwartier nabij deze haven, voor het grootste deel niet kunnen worden verwerkt.

9. Als voor 1920.

1. Eenige terreinen, welke aan de in uitvoering zijnde Oceaanhaven te Belawan door opspuiting zullen worden verkregen, behooren tot woonkwartier te worden ingericht, op dezelfde wijze als zulks ook aan andere groote havens (b.v. Soerabaja) plaats vindt.

De kosten daarvan worden geraamd op *f* 50 000

2. Voor het totaal ad *f* 6 550 000 der bouwkosten van een Oceaanhaven te Belawan waarvan per begrooting van 1919 als 1e termijn een bedrag van *f* 1 000 000 werd aangevraagd, wordt o. m. verkregen 485 M. kadelenkte.

In vaste huur aangevraagd werden echter reeds 510 M., terwijl verdere aanvragen van verschillende zijden werden aangekondigd. Bovendien zal het havenbedrijf ten minste ligplaats voor 2 schepen in eigen beheer moeten bezitten.

De geheele behoefte omvat, naar de thans bekende gegevens, een aanleglengte voor groote zeeschepen van 1300 M. totaal, welke aan kademuur, of zoo zulks voordeliger blijkt, aan steigers of pieren zal moeten worden verstrekt.

Op grond van de thans geldende prijzen, kunnen de totaal kosten van dit werk op \pm *f* 10 000 per M' of *f* 8 000 000 worden geraamd.

Waar de aanbouw voor het grootste deel zal strekken ter tegemoetkoming aan de aanvragen van vaste huurders, zal de huurprijs niet hooger worden, dan die van het thans in uitvoering zijnde werk, welke geen beletsel tot inhuur is gebleken, daarom kan ook van deze voorgestelde uitbreiding de rendabiliteit verzekerd geacht worden.

Als 1e termijn wordt aangevraagd een bedrag van *f* 1 000 000

3. Het voor de aanschaffing en opstelling van deze elektrische kranen bedoeld bij Hoofdstuk I der begrooting uitgetrokken bedrag moet beschouwd worden als een begin van de onmisbare verbetering der outillage van de haven *f* 20 000.

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — STUK 11.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1921.

DEPARTEMENT DER BURGERLIJKE OPENBARE WERKEN.

EMMA-HAVEN.

TOELICHTING OP DE IN DE BEGROOTING VAN UITGAVEN EN IN DE RAMING
DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

A. GEWONE (BEDRIJFS-) UITGAVEN EN ONTVANGSTEN.

De te verwachten resultaten van het havenbedrijf zijn gevoegd in:

STAAT I.

Begrooting van uitgaven en raming van ontvangsten van Emmahaven 1921.

Bedrijfsonderdeel.	Bedrijfs- uitgaven.	Den lande verschul- digde		Totaal.	Totaal generaal.	Bedrijfsonderdeel.	Ontvang- sten.
		aflossing.	rente. (1)				
Algemeene onkosten:						Havengeld	f 120 000
a. directie.....	f 48 000	f 1 002	f 206	f 49 208	—		
b. brandweer.....	3 000	2 003	3 055	8 058	—		
c. onderhoud havens en dam- men	(2) 143 600	7 888	17 125	168 608	—		
d. kantoor- en schrijfbehoef- ten.....	6 000	—	—	6 000	—		
e. transport.....	5 000	—	—	5 000	—		
f. telefoon	540	—	—	540	—		
g. aandeel kosten hoofdbureau	(3) 9 000	—	—	9 000	—		
					f 246 414		
Waterbedrijf.....	6 750	6 950	5 704	—	19 404	Waterbedrijf.....	56 000
Electriciteitsbedrijf.....	19 000	—	—	—	19 000	Electriciteitsbedrijf.....	25 000
Kade- en steigerbedrijf.....	15 000	25 744	20 238	—	60 977	Kade- en steigerbedrijf.....	70 000
Opslagbedrijf.....	7 000	9 799	12 143	—	28 942	Opslagbedrijf.....	55 000
Verhuur materieel.....	1 500	4 274	1 317	—	7 091	Verhuur materieel.....	10 000
Grondbedrijf.....	—	—	—	—	—	Grondbedrijf.....	56 000
a. terreinen.....	5 000	—	—	5 000	—		
b. wegen.....	—	—	—	—	—		
c. woningen.....	—	1 182	301	1 483	—		
d. straatverlichting	—	—	—	—	—		
e. reinigingsdienst.....	500	—	—	500	—		
					f 6 983		
Werkzaamheden ten laste van derden ter nadere verrekening.	50 000	—	—	—	50 000	Werkzaamheden ten laste van derden ter nadere verrekening.	57 500
Overige onderdeelen.....	1 000	—	—	—	1 000	Overige onderdeelen.....	6 000
Winst.....	15 689	—	—	—	(4) 15 689		
	f 336 579	f 58 837	f 60 084		f 455 500		f 455 500

De gewijzigde indeeling van dezen staat heeft ten doel de bedragen voor bedrijfs- (exploitatie-) uitgaven, rente en aflossing, welke uit de ontvangsten behooren te worden bestreden, afzonderlijk te doen uitkomen.

(1) Als rentevoet is aangenomen 5%.

(2) Hierin is begrepen een bedrag van f 83 840 voor onderhoudsbaggeren.

(3) De uitgaven voor het hoofdbureau, bestaande uit bezoldigingen personeel (f 126 135), plus 15% verhooging hiervan (f 18 920), bureau- en teekenbehoeften, alsmede telefoonabonnementen, worden geraamd op f 170 000.

(4) Het bedrijf dezer reeds eenige jaren in exploitatie zijnde haven begint thans eenige winst af te werpen; het verlies over de voorafgaande jaren zal dientengevolge geleidelijk kunnen worden gedelgd.

Ter toelichting op de uitgaven moge het navolgende strekken:

De sterkte en bezoldiging van het hogere, op vaste maandwedde dienende bedrijfspersoneel zijn evenals in vorige jaren niet in eene organieke regeling vastgelegd, doch worden jaarlijks in de begrotingsstukken aangegeven en zijn voor het betreffende begrotingsjaar bindend.

Voor sterkte en bezoldiging van het lagere bedrijfspersoneel (klerken, mandoers, havenwachters, enz.) wordt met gemiddelde aantallen en bedragen volstaan.

Het ligt in de bedoeling de bezoldiging van het hogere bedrijfspersoneel in dit begrotingsjaar als volgt te regelen:

Betrekking.	Maand-bezoldi- ging.		Wedde-verhoogen.			Toelichting.
	Laagste.	Hoogste.	Bedrag.	Aantal.	Aard.	
Directeur (1).....	—	—	—	—	—	(1) Als regel zal voor deze betrekking worden aangewezen een Hoofdingenieur of Ingenieur bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken.
Secretaris-boekhou- der (3).....	f 450	f 600	f 75	2	3 jr.	Wanneer tot bedoelde betrekking wordt benoemd een niet tot dit korps behoorend persoon, kan diens bezoldiging vastgesteld worden op den voet van de voor genoemde ambtenaren geldende regeling met inachtneming van zijn dienstouderdom dan wel van den tijd, gedurende welken hij praktisch werkzaam is geweest.
Beheerder (4).....	350	500	75	2	3 "	(2) Voor de bekleeders van deze betrekkingen blijven de voor hun korps geldende bezoldigingsregelingen van kracht.
Onderbeheerder (5) ..	200	350	25	6	1 "	(3) Bepoefd zal worden met de aangegeven bezoldiging van den secretaris-boekhouder te voldoen aan de eisch, dat deze betrekking wordt vervuld door een ambtenaar, o.m. bevoegd tot het verifiëren van de bedrijfsboekhouding.
Boekhouder.....	350	500	75	2	2 "	(4) De ervaring heeft de noodzaak aangetoond de bezoldiging van dezen ambtenaar in minimum en maximum met minstens f 100 's maands te verhoogen.
Commies (6).....	200	350	25	6	1 "	(5) De ervaring, welke bewezen heeft hoe uiterst moeilijk het is, geschikt personeel te vinden, voor de vervulling van deze betrekking, dwingt tot eenigzins versnelde toekenning van de regelmatige wedde-verhoogen; de laagste en hoogste bezoldigingen blijven evenwel ongewijzigd.
Electrokundige (7) ..	200	300	50	2	2 "	(6) De aanvangsbezoldiging is hier f 50 's maands meer dan voor den bureau-commies gesteld, omdat de bedrijfscommies bij de havens ook bedrijfskennis moet bezitten; daarentegen is ook de maximum-wedde f 50 lager genomen, daar bedrijfscommies in het boekhouderschap en het secretariaat hunne toekomst hebben te zoeken.
Opzichter (architect) B. O. W. (2).....	—	—	—	—	—	(7) Zie toelichting onder (4); de dadelijk noodige verhooging bedraagt hier f 50 's maands.
Opnemer (2).....	—	—	—	—	—	

In het totaal der bedrijfsuitgaven ad f 330 890 voorkomende in staat I, zijn begrepen de volgende uitgaven voor bedrijfspersoneel:

STAAT II.

Betrekking.	Maandwedde.	1920.		1921.	
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.
	vast.				
Directeur.....	f 550	1	f 8 400	1	f 6 600
Secretaris-boekhouder.....	525	1	4 200	1	6 300
Boekhouder.....	350	—	—	1	4 200
Beheerder.....	350	1	3 000	1	4 200
Onderbeheerder.....	275	1	1 200	1	3 300
Commies.....	275	1	2 100	2	6 600
Kassier.....	—	1	1 800	—	—
Electrokundige.....	300	1	1 200	1	3 600
Opzichter (architect) B. O. W.....	250	1	2 400	1	3 000
Opnemer.....	100	1	900	1	1 200
	gemiddeld.				
Klerk 1e klasse.....	115	4	2 160	3	4 140
Klerk 2e klasse.....	60	—	—	2	1 440
Teekenaar.....	100	2	1 080	1	1 200
Leerling teekenaar.....	35	—	—	2	840
Baas.....	150	—	—	2	3 600
Assistent-kassier.....	150	—	—	1	1 800
Portier.....	125	—	—	1	1 500
Havenwachter 1e klasse.....	75	—	—	2	1 800
Havenwachter 2e klasse.....	50	—	—	2	1 200
Monteur.....	75	—	—	1	900
Motorist.....	50	3	(1) 1 560	4	2 400
Lichtdrukker.....	45	1	540	1	540
Helper.....	—	1	240	—	—
Serang.....	50	1	600	1	600
Roerganger.....	45	—	—	1	540
Chauffeur.....	35	1	600	2	840
Hoofdmandoer.....	60	—	—	2	1 440
Mandoer.....	40	6	3 600	5	2 400
Djoeroemoedi.....	—	1	480	—	—
Matroos.....	30	3	(2) 840	3	1 080
Oppasser.....	30	2	600	2	720
Waker.....	30	—	—	2	720
Koelie.....	20	20	4 800	30	7 200
Totaal.....		54	f (3) 42 300	81	f (4) 75 900.

(1) Dit bedrag is de voeging van de in de begrooting 1920 voorkomende posten:

1 motorist.....	f 600
1 1e motorist.....	600
1 2e ".....	360
	<u>f 1 560</u>

(2) Dit bedrag is de voeging van de in de begrooting 1920 voorkomende posten:

2 matrozen.....	f 600
1 matroos.....	240
	<u>f 840</u>

(3) Als gevolg van eene drukfout staat in de begrooting 1920 vermeld f 42 200.

(4) De vermeerdering van de uitgaven voor bedrijfspersoneel houdt verband met de gestadige uitbreiding van de loonende exploitatie en wordt geheel gedekt door de daaruit voortvloeiende ontvangsten.

Ter beoordeeling van de onderverdeeling van de in staat I voorkomende uitgaven strekt:

STAAT III.

Vergelijking tusschen de voor 1921 geraamde en voor 1920 toegestane bedragen voor gewone uitgaven.

Bedrijfsonderdeel.	Geraamde uitgaven voor		Meer.	Minder.
	1921.	1920.		
Algemeene onkosten:				
a. directie.....	f 48 000	f 28 880	f 19 120	—
b. brandweer.....	3 000	3 000	—	—
c. onderhoud havens en dammen.....	(1) 143 600	50 693	(1) 92 907	—
d. kantoor- en schrijfbehoeften.....	6 000	(3) —	6 000	—
e. transport.....	5 000	(3) —	5 000	—
f. telefoon.....	540	(3) —	540	—
g. aandeel kosten hoofdbureau.....	9 000	—	9 000	—

(1) Hierin is begrepen een bedrag van f 83 840 voor onderhoudsbaggeren, hetwelk in 1920 niet is opgenomen.

(2) Dit bedrag is de voeging van de in de begrooting 1920 voorkomende posten:

Havenreinigingsdienst.....	f 500
Onderhoud haven.....	50 193
	<u>f 50 693.</u>

(3) De in de begrooting 1920 hiertegenover staande bedragen ad. onderscheidenlijk f 2 500, f 4 500 en f 540 zijn gerangschikt onder de personeele uitgaven en als zoodanig verdeeld over de verschillende bedrijfsonderdeelen.

Bedrijfsonderdeel.	Geraamde uitgaven voor		Meer.	Minder.
	1921.	1920.		
Waterbedrijf.....	f 6 750	f 7 850	—	f 1 100
Electriciteitsbedrijf.....	19 000	20 000	—	1 000
Kade- en steigerbedrijf.....	15 000	15 000	—	—
Opslagbedrijf.....	7 000	5 000	2 000	—
Verhuur materieel.....	1 500	2 450	—	950
Grondbedrijf:				
a. terreinen.....	5 000	8 000	—	3 000
b. reinigingsdienst.....	500	—	500	—
Werkzaamheden ten laste van derden ter nadere verrekening.	50 000	50 000	—	—
Overige onderdeelen.....	1 000	—	1 000	—
Totaal.....	f (4) 320 890	f (5) 190 873	f 136 067	f 6 050
Totaal meer.....	—	130 017	—	130 017
	f 320 890	f 320 890	f 136 067	f 136 067

(4) Komt overeen met het totaal der bedrijfsuitgaven in staat I ad f 336 579 verminderd met de winst ad. f 15 689.

(5) Het ligt in de bedoeling het totaal der uitgaven bij vaststelling van de begrooting automatisch ter beschikking te stellen van den Directeur der Burgerlijke Openbare Werken.

De totale vermeerdering van uitgaven ad. f 130 017 spruit voort uit de opnemng van het onderhoudsbaggerwerk ad f 83 840 uit de toeneming van die voor „bedrijfspersoneel” ad f 33 600 (staat II opmerking 4) en houdt voor het resteerende bedrag f 12 577 eveneens verband met de geleidelijke uitbreiding van de lonende exploitatie en wordt geheel gedekt door de daaruit voortvloeiende ontvangsten.

Ten aanzien van de ontvangsten wordt de volgende vergelijkingstabel verstrekt, welke hetzelfde geeft als staat III voor de uitgaven:

STAAT IV.

Vergelijking van de ontvangsten over 1918 en de ramingen voor 1919, 1920 en 1921.

Bedrijfsonderdeel.	Ontvangen over 1918.	Geraamd voor:		
		1919.	1920.	1921.
Havengeld.....	f 32 028	f 60 000	f 85 000	f 120 000
Waterbedrijf.....	15 644	30 000	50 000	56 000
Electriciteitsbedrijf.....	—	—	20 000	25 000
Kade- en steigerbedrijf.....	18 690	35 000	45 000	70 000
Opslagbedrijf.....	3 815	6 000	25 000	55 000
Verhuurmaterieel.....	248	5 000	1 000	10 000
Grondbedrijf.....	18 000	30 000	45 000	56 000
Werkzaamheden ten laste van derden ter nadere verrekening.	—	—	55 000	57 500
Overige onderdeelen.....	—	—	—	6 000
	f 88 425	f 161 500	f 326 000	f (1) 455 500

(1) Komt overeen met het totaal der ontvangsten in staat I. De toeneming van de ramingen der ontvangsten voor de volgende jaren is deels gevolg van verwachte opleving van het wereld-scheepvaartverkeer, deels voortvloeisel van het in bedrijf brengen van zoowel oude als nieuwe havenzaken.

Het totaal ad f 455 500 komt geheel ten bate van Hoofdstuk II der middelen.

STAAT V.

Splitsing van de kapitaalrekening.

Aflossingstermijn in jaren.	a. Geraamde schuld aan het Land, 31 Dec. 1918.				b. Geraamde vermeerdering 1919.				c. Geraamde schuld aan het Land, 31 Dec. 1919.				d. Geraamde vermeerdering 1920.				e. Geraamde schuld aan het Land, 31 Dec. 1920.				f. Geraamde vermeerdering 1921.			
	Geraamde vermeerdering 1919.	Aflossingspercentage.	Geraamde aflissing 1919.	Geraamde vermeerdering 1920.	Aflossingspercentage.	Geraamde aflissing 1920.	Geraamde vermeerdering 1921.	Aflossingspercentage.	Geraamde aflissing 1921.	Geraamde vermeerdering 1922.	Aflossingspercentage.	Geraamde aflissing 1922.	Geraamde vermeerdering 1923.	Aflossingspercentage.	Geraamde aflissing 1923.									
5	—	18.10	f 163	—	19.—	f 171	—	19.95	f 180	—	19.95	f 386	—	19.95	f 386									
5	—	18.10	101	—	19.—	106	—	19.95	112	—	19.95	241	—	19.95	241									
5	f 4 325	—	—	4 325	18.10	783	—	19.—	822	—	19.—	2 720	—	19.—	2 720									
5	—	18.10	341	—	19.—	358	—	19.95	376	—	19.95	810	—	19.95	810									
5	1 885	—	—	1 885	19.—	2 755	—	19.95	2 890	—	19.95	6 230	—	19.95	6 230									
5	—	18.10	2 625	—	19.—	2 755	—	19.—	2 890	—	19.—	2 585	—	19.—	2 585									
5	4 113	—	—	4 113	18.10	744	—	19.—	784	—	19.—	769	—	19.—	769									
5	—	18.10	324	—	19.—	340	—	19.95	357	—	19.95	241	—	19.95	241									
5	1 790	—	—	1 790	19.—	106	—	19.95	112	—	19.95	241	—	19.95	241									
5	560	—	101	459	19.—	106	—	19.95	112	—	19.95	241	—	19.95	241									
5	450	—	82	368	19.—	86	—	19.95	90	—	19.95	192	—	19.95	192									
5	2 360	—	427	1 933	19.—	448	—	19.95	470	—	19.95	1 015	—	19.95	1 015									
5	115	—	21	94	19.—	22	—	19.95	23	—	19.95	49	—	19.95	49									
5	3 000	—	543	2 457	19.—	570	—	19.95	599	—	19.95	1 288	—	19.95	1 288									
5	8 330	—	1 508	6 822	19.—	1 583	—	19.95	1 662	—	19.95	3 577	—	19.95	3 577									
10	4 090	—	325	3 765	8.35	342	—	8.77	359	—	8.77	3 064	—	8.77	3 064									

Aflossingstermijn in jaren.	a. Geraamde schuld aan het Land. 31 Dec. 1918.	b. Geraamde vermeerdering 1919.	Aflossings- percentage.	Geraamde aflossing 1919.	Geraamde schuld aan het Land. 31 Dec. 1919.	c. Geraamde vermeerdering 1920.	Aflossings- percentage.	Geraamde aflossing 1920.	Geraamde schuld aan het Land 31 Dec. 1920.	Geraamde vermeerdering 1921.	Aflossings- percentage.	Geraamde aflossing 1921.	Geraamde schuld aan het Land. 31 Dec. 1921.
10	—	—	—	—	—	f 15 000	—	—	f 15 000	—	7.95	f 1 192	f 13 807
10	f 8 320	—	7.95	f 662	f 7 658	—	8.35	f 695	f 6 963	—	8.77	f 730	f 6 233
10	5 290	—	7.95	421	4 869	—	8.35	442	4 427	—	8.77	464	3 963
10	7 860	—	7.95	625	7 235	—	8.35	656	6 579	—	8.77	689	5 890
10	13 970	—	7.95	1 111	12 859	—	8.35	1 167	11 692	—	8.77	1 225	10 467
10	3 823	—	7.95	303	3 520	—	8.35	320	3 200	—	8.77	336	2 864
10	1 840	—	7.95	154	1 786	—	8.35	162	1 624	—	8.77	170	1 454
10	4 015	—	7.95	319	3 696	—	8.35	335	3 361	—	8.77	352	3 009
10	5 155	—	7.95	410	4 745	—	8.35	430	4 315	—	8.77	452	3 863
10	4 280	—	7.95	340	3 940	—	8.35	357	3 583	—	8.77	375	3 208
10	63 000	—	7.95	5 009	57 991	—	8.35	5 260	52 731	—	8.77	5 525	47 206
10	1 940	—	7.95	154	1 786	—	8.35	162	1 624	—	8.77	170	1 454
15	10 740	—	4.63	497	10 243	—	4.87	523	9 720	—	5.11	548	9 172
15	233 560	—	4.63	10 814	222 746	—	4.87	11 374	211 372	—	5.11	11 935	199 437
15	9 030	—	4.63	418	8 612	—	4.87	440	8 172	—	5.11	461	7 711
15	12 850	—	4.63	595	12 255	—	4.87	626	11 629	—	5.11	657	10 972
15	1 390	—	4.63	64	1 326	—	4.87	68	1 258	—	5.11	71	1 187
15	30 500	—	4.63	1 412	29 088	—	4.87	1 485	27 603	—	5.11	1 559	26 044
15	6 460	—	4.63	299	6 161	—	4.87	315	5 846	—	5.11	330	5 516
15	12 850	—	4.63	595	12 255	—	4.87	626	11 629	—	5.11	657	10 972
15	1 390	—	4.63	64	1 326	—	4.87	68	1 258	—	5.11	71	1 187
15	12 850	—	4.63	595	12 255	—	4.87	626	11 629	—	5.11	657	10 972
15	6 450	—	4.63	298	6 152	—	4.87	314	5 838	—	5.11	330	5 508
15	10 740	—	4.63	497	10 243	—	4.87	523	9 720	—	5.11	548	9 172
15	1 390	—	4.63	64	1 326	—	4.87	68	1 258	—	5.11	71	1 187
15	53 400	—	4.63	2 468	50 932	—	4.87	2 601	48 331	—	5.11	2 729	45 602
15	33 600	—	4.63	1 556	32 044	—	4.87	1 636	30 408	—	5.11	1 717	28 691
15	33 600	—	4.63	1 556	32 044	—	4.87	1 636	30 408	—	5.11	1 717	28 691
15	9 030	—	4.63	418	8 612	—	4.87	440	8 172	—	5.11	461	7 711
15	9 030	—	4.63	418	8 612	—	4.87	440	8 172	—	5.11	461	7 711
15	6 460	—	4.63	299	6 161	—	4.87	315	5 846	—	5.11	330	5 516
15	2 570	—	4.63	119	2 451	—	4.87	125	2 326	—	5.11	131	2 195
20	194 240	—	3.02	5 866	188 374	—	3.18	6 177	182 197	—	3.33	6 468	175 729
20	—	f 63 000	—	—	63 000	—	3.02	1 903	61 097	—	3.18	2 003	59 094
20	—	—	—	—	—	100 000	—	—	100 000	—	3.02	3 020	96 980
20	950	—	3.02	29	921	—	3.18	30	891	—	3.33	32	859
40	—	—	0.28	—	—	105 400	—	—	105 400	—	0.83	875	104 525
60	155 300	—	0.28	435	154 865	—	0.30	466	154 399	—	0.31	481	153 918
	f 1 006 518	f 71 438	—	f 45 445	f 1 032 511	f 220 400	—	f 51 225	f 1 201 686	—	—	f 58 837	f 1 142 849
									(1)			(2)	

De gewijzigde indeeling heeft ten doel de toeneming van het aflossingsbestanddeel der annuïteiten (rente + aflossing) overzichtelijk te doen uitkomen.

- (1) 5% van dit bedrag komt overeen met het totaal der kolom „rente” van staat I ad f 60 684.
 (2) Dit bedrag komt overeen met het totaal der kolom „aflossing” van staat I.

Door het bovenstaande zijn alle kolom-totalen van staat I toegelicht; de navolgende specificatie geeft ten slotte aan, hoe het oorspronkelijk in de haven gestoken kapitaal en het saldo-kapitaal onder 31 December 1921 is te splitsen over de verschillende bedrijfsonderdeelen.

Bedrijfsonderdeel.	Splitsing.	
	Oorspronkelijk kapitaal.	Saldo-kapitaal onder 31 December 1921.
Brandweer.....	f 63 000	f 59 097
Kantoor directie.....	5 225	3 118
Watervoorziening.....	120 683	107 130
Kaden en steigers.....	452 525	378 918
Opslaggelegenheden.....	257 235	233 065
Materieel.....	34 283	22 066
Woningen.....	8 215	4 838
Havens en dammen.....	357 190	334 617
(1)	f 1 298 356	f 1 142 849

(1) Dit bedrag is gelijk aan de som van de in staat V voorkomende kolommen a, b en c.

Tot toelichting op

B. BUITENGEWONE (KAPITAALS-) UITGAVEN ad f 907 000 moge strekken:

STAAT VI.

Specificatie voortgezette en nieuwe werken.

No.	Omschrijving.	Geraamd voor 1921.	Toegestaan voor 1920.
I. Voortzetting van:			
1	De bevoering der kade.....	f 25 000	f 25 000
2	De uitbreidingswerken tot de watervoorziening.....	25 000	100 000
3	Baggerwerken tot uitdieping van het havenbassin en ophooging van terreinen.....	450 000	450 000
4	Woningbouw voor het personeel bij de haven.....	25 000	30 000
5	Administratie en toezicht voor nieuwe werken.....	30 000	25 000
6	Aanleg van wegen.....	15 000	15 000
7	Passeraanleg.....	10 000	10 000
8	Inrichten van terreinen voor arbeiderswoningen.....	20 000	75 000
9	Verplaatsing van Inlandsche woningen.....	10 000	10 000
10	Aankoop of onteigening van terreinen.....	—	30 000
11	Onvoorziene uitgaven.....	100 000	100 000
II. Nieuwe werken.			
1	Bouw van een kantoor voor het havenbedrijf.....	60 000	—
2	Aanschaffing van brandblusmaterieel.....	12 000	—
3	Aanschaffing van materieel ten behoeve van den reinigingsdienst.....	10 000	—
4	Aanschaffing van een waterprauw.....	40 000	—
5	Aanschaffing van havenmaterieel.....	50 000	—
6	Aanleg van elektrische leidingen.....	25 000	—
		f 907 000	f 870 000

TOELICHTINGEN.

1. en 2. Vereischen geen toelichting.

3. Eerst in 1920 kon met dit werk een aanvang worden gemaakt. De verkregen specie zal tevens dienen tot ophooging van terreinen.

4. Behoeft geen nadere toelichting.

5. Hiervoor wordt noodig geacht:

1 onderopzichter f 2 700

verder personeel en toezicht 27 300

Totaal f 30 000

6. t/m 9. Behoeven geen nadere toelichting.

10. Voor aankoop of onteigening van terreinen wordt voor 1921 geen bedrag uitgetrokken.

11. Als voor 1920 toegestaan.

1. Van het aangevraagd bedrag van f 60 000 werd eene som van f 50 000 reeds per begrooting 1919 toegestaan, doch wegens personeelgebrek niet verwerkt. Door de stijging der materiaalprijzen wordt thans f 60 000 noodig geacht.

2. In verband met de haven-uitbreiding wordt het beschikbare brandblusmaterieel niet meer voldoende geacht. Voor de aanvulling wordt geraamd f 12 000.

3. Door toename van het verkeer zal het noodig zijn het materieel van den reinigingsdienst uit te breiden met eenige vuilnisbakken (drijvend of rollend). Hiervoor wordt noodig geacht f 10 000.

4. Ten einde bij de voorgenomen uitsluitende verstrekking van water door het havenbedrijf aan strenge hygiënische eischen te kunnen voldoen, is aanschaffing van een waterprauw noodig; de kosten worden geraamd op f 40 000.

5. In verband met de uitbreiding der haven, zal ook dezer outillage moeten worden verbeterd. Voor de aanschaffing van daartoe noodig klein materieel wordt geraamd f 50 000.

6. In verband met de voornemens om het geheele havenemplacement met inbegrip der wegen, elektrisch te verlichten, zullen geleidingen moeten worden aangelegd. De aanschaffing der daartoe benodigde materialen wordt gerekend te zullen kosten f 25 000.

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — STUK 12.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1921.

DEPARTEMENT DER BURGERLIJKE OPENBARE WERKEN.

HAVEN VAN SEMARANG.

TOELICHTING OP DE IN DE BEGROOTING VAN UITGAVEN EN IN DE RAMING
DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

A. GEWONE (BEDRIJFS-) UITGAVEN EN ONTVANGSTEN.

De te verwachten resultaten van het havenbedrijf zijn gevoegd in:

STAAT I.

Begrooting van uitgaven en raming van ontvangsten der haven van Semarang 1921.

Bedrijfsonderdeel.	Bedrijfsuitgaven.	Den Lande verschuldigde		Totaal.	Totaal-generaal.	Bedrijfsonderdeel.	Ontvangsten.
		aflossing.	rente (1).				
Algemeene onkosten.						Havengeld.....	f 70 000
a. Directie.....	f 72 000	—	—	f 72 000			
b. Brandweer.....	9 000	f 1 541	f 2 437	12 978			
c. Onderhoud havens en dammen.....	(2) 355 000	3 712	31 926	390 638			
d. Kantoor- en schrijfbehoeften.....	6 000	—	—	6 000			
e. Transport.....	4 500	—	—	4 500			
f. Telefoon.....	600	—	—	600			
g. Aandeel kosten hoofdbureau.....	(3) 9 000	—	—	9 000			
					f 495 716		
Waterbedrijf.....	20 000	3 030	5 000	28 030	Waterbedrijf.....	40 000	
Electriciteitsbedrijf.....	7 300	303	500	8 103	Electriciteitsbedrijf.....	25 000	
Kade- en steigerbedrijf.....	10 000	6 108	101 518	117 626	Kade- en steigerbedrijf.....	25 000	
Sluisbedrijf.....	4 500	3 180	4 848	12 528	Sluisbedrijf.....	(5) 15 000	
Opslagbedrijf.....	38 000	14 693	85 250	135 943	Opslagbedrijf.....	240 000	
Verhuur materieel.....	20 000	3 006	1 657	24 663	Verhuur materieel.....	30 000	
Passerbedrijf.....	1 000	151	500	1 651	Passerbedrijf.....	5 000	
Grondbedrijf.....	—	—	—	—	Grondbedrijf.....	268 000	
a. Terreinen.....	5 000	(4)	41 020	f 46 020			
b. Wegen.....	5 000	(4)	6 617	11 617			
c. Woningen.....	2 500	2 794	9 250	14 544			
d. Straatverlichting.....	5 000	—	—	5 000			
e. Reinigingsdienst.....	10 000	455	750	11 205			
					88 386		
Werkzaamheden ten laste van derden ter nadere rekening.....	50 000	—	—	50 000	Werkzaamheden ten laste van derden ter nadere rekening.....	57 500	
Overige onderdeelen.....	10 000	—	—	10 000	Overige onderdeelen.....	11 000	
Verlies.....	—	—	—	—		(6) 186 146	
Totaal.....	f 642 400	f 38 973	f 291 273		f 972 646		f 972 646

De indeeling van dezen staat, welke thans voor het eerst wordt ingediend, heeft ten doel de bedragen voor bedrijfs- (exploitatie-) uitgaven, rente en aflossing, welke uit de ontvangsten behooren te worden bestreden, afzonderlijk te doen uitkomen.

- (1) Als rentevoet is aangenomen 5%.
- (2) Hierin is begrepen een bedrag van f 316 264 voor onderhoudsbaggeren.
- (3) De uitgaven voor het hoofdbureau, bestaande uit bezoldigingen personeel (f 126 135) plus 15% verhooging hiervan (f 18 920), bureau- en teekenbehoeften, alsmede telefoonabonnementen, worden geraamd op f 170 000.
- (4) Schuld aan het Land, staande tegenover havenzaken, welke bij deugdelijk onderhoud niet in waarde achteruitgaan (wegen) of als regel in waarde toenemen (terreinen), behoeft niet te worden afgelost.
- (5) De ontvangsten voortspruitende uit dit bedrijf zijn in 1920 nog gebracht onder No. 109 van Hoofdstuk II der middelen.
- (6) Deze haven is gelijk met Tjilatjap het laatst in exploitatie gebracht kunnen worden, het aanvankelijk niet te vermijden verlies zal geleidelijk verdwijnen.

Ter toelichting op de uitgaven moge het navolgende strekken:

De sterkte en bezoldiging van het hogere, op vaste maandwedde dienende bedrijfspersoneel zijn evenals in vorige jaren niet in eene organieke regeling vastgelegd, doch worden jaarlijks in de begrotingsstukken aangegeven en zijn voor het betreffende begrotingsjaar bindend.

Voor sterkte en bezoldiging van het lagere bedrijfspersoneel (klerken, mandoers, havenwachters, enz.) wordt met gemiddelde aantallen en bedragen volstaan.

Het ligt in de bedoeling de bezoldiging van het hogere bedrijfspersoneel in dit begrotingsjaar als volgt te regelen:

Betrekking.	Maandbezoldiging.		Wedde-verhoogingen.			TOELICHTING.
	Laagste.	Hoogste.	Bedrag.	Aantal.	Aard.	
Directeur (1).....	—	—	—	—	—	(1) Als regel zal voor deze betrekking worden aangewezen een Hoofdingenieur of Ingenieur bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken.
Secretaris-boekhouder (3).	f 450	f 600	f 75	2	3 jr.	Wanneer tot bedoelde betrekking wordt benoemd een niet tot dit korps behoorende persoon kan diens bezoldiging vastgesteld worden op den voet van de voor genoemde ambtenaren geldende regeling, met inachtneming van zijn dienstouderdom dan wel van den tijd, gedurende welken hij practisch werkzaam is geweest.
Beheerder (4).....	350	500	75	2	3 jr.	(2) Voor de bekleeders van deze betrekkingen blijven de voor hun korps geldende bezoldigingsregelingen van kracht.
Onderbeheerder (5).....	200	350	25	6	1 jr.	(3) Reproefd zal worden met de aangegeven bezoldiging van den secretaris-boekhouder te voldoen aan den eisch, dat deze betrekking wordt vervuld door een ambtenaar, o. m. bevoegd tot het verifieeren van de bedrijfsboekhouding.
Boekhouder.....	350	500	75	2	2 jr.	(4) De ervaring heeft de noodzaak aangetoond, de bezoldiging van dezen ambtenaar in minimum en maximum met minstens f 100 's maands te verhoogen.
Commies (6).....	200	350	25	6	1 jr.	(5) De ervaring, welke bewezen heeft hoe ulterst moeilijk het is geschikt personeel te vinden voor de vervulling van deze betrekking, dwingt tot eenigszins versnelde toekenning van de regelmatige wedde-verhoogingen; de laagste en hoogste bezoldigingen blijven evenwel ongewijzigd.
Kassier.....	200	300	50	2	2 jr.	(6) De aanvangsbezoldiging is hier f 50 's maands meer dan voor den bureaucommies gesteld, omdat de bedrijfscommies bij de havens ook bedrijfskennis moet bezitten; daarentegen is de maximum-wedde f 50 lager genomen, daar bedrijfscommies in het boekhouderschap en het secretariaat hunne toekomst hebben te zoeken.
Machinist.....	250	350	50	2	2 jr.	(7) Zie toelichting onder (4); de dadelijk noodige verhooging bedraagt hier f 50 's maands.
Electrokundige (7).....	200	300	50	2	2 jr.	
Opzichter (architect) B. O. W. (2).....	—	—	—	—	—	
Opnemer (2).....	—	—	—	—	—	

In het totaal der bedrijfsuitgaven ad f 642 400 voorkomende in staat I, zijn begrepen de volgende uitgaven voor bedrijfspersoneel.

STAAT II.

Betrekking.	Maandwedde.	1920.		1921.	
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.
	<i>vast.</i>				
Directeur.....	f 1500	—	—	1	f 18 000
Secretaris-boekhouder.....	500	—	—	1	6 000
Boekhouder.....	350	—	—	1	4 200
Beheerder.....	375	—	—	1	4 500
Onderbeheerder.....	275	—	—	2	6 600
Commies.....	275	—	—	2	6 600
Kassier.....	250	—	—	1	3 000
Machinist.....	250	—	—	1	3 000
Electrokundige.....	250	—	—	1	3 000
Opzichter (architect) B. O. W.....	525	—	—	1	6 300
Opnemer.....	100	—	—	1	1 200
	<i>gemiddeld.</i>				
Teekenaar.....	f 100	—	—	1	1 200
Leerling-teekenaar.....	35	—	—	3	1 260
Klerk 1ste klasse.....	115	—	—	3	4 140
Klerk 2de klasse.....	60	—	—	3	2 160
Baas.....	150	—	—	3	5 400
Portier.....	125	—	—	2	3 000
Havenwachter 1e klasse.....	75	—	—	3	2 700
Havenwachter 2e klasse.....	50	—	—	3	1 800
Monteur.....	75	—	—	1	900
Kraandrijver.....	40	—	—	12	5 760
Motorist.....	50	—	—	9	5 400
Stoker.....	30	—	—	4	1 440
Lichtdrukker.....	45	—	—	1	540
Serang.....	50	—	—	4	2 400
Sluishelper.....	15	—	—	5	900
Chauffeur.....	50	—	—	1	600
Hoofdmandoer.....	60	—	—	4	2 880
Mandoer.....	40	—	—	5	2 400
Djoeroemoedi.....	60	—	—	5	3 600
Hulpstoommandoer.....	45	—	—	1	540
Matroos.....	30	—	—	17	6 120
Oppasser.....	30	—	—	10	3 600
Waker.....	15	—	—	6	1 080
Koelie.....	25	—	—	90	27 000
Totaal.....		—	—	209	f 149 220

Deze staat geeft de eerste samenstelling en bezoldigingsregeling van het bedrijfspersoneel der haven van Semarang.

Vergelijkende staten III en IV kunnen voor deze haven uit den aard der zaak eerst bij de begroting van 1922 worden overgelegd.

Van de uitgaven genoemd onder aflossing en rente wordt nog de volgende detaillering verstrekt:

STAAT V.

Splitsing van de kapitaalrekening.

Aflossingster- min in ja- ren.	Schuld aan het Land 31 Dec. 1918.	Geraamde ver- meerdering 1919.	Aflossingsper- centage.	Geraamde aflos- sing 1919.	a. Geraamde schuld aan het Land 31 Dec. 1919.	b. Geraamde vermeer- dering 1920.	Aflossingsper- centage.	Geraamde aflossing 1920.	Geraamde schuld aan het Land 31 Dec. 1920.	c. Geraam- de ver- meerde- ring 1921.	Aflossingsper- centage.	Geraamde aflossing 1921.	Geraamde schuld aan het Land 31 Dec. 1921.
10					f 36 000	—	7.95	f 2 862	f 33 138	—	8.35	f 3 006	f 30 132
20					—	—	—	—	—	f 150 000	—	—	150 000
"					26 540	—	3.03	804	25 736	—	3.18	844	24 892
"					—	f 23 000	—	—	23 000	—	3.03	697	22 303
"					62 000	—	3.03	1 879	60 121	—	3.18	1 972	58 149
"					—	15 000	—	—	15 000	—	3.03	455	14 545
"					—	10 000	—	—	10 000	—	3.03	303	9 697
"					100 000	—	3.03	3 030	96 970	—	3.18	3 180	93 790
"					—	100 000	—	—	100 000	—	3.03	3 030	96 970
"					—	—	—	—	—	25 000	—	—	25 000
30					—	185 000	—	—	185 000	—	1.51	2 794	182 206
"					—	10 000	—	—	10 000	—	1.51	151	9 849
40					1 154 600	—	0.83	9 583	1 145 017	—	0.87	10 045	1 134 972
"					—	560 000	—	—	560 000	—	0.83	4 648	555 352
"					—	—	—	—	—	115 000	—	—	115 000
60					2 036 060	—	0.28	5 701	2 030 359	—	0.30	6 108	2 024 251
"					580 000	—	0.28	1 624	578 376	—	0.30	1 740	576 636
"					474 400	—	—	—	474 400	—	—	—	474 400
"					—	346 000	—	—	346 000	—	—	—	346 000
"					22 340	—	—	—	22 340	—	—	—	22 340
"					—	110 000	—	—	110 000	—	—	—	110 000
"					—	—	—	—	—	25 000	—	—	25 000
					f 4 491 940	f 1 359 000		f 25 483	f 5 825 457 (1)	f 315 000		f 38 973 (2)	f 6 101 484

De indeeling heeft ten doel de toeneming van het aflossingsbestanddeel der annuïteiten (rente + aflossing) overzichtelijk te doen uitkomen.

(1) 5% van dit bedrag komt overeen met het totaal der kolom „rente” van staat I ad f 291 273.

(2) Dit bedrag komt overeen met het totaal der kolom „aflossing” van staat I.

Door het bovenstaande zijn alle kolom-totalen van staat I toegelicht; de navolgende specificatie geeft ten slotte aan hoe het oorspronkelijk in de haven gestoken kapitaal en het saldo-kapitaal onder 31 December 1921 is te splitsen over de verschillende bedrijfsonderdeelen.

Bedrijfsonderdeel.	Splitsing.	
	Oorspronkelijk kapitaal.	Saldo kapitaal onder 31 December 1921.
Brandweer.....	f 62 000	f 58 148
Kantoor directie.....	74 540	72 196
Watervoorziening.....	100 000	96 970
Electrische installatie.....	10 000	9 697
Kaden en steigers.....	2 036 060	2 024 252
Opslaggelegenheden.....	1 829 600	1 805 307
Materiëel.....	186 000	180 134
Terreinen en wegen.....	977 740	977 740
Woningen.....	185 000	182 206
Straatverlichting.....	15 000	14 545
Havens en dammen.....	580 000	576 660
Passers.....	10 000	9 849
Sluis.....	100 000	93 780
	f 6 165 940 (1)	f 6 101 484

(1) Dit bedrag is gelijk aan de som van de in staat V voorkomende kolommen a, b en c.

Tot toelichting op:

B. BUITENGEWONE (KAPITAALS-) UITGAVEN

ad f 320 000 moge strekken:

STAAT VI.

Specificatie voortgezette en nieuwe werken.

No.	Omschrijving.	Geraamd voor 1921.	Toegestaan voor 1920.
I. Voortzetting van:			
1	den bouw van hangars en entrepôts.....	—	f 270 000
2	aanleg van wegen op het haventerrein.....	f 25 000	f 40 000
3	ophooging van terreinen.....	100 000	160 000
4	inrichting van een zanddepôt.....	—	75 000
5	passerloodsen.....	—	10 000
6	administratie en toezicht nieuwe werken.....	25 000	94 800
7	onvoorziene uitgaven.....	100 000	—
II. Nieuwe werken.			
1	Bouw van een pakhuis voor licht ontvlambare stoffen.....	40 000	—
2	Aanvang der werkzaamheden tot den bouw van een zeehaven te Semarang.....	Memorie.	—
3	Opstelling van 4 elektrische portaalkranen. (1).....	30 000	—
Totaal.....		f 320 000	f 649 800

(1) Uitgaven in Nederland f 200 000.

TOELICHTING.

I.

1. Voor 1921 bestaat aan dezen bouw geen behoefte.
2. De uitbreiding van het wegennet volgt die der haven.
3. Met de ophooging van terreinen om en nabij de haven moet geregeld worden voortgegaan.
4. en 5. Voor 1921 bestaat hieraan geen verdere behoefte.
6. Noodig wordt geraamd:

1 Ingenieur 3e kl.	f 6 600
1 Architect	9 300
Overig personeel en toezicht	9 100

Totaal f 25 000

7. Voor de uitvoering van werken welke niet zijn te voorzien maar die in den loop van het jaar kunnen noodig blijken wordt geraamd f 100 000.

II.

1. In verband met de gebleken behoefte zal in 1921 moeten worden overgegaan tot den bouw van een pakhuis voor lichtontvlambare stoffen aan de haven te Semarang.

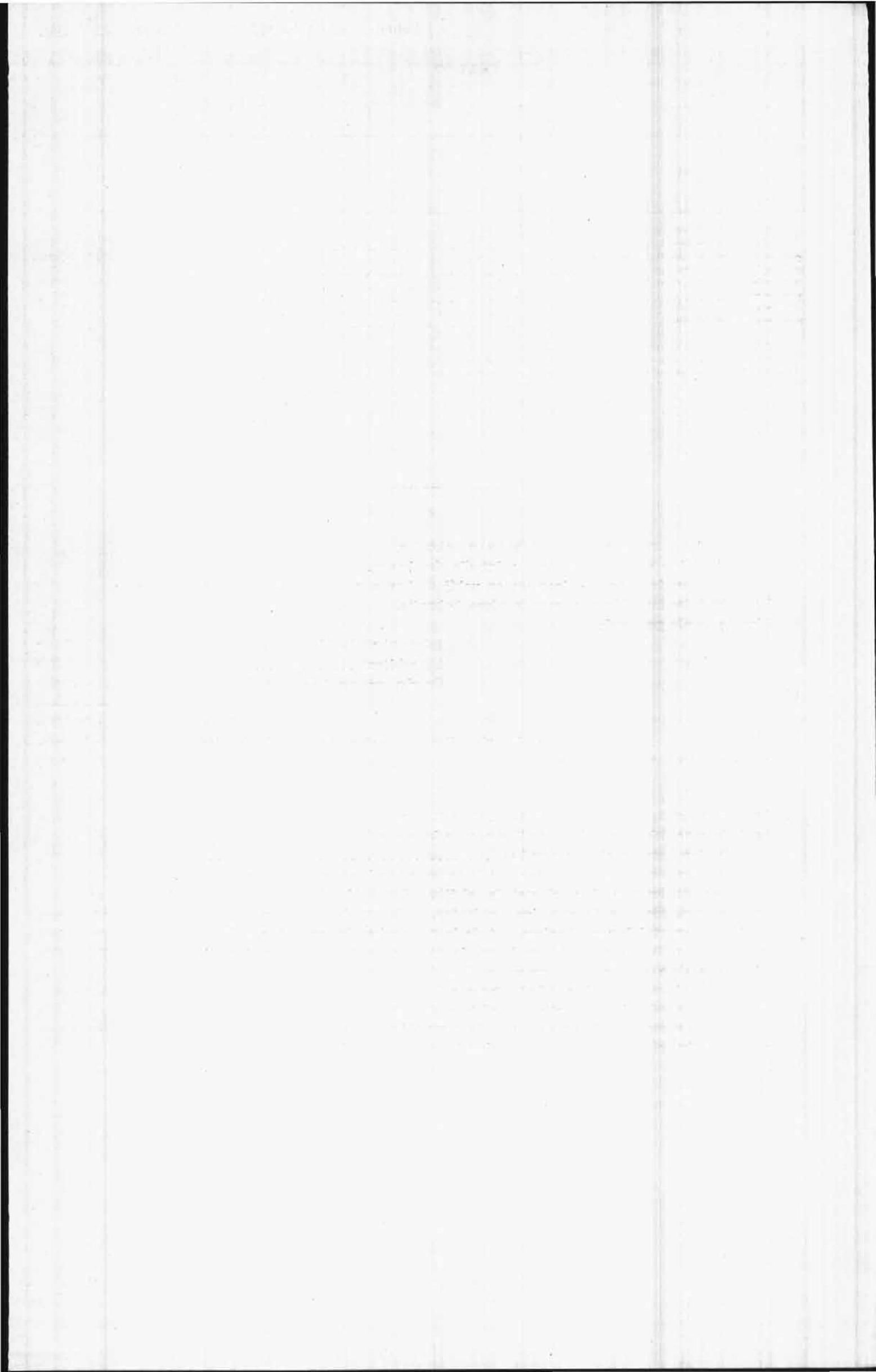
De kosten daarvan zijn geraamd op f 40 000.

2. Aanvang der werkzaamheden voor den bouw eener zeehaven te Semarang.

De ten aanzien van dit werk met de talrijke belanghebbenden gevoerde besprekingen, de verzamelde gegevens, zoomede de gunstige resultaten, verkregen bij het baggeren van een proefgeul in zee, hebben de overtuiging geschonken, dat de in een doelmatig ingerichte zeehaven ter plaatse te steken kapitalen, handel, scheepvaart en industrie van zoodanig groot nut zullen zijn, dat rendabiliteit der nieuwe werken op den duur verzekerd kan worden geacht.

Het geheele werk wordt geschat ongeveer f 20 000 000 à f 25 000 000 te zullen kosten, later met inbegrip van volledige uitrusting, koeliekampongs enz. wellicht f 30 000 000.

Daar het gemeld overleg zoowel met Spoorweg-Maatschappijen als met de gemeente Semarang nog niet is beëindigd wordt deze post opgebracht voor "memorie".

VOLKSRAAD.
EERSTE GEWONE ZITTING 1920.
ONDERWERP I — STUK 13.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1921.

DEPARTEMENT DER BURGERLIJKE OPENBARE WERKEN.

HAVEN VAN TJILATJAP.

TOELICHTING OP DE IN DE BEGROOTING VAN UITGAVEN EN IN DE RAMING
DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

A. GEWONE (BEDRIJFS-) UITGAVEN EN ONTVANGSTEN.

De te verwachten resultaten van het havenbedrijf zijn gevoegd in:

STAAT I.

Begrooting van uitgaven en raming van ontvangsten der haven van Tjilatjap 1921.

Bedrijfsonderdeel.	Bedrijfsuitgaven.	Den Lande verschuldigde		Totaal.	Totaal generaal.	Bedrijfsonderdeel.	Ontvangsten.
		aflossing.	rente (1).				
Algemeene onkosten.						Havengeld.....	f 30 000
a. Directie.....	f 46 000	—	—	f 46 000			
b. Brandweer.....	1 000			1 000			
c. Onderhoud haven.....	(2) 20 000	f 2 948	f 2 349	25 297			
d. Kantoor- en schrijfbehoeften.....	5 000	—	—	5 000			
e. Transport.....	1 200	—	—	1 200			
f. Telefoon.....	600	—	—	600			
g. Aandeel kosten hoofdbureau.....	(3) 9 000	—	—	9 000			
					f 88 097		
Waterbedrijf.....	8 000	1 991	511	10 502	10 502	Waterbedrijf.....	15 000
Kade- en steigerbedrijf....	10 000	15 440	14 395	39 835	39 835	Kade- en steigerbedrijf....	50 000
Opslagbedrijf.....	10 000	11 798	11 238	33 036	33 036	Opslagbedrijf.....	60 000
Verhuur materieel.....	8 000	3 358	1 185	12 543	12 543	Verhuur materieel.....	12 000
Grondbedrijf.....	—	—	—	—	—	Grondbedrijf.....	44 000
a. Terreinen.....	3 000	(4)	14 875	17 875			
b. Wegen.....	12 000	(4)	1 600	13 600			
c. Woningen.....	1 500	566	231	2 297			
d. Straatverlichting.....	800	—	—	800			
e. Reinigingsdienst.....	600	—	—	600			
					35 172		
Werkzaamheden ten laste van derden ter nadere verrekening.....	50 000	—	—	50 000	50 000	Werkzaamheden ten laste van derden ter nadere verrekening.....	57 500
Overige onderdeelen.....	1 500	—	—	1 500	1 500	Overige onderdeelen.....	2 500
Winst.....	315	—	—	315	315		
Totaal.....	f 188 515	f 36 101	f 46 384		f 271 000		f 271 000

De indeeling van dezen staat, welke thans voor het eerst wordt ingediend, heeft ten doel de bedragen voor bedrijfs- (exploitatie-) uitgaven, rente en aflossing, welke uit de ontvangsten behooren te worden bestreden, afzonderlijk te doen uitkomen.

(1) Als rentevoet is aangenomen 5%.

(2) Hierin is geen bedrag begrepen voor onderhoudsbaggeren, daar het daarvoor in aanmerking komende havengedeelte te voren nog moet worden verdiept.

(3) De uitgaven voor het hoofdbureau, bestaande uit bezoldigingen personeel (f 126 135) plus 15% verhooging hiervan (f 18 920), bureau- en teekenbehoefden alsmede telefoonabonnementen, worden geraamd op f 170 000.

(4) Schuld aan het Land, staande tegenover havenzaken, welke bij deugdelijk onderhoud niet in waarde achteruitgaan (wegen) of als regel in waarde toenemen (terreinen), behoeft niet te worden afgelost.

Ter toelichting op de uitgaven moge het navolgende strekken:

De sterkte en bezoldiging van het hogere, op vaste maandwedde dienende bedrijfspersoneel zijn evenals in vorige jaren niet in eene organieke regeling vastgelegd en zijn voor het betreffende begrotingsjaar bindend. Voor sterkte en bezoldiging van het lagere bedrijfspersoneel (klerken, mandoers, havenwachters, enz.) wordt met gemiddelde aantallen en bedragen volstaan.

Het ligt in de bedoeling de bezoldiging van het hogere bedrijfspersoneel in dit begrotingsjaar als volgt te regelen:

Betrekking.	Maandbezoldiging.		Wedde-verhoogingen.			TOELICHTING.
	Laagste.	Hoogste.	Bedrag.	Aantal.	Aard.	
Directeur (1).....	—	—	—	—	—	(1) Als regel zal voor deze betrekking worden aangewezen een Hoofd-ingenieur of ingenieur bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken.
Secretaris-boekhouder (3)..	f 450	f 600	f 75	2	3 jr.	Wanneer tot bedoelde betrekking wordt benoemd een niet tot dit korps behoorend persoon, kan diens bezoldiging vastgesteld worden op den voet van de voor genoemde ambtenaren geldende regeling met inachtneming van zijn dienstouderdom dan wel van den tijd, gedurende welken hij practisch werkzaam is geweest.
Beheerder (4).....	350	500	75	2	3 jr.	(2) Voor de bekleeders van deze betrekkingen blijven de voor hun korps geldende bezoldigingsregelingen van kracht.
Onderbeheerder (5).....	200	350	25	6	1 jr.	(3) Beproefd zal worden met de aangegeven bezoldiging van den secretaris-boekhouder te voldoen aan den eisch, dat deze betrekking wordt vervuld door een ambtenaar, o. m. bevoegd tot het verifiëren van de bedrijfsboekhouding.
Adjunct-boekhouder.....	250	350	25	4	1 jr.	(4) De ervaring heeft de noodzaak aangetoond de bezoldiging van dezen ambtenaar in minimum en maximum met minstens f 100 's maands te verhoogen.
Commies (6).....	200	350	25	6	1 jr.	(5) De ervaring, welke bewezen heeft hoe uiterst moeilijk het is geschikt personeel te vinden voor de vervulling van deze betrekking, dwingt tot eenigzins versnelde toekenning van de regelmatige wedde-verhoogingen; de laagste en hoogste bezoldigingen blijven evenwel ongewijzigd.
Kassier.....	200	300	50	2	2 jr.	(6) De aanvangsbezoldiging is hier f 50 's maands meer dan voor den bureaucommies gesteld, omdat de bedrijfscommies bij de havens ook bedrijfskennis moet bezitten; daarentegen is de maximum-wedde f 50 lager genomen, daar bedrijfscommies in het boekhouderschap en het secretariaat hunne toekomst hebben te zoeken.
Machinist.....	250	350	50	2	2 jr.	(7) Zie toelichting onder (4); de dadelijk noodige verhooging bedraagt hier f 50 's maands.
Electrokundige (7).....	200	300	50	2	2 jr.	
Opzichter (architect) B. O. W. (2).....	—	—	—	—	—	
Opnemer (2).....	—	—	—	—	—	

In het totaal der bedrijfsuitgaven ad f 188 200 voorkomende in staat I, zijn begrepen de volgende uitgaven voor bedrijfspersoneel.

STAAT II.

Betrekking.	Maandwedde.	1920.		1921.	
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.
<i>vast.</i>					
Directeur.....	f 625	—	—	1	f 7 500
Secretaris-boekhouder.....	450	—	—	1	5 400
Adjunct-boekhouder.....	250	—	—	1	3 000
Beheerder.....	300	—	—	1	3 600
Onderbeheerder.....	275	—	—	1	3 300
Commies.....	275	—	—	1	3 300
Kassier.....	250	—	—	1	3 000
Machinist.....	250	—	—	1	3 000
Opzichter (architect) B. O. W.....	250	—	—	1	3 000
Opnemer.....	100	—	—	1	1 200
<i>gemiddeld.</i>					
Teekenaar.....	f 100	—	—	1	1 200
Leerling-teekenaar.....	35	—	—	3	420
Klerk 1e klasse.....	115	—	—	2	4 140
Klerk 2e klasse.....	60	—	—	2	1 440
Baas.....	150	—	—	2	3 600
Portier.....	125	—	—	1	1 500
Havenwachter 1e klasse.....	75	—	—	2	1 800
Havenwachter 2e klasse.....	50	—	—	2	1 200
Monteur.....	75	—	—	1	900
Motorist.....	50	—	—	4	2 400
Lichtdrukker.....	45	—	—	1	540
Chauffeur.....	50	—	—	1	600
Hoofdmandoer.....	60	—	—	2	1 440
Mandoer.....	40	—	—	5	2 400
Matroos.....	30	—	—	3	1 080
Oppasser.....	30	—	—	2	720
Waker.....	30	—	—	2	720
Koelie.....	25	—	—	30	9 000
Totaal.....	—	—	—	76	f 71 400

De staat geeft de eerste samenstelling en bezoldigingsregeling van het bedrijfspersoneel der haven van Semarang.

Vergelijkende staten III en IV kunnen voor deze haven uit den aard der zaak eerst bij de begrooting van 1922 worden overgelegd.

Van de uitgaven genoemd onder aflossing en rente wordt nog de volgende detaillering verstrekt:

STAAT V.

Splitsing van de kapitaalrekening.

Aflossingsstermijn, in jaren.	Schuld aan het Land 31 Dec. 1917	Vernoeding 1918.	Aflossingsperce-n-tage.	Aflossing 1918.	Schuld aan het Land 31 Dec. 1918.	Geraamde vermeer-dering 1919.	Aflossingsperce-n-tage.	Aflossing 1919.	Geraamde schuld aan het Land 31 Dec. 1919.	Geraamde vermeer-dering 1920.	Aflossingsperce-n-tage.	Geraamde aflossing 1920.	Geraamde schuld aan het Land 31 Dec. 1920.	Geraamde vermeer-dering 1921	Aflossingsperce-n-tage.	Geraamde aflossing 1921.	Geraamde schuld aan het Land 31 Dec. 1921.
1	f 40 000	100	f 40 000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	3 600	31.72	1 142	f 2 458	33.30	f 1 199	f 1 259	34.98	f 1 259	—	—	—	—	—	—	—	—
"	600	31.72	190	410	33.30	200	210	34.98	210	—	—	—	—	—	—	—	—
"	7 000	31.72	2 230	4 780	33.30	2 831	2 449	34.98	2 449	—	—	—	—	—	—	—	—
"	2 500	31.72	793	1 707	33.30	833	874	34.98	874	—	—	—	—	—	—	—	—
5	900	18.10	163	737	19. —	171	568	19.95	186	f 886	20.95	f 189	f 197	—	—	—	—
"	2 500	18.10	453	2 047	19. —	475	1 572	19.95	499	1 073	20.95	524	549	—	—	—	—
"	650	18.10	118	532	19. —	124	408	19.95	130	378	20.95	136	142	—	—	—	—
"	250	18.10	45	205	19. —	48	157	19.95	50	107	20.95	52	55	—	—	—	—
"	100	18.10	18	82	19. —	19	63	19.95	21	43	20.95	21	22	—	—	—	—
"	6 000	18.10	1 066	4 914	19. —	1 140	3 774	19.95	1 197	2 577	20.95	1 257	1 320	—	—	—	—
"	400	18.10	72	328	19. —	76	252	19.95	80	172	20.95	84	88	—	—	—	—
10	150	7.95	12	138	8.35	13	125	8.77	13	112	9.20	14	98	—	—	—	—
"	6 000	7.95	477	5 523	8.35	501	5 022	8.77	526	4 496	9.20	562	3 944	—	—	—	—
"	45 000	7.95	3 578	41 422	8.35	3 758	37 084	8.77	3 947	39 717	9.20	4 140	29 577	—	—	—	—
"	9 000	7.95	716	8 284	8.35	752	7 532	8.77	789	6 743	9.20	828	5 915	—	—	—	—
"	18 000	7.95	1 431	16 569	8.35	1 503	15 066	8.77	1 579	13 487	9.20	1 656	11 831	—	—	—	—
"	130 000	7.95	10 335	119 665	8.35	10 855	108 810	8.77	11 401	97 409	9.20	11 940	85 449	—	—	—	—
"	10 000	7.95	795	9 205	8.35	885	8 370	8.77	877	7 433	9.20	930	6 573	—	—	—	—
"	3 000	7.95	239	2 761	8.35	251	2 510	8.77	263	2 247	9.20	276	1 971	—	—	—	—
"	16 000	7.95	1 272	14 728	8.35	1 336	13 392	8.77	1 403	11 989	9.20	1 472	10 517	—	—	—	—
"	2 400	7.95	191	2 209	8.35	200	2 009	8.77	210	1 739	9.20	221	1 578	—	—	—	—
15	55 000	4.63	2 547	52 453	4.87	2 679	49 774	5.11	2 811	46 963	5.31	2 948	44 015	—	—	—	—
"	6 000	4.63	278	5 722	4.87	292	5 430	5.11	307	5 123	5.31	322	4 801	—	—	—	—
"	1 200	4.63	56	1 144	4.87	58	1 086	5.11	61	1 035	5.31	64	961	—	—	—	—
20	30 000	3.02	906	29 094	3.18	954	28 140	3.33	990	27 141	3.50	1 050	26 091	—	—	—	—
"	18 000	3.02	544	17 456	3.18	574	16 884	3.33	599	16 285	3.50	630	15 655	—	—	—	—
25	76 000	2.10	1 536	74 464	2.29	1 672	72 732	2.31	1 756	70 976	2.43	1 847	69 129	—	—	—	—
"	60 000	2.10	1 250	58 740	2.29	1 320	57 420	2.31	1 386	56 034	2.43	1 458	54 576	—	—	—	—
30	200 000	1.51	3 039	196 960	1.58	3 160	198 820	1.66	3 320	190 500	1.74	3 480	187 020	—	—	—	—
"	67 000	—	—	67 000	—	—	67 000	—	—	67 000	—	—	67 000	—	—	—	—
"	230 500	—	—	230 500	—	—	230 500	—	—	230 500	—	—	230 500	—	—	—	—
"	32 000	—	—	32 000	—	—	32 000	—	—	32 000	—	—	32 000	—	—	—	—
	f 1 079 750		f 75 553	f 1 004 197			f 37 327	f 968 870				f 39 195	f (1) 927 675			f (2) 36 101	f 891 574

De indeeling heeft ten doel de toeneming van het aflossingsbestanddeel der annuïteiten (rente + aflossing) overzichtelijk te doen uitkomen.

- (1) 5% van dit bedrag komt overeen met het totaal der kolom „rente" van staat I ad f 46 384.
- (2) Dit bedrag komt overeen met het totaal der kolom „aflossing" van staat I.

Door het bovenstaande zijn alle kolom-totalen van staat I toegelicht; de navolgende specificatie geeft ten slotte aan hoe het oorspronkelijk in de haven gestoken kapitaal en het saldo-kapitaal onder 31 December 1921 is te splitsen over de verschillende bedrijfsonderdeelen.

Bedrijfsonderdeel	Splitsing	
	Oorspronkelijk kapitaal.	Saldo-kapitaal onder 31 December 1921.
Brandweer.....	f 55 000	f 44 032
Watervoorziening.....	22 650	8 225
Kaden en steigers.....	370 000	272 460
Opslaggelegenheden.....	261 100	212 961
Materieel.....	35 350	20 342
Woningen.....	6 150	4 054
Terreinen en wegen.....	329 500	329 500
Tot.al.....	f 1 079 750	f 891 574

Tot toelichting op

B. BUITENGEWONE (KAPITAALS-) UITGAVEN

ad f 1 255 000 moge strekken:

STAAT VI.

Specificatie voortgezette en nieuwe werken.

No.	Omschrijving.	Geraamd voor 1921.	Toegestaan voor 1920.
I. Voortzetting van:			
1	den bouw van een hoogreservoir met bijkomende werken	f 40 000	f 50 000
2	den bouw van een kademuur.....	1 000 000	750 000
3	opstelling van elektrische portaalkranen.....	(1) 40 000	15 000
4	aankoop van terreinen	100 000	100 000
5	uitbetalingen aan derden ter nadere verrekening.....	—	50 000
6	administratie en toezicht op nieuwe werken.....	25 000	25 000
7	onvoorzlene uitgaven.....	50 000	50 000
II. Nieuwe werken.			
	Nihil	—	—
Totaal.....		f 1 255 000	f 1 040 000

TOELICHTING.

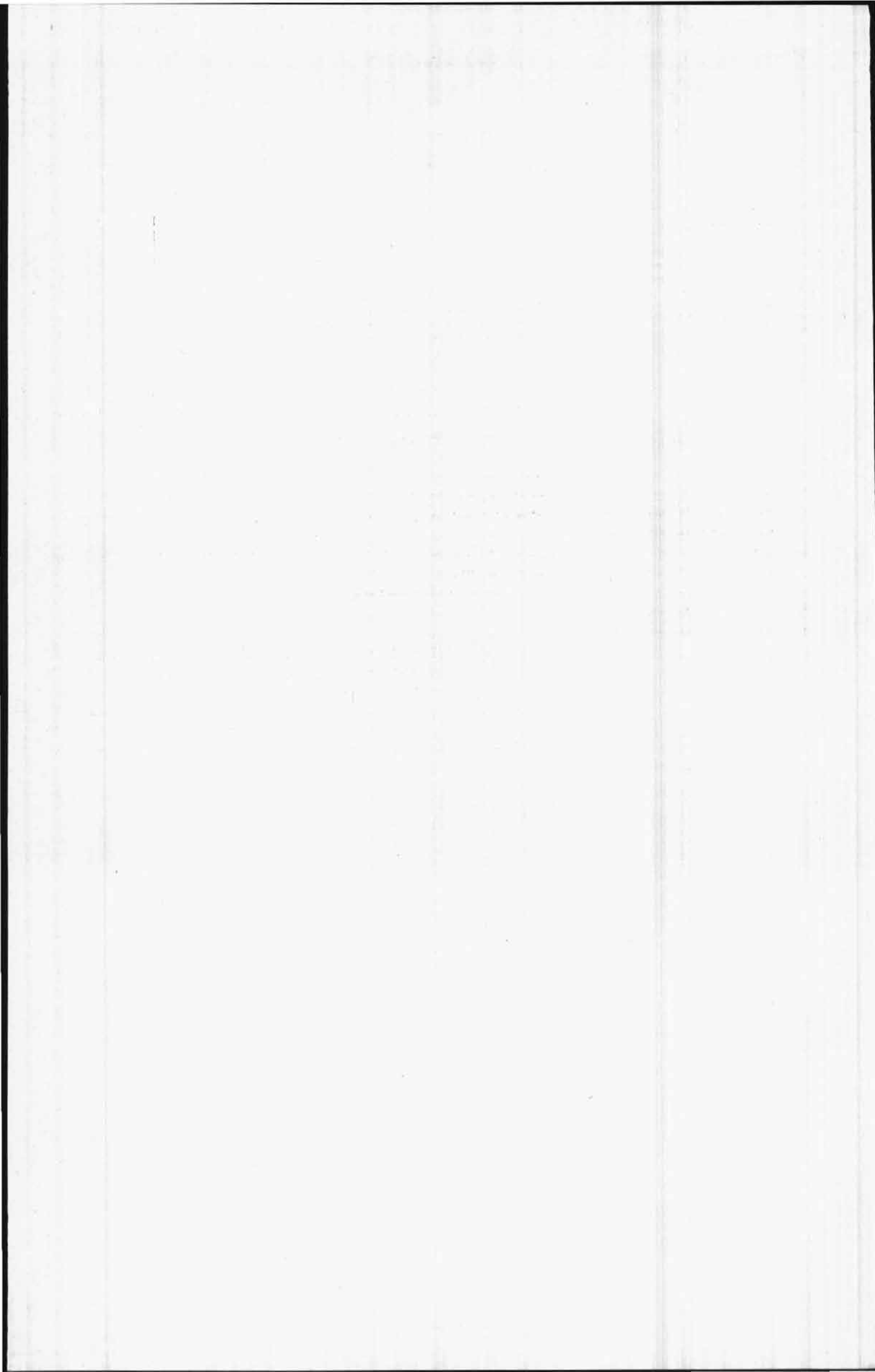
1. Van het voor 1920 uitgetrokken bedrag zal wegens gebrek aan personeel slechts f 10 000 verwerkt zijn.
2. Wegens gebrek aan personeel kon dit werk tot nu toe niet ter hand worden genomen als gewenscht, zoodat de gelden voor het overgrootste gedeelte niet zullen worden verwerkt. In 1921 zal de uitvoering zoo krachtig mogelijk worden voortgezet.
3. Evenals in 1920 wordt gerekend op de opstelling van elektrische kranen bedoeld bij Hoofdstuk I der begrooting voor de noodzakelijke verbetering der outillage van de haven.
4. Evenals in 1920 wordt gerekend op den aankoop van terreinen.
5. Hiermede wordt niet voortgegaan.
6. Hiervoor wordt noodig geacht:

1 Ingenieur	f 6 600
2 Opzichters	9 600
Overig personeel	8 800

Totaal f 25 000

7. Evenals in 1920 wordt een bedrag uitgetrokken voor de uitvoering van werken, welke niet zijn te voorzien en toch dringend noodig zijn.

(1) Uitgaven in Nederland f 200 000.

VOLKSRAAD.
EERSTE GEWONE ZITTING 1920.
ONDERWERP I — STUK 14.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1921.

DEPARTEMENT DER BURGERLIJKE OPENBARE WERKEN.

GEZAMENLIJKE KLEINE HAVENS IN DEZE GEWESTEN.

TOELICHTING OP DE IN DE BEGROOTING VAN UITGAVEN EN IN DE RAMING
DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

A. GEWONE (BEDRIJFS-) UITGAVEN EN ONTVANGSTEN.

De te verwachten resultaten van het havenbedrijf zijn gevoegd in:

STAAT I.

Begrooting van uitgaven en raming van ontvangsten der kleine havens in deze gewesten 1921.

Bedrijfsonderdeel.	Bedrijfsuitgaven.	Totaal-generaal.	Bedrijfsonderdeel.	Ontvangsten.
Algemeene onkosten.			Havengeld.....	f 670 000
a. Beheer.....	f (1) 138 000			
b. Brandweer.....	20 000			
c. Onderhoud havens en dammen.....	(2) 588 626			
d. Kantoor- en schrijfbehoeften.....	20 000			
e. Transport.....	10 000			
f. Telefoon.....	5 000			
g. Aandeel kosten hoofdbureau.....	(3) 57 000			
		f 833 626		
Waterbedrijf.....	f 20 000	(1) 20 000	Waterbedrijf.....	30 000
Kade- en steigerbedrijf.....	20 000	(1) 20 000	Kade- en steigerbedrijf.....	40 000
Opslagbedrijf.....	40 000	(1) 40 000	Opslagbedrijf.....	95 000
Verhuur materieel.....	15 000	(1) 15 000	Verhuur materieel.....	10 000
Grondbedrijf.....	—	—	Grondbedrijf.....	135 000
a. Terreinen.....	15 000			
b. Wegen.....	30 000			
c. Woningen.....	15 000			
d. Straatverlichting.....	15 000			
e. Reinigingsdienst.....	8 000			
		(1) 83 000		
Werkzaamheden ten laste van derden ter na- dere verrekening.....	f 300 000	300 000	Werkzaamheden ten laste van derden ter na- dere verrekening.....	345 000
Overige onderdeelen.....	30 000	30 000	Overige onderdeelen.....	15 000
Verlies.....	—	—		1 026
Totaal.....	f 1 341 626	f 1 341 626		f 1 341 626 (4)

Daar de inventarisatie van de havenzaken, behoorende tot de 524 kleine havens, waarmede het Havenwezen reeds bemoeienis heeft, eerst in den loop van 1920 kan gereed komen, zijn de bedragen voor aflossing en rente nog niet ingevuld kunnen worden en dragen de ingevulde bedragen een globaal karakter.

(1) In dit bedrag en in de aangegeven bedragen voor de uitgaven ten laste van de bedrijfsonderdeelen der kleine havens is begrepen een globale post van f 150 000 tot bezoldiging van het voor deze havens benodigde bedrijfsperoneel.

Bij de bepaling van dezen post is met de volgende omstandigheden rekening gehouden:

- a. Kleine havens van zulk eene beteekenis, dat de wenschelijkheid van adviezen eener Commissie van Bijstand wordt beaamd, komen onder leiding van een zelfstandig beheerder op eene bezoldiging verband houdende met die van de vervullers van gelijknamige betrekkingen bij de groote havens.
- b. Kleine havens van mindere beteekenis komen onder leiding van een beheerder, die dit ambt onder toekenning van eene toelage van hoogstens f 200 's maands en na verkregen toestemming van het betrokken diensthoofd vervult nevens zijne eigen functie (havenmeester, douane-ambtenaar, enz.).

Dezen beheerders wordt naar gelang van de beteekenis der betreffende haven aangevuld, bedrijfsperoneel toegevoegd en eventueel fondsen voor kantoor- en schrijfbehoeften alsmede voor transport en telefoon ter beschikking gesteld.

Op deze bases wordt het bedrijfsperoneel der kleine havens in snel tempo georganiseerd en zal bij de volgende begrooting een staat II, gevende zijne samenstelling en bezoldiging, kunnen worden tegemoet gezien.

(2) Hierin zijn begrepen de volgende bedragen voor onderhoudsbaggeren:

Batavia.....	f 143 170
Cheribon.....	79 848
Indramajoe.....	20 278
Tegal.....	59 388
Pekalongan.....	59 388
Menado.....	16 554

f 378 626

(3) De uitgaven voor het hoofdbureau, bestaande uit bezoldigingen personeel (f 126 135) plus 15% verhooging hiervan (f 18 920), bureau- en teekenbehoeften alsmede telefoonabonnementen, worden geraamd op f 170 000.

(4) Het totaal der ontvangsten ad f 1 340 000 komt geheelten bate van Hoofdstuk II der middelen.

Vergelijkende staten III en IV en de splitsing van de kapitaalrekening (staat V) kunnen voor de kleine havens uiteraard eerst bij de begrooting van 1922 worden overgelegd.

Tot toelichting op

B. BUITENGEWONE (KAPITAALS-) UITGAVEN

ad f 2 037 000 moge strekken:

STAAT VI.

Specificatie voortgezette en nieuwe werken.

No.	OMSCHRIJVING.	Geraamd voor 1921.	Toegestaan voor 1920.
I. Voortzetting van:			
1	Bouw van een recherche-kantoor met opslag- en verificatieloods te Sibolga (residentie Tapanoei)	f 80 000	f 45 000
2	Vermeerdering der opslagruimte in de loodsen te Telok Niboeng (Gouvernement Oostkust van Sumatra)	50 000	50 000
3	Bouw van een aanlegsteiger met gebouwen voor den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen te Djambi (residentie Djambi)	30 000	22 000
4	Bouw van vlotten en vlotsteigers met loopbruggen voor prauwen te Palembang (residentie Palembang)	200 000	100 000
5	„Verbeteren der haventoestanden te Amboina” (residentie Amboina)	25 000	25 000
6	Het verbeteren van de haventoestanden te Menado	350 000	—
7	Bouw van een kantoor voor den Ontvanger der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, tevens fd. havenmeester, met verificatieloods en opslagloods te Pabean Singaradja (residentie Bali en Lombok)	20 000	20 000
8	Het aanbrengen van verbeteringen en vernieuwingen aan den steiger te Ampenan (residentie Bali en Lombok)	20 000	10 000
9	De onderzoekingen e. q. aanvang der uitvoering van het werk „verbetering van den toegangsweg Palembang-zee”	300 000	500 000
10	Het maken van een vluchthaven voor prauwen en het verbeteren van het havenemplacement te Pabean-Singaradja (residentie Bali en Lombok)	50 000	—
11	Steigerbouw te Koepang (residentie Timor en Onderhoorigheden)	50 000	50 000
12	Het aanleggen, oprichten, vernieuwen, verbeteren of vergrooten van werken behorende tot het havenwezen (daaronder begrepen het opnemen van vaarwaters in verband met de uitvoering van baggerwerken (werken van geringen omvang)	(1) 800 000	390 000
13	Aanleg van een visschershaven te Sarang (residentie Rembang)	—	100 000
14	Bouw van een opslagloods te Palembang (residentie Palembang)	—	100 000
15	Uitbaggering van de haven te Pangkal Balam (residentie Banka en Onderhoorigheden)	—	50 000
16	Aanleg van een visschershaven te Pasongsongan (residentie Madoera)	—	50 000
II. Nieuwe werken.			
1	Het aanbrengen van een verrijdbare draaikraan van 12 ton hefvermogen met mechanische aandrijving over den steiger aan den nieuwen boom, met het versterken van den onderbouw van den steiger te Palembang	(2) 5 000	—
2	Vernieuwing van de Plantar bij den vischpasser Tandjoeng Pinang (residentie Riouw en Onderhoorigheden)	57 000	—
Totaal		f 2 037 000	f 1 512 000

TOELICHTING.

I.

- De totale kosten zijn thans geraamd op f 110 000, waarvan in 1920 te verwerken f 30 000.
- De totale kosten zijn geraamd op f 100 000, waarvan in 1920 te verwerken f 50 000.
- De totale kosten zijn geraamd op f 52 000, wegens het wachten op de resultaten der verbeteringen in de Batanghari zal in 1920 niet meer dan f 22 000 worden verwerkt.
- De totale kosten zijn geraamd op f 300 000, wegens het wachten op de resultaten der waarnemingen in de Moesirivier zal in 1920 niet meer dan f 100 000 worden verwerkt.
- De totale kosten zijn thans geraamd op f 485 000 oorspronkelijk op f 460 000, welk bedrag in 1920 zal worden verwerkt.
- De totale kosten zijn thans geraamd op f 600 000, wegens de veel grootere hoeveelheden steen in de dammen te verwerken, oorspronkelijk op f 350 000, waarvan tot ultimo 1920 te verwerken f 250 000. De rendabiliteit blijft verzekerd.
- De totale kosten zijn geraamd op f 50 000, waarvan in 1920 te verwerken f 30 000.
- De totale kosten zijn geraamd op f 61 000, waarvan tot ultimo 1920 te verwerken f 41 000.
- De totale kosten zijn geraamd op f 500 000, van de resultaten hangt af of voor de verdere uitvoering nog f 500 000 dan wel f 1 à f 1½ miljoen noodig zal zijn. In 1920 wordt noodig geacht f 200 000, terwijl voor 1921 de rest f 300 000 noodig is. In dit bedrag is begrepen f 25 000 voor den hydrografischen dienst en f 275 000 voor den Baggerdienst.
- De totale kosten zijn geraamd op f 100 000, waarvan te verwerken in 1920 f 150 000.
- De totale kosten zijn geraamd op f 150 000, waarvan in 1920 slechts te verwerken f 5 000; voor 1921 wordt in verband met de te verwachten moeilijkheden bij de uitvoering slechts gerekend op f 50 000.
- In 1920 is hiervoor geraamd f 390 000. In het voor 1921 nitgetrokken bedrag is begrepen f 150 000 voor den hydrografischen dienst en f 30 000 voor het opstellen van 3 elektrische portaalkranen bedoeld in Hoofdstuk I der begrooting (Uitgaven in Nederland) ad f 130 000, f 120 000 voor gebouwen en f 500 000 voor uitvoering van uitbreidingen, baggerwerk.

(1) Uitgaven in Nederland f 130 000.

(2) " " " 50 000.

13. Gerekend wordt op de voltooiing van dit werk in 1920.
14. Idem als No. 13.
15. Idem als No. 14.
16. De uitvoering van dit werk is opgeschort, in afwachting van de resultaten van de in aanbouw zijnde vissershavens te Sarang bedoeld onder No. 13 hiervoren.

II.

1. De totale kosten geraamd op f 55 000, waarvan als uitgaven in Nederland f 50 000 en in Indië f 5 000, daar de kraan eerst einde 1921 verwacht wordt.
2. De totale kosten zijn geraamd op f 57 000, welk bedrag in 1921 geheel zal worden verwerkt.

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. VII — STUK 15.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1921.

DEPARTEMENT DER BURGERLIJKE OPENBARE WERKEN.

'sLANDS BAGGERBEDRIJF.

TOELICHTING OP DE IN DE BEGROOTING VAN UITGAVEN EN IN DE RAMING
DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

A. GEWONE (BEDRIJFS-) UITGAVEN EN ONTVANGSTEN

De te verwachten resultaten van den baggerdienst zijn gevoegd in:

STAAT I.

BEGROTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR

1921.

Begrooting van uitgaven en raming van ontvangsten van het baggerbedrijf 1921.

Verdeeling der uitgaven.	Totaal.	Totaal generaal.	Werken.	Ontvangsten.		Totaal.
				Bedrijfs- kosten.	Aflossing en rente.	
Bezoldigingen en loonen.....	/ 1 149 850		Onderhoudsbaggerwerk te Batavia..	/ 103 000	/ 40 170	/ 143 170
Gewoon onderhoud en groote herstel- lingen van het materieel.....	" 853 400		" " " te Tandjong- Priok	" 325 000	" 128 322	" 453 322
Bedrijfsmaterialen (uitgezonderd brandstoffen).....	" 427 700		Onderhoudsbaggerwerk te Cheribon ..	" 57 000	" 22 848	" 79 848
Brandstoffen.....	" 1 383 700		" " " Indramajoe ..	" 14 500	" 5 778	" 20 278
Handbaggeren en vervoer van bagger- specie in aanneming.....	" 50 000		" " " Tegal	" 42 000	" 17 388	" 59 388
Reis- en verblijfkosten.....	" 10 000		" " " Pekalongan ..	" 42 000	" 17 388	" 59 388
Wervingskosten.....	" 20 000		" " " Semarang..	" 228 000	" 90 264	" 318 264
Administratiekosten en kantoor- behoeften.....	" 25 000		" " " Soerabaja..	" 405 000	" 162 420	" 567 420
Huur kantoorgebouw.....	" 1 500		" " " Padang ..	" 60 000	" 23 840	" 83 840
Diverse sleep- en transportkosten van materieel.....	" 20 000		" " " Bimmah- ven.....	" 44 000	" 18 180	" 62 180
		/ 3 941 150	" " " Belawan..	" 12 650	" 8 904	" 16 554
Aan den Lande verschuldigde aflossing.	/ 909 193		Uitdieping vaarwaters met slibzuigers ..	" 870 000	" 239 728	" 1 109 728
" " " " rente.....	" 542 807		Irrigatiewerken	" 220 000	" 80 080	" 300 080
		" 1 452 000	Assaineeringswerken.....	" 110 000	" 45 540	" 155 540
		/ 5 393 150	Diverse uitbreidingswerken.....	" 1 410 000	" 556 150	" 1 966 150
				/ 3 941 150	/ 1 452 000	/ 5 393 150

In het totaal der bedrijfsuitgaven ad / 5 393 150 voorkomende in staat I zijn begrepen de volgende uit-
gaven voor bedrijfspersoneel:

STAAT II.

Vast personeel.			
Bezoldiging	1 Inspecteur.....	/	9 000
"	1 Adjunct-Inspecteur.....	"	4 800
"	1 Hoofd-Werktuigkundige.....	"	4 800
"	4 Werktuigkundigen.....	"	19 200
"	2 Uitvoerders.....	"	9 600
"	3 Gezagvoerders.....	"	14 400
"	1 Machinist-teekenaar.....	"	4 200
"	4 Boekhouders.....	"	16 800
"	1 Commies.....	"	1 800
"	12 Machinisten.....	"	36 000
"	4 Molenbazen.....	"	12 000
Regelmatige verhoogingen van bezoldiging.....		"	23 950
			/ 157 150
Tijdelijk personeel.			
Europeesch personeel voor toezicht.....		/	20 000
"	in de werkplaatsen.....	-	24 000
Inlandsch	in de werkplaatsen.....	-	6 000
Europeesch	in de magazijnen.....	-	7 200
Inlandsch	in de magazijnen.....	-	5 000
Europeesch	op het baggermaterieel.....	-	172 900
Inlandsch	op het baggermaterieel.....	-	507 600
Daartoe slag Europeesch en Inlandsch personeel.....		-	100 000
Overwerkelden en premies.....		-	150 000
			" 992 700
Totaal.....		/	1 149 850

Ter beoordeeling van de onderverdeeling van de in staat I voorkomende uitgaven strekt:

STAAT III.

Vergelijking tusschen de voor 1921 geraamde en voor 1920 toegestane bedragen voor gewone uitgaven.

Verdeeling der uitgaven.	Geraamde uitgaven over		Meer.	Minder.
	1921.	1920.		
Bezoldigingen en loonen.....	f 1 149 850	f 1 077 600	f 72 250 ⁽¹⁾	—
Gewoon onderhoud en groote herstellingen.....	" 853 400	" 795 100	" 58 300 ⁽¹⁾	—
Bedrijfsmaterialen.....	" 427 700	" 367 200	" 60 500 ⁽¹⁾	—
Brandstoffen.....	" 1 383 700	" 836 340	" 547 360 ⁽¹⁾	—
Handbaggeren en vervoer van baggerspecie in aanneming.....	" 50 000	" 50 000	—	—
Reis en verblijfkosten.....	" 10 000	" 10 000	—	—
Wervingskosten.....	" 20 000	" 20 000	—	—
Administratiekosten en kantoorbehoeften.....	" 25 000	" 25 000	—	—
Huur kantoorgebouw.....	" 1 500	—	" 1 500 ⁽²⁾	—
Diverse sleep- en transportkosten van het materieel.....	" 20 000	" 20 000	—	—
Totaal.....	f 3 941 150	f 3 201 240 ⁽³⁾	f 739 910	—

(1) Deze vermeerderingen houden in de eerste plaats verband met de uitbreiding van het baggermaterieel met een slibzuiger, eenige baggermolens, sleepboten en klepschouwen en bovendien voor zoover betreft „bezoldigingen en loonen” met den hoogerem loonstandaard der werklieden en „brandstoffen” met de belangrijke prijsstijging.

(2) Voor het hoofdkantoor van het bedrijf is een huis ingehuurd, waarvoor dit bedrag is opgebracht.

(3) In de begrooting 1920 is dit bedrag afgerond op f 3 202 000.

Daar bij het baggerbedrijf de ontvangsten feitelijk aangeven de naar verhouding over de uitgevoerde werken verdeelde uitgaven, kan een vergelijkend overzicht (staat IV) uiteraard komen te vervallen.

Aangezien bij het baggerbedrijf de aflossing van schuld gelijk is aan de waardevermindering van het materieel, kan ook vervallen staat V, welks indeeling juist ten doel heeft de toeneming van het aflossingsbestand-deel der annuïteiten overzichtelijk te doen uitkomen.

Tot toelichting op

B. BUITENGEWONE (KAPITAALS-) UITGAVEN

ad f 400 000 moge strekken:

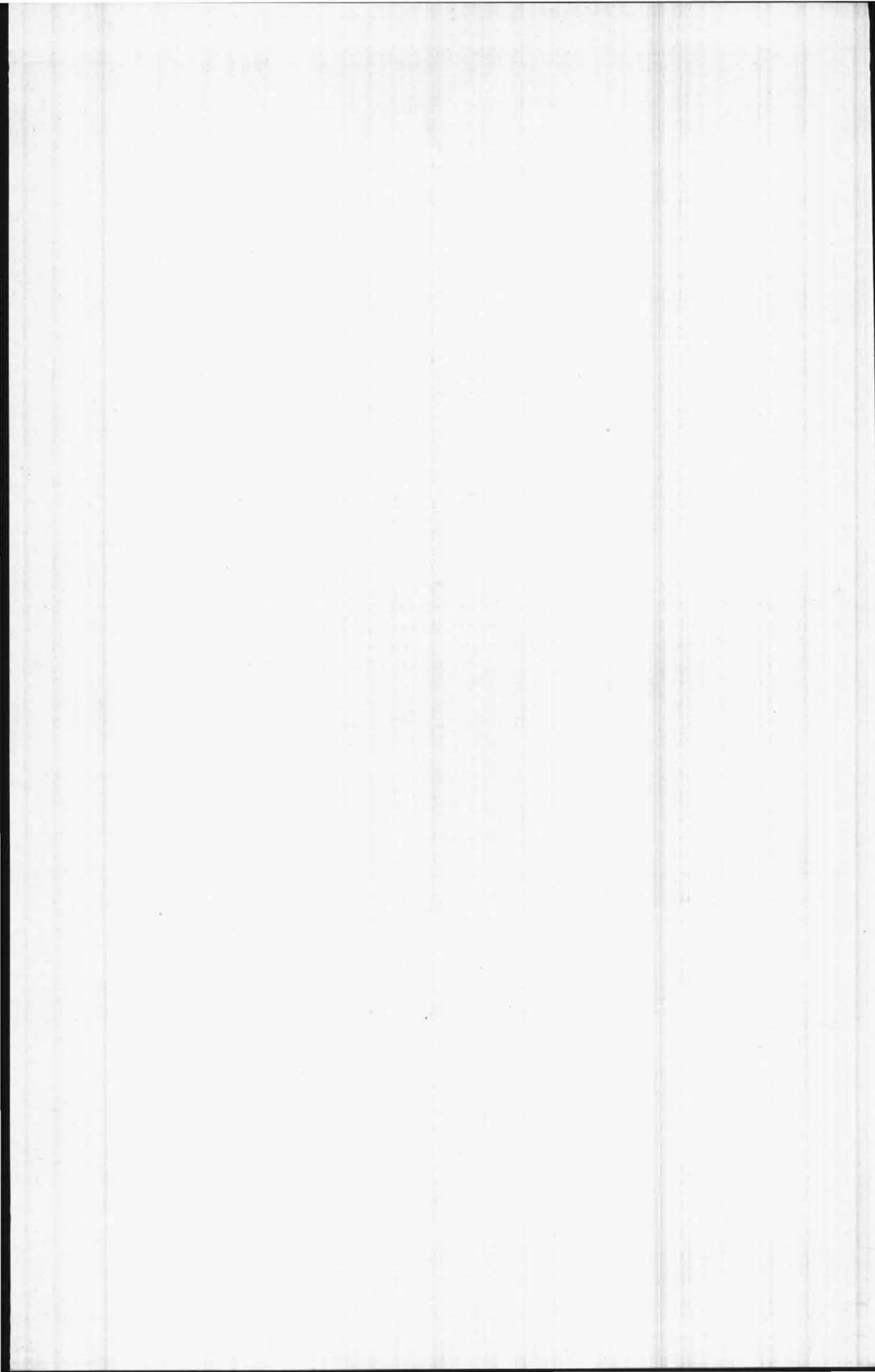
STAAT VI.

Specificatie van materieel vermeerdering.

Montage van uit te zenden materieel	f 150 000 (1)
Aanschaffing en vernieuwing in Indië	250 000 (2)
	————— f 400 000

(1) Gerekend wordt op het monteeren van een zandelelevator, zes onderlossers van 200 M³ en het gereedmaken van den slibzuiger „Borneo” en een vijftal sleepboten.

(2) Gerekend is op aanschaffing of vernieuwing in Indië van een laadprauw, enkele boegbakken, motorboten, kleine onderlossers en reservedeelen.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. VII — STUK 16.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Opgemerkt werd dat bij de B. O. W. tengevolge van personeelstekort een debacle dreigt te ontstaan. Het tekort aan ingenieurs en minder personeel bedraagt bij sommige diensten zelfs 70%. Ten einde in dezen noodtoestand verbetering te brengen werden eenige maatregelen in overweging gegeven:

1. Een betere salariëring over de geheele linie. Door de ingenieurs en de architecten zijn reeds terzake voorstellen gedaan. Gevraagd werd of daaraan gevolg wordt gegeven. Dat het aantal abituriënten der technische scholen dat bij de B. O. W. geplaatst wordt zeer klein is, terwijl het overgrootste deel in het particuliere of bij andere technische takken van 's Lands dienst een onderkomen vindt, is aan deze lage bezoldiging toe te schrijven.

2. Decentralisatie van den dienst werd dringend noodig geacht. Het departement is overladen met werk en heeft daarom veel personeel noodig. Te weinig wordt aan de plaatselijke ingenieurs overgelaten.

3. In een vereenvoudiging van de ontwerpen kan voorts een besparing van arbeidskracht worden gezocht.

4. Door toevoeging van goed administratief personeel aan plaatselijke ingenieurs wordt voor eigenlijken ingenieursarbeid tijd gewonnen. Thans verrichten de ingenieurs veel tijdroovend administratief werk.

5. Aanstelling op tijdelijken voet van buitenlandsche ingenieurs, desnoods op hogere wedden. In verband hiermede werd gevraagd of de vanwege het Ministerie van Koloniën in Scandinavië en Zwitserland aangewende pogingen resultaat hebben gehad.

Volgens een bericht in „de Waterstaatsingenieur“ van April 1920 blz. 154 van den in tijdelijken dienst zijnden Duitschen ingenieur Baltrusch zou een eventueele werving voor den Indischen staatsdienst onder de ingenieurs in Duitschland zeer veel succes hebben, omdat de vooruitzichten voor den ingenieur wegens het stilligen van alle groote openbare werken wanhopig zijn. Bij een eventueele oproeping zouden zich zoo veel ingenieurs aanmelden dat de beste krachten zouden kunnen worden uitgezocht. De Hollandsche Regeering heeft blijkbaar in 1919 of 1920 nooit een oproeping laat staan een werving, onder de Duitse ingenieurs gedaan. Nog erger:

een Duitsch ingenieur doet sinds 8 maanden herhaaldelijk, maar tevergeefs moeite om in Indischen dienst te komen, ofschoon bij op een schitterend examen kan bogen. Het Ministerie van Koloniën, waartoe hij zich per rekest wendde geeft niet eens antwoord. Bij de Indische Regeering wordt ten sterkste aangedrongen om het Opperbestuur telegrafisch in overweging te geven ook in de centrale landen te trachten goede krachten (ingenieurs, medici, enz.) aan te werven.

§ 2. In verband met het ingenieurstekort werd het door eenige leden wenschelijk geacht voorshands alleen die werken te ondernemen, die van direct belang zijn voor de inheemsche bevolking als: irrigatiewerken (Solovalei en Banjoewangi) en werken in het belang der volksgezondheid. Andere werken — wegen voor de openlegging der buitengewesten en havenwerken — behooren uitgesteld of vertraagd te worden. Ook meende men, dat een betere samenwerking tusschen genie B. O. W. en andere diensten tot personeelsbesparing zou kunnen leiden.

§ 3. Voorts werd in overweging gegeven meer dan tot dusver geschiedt werken door aannemers te doen uitvoeren. Men zou er gaarne mede in kennis worden gesteld welke bevinding de B. O. W. met uitvoering door aannemers heeft gehad. Met name werd gevraagd of uitvoering door aannemers aanleiding geeft tot: besparing van tijd en kosten en tot vermeerdering van rendement.

Anderzijds werd daarbij verwezen naar de besprekingen gehouden op het ingenieurscongres. Eenige leden waren van meening, dat de aannemersstand in Indië zich geleidelijk zal moeten ontwikkelen; aan het lokken van groote aannemersmaatschappijen naar Indië zijn verschillende bezwaren verbonden. Overigens doet zich tegenwoordig de in zeer sterke mate over de geheele wereld heerschende onrust ook in de aannemerij gelden. Deze onrust werkt onvastheid van de materialenprijzen in de hand. Daardoor worden de aannemers er van teruggehouden om voor groote en langdurige werken overeenkomsten aan te gaan, anders dan op voorwaarden, die aan werk in eigen beheer nabij komen.

Door enkele leden werd gewezen op het gevaar, dat de aannemers het hogere technische personeel uit 's Lands dienst lokken, zoodat de Regeering, indien zij medewerkt aan de ontwikkeling van den aannemersstand daardoor zelve voor een grooter personeelstekort geplaatst zal worden. Daartegen werd aangevoerd, dat een dergelijke concurrentie van particuliere zijde nimmer uit te schakelen zal zijn. Ook werd in overweging gegeven voor kleine eenvoudige werken zooveel mogelijk gebruik te maken van inheemsche aannemers, waardoor de inlandsche aannemersstand tot ontwikkeling zal komen.

Nog zou men gaarne vernemen hoe gedacht wordt over het zg. cost-plussysteem (regie interessée) en in hoever tegemoet wordt gekomen aan het aanbod door de N. V. Ingenieurs Maatschappij „Eigen beheer” ter zake gedaan.

§ 4. Aangedrongen werd op de invoering van meer deskundige contrôle op het geldelijk beheer en de administratie van ondergeschikte laag bezoldigde ambtenaren bij den dienst der burgerlijke openbare werken. Doordat deze ambtenaren met hunne lage tractementen vaak be-

last zijn met de verantwoording van groote bedragen, worden zij zoo licht in de verleiding gebracht om te trachten zich ten koste van den Lande te verrijken, te eerder daar het hier bekend is, dat de contrôle berust b.v. bij een ingenieur of bestuursambtenaar die, of niet ter zake voldoende op de hoogte is, of wien de tijd en gelegenheid ontbreken om de contrôle naar behooren te volbrengen. Bij een zoodanige onvoldoende contrôle was het verklaarbaar dat verduisteringen zooals die in den laatsten tijd meermalen voorkwamen gedurende langen tijd ongemerkt konden plaats hebben. Niet slechts het feit, dat het Land voor een zeker bedrag werd opgelicht, doch ook de omstandigheid, dat eigenlijk de Regeering moreel verantwoordelijk is voor de slechte daden van laag bezoldigde comptabele ambtenaren werd bedenkelijk geacht.

De vraag werd gesteld of het wellicht niet mogelijk is inspecteerende ambtenaren in dienst te stellen die eene contrôle uitoefenen eenigszins in den geest van het toezicht hetwelk door de ambtenaren van de centrale kas gehouden wordt over de beheerders der afdeelingbanken.

Eenige leden waren van oordeel dat de gelegenheid om verduisteringen te plegen al aanmerkelijk verminderd zou worden indien de dienst der burgerlijke openbare werken er toe zou willen overgaan de groote werken — zooals reeds eerder aanbevolen — bij aanbesteding te laten uitvoeren. Overigens stemden ook zij in met de wenschelijkheid van eene scherper contrôle.

Werd tot indienststelling van inspecteurs overgegaan, dan zou een der leden echter gaarne zien dat de volle verantwoordelijkheid ook bij die inspecteerende ambtenaren zou komen te berusten en ook niet meer voor een gedeelte nog bij de bestuursambtenaren blijven.

§ 5. De aandacht werd er op gevestigd, dat op deze begrooting gelden zijn uitgetrokken voor den bouw van 200 Inlandsche scholen, terwijl het departement van onderwijs op het gereedkomen van slechts 75 van dergelijke scholen rekent. In verband hiermede maakte een ander lid de opmerking, dat de scholen veel te kostbaar werden opgezet.

§ 6. Een lid wenschte op te merken, dat sedert het bestaan der gewestelijke raden de B. O. W. zoowel den aanleg als het onderhoud der wegen verwaarloost. Hierbij werd gewezen op het groote belang van goede wegen voor den bloei van stille streken. Voorts werd geconstateerd, dat de door de bevolking onderhouden desawegen somwijlen beter verzorgd zijn dan de hoofdwegen, welke door het Gouvernement aangelegd worden.

§ 7. Door een der leden werd opgemerkt, dat de Landvoogd in zijn openingsrede geconstateerd heeft, dat de loonen door particulieren uitgekeerd aan Inlandsche werknemers dikwerf nog te laag zijn. In de begrooting wordt hier en daar wel medegedeeld, dat de posten een hooger cijfer aanwijzen door het berekenen van hoogere koelieloonen, maar uit eigen ervaring wist dit lid mede te deelen, dat b.v. de ingenieurs der B. O. W. er steeds op uit zijn om de loonen zoo laag mogelijk te houden. Zijns inziens zou het op den weg der Regeering liggen om zelve het goede voorbeeld te geven en aan de werklieden voldoende hooge loonen uit te keeren. Men vernam gaarne

welke koelieloonen thans door de B. O. W. worden betaald.

§ 8. Gewezen werd op de weinige samenwerking van de departementen onderling. Uit de begrooting blijkt nergens van zulk een samenwerking tusschen het departement der B. O. W. en b.v. den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst bij den aanleg van tertiaire leidingen, die naar de meening van een der leden in vele gevallen met voordeel dwars door de desa's kunnen worden aangelegd, waardoor deze tevens als spoelleidingen dienst kunnen doen. Ook door de andere diensten worden er steeds meer en meer klachten t.a.z. van het departement der B. O. W. naar voren gebracht.

Meergenoemd lid deelde uit eigen ervaring mede, dat de Inlandsche ambachtsschool te Kadikaran sedert geruimen tijd gereed was gekomen, doch dat tot de opening daarvan niet kon worden overgegaan, daar de B. O. W. verzuimd had van het gereed komen der bedoelde school aan de betrokken onderwijsinspectie kennis te geven.

§ 9. Eenige leden stelden met genoegen vast dat reeds vele werken als buitengewone uitgaven beschouwd waren. Zij hoopten dat in die richting nog verder zou worden gegaan.

§ 10. Men vernam gaarne hoe het met de totstandkoming der wegebelaasting staat.

§ 11. Ten slotte werd de wenschelijkheid betoogd om speciale scholen tot opleiding van opnemers en teekenaars voor de B. O. W. op te richten. Thans worden deze nog op de ingenieurskantoren opgeleid.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 702. Studietoelagen aan jongelieden, die aan de Technische Hoogeschool te Delft voor civiel of bouwkundig ingenieur studeeren.

Door een der leden werd het nut van dergelijke studietoelagen niet ingezien, zoolang de gouvernementstratemen ten ver beneden het peil blijven der inkomsten door particulieren uitgekeerd, daar de afgestudeerde jongelui toch weer uit 's Lands dienst kunnen treden door terugbetaling van studiegelden en uitzendingskosten.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 701. Personeel van het departement.

Gevraagd werd waar de op het departement te werk gestelde hoofdambtenaar ter beschikking is ondergebracht.

Onderafdeeling 702. Uitgaven van het departement.

Een sneller verschijnen van de jaarverslagen zou op prijs worden gesteld. Thans missen zij alle actualiteit.

Onderafdeeling 703. Personeel van den Waterstaat en de B. O. W.

Door een lid werd betwijfeld of de Regeering er wel in slagen zal om het vereischte aantal van 56 ingenieurs voor de personeelsuitbreiding aan te werven.

Men hoopte dat de ten vorigen jare aangenomen tractementsregeling voor het zg. minder Inlandsch personeel spoedig uitgevoerd zal worden.

Men juichte het toe, dat aan het hoofd van een groote irrigatieafdeeling (Serang) administratief personeel wordt toegevoegd, doch betwijfelde of voor f 150 's maands een boekhouder kan worden verkregen.

Onderafdeeling 704. Toelagen aan cursisten der avondleergangen. Deze post werd door vele leden met instemming ontvangen, aangezien daardoor in een reeds lang gevoelde behoefte voorzien wordt.

Toegejuicht werd dat de Regeering hier het beginsel huldigt dat gehuwden hogere betaling behooren te ontvangen dan ongehuwden. Enkele leden konden hiermede geen instemming betuigen, op grond van de omstandigheid dat het veelvuldig voorkomt, dat ongehuwden zwaardere lasten hebben te dragen dan gezinshoofden.

Onderafdeeling 705. Toelagen voor het architecturaal diploma. Een lid stelde de vraag of omtrent dezen maatregel overleg is gepleegd met het departement van Oorlog. Voor de opzichters der genie gelden dezelfde argumenten als voor de opzichters der B. O. W. en blijkbaar komen de eersten voor de hier voorgestelde positieverbetering niet in aanmerking.

Voor een ander lid zou indien mocht blijken dat bedoeld overleg achterwege is gebleven zulks aanleiding kunnen zijn voor te stellen dezen post af te voeren. Anderen wenschten zoover niet te gaan. Indien hier van een verzuim sprake is kon bij aanvullingsbegrooting een post opgebracht worden voor toe te kennen toelagen aan opzichters der genie. Men drong er voorts op aan den diensttijd van 15 jaar die vervuld moet zijn alvorens opzichters aangesteld worden tot architect te verkorten tot 10 jaar.

Onderafdeeling 706. Landsgebouwen. Meerdere leden wezen er op, dat het huns inziens niet noodzakelijk, noch gewenscht is om de gebouwen bestemd voor Europeesche scholen zooveel duurder uit te doen voeren dan die bestemd voor het Inlandsch onderwijs.

Daartegen werd van andere zijde aangevoerd dat gebouwen, gelegen aan den openbaren weg architectonisch goed verzorgd behooren te worden. Indien de schoolgebouwen eenvoudiger opgezet moeten worden, plaatse men deze niet aan een hoofdweg, hetgeen bovendien nog verschillende voordeelen biedt voor het onderwijs.

De aandacht werd gevestigd op enkele fouten in het project der woningen voor districtshoofden. B. v. waren kamers geprojecteerd van 4×4 M. met twee ramen en twee deuren, naar binnen openslaand, waardoor de noodige ruimte ontbrak voor het plaatsen van een ledikant.

In verband met de mededeeling op blz. 55 der toelichting omtrent de verplaatsing van den bestuurszetel in de residentie Menado werd gevraagd of reeds definitief tot een zoodanige verplaatsing besloten is.

Onderafdeeling 706. Bouwvoorschot aan de coöperatieve woningbouwvereniging „Batavia”. Het werd wenschelijk geoordeeld de omschrijving van dezen post te wijzigen in: „Bouwvoorschot aan coöperatieve woningbouwverenigingen alsmede aan landsdienaren, wien geen dienstwoning is toegewezen” teneinde het mogelijk te maken andere vereenigingen, alsmede landsdienaren die niet bij zulke vereenigingen zich kunnen aansluiten, voorschotten te verleen voor den bouw van woningen.

In het bijzonder werd hier ook gedacht aan de ambtenaren met minder dan f 250 per maand, die buiten de door den woningbouw gedachte voorziening vallen en tot welke categorie het overgrootste deel der Inlandsche beambten behooren die thans veelal het slachtoffer van huisjesmelkers zijn. Bij toekenning van een voorschot tegen lage rente of renteloos tot een matig bedrag met het gebouwd huis als waarborg voor de terugstorting zouden tal van ambtenaren zeer gebaat zijn.

Men vernam gaarne op welke wijze de Regeering denkt te voorzien in het bouwen van woningen te Batavia voor ambtenaren beneden de f 250 traktement.

Gevraagd werd of de Regeering bereid is tot het verleenen van een voorschot aan den coöperatieven woningbouw van de P. G. B. te Batavia ten behoeve van laag bezoldigde beambten. Dit voorschot zou met het oog op het lang te verwachten rendament van deze woningen renteloos kunnen zijn.

Het principe waarvan de Regeering schijnbaar uitgaat en dat aangegeven is op blz. 8 van de Memorie van Toelichting (Afdeling VIII stuk I) zouden enkele leden niet gaarne toegepast willen zien op kleinere plaatsen als Medan, waar de woningnood eveneens nijpt. Pogiagen van particuliere zijde om aldaar te geraken tot coöperatieven woningbouw waren reeds aangewend; de veelvuldige overplaatsingen onder een betrekkelijk gering aantal ambtenaren zullen echter allicht een beletsel vormen om de plannen voortgang te doen hebben. Men durft het nog niet goed aan.

Opgemerkt werd voorts, dat de omschrijving zooals deze op pag. 8 voorkomt den indruk wekt alsof voor lagere ambtenaren op kleinere plaatsen wel woningen worden gebouwd. Noodzakelijk werd het geacht b. v. voor assistent-wedana's en Europeesche onderwijzers op kleine plaatsen woningen beschikbaar te stellen.

Door eenige leden werd het juist geoordeeld indien de post ware ondergebracht bij afdeling XI (Decentralisatie). Zij verwezen naar het in Nederland gevolgde systeem, waar een bouwvereniging zich rechtstreeks tot de gemeente wendt welke op haar beurt van de regeering de noodige fondsen ontvangt.

Gaarne werd vernomen of over den betrekkelijken post overleg is gepleegd met het bureau voor de decentralisatie.

Door sommige leden werd in dezen post een onrechtmatige bevoordeeling gezien van een vereeniging bestaande uit landsdienaren, boven een organisatie door particulieren gevormd.

Ten slotte werd algemeen de wensch geuit dat de Regeering zich voortaan onthouden zal van het inhuren van woonhuizen tegen exorbitante prijzen, ten behoeve van het vestigen van hare kantoren, waardoor het woningvraagstuk nog moeilijker wordt gemaakt.

Onderafdeeling 712. Algemeen wegeplan voor Java.

Door een der leden werd de klacht geuit, dat het voornemen tot den aanleg van een weg van Djember naar Banjoewangi reeds jaren bestaat zonder dat verdere voortgang wordt gemaakt, hetgeen toegeschreven werd aan het herhaaldelijk overplaatsen van ingenieurs. De totstandkoming van dien weg werd van groot belang geacht, in verband met mogelijke landverhuizing van Djember naar het Banjoewangische alwaar zich nog vele onbebouwde gronden bevinden. Het cultiveeren dier gronden zal de voedselvoorziening ten goede kunnen komen.

Van andere zijde werd voorts opgemerkt, dat ook Zuid-Bantam dringend behoefte heeft aan een behoorlijk wegennet; duizenden pikols padi liggen daar opgestapeld welke niet behoorlijk vervoerd kunnen worden. Bovendien werd ten sterkste aangedrongen op de voltooiing van den weg welke Bantam rechtstreeks met Buitenzorg zal verbinden. Op het leggen van een brug en het ver-

harden van den weg na is alles gereed maar de voltooiing laat op zich wachten.

Door hetzelfde lid werd gewezen op het feit, dat de aanleg en het onderhoud van de wegen nog een politieke zijde heeft welke niet verwaarloosd mag worden. Eertijds geschiedde een en ander in heerendienst, maar bij de afschaffing daarvan beschouwt het volk de verhoogde opbrengst van het hoofdgeld nog steeds als een wijze van afkoop dier vroegere heerendiensten. De bevolking redeneert thans aldus: Vroeger werden de wegen bij het verrichten der heerendiensten goed onderhouden, doch nu wij daarvoor geld moeten opbrengen, zijn zij weer slecht geworden, waar blijft het geld nu?

Tot spijt van eenige leden werd gemist een post voor den aanleg van een weg Menado—Gorontalo, waarvan de Regeering reeds de urgentie had aangenomen. Deze weg is dringend noodig voor de economische ontwikkeling van de streek.

Men vroeg of tengevolge van de afschaffing der heerendiensten in de buitengewesten der werkvolkvoorziening bij den wegeaanleg aldaar geen moeilijkheden met zich brengt. Er werd op aangedrongen de heerendienstplichtigen voor het onderhoud van wegen een behoorlijk dagloon te geven. Gemeend werd, dat aan een huisvesting der koelic's benoodigd voor den wegeaanleg in de buitengewesten meer zorg kan worden besteed.

Op de bespoediging van de noordelijke verbinding met Cheribon werd aangedrongen.

Onderafdeeling 713. Bevloeiingswerken.

Gevraagd werd of de bemoeienis van de landbouwleeraren met den aanleg van irrigatiewerken geen aanleiding geeft tot onnoodige vertraging in de tot standkoming daarvan.

Aangedrongen werd op een intensiever beheer der bevloeiingswerken; voorts om afdoende maatregelen te nemen om waterverliezen zooveel mogelijk te beperken.

Men vernam gaarne of een beslissing terzake van de Rawah-Pening spoedig kan worden tegemoet gezien.

Het nut van den aanleg van bevloeiingswerken in Banjoewangi met het oog op kolonisatie — mits goed geleid — en het tot standbrengen van groot-rijstbedrijven werd betoogd. Men hoopte dat door de B. O. W. ter zake diligentie zal worden betoond.

Gevraagd werd welke bevloeiingswerken in de buitengewesten tot stand zijn gebracht.

Men vreesde dat de uitvoering van de irrigatiewerken in het Krawangsche, opgedragen aan een particulieren aannemer, aan niet voldoende bekwame handen was toevertrouwd. Vernomen was althans dat die uitvoering tot heden toe nog niet bijster vlot verliep en zoodat er alle kans bestond dat het werk niet binnen den bepaalden tijd van 2 jaar gereed zou zijn. Voorts werd het door een der leden eenigszins eigenaardig geacht dat het werk aan den laagsten inschrijver gegund is niettegenstaande hij nog f 110 000 boven de raming bleef. De raming beliep nl. het bedrag van f 690 000 en de gunning had plaats aan den inschrijver die voor f 800 000 zich bereid verklaarde het werk uit te voeren.

De aandacht werd er op gevestigd, dat in het Krawangsche langs de Tjitaroem dijken zijn aangelegd ter bescherming van het doorstroomde gebied echter alleen voor zoover deze rivier stroomt door gouvernementslanden. Kunnen, zoo werd gevraagd, de particuliere landheeren

niet gedwongen worden hetzelfde te doen voor zooveel betreft het overige gedeelte der rivier. Het ontbreken dezer beschermende dijken heeft nl. tengevolge, dat de sawahs der bevolking herhaaldelijk onder water worden gezet en daardoor vernield worden.

Door een der leden werd een vroegere uitlating van den Directeur der B. O. W. in herinnering gebracht, namelijk dat hij — de directeur — in de begrootingsvergaderingen steeds, doch vergeefs, aangedrongen heeft op verhooging van de gelden bestemd voor irrigatie-doeleinden, wijl er zooveel andere en meer urgente kwesties voorrang moesten hebben. In verband met de meening, dat naast het onderwijs de irrigatie tot de voornaamste middelen tot ontwikkeling voor de Inlandsche bevolking gerekend kan worden, werd het betreurd, dat aan de irrigatie niet meer aandacht wordt geschonken. Voorts werd er over geklaagd, dat de adviezen der Inlandsche ambtenaren betreffende irrigatie-aangelegenheden vaak niet verder komen dan het residentiekantoor.

Voortgaande betoogde meergenoemd lid, dat het uitgetrokken bedrag van ongeveer f 1 000 000 voor den aanleg van zoogenaamde kringwadoeks naar zijn meening veel te laag is, met het oog op de voedselvoorziening. Daarbij werd er op gewezen, dat de commissie in het belang van het irrigatiewezen op Java en Madoera voor dit doel een jaarlijksche uitgaaf van f 1 500 000 noodig heeft geoordeeld. Met aandrang werd gepleit voor het spoedig tot standkomen dezer kringwadoeks, omdat daarmee de voor de bevolking hatelijke dag- en nachtregeeling zal verdwijnen. Het nog steeds aan het woord zijnde lid wees er verder op, dat in elk irrigatiedistrict slechts 1 mantri allen arbeid moet verrichten, hetgeen voor dien éénen persoon te zwaar werd geoordeeld. In Midden-Java heeft dit stelsel zich reeds gewroken bij het optreden van abnormale weersgesteldheden. In Semarang bijvoorbeeld zijn tienduizenden bahoes sawah mislukt, welke mislukking officieel toegeschreven werd aan ziekte. Het aan het woord zijnde lid was evenwel van meening, dat watergebrek als de voornaamste oorzaak daarvan moet worden opgegeven. Dit lid kwam tot de conclusie, dat één mantri voor elk onderdistrict behoort te worden aangesteld, die onder toezicht van het B. B. zou kunnen staan, indien er niet voor voldoende Europeesch toezicht gezorgd zou kunnen worden.

Gevraagd werd naar een opgave van de op bidz. 13 van stuk I bedoelde irrigatiewerken van geringen omvang voor de buitengewesten, waarvoor een bedrag van f 805 000 is uitgetrokken.

Een ander lid vestigde er de aandacht op, dat op bevoelingsgebied wel het een en ander in de Minahassa tot stand is gekomen, doch dat de Minahassa nog ver bij Java ten achter is. De hoop werd uitgesproken, dat de Regeering hieraan meer aandacht dan tot dusverre betoond zal willen besteden.

Een derde lid sprak als zijne meening uit, dat de aanleg van tertiaire leidingen voor de bevolking een te zware taak is. Hem is een geval bekend, waarbij per man ongeveer 10 kubieke meter grond verzet moest worden, met het gevolg, dat de leiding niet op den gewenschten tijd gereed kwam. Waarom worden die leidingen niet door het gouvernement aangelegd en de kosten daarvan van de bevolking teruggevorderd, b.v. door een verhooging der landrente? Voorts is het onderhoud der

desaleidingen zeer lastig voor het volk en dit bezwaar klemt te eerder voor een bevolking, zooals in het Bantamsche welke ambulans is en de helft van het jaar ongeveer in de Lampongs doorbrengt. Het onderhoud moet toch plaats hebben en de bevolking wenscht er gaarne voor te betalen.

Hiertegen werd van andere zijde opgemerkt, dat indien alle aanleg van tertiaire leidingen en het onderhoud der desaleidingen door het gouvernement zouden moeten geschieden, zulks voor het land te zwaar zou blijken te zijn. Toegegeven werd evenwel, dat voor enkele gevallen een uitzondering gemaakt kan worden, zooals in Bantam blijkbaar het geval is. De aandacht werd er vervolgens op gevestigd, dat bij den aanleg van de leidingen de wegen vaak bedorven worden door te smalle bruggen.

Onderafdeeling 714. Werken in het belang der volksgezondheid.

Opgemerkt werd, dat uit de prae-adviezen en verhandelingen van het ingenieurscongres duidelijk gebleken is welk een groote achterstand in dit deel der overheids-taak bestaat. Men hoopte dat alles in het werk zal worden gesteld om dezen achterstand in te halen.

Men vernam gaarne of de Regeering bereid is steun te verleen bij de tot standbrenging van de drinkwaterleiding te Jokja. Dit werk schiet niet op. Voorts vernam men gaarne hoe het staat met de plannen voor drinkwaterleidingen voor Banjoewangi en Bondowoso.

Door een der leden werd de vraag gesteld, waarom de gemeente Menado zelf zich niet in verbinding heeft gesteld met particuliere technische bureaux voor den aanleg van een drinkwaterleiding te dier plaats en waarom het departement, dat door personeelsgebrek zelf dit werk niet kan uitvoeren, daarbij niet bemiddelend is opgetreden.

Van andere zijde werd opgemerkt, dat aan de watervoorziening ten plattelande veel te weinig gedaan wordt. Er bestaan op Java nog tal van streken, waar bij uitblijven der regens de bevolking gebrek aan drinkwater heeft. Wel werden overal artesische putten geboord, doch wanneer dit werk op enkele plaatsen mislukte, dan liet men het bij den ouden toestand. Waarom worden hoogerop liggende bronnen in zulke gevallen niet naar die streken afgeleid. In verband daarmede werd door meerdere leden de wenschelijkheid betoogd, dat de Regeering hier op voorbeeld van den dienst voor waterkracht en electriciteit, overging tot de oprichting van een speciaal bureau voor de drinkwatervoorziening.

Onderafdeeling 717. Waterschapskantoor.

Gaarne zal de Volksraad worden gehoord bij de vaststelling der waterschapsordonnantie.

Onderafdeeling 719. Dienst van het Havenwezen.

Eenige leden verzetten zich met klem tegen de huns inziens veel te sterke centralisatie bij dezen dienst, waardoor de plaatselijke commissies van bijstand feitelijk alle gelegenheid tot inmenging ontnomen wordt. Het ontwerp voor de havenraadordonnantie is daarvan een bewijs en verder spreekt die zucht tot centralisatie duidelijk uit het feit, dat het rationeel wordt geacht om de kosten van het centrale kantoor ten laste van de verschillende havens naar belang van hare draagkracht te brengen.

Van andere zijde werd ingenomenheid betuigd met het voornemen der Regeering om havenraden in te stellen voor de groote havens. Het streven om de havens zelf-

bestuur te geven en zodoende te voorkomen dat zij beklemd raken tusschen andere overheidsorganen werd toegejuicht.

Eenige leden stelden de vraag of het de instemming der Regeering heeft, dat het ontwerp der havenradenordonnantie aan de locale raden ter beoordeeling werd gegeven voordat de Regeering zelve erin gekend was.

Enkele leden konden zich niet vereenigen met het door de Regeering aangenomen beginsel dat niet tot den aanleg van een haven wordt overgegaan zoolang niet vaststaat dat ook in de eerste jaren van haar bestaan de uitgaven van het bedrijf door de inkomsten worden gedekt. Waar het havenwezen toch een zaak is van algemeen belang, diende men naar het oordeel dezer leden een ruimer standpunt in te nemen. Indien slechts de rentabiliteit van de te stichten haven voor de naaste toekomst vaststond behoorde dit voldoende te zijn voor de Regeering om eene bepaalde plaats van een haven te voorzien. Andere leden konden zich met deze opvatting niet vereenigen en meenden dat handel en scheepvaart ten behoeve waarvan de haven werd aangelegd ook geheel de lasten behoorden te dragen.

Een der leden vestigde voorts de aandacht op de wijze waarop men verlokt wordt groote uitgaven te sanctionneeren. Zoo b.v. wat betreft het aanleggen van een vierde bassin voor de haven van Priok. Als eerste begin wordt f 100 000 aangevraagd, maar de kosten van het geheele werk bedragen zeven millioen gulden. Voor Belawan wordt als eerste termijn voor een tweede kade een bedrag aangevraagd van f 1 000 000, het werk kost in zijn geheel f 8 000 000. Voor Soerabaja wordt als eerste termijn voor een derde pier eveneens een nieuwe aanvraag gedaan waarvan het toestaan tot eene uitbreiding van f 3 500 000 zal leiden.

De vraag werd gesteld of de commissies van bijstand te Batavia, Soerabaja, Belawan in deze begrootingen zijn gekend en daarover gunstig advies hebben uitgebracht. Gevraagd werd hoe het staat met den bouw van de zeehaven van Semarang en of de havencommissie te dier plaatse instemt met de begrootingen opgenomen in stuk 12.

Voorts vernam men gaarne of het juist is dat door den aannemer van de havenwerken te Belawan het verzoek is gedaan om op de bij dien aanleg betrokken werklieden de poenale sanctie van toepassing te verklaren.

Van andere zijde werd opgemerkt, dat zeer weinig wordt gedaan voor de kleine, Inlandsche visschershavens, bijvoorbeeld door het uitdiepen der vaargeulen als anderszins. Het komt in Bantam vaak voor, dat de visschers bij het lage getij niet kunnende binnenvallen in de eigen haven, verplicht zijn om naar Batavia door te zeilen.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs op 28 Mei 1920.

VAN HINLOOPEN LABBERTON.
VIERHOUT.
VREEDE.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. VII — STUK 17.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Wat de in overweging gegeven maatregelen ter verbetering van de personeelsvoorziening bij den dienst der Burgerlijke Openbare Werken betreft, moge het volgende worden opgemerkt:

Ad 1. In hoever gevolg zal kunnen worden gegeven aan de door verschillende vereenigingen van Ingenieurs bij Landsdiensten, w. o. de Vereeniging van Waterstaatsingenieurs in Nederlandsch-Oost-Indië, en de Vereeniging van Bouwkundigen in Nederlandsch-Indië aanhangig gemaakte verzoeken, strekkende tot verbetering van de bestaande traktementsregelingen, zal eerst beoordeeld kunnen worden na de voorgenomen algemeene herziening van alle wedderegelingen, waarmede naar verwacht wordt bij de algemeene aanvullingsbegrooting voor 1921 rekening zal worden gehouden.

Ad 2 en 4. Zooals naar aanleiding van in het vorig jaar gemaakte, geheel gelijksoortige opmerkingen is medegedeeld in de Memorie van Antwoord op het Afdelingsverslag betreffende de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting voor 1920 (vgl. stuk 6 (h) blz. 2 onderafdeeling 306), worden, rekening houdende eenerzijds met de bestaande organisatie van den Waterstaatsdienst en anderzijds met het toenemend gebrek aan technisch personeel, de werkzaamheden zooveel gedecentraliseerd en aan de Hoofden van Waterstaats- en Irrigatieafdeelingen zooveel bevoegdheden toegekend, als in elk voorkomend geval mogelijk blijkt. Aan voorstellen van genoemde diensthooften om versterking van het hun toegevoegd administratief personeel wordt, indien de noodzakelijkheid daartoe blijkt, steeds zooveel mogelijk gevolg gegeven.

Ad 3. Naar vereenvoudiging der ontwerpen, voor zoover met den aard der werken vereenigbaar en met het oog op de contrôle op de uitvoering toelaatbaar, wordt bij voortdoring gestreefd.

Ad 5. Voor zoover bekend, hebben de sedert het vorig najaar aangewende pogingen tot aanwerving van ingenieurs in Scandinavië, waarvan melding werd gemaakt in de 1e gewone zitting van 1919 (vgl. Handelingen blz. 575), tot begin April j.l. het gevolg gehad, dat voor den dienst der B. O. W. zijn aangenomen 3 Denen en 1 Noor, terwijl onderhandelingen gaande waren met 7 Denen. Hierbij

dient in aanmerking te worden genomen, dat de werving in Scandinavië ongunstig beïnvloed is door ziekte van den daarmede belasten Deenschen ingenieur, in tijdelijken Indischen dienst.

Voorts ligt het in de bedoeling der Regeering om een Duitsch Ingenieur, die aanspraak kan maken op terugkeer naar Europa, te belasten met de werving van Duitse en Oostenrijksche ingenieurs.

§ 2. De opvolging van den wensch om, in verband met het ingenieurstekort, voorschijds alleen die werken te ondernemen, die van direct belang zijn voor de inheemsche bevolking, als irrigatiewerken en werken in het belang der volksgezondheid, is weinig aanbevelingswaardig. Door het uitstellen of nog meer vertragen van den aanleg van wegen in de buitengewesten en van havens en het besteden van de daardoor vrijkomende personeele en geldelijke middelen aan irrigatie- en assaineeringswerken zouden wel is waar de economische belangen van de bevolking in bepaalde streken aanstonds krachtiger bevorderd kunnen worden, doch zou de harmonische ontwikkeling van deze gewesten in hun geheel worden geschaad. Overigens doet ook deze begrooting blijken, dat aan werken in het belang der bevoeiing en der volksgezondheid de noodige aandacht wordt geschonken.

Voor de beantwoording van de vraag of meerdere samenwerking tusschen genie en B. O. W. tot personeelsbesparing zou kunnen leiden, moge worden verwezen naar de beantwoording van eene gelijksoortige vraag, gesteld bij onderafdeeling 925 van de IXe begrotingsafdeeling.

§ 3. Zooals reeds in de Memorie van Antwoord op het Afdeelingsverslag betreffende de ontwerp-begrooting voor 1920 (vgl. stuk 34 (li) blz. 4 § 5) werd medegedeeld, wordt ook door de Regeering het standpunt ingenomen, dat meer van aannemershulp gebruik moet worden gemaakt.

De in het laatste jaar stelselmatig gehouden aanbestedingen, inzonderheid van landsgebouwen, hebben echter in zoover niet steeds het doel doen bereiken, dat, vooral wegens gebrek aan gegadigden, niet zelden tot uitvoering in eigen beheer is moeten worden besloten.

Op de vraag of uitvoering door aannemers aanleiding geeft tot besparing van tijd en kosten en tot vermeerdering van rendement, valt nog geen beslist antwoord te geven.

Het lokken van groote aannemersmaatschappijen naar Indië zal noodzakelijk blijven, zoolang zich hier te lande geen aannemersstand heeft ontwikkeld, berekend voor de uitvoering van groote, veel technische kennis vereischende werken.

Zooals ook reeds van Regeeringswege in de 1e gewone zitting van 1918 (vgl. Handelingen blz. 507) is medegedeeld, zijn de tijdsomstandigheden met hare buitengewone prijsschommelingen en daaruit voortvloeiend risico weinig gunstig voor uitbesteding van openbare werken.

Toegegeven wordt, dat de werkzaamheid van groote aannemers in Indië leidt tot onttrekking aan 's Lands dienst, niet alleen van hooger technisch personeel, maar ook van lagere technische ambtenaren. Zooals echter reeds in het vorig jaar op de in den aanhef van deze paragraaf vermelde plaats werd opgemerkt, vermindert de behoefte aan hooger technisch personeel door de uitvoering in aanneming van groote werken. Overigens

wordt ingestemd met de opmerking van die leden, welke van oordeel zijn, dat een dergelijke concurrentie van particuliere zijde nimmer is uit te schakelen.

Reeds van oudsher wordt voor de uitvoering van kleinere werken hier te lande zooveel mogelijk gebruik gemaakt van de hulp van inheemsche aannemers. In de eerste gewone zitting van 1918 (vgl. Handelingen blz. 507) is reeds opgemerkt, dat een krachtige ontwikkeling van een Indischen aannemersstand in de eerste plaats afhankelijk is van het ontstaan van een bekwamen, degelijken, zelfstandigen Indischen ambachtsstand.

De Regeering is, vooral in verband met den minder gunstigen uitslag van vele aanbestedingen, voornemens, zoowel bij het opmaken van ontwerpen als bij de uitvoering van werken, proeven te nemen met het z.g. costplussysteem, waarvan de meeste der thans hier te lande werkzame groote aannemers afkeerig zijn. Daartoe zal, nadat zij zich hier te lande blijvend vertegenwoordigd heeft, in onderhandeling worden getreden o.m. met de te 's-Gravenhage gevestigde N. V. Ingenieurs-Maatschap „Eigen Beheer”, die aangeboden heeft op evenbedoelden voet ontwerpen samen te stellen en werken uit te voeren.

§ 4. Voor de invoering van een verscherpte contrôle op het geldelijk beheer en eene vereenvoudiging van de administratie bij den dienst der Burgerlijke Openbare Werken, waaryan melding werd gemaakt in de Memorie van Antwoord op het Afdeelingsverslag betreffende de eerste nota van wijzigingen op het ontwerp der 1e algemeene aanvullingsbegrooting voor 1920 (stuk 16 blz. 16 § 1), werd inmiddels eene deskundige commissie ingesteld.

De wenschelijkheid tot de indienststelling van inspecteerende contrôle-ambtenaren zal overwogen worden naar aanleiding van het door de voormelde commissie t.z.t. in te dienen verslag.

Al aanstonds moge opgemerkt worden, dat bedoelde indienststelling kwalijk verenigbaar is met de ook door den Volksraad gewenschte toekenning van meerdere zelfstandigheid aan de hoofden van waterstaats- en irrigatie-afdeelingen en van bijzondere diensten.

Bij de mogelijke aanstelling van inspecteerende ambtenaren zal tevens worden nagegaan, hoever hunne verantwoordelijkheid zich zal dienen uit te strekken.

§ 5. Ter toelichting van het feit, dat op deze begrotingsafdeeling gelden zijn uitgetrokken voor den bouw van 200 Inlandsche scholen der 2de klasse, terwijl op de Ve begrotingsafdeeling gerekend is op het gereedkomen van slechts 75 dier scholen, moge het volgende dienen.

Zooals door den Directeur van Onderwijs en Eeredienst in de vergadering van den Volksraad van 21 Juni 1918 (vgl. Handelingen blz. 241—242) werd uiteengezet, zouden in 1918 van het totaal der op Java en Madoera benoodigde 2000 scholen van den hierbedoelden aard 1150 in werking zijn getreden, zoodat, daar de 50 scholen van het programma voor 1919 op enkele na in eigen gebouwen zijn ondergebracht, op ultimo 1919 nog voor 800 schoolgebouwen gezorgd moest worden.

Naar de Directeur van Onderwijs en Eeredienst in evenbedoelde vergadering mededeelde, is het tempo, waarin het onderwijsprogramma voor de naaste toekomst verder zal worden afgewerkt, uitsluitend afhankelijk van

2 factoren, n.l. de capaciteit van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken om de noodige gebouwen op te richten en in de tweede plaats de mate, waarin beschikt kan worden over onderwijzend personeel.

Waar nu het Bouwdepartement zeer wel in staat is die 800 schoolgebouwen in hoogstens 4 jaren tot stand te brengen, zou derhalve evenbedoeld tempo alleen beheerscht worden door de vraag, of de door den Directeur van Onderwijs en Eeredienst in zijn hooger genoemde rede bedoelde maatregelen, om in ruimere mate over goed opgeleid personeel te beschikken, zoodanige vruchten afwerpen, dat de toeneming van onderwijskrachten — en daardoor de mogelijkheid tot het openen der scholen — gelijken tred kan houden met de verhooging van het aantal der door het Departement der Burgerlijke Openbare Werken af te leveren scholen.

Voor een geregelden gang van zaken bij het Bouwdepartement is het van het grootste belang tijdig den omvang van de te verrichten taak te weten, d.w.z. het aantal en de plaats der benoodigde scholen, opdat daarmede bij de verdeeling van het Waterstaatspersoneel, de aanschaffing van materialen als anderszins rekening kan worden gehouden; voorts is het uiteraard gewenscht om den aanbouw zoo regelmatig mogelijk te doen zijn.

Daarom werd door de Departementen van Onderwijs en Eeredienst en der Burgerlijke Openbare Werken in gezamenlijk overleg en aannemende, dat de opening der na 1919 voorloopig nog noodig geoordeelde 800 scholen binnen 4 jaren verlangd wordt, een werkprogram vastgesteld, volgens hetwelk op Java en Madoera in de jaren 1920 tot en met 1923 onderscheidenlijk 100, 200, 250 en 250 scholen gebouwd zouden worden, ook al zou daardoor de mogelijkheid ontstaan, dat sommige dier gebouwen niet aanstonds voor het doel benut kunnen worden.

Toen bij het samenstellen der onderwerpelijke begrooting voorzien werd, dat door gebrek aan leerkrachten op Java en Madoera in 1921 geen 200 scholen geopend zouden kunnen worden, werd dit cijfer voor den geheelen Archipel aangehouden.

Evenbedoelde bouwpolitiek heeft ten doel om steeds schoolgebouwen in reserve te hebben, ten einde aan onverwacht optredende behoefte aan localiteit te kunnen voldoen en zooveel mogelijk te voorkomen, dat het onderwijs door gebrek aan geschikte gebouwen geschaad wordt.

Mocht nochtans die reserve op den duur te groot worden, dan kan de verdere aanbouw in gematigder tempo geschieden.

De opmerking, dat de onderwerpelijke scholen veel te kostbaar worden opgezet, kan de Regeering geenszins beamen. De gemiddelde bouwkosten per volledige school (van 5 lokalen) beloopt, ondanks de enorme stijging van materiaalprijzen en arbeidsloonen, voor Java en Madoera zelfs thans niet meer dan f 12 500.

Ook overigens is, zooals reeds in de Memorie van Antwoord op het Afdeelvingsverslag betreffende de VIIe afdeeling van de ontwerp-begrooting voor 1919 werd medegedeeld (vgl. stuk 49 blz. 4), het voor de Inlandsche scholen der 2de klasse vanaf 1906 geldende normaal-ontwerp een volledig succes gebleken. Het groote kapitaal, dat in de onderwerpelijke categorie van Landsgebouwen allengs is vastgelegd en daaraan nog besteed zal moeten worden, eischt de voortdurende belangstelling van on-

derwijsautoriteiten en Waterstaatsambtenaren in het betrekkelijke normaal-ontwerp. Tot nu toe behoefden slechts in enkele onderdeelen daarvan onbeteekenende wijzigingen te worden aangebracht.

§ 6. Aangezien de zorg voor den aanleg en het onderhoud van wegen in gewesten, waar een raad is ingesteld, berust bij die gewesten en niet meer bij den dienst der Burgerlijke Openbare Werken en, voor zoover er aanleiding bestaat in dergelijke gebiedsdeelen nieuwe wegen door en voor rekening van het Land tot stand te brengen, het beheer ook daarvan, na de totstandkoming, aan de betrokken raden wordt overgedragen, is de opmerking, dat sedert het bestaan der gewestelijke raden de B. O. W. zoowel den aanleg als het onderhoud der wegen zou verwaarloozen, niet duidelijk.

§ 7. Daar het der Regeering nimmer is gebleken en het Haar bovendien onaannemelijk voorkomt, dat de Ingenieurs der B. O. W. er steeds op uit zouden zijn om de koelieloonen zoo laag mogelijk te houden, ziet Zij met belangstelling de cijfers en feiten, welke deze bewering staven, tegemoet.

Al aanstonds echter worde opgemerkt, dat de groote behoefte aan werkkrachten bij andere diensten en in particuliere bedrijven de uitvoerders van Waterstaatswerken noopt tot het betalen van loonen in overeenstemming met de plaatselijke omstandigheden.

§ 8. Uit de omstandigheid, dat uit de begrooting niet blijkt van samenwerking tusschen de verschillende Departementen, is ten onrechte de conclusie getrokken, dat eene zoodanige samenwerking niet zou bestaan.

Wat betreft het aangehaalde voorbeeld van vermeend weinige samenwerking inzake het benutten van tertiaire bevoeiingsleidingen voor hygiënische doeleinden, moge met verwijzing naar de antwoorden op opmerkingen van gelijke strekking in de Afdeelvingsverslagen betreffende de ontwerp-begrootingen voor de jaren 1919 (vgl. stuk 32 blz. 51 en stuk 49 blz. 6) en 1920 (vgl. stuk 32 blz. 110 en stuk 34 (h) blz. 15) nogmaals worden herhaald, dat in het algemeen afvoer van faecaliën in open wateren door de geneeskundige autoriteiten hier te lande niet toelaatbaar wordt geacht.

Van het gereedkomen van de Inlandsche ambachtsschool te Kadikaran is kennis gegeven aan het betrokken Hoofd van gewestelijk bestuur.

§ 9. Uit den aard der zaak zal worden voortgegaan de daarvoor in aanmerking komende werken ten laste te brengen van de buitengewone uitgaven.

§ 10. De bestudeering van het vraagstuk van de invoering van een algemeene wegenbelasting werd voortgezet.

De verdere studie van dit onderwerp leidde tot het inzicht, dat, zooals reeds in de 1e gewone zitting van 1919 werd medegedeeld (vgl. Handelingen blz. 577), de heffing van een wegenbelasting, welke in elk geval beperkt zou moeten worden tot streken niet behoorende tot locale ressorten, dus in hoofdzaak tot de buitengewesten, niet of weinig bevorderlijk zou zijn aan de totstandkoming van nieuwe wegen.

Intusschen wordt nader de vraag onder de oogen gezien,

of niet langs een anderen weg het voormeld doel bevorderd zou kunnen worden.

§ 11. De opleiding van opnemers-teekenaars voor verschillende diensten heeft een onderwerp van studie uitgemaakt voor de Permanente Commissie voor opnemings- en kaarteeringswerkzaamheden. In het begin van dit jaar is door haar een voorstel ter zake ingediend, waaraan binnenkort uitvoering zal worden gegeven.

Dit voorstel beoogt de oprichting van twee centrale opleidingsscholen, één voor in hoofdzaak vlaktemeters — waartoe de commissie eene hervorming van den bestaanden kadastralen cursus te Bandoeng heeft aanbevolen — en één voor z.g.n. topografen (w. o. de militaire opnemers). Deze instellingen zouden elk voor een driehonderdtal leerlingen dienstig zijn.

Ten overvloede worde opgemerkt, dat naast de schoolsche opleiding bij de evenbedoelde instellingen, steeds een niet onbelangrijk deel van de hierbedoelde landsdienaren uitsluitend in de practijk kan en zal moeten worden gevormd.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 702. Studietoelagen aan jongelieden, die aan de Technische Hoogeschool te Delft voor civiel- of bouwkundig ingenieur studeeren.

Naar aanleiding van den uitgesproken twijfel omtrent het nut dier toelagen kan worden medegedeeld, dat door de toekenning daarvan aan jongelieden, die aan de Technische Hoogeschool te Delft voor civiel- of bouwkundig ingenieur studeeren, het aantal hogere technische krachten ten behoeve van deze gewesten, ook al blijven zij niet allen in 's Lands dienst, wordt vergroot. Daarbij komt nog, dat overwogen wordt de met behulp van een studietoelage voor den Indischen dienst opgeleide ambtenaren te verplichten den Lande minstens vijf jaren te dienen.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 701. Personeel van het departement.

De bezoldiging van den op het departement te werk gestelden hoofdamtenaar ter beschikking is begrepen in het bedrag van f 25 000, uitgetrokken voor tijdelijk te werk gestelde ambtenaren.

Onderafdeeling 702. Uitgaven van het departement.

De hoop mag worden gekoesterd, dat de bij deze onderafdeeling aangevraagde gelden bevorderlijk zullen zijn aan het sneller verschijnen van de jaarverslagen over de Burgerlijke Openbare Werken.

Onderafdeeling 703. Personeel van den Waterstaat en de B. O. W.

In verband met den uitgesproken twijfel of de Regeering er wel in zal slagen om het vereischte aantal van 56 ingenieurs voor de personeelsuitbreiding aan te werven, kan worden medegedeeld, dat zoolang Nederlandsche ingenieurs met Delftsch diploma zich niet in voldoende mate voor den Indischen dienst beschikbaar stellen, werving in het buitenland onmisbaar zal blijven.

Van een doeltreffende propaganda voor den Indischen dienst in het buitenland en in het bijzonder in de Centrale landen (vgl. sub 5 § 1 der algemeene opmerkingen hierboven), wordt een aanmerkelijke vermindering van het tekort verwacht.

De nieuwe traktementsregeling voor het lager personeel bij den dienst der Burgerlijke Openbare Werken is vastgesteld bij het besluit van 22 Mei j.l. No. 40 (Staats-

blad No. 367). Met de uitvoering daarvan is dadelijk een aanvang gemaakt.

Onderafdeeling 704. Toelagen aan cursisten der avondleergangen.

Naar aanleiding van de bij deze onderafdeeling gemaakte opmerking, wordt de aandacht er op gevestigd, dat luidens het slot van de toelichting van dezen post de uitkeering van f 50 's maands zal geschieden niet alleen aan gehuwde opzichters, maar ook aan ongehuwden, die de zorg voor familieleden op zich hebben moeten nemen.

Onderafdeeling 705. Toelagen voor het architect-diploma.

Omtrent den voorgestelden maatregel is geen voorafgaand overleg gepleegd met het Departement van Oorlog, evenmin als zulks het geval is geweest bij den ten vorigen jare bij de aanvullingsbegrooting voor 1920 voorgestelden maatregel om de toelage aan het bezit van het architect-diploma verbonden nader te regelen. Onderzocht zal worden of de onderwerpelijke maatregel ook toepassing zal dienen te vinden voor opzichters der genie.

Verkorting van den bij de onderafdeeling 705C voorgestelden termijn van 15 jaar tot 10 jaar voor de bevordering van tot architect benoembare opzichters tot evengenoemden rang, komt niet gewenscht voor, omdat een opzichter met een 10-jarigen diensttijd in het algemeen nog niet geacht kan worden te voldoen aan de eischen van practische bekwaamheid en levenservaring, welke aan den architect dienen te worden gesteld. Een architect toch moet kunnen optreden als eerstaanwezend waterstaatsambtenaar in een gewest buiten Java en Madoera, waartoe een betrekkelijk jong architect kwalijk ware aan te wijzen met het oog op de talrijke oudere opzichters, die onder hem zouden komen te dienen.

Te minder reden bestaat er voor den aanbevolen maatregel, nu bij onderafdeeling 705 is voorgesteld aan opzichters, onmiddellijk na het behalen van het getuigschrift voor architect, een toelage van f 50 's maands toe te kennen.

Onderafdeeling 706. Landsgebouwen.

De opmerking als zouden de gebouwen, bestemd voor Europeesche scholen zooveel duurder zijn dan die voor het Inlandsch onderwijs is in zoover onjuist, dat voor scholen voor het Europeesch Lager-, zoowel als voor het Hollandsch-Inlandsch en Hollandsch-Chineesche onderwijs sedert 1916 geheel hetzelfde normaal-ontwerp wordt gevolgd.

Wat de opmerking betreft ten aanzien van de plaatsing van scholen worde medegedeeld, dat ingevolge de daarvoor geldende voorschriften deze inrichtingen zooveel mogelijk opgericht worden in stille buurten en dat, ter bespoediging van de totstandkoming, evenbedoeld normaal-ontwerp is samengesteld, waarvan de architectonische verzorging in overeenstemming is met die omgeving.

Intusschen is de architectuur van die gebouwen niet onvoldoende te achten in die gevallen, waarin noodzakelijkheid bestaat de school in een meer beteekenende omgeving te plaatsen.

De opmerking betreffende de afmetingen van de kamers in het normaal-ontwerp voor districtshoofdwoningen, waarover een voorafgaand langdurig overleg met ervaren Inlandsche bestuursambtenaren is gepleegd, is in zoover minder juist, dat zij niet 4 bij 4 M. maar 4 bij 4½ M. bedragen.

Wat betreft de plaatsing van deuren en ramen in die kamers zij opgemerkt, dat, daargelaten dat de uitvoerders vrij zijn om in de plaatsing en in de wijze van openslaan van ramen en deuren veranderingen van weinig beteekenis aan te brengen, tot nog toe van belanghebbenden geen klachten ter zake zijn vernomen.

De vraag omtrent de voorgenomen verplaatsing van den bestuurszetel van Menado naar Tondano, vindt beantwoording bij de Memorie van Antwoord betreffende de IVde afdeling.

Onderafdeeling 707. Bouwvoorschot aan de coöperatieve woningbouwvereniging „Batavia”.

Tegen eene wijziging van de omschrijving van dezen post in „Bouwvoorschot aan coöperatieve woningbouwverenigingen”, bestaat bezwaar, omdat de Regeering zich tegenover bouwverenigingen van particulieren op een ander standpunt moet stellen dan tegenover bouwverenigingen van landsdienaren en Zij zich dus bezwaarlijk kan verbinden om aan die beide categorieën van verenigingen op gelijke voorwaarden bouwvoorschotten te verschaffen.

Nochtans wil Zij gaarne overwegen op welke wijze aan eventueele wenschen van particuliere bouwverenigingen tegemoet gekomen kan worden, waarbij al aanstonds valt op te merken, dat de geldelijke gevolgen daarvan niet ten laste van deze begrotingsafdeeling kunnen komen, omdat de zorg voor de huisvesting van anderen dan landsdienaren niet tot de taak van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken behoort. Indien daartoe aanleiding bestaat, kan in evenbedoeld geval steun worden verleend door de toekenning van eene tegemoetkoming als bedoeld bij onderafdeeling 1110 dezer ontwerp-begroting.

De voorgestelde toevoeging aan de omschrijving van dezen post: „alsmede aan landsdienaren, wien geen dienstwoning is toegewezen”, komt voorshands minder gewenscht voor, hoezeer het aanbevolen denkbeeld, om ook aan landsdienaren, die zich niet bij coöperatieve woningbouwverenigingen kunnen aansluiten, voorschotten te verlenen voor den bouw van woningen, bij eerste beschouwing aantrekkelijk voorkomt. Tegen de verwezenlijking van dat denkbeeld bestaan verschillende bezwaren van practischen aard zoowel voor den dienst als voor belanghebbenden zelve, waaromtrent nog geen zekerheid bestaat, dat zij op eene bevredigende wijze uit den weg zijn te ruimen. De Regeering behoudt zich voor dit denkbeeld in ernstige overweging te nemen.

Ten aanzien van de vraag op welke wijze de Regeering denkt te voorzien in het bouwen van woningen te Batavia voor ambtenaren met eene maandelijksche bezoldiging beneden f 250, en of Zij bereid is tot het verlenen van een voorschot aan den coöperatieve woningbouw van de P. G. B. te Batavia ten behoeve van laag bezoldigde krachten, kan worden medegedeeld, dat Zij elke wèl-georganiseerde, door landsdienaren in het leven geroepen vereniging, die beoogt in de woningbehoefte harer leden te voorzien, zal steunen, ook al sluit de bedrijfsrekening ondanks deugdelijk beheer blijvend met een tekort. Zij is bereid de organisaties, die nog niet over de krachten mochten beschikken om een bouwbedrijf naar den eisch op te zetten en te voeren, met raad en voorlichting te helpen.

Het beginsel der Regeering om zich te onthouden van het bouwen op groote plaatsen van woningen voor landsdienaren, wier huisvesting op eene bepaalde plaats door

het dienstbelang niet is geboden, is uit den aard der zaak niet zóó bindend, dat het ook toepassing zou vinden indien een der andere in de toelichting aangegeven oplossingen om in den woningnood te voorzien, inderdaad niet wel mogelijk blijkt. Of ten aanzien van de hoofdplaats Medan, die door de Regeering geenszins onder de „kleinere plaatsen” gerangschikt wordt, dat beginsel dient te worden losgelaten, zal nader moeten blijken.

De indruk, dat op kleinere plaatsen, ook voor lager bezoldigde ambtenaren woningen worden gebouwd, is juist. Bij de beoordeeling van de vraag, welke plaatsen allereerst voor de oprichting van landswoningen in aanmerking dienen te komen, wordt eene vergelijking gemaakt tusschen den woningnood op verschillende plaatsen.

Welke landsdienaren in de eerste plaats voor het betrekken der woningen in aanmerking komen, wordt voor elk geval afzonderlijk overwogen, waarbij uiteraard ook rekening wordt gehouden met de belangen van assistent-wedana's en Europeesche onderwijzers. Overigens worde ten aanzien van de huisvesting van eerstgenoemde ambtenaren verwezen naar het dienaangaande opgemerkte bij onderafdeeling 309 van de Memorie van Antwoord betreffende de begrooting voor 1920 (stuk 34 (h), blz. 6), n.l. dat zij in tegenstelling met de districtshoofden geen recht hebben op een ambtswoning.

De opmerking, dat het juister zou zijn den onderwerpelijken post onder te brengen bij afdeeling XI (plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur), komt niet gemotiveerd voor, aangezien de thans voorgestelde maatregel tot landsdienaren beperkt zal blijven. Uit het vorenstaande kan reeds blijken, dat overleg met den Adviseur voor de decentralisatie ten deze achterwege is gebleven.

De meening, dat de uit dezen post voortspuitende bevoordeeling van eene uit landsdienaren bestaande vereniging boven een organisatie door particulieren gevormd, onrechtmatig zou zijn, kan niet worden gedeeld.

Aan den wensch om geen woonhuizen tegen hooge prijzen in te huren ten behoeve van kantoren voor 's Lands dienst, wordt zooveel mogelijk tegemoet gekomen, zoowel door voortdurend meer kantoorgebouwen op te richten als door de zorg voor de inhuur van gebouwen ten behoeve van den Lande in één hand te houden, ten einde onderlinge mededinging van Landsdiensten te voorkomen.

Onderafdeeling 712. Bruggen, wegen en daarmede verband houdende Waterstaatswerken.

De klacht van het lid, dat het reeds jaren lang bestaand voornemen tot den aanleg van een weg van Djember naar Banjoewangi, nog steeds niet tot uitvoering zou zijn gekomen, berust op een misverstand. Na het gereedkomen van het thans onder handen zijnd weggedeelte Kalibaroe—Sempolan, hetwelk in den loop van dit jaar te verwachten is, zal de geheele verbinding als rijweg tot stand gebracht zijn.

Met betrekking tot de uitbreiding van het wegennet in Zuid-Bantam moge worden opgemerkt, dat die werkzaamheden zoo krachtig worden voortgezet, als met het beschikbare personeel mogelijk is.

Wat den weg van Bantam naar Buitenzorg betreft, zij er op gewezen, dat het opmaken van het ontwerp en de aanleg niet door het Land, maar door het gewest Batavia geschieden.

Voor zoover het beheer van Landswegen aan locale raden is overgedragen, komt de verhoogde opbrengst van

het hoofdgeld wegens afschaffing van heerendiensten ter beschikking van die raden, ten einde te worden besteed voor het onderhoud dier wegen.

Voor zoover het beheer der wegen nog bij het centrale gezag berust, is het niet bekend, dat de bedoelde verhoogde opbrengst aan hare bestemming zou worden onttrokken.

De opmerking, dat voor den aanleg van den weg Menado—Gorontalo op de ontwerp-begrooting een post ontbreekt, ondanks het feit, dat de Regeering de noodzakelijkheid van dien aanleg heeft erkend, berust op een misvatting.

Bedoelde weg is te onderscheiden in drie gedeelten, gelegen onderscheidenlijk in:

- a. de Minahassa;
- b. de zelfbesturende landschappen in de onderafdeeling Bolaäng Mongondou;
- c. de afdeeling Gorontalo;

waarvan de onder *a* en *b* genoemde wegvakken uit economisch oogpunt als de voornaamste zijn aan te merken en het eerst voor aanleg in aanmerking komen.

Wat het weggedeelte onder *a* betreft, moge worden verwezen naar de onderafdeeling 1115 van de ontwerp-begrooting, waarbij f 300 000 is uitgetrokken in het belang van den wegeaanleg in de Minahassa, zoomede naar de bijbehorende toelichting.

De voor het wegvak *b* benodigde gelden kunnen worden gebracht ten laste van onderafdeeling 712, onderdeel *c*, der ontwerp-begrooting.

Waar de afschaffing der heerendiensten in de buitengewesten tot moeilijkheden in zake de werkvolkvoorziening bij den wegeaanleg aldaar zou kunnen leiden, geeft artikel 2 van de bij Staatsblad 1918 No. 710 afgekondigde ordonnantie het middel aan de hand om daaraan tegemoet te komen.

De opmerking omtrent de uitkeering van een behoorlijk dagloon aan de heerendienstplichtigen voor het onderhoud van wegen, vindt behandeling bij de Memorie van Antwoord op het afdeelvingsverslag der IVde begrotingsafdeeling.

Van een minder goede huisvesting van koelies bij wegeaanleg in de buitengewesten is der Regeering niets bekend.

De oplossing van het verkeersvraagstuk in Noord-Krawang, waartoe ook de Noordelijke verbinding met Cheribon behoort en waaraan defensie-belangen verbonden zijn, is opgedragen aan een in het begin van dit jaar ingestelde interdepartementale commissie, welke haar rapport nog niet heeft uitgebracht.

Onderafdeeling 713. Bevloeingswerken.

De bemoeienis van de landbouwleeraren met den aanleg van bevoeiingswerken heeft, als gevolg van de omstandigheid, dat deze ambtenaren voor een zeer zware taak staan en daarvoor dikwijls over ontoereikende hulp beschikken, inderdaad somtijds vertraging veroorzaakt. Getracht wordt, zonder aan het goede beginsel om de landbouwdeskundigen in bevoeiingszaken in ruime mate medezeggenschap te geven, te kort te doen, de behandeling van desbetreffende voorstellen te bespoedigen, o.a. door de instelling van plaatselijke bevoeiingscommissies — samengesteld uit een bestuursambtenaar, een bevoeiingsingenieur en den landbouwleeraar — welke commissies o.m. van advies hebben te dienen omtrent alle plan-

nen voor den aanleg van nieuwe werken in het eerste stadium van voorbereiding.

De mogelijkheid van het intensiveren van het waterbeheer houdt uiteraard ten nauwste verband met den stand der personeelsvoorziening. Het belang van deze zaak wordt door de Regeering beaamd.

Het toepassen van middelen tot beperking van waterverliezen in bevoeiingsleidingen heeft mede de aandacht der Regeering (vgl. het antwoord op eene opmerking van gelijke strekking, gemaakt bij de behandeling der ontwerp-begrooting voor 1920, gedrukt stuk 34 (h) blz. 14).

Zoodra het verslag der commissie ter beoordeeling van het Rawah-Pening plan zal zijn ontvangen, zal getracht worden zoo spoedig mogelijk tot eene beslissing te komen.

Indien personeel beschikbaar is, zullen ook de bevoeiingswerken in Zuid-Banjoewangi worden ter hand genomen; de kolonisatie van Javanen in Banjoewangi heeft tot dusver weinig gunstige resultaten opgeleverd. Voor groot-rijstbedrijven komen boven evenbedoelde afdeling verschillende streken der buitengewesten eerder in aanmerking.

In twee ter griffie van den Volksraad gedeponeerde (1) staten is een overzicht gegeven van de bevoeiingswerken, welke in de buitengewesten in 1919 in uitvoering waren, dan wel in de eerste helft van 1920 in uitvoering kwamen, zoomede van de na 1911 en voor 1919 in die gewesten toegestane en voltooide werken.

Voor het eerste gedeelte der werken tot bevoeiing van Noord-Krawang uit de Tjitaroem werd op 20 December 1919 een openbare aanbesteding gehouden. De kosten van dit gedeelte werden voor uitvoering in eigen beheer geraamd op f 683 100, welk bedrag echter niet zonder meer tot grondslag kon dienen voor de beoordeeling der som, waarvoor het werk bij uitvoering in aanneming zou kunnen worden gegund. Immers, waren in genoemd bedrag niet begrepen de kosten van het hooger technisch personeel (ingenieurs, opzichters) — bij uitvoering in eigen beheer komend ten laste van een post voor bezoldigingen — voor renteverlies, risico enz., noch voor aannemerswinst; daarentegen was in die raming wel gerekend op 10% voor onvoorziene uitgaven, uit welken post bij uitvoering door Landspersoneel ook het „meerder werk” wordt bekostigd, waarvoor echter den aannemer het kostende boven de aannemingssom wordt vergoed.

Met een en ander rekening houdend, werd een bedrag van f 776 000, op den grondslag der voor uitvoering in eigen beheer aangenomen eenheidsprijzen, een billijke vergoeding geacht bij uitvoering in aanneming.

Door twee gegadigden werd ingeschreven, onderscheidenlijk voor f 910 000 en voor f 790 000; vermits de laatste som nog geen volle 2% hooger was, dan het evengenoemd bedrag van f 776 000, moest het werk worden gegund aan den laagsten inschrijver, die aan alle bij de betreffende bepalingen gestelde eischen voldeed.

Over het verloop der uitvoering en de kans op gereedkomen van het werk binnen den daarvoor gestelden termijn van 2 jaren, kan, in verband met de omstandigheid, dat eerst kort geleden met de werkzaamheden is aangevangen, nog geen oordeel worden uitgesproken.

De dijken op den, op Gouvernementsgrond gelegen rechteroever der Tjitaroem werden in de laatste jaren van Landswege verbeterd, met welk werk thans nog

(1) Wegens de uitgebreidheid zijn deze staten niet vermenigvuldigd.

wordt voortgegaan. Het is nog niet met zekerheid te zeggen of daarna ook de op particuliere landerijen gelegen linkerdijk van Gouvernementswege zal worden in orde gebracht, of dat daarmee zal worden gewacht tot de betrokken landerijen zullen onteigend of teruggekocht zijn. De landheeren kunnen tot de verbetering van dien dijk niet worden verplicht; hun belang is echter met een goeden toestand daarvan evenzeer gebaat als dat der bevolking.

Bij de bepaling van het voor bevoeiingswerken uitgetrokken bedrag is zoowel rekening gehouden met de werkecapaciteit van het beschikbare technische personeel, als met de belangen van andere categorieën van Waterstaatswerken, die, zooals hierboven bij § 2 der Algemeene opmerkingen is gezegd, niet ter wille van irrigatiewerken verwaarloosd mogen worden. Een hooger bedrag zou waarschijnlijk ten deele onverwerkt moeten blijven. Hetzelfde geldt voor den daarin begrepen post voor kringwadoeks; ook verhooging daarvan zou niet tot snellere uitvoering kunnen leiden.

Waar alle voorstellen betreffende bevoeiingszaken door tusschenkomst van de Hoofden van gewestelijk bestuur worden ingediend en daaraan vrijwel immer overleg is voorafgegaan met de plaatselijke bestuursambtenaren, mag uit de omstandigheid, dat, naar men meent, de betreffende adviezen der Inlandsche ambtenaren vaak niet verder dan het residentie-kantoor komen, geenszins worden afgeleid, dat aan die raadgevingen niet de noodige aandacht zou worden geschonken of dat de gelegenheid zou ontbreken om daarmee rekening te houden.

De opmerking, dat in elk irrigatiedistrict slechts één mantri allen arbeid moet verrichten, hetgeen voor dien persoon te zwaar zou zijn, is niet geheel duidelijk. Bij de bepaling der grootte van de ambtsgebieden der mantri's, waarvan de grenzen in het algemeen niet kunnen samenvallen met die der districten, is uiteraard met den omvang en den aard der aan die beambten opgedragen bezigheden rekening gehouden. Blijkt dit ambtsgebied voor sommige mantri's te groot, dan zal vermeerdering van personeel — welke overigens den laatsten tijd herhaaldelijk plaats vond — gaarne worden overwogen.

Bepaling van de ressorten dezer beambten overeenkomstig de administratieve indeeling in onderdistricten zou weinig rationeel zijn; de begrenzing toch dier ressorten dient zich naar den bevoeiingstoestand te regelen. Toevoeging der mantri's aan het Binnenlandsch Bestuur ware een stap achteruit.

Eene opgaaft der in uitvoering zijnde bevoeiingswerken in de buitengewesten is in de reeds vermelde staten gegeven. Welke werken van dezen aard gedurende de 2de helft van dit jaar en in 1921 in uitvoering zullen komen, kan thans nog niet worden opgegeven, wijl de betreffende voorstellen nog niet werden ontvangen. Het uitgetrokken bedrag houdt rekening met het beschikbare technisch personeel.

Sinds in de Minahassa een ingenieur voor de bevoeiing werd geplaatst (Mei 1918), is aan die landstreek in dit opzicht zeker niet minder aandacht besteed dan aan andere streken in de buitengewesten, rekening houdende met het beschikbare personeel.

Waar de aanleg van tertiaire leidingen door bijzondere omstandigheden voor de bevolking een te zware taak blijkt te zijn, wordt door de Regeering hulp verleend.

Echter zij opgemerkt, dat, waar aanleg in desadienst bezwaren ondervindt wegens het ambulans zijn of de geringe dichtheid der bevolking, ook de uitvoering in vrijen arbeid veelal moeilijkheden zal opleveren en geen sneller resultaat belooft. Overigens wordt de van andere zijde geuite meening gedeeld, dat de taak van het Gouvernement ten deze, mede in verband met het steeds nijpender wordend personeelsgebrek, zonder strikte noodzakelijkheid niet moet worden verzwaard.

Het terugvorderen van de aanlegkosten der tertiaire leidingen door verhooging der landrente is voorshands niet mogelijk, wijl de wettelijk vastgestelde grondslagen voor den landrenteaanslag zulks niet toelaten.

Klachten omtrent het toepassen van een te geringe breedte voor bruggen over bevoeiingsleidingen werden tot dusver niet vernomen; doen zich zulke klachten voor, dan zal daarmede, indien zij gegrond blijken, zeker rekening worden gehouden.

Onderafdeeling 714. Werken in het belang der volksgezondheid.

Dat op het gebied van werken in het belang der volksgezondheid een groote achterstand bestaat en dat deze toestand voor een goed deel te wijten is aan gebrek aan deskundig hooger personeel, werd reeds bij de behandeling der ontwerp-begrooting voor 1920 opgemerkt (vgl. stuk 32 blz. 110 en stuk 34 (h) blz. 15).

Getracht wordt om, zoo mogelijk met behulp van de diensten van particuliere ingenieursbureau's, op dit gebied van Staatszorg meer dan tot dusver te verrichten.

Naar aanleiding van de vraag of de Regeering bereid is steun te verleen bij de totstandbrenging van de drinkwaterleiding te Djokjakarta, kan worden medegedeeld, dat op het ontwerp van de 2e algemeene aanvullingsbegrooting voor 1920 bij onderafdeeling 124A (vgl. ontwerp 2, stuk 3 blz. 9) een bedrag van 8 ton is uitgetrokken als eerste termijn voor het verleen van voorschotten tot een totaal bedrag van f 1 750 000 aan het Zelfbestuur voor dat doel.

Met verwijzing naar het dienaangaande vermeld in de Memorie van Antwoord betreffende de ontwerp-begrooting voor 1920 (vgl. stuk 34 (h), blz. 15), worde medegedeeld, dat omtrent de plannen van het gewest Besoeki ten aanzien van de drinkwatervoorzieningen van Banjoe-wangi en Bondowoso inmiddels niets naders is vernomen, zoodat ook niet bekend is of gevolg gegeven is aan den raad om het opmaken der betrekkelijke ontwerpen aan een particulier technisch bureau op te dragen (vgl. Handelingen te gewone zitting 1919 blz. 578).

Zooals reeds werd opgemerkt in de Memorie van Toelichting (zie blz. 15), ligt het in de bedoeling om, waar de krachten van de jonge gemeente Menado te kort schieten, de drinkwaterleiding te dier plaatse voor rekening van het Land tot stand te brengen.

Inmiddels is met instemming van den gemeenteraad besloten te trachten de uitvoering van het werk met behulp van een aannemer te doen geschieden.

De verzorging van de watervoorziening ten plattelande binnen locale gebiedsdeelen behoort tot de taak dier resorten. Voor zoover mogelijk, wordt de daartoe ingeroepen hulp van dit Departement verleend.

De ervaring heeft geleerd, dat het afleiden van bronnen naar lager gelegen streken meestal de minst voor de hand liggende en bijna altijd de meest kostbare oplossing geeft. In samenwerking met den Burgerlijken

Geneeskundigen Dienst wordt thans naar een eenvoudiger en doeltreffender wijze van watervoorziening gezocht.

De oprichting van een speciaal bureau voor drinkwatervoorziening wordt niet noodig geoordeeld, daar de technische Afdeling G bij het Departement der Burgerlijke Openbare Werken, samenwerkende met den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst, de taak van een zoodanig bureau reeds vervult.

Onderafdeeling 717. Waterschapskantoor.

De Regeering stelt er prijs op den Volksraad te hooren bij de vaststelling eener algemeene waterschapsordonnantie. De dezer dagen af te kondigen, na jarenlang overleg met de belanghebbenden en met de Inlandsche Vorstenbesturen samengestelde ordonnantie, uitsluitend betrekking hebbend op de Vorstenlanden en ten nauwste samenhangend met de reeds aangevangen agrarische hervorming in die gewesten, draagt min of meer het karakter van overeenkomst en leent zich derhalve niet meer voor eene nadere gedachtenwisseling.

Onderafdeeling 719. Dienst van het Havenwezen.

De juistheid van de meening van eenige leden als zou bij den dienst van het Havenwezen een veel te sterke neiging bestaan tot centralisatie, kan niet worden gedeeld. Integendeel bestaat het streven om de verschillende groote havens met de daarvoor ingestelde Commissies van Bijstand zooveel mogelijk zelfstandigheid te laten.

De omstandigheden echter, welke in den laatsten tijd genoopt hebben de plaatsen van Directeur der haven veelal door jonge krachten te doen bezetten, hebben een veelvuldiger overleg met de centrale leiding noodig gemaakt dan te voren het geval was.

Niet bekend is, welke feiten de voormelde leden aanleiding hebben gegeven tot de meening, dat aan de Commissies van Bijstand feitelijk alle gelegenheid tot inmenging wordt ontnomen. Door de Regeering wordt geen beslissing genomen omtrent eenig bedrijfs- of technisch voorstel van beteekenis, zonder dat de meening der betrokken Commissie van Bijstand is gevraagd. Het denkbeeld om raden in te stellen bij de groote havens is juist een uitvloeisel van den wensch den havendienst geleidelijk meer te decentraliseeren door omzetting van de een adviseerend karakter dragende Commissies van Bijstand in raden met bepaalde, nader vast te stellen bedrijfsbevoegdheden.

Zooals reeds werd opgemerkt bij de toelichting van dezen post (vgl. stuk I blz. 17), is het rationeel te achten, dat de verschillende havens naar gelang van hare draagkracht deelen in de kosten van het hoofdkantoor van het havenwezen, dat feitelijk een integreerend deel uitmaakt van het geheele havenbedrijf. Elk georganiseerd bedrijf behoort toch zijne centrale leiding zelf te bekostigen, hetgeen inzonderheid geldt voor het havenbedrijf, waarvoor het rentabiliteitsbeginsel is aanvaard.

De Regeering heeft zich nog niet uitgesproken over de vraag of de instelling van havenraden gewenscht is. Zij zal Haar oordeel daarover kunnen vestigen, nadat de zienswijze der locale raden aangaande het ontwerp-havenraden-ordonnantie Haar is gebleken.

Het door eenige leden geopperd bezwaar tegen het door de Regeering aangenomen beginsel van vooraf verzekerende rentabiliteit ten aanzien van havenaanleg, geeft aanleiding tot de mededeeling, dat niet de eisch

pleegt te worden gesteld, dat eenig nieuw havenwerk o n m i d d e l l i j k na de voltooiing volledig rendabel zij, maar wèl, dat zulks na redelijken tijd het geval zal wezen.

Als gevolg van evenvermeld standpunt zal dan ook eene bepaalde plaats of streek van eene haven worden voorzien, zoodra de behoefte daaraan bij handel en scheepvaart zich dringend doet gevoelen en een opzettelijk daartoe ingesteld onderzoek de rentabiliteit van het daarvoor benoodigde kapitaal in eene niet te ver verwijderde toekomst waarschijnlijk heeft gemaakt.

De door een der leden gemaakte opmerking nopens de wijze, waarop men verlokt zou worden groote uitgaven te sanctionneeren, is niet duidelijk.

Immers elk voorstel voor het totstandbrengen van eenig groot werk, waarvan de uitvoering meerdere jaren eischt, bevat uiteraard een overzicht van het geheele werk met een raming van de totale kosten.

Tusschen het bedrag dier kosten en de als eerste termijn aangevraagde gelden bestaat als regel geen rechtstreeksch verband, aangezien de hoegrootheid van het in het eerste jaar te verwerken bedrag van tal van omstandigheden afhankelijk is.

De Commissies van Bijstand in het beheer van de havens Tandjoeng-Priok en van Soerabaja hebben gunstig geadviseerd omtrent de op die havens betrekking hebbende bijdragen voor de ontwerp-begrooting. De Commissie van Bijstand te Semarang is niet gehoord kunnen worden, doordat den havendirecteur daartoe de tijd ontbroken heeft, tengevolge van zijne afwezigheid wegens de vergaderingen van den Volksraad. Ook de raadpleging van de commissie te Belawan is achterwege moeten blijven, doordat de directeur dezer haven, voor dringende ambtsbezigheden naar Weltevreden opgeroepen, genoopt is geweest zijne bijdrage te laatstgenoemder plaatse samen te stellen.

Met het plan voor een zeehaven van Semarang is door de plaatselijke havencommissie instemming betuigd.

Waar nog geen gelegenheid heeft bestaan voor de gemeente, handel, scheepvaart en nijverheid om zich omtrent het onderhavig plan uit te spreken, is op de daarmede verband houdende uitgaaf nog slechts pro memorie gerekend.

Door den aannemer van de havenwerken te Belawan is het verzoek gedaan om hem behulpzaam te zijn bij het verkrijgen van een vaste kern van ongeveer 200 koelies, aangezien, ondanks de door den dienst der arbeidsinspectie erkende zeer goede behandeling, de opkomst van vrije arbeiders zeer onregelmatig is, waardoor de totstandkoming der werken ernstig vertraagd dreigt te worden.

Ten aanzien van de opmerking dat zeer weinig gedaan wordt voor de kleine Inlandsche visschershavens, worde aangeteekend, dat het baggeren van vaargeulen gewoonlijk geen werk van één keer is, doch telkenmale moet worden herhaald, waardoor de kosten zeer hoog kunnen worden.

Hierbij komt, dat van bereidwilligheid der visschers om een, zij het ook klein, aandeel in die kosten bij te dragen, tot dusverre nog niet is gebleken. Zelfs is in sommige gevallen te vreezen, dat indien de visschers tot eene zoodanige kleine bijdrage worden verplicht, zij hunne prauwen als van ouds op het strand zullen halen.

Ten einde in deze met meer op ervaring steunende ken-

nis van zaken een oordeel te kunnen uitspreken, worden de resultaten van den aanleg eener visschershaven te Sarang afgewacht.

Overigens moge omtrent den aanleg van visschershavens worden verwezen naar het dienaangaande medegedeelde in de eerste gewone zitting van 1919 (vgl. Handelingen blz. 578 en 579).

Naar aanleiding van de bij § 3 van het Afdeelin^gsver^{sl}ag betreffende de IVe begrootingsafdeeling gemaakte opmerking omtrent den aanleg van bevoeiingswerken in Gorontalo, kan worden medegedeeld, dat daartoe reeds machtiging is verleend en met dien aanleg een aanvang gemaakt is.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. VII — STUK 18.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

Toelichtingen Eerste Nota van Wijzigingen (stuk E, 2).

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 701. Personeel van het Departement. Onderdeel *b*. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van den secretaris en de verdere ambtenaren (+ f 21 360).

Onderdeel *d*. Aanvangsbezoldigingen van de klerken en het minder personeel, alsmede schrijfloonen (+ f 960).

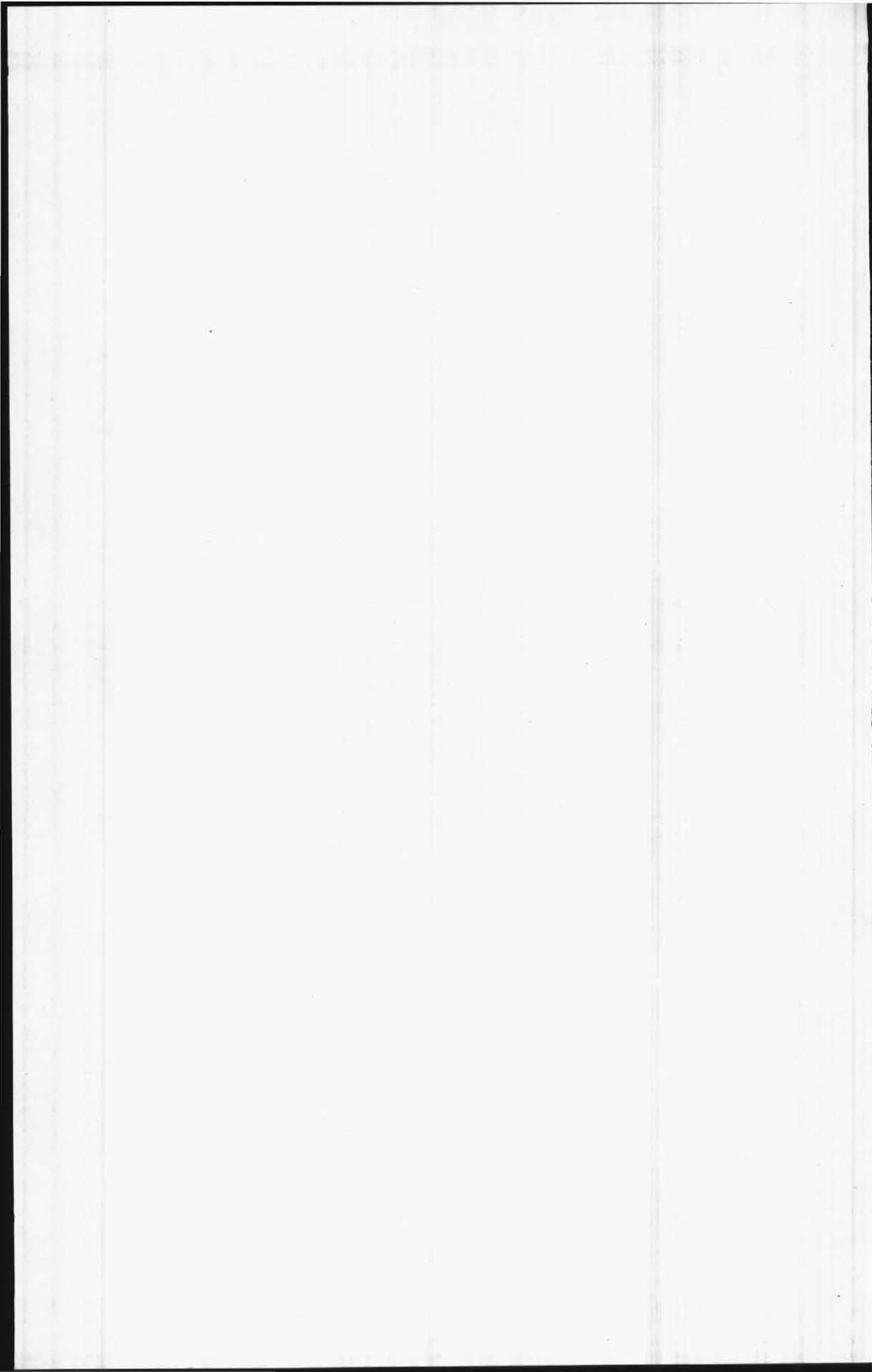
Onderafdeeling 735A. Vergoeding aan het departement van Oorlog voor werkzaamheden te verrichten door de Topografische Inrichting (+ f 16 500).

Bij de 2e algemeene aanvullingsbegrooting voor 1920 (gedrukte stukken Volksraad, Eerste gewone zitting 1920, onderwerp 2, stuk 3, blz. 13 en 14) is voor eene nadere uitbreiding van het administratief personeel bij het departement gedurende zes maanden eene som van f 11 160 opgebracht.

Aangezien op de bedoelde personeelsuitbreiding bij het ontwerp der begrooting voor 1921 (gedrukte stukken Volksraad, Eerste gewone zitting 1920, onderwerp 1 — Afdeling VII — stuk 3) uiteraard nog niet gerekend is kunnen worden, zal nevenvermelde onderafdeeling met f 22 320, d.i. het dubbele van de bovenbedoelde som van f 11 160, dienen te worden verhoogd.

Tegenover de nitgaaf staat eene ontvangst tot een gelijk bedrag onder No. 904 van de Middelen in Indië.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. VII — STUK 19.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

AMENDEMENT.

Amendement van de heeren Laoh, Waworoentoe, Vierhout, Djajadiningrat en Soselisa.

Ingezonden 23 Juni 1920.

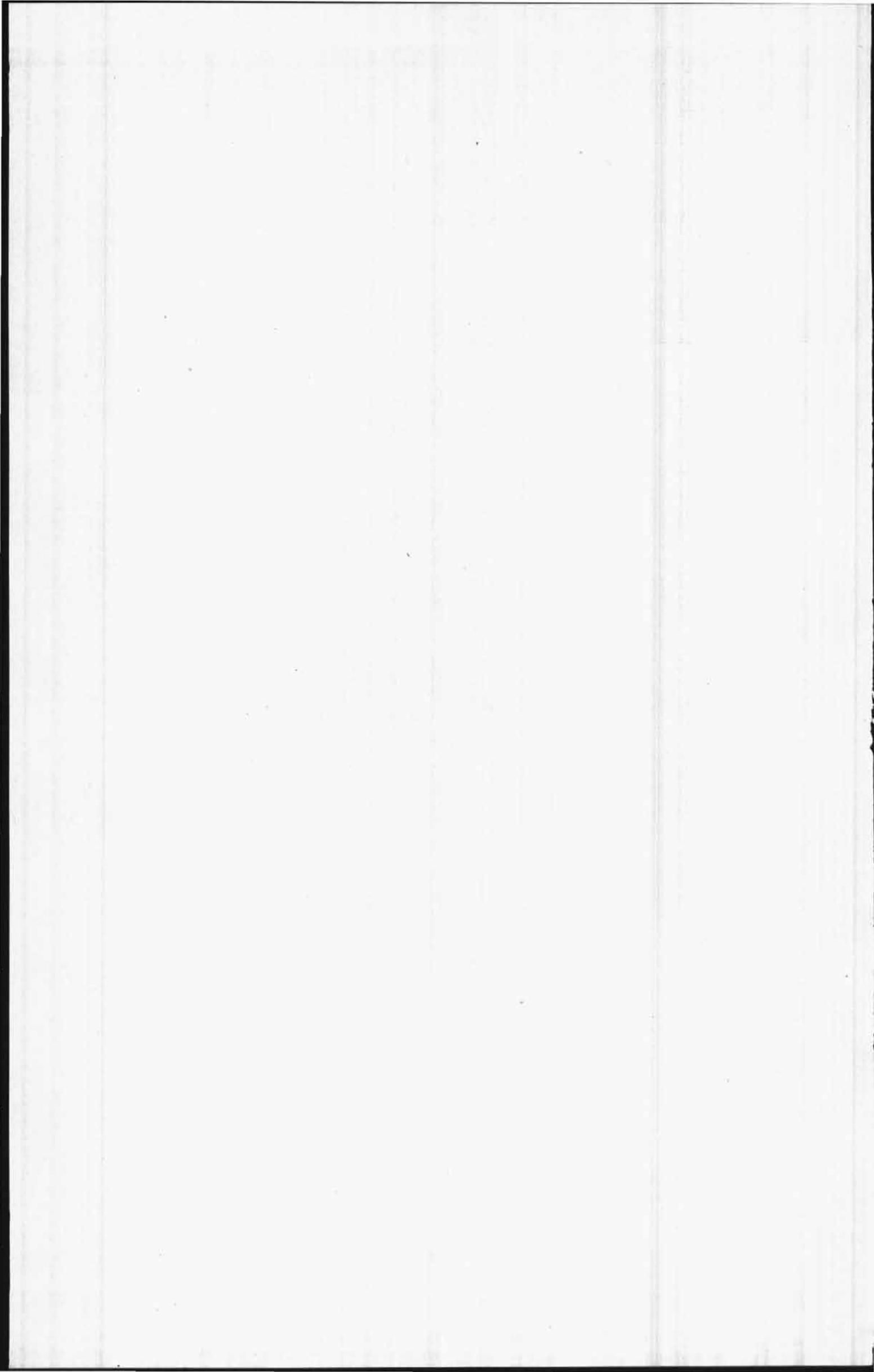
Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in Hoofdstuk II der Uitgaven, afdeeling VII van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921, onderafdeeling 712: „Bruggen, wegen en daarmee verband houdende waterstaatswerken” te verhoogen met f 450 000 en alzoo te brengen op f 12 760 000.

Toelichting.

De strekking van dit amendement is een begin van uitvoering te geven aan de overlandverbinding tusschen Menado en Gorontalo, waarvan de urgentie door de Regeering is erkend.

LAOH.
WAWOROENTOE.
VIERHOUT.
DJAJADININGRAT.
SOSELISA.

Dit amendement is ingetrokken in de vergadering van 25 Juni 1920.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. VII — STUK 20.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

AMENDEMENT.

Amendement van de heeren Vreede, Van Hinloopen Labberton en Laoh.

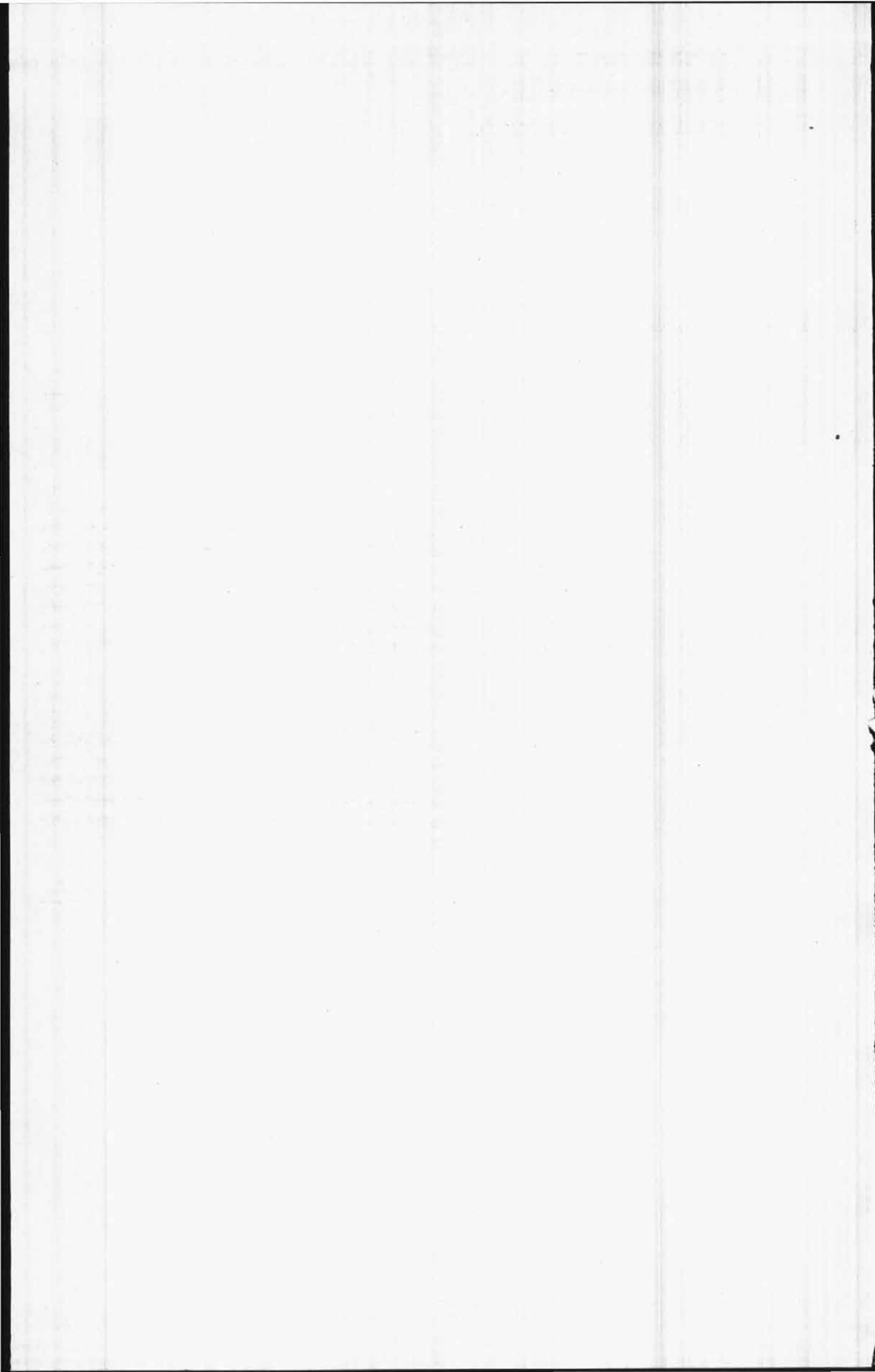
Ingezonden 24 Juni 1920.

De ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in Hoofdstuk II der Uitgaven, afdeling VII van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921 de onderafdeelingen 720*b* (Haven van Tandjong Priok, buitengewone uitgaven), 721*b* (Haven van Soerabaja, buitengewone uitgaven) en 723*b* (Haven van Belawan, buitengewone uitgaven) te verminderen onderscheidenlijk met *f* 100 000, *f* 450 000 en *f* 1 000 000 en alzoo te brengen respectievelijk op *f* 3 190 000, *f* 3 560 000 en *f* 3 540 000.

Toelichting.

De strekking van dit amendement is om den bouw van een vierde bassin te Tandjong Priok, een derde pier te Soerabaja en een tweede kade te Belawan uit te stellen tot nader advies zal zijn verkregen met betrekking tot de vraag, of in de plaats van die werken niet zoude kunnen worden volstaan met den aanleg van ondiep-water bassins.

VREEDE.
VAN HINLOOPEN LABBERTON.
LAOH.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. VII — STUK 21.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

AMENDEMENT.

Amendement van de heeren Van Hinloopen Labberton, Sospelisa en Vreede.

Ingezonden 24 Juni 1920.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in Hoofdstuk II der Uitgaven, afdeling VII van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921, de omschrijving van onderafdeeling 707 te wijzigen in:

„Bouwvoorschotten aan Landsdienaren en coöperatieve-woningbouw-vereenigingen voor landsdienaren” Memorie.

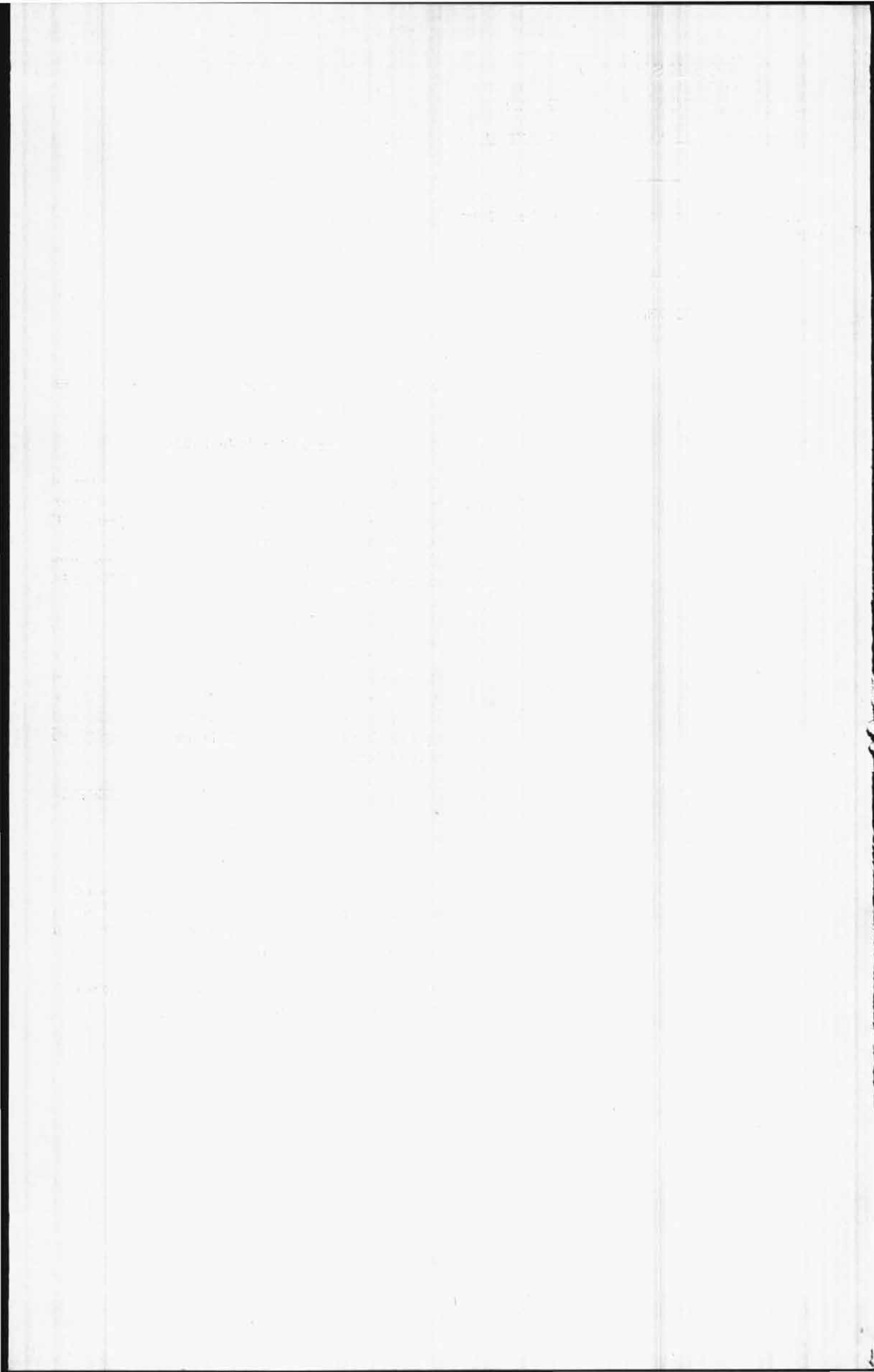
Toelichting.

De bedoeling van de wijziging is, mogelijk te maken de verleening van een bouwvoorschot ten behoeve van den coöperatieven-woningbouw van de P. G. B. te Batavia zoodat mede aan daarvoor in aanmerking komende landsdienaren op plaatsen, waar de omstandigheden dit mogelijk en noodig maken.

VAN HINLOOPEN LABBERTON.
SOSELISA.
VREEDE.

Dit amendement is in de vergadering van 24 Juni in zoo ver gewijzigd, dat het woord „Memorie” vervalt en het bedrag van de onderafdeeling met f 1 is verhoogd en aldus gebracht op f 500 001.

Aldus gewijzigd is het amendement in de vergadering van 25 Juni aangenomen.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. VII — STUK 22.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

Toelichtingen Tweede Nota van Wijzigingen (stuk E, 3).

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 706, k. Gebouwen voor den burgerlijken dienst, voor zoover niet afzonderlijk uitgetrokken.

Verhooging van den post „Andere gebouwen, dan die vermeld in de voorgaande artikelen” voor de oprichting van een gebouw voor filmbedrijf (*f* 180 000).

Zie de toelichting bij de gelijktijdig voorgebrachte wijziging van onderafdeeling 403 van de uitgaven in Indië (departement van Binnenlandsch Bestuur).

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

No. 705. Vergoeding der kosten van onderzoek en beproeving van stoomtoestellen en van vernieuwde akten van vergunning tot gebruik dier toestellen (+ *f* 60 000).

Ingevolge artikel 26 van het bij artikel 1 van de ordonnantie van 10 Maart 1909 (Staatsblad No. 188) vastgesteld „Reglement op het gebruik van stoomketels in Nederlandsch-Indië” wordt van de gebruikers voor het onderzoek en de beproeving bij eerste indienststelling, zoomede in bepaalde gevallen, genoemd in artikel 27 van bedoeld Reglement, ook voor een hernieuwd onderzoek, eene vergoeding geheven, waarvan het bedrag zich regelt naar de hoegrootheid van het verwarmd oppervlak der stoomketels.

Voor een stoomketel met een verwarmd oppervlak van bijv. meer dan 75 M² bedragen de kosten van onderzoek en beproeving thans *f* 180, d.i. ongeveer 2% van den prijs, waarvoor een stoomketel van circa gelijke grootte vroeger te verkrijgen was.

Waar de prijzen van stoomketels inmiddels met ongeveer $\frac{2}{3}$ zijn gestegen, komt het niet onredelijk voor, dat ook voor het onderzoek en de beproeving der ketels eene hogere retributie wordt gevorderd.

Eene verhooging met 50% van de bij het voormeld artikel 26 vastgestelde bedragen schijnt alleszins gewettigd.

Verder wordt het billijk geoordeeld, dat voor het in artikel 36 bedoeld periodiek onderzoeken der stoomketels, hetgeen thans kosteloos geschiedt, eene vergoeding door den gebruiker wordt betaald. Een geregeld onderzoek naar den staat der ketels toch strekt in de eerste plaats in het belang van de bedrijfszekerheid der onderneming, ten behoeve waarvan de ketels worden gebezigd.

Eene vaste vergoeding van *f* 10 per stoomketel en verder van *f* 0.10 per M² verwarmd oppervlak wordt voldoende geacht.

De voorgestelde maatregelen, die eene stijging der inkomsten met *f* 60 000 's jaars ten gevolge zullen hebben, zullen in geenen deele als een merkbare, laat staan zware druk op eenig bedrijf of eenige industrie kunnen worden aangemerkt.

No. 711. Opbrengst van ten behoeve van andere diensttakken en van particulieren verrichte werkzaamheden in de laboratoria voor materiaalonderzoek (+ *f* 8 000).

De ingevolge het bestaande tarief gevorderde vergoeding is in vele opzichten niet evenredig aan het uitgebreide werk en aan de duurte der voor de onderzoekingen benoodigde grondstoffen.

Eene verhooging van het bestaand tarief wordt daarom wenschelijk geoordeeld.

De meerdere inkomsten, voortspruitende uit de toepassing van dit verhoogde tarief, kunnen voor 1921 geraamd worden op *f* 8 000.

VOLKSRaad

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. VII — STUK 23.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienst-
jaar 1921.

AFDEELINGSVERSLAG.

Eerste Nota van Wijzigingen (Stuk E, 2).

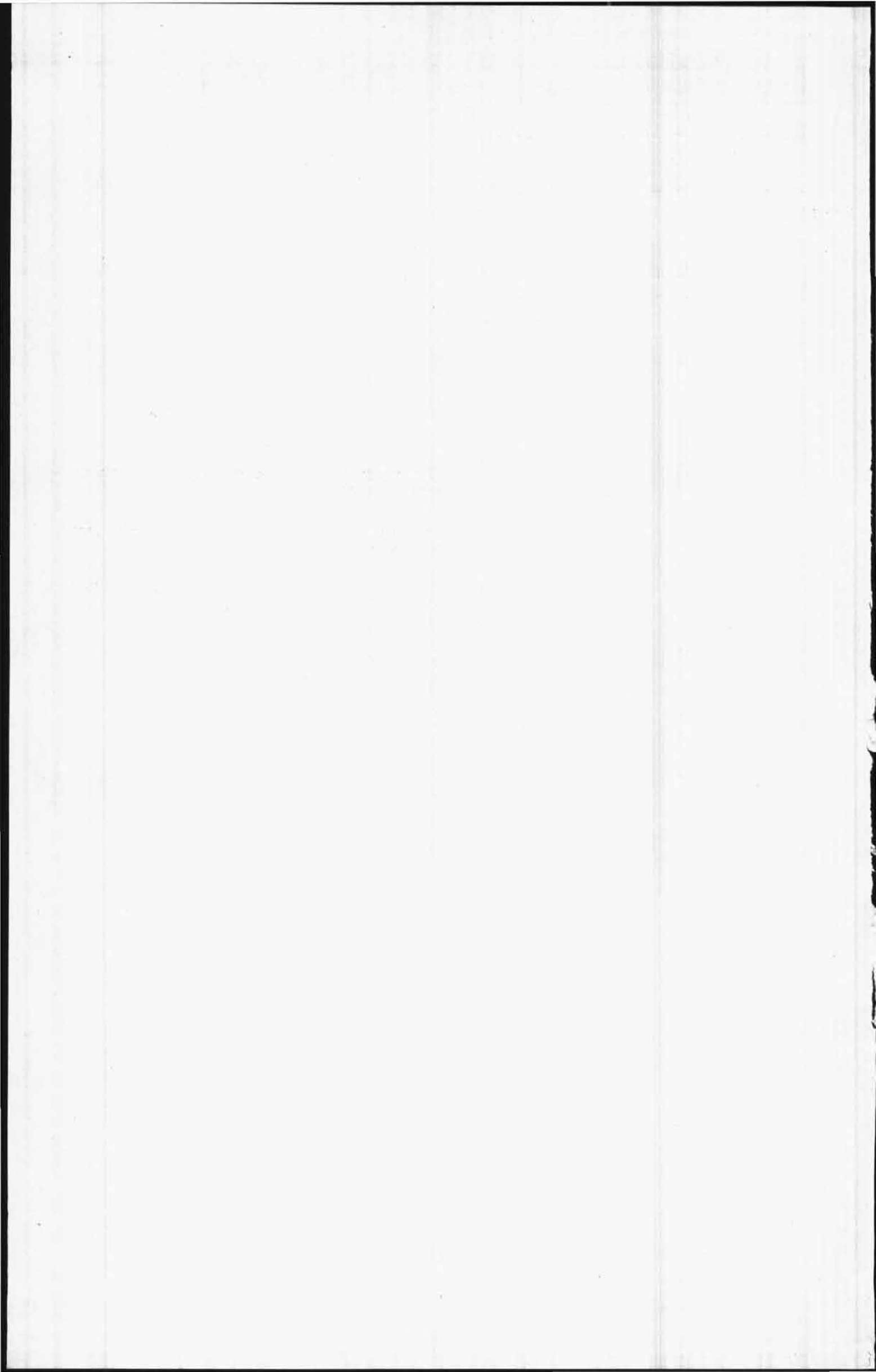
AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare
Werken.

De voorgestelde posten gaven geen aanleiding tot
enige opmerking.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs
op 23 Juni 1920.

VAN HINLOOPEN LABBERTON.
VIERHOUT.
VREEDE.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. VII — STUK 24.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienst-
jaar 1921.

AFDEELINGSVERSLAG.

Tweede Nota van Wijzigingen (Stuk E, 3).

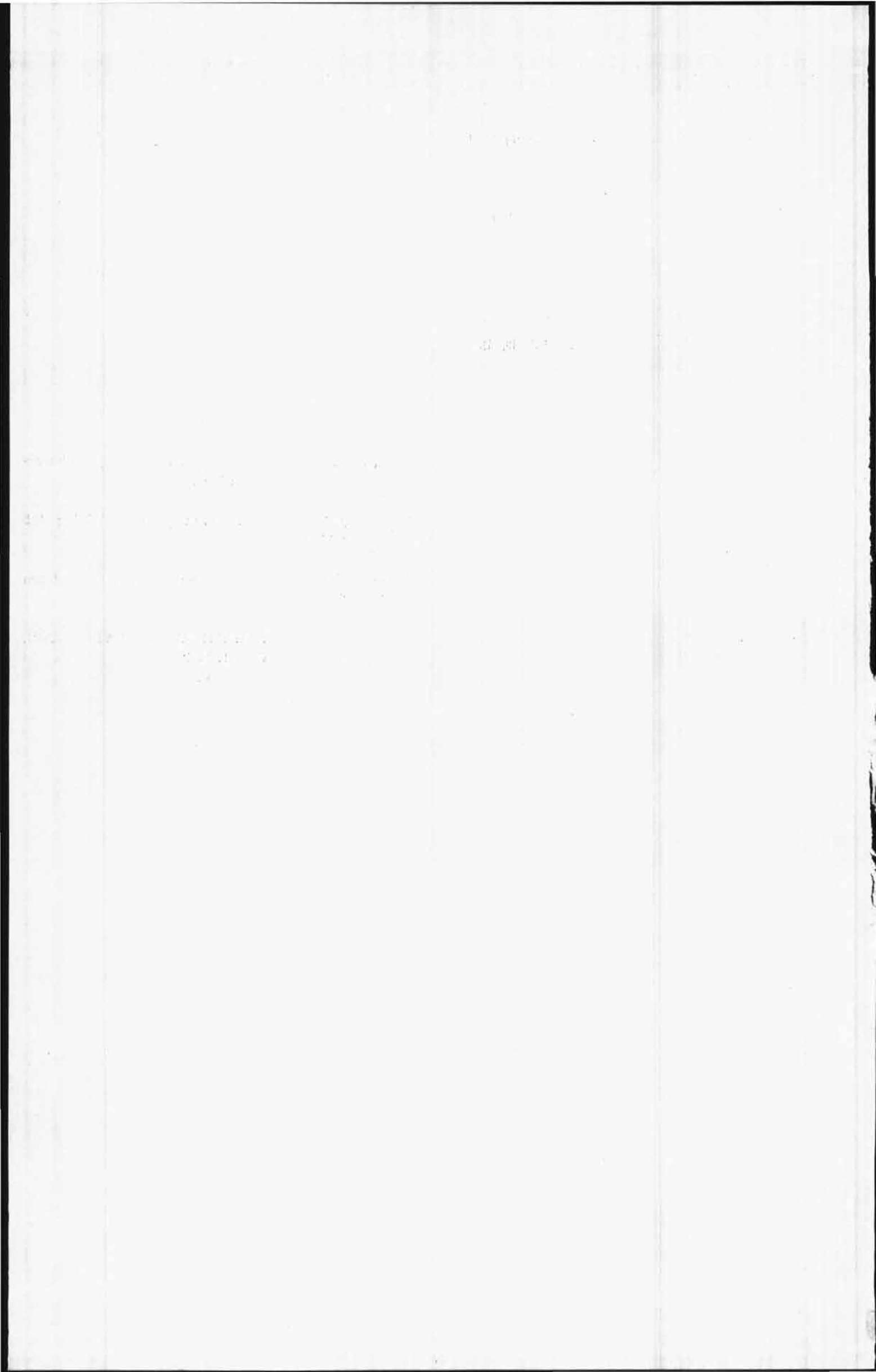
AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare
Werken.

De voorgestelde posten gaven geen aanleiding tot
eenige opmerking.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs
op 2 Juli 1920.

VAN HINLOOPEN LABBERTON.
VIERHOUT.
VREEDE.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUKKEN 1—17.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË VOOR HET DIENSTJAAR 1921

(INDISCH ONTWERP).

AFDEELING VIII.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

STUK I.

Memorie van Toelichting.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 804. Opiumbereiding.	Zie gedrukt stuk No. 6.
Onderafdeeling 805. Landsdrukkerij.	Zie gedrukt stuk No. 7.
Onderafdeeling 806. Onderdeel <i>e</i> . Aanschaffing en uitzending van benodigdheden en andere uitgaven in verband met de opsporingen en het Grondpeilwezen.	De raming voor aanschaffing en uitzending van benodigdheden en andere uitgaven in verband met de opsporingen en het Grondpeilwezen is met <i>f</i> 135 000 verhoogd, omdat voor 1920 geen gelden voor die aanschaffing zijn aangevraagd, daar gerekend is op de uitzending van in vorige jaren aangevraagde doch niet uitgezonden goederen. Voor 1921 zal echter weder op de aanschaffing van benodigdheden dienen te worden gerekend.
Onderdeel <i>f—g</i> .	Zie gedrukt stuk No. 8.
Onderdeel <i>h—i</i> .	Zie gedrukt stuk No. 9.
Onderdeel <i>j—k</i> .	Zie gedrukt stuk No. 10.
Onderdeel <i>l—m</i> .	Zie gedrukt stuk No. 11.
Onderdeel <i>n—o</i> .	Zie gedrukt stuk No. 12.
Onderafdeeling 807. Zout.	Zie gedrukt stuk No. 13.
Onderafdeeling 808. Vervoeren te water.	Zie gedrukt stuk No. 14.
Onderafdeeling 809. Post-, Telegraaf- en Telefoon- dienst.	Zie gedrukt stuk No. 15.
Onderafdeeling 810. Staatsspoor- en tramwegen als mede automobiëldiensten.	Zie gedrukt stuk No. 16 en 17.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 801. Personeel van het departement. Onderdeel <i>b</i> . Aanvangsbezoldiging en toelagen van den secretaris en de verdere ambtenaren.	De raming is vermeerderd met: <i>a. f</i> 8 400 voor de bevordering van 2 commiezen-redacteur tot referendaris,
--	---

- b. 6 000 voor de verhooging der aanvangsbezoldigingen van 10 commiezen-redacteur,
- c. 2 400 voor de verhooging der aanvangsbezoldigingen van 4 administratieve ambtenaren, en verminderd met:
- d. 7 200 voor de bezoldiging van een referendaris.

Ter toelichting van die vermeerderingen en vermindering kan het volgende worden opgemerkt:

- a. In verband met de invoering van de bij de 1e Nota van wijzigingen op de 1e aanvullingsbegrooting voor 1920 (zie Gedrukt Stuk Volksraad Tweede Gewone Zitting 1919 Onderwerp 3 — stuk 7) bedoelde positieverbetering der gediplomeerde en gegraduateerde ambtenaren op de centrale kantoren in de rangen tot en met dien van referendaris hebben 2 commiezen-redacteur aanspraak verkregen op bevordering tot referendaris;
- b. Als gevolg van de hierboven onder a bedoelde positieverbetering moet in 1921 op de verhoogde aanvangsbezoldiging van 10 commiezen-redacteur gerekend worden;
- c. In de ontwerp-begrooting voor 1920 werd voor deze ambtenaren ten onrechte een aanvangswedde van f 200 per maand uitgetrokken. Die wedde bedraagt echter ingevolge het bepaalde bij Stbl. 1917 No.753 f 250 per maand;
- d. De sterkte der bij het Hoofdkantoor van den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst bescheiden Departementsambtenaren wordt verminderd met één referendaris in verband met diens vervanging door een Inspecteur der 2de klasse (zie gedrukt stuk No. 15).

Onderdeel d. Regelmatige bezoldigingsverhoogingen voor den secretaris en de verdere ambtenaren. De raming is verminderd met f 10 535 in verband met de thans bekende gegevens.

Onderdeel e. Regelmatige bezoldigingsverhoogingen voor de adjunct-commiezen, klerken en het minder personeel. De raming is verminderd met f 12 615 in verband met de thans bekende gegevens.

Onderafdeeling 802. Verdere uitgaven van het departement. De raming is vermeerderd met f 5 000, in verband met de behoefte tengevolge van de hogere prijzen der bureau- en lokaalbehoeften.

Onderdeel a. Kantoorkosten.

Onderdeel c. Kosten van regeeringstelegrammen. De raming is vermeerderd met f 200 in verband met de thans bekende gegevens.

Onderafdeeling 803. Personeel van de Postspaarbank. De raming is vermeerderd met:

- a. f 4 800 voor bezoldiging van 1 ambtenaar voor de geldbelegging.
- b. 3 575 voor vermeerdering regelmatige bezoldigingsverhoogingen.
- c. 7 500 voor bezoldiging van vaste en tijdelijke ambten.
- d. 25 voor afronding.

Ter toelichting hiervan diene het volgende:

- a. In verband met het streven om de hier te lande beschikbaar komende spaarbankgeldten meer en meer in Nederlandsch-Indië te doen beleggen, zijn de daaraan verbonden werkzaamheden in de laatste jaren belangrijk toegenomen en zullen deze in de toekomst nog meer toenemen. Ook de overige comptabele werkzaamheden nemen, tengevolge van de gestadige uitbreiding van de spaarbank, steeds toe.

Voor de uitvoering dezer werkzaamheden is het noodig een bepaald persoon aan te wijzen.

Daartoe ware in te stellen de betrekking van ambtenaar voor de geldbelegging, aan welke betrekking, in verband met de daaraan te stellen eischen, ware te verbinden een aanvangstraktement van *f* 400 's maands met vier tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 's maands tot een eindbezoldiging van *f* 600 's maands.

Deze maatregel vordert voor 1921 een meerdere uitgaaf van *f* 4 800, terwijl het middel „Teruggaaf door de Postspaarbank” in 1922 met hetzelfde bedrag zal worden verhoogd.

- b. Berekend volgens de thans bekende gegevens.
- c. In verband met de gedurige toeneming der werkzaamheden als gevolg van de belangrijke stijging van het aantal inleggers, wordt voor 1921 een vermeerdering van den post „bezoldiging” van vaste en tijdelijke beambten noodzakelijk geacht.

Onderafdeeling 804. Verdere uitgaven van de postspaarbank.

Onderdeel e. Vergoeding aan het personeel van den pandhuisdienst voor zijne bemoeiingen met den dienst der postspaarbank.

Sedert 1 Juli 1918 wordt een proef genomen met de uitoefening van den postspaarbankdienst op de Gouvernementspandhuizen in het gewest Rembang, welke proefneming met ingang van 1 April 1920 wordt uitgebreid in de gewesten Soerabaia en Madoera.

Aan de pandhuisambtenaren en beambten, die met de uitoefening van den postspaarbankdienst zijn belast, wordt een kleine vergoeding toegekend; het bedrag daarvan wordt voor 1921 geraamd op *f* 500 waarop in de begrooting ware te rekenen.

Onderafdeeling 805. Dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

Onderdeel a. Beheersuitgaven. 1e. Bezoldigingen, toelagen, dag- en maandgelden en verdere belooningen, kantoor- en lokaalbehoefte, schrijf- en teekenloon en verdere kosten van algemeen beheer.

De raming is vermeerderd met:

- a. *f* 16 800 voor de bezoldiging van 2 onderafdeelingshoofden.
- b. 8 400 voor de bezoldiging van 2 ingenieurs.
- c. 6 000 voor de bezoldiging van 2 opzichters van aanleg en opname.
- d. 3 000 voor de bezoldiging van 2 onderopzichters van aanleg of opname.
- e. 10 000 wegens vergoedingen voor veldwerk.
- f. 12 850 voor regelmatige bezoldigingsverhoogingen.
- g. 2 100 voor bezoldiging van 2 ingenieurs en verminderd met:
- h. 8 400 voor de bezoldiging van 2 ingenieurs.
- i. 50 000 voor overboeking naar onderdeel b, 1e.

a en h. Aangezien de taak der afdeling Electriciteit van den Dienst voor Waterkracht en Electriciteit zeer belangrijk in omvang is toegenomen en nog steeds toeneemt, wordt het in het belang van eene goede functionering van den dienst zeer noodzakelijk geacht die afdeling in twee onderafdeelingen te splitsen, n.l. ééne voor concessieverleening en algemeene adviezen en ééne voor het projectwerk in algemeenen zin. Aan de hoofden dezer nieuwe onderafdeelingen zal voor een vlotten gang van zaken eene zekere mate van zelfstandigheid zijn te verlenen, zoodat aan die betrekking uiteraard een vrij belangrijke verantwoordelijkheid zal zijn verbonden. In verband hiermede ware aan de betrekking van Onderafdeelingshoofd te verbinden eene bezoldiging van *f* 700 's maands en de verder voor de ingenieurs bij dien dienst geldende bezoldigingsregeling.

Bij invoering van dezen voorgestelden maatregel kunnen twee der in de formatie van genoemden dienst uitgetrok-

ken ingenieursplaatsen vervallen, waardoor voor 1920 die maatregel slechts eene meerdere uitgaaf van *f* 1200 vordert.

b t/m e. De te verwachten uitbreiding van het arbeidsveld voor opsporing en onderzoek van waterkrachten, vooral in de Buitengewesten maakt het noodig, dat in 1921 op een vermeerdering van personeel met 2 ingenieurs, 2 opzichters en 2 onderopzichters worde gerekend, terwijl mede in verband met de toeneming der werkzaamheden de post „vergoedingen voor veldwerk” is verhoogd.

f. In verband met de thans bekende gegevens.

g. De bezoldiging van 2 ingenieurs is bij de aanvullingsbegrooting voor 1920 slechts voor $\frac{3}{4}$ berekend.

i. In verband met de toename der uitbreidingswerken.

Onderdeel *b.* Kapitaalsuitgaven. 1e. Bezoldigingen, toelagen, dag- en maandgelden en verdere belooningen.

De raming is vermeerderd met:

- a. f* 50 000 voor overboeking van onderdeel *a*, 1e.
- b.* 4 200 voor de bezoldiging van 1 ingenieur.
- c.* 5 700 voor de bezoldiging van 1 bouwkundige.
- d.* 15 000 voor de bezoldiging van 5 opzichters van aanleg.
- e.* 7 500 voor de bezoldiging van 5 onderopzichters van aanleg.
- f.* 25 000 voor vergoedingen voor veldwerk.
- g.* 4 000 voor bezoldiging van administratief en vak-kundig hulppersoneel.
- h.* 27 975 voor regelmatige bezoldigingsverhoogingen.
- i.* 1 050 voor bezoldiging van 1 ingenieur.

a. Zie de toelichting sub *i* hiervoren.

b t/m e. In 1921 zullen alle werken in vollen gang zijn en vergeleken bij 1920 eene aanzienlijke uitbreiding ondergaan, in verband waarmede het noodzakelijk is om op 1 ingenieur, 1 bouwkundige, 5 opzichters en 5 onderopzichters meer te rekenen.

f en *g.* De posten voor „vergoedingen voor veldwerk” en voor „administratief en vakkundig hulppersoneel” zullen in verband met deze aanzienlijke uitbreiding der werkzaamheden zijn te vermeerderen met *f* 25 000 en *f* 4 000.

h. In verband met de thans bekende gegevens.

i. De bezoldiging van 1 ingenieur is bij de aanvullingsbegrooting voor 1920 slechts voor $\frac{3}{4}$ berekend.

Onderdeel *b*, 2e. Verdere kapitaalsuitgaven.

De raming is vermeerderd met:

- a. f* 1 630 000 voor werken voor de energievoorziening uit waterkracht in de residentie's Batavia en (West) Preanger-Regentschappen.
- b.* 35 000 voor werken voor de energievoorziening uit waterkracht op de Bandoengsche hoogvlakte.

Deze vermeerderingen zijn een gevolg van den stand der werkzaamheden. Van het voor het onder *a* genoemde werk uitgetrokken bedrag ad *f* 3 060 000 is *f* 1 577 000 bestemd voor den bouw van waterwerken, *f* 759 000 voor de machinale en elektrische inrichtingen der centrales en *f* 724 000 voor den bouw van onderstations en elektrische hoogspanningsleidingen.

Van het voor het onder *b* genoemde werk uitgetrokken bedrag ad *f* 1 040 000 is *f* 680 000 bestemd voor den bouw van waterwerken, *f* 260 000 voor de machinale en elektrische inrichtingen der centrales en *f* 100 000 voor den bouw van onderstations en elektrische hoogspanningsleidingen.

Onderafdeeling 806. Personeel van den dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen.

Onderdeel a. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen alsmede verdere uitgaven van personeelen aard.

- De raming is vermeerderd met:
- a. f 12 000 voor de bezoldiging van 1 hoofdingenieur-afdeelingshoofd.
 - b. 2 000 voor minder personeel, schrijf- en teekensalaries.
 - c. 1 475 voor regelmatige bezoldigingsverhoogingen.

a. De voortdurende toeneming der werkzaamheden van belangrijken aard op het hoofdkantoor van den Dienst van het Toezicht op de Spoor- en tramwegen heeft de taak van het hoofd van dezen dienst zoo zeer verzwaard, dat ter verlichting van die taak het bepaald noodzakelijk is dat op genoemd hoofdkantoor wordt opgericht een afdeling ter behandeling van de algemeene aangelegenheden den dienst betreffende, welke afdeling zal zijn te stellen onder de leiding van een persoon met rijpe ervaring, bevoegd om in vele gevallen zelfstandig te handelen en beslissingen te nemen.

Daartoe ware het aantal hoofdingenieurs-afdeelingshoofd bij genoemden dienst uit te breiden met één, aan welken hoofdamtenaar dan, behalve de leiding van bovenbedoelde op te richten nieuwe afdeling, tevens het toezicht op de beide tramwegen te Weltevreden kan worden opgedragen.

De voorgestelde maatregel vordert voor het jaar 1921 een meerdere uitgaaf van f 12 000.

b. In verband met de behoefte.

c. Berekend naar de thans bekende gegevens.

Onderdeel b. Nadere herziening van de bezoldiging voor de onderafdeelingshoofden.

Bij de voorloopige ontwerp-begrooting voor het dienstjaar 1920 werd gerekend op eene herziening der bezoldigingsregeling o.a. van de onderafdeelingshoofden bij den dienst van het Toezicht op de Spoor- en Tramwegen in dien zin, dat de bestaande eindwedde van f 600 met nog één 2-jaarlijksche verhooging van f 75 werd gebracht op f 675 's maands.

Blijkens de memorie van toelichting tot het betrekkelijk voorstel was die herziening noodig in verband met de bij Stbl. 1918 No. 669 tot stand gekomen bezoldiging van onder meer de bouw- en werktuigkundigen bij den dienst der Staatsspoor- en Tramwegen, uit welke groep van ambtenaren voornoemde onderafdeelingshoofden gewoonlijk voorkomen (Zie Volksraad 1ste Gewone Zitting 1919, onderwerp I — stuk 6, pag. 98/99).

Bedoelde maatregel hield echter niet in eene volledige gelijkmaking der bezoldiging van die beide betrekkingen; de bouw- en werktuigkundigen van de Staatsspoorwegen beginnen nl. op een salaris van f 475 's maands en bereiken de eindbezoldiging van f 675 's maands in 6 jaar, terwijl de onderafdeelingshoofden, beginnende op f 400 's maands, dezelfde eindbezoldiging na 8 jaar zullen genieten.

Sedert is echter gebleken, dat dit verschil in salariering moeilijkheden oplevert bij de vervulling van vacatures in de betrekking van onderafdeelingshoofd door goede krachten.

Algeheele gelijkmaking van de wedderegeling voor bedoelde onderafdeelingshoofden met die van meergenoemde bouw- en werktuigkundigen is noodig om die moeilijkheden te ondervangen, waartoe nog te meer aanleiding bestaat nu ook aan de gelijkwaardige betrekkingen van onderscheidenlijk bouw- en werktuigkundigen bij den dienst voor Waterkracht en Electriciteit en van architect van den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken dezelfde wedderegelingen als aan

die van de bouw- en werktuigkundigen bij de S.S. zijn verbonden (Zie Stbl. 1919 Nos. 384 en 620).

Aan de onderafdeelingshoofden van den dienst van het Toezicht op de Spoor- en Tramwegen zal daarom ook zijn toe te kennen een bezoldiging van *f* 475 's maands met twee 2-jaarlijksche verhoogingen van *f* 100 's maands tot eene eindbezoldiging van *f* 675 's maands.

De voorgestelde maatregel vordert gemiddeld een meerdere uitgaaf van *f* 4800 en voor het jaar 1921 *f* 10800.

Onderafdeeling 807. Verdere uitgaven van den dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen.

De raming is vermeerderd met *f* 1200 in verband met de behoefte.

Onderafdeeling 808. Opiumbereiding.

Zie gedrukt stuk No. 6.

Onderafdeeling 809. Landsdrukkerij.

Zie gedrukt stuk No. 7.

Onderafdeeling 810. Dienst van 's Lands mijndiensten.

Onderdeel *a* t/m *f*.

Door de instelling van den dienst van 's Lands mijndiensten zal de behandeling van alle zaken de mijnverordeningen betreffende en die der mijnbouwkundige-geologische opsporingen thans vereenigd in den dienst van het Mijnwezen worden opgedragen aan twee op zich zelf staande onderdeelen van eerstgenoemden nieuw in te stellen dienst (zie gedrukt stuk Volksraad 2e Gewone Zitting 1919 onderwerp 3 stuk 9).

In verband hiermede is het noodzakelijk de in de begrooting voor 1920 voor den dienst van het Mijnwezen uitgetrokken onderafdeelingen te doen vervallen en de daarop uitgetrokken bedragen te verdeelen over vorenbedoelde onderdeelen van den dienst van 's Lands mijndiensten.

Rekening houdende met de in de aanvullingsbegrooting voor 1920 met betrekking tot den dienst van het Mijnwezen voorgestelde maatregelen is voor het Mijnwezen voor het loopende jaar uitgetrokken een bedrag van *f* 1993519, terwijl voor 1921 voor de daaruit voortgekomen zelfstandige onderdeelen van den dienst van 's Lands mijndiensten wordt aangevraagd een bedrag van *f* 2300200 of wel *f* 306681 meer.

Dit meerdere wordt als volgt toegelicht:

Dienst der mijnverordeningen:

a. *f* 100000 voor den bouw van een tunnel ten behoeve van de afwatering van het Kloetmeer.

Mijnbouwkundige en geologische opsporingen.

b. 5040 voor de bezoldiging van 7 mantri's.

c. 3600 voor de bezoldiging van 1 conservator.

d. 37841 voor regelmatige bezoldigingsverhoogingen.

e. 160200 voor onderzoekingen en andere uitgaven in het belang der opsporingen en van het grondpeilwezen.

a. in verband met den stand der werkzaamheden.

b. 3 leerling-mantri's dienen op grond van de bestaande bepalingen te worden bevorderd tot mantri terwijl het voorts wenschelijk wordt geacht 4 in dienst zijnde maandgelders vaster aan den dienst te verbinden door benoeming tot mantri.

c. Het is gewenscht voor de in ontvangstneming, de rangschikking, het toezicht op en de verzorging van de bij het hoofdkantoor van 's Lands mijndiensten aangehouden gesteente-monsters en voor het beheer en onderhoud der voor het mijnbouwkundig-geologisch onderzoek noodige instrumenten, werktuigen en gereedschappen een bepaald persoon aan te wijzen.

Daartoe ware bij den Opsporingsdienst van 's Lands mijndiensten de betrekking in te stellen van conservator, aan welke betrekking ware te verbinden eene aanvangsbezoldiging van *f* 300 's maands met twee driejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 's maands tot een eindbezoldiging van *f* 400 's maands.

Deze maatregel vordert voor het jaar 1921 eene meerdere uitgaaf van *f* 3 600.

- d.* berekend naar de thans bekende gegevens.
- e.* in verband met den stand der verschillende onderzoekingen.

Onderdeel *g—h.*

Zie gedrukt stuk No. 8.

Onderdeel *i—j.*

Zie gedrukt stuk No. 9.

Onderdeel *k—l.*

Zie gedrukt stuk No. 10.

Onderdeel *m—n.*

Zie gedrukt stuk No. 11.

Onderdeel *o—p.*

Zie gedrukt stuk No. 12.

Onderafdeeling 810A. Inwendige organisatie van de onderdeelen „Mijnverordeningen” en „Mijnbouwkundige geologische opsporingen”.

In het voorstel dat geleid heeft tot de instelling van den dienst van 's Lands Mijndiensten heeft men zich, ten einde de aandacht niet meer dan volstrekt noodig was van de hoofdzaak af te leiden, bepaald tot het voorbrengen van die maatregelen, die voor de nieuwe organisatie in de eerste plaats noodig waren. Thans dienen evenwel nog eenige maatregelen te worden getroffen betrekking hebbende op de inwendige organisatie van de beide onderdeelen waarin de dienst van het Mijnwezen is gesplitst en die voor eene goede werking dier onderdeelen bepaald noodig zijn.

In de eerste plaats zal n.l. de nieuwe dienst der „mijnverordeningen” zijn te spitsen in 5 afdeelingen, die onderscheidenlijk tot taak zullen hebben:

- a.* de administratieve behandeling van de uitgifte van mijnrechten en vergunningen tot winning van niet-gereserveerde delfstoffen;
- b.* de technische behandeling van uitgifte dier rechten;
- c.* de afdoening van belangrijke meer algemeene zaken van mijnrechtelijke aard;
- d.* de mijninspectie;
- e.* de behandeling van cijnszaken.

Aan de hoofden der zeer belangrijke afdeelingen *b* en *d* is de positie van dienstvakhoofd toegedacht, voor welke positie de geldelijke regeling nog nader zal worden voorgesteld.

Voor het hoofd van afdeeling *a* is bij de begrooting voor 1920 reeds op eene administrateursplaats gerekend (Zie Volksraad, 1ste gewone zitting 1919, onderwerp 1 stuk 6, pagina 96), terwijl de leiding van afdeeling *e* voorloopig aan een ingenieur zal worden opgedragen.

Aan het hoofd der afdeeling *c* zal zijn te stellen een ervaren en bekwaam administratief of rechtskundig ambtenaar aan wien een bezoldiging ware toe te kennen van *f* 800 tot *f* 1 100 met 3 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 's maands, evenals thans het hoofd der administratie van 's Lands mijndiensten geniet.

Vervolgens zal de opsporingsdienst zijn te verdeelen in 3 afdeelingen, n.l.:

- a.* mijnbouwkundige opsporingen;
- b.* algemeene geologie en bewaking der vulkanen;
- c.* grondpeilwezen.

De afdeeling „grondpeilwezen” zal in opzet gelijk zijn aan het bureau II van het hoofdbureau van het mijnwezen, terwijl van de twee andere, streng gescheiden afdeelingen *a* en *b* de eerstgenoemde de technische onderzoekingen naar het voorkomen van delfstoffenafzettingen en naar de delfstoffelijke waarde daarvan zal hebben te behandelen en de tweede de zorg zal hebben voor de algemeene geologische opname van den Archipel en de karteering van Nederlandsch-Indië, alsmede voor de bewaking der vulkanen.

Met de leiding van elk der afdeelingen *b* en *c* zal een oudere ingenieur of geoloog worden belast, terwijl aan het hoofd der zeer belangrijke afdeeling *a* de positie van dienstavakhoofd is toegedacht.

Gemiddeld eischen de voorgestelde maatregelen eene meerdere uitgave van *f* 13 800 per jaar en voor 1921 van *f* 9 600.

Onderafdeeling 810B. Voorbereidende maatregelen verband houdende met de mogelijke ontginning en verwerking van Celebes-ijzerertsen.

Ofschoon de onderzoekingen, welke door den Hoofdamtenaar ter beschikking J. Koomans thans in Europa en Amerika worden ingesteld ter beoordeeling van de mogelijkheid om een ijzer-industrie te baseeren op de in Midden-Celebes gevonden ijzerertsen (zie de memorie van antwoord op het verslag van den Volksraad over het voorloopig ontwerp der aanvullingsbegrooting voor 1920, gedrukte stukken 2e Zitting 1919 stuk 6 i § 3) nog niet zijn afgelopen, zoodat nog geen zekerheid bestaat omtrent de vraag of de Celebesertsen een loonende ontginning en verwerking beloven, wordt het wenschelijk geacht reeds op deze begrooting een memorie-post te brengen, teneinde voorbereidende maatregelen te kunnen treffen, zoo het onderzoek uitwijst, dat het Celebes-ijzererts loonend kan worden geëxploiteerd.

Zooals reeds in de hiervoren aangehaalde memorie van antwoord is te kennen gegeven, wordt door het op de begrooting brengen van dezen memorie-post nog niets beslist omtrent de vraag welke wijze van ontginning de voorkeur zal verdienen, nl. Staatsexploitatie of particuliere ontginning, dan wel een tusschenliggende vorm. Over de meest gewenschte wijze van ontginning en verwerking der ijzerertsen zal eerst een uitspraak kunnen worden gedaan, nadat men beschikt over alle gegevens, die het thans nog onderhanden zijnd onderzoek naar de mogelijkheid tot ontginning dier ertsen zal hebben te verschaffen. Van zelfsprekend zal geen beslissing omtrent dit belangrijke punt worden genomen zonder voorafgaand overleg met den Volksraad.

Onderafdeeling 811. Zout.

Zie gedrukt stuk No. 13.

Onderafdeeling 812. Vervoeren te water.

Zie gedrukt stuk No. 14.

Onderafdeeling 813. Post-, Telegraaf- en Telefoon-dienst.

Zie gedrukt stuk No. 15.

Onderafdeeling 814. Staatsspoor- en tramwegen alsmede automobioldiensten.

Zie gedrukt stuk No. 16 en No. 17.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
AFDEELING VIII.			
Departement van Gouvernementsbedrijven.			
Stuk 2 — Uitgaven in Nederland.			
801		Postspaarbank.	
	a.	Aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor de postspaarbank..	f 5 000
	b.	Vergoeding en voorschotten aan de Rijkspostspaarbank in Nederland ter zake van de belegging van gelden	750
			f 3 750
802		Dienst voor waterkracht en electriciteit.	
	a.	Bedrijfsuitgaven	(1) f 10 000
	b.	Kapitaalsuitgaven	(2) 200 000
	c.	Studietoelagen aan candidaat-electrotechnische ingenieurs	6 000
			216 000
805		Dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen. Toelage aan den Regeeringscommissaris bij de Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij	1 200
804		Opiumbereiding.	
	a.	Bedrijfsuitgaven	f 164 155
	b.	Kapitaalsuitgaven	20 124
			184 277
805		Landsdrukkerij.	
	a.	Bedrijfsuitgaven	f 367 080
	b.	Kapitaalsuitgaven	Memorie.
			367 080
806		Dienst van 's Lands mijndiensten.	
	a.	Opleiding van candidaat-mijn ingenieurs benevens daarmede in verband staande uitgaven	f 40 000
	b.	Opleiding van candidaat-mijnopzieners benevens daarmede in verband staande uitgaven	21 000
		Mijnverordeningen.	
	c.	Aanschaffing en uitzending van benodigdheden en andere uitgaven	f 5 000
	d.	Toelage aan den commissaris der Regeering bij de Billitonmaatschappij in Nederland	1 000
		Mijnbouwkundige en geologische opsporingen.	
	e.	Aanschaffing en uitzending van benodigdheden en andere uitgaven in verband met de opsporingen en het grondpeilwezen	140 000
		Goudontginning in Benkoelen.	
	f.	Bedrijfsuitgaven	50 000
	g.	Kapitaalsuitgaven	50 000
		Tin.	
	h.	Bedrijfsuitgaven:	
		1°. Uitgaven voor den verkoop van Banka-tin	Memorie.
		2°. Verdere bedrijfskosten	f 640 000
			640 000
	i.	Kapitaalsuitgaven	519 000
		Ombilinsteenkolenontginning.	
	j.	Bedrijfsuitgaven	300 000
	k.	Kapitaalsuitgaven	735 000

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(1) Voor aanschaffing van benodigde land- en watermeetinstrumenten met toebehooren (w. o. een inrichting voor het ijken van elektrische watermeetmolentjes), meet- en teekengereedschappen alsmede van elektrische instrumenten.
f 5 000			(2) Voor aanschaffing en uitzending van goederen uit Europa of Amerika, bestemd voor werken voor de energievoorziening uit waterkracht in de Bandoengsche hoogvlakte, nml. f 100 000 voor een drukleiding voor het Tjikapoendoengwerk en f 100 000 voor mechanische en elektrische inrichtingen.
750			
10 000			
575 000		f 175 000	(3) Dit in de begrooting voor 1920 op de onderafdeeling „Mijnwezen” uitgetrokken bedrag is voor 1921 overgebracht naar de onderafdeeling 806, en wel voor f 5 000 naar onderdeel c, voor f 1 000 naar onderdeel d en voor f 5 000 naar onderdeel e dier onderafdeeling.
6 000			
1 200			
55 029	f 129 124		
Memorie.	20 124		
249 180	117 900		
Memorie.			
20 000	20 000		
21 000			
(5) 11 000		11 000	
	(3) 5 000		
	(3) 1 000		
	(3) 140 000		
100 000		50 000	
100 000		50 000	
Memorie.			
200 000	440 000		
500 000	19 000		
284 000	16 000		
135 000	600 000		

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1921.
		Poeloe Laoetsteenkolentginning.		
	<i>l.</i>	Bedrijfsuitgaven	<i>f</i> 300 000	
	<i>m.</i>	Kapitaalsuitgaven	200 000	
		Boekit Asemsteenkolentginning.		
	<i>n.</i>	Bedrijfsuitgaven	375 000	
	<i>p.</i>	Kapitaalsuitgaven	1 000 000	
807		Zout.		<i>f</i> 4 376 000
	<i>a.</i>	Bedrijfsuitgaven	<i>f</i> 1 064 600	
	<i>b.</i>	Kapitaalsuitgaven	281 000	
808		Post-, Telegraaf- en Telefoondienst.		1 345 600
	<i>a.</i>	Bedrijfsuitgaven	<i>f</i> 2 621 250	
	<i>b.</i>	Kapitaalsuitgaven	6 720 000	
809		Staatsspoor- en tramwegen alsmede automobiel- diensten.		9 341 250
	<i>a.</i>	Bedrijfsuitgaven	<i>f</i> 2 431 000	
	<i>b.</i>	Kapitaalsuitgaven	34 807 000	
810		Onvoorziene uitgaven.....		37 238 000 5 000
		Totaal van afdeeling VIII		<i>f</i> 53 078 157

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f 200 000	f 100 000		<p>Het totaal dezer afdeeling, bij de wet van 28 Februari 1920 (Nederlandsch Staatsblad No. 99, Indisch Staatsblad No. 146) vastgesteld op f 22 547 959 is bij de wet van 28 Februari 1920 (Nederlandsch Staatsblad No. 103, Indisch Staatsblad No. 150) verhoogd met 50 000</p> <p style="text-align: right;">f 22 597 959</p> <p>en zal bij de aanneming van de aanvullingsbegrooting voor 1920 verhoogd worden met 2 650 000</p> <p style="text-align: right;">f 25 247 959</p> <p>af: overgebracht naar de IIIde afdeeling: rente van de koopsom van den spoorweg Batavia—Buitenzorg 340 000</p> <p style="text-align: right;">Totaal f 24 907 959</p>
55 000	145 000		
100 000	275 000		
1 000 000			
100 000	964 600		
262 500	18 500		
1 999 500	621 950		
7 105 000		f 385 000	
1 555 000	896 000		
10 497 000	24 310 000		
5 000			
f 24 907 959	f 28 859 198	f 669 000	
	f 28 170 198	Meer.	

Nommers der onderafdeelingen.	Onderdeelen	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
AFDEELING VIII.			
Departement van Gouvernementsbedrijven.			
Stuk 3 — Uitgaven in Indië.			
801		Personeel van het departement.	
	a.	Bezoldiging van den directeur	/ 24 000
	b.	Aanvangsbezoldiging en toelagen van den secretaris en de verdere ambtenaren	(1) 524 940

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(1) A. Eigenlijk departement.
			1 hoofdambtenaar ter beschikking f 12 000
			1 secretaris 12 000
			2 administrateurs op f 8 400 16 800
			3 referendarissen op f 7 200 21 600
			3 commiezen-redacteur op f 3 600 10 800
			2 hoofdcommiezen op f 5 400 10 800
			1 archivaris 4 800
f 24 000			7 eerste commiezen op f 3 600 25 200
			2 administratieve ambtenaren op f 3 000 6 000
			12 tweede commiezen op f 2 640 31 680
2) 815 340	f 9 600		1 expeditie 2 100
			19 derde commiezen op f 1 800 34 200
			f 202 380
			B. Dienst van het zoutbedrijf en van het ver- voerwezen.
			1 commies-redacteur f 3 600
			1 hoofdcommies 5 400
			1 eerste commies 3 600
			2 tweede commiezen op f 2 640 5 280
			3 derde commiezen op f 1 800 5 400
			23 280
			C. Hoofdkantoor van den post-, telegraaf- en te- lefoondienst.
			1 administrateur f 8 400
			2 referendarissen op f 7 200 14 400
			4 commiezen-redacteur op f 3 600 14 400
			3 hoofdcommiezen op f 5 400 16 200
			5 eerste commiezen op f 3 600 18 000
			1 administratief ambtenaar 3 000
			30 tweede commiezen op f 2 640 79 200
			35 derde commiezen op f 1 800 63 000
			216 600
			D. Kantoor van den dienst van het mijnwezen.
			2 administrateurs op f 8 400 f 16 800
			1 referendaris 7 200
			2 commiezen-redacteur op f 3 600 .. 7 200
			1 hoofdcommies 5 400
			2 eerste commiezen op f 3 600 7 200
			1 administratief ambtenaar 3 000
			2 tweede commiezen op f 2 640 5 280
			3 derde commiezen op f 1 800 5 400
			57 480
			E. Kantoor voor sociale aangelegenheden.
			1 adviseur f 16 200
			verdere uitgaven, waaronder personee- le toelage van den adviseur 9 000
			25 200
			f 524 940
			(2) Hieronder begrepen een bedrag van f 1 200 op de ontwerp- begrooting voor 1920 uitgetrokken op onderafdeeling 337, onderdeel d, benevens het bedrag daarop uitgetrokken als onderafdeeling 338 groot f 600.

Nummers der onderafdeelingen	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1921.
801	c.	Aanvangsbezoldigingen van de adjunct-commiezen, klerken en het minder personeel, alsmede schrijf- en teekenloonen	(5) f 84 550	
	d.	Regelmatige bezoldigingsverhoogen voor den secretaris en de verdere ambtenaren.	(4) 57 720	
	e.	Regelmatige bezoldigingsverhoogen voor de adjunct-commiezen, klerken en het minder personeel	(6) 85 885	
				/ 777 09
802		Verdere uitgaven van het departement.		
	a.	Kantoorkosten	(7) f 17 500	
	b.	Verlichting van het gebouw en onderhoud van het daarbij behoorend erf.	2 400	
	c.	Kosten van regeeringstelegrammen	600	
				20 50

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
<i>f</i> 84 550			(3) A. Eigenlijk departement. adjunct-commiezen en klerken..... <i>f</i> 35 420 minder personeel 3 100 schrijf- en teekenloonen 1 770
5) 65 255		<i>f</i> 10 535	————— <i>f</i> 40 290
98 500		12 615	B. Dienst van het zoutbedrijf en van het ver- voerwezen. adjunct-commiezen en klerken..... 7 200
12 500	5 000		C. Hoofdkantoor van den post-, telegraaf- en te- lefoondienst. adjunct-commiezen en klerken..... 33 700
2 400			D. Kantoor van den dienst van het mijnwezen. adjunct-commiezen en klerken..... 3 360
400	200		————— <i>f</i> 84 550
			(4) A. Eigenlijk departement <i>f</i> 18 425
			B. Dienst van het zoutbedrijf en van het ver- voerwezen 5 510
			C. Hoofdkantoor van den post-, telegraaf- en telefoondienst 28 675
			D. Kantoor van den dienst van het mijnwezen. 5 110
			————— <i>f</i> 57 720
			(5) Van het in de ontwerp-begrooting voor 1920 uitgetrokken bedrag is <i>f</i> 1 200 overgebracht naar onderafdeeling 801, onderdeel <i>b</i> .
			(6) <i>a.</i> voor de adjunct-commiezen en klerken:
			A. Eigenlijk departement <i>f</i> 31 020
			B. Dienst van het zoutbedrijf en van het ver- voerwezen 10 875
			C. Hoofdkantoor van den post-, telegraaf- en telefoondienst 37 570
			D. Kantoor van den dienst van het mijnwezen. 4 940
			————— <i>f</i> 84 405
			<i>b.</i> voor het minder personeel 1 480
			————— <i>f</i> 85 885
			(7) Het voor dit onderdeel uitgetrokken bedrag kan worden gesplitst als volgt:
			<i>a.</i> vaste vergoedingen voor kantoorkosten .. <i>f</i> 15 000
			<i>b.</i> telefoonabonnementen en telefoongesprek- ken 2 500
			————— <i>f</i> 17 500

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
803	Personeel van de Postspaarbank.	Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen van het personeel bij de postspaarbank en verdere uitgaven van personeelen aard	(8) f 140 300
804	Verdere uitgaven van de Postspaarbank.		
a.	Meubelen	f 1 000	
b.	Kantoor- en lokaalbehoefte, telmachines, gedrukten en verdere behoeftigheden	20 000	
c.	Onderhoud, verzekering enz. van de lokalen	1 500	
d.	Propaganda voor de postspaarbank	f 14 000	37 000
e.	Vergoeding aan het personeel van den pandhuisdienst voor zijne bemoeiingen met den dienst der postspaarbank	500	
805	Dienst voor waterkracht en electriciteit.		
	Beheersuitgaven:		
	1 ^e . Bezoldigingen, toelagen, dag- en maandgelden en verdere belooningen, kantoor- en lokaalbehoefte, schrijf- en teekenloozen en verdere kosten van algemeen beheer	(9) f 201 900	

Nummers der onderafdeelingen	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
805	a.	2 ^e . Verdere kosten van den dienst (10) f 220 500	
		3 ^e . Bedrijfsuitgaven voor het electrisch bedrijf op de Bandoengsche hoogvlakte.	
	a.	Bezoldigingen, toelagen, dag- en maandgelden en verdere belooningen (11) 15 900	
	b.	Verdere bedrijfsuitgaven 30 000	
			f 468 300
	b.	Kapitaalsuitgaven:	
	1 ^e .	Bezoldigingen, toelagen, dag- en maandgelden en verdere belooningen (12) f 431 650	

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.	
	Meer.	Minder.		
220 500			2 machinist-electriciëns op <i>f</i> 3 600 <i>f</i>	7 200
			1 machinist of electriciën	1 500
			3 teekenaars op <i>f</i> 1 500	4 500
			_____ <i>f</i>	92 700
			III. Hydrotechnische afdeeling.	
15 900			1 afdeelingshoofd	<i>f</i> 12 000
30 000			11 ingenieurs op <i>f</i> 4 200	46 200
			2 bouwkundigen van aanleg of opname op <i>f</i> 5 700	11 400
			8 opzichters van aanleg of opname op <i>f</i> 3 000	24 000
291 225	<i>f</i> 140 425		12 onderopzichters van aanleg of opname op <i>f</i> 1 500	18 000
			2 teekenaars op <i>f</i> 1 500	3 000
			_____ <i>f</i>	114 600
			kantoor- en lokaalbehoefden	6 000
			vergoeding voor veldwerk	20 000
			administratief en vakkundig hulppersoneel	20 000
			regelmatige bezoldigingsverhoogingen	53 700
			kosten van regeeringstelegrammen	500
			_____ <i>f</i>	351 900
			Af: aandeel ten laste der kapitaalsuitgaven	150 000
			_____ <i>f</i>	201 900
			(10) Voor proefnemingen en onderzoekingen in het belang van de aanwending van hydro-electrische kracht voor nijverheidsdoeleinden	<i>f</i> 50 000
			Voor opnemingen, aankoop van materialen enz. in het belang van de aanwending van waterkrachten	155 000
			Voor inrichting, huur, verlichting en verdere kosten van het hoofdkantoor en de hulpkantoren van den dienst	7 500
			Voor voorziening in de tijdelijke woongelegenheden van ondergeschikt personeel bij terreinonderzoekingen en veldwerk, benevens in benodigde buitengewone geneeskundige hulp en tegemoetkoming bij ziekte en ongevallen, die door den dienst zijn ontstaan	8 000
			_____ <i>f</i>	220 500
			(11) 1 electrotechnisch ambtenaar	<i>f</i> 5 700
			2 machinisten-electriciën op <i>f</i> 3 600	7 200
			ondergeschikt personeel	3 000
			_____ <i>f</i>	15 900
			(12) Aandeel in de beheersuitgaven	<i>f</i> 150 000
			Bouwafdeeling.	
			1 afdeelingshoofd	12 000
			1 hoofdingenieur pro memorie Staatspoor- en Tramwegen.	

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.	
805	b.	2 ^e . Verdere kapitaalsuitgaven..... (13) f 4 100 000	f 4 831 650	f 4 999 950
806		Personeel van den dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen.		
	a.	Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen alsmede verdere uitgaven van personeelen aard.....	(14) 167 500	
	b.	Nadere herziening van de bezoldigingen voor de onderafdeelingshoofden.	10 800	178 300
807		Verdere uitgaven van den dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen.		4 800
808		Opiumbereiding.		
	a.	Bedrijfsuitgaven:		
		1 ^e . Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen alsmede kantoor- en lokaalbehoef ten en verdere kosten van algemeen beheer..... f 152 800		
		2 ^e . Verdere kosten van het bedrijf..... 6 463 447		
			f 6 616 247	
	b.	Kapitaalsuitgaven.....	Memorie.	6 616 247
809		Landsdrukkerij.		
	a.	Bedrijfsuitgaven:		
		1 ^e . Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen alsmede kantoor- en lokaalbehoef ten, schrijf- en teekensaloonen en verdere kosten van algemeen beheer.... f 275 925		
		2 ^e . Verdere kosten van het bedrijf..... (17) 160 995		
			f 436 920	
	b.	Kapitaalsuitgaven.....	458 000	894 920

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
2 435 000	f 1 663 000		11 ingenieurs { 10 op f 4 200 42 000 1 pro memorie Staatsspoor- en Tramwegen. 5 bouwkundigen op f 5 700 28 500 2 commies-kashouders op f 4 200 8 400 12 opzichters van aanleg op f 3 000 36 000 2 werktuigkundigen op f 5 700 11 400 3 electrotechnische ambtenaren { 1 op f 5 700 5 700 2 pro memorie Staatsspoor- en Tramwegen. 12 onderopzichters van aanleg op f 1 500 18 000 2 teekenaars op f 1 500 3 000 4 commiezen op f 1 800 7 200 2 machinisten of electriciëns op f 1 500 3 000 vergoedingen voor veldwerk 40 000 administratief en vakkundig hulppersoneel 23 000 regelmatige bezoldigingsverhoogingen 43 450 <hr/> f 431 650
15) 152 023	13 473		
	10 800		
3 600	1 200		
144 100	8 700		
6 054 871	1 428 376		(13) Voor werken voor de energievoorziening uit waterkracht in de residenties Batavia en (West) Preanger-Regentschappen f 3 060 000 Voor werken voor de energievoorziening uit wa- terkracht op de Bandoengsche hoogvlakte 1 040 000 <hr/> f 4 100 000
Memorie.			
16) 256 750	19 173		(14) 1 hoofd van den dienst f 14 400 4 hoofdingenieurs-afdeelingshoofden op f 12 000 48 000 2 ingenieurs of gegradueerde ambtenaren op f 4 200 8 400 6 onderafdeelingshoofden op f 4 800 28 800 1 hoofdkantoorhoofd 4 800 1 hoofdcommies 4 200 5 commiezen op f 1 800 9 000 minder personeel, schrijf- en teekenloonen 14 000 regelmatige bezoldigingsverhoogingen 33 800 buitengewone belooningen en toelagen 2 000 kosten voor regeeringstelegrammen 100 <hr/> f 167 500
141 190	19 803		
158 000	300 000		
			(15) Hieronder begrepen het in de ontwerp-begrooting voor 1920 onder onderafdeeling 345, onderdeel b uitgetrokken bedrag van f 2 325.
			(16) Waarin begrepen een bedrag van f 7 800 op de ontwerp-be- grooting voor 1920 (1ste nota van wijzigingen) als onder- afdeeling 348a, ten 3de: „Herziening van de bezoldigings- regeling van personeel van de landsdrukkerij” uitgetrokken.
			(17) Waarin begrepen een bedrag van f 40 000 voor verrekening van den arbeid van gestraften.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
810		<p>Dienst van 'sLands mijndiensten:</p> <p>Hoofdkantoor.</p> <p>a. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, schrijf- en teekenloonen en verdere uitgaven van personeelen aard (19) f 54 300</p> <p>b. Verdere uitgaven van 'sLands mijndiensten, voorzoover niet elders omschreven (20) 5 000</p> <p>Mijnverordeningen.</p> <p>c. Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen alsmede schrijf- en teekenloonen en verdere uitgaven van personeelen aard (23) 164 600</p>	

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
(18) f 777 119		f 777 119	(18) De in de begrooting voor 1920 uitgetrokken onderafdeeling „Personeel van het Mijnezen in het algemeen” is vervallen en overgebracht naar de onderafdeeling 810, onderdeelen c, d, e en f.
	f 34 300		(19) 1 hoofd van dienst..... f 19 200 1 hoofd der administratie..... 9 600 1 archivaris 3 000 verdere uitgaven van personeelen aard (schrijven en teekenloonen, e. d.) 1 500 Inlandsch kantoorpersoneel..... 1 000 regelmatige bezoldigingsverhoogen p. m.
(21) 1 162 400	5 000	1 162 400	f 34 300
(22) 54 000		54 000	(20) Kantooronkosten (kantoor- en lokaalbehoefden en verdere benoedigheden, telefoonabonnementen enz.) f 5 000 kosten regeeringstelegrammen p. m.
	164 600		f 5 000
			(21) De in de begrooting voor 1920 uitgetrokken onderafdeeling „Verdere uitgaven van het Mijnezen in het algemeen” is vervallen en overgebracht naar de onderafdeeling 810, onderdeelen b, d en f.
			(22) De bij aanvullingsbegrooting voor 1920 opgebrachte post „Instelling van een Dienst van 's Lands mijndiensten” is overgebracht naar de onderafdeeling 810, onderdeelen a, c en e.
			(23) 1 hoofd van dienst f 15 000 1 hoofd ingénieur 12 000 4 ingenieurs of geologen op f 4 200 16 800 2 topografen op f 3 300 6 600 3 teekenaars op f 1 200 3 600 2 mantri's op f 720 1 440 1 accountant 7 200 1 adjunct-accountant 3 000 2 technische ambtenaren op f 7 200 14 400 1 hoofd van het kaartenbureau 6 000 1 boekerijbeheerder 1 800 1 archivaris 2 400 1 commies-topograaf 3 900 4 hulpteekenaars op f 360 1 440 verdere uitgaven van personeelen aard (schrijven en teekenloonen e. d.) 9 640 Inlandsch kantoorpersoneel..... 2 460 regelmatige bezoldigingsverhoogen 38 320 bezoldigingen tijdelijk personeel..... 18 000
			f 164 600

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
810	d.	Verdere uitgaven ten behoeve van de mijnverordeningen	(24) f 530 500
		Mijnbouwkundige en geologische opsporingen.	
	e.	Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen alsmede schrijf- en teekenloonen en verdere uitgaven van personeelen aard	(25) 677 900
	f.	Verdere uitgaven voor de mijnbouwkundige en geologische opsporingen	(26) 1 087 900
		Goudontginning in Benkoelen.	
	g.	Bedrijfsuitgaven: 1 ^e . Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, alsmede kantoor- en lokaalbehoefte, schrijf- en teekenloonen en verdere kosten van algemeen beheer f 33 300 2 ^e . Verdere kosten van het bedrijf 80 700 <hr/>	114 000
	h.	Kapitaalsuitgaven	447 690
		Tin.	
	i.	Bedrijfsuitgaven: 1 ^e . Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, alsmede kantoor-, lokaal- en laboratoriumbehoefte, schrijf- en teekenloonen en verdere kosten van algemeen beheer f 1 068 745 2 ^e . Verdere kosten van het bedrijf 14 348 815 3 ^e . Herziening van de bezoldiging van den leerling-mantri 1 360 <hr/>	f 15 418 920
	j.	Kapitaalsuitgaven: 1 ^e . Bezoldigingen, toelagen, alsmede schrijf- en teekenloonen f 92 520 2 ^e . Verdere kapitaalsuitgaven 697 480 <hr/>	790 000
		Ombilinsteenkolenontginning.	
	k.	Bedrijfsuitgaven: 1 ^e . Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, schrijf- en teekenloonen, kantoor- en laboratoriumbehoefte en verdere kosten van algemeen beheer . . f 496 000 2 ^e . Verdere kosten van het bedrijf (27) 5 803 000 <hr/>	f 6 299 000
	l.	Kapitaalsuitgaven	1 055 000

Voegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.	
	Meer.	Minder.		
	f 350 500		(24) Kantoor- en lokaalbehoefden en verdere benoedigdheden, telefoonabonnementen enz. f	5 000
	677 900		kosten van regeeringstelegrammen	5 000
	1 087 900		uitkeering aan inlandsche zelfbesturen van het toekomstend aandeel in de opbrengst van cijns en vast recht van mijnconcessiën en van vergunningen tot mijnbouwkundige opsporingen..	125 000
			bouw van een tunnel ten behoeve van de afwatering van het Kloetmeer	200 000
				f 330 500
92 000		f 58 700	(25) 1 hoofdingenieur, hoofd van dienst	f 15 600
405 000		522 500	1 hoofdingenieur	12 000
			35 ingenieurs of geologen op f 4 200	147 000
			1 mijnbouwkundig hoofdopziener	4 800
249 000	198 690		15 mijnbouwkundig-opzieners op f 2 100	31 500
			18 mijnbouwkundig-onderopzieners op f 1 200 ..	21 600
			6 topografen op f 3 300	19 800
			1 hoofdboormeester	4 800
			19 boormeesters op f 2 100	39 900
			30 mantri's op f 720	21 600
			20 leerling-mantri's op f 360	7 200
			1 archivaris	2 400
			1 magazijnmeester	3 600
			1 conservator	3 600
			3 commies-kashouders op f 1 800	5 400
			2 hulpteekenaars op f 360	720
1 054 565	14 180		verdere uitgaven van personeelen aard (schrijven teekenloonen e. d.)	10 000
8 592 055	5 756 780		inlandsch kantoorpersoneel	1 300
	1 560		regelmatige bezoldigingsverhoogingen	161 590
			bezoldigingen tijdelijk personeel	163 490
				f 677 900
92 520		410 000	(26) Kantoor- en lokaalbehoefden, verdere benoedigdheden, telefoonabonnementen enz. f	5 000
1 107 480			kosten van regeeringstelegrammen	300
			onderzoekingen en andere uitgaven in het belang der opsporingen en van het grondpeilwezen..	1 077 600
			verleening van steun aan wetenschappelijke onderzoekingen op mijnbouwkundig of aardkundig gebied	5 000
				f 1 087 900
496 000	589 000		waarin begrepen een bedrag van f 110 000 voor verrekening van den arbeid van gestraften.	
5 214 000	552 000		(27) Waarin begrepen een bedrag van f 121 000 voor verrekening van den arbeid van gestraften.	

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
810		Poeloe-Laoetsteenkolentginning.	
	<i>m.</i>	Bedrijfsuitgaven:	
		1 ^e . Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, alsmede kantoor-, lokaal- en laboratoriumbehoefte, schrijf- en teekenloonen en verdere kosten van algemeen beheer f 231 700	
		2 ^e . Verdere kosten van het bedrijf 2 076 300	
			/ 2 308 000
	<i>n.</i>	Kapitaalsuitgaven	450 000
		Boekit Asemsteenkolentginning.	
	<i>o.</i>	Bedrijfsuitgaven:	
		1 ^e . Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, kantoor- en lokaalbehoefte en verdere kosten van algemeen beheer f 206 200	
		2 ^e . Verdere kosten van het bedrijf 3 418 800	
			/ 3 625 000
	<i>p.</i>	Kapitaalsuitgaven	1 000 000
	<i>A.</i>	Inwendige organisatie van de onderdeelen „Mijnverordeningen” en „Mijnbouwkundige en geologische opsporingen”	/ 35 785 81
	<i>B.</i>	Voorbereidende maatregelen verband houdende met de mogelijke ontginningen verwerking van Celebes-ijzerertsen	9 60
			Memorie.
811		Zout.	
	<i>a.</i>	Bedrijfsuitgaven:	
		1 ^e . Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, alsmede kantoor- en lokaalbehoefte, schrijf- en teekenloonen en verdere kosten van algemeen beheer f 996 075	
		2 ^e . Verdere kosten van het bedrijf (28) 4 888 915	
		3 ^e . Instelling van een afzonderlijk corps administratieve ambtenaren bij het hoofdkantoor 12 665	
		4 ^e . Reorganisatie van den dienst der zoutregie en herziening van de bezoldiging van het personeel van dien dienst 111 000	
			/ 6 008 655
	<i>b.</i>	Kapitaalsuitgaven	1 094 000
			7 102 65

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(28) Waarin begrepen een bedrag van f 1 200 voor verrekening van den arbeid van gestraften.
/ 217 500 1 872 700	/ 14 400 205 600		
470 000		/ 40 000	
100 000 2 750 000	106 200 668 800		
500 000	500 000		
	9 600		
870 920 5 205 550	125 155	314 615	
	12 665		
	111 000		
895 500	200 500		

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
812	a.	Vervoeren te water.	
		Bedrijfsuitgaven:	
		1 ^e . Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, schrijffloonen, kantoor- en lokaalbehoefden en verdere kosten van algemeen beheer f 22 348	
		2 ^e . Verdere kosten van het bedrijf..... 443 520	
			f 465 868
	b.	Kapitaalsuitgaven	300 000
			f 765 868
815		Post, telegraaf- en telefoondienst.	
	a.	Bedrijfsuitgaven:	
		1 ^e . Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, alsmede schrijf- en teekenloonen en verdere kosten van algemeen beheer 12 083 460	
		2 ^e . Verdere bedrijfskosten (29) 3 136 000	
		3 ^e . Positieverbetering van het personeel 2 600 000	
			f 17 819 460
	b.	Kapitaalsuitgaven	6 275 000
			24 094 460
814		Staatsspoor- en tramwegen alsmede automobiel-diensten.	
	a.	Bedrijfsuitgaven voor de staatsspoor- en tramwegen:	
		1 ^e . Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, reis- en verblijfkosten, schrijf- en teekenloonen, kantoor- en lokaalbehoefden en verdere kosten van algemeen beheer f 21 123 200	
		2 ^e . Verdere kosten van het bedrijf (30) 26 766 000	
		3 ^e . Herziening van bezoldigingen van sommig personeel 20 000	
			47 909 200
	b.	Kapitaalsuitgaven voor de staatsspoor- en tramwegen:	
		1 ^e . Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, reis- en verblijfkosten, schrijf- en teekenloonen, kantoor- en lokaalbehoefden en verdere algemeene kosten .. f 3 200 000	
		2 ^e . Verdere kosten van opname, aanleg en uitbreiding .. 24 920 000	
			28 120 000

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(29) Waarin begrepen een bedrag van <i>f</i> 130 250 voor verrekening van den arbeid van gestraften, benevens een bedrag van <i>f</i> 198 300 voor vergoeding aan het departement der marine voor het gouvernementsskabelschip „Telegraaf” en ten slotte van <i>f</i> 34 000 voor onderhoud en herstelling te verrekenen met het departement der burgerlijke openbare werken.
<i>f</i> 21 948	<i>f</i> 400		
507 152	156 588		
Memorie.	300 000		(30) Waarin begrepen een bedrag van <i>f</i> 1 250 voor verrekening van den arbeid van gestraften.
10 555 850	1 529 650		
1 957 150	1 198 850		
1	2 599 999		
5 005 600	5 270 000		
17 694 200	5 429 000		
16 294 000	10 472 000		
	20 000		
2 698 000	502 000		
25 552 000	1 568 000		

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
814	c.	Bedrijfsuitgaven voor de automobiendiensten: 1 ^e . Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen, reis- en verblijfkosten, schrijf- en teekenlonen, kantoor- en lokaalbehoefte en verdere kosten van algemeen beheer f 613 400 2 ^e . Verdere kosten van het bedrijf (31) 1 892 600 <hr/>	f 2 506 000
	d.	Kapitaalsuitgaven voor de automobiendiensten	520 000
815		Onvoorzienne uitgaven	100 000
		Totaal van afdeling VIII	f 158 582 700

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(31) Waarin begrepen een bedrag van <i>f</i> 1 800 voor verrekening van den arbeid van gestraften.
<i>f</i> 452 000	<i>f</i> 181 400		
855 500	1 037 100		Het eindcijfer dezer afdeeling bij de wet van 28 Februari 1920 (Nederl. Staatsblad No. 100, Indisch Staatsblad No. 147) vastgesteld op ... <i>f</i> 117 025 985
			is bij de wet van 28 Februari 1920 (Nederl. Staatsblad No. 103, Indisch Staatsblad No. 150) verhoogd met 950 000
266 000	254 000		en zal bij aanneming der aanvullings-begrooting voor 1920 verhoogd worden met 2 655 001
100 000			
<i>f</i> 120 640 986	<i>f</i> 41 104 005	<i>f</i> 3 162 284	<i>f</i> 120 630 986
	Meer <i>f</i> 37 941 719		Bij: Overgebracht van de VIde afdeeling: Bijdrage aan de vereeniging „Toeristen- verkeer” 10 000
			Totaal <i>f</i> 120 640 986

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Stuk 4 — Middelen in Nederland.

801	Verkoop van Banka-tin	Memorie.
802	Aandeel in de winst van de Billiton-maatschappij	f 5 000 000
803	Aandeel in de ontvangsten wegens kabeltaksen uit de bij de Duitsch-Nederlandsche Telegraafmaatschappij in bedrijf zijnde lijnen ..	Memorie.
804	Aandeel in de winst van den bij de Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij in bedrijf zijnden spoorweg Semarang—Vorstenlanden	280 000
	Opgeteld	f 5 280 000

		Java en Madoera.	Buiten- gewesten.	Totaal.
AFDEELING VIII. Departement van Gouvernementsbedrijven. Stuk 5 — Middelen in Indië.				
801	Postspaarbank:			
	Teruggaaf door de postspaarbank van de te haren behoeve gedane uitgaven en verrekening van de door die instelling verschuldigde vergoedingen	f 206 050		f 206 050
802	Dienst voor waterkracht en electriciteit:			
	a. inkomsten van het electrisch bedrijf op de Bandoengsche hoogvlakte	75 000		75 000
	b. andere ontvangsten	Memorie.		Memorie.
803	Dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen	50 000		50 000
804	Opiumbereiding:			
	a. Vergoeding door het departement van financiën voor ver- strekt opium	7 160 170		7 160 170
	b. andere ontvangsten	1 000		1 000
805	Landsdrukkerij:			
	a. afgeleverd druk- en bindwerk	925 900		925 900
	b. andere ontvangsten	100		100
806	Dienst van 's Lands mijndiensten:			
	Mijnverordeningen:			
	a. vast recht en cijns van mijnconcessiën en van vergunningen tot mijnbouwkundige opsporingen, alsmede retributiën van andere vergunningen tot het winnen van gesteenten en grondsoorten	558 100	f 820 600	1 358 700
	b. andere ontvangsten van den dienst der mijnverordeningen	20 000		20 000
	Mijnbouwkundige en geologische opsporingen:			
	c. vergoeding van door het grondpeilwezen verrichte diensten.	240 000	52 000	272 000
	d. andere ontvangsten van den opsporingsdienst	25 000		25 000
807	Goudontginning in Benkoelen:			
	a. opbrengst van het erts		175 000	175 000
	b. andere ontvangsten		56 000	56 000
808	Tin:			
	a. verkoop van tin	41 250 000		41 250 000
	b. verstrekking van rijst aan de mijnwerkers		860 000	860 000
	c. verstrekking van gereedschappen enz. aan de mijnwerkers		65 000	65 000
	d. andere ontvangsten		416 000	416 000

		Java en Madoera.	Buiten- gewesten.	Totaal.
809	Steenkolen:			
	Ombilinsteenkolenontginning:			
a.	afgeleverde kolen		f 15 475 000	f 15 475 000
b.	andere ontvangsten		40 000	40 000
	Poeloe-Laoetsteenkolenontginning:			
c.	afgeleverde kolen		4 865 000	4 865 000
d.	andere ontvangsten		9 500	9 500
	Boekit Asemsteenkolentginning:			
e.	afgeleverde kolen		8 500 000	8 500 000
f.	andere ontvangsten		Memorie.	Memorie.
810	Zout:			
a.	opbrengst van los- en briketzout	f 14 408 000	3 213 280	17 621 280
b.	andere ontvangsten	225 000	50 000	275 000
811	Vervoeren te water	550 500	58 000	608 500
812	Post-, telegraaf- en telefoondienst:			
a.	brieven- en pakketpost:			
	verkoop van postwaarden	f 8 000 000		
	bijdrage van het departement van finan- ciën in de kosten van het personeel	109 000		
		<u>8 298 000</u>	2 811 000	8 109 000
b.	telegrafie:			
	opbrengst van binnenlandsche telegrammen.			
	idem van radio-telegrammen	f 10 600 000		
	aandeel in de buitenlandsche telegrammen..			
	binnenlandsche regeeringstelegrammen	400 000		
		<u>11 000 000</u>		11 000 000
c.	telefonie:			
	abonnementen telefoon			
	opbrengst telefoongesprekken	f 7 825 000		
	vergoeding aanlegkosten telefoon			
	aandeel in de ontvangsten van de particu- liere telefoonnetten	3 000		
	vergoeding door het departement van Bin- nenlandsch Bestuur voor aanleg, uitbrei- ding, verbetering en onderhoud van bestuurstelefoonlijnen	Memorie.		
		<u>7 472 000</u>	356 000	7 828 000
d.	andere ontvangsten	150 000		150 000
815	Staatsspoor- en tramwegen, alsmede automobiëldiensten:			
a.	Staatsspoorwegen op Java	68 910 000		68 910 000
b.	restaurantbedrijf	350 000		350 000
c.	tijdelijk hotel te Weltevreden	420 000		420 000
d.	Staatsspoorwegen ter Sumatra's Westkust		4 115 000	4 115 000
e.	Zuid-Sumatra Staatstramwegen		1 900 000	1 900 000
f.	Atjehtram		1 625 000	1 625 000
g.	automobiëldiensten	600 000	2 720 000	3 320 000
	Opgeteld	f 109 385 500	f 30 220 780	f 139 604 280

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 6.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1921.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE OPIUMBEREIDING.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

OPIUMBEREIDING.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

De bedrijfsuitgaven volgens de begrootingsrekening zijn voor 1921 geraamd op f 6 780 400 tegen f 5 214 000 voor 1920.

De toename der voor eerstgenoemd jaar geraamde uitgaven met f 1 566 400 is voor f 8 700 te wijten aan de verhooging der personeele uitgaven en wordt voor het overige veroorzaakt door de door de regie verlangde groo-tere productie van 300 pikols, alsmede door de stijging van de productiekosten van het bereide opium, o. m. ten-gevolge van de belangrijke verhooging van den prijs van het ruwe opium door den hooger en koers van de roepje.

Volgens de commercieele rekening zullen de bedrijfs-uitgaven voor 1921 naar schatting bedragen f 7 148 830 bij eene productie van 2 300 000 thails of per thail ruim f 3.11, terwijl volgens de voorloopige uitkomsten van het jaar 1919 die uitgaven hebben bedragen f 6 440 110.49 bij eene productie van 2463370 thails of per thail f 2.62, zoodat de kostprijs per thail in 1921 f 0.49 hooger wordt geraamd dan deze in 1919 heeft bedragen. Deze vermeerdering van den kostprijs vindt haar oorzaak in de reeds hier-voren besproken stijging der bedrijfsuitgaven.

Doordat de fabriek het bereide opium aan de regie aflevert tegen kostprijs, zijn de ontvangsten voor 1921 te stellen op het hiervoren vermelde bedrag der bedrijfsuit-gaven volgens de commercieele rekening ad f 7 148 830.

Een en ander vindt nadere toelichting in de hierna volgende gespecificeerde ramingen van de bedrijfs- en kapitaalsuitgaven en van de te verwachten productie.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
Algemeene kosten	f 79 200	Tjandoe:	
Grondstof	¹⁾ 5 885 700	Tuben A	f 1 002 700
Bereiding	45 500	" B	1 834 960
Vulling	95 700	" C	2 055 650
Metaalverpakking	418 700	" D	1 899 800
Houtverpakking	33 100	" E	214 180
Toezicht en vervoer	70 500	" F	87 000
Stoom en stroom	155 000	" G	53 540
Onderhoud	47 000	Andere ontvangsten	1 000
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting, waarvan ten laste van:			
Hoofdstuk I	f 164 153		
" II	6 616 247		
	f 6 780 400		
Slot van de begrooting:			
Rente	f 270 040		
Afschrijving	80 790		
Bijdrage van het Land voor het pensioen der ambtenaren	11 000		
Verlofs- en nonactiviteitsbezoldigingen, wacht-gelden en onderstanden	3 600		
Overtochtskosten van en naar Nederland	3 000		
Slot van de bedrijfsrekening	nihil		
	368 430		
	f 7 148 830		f 7 148 830
¹⁾ 2300 kisten à f 2518,60 = f 5 792 700			
Djiting	35 000		
aangehaald opium	8 000		
	f 5 835 700		

Bij de raming der uitgaven en ontvangsten voor 1921 is uitgegaan van de navolgende opbrengst tegen de daarachter geplaatste prijzen.

Product.	Hoeveelheid in thails.	Prijs per thail in centen.
Tjandoe.		
Tuben A	289 800	346
" B	563 100	323
" C	676 200	304
" D	644 000	295
" E	73 600	291
" F	29 900	291
" G	18 400	291

BEDRIJFSUITGAVEN.

Vergelijking tusschen de voor 1921 geraamde en voor 1920 toegestane uitgaven.

	1921.	1920.	Meer.	Minder.
Algemeene kosten	f 79 200	f 78 000	f 6 200	—
Grondstof.....	5 835 700	4 446 000	1 389 700	—
Bereiding.....	45 500	42 000	3 500	—
Vulling.....	95 700	72 000	23 700	—
Metaalverpakking.....	418 700	390 000	28 700	—
Houtverpakking.....	33 100	30 000	3 100	—
Toezicht en vervoer.....	70 500	60 000	10 500	—
Stoom en stroom.....	155 000	61 000	94 000	—
Onderhoud.....	47 000	40 000	7 000	—
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting.....	f 6 780 400	f 5 214 000	f 1 566 400	—
Waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	f 164 153	f 35 029	f 129 124	
" II.....	6 616 247	5 178 971	1 437 276	
			f 1 566 400	

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, klerkengelden en schrijflonen, teekenlonen, kantoor-, lokaal- en laboratoriumbehoefden en verdere kosten van algemeen beheer volgens onderstaande opgave.

	Maandelijksche bezoldiging.	1921.		1920.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Directeur.....	f 900	—	f 10 800	1	f 10 800		
Scheikundig Ingenieur.....	350	1	4 200	—	—	f 4 200 ¹⁾	
1e Scheikundige.....	500	—	—	1	6 000		f 6 000 ²⁾
Werktuigkundige.....	400	1	4 800	1	4 800		
1e Boekhouder.....	250	1	3 000	1	3 000		
2e ".....	200	1	2 400	1	2 400		
Technische ambtenaren.....	200	5	12 000	4	9 600	2 400 ³⁾	
Opzichters.....	200	5	12 000	3	7 200	4 800 ⁴⁾	
Onder-opzichters.....	125	8	12 000	13	19 500		7 500 ⁵⁾
Magazijnmeester.....	350	1	4 200	1	4 200		
1e Expeditie.....	200	1	2 400	1	2 400		
2e ".....	150	1	1 800	1	1 800		
Expeditie-beambten.....	80	10	9 600	10	9 600		
Portier.....	150	1	1 800	1	1 800		
Bewakers.....	100	7	8 400	2	2 400	6 000 ⁶⁾	
Commies.....	150	1	1 800	1	1 800		
Laboratoriumbedienden.....	125	5	7 500	5	7 500		
Klerkengelden en teekenlonen.....	—	—	7 700	—	7 200	500 ⁷⁾	
Toelagen aan het personeel.....	—	—	6 000	—	6 000		
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....	—	—	37 910	—	33 690	4 220 ⁸⁾	
Kantoor- en lokaalbehoefden.....	—	—	1 200	—	1 200		
Laboratoriumbehoefden.....	—	—	1 000	—	1 000		
Kosten van algemeen beheer, " " regeeringstelegrammen.....	—	—	40	—	110		70 ⁹⁾
			250	—	100	150 ¹⁰⁾	
Te zamen.....			f 152 800		f 144 100	f 22 270	f 13 570
						f 8 700	

1 en 2. Het is gewenscht de ontstane vacature in de betrekking van 1e scheikundige, door een scheikundig ingenieur te doen vervullen, waardoor mede in de behoefte aan een vervanger van den Directeur bij diens afwezigheid wordt voorzien.

3 t/m 6. Voor een behoorlijk toezicht in de verschillende afdelingen van de fabriek, alsmede om diefstal van bereid opium in tuben zooveel mogelijk tegen te gaan, is uitbreiding van het toezichthoudend personeel met:

- 1 technisch ambtenaar,
- 2 opzichters, en
- 5 bewakers,

op de aan die betrekkingen verbonden bezoldigingen en verdere wettige voordeelen dringend noodig.

Daarentegen kan het aantal onderopzieners met 5 worden verminderd.

8. Berekend naar de thans bekende gegevens.

7, 9 en 10. In verband met de behoefte.

Buitendien zijn de algemeene kosten, kosten voor bereiding, vulling, metaalverpakking, houtverpakking, toezicht en vervoer, stoom en stroom en onderhoud nog vermeerderd door rekening te houden met de in het afgelopen jaar verkregen bedrijfsuitkomsten en met de toename van de hoeveelheid af te leveren opium in tuben.

De kosten voor aankoop van de benodigde grondstof zijn belangrijk verhoogd met het oog op den hoogen koers van de rupee en doordat op den aankoop van een grootere hoeveelheid van 300 kisten ruw opium dient te worden gerekend om aan bovenvermelde toename van de aflevering te kunnen voldoen.

ONTVANGSTEN.

Vergelijking tusschen de voor 1921 en 1920 geraamde ontvangsten.

	1921.	1920.	Meer.	Minder.
Tuben A.....	f 1 002 700	f 892 800	f 109 900	
B.....	1 834 960	1 516 200	318 760	
C.....	2 055 650	1 675 000	380 650	
D.....	1 899 800	1 325 500	574 300	
E.....	214 180	135 720	78 460	
F.....	87 000	45 800	41 200	
G.....	53 540	27 480	26 060	
Andere ontvangsten ..	1 000	Memorie.	1 000	
	f 7 148 830	f 5 618 500	f 1 530 330	

) In verband met de toename van de hoeveelheid af te leveren opium in tuben en de verhooging der zelfkosten.

Raming der Kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd bedrag voor 1921.	Toegestaan voor 1920.
Aanschaffing van machines, gereedschappen en instrumenten.....	f 20 124	memorie.
Te zamen.....	f 20 124	memorie.

Hiervan van Hoofdstuk I 20 124

Eenige machines enz., die reeds zijn afgeschreven, moeten noodzakelijk door nieuwe worden vervangen.

Raming der Kapitaalsrekening.

Bookingshoofden.	Boekwaarde volgens jaarverslag 1918 op 31 December 1918.	Bijgekomen geraamd in 1919.	Afschrijving geraamd in 1919.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1919.	Bijgekomen geraamd in 1920.	Afschrijving geraamd in 1920.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1920.	Bijgekomen geraamd in 1921.	Afschrijving geraamd in 1921.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1921.
Terrain	f 45 000 —	—	—	f 45 000 —	—	—	f 45 000 —	—	—	f 45 000 —
Gebouwen	114 422 22	—	f 33 644 22	80 778 —	—	f 33 644 —	47 134 —	—	f 33 644 —	13 490 —
Spooraansluiting	2 680 —	—	130 —	2 550 —	—	—	2 440 —	—	—	2 320 —
Electrische Centrale	29 068 93	—	5 226 93	22 912 —	—	5 327 —	17 585 —	—	5 327 —	13 258 —
			(1) 800 —							
			3 070 78	9 085 —		3 071 —	5 964 —		3 071 —	2 893 —
Ketelinrichting	13 105 78	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Motorinrichting	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Watervoorziening	5 599 55	—	2 737 55	2 862 —	—	2 737 —	135 —	—	125 —	—
Fabrieksinrichting	164 517 43	f 5 000 25	60 663 63	108 854 —	—	53 025 —	56 829 —	f 13 213 —	34 847 —	55 196 —
Verlichtingsaanleg	13 165 71	—	1 036 71	11 229 —	—	1 037 —	9 292 —	—	1 037 —	7 955 —
Roerende inventaris	12 785 98	—	1 719 98	11 066 —	—	1 719 —	9 347 —	6 911 —	1 719 —	14 539 —
Voorraden	6 547 280 60	—	—	6 547 280 —	—	—	6 547 280 —	—	—	6 547 280 —
	f 6 946 596 20	f 5 000 25	f 110 020 45	f 6 841 280 —	—	f 100 580 —	f 8 740 996 —	f 30 124 —	f 80 790 —	f 6 680 830 —

(1) Voor een verkochte centrifugaalpomp.

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 7.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1921.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE LANDSDRUKKERIJ.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

LANDSDRUKKERIJ.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

Voor 1921 zijn de bedrijfsuitgaven geraamd op f 804 000 derhalve op f 156 880 meer dan voor 1920 werd verwacht.

In verband hiermede zullen de ontvangsten voor 1921 f 165 100 meer bedragen dan voor 1920 is aangenomen.

Een en ander is nader toegelicht in de hierna volgende gespecificeerde ramingen van de bedrijfs- en kapitaalsuitgaven en van de ontvangsten.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
Algemeene kosten.....	f 57 850	Aan afgeleverd druk- en bindwerk.....	f 825 900
Grondstoffen (papier).....	388 740	Aan Javasche Courant.....	100 000
Rechtstreeksche bedrijfskosten.....	339 770	Aan bijzondere ontvangsten.....	100
Stroom.....	8 730		
Onderhoud.....	10 910		
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting, waarvan ten laste van:			
Hoofdstuk I f 367 080.....			
" II " 436 920.....			
	804 000		
Slot van de begrooting:			
Rente.....	f 45 480		
Afschrijving.....	40 910		
Bijdrage van het Land voor het pensioen der ambtenaren.....	30 910		
Verlofs- en nonactiviteitsbezoldiging, wachtgelden en onderstanden.....	8 000		
Overtochtskosten van en naar Nederland....	1 700		
Slot van de bedrijfsrekening.....	—		
	122 000		
	f 926 000		f 926 000

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1921 geraamde en voor 1920 toegestane uitgaven.

	1921.	1920.	Meer.	Minder.
Algemeene kosten.....	f 57 850	f 48 700	f 9 150	—
Grondstoffen (papier)..	388 740	282 750	123 990	—
Rechtstreeksche bedrijfskosten.....	339 770	316 400	23 370	—
Stroom.....	8 730	8 480	250	—
Onderhoud.....	10 910	10 790	120	—
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting waarvan ten laste van:	f 804 000	f 647 120	f 156 880	—
Hoofdstuk I.....	f 367 080	f 249 180	f 117 900	—
" II.....	436 920	397 940	38 980	—
			f 156 880	—

In het bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijf- en teekenlonen, kantoor- en lokaalbehoefden en verdere kosten van algemeen beheer volgens nevenstaande opgave.

	Maandelijksche bezoldiging.	1921		1920		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Hoofd van het bedrijf	f 1000	1	f 12 000	1	f 7 200	4 800 ¹⁾	—
Toelago idem.....	—	—	—	—	2 400	—	2 400 ²⁾
Onderhoofd.....	600	1	7 200	—	—	7 200 ³⁾	—
Technisch ambtenaar	300	1	3 600	1	3 600	—	—
Hoofd der zetterij..	300	1	3 600	1	3 600	—	—
Opziener der zetterij.	250	1	3 000	1	3 000	—	—
Opziener der drukkerij	250	1	3 000	—	—	3 000 ⁴⁾	—
Boekhouder.....	250	1	3 000	1	3 000	—	—
Adjunct boekhouder.	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Magazijnmeester....	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Eerste Corrector....	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Tweede Corrector....	150	1	1 800	—	—	1 800 ⁵⁾	—
Eerste Expeditie....	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Tweede Expeditie....	150	1	1 800	—	—	1 800 ⁶⁾	—
Machinedrifer.....	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Commies.....	200	1	2 400	1	2 400	—	—
Klerken.....	—	—	3 000	—	2 400	1 200 ⁷⁾	—
Letterzetteren en drukkers 1e kl.....	200	11	26 400	12	28 800	—	2 400 ⁸⁾
Idem 2e kl.....	150	20	36 000	20	36 000	—	—
Idem 3e kl.....	100	24	24 000	24	28 800	—	—
Leerling letterzetteren en drukkers.....	—	—	10 560	—	10 560	—	—
Overige letterzetteren en drukkers.....	—	—	76 000	—	71 000	5 000 ⁹⁾	—
Minder personeel....	—	—	20 390	—	20 390	—	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogen.	—	—	19 125	—	19 950	—	825 ¹⁰⁾
Kantoorbehoefden...	—	—	650	—	650	—	—
Verder kosten van algemeen beheer....	—	—	900	—	900	—	—
Kosten van regeeringstelegrammen..	—	—	100	—	100	—	—
			f 275 935		f 256 750	24 800	5 625
						19 175	

1 t/m. 6. Nu de voorgenomen vernieuwing van de Landsdrukkerij haar beslag staat te verkrijgen, waardoor dat bedrijf belangrijk in omvang zal toenemen, is het wenschelijk reeds voor 1921 te rekenen op eenige personeelswijzigingen. Hiermede kan bezwaarlijk gewacht worden tot die vernieuwing geheel is tot stand gekomen, omdat gedurende het tijdperk van de overbrenging der oude inrichting naar het nieuwe gebouw het bedrijf, dat uiteraard niet kan worden stil gezet, in twee inrichtingen tegelijk zal moeten worden uitgeoefend, terwijl bovendien in die periode toch reeds bijzondere krachtsinspanning van het personeel zal dienen te worden gevorderd. Verder is het gewenscht, dat het meest noodige nieuwe personeel zal zijn ingewerkt, wanneer het bedrijf na zijne uitbreiding ten volle zijn grootere taak zal hebben te vervullen.

Voor 1921 zal daarom noodig zijn:

- 1e. de instelling der betrekkingen van:
 - a. onderhoofd op eene bezoldiging van *f* 600 tot *f* 900 met 3 driej. verh. van *f* 100 's maands,
 - b. 2e corrector op eene bezoldiging van *f* 150 tot *f* 200 met 1 driej. verh. van *f* 50 's maands,
 - c. 2e expediteur op eene bezoldiging van *f* 150 tot *f* 250 met 2 driej. verh. van *f* 50 's maands;
- 2e. in verband met het vorenstaande wijziging der benamingen van de bestaande betrekkingen van „corrector” en „expediteur” in onderscheidenlijk die van „1e corrector” en „1e expediteur”, terwijl tevens de benamingen der betrekkingen van „opziener” en „2e opziener” waren te veranderen in die van onderscheidenlijk „Hoofd der zetterij” en „opziener”, welke juist zijn te achten;
- 3e. uitbreiding van het aantal laatstbedoelde opzieners met één bestemd voor de drukkerij, op de aan die betrekking verbonden bezoldiging van *f* 250 tot *f* 350 met 1 driej. en 1 tweej. verh. van *f* 50 's maands, zoodat het bedrijf dan zoowel bij de zetterij als bij de drukkerij over een opziener zal beschikken.

Deze maatregelen vorderen een meerdere uitgaaf van *f* 13 800.

Ten slotte ware de bezoldiging van het hoofd van genoemd bedrijf, met het oog op de door de belangrijke uitbreiding die het bedrijf zal ondergaan hem opgelegde grootere verantwoordelijkheid en omvangrijker taak vast te stellen op *f* 1 000 tot *f* 1 200 met 2 tweej. verh. van *f* 100 's maands. Thans bedraagt die bezoldiging *f* 600 tot *f* 1 000 's maands, aan welke hoogste bezoldiging echter bij de aanvullingsbegrooting voor 1919 voor den tegenwoordigen bedrijfsleider eene persoonlijke toelage van *f* 200 's maands is verbonden (zie Volksraad, 2e gew. zitting 1918/1919, onderwerp 1, gedrukt stuk 19, pag. 16). Aangezien deze toelage dan zou komen te vervallen, vereischt laatstgenoemde maatregel voor 1921 géén verhooging van uitgaven.

7, 8 en 9. In verband met de behoefte.

10. Berekend naar de thans bekende gegevens, waarbij mede rekening is gehouden met de nieuwe bezoldiging van den directeur.

Behalve door bovenvermelde verhooging van de personeele uitgaven zijn de algemeene kosten, de kosten voor grondstoffen, de rechtstreeksche bedrijfskosten, de kosten voor stroom en onderhoud vermeerderd door de te verwachten toename van den omzet van het bedrijf.

Ontvangsten.

Vergelijking tusschen de voor 1921 en 1920 geraamde ontvangsten.

	1921.	1920.	Meer.	Minder.
Afgeleverd druk- en bindwerk.	f 825 900	f 711 800	f 114 100	¹⁾ —
Javasche Courant en andere periodieken.	100 000	49 000	51 000	²⁾ —
Bijzondere ontvangsten ..	100	100	—	—
Gezamenlijk bedrag der ontvangsten volgens de begrooting.	f 926 000	f 760 900	f 165 100	—

1) In verband met de uitkomsten van vorige jaren.

2) Als gevolg van de nieuwe bepaling, dat ook de gratisadvertenties in de Javasche Courant zullen worden betaald.

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd voor 1921.	Toegestaan voor 1920.
Bouw van eene nieuwe Landsdrukkerij. ⁽¹⁾	f 450 000	f 150 000
Letters en letterspecie	8 000	8 000
	f 458 000	f 158 000
Waarvan ten laste van:		
Hoofdstuk I.	—	—
„ II.	f 458 000	f 158 000

⁽¹⁾ De vermeerdering met f 300.000 houdt verband met den stand der werkzaamheden.

Raming der kapitaalsrekening.

Boekingshoofden.	Boekwaarde volgens jaarverslag 1918 op 31 December 1918.	Bijgekomen geraamd in 1919.	Afschrijving geraamd in 1919.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1919.	Bijgekomen geraamd in 1920.	Afschrijving geraamd in 1920.	Saldo geraamd op 31 December 1920.	Bijgekomen geraamd in 1921.	Afschrijving geraamd in 1921.	Saldo geraamd op 31 December 1921.
Gebouwen	f 73 298 38	—	f 9 943 38	f 63 355 —	—	f 9 940 —	f 53 415 —	—	f 9 940 —	f 43 475 —
Nieuwe inrichting.	—	f 90 000	—	90 000	f 150 000	—	240 000	f 450 000	—	690 000
Kracht-installatie	23 472 27	—	3 072 27	19 500	—	3 970 —	15 530	—	3 970 —	11 560
Drukkerij-inventaris	165 737 91	—	10 737 91	155 000	—	10 740 —	144 260	—	10 740 —	133 520
Letters en letterspecie	95 748 01	6 250	14 686 01	87 330	8 000	15 290 —	80 040	8 000	16 090 —	71 950
Meubilair	3 101 99	—	171 99	2 930	—	170 —	2 760	—	170 —	2 590
Magazijnvoorraden	372 097 86	—	7 86	372 090	—	—	372 090	—	—	372 090
	f 733 449 42	f 96 250	f 39 499 42	f 790 200	f 158 000	f 40 110	f 908 090	f 458 000	f 40 910	f 1 325 180

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 8.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1921.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE GOUDONTGINNING
IN BENKOELLEN.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

Blijkens de toelichting op het ontwerp der voorloopige begrooting voor 1920 werd in het begin van het vorige jaar verwacht, dat de Gouvernements goudontginning te Lebong Simpang reeds van af begin 1920 en die te Tambang Sawah in de tweede helft van dit jaar in bedrijf zou worden gesteld.

In die verwachting is men evenwel teleurgesteld; de bestudeering in Amerika van het vraagstuk der verwerking dier Tambang Sawah-ertsen, een vraagstuk dat wegens de bijzondere samenstelling der ertsen (hoog mangaangehalte, waaraan het zilver gebonden is) veel studie vereischte en verre van gemakkelijk was op te lossen, heeft meer tijd gekost dan men vermoed had.

Die studie en het onderzoek waren medio 1918 zoover gevorderd, dat de bestelling van eenige onderdeelen der installatie voor de uitlooging der ertsen kon worden geplaatst. Echter konden eerst in Januari 1919 de aanvullende onderzoekingen geheel afgesloten en alle verder benodigde machineriën worden besteld.

Door een en ander, alsmede door het gebrek aan scheepsruimte, waren eerst eind 1919 van de ca. 1700 ton voor het bedrijf benodigde machineriën ca. 1300 ton hier te lande aangebracht.

Veel moeilijkheden werden voorts ondervonden bij den opvoer der benodigde werktuigen van Priok naar Tambang Sawah; te Priok wegens het zeer tijdroovende bijeenzoeken der colli in de overladen opslagloodsen en te Benkoelen door de gedurende den West-moesson meestal onstuimige reede, waardoor het lossen der zware stukken uiterst lastig zoo niet onmogelijk was, terwijl verder bij het vervoer te land van Benkoelen naar Tambang Sawah veel last werd ondervonden van den zeer slechten toestand van den weg, vooral bij K.M. 102 tot 105.

Ook bij den opzet van het bedrijf te Lebong Simpang is tegenslag en daardoor vertraging ondervonden, wat in hoofdzaak moet worden geweten aan het feit, dat bij nader onderzoek is gebleken, dat de waterkracht uit de Aer Simpang, welke bestemd was voor levering van de benodigde drijfkracht, onvoldoende capaciteit heeft en voorts aan de omstandigheid, dat de van de mijnbouw maatschappij Ketahoen overgenomen machineriën grondig herstel behoeften.

In verband met het bovenstaande zal de ontginning te Tambang Sawah niet voor het einde van 1921 en die te Lebong Simpang, behoudens onvoorziene omstandigheden, eerst in de tweede helft van dit jaar kunnen worden aangevangen, zoodat voor 1921 slechts gerekend zal moeten worden op verwerking van 7000 ton erts te Lebong Simpang. De kosten hiervoor zijn te ramen op f 140 000.

De aan het Tais-meer gebouwde waterkrachtcentrale is eind Januari j.l. in bedrijf kunnen worden gesteld om de voor de montage van de installatie van Tambang Sawah en voor het bedrijf der Redjang Lebong-mijn benodigde energie te leveren. Voor 1921 zijn de uitgaven voor deze centrale te ramen op f 48 000, waarvan f 24 000 komen ten laste van de kapitaalrekening der ontginning.

Het totaal der bedrijfsuitgaven voor 1921 wordt derhalve geraamd op f 164 000.

De ontvangsten uit de Gouvernements-goudwinning in Benkoelen zijn voor 1921 te ramen op f 231 000, waarvan f 175 000 uit de opbrengst van het gewonnen edel metaal

en het overige uit den afzet van elektrische energie en andere ontvangsten.

Een en ander is nader toegelicht in de hierna volgende gespecificeerde ramingen van de bedrijfs- en van de kapitaalsuitgaven, alsmede van de ontvangsten.

Raming der bedrijfsuitgaven en der
ontvangsten.

Uitgaven.		Ontvangsten.
(¹)		Opbrengst van het erts..... f 175 000
		Verschillende ontvangsten..... 56 000
Gezamenlijk bedrag der begrooting, waarvan ten laste van:		
Hoofdstuk I..... f 50 000		
„ II..... 114 000	f 164 000	
Slot van de begrooting:		
Rente..... Memorie		
Afschrijving..... Memorie		
Bijdrage van het land voor pensioen der ambtenaren..... Memorie		
Verlofs- en nonactiviteitsbezoldigingen..... Memorie		
Wachtgelden en onderstanden..... Memorie		
Overtochtskosten van en naar Nederland..... Memorie		
Reis- en verblijfkosten..... Memorie		
Slot van de bedrijfsrekening..... Memorie	f 67 000	
	f 231 000	f 231 000

(¹) Voor eene raming der uitgaven gesplitst naar de boekingshoofden ontbreken nog de gegevens.

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1921 geraamde en voor 1920 toegestane uitgaven.

	1921	1920	Meer.	Minder.
Bedrijfsuitgaven volgens de begrooting.....	f 164 000	f 595 000	—	f 431 000
Waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	f 50 000	f 100 000	—	f 50 000
„ II.....	114 000	495 000	—	381 000
				f 431 000

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijf- en teekenloonen, kantoor- en lokaalbehoeften en verdere kosten van algemeen beheer volgens onderstaande opgave.

Betrekking.	Maandelijksche bezoldiging.	1921.		1920.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Ingenieur, belast met de leiding van het bedrijf....	f 350	1	f 4 200	1	f 4 200	—	—
Hoofd van de technologische afdeeling.....	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Werktuigkundig-electrotechnisch-ingenieur (a).....	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Electrotechnisch ambtenaar (a).....	475	1	5 700	1	5 700	—	—
Administrateur.....	400	1	4 800	1	4 800	—	—
Bedrijfsarts (b).....	400	1	4 800	1	4 800	—	—
Technische ambtenaren.....	400	3	14 400	3	14 400	—	—
Magazijnmeester.....	250	1	3 000	1	3 000	—	—
Adjunct-boekhouder.....	250	1	3 000	1	3 000	—	—
Machinist-electriciën.....	300	2	7 200	2	7 200	—	—
Topograaf.....	275	1	3 300	1	3 300	—	—
Opzichter der werkkrachten.....	175	1	2 100	1	2 100	—	—
Mijnbouwkundige opzieners.....	175	5	10 500	5	10 500	—	—
Bouwkundige opzieners.....	175	1	2 100	1	2 100	—	—
Werktuigkundige opzieners.....	175	1	2 100	1	2 100	—	—
Electrotechnische opzieners.....	175	1	2 100	1	2 100	—	—
Ziekenverpleger.....	125	1	1 500	1	1 500	—	—
Mijnbouwkundige onderopzieners.....	100	6	7 200	6	7 200	—	—
Bouwkundige onderopzieners.....	100	1	1 200	1	1 200	—	—
Electrotechnische onderopzieners.....	100	1	1 200	1	1 200	—	—
Klerken.....	—	—	1 440	—	1 440	—	—
Kosten minder personeel.....	—	—	3 600	—	—	f (1) 3 600	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....	—	—	31 500	—	—	(1) 31 500	—
Toelagen.....	—	—	300	—	—	(2) 300	—
Overwerkergelden.....	—	—	4 800	—	—	(1) 4 800	—
Schrijf- en teekenloonen.....	—	—	4 340	—	—	(1) 4 340	—
Kantooroppassers, wakers e.d.g.....	—	—	—	—	—	—	—
Laboratorium.....	—	—	3 600	—	—	(1) 3 600	—
Kosten agentschap Benkoelen (doorzending goederen enz.).....	—	—	16 800	—	—	(1) 16 800	—
Verdere kosten van algemeen beheer.....	—	—	1 660	—	1 660	—	—
Kosten van regeeringstelegrammen.....	—	—	500	—	100	(1) 400	—
Te zamen.....			f 157 340		f 92 000	f 65 340	—
Waarvan ten laste van:							
De kapitaalrekening.....			124 040		—	—	f (3) 124 040
			f 33 500		f 92 000		f 58 700

(a) Te werk gesteld van den dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

(b) Te werk gesteld van den Burgerlijk Geneeskundigen Dienst.

(1) In verband met de uitkomsten van het vorig jaar.

(2) Bij wijze van tijdelijken maatregel is in 1919 aan den Indischen arts te Moeara Aman boven zijne bezoldiging eene toelage van f 25.— 'smaands toegekend als vergoeding wegens gemis aan inkomsten, voortvloeiende uit het bepaalde in art. 7 van de bij art. 4 van Stbl. 1919 no. 397 vastgestelde „Regeling van het bedrijf der goudontginning in Benkoelen”, op grond van welke bepaling het bij dat bedrijf werkzame personeel, ook voor zoover dit eene bezoldiging heeft van méér dan f150.— 'smaands, met zijn gezin en inwonende bedienden kosteloos genees-, heel- en verloskundige hulp geniet.

De bestending van dezen tijdelijken maatregel vordert voor 1921 eene meerdere uitgave van f 300.—

(3) Daar in 1921 alleen nog maar de ontginning Lebong Simpang alsmede de electricische centrale te Tais in bedrijf zullen zijn, dient het hiervoor benodigde personeel ten laste van de bedrijfsuitgaven te worden gebracht.

Voor het overig personeel, dat uitsluitend werkzaamheden verricht voor den aanleg van de ontginning Tambang Sawah, dienen de uitgaven ten laste van de kapitaalrekening te komen.

Behalve door de hierbovenvermelde vermindering van de personeele uitgaven zijn de bedrijfsuitgaven verder nog verminderd doordat voor de hoeveelheid te verwerken erts, voor 1920 op 20000 ton gesteld, om de hiervoren aangegeven reden voor 1921 slechts 7000 ton kan worden aangenomen.

Ontvangsten.

Vergelijking tusschen de voor 1921 en 1920 geraamde ontvangsten.

	1921	1920	Meer.	Minder.
Opbrengst van het erts.....	f 175 000	f 825 000	—	f 650 000
Verskillende ontvangsten.....	56 000	Memorie	f 56 000	—
Gezamenlijk bedrag der ontvangsten volgens de begrooting	f 231 000	f 825 000	—	f 594 000

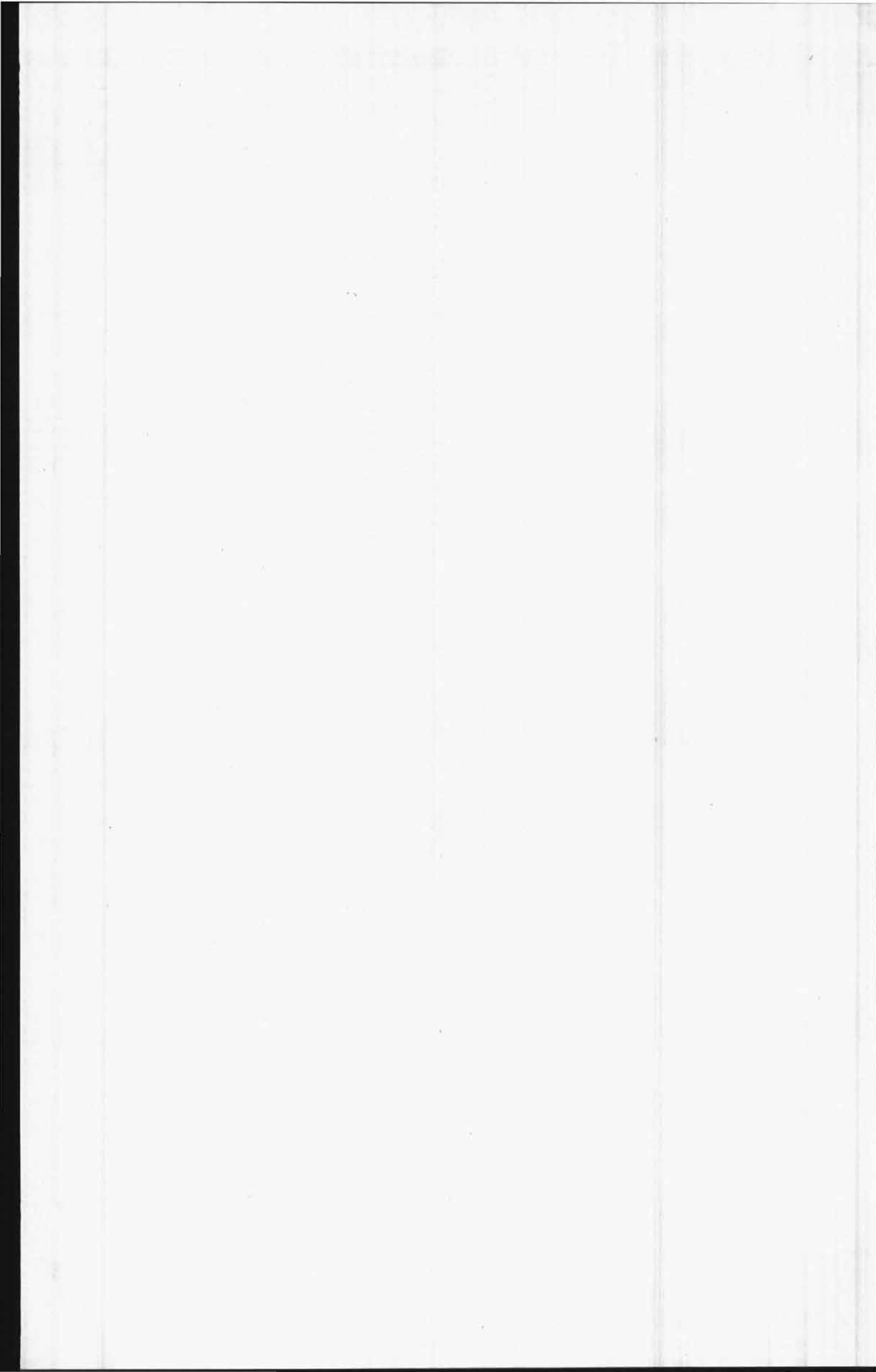
De ontvangsten zijn belangrijk lager gesteld dan voor 1920 is geraamd, in verband met de vertraagde inbedrijfstelling van de ertsverwerking te Tambang Sawah (zie hiervoor ook de in den aanhef gegeven toelichting).

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd voor 1921.	Toege- staan voor 1920.	Meer.	Minder.
Aandeel i/d bezoldi- gingen, enz.	f 124 040	—	f(1)124 000	—
Gebouwen, wonin- gen, bureaux, koe- lieverblijven, hospi- taal, enz.	106 500	f 100 000	(2) 6 500	—
Gebouwen voor de verwerkingsinstal- laties, opstelling, machineriën e. d..	154 250	100 000	(2) 54 250	—
Mijnbouwkundige werken en verschil- lende kapitaalsuit- gaven.	112 900	100 000	(2) 12 900	—
Bouw en inrichting van eene elektrische waterkracht-centra- le ..	—	49 000	—	f 49 000
Te zamen.	f 497 690	f 349 000	f 197 690	49 000
Waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.	50 000	100 000	—	50 000
Hoofdstuk II.	447 690	249 000	198 690	—
			f 148 690	—

(1) Zie toelichting hiervoren onder (3).

(2) Geraamd in verband met den stand der werkzaamheden.

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 9.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1921.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE BANKATINWINNING.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN VAN DE RAMING DER MIDDELEN
BEGREPEN POSTEN.

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1921 geraamde en voor 1920 toegestane uitgaven.

	1921.	1920.	Meer.	Minder.
1. Algemeen beheer (w. o. voor sociale zorgen)...	f 2 324 145	f 1 500 000	f 824 145	—
2. Kosten opleiding ambachtslieden.....	8 600	8 600	—	—
3. Algemeene kosten der secties.....	794 015	700 000	94 015	—
4. Directe bedrijfskosten.	8 493 000	6 050 000	2 443 000	—
5. Aankoop van rijst of andere voedingsmidde-len ter vervanging van rijst.....	3 792 000	990 000	2 802 000	—
6. Aankoop van mijnwerkersgereedschappen....	65 000	65 000	—	—
7. Onderhoud.....	278 200	278 200	—	—
8. Vracht-, laad- en los-singskosten.....	275 000	230 000	45 000	—
9. Kosten tinpark Tan-djong-Priok.....	2 600	2 600	—	—
10. Verdere kosten.....	25 000	21 000	4 000	—
11. Herziening van de be-zoldiging van den leer-ling-mantri.....	1 360	—	1 360	—
Gezamenlijk bedrag der uit-gaven volgens de be-grooting.....	f 16 058 920	f 9 845 400	f 6 213 520	—
Waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	f 640 000	f 200 000	f 440 000	
Hoofdstuk II.....	15 418 920	9 645 400	5 773 520	
			f 6 213 520	—

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijf- en teekenloonen, kan-toor- en laboratoriumbehoeften en verdere kosten van algemeen beheer, volgens onderstaande opgave:

	1921.		1920.		Meer.	Minder.
	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Hoofdingenieur, hoofd van den dienst.....	f 1 300	1	f 15 600	1	f 15 600	—
Eerstaanwendend Geneesheer (a).....	800	1	9 600	1	9 600	—
Administrateur.....	800	1	9 600	1	9 600	—
Europeesch geneesheer (a).....	600	6	48 200	6	48 200	—
Hoofd van den werktuigkundigen dienst (b).....	800	1	9 600	1	9 600	—
Werktuigkundig en/of Electro-technisch Ingenieur (b).....	350	4	16 800	4	16 800	—
Hoofdingenieur.....	1 000	1	12 000	1	12 000	—
Ingenieur.....	350	13	54 600	13	54 600	—
Hoofdboekhouder.....	500	1	6 000	1	6 000	—
Boekhouder.....	250	7	21 000	7	21 000	—
Pakhuis- tevens betaalmeeester 1e kl.....	400	3	14 400	3	14 400	—
Pakhuis- tevens betaalmeeester 2e kl.....	250	4	12 000	4	12 000	—
Hoofdmachinist.....	400	5	24 000	5	24 000	—
Bouwkundig hoofdopziener.....	400	1	4 800	—	f 4 800 1)	—
Electrotechnisch ambtenaar.....	475	1	5 700	1	5 700	—
Machinist-electriciën.....	300	7	25 200	7	25 200	—
Assistent-machinist-electriciën.....	200	1	2 400	1	2 400	—
Machinist.....	250	19	57 000	19	57 000	—
Indisch geneeskundige (a).....	350	7	29 400	7	29 400	—
Ziekenverpleegster.....	250	2	6 000	2	6 000	—
Verbandmeester.....	150	4	7 200	4	7 200	—
Laborant.....	200	1	2 400	1	2 400	—
Mijnopziener.....	200	16	38 400	16	38 400	—
Hoofdopziener.....	350	8	33 600	8	33 600	—
Opziener der 1e klasse.....	200	12	28 800	12	28 800	—
Opziener der 2e klasse.....	100	17	20 400	17	20 400	—
Booropziener.....	100	22	26 400	22	26 400	—
Leerling-booropziener.....	80	10	9 600	10	9 600	—
Bouwkundig opzichter.....	200	3	7 200	3	7 200	—
Topograaf.....	200	4	9 600	4	9 600	—
Teekenaar.....	200	2	4 800	2	4 800	—
Hoofdcommies.....	350	1	4 200	1	4 200	—
Eerste commies.....	300	1	3 600	1	3 600	—
Tweede commies.....	220	4	10 560	4	10 560	—
Derde commies.....	150	7	12 600	7	12 600	—
Archivaris-expediteur.....	200	1	2 400	1	2 400	—
Mantri.....	60	24	17 280	24	17 280	—
Leerling-mantri.....	30	17	6 120	17	6 120	—

(a) Te werk gesteld van den Burgerlijken Geneeskundigen dienst.

(b) Te werk gesteld van den dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

	Maandelijksche bezoldiging.	1921.		1920.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Mijnschrijver	f 150	9	f 16 200	9	f 16 200	—	—
Adjunct-mijnschrijver	30	4	1 440	4	1 440	—	—
Mijnmandoer	75	20	18 000	20	18 000	—	—
Pakhuisbaas	75	8	7 200	8	7 200	—	—
Pakhuismandoer	30	10	3 600	10	3 600	—	—
Toelagen	—	—	1 200	—	1 200	—	—
Klerkengelden	—	—	38 880	—	38 880	—	—
Belooningen aan het personeel	—	—	25 000	—	25 000	—	—
Kantoor- en lokaalbehoefte	—	—	20 000	—	8 000	f 12 000 (2)	—
Overwerk- en Zondagsgelden	—	—	12 000	—	12 000	—	—
Laboratoriumkosten	—	—	34 000	—	20 000	14 000 (3)	—
Huur, bewaking en bediening der kantoren, schrijf- en teekloonen en verdere kosten van algemeen beheer	—	—	42 100	—	32 100	10 000 (4)	—
Huishuurvergoedingen	—	—	37 860	—	41 880	—	f 4 020 (5)
Boekerij en gesteenteverzameling	—	—	2 000	—	2 000	—	—
Adviezen, praktijns- en gerechtskosten, maatregelen van toezicht enz.	—	—	25 000	—	25 000	—	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen	—	—	155 205	—	177 805	—	22 600 (6)
Kosten van regeeringstelegrammen	—	—	5 000	—	5 000	—	—
Herziening van de bezoldiging van den leerling-mantri	—	—	1 360	—	—	1 360 (7)	—
Totaal			f 1 070 105		f 1 054 565	f 42 160	f 26 620
						f 15 540	

1. Bij de Bankatwinning bestaat behoefte aan een bouwkundig hoofdopziener, beschikkende over groote ervaring en grondige kennis op bouwkundig gebied, aan wien de leiding van het reeds in dienst zijnde opzienerspersoneel kan worden toevertrouwd en die tevens moet toezien, dat eenheid in den bouw wordt betracht. Daar de groote behoefte aan woningen en de in verband daarmee dadelijk noodige uitvoering van veel bouwwerk aanstonds de indienststelling van bovengenoemden ambtenaar noodig maakte, heeft die indienststelling reeds in 1920 bij wijze van tijdelijken maatregel plaats gehad. Aan de betrekking zal zijn te verbinden eene bezoldiging van f 400 's maands met twee 3 jaarlijksche verhoogingen van f 100 tot f 600 's maands, benevens het genot van vrije woning of bij gemis daarvan een huishuurvergoeding van f 50 's maands.

Deze tijdelijke maatregel dient te worden bestendigd en vordert voor het jaar 1921 een uitgaaf van f 4 800.

2 t/m 4 en 6. In verband met de thans bekende gegevens.

5. In verband met het beschikbaarkomen van meerdere dienstwoningen.

7. Het is wenschelijk gebleken om de bezoldiging van den leerling-mantri bij de Bankatwinning te verbeteren.

In verband daarmee ware de bezoldiging aan voorgenomde betrekking verbonden te wijzigen, zooals in onderstaand overzicht is aangegeven.

Betrekking.	Bestaande regeling.					Voorgestelde regeling.					Nieuwe betrekking.
	Bezoldiging per maand in guldens.		Verhoogingen.			Bezoldiging per maand in guldens.		Verhoogingen.			
	Laagste.	Hoogste.	Aantal.	Bedrag in guldens.	om de jaren.	Laagste.	Hoogste.	Aantal.	Bedrag in guldens.	om de jaren.	
Leerling-Mantri.	30	30	—	—	—	30	50	2	10	2	Leerling-Mantri.

Deze maatregel vordert gemiddeld een meerdere uitgaaf van f 1 632 per jaar, terwijl voor het jaar 1921 daarmede een bedrag van f 1 360 zal zijn gemeoid.

Bovendien is de raming voor de navolgende posten nog verhoogd, t.w.:

„algemeen beheer”, door de verhoogde productie en doordat de kosten der werving van arbeidskrachten in China vermeerderd zijn in verband met de sterk gestegen koers der Hongkong-dollars.

„algemeene kosten der secties” omdat de personeele uitgaven der thans opgeheven ontginningen in eigen beheer, die voor 1920 begrepen waren onder „Directe bedrijfskosten” onder dit boekingshoofd zijn gebracht.

„directe bedrijfskosten” tengevolge van de hogere productie en de verhoogde loonen voor de arbeiders.

„aankoop van rijst” in verband met de hooge rijst-prijzen en het grooter aantal arbeiders.

„vracht-, laad- en lossingskosten” en „verdere kosten” in verband met de hogere productie.

Vergelijking tusschen de voor 1921 en 1920 geraamde ontvangsten.

Ontvangsten.

	1921.	1920.	Meer.	Minder.
1. Verkoop van tin...	f 41 250 000	f 29 900 000	f 11 350 000 (1)	—
2. Verstreking van rijst.....	860 000	600 000	260 000 (2)	—
3. Verkoop van menier.	—	—	—	—
4. Verstreking van mijnwerkersgereedschappen.....	65 000	65 000	—	—
5. Verschillende ontvangsten.....	416 000	97 000	319 000 (3)	—
	f 42 591 000	f 30 632 000	f 11 929 000	—

- (1) In verband met de meerdere productie en de verhooging van den verkoopprijs.
 (2) In verband met de meerdere rijst (voedsel) verstreking.
 (3) In verband met de uitkomsten der laatste jaren.

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd bedrag voor 1921.	Toegestaan voor 1920.	Meer.	Minder.
Bouw en verbouw van woningen, kantoren, werkplaatsen en magazijnen.....	f 220 000	f 120 000	f 100 000 (1)	—
Uitbreiding en wijziging van ziekenhuizen en verdere gebouwen voor ziekenverpleging e. a.	30 000	30 000	—	—
Verschillende werken en aanschaffingen	180 000	180 000	—	—
Uitbreiding van telefonen	2 000	2 000	—	—
Uitbreiding van tramlijnen.....	30 000	30 000	—	—
Afwerking krachtcentrale Mantoeng en electricatie der machinale hulp.....	90 000	150 000	—	f 60 000 (2)
Aanschaffingen ten behoeve van de electricatie der machinale hulp	35 000	450 000	—	415 000 (3)
Uitbreiding van bemalingsinstallaties, enz	484 000	200 000	284 000 (4)	—
Algemeene verkenning van het eiland Banka	238 000	238 000	—	—
Bouw en inrichting van eene installatie voor het zuiveren en smelten van tinerts.	—	300 000	—	300 000 (5)
	f 1 309 000	f 1 700 000	f 384 000	f 775 000
Waarvan ten laste van:				f 391 000
Hoofdstuk I.....	519 000	500 000		
Hoofdstuk II.....	790 000	1 200 000		

- (1) Voor den bouw van meerdere kongsiehuizen.
 (2) en (3). Daar in 1921 de electricatie van het bedrijf hare voltooiing nadert.
 (4) In verband met de sterk gestegen prijzen der materialen, de geringe hoeveelheid daarvan tijdens den oorlog ontvangen en in verband met de voor eene hogere productie benodigde installaties.
 (5) Omdat verwacht wordt, dat de installatie voor het verwerken en smelten van erts in den loop van 1920 gereed komt.

In den in de raming der kapitaalsuitgaven opgebracht post voor „Algemeene Verkenning van het eiland Banka” van f 238 000 zijn begrepen de traktementen, regelmatige bezoldigingsverhoogen, huishuurvergoedingen en schrijf- en teekenloonen volgens nevenstaande opgave:

	Maande- lijksche bezoldiging.	1921.		1920.	
		Aan- tal.	Bedrag.	Aan- tal.	Bedrag.
Ingenieur	f 350	6	f 25 200	3	f 25 200
Topograaf.....	200	4	9 600	4	9 600
Booropzieners	100	15	18 000	15	18 000
Mantri.....	60	6	4 320	6	4 320
Leerling-mantri.....	30	6	2 160	6	2 160
Klerkengelden.....	—	—	2 880	—	2 880
Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....	—	—	20 040	—	20 040
Huishuurvergoedingen.....	—	—	7 920	—	7 920
Schrijf- en teekenloonen.....	—	—	2 400	—	2 400
			f 92 520		f 92 520

Raming der kapitaalsrekening.

Boekingshoofden.	Boekwaarde geraamd op 28 Febr. 1919.	Bijgeko- men ge- raamd in 1919.	Afschrj- ving ge- raamd in 1919.	Boek- waarde ge- raamd op 28 Febr. 1920.	Bijgeko- men ge- raamd in 1920.	Afschrj- ving ge- raamd in 1920.	Boekwaarde geraamd op 28 Febr. 1921.	Bijgeko- komen ge- raamd in 1921.	Afschrj- ving ge- raamd in 1921.	Boekwaarde geraamd op 28 Febr. 1922.
Gebouwen	f 1576 800	f 110 000	f 133 000	f 1 553 800	f 150 000	f 131 000	f 1 572 800	f 250 000	f 133 000	f 1 689 800
Stoomwerktuigen en pompen	1 406 800	170 000	218 600	1 418 200	120 000	211 800	1 326 900	554 000	215 000	1 695 900
Installatie machinaal grondverzet	611 000	—	173 000	438 000	—	173 000	265 000	—	173 000	92 000
Inrichting der werkplaatsen	135 650	30 000	13 660	152 020	30 000	15 500	166 720	30 000	16 780	179 940
Gereedschappen mijnbouwkundig on- derzoek	210 650	28 000	11 520	227 160	20 000	12 300	234 860	20 000	13 000	241 860
Tinstempels	29 120	—	1 750	27 340	—	1 700	25 640	—	1 700	23 940
Telefoon	80 380	2 000	7 400	74 980	2 000	6 900	70 080	2 000	6 900	65 180
Roerende inventaris	92 600	40 000	17 910	114 750	40 000	32 300	122 550	40 000	25 620	146 930
Vervoer en transportmiddelen	105 020	40 000	17 580	127 440	20 000	21 300	126 140	20 000	22 110	124 030
Sleepdienst Klabatbaal	2 400	—	330	2 070	—	300	1 770	—	300	1 470
„ Oostkust Banka	46 620	—	5 460	41 160	150 000	4 900	186 260	—	21 810	164 450
Stoomtram Blinjos	153 600	5 000	21 540	137 120	5 000	19 200	122 920	—	19 500	103 420
„ Seengeilat	410 950	200 000	24 700	586 250	20 000	35 200	571 050	30 000	36 800	564 250
„ Pangkalpinang	316 820	5 000	17 570	304 250	5 000	16 700	292 550	—	16 900	275 650
Smeltcentrale Pangkalbalam	50 250	—	3 250	47 000	300 000	2 600	344 400	—	2 870	341 530
Voorraden	1 450 000	—	—	1 450 000	—	—	1 450 000	—	—	1 450 000
Algemeene verkenning van het eiland Banka	230 600	133 600	—	304 200	238 000	—	632 200	238 000	—	870 200
Electrische centrale en electriciteit ..	1 854 000	671 000	50 000	2 475 000	600 000	65 800	3 098 200	125 000	81 000	3 052 200
Tot zamen	f 8 853 440	f 1 434 600	f 717 300	f 9 570 740	f 1 700 000	f 740 700	f 10 530 040	f 1 309 000	f 756 200	f 11 052 700

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 10.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1921.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE OMBILINMIJNEN.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

OMBILINMIJNEN.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

De productie is geraamd op 600 000 ton, waarvan 27 000 ton voor eigen gebruik, zoodat voor aflevering beschikbaar is eene hoeveelheid van 573000 ton.

De bedrijfsuitgaven volgens de begrootingsrekening zijn geraamd op f 6 599 000 tegen f 5 994 000 voor 1920, derhalve voor 1921 f 605 000 hooger.

Volgens de commercieele boekhouding zijn die uitgaven, inclusief rente en afschrijving geraamd op f 6 253 600, de netto-ontvangsten op f 14 325 000, zoodat het netto-overschot geraamd is op f 8 071 400 tegen f 1 465 500 voor 1920.

De kosten per netto gewonnen ton kolen worden voor 1921 geraamd op f 11.37 f.o.b. Emmahaven, welke kosten blijkens het jaarverslag over 1918 voor dat jaar f 10.39 hebben bedragen, terwijl zij volgens de voorloopige uitkomsten voor 1919 zijn te stellen op f 10.86.

Een en ander is nader toegelicht in de hierna volgende gespecificeerde ramingen van de bedrijfs- en kapitaalsuitgaven en van de ontvangsten.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
Winning.			
Algemeene kosten van de mijn.....	f 550 000	Voor afgeleverde kolen.....	f 14 325 000
Opleidingskosten in Nederlandsch-Indië voor opzieners.....	12 000	" voorgeschoten zeevracht.....	1 150 000
Bijzondere kosten der werkkrachten.....	720 000	Verschillende ontvangsten.....	40 000
Mijnontginning en voorbereiding.....	1 060 000		
Stroomopwekking.....	27 000		
Onderhoud.....	300 000		
Vergoeding aan de Staatsspoorwegen ter Sumatra's Westkust.			
Spoorvracht Sawah-Loento-Emmahaven.....	1 800 000		
Opslag en algemeene afleveringskosten te Emmahaven.....	155 000		
Kosten van laden.....	60 000		
Kosten van bunkeren.....	165 000		
Vervoer der kolen door den Archipel.....	1 150 000		
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting, waarvan ten laste van:			
Hoofdstuk I.....	f 300 000		
" II.....	6 299 000		
	f 6 599 000		
Slot van de begrooting:			
Rente.....	f 260 600		
Afschrijving.....	464 000		
Bijdrage van het Land voor het pensioen der ambtenaren.....	64 000		
Verlofs-, nonactiviteitsbezoldigingen, wachtgelden en onderstanden.....	15 000		
Reis- en verblijfkosten.....	5 000		
Opleidingskosten in Nederland voor opzieners.....	16 000		
Overtochtskosten van en naar Nederland.....	20 000		
Slot van de bedrijfsrekening.....	8 071 400		
	8 916 000		
	f 15 515 000		f 15 515 000

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1921 geraamde en voor 1920 toegestane uitgaven.

	1921.	1920.	Meer.	Minder.
Algemeene kosten van de mijn.....	f 550 000	f 457 000	f 93 000	—
Opleidingskosten in Nederlandsch-Indië voor opzieners.....	12 000	12 000	—	—
Bijzondere kosten der werkkrachten.....	720 000	556 000	164 000	—
Mijnontginning en voorbereiding.....	1 660 000	1 547 000	113 000	—
Stroomopwekking.....	27 000	27 000	—	—
Onderhoud.....	300 000	300 000	—	—
Spoorvracht Sawah-Loento-Emmahaven.....	1 800 000	1 590 000	210 000	—
Opslag en algemeene afleveringskosten.....	155 000	105 000	50 000	—
Kosten van laden.....	60 000	70 000	—	f 10 000
Kosten van bunkeren.....	165 000	180 000	—	15 000
Vervoer der kolen door den Archipel.....	1 150 000	1 150 000	—	—
Totaal bedrag der uitgaven volgens de begrooting.....	f 6 599 000	f 5 994 000	f 630 000	f 25 000
			f 605 000	
waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	f 300 000	f 284 000	16 000	—
„ II.....	6 299 000	5 710 000	f 589 000	—
			f 605 000	

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijf- en teekenloonen, kantoor-, lokaal en laboratoriumbehoefden en verdere kosten van algemeen beheer volgens nevenstaande opgave:

	Maandelijksche bezoldiging.	1920.		1919.		Meer.	Minder.
		Aan-tal.	Bedrag.	Aan-tal.	Bedrag.		
Hoofdingenieur Hoofd van den dienst	1300	1	f 15 600	1	f 15 600		
Ingenieur.....	350	5	21 000	5	21 000		
Werktuigkundig-electrotechnisch-Ingenieur a).....	350	2	8 400	2	8 400		
Administrateur.....	700	1	8 400	1	8 400		
Eerstaanwendend bedrijfsarts b).....	800	1	9 600	1	9 600		
Bedrijfsarts b).....	400	1	4 800	1	4 800		
Electrotechnisch ambtenaar a).....	475	1	5 700	1	5 700		
Mijnmeter.....	250	1	3 000	1	3 000		
Hoofdcommies.....	350	1	4 200	1	4 200		
Boekhouder.....	350	1	4 200	1	4 200		
Magazijnmeester.....	300	1	3 600	1	3 600		
Verplegingsambtenaar.....	300	1	3 600	1	3 600		
Adjunct-boekhouder.....	250	1	3 000	1	3 000		
Commies-kashouder.....	250	1	3 000	1	3 000		
Hoofd-teekenaar.....	175	1	2 100	1	2 100		
Commies.....	150	6	10 800	6	10 800		
Apothekersbediende.....	150	1	1 800	1	1 800		
Onderopzichter der werkkrachten.....	100	4	4 800	4	4 800		
Europeesche ziekenverpleger.....	125	5	7 500	5	7 500		
Mijnbouwkundig		2	9 600	2	9 600		
Bouwkundig		1	4 800	1	4 800		
Werktuigkundig hoofdopziener.....	400	1	4 800	1	4 800	(1)	
Electrotechnisch		1	4 800	—	—	f 4 800	
Mijnbouwkundig	27	27	56 700	27	56 700		
Bouwkundig	3	3	6 300	3	6 300		
Werktuigkundig opziener.....	175	4	8 400	4	8 400		(2)
Electrotechnisch		1	2 100	2	4 200		f 2 100
Mijnbouwkundig	20	20	24 000	20	24 000		
Bouwkundig		1	1 200	1	1 200		
Werktuigkundig onderopziener.....	100	7	8 400	7	8 400		
Electrotechnisch		—	—	—	—		
Boormeester.....	175	1	2 100	1	2 100		
Kosten minder personeel.....			110 000		110 000		(3)
Regelmattige bezoldigingsverhoogen			76 500		79 200		2 700
Overwerkelden en belooningen.....			38 800		38 800		
Schrijf- en teekenbehoefden, kantoor-oppassers, wakers enz.....			7 000		7 000		
Laboratorium.....			1 000		1 000		
Kosten van regeeringstelegrammen..			4 400		4 400		
			f 496 000		f 496 000	f 4 800	f 4 800

a) Te werk gesteld van den dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

b) idem van den Burgerlijken Geneeskundigen dienst.

1 en 2) Het wordt noodzakelijk geacht boven de thans bij de Ombilinmijnen met het onderhoud, de vernieuwing en de uitbreiding van den electricischen aanleg in en buiten de mijn belaste electro-monteurs en ander electrotechnisch lager personeel een electrotechnisch-hoofdopziener te stellen, aan wien de algemeene leiding van vorenbedoeld toezicht, onderhoud en de uitvoering van uitbreidingswerken en de zorg voor een rationeele verdeling der werkzaamheden over de hem ondergeschikte monteurs enz. zal zijn op te dragen. Hiertoe zal het bij genoemde mijnen tewerkgestelde personeel dienen te worden uitgebreid met een electrotechnisch-hoofdopziener op de aan die betrekking verbonden bezoldiging en verdere wettige voordeelen, terwijl het aantal electrotechnische opzieners dan met één kan worden verminderd.

De voorgestelde maatregel zal voor 1921 derhalve eene meerdere uitgave vorderen van f 4 800 — f 2 100 = f 2 700.

3) Berekend naar de thans bekende gegevens.

Buitendien zijn de ramingen voor de volgende posten nog verhoogd:

Algemeene kosten van de mijn in verband met de uitkomsten van vorige jaren o.m. tengevolge van meerdere spoorvracht voor magazijnsgoederen te vergoeden aan den Sumatra-Staatsspoorweg.

bijzondere kosten van de werkrachten in verband met uitbreiding van het aantal arbeiders, hogere kosten voor rijst en hooge wervingskosten.

mijnontginning en voorbereiding in verband met meerdere spoorvracht voor mijnhout en verhooging van den regularisatieprijs van de dwangarbeiders diensten.

spoorvracht Sawah-Loento—Emmahaven en opslag en algemeene afleveringskosten op grond van de uitkomsten van vorige jaren, terwijl in verband met laatstbedoelde uitkomsten de posten:

kosten van laden en kosten van bunkeren verminderd zijn.

Ontvangsten.

Vergelijking tusschen de voor 1921 en 1920 geraamde ontvangsten.

	1921.	1920.	Meer.	Minder.
Afgeleverde kolen.....	f 14 325 000	f 6 978 000	f 7 347 000 ¹⁾	
Voorgesloten zeevracht.....	1 150 000	1 150 000	—	
Verschillende ontvangsten.....	40 000	40 000	—	
Gezamenlijk bedrag der ontvangsten volgens de begrootingsrekening.	f 15 515 000	f 8 168 000	f 7 347 000	

¹⁾ Als gevolg van de hogere raming der verkoopprijzen. In werkelijkheid zal echter de opbrengst uit den kolenverkoop in 1920 c.a. f 12 500 000 bedragen bij een aflevering van ongeveer 500 000 ton.

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd bedrag voor 1921.	Toegestaan voor 1920.	Meer.	Minder.
Aanschaffing machinerieën en materieel voor het spoelend opvullen.....	f 20 000	f 20 000		
Aanschaffing elektrische locomotieven.....	—	—		
Aanschaffing ventilatoren en mijnpompen.....	9 000	9 000		
Aanschaffing werktuigen voor de machinale kolenwinning..	95 000	34 000	f 61 000 1)	
Voorbouwgaanderijen en voorbereiding tot verdere ontwikkeling van de productie.....	435 000	135 000	300 000 2)	
Bouw van woningen en verblijven voor arbeiders.....	274 000	358 000		f 84 000 3)
Uitbreiding machinaal en electrisch bedrijf.....	270 000	180 000	90 000 4)	
Verschillende werken en aanschaffingen.....	100 000	100 000		
Uitbreiding van het electrischbedrijf.....	585 000	—	585 000 5)	
Totaal.....	f 1 788 000	f 836 000	f 1 036 000	f 84 000
Waarvan ten laste van Hoofdstuk I.....	735 000	135 000	f 952 000	
„ „ „ „ „ II.....	1 053 000	701 000		

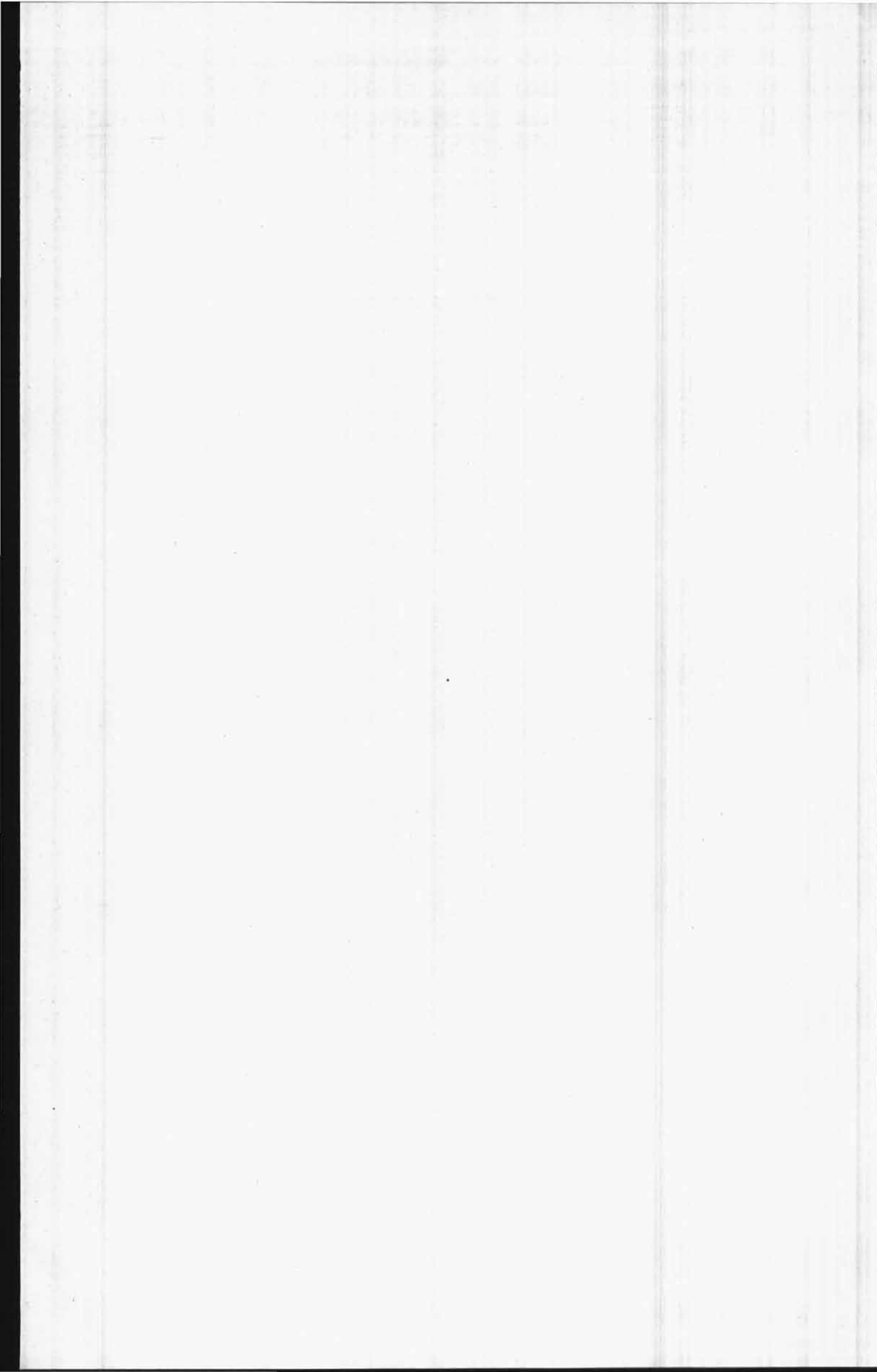
1, 3 en 4) In verband met de behoefte.

2) Voor het verrichten van boringen en het drijven van galerijen noodig voor de verdere ontwikkeling van de productie.

5) Noodig voor de verdere ontwikkeling der productie.

Raming der kapitaalsrekening.

Boekingshoofden.	Boekwaarde volgens jaarverslag 1918 op 31 December 1918.	Bijgekomen geraamd in 1919.	Afschrijving geraamd in 1919.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1919.	Bijgekomen geraamd in 1920.	Afschrijving geraamd in 1920.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1920.	Bijgekomen geraamd in 1921.	Afschrijving geraamd in 1921.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1921.
Etablissement, wegen en waterleidingen	f 716 185 41	f 100 000	f 26 185 41	f 790 000	f 90 000	f 30 000	f 850 000	f 50 000	f 34 000	f 866 000
Gebouwen	1 756 026 82	350 000	115 026 82	1 991 000	310 000	131 000	2 170 000	274 000	147 000	2 300 000
Machinerieën	920 152 46	350 000	185 152 46	1 085 000	905 000	215 000	1 175 000	394 000	241 000	1 328 000
Hoofddeveloppeeringswerken	638 927 59	100 000	23 927 59	715 000	100 000	27 000	788 000	135 000	32 000	891 000
Roerende inventaris enz.	33 408 46	5 000	4 408 46	34 000	5 000	5 000	34 000	5 000	6 000	33 000
Gereedschappen	40 379 43	10 000	5 379 43	45 000	10 000	5 000	50 000	25 000	5 000	70 000
Trekdiereu	9 741 89	6 000	741 89	15 000	6 000	1 000	20 000	5 000	2 000	23 000
Uitbreidingswerken in behandeling	299 785 19	35 000	785 19	344 000	—	—	344 000	585 000	—	925 000
Mijnbouwkundige opsporingen (Siga loetveld)	170 445 95	10 000	445 95	180 000	10 000	—	190 000	315 000	—	105 000
T e x a m e n	f 4 595 063 11	f 966 000	f 302 063 11	f 5 199 000	f 836 000	f 414 000	f 5 621 000	f 1 788 000	f 464 000	f 6 945 000

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 11.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1921.

DEPARTEMENT VAN GOUVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE POELOE LAOET
STEENKOLENONTGINNING.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

POELOE LAOET STEENKOLENONTGINNING.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

De productie is geraamd op 225 000 ton, waarvan 30 000 ton voor eigen gebruik, zoodat 195 000 ton voor aflevering beschikbaar zijn.

De bedrijfsuitgaven volgens de begrootingsboekhouding zijn geraamd op f 2 608 000 tegen f 2 290 000 voor 1920, derhalve voor 1921 f 318 000 meer.

Het totaal der bedrijfsuitgaven volgens de commerciële rekening, (inclusief rente en afschrijving) is geraamd op f 2 161 900; de netto-ontvangsten op f 3 900 000 en dus het netto overschot op f 1 738 100.

De kosten per netto-gewonnen ton kolen zijn voor 1921 geraamd op f 11.09 fob. Stagen, welke kosten blijkens het jaarverslag over 1918 voor dat jaar hebben bedragen f 13.47 en volgens de voorloopige uitkomsten voor 1919 zijn te stellen op f 11.30.

Daar echter de productie voor 1921 belangrijk hooger is geraamd, dan deze in de jaren 1918 en 1919 is geweest, mag worden verwacht dat met een geraamde kostprijs van f 11.09 per netto-gewonnen ton kolen voor 1921 kan worden volstaan.

Een en ander is nader toegelicht in de hierna volgende gespecificeerde ramingen van de bedrijfs- en kapitaalsuitgaven en van de ontvangsten.

Raming der bedrijfsuitgaven en ontvangsten.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
Algemeene kosten.....	f 270 000	Voor afgeleverde kolen.....	f 3 900 000
Bijzondere kosten der werkkrachten.....	265 000	Voor voorgeschoten zee-vracht.....	963 000
Mijnontginning en voorbereiding.....	700 000	Verschillende ontvangsten.....	9 500
Onderhoud.....	170 000		
Vervoer der kolen naar de haven en opslag.....	25 000		
Afleveringskosten.....	115 000		
Vracht voor het vervoer door den Archipel.....	963 000		
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting, waarvan ten laste van:			
Hoofdstuk I.....	f 300 000		
" II.....	2 308 000		
	f 2 608 000		
Slot volgens de begrooting:			
Rente.....	f 215 400		
Afschrijving.....	260 000		
Bijdragen van het Land voor het pensioen der ambtenaren.....	24 000		
Verlofs-, nonactiviteitsbezoldigingen, wachtgelden en onderstanden.....	10 000		
Reis- en verblijfkosten.....	2 000		
Overtochtskosten van en naar Nederland.....	10 000		
Opleidingskosten in Nederland van opzichters.....	5 000		
Voordeelig saldo volgens de bedrijfsrekening.....	1 738 100		
	2 264 500		
	f 4 872 500		f 4 872 500

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1921 geraamde en voor 1920 toegestane bedragen.

	1921.	1920.	Meer.	Minder.
Winning en Verzending.				
Algemeene kosten	f 270 000	f 250 000	f 20 000	—
Bijzondere kosten der werkkrachten	365 000	300 000	65 000	—
Mijnontginning en voorbereiding	700 000	640 000	60 000	—
Onderhoud	170 000	160 000	10 000	—
Vervoer der kolen naar de haven en opslag	25 000	25 000	—	—
Afleveringskening.				
Afleveringskosten	115 000	105 000	10 000	—
Vracht voor het vervoer door den Archipel	963 000	810 000	153 000	—
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting	f 2 608 000	f 2 290 000	f 318 000	—
Waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I	f 300 000	f 300 000	f 100 000	—
„ II	2 090 000	2 090 000	218 000	—

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijf- en teekenloonen, kantoor-, lokaal- en laboratoriumbehoeften en verdere kosten van algemeen beheer volgens nevenstaande opgave:

	Maandelijksche bezoldiging.	1921.		1920.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Hoofdingenieur, belast met de leiding van het bedrijf	f 1000	1	f 12 000	1	f 12 000	—	—
Werktuigkundig electrotechnisch ingenieur (a)	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Ingenieur	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Europeesch geneesheer (b)	400	1	4 800	1	4 800	—	—
Administrateur	700	1	8 400	1	8 400	—	—
Boekhouder	400	1	4 800	1	4 800	—	—
Adjunct-boekhouder	250	1	3 000	1	3 000	—	—
Commies	150	4	7 200	4	7 200	—	—
Magazijnmeester	300	1	3 600	1	3 600	—	—
Hoofdopziener	400	3	14 400	3	14 400	—	—
Electrotechnisch ambtenaar (a)	475	1	5 700	1	5 700	—	—
Opziener	175	16	33 600	14	29 400	4 200 ⁽¹⁾	—
Boormeester	175	1	2 100	1	2 100	—	—
Machinist-electriciën	300	2	7 200	2	7 200	—	—
Onderopziener	100	7	8 400	6	7 200	1 200 ⁽²⁾	—
Verplegingsambtenaar	300	1	3 600	1	3 600	—	—
Onderopzichter der werkkrachten	100	1	1 200	1	1 200	—	—
Europeesche ziekenverpleger	125	2	3 000	2	3 000	—	—
Technisch en administratief hulppersoneel. Regelmatige bezoldigingsverhoogingen	—	—	53 760	—	54 040	—	280
Overwerkelden en belooningen aan het personeel	—	—	18 000	—	15 000	3 000 ⁽³⁾	—
Schrijf-, teeken- en laboratoriumbehoeften, oppassers, wakers enz.	—	—	5 000	—	5 000	—	—
Verdere kosten van algemeen beheer	—	—	600	—	600	—	—
Kosten van Regeerings-telegrammen	—	—	4 000	—	4 000	—	—
			f 231 700		f 217 300	14 680	280
							14 400

(a) Te werk gesteld van den dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

(b) Te werk gesteld van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.

(1), (2) en (3). In verband met de behoefte.

(3) De bezoldiging van het onder dezen post samengevat hulppersoneel was tevoren begrepen in verschillende exploitatie-posten.

(4) Berekend naar de thans bekende gegevens.

Buitendien zijn de ramingen voor de posten „algemeene kosten”, „mijnontginning en voorbereiding”, „onderhoud”, „afleveringskosten” en „vracht voor vervoer door den archipel” nog verhoogd in verband met de hoogere productie en de post „bijzondere kosten der werkkrachten” in verband met de stijging van de prijzen der levensmiddelen.

Ontvangsten.

Vergelijking tusschen de voor 1921 en 1920 geraamde ontvangsten.

	1921.	1920.	Meer.	Minder.
voor afgeleverde kolen.	f 3 900 000	f 1 935 000	(¹) f 1 965 000	—
„ voorgeschoten zeevracht.	963 000	810 000	(²) 153 000	—
Verschillende ontvangsten.	9 500	8 600	(³) 900	—
	f 4 872 500	f 2 753 600	f 2 118 900	—

(¹) In verband met de grootere hoeveelheid af te leveren kolen en mede tengevolge van de hogere raming der verkooprijzen. In werkelijkheid zal echter de opbrengst der kolenverkoop in 1920 ca f 3 180 000 bedragen bij eene aflevering van 170 000 ton.

(²) In verband met de grootere hoeveelheid te vervoeren kolen.

(³) In verband met de uitkomsten van de laatste jaren.

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd voor 1921.	Toegestaan voor 1920.	Meer.	Minder.
Bouw van woningen en arbeidersverblijven	f 60 000	f 60 000	f —	f —
Aanleg bedrijfsgebouwen	60 000	80 000	—	20 000(¹)
Voorbouwwerken	30 000	40 000	—	10 000(²)
Uitbreiding van het elektrisch bedrijf.	20 000	50 000	—	30 000(²)
Inrichting van de watervoorziening	60 000	20 000	40 000(³)	—
Verschillende werken en aanschaffingen	60 000	60 000	—	—
Luchtkabelbaan	—	25 000	—	25 000(²)
Inrichting voor het zuiveren der kolen	—	40 000	—	40 000(²)
Bouw van een kolenmagazijn	—	60 000	—	60 000(²)
Uitbreiding der steigers.	—	90 000	—	90 000(²)
Uitbreiding der beladingsinstallatie	340 000	—	(²)340 000	—
Drijvende bunkerinstallatie.	—	—	—	—
	f 630 000	f 525 000	f 380 000	f 275 000
			f 105 000	

Waarvan ten laste van:

Hoofdstuk I.	f 200 000	f 55 000	f 145 000	—
Hoofdstuk II.	„ 430 000	„ 470 000	—	f 40 000.

(¹) Zie de Memorie van Toelichting op het ontwerp van de tweede aanvullingsbegrooting voor 1920.

(²) In verband met de behoefte.

Raming der kapitaalrekening.

BOEKINGSHOOFDEN.	Boekwaarde volgens jaarverslag 1918.	Bijgekomen geraamd in 1919.	Afschrijving geraamd in 1919.	Saldo geraamd 31 December 1919.	Bijgekomen geraamd in 1920.	Afschrijving geraamd in 1920.	Saldo geraamd 31 December 1920.	Bijgekomen geraamd in 1921.	Afschrijving geraamd in 1921.	Saldo geraamd 31 December 1921.
Terreinwerken	f 25 498 36	f 5 000	f 2 098 96	31 400	f 3 000	f 2 400	f 32 000	f 1 000	f 2 600	f 30 400
Gebouwen	494 611 55	140 000	48 311 55	526 300	200 000	58 800	667 500	120 000	78 200	714 300
Voorbouwwerken	333 174 89	60 000	17 774 89	375 400	40 000	20 000	395 300	30 000	21 700	409 600
Machineryen	282 310 57	50 000	29 310 57	303 000	50 000	32 300	320 700	30 000	35 300	315 400
Inventaris	92 892 05	30 000	31 692 05	91 200	20 000	37 600	73 600	30 000	41 600	62 000
Spoor	218 130 88	—	16 930 88	201 200	—	16 900	184 300	—	16 900	167 400
Electr. installatie en telefoon.	21 369 46	5 000	1 769 46	24 600	7 000	1 900	29 700	—	2 300	27 400
Waterleidingen	17 140 41	150 000	1 640 41	165 500	20 000	9 100	176 400	60 000	10 100	226 300
Vaartuigen	1 202 94	—	202 94	1 000	—	200	800	—	200	600
Steigers en laadinrichting	166 303 96	—	23 063 96	143 300	190 000	23 000	310 300	340 000	32 000	618 300
Mijnbouwkundig onderzoek	11 088 38	5 000	388 38	15 700	15 000	600	30 100	9 000	1 400	37 700
Smalspoor	65 083 71	15 000	3 633 71	76 400	15 000	4 700	86 700	10 000	5 700	91 000
Land Pramoean Besar	31 827 12	—	327 12	31 500	—	300	31 200	—	300	30 900
Zeehuis	—	200 000	—	200 000	65 000	—	265 000	—	—	265 000
Kosten van overname	1586 500 —	—	16 700 —	1 569 800	—	16 700	1 586 500	—	16 700	1 569 800
Uitbreidingswerken in uitvoering	458 735 16	—	35 16	458 700	—	—	458 700	—	—	458 700
Magazijnsgoederen	454 626 68	—	26 66	454 600	—	—	454 600	—	—	454 600
	f 4203 436 10	f 630 000	f 198 826 10	f 4669 600	f 625 000	f 224 600	f 5 070 000	f 630 000	f 260 000	f 5 440 000

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 12.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1921.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE BOEKIT-ASAMSTEENKOLENONTGINNING.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

BOEKIT-ASAMSTEENKOLENONTGINNING.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfskosten.

De hoeveelheid voor verkoop beschikbare kolen is geraamd op 300 000 ton. De bedrijfsuitgaven volgens de begrootingsrekening op f 4 000 000.

Wegens gemis aan de noodige gegevens — het bedrijf is eerst in de tweede helft van 1919 ingesteld — kan thans nog geen raming worden gegeven van de bedrijfsuitgaven volgens de commerciële boekhouding.

De ontvangsten voor de afgeleverde kolen zijn geraamd op f 7 500 000 en het overschot volgens de begrootingsrekening op f 4 500 000.

Een en ander is nader toegelicht in de hiernavolgende gespecificeerde ramingen van de bedrijfs- en kapitaalsuitgaven en van de ontvangsten.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
Winning.		Voor afgeleverde kolen.....	f 7 500 000
Algemeene kosten van de mijn.....	f 1 840 000	Voor voorgeschoten zeevracht.....	" 1 000 000
Bijzondere kosten der werkkrachten.....		Verschillende ontvangsten.....	Memorie.
Mijnontginning en voorbereiding.....			
Stroomopwekking.....			
Onderhoud.....			
Vergoeding a/d Zuid-Sumatra-S.S.			
Spoorvracht Moeara-Enim—Kertapatie.....	" 800 000		
Opslag- en algemeene afleveringskosten te Kertapatie	" 360 000		
Kosten van laden.....			
Vervoer der kolen door den Archipel.....	" 1 000 000		
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting, waarvan ten laste van:			
Hoofdstuk I.....	f 375 000		
" II.....	" 3 625 000		
	f 4 000 000		
Slot v/d begrooting:			
Rente.....	Memorie.		
Afschrijving.....	"		
Bijdrage van het Land v/h pensioen der ambtenaren.....	"		
Verlofs-, non-activiteitsbezoldigingen, wachtgeld en onderstanden.....	"		
Reis- en verblijfkosten.....	"		
Overtochtskosten v/n Nederland.....	"		
Slot v/d bedrijfsrekening.....	" 4 500 000		
	f 8 500 000		f 8 500 000

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1921 geraamde en voor 1920 toegestane uitgaven.

	1921.	1920.	Meer.	Minder.
Winning.				
Algemeene kosten van de mijn	f 1 840 000			
Bijzondere kosten der werkkrachten.....				
Mijnontginning en voorbereiding				
Stroomopwekking.....				
Onderhoud.....				
Vergoeding a/d Zuid-Sum. S.S.				
Spoorvracht Moeara-Enim—Kertapatie.....	" 800 000			
Opslag- en algemeene afleveringskosten te Kertapatie.	" 360 000			
Kosten van laden.....	" 1 000 000			
Vervoer der kolen d/d Archipel		" 1 000 000		
Totaal bedrag der uitgaven volgens de begrooting.....	f 4 000 000	f 2 950 000	f 1 050 000	—
waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	f 375 000	f 100 000	f 275 000	—
" II.....	" 3 625 000	" 2 850 000	" 775 000	—
			f 1 050 000	—

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijf- en teekenloonen, kantoor-, lokaal- en laboratoriumbehoeften en verdere kosten van algemeen beheer volgens onderstaande opgave.

	Maande- lijksche bezoldi- ging.	1921.		1920.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Hoofdingenieur belast met de leiding van het bedrijf.....	f 1 000	1	f 12 000	1	f 12 000	—	—
Werktuigkundig-electrotechnisch ingenieur (1).....	" 350	1	" 4 200	—	—	f (1) 4 200	—
Ingenieur.....	" 350	2	" 8 400	2	" 8 400	—	—
Bedrijfsarts (2).....	" 400	1	" 4 800	1	" 4 800	—	—
Boekhouder.....	" 400	1	" 4 800	1	" 4 800	—	—
Hoofdcmmies.....	" 350	1	" 4 200	—	Memorie.	" (2) 4 200	—
Magazijnmeester.....	" 300	1	" 3 600	1	" 3 600	—	—
Verplegingsambtenaar.....	" 300	1	" 3 600	1	" 3 600	—	—
Adjunct-boekhouder.....	" 250	1	" 3 000	1	" 3 000	—	—
Commies-kashouder.....	" 250	1	" 3 000	—	—	" (3) 3 000	—
Apothekersbediende.....	" 150	1	" 1 800	1	" 1 800	—	—
Commiezen.....	" 150	3	" 5 400	3	" 5 400	—	—
Onderopzieners der werkkrachten.....	" 100	2	" 2 400	2	" 2 400	—	—
Gediplomeerd ziekenverpleger.....	" 125	1	" 1 500	1	" 1 500	—	—
Mijnbouwkundig		1	" 4 800	1	—	—	—
Werktuigkundig	Hoofdopziener.....	1	" 4 800	—	—	" (2) 4 800	—
Bouwkundig		1	" 4 800	—	—	" (2) 4 800	—
Mijnbouwkundig	Opziener.....	6	" 12 600	6	" 12 600	—	—
Werktuigkundig		2	" 4 200	2	" 4 200	—	—
Bouwkundig	2	" 4 200	2	" 4 200	—	—	
Mijnbouwkundig	Onderopziener.....	10	" 12 000	10	" 12 000	—	—
Werktuigkundig		2	" 2 400	2	" 2 400	—	—
Bouwkundig	2	" 2 400	2	" 2 400	—	—	
Hoofdteekenaar.....	" 175	1	" 2 100	1	" 2 100	—	—
Topograaf.....	" 275	—	—	1	" 3 300	—	f (4) 3 300
Mijnmeter.....	" 250	1	" 3 000	—	—	" (4) 3 000	—
Technisch en administratief hulppersoneel.....	—	—	" 19 000	—	—	" (5) 19 000	—
Regelmatige bezoldigingsverhoogeningen.....	—	—	" 40 000	—	—	" (5) 40 000	—
Overwerkelden en belooningen aan het personeel.....	—	—	" 18 000	—	—	" (5) 18 000	—
Schrijf- en teekenloonen.....	—	—	" 2 000	—	Memorie.	" (5) 2 000	—
Kantooroppassers, wakers enz.....	—	—	" 2 000	—	—	" (5) 2 000	—
Laboratorium.....	—	—	" 1 000	—	—	" (5) 1 000	—
Kosten van Regeeringstelegrammen.....	—	—	" 4 000	—	—	" (5) 4 000	—
Verdere kosten van algemeen beheer.....	—	—	" 200	—	Memorie.	" (5) 200	—
			f 206 200		f 99 300	f 110 200	f 3 300
						f 106 900	

(1) Te werkgesteld van den dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

(2) " " " " Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.

(1) In verband met de ontwikkeling van het bedrijf bij de Boekit-Asammijnen wordt het wenschelijk geacht in 1921 over te gaan tot de indienststelling van de reeds in den bij Staatsblad 1919 No. 198 behoorenden personeelstaat opgenomen werktuigkundig en electrotechnisch ingenieur (werkzaam te stellen voor den dienst voor Waterkracht en Electriciteit).

Hiermede zal voor dat jaar eene meerdere uitgave van f 4 200 gemoeid zijn.

(2) In verband met de behoefte.

(3) Het is wegens de belangrijke toename van het geldelijk beheer, als een gevolg van de opvoering der productie, noodzakelijk de beschikking te verkrijgen over een commies-kashouder op dezelfde bezoldiging als aan die betrekking is verbonden bij het bedrijf der Ombilimijnen, nl. van f 250 's maands met drie 3-jaarlijksche verhoogeningen van f 50 's maands tot f 400 's maands, alsmede vrije woning of bij gemis daarvan een huishuurvergoeding van f 40 's maands.

Deze maatregel eischt voor 1921 eene meerdere uitgave van f 3 000.

(4) Ten slotte ware in plaats van den van 's Lands mijndiensten te werkgestelden topograaf ook bij dit bedrijf, evenals bij de Ombilimijnen het geval is, een mijnmeter in dienst te stellen op eene bezoldiging van f 250 's maands met zeven 3-jaarlijksche verhoogeningen van f 50 's maands tot f 600 's maands, alsmede vrije

woning of bij gemis daarvan eene huishuurvergoeding van *f* 50 's maands. Gemiddeld is hieraan per jaar eene meerdere uitgave van rond *f* 580 verbonden, voor 1921 echter eene mindere uitgave van *f* 300.

(5) Geraamd naar de thans bekende gegevens.

Bij de raming van den post „Overwerkelden en belooningen aan het personeel” is nog rekening gehouden met het volgende:

Bij wijze van tijdelijken maatregel is in 1919 aan de Gouvernements Indische geneeskundigen tewerkgesteld bij het in dat jaar ingestelde bedrijf der Boekit-Asammijnen boven hunne bezoldiging eene toelage van *f* 75 's maands verleend.

Aangezien bedoelde artsen bij de Bankatinwinning en de Ombilinmijnen reeds die toelage genoten, eischte de billijkheid dat zij zoo spoedig mogelijk ook werd toegekend aan den arts bij de Boekit-Asammijnen, die onder gelijke omstandigheden zijn dienst moet verrichten en evenmin in de gelegenheid is tot uitoefening van particuliere praktijk.

De noodzakelijke bestending van dezen tijdelijken maatregel vordert voor 1921 eene meerdere uitgave van *f* 900.

Buitendien zijn de ramingen nog verhoogd voor de posten:

„Winningskosten” in verband met de stijging van de prijzen der levensmiddelen, van de wervingskosten en van de materiaalprijzen;

„Vergoeding aan den Zuid-Sumatrastaatsspoorweg”, omdat de kosten voor het vervoer der kolen van Moeara-Enim naar Kertapati en de laadkosten aldaar in de begrooting voor het jaar 1920 te laag zijn gesteld.

Ontvangsten.

Vergelijking tusschen de voor 1921 en 1920 geraamde ontvangsten.

	1921.	1920.	Meer.	Minder.
Voor afgeleverde kolen	<i>f</i> 7 500 000	<i>f</i> 3 600 000	<i>f</i> 3 900 000	—
Voor voorgesloten zeevracht.....	„ 1 000 000	„ 1 000 000	—	—
Voor verschillende ontvangsten.....	Memorie.	Memorie.	—	—
	<i>f</i> 8 500 000	<i>f</i> 4 600 000	<i>f</i> 3 900 000	—

(1) In verband met de hoogere raming van de verkoopprijzen. In werkelijkheid zal echter de opbrengst uit den kolenverkoop in 1920 ca. *f* 4 000 000 bedragen bij een aflevering van rond 160 000 ton.

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd voor 1921.	Toegestaan voor 1920	Meer.	Minder.
Bouw van woningen en verblijven voor arbeiders, kantoor- en hospitaalgebouw.....	<i>f</i> 350 000	<i>f</i> 1 500 000	<i>f</i> 500 000	—
Uitbreid. etablissement	„ 250 000			
Bouw en inrichting van de elektrische centrale	„ 1 250 000			
Verschillende werken en aanschaffingen...	„ 150 000			
Te zamen.....	<i>f</i> 2 000 000	<i>f</i> 1 500 000	<i>f</i> 500 000	—
waarvan ten laste van:			(1)	
Hoofdstuk I.....	„ 1 000 000	„ 1 000 000	—	—
„ II.....	„ 1 000 000	„ 500 000	„ 500 000	—

(1) In verband met den stand der verschillende werkzaamheden.

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 13.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1921.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR HET ZOUT.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

ZOUT.

Algemeen overzicht van de te verwachten uitkomsten van het bedrijf.

Voor 1921 wordt verwacht dat:

90 000 kojang ruw zout zal worden aangemaakt tegen gemiddeld *f* 12,48 per kojang (90 000 kojang tegen *f* 12,52 per kojang in 1920);

72 000 kojang zout zal worden gebriketteerd, waarvan de kosten worden geraamd op *f* 32,85 per kojang (72 000 kojang tegen *f* 21,30 per kojang in 1920);

72 000 kojang briket zout zal worden vervoerd en verkocht, waarvan de kosten zijn te stellen op *f* 47,90 per kojang (72 000 kojang tegen *f* 47,19 per kojang in 1920).

Hiermede rekening houdende zijn de bedrijfsuitgaven volgens de begrootingsrekening voor den zoutaanmaak, voor de zoutverpakking en voor het vervoer en den verkoop, te stellen op onderscheidenlijk *f* 1 123 250, *f* 2 338 000 en *f* 3 449 340, terwijl voor algemeen beheer is te ramen een bedrag van *f* 39 000 benevens een bedrag van *f* 12 665 voor de instelling van een afzonderlijk corps administratieve ambtenaren bij het hoofdkantoor van den dienst, en een bedrag van *f* 111 000 voor reorganisatie en herziening van de bezoldiging van het personeel van den dienst.

In totaal zijn derhalve voor 1921 de bedrijfsuitgaven te stellen op *f* 7 073 255 tegen *f* 6 174 450 voor 1920.

Volgens de commercieele rekening bedragen de geraamde bedrijfsuitgaven voor 1921 voor:

den aankoop en opslag	<i>f</i> 1 394 750,
de zoutverpakking	2 736 500,
het vervoer en den verkoop	3 599 840,
of onderscheidenlijk <i>f</i> 15,49, <i>f</i> 83,01 en <i>f</i> 50,— per kojang tegen <i>f</i> 15,—, <i>f</i> 26,85 en <i>f</i> 49,79 per kojang volgens de raming voor 1920.	

In 1918 bedroegen die kosten voor den aanmaak en opslag en voor de zoutverpakking in werkelijkheid *f* 12,69 en *f* 30,31, terwijl zij volgens de voorloopige uitkomsten over 1919 zijn te stellen op *f* 13,88 en *f* 33,47. Voor het vervoer en den verkoop kunnen deze uitkomsten thans nog niet worden verstrekt.

De opbrengst uit den verkoop, evenals vorige jaren stellende op gemiddeld *f* 240 per kojang, is begroot op *f* 17 621 280, welk bedrag ook voor 1920 werd geraamd.

Voor verdere toelichtingen moge worden verwezen naar de hiernavolgende gespecificeerde ramingen van de bedrijfs- en kapitaalsuitgaven en van de ontvangsten.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
A. Algemeen beheer.....	f 39 000	Verkoop van los zout	} f 17 621 280 275 000
Instelling van een afzonderlijk corps administratieve ambtenaren bij het hoofdkantoor.....	12 665	Verkoop van briketzout	
B. Aanmaak en opslag.		Verschillende ontvangsten..	
Algemeene kosten.....	f 29 650		
Kosten van winning, opslag en aflevering.....	1 043 600		
Onderhoud en herstellingen.....	50 000		
	1 123 250		
C. Zoutverpakking.			
Algemeen beheer.....	f 90 000		
Algemeene kosten der fabrieken.....	170 000		
Briketteering.....	230 000		
Verpakking en verzending.....	1 342 000		
Stoom en stroom.....	159 000		
Onderhoud.....	347 000		
	2 338 000		
D. Vervoer en verkoop.			
Algemeene kosten.....	f 584 340		
Kosten van vervoer, inneming, opslag enz.....	2 500 000		
Schadeloosstelling voor den zoutverkoop in de Vorstenlanden.....	270 000		
Onderhoud en herstellingen.....	65 000		
Verschillende uitgaven.....	30 000		
	3 449 340		
Reorganisatie van den dienst der zoutregie en positieverbetering voor het personeel van dien dienst.....	111 000		
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting, waarvan ten laste van:			
Hoofdstuk I.....	f 1 064 600		
" II.....	6 008 655		
	f 7 073 255		
Slot volgens de begrooting:			
Rente aanmaak en opslag.....	f 160 000		
" zoutverpakking.....	176 600		
" vervoer en verkoop.....	68 000		
Afschrijving aanmaak en opslag.....	87 000		
" zoutverpakking.....	195 900		
" vervoer en verkoop.....	60 000		
Bijdrage van het Land v/h pensioen der ambtenaren.	45 000		
Verlofs- en nonactiviteitsbezoldigingen, wachtgelden en onderstanden.....	25 000		
Overtochtskosten van en naar Nederland.....	5 000		
Slot volgens de bedrijfsrekening.....	10 823 025		
	f 17 896 280		f 17 896 280

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1921 geraamde en voor 1920 toegestane uitgaven.

	1921.	1920.	Meer.	Minder.
A. Algemeen beheer.	f 39 000	f 43 200	—	f 4 200
Instelling van een afzonderlijk corps administratieve ambtenaren op het hoofdkantoor	12 665	—	f 12 665	—
B. Aanmaak en opslag.				
Algemeene kosten...	29 650	21 700	7 950	—
Kosten van winning, opslag en aflevering.	1 043 600	1 040 000	3 600	—
Onderhoud en herstellingen.....	50 000	50 000	—	—
C. Zoutverpakking.				
Algemeen beheer....	90 000	79 800	10 200	—
Algemeene kosten der fabrieken.....	170 000	137 400	32 600	—
Briketteering.....	230 000	228 000	2 000	—
Verpakking en verzending.....	1 342 000	733 000	609 000	—
Stoom en stroom....	159 000	117 600	41 400	—
Onderhoud.....	347 000	237 600	109 400	—

	1921.	1920.	Meer.	Minder.
D. Vervoer en verkoop.				
Algemeene kosten...	f 584 340	f 498 880	f 85 510	—
Kosten van vervoer, inneming, opslag enz.....	2 500 000	2 612 870	—	f 112 870
Schadeloosstelling voor den verkoop van zout in de Vorstenlanden.....	270 000	252 000	18 000	—
Onderhoud en herstellingen.....	65 000	62 450	2 550	—
Verschillende uitgaven.....	30 000	60 000	—	30 000
Reorganisatie van den dienst der Zoutregie en positieverbetering voor het personeel van dien dienst.....	111 000	—	111 000	—
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting.	f 7 073 255	f 6 174 450	f 1 045 875	f 147 070
			f 898 805	—
waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	f 1 064 600	f 100 000	f 964 600	—
„ II.....	6 008 655	6 074 450	—	f 65 795

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijf- en teekenlonen, kantoor- en lokaalbehoefte en verdere kosten van algemeen beheer, volgens onderstaande opgaven.

	Maandelijksche bezoldiging.	1921.		1920.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
<i>a. Algemeen beheer.</i>							
Hoofd van den dienst der Zoutregie.....	f 1 100	1	f 13 200	1	f 13 200		
Inspecteur.....	700	1	8 400	1	8 400		
Controleur.....	250	1	3 000	1	3 000		
Ondergeschikt personeel.....	—	—	3 000	—	3 000		(1) 6 000
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....	—	—	2 400	—	8 400	(2)	
Kantoor- en lokaalbehoefte.....	—	—	6 000	—	4 200	1 800	
Kosten voor Regeeringstelegrammen.....	—	—	3 000	—	3 000		
Instelling van een afzonderlijk corps administratieve ambtenaren bij het hoofdkantoor.....	—	—	12 665	—	—	(3) 12 665	
<i>b. Aanmaak en Opslag Algemeen beheer.</i>							
			f 51 665		f 43 200	14 465	6 000
Hoofd van den Zoutaanmaak.....	600	1	7 200	1	7 200		
Onderhoofd.....	400	1	4 800	1	4 800		
Boekhouder.....	250	1	3 000	1	3 000		
Hulpbeheerder.....	250	1	3 000	1	3 000		
Opzichter.....	125	1	1 500	1	1 500		
Mantri.....	40	1	480	1	480		(4) 330
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....	—	—	2 790	—	3 120		
Kantoor- en lokaalbehoefte.....	—	—	3 000	—	3 000	(5)	
Huishuurvergoedingen.....	—	—	3 880	—	3 180	700	
<i>Aanmaak in eigen beheer.</i>							
			f 29 650		f 29 280	700	330
Beheerder.....	350	1	4 200	1	4 200	(6)	
Hulpbeheerder.....	250	1	3 000	—	—	(7) 3 000	
Opzichter.....	125	5	7 500	3	4 500	(8) 3 000	
Mantri.....	40	6	2 880	6	2 880	(9)	
Ondergeschikt personeel.....	—	—	4 860	—	3 000	(10) 1 860	
Huishuurvergoedingen.....	—	—	1 800	—	1 500	(11) 300	
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....	—	—	—	—	—		
<i>Bevolkingsaanmaak.</i>							
			f 24 240		f 16 080	8 160	
Beheerder.....	350	3	12 600	3	12 600		
Hulpbeheerder.....	250	2	6 000	2	6 000	(12)	
Opzichter.....	125	17	25 500	15	22 500	3 000	
Hoofdmantri.....	125	3	4 500	3	4 500		
Mantri.....	40	26	12 480	26	12 480	(13)	
Inlandsche schrijvers en mandoers.....	—	—	11 640	—	9 120	(14) 2 520	
Tijdelijk personeel.....	—	—	13 000	—	10 000	(15) 3 000	
Huishuurvergoedingen.....	—	—	6 900	—	6 900	(16)	
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....	—	—	9 020	—	8 415	605	
Toelagen aan het personeel.....	—	—	6 000	—	6 000		
			f 107 640		f 98 515	9 125	—

	Maandelijksche bezoldiging.	1921.		1920.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
<i>c. Zoutverpakking.</i>							
Directeur.....	f 1 000	1	f 12 000	1	f 12 000		
Ingenieur.....	400	1	4 800	1	4 800		
Secretaris.....	—	—	—	—	p. m.	(14)	
Hoofdcommies.....	350	1	4 200	—	—	4 200	
Boekhouder.....	300	1	3 600	1	3 600		
Adjunct-Boekhouder.....	200	1	2 400	1	2 400		
Commies.....	200	1	2 400	1	2 400		
Teekenaar.....	200	1	2 400	1	2 400		
Eerste klerk.....	120	4	5 760	4	5 760	(15)	
Ondergeschikt personeel van de Directie en Administratie Regelmatige bezoldigingsverhoogingen van het personeel van de Directie en Administratie.....	—	—	8 640	—	7 165	1 475	(16)
Fabriekschef.....	400	2	9 600	2	9 600		1 085
Machinist Electriciën.....	250	1	3 000	1	3 000		
Magazijnmeester 1e klasse.....	200	1	2 400	1	2 400		
Idem 2e „.....	150	1	1 800	1	1 800		
Machinist.....	200	15	36 000	15	36 000		
Bouwkundig Opzichter 1e klasse.....	200	1	2 400	1	2 400		
Idem 2e „.....	150	1	1 800	1	1 800		
Opzichter 1e klasse.....	150	3	5 400	3	5 400		
Idem 2e „.....	120	10	14 400	10	14 400	(17)	
Ondergeschikt personeel van de fabrieken.....	—	—	15 795	—	13 540	2 255	
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen van het personeel van de fabrieken.....	—	—	12 400	—	21 855	(18)	9 455
Huishuurvergoedingen.....	—	—	1 680	—	240	(19)	1 440
Overwerkgeden.....	—	—	6 000	—	4 000	(20)	2 000
Gratificatiën.....	—	—	13 500	—	—	(21)	13 500
Toelage Geneesheeren.....	—	—	3 600	—	3 600	(22)	
Kantoor- en lokaalbehoefden.....	—	—	5 800	—	5 000	800	
Kosten van onderzoekingen en proefnemingen.....	—	—	8 000	—	8 000	(23)	
Verdere kosten van algemeen beheer w.o. bewaking enz.	—	—	17 100	—	6 000	11 100	
<i>d. Vervoer en Verkoop.</i>			f 234 940		f 184 975	60 505	10 540
Inspecteurs.....	2 à 800 2 à 700	4	36 000	4	36 000	(24)	
Controleurs.....	250	13	39 000	11	33 000	(25)	6 000
Pakhuismeesters en minder personeel.....	—	—	398 500	—	364 530	(26)	33 970
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....	—	—	23 000	—	29 000	(27)	6 000
Kantoor- en lokaalbehoefden en verdere kosten van beheer.....	—	—	80 600	—	30 000	50 600	
Belooningen.....	—	—	3 000	—	2 100	(28)	900
Mantri's.....	50	2½	1 560	2½	1 560		
Wegers.....	30	1½	1 560	1½	1 560		
Wegers.....	15	6	1 080	6	1 080		
Loon 8% van f 20 000.....	—	—	1 600	—	1 600		
Reorganisatie van den dienst der Zoutregie en positie- verbetering voor het personeel bij dien dienst.....	—	—	f 584 340	—	f 498 870	91 470	6 000
	—	—	111 000	—	—	(29)	111 000
Alles te zamen.....	—	—	f 1119 740	—	f 870 920	261 150	12 330
						248 820	

(1), (4), (13), (16), (18) en (26). In verband met de thans bekende gegevens.

(2) en (22). In verband met de prijsstijging van de kantoor- en lokaalbehoefden.

(3). Een gedeelte van het bij het Hoofdkantoor der Zoutregie bescheiden administratief personeel behoort tot het Departementspersoneel. Om verschillende redenen voldoet dit stelsel niet meer en aangezien de omvang der werkzaamheden eene uitbreiding van personeel noodzakelijk maakt, zal van deze gelegenheid gebruik zijn te maken om een afzonderlijk corps ambtenaren bij dat Hoofdkantoor in het leven te roepen met andere, beter met den werkkring overeenstemmende indeeling en bezoldiging.

Van het departementspersoneel kunnen dan een commies-redacteur, een hoofdcommies, een eerste commies, twee tweede commiezen en drie derde commiezen benevens een aantal klerken vervallen, terwijl het personeel van het hoofdkantoor der Zoutregie zelve kan worden verminderd met een controleur.

Ondervolgende staatje geeft een overzicht van de samenstelling van het administratief personeel bij het

hoofdkantoor der Zoutregie en de verschillende bezoldigingen.

Aantal.	Betrekkingen.	Bezoldiging per maand.		Verhoogingen per maand.		
		Laag.te.	Hoog.te.	Aantal.	Bedrag.	Om de jaren.
1	Referendaris.....	f 600	f 700	1	f 100	3
1	Hoofdboekhouder	500	700	2	100	3
1	Hoofdkantoorchef.....	400	600	2	100	3
1	Boekhouder	350	500	2	75	3
1	Hoofdcommies	350	450	2	50	3
1	Onderhoofd der Comptabiliteit.....	200	400	4	50	3
6	Commiezen.....	150	350	2	25	2
	Ondergeschikt personeel.			2	50	3

De gemiddelde meerdere uitgaaf voor dezen maatregel bedraagt f 13 380 per jaar en voor 1921 f 12 665.

(5), (8), (9), (11), (15), (17), (19), (20), (23) en (28). In verband met de behoefte.

(6), (7), (10) en (12). In het Indisch ontwerp der begrooting voor 1920 is o.a. gerekend op de uitbreiding van het personeel bij den Zoutaanmaak op Madoera met twee opzichters en vier mantri's en op eene verhoging van den post voor „ondergeschikt personeel” bij dien aanmaak met f 1 200 zulks in verband met het feit, dat in genoemd jaar het in 1919 gereed komende tweede gedeelte van het in aanleg zijnde zoutland Nembakor-West in bedrijf zal kunnen worden gesteld (zie M. v. T. ontw. begr. '20 1e Gewone Zitting 1919 Volksraad, onderwerp 1, stuk 5, pag. 102/103).

De ervaring opgedaan bij de exploitatie van het eerste gedeelte van bedoeld zoutland heeft echter uitgewezen, dat met de reeds aangevraagde versterking van personeel en vermeerdering van fondsen voor „ondergeschikt personeel” niet kan worden volstaan en dat voor het jaar 1921 uitbreiding dringend noodzakelijk is.

Bovendien is voor dat jaar bepaald versterking van personeel gewenscht in de bevolkingslanden, die tot nu toe reeds eene belangrijke uitbreiding ondergingen en die in 1921 in volle exploitatie zullen zijn.

Om verzekerd te zijn van een geregelden gang van het bedrijf zal derhalve bij den Zoutaanmaak op Madoera voor 1921 opnieuw dienen te worden gerekend op uitbreiding van het personeel en wel met één hulpbeheerder en vier opzichters op de aan die betrekkingen verbonden bezoldigingen en verdere wettige voordeelen en op een meerder bedrag van f 3 000 voor de aanstelling van „ondergeschikt personeel”.

De voorgestelde maatregelen zullen voor dat jaar in totaal een meerdere uitgaaf vorderen van f 12 000.

(14). Bij Staatsblad 1919 No. 754 is de betrekking van Secretaris vervallen en is daarvoor in dienst gesteld een hoofdcommies op eene aanvangsbezoldiging van f 350 met 2 driejaarlijksche verhoogingen van f 50 's maands tot een eindbezoldiging van f 450 's maands, benevens het genot van vrije woning of bij gemis daarvan een vergoeding voor huishuur van f 50 's maands.

(21). Aan het personeel, werkzaam bij de fabrieken tot briketteering en verpakking van gouvernementszout, is tot dusver, evenals bij de andere bedrijven, bij voldoende plichtsbetrachting en betoonden ijver jaarlijks een gratificatie toegekend.

Het wordt wenschelijk geacht de daarvoor benodigde gelden ook in de begrooting uit te trekken.

(24) Bij de begroting voor 1918 werden gelden aangevraagd, teneinde het beheer van de afdeeling Vervoer en Verkoop van den dienst der Zoutregie te decentraliseeren in 4 afdeelingen (blz. 113 M. v. T. Indisch Ontwerp). Hierbij was voorloopig voor de afdeeling Buitengewesten niet gerekend op een controleur voor den binnendienst (boekhouding), aangezien verwacht werd, dat de boekhouding dier afdeeling op het hoofdkantoor zou kunnen worden gevoerd. Sedert is gebleken, dat dit niet mogelijk is en voor die afdeeling een afzonderlijk controleur voor het kantoor noodzakelijk is. Voorts bleek het wenschelijk wegens ziekte, verlof als anderszins te kunnen beschikken over een controleur die dadelijk kan worden aangewezen om die tijdelijke vacature te vervullen.

De voorgestelde maatregel vordert voor 1921 eene meerdere uitgave van f 6 000.

(25) In verband met de uitbreiding van het aantal zoutpakhuisen.

(27) In verband met de prijsstijging van de kantoor- en lokaalbehoefden, alsmede door de uitbreiding van het aantal zoutpakhuisen.

(29) Ten einde het tot 1918 in het hoofd van den dienst sterk gecentraliseerd beheer der Zoutregie in 's Lands geldelijk belang meer daadwerkelijk te doen zijn, werd in dat jaar ook bij dezen dienst het beginsel van decentralisatie toegepast en daartoe het monopoliegebied verdeeld in vier afdeelingen, 3 voor Java en Madoera en 1 voor de Buitengewesten. Elke afdeeling werd gesteld onder een inspecteur, die het volledig beheer voert over zijne afdeeling onder directe leiding van den dienstchef, zoowel wat het vervoer aangaat als wat het toezicht op den opslag en de aanvulling der voorraden betreft. Deze formatie bleek in 1919 onvoldoende te zijn om den dienst naar behooren te doen werken. Het werd noodig geacht nog een 5den inspecteur in dienst te stellen, die los van eenige afdeeling, op het hoofdkantoor van den dienst werkzaam zou zijn ten einde het hoofd van den dienst bij het verrichten van diens werkzaamheden bij te staan.

Werd verwacht dat met deze maatregelen de taak van het diensthoofd voldoende zou worden verlicht om hem de gelegenheid te geven zich vollediger met de hoofdlijnen der leiding bezig te houden, het is gebleken dat die taak ook thans nog te omvangrijk is om door één persoon te worden gedragen.

Dit springt duidelijk in het oog als men de tegenwoordige indeeling van den dienst nagaat, zooals die blijkt uit onderstaand schema.

Het diensthoofd is dus wat het beheer van het hoofdkantoor betreft wel voor een deel ontlast van de hoofdleiding, maar voor de z.g. buitendiensten komt die leiding nog steeds ten volle voor zijn rekening.

Wat dit beteekent en in hoever die leiding thans tot haar recht komt, moge hier kortelijk in het licht worden gesteld.

A a n m a a k. Aan dit bij uitstek belangrijke bedrijf is in de laatste jaren bijzondere aandacht gewijd. Verschillende economische maatregelen zijn deels reeds in uitvoering deels in voorbereiding en hebben ten doel eenerzijds verbetering te brengen in de toestanden en verhoudingen bij den aanmaak zelf, anderzijds meerdere zekerheid te verkrijgen dat het benodigde zout ook werkelijk zal worden aangemaakt. Behalve de bevolkingsaanmaak brengt ook de aanmaak in eigen beheer toenemende bemoeienis van de dienstleiding mede. De eigen aanmaak is op geheel andere wijze geregeld dan de bevolkingsaanmaak en vereischt voortdurend de volle aandacht van het diensthoofd. Bovendien maakt de sterk toenemende stijging van het zoutverbruik een belangrijke uitbreiding der productie wenschelijk. Men is dan ook reeds bezig den aanmaak in eigen beheer uit te breiden, terwijl onderzoekingen worden ingesteld naar de mogelijkheid om ook buiten Madoera door aanmaak van zout de productie op te voeren.

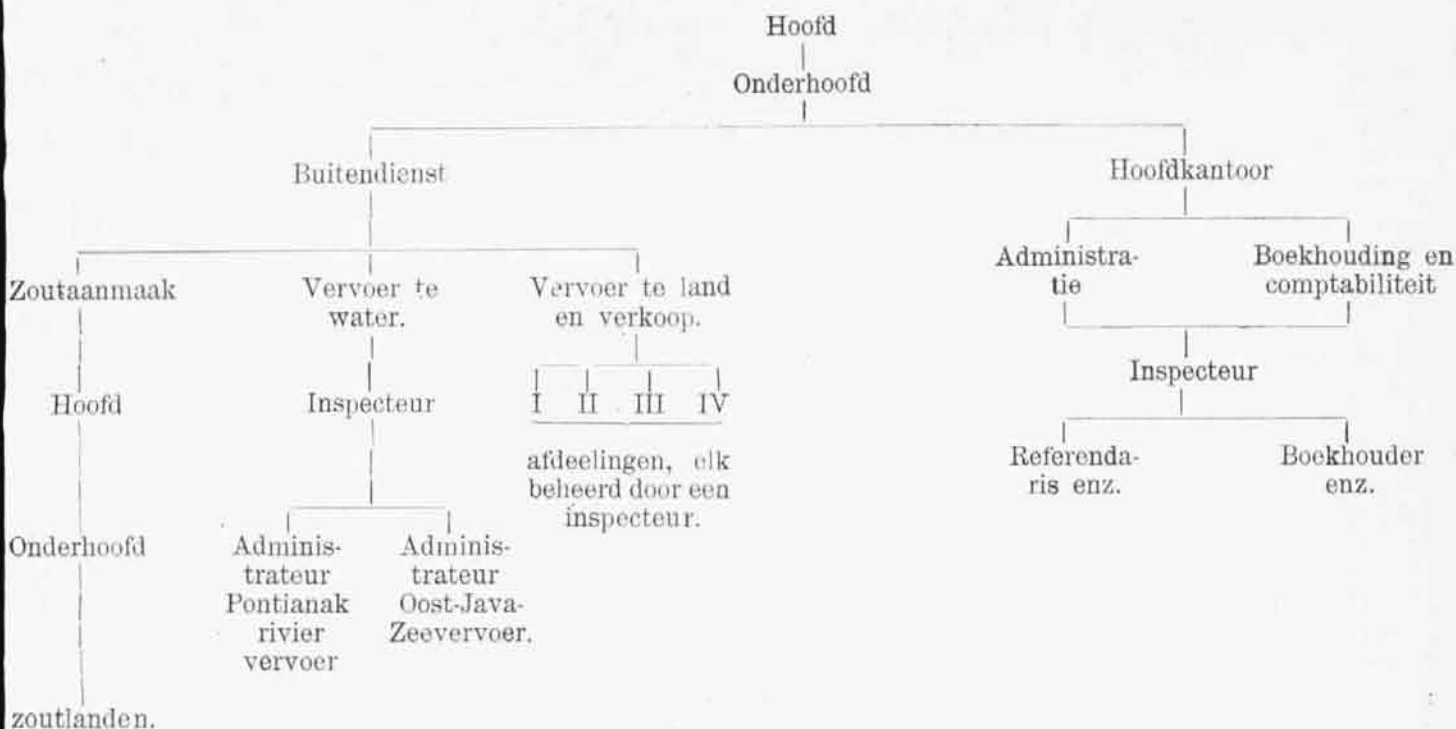
Ofschoon al deze vraagstukken de voortdurende aandacht en opperleiding van het diensthoofd vragen en zijne aanwezigheid op Madoera bij herhaling noodzakelijk maken, is het den leider niet mogelijk geweest in de laatste jaren zoo vaak als wel noodig was zich door eigen aanschouwing te overtuigen van den loop der zaken. Daarbij liet de beschikbare tijd dan niet eens altijd nauwkeurige inspectie toe.

Vervoer te water. Ook aan de bedrijfsleiding en den ontwikkelingsgang van dit bedrijf kan door den dienstleider niet voldoende tijd worden gegeven.

Vervoer te land en verkoop. Mede bij dit onderdeel ontbreekt den dienstleider voldoende tijd tot inspectie en behoorlijke leiding. Tal van belangrijke zaken wachten op afdoening, o.a. de verstrekking van zout voor nijverheidsdoeleinden, welke bij de toenemende industrie hier te lande steeds meer de aandacht vraagt, en voor de zeevisscherij.

Wil het diensthoofd werkelijk in staat zijn zich vollediger met de hoofdlijnen der leiding bezig te houden en gelegenheid hebben tot het overwegen en voorbereiden der maatregelen, die met het oog op de gestadige ontwikkeling van den dienst en ook in het belang van een krachtigen voortgang daarvan behooren te worden genomen, dan dient hij in de hoofdleiding te worden ontlast, hetgeen het best kan geschieden door hem een onderhoofd ter zijde te stellen.

Ter verbetering van de organisatie van het beheer der zoutregie ware die derhalve te wijzigen volgens onderstaand schema.

Zooals dit schema mede aangeeft, ligt het in de bedoeling behalve het onderhoofd nog een zesden inspecteur in dienst te stellen, wien de directe leiding over het vervoer te water zal worden toevertrouwd, terwijl voorts nog rekening is gehouden met het voornemen om voor het hoofdkantoor der zoutregie een eigen corps administratief personeel in dienst te stellen. Met de uitgaven, verbonden aan dezen laatsten maatregel is mede bij deze afdeling rekening gehouden.

Met de in meerbedoeld schema vervatte nieuwe organisatie zal tevens gepaard moeten gaan een herziening der bezoldigingen bij den dienst der zoutregie.

Diensthooft. De bezoldiging van het diensthooft bedraagt thans *f* 1 100 met één driejaarlijksche verhooging van *f* 100 tot een maximum van *f* 1 200 's maands. Gelet op den omvang van den dienst en de taak, welke den leider daarvan is opgelegd, een taak, welke hem herhaaldelijk stelt voor de oplossing van moeilijke economische vraagstukken, wordt een bezoldiging van *f* 1 400 's maands niet te hoog geacht.

Onderhoofd. De bezoldiging van het onderhoofd ware te bepalen op *f* 1 200 's maands, een wedde, welke staat tusschen die van het hoofd eenerzijds en van den inspecteur en het hoofd van den Zoutaanmaak anderzijds (zie hieronder) en verband houdt met de plaats, welke hij in de organisatie zal innemen.

Inspecteur. De bezoldiging van den inspecteur, vóór 1918 bedragende *f* 800—*f* 1 000 's maands met twee driejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 's maands, werd in dat jaar, in afwachting van de totstandkoming eener nog in overweging zijnde nieuwe regeling van de bezoldiging der ambtenaren bij de zoutregie, gesteld op *f* 700 met 2 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 75, tot *f* 850 's maands. Zij is dus als een voorloopige te beschouwen. De definitieve bezoldiging ware gelijk te stellen aan die, onder onderafdeeling 813 dezer afdeling aangegeven voor de inspecteurs bij den post-, telegraaf- en telefoondienst en mitsdien te brengen op *f* 800, met drie tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 100, tot *f* 1 100 's maands.

Verder personeel van het vervoer te land en den verkoop van het zout. De in 1918 tot stand gekomen organisatie van dit onderdeel,

heeft in de practijk niet voldaan. Met name geldt dit voor het instituut der controleurs, aan wie de taak was toegedacht den Inspecteur-afdeelingschef terzijde te staan, zoowel voor de dagelijksche leiding der bureauwerkzaamheden en het voeren der boekhouding als voor het verleenen van assistentie bij het verrichten van den buitendienst.

Onder dezen laatste is te verstaan: het houden van toezicht op de verkoopplaatsen en het beheer daarvan, de zorg voor- en het toezicht op het geregeld vervoer van het zout van de strandpakhuizen naar de verkoopplaatsen, de zorg voor- en behoorlijke voorziening in de behoefte aan zout voor de bevolking e.d.

Allereerst konden geen personen worden verkregen, die aan de gestelde eischen van algemeene ontwikkeling voldeden, welke eischen men daarom moest laten vallen. Slechts aan den eisch van boekhoudkundige kennis werd vastgehouden. Door de toekenning van een of meer verhoogingen boven de aanvangsbezoldiging mocht het wel gelukken enkele geschikte personen te vinden, doch deze verlieten al heel gauw weder den dienst, wijl zij elders betere betaling konden krijgen. Over het algemeen moest men zich tevreden stellen met halve krachten, zoodat werk van eenig belang voor rekening van de inspecteurs kwam, die daardoor overbelast werden en aan hun eigenlijk hoofdwerk niet voldoende aandacht konden wijden. Een andere groote moeilijkheid, welke bij de doorvoering der reorganisatie van 1918 aan den dag trad was dat de krachten van voldoende ontwikkeling, waarop men nu en dan beslag kan leggen, weinig aantrekkelijks vonden in hun taak, wijl zij over het algemeen niet veel voelden voor het voeren van de boekhouding en wat daarmee verbonden is; zij vonden dit te eentonig werk.

Op grond van al deze ondervonden bezwaren wordt het wenschelijk geacht het instituut der controleurs af te schaffen en het personeel van de boekhouding streng af te scheiden van dat van den buitendienst. De boekhouding kan dan worden opgedragen aan goed onderlegde boekhouders op de reeds bij andere bedrijven geldende wedden, terwijl voor den buitendienst aan de inspecteurs adjuncten zullen zijn toe te voegen. Het eenvoudige controlewerk der administratie en kassen van de zoutpakhuizen en verkoopplaatsen zal dan worden opgedragen aan enkele pakhuismeesters, ieder voor een klein ressort.

Ten einde ook bij den dienst te kunnen voorzien in de opleiding van geschikte krachten voor de vervulling der betrekkingen van onderhoofd bij den zoutaanmaak en adjunct-inspecteur ware te rekenen op de indienststelling van eenige ambtenaren, te betitelen als candidaat-inspecteerend ambtenaar. Als eisch ware daarvoor te stellen een einddiploma H. B. S. 5-jarigen cursus of daarmee gelijkwaardige algemeene ontwikkeling. Aan deze betrekking zal, gelet op de voor zulke ambten elders toegekende bezoldigingen, een aanvangswedde van f 200 en een eindbezoldiging van f 500 's maands zijn te verbinden, te bereiken door 3 éénjaarlijksche verhoogingen van f 50 en 2 tweejaarlijksche verhoogingen van f 75 's maands. Bij vacature zullen zij op een der hooger genoemde plaatsen kunnen invallen. Hun aantal zal naar gelang van de bevorderingskansen in de hogere rangen moeten worden bepaald. Voorloopig wordt dit op 2 gesteld.

De bezoldiging der adjunct-inspecteurs ware te stellen op *f* 600—*f* 700 per maand met één tweejaarlijksche verhooging van *f* 100 's maands.

De bezoldiging der pakhuismeesters derde klasse en der verkoopers kan op den tegenwoordigen voet bestendig blijven. De begin- en eindwedden der pakhuismeesters tweede en eerste klasse (onderscheidenlijk *f* 150—*f* 300 en *f* 250—*f* 400 's maands) kunnen eveneens ongewijzigd blijven. Slechts komt het gewenscht voor de aan laatst-bedoelde twee ambten verbonden verhoogingen van *f* 50 's maands, die thans om de 3 jaren worden verkregen, in een vlugger tempo, n.l. om de twee jaren, toe-te kennen.

In de grootere pakhuizen is in de laatste jaren ook het belangrijke transportwerk aan de beheerders opgedragen, van wie uit dien hoofde meer doorzicht en overleg wordt geeischt dan normaal van een pakhuismeester kan worden verlangd. Met het oog hierop ware voor deze pakhuismeesters de rang van hoofdzoutpakhuismeester in het leven te roepen op een bezoldiging van *f* 400 met twee tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 tot *f* 500 's maands.

Personeel van het vervoer te water. Zooals hierboven reeds is gezegd zal aan het hoofd van dit onderdeel een inspecteur worden gesteld. De bezoldiging van het andere personeel moet uit den aard der zaak zooveel mogelijk gelijken trek houden met die van het personeel der Gouvernements Marine, dat wat opleiding, ervaring en standing betreft daarmede op één lijn staat.

Ten einde dit te bereiken ware de bezoldiging van den Administrateur van het Oost-Java-Zeevervoer te stellen op *f* 600 tot *f* 800 's maands met 2 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 's maands. De wedde van den administrateur van het Pontianak-rivier-vervoer, van den onderadministrateur van het Oost-Java-Zeevervoer en van den machinist (voortaan te betitelen als werktuigkundige) zou dan kunnen worden bepaald op *f* 350 tot *f* 500 met 3 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 's maands. Tevens verdient het aanbeveling de vergoeding bij gemis van vrije woning in verband met de stijging der huurprijzen tegelijk iets te verhoogen.

Personeel van den Aanmaak. De eischen aan het personeel van den zoutaanmaak te stellen, vanaf het hoofd van dit onderdeel tot aan de laagste rangen toe, zijn de laatste jaren zeer verzwaard, zoodat een verhooging der wedden over de geheele linie niet kan uitblijven.

Wat het hoofd betreft moet rekening worden gehouden met de belangrijke verzwaaring zijner taak sinds de instelling der betrekking (1915). Niet alleen is de rechtstreeksche bemoeienis van den aanmaakdienst met den bevolkingsaanmaak, ten doel hebbende een goed product te verkrijgen, belangrijk toegenomen, maar ook zijn de zoutlanden sedert 1915 belangrijk in omvang toegenomen en wel van 2781 bouws tot 3600 bouws, waarvan 600 bouws in eigen beheer, welke laatste natuurlijk nog bijzondere zorg van den leider vereischen, terwijl een belangrijke uitbreiding nog binnenkort is te verwachten. Gelet op al deze factoren kan een bezoldiging van *f* 600 tot *f* 1000 met vier driejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 's maands niet meer voldoende worden geacht en ware de bezoldiging te stellen op *f* 800 tot *f* 1200 's maands met vier tweejaarlijksche verhoogingen van

f 100 's maands. Neemt men in aanmerking dat het hoofd zich als het ware geheel moet specialiseeren in deze branche en daardoor meestentijds niet in aanmerking zal komen voor de andere hooger bezoldigde leidende betrekkingen bij den dienst der regie, dan kan deze wedderegeling zeker niet te hoog worden geacht. Het Hoofd van den aanmaak moet in zijn ambt een levens-taak vinden. De vergoeding, te geven bij het gemis van vrije woning, thans bedragende f 100 's maands, ware in verband met de gestegen plaatselijke huurprijzen te stellen op f 125 's maands.

Hetgeen hier is aangevoerd met betrekking tot eene betere bezoldigingsregeling en hoogere vergoeding bij gemis van vrije woning voor het hoofd, geldt mutatis mutandis ook voor het andere personeel van den aanmaak, welks wedden en huishuurvergoedingen mede ware te herzien.

De bezoldigingen, zooals die thans zijn geregeld en zooals die waren te herzien blijken uit ondervolgend overzicht.

Betrekking.	Oude regeling.						Nieuwe regeling.					
	Bezoldiging p. m.		Aantal.	Verh.	Om de jaren.	Huish.	Bezoldiging p. m.		Aantal.	Verh.	Om de jaren.	Huish.
	Aan-vang.	Eind.					Aan-vang.	Eind.				
	Algemeen beheer.											
Hoofd	f 1 100	f 1 200	1	f 100	3	—	f 1 400	f 1 400	—	—	—	—
Onderhoofd	—	—	—	—	—	—	1 200	1 200	—	—	—	—
Inspecteur	800	1 000	2	100	3	—	800	1 100	3	100	2	—
Inspecteur	700	850	2	75	3	—	—	—	3	50	1	—
Candidaat inspecte- rend ambtenaar.....	—	—	—	—	—	—	200	500	2	75	2	—
	Aanmaak en Aankoop.											
Hoofd	600	1 000	4	100	3	100	800	1 200	4	100	2	125
Onderhoofd	400	600	2	100	3	75	500	800	2	50	2	100
Boekhouder	250	400	3	50	3	40	350	500	2	75	2	50
Behee: der	350	500	3	50	3	50	400	550	3	50	2	60
Hulpbeheerder	250	300	2	25	3	25	300	400	2	50	2	40
Opzichter	125	250	5	25	3	25	150	250	4	25	2	30
Hoofdmantri	125	150	1	25	3	—	125	200	5	10	1	20 *)
Mantri	40	100	6	10	3	—	40	100	1	25	2	10 *)
	Vervoer te water.											
Inspecteur	—	—	—	—	—	—	800	1 100	3	100	2	—
Adm. O. J. Z. V.	400	600	2	100	3	75	600	800	2	100	2	100
Adm. P. R. V.	250	400	3	50	3	50	350	500	3	50	2	60
Onderadministrateur } Werktuigkundige	—	—	—	—	—	—	350	500	3	50	2	60
Machinist	250	400	3	50	3	50	—	—	—	—	—	—
	Vervoer te land en verkoop.											
Inspecteur	800	1 000	2	100	3	—	800	1 100	3	100	2	—
Inspecteur	700	850	2	75	3	—	—	—	—	—	—	—
Adj. Inspecteur	—	—	—	—	—	—	600	700	1	100	2	—
Controleur	250	500	2	25	1	—	—	—	—	—	—	—
			1	50	1	—	—	—	—	—	—	—
			3	75	3	—	—	—	—	—	—	—
Cand. inspecteur ambt.	—	—	—	—	—	—	200	500	3	50	1	—
Boekhouder	—	—	—	—	—	—	350	500	2	75	2	—
Hoofdpakbmr.	—	—	—	—	—	—	400	500	2	50	2	—
Pakbmr. 1e klasse	250	400	3	50	3	—	250	400	3	50	2	—
" 2e "	150	300	3	50	3	—	150	300	3	50	2	—

*) Het toekennen van huishuurvergoeding geschiedt wjl de inlandsche beambten, in tegenstelling met vroeger, thans aan overplaatsing onderhevig zijn en dus niet steeds een eigen huisje kunnen bewonen.

De gemiddelde meerdere uitgaven kunnen geraamd worden op *f* 112 000 's jaars, terwijl de meerdere uitgaven voor het jaar 1921 gesteld worden op *f* 111 000.

Met het oog op de wenschelijkheid om zooveel mogelijk éénvormigheid te betrachten ten aanzien van het tijdvak tusschen elkaar opvolgende regelmatige weddeverhoogingen is het denkbeeld in overweging terzake eene algemeene gedragslijn vast te stellen, weshalve de cijfers in de voorlaatste kolom van evenbedoelden staat als voorloopig moeten worden aangemerkt.

Buitendien zijn de navolgende posten nog verhoogd:

B. Aanmaak en opslag.

Algemeene kosten.

Kosten van winning, opslag en aflevering.

C. Zoutverpakking.

Algemeen beheer.

Algemeene kosten der fabrieken.

Briketteering.

Stoom en Stroom.

Onderhoud.

D. Vervoer en verkoop.

Schadeloosstelling voor den verkoop van zout in de Vorstenlanden.

Onderhoud en herstellingen.

Kosten van vervoer, inneming, opslag enz.; in verband met de uitkomsten van vorige jaren.

C. Zoutverpakking.

Verpakking en verzending; in verband met de hoogere prijzen van het benodigde verpakkingsmateriaal.

D. Vervoer en verkoop.

Algemeene kosten; in verband met de uitkomsten van vorige jaren, waarbij mede rekening is gehouden met de vermindering van den post „Verschillende uitgaven”, ten einde overeenstemming te verkrijgen tusschen de begrootings- en bedrijfsboekhouding.

Ontvangsten.

Vergelijking tusschen de voor 1921 en 1920 geraamde ontvangsten.

	1921.	1920.	Meer.	Minder.
Opbrengst los zout..	<i>f</i> 17 621 280	<i>f</i> 17 621 280	—	—
„ briketzout				
Verschillende ont-	275 000	275 000	—	—
vangsten.....				
Gezamenlijk bedrag	<i>f</i> 17 896 280	<i>f</i> 17 896 280	—	—
volgens de begroo-				
ting.....				

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd voor 1921.	Toegestaan voor 1920.	Meer.	Minder.
A. Aanmaak en opslag.				
Uitbreiding van de pakhuizen e. d.	f 250 000	f 250 000	—	—
Verskillende werken, w. o. uitbreiding van den inboedel	50 000	50 000	—	—
Inrichting van het zoutland, bouw van pakhuizen	400 000	125 000 ⁽¹⁾	f 275 000	—
B. Zoutverpakking.				
Uitbreiding en wijziging van de fabrieken, magazijnen, terreinen, los- en laadplaatsen, sporen enz.	90 000	110 000	—	f 20 000
Bouw, aankoop en uitbreiding van woningen	10 000	5 000	5 000	—
Aanschaffing van werktuigen, inventarisgoederen en magazijnsgoederen voor uitbreiding bestemd	30 000	30 000	—	—
Andere werken en inrichtingen	5 000	5 000	—	—
Electrificatie van de fabrieken te Kraampou	280 000	200 000	80 000	—
C. Vervoer en verkoop.				
Bouw van pakhuizen en andere dienstgebouwen	⁽²⁾ 255 000	255 000	—	—
Inboedel	5 000	5 000	—	—
Invoering der Zoutregie in het geheele gewest Tapanoeli	—	121 000	—	121 000
Te zamen	f 1 375 000	f 1 156 000	f 360 000	f 141 000
Waarvan ten laste van:			f 219 000	
Hoofdstuk I.	281 000	262 500	18 500	
„ II.	1 094 000	893 500	200 500	

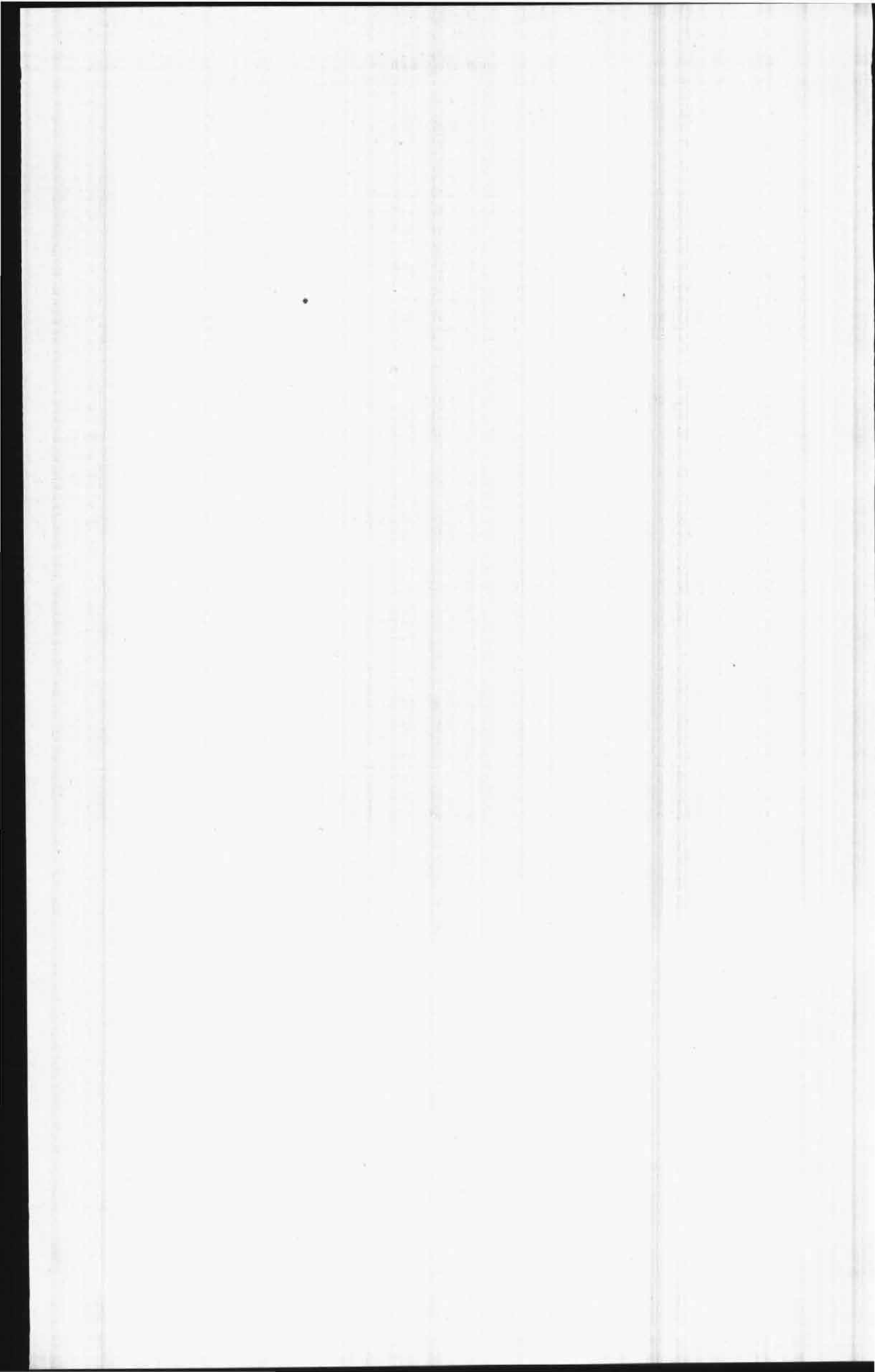
(1) Ten einde, in verband met de belangrijke toename van het debiet in de laatste jaren, den aanmaak van eene voldoende hoeveelheid ruw zout te verzekeren is het noodig, dat de zoutlanden in eigen beheer worden uitgebreid. Hiervoor wordt zeer geschikt geacht het in de nabijheid van de fabriek te Kalianget gelegen land Grisse-Poetih. Om dit land voor den zoutaanmaak geschikt te maken is voor het jaar 1921 een bedrag noodig van f 275 000, terwijl voor de verdere afwerking van het zoutland Nembakor-West, evenals in 1919 en 1920, een bedrag noodig is van f 125 000.

(2) Waaronder een bedrag van f 220 000 voor vergoeding aan het Departement der Burgerlijke Openbare Werken voor ten behoeve van de Regie uit te voeren werken, welke vergoeding zal worden verrekend middels regularisatie.

Raming der kapitaalsrekening.

Boekingshoofden.	Boekwaarde volgens het jaar-verslag 1918 op 31 December 1918.	Bijgekomen geraamd in 1919.	Afschrijving geraamd in 1918.	Boekwaarde op 31 December 1919.	Bijgekomen geraamd in 1920.	Afschrijving geraamd in 1920.	Boekwaarde op 31 December 1920.	Bijgekomen geraamd in 1921.	Afschrijving geraamd in 1921.	Boekwaarde op 31 December 1921.
A. Aanmaak en opslag.										
Pakhuisen	f 1 559 775 95	f 75 000	f 41 635 93	f 1 593 140	f 135 000	f 43 133	f 1 675 004	f 125 000	f 45 636	f 1 754 368
Dienstgebouwen	79 112 42	—	5 630 42	73 482	—	5 630	67 852	—	5 630	62 222
Terrainen en grondwerken	213 584 66	25 000	3 193 63	236 388	25 000	2 447	258 941	25 000	2 697	281 244
Kanalen met bijbehorende werken	65 321 70	40 000	666 70	104 653	40 000	1 067	143 588	40 000	1 467	182 121
Inventaris waaronder vaartuigen	39 437 85	10 000	14 182 85	25 255	10 000	15 633	10 622	10 000	17 183	12 389
Zoutland: Nembakor West. Uitbreidingswerken: Pakhuizen in aanbouw	823 409 95	225 000	10 350 35	1 043 053	125 000	13 160	1 154 899	125 000	14 722	1 265 177
Pakhuisen in aanbouw	74 910 53	225 000	75 000 53	224 910	225 000	125 000	324 910	225 000	125 000	424 910
Zoutland Grisseo-Poeth	—	—	—	—	—	—	—	275 000	—	275 000
Totaal	f 2 850 552 44	f 600 000	f 140 633 44	f 3 290 889	f 550 000	f 206 123	f 3 644 766	f 825 000	f 212 835	f 4 157 431
B. Zoutverpakking.										
Wegen en terrainen	f 85 966	f 100	f 63	f 86 000	—	—	f 86 000	f 7 000	—	f 93 000
Waterleiding, afwatering en bevoeiingswerken	102 913 12	100	3 913 12	100 100	—	2 900	97 200	1 000	2 900	95 300
Fabrieksgebouwen	683 247 65	3 200	29 747 65	683 700	—	29 700	646 000	63 500	29 700	687 500
Woningen van het personeel der fabrieken	2 30 897 16	200	12 797 16	2 38 300	f 5 000	12 700	270 600	5 000	12 900	282 700
Woningen personeel Algemeen beheer	92 813 80	5 000	3 213 80	94 600	—	3 300	91 300	5 000	3 300	93 000
Bovenbouw spoorbanen in en buiten de fabriek	139 192 49	—	16 392 49	122 500	15 000	16 600	120 900	8 000	17 500	111 400
Onderbouw spoorbanen	153 763 96	—	1 763 96	152 000	5 000	1 700	155 300	12 000	1 800	165 500
Vervoermiddelen	97 519 33	44 500	12 419 33	129 600	28 000	14 700	142 900	—	16 100	126 800
Stoominrichtingen	49 992 49	—	2 692 49	47 300	—	2 700	44 600	—	2 700	41 900
Inrichting brikettenaanmaak	374 014 36	111 000	42 614 36	343 500	195 300	43 200	494 600	75 000	54 000	515 600
Inrichting verpakking en verzending	16 069 86	3 100	509 86	19 500	1 100	500	20 100	—	600	19 500
Inrichting ateller, smedertij en gisterij	37 421 38	4 800	5 321 38	36 900	12 500	5 600	43 800	2 500	6 500	39 800
Drooginrichting	331 290 49	91 000	19 090 49	453 200	22 700	22 200	453 700	—	23 100	430 600
Inrichting voor licht en kracht	100 400 15	1 400	8 200 15	96 600	17 500	8 300	102 800	2 500	9 300	96 000
Gereedschappen en werktuigen	23 358 90	2 400	3 258 90	22 500	—	3 400	19 100	—	3 400	15 700
Kantoorinventaris	9 105 57	—	905 57	8 200	5 800	900	13 100	—	1 200	11 900
Maatzijsgoederen	917 312 49	—	12 49	917 300	—	—	917 300	—	—	917 300
Inrichting centralen	219 152 42	—	12 852 42	206 300	42 100	12 900	235 500	234 500	14 500	455 500
Aanlegkade voor diepgaande schepen	204 797 67	—	5 397 67	250 400	—	5 400	254 000	—	5 400	248 600
Totaal	f 4 041 069 34	f 165 900	f 171 469 34	f 4 036 503	f 350 000	f 177 700	f 4 205 800	f 415 000	f 195 900	f 4 427 900
C. Vervoer en verkoop.										
Pakhuisen	f 1 107 875 25	f 155 000	f 45 298 25	f 1 212 667	f 155 000	f 47 920	f 1 324 749	f 155 000	f 50 633	f 1 429 114
Inventaris	8 710 49	5 000	2 740 49	11 000	5 000	5 190	10 810	5 000	5 340	10 470
Vervoermiddelen	17 185 23	—	4 096 23	13 089	—	4 096	8 993	—	4 096	4 897
Pakhuisen in aanbouw	77 795 22	155 000	155 000 22	77 795	225 000	155 000	177 795	225 000	155 000	277 295
Totaal	f 1 211 566 19	f 315 000	f 207 045 19	f 1 319 551	f 415 000	f 212 206	f 1 532 345	f 415 000	f 215 069	f 1 722 279

*) Overboeking van het hoofd „Pakhuisen in aanbouw“ n/h hoofd: „Pakhuisen“.

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK I4.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIE
VOOR HET DIENSTJAAR
1921.

DEPARTEMENT VAN GOUVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR VERVOEREN TE WATER.

TOELICHTING OP DE ONDER HOOFDSTUK II VAN DE BEGROOTING VAN
UITGAVEN EN VAN DE RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

VERVOEREN TE WATER.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

Voor 1921 worden de bedrijfsuitgaven volgens de begrotingsrekening geraamd op *f* 39 168 voor het Pontianakriviervervoer en op *f* 426 700 voor het Oost-Java zeevervoer tegen onderscheidenlijk *f* 37 580 en *f* 291 500 voor het vorig begrotingsjaar.

Volgens de commerciële rekening worden de bedrijfsuitgaven voor 1921 geraamd op *f* 47 048 voor het Pontianakriviervervoer en op *f* 550 500 voor het Oost-Java zeevervoer, tegen onderscheidenlijk *f* 44 560 en *f* 389 700 volgens de raming voor 1920.

Over 1918 hebben die uitgaven bedragen onderscheidenlijk *f* 36 900 en *f* 142 100 en volgens de voorloopige uitkomsten over 1919 onderscheidenlijk *f* 48 360 en *f* 220 520.

De voor 1921 geraamde ontvangsten zijn *f* 58 000 voor het Pontianakriviervervoer en *f* 550 500 voor het Oost-Java-zeevervoer tegen onderscheidenlijk *f* 41 000 en *f* 389 700 voor 1920.

Een en ander is nader toegelicht in de hiernavolgende gespecificeerde ramingen van de bedrijfs- en kapitaalsuitgaven alsmede van de ontvangsten.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

Uitgaven.	Pontianak rivier-vervoer.	Oost-Java zee-vervoer.	Te zamen.	Ontvangsten.	Pontianak rivier-vervoer.	Oost-Java zee-vervoer.	Te zamen.
Algemeene kosten.....	<i>f</i> 5 648	<i>f</i> 16 700	<i>f</i> 22 348	Overtochtskosten.....	<i>f</i> 22 000		
Loonen en voedinggeldbemanning	6 720	50 000	56 720	Vrachten.....	34 000	<i>f</i> 550 500	<i>f</i> 606 500
Kosten van laden, lossen en afleveren.....	2 000	80 000	82 000	Sleeploonen en huuropbrengst vaartuigen.....	2 000		2 000
Onderhoud vaartuigen, touwerk, brandstoffen, machinekamerbehoefden, euz.....	15 000	180 000	195 000				
Verpleging reizigers.....	8 000	—	8 000				
Verschillende uitgaven.....	1 800	100 000	101 800				
Totaal der uitgaven volgens de begrooting ten laste van Hoofdstuk II.....	<i>f</i> 39 168	<i>f</i> 426 700	<i>f</i> 465 868				
Slot van de begrooting O. J. Z. Rente.....	<i>f</i> 60 200						
Afschrijving.....	57 600						
Bijdrage van het Land voor het pensioen der ambtenaren.....	3 000						
Verlofs- en non-activiteitsbezoldigingen, wachtgelden en onderstanden.....	1 000						
Overtochtskosten van en naar Nederland.....	2 000						
		123 800	123 800				
Slot van de begrooting P. R. V. Rente.....	<i>f</i> 1 800						
Afschrijving.....	3 600						
Bijdrage v/h Land v/h pensioen der ambtenaren.....	980						
Verlofs- en non-activiteitsbezoldigingen, wachtgelden en onderstanden.....	500						
Overtochtskosten van en naar Nederland.....	1 000						
	7 880		7 880				
Voordeeling slot van de bedrijfsrekening.....	10 952		10 952				
	<i>f</i> 58 000	<i>f</i> 550 500	<i>f</i> 608 500		<i>f</i> 58 000	<i>f</i> 550 500	<i>f</i> 608 500

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1921 geraamde en voor 1920 toegestane uitgaven.

	1921.	1920.	Meer.	Minder.
Pontianak-riviervervoer.				
Algemeene kosten.....	f 5 648	f 6 348	—	f 700
Loonen en voedinggeld be- manning.....	6 720	6 482	f 238	
Kosten van laden, lossen en afleveren.....	2 000	2 000	—	—
Onderhoud vaartuigen, touw- werk, brandstoffen, machine- kamerbehoefden enz.....	15 000	15 000	—	—
Verpleging reizigers.....	8 000	6 250	1 750	
Verschillende uitgaven.....	1 800	1 500	300	
	f 39 168	f 37 580	f 2 288	f 700
Oost-Java zeevervoer.				
Algemeene kosten.....	16 700	15 500	1 200	
Loonen en voedinggeld be- manning.....	50 000	37 000	13 000	
Kosten van laden, lossen en afleveren.....	80 000	50 000	30 000	
Onderhoud vaartuigen, touw- werk, brandstoffen, machine- kamerbehoefden enz.....	180 000	111 000	69 000	
Verschillende uitgaven.....	100 000	78 000	22 000	
	f 426 700	f 291 500	f 135 200	
Totaal der uitgaven volgens de begrooting ten laste van Hoofdstuk II.....	f 465 868	f 329 080	f 137 488	f 700
			f 136 788	

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijf- en teekenloonen, kantoor en lokaalbehoefden en verdere kosten van algemeen beheer, volgens onderstaande opgave:

	Maan- delijksche bezoldi- ging.	1921.		1920.		Meer.	Minder.
		Aan- tal.	Bedrag.	Aan- tal.	Bedrag.		
Pontianak-riviervervoer.							
Administrateur.....	f 250	1	f 3 000	1	f 3 000		
Inlandsch schrijver.....		1	300	1	480		1) f 180
Toelage administrateur voor duur- dere levenswijze.....		—	360	—	360		
Huishuurvergoedingen.....		—	600	—	600		
Voedinggeld administrateur en In- landsch schrijver.....		—	608	—	608		
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....		—	780	—	1 200		2) 420
Kosten voor regeeringstelegrammen.....		—	—	—	100		2) 100
Totaal.....			f 5 648		f 6 348		f 700
Oost-Java-Zeevervoer.							
Administrateur.....	400	1	4 800	1	4 800		
Onderadministrateur.....	250	1	3 000	1	3 000		
Machinist.....	250	1	3 000	1	3 000		
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen.....		—	1 800	—	—	1) f 1800	
Huishuurvergoedingen.....		—	2 100	—	2 100		
Voedinggeld.....		—	2 000	—	2 000		
Kosten voor regeeringstelegrammen.....		—	—	—	700		2) 700
			f 16 700		f 15 600	f 1 800	f 700
						f 1 100	

1) In verband met de behoefte en de thans bekende gegevens.
2) Deze posten zijn tot dusverre ten onrechte uitgetrokken, daar de administrateurs van genoemde vervoersdiensten niet de bevoegdheid hebben tot het afzenden van regeeringstelegrammen.

Buitendien zijn de navolgende posten nog verhoogd:

Pontianak-Riviervervoer.

loonen en voedinggeld bemanning,
verpleging reizigers,
verschillenden uitgaven.

Oost-Java-Zeevervoer.

loonen en voedinggeld bemanning,
kosten van laden, lossen en afleveren,
onderhoud vaartuigen enz.,
verschillende uitgaven,
in verband met de stijging van de prijzen voor levens-
middelen, de verhooging van de loonen en de toename
van het vervoer.

Ontvangsten.

Vergelijking tusschen de voor 1921 en 1920 geraamde
ontvangsten.

	1921.	1920.	Meer.	Minder.
Pontianak-riviervervoer.				
Overtochtsgelden.....	f 22000	f 12000 ¹⁾	f 10000	—
Vrachten.....	34000	27000 ¹⁾	7000	—
Sleeploonen en huurbrengrst van vaartuigen.....	2000	2000	—	—
	f 58000	f 41000	f 17000	—
Oost-Java-zeevervoer.				
Overtochtsgelden.....	550500	389700 ²⁾	160800	—
Vrachten.....				
Totaal der ontvangsten vol- gens de begrooting.....	f 608500	f 430700	f 177800	—

¹⁾ In verband met de inkomsten der laatste jaren, welke voor 1918 en 1919 onderscheidenlijk f 41 893,11 en f 53 424,22⁵ bedroegen.

²⁾ Daar het vervoer door het Oost-Java-zeevervoer tegen zelfkosten geschiedt, is het bedrag van dit middel gelijk geraamd aan dat der uitgaven volgens de commercieele boekhouding.

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving.	Geraamde bedrag voor 1921.	Toege- staan voor 1920.	Meer.	Minder.
Oost-Java-zeevervoer.				
Aanschaffing van vaartuigen Aankoop, bouw van een kantoor met eenvoudige werkplaats.....	f 240000	Memorie.	f 240000 ¹⁾	
Aanlegplaats met kabelbaan	10000	—	10000 ¹⁾	
	50000	—	50000 ¹⁾	
Gezamenlijk bedrag der uit- gaven ten laste van Hoofdsuk II.....	f 300000	Memorie.	f 300000	

¹⁾ Om verzekerd te zijn van een geregelden gang van zaken zal voor het vervoer in eigen beheer van zout en het vervoer van hout voor het Boschwezen, dat mede door het Oost-Java-zeevervoer wordt bewerkstelligd, in 1921 gerekend moeten worden op aanschaffing van 2 lichters met hulpstoomvermogen, elk van 200 ton, terwijl tevens gerekend moet worden op aanbouw of aankoop van een kantoor met magazijn en eenvoudige werkplaats, benevens aanleg en aanschaffing van een aanlegplaats voor prauwen met kabelbaan voor het loszoutvervoer, waarvan de kosten zijn geraamd op respectievelijk f 240 000, f 10 000 en f 50 000 of in totaal f 300 000.

Voor de bedrijfskosten van evengenoemde 2 lichters zal benoedigd zijn f 25 000 waar tegenover staat dat het middel „vervoeren te water” verhoogd wordt met f 57 400, zijnde het bedrag der benoedigde bedrijfsuitgaven verhoogd met rente en afschrijving van het in het bedrijf gestoken meerdere kapitaal.

Raming der Kapitaalsrekening.

Boekingshoofden.	Boekwaarde volgens het jaarverslag 1918 op 31 December 1918.	Bijgekomen geraamd in 1919.	Afschrijving geraamd in 1919.	Boekwaarde op 31 December 1919.	Bijgekomen geraamd in 1920.	Afschrijving geraamd in 1920.	Boekwaarde op 31 December 1920.	Bijgekomen geraamd in 1921.	Afschrijving geraamd in 1921.	Boekwaarde op 31 December 1921.
Pontianak-Riviervervoer.										
Sleepboot Huisboot Zoutprauwen	f 35 437 56	f 15 000	f 2 902 56	f 37 535	—	f 3 652	f 43 900	—	f 3 660	f 40 240
Oost-Java-Zeevervoer.										
Sleepbooten Prauven	f 348 280 52	f 156 490 ¹⁾	f 24 525 52	f 480 245	f 506 307 ¹⁾	f 32 300	f 954 300	f 240 000	f 57 600	f 1 136 700
Sleepbooten en prauwen in aanbouw	39 122 50	306 000	156 490 50	188 632	317 675	506 307	—	—	—	—
Kantoor met magazijn en eenvoudige werkplaats.....	—	—	—	—	—	—	—	10 000	—	10 000
Aanlegplaats met kabelbaan ..	—	—	—	—	—	—	—	50 000	—	50 000
	f 387 403 02	f 462 490	f 181 016 02	f 668 877	f 823 982	f 538 607	f 954 300	f 300 000	f 57 600	f 1 196 700

1) Overboeking v/h hoofd „Sleepbooten en prauwen in aanbouw” n/h hoofd „Sleepbooten en prauwen”.

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 15.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1921.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DEN POST-, TELEGRAAF- EN TELEFOONDIENT.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

POST-, TELEGRAAF- EN TELEFOONDIENTST.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfsuitkomsten.

De bedrijfsuitgaven volgens de begrootingsrekening zijn geraamd op f 20 440 710 tegen f 14 490 281 voor het jaar 1920.

De toename voor deze uitgaven met f 5 950 429 is voor f 2 600 000 een gevolg van de bij het ontwerp der 2e aanvullingsbegrooting voor 1920 voorgestelde positieverbetering voor het personeel. Het resteerend bedrag der vermeerdering ad rond f 3 300 000 is voor rond f 1 400 000 een gevolg van verhooging van den post voor onderhoud en herstellingen wegens stijging van materialenprijzen, en loonen en inhaling van achterstand in en toename van die werken en verder voor ruim f 1 900 000 van de belangrijke uitbreiding van den dienst.

De opbrengst van den post-, telegraaf- en telefoon-dienst is voor 1921 te ramen op f 27 087 000 tegen f 15 169 000 voor 1920 dus op f 11 970 000 meer.

Deze meerdere ontvangsten zijn voor een bedrag van f 7 360 000 het gevolg van de reeds ingevoerde verhooging der telegraaf-, telefoon- en de nog in te voeren verhooging der posttarieven en overigens van de toename van het verkeer.

De uitgaven in 1921 volgens de commercieele boekhouding zijn te ramen op f 27 297 709, zoodat over het begrootingsjaar nog een verlies wordt verwacht van f 210 709.

In aanmerking nemende, dat de uitgaven voor onderhoud en herstellingen voor volgende jaren, als de achterstand in de werken zal zijn ingehaald, lager gesteld zullen kunnen worden, mag worden verwacht, dat dan de uitgaven nagenoeg gedekt zullen worden door de inkomsten.

Een en ander vindt nadere toelichting in de hierna volgende gespecificeerde ramingen van de bedrijfs- en kapitaalsuitgaven, alsmede van de ontvangsten.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
Kosten van algemeen beheer.			
Algemeene leiding en toezicht.....	f 3 847 500	Verkoop van postwaarden.....	f 8 000 000
Kosten van opleiding van commiezen.....	275 260	Bijdragen in de kosten van het personeel door het Departement van Financiën.....	109 000
Idem van telefoon-kantoorchefs.....	19 000	Opbrengst binnenlandsche telegrammen.....	10 000 000
Studietoelagen aan candidaat-ingenieurs.....	26 000	Idem radio-telegrammen.....	
Kosten van den seinleergang.....	8 000	Aandeel in de buitenlandsche telegrammen....	Memorie.
Verlofsbezoldigingen, uit- en terugzending van het personeel van den dienst in Indië.....	300 000	Idem in de ontvangsten der Duitsch-Nederlandsche Telegraaf-Maatschappij.....	
Algemeene kosten van het bedrijf.		Abonnementen telefoon.....	7 825 000
Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen van het personeel van den kantoor-dienst enz.....	7 823 700	Opbrengst telefoongesprekken.....	
Uitkeeringen ter zake van het vervoer van brievenmalen en postpakketten in		Vergoeding aanlegkosten telefoon.....	3 000
Nederland.....	450 000	Aandeel in de ontvangsten van de particuliere telefoonnetten.....	
Nederlandsch-Indië.....	783 000	Verschillende ontvangsten.....	150 000
Toelage en kosten van het Regeeringstoezicht.....	213 250	Binnenlandsche regeeringstelegrammen.....	400 000
Kosten van bestelling.....	180 000	Vergoeding door het Departement van Binnenlandsch Bestuur voor den aanleg, uitbreiding, verbetering en onderhoud van bestuurstelefoonlijnen.....	Memorie.
Algemeene kosten der kantoren enz.....	800 000		
Verschillende uitgaven.....	315 000		
Onderhoud en herstellingen.....	3 300 000		
Positieverbetering van het personeel.....	2 600 000		
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting, waarvan ten laste van Hoofdstuk I.....	f 2 621 250		
" II.....	17 819 460		
	f 20 440 710		
Slot van de begrooting:			
Rente.....	f 2 140 884		
Afschrijving.....	2 958 850		
Nonactiviteits- en voorloopige bezoldigingen, wachtgelden en onderstanden.....	130 000		
Bijdrage van het land voor het pensioen der ambtenaren....	1 500 000		

UITGAVEN.		ONTVANGSTEN.	
Huishuurvergoedingen en lokaal-huur..... f	85 000		
Uitkeering aan den dienst der Staatsspoor- en tramwegen wegens vervoer van postrijtuigen.	300 000		
Bezoldigingen van het departementspersoneel tewerkgesteld bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst.....	250 300		
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen aan het departementspersoneel.....	66 245		
Reis- en verblijfkosten.....	545 000		
Overtochtskosten van en naar Nederland.....	150 000		
Overplaatsingskosten.....	82 720		
<hr/>			
Vrijdom van briefport.....af	8 206 999		
	1 350 000		
Nadeeling slot van de bedrijfsrekening.....	f 6 856 999		
	210 709		
	<hr/>	f 6 646 290	
		<hr/>	f 27 087 000
			<hr/>
			f 27 087 000

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1921 geraamde en voor 1920 toegestane uitgaven.

	1921.	1920.	Meer.	Minder.
Kosten van algemeen beheer.				
Algemeene leiding en toezicht.....	f 3 347 500	f 2 736 900	f 610 600	—
Kosten van opleiding van commiezen.....	275 260	249 730	25 530	—
Idem van telefoon kantoorchefs.....	19 000	14 000	5 000	—
Studietoelagen aan candidaat-ingenieurs.....	26 000	26 000	—	—
Kosten van den seinleergang.....	8 000	8 000	—	—
Verlofsbezoldigingen, uit- en terugzending van het personeel van den dienst in Indië.....	300 000	300 000	—	—
Algemeene kosten van het bedrijf.				
Bezoldigingen, toelagen en verdere belooningen van het personeel van den kantoor dienst enz.....	7 823 700	7 236 200	587 500	—
Uitkeeringen ter zake van het vervoer van brieven en postpakketten in: Nederland Indië	450 000	382 100	67 900	—
Toelagen en kosten van het Regeeringstoezicht....	783 000	738 600	44 400	—
Kosten van bestelling....	213 250	213 250	—	—
Algemeene kosten der kantoren enz.....	180 000	175 000	5 000	—
Verschillende uitgaven...	800 000	475 000	325 000	—
Onderhoud en herstellingen	315 000	51 000	264 000	—
Positieverbetering van het personeel.....	3 300 000	1 884 500	1 415 500	—
	2 600 000	1 259 999	—	—
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	f 20 440 710	f 14 490 281	f 5950429	—
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting, waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	f 2 621 250	f 1 999 300	f 621 950	—
„ II.....	17 819 460	12 490 981	5 328 479	—
			<hr/>	<hr/>
			f 5950429	—

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven ten laste van Hoofdstuk II zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijf- en teekenloonen, kantoor- en lokaalbehoefden en verdere kosten van algemeen beheer volgens onderstaande opgave.

	Maande- lijksche be- zoldiging.	1921.		1920.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Algemeen beheer. Hoofdkantoor.							
Hoofd van den dienst.....	1 500	1	18 000	1	18 000	—	—
Hoofden van dienstvak.....	700	1	48 000	1	48 000	—	—
	1 100	3					
	800	1					
Afdeelingshoofden.....	600	2	40 800	2	40 800	—	—
	350	4		4			
Personeele toelagen aan de afdeelingshoofden.....			Memorie		Memorie		
Hoofdboekhouder.....	500	1	6 000	1	6 000	—	—
Eerste boekhouder.....	300	1	3 600	1	3 600	—	—
Tweede boekhouder.....	150	1	1 800	1	1 800	—	—
Commies-kashouder.....	350	1	4 200	1	4 200	—	—
Beheerder der post- en zegelwaarden.....	400	1	4 800	1	4 800	—	—
Archivaris.....	250	1	3 000	1	3 000	—	—
Teekenaars 1e klasse.....	150	15	27 000	15	27 000	—	—
Inspectie en onderwijs.							
Inspecteurs 1e klasse.....	800	8	76 800	2	19 200	(1) 57 600	—
„ 2e „.....	600	5	36 000	10	72 000	—	(2) 36 000
Adjunct-inspecteurs.....	400	14	67 200	14	67 200	—	—
Inspecteur van den toesteldienst.....	500	2	12 000	1	6 000	(3) 6 000	—
Directeur van het onderwijs.....	500	1	6 000	1	6 000	—	—
Technische dienst.							
Ingenieurs.....	350	28	117 600	28	117 600	—	—
Hoofdelectrotechnische ambtenaren.....	600	14	100 800	6	43 200	(4) 57 600	—
Electrotechnische ambtenaren 1e klasse.....	500	17	102 000	17	102 000	—	—
Electrotechnische ambtenaren 2e klasse.....	250	31	93 000	26	78 000	(5) 15 000	—
Adspirant electrotechnische ambtenaren.....	150	28	50 400	23	41 400	(6) 9 000	—
Hoofdtelegraafopzichters.....	400	2	9 600	1	3 600	(7) 6 000	—
Telegraafopzichters 1e klasse.....	250	18	54 000	15	45 000	(8) 9 000	—
„ 2e „.....	150	36	64 800	26	46 800	(9) 18 000	—
Hoofdtelefoonopzichters.....	400	4	19 200	1	3 600	(10) 15 600	—
Telefoonopzichters 1e klasse.....	250	60	180 000	45	135 000	(11) 45 000	—
„ 2e „.....	150	65	117 000	50	90 000	(12) 27 000	—
Kabellasschers 1e klasse.....	250	1	3 000	1	3 000	—	—
„ 2e „.....	150	2	3 600	2	3 600	—	—
Werkplaats en magazijn.							
Hoofd van de werkplaats.....	500	1	6 000	1	6 000	—	—
Opperinstrumentmakers.....	425	7	35 700	4	20 400	(13) 15 300	—
Instrumentmakers 1e klasse.....	250	27	81 000	24	72 000	(14) 9 000	—
„ 2e „.....	150	31	55 800	20	36 000	(15) 19 800	—
Magazijnmeesters.....	300	4	14 400	2	7 200	(16) 7 200	—
Adjunct-magazijnmeesters.....	100	5	6 000	5	6 000	—	—
Ambtenaren voor de behandeling van magazijnszaken.....	200	26	62 400	11	26 400	(17) 36 000	—
Post-, Telegraaf- en Telefoon.							
Regelmatige bezoldigingsverhogingen.....	—	—	250 000	—	150 000	(18) 100 000	—
Minder personeel (w. o. onderopzichters, enz.) alsmede schrijf- en teekenloonen.....	—	—	1 562 400	—	1 850 000	(19) 212 400	—
Belooningen voor buitengewone werkzaamheden, en verdere kosten van algemeen beheer.....	—	—	35 000	—	22 500	(20) 12 500	—
Seinecursus te Weltevreden.							
Toelagen aan ambtenaren.....	f 4 200						
Belooning Inlandsch personeel.....	750						
Kantoorbehoefden (vaste vergoeding).....	530						
Kleine uitgaven van materieelen aard.....	400						
	f 5 880						
of rond.....	—	—	6 000	—	6 000	—	—
Onderafdeeling te Soerabaja.							
Toelagen aan ambtenaren.....	f 1 200						
Belooning Inlandsch personeel.....	400						
Kantoorbehoefden (vaste vergoeding).....	150						
Kleine uitgaven van materieelen aard.....	300						
	f 2 050						
of rond.....	—	—	2 000	—	2 000	—	—

	Maande- lijksche be- zoldiging.	1921.		1920.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Bedrijf. Post en Telegrafie.							
Hoofdkantoorchefs.....	f 850	2	f 67 800	2	f 67 800	—	—
	750	1					
	700	1					
	625	4					
Adjunct-hoofdkantoorchefs.....	600	5	36 000	5	36 000	—	—
Kantoorchefs der 1e klasse.....	600	11	79 200	11	79 200	—	—
Hoofdcommiezen.....	450	118	637 200	113	610 200	(21) f 27 000	—
Commiezen.....	200	301	722 400	291	698 400	(22) 24 000	—
" titulair.....	180	45	97 200	15	32 400	(23) 64 800	—
" 3e klasse.....	150	41	73 800	67	120 600	—	(24) f 46 800
Hulp-postcommiezen.....	—	—	360 000	—	310 000	(25) 50 000	—
Klerken.....	—	—	870 000	—	925 000	—	(26) 55 000
Assistenten.....	—	—	1 220 000	—	1 100 000	(27) 120 000	—
Radio-telegrafie.							
Technische ambtenaren 1e klasse.....	500	3	18 000	3	18 000	—	—
" " 2e ".....	250	11	33 000	8	24 000	(28) 9 000	—
Adspirant-technische ambtenaren.....	150	7	12 600	4	7 200	(29) 5 400	—
Hoofdtelegrafisten.....	400	3	14 400	2	9 600	(30) 4 800	—
Telegrafisten 1e klasse.....	250	15	45 000	13	39 000	(31) 6 000	—
" 2e ".....	100	33	39 600	18	21 600	(32) 18 000	—
Telefonie.							
Hoofdkantoorchefs.....	550	4	26 400	3	19 800	(33) 6 600	—
Kantoorchefs 1e klasse.....	450	11	59 400	4	21 600	(34) 37 800	—
" 2e ".....	350	36	151 200	29	121 800	(35) 29 400	—
" 3e ".....	150	70	126 000	63	113 400	(36) 12 600	—
Klerken.....	—	—	277 500	—	193 500	(37) 84 000	—
Inning van telefoon-abonnementsgelden.....	—	—	35 000	—	20 000	(38) 15 000	—
Postautodienst,							
Hoofd van den autostal.....	250	1	3 600	1	3 000	—	—
Post-, Telegraaf- en Telefoon.							
Regelmattige bezoldigingsverhoogingen.....	—	—	600 000	—	600 000	—	—
Kosten van minder personeel, alsmede schrijf- en teekenloonen...	—	—	2 140 300	—	1 850 000	(39) 290 300	—
Toelagen aan ambtenaren en beambten.....	—	—	130 000	—	130 000	—	—
Vergoeding voor levensmiddelen voor het personeel in Atjeh....	—	—	15 000	—	21 000	—	(40) 6 000
Uitgaven wegens de stempeling van zegels en daggelden van het personeel, belast met de opnemng van de zegeladministratie...	—	—	3 300	—	1 500	(41) 1 400	—
Overwerk-gelden en beloningen voor buitengewone werkzaamheden.	—	—	35 000	—	30 000	(42) 5 000	—
Uitgaven ten behoeve van den opleidingsleergang voor commies., idem van den leergang tot opleiding voor de betrekking van telefoonkantoorchef.....	—	—	19 000	—	14 000	(44) 5 000	—
Ondersteuning aan het Hoofdbestuur van den Bond van ambtenaren en beambten, ten behoeve van een schriftelijken leergang ter opleiding voor den rang van commies.....	—	—	—	—	1 200	—	(45) 1 200
Personeel van den zoesorterdienst.....	—	—	10 000	—	10 000	—	—
Kantoor- en lokaalbehoefden.....	—	—	800 000	—	475 000	(46) 325 000	—
Verbetering van de vooruitzichten en herziening van de bezoldigingen van personeel.....	—	—	2 600 000	—	1	(47) 2 599 999	—
Te zamen.....	—	—	f 14 853 460	—	f 10 553 831	f 4 444 629	f 145 000
Waarvan met het oog op het geleidelijk tot stand komen van de voorgestelde personeeluitbreidingen wordt afgetrokken.....	—	—	170 000	—	—	170 000	—
	—	—	f 14 683 460	—	f 10 553 831	f 4 274 629	f 145 000
			f 4 129 629			f 4 129 629	

(1) en (2). Door bevordering van inspecteurs 2e klasse, in verband met hun diensttijd en geschiktheid voor den nieuwen rang.

Tegenover de vermindering met 6 inspecteurs 2e klasse staat eene vermeerdering met één dezer ambtenaren op grond van het volgende:

De leiding van de afdeeling „Personeele zaken” bij het hoofdbestuur van den post-, telegraaf- en telefoon-dienst, werd vroeger als regel opgedragen aan een ambtenaar van dit departement, gewoonlijk met den rang van referendaris.

In de praktijk bleek echter, dat daardoor de leiding van genoemde afdeeling door allerlei omstandigheden als

bevordering, verschuiving enz. herhaaldelijk aan andere personen diende te worden opgedragen, waardoor uiteraard de behandeling van zaken werd bemoeilijkt. Bovendien eischte eene goede vervulling van bedoelde functie naast de noodige administratieve kennis tevens een niet geringe mate van vakkennis op postaal gebied, welke kennis zich een departementsambtenaar, die met dien dienst niet op de hoogte is, zooals van zelf spreekt, eerst na geruimen tijd eigen kon maken.

In verband hiermede werd het ten vorige jare, toen als gevolg van bevordering weder verplaatsing van het hoofd dier afdeeling moest geschieden wenschelijk geacht aan het hoofd van genoemde afdeeling, in plaats van een departementsambtenaar een inspecteur van den P. T. T.-dienst te plaatsen, waartoe bij wijze van tijdelijken maatregel het aantal inspecteurs der 2e klasse werd uitgebreid met één tegen vermindering van het aantal referendarissen bij het departement eveneens met één.

Die tijdelijke maatregel, welke geen meerdere uitgaven medebrengt, dient te worden bestendigd.

(3). In verband met de uitbreiding van het aantal sneltelegraafstoestellen.

(4). Voornamelijk ten gevolge van de toenemende werkzaamheden bij den technischen dienst der telegrafie en telefonie.

(5). Noodig eendeels door bevordering van adspirant-electrotechnische ambtenaren, anderdeels door den groei van het telefoonbedrijf.

(6) t/m (15). In verband met de voortdurende uitbreiding der werkzaamheden bij den technischen dienst der telegrafie en telefonie.

(16). Als een gevolg van de oprichting te Semarang en Soerabaja van districtsmagazijnen.

(17). Als gevolg van de uitbreiding der werkzaamheden bij den technischen dienst der telegrafie en telefonie alsmede in verband met de hiervoren genoemde oprichting van districtsmagazijnen te Semarang en Soerabaja.

(18), (20), (42) en (46). In verband met de thans bekende gegevens.

(19) en (39). In verband met de voortdurende uitbreiding van den dienst.

(21) en (22). In verband met de behoefte en noodzakelijke bevordering.

(23) en (24). Als gevolg van noodzakelijke bevordering van geëxamineerde commiezen 3de klasse en commiezen 3de klasse titulair tot commies-titulair in verband waarmee het aantal commiezen 3de klasse met 26 dient te worden verminderd.

(25). Door uitbreiding van het aantal hulppostkantoren.

(26). Deze groep van beambten wordt niet meer aangevuld, zoodat de daarvoor uitgetrokken uitgaven door overgang in een hooger rang en verloop geregeld afnemen.

(27). Wegens uitbreiding van het verkeer zullen in 1921 ongeveer 140 assistenten meer noodig zijn dan in 1920, gelijk staande met eene meerdere uitgave van ongeveer f 46 200, terwijl voor weddeverhoogingen op f 73 800 méér zal zijn te rekenen.

(28) t/m (32). In verband met de te verwachten deelname van het radio-station op de Bandoengsche hoogvlakte aan het openbaar telegraafverkeer en de oprichting van nieuwe radio-stations.

(33). Ten behoeve van het kantoor te Bandoeng het-

welk op grond van het zich uitbreidend net een hoofdkantoor dient te worden.

(34). Noodig, omdat op grootere kantoren aan den hoofdkantoorchef een kantoorchef 1ste klasse dient te worden toegevoegd en eenige kantoren 2de klasse tot 1ste klasse dienen te worden bevorderd.

(35) en (36). In verband met de noodzakelijke bezetting van kantoren van te openen nieuwe netten in de buitengewesten.

(37). Noodig, omdat de districtsbureaux en telefoonkantoren over te weinig ondergeschikt administratief personeel beschikken om den dienst gaande te houden.

(38). In verband met eene nieuwe betere regeling betreffende de inning van telefoonkwitanties.

(40). Omdat gebleken is dat met een geringer bedrag kan worden volstaan.

(41). Wegens verhooging van het daggeld van gecommiteerden.

(43). In verband met de uitbreiding van het aantal surnumerairs met 15 en de verandering in de wijze van opleiding.

(44). Wegens verhooging van het maandgeld der candidaten.

(45). De ondersteuning wordt niet meer noodig geacht.

(47). Zie de memorie van toelichting tot het ontwerp der 2e aanvullingsbegrooting voor 1920.

Bovendien zijn nog de navolgende posten verhoogd:

„Uitkeering ter zake van het vervoer van brievenmalen en postpakketten in Nederland en Nederlandsch-Indië”, en

„Verschillende uitgaven” in verband met de uitkomsten der laatste jaren en de thans bekende gegevens.

„Kosten van bestelling” in verband met de verhooging van de loonen van het bij de districtspost betrokken personeel.

„Onderhoud en herstellingen” eendeels tengevolge van de prijsstijging der materialen en verhooging der arbeidsloonen van los personeel ten behoeve van de onderhouds- en herstellingswerken, anderdeels van het gestadig toenemen der herstellingen, naar mate de dienst zich uitbreidt en van de omstandigheid dat in voorafgaande jaren wegens gebrek aan het noodige personeel en materieel de herstellingen veelal slechts gedeeltelijk en niet afdóende konden worden uitgevoerd.

O n t v a n g s t e n .

Vergelijking tusschen de voor 1921 en 1920 geraamde ontvangsten.

	1921.	1920.	Meer.	Minder.
Verkoop van postwaarden	f 8 000 000	f 4 600 000	f 3 400 000	(¹) —
Bijdrage in de kosten voor het personeel door het Departement van Financiën.....	109 000	88 500	20 500	(²) —
Opbrengst binnenlandsche telegrammen.....	10 600 000	5 200 000	5 400 000	(1) —
Idem radio-telegrammen..				
Aandeel in de buitenlandse telegrammen....	Memorie.	Memorie.	—	—
Idem in de ontvangsten der Duitsch-Nederl. telegraafmaatschappij....				
Abonnementen telefoon..	7 825 000	4 785 000	3 040 000	(2) —
Opbrengst telefoongesprekken.....				
Vergoeding van aanlegkosten telefoon.....				

(¹) Geraamd naar de uitkomsten der laatste jaren, waarbij rekening is gehouden met de ingevoerde verhooging van tarieven.

(²) In verband met de uitkomsten der laatste jaren, waarbij rekening is gehouden met de ingevoerde verhooging van tarieven voor den lokalen telefoondienst.

(³) Geraamd in verband met de thans bekende gegevens.

	1921.	1920.	Meer.	Minder.
Aandeel in de ontvangsten van de particuliere telefoonnetten	f 3 000	f 11 000	—	f 8 000 ⁽³⁾
Verschiedende ontvangsten Binnenlandsche regeeringstelegrammen.....	150 000	125 000	f 25 000	—
Vergoeding door het departement van Binnenlandsch Bestuur voor aanleg, uitbreiding, verbetering en onderhoud van bestuurstelefoonlijnen.....	400 000	300 000	100 000	— ⁽³⁾
	Memorie.	60 000	—	60 000 ⁽⁴⁾
Totaal der ontvangsten volgens de begrooting..	f 27 087 000	f 15 169 500	f 11 985 500	f 68 000
			f 11 917 500	
Waarvan ten bate van:				
Hoofdstuk I.....	Memorie.	Memorie.	—	—
id. II.....	f 27 087 000	f 15 169 500	f 11 917 500	—

(3) Geraamd in verband met de thans bekende gegevens.

(4) De vergoeding is ditmaal voor Memorie gesteld, omdat de uitgaven moeilijk te ramen zijn.

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving der werken.	Geraamd voor 1921.	Toege- staan voor 1920.	Meer.	Minder.
Uitgaven in Nederland.				
Aanleg en uitbreiding van zeekabels.....	Memorie.	—	—	—
Aanleg zeekabel Makasser—Menado (via Donggala).....	—	f 2 650 000	—	(1) f 2 650 000
Aanleg, uitbreiding en verbetering van telegraaflijnen.....	f 380 000	400 000	—	(2) 20 000
Idem van de inrichtingen der stations voor draadlooze telegrafie.	Memorie.	Memorie.	—	—
Idem van technische kantoorinrichtingen..	220 000	—	(3) 220 000	—
Idem van telefoonnetten.....	3 795 000	2 343 000	(4) 1 452 000	—
Idem van interlocale telefoonverbindingen ..	2 100 000	1 600 000	(5) 500 000	—
Verdere kapitaalsuitgaven ten behoeve van post, telegraaf en telefoon.....	150 000	60 000	(6) 90 000	—
Oprichting van een station voor draadlooze telegrafie op de Bandoengsche hoogvlakte.....	Memorie.	Memorie.	—	—
Ombouw van overgenomen of genaaste telefoonnetten.....	75 000	50 000	(6) 25 000	—
Aanleg, uitbreiding en verbetering van telefoonlijnen ten behoeve van het Binnenlandsch Bestuur	Memorie.	Memorie.	—	—
Uitgaven in Nederlandsch-Indië.				
Aanleg en uitbreiding van zeekabels.....	Memorie	—	—	—
Aanleg zeekabel Makasser—Menado (via Donggala).....	—	25 000	—	(1) 25 000
Aanleg, uitbreiding en verbetering van telegraaflijnen.....	850 000	70 000	(7) 780 000	—
Idem van de inrichtingen der stations voor draadlooze telegrafie.	Memorie.	Memorie.	—	—
Idem van telefoonnetten.....	1 120 000	695 000	(4) 425 000	—
Idem van interlocale telefoonverbindingen...	800 000	120 000	(5) 680 000	—

Omschrijving der werken.	Geraamd voor 1921.	Toege- staan voor 1920.	Meer.	Minder.
Verdere kapitaalsuitga- ven ten behoeve van post, telegraaf en te- lefoon.	f 930 000	f 160 000	(8) f 770 000	—
Uitbreiden of verster- ken van radiostati- ons.	25 000	15 000	(6) 10 000	—
Oprichting van een sta- tion voor draadlooze telegrafie op de Ban- doengsche hoogvlak- te.	750 000	1 000 000	—	(9) f 250 000
Aankoop en naasting van telefoonnetten...	—	20 000	—	(6) 20 000
Overgave van de Atjeh telefoonnetten door het Departement van Binnenlandsch Be- stuur aan het Depar- tement van Gou- vernementsbedrijven (Gouvernements tele- foondienst).	Memorie.	Memorie.	—	—
Aanleg, uitbreiding en verbetering van tele- foonlijnen ten behoe- ve van het Binnen- landsch Bestuur....	Memorie.	Memorie.	—	—
Terreinen en gebouwen.				
Oprichting, vergrooting of vernieuwing van gebouwen voor den post-, telegraaf- en te- lefoondienst.	1 800 000	900 000	(10) 900 000	—
Te zamen.....	f 12 995 000	f 10 108 000	f 5 882 000	f 2 965 000
			f 2 887 000	
Waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	6 720 000	7 103 000	—	—
„ II.....	6 275 000	3 005 000	—	—

(1) Aangenomen wordt dat de kabel Makasser—Me- nado in 1920 zal worden aangeschaft en gelegd.

De verschillende noodig geachte kabelverbindingen zijn niet meer, zooals tot dusver, gespecificeerd in de be- grooting opgenomen, aangezien in verband met de voort- durende stijging van de kabelprijzen en met het oog op de gunstige ervaring in de latere jaren met de radio- telegrafie opgedaan, zal worden nagegaan of die verbind- ingsmiddels zeekabels nog gewettigd zijn.

(2) In verband met de behoefte. Zie ook noot (3).

(3) Tot dusver werden deze uitgaven bestreden uit den post „Aanleg, uitbreiding en verbetering van tele- graaflijnen”, hetgeen zonder bezwaar kon geschieden, daar de daaraan verbonden kosten van geringen omvang waren. Nu evenwel door de belangrijke toename van het telegraafverkeer aanschaffing van kostbare snelwerkende telegraaf toestellen, kabelrelais, duplexinrichtingen, enz. noodig is ten einde de telegraaflijnen beter te kunnen benutten, is het gewenscht met de kosten van deze aan- schaffing afzonderlijk rekening te houden.

(4) In verband met den aanleg van netten in de bui- tengewesten, o.m. in de Padangsche bovenlanden, in de residentiën Tapanoeli, Benkoelen en Palembang en in de Minahassa, terwijl, als gevolg van de te verwachten toe- name van nieuwe aansluitingen (4000) in de bestaande netten, die netten en ook de centraal-bureau-inrichtingen behooren te worden uitgebreid.

(5) In verband met den aanleg van interlocale tele-

foonverbindingen op Sumatra, de prijsstijging der materialen en de verhoogde arbeidsloonen.

(6) In verband met de behoefte.

(7) In verband met het voornemen om de aanvankelijk voorgestelde kabelverbinding Antjol—Riouw—Belawan te vervangen door zeekabels van Pangkal Pinang naar Riouw, van Anjer naar Telokbetong met landlijnen van Weltevreden naar Anjer en van Telokbetong naar Medan, onder gelijktijdigen grondigen ombouw van de bestaande primitieve telegraafroute tusschen de beide laatstgenoemde plaatsen.

(8) Voor te betalen invoerrechten, kosten van inkleding en opslag, alsmede van vervoer per S. S. en K. P. M. van materiaal, bestemd voor aanleg- en uitbreidingswerken.

(9) Verwacht wordt dat bedoeld station in 1921 zijne voltooiing nadert.

(10) In verband met de uitbreiding van den dienst is het noodig verschillende nieuwe kantoren te bouwen en bestaande uit te breiden.

Raming der kapitaalrekening.

Boekingshoofden.	Boekwaarde volgens het Jaarverslag 1918 op 31 December 1918.		Bij- gekomen geraamd in 1919.		Af- schrijving geraamd in 1919.		Boekwaarde geraamd op 31 December 1919.		Bij- gekomen geraamd in 1920.		Af- schrijving geraamd in 1920.		Boekwaarde geraamd op 31 December 1920.		Bij- gekomen geraamd in 1921.		Af- schrijving geraamd in 1921.		Boekwaarde geraamd op 31 December 1921.	
	f	g	f	g	f	g	f	g	f	g	f	g	f	g	f	g	f	g	f	g
Gebouwen en terreinen	6 308 327	16	981 600	—	169 457	16	7 120 470	—	900 000	—	194 000	—	7 826 470	—	1 800 000	—	216 500	—	9 409 970	—
Telegraaflijnen	3 452 453	43 ^a	255 000	—	218 212	43 ^a	3 489 240	—	430 000	—	230 060	—	3 688 280	—	1 325 000	—	252 460	—	4 760 830	—
Zeekabels	7 328 880	55 ^a	4 000 000	—	432 380	55 ^a	10 846 500	—	2 675 000	—	682 380	—	12 839 120	—	—	—	816 130	—	12 022 990	—
Technische kantoorinrichtingen	238 784	61 ^a	40 000	—	35 174	61 ^a	233 610	—	40 000	—	39 170	—	234 440	—	226 000	—	43 170	—	417 270	—
Radio-inrichtingen	1 135 662	92 ^a	1 000 000	—	128 732	92 ^a	2 006 920	—	1 015 000	—	228 730	—	2 793 190	—	797 000	—	330 230	—	3 259 960	—
Telefoonkantoorinstallatiën	354 568	41	243 800	—	54 208	41	544 160	—	841 000	—	75 240	—	809 090	—	514 000	—	107 690	—	12 126 260	—
Ondergrondse lijnen	1 503 331	—	500 000	—	94 851	—	1 908 480	—	700 000	—	119 850	—	2 483 630	—	1 235 000	—	154 850	—	3 568 780	—
Bovengrondse "	5 569 270	93	2 379 000	—	365 180	93	7 583 090	—	3 225 000	—	484 130	—	10 823 060	—	5 601 000	—	645 380	—	15 279 590	—
Huisinstallatiën	788 450	45 ^a	365 700	—	120 490	45 ^a	1 033 660	—	512 000	—	152 330	—	1 333 690	—	770 000	—	199 640	—	1 963 690	—
Inventarisgoederen	648 458	25	359 350	—	96 898	25	910 910	—	220 000	—	132 830	—	968 080	—	677 000	—	154 830	—	1 520 250	—
Postauto's	4 177	10	—	—	4 177	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dienstauto's	15 250	—	—	—	4 470	—	10 780	—	—	—	3 770	—	7 010	—	—	—	3 770	—	3 240	—
Ruwielen	39 994	29	40 000	—	11 924	29	69 070	—	40 000	—	18 700	—	89 870	—	40 000	—	24 700	—	104 670	—
Wagens en karren	10 247	—	5 000	—	1 857	—	13 390	—	5 000	—	2 390	—	16 090	—	5 000	—	2 890	—	18 170	—
Brievenbussen en automaten	19 831	35	3 000	—	3 251	35	19 580	—	3 000	—	3 550	—	19 030	—	3 000	—	3 850	—	18 180	—
Trekderen en tuigen	1 808	—	2 000	—	348	—	3 460	—	3 000	—	550	—	4 910	—	2 000	—	750	—	6 160	—
Prauwen	301	08	—	—	101	08	200	—	—	—	90	—	110	—	—	—	70	—	40	—
Magazijn	3 492 733	05 ^a	—	—	3 08 ^a	—	3 492 730	—	—	—	—	—	3 492 730	—	—	—	—	—	3 492 730	—
	f 30 902 518	62	f 10 174 450	—	f 1 791 718	62	f 39 285 250	—	f 10 108 000	—	f 2 888 640	—	f 47 024 610	—	f 12 995 000	—	f 3 956 850	—	f 57 062 760	—

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 16.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1921.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE STAATSSPOOR- EN TRAMWEGEN.

TOELICHTING OP DE ONDER DE HOOFDSTUKKEN I EN II VAN DE
BEGROOTING VAN UITGAVEN EN ONDER HOOFDSTUK II VAN DE
RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

STAATSSPOOR- EN TRAMWEGEN.

Algemeen overzicht van de te verwachten bedrijfs-
uitkomsten.

Rekening houdende met de vermoedelijke uitkomsten van het jaar 1919 en de daaraan voorafgaande jaren zijn voor 1921 de ontvangsten voor het bedrijf op Java te ramen op *f* 69 680 000 tegen *f* 53 167 000 voor 1920 of *f* 16 513 000 meer. In de raming voor het begrotingsjaar zijn begrepen de meerdere ontvangsten als gevolg van eenige ingevoerde en nog in te voeren tariefsverhoogingen, waarop bij de begrooting van 1920 slechts voor een gedeelte was gerekend, zoodat uit dien hoofde voor 1921 *f* 5 500 000 meer is geraamd dan voor 1920 en voorts de ontvangsten van het restauratiebedrijf, welke *f* 83 000 hooger zijn geraamd dan 1920 en de op *f* 420 000 geraamde ontvangsten van het op het Koningsplein te Weltevreden opgericht tijdelijk hotel, waarop voor 1920 nog niet was gerekend.

Voor de Staatsspoorwegen ter Sumatra's Westkust zijn de ontvangsten geraamd op *f* 4 115 000 tegen *f* 3 720 000 in 1920, alzoo *f* 395 000 meer.

Van de tramwegen in Zuid-Sumatra zullen in 1921 in bedrijf zijn 328 K.M., gevende, berekend tegen een naar de uitkomsten van 1919 te stellen ontvangst van *f* 9 per dagkilometer, met het kolenvervoer een totaal ontvangst van *f* 1 900 000 of *f* 335 000 meer dan die, voor 1920 geraamd.

De ontvangsten van de Atjehtram worden voor 1921 geschat op *f* 1 625 000 of *f* 350 000 meer dan voor 1920, in verband met de tot-stand-koming van de verbinding met de lijnen der Delispoorweg-maatschappij en de invoering van nieuwe tarieven. Voor de ijsfabriek te Koeta-Radja is de raming der ontvangsten voor 1921 *f* 3 000 hooger dan voor 1920 en alzoo gesteld op *f* 28 000.

De totaal ontvangsten der Staatsspoor- en tramwegen zijn derhalve voor 1921 te stellen op *f* 77 320 000 tegen *f* 59 727 000 geraamd voor 1920 en *f* 52 634 000 voor 1919. De werkelijke ontvangsten over laatstgenoemd jaar bedragen volgens de thans bekende gegevens *f* 56 881 000.

Tegenover deze ontvangsten staat een bedrag van *f* 50 340 200 geraamd voor het totaal aan gewone (d. i. bedrijfs-) uitgaven in 1921 ten behoeve van alle Staatsspoor- en tramwegen tezamen; het netto-overschot volgens de begrotingsrekening bedraagt dus voor 1921 *f* 26 979 800 tegen *f* 23 873 800 volgens de begrooting van 1920.

Deze cijfers vertoonen eene geringere stijging van het netto-overschot dan met het oog op de verhooging der tarieven mag worden verwacht. Dit is een gevolg van de omstandigheid, dat de raming der uitgaven voor 1920 veel te laag werd gesteld, doordat ten tijde van de opmaking daarvan geen rekening kon worden gehouden met de als gevolg van de bijzondere tijdsomstandigheden ongunstig op de uitgaven werkende factoren. Vooral de voor de aanschaffing van brandstoffen en materialen op de begrooting van 1920 uitgetrokken credieten zullen belangrijk worden overschreden. Aan de hand van de thans bekende gegevens zullen de bedrijfsuitgaven voor 1920 vermoedelijk bedragen *f* 46 513 000 terwijl daarvoor *f* 35 855 000 op de begrooting is uitgetrokken. Bij de raming voor 1921 zijn de bedoelde factoren wel in aanmerking genomen, zoodat geen belangrijk verschil tusschen raming en uitkomst is te verwachten. Uitgaande van het genoemde verbeterde cijfer der uitgaven voor 1920 en rekening houdende met de in dat jaar te verwachten ontvangsten, welke aan de hand van de thans bekende gegevens zijn te stellen op *f* 63 910 000,

geeft eene vergelijking van de netto-overschotten in de jaren 1920 en 1921 het volgende beeld:

 1920 f 17 397 000
 1921 f 26 979 800.

Raming der bedrijfsuitgaven en der ontvangsten.

Uitgaven.		Geraamd bedrag.	Ontvangsten.	Geraamd bedrag.
A. ALGEMEENE UITGAVEN.			<i>Staatsspoorwegen op Java.</i>	
Bezoldigingen, reis- en verblijfkosten van het bestuur en den secretaris	f 68 000		Reizigers en bagage.....	f 28 707 000
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	32 000		Bestel-, ij- en vrachtgoed...	35 019 000
		f 36 000	Alle andere ontvangsten....	4 534 000
Uit- en terugzending van personeel en buitenlandsche verloven.....	f 199 000		Ontvangsten aan huishuur..	500 000
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	94 000		Ontvangsten wegens werkzaamheden in de werkplaatsen voor derden.....	150 000
		105 000		
Nonactiviteitsbezoldigingen, wachtgelden en onderstanden, benevens tegemoetkoming aan weduwen en weezen van tijdelijke ambtenaren en toelagen aan candidaatingenieurs	f 56 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	27 000			
		29 000		
		f 170 000		
B. DIENSTONDERDEELEN.				
I. Administratieve dienst.				
Hoofd (bezoldiging, reis- en verblijfkosten, enz.).....	f 17 000			
<i>Hoofdkantoor.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 1 858 200			
Verdere uitgaven.....	880 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven..	343 000			
		2 395 200		
<i>Dienst op de lijnen.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 248 000			
Verdere uitgaven.....	334 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	393 000			
		189 000		
<i>Restauratiebedrijf.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 93 000		Restauratiebedrijf.....	350 000
Verdere uitgaven.....	191 000			
		284 000		
<i>Tijdelijk hotel te Weltevreden.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 288 000		Tijdelijk hotel te Weltevreden.	420 000
Verdere uitgaven				
		3 173 200		
II. Weg en werken.				
Hoofd (bezoldiging, reis- en verblijfkosten).....	f 17 000			
<i>Hoofdkantoor.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 533 000			
Verdere uitgaven.....	12 000			
Uitbreidingswerken.....	4 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	193 000			
		356 000		
<i>Dienst op de lijnen.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 2 627 000			
Bewaking, onderhoud en herstelling.	1 032 000			
Vernieuwing.....	1 205 000			
Herstel van buitengewone schade.	150 000			
Verdere uitgraven	86 000			
Uitbreidingswerken.....	6 032 000			
Bij: aandeel in de kosten van het bouwen van- en het toezicht op bruggen.....	306 000			
	f 11 938 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	f 6 065 000			
		5 873 000		
		6 246 000		

Uitgaven.		Geraamd bedrag.	Ontvangsten.	Geraamd bedrag.
III. Tractie en materieel.				
Hoofd (bezoldiging, reis- en verblijf- kosten).....	f	15 000		
<i>Hoofdkantoor.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f	395 000		
Verdere uitgaven.....		55 000		
Uitbreidingswerken		18 000		
	f	468 000		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....		64 000		
			404 000	
<i>Dienst op de lijnen.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f	4 095 000		
Onderhoud en herstelling.....		3 522 000		
Vernieuwing.....		206 000		
Herstel van buitengewone schade.		54 000		
Verdere uitgaven.....		14 751 000		
<i>Werkplaatsen.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f	983 000		
Verdere uitgaven.....		855 000		
Uitbreidingswerken.....		18 209 000		
	f	42 675 000		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....		18 209 000		
			24 466 000	
Nevenbedrijf Tjatoerwerk.....			22 000	
			f	24 907 000
IV. Beweging en handels- zaken.				
Hoofd (bezoldiging, reis- en verblijf- kosten).....	f	18 000		
<i>Hoofdkantoor.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f	617 000		
Verdere uitgaven.....		44 000		
			661 000	
<i>Dienst op de lijnen.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f	7 666 000		
Verdere uitgaven.....		871 000		
Uitbreidingswerken.....		424 000		
	f	8 961 000		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....		424 000		
			8 537 000	
				9 214 000
V. Tramwegen op Java en be- drijf Buitengewesten.				
Hoofd (bezoldiging, reis- en verblijf- kosten).....	f	17 000		
<i>Hoofdkantoor.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f	182 000		
Verdere uitgaven.....		19 000		
Uitbreidingswerken.....		1 000		
	f	202 000		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....		81 000		
			121 000	
<i>Dienst op de lijnen.</i>				
<i>Lijnen op Java.</i>				
<i>Algemeen beheer.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..		71 000		
Verdere uitgaven.....		30 000		
Uitbreidingswerken		2 000		
		103 000		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	f	2 000		
			101 000	
<i>Weg en Werken.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f	86 000		
Verdere uitgaven.....		152 000		
Uitbreidingswerken		259 000		
	f	497 000		
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....		259 000		
			238 000	

Uitgaven.		Geraamd bedrag.	Ontvangsten.	Geraamd bedrag.
<i>Tractie en materieel.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 111 000			
Verdere uitgaven.....	261 000			
Uitbreidingswerken.....	286 000			
	f 658 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	286 000	f 372 000		
<i>Beweging en handelszaken.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 125 000			
Verdere uitgaven.....	13 000			
Uitbreidingswerken.....	16 000			
	f 154 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	16 000	138 000		
<i>Staatsspoorweg ter Sumatra's Westkust.</i>				
<i>Algemeen beheer.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 144 000			
Verdere uitgaven.....	357 000			
Uitbreidingswerken.....	2 000			
	f 503 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	2 000	f 501 000		
<i>Weg en Werken.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 270 000			
Verdere uitgaven.....	345 000			
Uitbreidingswerken.....	825 000			
	f 1 440 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	825 000	615 000		
<i>Tractie en materieel.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 360 000			
Verdere uitgaven.....	1 227 000			
Uitbreidingswerken.....	1 424 000			
	f 3 011 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	1 424 000	1 587 000		
<i>Beweging en handelszaken.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 380 000			
Verdere uitgaven.....	45 000			
Uitbreidingswerken.....	5 000			
	f 410 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	5 000	405 000		
<i>Nevenbedrijven.</i>				
Electrische Centrale Kampong Doerian.				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 36 000			
Verdere uitgaven.....	71 000			
Uitbreidingswerken.....	50 000			
	157 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	50 000	107 000		
<i>Zuid-Sumatra-Staatstramwegen.</i>				
<i>Algemeen beheer.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 52 000			
Verdere uitgaven.....	33 000			
Uitbreidingswerken.....	2 000			
	87 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	2 000	f 85 000		
<i>Weg en Werken.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 89 000			
Verdere uitgaven.....	320 000			
Uitbreidingswerken.....	241 000			
	f 650 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	241 000	409 000		
		f 987 000		
<i>Staatsspoorweg ter Sumatra's Westkust.</i>				
Reizigers en bagage.....	f 1 235 000			
Bestel-, ijz- en vrachtgoed...	645 000			
Steenkolen.....	1 620 000			
Alle andere ontvangsten.....	515 000			
<i>Nevenbedrijven.</i>				
Ontvangsten voor geleverde electrische energie.....	100 000			
			f 4 115 000	
				f 3 215 000
<i>Zuid-Sumatra-Staatstramwegen.</i>				
Reizigers en bagage.. .. .	f 541 000			
Bestel-, ijz- en vrachtgoed...	442 000			
Steenkolenvervoer	825 000			
Alle andere ontvangsten....	92 000			
			1 900 000	

Uitgaven.		Geraamd bedrag.	Ontvangsten.	Geraamd bedrag.
<i>Tractie en materieel.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 139 000			
Verdere uitgaven.....	487 000			
Uitbreidingswerken.....	406 000			
	f 1 032 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	406 000			
		f 626 000		
<i>Beweging en handelszaken.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 77 000			
Verdere uitgaven.....	31 000			
Uitbreidingswerken.....	7 000			
	f 115 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	7 000			
		108 000		
<i>Atjeh-tram.</i>		f 1 228 000	<i>Atjeh-tram.</i>	
<i>Algemeen beheer.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 98 000		Reizigers en bagage.....	f 845 000
Verdere uitgaven.....	49 000		Bestel, ij- en vrachtgoed...	595 000
Uitbreidingswerken.....	1 000		Ijsfabriek te Kotta-Radja....	28 000
	f 148 000		Alle andere ontvangsten....	157 000
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	1 000			
		f 147 000		f 1 625 000
<i>Weg en Werken.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 155 000			
Verdere uitgaven.....	250 000			
Uitbreidingswerken.....	167 000			
	f 572 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	167 000			
		405 000		
<i>Tractie en materieel.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 238 000			
Verdere uitgaven.....	295 000			
Uitbreidingswerken.....	91 000			
	f 624 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	91 000			
		533 000		
<i>Beweging en handelszaken.</i>				
Bezoldigingen, vergoedingen, enz..	f 122 000			
Verdere uitgaven.....	19 000			
Uitbreidingswerken.....	3 000			
	f 144 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	3 000			
		141 000		
<i>Exploitatie Nevenbedrijven.</i>				
Ijsfabriek Kotta Radja.....	f 25 000			
Uitbreidingswerken.....	1 000			
	f 26 000			
Af: aandeel ten laste van de raming der kapitaalsuitgaven.....	1 000			
		25 000		
Herziening van de bezoldigingen van sommige personeel.....			1 251 000	
Toelagen aan stationscommiezen..			20 000	
In exploitatie nemen van pasang- grahans.....			3 000	
Technische avondschool te Ban- doeng.....			100 000	
Toelage aan de vereeniging „Toe- risten verkeer”.....			16 000	
			10 000	
Waarvan met het oog op het ge- leidelijk totstandkomen van de voorgestelde personeelsuitbreiding wordt afgetrokken.....			f 50 540 200	
			200 000	
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting, waarvan ten laste van:				
Hoofdstuk I.....	f 2 431 000			
„ II.....	47 909 200			
		f 50 340 200		
Slot van de begrooting.....		26 979 800		
		f 77 320 000		f 77 320 000

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1921 geraamde en voor 1920 toegestane uitgaven.

UITGAVEN.	Geraamd voor 1921.		Toegestaan voor 1920.		Meer.		Minder.	
	Personeele uitgaven.	Overige uitgaven.	Personeele uitgaven.	Overige uitgaven.	Personeele uitgaven.	Overige uitgaven.	Personeele uitgaven.	Overige uitgaven.
A. ALGEMEENE UITGAVEN.								
Bezoldigingen, reis- en verblijfkosten van het Bestuur en den secretaris.....	f 36 000		f 50 200				f (°) 14 200	
Tit- en terugzending van personeel en buitenlandse verloven.....	105 000		109 000				(°) 4 000	
Nonactiviteitsbezoldigingen, wachtgeld en onderstanden, benevens tegemoetkoming aan weduwen en weezen van tijdelijke ambtenaren en toelagen aan candidaat ingenieurs.....	29 000		40 000				(1) 11 000	
Kosten van regeeringstelegrammen.....				f 15 000				f (7) 15 000
B. DIENSTONDERDEELEN.								
I. Administratieve dienst:								
Hoofd.....	17 000		17 000					
Hoofdkantoor.....	1 517 200	f 878 000	1 118 000	722 000	f (3) 399 200	f (4) 256 000		
Dienst op de lijnen.....	137 000	624 000	118 000	254 000	(2) 19 000	(2) 370 000		
II. Weg en Werken:								
Hoofd.....	17 000		16 000		(2) 1 000			
Hoofdkantoor.....	344 000	12 000	309 000	15 000	(2) 35 000			(6) 3 000
Dienst op de lijnen.....	2 594 000	2 473 000	1 101 000	3 552 000	(2) 1 493 000			(7) 1 079 000
III. Tractie en materieel:								
Hoofd.....	15 000		16 000				(2) 1 000	
Hoofdkantoor.....	349 000	55 000	311 000	17 000	(2) 38 000	(8) 38 000		
Dienst op de lijnen.....	5 000 000	19 398 000	4 534 000	9 516 000	(2) 556 000	(9) 9 882 000		
IV. Beweging en handelszaken:								
Hoofd.....	16 000		17 000				(2) 1 000	
Hoofdkantoor.....	617 000	44 000	601 000	35 000	(2) 16 000	(10) 9 000		
Dienst op de lijnen.....	7 666 000	871 000	7 518 000	645 000	(2) 148 000	(11) 226 000		
V. Tranweg op Java en bedrijf Buitengewesten:								
Hoofd.....	17 000		17 000					
Hoofdkantoor.....	110 000	11 000	70 000	7 000	(2) 40 000	(12) 4 000		
Lijnen op Java.								
a. Algemeen beheer.....	71 000	30 000	31 000	14 000	(2) 40 000	(13) 16 000		
b. Weg en werken.....	86 000	152 000	48 000	42 000	(2) 38 000	(13) 110 000		
c. Tractie en materieel.....	111 000	261 000	53 000	172 000	(2) 58 000	(13) 89 000		
d. Beweging en handelszaken.....	125 000	13 000	78 000	6 000	(2) 47 000	(13) 7 000		
Staatspoorweg ter Sumatra's Westkust.								
a. Algemeen beheer.....	144 000	357 000	111 000	303 000	(2) 33 000	(14) 54 000		
b. Weg en werken.....	270 000	345 000	104 000	330 000	(2) 166 000	(15) 15 000		
c. Tractie en materieel.....	360 000	1 227 000	267 000	796 000	(2) 93 000	(16) 431 000		
d. Beweging en handelszaken.....	360 000	45 000	267 000	34 000	(2) 93 000	(17) 11 000		
e. Electriche Centrale Kampong Doerian.....	36 000	71 000	10 000	56 000	(2) 26 000	(18) 15 000		
Zuid-Sumatra Staatstamwegen.								
a. Algemeen beheer.....	52 000	33 000	37 000	23 000	(2) 15 000	(19) 10 000		
b. Weg en werken.....	89 000	320 000	70 000	90 000	(2) 19 000	(20) 230 000		
c. Tractie en materieel.....	139 000	487 000	99 000	220 000	(2) 40 000	(21) 267 000		
d. Beweging en handelszaken.....	77 000	31 000	46 000	4 000	(2) 31 000	(21) 27 000		
e. Exploitatie nevenbedrijven.....			19 000	17 000			(22) 19 000	(22) 17 000
Atjehtram.								
a. Algemeen beheer.....	98 000	49 000	78 000	46 000	(2) 20 000	(22) 3 000		
b. Weg en werken.....	155 000	250 000	96 000	330 000	(2) 59 000			(24) 80 000
c. Tractie en materieel.....	238 000	295 000	210 000	248 000	(2) 28 000	(25) 47 000		
d. Beweging en handelszaken.....	122 000	19 000	131 000	19 000			(2) 9 000	
e. Exploitatie nevenbedrijven.....	5 000	20 000	—	22 000	(2) 5 000			(26) 2 000
Herziening van de bezoldigingen van sommig personeel.....	20 000		—	—	(2) 20 000			
Toeelage stationscommiezen.....	3 000				(2) 3 000			
Technische avondschool te Bandoeng.....	16 000				(2) 16 000			
In exploitatie nemen van pasanggrahans..		100 000				(27) 100 000		
Toeelage aan de vereeniging „Toeristenverkeer”.....		10 000		10 000				
Waarvan met het oog op het geleidelijk totstandkomen van de voorgestelde personeelsuitbreiding wordt afgetrokken....	f 21 253 200	f 28 481 000	f 17 717 200	f 17 560 000	f 3 595 200	f 12 117 000	f 59 200	f 1 196 000
Bij: voor overschrijving van de kapitaalsnaar de exploitatierekening.....	190 000	616 000	80 000	166 000	110 000	450 000		
Tezamen.....	f 21 243 200	f 29 097 000	f 17 797 200	f 17 726 000	f 3 505 200	f 12 567 000	f 59 200	f 1 196 000
Waarvan ten laste van: Hoofdstuk I.....	100 000	2 331 000	103 000	1 432 000	3 446 000	11 371 000		
„ II.....	21 143 200	26 766 000	17 694 200	16 294 000				
					f 14 817 000			

(°) Waaronder f 15 000 voor kosten van regeeringstelegrammen.

(0) Tengevolge van het overbrengen van een groot bedrag naar de kapitaalsrekening.

(1) Het naar de kapitaalsrekening overgebracht aan deel is *f* 6 000 hooger gesteld dan in 1920, overigens in verband met de gedane uitgaven in vorige jaren dan post *f* 5 000 lager geraamd.

(2) Het bedrag in 1920 voor regeeringstelegrammen uitgetrokken, werd voor 1921 bij „overige uitgaven” van het hoofdkantoor van den Administratieven Dienst overgebracht (zie noot 4).

(3) Voor de toelichtingen wordt verwezen naar de staat van personeelsuitgaven.

(4) Met het oog op de hooge papierprijzen voor kantoorbehoefden, plaatskaarten en drukwerken en rekening houdende met de uitkomsten van vorige jaren, is voor den post „verdere uitgaven” meer geraamd *f* 141 000 waarin een bedrag van *f* 44 000 is begrepen, hetwelk voor schadevergoedingen meer wordt noodig geacht. Voorts zijn de uitgaven voor regeeringstelegrammen (*f* 15 000) bij dezen post ondergebracht (zie noot 2), daarentegen die voor „dienstautomobielen hoofdkantoor” overgebracht naar de „overige uitgaven van het hoofdkantoor van Tractie en Materieel” (zie noot 8).

(5) In het meerdere van *f* 370 000 is begrepen een bedrag van *f* 288 000 voor uitgaven ten behoeve van het tijdelijk hotel te Weltevreden, tegenover welke uitgave een ontvangst van *f* 420 000 staat.

Voor het Restauratiebedrijf werd *f* 49 000 meer geraamd met het oog op de toename van het verkeer, waardoor ook de ontvangsten van dit bedrijf zijn toegenomen. Voorts zijn de kosten van opslag enz., van magazijnsgoederen in verband met de stijging der uitgaven hooger geraamd.

(6) Wegens de overbrenging van de uitgaven van dienstautomobielen hoofdkantoor naar de „overige uitgaven” van het hoofdkantoor van Tractie en Materieel (zie noot 8).

(7) Deze vermindering is ontstaan door de verder doorvoering van het stelsel van splitsing van de uitgaven in „personeele” en „overige” uitgaven. In vorige jaren waren onder „bewaking en onderhoud” nog bezoldigingen begrepen welke thans naar de personeele uitgaven zijn overgebracht (zie noot (47) bij den personeelstaat).

(8) Aangezien voor 1921 alle uitgaven voor de dienstautomobielen van de verschillende hoofdkantoren bij de „verdere uitgaven” van het hoofdkantoor van den dienst van Tractie en Materieel zijn ondergebracht, is deze post met *f* 38 000 vermeerderd.

(9) Voor brandstoffen is *f* 8 600 000 meer geraamd dan in 1920. Deze belangrijk hogere raming is in hoofdzaak een gevolg van de omstandigheid, dat bij de vorige raming niet voldoende rekening is gehouden met de stijging van de brandstofprijzen, terwijl bovendien het verbruik, dus de aan te schaffen hoeveelheid brandstof te laag is geraamd. Aan de hand van de bekende gegevens wordt voor het loopende jaar een uitgaaf voor brandstoffen verwacht welke *f* 5 600 000 meer bedraagt dan hetgeen daarvoor op de begrooting is uitgetrokken. Dat voor 1921 een bedrag van *f* 3 000 000 meer wordt aangevraagd dan de vermoedelijke uitgaven van 1920 houdt verband met de te verwachten grootere behoefte aan materialen en brandstof als gevolg van toename van het vervoer en van de volledige inbedrijfstelling van de werkplaats Manggarai.

Tengevolge van den druk der tijden moet voorts voor 1921 ook eerder eene verhooging dan eene verlaging der materiaalprijzen worden verwacht, hetgeen de aanschaffingskosten van magazijnsgoederen in belangrijke mate beïnvloedt, en het noodzakelijk maakt op een vermeerderde uitgaaf van ongeveer f 714 000 te rekenen.

De verdere uitgaven, w.o. begrepen de uitgaven aan olie- en smeermaterialen, vernieuwing en onderhoud en herstelling, eischen een vermeerdering van ongeveer f 568 000 tegenover de raming van 1920, ondanks de overbrenging van eenige ten vorigen jare nog onder de „overige uitgaven” voorkomende posten wegens bezoldigingen naar de „personeele uitgaven” (zie noot (47) van den personeelstaat).

(10) Ofschoon de credieten voor dienstautomobielen naar de „overige uitgaven” van het hoofdkantoor van Tractie en Materieel zijn overgebracht is voor 1921 f 9 000 meer geraamd, in verband met de omstandigheid dat op grond van de uitkomsten van vorige jaren voor kantoorkosten, dienstkleeding en distinctieven een grooter bedrag is moeten worden uitgetrokken.

(11) In verband met het gereedkomen van groote rangeeremplantementen, de verdere verbetering van de verlichting van stations en emplacementen en het meerdere onderhoud van de verlichtingsmiddelen noodig als gevolg van de uitbreiding van den nachtdienst is voor 1921 f 226 000 meer aangevraagd.

(12) In verband met de uitkomsten van vorige jaren iets meer geraamd.

(13) Met het oog op het in exploitatie nemen der tramlijnen Soemoroto—Badegan, Ponorogo—Slahoeng, Toeloengagoeng—Treggalek—Toegoe, Bandoeng—Kopo en Rantjaèkèk—Djatinangor—Tjitali.

(14) In verband met de uitkomsten van vorige jaren.

(15) Wegens de verdere doorvoering van het stelsel van splitsing van de uitgaven in „personeele” en „overige uitgaven” zijn eenige posten voor bezoldigingen welke in vorige jaren onder „bewaking en onderhoud” worden gebracht thans overgebracht naar de personeele uitgaven (zie noot (47) van den personeelstaat). Dat desondanks f 15 000 meer is aangevraagd dan in 1920 houdt verband met de belangrijke stijging der materiaalprijzen.

(16) In verband met in 1921 noodige herstellingen aan locomotieven, rijtuigen, wagens en met de hoogere materiaal- en brandstofprijzen.

(17) Als gevolg van de hooge materiaalprijzen.

(18) De uitbreiding van de elektrische centrale te Kampong Doerian vordert eene meerdere uitgaaf van f 15 000 waartegenover ook meerdere ontvangsten staan.

(19) In verband met de stijgende papierprijzen en rekening houdende met de uitkomsten van vorige jaren.

(20) De verhooging betreft in hoofdzaak in 1921 noodzakelijke uitgaven wegens vernieuwing van de baan. Overigens houdt zij verband met de uitbreiding van het net en de hooge materiaalprijzen.

(21) Wegens uitbreiding van het net, de hooge materiaalprijzen en de overbrenging naar deze posten van de uitgaven voor den veerdienst Kertapati, welke in 1920 onder „Exploitatie Nevenbedrijven” werden opgebracht.

(22) Zie noot 21.

(23) Wegens hoogere papierprijzen is meer noodig voor drukwerken en plaatskaarten.

(24) In verband met de uitkomsten van vorige jaren; de raming van 1920 blijkt te hoog te zijn gesteld.

(25) Vermeerderd met het oog op de verkeerstoenamen en stijging der materiaalprijzen.

(26) In verband met de uitkomsten in vorige jaren iets minder geraamd.

(27) Het wordt wenschelijk geacht maatregelen te nemen om te komen tot eene meer rationeële exploitatie der over den geheelen archipel verspreid liggende pas-sanggrahans, en daardoor zoowel de minder welgestelde ingezetenen als de buitenlandsche toeristen in de gelegenheid te stellen daarvan gebruik te maken.

Het voornemen bestaat den dienst der Staatsspoor- en tramwegen daarmede te belasten, welke dienst reeds ter zake in overleg is getreden met het Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Binnen afzienbaren tijd zal een aanvang kunnen worden gemaakt met de geleidelijke overname der daarvoor in aanmerking komende „passanten-huizen”.

In verband hiermede zal het noodig zijn op de ontwerp-begrooting voor 1921 een post uit te trekken ten bedrage van f 100 000 ter bestrijding van de meest dringende uitgaven, welke van den voorgenomen maatregel het gevolg zijn.

De uit de exploitatie der pasanggrahans te verkrijgen inkomsten zijn, daar niet bekend is hoeveel deze zullen bedragen, voorloopig voor memorie uitgetrokken.

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, reis- en verblijfkosten, schrijf- en teekenloonen, kantoorbehoefden en verdere kosten van algemeen beheer volgens onderstaande opgave.

R A N G E N.	Maandelijkse bezoldiging	Geraamd voor 1921.										Toegestaan voor 1920.		Meer.	Minder.		
		Admi-nistratieve dienst.		Weg en werken.		Tractie en materieel.		Beweging en handels-zaken.		Tramwo-gen op Java en bedrijf Bui-tonge-westen.		Te samen.					
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.				
Lid van het Bestuur	1 950	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	48 600	3	48 600	—	—	
Secretaris van het Bestuur	1 000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	12 000	1	12 000	—	—	
Hoofden van dienstvakken	1 200	f 14 400	1	14 000	1	14 400	1	14 400	1	14 400	5	72 000	5	72 000	—	—	
Afdelingshoofden	1 000	4	48 000	1	24 000	3	36 000	3	36 000	3	36 000	15	180 000	15	180 000	—	—
Hoofd van het afdeling Signaalwezen	700	—	—	1	8 400	—	—	—	—	—	1	8 400	1	8 400	—	—	
Hoofd van het geldelijk beheer	600	1	7 200	—	—	—	—	—	—	—	1	7 200	1	7 200	—	—	
Gegradueerd ambtenaar	350	18	75 600	28	117 600	41	172 200	46	193 200	14	58 800	147	617 400	133	558 600	f(1) 58 800	—
Ingenieur	400	1	4 800	—	—	—	—	—	—	—	1	4 800	1	4 800	—	—	
Hoofd van den Magazijnsdienst	700	1	8 400	—	—	—	—	—	—	—	1	8 400	1	8 400	—	—	
Inspecteur, hoofd van de afdeling Contrôle	600	1	7 200	—	—	—	—	—	—	—	1	7 200	—	—	(*) 7 200	—	
Ambtenaar voor de invoering der registratuur	500	1	6 000	—	—	—	—	—	—	—	1	6 000	1	6 000	—	—	
Hoofdboekhouder	500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	13 000	2	12 000	—	—	
Boekhouder,evens hoofd der Contrôle	500	1	6 000	—	—	—	—	—	—	—	1	6 000	—	—	(*) 6 000	—	
Registrator	400	3	14 400	—	—	—	—	—	—	—	2	9 600	3	24 000	3	14 400	
Magazijnmeester	475	—	—	25	142 500	—	—	—	—	—	4	23 800	24	165 800	(*) 28 500	—	
Bouwkundige	475	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	51 300	39	232 800	28	159 600	
Werktuigkundige	475	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	17 100	3	17 100	—	—	
Telegraafcontroleur	475	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	17 100	—	—	—	—	
Vervoerscontroleur	475	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	22 800	8	45 600	6	34 200	
Hoofdstationshoofd	475	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5 700	26	148 200	24	136 800	
Electrotechnisch ambtenaar 1e klasse	475	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5 700	3	17 100	2	11 400	
Hoofconstructeur	475	—	—	1	5 700	2	11 400	—	—	—	4	22 800	3	17 100	6	57 000	
Hoofkantorhoofd	400	4	19 200	1	4 800	3	14 400	3	14 400	2	9 600	12	57 600	7	33 600		
Hoofdinstrumentmaker	475	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	11 400	1	5 700	(12) 5 700	—	
Technisch hoofkantorhoofd	475	—	—	1	5 700	1	5 700	—	—	—	1	5 700	3	17 100	(12) 11 400	—	
Secretaris der vaste examen-commissie	300	1	3 600	—	—	—	—	—	—	—	1	3 600	1	3 600	—	—	
Hoofdkashouder	400	1	4 800	—	—	—	—	—	—	—	1	4 800	1	4 800	—	—	
Adjunct-Hoofdkashouder	250	1	3 000	—	—	—	—	—	—	—	1	3 000	—	—	(13) 3 000	—	
Commieskashouder	350	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4 200	1	4 200	—	—	
Kasopnemer	350	5	21 000	—	—	—	—	—	—	—	5	21 000	5	21 000	—	—	
Boekhouder	350	8	33 600	—	—	—	—	—	—	—	11	46 200	8	33 600	(14) 12 600	—	
Adjunct-Registrator	350	4	16 800	—	—	—	—	—	—	—	5	16 800	—	—	(15) 16 800	—	
Adjunct-Inspecteur der Contrôle	475	4	22 800	—	—	—	—	—	—	—	1	5 700	4	22 800	(15) 5 700	—	
Hoofdcornies	350	9	37 800	6	25 200	10	42 000	9	37 800	4	16 800	38	159 600	30	126 000	(16) 33 600	—
Bibliothecaris	350	1	4 200	—	—	—	—	—	—	—	1	4 200	—	—	(17) 4 200	—	
Ambtenaar voor de inklaring	350	2	8 400	—	—	—	—	—	—	—	2	8 400	—	—	—	—	
Adjunct-ambtenaar voor de inklaring	350	2	8 400	—	—	—	—	—	—	—	2	8 400	—	—	(17) 8 400	—	
Archivaris	200	1	2 400	1	2 400	1	2 400	1	2 400	1	2 400	5	12 000	6	14 400	—	
Kantoorhoofd der Contrôle	200	15	36 000	—	—	—	—	—	—	—	4	9 600	19	45 600	15	36 000	
Hoofd van de kaartjesdrukkerij	200	1	2 400	—	—	—	—	—	—	—	1	2 400	1	2 400	—	—	
Werkmeester	250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	21 000	41	123 000	36	108 000	
Monteur 1e klasse	250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3 000	—	—	(18) 3 000	—	
Technisch hoofdcornies	250	—	—	2	6 000	5	15 000	—	—	—	7	21 000	1	3 000	(18) 18 000	—	
Electrotechnisch ambtenaar 2e klasse	250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3 000	6	18 000	2	6 000	
Instrumentmaker 1e klasse	250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3 000	4	12 000	(19) 12 000	—	
Teekenaar-constructeur	250	—	—	3	9 000	8	24 000	—	—	—	11	33 000	8	24 000	(20) 9 000	—	
Opzichter 1e klasse	250	—	—	79	237 000	—	—	—	—	—	10	30 000	89	267 000	80	240 000	
Opzichter-machinist	250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	21 000	37	155 400	34	142 800	
Wagenmeester	250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	12 000	4	12 000	—	—	

de ambtenaar uit den aard der zaak als hoofd der registratuur optreden. Nadat de invoering volledig zal zijn geschied, kan de bedoelde organieke betrekking on vervuld gelaten worden en zal aan het Hoofd der Registratuur komen een Registrator met een aanvangswedde van *f* 500 per maand met twee driejaarlijksche verhoogingen van *f* 100. Deze betrekking zal thans reeds eveneens zijn in te stellen, omdat den dagelijkschen leider van de registratuur daardoor een positie wordt gegeven, die hem toekomt in verband met de belangrijkheid der reeds thans daaraan verbonden werkzaamheden.

Van de 4 noodig geachte adjunct-registrators zal een aan het Hoofd van de geheime registratuur komen te staan en zijn de overige drie bestemd voor het gewichtigste werk, het systematisch classificeren der stukken.

In verband met den aard der te verrichten werkzaamheden is de positie van adjunct-registrator gelijk te stellen met die van hoofdcommies en is het salaris overeenkomstig vastgesteld n.l. *f* 350 per maand met twee driejaarlijksche verhoogingen van *f* 50, tot *f* 450 per maand.

Deze maatregelen zullen voor 1921 een meerdere uitgave medebrengen van *f* 30 000.

Het is een dringende eisch, dat aan het Hoofd van de bibliotheek, die in de laatste jaren belangrijk is uitgebreid en waaraan eene omvangrijke rondlezing van technische en economische tijdschriften verbonden is, terwijl de inhoud van vele tijdschriften systematisch wordt gecatalogiseerd, iemand komt te staan die eene bezoldiging ontvangt en eene positie bekleedt, evenredig aan de belangrijkheid van het werk.

Die positie is eveneens gelijkgesteld met die van hoofdcommies.

Voor dezen post is voor 1921 meer uitgetrokken *f* 4 200.

(3) Het magazijn van de Zuid-Sumatra tramwegen en dat van den spoorweg ter Sumatra's Westkust worden tot dusver beheerd door ambtenaren met den rang van hoofdcommies. De uitbreiding, welke die bewaarplaatsen hebben ondergaan, maakt het noodig aan het hoofd daarvan magazijnmeesters te stellen.

(4) Van de 5 bouwkundigen méér zijn er 2 noodig voor den dienst van Weg en Werken in verband met de gestadig toenemende werkzaamheden op de drukste inspectie en 3 voor den dienst van eenvoudige lijnen in verband met de uitbreiding van het tramwegnet.

(5) Noodig omdat verschillende locomotief-dépôts belangrijke uitbreidingen zullen ondergaan waarom aan het hoofd daarvan werktuigkundigen dienen te worden besteld en ook in verband met de noodzakelijkheid op de werkplaatsen meer werktuigkundigen te werk te stellen.

(6) Noodig voor den dienst van Eenvoudige lijnen.

(7) Noodig in verband met de krachtige toename van het verkeer.

(8) Noodig ten behoeve van de elektrische centrale te Kampong Doerian.

(9) Noodig voor de versterking van het personeel van de teekenaafdeeling van den dienst van weg en werken.

(10) Noodig in verband met de belangrijke vermeerdering der werkzaamheden.

(11) In verband met de vermeerdering der werkzaamheden dient de leiding van de instrumentmakerij van de werkplaats te Madioen te worden opgedragen aan een hoofdinstrumentmaker.

(12) Te werk te stellen op de hoofdkantoren van de

diensten van Weg en Werken en van de Eenvoudige lijnen in verband met de toename der werkzaamheden.

(13) Door de gestatige uitbreiding van den dienst der Staatsspoor- en tramwegen is het beheer van de hoofdkas met de daaraan verbonden nevenwerkzaamheden van zoodanigen omvang geworden, dat de hoofdkashouder daarin noodzakelijk moet worden terzijde gestaan door een hem toegevoegd ambtenaar, die tevens in staat kan worden geacht zoo noodig tijdelijk den Hoofdkashouder te vervangen.

Hoewel tot nu toe een commies met dit deel van het geldelijk beheer was belast, komt het voor, meer in overeenstemming te zijn met den aard en de verantwoordelijkheid dezer werkzaamheden, den toegevoegden ambtenaar den titel te geven van adjunct-hoofdkashouder en een salaris toe te kennen van f 250 per maand met vier driejaarlijksche verhoogingen van f 50 per maand tot een maximum van f 450 per maand.

Deze maatregel vordert voor 1921 een meerdere uitgave van f 3 000.

(14) Te werk te stellen bij groote werkplaatsen. Dit is noodig met het oog op de noodzakelijke aansluiting van de werkplaats-administratie, zooals die gevoerd wordt op de bureaux van de werkplaatsen, aan de bedrijfsboekhouding op het hoofdkantoor van den administratieven dienst.

(15) De voorgestelde uitbreiding is noodig in verband met de toegenomen werkzaamheden.

(16) Als gevolg van den sub 3 gewenschten maatregel zouden 2 hoofdcommiezen minder noodig zijn; aan den anderen kant dient echter op een 10-tal dier ambtenaren méér te worden gerekend wegens de belangrijke toename der werkzaamheden op verschillende kantoren.

(17) Het is gebleken, dat de ambtenaar voor de inklaaring — die behalve aan de algemeene leiding van de zaken, zijn kantoor betreffende, zich meer in het bijzonder moet wijden aan de „buitendiensten” in de haven — door een werkkraacht ter zijde moet worden gestaan aan wien hij de leiding van de „administratieve werkzaamheden” op zijn kantoor kan opdragen en die hem bij ontstentenis kan vervangen.

Daartoe ware in te stellen de betrekking van adjunct-ambtenaar voor de inklaaring met eene bezoldiging van f 350 's maands, met twee driejaarlijksche verhoogingen van f 50 's maands tot f 450 's maands, terwijl voor 1921 op de indienststelling van twee dezer ambtenaren n.l. één te Tandjong Priok en één te Soerabaja ware te rekenen.

Deze maatregel vordert voor 1921 eene meerdere uitgave van f 8 400.

(18) Er is 1 archivaris minder noodig, in verband met de in noot (2) genoemde voorstellen.

(19) Noodig wegens de toeneming der werkzaamheden zoowel op het kantoor der contrôle van de Javalijnen, als op de kantoren der contrôle van de lijnen in de buitengewesten.

(20) Noodig in verband met de uitbreiding der werkplaatsen.

(21) Noodig voor de vervulling van de functie van garagechef van de te Weltevreden opgerichte centrale garage voor dienstauto's en autobestelwagens.

(22) Noodig wegens de toegenomen werkzaamheden.

(23) De voorgestelde uitbreiding is noodig ten behoeve van de werkplaats te Manggarai en van den dienst op de lijnen, in verband met de toenemende toepassing van

electriciteit bij de rijtuig-, depôt- en emplacementverlichting.

(24) Noodig wegens de vermeerdering der werkzaamheden aan de teekenaafdeeling en de licht- en steendrukkerij bij den dienst van weg en werken.

(25) Te werk te stellen bij den dienst van weg en werken met het oog op het in bedrijf brengen van grootere emplacementen in en om Batavia en Soerabaja (zie ook noot 41).

(26) Noodig in verband met de gebleken behoefte.

(27) Noodig in verband met de gewijzigde regeling der dienst- en rusttijden en de uitbreiding van den nachtdienst.

(28) De uitbreiding is noodig wegens het in exploitatie brengen van nieuwe lijnen op Java en Sumatra en de aanspraken op bevordering van stationsklerken.

(29) Ten behoeve van de werkplaatsen te Manggarai en te Padang.

(30) In verband met de behoefte als een gevolg van de steeds toenemende werkzaamheden en van de aanspraken van kantoorklerken op bevordering.

(31) Dezelfde redenen die de indienststelling van een monteur 1ste klasse als garagechef noodig maken (zie noot 21), eischen de indienststelling van 1 monteur 2de klasse op de voor die betrekking, eveneens bij Staatsblad 1918 No. 669, vastgestelde bezoldiging. Deze monteur 2de klasse zal dienst doen als hulpgaragechef.

(32) In verband met de in noot (24) genoemde uitbreiding is 1 teekenaar 1ste klasse minder noodig.

(33) Als gevolg van de vervanging van een 2-tal dezen ambtenaren door opzichters-werkplaats bij de Staatspoorwegen.

(34) Wegens toename der werkzaamheden verbonden aan de technische administratie.

(35) Voor de bediening van de elektrische centrale te Kampong Doerian.

(36) Wegens de uitbreiding van het telegraafnet.

(37) In verband met het gereedkomen van nieuwe groote stations en speciale rangeeremplacementen.

(38) Ten behoeve van de nieuwe lijn Bandjar—Parigi.

(39) Noodig in verband met de uitbreiding van het aantal locomotieven.

(40) Noodig met het oog op de te verwachten belangrijke uitbreiding van het rijtuigmaterieel.

(41) In verband met de uitbreiding van het aantal opzichters 1ste klasse (zie noot 25) kan voor den dienst van weg en werken op 5 opzichters 2de klasse minder gerekend worden. Hiertegenover staat eene vermeerdering met 6 dier ambtenaren bij den dienst van eenvoudige lijnen als gevolg van de steeds toenemende werkzaamheden.

(42) Als gevolg van de voorgenomen opvoering van de trein-dichtheid.

(43) Als gevolg van uitbreiding van bestaande en opening van nieuwe lijnen.

(44) Ter voorziening in de gebleken behoefte.

(45) In verband met de meerdere behoefte en als gevolg van uitbreiding van bestaande en opening van nieuwe lijnen (zie ook noot 39).

(46) Ter voorziening in de gebleken behoefte.

(47) In de hoogere ramingen van dezen post en van dien voor toelagen, premiën, enz. is begrepen een bedrag van ongeveer f 1 700 000 als gevolg van het overbrengen van tot dusver nog in de „verdere uitgaven” begrepen salarissen enz. naar de „personeele uitgaven”. Overigens is op die posten meer uitgetrokken wegens de uitbreiding van het bedrijf.

(48) Geraamd naar de behoefte in verband met de afspraken op verhooging van bezoldiging van het personeel.

(49) Zie de toelichting sub noot (47).

(50) Naar de uitkomsten van vorige jaren.

(51) Gerekend is op de herziening van de bezoldigingen van:

A. de ambtenaren voor de inklaring	f	3 000
B. de magazijnbewaarders der 1ste klasse . .		8 000
C. de treincontroleurs		9 000
		<hr/>
	f	20 000

Ter toelichting van vorengenoemde bezoldigingsherziening strekke het volgende:

A. De leiding van en het toezicht op de werkzaamheden verbonden aan de inklaring en de expeditie van de in toenemende hoeveelheid uit het buitenland aangevoerde materialen voor den dienst der Staatsspoor- en Tramwegen en de uitklaring van voor de buitengewesten bestemde S.S.-goederen is op de havenplaatsen Tandjong-Priok en Soerabaja opgedragen aan ambtenaren voor de inklaring, die een bezoldiging genieten van f 350 met twee driejaarlijksche verhoogingen van f 50, tot f 450 's maands.

In de practijk is echter gebleken, dat men met deze wedderegeling niet de beschikking kan verkrijgen over ambtenaren, van wie men een alleszins bevredigende vervulling van hun taak kan verwachten.

Herziening van die wedderegeling is daarom noodzakelijk en daartoe ware aan de betrekking van ambtenaar voor de inklaring te verbinden een aanvangsbezoldiging van f 475 's maands, welke met twee driejaarlijksche verhoogingen van f 100 's maands stijgt tot eene eindbezoldiging van f 675 's maands.

Deze maatregel vordert voor het jaar 1921 een meerdere uitgaaf van f 3 000.

B. Ten einde te kunnen beschikken over een kern van Europeesche bewaarders (magazijn-bewaarders 1ste klasse), die aan de eischen van het commies-examen hebben voldaan, zoodat uit hen een keuze kan worden gedaan voor de vervulling der plaatsen van hoofdcommies en uit de aldus gevormde hoofdcommiezen van magazijnmeester bij den magazijnsdienst is het noodig gebleken de bezoldiging van de eerstgenoemde categorie van personeel te herzien.

Mede in verband met den omvang van het comptabel beheer, dat aan die categorie van ambtenaren is toevertrouwd en dat zich uitstrekt over voorraden landsgoederen van belangrijke waarde, wordt een bezoldiging voor hen voorgesteld, welke evenals de thans geldende, aanvangt met f 175 per maand, doch met vijf tweejaarlijksche verhoogingen van f 25 en een driejaarlijksche verhooging van f 50 tot een eindbezoldiging van f 350 per maand wordt gebracht, hetzelfde maximum dat een commies bij den dienst der S.S. en Tr. kan bereiken. Hierbij wordt het voorbehoud gemaakt, dat de verhooging van f 50 slechts zal kunnen worden toegekend aan die magazijnbewaarders 1ste klasse, die voldaan hebben aan de eischen van het commies-examen en voor de betrekking van commies ook geschikt worden geacht.

Voor de begrooting voor 1921 zal de voorgestelde maatregel een meerdere uitgave medebrengen van f 8 000.

C. Door de in 1918 plaats gehad hebbende herziening van de wedderegeling voor de conducteurs 1e klasse is voor een gedeelte van deze beampten een eindbezoldiging van *f* 150 's maands bereikbaar geworden, welke bezoldiging, vermeerderd met de door de conducteurs genoten worden kilometergelden, gemiddeld een inkomen geeft van meer dan *f* 170 's maands.

In verband hiermede is het noodzakelijk de aanvangsbezoldiging voor de treincontroleurs, thans bedragende *f* 170 's maands, zoodanig te verhoogen, dat eene bevordering van conducteur 1ste klasse tot treincontroleur voor de betrokken ambtenaren niet een achteruitgang, doch eene verbetering van de finantieele positie medebrengt.

Hiertoe ware, mede lettende op de omstandigheid, dat de treincontroleurs, vóór hunne aanstelling tot dien rang, reeds een zeer groot aantal jaren als conducteur dienst hebben gedaan en dan ook als regel op meer gevorderden leeftijd tot dien rang bevorderd worden, de aan die betrekking verbonden bezoldigingsregeling te wijzigen in eene aanvangsbezoldiging van *f* 200 's maands met 2 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 15 tot eene eindbezoldiging van *f* 230 's maands, waardoor de bestaande aanvangs- en eindbezoldiging met onderscheidenlijk *f* 30 en *f* 10 's maands zullen worden verhoogd.

Aan deze maatregel is gemiddeld eene meerdere uitgaaf verbonden van *f* 11 400, terwijl voor het jaar 1921 daarvoor een bedrag van *f* 9 000 wordt gevorderd.

(52) Voor het personeel, dat bij de Staatsspoorwegen met de wagenverdeeling is belast en dat de daaraan verbonden zeer zware werkzaamheden grootendeels buiten kantoortijd en des nachts moet verrichten, wordt de toekenning eener toelage noodig geacht.

Bedoeld personeel genoot tot nog toe overwerkelden en/of gratificaties, welker handhaving, ook in samenhang met de voor het overige personeel geldende bepalingen niet gewenscht wordt geacht.

Het totaal der toelagen gedurende één jaar zal 3 000 gulden bedragen.

(53) Daar de bestaande middelbare Technische scholen hier te lande niet voldoende krachten voor den dienst der Staatsspoor- en tramwegen opleveren en in de eerstvolgende jaren niet op voldoende aanvulling van uit Europa mag worden gerekend, is het wenschelijk gebleken om ter voorziening in de steeds stijgende behoefte aan technische krachten eene eigen Technische Avondschool op te richten, zooals in Europa reeds zoovele grootere bedrijven hebben.

De voor genoemde onderwijsinrichting benoedigde uitgaven zijn voor het jaar 1921 geraamd op *f* 16 000 voor bezoldigingen enz. t.w.:

bezoldiging leider	<i>f</i>	4 800
honorarium leeraren:		
1 bouwkundige	2 × 976 lesuren = 1952	
1 werktuigkundige		lesuren à <i>f</i> 5 per uur ..
bezoldiging amanuensis		600
verschillende uitgaven w.o. schrijfbehoeften, verlichting, onderhoud meubilair enz.		840

f 16 000

ONTVANGSTEN.

Vergelijking tusschen de voor 1921 en 1920 geraamde ontvangsten.

Omschrijving der onderwerpen van ontvangst.	1921.	1920.	Meer.	Minder.
Staatsspoorwegen op Java.				
Reizigers en bagage	f 28 797 000	f 29 340 000	f 543 000	—
Bestel-, ij- en vrachtgoed	35 019 000	39 296 000	4 277 000	—
Alle andere ontvangsten	4 934 000	2 890 000	2 044 000	—
Ontvangsten aan huishuur	500 000	500 000	—	—
„ wegens werkzaamheden in de werkplaatsen voor derden	150 000	—	150 000	—
Te zamen	f 68 910 000	f 52 990 000	f 15 920 000	—
Restauratiebedrijf	350 000	267 000	83 000	—
Tijdelijk hotel te Weltevreden . . .	420 000	—	420 000	—
Staatsspoorweg ter S.W.K.				
Reizigers en bagage	1 295 000	900 000	395 000	—
Bestel-, ij- en vrachtgoed	645 000	700 000	—	f 55 000
Steenkolen	1 020 000	1 020 000	—	—
Alle andere S.S. ontvangsten	515 000	460 000	55 000	—
Nevenbedrijven.				
Ontvangsten voor geleverde elektrische energie	100 000	50 000	50 000	—
Te zamen	f 4 110 000	f 3 720 000	f 390 000	f 55 000
Zuid Sumatra Staats-tramwegen.				
Reizigers en bagage	541 000	—	—	—
Bestel-, ij- en vrachtgoed	442 000	1 565 000	—	—
Steenkolenvervoer	825 000	—	—	—
Alle andere ontvangsten	92 000	—	—	—
Te zamen	f 1 900 000	f 1 565 000	f 335 000	—
Atjeh-tram.				
Reizigers en bagage	845 000	740 000	105 000	—
Bestel-, ij- en vrachtgoed	595 000	374 000	221 000	—
IJsfabriek Kotta-radja	28 000	25 000	3 000	—
Alle andere ontvangsten	157 000	136 000	21 000	—
Te zamen	f 1 625 000	f 1 275 000	f 350 000	—
Alles te zamen	f 77 320 500	f 59 727 000	f 17 593 500	f 55 000

(1) De opbrengsten van de Exploitatie der voormalige Ooster- en Westerlijnen bedroegen:

in 1915 aan betalend vervoer	f 30 000 000	en aan landsvervoer	f 3 228 000
„ 1916 „ „ „	33 664 000 ⁽¹⁾	„ „ „	3 578 000 ⁽²⁾
„ 1917 „ „ „	36 224 000 ⁽²⁾	„ „ „	3 593 000 ⁽²⁾
„ 1918 „ „ „	38 220 000 ⁽³⁾	„ „ „	3 900 000 ⁽²⁾

Voor 1919 zullen de ontvangsten, berekend naar de thans bekende gegevens, vermoedelijk bedragen resp. f 43 736 000 ⁽³⁾ aan betalend vervoer en f 4 480 000 ⁽³⁾ aan landsvervoer. De gemiddelde jaarlijksche toename sedert 1915 bedraagt derhalve voor betalend vervoer f 3 434 000 en voor landsvervoer f 313 000 af te zamen f 3 747 000, overeenkomende met eene stijging van gemiddeld 11% 'sjaars. Houdt men dit percentage aan voor de stijging van de twee volgende jaren, dan zullen de vermoedelijke opbrengsten voor 1921, inclusief de bij noot 3 genoemde lijnen in totaal zijn f 61 563 000, waarvan f 55 827 000 aan betalend vervoer en f 5 736 000 aan landsvervoer. Voegt men hierbij de vermoedelijke opbrengsten van de alsnog in bedrijf komende tramlijnen: Toeloengagoeng—Trenggalek—Toegoe en Bandoeng—Bandjaran—Kopo, welke in totaal geraamd worden op f 290 000 aan betalend vervoer en f 7 000 aan landsvervoer, dan krijgt men voor 1921 eene opbrengst van f 56 117 000 aan betalend en f 5 743 000 aan landsvervoer, alzoo totaal f 61 860 000.

(1) Exclusief Cheribon/Kroja en Bandar Parigi.
 (2) „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ Babat Djombang en Krawanglijntjes.
 (3) Exclusief Cheribon/Kroja en Bandar Parigi Babat Djombang en Krawanglijntjes en de lijntjes Madioen/Ponorogo en Gempol-kerep/Plosso.

Rekening houdende met het voornemen om behalve de reeds bij de begrooting van 1920 bedoelde tariefsverhoogingen van ongeveer *f* 900 000 alsnog eenige nieuwe tariefsverhoogingen in te voeren, waarvan de bruto-opbrengst geraamd wordt op *f* 1 500 000 voor het goederenvervoer en *f* 4 000 000 voor het vervoer van reizigers, zullen de ontvangsten voor 1921 geraamd kunnen worden op *f* 68 260 000.

Hierbij komt nog:

- 1e. eene opbrengst voor werkzaamheden voor derden in de werkplaatsen van ongeveer *f* 150 000, met welke ontvangst tot dusver geen reekning werd gehouden;
- 2e. een bedrag van *f* 500 000 aan huishuren.

De totaal ontvangsten worden derhalve *f* 68 910 000 hetgeen ten opzichte van de raming voor 1920 eene vermeerdering aangeeft van *f* 16 010 000.

(2) Volgens de thans bekende gegevens zullen de opbrengsten van het restauratiebedrijf voor 1919 \pm *f* 300 000 bedragen; in verband hiermede kan voor 1921 op *f* 350 000 worden gerekend.

(3) Globaal geraamd.

(4) De opbrengsten aan betalend- en landsvervoer zullen, berekend naar de thans bekende gegevens over 1919 vermoedelijk bedragen *f* 1 800 000. Voor 1921 worden deze ontvangsten geraamd op *f* 2 395 000. Voor het vervoer aan kolen der Ombilinmijnen kan evenals voor 1920 op eene ontvangst gerekend worden van *f* 1 620 000, berekend naar het tarief van *f* 3 per ton voor gemiddeld 540 000 ton steenkolen. Voor de te leveren elektrische energie aan particulieren door de Electriche Centrale bij Kampong Doerian kan op eene ontvangst van *f* 100 000 worden gerekend.

De totale ontvangst kan derhave op *f* 4 115 000 worden geschat.

De verschillen tusschen de voor 1921 en 1920 geraamde ontvangsten uit „reizigers en bagage” en uit „bestel-, ijl- en vrachtgoed” geven geen juist beeld, aangezien deze voor 1920 bij vergissing onderscheidenlijk \pm *f* 150 000 te hoog en te laag zijn geraamd. Die ontvangsten verhouden zich nl. als 2 : 1, wat voor 1921 ook tot uitdrukking komt.

(5) Voor 1921 is er op gerekend dat aan de Lampongzijde 102 K.M. en aan de Palembangzijde gemiddeld 226 K.M. in exploitatie zullen zijn of totaal 328 K.M.; aan de hand van de over 1919 verkregen resultaten kan op een opbrengst van *f* 9 per dagkilometer worden gerekend, zijnde rond *f* 1 075 000.

De ontvangsten voor het vervoer van Boekitasemsteenkolen worden geraamd op *f* 825 000 d.i. 250 000 ton kolen à *f* 3 30 per ton.

Alzoo wordt de totale opbrengst geraamd op *f* 1 900 000.

(6) Voor 1919 zullen de ontvangsten, berekend naar de thans bekende gegevens, geschat kunnen worden op *f* 1 407 000 dat is ruim *f* 300 000 meer dan oorspronkelijk werd geraamd en zelfs veel meer dan voor 1920 was geraamd.

Met het oog op de totstandkoming van de verbinding met de lijnen der Delispoorweg-Maatschappij in het eind van 1919 en de invoering van nieuwe tarieven, worden de ontvangsten voor 1921 bij matige raming geschat op *f* 1 597 000. De opbrengsten van de ijsfabriek zijn iets hooger geraamd dan voor 1920 en op *f* 28 000 gesteld.

Raming der Kapitaalsuitgaven.

O M S C H R I J V I N G.		Geraamd voor 1921.
A. AANDEEL IN DE ALGEMEENE UITGAVEN EN IN DE KOSTEN VAN DEN ADMINISTRATIEVEN DIENST.		
1. Aandeel in de bezoldiging en in de reis- en verblijfkosten van het Bestuur en den secretaris.....	f	32 000
2. Aandeel in de kosten van uit- en terugzending van personeel en van buitenlandsche verloven.....		94 000
3. Aandeel in de non-activiteitsbezoldigingen, wachtgelden en onderstanden, tegemoetkoming aan weduwen en weezen van tijdelijke ambtenaren en toelagen aan candidaat-ingenieurs.....		27 000
4. Aandeel in de bedrijfskosten van den administratieven dienst.....		736 000
		f 889 000
B. BOUW VAN EN TOEZICHT OP BRUGGEN.		
5. Hoofd (bezoldiging, reis- en verblijfkosten, enz.).....	f	17 000
Hoofdkantoor.		
6. Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f	185 000
7. Verdere uitgaven.....		87 000
		272 000
Dienst op de lijnen.		
8. Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f	190 000
9. Verdere uitgaven.....		61 600
	f	806 000
Af: aandeel ten laste van de bedrijfsuitgaven.....		806 000
		289 000
C. VOORBEREIDING, OPNEMING EN AANLEG.		
10. Hoofd (bezoldiging, reis- en verblijfkosten, enz.).....	f	37 000
Hoofdkantoor.		
11. Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f	305 000
12. Verdere uitgaven.....		56 000
		361 000
Plaatselijke opname op Java.		
13. Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f	141 000
14. Verdere uitgaven.....		33 000
		174 000
Plaatselijke opname op de Buitengewesten.		
15. Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f	395 000
16. Verdere uitgaven.....		194 000
		589 000
Aanleg lijnen.		
Aanleg der lijn in Zuid-Sumatra.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....	f	600 000
Verdere uitgaven.....		3 840 000
Aanleg der lijn Moeara Enim—Lahat.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....		80 000
Verdere uitgaven.....		1 170 000
Aanleg der lijn Toeloengagoeng—Trenggalek—Toegoe.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....		29 000
Verdere uitgaven.....		297 000
Aanleg der lijn Tjiteureup—Madjalaja.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....		25 000
Verdere uitgaven.....		407 000
Aanleg lijnen in Noord—Cheribon.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....		50 000
Verdere uitgaven.....		1 238 000
Aanleg der lijn Sibolga—Batang Toroe—Padang—Sidempoean.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....		80 000
Verdere uitgaven.....		1 087 000
Aanleg lijnen in Zuid—West—Celebes.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....		180 000
Verdere uitgaven.....		2 000 000
Aanleg der lijn Moeara—Kalaban naar Moeara ter Sumatra's Westkust.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....		100 000
Verdere uitgaven.....		2 150 000
		13 283 000
		14 444 000
D. UITBREIDING VAN IN BEDRIJF ZIJNDE LIJNEN.		
Hoofd (bezoldiging, reis- en verblijfkosten, enz.).....		17 000
Afdeeling Beheer.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.....	f	60 000
Verdere uitgaven.....		5 000
	f	65 000

O M S C H R I J V I N G.		Geraamd voor 1921.
Bouwkundig kantoor.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f 50 000	
Verdere uitgaven	4 000	
		f 54 000
Afdeeling Uitbreiding.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f 40 000	
Verdere uitgaven.....	5 000	
	f 45 000	
Bij: aandeel in de kosten van het Hoofdkantoor van den dienst van Weg en Werken, alsmede van Tractie en Materieel	257 000	
		302 000
Uitvoering der uitbreidingswerken.		
Staatsspoorwegen op Java.		
Verbetering spoorwegtoestanden Soerabaja.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	f 194 000	
Verdere uitgaven.....	2 100 000	
Verbetering spoorwegtoestanden Batavia—Tandjong-Priok.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	263 000	
Verdere uitgaven.....	2 237 000	
Aanleg rangeer- en havenemplacement te Tjilatjap.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	22 000	
Verdere uitgaven.....	169 000	
Verbetering spoorwegtoestanden Bandoeng.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	} 2 000 000	
Verdere uitgaven.....	}	
Spoorverdubbelingen.		
Bezoldigingen, vergoedingen, enz.	140 000	
Verdere uitgaven.....	2 050 000	
Bij: aandeel in de kosten van den dienst op de lijnen van de afdeelingen Weg en Werken, Tractie en Materieel en Beweging en Handelszaken..	24 698 000	
Tramwegen op Java en bedrijf Buitengewesten.		
Aandeel in de kosten van tramwegen op Java en bedrijf Buitengewesten.		
Centraalkantoor Dienst Eenvoudige Lijnen.....	81 000	
Tramwegen op Java.....	563 000	
Staatsspoorweg ter Sumatra's Westkust.....	2 303 000	
Zuid-Sumatra Staatstramwegen	656 000	
Atjeh-tram.....	263 000	
		37 742 000
		f 38 180 000
Deelname in eene N.V. tot bouw en exploitatie van een hotel te Weltevreden.		500 000
" " " " " " " " " " " " " " " " Palembang..		125 000
Koopsom van den spoorweg Batavia—Buitenzorg.....		Memorie. 8 500 000
Waarvan ten laste van Hoofdstuk I.....	f 34 807 000	
" " " " " " " " " " " " " " " " II.....	28 120 000	
		f 62 927 000

De Kapitaalsuitgaven — met uitzondering van die voor opneming en aanleg van nieuwe lijnen ad f 14 444 000 en die voor herziening van bezoldigingen ad f 151 000 — zijn voor 1921 begroot op f 48 483 000 tegen f 24 151 000 voor 1920.

Een vergelijkend overzicht van die ramingen geeft het volgende staatje:

	1920	1921
1. Aandeel in de algemeene uitgaven en in de kosten van den Administratie- ven Dienst	f 749 000	f 889 000 ⁽¹⁾
Staatsspoorwegen op Java.		
2. Bouw van en toezicht op bruggen	242 000	289 000 ⁽²⁾
3. Uitgaven voor het hoofd en voor het hoofdkantoor van uitbreiding van in bedrijf zijnde lijnen	391 000	438 000 ⁽³⁾
4. Verbetering der spoorwegtoestanden te Soerabaja in verband met den havenaanleg aldaar	3 357 000	2 294 000 ⁽⁴⁾
5. Verbetering der spoorwegtoestanden in en om Batavia en Tandjong- Priok	3 650 000	2 500 000 ⁽⁴⁾
6. Uitbreiding van het haven- en rangeeremplacement te Tjilatjaphaven..	425 000	191 000 ⁽⁵⁾

	1920	1921
7. Verbetering spoorwegtoestanden Djocja	120 000	—
8. Uitbreiding emplacement Probolinggo	409 000	—
9. Werken tot verbetering van goederenemplacement en los- en laad- plaatsen te Bandoeng	301 000	—
10. Spoorverdubbelingen	2 617 000	2 190 000 (6)
11. Verbetering signalen	530 000	535 000 (7)
12. Verwisseling van den bovenbouw der lijnen tegen één van zwaar- der type	240 000	1 650 000 (8)
13. Uitbreiding rollend materieel	4 606 000	17 753 000 (9)
14. Uitbreiding der werktuigelijke inrichtingen van de werkplaatsen en op de lijnen (depôts)	214 000	316 000 (10)
15. Aanschaffing van kolentransporteurs	584 000	—
16. Verbetering spoorwegtoestanden Malang	—	57 000 (11)
17. Bijspannen van trein- telegraaf- en telefoonlijnen en aanbrengen van kloksignalen	—	374 000 (12)
18. Verdere uitbreiding van in bedrijf zijnde lijnen	3 513 000	4 013 000 (13)

Tramwegen op Java en bedrijf
buitengewesten.

19. Verbetering spoorwegtoestanden Emmahaven	225 000	250 000 (14)
20. Verwisseling van den bovenbouw der tramlijnen tegen een van zwaar- der type	—	137 000 (15)
21. Verbetering en uitbreiding der werkplaatsen te Padang en Padang- Pandjang	—	100 000 (16)
22. Uitbreiding rollend materieel op SWK.	400 000	1 263 000 (17)
23. „ „ „ Atjehtram	47 000	76 000 (18)
24. „ „ „ tramwegen Java	200 000	285 000 (19)
25. „ „ „ Zuid-Sumatra	135 000	136 000 (20)
26. Verdere uitbreiding van in bedrijf zijnde lijnen	946 000	1 622 000 (21)
27. Deelname in eene N.V. tot bouw en exploitatie van een hotel te Welte- vreden	250 000	500 000 (22)
28. Deelname in eene N.V. tot bouw en exploitatie van een hotel te Palembang	—	125 000 (23)
29. Deelname in eene N.V. tot bouw en exploitatie van een hotel te Ma- kassar	—	Memorie (24)
30. Wijziging en verbetering van de spoorwegtoestanden te Ban- doeng	—	2 000 000 (25)
31. Koopsom van den spoorweg Batavia—Buitenzorg	—	8 500 000 (26)

f 24 151 000

f 48 483 000

(1) Het aandeel van de kapitaalrekening en de algemeene uitgaven enz. is voor 1921 hooger geraamd als gevolg van de vermeerdering dier uitgaven enz. (zie voor de toelichtingen aldaar) alsmede van de hogere raming der kapitaalsuitgaven.

(2) De raming van dezen post, met inbegrip van het naar de bedrijfsuitgaven overgeschreven aandeel ad f 806 000 bedraagt f 1 095 000 of f 607 000 meer dan die van 1920. Van het geraamd bedrag blijft f 289 000 ten laste van de Kapitaalsuitgaven of f 47 000 meer dan in 1920. De hogere raming houdt voornamelijk verband met de omstandigheid, dat op het personeel, voor zoover dit werkzaam was bij de werken van andere diensten en tot dusver ook op die werken verantwoord werd, thans is gerekend bij den dienst van het Bruggenbureau. Voorts zijn meerdere fondsen moeten worden uitgetrokken voor de verwisseling der bruggen in de lijn Malang—Blitar en voor de bruggen over de Serajoe, Bogowonto en Tjitandoej.

(3) De vermeerdering is het gevolg van noodzakelijk gebleken personeelsuitbreiding (zie de toelichtingen op den personeelstaat) en de overschrijving van een grooter

aandeel in de kosten van de hoofdkantoren van de diensten van weg en werken en tractie en materieel.

(4) Zooals in de toelichting tot de overeenkomstige posten bij de begrooting voor 1920 werd medegedeeld, is van de voor de werken ter verbetering van de spoorweg toestanden te Soerabaja geraamde som van *f* 9 733 000 verwerkt tot ultimo 1919 .. *f* 5 962 000 en zal in 1920 vermoedelijk verwerkt worden 3 357 000

9 319 000

zoodat nog onverwerkt zou blijven *f* 414 000 terwijl van de voor de verbetering der spoorwegtoestanden in en om Batavia en Tandjong-Priok geraamde som van 14 488 000 is verwerkt tot ultimo 1919 .. *f* 10 719 000 terwijl vermoedelijk in 1920 zal worden verwerkt 3 650 000

14 369 000

zoodat nog onverwerkt zou blijven *f* 119 000

Intusschen is gebleken dat, eendeels door de buiten gewone stijging van materiaalprijzen en loonen en ander deels door de toevoeging van onderscheidene werken van meer en minder belang aan het oorspronkelijk ontwerp de aanvankelijk geraamde kosten geheel onvoldoende zijn alleen de bovenbouw-materialen en overige ijzerconstructies zullen voor Soerabaja ongeveer *f* 3 000 000 en voor Batavia ongeveer *f* 6 000 000 meer kosten dan waarom in de oorspronkelijke ramingen was gerekend.

Een overzicht van de vermoedelijk nog uit te geven bedragen, volgens de grondprijzen en ontwerpen waarvan mede thans rekening behoort te worden gehouden, is bij den dienst der S.S. en Tr. in bewerking en zal bij de volgende begrooting nader worden toegelicht. Intusschen zijn, ten einde de uitvoering ook in 1921 met den vereischten spoed te kunnen voortzetten, op deze begrooting weder posten van *f* 2 294 000 voor de werken te Soerabaja en *f* 2 500 000 voor die te Batavia uitgetrokken.

(5) Voor 1921 is voor de voltooiing van dit uitbreidingswerk gerekend op de tweede en laatste termijn *f* 191 000.

(6) Voor 1921 is gerekend op *f* 300 000 voor de voltooiing van de verdubbeling van het lijnvak Meester Cornelis—Tjikampek, welke geacht wordt in dat jaar gereed te komen, zoomede op de voortzetting van de spoorverdubbeling der lijnvakken Padalarang—Tjitjalengka en Krian—Kertosono, waarvoor bij deze begrooting onderscheidenlijk zijn uitgetrokken *f* 240 000 en *f* 1 650 000 (zie ook pag. 107 der memorie van toelichting tot de begrooting voor 1920).

(7) Voor verbetering van de signaalinrichtingen zal in 1921 *f* 535 000 noodig zijn, ook in verband met het aanleggen van signalen op nieuwe en bestaande groote emplacementen.

(8) Het hooge bedrag voor 1921 geraamd voor verwezenlijking van den bovenbouw der lijnen op Java tegen een van zwaarder type is voornamelijk noodig om een begin te kunnen maken met de verzwaring der lijnen Poerwokarta—Padalarang, Tjitjalengka—Bandjar en Bangil—Malang, welke verzwaring noodzakelijk is door het bezigen op die lijnen van zwaarder berglijnmachines. Gerekend wordt op de aanschaffing van 75 K.M. spoor in ra No. 8 à *f* 0.13 per K.G. ijzerenbovenbouw. Van het aan

gevraagde bedrag ad *f* 1 650 000 komt *f* 1 570 000 ten laste van Hoofdstuk I voor in Nederland te eischen goederen en *f* 80 000 ten laste van Hoofdstuk II.

(9) Het hooge bedrag voor uitbreiding van rollend materieel op Java aangevraagd, houdt verband met het nijpend tekort aan locomotieven zoowel als aan voertuigen, dat gedurende de jaren 1915 tot en met 1919 bij den dienst der Staatsspoorwegen is ontstaan, welk tekort weer een gevolg is van de abnormale omstandigheden, waardoor men genoodzaakt was, zich bij het opmaken van de eischen voor genoemde jaren tot het allernoodzakelijkste te beperken. Zoo werd zelfs ten behoeve van het dienstjaar 1918 in het geheel geen rollend materieel aangevraagd, omdat zelfs van de bestellingen van de drie vorige jaren nog geen uitvoering was te verwachten. Werd bij de indiening van de begrooting voor 1920 de verwachting uitgesproken, dat in dat jaar het tekort zou zijn opgeheven, dit zal wel hopelijk voor een goed deel het geval zijn wat betreft de uitvoering van de bestellingen van vorige jaren, doch thans is gebleken, dat daarmee nog geenszins in de behoeften van aanvulling van het materieelpark geheel is voorzien. Gedurende de laatste jaren heeft men onder meer tot het supprimeeren van een steeds grooter wordend aantal reizigerstreinen zijn toevlucht moeten nemen. Het spreekt vanzelf dat zoo spoedig mogelijk aan zoodanige noodmaatregelen een eind moet komen, terwijl bovendien nog belangrijke aanvulling noodig is om aan den steeds grooter wordenden toevloed van reizigers en goederen het hoofd te kunnen bieden. Waar overigens in de eerstvolgende jaren niet te verwachten is, dat merkbaar lagere prijzen dan de thans geldende — welke gemiddeld de dubbele zijn van die waarop bij overige begrootingen is gerekend — zullen kunnen worden bedongen, is het zeer ongewenscht de voorziening in de dringende behoefte aan rollend materieel uit te stellen of in langzamer tempo te doen plaats hebben. Van het aangevraagd bedrag van *f* 17 753 000 komt *f* 15 680 000 ten laste van het Hoofdstuk I, waarvan ongeveer de helft besteed zal worden voor aanschaffing van locomotieven en de andere helft voor aanschaffing van rijtuigen en wagens.

(10) Voor de werktuigelijke inrichtingen van de werkplaatsen op Java is voor 1921 uitgetrokken *f* 260 000 tegenover *f* 214 000 in 1920.

Het aangevraagde bedrag zal worden besteed voor eene dringend noodig geachte moderniseering en uitbreiding dier werktuigelijke inrichtingen voornamelijk als gevolg van de uitbreiding van het locomotief- en voertuigpark alsmede van de verkorting van den arbeidsduur, waarbij verder is gerekend op het volledig in bedrijf brengen van de werkplaats te Manggarai.

Voor de werktuigelijke inrichtingen op de lijnen (depôts) is voor 1921 een bedrag van *f* 55 000 noodig, hoofdzakelijk mede als gevolg van de uitbreiding van het locomotief- en voertuigpark, alsmede van het zwaarder onderhoud van het materieel door enorme vervoerstoename en verder van het in gebruik nemen van grootere machines en moderner ingerichte rijtuigen en wagens.

(11) De spoorwegtoestanden te Malang voldoen niet meer aan de te stellen eischen; vooral het goederenvervoer kan niet behoorlijk meer worden bediend. Ter verbetering zal te Malang-Kotta-Lama een ruime rangeergelegenheid worden gebouwd, met nieuwe goederenloods, los- en laadsporen en nieuw locomotiefdepôt, terwijl het

veel te kleine halte-gebouw zal worden vervangen door een behoorlijk en goed ingericht station.

De totaal kosten worden geraamd op: f 750 000 te werken in 2½ jaar.

Als eerste post wordt aangevraagd een bedrag van f 57 000.

(12) De toenemende treindichtheid en de hogere eischen, welke gesteld worden ten aanzien van de beveiliging van den loop der treinen en de bevordering van de regelmatigheid daarvan maken het dringend noodig aan het telegraaf- en telefoonnet eenige uitbreiding te geven en voorts kloksignalen aan te brengen bij de bewaakte overwegen op eenige trajecten met belangrijk treinverkeer. Hiervoor wordt voor 1921 een bedrag van f 374 000 noodig geacht.

(13) Voor verdere uitbreiding van in bedrijf zijnde lijnen op Java wordt f 4 013 000 noodig geacht of f 500 000 meer dan in 1920. Uit dezen post zullen behalve de uitgaven voor de gewone jaarlijksche uitbreiding worden bestreden de uitgaven voor de voortzetting van den bouw van eene nieuwe locomotiefloods te Meester-Cornelis en van een magazijn aldaar.

(14) Ten einde dit werk, waarmede in 1920 een aanvang wordt gemaakt, te kunnen voortzetten, wordt voor 1921 een bedrag van f 250 000 noodig geacht.

(15) Voor de noodig gebleken verwisseling van bovenbouw (o.a. vernieuwing van rails) van een gedeelte van de lijn Babat—Djombang.

(16) Voor de uitbreiding van de bestaande werkplaatsen te Padang en Padang-Pandjang zoowel wat de gebouwen als de werktuigelijke inrichting betreft, aangezien de capaciteit in verband met de door den dienst gestelde eischen te klein is gebleken.

(17) In verband met de toeneming van het vervoer en met de groote stijging der materiaalprijzen wordt voor S.W.K. voor uitbreiding van het rollend materieel een bedrag van f 1 263 000 noodig geoordeeld. In dit bedrag is begrepen een som van f 985 000 voor in Nederland aan te schaffen goederen.

(18) Voor het monteeren en aanmaken der houtwerken van uit Nederland te verwachten wagens, alsmede voor het aanbrengen van verschillende wijzigingen en kleine verbeteringen aan het voertuigpark is een bedrag van f 76 000 uitgetrokken.

(19) In verband met de uitbreiding van het net en met de toename van het verkeer, wordt voor de tramwegen op Java voor de uitbreiding van het rollend materieel voor 1921 een bedrag van f 285 000 noodig geacht.

(20) Voor de Zuid-Sumatra Staatstramwegen wordt voor 1921 voor de uitbreiding van het rollend materieel een bedrag van f 136 000 voldoende geoordeeld.

(21) Voor verdere uitbreiding van in bedrijf zijnde lijnen bij de tramwegen wordt f 1 622 000 noodig geacht of f 676 000 meer dan in 1920. Gerekend is op de voortzetting van het werk „uitbreiding van de elektrische centrale” te Kampong Doerian.

Overigens bevat deze post de uitgaven voor de gewone jaarlijksche uitbreiding, waarbij met de hooge materiaalprijzen is rekening gehouden.

(22) Tweede termijn wegens deelname aan de op te richten naamlooze vennootschap, waarvoor in totaal f 1 000 000 zal worden bijgedragen.

(23) De hoteltoestanden, welke te Batavia aan de groote transportlichamen, met name de Staatsspoorwegen,

de Koninklijke Paketvaart Maatschappij, de Rotterdamse Lloyd, de Maatschappij „Nederland” en de Java-China-Japan-Lijn, aanleiding hebben gegeven zich de belangen van het reizend publiek aan te trekken en gezamenlijk een hotel te bouwen, heerschen in ongeveer dezelfde mate te Palembang en Makasser.

De transportlichamen, welke in de allereerste plaats de belangen van het reizend publiek in die havensteden dienen te behartigen, nl. de S.S. en de K.P.M., zijn tot de overtuiging gekomen, dat alleen door samenwerking ook de hoteltoestanden aldaar afdoende verbeterd kunnen worden.

Evenals zulks te Batavia is geschied, (vgl. de 1ste Algemeene aanvullingsbegrooting 1920) voor het op te richten Daendels-hotel, waren ook voor de te Palembang en Makasser te bouwen hotels naamlooze vennootschappen te vormen.

De K.P.M. is genegen om in een naaml. vennootschap voor den bouw van een hotel te Palembang voor f 125 000 deel te nemen, indien het Land (dienst der S.S.T.) daartoe voor een gelijk bedrag bereid is. Voor de oprichting van het hotel kan de beschikking worden verkregen over een ruim terrein gelegen in het gezondste gedeelte van Palembang, Talang Semoet genaamd, alwaar een geheel nieuwe Europeesche wijk is ontworpen en gedeeltelijk in uitvoering is. De kosten voor dit hotel, die van inrichting medegerekend, zullen naar schatting f 500 000 bedragen, welk bedrag voor de helft zal zijn te vinden uit een hypotheek. Wijl met den bouw daarvan ten hoogste 2 jaren zijn gemoeid, is voor het jaar 1921 te rekenen op de volle bijdrage (f 125 000) van het Land (Staatsspoor- en tramwegen).

Naar de mogelijkheid van de oprichting op eene geschikte plaats van een hotel te Makasser is van wegen den dienst der Staatsspoor- en tramwegen een onderzoek ingesteld, dat echter nog niet ver genoeg is gevorderd om een eenigszins betrouwbare raming van kosten te maken en daarvoor een bepaald bedrag bij de begrooting uit te trekken. Derhalve is voor deelname in een naamlooze vennootschap tot het bouwen en exploiteeren van een hotel te Makasser de post voorloopig Pro Memorie uitgetrokken.

Intusschen verklaarde zich de Koninklijke Paketvaart Maatschappij reeds bereid om ook in den bouw en de exploitatie van een hotel te Makasser deel te nemen.

(24) Van het totaal geraamde bedrag ad f 8 000 000 zou in 1920 f 1 000 000 worden verwerkt (zie de Memorie van Toelichting tot de 2de aanvullingsbegrooting voor dat jaar) terwijl voor 1921 ware te rekenen op f 2 000 000, zoodat voor volgende jaren nog f 5 000 000 ter verwerking overblijft.

(25) Ingevolge artikel 8 van de onder dagteekening van 30 Januari 1913 met de Nederlandsch-Indische Spoorweg-Maatschappij gesloten overeenkomst betreffende de overname door het Land van de lijn Batavia—Buitenzorg, moet de koopsom, bedragende f 8 500 000, uiterlijk worden betaald acht jaar na de dagteekening van de wet, waarbij die overeenkomst zou worden bekrachtigd. Deze bekrachtiging heeft plaats gehad bij art. 1 van de wet van 20 Juni 1913 (Nederlandsch Staatsblad No. 285, Indisch Staatsblad No. 469), zoodat de betaling uiterlijk op 20 Juni 1921 zal moeten geschieden.

Opname en aanleg van nieuwe lijnen.

In 1920 werd voor opname en aanleg exclusief de onder-
volgende aanleglijnen een bedrag geraamd van f 800 000
terwijl voor 1921 f 1 161 000 noodig wordt geacht.

Het meerdere voor 1921 geraamd bedrag van f 361 000
is een gevolg van uitbreiding van de werkzaamheden in
de buitengewesten.

Voor de uitvoering van aanlegwerken zijn tegenover
de raming van 1920 voor 1921 de volgende bedragen be-
groot:

Spoorlijnen.	1920.	1921.
Zuid-Sumatra	f 3 650 000	f 4 440 000 (1)
Moeara-Enim—Lahat	2 200 000	1 250 000 (2)
Moeara Kalaban—Moearo	300 000	2 250 000 (3)
Tramlijnen.		
Rogodjampi—Kalisetail	416 000	—
Djatinangor—Tjitali	314 000	—
Bandoeng—Kopo	783 000	—
Toeloengagoeng—Treggalek—Toegoe	1 167 000	326 000 (4)
Soemoroto—Badegan en Ponorogo—Slahoeng	466 000	—
Zuid-West Celebes tramlijnen	1 500 000	2 180 000 (5)
Tjiteureup—Madjalaja	300 000	432 000 (6)
Tramlijnen in Noord-Cheribon	100 000	1 288 000 (7)
Sibolga—Batang Toroe—Padang Sidempoean	600 000	1 117 000 (8)
	f 11 796 000	f 13 283 000

(1) Ook in 1921 zal met drie secties worden doorge-
werkt.

Het is hier de plaats om te vermelden, dat de kosten
van den aanleg in Zuid-Sumatra aanzienlijk hooger zullen
worden dan het oorspronkelijk geraamde bedrag.

Analoge invloeden als voor de lijn Cheribon—Kroja
aanleiding gaven tot overschrijding, welke invloeden
zijn beschreven op bldz. 9 en 10 van het jaarverslag van
de Staatsspoor- en tramwegen van 1917 eerste deel, deden
zich ook hier en ten deele in veel sterkere mate, gelden.
In steeds stijgende mate worden alle kosten hooger, zoo
wel van de materialen als van de arbeidsloonen. Laas-
de onzekerheid, hoe zich deze toestanden verder ontwik-
kelen, thans geene nauwkeurige raming toe, ook het feit
dat het definitieve tracé van het verbindingstuk tusschen
de Lampongs en Palembang eerst onlangs kon worden
vastgesteld, maakt dat ook thans nog niet anders dan
eene globale raming van de totale kosten kan worden
gegeven. Daaruit valt intusschen reeds af te leiden, dat
eene overschrijding van f 15 000 000 boven het oorspron-
kelijk geraamde bedrag van f 32 850 000 voor het net van
rond 450 K.M. waarschijnlijk is.

Van het voor dezen aanleg herziene bedrag der raming
van f 47 850 000 werd tot en met 1920 op de begrooting
gebracht f 30 470 000 zoodat op het einde van dit jaar nog
onverwerkt zal zijn een bedrag van f 17 380 000. Even-
als in 1920 met drie secties werkende is voor bezoldigin-
gen een gelijk bedrag uitgetrokken als in dat jaar; het
voor 1921 meer aangevraagde bedrag betreft de verder
uitgaven.

(2) Overeenkomstig het voornemen zal de lijn in aan-
neming worden gebouwd. Het opmaken van het beste
heeft langer geduurd dan verwacht werd wegens gebre-
aan personeel en de belangrijke omleggingen, die bij de
hooge waterstanden in begin 1919 noodig bleken. Intus-

schen heeft onlangs de aanbesteding der grond- en kunstwerken plaats gehad, met vrij gunstig resultaat. De uitvoering van die werken was geraamd op *f* 2 300 000, terwijl de laagste inschrijving, waarbij aan alle eischen werd voldaan, bedroeg *f* 2 638 000.

Reeds te voren was gebleken dat de lijn in haar geheel aanzienlijk meer zal kosten dan de raming van *f* 3 154 400 die is opgemaakt naar de in Zuid-Sumatra in 1916 nog geldende prijzen, waarbij de prijzen der materialen van vreemden oorsprong slechts twintig procent hooger waren berekend dan zij voor den oorlog bedroegen.

De thans herziene raming, waarbij met de tegenwoordige prijzen is rekening gehouden, wijst een eindcijfer aan van *f* 5 000 000. In 1919 en 1920 zijn als eerste en tweede termijn voor dezen aanleg opgebracht *f* 300 000 en *f* 2 200 000, zoodat op het einde van laatstgenoemd jaar van het bedrag der herziene raming nog zal overblijven *f* 2 500 000 waarvan de helft in 1921 zal worden verwerkt.

(3) Het voor 1920 aangevraagde bedrag van *f* 300 000 was bestemd om reeds in dat jaar na de gereedkoming van het ontwerp, een aanvang te kunnen maken met de voorbereidende werkzaamheden. Verwacht wordt dat de aanschaffing van alle voor deze lijn benodigde magazijnsgoederen geheel in 1921 zal plaats hebben. In verband hiermede is op deze begrooting gerekend op een bedrag van *f* 2 250 000.

(4) Voor 1921 is voor de voltooiing van deze lijn het restant crediet ad *f* 326 000 uitgetrokken.

(5) Toen besloten werd om in Zuid-West-Celebes den aanleg ter hand te nemen van de lijnen Makasser—Takalar en Makasser—Maros werd reeds dadelijk beoogd eene volledige verbinding tusschen Makasser en Sinkang tot stand te brengen als eerste lijn van een later eventueel uit te breiden aaneengesloten spoor- en tramweg-net. (Zie de memorie van toelichting tot het ontwerp wijziging en verhooging der begrooting voor 1919 ten behoeve van den aanleg van tramwegen — Volksraad Zitting 1918 I gedrukt stuk No. 5 B —).

Dat daarbij Maros als voorloopig eindpunt werd voorgesteld, was slechts een gevolg van de onzekerheid, waarin men nog verkeerde ten aanzien van de algemeene richting van het tracé voorbij Maros. Thans is het terreinonderzoek zoover gevorderd, dat de richting van het tracé tot Tanete bepaald, en van dat stuk een uitgewerkt voorontwerp gereed is.

Ten einde aan de hand van een zoo gunstig mogelijk werkplan met eene redelijke mate van voortgang ononderbroken den aanleg te kunnen voortzetten, is het noodig, om reeds in 1921 het gedeelte Maros—Tanete ter hand te kunnen nemen.

Hoewel het vroeger genoemde bedrag van *f* 3 000 000 van de oorspronkelijke begrooting der lijn Takalar—Maros waarschijnlijk niet toereikend zal blijken te zijn voor den aanleg daarvan, als gevolg van het destijds niet verwachte zich gestand houden van de hooge loonen en materiaalprijzen, bedragen die voor een gedeelte zelfs in de laatste jaren zich nog langs eene stijgende lijn bewogen, is het toch niet wenschelijk om op even onzekeren grondslag thans eene andere raming te maken. Voor de verlenging naar Tanete is, zooals van zelf spreekt, de begrooting opgemaakt aan de hand van den loonstandaard en de eenheidsprijzen van 1919.

Bij gebruikmaking van nieuwe rails maar oud rollend materieel wordt dan voor den aanleg der lijn van Maros

naar Tanete — welke eene lengte van rond 50 K.M. zal verkrijgen — een bedrag geraamd van f 3 950 000. De totale aanlegkosten van de lijn Takalar—Makassar—Maros—Tanete worden daardoor geraamd op f 6 950 000.

Voor den betrekkelijken begrotingspost „Zuid-West-Celebestramlijnen” werd aangevraagd voor 1919 f 600 000 en voor 1920 f 1 500 000 terwijl voor 1921 mede in verband met de verlenging naar Tanete wordt noodig geacht f 2 180 000, zoodat voor latere jaren nog f 2 670 000 te verwerken blijft.

(6) Deze lijn wordt geacht in 1921 gereed te komen, zoodat thans het restant crediet ad f 432 000 is uitgetrokken.

(7) Het van het totaal crediet van f 1 950 000 voor 1920 aangevraagde bedrag van f 100 000 was bestemd om in dat jaar met de voorbereidende werkzaamheden een aanvang te kunnen maken. Voor 1921 zijn alle magazijns-goederen opgebracht en een deel der verdere uitgaven. Voor de voltooiing van deze lijnen zal dan na 1921 nog overblijven een restant van f 562 000.

(8) Van deze lijn, waarvoor bij de begrooting van 1920 een bedrag van f 600 000 is aangevraagd, bestond nog slechts een voorontwerp van de Tapanoeli Maatschappij dat in menig opzicht herziening behoeft. In verband daarmee wordt gerekend dat van het restant crediet bedragende f 8 400 000 in 1921 f 1 117 000 zal kunnen worden verwerkt.

In het gezamenlijk bedrag der kapitaalsuitgaven is begrepen een bedrag aan bezoldigingen, toelagen, reis- en verblijfkosten volgens onderstaande opgave.

Rangen.	Maandelijke bezoldiging.	Bouwen en bruggentoezicht.		Opname en aanleg.		Uitbreiding van in bedrijf zijnde lijnen.		Te zamen.				1921.	
		1921.		1921.		1921.		1921.		1920.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Hoofden van dienstvakken	f 1 200	1	f 14 400	2	f 28 800	1	f 14 400	4	f 57 600	4	f 57 600		
Afdeelingshoofden.....	1 000			2	24 000	(a) 2	24 000	(a) 4	48 000	4	48 000		
Gegradueerd ambtenaar	350	10	42 000	67	281 400	(a) 19	79 800	(a) 96	403 200	81	340 200	f (1) 63 000	
Hoofdboekhouder	500			1	6 000			1	6 000	1	6 000		
Magazijnmeester	400			2	9 600			2	9 600	1	4 800	(2) 4 800	
Bouwkundige	475	3	17 100	20	114 000	9	51 300	32	182 400	20	114 000	(3) 68 400	
Hoofdconstructeur	475					1	5 700	1	5 700			(4) 5 700	
Werktuigkundige	475			1	5 700			1	5 700	1	5 700		
Hoofdmonteur	475							Memorie.	Memorie.				
Hoofdkantoorhoofd	400	1	4 800	3	14 400			4	19 200	2	9 600	(5) 9 600	
Technisch-hoofdkantoorhoofd	475	1	5 700					1	5 700	1	5 700		
Electrotechnisch ambtenaar te werk gesteld van den dienst van Waterkracht en Electriciteit.....	400					2	9 600	2	9 600	2	9 600		
Hoofdcommies	350	1	4 200	8	33 600	3	12 600	12	50 400	6	25 200	(6) 25 200	
Technisch hoofdcommies	250			5	15 000	1	3 000	6	18 000	8	24 000		f (7) 6 000
Archivaris	200			2	4 800			2	4 800	2	4 800		
Werkmeester.....	250			3	9 000			3	9 000	3	9 000		
Monteur 1e klasse	250			1	3 000			1	3 000	1	3 000		
Opzichter 1e klasse	250	10	30 000	76	228 000	33	99 000	119	357 000	105	315 000	(8) 42 000	
Teekenaar-constructeur	250					2	6 000	2	6 000	1	3 000	(9) 3 000	
Opzichter Machinist	350			2	8 400			2	8 400	2	8 400		
Commies	150	7	12 600	29	52 200	14	25 200	50	90 000	40	72 000	(10) 18 000	
Technisch commies.....	125	1	1 500	1	1 500	1	1 500	3	4 500	3	4 500		

(a) Waarvan één tewerkgesteld van den dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

Rangen.	Maandelijke bezoldiging.	Bouwen en bruggen-toezicht.		Opname en aanleg.		Uitbreiding van in bedrijf zijnde lijnen.		Te zamen.				1921.	
		1921.		1921.		1921.		1921.		1920.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
Teekenaar 1e kl.	f 125	2	f 3 000	5	f 7 500	3	f 4 500	10	f 15 000	10	f 15 000		
Opzichter werkplaats..	125			2	3 000			2	3 000	1	1 500	f (13) 1 500	
Fonteur 2e kl.	125			2	3 000			2	3 000	2	3 000		
Magazijnbewaarder 1e kl.	175			1	2 100			1	2 100	1	2 100		
Machinist 1e kl.	125			2	3 000			2	3 000	1	1 500	(12) 1 500	
Opzichter 2e klasse....	125	22	33 000	73	109 500	67	100 500	162	243 000	156	234 000	(13) 9 000	
Opnemer 1e klasse....	200			11	26 400			11	26 400	6	14 400	(14) 12 000	
Opnemer 2e klasse....	125			12	18 000			12	18 000	12	18 000		
Administratief en vak-kundig minder personeel en schrijffloonen.			80 600		376 300		124 000		580 900		441 500	(15) 139 400	
Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen en toelagen.....			105 700		484 000		183 700		773 400		697 500	(16) 75 900	
Reis- en verblijfkosten.			37 400		149 800		41 200		228 400		199 400	(17) 29 000	
Totaal.....			f 392 000		f 2 022 000		f 786 000		f 3 200 000		f 2 698 000	f 508 000	f 6 000
												f 502 000	

(1) Ten einde verzekerd te zijn van eene goede uitvoering der vele nieuwe werken.

(2) Voor het beheer van de in Z.W. Celebes voor den aanleg van tramlijnen aangevoerde goederen.

(3) In verband met de vele uit te voeren groote werken.

(4) Voor het beheer van de teekenaafdeeling op het hoofdkantoor van den dienst van uitbreiding en bouwkundige zaken.

(5) Voor den dienst van lijnaanleg en wel ten behoeve van de groote aanlegkantoren in Zuid-Sumatra en te Bandoeng.

(6) In verband met de toenemende werkzaamheden op de bestaande kantoren van aanleg en uitbreiding en ten behoeve van de kantoren van nieuwe aanleglijnen.

(7) De ten vorige jare aangevraagde vermeerdering van deze ambtenaren met 7 kan voor 1921 met twee worden verminderd.

(8) In verband met de uit te voeren meerdere werken.

(9) Voor den dienst van uitbreiding en bouwkundige zaken in verband met de gebleken behoefte.

(10) Om de redenen vermeld in noot (6).

(11) In verband met de gebleken behoefte.

(12) Ten behoeve van den aanlegdienst.

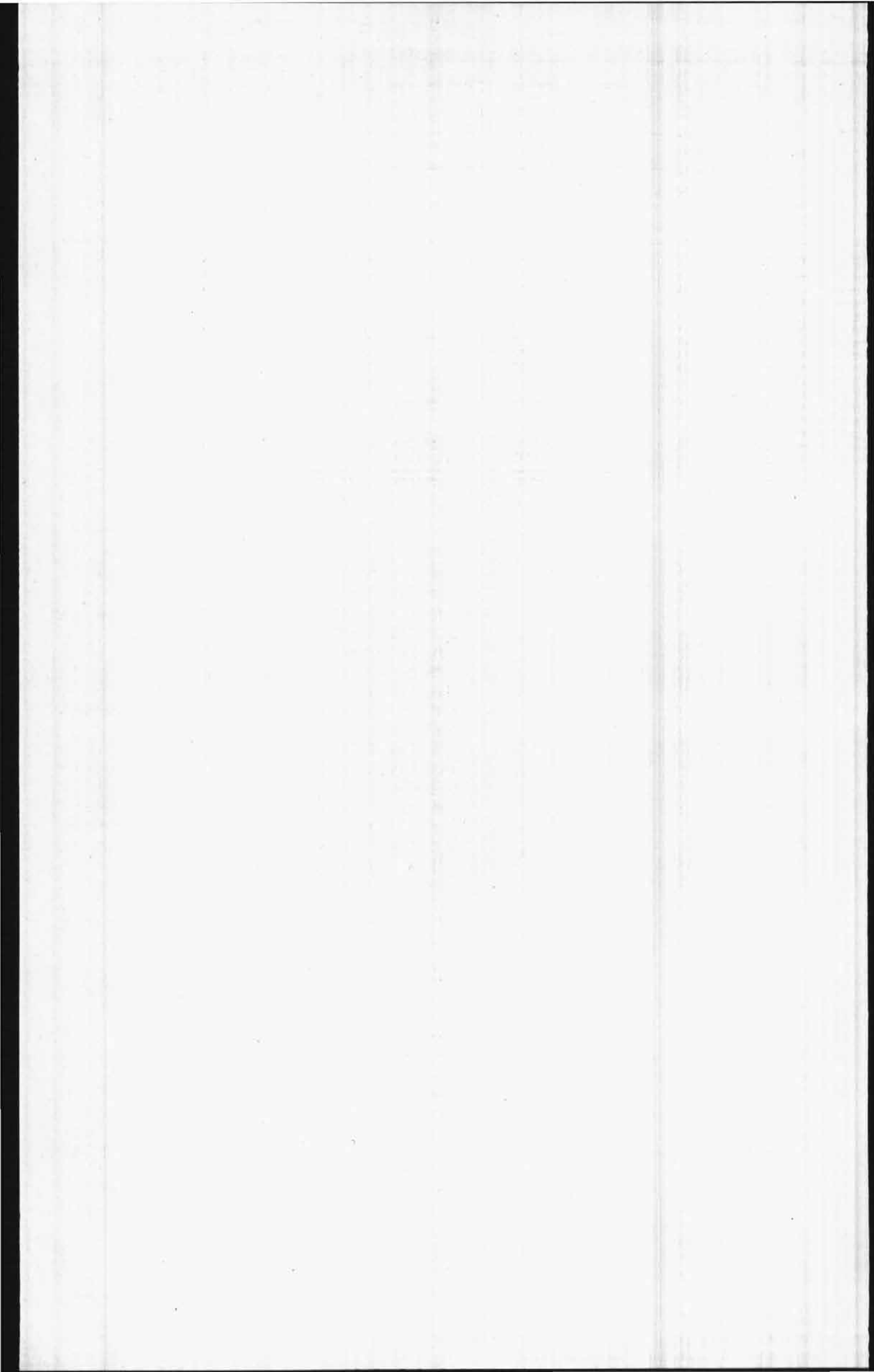
(13) Om dezelfde reden als vermeld in noot (8).

(14) Met het oog op de meerdere uit te voeren terreinopnemingen.

(15) Gevolg eensdeels van de groote behoefte in verband met de uit te voeren meerdere werken, anderdeels van de omstandigheid, dat eenige uitgaven voor personeel welke tot dusver onder de verdere uitgaven werden uitgetrokken naar dezen post zijn overgebracht.

(16) In verband met de aanspraken op verhooging.

(17) Gevolg van de uit te voeren meerdere werken.

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 17.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1921.

DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTSBEDRIJVEN.

UITGAVEN EN ONTVANGSTEN VOOR DE AUTOMOBIEDIENSTEN.

TOELICHTING OP DE ONDER HOOFDSTUK II VAN DE BEGROOTING VAN UITGAVEN EN VAN DE RAMING DER MIDDELEN BEGREPEN POSTEN.

Bedrijfsuitgaven.

Vergelijking tusschen de voor 1921 geraamde en de voor 1920 toegestane uitgaven.

OMSCHRIJVING.	Geraamd voor 1921.		Toegestaan voor 1920.		Meer.		Minder.	
	Personeele uitgaven.	Overige uitgaven.	Personeele uitgaven.	Overige uitgaven.	Personeele uitgaven.	Overige uitgaven.	Personeele uitgaven.	Overige uitgaven.
Automobiëldienst Palembang.								
Personeele uitgaven.....	f 95 000		f 81 000		f 14 000			
Banden.....		f 64 000		f 55 000		f 9 000		
Olie en vet.....		7 000		6 000		1 000		
Carbid.....		1 500		1 500				
Benzine.....		58 000		50 000		8 000		
Onderhoud en herstelling.....		41 000		35 000		6 000		
Verschillende uitgaven.....		(a) 8 500		6 000		2 500		
	f 95 000	f 180 500	f 81 000	f 153 500	f 14 000	f 26 500		
Kosten van invoering eener nieuwe salarisregeling.....	5 000				5 000			
Automobiëldienst Benkoelen.								
Personeele uitgaven.....	f 111 000		f 95 000		f 16 000			
Banden.....		f 92 500		f 85 000		f 7 500		
Olie en vet.....		10 000		9 000		1 000		
Carbid.....		2 300		23 000				
Benzine.....		81 000		74 000		7 000		
Onderhoud en herstelling.....		62 000		57 000		5 000		
Verschillende uitgaven.....		(b) 15 200		13 000		2 200		
	f 111 000	f 263 000	f 95 000	f 240 300	f 16 000	f 22 700		
Kosten van invoering eener nieuwe salarisregeling.....	6 000				6 000			
Automobiëldienst ter Sumatra's Westkust.								
Personeele uitgaven.....	f 145 000		f 136 000		f 9 000			
Banden.....		f 96 000		f 84 000		f 12 000		
Olie en vet.....		10 000		8 500		1 500		
Carbid.....		2 000		2 000				
Benzine.....		85 000		75 000		10 000		
Onderhoud en herstelling.....		71 000		62 500		8 500		
Verschillende uitgaven.....		(c) 14 000		11 000		3 000		
	f 145 000	f 278 000	f 136 000	f 243 000	f 9 000	f 35 000		
Kosten van invoering eener nieuwe salarisregeling.....	7 000				7 000			
Automobiëldienst Java.								
Personeele uitgaven.....	f 152 000		f 120 000		f 32 000			
Banden.....		f 87 000		f 73 000		f 14 000		
Olie en vet.....		9 000		7 400		1 600		
Carbid.....		2 300		2 100		200		
Benzine.....		80 000		68 000		12 000		
Onderhoud en herstelling.....		64 000		55 000		9 000		
Verschillende uitgaven.....		(d) 16 700		13 200		3 500		
	f 152 000	f 259 000	f 120 000	f 218 700	f 32 000	f 40 300		
Kosten van invoering eener nieuwe salarisregeling.....	9 000				9 000			
Nieuwe lijnen.								
Personeele uitgaven.....	f 78 400				f 78 400			
Banden.....		f 46 150				f 46 150		
Olie en vet.....		5 800				5 800		
Carbid.....		1 250				1 250		
Benzine.....		41 900				41 900		
Onderhoud en herstelling.....		33 650				33 650		
Verschillende uitgaven.....		(e) 8 850				8 850		
	f 78 400	f 137 600			f 78 400	f 137 600		
Kosten van invoering eener nieuwe salarisregeling.....	5 000				5 000			
	f 83 400	f 137 600			(1) f 83 400	(2) f 137 600		
Gezamenlijk bedrag der uitgaven volgens de begrooting.....	f 613 400	(f) f 1 117 600	f 432 000	f 855 500	f 181 400	f 262 100		
Vervoersdienst in Korintji.								
Verschillende uitgaven.....		775 000				775 000 (4)		
Totaal.....	f 2 508 000		f 1 287 500		f 1 218 500			

(a) Waarin begrepen f 600 voor kosten van regeeringstelegrammen.

(b) " " " 700 " " " " "

(c) " " " 600 " " " " "

(d) " " " 500 " " " " "

(e) " " " 400 " " " " "

(f) " " " 2800 " " " " "

(1) Zie de toelichtingen bij den staat van personeelsuitgaven.

(2) In verband met de behoefte als gevolg van het in dienst te stellen grooter aantal wagens en op grond van de uitkomsten over 1919.

(3) Op grond van de geraamde behoefte en rekening houdende met de uitkomsten bij de bestaande lijnen.

(4) Zie de Memorie van Toelichting tot de 2e aanvullingsbegrooting voor 1920.

In het gezamenlijk bedrag der uitgaven zijn begrepen de bezoldigingen, toelagen, schrijffloonen, kantoor- en lokaalbehoefte en verdere kosten van algemeen beheer volgens onderstaande opgave.

	Maandelijkse bezoldiging.	1921.		1920.		Meer.	Minder.
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.		
<i>Automobieldienst Palembang.</i>							
Administrateur	f 400	1	f 4 800	1	f 4 800		
Werktuigkundige.....	150	3	5 400	2	3 600	(¹) f 1 800	
Vervoersopzichter.....	200	2	4 800	2	4 800		
Administratief en vakkundig minder personeel en schrijffloonen.....			63 840		50 200	(²)	13 640
Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen en toelagen.....			7 040		8 480		(³) f 1 440
Schadeloosstelling voor huishuur.....			1 620		1 620		
Reis- en verblijfkosten.....			3 000		3 000		
Belooningen.....			2 500		2 500		
Verlofsbezoldigingen enz.....			1 500		1 500		
Overtochtskosten van en naar Nederland....			500		500		
			f 95 000		f 81 000	f 15 440	f 1 440
Kosten van invoering eener nieuwe salaris-regeling			5 000			(⁴) 5 000	
			f 100 000		f 81 000	f 20 440	f 1 440
<i>Automobieldienst Benkoelen.</i>							
Administrateur	f 400	1	f 4 800	1	f 4 800		
Werktuigkundige.....	150	3	5 400	2	3 600	(¹) f 1 800	
Vervoersopzichter.....	200	1	2 400	1	2 400		
Administratief en vakkundig minder personeel en schrijffloonen.....			81 840		64 380	(²)	17 460
Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen en toelagen.....			7 440		10 500		(³) f 3 060
Schadeloosstelling voor huishuur.....			1 620		1 620		
Reis- en verblijfkosten.....			3 000		3 200		(⁴) 200
Belooningen.....			2 500		2 500		
Verlofsbezoldigingen, enz.....			1 500		1 500		
Overtochtskosten van en naar Nederland....			500		500		
			f 111 000		f 95 000	f 19 260	f 3 260
Kosten van invoering eener nieuwe salaris-regeling.....			6 000			(⁴) 6 000	
			f 117 000		f 95 000	f 25 260	f 3 260
<i>Automobieldienst ter Sumatra's Westkust.</i>							
Administrateur.....	f 400	2	f 9 600	2	f 9 600		
Werktuigkundige.....	150	4	7 200	4	7 200		
Vervoersopzichter.....	200	2	4 800	2	4 800		
Administratief en vakkundig minder personeel en schrijffloonen.....			99 560		86 900	(¹) f 12 660	
Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen en toelagen.....			10 800		13 260		(²) f 2 460
Schadeloosstelling voor huishuur.....			3 240		3 240		
Reis- en verblijfkosten.....			4 800		6 000		(³) 1 200
Belooningen.....			2 500		2 500		
Verlofsbezoldigingen, enz.....			1 500		1 500		
Overtochtskosten van en naar Nederland....			1 000		1 000		
			f 145 000		f 136 000	f 112 660	f 3 660
Kosten van invoering eener nieuwe salaris-regeling.....			7 000			(⁴) 7 000	
			f 152 000		f 136 000	f 19 660	f 3 660

	Maandelijksche bezoldiging.	1921.		1920.		Meer.	Minder.	
		Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.			
<i>Automobiëldienst Java.</i>								
Administrateur.....	f 400	6	P. M.	4	P. M.	(1) f 3 600		
Werktuigkundige.....	150		f 10 800		f 7 200			
Vervoersopzichter.....	200		P. M.		P. M.			
Administratief en vakkundig minder personeel en schrijffloonen.....			114 600		87 100		(2) 27 500	
Regelmatische verhoogingen van bezoldigingen en toelagen.....			12 940		14 240		(4) f 1 300	
Schadeloosstelling voor huishuur.....			2 160		1 440		(4) 720	
Wissel- en verblijfkosten.....			4 500		4 520		(4) 20	
Verloofingen.....			4 000		2 500		(4) 1 500	
Verlofsbezoldigingen, enz.....			2 000		2 000			
Vertochtskosten van en naar Nederland.....			1 000		1 000			
			f 152 000		f 120 000		f 33 320	f 1 320
Kosten van invoering eener nieuwe salaris-regeling.....			9 000				(3) 9 000	
			f 161 000		f 120 000		f 42 320	f 1 320
<i>Nieuwe lijnen.</i>								
Administrateur.....	f 400	3	f 4 800		(1) f 4 800			
Werktuigkundige.....	150		f 5 400		(1) 5 400			
Vervoersopzichter.....	200		P. M.					
Administratief en vakkundig minder personeel en schrijffloonen.....			53 440		(2) 53 440			
Regelmatische verhoogingen van bezoldigingen en toelagen.....			6 640		(2) 6 640			
Wissel- en verblijfkosten.....			3 000		(2) 3 000			
Schadeloosstelling voor huishuur.....			1 620		(2) 1 620			
Verloofingen.....			2 000		(2) 2 000			
Verlofsbezoldigingen, enz.....			1 000		(2) 1 000			
Vertochtskosten van en naar Nederland.....			500		(2) 500			
			f 78 400			f 78 400		
Kosten van invoering eener nieuwe salaris-regeling.....			5 000			(3) 5 000		
			f 83 400			f 83 400		

(1) In verband met de belangrijke toename van het vervoer en de daardoor noodzakelijk geworden uitbreiding van het rijtuigpark wordt het noodig geacht bij de Gouvernements-autodiensten in Palembang, in Benkoelen en op Java het aantal werktuigkundigen uit te breiden met onderscheidenlijk 1, 1 en 2.

Verder is in verband met de opening van nieuwe autodiensten, nl.: te Tasikmalaja aansluitend aan de staatspoor, te Garoet eveneens aansluitend aan den spoorweg en op het eiland Bali, de indienststelling noodig van nog 1 administrateur en 3 werktuigkundigen.

In totaal ware derhalve voor 1921 op 1 administrateur en 7 werktuigkundigen méér te rekenen, hetwelk voor dat jaar eene meerdere uitgave vordert van f 17 400.

(2) In verband met de behoefte.

(3) De tegenwoordige bezoldigingsregeling van het personeel bij de Lands automobiëldiensten, die hoofdzakelijk van 1914 dagteekent, is niet meer in overeenstemming met die van het personeel der Staatsspoor- en tramwegen.

Het is dan ook niet alleen zeer bezwaarlijk het personeel, vooral het vakkundige, uit te breiden met het oog op het openen van de noodige nieuwe diensten maar bovendien wordt het moeilijk de goede krachten voor 's Lands dienst te behouden en voor de gewone aanvulling van dat personeel te zorgen. Deze moeilijkheden worden nog vergroot door de belangrijke toename van het vervoer bij de thans bestaande automobiëldiensten.

Die vervoerstoename deed de opbrengst der twee in 1915 in bedrijf zijnde diensten, nl. die ter Sumatra's

Westkust en in Palembang en Benkoelen van f 350 000 in dat jaar, tot f 910 000 in 1918 en tot reeds f 1 076 000 in de eerste 9 maanden van 1919 stijgen.

Het aantal gereden K.M.'s steeg van rond 700 000 1915 tot rond 1 460 000 in 1919.

Het belang van den dienst eischt dan ook eene herziening der bezoldigingen van bedoeld personeel, welk ware te regelen als in het hierna volgend overzicht aangegeven.

Bij de voorgestelde nieuwe regeling is voor overeenkomstige betrekkingen de salarisregeling van het personeel der Staatsspoor- en tramwegen gevolgd, hetwelk bij de instelling der betrekkingen van Werktuigkundige 1ste klasse en Monteur medebrengt, terwijl, evenals bij die dienst het geval is geweest, de thans voor sommige betrekkingen toegelegde huishuurvergoedingen in het voornemen die betrekkingen voorgestelde salaris zijn opgenomen. De bestaande betrekking van werktuigkundige dient daaraan te worden gewijzigd in die van werktuigkundige 2de klasse.

Voor de hogere betrekkingen zijn regelmatige weddenschappen verhoogingen gedacht; voor het lagere personeel worden toekenning van verhoogingen naar verdienste voorgesteld, zooals ook bij de Staatstramwegen geschiedt, omdat het wenschelijk moet worden geacht voor dat personeel de mogelijkheid te openen de bezoldiging zoo spoedig mogelijk in overeenstemming te brengen met de wijze waarop het zijne werkzaamheden verricht.

Met gelijktijdige opheffing der bestaande betrekkingen van vervoersopzichter en opzichter worden bovendien nog twee nieuwe betrekkingen voorgesteld, nl. van Administrateur der 2de klasse en van Autocontroleur. De administrateurs der 2de klasse zijn vakkundigen bestemd om tevens met de leiding van een kleinen dienst te worden belast. Voor Java zullen tegen intrekking van drie werktuigkundigen drie administrateurs der 2de klasse noodig zijn.

Evenals bij de spoor- en tramwegen is ook bij de automobioldiensten contrôle gedurende den rit noodzakelijk. Voor de daarvoor noodige autocontroleurs is eene regeling gedacht, overeenkomstig die der tramcontroleurs der 1ste klasse, doch met salarisverhoogingen naar verdienste. Voor den geheelen dienst worden in 1921 10 autocontroleurs noodig geacht.

De opstelling van het personeel ondergaat verder verband met het vorenstaande eenige wijziging.

Ten slotte is de bestaande regeling om jaarlijks een belooning tot het bedrag van één maand salaris uit te keeren uitgebreid tot de administrateurs der 1ste klasse.

Overigens zijn de bestaande regelingen ongewijzigd behouden gebleven.

De uit bovenbedoelde wijzigingen voortvloeiende vermeerdering der uitgaven wordt voor een geheel jaar geraamd op rond f 32 000.

De thans bestaande en de voorgestelde indeeling, sterkte en wedderegeling van het personeel zijn in onder volgenden staat opgenomen.

Bestaande be- trekkingen.	Geraamde sterkte.	Bestaande wedderegeling.						Voorgestelde betrekkingen.	Voorgestelde sterkte.	Voorgestelde wedderegeling.						
		Aan- vangs-	Eind-	Verhoogingen.			Maandlijk- sche toelage.			Aan- vangs-	Eind-	Verhoogingen.			Toelagen.	
		Bezoldiging per maand.		Aan- tal.	Bedrag.	Om de ja- ren.	Huishuur. Reis- en verblijf- kosten.			Bezoldiging per maand.		Aan- tal.	Bedrag	Om de ja- ren.		
Administrateur..	5	f 400	f 600	4	f 50	3	f 75	—	Administrateur	5	f 500	f 700	2	f 100	3	—
Vervoersopzich- ter.....	5	" 150	" 250	naar verdienste			" 30	f 50	Administrateur	3	" 250	" 450	4	" 50	3	—
Werktuigkun- dige	19	" 150	" 350	5	" 40	3	" 30	" 50	Werktuigkundige	5	" 475	" 675	2	" 100	3	—
Opzichter	—	" 75	" 150	naar verdienste					Werktuigkundige	11	" 250	" 450	4	" 10	3	—
Hoofdbestuurder.	21	" 60	" 80	naar verdienste					Monteur.....	11	" 125	" 250	5	" 25	2	—
Bestuurder 1e kl.	214	" 40	" 60						Autocontroleur..	12	" 70	" 150	naar verdienste			
Bestuurder 2e kl.	226	" 20	" 40						Hoofdbestuurder.	21	" 60	" 80	idem.			
									Bestuurder 1e kl.	214	" 40	" 60	idem.			
									Bestuurder 2e kl.	226	" 20	" 40	idem.			

a. Aan de hoofdbestuurders en bestuurders der 1e en 2e klasse wordt toegekend een kleedinggeld van f 2,50 per maand.

b. Het geheele personeel der Lands automobiendiensten ontvangt volgens door het Bestuur der Staatsspoor- en tramwegen vast te stellen regelen, waarbij rekening zal worden gehouden met de uitkomsten van het bedrijf, jaarlijks eene belooning ten hoogste overeenkomende met het bedrag van de maandwedde.

4. In verband met de behoefte en op grond van de uitkomsten over 1919.

5. In verband met de behoefte en rekening houdende met de uitkomsten bij de bestaande lijnen.

6. Aangezien in 1920 onder deze posten abusievelijk de bedragen voor verhoogingen voor hoofdbestuurders en bestuurders 1e en 2e klasse werden gebracht, welke ten rechte onder de posten administratief en vakkundig minder personeel en schrijffloonen behoorden, waarin zij voor 1921 zijn begrepen.

Ontvangsten.

Vergelijking tusschen de voor 1921 en 1920 geraamde ontvangsten.

	1921.	1920.	Meer.	Minder.
Automobieldienst Palembang.				
Opbrengst vervoer Landsreizigers.....	f 140 000	f 120 000	f 20 000	
" " Landsgoederen.....	20 000	15 000	5 000	
" " particuliere reizigers.....	155 000	120 000	35 000	
" " particuliere goederen.....	70 000	60 000	10 000	
" " post.....	10 000	10 000	—	
" verschillende ontvangsten.....	5 000	5 000	—	
Te zamen.....	f 400 000	f 330 000	f 70 000	
Automobieldienst Benkoelen.				
Opbrengst vervoer Landsreizigers.....	f 150 000	f 130 000	f 20 000	
" " Landsgoederen.....	25 000	20 000	5 000	
" " particuliere reizigers.....	120 000	100 000	20 000	
" " particuliere goederen.....	180 000	180 000	20 000	
" " post.....	40 000	40 000	—	
Verschillende ontvangsten.....	10 000	10 000	—	
Te zamen.....	f 525 000	f 480 000	f 65 000	
Automobieldienst ter Sumatra's Westkust.				
Opbrengst vervoer Landsreizigers.....	f 230 000	f 200 000	f 30 000	
" " Landsgoederen.....	15 000	5 000	10 000	
" " particuliere reizigers.....	245 000	220 000	25 000	
" " particuliere goederen.....	55 000	40 000	15 000	
" " post.....	60 000	60 000	—	
Verschillende ontvangsten.....	5 000	5 000	—	
Te zamen.....	f 610 000	f 530 000	f 80 000	
Automobieldienst Java.				
Opbrengst vervoer Landsreizigers.....	f 180 000	f 120 000	f 40 000	
" " Landsgoederen.....	80 000	60 000	20 000	
" " particuliere reizigers.....	195 000	150 000	45 000	
" " particuliere goederen.....	140 000	120 000	20 000	
" " post.....	20 000	15 000	5 000	
Verschillende ontvangsten.....	5 000	p. m.	5 000	
Te zamen.....	f 600 000	f 465 000	f 135 000	
Nieuwe lijnen.				
Opbrengst vervoer Landsreizigers.....	f 60 000		f 60 000	
" " Landsgoederen.....	35 000		35 000	
" " particuliere reizigers.....	90 000		90 000	
" " particuliere goederen.....	75 000		75 000	
" " post.....	10 000		10 000	
Verschillende ontvangsten.....	5 000		5 000	
Te zamen.....	f 275 000		f 275 000	
Gezamenlijk bedrag der ontvangsten volgens de begrooting.....	2 410 000	f 1 785 000	625 000	
Vervoer Korintjirijst.....	910 000		910 000	
Totaal.....	f 3 320 000	f 1 785 000	f 1 535 000	

De verhoogde raming der ontvangsten houdt verband met de toename van het vervoer, uitbreiding van de bestaande diensten en voorgenomen opening van nieuwe lijnen.

Raming der kapitaalsuitgaven.

Omschrijving.	Geraamd voor 1921.	Toegestaan voor 1920.	Meer.	Minder.
Automobieldienst Palembang.				
Uitbreiding van het materieel, gebouwen en inrichtingen...	f 61 000	f 7 000	f 54 000(1)	
Automobieldienst Benkoelen.				
Uitbreiding van het materieel, gebouwen en inrichtingen...	43 000	16 000	27 000(1)	

Omschrijving.	Geraamd voor 1921.	Toegestaan voor 1920.	Meer.	Minder.
Automobiëldienst ter Sumatra's Westkust.				
Uitbreiding van het materieel, gebouwen en inrichtingen... Automobiëldiensten op Java.	f 76 000	f 53 000	f 23 000 ⁽¹⁾	
Uitbreiding van het materieel, gebouwen en inrichtingen... Nieuwe lijnen.	80 000	190 000		f 110 000 ⁽¹⁾
Uitbreiding van het materieel, gebouwen en inrichtingen...	260 000	—	260 000 ⁽²⁾	
Te zamen ten laste van Hoofdstuk II.....	f 520 000	f 266 000	f 364 000	f 110 000
			f 254 000	

(1) Met het oog op de toename van het vervoer is voor de bestaande diensten gerekend op uitbreiding van het wagenpark met 18 vracht- en 10 personenwagens, t. w.: voor Palembang 4 vracht- en 2 personenwagens, „ Benkoelen 3 „ „ 2 „ „ S. W. K. 5 „ „ 3 „ „ Java 6 „ „ 3 „

waarvan de kosten op f 212 000 geraamd worden, terwijl voor het bijbouwen van de bestaande garages en den bouw van eenige nieuwe hulpgarages in de residenties Palembang, Benkoelen, S. W. K., Tapanoeli, Preanger-Regentschappen en Cheribon f 19 000 noodig zal zijn.

Voorts is voor uitbreiding der werktuigelijke inrichting van die diensten gerekend op een bedrag van f 29 000 zoodat in totaal voor de bestaande lijnen voor 1921 benodigd is een bedrag van f 260 000 tegen f 266 000 voor 1920 of voor eerstgenoemd jaar f 6 000 minder.

(2) Bovendien is voor het jaar 1921 als uitbreiding van de Landsautomobiëldiensten gedacht:

- 1e. een dienst te Tasikmalaja,
- 2e. een dienst te Garoet,
beide aansluitende op den spoorweg; en
- 3e. een dienst op het eiland Bali, terwijl nog andere verbindingen in studie zijn.

Aangezien de instelling van nieuwe lijnen afhangt van den toestand der wegen waarlangs gereden wordt, is het niet altijd mogelijk de uitbreiding op het gewenschte tijdstip en in de gedachte richting uit te voeren, waardoor het opgemaakte werkplan dus niet steeds kan worden gevolgd.

Op grond daarvan is de vorengenoemde uitbreiding der Landsautomobiëldiensten slechts als een voorloopig werkplan te beschouwen.

Ten behoeve van deze uitbreiding is gerekend op f 222 000 voor aanschaffingskosten van 18 vracht- en 12 personenwagens, f 28 000 voor bouwkosten van 3 groote garages met kantoortje en werkplaats en eenige overnachtingsgarages en f 10 000 voor den aankoop van de werktuigelijke inrichtingen voor die werkplaatsen.

Raming der kapitaalsrekening.

Boekingshoofden.	Boekwaarde volgens jaarverslag 1918 op 31 December 1918.	Bijgekomen geraamd in 1919.	Afschrijving geraamd in 1919.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1919.	Bijgekomen geraamd in 1920.	Afschrijving geraamd in 1920.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1920.	Bijgekomen geraamd in 1921.	Afschrijving geraamd in 1921.	Boekwaarde geraamd op 31 December 1921.
Automobiëldienst Palembang.										
Automobiëlen.....	f 158 008	f 42 000	f 46 800	f 153 208	f 5 000	f 50 000	f 108 208	f 46 000	f 54 500	f 99 708
Gebouwen.....	9 125	2 000	850	10 275	1 000	900	10 375	10 000	1 500	18 875
Inventaris.....	17 768	2 000	950	18 818	1 000	1 000	18 818	5 000	1 100	22 718
Magazijnsgoederen.....										
Te zamen.....	f 184 901	f 46 000	f 48 600	f 182 301	f 7 000	f 51 900	f 137 401	f 61 000	f 57 100	f 141 301

Boekingshoofden.	Boekwaarde vol- gens jaarverslag 1918 op 31 De- cember 1918.	Bijgekomen ge- raamd in 1919.	Afschrijving ge- raamd in 1919.	Boekwaarde ge- raamd op 31 De- cember 1919.	Bijgekomen ge- raamd in 1920.	Afschrijving ge- raamd in 1920.	Boekwaarde ge- raamd op 31 De- cember 1920.	Bijgekomen ge- raamd in 1921.	Afschrijving ge- raamd in 1921.	Boekwaarde ge- raamd op 31 De- cember 1921.
Automobieldienst Benkoelen.										
Automobielen	f 216 705	f 188 000	f 46 900	f 357 805	f 5 000	f 76 000	f 286 805	f 37 000	f 78 500	f 245 305
Gebouwen	22 821	12 000	1 650	33 171	10 000	2 000	41 171	1 000	2 100	40 071
Inventaris	10 065	6 000	800	15 265	1 000	900	15 365	5 000	1 100	19 265
Magazijnsgoederen										
Te zamen	f 249 591	f 206 000	f 49 350	f 406 241	f 16 000	f 78 900	f 343 341	f 43 000	f 81 700	f 304 641
Automobieldienst ter Sumatra's Westkust.										
Automobielen	206 148	132 000	63 000	275 148	51 000	80 000	246 148	60 000	96 000	210 148
Gebouwen en terreinen	27 704	21 000	2 500	46 204	1 000	2 500	44 704	6 000	2 800	47 904
Inventaris	16 472	10 000	1 250	25 225	1 000	1 500	24 725	10 000	1 700	33 025
Magazijnsgoederen										
Oprichtingskosten	4 520	—	4 520	—	—	—	—	—	—	—
Te zamen	f 254 844	f 163 000	f 71 270	f 346 577	f 53 000	f 84 000	f 315 577	f 76 000	f 100 500	f 291 077
Automobieldiensten op Java.										
Automobielen	105 720	122 000	26 600	201 120	160 000	50 000	311 120	69 000	79 000	301 120
Gebouwen	8 275	6 000	600	13 675	18 000	1 500	30 175	2 000	1 600	30 575
Inventaris	16 125	3 000	950	18 175	12 000	1 600	28 575	9 000	1 700	35 875
Magazijnsgoederen										
Oprichtingskosten	45 387	5 000	4 500	45 887	—	5 000	40 887	—	5 000	35 887
Te zamen	f 175 507	f 136 000	f 32 650	f 278 857	f 190 000	f 58 100	f 410 757	f 80 000	f 87 300	f 403 457
Nieuwe lijnen										
Automobielen								222 000	22 000	200 000
Gebouwen								28 000	1 000	27 000
Inventaris								10 000	500	9 500
Te zamen								f 260 000	f 23 500	f 236 500
Totaal	f 864 843	f 551 000	f 201 870	f 1 213 976	f 268 000	f 272 900	f 1 207 076	f 520 000	f 350 100	f 1 376 976

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 18.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Algemeene opmerkingen. § 1. Gevraagd werd of het tot 2 maal toe aanvragen van ontslag door het hoofd van het departement geen schade doet aan de leiding van den dienst.

§ 2. De vraag werd gesteld of het geen aanbeveling zoude verdienen de economische politiek te concentreren bij het departement van handel, waardoor het departement van gouvernementsbedrijven zich alleen zou hebben bezig te houden met de bedrijven in engeren zin en niet meer met het verhandelen van de verkregen producten als steenkolen en tin.

§ 3. Door eenige leden werd gewezen op het gebrek aan initiatief bij dit departement, waaraan het te wijten is, dat er zoo weinig perspectief in de begrooting is.

§ 4. Een der leden meende te weten, dat aan jonge mijn ingenieurs, die voor den Indischen dienst worden uitgezonden, de gelegenheid wordt gegeven om op hun uitreis herwaarts op 's Lands kosten Amerika en andere landen te bezoeken, ten gevolge waarvan zoodanige ingenieurs den Lande bij hun indiensttreding reeds van f 15 000 tot soms ruim f 30 000 kosten. Men achtte het twijfelachtig, of de besteding van dergelijke belangrijke bedragen aan jongelui zonder eenige praktijk en zonder eenig bepaald doel reizende wel verantwoord te achten is en of de hierbedoelde uitgaven wel genoegzaam voordeel voor den Lande opleveren.

§ 5. Blijkens de begrooting bestaat de formatie van de afdeling mijnbouwkundige geologische onderzoekingen uit 2 hoofd ingenieurs, 35 ingenieurs en 34 opzieners, hoofd- en onderopzieners inbegrepen. Men meende van zulk eene sterkte belangrijke uitkomsten te mogen verwachten, maar kon een gevoel van teleurstelling niet onderdrukken tegenover de geringe krachtsontwikkeling, waarvan deze tak van dienst blijk geeft.

§ 6. De begrooting maakte op enkele leden een weinig bevredigenden indruk wat betreft de zoogenaamde goudontginningen in Benkoelen. Men kon er toch geen bewijs van voortvarendheid in zien, dat daarvoor in 1921 niet meer dan op f 164 000 exploitatiekosten gerekend wordt. Daarbij kon men de opmerking niet weerhouden, dat aan

het hoofd van dit mijnbedrijf om ancienniteitsredenen iemand geplaatst was, die zich in zijn voorafgaanden diensttijd nog niet praktisch had kunnen vertrouwd maken met mijnafbouw, terwijl de ingenieur, die een verrassende oplossing had gevonden voor de technische verwerking der ertsen niet aan dit mijnbedrijf verbonden maar, na terugkeer van zijn buitenlandsche studiereis aan het laboratorium geplaatst was geworden.

Naar veler meening wees de lijdensgeschiedenis dezer ontginningen op onvoldoende voorbereiding, leiding en toezicht. Inzonderheid was het thans, nu de zilverprijzen zoo hoog zijn, te betreuren dat de exploitatie niet intensiever is. Gevraagd werd of de opvoer van werktuigen thans beter verloopt en hoe in het arbeidsvraagstuk wordt voorzien.

§ 7. Een der leden meende, dat de Regeering de politiek, die door haar blijkens de verklaringen van haren gemachtigde in de eerste gewone zitting van den Volksraad was aanvaard met betrekking tot de prijzen, waarvoor zij steenkolen beschikbaar stelde, heeft verlaten en dat zij deze prijzen meer dan verdubbeld heeft. Was men goed ingelicht, dan zou de Regeering met ingang van 1920 voor de Ombilin-kolen een prijs vorderen van f 35 per ton te Emmahaven. Het standpunt, door den regeeringsgemachtigde in den Volksraad ingenomen en verdedigd, was, dat de Regeering ten aanzien van de steenkolenvoorziening eene sociale taak had te verzorgen. Bij de onbeteekenende particuliere productie en den bemoeilijkten aanvoer van steenkolen uit het buitenland kan de steenkolenlevering hier te lande praktisch als een regeeringsmonopolie worden beschouwd. Het evengenoemde standpunt kwam het hier aan het woord zijnde lid dan ook als het eenig juiste voor en de door de Regeering gevolgde verkooppolitiek moet dan ook voornamelijk van dat standpunt worden beschouwd.

Gevreesd werd, dat de sociale gevolgen van een verdubbeling der steenkolenprijzen zich in ruimer kring voelbaar zullen maken in een opvoering van de kosten van levensbenoodigdheden. De groote afnemers van steenkolen t.w. de stoomvaart-, spoor- en tramwegbedrijven zullen de vrachten moeten verhoogen terwijl ook de industrieën, welke kolen noodig hebben, mede met hare prijzen omhoog zullen gaan. Toegelicht werd, dat op dien weg het brandhout vanzelf zal volgen, zooals reeds in de praktijk gebleken is. Er werd ten slotte op gewezen, dat derhalve met opdrijving der steenkolenprijzen medegewerkt werd aan het in het leven roepen van een duurderen levensstandaard en dat in een tijd, waarin het allesoverheerschende doel juist is het leven goedkoper te maken. Het werd daarom ernstig betwijfeld, of de Regeering met de opvoering van de steenkolenprijzen wel den juisten weg had ingeslagen en men drong er op aan, dat zij zich omtrent dit punt duidelijk verklaart.

Een ander lid was van oordeel, dat bij de vaststelling der steenkolenprijzen het gouvernement rekening had te houden met de prijzen op de wereldmarkt.

Van andere zijde werd de wenschelijkheid bepleit bij de prijsstelling onderscheid te maken tusschen levering aan het binnenland en aan het buitenland en daarvoor afzonderlijke prijzen aan te nemen, respectievelijk verband houdende met den kostprijs en den wereldmarktprijs. Voorts ware de prijs van bunkercolen voor de

scheepvaart gelijk te stellen aan dien, welke door het buitenland in rekening wordt gebracht. De actie tot verhooging van den steenkolenprijs was ten vorigen jare meer gericht tegen de scheepvaart dan in het algemeen. Beter ware het dan ook geweest alleen de kolenprijzen voor de scheepvaart te verhoogen. De S. S. heeft nu b.v. ruim 8 mill. meer aan brandstoffen uit te geven en deze duurdere exploitatie zal vrachtverhooging tengevolge hebben, die weer den kleinen man zal treffen.

Hiertegen werd ingebracht dat repressaillemaatregelen van andere landen, welke zouden kunnen ontstaan bij opvoering van prijzen van bunkercolen, moeten voorkomen worden. De hier aan het woord zijnde leden achtten het daarenboven uit een handelsoogpunt zeer bezwaarlijk een onderscheid te maken tusschen binnen- en buitenlandsche prijzen. De regeeringsmaatregelen werden door deze leden goedgekeurd.

Meerdere leden bleven er op aandringen dat de Regeering het zuiver commercieele standpunt zal verlaten.

Het onderscheid maken tusschen levering aan de scheepvaart in den archipel en aan de buitenlandsche scheepvaart werd door middel van distributie mogelijk geacht.

Weer een ander lid kon zich vereenigen met de beschouwingen geleverd door het eerst aan het woord geweest zijnde lid maar wenschte alleen een terugkeer tot het aanvankelijk door de Regeering ingenomen standpunt, indien de waarborg wordt verkregen dat inderdaad afgezien wordt van noodelooze verhooging der vrachtprijzen.

In verband hiermede werd het denkbeeld geopperd of de Regeering het niet daarheen zal kunnen leiden dat b.v. in de directie der K. P. M. aan een regeeringsvertegenwoordiger een plaats wordt ingeruimd, en dat de tarieven voor passagiers- en goederenvervoer onderworpen zullen zijn aan de goedkeuring der Regeering.

Van andere zijde werd opgemerkt dat men in die richting reeds werkzaam is geweest, toen de instelling van een orgaan van arbitrage ter sprake is gekomen. Gevraagd werd in welk stadium deze plannen verkeerden.

§ 8. De aandacht werd gevestigd op het brandstoffen-vraagstuk. Een tekort aan brandstoffen is, meenden eenige leden binnen afzienbaren tijd te verwachten. Zij oordeelden het daarom gewenscht, dat voortvarendheid zal worden betracht met de oplossing der volgende vraagstukken:

- 1°. de electriciteitsvoorziening van Java door middel van waterkracht;
- 2°. de opvoering der kolenproductie;
- 3°. de ontginning der Djambivelden.

§ 9. Met aandrang werd de vraag gesteld welk standpunt de Indische Regeering inneemt tegenover de kwestie of hier te lande bij de inrichting van het radiografische station het Telefunkensysteem dan wel het booglamp-systeem gevolgd zal worden en in hoever zij zich in staat acht om het door de autoriteiten in Indië aanbevolen stelsel ook werkelijk in toepassing te doen brengen.

Met overtuiging werd er op gewezen dat het aan geen twijfel meer onderhevig is, dat als „blokkadebreker” het booglampensysteem verre de voorkeur verdient boven het systeem-Telefunken.

§ 10. Aangaande de bezoldiging van het personeel bij de bedrijven, waren meerdere leden van oordeel dat het gouvernement hier een voorbeeld dient te geven aan de particuliere industrieën. Het moest naar het oordeel van die leden niet mogen voorkomen dat de Inlandsche werknemers bij de gouvernementsbedrijven lagere loonen ontvangen dan die welke de particuliere werkgevers betalen. De Regeering schijnt van het principe dat de gemeenschap zich verantwoordelijk moet voelen voor het levensgeluk van den arbeider nog niet doordrongen te zijn.

Aangedrongen werd op de spoedige totstandkoming van eene sociale regeling in de gouvernementsbedrijven betreffende o. m. minimumloonen, maximumwerktijd, overwerkelden, ontslag, schorsing, beroep op een scheidsrecht etc., kortom den rechtstoestand van den arbeider.

De aandacht werd er op gevestigd, dat uit de begroting in geen enkel opzicht de loonstandaard voor den Inlandschen arbeider blijkt, terwijl die voor den Europeeschen werknemer wel tot uitdrukking is gekomen. Het hier aan het woord zijnde lid achtte de lagere betrekkingen in de gouvernementsbedrijven veel te laag gesalarieerd in verband met den huidige levensstandaard en schreef daaraan het bedenkelijk verloop onder het personeel en in 't algemeen het personeeltekort toe.

§ 11. Gevraagd werd of bij de betalingen in Holland — vooral bij dit departement tot zeer hooge bedragen oplopend — het voordeel van het koersverschil niet verloren gaat, dat door Indië genoten zou worden bij rechtstreeksche betaling van hieruit.

§ 12. Het was opgevallen, dat bij dit departement niet evenals bij de andere departementen geschied is, in eenige algemeene opmerkingen aangegeven werd, waaraan de verschillen in uitgaven en inkomsten hoofdzakelijk zijn toe te schrijven.

§ 13. Gaarne vernam men in welk stadium thans het vraagstuk van overbrenging van het departement van gouvernementsbedrijven naar Bandoeng verkeert.

Uitgaven in Nederland. Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 802. Waterkracht en electriciteit.

Men begreep niet, waarom bij de uitgaven in Nederland gerekend wordt op een bedrag voor in Amerika aan te schaffen goederen (zie Toelichting). Men meende dat Amerikaansche goederen zeer wel door tusschenkomst van het inkoopbureau hier te lande kunnen worden aangeschaft.

Onderafdeeling 806. 's Landsmijndiensten.

Gevraagd werd welke resultaten met de opleiding van candidaat-mijnopzieners worden verkregen. Eenige leden achtten het wenschelijk in Indië leergangen tot opleiding van mijnopzieners te stichten en voorts aan de technische hoogeschool te Bandoeng onmiddellijk een mijnbouwkundige faculteit in het leven te roepen.

Uitgaven in Indië. Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 801. Personeel van het departement.

Men had gehoopt, dat de instelling van een zelfstandigen dienst van 's Landsmijndiensten zou hebben geleid tot een vermindering van personeel op het departement.

Onderafdeeling 803. Personeel postspaarbank.

Gevraagd werd welke eischen gesteld zullen worden aan den in dienst te nemen ambtenaar voor de geldbelegging.

Aanbevolen werd, teneinde een betere werking van de postspaarbank te verkrijgen, indien eenigszins mogelijk, de te lage rente van deze instelling te verhoogden.

Aangaande de propaganda voor de postspaarbank werd opgemerkt, dat indien aan de wenschen van de Inlandsche bevolking niet tegemoet gekomen wordt, het werken van een propagandist weinig resultaat zal hebben. Met name moet thans aan te veel formaliteiten voldaan worden. Men vernam gaarne eenige bijzonderheden omtrent de werkwijze van de bedoelde propaganda.

De maatregel van aansluiting van de spaarbank aan de pandhuizen werd toegejuicht.

Onderafdeeling 805. Dienst voor waterkracht en electriciteit.

Een lid zou gaarne vernemen of verwacht wordt dat het bedrag van f 1 630 000 uitgetrokken voor werken voor energievoorziening uit waterkracht in de residentie's Batavia en (West) Preanger Regentschappen ook inderdaad in 1921 verwerkt zal kunnen worden.

Een ander lid maakte de opmerking, dat deze dienst in vergelijking met andere technische diensten buitengewoon goed van personeel voorzien is, doch dat hetgeen tot dusver door den dienst werd verwezenlijkt omgekeerd evenredig is met het aantal ingenieurs en andere ambtenaren. Deze uitspraak was gebaseerd op het feit dat bij een voor 1921 aan uitvoeringen te verwerken bedrag van slechts circa 4 miljoen gulden een bedrag aan bezoldigingen, toelagen enz. van ± 6½ miljoen staat. Bij de afdeeling irrigatie van het departement der B. O. W. wordt een ongeveer $3\frac{1}{2} \times$ zoo groot bedrag verwerkt, terwijl het aantal ingenieurs niet meer dan 2 maal zoo groot is als bij den onderwerpelijkten dienst.

Men hoopte, dat spoediger tot uitvoering van dringend noodige werken zal worden overgegaan.

Vóórts werd opgemerkt dat deze dienst te weinig samenwerkt met andere diensten als irrigatie en nijverheid.

Andere leden schreven de omvangrijkheid van het bij dezen dienst werkzaam gesteld personeel toe aan de omstandigheid, dat de te verrichten werkzaamheden nieuw, voor een deel pioniersarbeid zijn; het te verwerken bedrag zal dus zeker groote stijging vertoonen in volgende jaren; zij konden daarom vergelijking met andere reeds geruimen tijd bestaande diensten welke reeds over veel ervaring en gegevens beschikken, niet aanvaarden.

Men meende voorts, dat deze dienst in zijne werkzaamheden belemmerd wordt door het h. t. l. bestaand gebrek aan electriciens. Het gemis aan eene opleiding voor deze technici wordt hier pijnlijk gevoeld, en in verband daarmee werd de verwachting uitgesproken, dat ook deze alsnog spoedig in het leven zal worden geroepen.

Een der leden stelde de vraag of er eenig uitzicht is op spoedige instelling van gemengde bedrijven voor de distributie van electricische energie, en of de Regeering aan dezen vorm nog de voorkeur geeft boven transport en (of) distributie geheel van regeeringswege.

Door een der andere leden werd medegedeeld dat sedert de oprichting van het gemengd bedrijf voor de electriciteitsvoorziening van de Bandoengsche hoogvlakte het zelfs voor onmiddellijk aan den leidingsweg wonende belanghebbenden nog moeilijker is dan voorheen om aan-

sluiting te verkrijgen. Men hoopte dat aan dezen misstand spoedig een einde zal worden gemaakt.

Onderafdeeling 806. Toezicht op de spoor- en tramwegen.

Men meende dat niet voldoende gelet wordt op de bij de particuliere spoor- en tramlijnen bestaande misstanden op het gebied der werk- en rusttijden van het personeel.

Als de billijkheid van gelijkmaking van de weddereging voor de onderafdeelingshoofden met die voor de bouw- en werktuigkundigen bij de S. S. erkend wordt, diende naar de meening van enkele leden dit ook consequent te geschieden en terugwerkende kracht gegeven te worden tot 1 Januari 1918 in plaats van tot 1 Januari 1920.

Onderafdeeling 809. Landsdrukkerij.

Eenigen tijd geleden is de gedachte gerezen de ambtenaren van papier te voorzien tegen kostprijs; een dergelijke maatregel werd thans te meer noodig geacht nu de papierprijzen zoo gestegen zijn.

De hoop werd uitgesproken, dat de Landsdrukkerij gedurende deze zitting in staat zal blijken te zijn de Handelingen van den Volksraad op tijd af te leveren.

Onderafdeeling 810. 's Landsmijndiensten.

In verband met de toezegging in de Memorie van Antwoord betrekking hebbende op de aanvullingsbegroting 1920, luidende: „Nu gebleken is dat de onderopziëners nog niet afdoende zijn geholpen door ze in de gelegenheid te stellen den cursus voor mijnopziëner te volgen, zal overwogen worden de betrokken personen nog verder tegemoet te komen”, zou men gaarne vernemen, wat in dat opzicht is geschied.

In dezelfde Memorie van Antwoord werd voorts medegedeeld, dat tot dusver onvoldoende personeelsbezetting een beletsel is geweest om de bepalingen betreffende de mijninspectie, ook op de gouvernements mijnbouwondernemingen toe te passen, doch dat dit beletsel sedert het toestaan van fondsen voor uitbreiding van personeel is opgeheven. Van mijninspectie is evenwel nog niets te merken. In welk stadium verkeert die aangelegenheid, aldus werd gevraagd.

Medegedeeld werd, dat destijds bij de Regeering plannen bestonden om ook te Sawah-Loento een contactcommissie in het leven te roepen naar Limburgsch voorbeeld. Zijn die plannen opgeheven in verband met de oprichting van de vakvereniging „Ons Belang” te Sawah-Loento?

Geklaagd werd over te lange werktijden speciaal tengevolge van de gebrekkige transportmiddelen ten dienste der opziëners over de groote afstanden. Aangedrongen werd op beschikbaarstelling van vrachtauto's voor personenvervoer.

Volgens het maandblad „Ons Belang” te Sawah-Loento zijn door het personeel talrijke verzoekschriften om lotsverbetering bij den Gouverneur-Generaal en de mijndiensten ingezonden. Vernomen was, dat het hoofd der Ombilinjnen het noodige heeft verricht om in den onhoudbaren toestand van het personeel verbetering te brengen. Kan daaromtrent iets worden medegedeeld? Welke houding meent de Regeering ten aanzien van die loonactie te moeten innemen? Handhaaft zij haar uitspraak, het vorige jaar gedaan, dat er geen aanleiding bestaat om de tegenwoordige bezoldigingen (sedert 1 Januari 1917 van kracht) wederom te verhoogen?

In 't Zondagswerk is sedert de behandeling van deze kwestie in de laatste zitting van den Volksraad geen noemenswaardige verbetering gekomen. Wanneer denkt de Regeering de kolenwinning op Zondag voorgoed te verbieden en het reparatiewerk aan een voldoende krachtige IIIe ploeg toe te vertrouwen?

Aangedrongen werd op den meesten spoed bij de voorbereiding van de mijnontginningen in Celebes.

Gaarne werd vernomen of reeds kan worden medegedeeld in welken zin de oplossing van het vraagstuk van de ontginning der aardolievelden in Djambi kan worden verwacht.

Men hoopte dat deze beslissing zeer spoedig en in den zin van staatsexploitatie zal vallen en verwees in dit verband naar de artikelen van den heer A. C. de Jongh in de Taak van 21 en 28 Februari 1920, getiteld Indische petroleumpolitiek.

Men vroeg in welk stadium het cokes-vraagstuk en de ontginning der bruinkoolvelden verkeert.

Gaarne vernam men of de geruchten in de dagbladen omtrent het onvoldoende vorderen van den bouw van den Kloettunnel juist zijn en of afdoende maatregelen zijn genomen om voortaan bij dien bouw ongelukken te voorkomen. Tevens zou men gaarne worden ingelicht of de dienst van het mijnwezen voor de wijze van voorziening verantwoordelijk zal zijn.

Gevraagd werd of het reeds jaren toegezegd onderzoek naar de rechten der bevolking in zake de steenkolenafzettingen in Borneo is beëindigd en zoo ja tot welke resultaten dit onderzoek heeft geleid. Men meende dat het mijnwezen zich op het standpunt stelt, dat zij die inheemsche rechten uitoefenen in eenig zelfbestuurd gebied niet in de mogelijkheid verkeeren een concessie in den zin der mijnwet te verkrijgen.

De zeer belangrijke stijging van de bedrijfsuitgaven van het tinbedrijf werden onvoldoende toegelicht geacht. Gaarne vernam men nadere gegevens.

Voorts werd gevraagd of een uitputting in den tinvoorraad te bespeuren valt en of men eenige gegevens omtrent dien voorraad kan overleggen.

Men vernam gaarne of de door de landsmijnen geproduceerde hoeveelheid kolen in de eerste plaats strekken voor het gebruik door de verschillende staatsbedrijven dan wel of voor die bedrijven kolen van elders worden aangevoerd, zoo ja, of deze niet door ruimer verstrekking van landskolen kunnen worden vervangen. Met name worden bij de marine zeer dure Cardiffkolen verstookt, terwijl men meende dat hier te lande kolen van even goede kwaliteit zijn.

Onderafdeeling 811. Zout.

Evenals het vorige jaar werd verlangend uitgezien naar het rapport van de commissie tot onderzoek naar de bij de zoutmakers op Madoera heerschende loontoestanden.

Het stelde vele leden teleur, dat aan het in het eerste zittingsjaar aangenomen amendement om den inkoopsprijs van het zout te verhoogen nog steeds geen gevolg is gegeven. Betoogd werd, dat alle levensmiddelen aanzienlijk in prijs zijn gestegen, zoodat het redelijk zou zijn den inkoopsprijs van het zout, die sinds meer dan een halve eeuw ongewijzigd bleef, te verhoogen. Het uitblijven van maatregelen ter zake werd een schromelijke verwaarloozing van de belangen der inheemsche bevolking geacht.

Onderafdeeling 813. Post-, telegraaf- en telefoon-
dienst.

Gaarne werd het rapport der zg. grievencommissie ter inzage ontvangen. Gevraagd werd of nog tijdens deze zitting voorstellen inzake positieverbetering van de ambtenaren bij dezen dienst kunnen worden verwacht.

Men vroeg of geen regeling kan worden getroffen opdat het mogelijk worde aangeteekende stukken aan huis te doen bezorgen op de wijze als in Britsch-Indië met goed gevolg geschiedt.

Er werd op aangedrongen het vliegwezen ten behoeve van het postvervoer te ontwikkelen. Het ware in verband daarmee wenschelijk een uitgebreide vliegschool buiten den militairen dienst op te richten waar geschikte personen van alle landaarden zullen worden opgeleid.

Geklaagd werd voorts over de weinig tegemoetkomende houding van den telefoondienst. De boetebepalingen, de verplichting tot betaling van een telefoonabonnement voor een geheel jaar, waarvan de nakoming ook wordt geëischt, wanneer men tusschentijds de plaats verlaat en het bij elke verhuizing verschuldigd zijn van het recht van aansluiting ook wanneer de geleidingen reeds aanwezig zijn, achtte men te bezwarend.

Aangedrongen werd op eene spoedige invoering van het postchèque- en giroverkeer. Men zou gaarne vernemen hoever de voorbereiding van deze invoering is gevorderd.

Onderafdeeling 814. Staatsspoorwegen.

Leedwezen werd er over uitgesproken, dat het ten vorigen jare vanwege den Volksraad aan de Staten-Generaal verzonden telegram ten doel hebbende eene beslissing uit te lokken waarbij aan het meerhoofdig bestuur der S.S. slechts een tijdelijk karakter zou worden gegeven te laat in Holland is ontvangen.

Vele leden meenden dat het driehoofdig bestuur der S.S. niet voldoet aan de verwachtingen van Regeeringszijde ervan gekoesterd en zijn werkwijze steeds meer aanleiding geeft tot stagnatie in de afdoening van zaken.

De vele klachten die werden gehoord over het bedrijf van de S.S. vonden naar veler oordeel hun oorzaak in te sterke centralisatie, die op den duur steeds moet leiden tot bureaucratie.

Op een herziening van de wedderegeling der staatspooramtenaren in het algemeen werd aangedrongen, vooral nu de particuliere maatschappijen reeds zijn voorgedaan. Speciaal voor het technisch personeel op de werkplaatsen werd dringend bezoldigingsverhoging noodig geacht.

Als een reden voor de ontevredenheid van het personeel bij de S. S. werd door een lid aangegeven het inschuiven van buitenstaanders; vooral de hiergeborenen voelen daarvan de nadeelen, met het gevolg dat het personeel verloopt en de overblijvenden nog zwaarder belast worden. Thans wordt in de toelichting op blz. 117 een poging gedaan om een inschuiving goed te praten ten nadeele van een ambtenaar met langdurigen dienst op wien niets valt aan te merken. De aandacht werd er bijzonder op gevestigd dat deze maatregel waarvan de financiële gevolgen op de begrooting voor 1921 gebracht worden, thans reeds ten uitvoer is gelegd. Dit geval heeft ernstige gevolgen gehad; de betrokken ambtenaar voor de inkleding is reeds overgeplaatst en zelfs voor straf voorgedragen. De tegen hem ingebrachte beschuldigingen zijn door den betrokkene weerlegd, tevergeefs werd door hem de bemiddeling van de groepsvertegenwoordiging ingeroepen en zelfs is een door hem aan den

Gouverneur-Generaal gericht verzoekschrift nog niet doorgezonden. Gaarne zouden volledige inlichtingen terzake ontvangen worden.

Deze mededeelingen ontlokten een der leden de opmerking dat inschuiving alleen binnen de grenzen is te houden door een krachtige vakvereeniging, waarvan het bestuur iedere zaak onderzoekt. De noodzakelijkheid van de regeling van den rechtstoestand der ambtenaren kan door tientallen van dergelijke feiten worden gedemonstreerd.

Nogmaals werd ter sprake gebracht de versmalling van de spoorwijdte der lijn Semarang—Vorstenlanden van 1.43^s M. tot 1.06⁷ M. Deze maatregel werd van algemeen belang geacht op de volgende gronden:

- 1e. zal het Gouvernement in de toekomst toch komen te staan voor de versmalling, zoodra de lijnen van de N. I. S. aan het Gouvernement zijn gekomen;
- 2e. zouden verschillende vraagstukken reeds thans tot een eenvoudiger oplossing kunnen komen, b.v. de sporen-aanleg bij de haven van Semarang, waar anders twee sporen van verschillende wijdte naar goedangs en opslagplaatsen moeten gelegd worden;
- 3e. eischt de defensie één spoorwijdte over het geheele land;
- 4e. zal het leggen van een afzonderlijk S. S. smalspoor Solo—Djokja worden uitgespaard of wel zal — indien het Gouvernement daartoe toch overgaat — een dubbel spoor over dat traject worden verkregen.

Aangezien de N. I. S. bij een dergelijke versmalling — waarmee groote kosten gemoeid zijn — geen noemenswaardig voordeel heeft, is het niet te verwachten dat zij eigener beweging daartoe zal overgaan. Indien het vast staat dat versmalling in het algemeen belang is, zullen de kosten in hoofdzaak door het Gouvernement moeten worden gedragen, doch het is te verwachten, dat de N. I. S. wel een deel op zich zal willen nemen, o. a. omdat het herhaald overladen daardoor zal worden vermeden, omdat het materieel voor smalspoor goedkoper is, en omdat de lijn Semarang—Gambringan dan niet zal behoeven te worden aangelegd. Het zou op prijs worden gesteld te vernemen welke inzichten de Regeering thans huldigt betreffende deze aangelegenheid.

De omstandigheid, dat de bedrijfsuitgaven voor 1920 op 36 mill. geraamd, volgens de laatste gegevens 47 mill. zullen bedragen, wekte bij eenige leden weinig vertrouwen in de ramingen voor 1921. Te minder is daarin vertrouwen te stellen omdat te verwachten is, dat de personeelsuitgaven voor het lagere personeel verre óverschreden zullen moeten worden en wegens noodzakelijke loonsverhoogen en wegens inkrimping van den werktijd, welke thans op de lijnen nog veelal 12 uur bedraagt. De door de V. S. T. P. (Vereeniging van Spoor- en Tramweg Personeel) in 1914 gestelde eisch van 10 uren werktijd zal in verband met de besluiten van de Washington conferentie veranderd worden in een 8 uren, hetgeen een uitbreiding van bepaalde categorieën personeel met 50% met zich zal brengen. Dat met de mogelijkheid van eene dergelijke stijging der uitgaven rekening werd gehouden, blijkt uit de ramingen niet.

De sterke stijging der bedrijfsuitgaven o.m. door de prijsverhoogen van de steenkolen door het Gouvernement zelf (8 mill. ruim) zal waarschijnlijk tengevolge hebben dat de tariefsverhoogen nog hooger zullen

moeten worden opgevoerd dan thans. Dit bleek uit de overgelegde stukken intusschen niet en zoude alleen beoordeeld kunnen worden na overlegging van de raming eener bedrijfsrekening, als bij andere bedrijven werd gevoegd en waaruit de te maken winst of het te lijden verlies zou kunnen worden opgemaakt. Gevraagd werd zulk een raming alsnog over te leggen.

Opgemerkt werd, dat blijkbaar alle gouvernementsbedrijven een commercieele boekhouding bezitten behalve de S. S. Gevraagd werd of er bij de S. S. geen door den gouvernements-accountantsdienst opgemaakte openingsbalans en kapitaalrekening bestaan en zoo dit wel het geval is of deze dan aan den Volksraad kunnen worden overgelegd.

Gaarne zou men vernemen hoeveel de overschrijding van de in 1919 toegestane sommen voor de S. S. heeft bedragen?

Voorts zou men gaarne de redenen vernemen van de stijging van den exploitatie-coëfficiënt in de laatste 3 jaren, waarbij ware over te leggen een overzicht van dien coëfficiënt gedurende de laatste 5 jaren.

Ook in de kapitaalsuitgaven was naar het oordeel van vele leden geen vaste lijn te ontdekken.

De post voor aanschaffing van rollend materieel hoe hoog ook, werd nog niet voldoende geoordeeld, indien het gerucht juist is, dat thans een tekort van eenige duizenden wagens bestaat, hetgeen aanleiding geeft tot ontwrichting van den dienst. Men vroeg hoe groot het tekort was en met hoeveel locomotieven, rijtuigen en wagens het bedrijf in 1921 zal worden uitgebreid.

Ook uit de ramingen voor de uitbreidingswerken blijkt, dat het bedrijf niet wordt overzien. Voor de verbetering van de spoorwegtoestanden in Soerabaja en Batavia werd indertijd 24 mill. aangevraagd; nu deze gelden verwerkt zijn blijkt deze raming minstens 9 mill. te laag te zijn. Gaarne zou men vernemen op hoeveel de kosten thans wel geraamd worden terwijl men daarbij tevens zou wenschen te worden ingelicht omtrent de hoegrootheid van het reeds aan de verbetering der spoorwegtoestanden te Batavia, Bandoeng en Soerabaja bestede bedrag. Ook uit de toelichting op deze posten kregen vele leden den indruk, dat het S.S. bedrijf op zeer royalen voet is ingericht. Zij achtten het opmerkelijk, dat de begrotingen der S.S. steeds te laag worden geraamd, waardoor van eene behoorlijke contrôle op de door dezen dienst aangevraagde gelden geen sprake meer is.

Met het oog op deze omstandigheid achtten eenige leden het gewenscht, een commissie van onderzoek naar de toestanden bij het S.S. bedrijf in het leven te roepen.

Met erkenning van de noodzakelijkheid der spoorverdubbeling Padalarang—Bandoeng, werd die van de lijn Bandoeng—Tjitjalengka betwijfeld.

Ook wat betreft den aanleg van lijnen in de buitengewesten, zag men weinig perspectief in de begrooting; noch over den duur van den aanleg, noch over het aantal K.M. dat jaarlijks aangelegd zal worden, is iets te vinden. Aangedrongen werd op de opstelling van een spoorwegplan voor de buitengewesten op ongeveer dezelfde wijze als het wegenplan.

Gevraagd werd, waaraan het geweten moest worden, dat in den laatsten tijd telkens kleine ongelukken voorkomen op de lijn. Zijn deze ongelukken een gevolg van

slecht beheer, dan wel van de mindere deugdelijkheid van het materieel?

Men vernam gaarne, tot welke resultaten de onlangs gehouden besprekingen van het S.S. bestuur met de gemachtigden van de vereeniging van spoor- en tramwegpersoneel hebben geleid en in hoever gevolg kan worden gegeven aan de door deze vereeniging naar voren gebrachte wenschen t.a.z. van betere regeling van loonen, overwerkelden, rusttijden, rechtspositie der beambten door invoering van scheidsgerechten.

De bouwkosten voor het hotel te Palembang à / 500 000 werden zeer hoog geacht. Men vernam gaarne, of het reizigersverkeer te dier plaatse een stichting van een zoo kostbaar hotel rechtvaardigt. Gevraagd werd, hoeveel de bouwkosten van het S.S. hotel op het Koningsplein hebben bedragen.

Door enkele leden werd het voornemen toegejuicht, om 's Lands pasanggrahans door het S.S. bestuur te laten exploiteeren. Men hoopte, dat de tarieven zoodanig zullen worden gesteld, dat deze pasanggrahans ook voor kleine beurzen beschikbaar zijn.

Men vernam gaarne of reeds een ernstig onderzoek is ingesteld naar de mogelijkheid van een eendaagsche nachtverbinding Batavia—Soerabaja. (Vide Soerabaasch Handelsblad 6 Februari 1920).

Vernomen was, dat een onderzoek is ingesteld naar de bedrijfsmogelijkheden van tramwegen in de Minahassa. Gaarne werd t.z.t. het terzake handelend verslag ter inzage ontvangen.

Gevraagd werd of het inderdaad juist is, dat de op blz. 112 afdeeling VIII stuk 6 bedoelde tramlijnen Soemoro—Badegan, Ponorogo—Baloeng Slahoeng in den loop van het jaar 1921 in exploitatie kunnen worden genomen.

Men hoopte dat het aantal automobiellijnen in de streken die door goede wegen en aanmerkelijk goederen- en passagiersvervoer daarvoor in aanmerking komen in de naaste toekomst aanzienlijk zal worden uitgebreid.

Een lid vernam, dat op groote schaal zg. tractors met aanhangwagens zijn aangeschaft; hij werd gaarne omtrent de daarmee bereikte resultaten ingelicht.

Middelen in Nederland. Hoofdstuk I der middelen.

Onderdeel 804. Aandeel in de winst der N. I. S. Verzocht werd een overzicht van deze inkomsten over de laatste 10 jaren.

Middelen in Indië. Hoofdstuk II der middelen.

Onderdeel 801. Postspaarbank. Gevraagd werd of het juist is, dat het overgrootste deel der gelden van de postspaarbank nog steeds in Nederland wordt belegd.

Onderdeel 812. Post-, telegraaf- en telefoondienst. Verwondering werd uitgesproken over het financieele beleid bij den postdienst, blijkende uit de plotselinge stijging van de uitgaven met 40% en van de inkomsten met 80%. Dit wekt den schijn dat de vooruitziende blik ontbroken heeft. Een meer geleidelijke verhooging van tarieven ware wenschelijker geweest.

Het had bevreemding gewekt, dat de telegram- en telefontarieven zonder den Volksraad daarin te kennen waren verhoogd. Men hoopte dat voortaan bij wijziging der tarieven het College zou worden geraadpleegd.

De reeds ingevoerde verdubbeling van het telegraaf-

tarief werd door een der leden niet in overeenstemming geacht met het algemeen merkbaar streven om het verkeerswezen te ontwikkelen in die mate, dat de deelneming er aan algemeen wordt. De nieuwe maatregel zal ongetwijfeld belemmerend werken op de ontwikkeling van het land. De hoop werd uitgesproken dat indien de prijzen der materialen weder dalen de verhooging niet zal gehandhaafd blijven.

Een ander lid wees op de nadeelige gevolgen voor handel en pers. De pers vooral was er belangrijk door getroffen en zou zich allicht er toe genoodzaakt zien haren inlichtingendienst in te krimpen.

Waarom, werd voorts gevraagd, is deze verdubbeling zoo onverwachts gekomen zonder voorafgaande waarschuwing?

Door een der leden werd het onbillijk geacht dat het telegramtarief voor het verkeer tusschen Java en de buitengewesten $1\frac{1}{2} \times$ zoo hoog is, als dat op Java geldend. Gaarne zou men vernemen hoe de Regeering denkt over de invoering van een enkel uniform tarief voor het geheele binnenlandsche verkeer in Nederlandsch-Indië.

Wederom werd aangedrongen op vrijdom van port voor besturen van bijzondere scholen voor de correspondentie met de Regeering en met de ambtenaren der Regeering.

Tegen eene eventueele verhooging van briefport werden bedenkingen geopperd, nu juist de Inlandsche bevolking door het meerdere onderwijs meer van de post gebruik gaat maken.

Onderdeel 813. Staatsspoor- en tramwegen.

Indien het gerucht waar is, dat de tarieven voor reizigers zullen verhoogd worden, zou om te voorkomen dat de Inlander zwaar getroffen wordt met een verhooging alleen voor 1ste en 2de klasse reizigers kunnen volstaan worden.

Anderen leden kwam het juist voor geen tariefsverhooging op het vervoer over kleine afstanden in te voeren. Juist van dit vervoer maakt de Inlander het meest gebruik.

In dit verband werd in overweging gegeven bepaalde werklieden-treinen in te leggen.

De wensch werd voorts geuit, dat buiten bemoeienis van den Volksraad om geen tariefwijzigingen tot stand zullen komen.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs op 29 Mei 1920.

VAN HINLOOPEN LABBERTON.
VIERHOUT.
VREEDE.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 19

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Het antwoord op de in § 1 gestelde vraag luidt ontkennend.

§ 2. Er is der Regeering geen enkele omstandigheid bekend, die aanleiding zoude kunnen geven tot overbrenging van den verkoop van tin en steenkolen naar het Departement van Landbouw, Handel en Nijverheid.

§ 3. Van het oordeel van eenige leden, dat de ontwerp-begrooting voor 1921 van het Departement van Gouvernementsbedrijven zoo weinig perspectief biedt, nam de Regeering niet zonder bevreemding kennis; de in dit begrootings-ontwerp voor kapitaals- en bedrijfsuitgaven en voor ontvangsten uitgetrokken zeer aanzienlijke bedragen wijzen h.i. eerder op het tegendeel.

Zoo wijst de vergelijking der begrootingscijfers voor 1914 en 1921 een vermeerdering van de kapitaals- en bedrijfsuitgaven en van de ontvangsten aan met respectievelijk rond 300, 106 en 120 procent, welke getallen naar Haar oordeel bewijzen, dat in de afgelopen jaren van dit departement een krachtig initiatief is uitgegaan.

§ 4. Naar aanleiding van hetgeen is opgemerkt met betrekking tot de aan jonge mijnningenieurs geboden gelegenheid, om op hunne uitreis herwaarts op 's Landskosten Amerika en andere landen te bezoeken, zij er op gewezen, dat het hier geldt het maken van thans door de mijnbouwkundige faculteit der Technische Hoogeschool en van oudsher ook door de professoren der Polytechnische school noodig geoordeelde studie reizen ter voltooiing en afsluiting van de opleiding voor den Indischen dienst.

In hoeverre de belangen verbonden aan deze studiereizen opwegen tegen uitgaven van f 15 000 en f 30 000, zooals in het verslag genoemd, valt zonder meer moeilijk te zeggen. Dit hangt toch geheel af van den aard en de beteekenis der opgedragen studie. In het algemeen zijn, voor zoover hier bekend, de aan die reizen verbonden kosten zeer belangrijk lager dan de hiervoren genoemde bedragen en mag zeker wel gezegd worden, dat zij opgewogen worden door genoegzaam voordeel voor den Lande.

§ 5. In deze begrooting komen voor het eerst tot uitdrukking de gevolgen van de instelling van een afzonderlijken dienst voor de mijnbouwkundig-geologische opsporingen. En daar deze instelling ten doel heeft een krachtige ontwikkeling en ontplooiing van dezen tak van Staatszorg, is daarmee bij den opzet der personeelsformatie voor 1921 rekening gehouden.

In verband hiermede is voor het volgend jaar gerekend, behalve op een leider voor den dienst, op een hoofdingenieur, 35 ingenieurs en 34 opziensers, een bezetting, die echter thans nog lang niet bereikt is. Evenwel wordt de noodige aanvulling in den loop van het volgend jaar mogelijk geacht.

Men kan dus hetgeen tot nog toe op het gebied der mijnbouwkundig-geologische opsporingen is verricht niet afmeten naar de in deze begrooting opgenomen personeelsformatie.

Dat deze tak van dienst blijk zou geven van een geringe krachtsontwikkeling, moet de Regeering met beslistheid tegenspreken. Voelt men zich teleurgesteld over de resultaten van dezen dienst, dan kan dit slechts het gevolg daarvan zijn, dat men zijn verwachtingen te hoog heeft gespannen en zich te veel voorstelt van den mineralen rijkdom van onzen Indischen bodem. Wel bevat deze zeer zeker waardevolle minerale afzettingen doch het meerendeel der onderzoekingen leidt toch niet tot het vinden van ontginbare objecten. Om den gepresteerden arbeid naar waarde te kunnen schatten moet wel in het oog worden gehouden, dat de te onderzoeken gebieden oppervlakten beslaan van duizenden K. M². Alleen het in Djambi onderzochte terrein bijv. besloeg een oppervlakte van twee derden van die van geheel Nederland. Voorts dient men rekening te houden met de in vergelijking met andere werelddeelen buitengewoon ongunstige omstandigheden van klimaat, transportmiddelen en werkkrachten, waaronder, gewoonlijk in het oerwoud en veelal in moeilijk toegankelijke en niet of schaars bewoonde streken gewerkt moet worden.

De Regeering meent niet nader op deze aangelegenheid te behoeven in te gaan, aangezien reeds bij een vorige gelegenheid aan den Volksraad omstandig de omvang en de beteekenis van de mijnbouw-geologische werkzaamheden zijn uiteengezet, ter weerlegging van een gelijksoortige critiek als thans werd geleverd (zie Handelingen Volksraad 1ste gewone zitting 1919, blz. 356 t/m 358).

§ 6. Zooals blijkt uit de in het begrootingsontwerp (afdeeling VIII, stuk 8, blz. 46) opgenomen toelichting op de uitgaven voor de Gondontginning in Benkoelen, is men teleurgesteld in de vroeger uitgesproken verwachting, dat de gondontginning te Tambang Sawah in de tweede helft van dit jaar in bedrijf zou worden gesteld.

Deze vertraging komt evenwel zoo goed als geheel op rekening van de zeer bijzondere omstandigheden veroorzaakt door den Europeeschen oorlog. Door dien oorlog kon eerst in Mei 1917 begonnen worden met de studie van het verwerkingsvraagstuk van de door hunne bijzondere samenstelling moeilijk te extraheeren ertsen. Deze veelomvattende in Amerika ondernomen studie en het onderzoek aldaar naar de beste verwerkingswijze waren eerst medio 1918 zoover gevorderd, dat de bestelling van eenige onderdeelen der installatie kon worden geplaatst. Ech-

ter konden eerst in Januari 1919 de aanvullende onderzoekingen geheel afgesloten en alle andere benodigde machinerieën besteld worden. De verscheping der goederen van Amerika naar Indië vereischte wegens onvoldoende scheepsruimte veel tijd. Ook werden tal van moeilijkheden ondervonden bij den opvoer der benodigde werktuigen van Priok naar Tambang Sawah; te Priok wegens het zeer tijdroovende bijeenzoeken der colli in de als gevolg van de buitengewone omstandigheden overladden opslagloodsen en te Benkoelen door de woelige reede, welke het lossen der zware stukken zeer bemoeilijkte, terwijl bij het vervoer te land veel last werd ondervonden van den zeer slechten toestand van den weg van Benkoelen naar Moeara Anam.

Het behoeft dus geen verwondering te wekken, dat, in aanmerking nemende de nog te verrichten omvangrijke montage-werkzaamheden op de mijn Tambang Sawah, deze mijn niet voor eind 1921 in werking kan worden gesteld.

Ook de ertsontginning te Lebong Simpang ondervond tengevolge van allerlei transportmoeilijkheden en het tegen verwachting lang uitblijven der in Amerika bestelde machinerieën een aanzienlijke vertraging, zoodat naar verwachting niet voor het begin van het volgend jaar (in de toelichting op de ontwerp-begrooting ten onrechte vermeld, in de tweede helft van dat jaar) met de ontginning van deze mijn kan worden begonnen. In 1921 zal dus de Tambang Sawah-mijn nog niet in ontginning komen; de Lebong Simpang-mijn evenwel gedurende het geheele jaar.

Laatstbedoelde ontginning is wegens de geringe ertsvoorraad slechts van weinig beteekenis. Men kan voor deze minder belangrijke mijn slechts rekenen op een verwerking van 7000 ton erts 's jaars, in verband waarmede de exploitatie-kosten voor 1921 ook niet hooger kunnen worden gesteld dan f 164 000.

Zooals uit het voorgaande blijkt, is de vertraging van de in bedrijfstelling van beide goudmijnen alleen te wijten aan de bijzondere omstandigheden, veroorzaakt door den oorlog en aan nog eenige andere oorzaken waarop geen invloed ter bespoediging van den gang van zaken kon worden uitgeoefend, zoodat aan het gebeurde geen aanwijzing van onvoldoende voortvarendheid is te ontleenen.

De tegenwoordige bedrijfsleider was in Amerika belast met de leiding van de proefnemingen ter vaststelling van de beste verwerkingswijze der Tambang Sawah-ertsen en met de bestelling der voor de winning benodigde machinerieën. Hem is de leiding der mijn opgedragen niet om ancienniteitsredenen, maar op grond van zijn ervaring als bedrijfsleider, gepaard aan een gedegen kennis van de goudwinning in het algemeen. Dit zijn in de eerste plaats de eigenschappen waarover de bedrijfsleider moet beschikken. De zeer groote verdiensten van den ingenieur, aan wien het gelukt is den weg te vinden om uit de door hunne samenstelling zeer lastig te verwerken Tambang-Sawahertsen het zilver bijna volledig af te scheiden, waardoor hij blijk heeft gegeven van groote kennis op dat gebied, worden door de Regeering gaarne ten volle erkend en gewaardeerd, doch die kennis stempelt hem nog niet tot de aangewezen persoon om leiding te geven aan een bedrijf. Hiervoor is ruime practische ervaring in zake bedrijfsleiding noodig, waarover bedoelde ingenieur nog niet beschikt.

Alle mogelijke maatregelen zijn getroffen om het vervoer van Benkoelen naar de mijn op de snelste wijze te doen geschieden.

In het arbeidsvraagstuk wordt voorzien door indienstneming zooveel mogelijk van vrije arbeiders; voor zoover deze niet zijn te verkrijgen worden contractarbeiders aangeworven.

§ 7. De politiek der Regeering in zake de prijsstelling der kolen werd zeer verschillend beoordeeld. De voor 1920 plaats gehad hebbende prijsverhooging der landskolen werd door enkelen afgekeurd, wijl gevreesd werd, dat de gevolgen van die verhooging zich voelbaar zouden maken in een opvoering van kosten van levensbenodigheden, in een verhooging der vrachten van de groote afnemers, de stoomvaartmaatschappijen en de spoor- en tramwegbedrijven en in een stijging der prijzen, gevraagd door de industrieën, die kolen noodig hebben. Van andere zijde werd instemming betuigd met de door de Regeering gevolgde politiek en geoordeeld, dat het Gouvernement alleen rekening heeft te houden met de prijzen op de wereldmarkt. Van een derde zijde werd nog de wenschelijkheid bepleit bij de prijsstelling onderscheid te maken tusschen levering aan het binnenland en aan het buitenland en daarvoor afzonderlijke prijzen aan te nemen, respectievelijk verband houdende met den kostprijs en den wereldmarktprijs.

Een juiste beoordeeling van het standpunt dat de Regeering ten aanzien van den verkoop der landssteenkolen meent te moeten innemen is alleen mogelijk indien men de bestemming dier kolen kent. Daarom wordt het dienstig geacht vooraf een overzicht te geven van de voornaamste afnemers der kolen voor dit jaar en de hun toegezegde hoeveelheden (ongerekend de kolen, welke de mijnen zelf en de Sumatra Staatsspoor gebruiken)

Staatsspoor	275 000 ton	
Groote stoomvaartmaatschappijen, zooals Rotterdamsche Lloyd en Nederland, behoorende tot de vaste afnemers	188 000 „	
Open bunkers en wilde vaart..	21 000 „	
Cementfabriek	30 000 „	(fijn kolen)
Sabang Maatschappij	30 000 „	
Koninklijke Paketvaart Maatschappij	117 500 „	
Andere kleine particuliere afnemers	30 200 „	
Andere landsdiensten (B. O. W., Marine enz.)	136 000 „	

Uit dit overzicht blijkt allereerst, dat slechts door zee enkele industrieën gouvernementsskolen worden gevraagd en dat de particuliere spoor- en tramwegen de kolen in het geheel niet gebruiken. Tot nog toe werden laatstgenoemden nimmer gouvernementsskolen geleverd, daar zij in hoofdzaak hout als brandstof gebruiken, dan uit de in de nabijheid van het spoor- en trambedrijf gelegen bosschen kan worden betrokken tegen billijke prijs, dan waarvoor de meestal over groote afstanden aan te voeren steenkolen kunnen worden verkregen.

Mede volgt uit bedoeld overzicht, dat van afzet naar het „buitenland” nog geen sprake is.

Wel zou men de aan de groote stoomvaartmaatschappijen geleverde kolen voor een deel kunnen beschouwen

als voor het buitenland bestemd, doch dit geldt slechts voor een betrekkelijk geringe hoeveelheid en men meent te mogen aannemen, dat hieronder niet wordt begrepen de „Levering aan het buitenland”, als in het verslag bedoeld.

Wat thans in het bijzonder betreft de ook uit § 5 der algemeene beschouwingen blijkende opvatting van een der leden, dat de Regeering de politiek zou hebben verlaten, die door Haar blijkens de verklaringen van Haren gemachtigde in de eerste gewone zitting van den Volksraad was aanvaard met betrekking tot de prijzen, waarvoor zij steenkolen beschikbaar stelde, die meening moet berusten op een misverstand of op een minder juiste uitlegging van bedoelde verklaringen. Deze toch bedoelden geenszins de politiek der Regeering uiteen te zetten met betrekking tot de prijsstelling der landssteenkolen in algemeenen zin, doch gaven slechts een overzicht van de wijze, waarop onder de door den oorlog in het leven geroepen, bijzondere en abnormale omstandigheden de Regeering de kolenprijzen meende te moeten bepalen.

De Regeering laat zich in Hare prijzenpolitiek wat de steenkolen betreft leiden door de wet van vraag en aanbod. In normale tijden toch worden hier te lande niet alleen de inheemsche — in hoofdzaak de Gouvernementskolen — afgezet, maar behoort Nederlandsch-Indië ook tot het afzetgebied van Australische en Japansche kolen. Vóór den oorlog werd daardoor de marktprijs voor kolen h.t.l. beheerscht door de prijzen, waarvoor deze buitenlandsche kolensoorten hier geleverd werden. Men had zich dus bij de bepaling van den verkoopprijs van het product te richten naar dien marktprijs.

Reeds herhaalde malen is aan den Volksraad uiteengezet door welke omstandigheden deze verhouding tijdens den oorlog verandering onderging en hoe als gevolg daarvan de kolenprijs niet meer door de concurrentie werd gelimiteerd. Ook is het bekend, dat de Regeering, ofschoon Zij daartoe in de gelegenheid was, besloot Zich niet door een hooge prijsstelling der kolen met buitengewone winsten te verrijken, doch de kolen te leveren tegen prijzen met redelijke winst.

Houdt men in het oog, dat dit een zeer abnormale toestand was, geheel van tijdelijken aard, ontstaan door de algemeene ontwrichting door den oorlog van de tevoren bestaan hebbende normale verhoudingen op scheepvaartgebied, dan zal het duidelijk zijn, dat, zoodra deze ontwrichting ophield, de oude toestand vanzelf weder moest intreden en de prijs waarvoor het Gouvernement de kolen verkocht weder alleen beheerscht mocht worden door de wet van vraag en aanbod. Goede koopmanschap gebood dit.

Ofschoon dadelijk na afloop van den oorlog de omstandigheden nog lang niet normaal konden worden geacht, besloot de Regeering toch reeds bij de bepaling der prijzen voor 1920 zoo goed mogelijk evenbedoelde wet te volgen en zich daarbij dus te richten naar de kolenmarkt, zooals die zich in het begin van dit jaar afteekende. Op deze basis werden de prijzen der in 1920 aan de Stoomvaart Maatschappijen en de Gouvernementsdiensten te leveren Ombilinkolen gesteld op *f* 30 per ton voor ladingkolen en *f* 32 per ton voor bunker-kolen.

Dat de Regeering ten aanzien van de steenkolenvoorziening een sociale taak heeft te verzorgen wordt gaarne

toegegeven. Zoo acht de Regeering het Haar plicht, om eendeels door het ontwikkelen der bestaande landskolen-ontginningen en anderdeels door het openen van nieuwe ontginningszetels, zoo spoedig mogelijk in de behoefte hier te lande aan kolen te voorzien, doch dat die taak Haar de verplichting zou opleggen de kolen beneden den daarvoor h.t.l. geldenden marktprijs af te zetten moet worden ontkend.

De vrees, dat de sociale (economische) gevolgen van deze prijsverhooging der steenkolen zich voelbaar zullen maken in een opvoering van kosten van levensbenodigheden, acht de Regeering ongegrond.

Allereerst zij opgemerkt, dat de hoogere prijsstelling der aan de buiten Nederlandsch-Indië gevestigde groote stoomvaartmaatschappijen in het loopende jaar te leveren kolen slechts dan op de gemeenschap drukken, indien de maatschappijen in de verhooging der kolenprijzen gegronde aanleiding zouden hebben tot vrachtverhooging over te gaan. Dat dit evenwel niet het geval is, zal duidelijk zijn, wanneer men erop let, dat over 1920 de prijsverhooging der Ombilinkolen voor de beide stoomvaartmaatschappijen, de Maatschappij Nederland en de Rotterdamsche Lloyd, slechts op een meerdere uitgave van circa / 150 000 aan brandstof komt te staan. Het is weinig waarschijnlijk dat de maatschappijen in de verhooging der Indische kolenprijzen, die een geringe fractie vormen van haar bedrijfskosten, aanleiding zouden vinden om de vrachten te verhoogen.

In de geheele wereld zijn de brandstofprijzen gestegen en het is volkomen billijk de baten der schatkist te versterken door de kolenverbruikers voor hun brandstof te laten betalen, wat in redelijkheid daarvoor kan worden gevraagd. Deed men dit niet, dan zou men enkele groepen der gemeenschap bevoordeelen ten laste van het algemeen. Dit geldt niet alleen voor de scheepvaart, maar ook voor de andere vervoermiddelen, die kolen gebruiken zooals de spoor- en tramwegen, onverschillig of deze door den Staat zelf dan wel door particulieren worden beheerd. Er is nl. op zich zelf niets onbillijks of onrechtmatigs in gelegen, dat die groepen der gemeenschap, welke van bedoelde vervoermiddelen gebruik maken, meer aan vracht hebben te betalen, omdat de brandstof door de waardevermindering van het geld duurder is geworden. Hetgeen dit deel der gemeenschap meer heeft te betalen komt voor het overgrootste deel ten goede aan de schatkist, dus aan de gemeenschap in den meest algemeenen zin.

Een stelsel, waarbij in zake de prijsstelling der kolen onderscheid zou worden gemaakt tusschen levering aan het binnenland en aan het buitenland — gesteld dat van dit laatste in beteeknende mate sprake was — en daarvoor afzonderlijke prijzen zouden worden aangenomen, respectievelijk verband houdende met den kostprijs en den wereldmarktprijs, zou niet alleen tot groote moeilijkheden in de practijk aanleiding geven, maar bovendien uit een handelsoogpunt niet te verdedigen zijn. Dat men die bezwaren door distributie zou kunnen overvragen — ook thans worden de kolen onder de verschillende gegadigden verdeeld — is niet duidelijk. Het zou uiterst lastig, zoo niet ondoenlijk zijn, om er tegen te waken, dat voor het binnenlandsch verbruik bestemde kolen niet zouden overgaan in handen van hen, die de kolen behoeven voor gebruik buitenlands, waardoor het beoogde doel ten eenemale zou worden gemist. Overi-

gens wordt opgemerkt, dat een wereldmarktprijs van kolen niet bestaat, wijl de prijs van een artikel als steenkool, dat volumineus en betrekkelijk van geringe waarde is, voor een belangrijk deel wordt beheerscht door de vervoerkosten van de plaats van winning naar die van afzet. Zoo bedroegen in 1919 de kolenprijzen op de open markt te Amsterdam en Port-Said respectievelijk f 57.50 en f 95.— per ton. Steenkool kent dus geen wereldprijs zooals bijv. tin, goud en dergelijke.

Het instellen van een z.g. brandstoffenraad, als in § 5 der algemeene beschouwingen ter overweging is aanbevolen, zou wat de steenkolen betreft nutteloos zijn, wijl, zooals hierboven betoogd, de prijs der kolen wordt beheerscht door de wet van vraag en aanbod, dus door de markt.

§ 8. Met betrekking tot de opmerkingen in § 5 der algemeene beschouwingen dat er, naar men meent, een groot tekort aan brandstoffen — kolen en hout — dreigt te ontstaan, omdat eenerzijds de steenkolenimport van voor den oorlog grootendeels is opgehouden en zich voorschands niet zal herstellen, anderzijds de binnenlandsche kolenproductie niet in voldoende mate is vermeerderd, terwijl de houtproductie onrustbarend is achteruit gegaan, wordt het volgende aangeteekend.

Het is inderdaad juist, dat er thans belangrijk minder kolen van buiten worden aangevoerd dan vóór den oorlog. Dit laatste geschiedt echter niet alleen thans, maar was ook reeds in voorafgaande jaren het geval en had niet tengevolge het ontstaan van een tekort aan brandstof hier in het land, in hoofdzaak omdat de binnenlandsche productie voorzag in hetgeen minder aan steenkool van buiten werd aangevoerd; zoo is het vorige jaar een hoeveelheid van circa 125 000 ton buitenlandse kolen ingevoerd — tegen een invoer van circa 400 000 ton 's jaars vóór den oorlog — terwijl in dat jaar toch geen tekort bestond aan brandstof.

Door den dienst van het Boschwezen zal in 1920 vermoedelijk meer brandhout worden geproduceerd, dan in het voorafgaand jaar.

Bedroeg de productie in de eerste 4 maanden van 1919 ongeveer 61 000 ton, in hetzelfde tijdvak van 1920 werden circa 82 000 ton gekapt, derhalve een vermeerdering van ongeveer 21 000 ton. Voor 1920 kan dan ook waarschijnlijk worden gerekend op een meerdere productie van ongeveer 63 000 ton. Dat tot nu toe het aanbod geen gelijken tred heeft gehouden met die vermeerdering, is hierin gelegen, dat de afvoer uit het bosch door verschillende oorzaken, als onvoldoend aantal transportkoelies, bezwaren door de regens ondervonden, enz., onregelmatig was.

Terwijl in 1919 van de totale houtproductie van het Boschwezen ad circa 250 000 ton aan de spoor- en tramwegondernemingen 153 000 ton werd afgeleverd, is van de voor 1920 te verwachten productie ad 313 000 ton aan de spoor- en tramwegondernemingen toegezegd ongeveer 175 000 ton. Aangevraagd was 350 000 ton. Het vorige jaar bedroeg de aanvraag 282 000 ton, de toewijzing 180 000 ton en de levering 153 000 ton. Het tekort kwam in hoofdzaak ten laste van den dienst der S. S.

De voor dit jaar voor meerbedeelde ondernemingen beschikbaar gestelde hoeveelheid brandhout is verdeeld op zoodanige wijze, dat de kleine weinig renderende maat-

schappijen de volle aangevraagde hoeveelheid hebben toegewezen gekregen, terwijl aan de grootere ondernemingen slechts een gedeelte is toegezegd, voor ieder naar verhouding van het geschatte verbruik. Hetgeen deze meer rendabele ondernemingen daardoor minder toegestaan kregen dan benodigd, moesten zij op andere wijze indekken. Volgens in den aanvang van dit jaar verkregen inlichtingen waren zij daarin ook geslaagd.

Dat er niettemin thans geklaagd wordt over gebrek aan brandhout is daaraan toe te schrijven, dat in de eerste maanden van dit jaar door de bovenvermelde oorzaken op onvoldoende wijze in de levering kon worden voorzien. Ook onvoldoende afvoer per spoor heeft dit jaar de aflevering ongunstig beïnvloed; zoo ligt thans langs de Semarang-Joana-Stoomtram een belangrijke hoeveelheid brandhout voor verzending gereed, welke tot voor kort niet kon worden afgevoerd.

Door den dienst van het Boschwezen zijn de noodige maatregelen getroffen teneinde den achterstand in de volgende maanden in te halen.

Volgens van de spoor- en tramwegen ontvangen gegevens werd aan hen tot 1 Mei jl. afgeleverd 35 000 ton brandhout, terwijl geleverd moest worden 58 000 ton. Bij gebrek aan een voldoende ruimen reserve-voorraad brandhout is daarvan inderdaad hinder ondervonden.

Neemt men aan dat de brandhout-reservevoorraad is uitgeput en dat ook in de volgende vier maanden de brandhoutlevering in gelijke mate bij het verbruik ten achter blijft, hetgeen evenwel blijkens de door den dienst van het Boschwezen gegeven verzekering niet te verwachten is, dan zouden de spoor- en tramwegondernemingen tot dien tijd zich hebben te verzekeren van een hoeveelheid andere brandstof te stellen op een verbrandingswaarde van rond 30 000 ton, in steenkool uitgedrukt.

Hiertoe bestond en bestaat naar het oordeel der Regeering nog gelegenheid, daar aanvoer uit het buitenland van meergenoemde betrekkelijk geringe hoeveelheid kolen geen bezwaar ontmoet. Volgens van de steenkolenimporteurs verkregen inlichtingen toch zou men desgewenscht en natuurlijk zoo voor tijdige bestelling wordt gezorgd, in dit jaar buiten de reeds gesloten contracten nog circa 70 000 ton buitenlandsche kolen kunnen aanvoeren.

Na het vorenstaande moge duidelijk zijn, dat niet kan worden gezegd, dat thans hier te lande een tekort aan brandstoffen dreigt en daardoor stagnatie is te verwachten in het particuliere spoor- en tramwegbedrijf en in alle industrieën, althans indien gezorgd wordt voor eene rationeële verdeling van den beschikbaren voorraad brandhout.

Al moet erkend worden, dat de moeilijkheden, waarin verschillende spoor- en tramwegondernemingen met betrekking tot de brandstofvoorziening zijn geraakt, mede haar oorzaak vinden in het niet nakomen door het Boschwezen van de door dezen dienst gedane toezeggingen ten aanzien van de levering van brandhout, de Regeering meent er toch op te moeten wijzen, dat de moeilijkheden zeer zeker grootendeels zouden voorkomen zijn, indien door spoor- en tramwegondernemingen tijdig was gezorgd voor een op peil houden van een behoorlijken reservevoorraad brandstof, welke met het oog op steeds mogelijke tegenvallers aanwezig behoort te zijn.

Dat, zooals eenige leden mede vreesden een tekort aan brandstoffen binnen afzienbaren tijd zou zijn

te verwachten, vindt in het bovenmedegedeelde reeds weerlegging. Daaraan kan nog worden toegevoegd dat steenkolen in den Indischen bodem voorkomen in een bijna onuitputtelijke hoeveelheid. Alleen de totale kolenvoorraad der drie landsmijnen wordt geschat op 535 millioen ton en daarnaast zijn nog talrijke kolenaftzettingen elders beschikbaar. Daarbij komt nog, dat de kolenproductie hier te lande voor een groot deel is — en in de toekomst ook zal zijn aangewezen op het binnenlandsch verbruik, wijl de afzet naar buiten, afschoon deze nog vrij ruim kan zijn (alleen Singapore en Penang gebruiken te zamen jaarlijks circa 1 000 000 ton en de Philippijnen ca. 600 000 ton kolen), toch steeds begrensd is. Doordat nl. de omringende landen eveneens kolen in belangrijke hoeveelheden produceeren, kunnen de Indische kolen slechts op betrekkelijk geringe afstanden, beperkt door de vervoerskosten, met voordeel in het buitenland worden verkocht.

Behoeft men dus ook binnen afzienbaren tijd geen steenkolentekort te duchten — eerder zal men hebben te waken tegen overproductie — de naaste toekomst is in dit opzicht zelfs zeer bemoedigend.

De totale kolenproductie der Landskolenmijnen wordt nl. verwacht over 1920 te zullen bedragen rond 960 000 ton, om daarna geleidelijk te stijgen tot 1 400 000 ton in 1922 of 1923. De bedrijven der Ombilin- en Boekit-Asemmijnen zijn er op ingericht om de productie geleidelijk op te voeren tot 1 000 000 ton elk, zelfs nog hooger, hetgeen binnen niet al te langen tijd mag worden verwacht. De productie der Poeloe-Laoetmijnen zal binnen betrekkelijk korten tijd worden opgevoerd tot 300 000 ton, welke opvoer slechts wacht op de thans in bouw zijnde elektrische installatie, waarvan het gereed komen binnenkort kan worden tegemoet gezien. In een betrekkelijk kort aantal jaren zal dus de kolenproductie der Landskolenmijnen kunnen worden gebracht op circa 2 500 000 ton totaal. Waar nu van de binnenlandsche behoefte aan kolen (waaronder ook begrepen de kolenbehoefte der groote stoomvaartmaatschappijen), thans bedragende circa 1 200 000 ton, op dit oogenblik slechts rond 100 000 ton van buiten moet worden aangevoerd, mag worden verwacht, dat binnen enkele jaren, ook al houdt men er rekening mede, dat de behoefte zelve eveneens toeneemt, de productie het binnenlandsche verbruik zal overtreffen.

Het groote nut der electriciteitsvoorziening met behulp van waterkracht, ook als middel om zich energie te verschaffen op goedkoopere wijze dan door gebruik van steenkolen mogelijk is, wordt ten volle beseft en die voorziening wordt dan ook met kracht bevorderd.

§ 9. Zooals den Volksraad bekend is, wordt op de Bandoengsche hoogvlakte een radio telegrafisch station van een vermogen van 400 K.W. volgens het Telefunkensysteem opgericht. De aldaar reeds aanwezige zendinstallatie, uitgevoerd volgens het booglampstelsel, zal binnenkort tot hetzelfde vermogen worden uitgebreid.

De Regeering staat dus hier niet voor een keuze, zooals blijkbaar wordt gemeend, daar beide stelsels toepassing zullen vinden, waarbij de eene installatie zal dienen als reserve voor de andere.

Over de voor- en nadeelen van elk dezer systemen loopen de meeningen der deskundigen uiteen. Aan welk

stelsel de voorkeur zal zijn te geven, zal eerst kunnen blijken als beide installaties in bedrijf zijn.

§ 10. Met betrekking tot de opmerkingen aangaande de bezoldiging en de wenschelijkheid van regeling van den rechtstoestand van het personeel bij de gouvernements-bedrijven kan worden aangeteekend, dat naar de meening der Regeering de arbeidsvoorwaarden, welke de Staat-werkgever aan zijne werklieden aanbiedt, aan hooge-eischen behooren te voldoen, minstens gelijk aan die, waaronder gewoonlijk de arbeiders in particuliere ondernemingen werkzaam zijn. De Regeering is overigens van oordeel, dat over het algemeen deze voorwaarden bij de onderscheiden bedrijven wel voldoende zijn, al erkent Zij gaarne, dat de rechtstoestand van den arbeider nog niet in alle opzichten afdoende is geregeld. Zij is evenwel in deze richting werkzaam.

Juist is, dat uit de begrooting de loonstandaard van den Inlandschen arbeider niet blijkt en die voor den Europeeschen werknemer wel.

De reden hiervan is, dat de loonen van den Inlandschen arbeider plaatselijk zeer uiteenloopen, terwijl dit over het algemeen niet geldt voor de in de begrooting vermelde Europeesche werknemers.

De Regeering is voorts van oordeel, dat aan de mede gemaakte opmerking, dat de lagere betrekkingen in de Gouvernementsbedrijven in verhouding tot den huidige levensstandaard, te laag gesalarieerd zijn, in ruime mate wordt tegemoet gekomen door in deze ontwerp-begrooting opgenomen positieverbeteringen van verschillende groepen van lager personeel.

§ 11. Dat, zooals het verslag vermeldt, bij dit Departement niet, evenals bij de andere departementen, in eenige algemeene opmerkingen aangegeven zou zijn, waaraan de verschillen in uitgaven en inkomsten hoofdzakelijk zijn toe te schrijven, moet op een misverstand berusten.

Men dient in het oog te houden, dat de ontwerp-begrooting, voor zooveel het departement van Gouvernementsbedrijven betreft, afzonderlijke begrootingen geeft van de verschillende tot dat departement behorende bedrijven. Deze afzonderlijke begrootingen geven volgens commerciële begrippen, afzonderlijke ramingen van de bedrijfs- en van de kapitaalsuitgaven, terwijl de toelichting daarop als inleiding in eenige algemeene opmerkingen aangeeft, waaraan het meer of minder der te verwachten uitgaven en inkomsten hoofdzakelijk is toe te schrijven. In de daarna op elk der onderdeelen in den vorm van een geraande exploitatie- en kapitaalsrekening gegeven toelichting wordt het vorenbedoeld meer of minder nader gedetailleerd en uitvoerig verklaard.

De Regeering is dan ook van oordeel, dat de begrooting van dit departement en de toelichting daarop aan duidelijkheid en volledigheid niet te wenschen overlaten.

§ 12. Op de vraag in welk stadium thans het vraagstuk van de overbrenging van het departement van Gouvernementsbedrijven naar Bandoeng verkeert zij geantwoord, dat, zooals den Volksraad reeds uit vroegere mededeelingen gebleken is, tot die overbrenging reeds eenige jaren geleden is besloten.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 802. Waterkracht en Electriciteit.

Het geraamde bedrag voor aanschaffing van goederen in Europa of Amerika is gebracht op het 1ste Hoofdstuk der begrooting, omdat die aanschaffing geschiedt door het Technisch bureau van het Departement van Koloniën, dat voor den aankoop in Amerika beschikt over een te New-York gevestigd filiaal.

Onderafdeeling 806. 's Lands-mijndiensten.

De onder onderafdeeling 806b bedoelde opleiding van candidaat-mijnopzieners geschiedt aan de mijnschool te Heerlen. Daar deze school niet in voldoende mate in de behoefte aan mijnopzieners h.t.l. kan voorzien, is reeds sedert 1917 te Sawahloento een cursus tot opleiding van mijnopzieners opgericht. Het is de bedoeling ook bij de andere Landskolenmijnbedrijven een dergelijken leer-gang in het leven te roepen, zoodra die bedrijven hier-voor tot voldoende ontwikkeling zijn gekomen.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 801. Personeel van het Departement.

De instelling van een zelfstandigen dienst van 's lands mijndiensten kan niet leiden tot vermindering van personeel op het departement, omdat die instelling de werkzaamheden op het eigenlijk departement niet of niet noemenswaard zal wijzigen. Slechts de behandeling van eenige personeelsaangelegenheden zal van het departement naar den dienst van 's lands mijndiensten worden overgebracht, doch is van zoo weinig beteekenis, dat dit geen vermindering van personeel op het eigenlijke departement tengevolge kan hebben. Blijkbaar is verondersteld, dat de oprichting van meergenoemden dienst zou kunnen leiden tot vermeerdering van de bij dit departement reeds ver doorgevoerde decentralisatie van beheer. Dat dit evenwel niet het geval is zal duidelijk zijn, indien men zich rekenschap geeft van de beteekenis der instelling van dien dienst, nl. het samenbrengen van verschillende thans reeds een zoo groot mogelijke zelfstandigheid genietende mijndiensten en bedrijven in één zelfstandigen verzameldienst.

Onderafdeeling 803. Personeel postspaarbank.

De vraag, welke eischen gesteld zullen worden aan den in dienst te nemen ambtenaar voor de geldbelegging, vindt reeds beantwoording in de memorie van toelichting op de onderafdeeling 803.

De verhooging van de postspaarbankrente maakt een ernstig punt van overweging uit.

Met betrekking tot de opmerking, dat zij, die gebruik maken van de postspaarbank, aan te veel formaliteiten moeten voldoen en dat de voorgenomen propaganda weinig resultaat zal hebben, indien aan de wenschen van de Inlandsche bevolking ten deze niet wordt tegemoet gekomen, wordt aangeteekend, dat de bestaande formaliteiten dienen zoowel in het belang van de spaarders zelf als in dat van de Regeering die de terugbetaling der spaargelden aan de rechthebbenden onvoorwaardelijk waarborgt.

Intusschen zal nog eens worden nagegaan, in hoever die formaliteiten kunnen worden beperkt zonder prijsgeving van de vereischte zekerheidswaarborgen.

In de memorie van toelichting op de 1e aanvullingsbegrooting 1920, onderafdeeling 343, werden omtrent de in te stellen meer uitgebreide propaganda voor de post-spaarbank eenige algemeene aanwijzingen verstrekt, waarnaar moge worden verwezen. Daarbij werd aange- teekend, dat nog niet was uitgemaakt, hoe die propa- ganda in bijzonderheden zal dienen te werken; die bij- zonderheden zullen eerst kunnen blijken, wanneer aan de gedachte propaganda uitvoering wordt gegeven. Tot nu toe is het niet mogen gelukken de hand te leggen op een voor die taak geschikt ambtenaar.

Onderafdeeling 805. Dienst voor Waterkracht en Electriciteit.

De stand der werkzaamheden waarborgt, behoudens on- voorzienene tegenslag, dat het bedrag van f 3 060 000 (niet f 1 630 000, zooals in het verslag vermeld), in de ontwerp- begrooting uitgetrokken voor werken voor de energie- voorziening uit waterkracht in de Residentie Batavia en (West) Preanger Regentschappen, in 1921 zal worden ver- werkt.

De cijfers waarop een lid de uitspraak baseert, dat de dienst voor Waterkracht en Electriciteit in vergelijking met andere technische diensten buitengewoon goed van personeel voorzien is, doch dat hetgeen tot dusver door dien dienst werd verwezenlijkt omgekeerd evenredig is met het aantal ingenieurs en andere ambtenaren, zijn niet geheel juist.

Het totaal van personeelsuitgaven (bezoldigingen, toe- lagen enz.) voor dezen dienst bedraagt rond f 630 000 en niet \pm 1 miljoen gulden zooals in het verslag wordt ge- zegd. Van dit bedrag komt rond f 430 000 ten laste van het personeel, belast met de voorbereiding en de uitvoe- ring van verschillende werken, het overige gedeelte ten laste van het personeel, dat belast is met de algemeene waterwaarnemingen, het waterkracht-kadaster, conces- sie-verleening zoowel voor waterkracht als voor electri- citeit, het opmaken van projecten en het doen van be- stellingen van elektrische installaties ten behoeve van de verschillende Gouvernementsbedrijven, het voorlichten van andere gouvernementsdiensten, locale besturen en particulieren inzake waterkracht- en electriciteitskwes- ties.

Derhalve staat tegenover het bedrag van rond 4.3 mil- lioen gulden dat blijktens de ontwerp-begrooting voor 1921 aan de uitvoering van werken zal worden ten koste ge- legd, een bedrag van rond f 430 000 voor de voor uitvoe- ring dier werken benodigde personeele uitgaven (vak- kundig- en administratief personeel).

Blijkens de ontwerp-begrooting is ten behoeve van de voorbereiding en de uitvoering der werken bij den dienst voor Waterkracht en Electriciteit gerekend op 10 inge- nieurs ondergebracht bij de bouwafdeeling, terwijl van de andere afdeelingen gezamenlijk nog 4 ingenieurs voor de voorbereiding van nieuwe werken zijn bestemd. Hoe- veel ingenieurs alleen voor de voorbereiding en uitvoe- ring van bevoeiings- en afwateringswerken zijn aange- wezen blijkt uit het begrootings-ontwerp niet. Voor de in het verslag gemaakte vergelijking verschaft dus de ontwerp-begrooting geen voldoende gegevens.

Afgezien hiervan heeft het trekken van zulk een verge- lijking geen zin, wanneer niet bekend is de verhouding bij beide takken van dienst tusschen de hoeveelheid en de beteekenis van de werken in voorbereiding en in uit-

voering. Uit den aard der zaak is van een nieuwen dienst, met zoo'n groot arbeidsveld als die van Waterkracht en Electriciteit de omvang van de werken in voorbereiding onevenredig groot in verhouding tot die der werken in uitvoering.

Zooals door andere leden terecht is aangevoerd, wordt het aantal ingenieurs bij den dienst voor Waterkracht en Electriciteit tewerkgesteld ongunstig beïnvloed door de omstandigheid, dat de te verrichten werkzaamheden bij dezen dienst nieuw, voor een deel pioniersarbeid zijn. In verband hiermede mag inderdaad verwacht worden, dat in volgende jaren de verhouding tusschen de aan de uitvoering van nieuwe werken te besteden bedragen en de personeelsuitgaven geleidelijk steeds zal verbeteren.

Waar mogelijk, maakt de dienst voor Waterkracht en Electriciteit in den regel gebruik van de door andere diensten verzamelde gegevens, voor zoover die voor waterkracht-doeleinden waarde hebben.

Zoo zijn van enkele irrigatie-posten in de kali Toentang en in de kali Sampean de gegevens reeds opgenomen in de ter perse zijnde statistieken van waterwaarnemingen. De plaats van de waarneming en ook de wijze, waarop de gegevens door den irrigatie-dienst zijn verzameld, zijn echter in vele gevallen een beletsel om daarvan gebruik te maken.

Een plan om te komen tot een meer stelselmatige uitwerking van wederzijdsche debietgegevens is in studie en ook met verschillende ingenieurs besproken. Het voor-nemen bestaat om spoedig een proef daarmede te nemen in enkele irrigatiegebieden waar ook waterkrachtbelangen op den voorgrond treden.

Voor zoover de dienst voor Waterkracht en Electriciteit werkzaam is in het belang van de ontwikkeling der nijverheid in het algemeen, wordt zoo noodig en mogelijk steeds overleg gepleegd met andere Overheidsorganen, op dit gebied werkzaam. Het is niet bekend, in welk opzicht deze dienst hierin zou zijn te kort geschoten.

Het ontbreken van een opleiding h. t. l. van middelbaar technisch personeel, niet slechts van electriciëns doch ook van bouwkundigen, wordt als een belangrijk bezwaar gevoeld. Wat de electriciëns betreft, tracht men zich bij den Dienst voor Waterkracht en Electriciteit te behelpen door den leerlingen, die door de technische scholen h. t. l. worden afgeleverd, een extra opleiding te geven.

Naar aanleiding van de vraag van een der leden of er eenig uitzicht is op spoedige instelling van gemengde bedrijven voor de distributie van elektrische energie en of de Regeering aan dezen vorm nog de voorkeur geeft boven transport en/of distributie geheel van Regeeringswege zij erop gewezen dat deze vraag niet juist het door de Regeering inzake electriciteits-distributie ingenomen standpunt weergeeft.

Zooals reeds meerdere malen aan den Volksraad is te kennen gegeven stelt de Regeering zich op het standpunt dat de distributie van de in de Gouvernements-centralen opgewekte elektrische energie als regel zal zijn over te laten aan combinaties van de voornaamste belangheb-benden in de verdeling van deze energie, zijnde in hoofdzaak de in het rayon van de electriciteitsvoorziening gelegen locale ressorten. Hiermede wordt bedoeld dat als regel deze energie-distributie zal moeten geschieden

door intercommunale-vennootschappen samengesteld uit de in het rayon van de electriciteitsvoorziening gelegen locale ressorten, aan welke vennootschappen op bepaalde plaatsen de elektrische energie ter distributie beschikbaar wordt gesteld. Alleen wanneer dit uit praktische overwegingen in het algemeen belang bepaald gewenscht is, zooals bijv. het geval was bij de onlangs tot stand gekomen electriciteitsvoorziening van de Bandoengsche hoogvlakte, zullen desgewenscht in vorenbedoelde combinatie ook reeds bestaande particuliere belanghebbenden in de stroomdistributie worden opgenomen.

Het standpunt der Regeering is dus niet dat de distributie van de elektrische energie zal zijn over te laten aan zoogenaamde gemengde bedrijven, waaronder is te verstaan een samengaan in één bedrijf van Overheid en particulier, maar dat daarmee als regel Overheidsorganen zullen zijn te belasten.

Thans de gestelde vragen beantwoordend zij medege-deeld, dat zooals den Volksraad reeds bij herhaling is te kennen gegeven, de Regeering vorenschreven vorm van stroomdistributie de meest rationeele acht en voorts dat met belanghebbenden onderhandeld wordt om te komen tot een electriciteitsvoorziening in vorenbedoelden zin van het gewest Batavia en West-Preanger en van Midden-Java. Of deze onderhandelingen spoedig tot het gewenschte resultaat zullen leiden kan thans nog niet worden gezegd.

Bij de electriciteitsvoorziening in de Bandoengsche hoogvlakte wordt het bezwaar ondervonden, dat de door de Regeering van de vroegere Bandoengsche Electriciteits-Maatschappij overgenomen elektrische centrale nog niet voldoende capaciteit heeft om thans reeds aan alle aanvragen te voldoen.

Men dient daarbij evenwel in aanmerking te nemen, dat deze overname en de totstandkoming van de distributie-maatschappij eerst dateert van het begin van dit jaar. Over enkele maanden zal echter eene tijdelijke centrale aan het net zijn aangesloten, terwijl in de eerste helft van het volgende jaar een der in aanbouw zijnde waterkrachtstations in bedrijf zal kunnen worden genomen, waardoor dan in de behoefte aan electrisch vermogen ten volle zal kunnen worden voorzien.

Onderafdeeling 806. Toezicht op de spoor- en tramwegen.

De kwestie der dienst- en rusttijden van het personeel der Spoor- en tramwegen heeft sinds geruimen tijd de volle aandacht van het Departement van Gouvernements-bedrijven. Aangezien de zoowel in physieken als psychischen zin aan de verschillende categorieën van personeel te stellen eischen bij de Staats- en bij de particuliere lijnen grootendeels gelijk zijn, behoort de vaststelling der dienst- en rusttijden voor alle verkeersondernemingen h.t.l. op ongeveer gelijken grondslag en derhalve met inachtneming van dezelfde grenzen voor de maximum-diensturen en minimum-rusttijden te geschieden. In dit verband wordt thans met de bestuurders der particuliere spoor- en tramwegen en met het bestuur van de Vereeniging van Spoor- en Tramwegpersoneel overleg gepleegd over de algemeene invoering eener door het Bestuur der Staatsspoor- en tramwegen ontworpen en reeds voorloopig in werking gestelde regeling der dienst- en rusttijden, die, al behelst zij dan vermoedelijk nog niet alles wat op den duur noodig zal blijken, intusschen dat-

gene bevat wat op dit oogenblik bereikbaar en uitvoerbaar kan worden geacht.

De bedoelde conceptregeling bevat mede aanwijzigingen voor de contróle door het Departement van Gouvernementsbedrijven op een juiste uitvoering en nakoming der daarin opgenomen bepalingen.

Het ligt niet in de bedoeling de gelijkmaking van de bezoldigingen verbonden aan de betrekkingen van onderafdeelingshoofd bij den Dienst van het Toezicht op de Spoor- en tramwegen en van bouw- en werktuigkundige bij den dienst der Staatsspoor- en tramwegen te doen terugwerken tot 1 Januari 1920. Zooals in de memorie van toelichting uiteengezet is, werd aanvankelijk volledige gelijkmaking niet noodig geoordeeld, en eerst de aldaar mede genoemde moeilijkheden bij de vervulling van vacatures gaven aanleiding naar zoodanige gelijkmaking te streven. Aangezien daarvoor tevoren geen redenen bestonden, was er geen bepaalde oorzaak den thans voorgestelden maatregel terug te doen werken.

Onderafdeeling 809. Landsdrukkerij.

Dat eenigen tijd geleden de gedachte zou gerezen zijn om de ambtenaren van papier te voorzien tegen kostprijs is der Regeering niet bekend. Een dergelijke maatregel wordt door Haar noodig, noch gewenscht geacht.

Van de zijde van de Landsdrukkerij is tot dusver steeds en zal ook thans weder al het mogelijke gedaan worden om de Handelingen van den Volksraad op tijd af te leveren.

Een tijdige aflevering zal worden bevorderd indien de copie steeds zooveel mogelijk persklaar wordt toegezonden.

Onderafdeeling 810. 's Landsmijndiensten.

In antwoord op de vraag, wat is geschied in verband met de toezegging in de Memorie van Antwoord betrekking hebbende op de aanvullingsbegrooting 1920, dat nader overwogen zal worden om de onderopziener uit Limburg die op den cursus voor mijnopziener te Sawahloento zijn geplaatst, nog verder tegemoet te komen, zij medegedeeld, dat aan genoemde onderopziener eene maandelijksche toelage van f 25 is toegekend gedurende den tijd, dat zij den cursus volgen.

Inmiddels wenscht de Regeering ook in de bezoldiging van deze groep van ambtenaren een belangrijke verbetering te brengen. (Zie gedrukt stuk Volksraad, 1ste gewone zitting 1920, onderwerp 2, stuk 3, blz. 15 en 16).

De toepassing der bepalingen betreffende mijninspectie op de Gouvernementsmijnbouwondernemingen wacht nog op een voorgenomen wijziging der voorschriften betrekking hebbende op het van Regeeringswege op mijnbouwkundige opsporingen en mijnonginningen uit te oefenen toezicht, vervat in den Xden titel der Mijnordonnantie. Een tot die wijziging strekkende ontwerp-ordonnantie is reeds opgemaakt en aan de verschillende particuliere- en staatsmijnbesturen ter beoordeeling toegezonden, zoodat de totstandkoming der wijziging spoedig kan worden tegemoet gezien.

Bij de oprichting der Vakvereening „Ons Belang” te Sawah Loento rees de vraag, of zoowel het bedrijf als het personeel der Ombilinmijnen niet beter gediend zouden zijn met het in het leven roepen van een z.g. kern van

het personeel — door het personeel zelf te kiezen — die, als vertegenwoordiging van het geheele personeel, een geregeld contact tusschen dit en het mijnbestuur zou brengen en bewaren, niet alleen ter behartiging van de eigenlijke personeelsbelangen, maar ook ter bespreking en regeling van voor een goede bedrijfsvoering noodige maatregelen, die belangen rakende.

Daar men voorts meende, dat het naast elkaar bestaan van zoo'n kern en de vakvereniging, ofschoon geen overwegend bezwaar daartegen bestond, toch minder gewenscht was, omdat daaruit verwarring of misverstand zou kunnen voortkomen, werden door den bedrijfsleider met het bestuur van „Ons Belang” besprekingen gevoerd met het doel om de vakvereniging in de kern te doen oplossen. Al bleek voor het geopperde denkbeeld wel veel belangstelling te bestaan, zoo hebben de gevoerde besprekingen toch nog niet tot het gewenschte resultaat geleid, grootendeels doordat bij den vakbond, uit onbekendheid met de wijze van regeling van dit instituut en de daarmee opgedane ervaring elders, eenig wantrouwen bestond tegen den aanbevolen voor dien bond geheel nieuwen maatregel.

Door den bedrijfsleider wordt intusschen nog het noodige gedaan om te trachten tot overeenstemming te geraken. Mocht dat niet mogelijk blijken, dan zal worden overwogen de vorenbedoelde kern naast de vakvereniging in het leven te roepen.

De klacht over te lange werktijden speciaal tengevolge van de gebrekkige transportmiddelen ten dienste der opzieners over de groote afstanden is in hare algemeenheid ongegrond. Slechts diegenen onder de opzieners, die hunne werkzaamheden moeten verrichten in de van Sawah Loento ver afgelegen mijnafdeelingen, hebben met de beschikbare transportmiddelen dagelijks tweemaal een vrij langen weg af te leggen, waardoor veel tijd verloren gaat. Hierbij dient evenwel te worden vermeld, dat dit geschiedt geheel uit vrije verkiezing, aangezien voor deze opzichters woningen meer nabij hun werk beschikbaar zijn, die zij niet wenschen te betrekken, omdat ze er de voorkeur aan geven te Sawah Loento te wonen.

Naar de oorzaak van den tegenzin in het wonen nabij het werk wordt een onderzoek ingesteld, terwijl getracht zal worden aan gegronde daartegen bestaande bezwaren tegemoet te komen. Inmiddels zal binnenkort voor het vervoer van de opzichters naar en van het werk een vrachtauto beschikbaar worden gesteld.

Na de ten vorige jaren gedane uitspraak van de Regeering, dat er geen aanleiding bestond om de sedert 1 Januari 1917 van kracht zijnde bezoldigingen van het opzienerspersoneel der Ombilinmijnen wederom te herzien, zijn groote veranderingen ingetreden.

Sedert toch is de levensstandaard hier te lande belangrijk toegenomen, terwijl voorts bleek, dat de bezoldigingen van het opzichterspersoneel, tewerkgesteld bij den Nederlandschen kolenmijnbouw en waaruit de voor den Indischen dienst benoodigde mijnopzieners gedeeltelijk worden betrokken, in den laatsten tijd aanzienlijk zijn verhoogd.

Een en ander maakte het noodzakelijk maatregelen te treffen tot dadelijke verhooging van de bezoldigingen

van het opzienspersoneel in dienst bij de Indische gouvernementmijnen (zie gedrukt stuk Volksraad 1ste gewone zitting 1920 Onderwerp 2 stuk 3 blz. 15 en 16).

Bij het ontwerpen van de nieuwe bezoldigingsregeling voor dit personeel is de noodige aandacht geschonken aan de in het maandblad „Ons Belang” te Sawah Loento bedoelde verzoekschriften en aan hetgeen de Bedrijfs-leider der Ombilinmijnen te dien aanzien heeft voorgesteld.

Reeds in 1914 is er bij de leiders der Ombilin- en Poeloe Laoet-kolenmijnen op aangedrongen zoo min mogelijk op Zondag kool te doen winnen. Bij de laatstgenoemde onderneming kon aan dit verlangen zoo goed als ten volle worden voldaan en werd in den regel op Zondag geen kool gemaakt. Alleen bij de Ombilinmijnen was het ten einde tijdig te kunnen voldoen aan de verplichting tot levering aan de geregelde afnemers der contractueel overeengekomen hoeveelheden kool noodig nu en dan ook op Zondag kool te doen winnen, vooral na den ernstigen tegenslag, dien deze mijnen in 1917 ondervonden door het uitbreken van een zeer ernstigen mijnbrand, waardoor een belangrijk deel van het mijnveld afgesloten moest worden. Sedert Januari van dit jaar is echter ook bij de Ombilinmijnen op Zondag geen kool meer gewonnen, behoudens één enkel geval, nl. dat een Inlandsche feestdag, waarop niet gewerkt werd, dadelijk voorafging aan of volgde op een Zondag.

Aan den leider der Boekit Asammijnen is opdracht gegeven eveneens als regel op Zondag geen kool te doen winnen.

Een wettelijk verbod tot kolenwinning op Zondag bestaat nog niet. Het hiervoren besproken ontwerp tot wijziging van den Xden titel der mijnordonnantie regelt dit punt echter op het voetspoor der Nederlandsche mijnwetgeving afdoende en schrijft voor, dat op Zondagen en algemeen erkende Christelijke en door de Regeering erkende Mohamedaansche en Chineesche feestdagen geen arbeid mag worden verricht, noch verbleven in de ondergrondse werken, echter met dien verstande, dat de nachtploeg, welke den dag voorafgaande aan den rust- of feestdag aan het werk is gegaan, tot 6 uur in den volgenden morgen arbeid mag verrichten of in de ondergrondse werken mag verblijven, in welk geval deze arbeiders daarna een rusttijd van minstens dertig achtereenvolgende uren genieten.

De nieuwe regeling zal mede voorzien in de gevallen, dat arbeid op Zondag onvermijdelijk is voor een geregelde gang van- en toezicht op het bedrijf door het voorschift, dat de evenbedoelde bepaling betreffende het niet verrichten van arbeid op Zon- en feestdagen niet van toepassing is voor den navolgenden arbeid:

- a. in werking houden van pompen, ventilatiemiddelen en centrales voor kracht en licht, alsmede andere werkzaamheden, voor zoover deze met het oog op den geregelde gang van het bedrijf noodzakelijk zijn;
- b. bewaking van de bovengrondsche werken;
- c. noodzakelijke herstellingen, voor zoover deze werkzaamheden, hetzij op werkdagen uit hoofde van het daarmede onvermijdelijk verbonden stopzetten van het bedrijf niet kunnen worden verricht, hetzij uit hoofde van gevaar niet langer kunnen worden uitgesteld.

Met kracht wordt gewerkt aan de voorbereiding van de ijzerertsontginningen in Celebes.

Hier te lande is men daarmede bezig door opname der voor het transport benoodigde wegen, het maken van projecten voor het waterkrachtwerk en het instellen van onderzoekingen naar de boschdichtheid in verband met de vervaardiging van mogelijk voor het bedrijf benoodigde houtskool terwijl, zooals den Volksraad bekend is, de Hoofdambtenaar J. Koomans in Europa en Amerika onderzoekingen instelt ter beoordeeling van de mogelijkheid om een ijzerindustrie te baseeren op de gevonden ijzerertsen.

Dit laatste is wel het meest beteekenende en omvangrijke gedeelte van de te verrichten voorbereidende werkzaamheden en betreft een veel omvattend studie-object, waarvan maar niet onmiddellijk een oplossing mag worden verwacht.

Het is der Regeering nog niet bekend welke oplossing van het Djambi-vraagstuk door den Minister van Koloniën aan de Volksvertegenwoordiging zal worden voorgelegd. Van de zijde der Indische Regeering kan op de behandeling dezer zaak verder geen invloed worden uitgeoefend. deling dezer zaak verder geen invloed worden uitgeoefend.

Cokesovens ter bereiding van cokes uit de Ombilinkolen zijn reeds lang geleden besteld en zullen, volgens uit Holland verkregen inlichtingen, in September a.s. worden uitgezonden.

De hier te lande voorkomende bruinkolen-afzettingen zijn over het algemeen als directe brandstof minderwaardig en ten deele zelfs als zoodanig onbruikbaar. Van groote waarde kunnen evenwel deze afzettingen zijn voor de vervaardiging door de ontleding dier bruinkolen, van vloeibare brandstof en andere waardevolle ontledingsproducten.

Naar aanleiding van hetgeen hier uit de vakliteratuur bleek over gunstige resultaten, zoowel in Engeland als in Duitschland verkregen, bij ontleding op groote schaal van gasrijke niet voor cokes-bereiding geschikte steenkolen met het hoofddoel de vervaardiging van lichte teerolie, ammoniak en eenige andere ontledingsproducten, werden in 1915 de noodige stappen gedaan om te komen tot de oprichting h. t. l. van een proeffabriek voor vorenbedoeld doel. Deze proeffabriek zou te Kalianget nabij de aldaar gevestigde zoutbriketfabriek worden opgericht, teneinde de bij de ontleding der kolen vrij komende gassen nuttig te kunnen gebruiken voor het stoken der ovens, dienende voor het drogen der zoutbriketten. Het was de bedoeling in deze proeffabriek onder deskundige leiding de noodige onderzoekingen te doen instellen en gegevens te verzamelen om te komen tot een distillatie van bedoelde kolensoort op groote schaal. De oorlog verhinderde evenwel de uitvoering van dit voornemen daar de met de behandeling van het vraagstuk belaste persoon geen toegang kon verkrijgen tot de Duitse en Engelse fabrieken, waar vorenbedoeld procédé toepassing vond en deze fabrieken ook weigerden hem de gewenschte inlichtingen te verschaffen. De behandeling van dit vraagstuk is thans weder ter hand genomen.

De werkzaamheden voor het maken van een tunnel

in den kraterwand van den Kloet namen een aanvang in September 1919. Aan het eigenlijke tunnelwerk diende evenwel vooraf te gaan het maken van een toegangsweg naar het werk, het opzetten van tijdelijke woningen voor het met het werk te belasten personeel en het vervaardigen van een nieuwe topografische kaart voor de juiste uitzetting van het tunnelproject. Een en ander heeft vrij veel tijd gevorderd, zoodat met het eigenlijke tunnelwerk eerst medio Februari jl. kon worden begonnen. Tot ultimo Mei bedroeg de vordering in totaal 92 meter, terwijl voortgang van het werk in sneller tempo is te verwachten, zoodra de installatie voor machinaal boren, die men bezig is op te stellen, in werking zal zijn gesteld.

Tot nog toe is slechts één ongeluk voorgevallen, toe te schrijven aan eigen onvoorzichtigheid. Voor de voorzieningen en maatregelen ter voorkoming van ongelukken worden door het Mijnwezen dezelfde voorschriften gevolgd, die door de mijnordonnantie aan particulieren zijn voorgeschreven.

De dienst van het Mijnwezen is uitvoerder van het werk en derhalve voor den goeden gang van zaken verantwoordelijk.

Het in 1918 toegezegd onderzoek naar de rechten der bevolking in zake de steenkoolafzettingen in de afdeelingen Martapoera en Midden-Doesoelanlanden is thans door de daartoe benoemde commissiën beëindigd. De resultaten waartoe het onderzoek heeft geleid zijn der Regeering nog niet bekend, daar de gegevens, waarop de eindbeslissing moet worden genomen, nog niet zijn ingekomen.

De meening, dat de dienst van het Mijnwezen zich op het standpunt stelt dat zij, die inheemsche rechten uitoefenen in eenig zelfbesturend gebied, niet in de mogelijkheid verkeerden een concessie in den zin der Mijnwet te verkrijgen, moet op een misverstand berusten, omdat voor zoover bekend dit punt bij dien dienst nimmer aan de orde is geweest.

Ook is het niet duidelijk wat hier bedoeld wordt met uitoefening van inheemsche rechten. Worden hieronder verstaan Inlandsche ontginningen, zooals bedoeld in artikel 6 lid 2a der Indische Mijnwet, dan zij aangeteekend, dat deze wet blijkens het bepaalde in dat artikel op die ontginningen niet van toepassing is. Aangezien nu de Mijnwet geldt voor de zelfbestuurde landschappen, wier verhouding tot het Gouvernement wordt bepaald door de z.g. korte verklaring, kan van het verlenen van een concessie aan de rechthebbenden op inlandsche ontginningen op grond dier rechten in die landschappen geen sprake zijn.

In de zelfbesturende landschappen, wier verhouding tot het Gouvernement beheerscht wordt door het z.g. lange contract, is meergenoemde wet niet van kracht, zoodat daar natuurlijk in het geheel geen sprake kan zijn van het verlenen van concessies op den voet dier wet. In deze landschappen toch worden de concessies verleend door het zelfbestuur, onder nadere goedkeuring van de Regeering.

Waarom de belangrijke stijging van de bedrijfsuit-

gaven voor het tinbedrijf onvoldoende toegelicht werd geacht is niet duidelijk. Op blz. 53 van de Toelichting wordt de totale vermeerdering van de bedrijfsuitgaven opgegeven, verdeeld over de verschillende boekingshoofden, terwijl op blz. 55 de oorzaken van de vermeerdering op elk boekingshoofd worden toegelicht.

Uit een en ander blijkt duidelijk, dat de belangrijke vermeerdering der bedrijfsuitgaven der Bankatinwinning in hoofdzaak is toe te schrijven aan de verhooging der geraamde productie (van 230 000 tot 275 000 pikol) de verhooging van het loon van de arbeiders met gemiddeld tenminste 50% en de belangrijke verhooging van de uitgaven voor den aankoop van rijst.

Van een uitputting van den voorraad tinerts op Banka valt nog niets te bespeuren. Omtrent dezen voorraad kan worden medegedeeld, dat in het begin van dit jaar een hoeveelheid van ruim 2 000 000 pikol ontginbaar was aangetoond door de boringen, die aan de ontginning hebben vooraf te gaan (de zoogenaamde aangetoonde ertsreserve), terwijl voorts met zekerheid bekend is, dat nog een vele malen grootere hoeveelheid tinerts op het eiland aanwezig is. Meer inzicht te verschaffen in de totale hoeveelheid erts op Banka aanwezig is in hoofdzaak de taak van de in 1917 bij de Tinwinning ingestelde exploratiedienst.

De vraag, of de door de Landsmijnen geproduceerde steenkolen in de eerste plaats strekken voor het gebruik door de verschillende staatsbedrijven, kan bevestigend worden beantwoord. Op de vraag of voor die bedrijven ook kolen van elders worden aangevoerd, zij medegedeeld, dat de dienst der Staatsspoor- en tramwegen men dan, als zich daartoe een gunstige gelegenheid voor doet voor levering te Soerabaja, ook kolen — evenwel betrekkelijk geringe hoeveelheden — betreft van op Borneo gelegen particuliere kolenontginningen, natuurlijk tegen prijzen die niet hooger zijn dan waarvoor de gouvernementkolen te Soerabaja worden geleverd. Het geen daardoor dan aan de Staatsspoor- en tramwegen aan Landskolen minder behoeft te worden verstrekt komt uiteraard aan andere afnemers ten goede.

Dat bij de Marine zeer dure Cardiffkolen worden verstoekt is slechts in zooverre juist, dat deze alleen worden gebezigd bij proeftochten of wanneer oorlogschepen of andere redenen met hun grootste snelheid moeten varen. Wel beschikken de Boekit-Asammijnen over eene kolensoort, die, wat samenstelling en warmtegevend vermogen betreft, nagenoeg met de Cardiffkolen gelijkstaat, doch proeven hebben uitgewezen, dat het voor een economisch gebruik van die kolen gewenscht is ze eerst te briketteren.

In verband hiermede wordt te Tandjong-Priok than van Landswege een steenkolenbriketfabriek opgericht. Dat het verbruik van Cardiffkolen bij de Marine slecht gering is, kan hieruit blijken, dat de laatste aanvoer daarvan te Soerabaja plaats vond in 1916 en te Priok in 1918. Voor den gewonen dienst wordt op de marineschepen steeds met Boekit Asam- of Ombilinsteenkolen gestookt.

Omtrent het rapport van de Commissie tot onderzoek naar de bij de zoutmakende bevolking op Madoera heerschende Joontoestanden kan worden medegedeeld, dat di

bij de Regeering is ingediend en bij Haar in behandeling is. Eenige exemplaren van het rapport zullen ter inzage van de leden ter secretarie van den Volksraad worden neergelegd.

De redenen, waarom geen gevolg werd gegeven aan het in het eerste zittingsjaar door den Volksraad aangenomen amendement tot verhooging van den inkoopprijs van het zout zijn reeds medegedeeld in de Memorie van Antwoord op het Verslag over de ontwerpbegrooting voor 1920 afdeling VIII, blz. 24.

In hoever het wenschelijk is den inkoopprijs van het zout in verband met den hoogen levensstandaard te verhoogen wordt nog overwogen. De opmerking dat het uitblijven van die verhooging een schromelijke verwaarloozing zou zijn van de belangen der inheemsche bevolking moet de Regeering, als zijnde in strijd met de werkelijkheid, met beslistheid terugwijzen. Het is den Volksraad duidelijk uiteengezet (2e zitting 1918, Handelingen blz. 417 e.v.), dat met een prijsverhooging van het zout in de eerste plaats de panbezitters zijn gebaat zonder dat er eenige waarborg bestaat, dat die verhooging ook van invloed zal zijn op het loon der zoutmakende bevolking.

Onderafdeeling 813. Post, Telegraaf- en Telefoon-
dienst.

Het rapport der z.g. grievencommissie is nog niet gereed. Zoodra het zal zijn uitgebracht, zal het ter inzage van de leden ter secretarie van den Volksraad worden neergelegd.

Voorstellen tot verbetering van de geldelijke positie van het personeel van den post-, telegraaf- en telefoondienst zijn reeds bij den Volksraad ingediend.

In gedrukt stuk, Volksraad eerste gewone zitting 1918, onderwerp 1, No. 42, blz. 10 werd medegedeeld, dat het doen bezorgen van de aangeteekende brieven met de kennisgevingen aan de geadresseerden een ingrijpende maatregel is, waaraan voor den postdienst groot risico verbonden is, vooral met het oog op het weinige overwicht van het bestellend personeel van Inlandschen landaard tegenover de groote meerderheid van de geadresseerden van dergelijke stukken en dat in verband daarmee voorshands overwegend bezwaar bestond tegen het nemen van zulk een maatregel.

Het rapport der luchtverkeerscommissie zal voorzeker ook het vraagstuk van de oprichting eener vliegschool buiten den militairen dienst behandelen (zie terzake ook de gedrukte stukken Volksraad 1ste gewone zitting 1919, onderwerp 1, No. 32, pag. 111 en No. 34 (i) pag. 1).

De klacht over de weinig tegemoetkomende houding van den telefoondienst, als voorbeelden waarvan werden genoemd de boetebepalingen, de verplichting tot betaling van een telefoonabonnement voor een geheel jaar, waarvan de nakoming ook wordt geëischt, wanneer men tusschentijds de plaats verlaat en het bij elke verhuizing verschuldigd zijn van het recht van aansluiting, ook wanneer de geleidingen reeds aanwezig zijn, wordt ongegrond geacht.

Boetebepalingen bestaan niet, terwijl evenmin de verplichting is opgelegd tot betaling van een telefoonabonnement voor een geheel jaar, wanneer men tusschentijds de plaats verlaat. Bij tusschentijdsche ontbinding eener gesloten verbintenis is ingevolge de ter zake geldende

bepalingen de geabonneerde slechts verschuldigd een vierde gedeelte van het nog niet verschenen abonnementsbedrag. Deze bepaling werd destijds in het leven geroepen, om te voorkomen, dat tusschentijds opgezegde verbintenissen een verliespost voor den dienst zouden beteekenen.

De noodzakelijkheid van de bepaling, dat bij elke verhuizing recht van aansluiting verschuldigd is, ook wanneer de geleidingen reeds aanwezig zijn, werd reeds omstandig aangetoond in de Memorie van Antwoord den ontwerp-begrooting voor 1920 (Gedrukt stuk, Volksraad 1ste Gewone zitting 1919, Onderwerp 1 stuk 34 (i) blz. 27 en 28).

Overigens wordt opgemerkt dat de telefoondienst, binnen de grenzen van hetgeen reglementair is voorgeschreven, zich steeds beijvert om het publiek zoover mogelijk tegemoet te komen.

Zooais den Volksraad uit de evenvermelde Memorie van Antwoord is gebleken, is het vraagstuk der invoering van een post-, chèque- en giroverkeer hier te lande opnieuw in studie genomen moeten worden. De verdere behandeling dezer aangelegenheid is sedert opgedragen aan den Directeur der Postspaarbank.

Onderafdeeling 814. Staatsspoorwegen.

De meening van vele leden, dat het driehoofdig Bestuur van de Staatsspoor- en Tramwegen niet zou voldoen aan de verwachtingen van Regeeringszijde er van gekoesterd en dat zijn werkwijze steeds meer aanleiding zou geven tot stagnatie in de afdoening van zaken wordt door de Regeering niet gedeeld. Evenmin kan de Regeering het oordeel onderschrijven van hen, die het S.S.-bedrijf te sterk gecentraliseerd achten. Immers, de in 1917 ingevoerde reorganisatie van dit bedrijf had tot strekking de destijds bestaande sterke centralisatie in de leiding te doen vervangen door een gezonde decentralisatie. Dat dit doel nog slechts gedeeltelijk is bereikt en de gewenschte decentralisatie nog niet in haar geheel is doorgevoerd kunnen worden, vloeit voort uit het gebrek aan de voor die doorvoering benoodigde, alleszins geschikte krachten. Op den ingeslagen weg wordt inmiddels geleidelijk voortgegaan.

Eene algemeene herziening der wedderegeling van het personeel der Staatsspoor- en tramwegen is reeds sedert eenigen tijd bij dien dienst in bewerking; mede in verband met de maatregelen, welke in overweging waren voor de landsdienaren in het algemeen, was met die herziening echter zooveel tijd gemoeid, dat de indiening der desbetreffende voorstellen nog niet mogelijk was, zoodat op die herziening eerst bij de algemeene aanvullingsbegrooting voor 1921 zal kunnen worden gerekend.

Daar evenwel wegens den vooral in den laatsten tijd belangrijk gestegen levensstandaard een dadelijke verbetering van de financiële positie in het bijzonder van het lager personeel onvermijdelijk bleek, werd in de tweede algemeene aanvullingsbegrooting voor 1920 (gedrukt stuk Volksraad, Eerste Gewone Zitting 1920, onderwerp 2, stuk 3, blz. 30) gerekend op een uitgaaf van f 2 047 000 voor verbetering nog in dit jaar en met terugwerking tot 1 Januari 1920 van de bezoldiging van het ongegradueerd personeel, waaronder ook het werkplaats-personeel begrepen is, en werd, om ook voor 1921 zooveel mogelijk

reeds te rekenen op de uitgaven, welke uit vorenbedoelde bezoldigingsverbetering zullen voortvloeien, in de eerste nota van wijzigingen der begrooting voor 1921 (gedrukt stuk Volksraad, Eerste Gew. Zitting 1920 onderwerp I, afdeling VIII, stuk 20, blz. 2) voorgesteld de uitgaven voor de Staatsspoor- en Tramwegen met een bedrag van f 2 000 000 te verhoogen.

Dat een gegronde reden voor ontevredenheid onder het S. S.-personeel zou bestaan in het inschuiven van buitenstaanders en dat daaraan het verloop bij dat personeel zou mogen worden geweten, wordt bepaald onjuist geacht: veeleer zouden oorzaak en gevolg in omgekeerden zin zijn te zoeken. Het verloop onder het personeel, hetwelk bij den S. S.-dienst niet in hoogere mate voorkomt dan bij alle andere Landsdiensten en eveneens in sterke mate valt te constateeren bij particuliere bedrijven, zooals de particuliere spoor- en tramwegmaatschappijen op Java, is aan geheel andere oorzaken te wijten. Het is dit verloop, gevoegd bij de hoogere eischen, welke in vele opzichten — door de sterke uitbreiding van het vervoer zoowel als door bijzondere uit de tijdsomstandigheden voortvloeiende oorzaken — aan het spoorwegbedrijf en aan het daarbij werkzame personeel moeten worden gesteld, dat, ter verzekering van een geregelden gang van zaken, in enkele gevallen noodzaakte tot „inschuiving van buitenstaanders”, d. w. z. door in de middelbare en hoogere rangen voor bepaalde betrekkingen personen te benoemen, die niet in het S. S.-bedrijf, doch elders getoond hadden voor den hun toegedachten werkkring beter berekend te zijn, dan de in het bedrijf beschikbare krachten. Met name deed dit geval zich voor bij den magazijnsdienst, waarvan de taak, die in de jaren aan den oorlog voorafgaande betrekkelijk weinig ingewikkeld was en weinig bijzondere inspanning vorderde, door de buitengewone tijdsomstandigheden zoozeer was toegenomen en moeilijker geworden, dat zij de krachten van het aanwezige personeel verre te boven ging. Was het nog gelukt tijdens den oorlog, toen de uitzending van goederen uit het buitenland zeer beperkt was en de magazijnsvoorraad werd ingeteerd, met het aanwezige personeel de zaken gaande te houden, in den loop van 1918 en 1919 bleek het dringend noodig in dat deel van het bedrijf ingrijpende wijzigingen te brengen, welke uit den aard der zaak voor sommigen van de in dienst zijnde personen minder aangename gevolgen hadden. Onder de leiding van het tegenwoordige hoofd van bedoelden dienst werden vele verbeteringen ingevoerd en eene algeheele reorganisatie van werkwijze en dienstindeeling tot stand gebracht. Eene der bedoelde verbeteringen bestaat daarin dat, zooals bij deze ontwerp-begrooting werd toegelicht, voor het ambt van „Ambtenaar voor de inkleding” eenige personen zullen worden aangewezen, aan wie, onder toekenning van eene belangrijk hogere bezoldiging, heel wat hogere eischen kunnen worden gesteld en van wie een meer doeltreffend optreden mag worden verwacht. Op den in het verslag bedoelden ambtenaar is, wat de waarneming van zijn ambt in het licht der thans daaraan gestelde eischen betreft, zéér veel in plaats van „niets” (zooals in het Verslag wordt gezegd) aan te merken. Juist omdat deze persoon geenszins opgewassen bleek tegen de op hem rustende, inderdaad in vergelijking met vroeger veel zwaarder

geworden taak, werd het noodig geacht een ander ambtenaar daarmede te belasten.

Tot de overdracht van zijn taak aan dezen, daarvoor veel beter berekenden, ambtenaar, werd door den in het Verslag bedoelden persoon niet medegewerkt op de wijze, waarop dit uit een dienstoogpunt mocht worden gevorderd. Enkele dagen na aankomst van dengeen, die zijn taak moest overnemen, verkreeg de betrokken persoon een ziektecertificaat en verliet hij zijn standplaats om zich naar Weltevreden te begeven, o.a. ten einde bij het bestuur zijne klachten voor te brengen. Ofschoon hij op onregelmatige wijze (t.w. zonder uitdrukkelijk verlof van den boven hem gestelden ambtenaar) zijne standplaats had verlaten, heeft het Bestuur hem toch in de gelegenheid gesteld mondeling zijne bezwaren toe te lichten, waarbij echter allerminst sprake was van weerslegging van tegen hem ingebrachte beschuldigingen, doch waarbij veeleer de indruk bevestigd werd, dat de man — zij het wellicht mede door fysieke oorzaken — niet voor zijne taak berekend was en dat zijne klachten ongegrond waren.

Toen een, onder dagteekening van 23 April jl. door den betrokken persoon door tusschenkomst van het Hoofd van den Administratieven Dienst der S. S. en Tr. ingediend verzoekschrift aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal, waarin hij verzocht om zijn zaak te doen onderzoeken en hem wat werk en titel betreft te doen handhaven, in het begin van Mei ter kennis van het bestuur kwam, waren intusschen onderscheidene feiten aan den dag gekomen, welke een zoodanig ongunstig licht op de gedragingen van den betrokkene wierpen, dat door het bestuur de oplegging van een ernstige straf aan den betrokken persoon — die intusschen naar het Hoofdkantoor te Weltevreden is overgeplaatst, doch wegens ziekte zijn dienst aldaar nog niet heeft hervat — in overweging moest worden genomen. Alvorens tot die strafoplegging wordt overgegaan zal, overeenkomstig de Personeele Bepalingen van den S. S.-dienst, voor den betrokkene de gelegenheid bestaan die strafoplegging door eene Commissie van onderzoek en advies te doen onderzoeken. Aangeteekend zij, dat de beslissing over de ongeschiktheid van den betrokkene voor de vroeger door hem bekleede betrekking zich uiteraard aan eene beoordeeling door zulk eene commissie (of door de groepsvertegenwoordiging) onttrekt.

In verband met het vorenstaande heeft het Bestuur gemeend met de doorzending van het door betrokkene aan den Landvoogd gericht verzoekschrift te moeten verwijlen tot het eventueele onderzoek door bedoelde commissie zal zijn afgelopen en haar verslag is uitgebracht.

Hiermede zijn de inlichtingen, waarnaar aan het slot der desbetreffende zinsnede van het Verslag werd gevraagd, zoo volledig doch tevens zoo beknopt en zakelijk mogelijk verstrekt, zonder den betrokken persoon — die in het Verslag niet met name is genoemd en wiens standplaats ook niet is vermeld — duidelijker aan te duiden dan strikt noodig was. De Regeering is inmiddels van oordeel dat dergelijke besprekingen van personen in met den Volksraad gewisselde stukken allerminst wenschelijk is en harerzijds zullen zij derhalve tot hooge uitzonderingen beperkt blijven.

Dat in het algemeen eene krachtige vakvereniging, ter behartiging van de belangen van het personeel, wenschelijk en nuttig kan zijn, wordt gaarne erkend, al kan niet worden toegegeven, dat zoodanige vereeniging noodig zijn zou ter beperking van de inschuiving van buitenstaanders, waartoe immers uitsluitend bij noodzaak en uit dienstbelang wordt overgegaan. Wat de noodzakelijkheid van eene regeling der rechtspositie van de ambtenaren aangaat, zonder daarop in het algemeen hier in te gaan moge worden opgemerkt, dat de rechten van het personeel bij den S.S.-dienst vrij volledig zijn geregeld in de „Personeele Bepalingen” en dat — zooals ook door de vertegenwoordigers der V. S. T. P. bij de met het Bestuur op 9 April gehouden bespreking werd erkend — klachten over onbillijk onderzoek van gepleegde onregelmatigheden of verzuimen bij de Staatsspoor- en Tramwegen zeer sporadisch voorkomen.

Zonder te ontkennen dat eene versmalling van de spoorwijdte der lijn Semarang—Vorstenlanden eene zaak is, waarbij het algemeen belang tot op zekere hoogte betrokken is, wil het voorkomen, dat bij de beschouwing van deze aangelegenheid in het Verslag niet voldoende in het oog is gehouden, dat het hier in de eerste plaats gaat om een N. I. S.-belang, terwijl ook de overige te Semarang samenkomende railbanen, zij het dan ook in mindere mate, bij de zaak zijn geïnteresseerd.

De vraagstukken, welke thans tot eenvoudiger oplossing zouden kunnen worden gebracht wanneer de versmalling reeds uitgevoerd ware of thans aanstonds ter hand werd genomen, staan in het nauwste verband met de inrichting der exploitatie, zoomede met de geldelijke uitkomsten van de zooeven genoemde bedrijven. De beoordeeling van de urgentie en van de gevolgen van zoodanige maatregelen behoort derhalve in de eerste plaats tot de taak van de exploitanten der betrokken spoor- en tramwegen zelf.

Slechts indien deze met volledig toegelichte voorstellen zouden aantoonen, dat de naar hun oordeel in het algemeen belang wenschelijk geachte versmalling niet zonder medewerking van het Land tot stand kan worden gebracht, zou er wellicht aanleiding kunnen bestaan geldelijken steun voor dat doel in overweging te nemen.

De ten vorigen jare uitgesproken meening, dat het in de eerste plaats belangen van de N. I. S. Mij zelve zijn, welke tot de versmalling van de spoorwijdte der lijn Semarang—Vorstenlanden moeten leiden, en dat derhalve voorstellen harerzijds ter zake waren af te wachten, moet dan ook gehandhaafd worden.

Er zou aanleiding bestaan deze uitspraak te herzien, indien de in het Verslag onder 3e en 4e vermelde argumenten als juist en afdoende moesten worden erkend, hetgeen evenwel niet het geval is.

Met het oog op de defensie-belangen toch wordt de spoorversmalling van de lijn Semarang—Vorstenlanden niet gerekend tot de meest urgente maatregelen welke op spoor- en tramweggebied op Java wenschelijk zijn te achten, zoodat uit dit oogpunt bezien de Landsgelden voorloopig nuttiger kunnen worden aangewend.

Betwist wordt voorts, dat het leggen van eene afzonderlijke smalspoorlijn ten behoeve van de exploitatie der S.S. en Tr. tusschen Solo en Djokja door de spoorversmalling der lijn Semarang—Vorstenlanden onnoodig

zou worden; en evenzeer dat aan eene dubbele smalspoorlijn van de N. I. S. op zichzelf de voorkeur zou zijn te geven boven eene afzonderlijke smalspoorlijn voor de S.S. naast de bestaande lijn der N. I. S.

Een afzonderlijke smalspoorlijn tusschen Solo en Djokja is noodig met het oog op de onvoldoende capaciteit van de thans bestaande, met een derde rail uitgeruste enkele breedspoorlijn.

Erkend wordt, dat een dubbele smalspoorverbinding tusschen beide stations hare bijzondere voordeelen biedt; deze voordeelen zouden evenwel thans nog van geen oorslechts weinig beteekenis zijn, daar met een afzonderlijk enkel spoor tusschen Solo en Djokja voor elk van beide exploitanten voor geruimen tijd nog kan worden volstaan. Voor zoolang verdient het de voorkeur, dat elk der beide exploitanten beschikt over een eigen lijn en dus volledige vrijheid heeft den treinenloop naar eigen verkiezing te regelen.

Mocht in de toekomst het verkeer zich zoodanig ontwikkelen, dat één enkele lijn voor de Staatsspoorwegen niet langer voldoende is, dan staat nog geenszins onomstootelijk vast, dat de oplossing in een gemeenschappelijk gebruik van beide lijnen en in verband daarmede in versmalling van de spoorwijdte der lijn Semarang—Vorstenlanden zal zijn te zoeken. De vraag zou dan zijn te overwegen of men niet beter zou doen tot den aanleg van een tweede Landslijn over te gaan, waarbij in het oog zal zijn te houden, dat het van groot belang is, dat de Staatsspoorwegen, die ten Oosten en ten Westen met meerdere honderden kilometers lange lijnen aan het baanvak Solo—Djokja aansluiten, steeds ten volle vrij behooren te zijn om den naar verhouding korten verbindingsschakel op elk gewenscht tijdstip te berijden.

Ten slotte zij nog opgemerkt dat de omstandigheid, dat men thans van oordeel is dat te eeniger tijd in de toekomst, na mogelijke overneming van den spoorweg Semarang—Vorstenlanden, het Land zulk een versmalling van Landswege zal moeten uitvoeren, op zich zelf geen reden kan zijn om die versmalling thans reeds, en nog wel op kosten van het Gouvernement, tot stand te brengen.

Op grond van het vorenstaande kan het in het Verslag uitgesproken oordeel, dat de N. I. S. bij de versmalling geen noemenswaardig voordeel zou hebben, in zooverre niet anders dan onjuist genoemd worden, dat zij — en niemand anders — daarbij de grootste belanghebbende is. Of de versmalling, in verband met de daarmede gemoeide kosten, al dan niet rechtstreeksch voordeel afwerpt, staat in de eerste plaats te harer beoordeeling. Indien rechte belangen voor het Land kunnen wellicht leiden tot medewerking, waar en wanneer die door de Maatschappij mocht worden gevraagd. Voldoende redenen om van Landswege aandrang op spoedige uitvoering van het beoogde werk uit te oefenen, zijn tot dusver niet gebleken.

Deze meening vindt bevestiging in hetgeen ten slotte in het Verslag is vermeld omtrent de belangen, welke naar het oordeel van de leden, die ter zake inlichtingen vroegen, tot een bijdrage van de N. I. S. in de kosten van het werk zouden kunnen en behooren te leiden. Inmerkt juist die redenen zijn, blijkens het vorenstaande, de eenige, welke de urgentie van de versmalling bepalen.

Ten slotte zij nog opgemerkt, dat de uitspraak, dat

indien het vast staat dat versmalling in het algemeen belang is, de kosten in hoofdzaak door het Gouvernement moeten worden gedragen in haar algemeenheid niet kan worden onderschreven. De Regeering is toch van oordeel, dat de particuliere spoor- en tramwegen ook het algemeen belang, dat met die vervoersondernemingen is gemeoid, hebben te verzorgen.

De omstandigheid, dat de bedrijfsuitgaven, voor 1920 aanvankelijk op 36 millioen geraamd, volgens de laatste gegevens wel 47 millioen zullen bedragen, is — zooals op blz. 104 van de toelichting werd vermeld — in hoofdzaak hieraan toe te schrijven, dat bij het opmaken van die raming geen rekening gehouden werd en ook niet kon worden gehouden met de sedert ingetreden enorme stijging van materiaalprijzen, brandstofprijzen en arbeidsloonen. Aangezien tevens op blz. 104 der toelichting werd medegedeeld, dat bij het opmaken der raming voor 1921 met de op dat tijdstip bekende prijzen wel rekening werd gehouden en de cijfers inderdaad uitwijken, dat dit het geval is, is er voor gemis aan vertrouwen in die raming geen redelijke grond; dat en waarom de raming wegens na de opmaking noodig gebleken loonsverhoogen nog wordt verhoogd, is hierboven reeds uiteengezet. Wegens inkrimping van den werktijd is geene verhooging noodig, omdat bij de raming der personeelsuitgaven reeds rekening werd gehouden met de geleidelijke voortzetting in 1921 van de toepassing der onlangs ontworpen en voorloopig ingevoerde nieuwe regeling van dienst-, arbeids- en rusttijden bij de S.S., voor welke toepassing in dit jaar afzonderlijke gelden werden aangevraagd bij de eerste algemeene aanvullingsbegrooting, terwijl in die regeling zelve de grootste inkrimping van den werktijd is vastgesteld, die, met inachtneming van de bereikbare uitbreiding van het personeel, dat voor vele betrekkingen moet worden opgeleid, in 1921 kan worden toegepast zonder de behoorlijke uitoefening van den dienst onmogelijk te maken.

Invoering van een 8-urigen werktijd is voor het administratieve- en het werkplaats-personeel mogelijk gebleken; voor de overige categorieën van het spoor- en tramwegpersoneel zal die mogelijkheid eerst over enkele jaren ontstaan; het Bestuur der Staatsspoor- en tramwegen deelde reeds aan de Vertegenwoordigers der V. S. T. P. mede, dat zijnerzijds naar die verdere inkrimping van den werktijd zou worden gestreefd en dat met het oog daarop de opleiding van het daarvoor onmisbare meerdere personeel zooveel mogelijk zou worden bespoedigd.

Hoogere opvoering der tariefsverhoogen dan thans in de bedoeling ligt, is, zooals de raming voor 1921 aantoonst, niet noodig tot dekking van de stijging der bedrijfsuitgaven in 1921, zooals deze zich thans laat voorzien: immers, zooals in de toelichting is vermeld (blz. 104), wordt de hoogere opbrengst tengevolge van de thans in te voeren tariefsverhoogen in genoemd jaar op f 5.5 millioen geraamd, terwijl (met inbegrip daarvan) eene stijging van het bedrijfs-overschot met f 9.4 millioen wordt verwacht (blz. 105), zoodat ook zonder de tariefsverhoogen de hoogere bedrijfsuitgaven door de te verwachten stijging der ontvangsten uit vermeerdering van het vervoer ruimschoots zullen worden gedekt.

Dit blijft juist ook nadat de bij nota van wijziging opgebrachte f 2 000 000 voor salarisverhoogen in rekening zijn gebracht, waardoor immers het geraamd bedrijfsoverschot tot f 7.4 millioen wordt teruggebracht. De tariefsverhoogen zijn dan ook niet zoozeer noodzakelijk geacht tot dekking van de gestegen bedrijfsuitgaven als wel ter verzekering dat de intrensieke toestand van het bedrijf niet achteruitgaat: indien in 1921, overeenkomstig de gedane voorstellen, eene vermeerdering van het in de Staatsspoorwegen gestoken kapitaal met omstreeks f 65.5 millioen zal plaats hebben, behoort — teneinde het bedrijf niet te doen achteruitgaan — er op gerekend te mogen worden, dat eene zoodanige toename van het bedrijfsoverschot valt te verwachten, dat daarmede de rente en de afschrijving, ruim gerekend te stellen op onderscheidenlijk 6 en $1\frac{1}{2}\%$, over de toeneming van het kapitaal kan worden gelykt. Zonder de tariefsverhooging zou dat niet het geval zijn.

Het thans geraamde overschot zou dus nog met omstreeks 2.5 millioen gulden kunnen verminderen zonder het gewenschte evenwicht te verstoren.

Hierbij zij opgemerkt, dat in gedrukt stuk No. 16 van Afdeling VIII der ontwerp-begrooting alle gegevens te vinden zijn, welke noodig zijn om zich een juist beeld van de ontwikkeling van het bedrijf der Staatsspoor- en tramwegen te vormen.

De winst, die naar schatting in het begrootingsjaar met het Staatsspoor- en tramwegbedrijf zal worden verkregen, vindt men door van het op bladzijde 108 van de toelichting op de ontwerp-begrooting van afdeling VIII gegeven saldo der begrootingsrekening ad f 26 979 800 af te trekken de rente en afschrijving, resp. te berekenen over het geraamde boeksaldo en over het totaal der aanlegrekening en de geraamde pensioenkosten ad f 2 700 000.

Voor de rente, evenals bij de andere bedrijven geschiedt, gemiddeld 4% aannemende en de gemiddelde afschrijving stellende op $1\frac{1}{2}\%$, zal, waar bedoeld boeksaldo en totaal der aanlegrekening volgens de thans bekende gegevens zijn te stellen op resp. 350 en 450 millioen, hiervoor ten laste van de bedrijfsrekening naar raming gebracht dienen te worden c.a. 23.45 millioen, zoodat de overwinst uit opgemeld bedrijf is te stellen op ongeveer 3.5 millioen. Dit bedrag wordt teruggebracht tot $1\frac{1}{2}$ millioen door de bij de eerste nota van wijziging op deze begrooting aangevraagde 2 millioen voor verhooging van de bezoldiging van het ongegraderd personeel.

Bij de S.S. bestaat nog geen door den Gouvernements-Accountantsdienst goedgekeurde openingsbalans, zoodat deze niet kan worden overgelegd.

Omtrent eenige punten, in acht te nemen bij het opmaken van die balans, wordt nog overleg gepleegd tusschen genoemde diensten, welk overleg tot dusver niet kon worden beëindigd tengevolge van het groote gebrek aan personeel bij den Accountantsdienst.

Intusschen is voor verschillende onderdeelen van het S. S.-bedrijf, in overleg met den Accountantsdienst, een boekhouding op commercieelen grondslag ingevoerd, welke geheel past in de in te voeren commercieele boekhouding van het geheele bedrijf.

Blijkens het vermelde op blz. 18 van stuk F der ontwerp-begrooting hebben in 1919 de werkelijke uitgaven der Staatsspoor- en tramwegen (met inbegrip der Landsautomobiëldiensten) f 42 719 175 bedragen, terwijl op blz. 17 van het overeenkomstige gedrukte stuk (No. 6) der ontwerp-begrooting voor het loopende jaar is aangegeven, dat die uitgaven geraamd waren op f 31 142 350, zoodat de overschrijding der geraamde uitgaven in dat jaar f 11 576 825 heeft bedragen.

De voornaamste oorzaak van de stijging van de exploitatie-coëfficiënt in de laatste 3 jaren is de onevenredig groote, buitengewoon snelle, stijging van materiaal- en brandstofprijzen en arbeidsloonen. Soortgelijke oorzaken hebben bij bijna alle overige bedrijven, zoowel van het Land als van particulieren, tot een dergelijke stijging der bedrijfsuitkomsten geleid.

De exploitatie-coëfficiënten bedroegen voor het geheele bedrijf der Staatsspoor- en tramwegen, met inbegrip der Automobiëldiensten, in de laatste 5 jaren tot en met 1919 volgens den staat, op blz. 18 van stuk F der ontwerp-begrooting afgedrukt, onderscheidenlijk:

1915	1916	1917	1918	1919
52.7%	54.3%	60.55%	63.6%	72.8%

en zijn thans geraamd voor 1920 en 1921 op onderscheidenlijk 72.8% en 68%.

Een vaste lijn in de kapitaalsuitgaven is naar het oordeel der Regeering wel degelijk aanwezig. Uiteraard werken tot de stijging der kapitaalsuitgaven dezelfde oorzaken mede, die bij de bedrijfsuitgaven werden vermeld, doch daarenboven stijgen de kapitaalsuitgaven nog door de toenemende behoeften van het verkeer, waardoor zoowel verbeteringen aan het bestaande net als snellere uitbreiding daarvan noodzakelijk worden. Daarbij moet men er echter tevens rekening mede houden, dat het aan kapitaalsuitgaven te ramen bedrag van nature wordt beperkt eerstens door de omstandigheid, dat, zoolang geene voldoende aanvulling van personeel voor den aanlegdienst en den opnamedienst is verkregen, het uitbreiden van het net met nieuwe lijnen slechts kan geschieden in zoodanig tempo als met het beschikbare personeel uitvoerbaar is en tweedens doordat, zooals hierboven reeds werd opgemerkt, een goed beheer van het bedrijf het voorkomen van achteruitgang eischt in dien zin, dat de stijging van het netto-overschot voldoende behoort te zijn tot dekking van rente en afschrijving van de toeneming van den kapitaalslast.

Het oordeel, dat de hooge post voor aanschaffing van rollend materieel nog niet voldoende zou zijn, indien het gerucht juist is, dat er thans een tekort aan eenige duizenden wagens bestaat, berust n. h. v. op een misverstand. Men heeft namelijk verzuimd er rekening mede te houden, dat reeds voor de jaren tot en met 1920 in Europa en Amerika materieel is besteld, dat wegens groote vertraging in de uitzending tengevolge van den wereldoorlog thans nog niet is ontvangen en in dienst gesteld. Het thans heerschende tekort bestaat uit dezen achterstand van 79 locomotieven, 293 rijtuigen en 2568 wagens waarvan in de verschillende werkplaatsen der Staatsspoorwegen thans in montage zijn 11 locomotieven, 71 rijtuigen en 502 wagens, welke binnen korten tijd in dienst gesteld kunnen worden, terwijl de aanvoer van het bestelde thans

geregeld voortgang heeft. Volledigheidshalve zij nog vermeld, dat de achterstand van het bestelde tot en met 1919 thans bedraagt 28 locomotieven, 153 rijtuigen en 154 wagens. Zelfs met deze groote tekorten valt van een ontwrichting van den dienst niet te spreken, dank zij het goede beheer en de krachtige inspanning van het personeel in de werkplaatsen en op de lijn, waardoor het economische gebruik van het beschikbare materieel tot het uiterste kon worden opgevoerd, zij het ook, dat wagenverstrekking en punctualiteit tijdelijk (voornamelijk in 1918 en eerste helft 1919, toen het tekort het grootste was) te wenschen overlieten en zullen overlaten totdat de achterstand in de bestellingen zal zijn ingehaald.

Voornamelijk in de punctualiteit is reeds in den loop van dit jaar merkbare verbetering ingetreden.

Uitvoeriger toelichtingen hierover werden reeds gepubliceerd in het maandverslag der Staatsspoor- en tramwegen over de maand Augustus 1918 (zie de Javasche Courant van 1918 No. 96).

Voor 1921 worden (en zijn reeds gedeeltelijk) geëischt 5 locomotieven, ongeveer 100 rijtuigen en ongeveer 150 wagens, waarmede, na tijdige ontvangst ook van de vorenvermelden achterstand, volledig in de sterk stijgende behoefte aan rollend materieel tot en met 1921 zal zijn voorzien.

De opvatting dat ook uit de ramingen voor de uitbreidingswerken blijkt dat het S.S. bedrijf niet wordt overzien vindt steun noch in de voorafgaande opmerkingen, noch in de omstandigheid dat de raming der voor de verbetering van de spoorwegtoestanden te Soerabaja en Batavia benoodigde gelden te laag is gebleken en moet onjuist worden genoemd.

Reeds spoedig na het uitbreken van den oorlog was het te voorzien dat deze vóór den oorlog opgemaakte raming belangrijk zou worden overschreden, zooals het geval is geweest met bijna alle werken (niet alleen hier te lande maar ook elders) welke, vóór en ook in het begin van den oorlog ontworpen, tijdens en ook nog na die periode moesten worden uitgevoerd. De volstreekte onmogelijkheid, om den omvang van die overschrijding ook maar globaal te ramen, leidde tot uitstel van het opmaken eener nadere raming, welke thans in bewerking is.

Eindeijfers daarvan kunnen dan ook thans nog niet worden medegedeeld; zooals op blz. 124 der toelichting werd vermeld, zal de overschrijding bij de volgende begrooting volledig worden toegelicht.

De in totaal voor de werken tot verbetering der spoorwegtoestanden te Batavia en Soerabaja tot dusver uitgegeven bedragen zijn op blz. 124 der toelichting opgegeven, te weten:

uitgegeven tot 1919:	
voor Batavia	f 10 719 000
en „ Soerabaja	„ 5 962 000
en vermoedelijk te verwerken in 1920:	
voor Batavia	f 3 650 000
en „ Soerabaja	„ 3 357 000

voor Bandoeng is op de tweede algemeene aanvullingsbegrooting voor 1920 voor de eerste maal een post uitgetrokken van f 1 000 000, welk bedrag intusschen alleen

dan geheel of ten deele zal kunnen worden verwerkt, indien tijdig eene beslissing omtrent de uit te voeren plannen wordt genomen. Mocht men bij het stellen van deze vraag bedoeld hebben op de betrekkelijk kleine werken te Kiaratjondong, Tjikoedapateuh en op het voormalige koffië-etablisement te Tjirojom, welke werken ten deele nog in uitvoering zijn, dan kan worden medegedeeld dat daarvoor tot ultimo 1919 ongeveer f 620 000 was uitgegeven.

Hoe uit de toelichting tot de posten voor de uitbreidingswerken te Batavia en te Soerabaja door vele leden de indruk verkregen kon worden, dat het S. S.-bedrijf op zeer royalen voet is ingericht, is onbegrijpelijk.

De noodzakelijkheid om, wil het bedrijf der Staatspoor- en tramwegen op den duur in staat blijven het verkeer naar behooren te bedienen, in en om de groote havensteden allerlei werken uit te voeren, nieuwe goederen- en rangeer-emplacementen te bouwen, de personenstations te vernieuwen en belangrijk uit te breiden, mede te werken om den overlast dien het gewone verkeer van de vele kruisingen à niveau ondervindt te verminderen, enz.; kan toch door niemand worden ontkend of voorbijgezien. En dat de kosten van die noodzakelijke werken in dezen tijd tengevolge van de reeds meer-malen vermelde oorzaken wel dubbel zoo hoog zullen zijn, als lang vóór den oorlog werd voorzien, heeft al evenmin als die noodzakelijkheid zelf iets met eene royale inrichting van het bedrijf der S. S. te maken.

Mede moet ontkend worden dat het opmerkelijk zijn zou dat de ramingen van de S.S. thans in vele gevallen te laag blijken; dit feit heeft niets opmerkelijks. Het komt bij alle diensten en bij alle particuliere ondernemers voor — en niet alleen hier in Indië maar overal ter wereld — en is een gevolg van de absoluut onvoorziene tijdsomstandigheden. Waar de begrootingswetgever in de overschrijving van toegestane gelden steeds wordt gekend en daaraan zijne goedkeuring moet hechten, kan niet gezegd worden dat als gevolg van plaats gehad hebbende overschrijvingen van een behoorlijke contróle op de door den S.S.-dienst aangevraagde gelden geen sprake is. Voor den Volksraad zal gelegenheid bestaan zoodanige contróle uit te oefenen bij de behandeling van het ontwerp van wet, houdende vaststelling van het slot der rekening van ontvangsten en uitgaven van dienst, te beginnen met het dienstjaar 1919.

Tot het instellen van een onderzoek door eene commissie naar de toestanden bij het S.S.-bedrijf bestaat dan ook geen enkele reden.

De spoorverdubbeling zal op de hoofdlijnen van de S.S. zoo snel mogelijk moeten worden voortgezet, wil het mogelijk blijven het buitengewoon snel toenemende vervoer naar eisch te bedienen. Toegevend, dat de behoefte aan dubbel spoor zich thans, d.i. op het tijdstip dat met de uitvoering zal worden aangevangen, — sterker doet gevoelen op het baanvak Padalarang—Bandoeng dan op het baanvak Bandoeng—Tjitjalengka, mag niet worden voorbijgezien dat er nog eenige jaren zullen verlopen vóórdát dat dubbelspoor voor de exploitatie zal kunnen worden gebruikt, en het laat zich bij de tegenwoordige ontwikkeling van het verkeer voorzien dat op laatstbe-

doeld tijdstip de behoefte eraan op het baanvak Bandoeng—Tjitjalengka zeker niet geringer zal zijn, dan thans voor het baanvak naar Padalarang. Het verschil in verkeersdichtheid tusschen de beide genoemde baanvakken is trouwens niet zoo groot als wellicht gemeend werd.

Er zijn overigens meer baanvakken, waarvoor in verband met de snelle toeneming van het verkeer de spoedige verdubbeling overwogen wordt. Het Bestuur der Staatspoor- en tramwegen heeft reeds te kennen gegeven dat, indien een thans ingesteld onderzoek niet tot andere uitkomsten leidt dan de tot dusver bekende, vermoedelijk bij de aanvullingsbegrooting voor 1921 nog gelden zullen moeten worden aangevraagd voor verdubbeling van een deel van het baanvak Kroja—Koetoardjo waarvan de treinbezetting zoodanig is geworden dat inlegging van nieuwe treinen bezwaarlijk is gebleken.

Met verbazing is kennis genomen van de opmerkingen dat men ook wat betreft den aanleg van lijnen in de buitengewesten weinig perspectief zag in de begrooting en dat „noch over den duur van den aanleg, noch over het aantal K.M. dat jaarlijks zal worden aangelegd iets is te vinden”. De hier gevraagde gegevens werden verleden jaar zeer uitvoerig verstrekt (blz. 29 en v.g.l. van de Memorie van Antwoord, Stuk 34 (i), betreffende de ontwerp-begrooting voor 1920) en herhaling daarvan scheen onnoodig. Het voornemen om in een zoo kort mogelijk tijdsbestek de gedeelten van de buitengewesten, die daarvoor in aanmerking komen, van spoor- en tramwegen te voorzien, werd toen uitdrukkelijk uitgesproken en ter uitvoering van dat voornemen zijn voor den spoorwegaanleg in de buitengewesten op de begrootingen voor 1920 en 1921 belangrijke sommen uitgetrokken (voor 1920 in totaal f 10 298 000, voor 1921 in totaal f 16 376 000), terwijl de opnemingen regelmatig worden voortgezet. Zooals elders reeds vermeld, is echter de voortgang zoowel van de opname als van den aanleg afhankelijk van de mate waarin personeel beschikbaar is en komt, en het zeer groote tekort aan ingenieurs en opzichters oefent uiteraard een vertragenden invloed op dit onderdeel van het bedrijf uit.

Opstelling van een spoorwegplan voor de buitengewesten in meer gedetailleerden vorm dan het algemeene overzicht omtrent hetgeen in de komende jaren noodig scheen, zooals dit verleden jaar aan den Volksraad is medegedeeld (blz. 29 en v.g.l. van de Memorie van Antwoord, Stuk 34 (i), betreffende de ontwerp-begrooting voor 1920), — aangevuld door toelichtingen, zooals eveneens verleden jaar bij de beantwoording van het Verslag over de tweede nota van wijziging op de aanvullingsbegrooting voor 1920 werden verstrekt (blz. 14 van stuk 26, Onderwerp 3 der najaarszitting) —, komt niet wenselijk voor. Zonder tijdroovende en kostbare opnemingen is zelfs het aangeven van voorloopige tracé's voor vele lijnen niet mogelijk, en het verrichten daarvan in streken, waar de aanleg toch nog niet aanstands op de opname kan volgen, zou in de tegenwoordige omstandigheden een zoo on-economisch gebruik van het beschikbare personeel beteekenen, dat reeds om die reden daarvan zou moeten worden afgezien. Maar bovendien is het bekend dat juist in streken, als waarom het hier gaat,

de toestand zich in betrekkelijk korten tijd zoo sterk kan wijzigen, dat aan opnemingen van enkele jaren her dikwijls slechts weinig waarde meer is te hechten, zoodat, vóórdat tot aanleg wordt besloten, veelal hetzelfde werk opnieuw moet worden verricht. Eindelijk heeft een algemeen plan voor spoorwegen slechts op één oogenblik waarde, n.l. wanneer het wordt opgemaakt; tegen den tijd dat de uitvoering mogelijk zijn zou veranderen de toestanden veelal zóódanig, dat in de urgentie-volgorde van onderscheidene deelen van dat plan allerlei wijzigingen kunnen komen. In de practijk zal men zich dan uiteraard niet aan het plan houden, maar daaruit volgt dan ook, dat de tijd, de moeite en de kosten aan het opmaken van zulk een algemeen plan besteed, voor een goed deel verloren zouden zijn te achten.

Bij elke spoorweg-exploitatie komen, zelfs onder het voortreffelijkste beheer en met het meest deugdelijke materieel „telkens kleine ongelukken” voor.

Elke behoorlijke spoorwegexploitatie houdt daarvan een statistiek aan, welke wat de ernstige ongevallen op de Staatsspoorwegen betreft van het begin der exploitatie af in de jaarverslagen is gepubliceerd. Waarschijnlijk wordt gemeend dat het aantal ongevallen in den laatsten tijd toenemende is. Deze meening is zoowel wat de groote als de kleine ongevallen betreft onjuist. Wat de kleine ongevallen betreft, vertoont de Statistiek in het algemeen tot en met 1918 en eerste helft 1919 een stijgende en daarna tot heden een dalende lijn. De statistiek is in deze een getrouwe afspiegeling van het tijdens de oorlogsjaren toenemende en na den oorlog langzaam afnemende tekort aan rollend materieel. Dit tekort, dat tegen het einde van den oorlog en gedurende den eersten tijd daarna het toppunt bereikte, leidde tot een binnen de eischen der veiligheid blijvend, tot het uiterste opgevoerd benutten van het beschikbare materieel, waarvan een vermeerderd aantal kleine gebreken het gevolg was, welk aantal nadien echter geleidelijk weder vermindert. Zoo bedroegen resp. in de tweede helft van 1918, eerste en tweede helft van 1919 en 1920 tot heden, de aantallen breuken van bandages, wielen, assen, veeren e.d. gemiddeld per maand $14\frac{1}{2}$, 12, 10 en $7\frac{1}{2}$, breuken van koppelingen 68, 73, 68 en 60, defecten aan stoomketels 41, 37, 37 en 23, onregelmatigheden tengevolge van zeer hoog treingewicht of overschrijding daarvan 21, 22, 29 en 11. Neemt men bovendien in aanmerking dat in het tijdperk van bijna twee jaar het vervoer zeer belangrijk is toegenomen, dan springt al zeer duidelijk in het oog dat de gestelde vragen op onjuiste inlichtingen moeten berusten.

Van de op 9 April jl. door het Bestuur der S. S. en Tr. met afgevaardigden van het Hoofdbestuur der V. S. T. P. gehouden besprekingen is een volledig verslag gepubliceerd in No. 5 van „de Volharding” van 10 Mei 1920, waarvan een exemplaar ter Secretarie van den Volksraad is neergelegd.

In aansluiting aan hetgeen in dat verslag is vermeld kan nog worden medegedeeld:

a. ter zake van eene betere regeling der loonen zijn, zooals reeds vermeld, voorstellen in bewerking, terwijl voor eene voorloopige loonsverhooging met 15% — behalve den duurtetoeslag —, van 1 Januari 1920 af reeds de noodige gelden werden aangevraagd;

b. omtrent de overwerkelden werd met ingang van 1 April jl. eene nieuwe regeling ingevoerd, waarbij in het bijzonder aan de wenschen van het technische personeel der werkplaatsen zoo volledig mogelijk tegemoet is gekomen;

c. omtrent de dienst- en rusttijden is eveneens, met ingang van 1 Mei j.l., eene nieuw ontworpen regeling voorloopig ingevoerd, waarin, wat de beperking der arbeidstijden betreft, zoover is gegaan als mogelijk geacht werd zonder de instandhouding van den dienst in den tegenwoordigen omvang met het beschikbare personeel in gevaar te brengen;

d. wat de invoering van scheidsgerechten betreft, heeft het Bestuur der S.S. en Tr. naar het oordeel der Regeering terecht gemeend de urgentie voor den dienst der S.S. en Tr., in verband ook met de reeds aangehaalde verklaring van het bestuur der V.S.T.P., niet kunnen erkennen en zich op het standpunt te moeten stellen dat, waar dat Bestuur zelf geenerlei bezwaar tegen de invoering van scheidsgerechten had, afgewacht zou kunnen en moeten worden of de instelling daarvan hetzij voor het spoor- en tramwegpersoneel in het algemeen, hetzij voor alle Landsdienaren, der Regeering wenschelijk en mogelijk voorkwam. Daaromtrent kan nog geen eindoordeel worden uitgesproken.

De betrekkelijke hooge raming der bouwkosten van het te Palembang ontworpen nieuwe hotel, is, behalve aan algemeene duurte-oorzaken, te wijten aan de omstandigheid dat eene belangrijke ophooging en verbetering van het terrein, dat wegens zijne ligging het beste werd geacht, noodzakelijk is gebleken. Intusschen moge, ter vergelijking met deze raming, worden opgemerkt, dat in 1918 door een particuliere firma te Palembang de oprichting van een nieuw hotel was ontworpen, aan den bouw waarvan reeds een begin van uitvoering werd gegeven, waarvan de kosten aanvankelijk werden geraamd op f 250 000 doch welk werk sedert werd gestaakt. De werkelijke bouwkosten van dat hotel, hetwelk belangrijk kleiner van opzet was dan het thans door den S.S.-dienst ontworpen, bleken later, toen aan de S.S. en K.P.M. werd voorgesteld om den bouw en exploitatie met die firma gezamenlijk voort te zetten, op meer dan f 400 000 te moeten worden gesteld.

Hieruit moge tevens blijken dat ook van particuliere zijde reeds eenige jaren geleden gemeend werd, dat het verkeer te Palembang de stichting van een kostbaar hotel rechtvaardigt. Dit wordt bovendien bevestigd door de medewerking van de K.P.M., welke maatschappij de ontwikkeling van het reizigersverkeer met Palembang het best kan beoordeelen.

De werkelijke bouwkosten van het S.S.-hotel op het Koningsplein kunnen uiteraard eerst worden opgegeven, wanneer dat hotel voltooid zal zijn. Thans zijn nog slechts twee paviljoens daarvan voltooid, terwijl de twee andere paviljoens en het hoofdgebouw nog in aanbouw zijn. De tot dusver bekende gegevens wettigen het vermoeden dat de bouwsom, zonder de kosten van inrichting (meubilair, linnengoed, glaswerk, servies enz. enz.) niet meer dan f 750 000 zal bedragen.

Bij de voorgenomen exploitatie van 's Lands pasang-grahans door den dienst der S. S. en Tr. zal aan den door enkele leden geuiten wensch terzake van de tarieven de noodige aandacht worden geschonken.

Een nader onderzoek naar de uitvoerbaarheid en doelmatigheid van eene nachtverbinding Batavia—Soerabaja zal eerst kunnen worden ingesteld wanneer, door opheffing van het bestaande tekort aan rollend materieel, het mogelijk zal zijn geworden onderscheidene meer urgente en reeds sedert langen tijd in inzicht gestelde verbeteringen van den gewonen dagelijkschen treindienst in te voeren.

Een verslag omtrent het vooronderzoek, hetwelk is ingesteld naar de wenschelijkheid en mogelijkheid om tot tramweg-aanleg in de Minahassa over te gaan, is nog in bewerking. Indien, zooals verwacht mag worden, de inhoud daarvan van genoegzaam belang is, ligt het in het voornemen dat verslag, zooals met dergelijke verslagen reeds in andere gevallen geschiedde, als „mededeeling” te doen drukken, waarna een afdruk aan den Volksraad zal worden toegezonden.

Met vrij groote zekerheid mag worden verwacht, dat de tramlijnen Soemoroto—Badegan en Balong—Slahoeng met ingang van 1 Juli 1921 in exploitatie zullen kunnen worden genomen.

Zooals in de ontwerp-begrootingen voor het loopende jaar en voor 1921 is vermeld, ligt het in de bedoeling zoowel op Java als daarbuiten in deze jaren nog onderscheidene nieuwe automobioldiensten te openen. Ook te dezen aanzien werken de moeilijkheden bij de verkrijging van geschikt personeel vertragend, terwijl bovendien slechts betrekkelijk weinig bestaande wegen op Java voor regelmatig vrij zwaar autoverkeer geschikt blijven.

Aanschaffing van tractors op groote schaal heeft nog niet plaats gehad. Slechts met enkele tractors en trailers zijn proeven genomen bij de op Java auto-diensten, waaruit echter nog geen vaste gevolgtrekking valt te maken. De bij het gebruik van gewone vrachtauto's voor wegen en bruggen geldende bezwaren schijnen bij toepassing van het tractor- en trailersysteem nog toe te nemen, zoodat nog geen zekerheid bestaat of en waar het voor meer uitgebreide toepassing in aanmerking komt.

Middelen in Nederland.

Hoofdstuk I der middelen.

Onderdeel 804. Aandeel in de winst der N. I. S.

Het gevraagde overzicht van deze inkomsten over de laatste tien jaar is als volgt:

over 1909	f	255 739.23
„ 1910	„	261 456.77
„ 1911	„	315 939.75
„ 1912	„	352 844.62
„ 1913	„	286 566.37
„ 1914	„	260 124.35
„ 1915	„	230 338.83 ⁵
„ 1916	„	369 543.54
„ 1917	„	166 982.86 ⁵
„ 1918	„	282 804.03

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

Onderdeel 801. Postspaarbank.

De vraag of het juist is, dat het overgrootste deel der gelden van de postspaarbank nog steeds in Nederland wordt belegd, geeft der Regeering aanleiding er de aandacht op te vestigen, dat reeds vroeger aan den Volksraad werd te kennen gegeven (zie o.a. Gedrukt stuk No. 34 (i) begrooting 1920, onderafdeeling 342), dat het beginsel om de beschikbaar komende gelden der postspaarbank zooveel mogelijk te doen strekken ten bate van de credietbehoefte van Nederlandsch-Indië, door Haar wordt gehuldigd en ook zooveel mogelijk in toepassing wordt gebracht. Van de op ultimo der jaren 1917, 1918 en 1919 in totaal uitgezette postspaarbankgeldten kwam ten bate van de credietbehoefte van Indië resp. 31%, 35% en 44%. De verplaatsing van het zwaartepunt der belegging naar Indië geschiedt zoo spoedig als mogelijk is met inachtneming van de noodzakelijkheid om de beleggingen in Nederland (door uitloting enz.) regelmatig te beperken. Het totaal hier te lande belegd bedrag vermeerderde in 1919 met rond f 1 615 000, waarvan f 1 000 000 afkomstig was van gelden, die in Nederland belegd geweest zijn.

Onderdeel 812. Post-, telegraaf- en telefoondienst.

Voor het uitspreken van verwondering over het financiële beleid bij den postdienst, blijkende uit de plotselinge stijging van de uitgaven met 40% en van de inkomsten met 80%, bestaat geen grond.

Zooals uit de toelichting op het begrotingsontwerp (blz. 95 e.v.) duidelijk blijkt komt van de belangrijke vermeerdering der bedrijfsuitgaven met circa 5.9 miljoen gulden,

rond 2.6 miljoen gulden op rekening van de positieve verbeteringen van het personeel noodig in verband met de in korten tijd zeer sterk toegenomen waardevermindering van het geld, waardoor niet slechts bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, maar bij nagenoeg alle takken van Staatsdienst en ook bij de particuliere instellingen de personeelsbezoldigingen zeer belangrijk moesten worden verhoogd;

ruim 1.4 miljoen gulden op rekening van „Onderhoud en herstelling” en wel eendeels tengevolge van de prijsstijging der materialen en de verhooging der arbeidsloonen, anderdeels van de bijwerking van den achterstand ontstaan door de omstandigheid, dat in voorafgaande jaren wegens gebrek aan het noodige materieel en personeel vele herstellingen slechts gedeeltelijk en niet afdoende konden worden uitgevoerd.

Voor het overige houdt de stijging der uitgaven verband met de normale ontwikkeling van den dienst.

De plotselinge zeer belangrijke stijging van de uitgaven van den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst heeft dus met het financiële beleid van dezen dienst niets uit te staan, maar is een verschijnsel dat thans overal wordt waargenomen als natuurlijk gevolg van de in korten tijd ingetreden zeer belangrijke vermindering van de koopkracht van het geld.

De belangrijke stijging der uitgaven maakte het uiterst noodig maatregelen te treffen om de daardoor ontstane tekorten op de exploitatie zooveel mogelijk te dekken. Overigens is de zooveel hogere raming der inkomsten een gevolg van het streven om naar het voorbeeld van bijna alle andere landen, het in vorige jaren ontstaan

tekort op de bedrijfsrekening van den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst op te heffen.

Verhooging der telegram- en telefoontarieven behoort niet tot de onderwerpen, voor welke bij artikel 131 van het Regeeringsreglement raadpleging van den Volksraad is voorgeschreven.

Ook vroeger vonden tariefsherzieningen steeds plaats buiten bemoeienis van den begrootingswetgever, omdat de bepalingen der Comptabiliteitswet (artikel 23) zoodanige bemoeienis niet voorschrijven.

De Regeering kan tot Haar leedwezen geen aanleiding vinden bij een volgende tariefswijziging den Volksraad te raadplegen.

De ingevoerde verdubbeling van het telegraaf-tarief is een gevolg geweest van de noodzakelijkheid om de uitgaven door de ontvangsten te doen dekken en is, mede gelet op de belangrijke waardevermindering van het geld, niet van dien aard, dat deswege voor een belemmerende werking op de ontwikkeling van het land zal behoeven te worden gevreesd.

Of, indien ten gevolge van een eenigszins belangrijke stijging van de geldwaarde de prijzen der materialen en, wat in veel hoogere mate van belang is, de bezoldigingen weder mochten dalen, tot het oude tarief zal worden teruggekeerd, is een vraag, die thans bezwaarlijk kan worden beantwoord.

Dat de handel van de ingevoerde telegraaf-tariefsverhooging nadeelige gevolgen zou ondervinden, wordt betwijfeld, gelet op de groote winsten, die allerwege gemaakt worden.

Evenmin kan de Regeering aannemen, dat de pers, waarvoor van oudsher een lager telegramtarief geldt, door den getroffen maatregel zich genoodzaakt zou zien haar inlichtingendienst in te krimpen. Ook voor de pers is de getroffen maatregel uitsluitend een natuurlijk gevolg van de stijging van de kosten van den telegraafdienst door de waardevermindering van het geld, waar aan zij — zoo noodig — van hare zijde het hoofd kan bieden door verhooging van den abonnementsprijs.

De verdubbeling van het telegraaf-tarief kan niet gezegd worden te zijn geschied zonder voorafgaande waarschuwing. In de memorie van antwoord op het verslag van den Volksraad over het ontwerp der voorloopige begroeting voor 1920 (Gedrukt stuk 1ste Gewone zitting 1919, Onderwerp I No. 34 (i) blz. 36) werd toch reeds gezegd, dat, waar de rekening van den Post- Telegraaf- en Telefoondienst met een aanzienlijk tekort sloot, getracht zou moeten worden door verhooging van die tarieven, die zonder bezwaar een verhooging kunnen dragen, het evenwicht tusschen de inkomsten en de uitgaven zoo goed mogelijk te herstellen.

Het verschil tusschen het Telegraaf-tarief voor het verkeer tusschen Java en de buitengewesten en dat voor het verkeer op Java alleen vloeit voort uit de noodzakelijkheid om voor de telegrafische verbinding van Java met de Buitengewesten gebruik te maken van zooveel duurere verkeersmiddelen (kabels) dan waarmede op Java kan worden volstaan. Die noodzakelijkheid maakt

ook de invoering van een uniform tarief voor het gehele binnenlandsche verkeer in Nederlandsch-Indië ongewenscht. Dit toch zou tot gevolg hebben, dat het met goedkoope middelen te bewerkstelligen telegraafverkeer onevenredig zwaar zou worden belast ten bate van het verkeer, dat alleen met zooveel duurdere middelen in stand te houden.

In zake den vrijdom van port voor besturen van bijzondere scholen voor de correspondentie met de Regeering en met de ambtenaren van de Regeering moge worden verwezen naar gedrukt stuk, 1ste gewone zitting 1919, onderwerp 1, No. 34 (f), pag. 18 en naar gedrukt stuk 2e gewone zitting 1919, onderwerp 3, No. 6 (i), pag. 9, waar deze aangelegenheid uitvoerig is behandeld.

De Regeering vindt vooralsnog geen aanleiding van het destijds door Haar ingenomen standpunt terug te komen.

Het feit, dat de Inlandsche bevolking meer van de post gaat gebruik maken door het meerdere onderwijs mag, hoe verheugend op zichzelf ook, geen aanleiding zijn af te zien van verhooging van het briefport. Zoodanige verhooging heeft ten doel de tekorten op te heffen op het bedrijf ontstaan door de stijging van de bedrijfskosten tengevolge van de algemeene waardevermindering van het geld. Zou men tot die verhooging niet overgaan, dan zouden de tekorten op de bedrijfsrekening gedekt moeten worden uit de belastingen en daardoor zouden degenen, die van de diensten der post geen of weinig gebruik maken, mede moeten bijdragen tot de dekking van bedoelde tekorten, hetgeen niet billijk wordt geacht. De Regeering is van oordeel, dat de verhooging van het posttarief geen belemmering zal zijn voor de Inlandsche bevolking om in gelijke mate als anders van de post gebruik te maken. Immers het intellectueele en beter gestelde deel dier bevolking, dat toch alleen poststukken verzendt en ontvangt, ziet in verband met de waardevermindering van het geld zijne inkomsten niet onbelangrijk verhoogd.

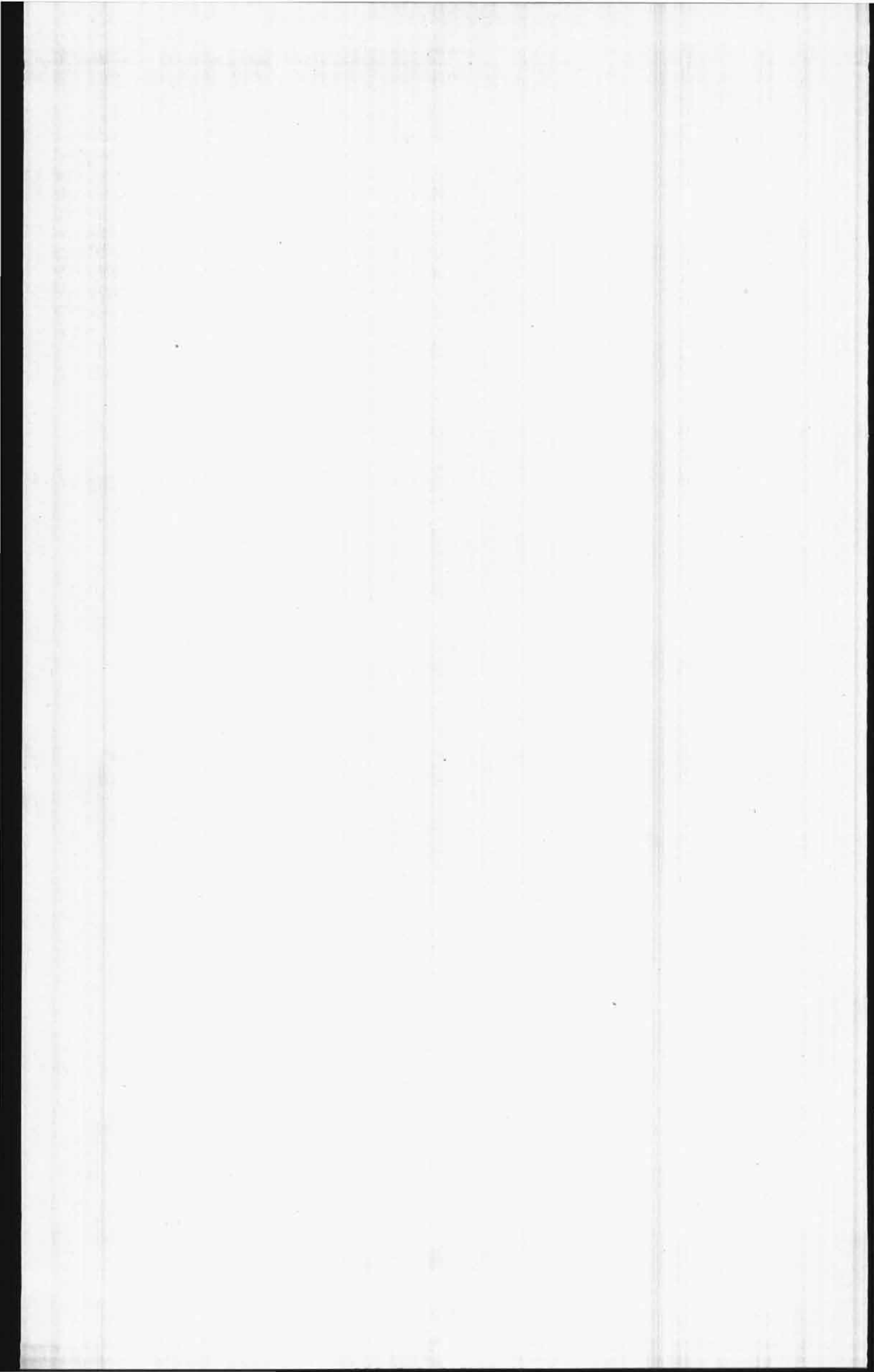
Onderdeel S13. Staatsspoor- en tramwegen.

Ook de voorgenomen verhooging van de tarieven der spoor- en tramwegen, mede wat de personen tarieven betreft, is een noodzakelijk gevolg van de waardevermindering van het geld, welke de bedrijfsuitgaven heeft doen stijgen. De Regeering is van oordeel dat alle groepen, die van de spoor- en tramwegen gebruik maken, naar verhouding van elke draagkracht moeten bijdragen tot het dekken dier stijging. Het zou niet juist en ook niet billijk zijn de Inlandsche bevolking daarvan vrij te stellen, te minder waar de opbrengst van het 3e klasse-vervoer (dat tegen nog lagere vrachtprijzen inbegrepen) ruim 80% bedraagt van de totale opbrengst van het reizigersvervoer. Het doel van den maatregel, te weten zoodanige vergrooting van de bedrijfsinkomsten, dat de verhouding van deze tot de uitgaven niet verstoord wordt, zou dan of niet worden bereikt of op zoodanige wijze, dat de reizigers der 1e en 2e klasse buiten alle verhouding zwaar zouden worden belast.

Inlegging van werklieden-treinen op grootere schaal dan thans reeds is geschied (bijv. te Soerabaja en tusschen Tandjong-Priok en Batavia) zal eerst nader kunnen

worden overwogen, nadat het bestaande tekort aan ro-
lend materieel volledig zal zijn aangevuld.

Om dezelfde redenen als hierboven aangevoerd voor de reizigers 3e klasse, bestaat er geene aanleiding om de matige vrachtverhooging, welke in de bedoeling ligt, niet ook voor de kleine afstanden te doen gelden; juist omdat de gemiddelde afstand die door de reizigers afgelegd wordt gering is (in 1917 \pm 27 K.M.), zou verhooging alleen van de vracht over groote afstanden weinig nut afwerpen — en al is het juist dat de inlander van vervoer over korten afstand het meest gebruik maakt, de matige verhooging van de kosten van bedoeld vervoer zullen geenszins te zwaar drukken. Men vergete niet dat de kosten van andere vervoermiddelen naar verhouding reeds in veel hogere mate zijn gestegen.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 20.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

Toelichtingen Eerste Nota van Wijzigingen (stuk E, 2).

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 802A. Vergoeding aan het departement van Oorlog voor werkzaamheden te verrichten door de Topografische inrichting (+ f 40 000).

Tegenover deze uitgave staat eene ontvangst tot gelijk bedrag. Zie No. 904 van de middelen in Indië, Baten van den Topografischen dienst.

Onderafdeeling 810C. Positieverbetering van het lager technisch personeel bij 's Lands mijndiensten (+ f 279 000).

Verwezen moge worden naar de memorie van toelichting tot de tweede algemeene aanvullingsbegrooting voor het dienstjaar 1920 (Gedrukte stukken Volksraad, Eerste gewone zitting 1920, Onderwerp 2, stuk 3, blz. 15).

Voor 1921 vordert de maatregel eene meerdere uitgaaf van f 279 000.

Onderafdeeling 811. Zout.

Onderdeel a. Bedrijfsuitgaven.

Herziening van de bezoldigingen van het personeel der tot den dienst der Zoutregie behoorende fabrieken op Madoera tot briketteering en verpakking van Gouvernementszout (+ f 23 700).

Ten einde in staat te zijn openvallende plaatsen naar behooren te bezetten en over de geschikte krachten voor het bedrijf blijvend de beschikking te kunnen behouden is het noodzakelijk, dat overgegaan wordt tot herziening van de geldelijke stelling van eenige bij de tot den dienst der Zoutregie behoorende fabrieken op Madoera tot briketteering en verpakking van gouvernementszout bescheiden ambtenaren en beambten en regeling van die stelling op den voet, zooals aangegeven in onderstaand overzicht.

Betrekkings.	Bestaande regeling.						Voorgestelde regeling.						Nieuwe betrekkingen.
	Bezoldigingen.		Verhoogingen.			Huishuur 's maands.	Bezoldigingen.		Verhoogingen.			Huishuur 's maands.	
	Min.	Max.	Aantal.	Bedrag.	Om de jaren.		Min.	Max.	Aantal.	Bedrag.	Om de jaren.		
Fabriekschef	f 400	f 600	1	f 50	3	f 70	f 450	f 700	2	f 75	3	f 70	Fabriekschef.
Machinist-electricien . .	250	450	2	25	3	40	300	450	3	50	3	40	Machinist-electricien.
Machinist	200	350	2	25	3	40	250	400	3	50	3	40	Machinist.
Bouwk. Opzicht. 1e kl.	200	350	3	50	3	40	200	400	4	50	3	40	Bouwk. Opzichter.
idem 2e kl.	150	200	2	25	3	30	—	—	—	—	—	—	
Magazijnmeester 1e kl.	200	300	2	50	3	40	300	400	2	50	3	40	Magazijnmeester.
idem 2e kl.	150	200	2	25	3	30	—	—	—	—	—	—	
Opzichter 1e kl.	150	200	2	25	3	30	175	250	3	25	3	30	Opzichter 1e klasse. idem 2e klasse.
idem 2e kl.	120	150	2	15	3	20	125	175	2	25	3	20	
	—	—	—	—	—	—	150	200	2	25	3	30	Ondercommies.
Eerste klerk	120	150 ¹⁾	2	15	3	20	120	150	2	15	2	20	Eerste klerk.

1) Met de tweede verhooging wordt den betrokkene tevens de titel van „ondercommies” toegekend.

De voorgestelde maatregel vordert gemiddeld per jaar eene meerdere uitgaaf van rond *f* 26 000 en voor het jaar 1921 van *f* 23 700.

Onderafdeeling 814. Staatsspoor- en tramwegen alsmede automobioldiensten.

Onderdeel a. Bedrijfsuitgaven voor de staatsspoor- en tramwegen.

Herziening van de bezoldigingsregeling van het ongegradueerd personeel bij den dienst der staatsspoor- en tramwegen (+ *f* 2 000 000).

In aansluiting aan de mededeeling, op blz. 30 van de memorie van toelichting tot de 2e algemeene aanvullingsbegrooting voor 1920 voorkomende, dat een voorstel tot herziening van den staat van bezoldigingen van de onderscheidene personeelsgroepen bij den dienst der staatsspoor- en tramwegen in voorbereiding is, welk voorstel eerst bij de aanvullingsbegrooting voor 1921 aanhangig zal kunnen worden gemaakt, wordt het wenschelijk geacht om er reeds thans op te rekenen, dat de uit zoodanige herziening voortvloeiende uitgaven in het jaar 1921 ten minste een gelijk bedrag zullen vorderen als geraamd is voor de voorloopige verhooging Lij voornoemde 2e algemeene aanvullingsbegrooting voor 1920. In hoeverre uit de bedoelde herziening nog hoogere uitgaven zullen voortvloeien, kan thans niet worden geraamd. Door den thans hierbij voorgestelden post zal intusschen voor het betrokken personeel in voldoende mate zekerheid worden verschaft, dat de blijvende herziening niet beneden het peil zal blijven, tot hetwelk de bezoldigingen door de voorloopige verhooging worden opgevoerd. Ter voorkoming van misverstand en van min of meer gegronde ontevredenheid schijnt het raadzaam die zekerheid reeds thans te geven.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 23.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag betreffende de Eerste nota van wijzigingen (E, 2).

AFDEELING VIII.

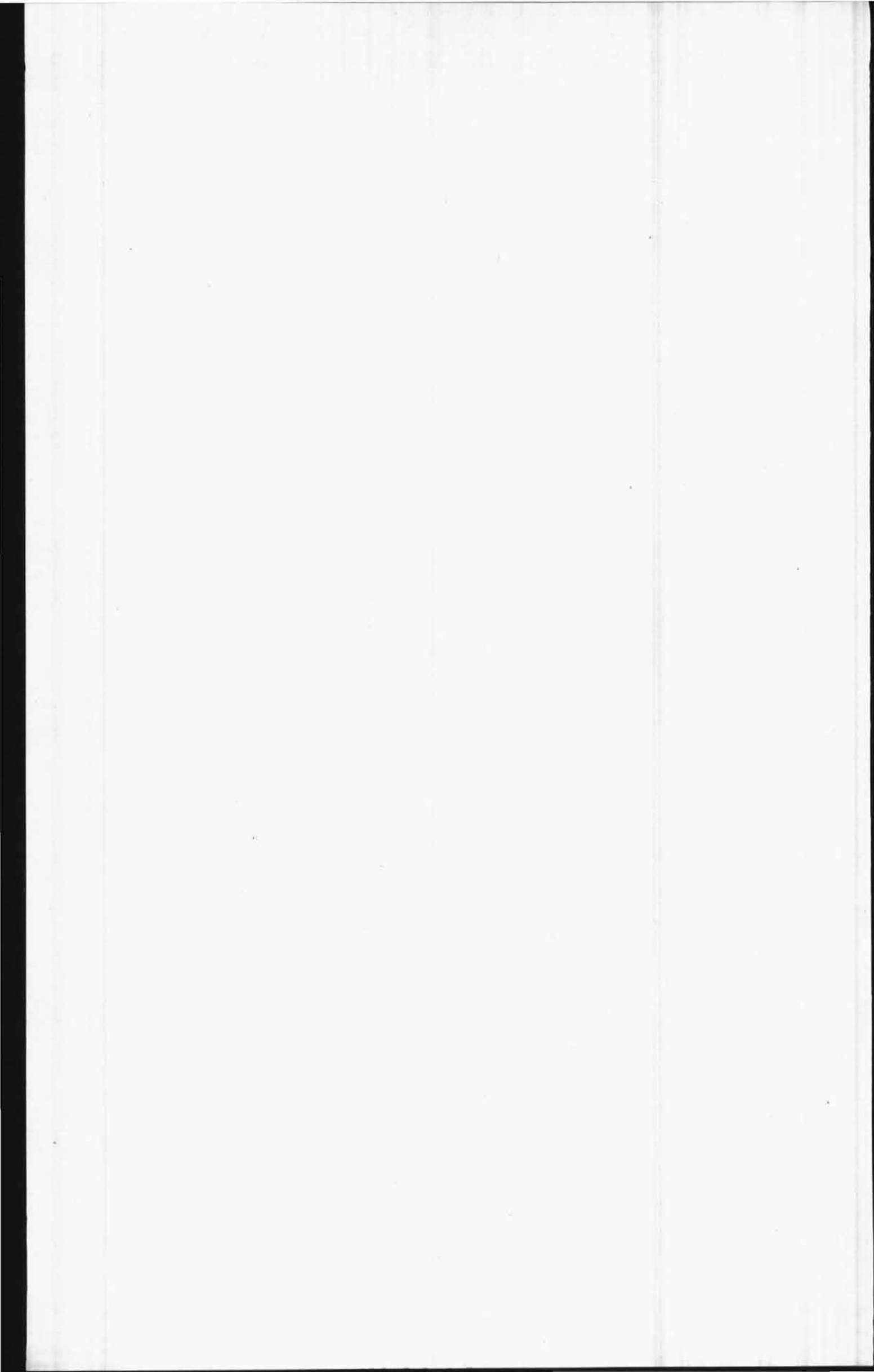
Departement van Gouvernements-
bedrijven.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 814. Positieverbetering personeel
Staatsspoorwegen.

Over de aanhangige herziening van de bezoldigingsregeling zal met de betrokken vakverenigingen overleg worden gepleegd.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 24.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MOTIE.

Motie, voorgesteld door de heeren 's Jacob, Hirsch, Vierhout en Bergmeijer.

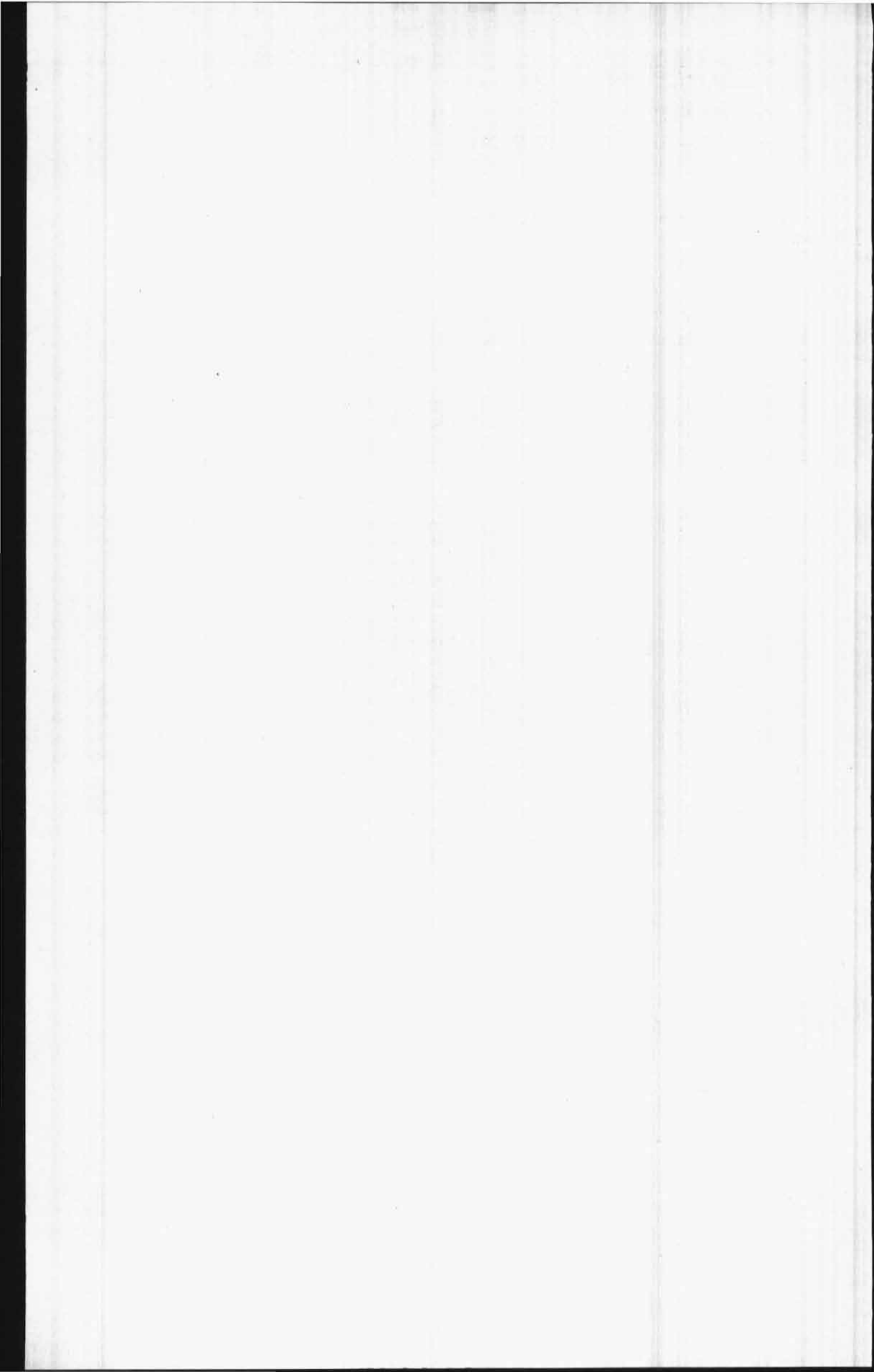
Ingezonden 21 Juni 1920.

De Volksraad,

van oordeel, dat het op den weg der Regeering ligt maatregelen te nemen, dat aan de binnenlandsche behoefte aan brandstoffen hier te lande uit de inheemsche productie in voldoende hoeveelheid en tot redelijke prijzen wordt voldaan;

spreekt den wensch uit, dat zij:

- 1o. de door haar voor hare steenkolen te bepalen prijzen het voorwerp van onderzoek eener deskundige commissie maakt;
 - 2o. in afwachting van de uitkomsten van dat onderzoek terugkeert, althans voor binnenlandsche verbruikers, tot de in het vorige jaar geldende prijzen, zoo noodig verhoogd met sedert voorgekomen vermeerdering van den kostprijs;
 - 3o. maatregelen neemt om de voor het beoogde doel vereischte hoeveelheid stookolie voor de binnenlandsche markt te verzekeren;
- gaat over tot de orde van den dag.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 25.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

Beelichtingen Tweede Nota van Wijzigingen (stuk E, 3).

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 814. Staatsspoor- en tramwegen alsmede automobiëldiensten.

Onderdeel d. Kapitaalsuitgaven voor de automobiëldiensten.

Inrichting van een bootdienst op het Tobameer (f 200 000).

Door de Deli-Spoorweg-Maatschappij is met het oog op de tijdsomstandigheden voorloopig afgezien van den bouw van een spoorweg van Pematang Siantar (het tegenwoordig eindpunt van de lijn naar het Tobameer) naar Perapat, aan het Tobameer gelegen. Daarentegen zal vermoedelijk in 1921 uitvoering kunnen worden gegeven aan de reeds lang bestaande plannen tot het doortrekken van den Landsautomobiëldienst Sibolga—Baligé via Perapat naar Pematang Siantar, welke plannen door het nog niet gereed zijn van den weg, waarlangs die dienst moet loopen, tot dusver niet tot uitvoering konden komen.

In verband met een en ander is het na overleg met de Deli-Spoorweg-Maatschappij wenschelijk gebleken ook den bootdienst op het Tobameer, welchen die Maatschappij voornemens was — in verband met haar spoorwegplan — van Perapat uit te openen, door het Land, in aansluiting aan den autodienst, in te richten en te exploiteeren.

Door dien bootdienst zullen een tiental plaatsen aan het Toba-meer, met zijne voor den landbouw zoo belangrijke omstreken, eene geregelde verbinding zoowel onderling als met de verdere deelen der gewesten Tapanoeli en Sumatra's Oostkust verkrijgen, welke door het gemis aan goede wegen anders nog lang zoude uitblijven.

Het is de bedoeling die verbinding met twee bootjes te doen onderhouden van 200 ton elk, welke aan het meer zullen worden gebouwd. Gerekend op 1 bootje voor reserve en een prijs van f 1 250 per ton waterverplaatsing, zijn de voor den bootdienst noodig geachte kapitaalsuitgaven, met inbegrip van eene helling, eene werkplaats en 10 steigertjes met de noodige loodsen, op totaal f 1 000 000 geraamd.

Voor het jaar 1921 is eene som van f 200 000 voldoende.

Onderafdeeling 814A. Waarborging van eene creditovereenkomst, tusschen de Uniebank voor Nederland en Koloniën en de Coöperatieve Vereeniging „Verbruikscoöperatie van S.S. personeel der Oosterlijnen” gesloten te Weltevreden ddo. 29 Juni 1918.

Krachtens machtiging, verleend bij Gouvernementsbesluit van 8 Juni 1918 No. 18, werd door het toenmalig Hoofd van den Dienst der Staatsspoor- en Tramwegen onder dagteekening van 29 Juni 1918 eene overeenkomst met de Uniebank voor Nederland en Koloniën en met de Coöperatieve Vereeniging „Verbruikscoöperatie van S.S.-personeel der Oosterlijnen” aangegaan, waarbij hij

zich namens de Regeering verbond als borg voor de richte nakoming der voor de Coöperatieve Vereeniging uit de bedoelde overeenkomst voortvloeiende verplichtingen tegenover de Uniebank. Een afschrift der bedoelde overeenkomst is ter Secretarie van den Volksraad ter inzage voor de leden neergelegd.

Eenigen tijd, nadat deze overeenkomst was aangegaan vestigde de Algemeene Rekenkamer er de aandacht op dat in deze niet gehandeld was in overeenstemming met het bepaalde bij artikel 18 der Indische Comptabiliteitswet (Staatsblad 1917 No. 521), welk artikel o.m. bepaalt dat geldleeningen niet door Nederlandsch-Indië gewaarborgd worden dan krachtens de wet of krachtens besluit van den Gouverneur-Generaal, overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad, goedgekeurd bij de wet. Of schoon aanvankelijk betwijfeld werd, of deze bepaling wel voor gevallen van den hierbedoelden aard geschreven geacht moest worden, is de Regeering bij nadere overweging tot de slotsom gekomen, dat inderdaad bij het verlenen van de machtiging tot het aangaan der bedoelde waarborgovereenkomst de toepasselijkheid van artikel 18 der Indische Comptabiliteitswet over het hoofd is gezien en dat het mitsdien wenschelijk is alsnog de instemming van den Volksraad en van den wetgever met die waarborging te vragen.

Aangezien de crediet-overeenkomst, waarvan hier sprake is, tot dusver goed gewerkt heeft en de Coöperatieve Vereeniging volkomen in staat is gebleken hare verplichtingen na te komen, zoodat vertrouwd mag worden dat geen beroep op het Land als borg zal worden gedaan schijnt het uittrekken van een memoriepost op de begrooting voor het beoogde doel voldoende.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 26.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MOTIE.

Motie, voorgesteld door den heer Vreede.

Ingezonden 25 Juni 1920.

De Volksraad, van oordeel dat een ernstig onderzoek naar de uitvoerbaarheid en doelmatigheid van eene nachtverbinding Batavia—Soerabaja behoort vooraf te gaan aan de invoering eener ééndaagsche verbinding tusschen die plaatsen, noodigt de Regeering nit de grootste toegestane snelheid op de spoorwegen niet op te voeren boven 75 KM. per uur, alvorens zulk een onderzoek is ingesteld en het gevoelen van den Volksraad omtrent het resultaat van dat onderzoek is ingewonnen.

Deze motie is in de vergadering van 28 Juni verworpen.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several lines and appears to be a list or a set of instructions, but the characters are too light to transcribe accurately.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 27.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

AMENDEMENT.

(op de motie-Vreede — stuk 21).

Amendement van de heeren Vierhout, Valkenburg en Soselisa.

Ingezonden 25 Juni 1920.

De ondergeteekenden stellen het hier volgend amendement voor op de „olienotie” van den heer Vreede c. s. (Afd. VIII — stuk 21).

1e. De aanhef te doen luiden:

„De Volksraad, van oordeel, dat petroleum tot de eerste levensbehoefden der Inlandsche bevolking behoort, noodigt de Regeering uit, met de petroleum-industrie in overleg te treden, omtrent het beschikbaar stellen van een voor het binnenlandsch verbruik voldoende hoeveelheid petroleum tegen matigen prijs”;

2e. Daarop te doen aansluiten de woorden „en zoodoortig over te gaan” etc.

3e. Achter het woord „hoeveelheden” in te lassen: „hier te lande gewonnen petroleum”.

VIERHOUT.
VALKENBURG.
SOSELISA.

Dit amendement is in de vergadering van 28 Juni ingetrokken en vervangen door de motie stuk 33.

1870
1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

1901
1902
1903
1904
1905
1906
1907
1908
1909
1910
1911
1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000

2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025
2026
2027
2028
2029
2030
2031
2032
2033
2034
2035
2036
2037
2038
2039
2040
2041
2042
2043
2044
2045
2046
2047
2048
2049
2050
2051
2052
2053
2054
2055
2056
2057
2058
2059
2060
2061
2062
2063
2064
2065
2066
2067
2068
2069
2070
2071
2072
2073
2074
2075
2076
2077
2078
2079
2080
2081
2082
2083
2084
2085
2086
2087
2088
2089
2090
2091
2092
2093
2094
2095
2096
2097
2098
2099
2100

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 28.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

AMENDEMENT.

Amendement van de heeren Van Hinloopen Labberton, Djajadiningrat en Prangwadono.

Ingezonden 25 Juni 1920.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in Hoofdstuk II der Uitgaven, afdeling VIII van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921 onderafdeeling 811 „Zout”, te verhoogen met *f* 450 000 en aldus te brengen op *f* 7 552 655.

Voorgesteld wordt in de aanvullingsbegrooting voor 1920 de gelijknamige onderafdeeling 354 te verhoogen met *f* 450 000.

Toelichting.

Het schijnt in verband met de enorme stijging in den prijs van eerste levensbehoeften onverantwoordelijk uit slecht begrepen zuinigheid den inkoopsprijs van het zout op de reeds drie jaren geleden door den Volksraad te laag geoordeelden prijs van *f* 10 per kojang te handhaven. Zoowel voor het loopend jaar als voor 1921 ware de prijs met 50% te verhoogen en op *f* 15 te stellen, zulks onder de noodige waarborgen dat de verhooging voornamelijk aan de zoutmakers ten goede komt.

VAN HINLOOPEN LABBERTON.
DJAJADININGRAT.
PRANGWADONO.

Dit amendement is in de vergadering van 28 Juni aangenomen.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 29.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienst-
jaar 1921.

AMENDEMENT.

Amendement van de heeren Teenwen, Galestin en
Cramer.

Ingezonden 25 Juni 1920.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in
Hoofdstuk II der Uitgaven, afdeling VIII van de begroo-
ting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921
onderafdeeling 806 onderdeel *b* „Personeel van den dienst
van het toezicht op de spoor- en tramwegen” te verhoogen met *f* 1 en aldus te brengen op *f* 10 801.

Toelichting.

De strekking van dit amendement is om de Regeering
de gelegenheid te openen een onbillijkheid weg te nemen,
welke bij de herziening van de positie van de bouw- en
werktuigkundigen bij de S.S. is ontstaan ten aanzien van
dezelfde ambtenaren, die bij den dienst van het toezicht
geplaatst zijn.

TEEUWEN.
GALESTIN.
CRAMER.

Dit amendement is in de vergadering van 28 Juni aan-
genomen.

1870

1871

1872

1873

1874

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 30.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MOTIE.

Motie, voorgesteld door den heer Van Hinloopen Labberton.

Ingezonden 25 Juni 1920.

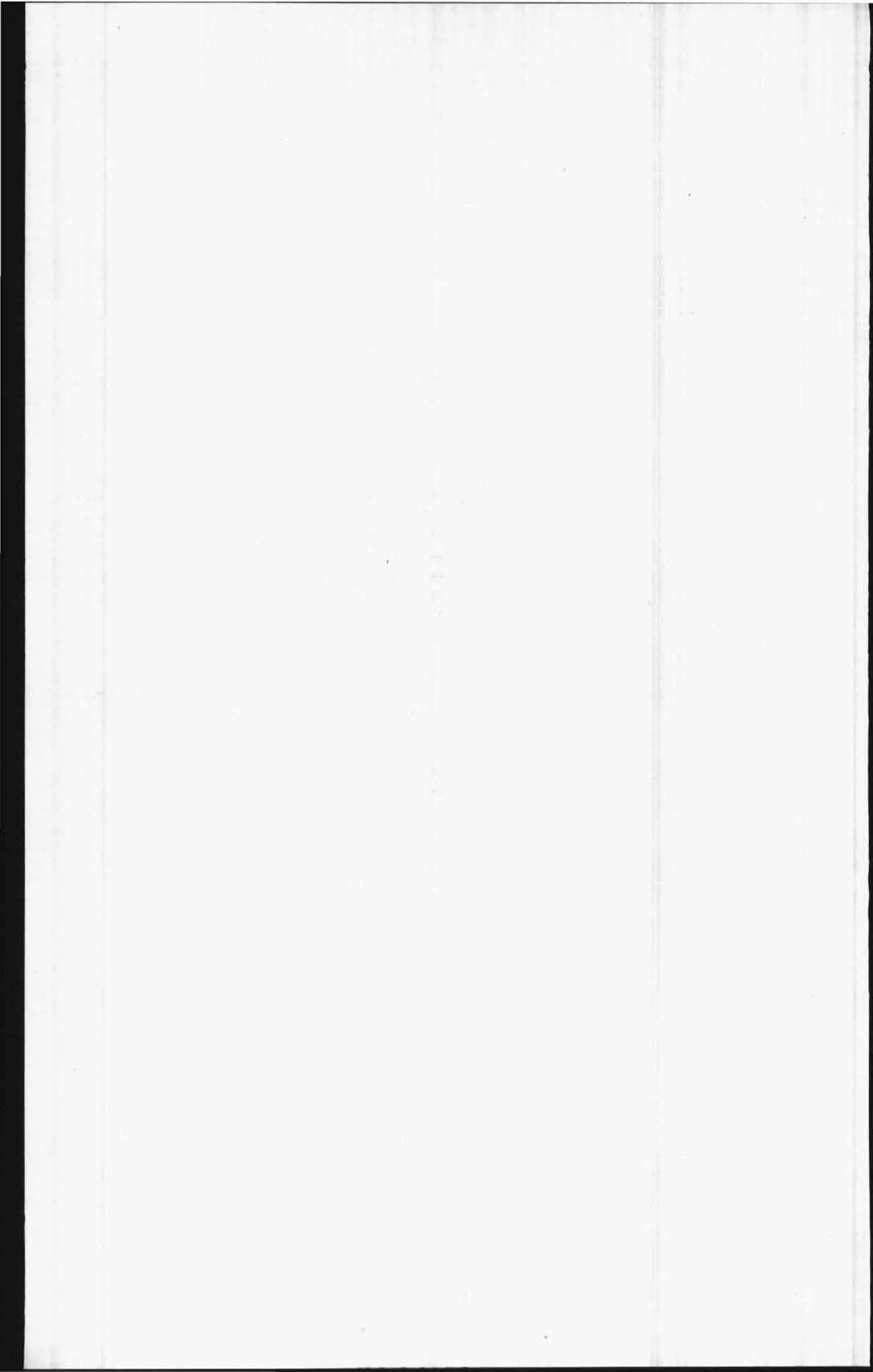
De Volksraad, van oordeel dat de in het Afdeelingsonderzoek uitgesproken bij vele leden bestaande twijfel aan de betrachting van de door 's Lands belang geboden zuinigheid bij de Staatsspoorwegen niet door het Regeeringsantwoord is weggenomen,

geeft de Regeering in overweging eene Commissie van onderzoek als in het Afdeelingsverslag bedoeld in te stellen.

Toelichting.

Tot toelichting wordt verwezen naar de in het Afdeelingsverslag voorkomende beschouwingen.

Deze motie is in de vergadering van 28 Juni aangenomen.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 31.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

AMENDEMENT.

Amendement van de heeren Van Hinloopen Labberton, Waworoentoe en Suys.

Ingezonden 26 Juni 1920.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in Hoofdstuk II der Uitgaven, afdeeling VIII van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921, na onderafdeeling 813 in te lasschen eene onderafdeeling 813A „Opleidingsschool voor het Vliegwezen met aanbouw en herstellingswerkplaatsen” Memorie.

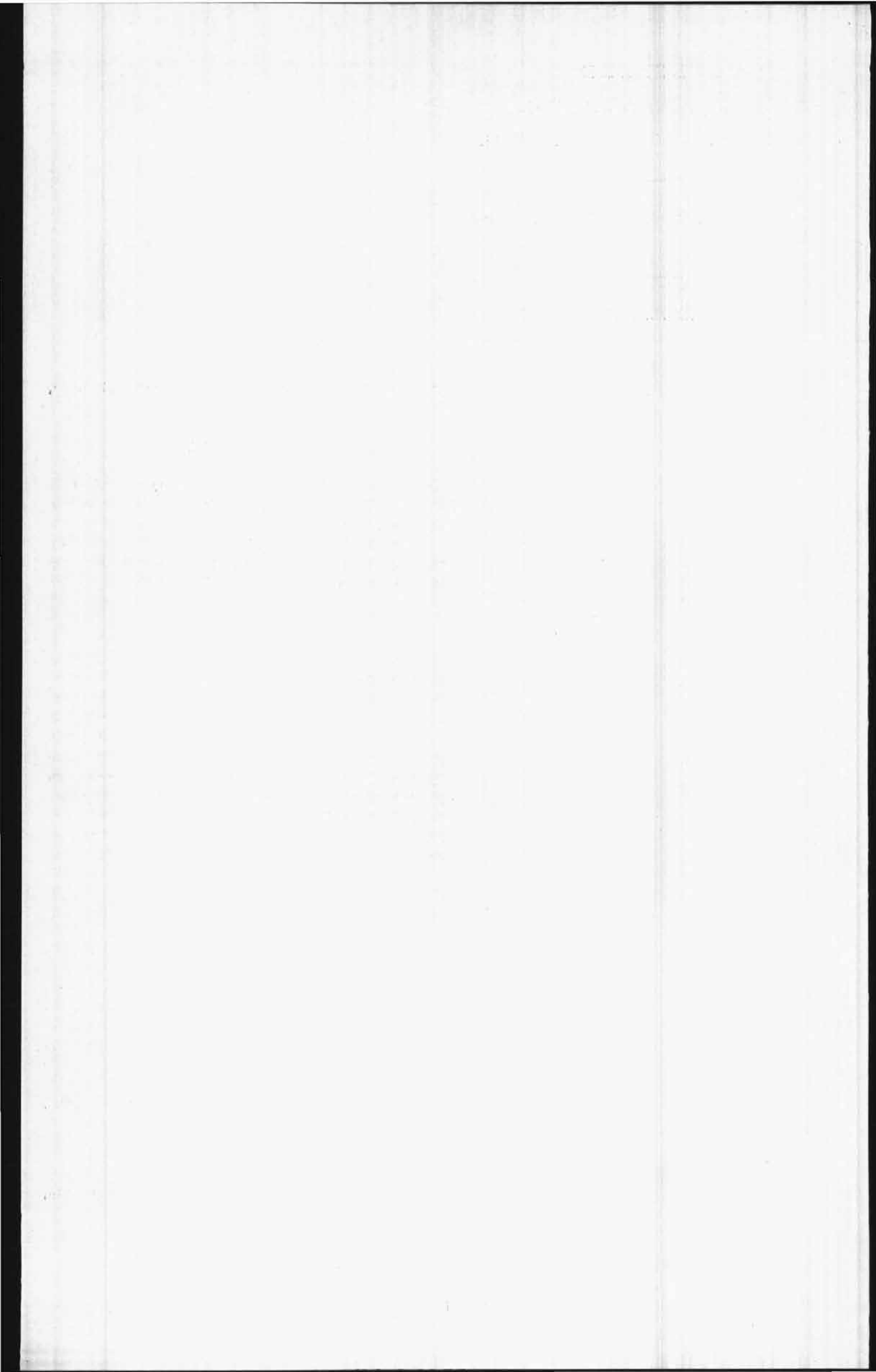
Toelichting.

De strekking van dit amendement is de oprichting van een centraal opleidingsinstituut voor Indische vliegeniers voor het komende jaar mogelijk te maken. De thans voor leger en vloot bestaande vliegdiensten hebben naast hun algemeen belang voor de verovering van de lucht hun speciale eischen op militair gebied. Zij moeten in wezen blijven zonder dat zulks aan de totstandkoming van een op vredesbelangen gericht vliegdienst in den weg mag staan. Van de rijke ervaring van militaire zijde tijdens den oorlog verkregen zal dankbaar gebruik moeten worden gemaakt, maar het vraagstuk van het vliegverkeer heeft, vooral ook voor Indië, eene andere dan den militairen kant.

Door een eersterangskracht op dit gebied georganiseerd kan zulk een vliegschool, welke zal zijn open te stellen voor zorgvuldig uitgekozen jongelieden van elk ras zeer veel bijdragen tot oplossing van de verkeersvraagstukken. Aan de school dienen reparatie en aanbouwateliers verbonden te zijn op de wijze als bij de bestaande vliegscholen elders gebruikelijk is, ook ten einde de op te leiden vliegeniers met de door hen behandelde toestellen ten volle vertrouwd te maken.

VAN HINLOOPEN LABBERTON.
WAWOROENTOE.
SUYS.

Dit amendement is in de vergadering van 28 Juni ingetrokken.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 32.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MOTIE.

Motie, voorgesteld door de heeren Schmutzer, Vierhout, Bergmeijer, Vaikenburg en Cramer.

Ingezonden 26 Juni 1920.

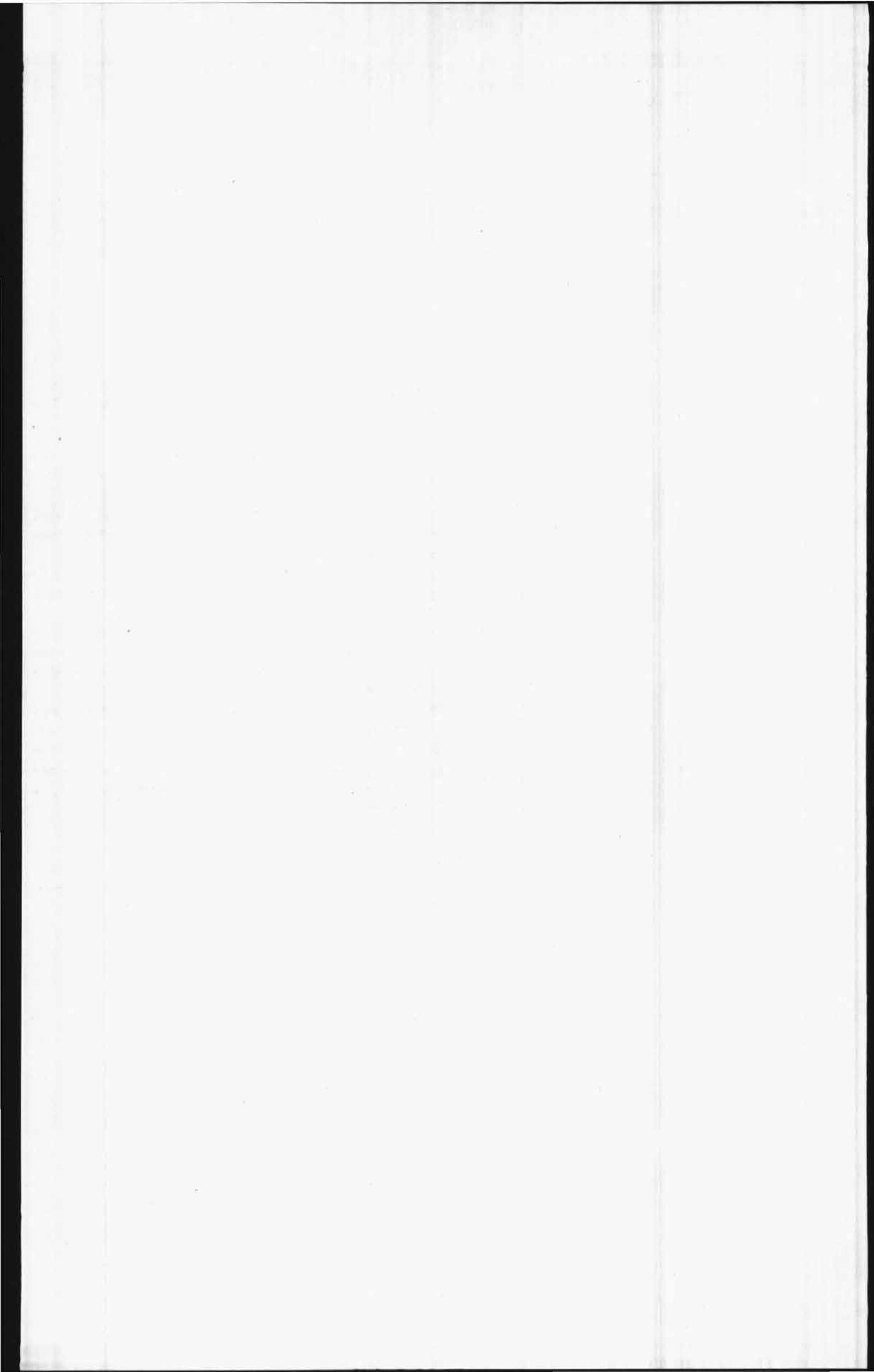
De Volksraad,
van meening dat de Regeering wel in de eerste plaats geroepen is in hare bedrijven voor gezonde arbeidsvoorwaarden zorg te dragen,

dringt er op aan, dat zij, in afwachting van de wijziging van den Xen titel van de mijnordonnantie, reeds thans

- 1e. aan het personeel der staatsmijnen, op gelijke wijze als in de ontwerp-assistentenregeling voor Sumatra's Oostkust vastgelegd, het genot van minstens vier rustdagen per maand waarborgt,
- 2e. de clandestiene koolwinning op die rustdagen verbiedt,
- 3e. de instelling van een voldoende krachtige 3e ploeg gelast, waardoor het reparatiewerk op de bedoelde rustdagen tot het hoogst noodzakelijke kan worden beperkt,

gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie is in de vergadering van 28 Juni aangenomen.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 33.

—
Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienst-
jaar 1921.

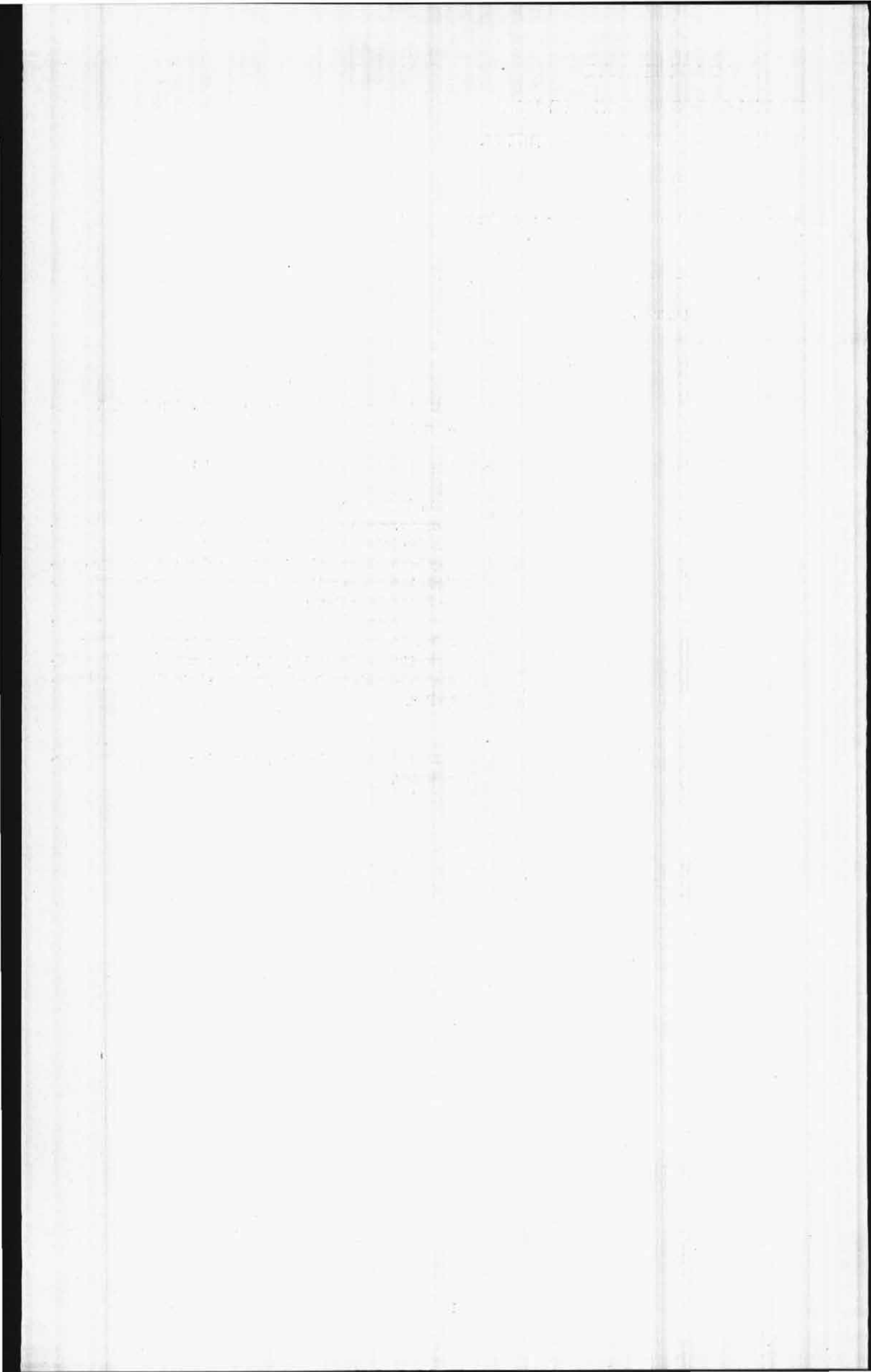
—
MOTIE.

Motie, voorgesteld door de heeren Vierhout, Valkenburg en Soselisa.

Ingezonden 28 Juni 1920.

De Volksraad,
overwegende dat licht-olie tot de eerste levensbehoef-
ten der Inlandsche bevolking behoort;
gehoord de mededeelingen van den regeeringsgemach-
tigde inzake den prijs, welken de petroleum-industrie voor
de licht-olie bedingt;
overwegende dat 't den tusschenhandel moet worden
belet, den prijs der licht-olie onmatig op te drijven;
noodigt de Regeering uit, in elk gewest maximumprij-
zen voor de hier te lande gewonnen licht-olie te doen vast-
stellen.

Deze motie is in de vergadering van 28 Juni aan-
genomen.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. VIII — STUK 34.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienst-
jaar 1921.

AFDEELINGSVERSLAG.

Tweede Nota van Wijzigingen (Stuk E, 3).

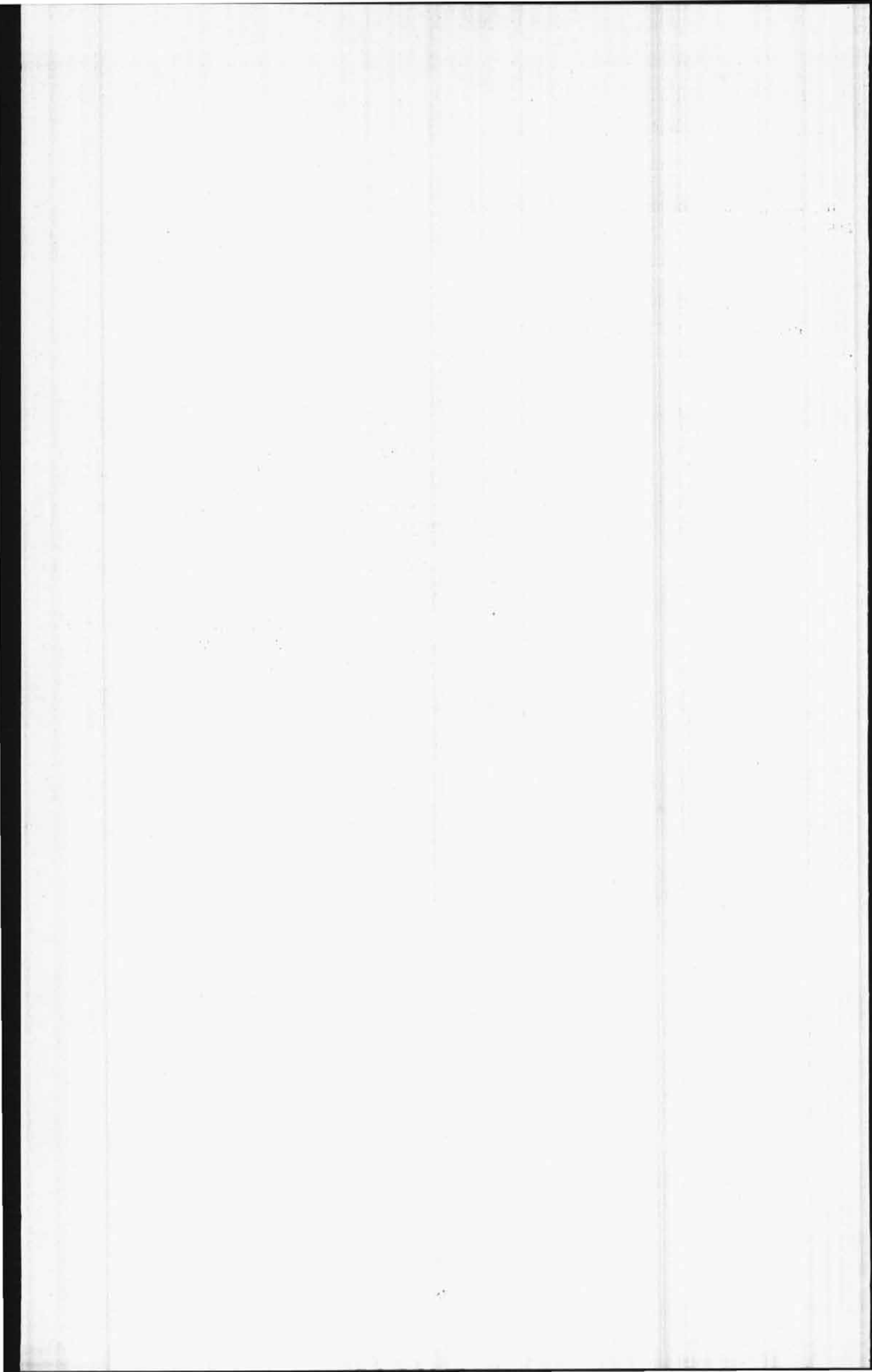
AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements-
bedrijven.

De voorgestelde posten gaven geen aanleiding tot
eenige opmerking.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs
op 2 Juli 1920.

VAN HINLOOPEN LABBERTON,
VIERHOUT.
VREEDE.

NADERE BEANTWOORDING

VAN

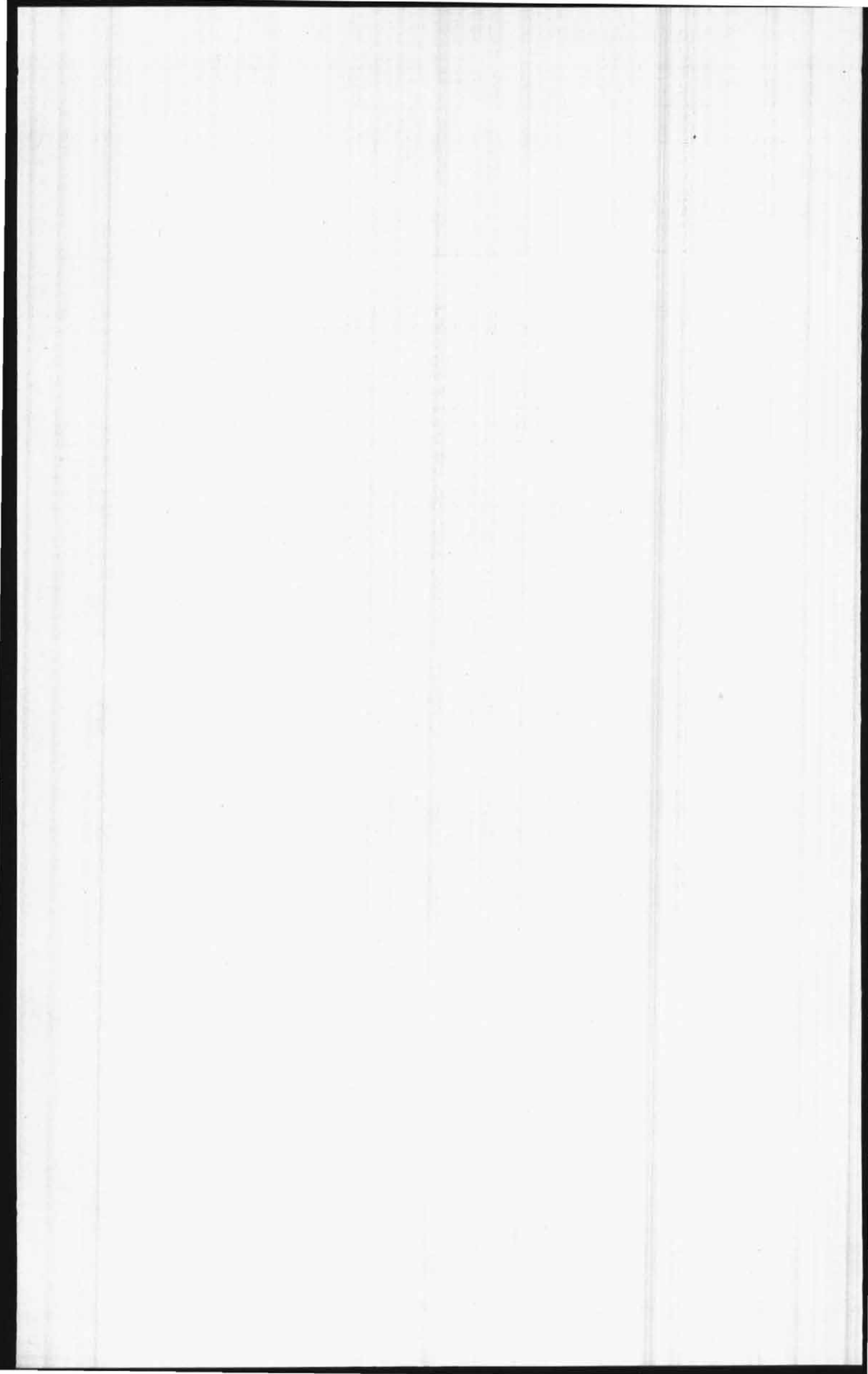
BIJ DE BEHANDELING VAN HET INDISCH ONTWERP DER BEGROOTING VAN
NEDERLANDSCH-INDIË GESTELDE VRAGEN OF GEMAAKTE OPMERKINGEN.

NADERE BEANTWOORDING VAN BIJ DE BEHANDELING VAN HET INDISCH ONTWERP

O N D E R W E R P.	Zie ged			
	Zitting.	Onder- werp.	Afdeelingversl	
			Stuk	
Begrooting 1920.				
Oprichting van eene tweede Landsdrukkerij te Bandoeng'	1e g. z. 1919.	I	32	Blz. 1

GROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIÉ GESTELDE VRAGEN OF GEMAAKTE OPMERKINGEN.

Stuk		Handelingen.	NADERE BEANTWOORDING.
Stuk	Blz.	Handelingen.	
34 (i)	Blz. 15.	—	<p>Het in den Volksraad geopperd denkbeeld tot oprichting eener tweede Landsdrukkerij te Bandoeng werd overeenkomstig de toezegging der Regeering door Haar in nadere overweging genomen.</p> <p>Na onderzoek is gebleken, dat het aan eene daar ter plaatse te vestigen nieuwe inrichting op te dragen werk wel van zoodanigen omvang zou kunnen zijn, dat de rentabiliteit van dat bedrijf als vaststaande kan worden aangenomen.</p> <p>Aan de reeds te Batavia gevestigde Landsdrukkerij, die, ten einde aan de stijgende behoefte aan drukwerk te kunnen voldoen, op het punt staat te worden uitgebreid, zou daardoor echter een groot aantal bestellingen, waarop juist voor een deel die uitbreiding is gebaseerd, duurzaam ontnomen worden. De rentabiliteit van het bestaande uitgebreide bedrijf zou daarvan derhalve noodwendig een zeer nadeeligen terugslag ondervinden.</p> <p>Daar de betrekkelijk geringe, aan eene verwezenlijking van het onderhavige denkbeeld verbonden, voordeelen daartegen niet opwegen, is althans voorloopig van de oprichting eener Landsdrukkerij te Bandoeng afgezien.</p>

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. IX — STUKKEN 1—6.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË VOOR HET DIENSTJAAR 1921

(INDISCH ONTWERP).

AFDEELING IX.

DEPARTEMENT VAN OORLOG.

STUK 1.

ALGEMEENE OPMERKINGEN.

Memorie van Toelichting.

De uitgaven van Oorlog — met inbegrip van militaire pensioenen en gagementen, doch uitgezonderd pensioenen van het burgerpersoneel — en de daartegenover staande ontvangsten kunnen blijken uit het volgend overzicht.

	Uitkomsten.					Ramingen.	
	1915.	1916.	1917.	1918.	1919.	1920.	1921.
Uitgaven.							
Burgerlijke	f 3 027 831	f 2 020 436	f 2 100 238	f 2 207 688	f 2 435 286	f 1 876 463	f 1 710 000
Militaire	54 045 319	59 826 402	65 625 348	67 484 468	82 132 359	88 641 211	90 474 969
Buitengewone	357 000	—	—	—	—	—	1 168 000
Totaal	f 57 430 150	f 61 846 838	f 67 725 586	f 69 692 151	f 84 567 645	f 90 517 674	f 93 352 969
Ontvangsten.							
Burgerlijke	f 935 928	f 34 179	f 43 128	f 36 269	f 61 500	f 42 000	f 1 152 000
Militaire	1 492 868	1 638 523	1 831 563	1 709 905	2 334 963	1 929 070	2 584 070
Totaal	f 2 428 796	f 1 672 702	f 1 874 691	f 1 746 174	f 2 396 463	f 1 971 070	f 3 736 070
Meer uitgegeven dan ontvangen.							
Burgerlijke	f 2 091 903	f 1 986 257	f 2 057 110	f 2 171 414	f 2 373 786	f 1 834 463	f 558 000
Militaire	52 552 451	58 187 879	63 793 785	65 774 563	79 797 396	86 712 141	87 890 899
Buitengewone	357 000	—	—	—	—	—	1 168 000
Totaal	f 55 001 354	f 60 174 136	f 65 850 895	f 67 945 977	f 82 171 182	f 88 546 604	f 89 616 899

Als burgerlijke uitgaven zijn te beschouwen het meerendeel der uitgaven voor den topographischen dienst, de kosten voor het escadron lijfwachten-cavalerie en de uitgaven voor de afzonderlijke inlandsche korpsen, niet tot het leger behoorende, t.w. het legioen van Mangkoe Negoro en de korpsen barisan, als burgerlijke ontvangsten de opbrengst van den verkoop van kaarten bij den topographischen dienst en die van de verstrekking van water tegen betaling uit de gouvernementswaterleidingen.

De overige ontvangsten — in hoofdzaak terugbetalingen van voorschotten en van hospitaalkosten, zoomede de opbrengst van verkochte goederen — staan tegenover de militaire uitgaven; in verband met het voornemen om dat gedeelte der uitgaven van den topographischen

dienst, hetwelk wordt geacht van burgerlijken aard te zijn, voortaan met de betrokken departementen te verrekennen, zijn ze voor 1921 belangrijk hooger geraamd.

Zooals uit het overzicht blijkt, zijn de militaire uitgaven *f* 1 178 758 hooger, hetgeen hieraan is toe te schrijven, dat, hoewel voor verschillende aangelegenheden met belangrijk minder kan worden volstaan dan voor 1920 is toegestaan, in verband met de afwisselende behoeften aan uit Europa te betrekken magazijnsgoederen aanzienlijk meer is geraamd dan voor genoemd jaar.

Voor burgerlijke uitgaven wordt daarentegen op grond van eene herziene raming minder noodig geoordeeld.

De kosten van nieuwe maatregelen, welke op de begrooting voor 1920 bij speciale onderafdeelingen werden uitgetrokken, zijn thans overgebracht naar de onderafdeelingen, waar ze beter op hun plaats zijn.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 901. Bezoldigingen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het departement van Oorlog.

In verband met hetgeen in de Memorie van Toelichting op het wetsontwerp tot vaststelling der begrooting van uitgaven op het IIe Hoofdstuk voor het jaar 1920 is medegedeeld ten aanzien van de uitbreiding der vastgestelde legersterkte met het personeel benodigd voor de bij het departement van Oorlog op te richten „Afdeling dienstplicht en reservepersoneel”, is ter zake *f* 19 000 meer geraamd.

Tevens is de raming verhoogd met *f* 3 600 op grond van de gebleken noodzakelijkheid tot herziening der inkomsten van den aan H. M. gezantschappen te Tokio en Peking verbonden attaché-militaire.

Onderafdeeling 905. Bezoldigingen, soldijen, toelagen en loonen, dag- en werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het personeel der intendance.

Op grond van de voorgestelde inkrimping van de vastgestelde legersterkte met een adjudant-onderofficier van het personeel der Intendance tegen uitbreiding der sterkte met een onderofficier van den genoemden rang bij het personeel der militaire strafgevangenis, is de raming van de nevengevoemde onderafdeeling met *f* 1 740 verminderd.

Onderafdeeling 907. Bezoldigingen van de commies en de burgerlijke schrijvers op de kantoren van het leger, zoomede soldijen en andere uitgaven van persoonlijken aard van het militair schrijverspersoneel, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden.

Wegens de uitbreiding der werkzaamheden kan op verschillende kantoren bij het leger niet meer worden volstaan met het beschikbare personeel en behoort dit te worden vermeerderd.

Uitbreiding der vastgestelde legersterkte komt hier toe, in verband met de omstandigheid dat in tijd van oorlog minder schrijverspersoneel noodig is dan in vreedetijd, niet gewenscht voor; er wordt de voorkeur aan gegeven om daar waar zulks noodig is zoogenaamd los personeel tijdelijk in dienst te nemen, voor welke maatregel over eene som van *f* 4 500 per jaar moet kunnen worden beschikt.

Onderafdeeling 908. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den militairen trein.

Aangezien rekening is gehouden met het feit dat wegens het voortdurend tekort aan Europeesch personeel dit tijdelijk voor zooveel doenlijk wordt vervangen door militairen van inlandschen landaard, is in verband met de lagere bezoldigingen van laatstgenoemde personen de raming met *f* 4 822 verminderd.

Onderafdeeling 909. Verdere uitgaven voor den militairen trein.

Meer is geraamd op grond van eene noodzakelijk gebleken herziening van de gelden, toegestaan voor de aanschaffing en het onderhoud van benodigdheden voor lichaamsoefeningen, *f* 50.

Onderafdeeling 912. Bezoldigingen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van de plaatselijke staven (+ *f* 7 200).

De hoogere raming houdt verband met de omstandigheid, dat bij de begrooting voor 1920 abusievelijk bezoldiging is uitgetrokken voor Majoors in stede van voor Luitenant-Kolonels.

Onderafdeeling 913. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der infanterie.

Om dezelfde reden als vermeld bij onderafdeeling 908 en wegens het vervallen van enkele uitgaven, is voor personeelsuitgaven minder uitgetrokken *f* 218 800.

Daarentegen is meer geraamd *f* 1 675 wegens eene voorgenomen herziening van de toelagen aan de vaste onderwijzers in het schermen en de gymnastiek.

Onderafdeeling 914. Verdere uitgaven voor het wapen der infanterie.

Om dezelfde reden als vermeld bij de onderafdeeling 909 is *f* 7 850 meer geraamd; daarentegen is *f* 7 000 minder noodig wegens het vervallen der kosten voor tewerkstelling van veroordeelden.

Onderafdeeling 915. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden der cavalerie.

Op grond van dezelfde beweegredenen als opgegeven bij de onderafdeeling 913 is onderscheidenlijk minder en meer uitgetrokken *f* 3 558 en *f* 375, zoodat de raming is kunnen worden verminderd met *f* 3 183.

Onderafdeeling 916. Verdere uitgaven voor het wapen der cavalerie (+ *f* 120).

Voor de hoogere raming moge worden verwezen naar de bij de onderafdeeling 909 gegeven toelichting.

Onderafdeeling 917. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, dag- en werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der artillerie.

Onderdeel a.

Om dezelfde redenen als vermeld bij de onderafdeeling 913 is onderscheidenlijk *f* 45 603 minder en *f* 825 meer uitgetrokken.

Onderdeel b.

Wegens een noodzakelijk geoordeelde uitbreiding van het personeel bij de werkplaatsen der artillerie met een burgerlijk ambtenaar-werktuigkundige en een onderopziener-werktuigkundige zou *f* 7 050 meer noodig zijn.

Daar aan den anderen kant om de reden opgegeven bij de onderafdeeling 908 met *f* 10 829 minder kan worden volstaan, is ten slotte de raming verminderd met *f* 3 779.

Onderafdeeling 918. Verdere uitgaven voor het wapen der artillerie.

Onderdeel a.

Op grond van dezelfde beweegredenen als aangegeven bij de onderafdeeling 909 is *f* 530 meer geraamd.

Onderafdeeling 919. Uitgaven van persoonlijken aard voor de afzonderlijke inlandsche korpsen.

Onderdeel b.

De raming is verhoogd:

- 1°. met *f* 10 800 wegens de tot nog toe verkeerdelijk niet bij de begrooting uitgetrokken toelagen aan de met den geneeskundigen dienst belast zijnde burgerlijke artsen; en
- 2°. met *f* 1 800 benodigd om de bezoldiging van de kapelmeesters bij de korpsen barisan in verband met de verhooging van den levensstandaard te brengen van *f* 100 op *f* 150 's maands.

Onderafdeeling 920. Verdere uitgaven voor de inlandsche korpsen.

Onderdeel b.

Meer is geraamd:
 wegens de voorgenomen toekenning van premieën en onderscheidingsteekenen aan z.g. granaatwerpers f 360
 voor kosten verbonden aan het onderhoud van de in gebruik zijnde rijwielen en de toekenning van werkgeld aan rijwielherstellers 720
 Tezamen f 1 080

Onderafdeeling 921. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard van het remonte-depôt in de Preanger-Regentschappen.

Wegens herziening van de loonen van sommige koelies wordt f 198 meer aangevraagd.

Onderafdeeling 923. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden voor het wapen der genie.

Om dezelfde redenen als vermeld bij de onderafdeeling 913 is onderscheidenlijk f 38 693 minder en f 125 meer aangevraagd.

Onderafdeeling 924. Verdere uitgaven voor het wapen der genie (+ f 150).

Voor de hogere raming moge worden verwezen naar de toelichting gegeven bij de onderafdeeling 909.

Onderafdeeling 929. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor de militaire gevangenen en krijgsraden, zoomede wegens gevangenen in voorloopige opsluiting.

Onderdeel a.

Voor de hogere raming ad f 1 710 wordt verwezen naar de toelichting van de onderafdeeling 905.

Onderdeel b (+ f 1 380).

De hogere raming is een gevolg van de gebleken noodwendigheid tot verhooving van de aan den auditteur-militair bij den krijgsraad te Weltevreden toegekende tegemoetkomingen voor kantoorbehoefden en schrijfloonen.

Onderafdeeling 931. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor bijzondere inrichtingen.

Onderdeel a (+ f 300).

De hogere raming houdt verband met het voornemen om een der onderofficieren-onderwijzers bij de Militaire school te Meester-Cornelis te bestemmen voor het geven van onderricht in het schermen en de gymnastiek aan de leerlingen.

Onderafdeeling 932. Verdere uitgaven voor bijzondere inrichtingen.

Onderdeel a (+ f 350).

De hogere raming is een gevolg van de wenschelijkheid tot verhooving van de gelden toegestaan voor den aankoop van boekwerken en hulpmiddelen voor het onderwijs.

Onderafdeeling 936. Levensmiddelen en brandstoffen ten behoeve van alle personen voor wie van Landswege ten laste van de oorlogsbegrooting in de voeding enz. wordt voorzien, voeding voor de troepenpaarden en andere dieren bij het leger in gebruik, uitgaven voor het aanhouden van officiers-dienstrijpaarden en de verpleging van zieke dieren, kosten voortvloeiende uit

Het wordt noodzakelijk geacht om evenals reeds geschiedt ten aanzien van de Europeesche onderofficieren aan de onderofficieren van inheemschen landaard di vergunning hebben om buiten de kampementen te wonen en die in de door hen bewoonde particuliere huizen d watervoorziening uit eigen middelen moeten bekostigen hierin tegemoet te komen.

duurdere levenswijze, uitgaven voor de verlichting, voor zoover deze niet plaats vindt door middel van gas, electriciteit of gasoline onder druk en kosten met de voornoemde voorzieningen verband houdende.

Aan dezen maatregel is eene vermeerdering der jaarlijksche uitgaven van f 31 000 verbonden.

Onderafdeeling 937. Voorzieningen van materieelen aard in het algemeen en kosten hiermede verband houdende, voor zoover deze niet vallen onder andere begrootingsposten.

Daar de aan de Inlandsche veroordeelden, die zijn toegevoegd aan troepen te velde, op expeditie of excursie, te verstrekken hoeveelheid van twee stellen gevangenis-kleeding per jaar, onvoldoende is in verband met de zware diensten, welke van die lieden worden gevorderd, is het noodzakelijk drie stellen per jaar uit te reiken.

Met de verwezenlijking van dezen maatregel is eene vermeerdering der jaarlijksche uitgaven van f 20 000 gemoeid.

Daarentegen is tengevolge van eene herziening der raming in verband met de verwacht wordende behoefte minder geraamd f 390 550.

Onderafdeeling 939. Vervoer te water en te land van personen, goederen, paarden en vee.

Onderdeel a (+ f 120 000).

Ter verhooging van de strijdvaardigheid van het leger is aanschaffing noodig van drie autoradiostations en enkele automobielen ten behoeve van het autopark voor het leger.

Onderafdeeling 961B. Oprichting van een kantoor voor lichamelijke en geestelijke ontwikkeling en ontspanning (— f 18 000).

De lagere raming houdt verband met de intrekking van het voorstel tot het in het leven roepen der betrekking van secretaris-generaal.

Onderafdeeling 961F. Openstelling van den rang van adjudant-onderofficier voor de stafhoornblazers en staf-trompetters, zoomede voor den stafschrijver bij den Trein (+ f 3 600).

De wenschelijkheid is aan den dag getreden om de hier bedoelde onderofficieren gelijk te stellen met de klassen van onderofficieren voor welke de rang van adjudant-onderofficier bereikbaar is.

Onderafdeeling 961G. Herziening van de loonen der keuken- en stalkoelies.

Het thans voor de keuken- en stalkoelies toegestane loon is niet voldoende gebleken om de daarvoor in dienst zijnde werkkrachten te behouden of daarvoor andere in te huren.

In navolging van de bij de militaire hospitalen voor vast ingedeelde of daarbij ter vervanging van hospitaalsoldaten ingehuurde Europeesche en niet-Europeesche burgerpersonen, voor wie een loon van f 20 tot f 25 is weggelegd, wordt het noodig geacht den keuken- en stalkoelies een loon te verzekeren van minstens f 15 en hoogstens f 25 per maand.

Het lagere aanvansloon der keuken- en stalkoelies is door omstandigheden geboden, omdat aan het burgerpersoneel bij de militaire hospitalen meerdere eischen moeten worden gesteld.

Aan den gedachten maatregel is verbonden eene vermeerdering der jaarlijksche uitgaven van f 61 000.

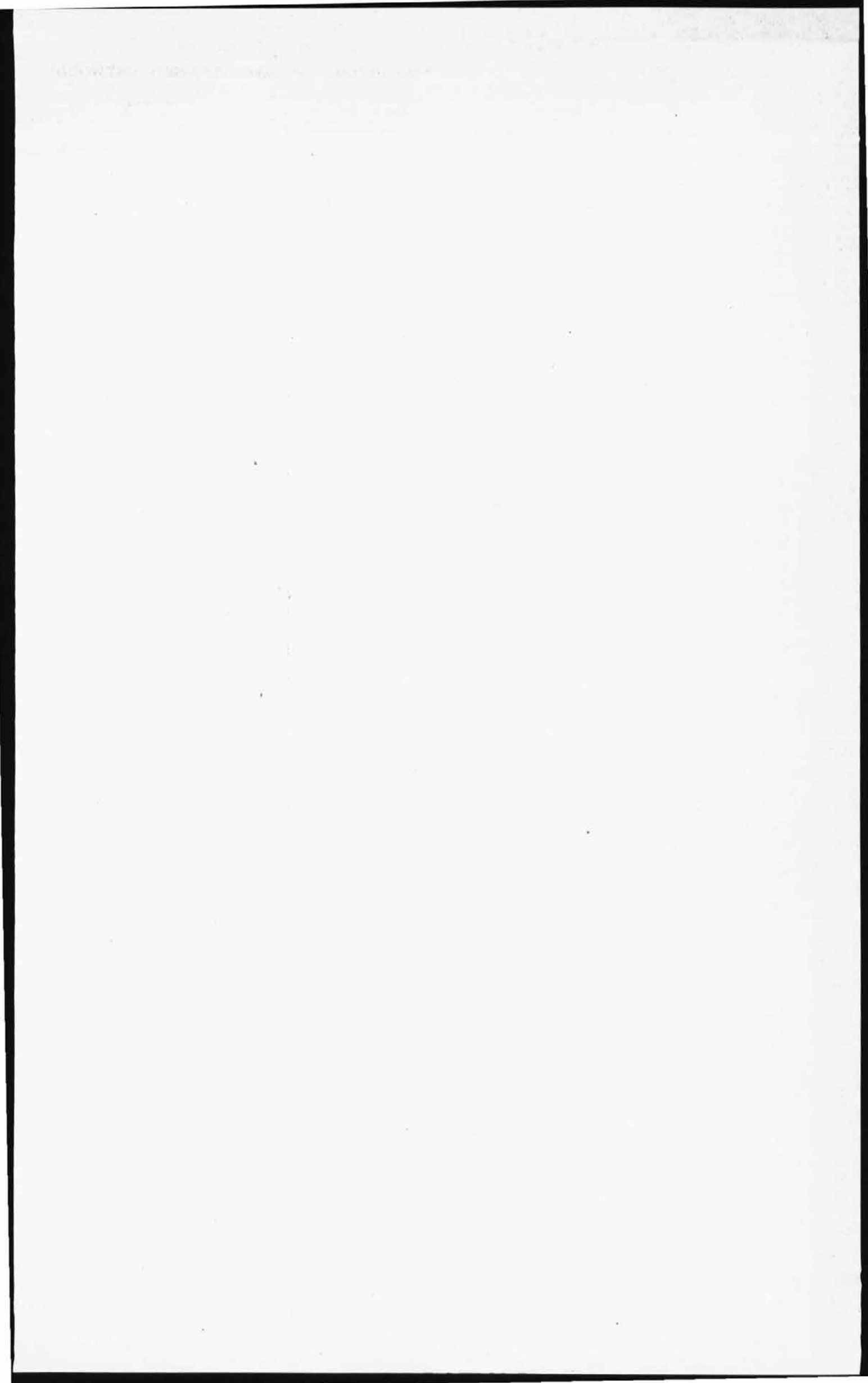
Onderafdeeling 961H. Omvorming van de afdeling dienstplicht en reservepersoneel en instelling van onderinspectiën voor den landstorm in West- en Oost-Java (+ f 83 000).

Zooals in Nederland de ondervinding opgedaan met den verplichten landstorm, den vrijwilligen landstorm en de burgerwachten heeft geleerd, is het, om het instituut van den landstorm werkelijk tot zijn recht te doen komen, ook in Indië onvermijdelijk over te gaan tot indienststelling van een inspecteur, eenige onderinspecteurs en het noodige daaraan toe te voegen personeel, waartoe noodig is de vastgestelde legersamenstelling uit te breiden met 1 kolonel, 2 luitenant-kolonels der Infanterie, 2 majoors of luitenant-kolonels der Infanterie, 8 kapiteins der Infanterie, 1 kapitein-adjudant der Infanterie en 4 militaire schrijvers.

Middelen in Indië.

Middel 904. Baten van den Topografischen dienst. De hoogere raming houdt verband met de voorgenomen verrekening met de betrokken departementen van dat gedeelte der uitgaven voor den Topografischen dienst hetwelk wordt geacht van burgerlijken aard te zijn.

Middel 911. De hoogere raming houdt verband met de opbrengst van in 1921 te verkoopen militaire terreinen.

NADERE BEANTWOORDING VAN BIJ DE BEHANDELING VAN HET INDISCH ONTWERP DE

O N D E R W E R P.	Zitting.	Onder- werp.	Zie gedru	
			Afdeulingsversla	
			Stuk	
Begrooting 1920.				
Verzoek om inlichtingen betreffende doel en strekking van eenige posten van de IXe afdeeling (onderafdeelingen 97, 100, 103 en 105).	1e g. z. 1919.	1	32.	Blz. 13

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË GESTELDE VRAGEN OF GEMAAKTE OPMERKINGEN.

Ned. Staten-Generaal Tweede Kamer der Afdeling II Nederlandsch-Indië Rijksdag		NADERE BEANTWOORDING.	
Stuk	Mem. v. Antw.	Handelingen.	
34 (j).	Blz. 17.	—	<p style="text-align: center;">Onderafdeeling 97.</p> <p>De bij onderafdeeling 97 onder <i>a</i> uitgetrokken gelden zijn uitgetrokken voor bezoldiging enz. o.m. van officieren te werk gesteld bij het Departement van Koloniën of de Artillerie-inrichtingen, van officieren van gezondheid, die een leergang volgen bij het Koloniaal Instituut of andere wetenschappelijke inrichtingen enz.</p> <p style="text-align: center;">Onderafdeeling 100.</p> <p>Daar de oprichting van de studie-afdeeling ten doel heeft verbeteringen aan te brengen in het ook voor het Indische leger aan te schaffen vliegtuigmaterieel en in zoover de bevordering van een Indisch belang beoogt, wordt het billijk geacht een deel van de kosten uit de Indische middelen te doen betalen.</p> <p>De kosten van den rijksstudiedienst voor de luchtvaart worden gezamenlijk gedragen door het Departement van Oorlog, Binnenlandsche Zaken, Marine en Koloniën.</p> <p style="text-align: center;">Onderafdeeling 103.</p> <p>Bij Koninklijk besluit van 9 Januari 1918, No. 42 is voor personen, die voornemens zijn zich in Nederlandsch-Indië te vestigen en die aldaar dienstplichtig zullen worden, de gelegenheid geopend om bij het leger in Nederland eene vrijwillige verbintenis voor korten termijn aan te gaan, met het vooruitzicht na de vervulling daarvan in Indië niet tot opkomst voor eerste oefening te worden verplicht.</p> <p>De hieruit voortvloeiende kosten zullen ten laste van de Indische begrooting met het Departement van Oorlog in Nederland dienen te worden verrekend.</p> <p>Aangezien het bedrag van deze uitgaven afhankelijk is van het aantal verbintenissen, welke op grond van het aangehaalde besluit zullen worden gesloten en derhalve voor de eerste jaren niet te ramen is, is de post voor „memorie” uitgetrokken.</p> <p style="text-align: center;">Onderafdeeling 105.</p> <p>De bijdrage wordt verleend tot steun van de uit het permanent comité ten dienste van den oud Indischen militair voortgekomen „Vereeniging tot stichting en in standhouding van goede en goedkoope kosthuizen”, gevestigd te Putten op de Veluwe, welker doel is omschreven in de artikelen 1 en 2 harer statuten, luidende:</p> <p>„Artikel 1. De vereeniging stelt zich ten doel de verheffing van het maatschappelijk en zedelijk peil van de gegageerde of gepensioneerde militairen beneden den rang van officier van land- en zeemacht, hier te lande en in de Overzeesche koloniën en bezittingen des Rijks”.</p> <p>„Artikel 2. De vereeniging tracht dit doel te bereiken door de oprichting en instandhouding van „tehuizen”, waarin de in artikel een aangeduide gegageerde en gepensioneerde militairen goede en goedkoope huisvesting en voeding vinden, en in staat gesteld worden zich door arbeid nuttig bezig te houden. Bij voorkeur wordt getracht hun bezigheden te doen bestaan in land- en tuinbouw, veeverzorging en den met zulke bezigheden verbandhoudenden arbeid”.</p>

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
AFDEELING IX.			
Departement van Oorlog.			
Stuk 2 — Uitgaven in Nederland.			
901		Militairen in buitengewonen dienst.	
	a.	Belooningen, bezoldigingen, daggelden, toelagen, reis-, verblijf- en andere kosten van officieren of gewezen officieren van het Indische leger tijdelijk in Nederland te werk gesteld, of, tijdens hun verlof in Nederland, belast met opdrachten, waarvan de kosten niet op een van de andere begrootingsposten kunnen worden aangewezen.	f 84 000
	b.	Uitgaven voor de vorming van officieren in algemeen krijgskundige richting en voor den intendance-dienst	(1) 177 929
	c.	Uitgaven wegens aanwending van de normaal-schietschool te 's Gravenhage ten dienste van het leger in Nederlandsch-Indië	(2) 19 255
	d.	Uitgaven wegens aanwending van de gymnastiekschool ten dienste van het leger in Nederlandsch-Indië	5 545
	e.	Uitgaven wegens aanwending van de rij- en hoefsmidschool te Amersfoort ten dienste van het leger in Nederlandsch-Indië	(3) 12 800

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
84 000			(1) Dit bedrag is te splitsen als volgt:
			<i>a.</i> leeraren en algemeene kosten:
			bezoldigingen van 3 kapiteins van den genera-
			len staf <i>f</i> 11 625.—
			bezoldiging van 1 kapitein-intendant 3 875.—
			tegemoetkoming voor het houden van dienst-
			paard en fouragegelden voor die officieren.. 1 600.—
			tegemoetkoming in de aanschaffing van een
			dienstrijpaard voor 1 officier 400.—
			belooning aan leeraren in Indologische vakken
			en tropische gezondheidsleer 5 800.—
			reiskosten van die leeraren 1 000.—
177 929			aandeel in de algemeene kosten der Hoogere
			Krijgsschool 31 663.—
19 255			<i>b.</i> officieren-leerlingen:
			bezoldigingen (voor de krijgskundige studiën).. 72 750.—
5 545			bezoldigingen (voor de intendancestudiën) 21 800.—
			tegemoetkoming en fouragegelden voor offi-
			cieren-leerlingen, behoorende tot het wapen
			der cavalerie, gerechtigd tot het houden van
			een dienstpaard Memorie.
12 800			toelagen voor uitrusting aan 13 nieuwe leer-
			lingen, van <i>f</i> 900 11 700.—
			schadeloosstelling voor verhuiskosten en bijslag
			op de bezoldigingen van de officieren, tijde-
			lijk te plaatsen bij bereden wapens, bij de
			Rijkslandbouwschool, 's Rijks centraal maga-
			zijn van militaire kleeding en uitrusting en
			de Nederlandsche school voor nijverheid en
			handel te Enschedé 10 666.—
			toelagen voor het deelnemen aan oefeningen
			tijdens de indeeling bij de korpsen 1 600.—
			reiskosten voor het bezichtigen van militaire
			inrichtingen, fabrieken, en voor de zomer-
			oefeningen 3 150.—
			tegemoetkoming in de kosten van aanschaffing
			van een dienstpaard voor een officier-leer-
			ling van het wapen der cavalerie Memorie.
			geneeskundige behandeling van de officieren,
			tijdens hun verblijf te Wageningen en te
			Enschedé <i>f</i> 300.—
			<i>f</i> 177 929.—
			(2) Het aandeel in de kosten van de Schietschool wordt geraamd op
			<i>f</i> 16 448, terwijl voor munitie wordt gerekend op <i>f</i> 2 807.
			(3) In de raming is begrepen een som van <i>f</i> 300 als bijdrage in de
			algemeene kosten der rij- en hoefsmidschool.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
901	f.	Uitgaven voor de opleiding van vliegeniers voor het leger in Nederlandsch-Indië bij de luchtvaartafdeeling van het Nederlandsche leger en daarmede in verband staande uitgaven	f (4) 52 100
902		Militaire verlofs- en non-activiteitsbezoldigingen.	f 531 42
905		Opleiding tot officier.	1 130 00
	a.	Aandeel in de kosten der opleiding van cadetten bij de koninklijke Militaire Academie te Breda en andere met die opleiding in verband staande uitgaven	(5) 433 625
	b.	Aandeel in de kosten der opleiding van onderofficieren bij den Hoofdcursus te Kampen en andere met die opleiding in verband staande uitgaven	(6) 119 262
	c.	Aandeel in de kosten der Cadettenschool te Alkmaar en andere daarmede in verband staande uitgaven	(5) 150 505
	d.	Opleiding tot genees- en artsennijmengkundigen	(7) 144 000
904		Kosten der koloniale afdeeling van het krijgsgeschiedkundig archief van den generalen staf in Nederland	849 50
905		Uit- en terugzending van militairen, de kosten van werving en van verblijf in Nederland daaronder begrepen, mitsgaders betalingen te hunnen behoeve na terugkeer in Nederland	5 70
906		Verrekening met het departement van oorlog in Nederland van de uitgaven voortvloeiende uit het aangaan van eene vrijwillige verbintenis op korten termijn bij het leger in Nederland door jongelieden, die voornemens zijn zich in Nederlandsch-Indië te vestigen	(8) 2 022 40
907		Bijdrage in de kosten van de te Nijmegen gevestigde „Arbeidsbeurs voor den Oud-Indischen militair”	Memorie.
908		Bijdrage in de kosten van het te Nijmegen gevestigde verblijf voor den oud-Indischen militair	1 50
			10 00

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
52 100			(4) Bijdrage in de algemeene kosten der luchtvaart-afdeeling van het Nederlandsche leger te Soesterberg f 25 200.—
1 150 000			toelagen aan onderwijzers in het vliegen 1 650.—
			toelagen aan 3 officieren-leerlingen 4 800.—
			vliegeniersuitrustingen 450.—
			f 32 100.—
435 625			(5) De onderdeelen a en c van deze onderafdeeling zijn tot bestrijding van de belooningen aan de officieren, belast met het geleiden naar Nederland van de cadetten, die in Nederlandsch-Indië tot de Koninklijke Militaire Academie en de Cadettenschool worden toegelaten, onderscheidenlijk f 225 en f 300 hooger geraamd dan het op het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting uit te trekken bedrag.
119 262			
180 505			
144 000			
3 746			(6) Het aandeel in de kosten van den Hoofdcursus wordt geraamd op f 118 862. Bovendien wordt eene som van f 400 uitgetrokken wegens belooningen voor den officier-verlofganger belast met het geleiden van de onderofficieren van het Nederlandsch-Indische leger, die tot den Hoofdcursus zijn toegelaten, alsmede voor reiskosten in Nederland van de onderofficieren.
2 022 588	f	12	(7) Geneeskundigen f 132 000.—
			Artsenijmengkundigen 12 000.—
			f 144 000.—
Memorie.			(8) Bezoldigingen, toelagen, soldijen, voeding, huisvesting en verdere kosten van de koloniale reserve, met inbegrip van het personeel, dat op uitzending wacht of uit de koloniën is teruggekeerd.
			Bezoldigingen:
			Staf:
1 500			1 majoor of luitenant-kolonel f 4 200.—
			1 luitenant- of kapitein adjudant 2 900.—
10 000			1 luitenant of kapitein voor bijzondere diensten 1 700.—
			De vier compagnieën:
			4 kapiteins, op f 2 900 11 600.—
			8 luitenants, op f 1 700 13 600.—
			Militaire Administratie:
			1 luitenant- of kapitein-kwartiermeester 2 900.—
			1 luitenant- of kapitein-magazijnmeester 2 900.—
			Geneeskundige dienst:
			1 officier van gezondheid 1e klasse of dirigeerend officier van gezondheid 2e klasse 3 600.—
			3 officieren van gezondheid 1e klasse op f 3 600 10 800.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	1910	1911	Geraamd voor 1921.
		1) ...			1200
		2) ...			1000
		3) ...			1000
		4) ...			1000
		5) ...			1000
		6) ...			1000
		7) ...			1000
		8) ...			1000
		9) ...			1000
		10) ...			1000
		11) ...			1000
		12) ...			1000
		13) ...			1000
		14) ...			1000
		15) ...			1000
		16) ...			1000
		17) ...			1000
		18) ...			1000
		19) ...			1000
		20) ...			1000
		21) ...			1000
		22) ...			1000
		23) ...			1000
		24) ...			1000
		25) ...			1000
		26) ...			1000
		27) ...			1000
		28) ...			1000
		29) ...			1000
		30) ...			1000

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			verhoogingen van bezoldiging wegens langdurigen dienst als officier f 10 500.— Toelagen: 1 majoor of luitenant-kolonel .. 800.— 1 luitenant- of kapitein-adjutant 600.— 1 luitenant of kapitein voor bij- zondere diensten 400.— 4 kapiteins, f 600 elk 2 400.— 8 luitenants, f 400 elk 3 200.— 1 luitenant- of kapitein-kwar- tiermeester 600.— 1 luitenant- of kapitein-maga- zijnmeester 600.— 4 officieren van gezondheid, f 600 elk 2 400.— schadeloosstelling voor verhuis- kosten 2 000.— idem voor uniformverandering .. 200.— idem voor het aanschaffen van dienstrijpaarden Memorie. toelage voor het houden van rijpaarden idem. Vergoeding voor fourage: voor dienstrijpaarden idem. ----- f 77 900.— Jaarwedden en weekloonen. Staf (vast personeel): Per week. Per jaar. 2 adjudanten-onderofficier, op f 1 650.— f 3 300.— 2 sergeant-majors of adjudan- ten - onderofficier - stafschrij- ver, op f 1 650.— 3 300.— 1 soldaat, korporaal of serge- ant-stafschrijver 1 400.— 1 sergeant-gewermaker 1 500.— 1 sergeant-majoor of adjudant- onderofficier-stafhoornblazer. . 1 650.— 1 korporaal of sergeant-staf- hoornblazer 1 550.— 2 hoornblazers, op f 22.95 f 45.90 14 muzikanten { 6 sergeanten, op f 1 550 9 300.— 8 korporaals, op f 26.25 210.— 10 leerling-muzikanten (soldaat), op f 24,25 242.50 3 sergeanten, op f 1 400 4 200.— 5 korporaals, op 25.20 126.— 10 soldaten, op f 22.95 229.50 De vier compagnieën (vast personeel): 4 sergeant majors-administra- teurs, op f 1 500 6 000.—

Voegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.		
	Meer.	Minder.			
				Per week.	Per jaar.
			1 sergeant-majoor	f	1 500.—
			4 fouriers, op f 1 400		5 600.—
			8 sergeanten, op f 1 400		11 200.—
			8 korporaals, op f 25.20	f	201.60
			4 soldaten, op f 22.95		91.80
			Militaire administratie:		
			1 onderluitenant - kwartiermeester		2 300.—
			1 korporaal- of sergeant kleermaker		500.—
			1 korporaal- of sergeant-schoenmaker		500.—
			Geneeskundigen dienst:		
			1 onderluitenant - kwartiermeester		2 300.—
			1 apothekersassistent		1 650.—
			1 sergeant-majoor		1 500.—
			5 sergeant-ziekenopzichters, op f 1 500		7 500.—
			4 korporaal-ziekenverplegers op f 27.45		109.80
			4 korporaals, op f 25.20		100.80
			17 soldaat-ziekenverplegers, op f 25.20		428.40
			5 soldaten, op f 22.95		114.75
			Burgerpersoneel:		
			3 magazijnoppassers, op f 25.20		75.60
			3 stokers, op f 29.70		89.10
			1 hulpstoker		25.20
			11 schrijvers, op f 27.45		301.95
			20 werkers, op f 22.95		459.—
			Vlottend personeel:		
			150 voorloopige aangenomen, en militairen bestemd tot dadelijke uitzending naar de koloniën op f 2.45		367.50
			Herstellende ongewapenden:		
			2 adjudanten-onderofficier, op f 1 650		3 300.—
			2 sergeant-majors, op f 1 500		3 000.—
			20 sergeanten en fouriers, op f 1 400		28 000.—
			12 korporaals, op f 4.20		50.40
			4 soldaten 1e klasse, op f 3.15		12.60
			90 soldaten, op f 2.45		220.50
			Gewapend:		
			1 adjudant-onderofficier		1 650.—
			1 sergeant-majoor		1 500.—
			10 sergeanten en fouriers, op f 1 400		14 000.—
			6 korporaals, op f 4.20		25.20
			1 soldaat 1e klasse		3.15
			51 soldaten, op f 2.45		124.95

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		T O E L I C H T I N G E N.		
	Meer.	Minder.			
				Per week.	Per jaar.
			Militairen bestemd ter oplei- ding:		
			10 korporaals, op <i>f</i> 4.20 <i>f</i>	42.—	
			50 soldaten, op <i>f</i> 2.45	122.50	
			Militairen uit de koloniën te- ruggekeerd:		
			4 adjudanten-onderofficier, op <i>f</i> 1 650		<i>f</i> 6 600.—
			4 sergeant-majours, op <i>f</i> 1 500 . .		6 600.—
			20 sergeanten en fouriers, op <i>f</i> 1 400		28 000.—
			18 korporaals, op <i>f</i> 4.20	75.60	
			4 soldaten 1e klasse, op <i>f</i> 3.15.	12.60	
			50 soldaten, op <i>f</i> 2.45	122.50	
			Soldijverhooging:		
			5 adjudanten-onderofficier, <i>f</i> 400 elk		2 000.—
			50 onderofficieren, <i>f</i> 200 elk		10 000.—
			180 korporaals en soldaten, <i>f</i> 0.40 elk	72.—	
			Per week <i>f</i>	4 103.40	
			Per jaar <i>f</i>	170 800.—	
			maakt voor 52 weken		213 376.80
					<i>f</i> 384 176.80
			Vergoeding wegens het gemis van soldij bij overlijden van ge- huwden <i>f</i>	100.—	
			Bijslag voor gehuwde militairen uit de koloniën teruggekeerd:		
			15 onderofficieren, <i>f</i> 0.55 elk <i>f</i> 8.25		
			2 korporaals of soldaten <i>f</i> 0.45 elk 0.90		
			per dag <i>f</i> 9.15		
			maakt voor 365 dagen	3 340.—	
			Tegemoetkoming bij terugkeer uit de koloniën van gezinnen van gehouwde militairen:		
			40 personen, <i>f</i> 50 elk	2 000.—	
					5 440.—
			Aanschaffing en aanmaak van kleding en uitrustingstukken. . <i>f</i>	128 500.—	
			Voor het passendmaken van uit de magazijnen afgegeven klee- dingstukken	200.—	
			Onderhoud en reinigen van klee- ding en uitrustingstukken	8 800.—	
			Uitbetaald te goed	100.—	
			Af te schrijven schuld	200.—	
					<i>f</i> 137 800.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.

toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		T O E L I C H T I N G E N.	
	Meer.	Minder.		
			Per week.	Per jaar.
			Gaat af:	
			De waarde der goederen, ter ver- strekken aan de korps-werk- lieden <i>f</i> 2 200.—	
			_____ <i>f</i>	135 600.—
			Onderhoud van wapenen en ledergoed 400.—	
			Reiskosten 1 000.—	
			Voeding van Rijkswegen:	
			162 790 rantsoenen tegen <i>f</i> 1.25 .. <i>f</i> 203 487.50	
			Aanschaffing en onderhoud van gereedschappen tot het inkoo- pen, bereiden en uitdeelen van de levensmiddelen, brandstoffen en verdere benoedigheden in de soldatenkeukens 2 000.—	
			Keuren van levensmiddelen en vee 200.—	
			_____	205 687.50
			Huisvesting van personeel:	
			Aanschaffing en herstelling van meubelen, kook- en waschin- richting, brandblusmiddelen, enz. voor de kazerne en het hospitaal <i>f</i> 2 000.—	
			Water, verlichting en verwarming van de kazerne en het hospitaal 35 000.—	
			Aanschaffing en onderhoud van gereedschappen en andere be- noodigheden tot het schoon- houden van militaire gebouwen 1 600.—	
			Kleine gerieflijkheden voor onder- officieren- en soldatenkamers .. 100.—	
			_____	38 700.—
			Administratiekosten 3 000.—	
			Aanschaffing van ledergoed 1 000.—	
			Schietvoorraad 2 000.—	
			Nachtleger 4 500.—	
			Reinigen van het lichaam, scheren en haarsnij- den van ongehuwde korporaals en soldaten .. 900.—	
			Onderhoud, herstelling, vernieuwing en verbe- tering van gebouwen 23 100.—	
			Militair onderwijs en oefeningen 2 000.—	
			Scheeps- en wagenvrachten, spoorvracht en veer- gelden 1 000.—	
			Geneeskundige dienst:	
			Belooningen aan 1 militair-apothe- ker van het leger hier te lande, wegens dienstbemoeiingen met de koloniale reserve te Nijme- gen <i>f</i> 200.—	
			Geneeskundige behoeften 3 800.—	
			Andere uitgaven, verband hou-	

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			dende met de verpleging der zieken, waaronder buitenge- wone voeding <i>f</i> 30 000.— <i>f</i> 34 000.—
			Belooningen aan scherpschutters en bij de toe- kenning van de bronzen medaille 300.— Bijdrage aan het militair tehuis te Nijmegen .. 500.— Vergoeding aan het muziekkorps voor het doen van uitgeleide naar Amsterdam of Rotterdam van naar de koloniën vertrekkende troepen.. 200.— <i>f</i> 921 404.30
			of rond 921 405.—
			Werving en uitzending van militairen, vervoer- kosten van militaire Landsreizigers naar Ne- derlandsch-Indië, alsmede vervoerkosten en betalingen ten behoeve van uit Nederlandsch- Indië terugkeerende officieren, onderofficie- ren en minderen, met inbegrip van de beta- lingen aan officieren, die, à la suite van de koloniale reserve gevoerd, op uitzending wachten, en van de vergoedingen wegens verplicht verblijf in eene noodhaven en in quarantaine:
			Bezoldigingen van officieren in afwachting van scheepsgele- genheid <i>f</i> 105 000.— Werfkosten:
			Premiën 100 000.— Aanbrengelden voor 200 dienen- de militairen, <i>f</i> 20 elk 4 000.— Aanbrengelden voor 300 man, <i>f</i> 10 elk 3 000.— Voor 40 gepasporteerde, gega- geerde of gepensioneerde mili- tairen van het Indische leger, die eene verbintenis als her- stellende aangaan, <i>f</i> 20 premie elk 800.— Voor 25 herstellenden bij lichame- lijke geschiktbevinding voor den militairen dienst, <i>f</i> 130 premie elk 3 250.— Handgelden bij het aangaan van nieuwe verbintenissen bij de koloniale reserve 15 000.— Vergoedingen voor de agenten voor den kolonialen militai- ren dienst:
			Toelage 9 agenten, <i>f</i> 1 400 elk .. 12 600.— Vergoeding voor huishuur 9 agen- ten, <i>f</i> 260 elk 2 340.— Idem voor kantoorbehoefden 9 agenten, <i>f</i> 120 elk 1 080.— Idem voor onderhoud rijwielen 5 agenten, <i>f</i> 48 elk 240.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	Geraamd voor 1921.
BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		
909	Tegemoetkoming aan het permanent comité ten dienste van den oud-Indischen militair	f 1 500
910	Tegemoetkoming aan de vereeniging „Generaal van Heutszfonds”	2 000
911	Tegemoetkoming aan de vereeniging van gegageerde en gepensionneerde oud-militairen beneden den rang van officier uit de koloniën, land- en zeemacht „Prinses Juliana”	150
912	Militaire veroordeelden. Verpleging en vervoer in Nederland van militaire veroordeelden	7 000
913	Uitkeering aan het weduwen- en weezenfonds van de Europeesche officieren van het leger in Nederlandsch-Indië	300 000
914	Uitkeering aan het weduwen- en weezenfonds van militairen beneden den rang van officier bij de koloniale troepen	(9) 122 000
915	Materieel	8 851 000
916	Aanschaffing en uitzending van magazijnsgoederen en andere benodigdheden, zoomede eeresabels en andere onderscheidingsteekenen voor het leger en voor vrijwilligerskorpsen	Memorie.
917	Personeele en materieele uitgaven ten behoeve van den vliegdienst	Memorie.
918	Voorzieningen ten behoeve van personeel, der landmacht, dat tengevolge van een vliegongeluk ongeschikt is geworden voor den militairen dienst en voor de nagelaten betrekkingen van vliegeniers	50 000
	Onvoorziene uitgaven	
	Totaal der IXde afdeeling	f 13 684 117

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
15 000			Reis- en verblijfkosten 6 agenten, f 400 elk f 2 400.—
2 000			Tegemoetkoming in de aanschaffing van eerste uitrusting aan naar Indië vertrekkende gehuwde militairen beneden den rang van onderluitenant 16 000.—
			Vergoeding wegens verhuiskosten Memorie.
150			Reiskosten en huisvesting van voorloopig aangenomenen 8 000.—
			Andere kosten voor de werving. 5 000.—
7 000			Reiskosten van officieren in Nederland 1 000.—
			Overtochtskosten van officieren naar Nederlandsch-Indië 142 000.—
500 000	f	93 800	Toelagen en voorschotten op bezoldigingen en soldijen 180 000.—
			Vervoerkosten van uit Nederlandsch-Indië terugkeerende onder-officieren en minderen 300 000.—
215 800			Onderstand en reispenningen aan uit Nederlandsch-Indië terugkeerende militairen 1 000.—
			Betalingen aan naar Nederland terugkeerende militairen:
5 907 800	f	4 945 200	Belooningen f 168 780.—
Memorie.			Scheepssoldijen en andere uitgaven verbonden aan het afmonsteren van in Nederland teruggekeerde militairen.. 23 000.—
		 f 191 780.—
Memorie.		 f 1 094 490.—
50 000			Geneeskundige hulp en verstrekking van geneesmiddelen aan officieren en onderluitnants met verlof in Nederland, alsmede aan de achtergebleven gezinnen van in Indië dienende officieren en militairen beneden dien rang 6 500.—
(10) 8 834 705	f	4 945 212 f 2 022 395.—
	Meer	f	4 849 412
			waarvoor gesteld f 2 022 400.—
			(9) Blijkens de berekening op bladz. 29 van de eerste wetenschappelijke balans van het fonds ddo. 31 December 1913, is de uitkeering voor 1921 te stellen op f 222 000, waarvan eene som van f 100 000 voor belegging in Indië in aanmerking komt.
			(10) Het eindcijfer dezer afdeling bij het ministerieel ontwerp voor de begrooting voor 1920 geraamd op f 8 788 705
			is bij aanvullingsbegrooting voor 1920 verhoogd met 46 000
			f 8 834 705

Nummers der onderafdeelingen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
	<p>AFDEELING IX.</p> <p>Departement van Oorlog.</p> <p>Stuk 3 — Uitgaven in Indië.</p>	
901	<p>Bezoldigingen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het departement van oorlog</p>	(1) / 822 29

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
902		Verdere uitgaven van het departement van oorlog ..	(2) f 22 64
903		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, dag- en werkgelden en andere uitgaven van persoonlijk aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den topographischen dienst.	(3) 1 585 58

Toegestaan voor 1921.	Verschil voor 1920.		T O E L I C H T I N G E N.	
	Meer.	Minder.		
22 640			(2) Boekerij van het departement	f 4 500
			Garnizoensboekerij der officieren	4 150
			Uitgaven verbonden aan de opneming in het In- disch militair tijdschrift van officieele bijlagen van het departement van oorlog	1 200
1 583 585			Reiskosten voor den attache militair bij de ge- zantschappen te Tokio en Peking	1 200
			Uitgaven van verschillende aard ten behoeve van het militair geneeskundig laboratorium	4 590
			Verschillende verdere uitgaven	7 000
			Te zamen	f 22 640
			(3) 1 triangulatiebrigade:	
			Aanvangsbezoldigingen	f 57 720
			Toelagen	960
			Daggelden	26 000
			Koelieloonen	67 000
			-----	151 680
			5 Opnemingsbrigades:	
			Aanvangsbezoldigingen	f 136 272
			Toelagen	10 800
			Daggelden	118 000
			Koelieloonen	90 000
			-----	355 072
			4 Landrente-opnemingsbrigades:	
			Aanvangsbezoldigingen	f 202 848
			Toelagen	6 240
			Daggelden	91 000
			Koelieloonen	93 000
			-----	393 088
			1 opleidingsbrigade:	
			Aanvangsbezoldigingen	f 53 220
			Toelagen	4 260
			Daggelden	51 000
			Koelieloonen	64 000
			-----	172 480
			teekenaars bij de triangulatie-, opnemings- en opleidingsbrigades:	
			Aanvangsbezoldigingen	10 200
			De opleidingsleergang:	
			Aanvangsbezoldigingen f 9 592,80 waarvoor gesteld	f 9 593
			Toelage aan den onderofficier-onder- wijzer belast met het geven van onderricht in het exerceeren, scher- men, de lichaamsoefeningen en re- glementen en dienstvoorschriften..	180
			Daggelden	1 325
			Werkgeld	480
			Bijslag soldij f 328,50 waarvoor ge- steld	f 329
			Koelieloonen	1 000
			De topografische inrichting:	
			Aanvangsbezoldigingen	173 460

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
904		Verdere uitgaven voor den topographischen dienst.	(4) / 38 55

Voegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
58 550			Bezoldiging van tot inlandsche teekenaars, opnemers, lithografen, drukkers, retoucheurs, enz. opgeleid wordende vrijwilligers en tot belooning van buitengewoon werk . <i>f</i> 4 800 Bezoldiging van tot europeesch burgerlijk beambte-lithograaf, drukker fotograaf en instrumentmaker opgeleid wordende vrijwilligers 8 400 Aanvangsbezoldigingen van het niet in de vastgestelde legersterkte voorkomend inlandsch burgerpersoneel 10 260 Toelagen 4 080 Werkelden 18 156 Bewaken en schoonhouden van het gebouw der topographische inrichting en daarbij behoorend terrein.. 462 <hr style="width: 10%; margin-left: auto; margin-right: 0;"/> <i>f</i> 232 525 Regelmatige bezoldigingsverhoogeningen 68 540 <hr style="width: 10%; margin-left: auto; margin-right: 0;"/> Te zamen <i>f</i> 1 383 585 van welke som ten bate van de middelen een bedrag van <i>f</i> 1 110 000 wordt verrekend met andere departementen. Voor de vastgestelde sterkte van het personeel zie de gedrukte stukken O, IX 3 en 4.
			(4) Triangulatie-brigade: Aanschaffing van wetenschappelijke jaarboeken, schrijf- en teekenbehoefden en andere kleine uitgaven. <i>f</i> 600 Voor signaalbouw, reiskosten van het personeel, vervoer van instrumenten en meer dergelijke uitgaven. .. 15 000 <hr style="width: 10%; margin-left: auto; margin-right: 0;"/> <i>f</i> 15 600 opnemingsbrigades: Uitkappen van wegen, enz. 10 000 landrente-opnemingsbrigades: Uitkappen van wegen, enz. 6 000 Opleidingsbrigade: Uitkappen van wegen, enz. 4 000 Opleidingsleergang: Aanschaffing van leermiddelen 600 Uitkappen van wegen, enz. 1 300 topographische inrichting: Verschillende benoodigdheden 200 lithographische werkplaats: Verschillende benoodigdheden 300 instrumentmakerswinkel: Verschillende benoodigdheden 250 Boekerij van den topografischen dienst 300 <hr style="width: 10%; margin-left: auto; margin-right: 0;"/> Te zamen <i>f</i> 38 550

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
905		Bezoldigingen, soldijen, toelagen en loonen, dag en werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het personeel der intendance.	(5) / 269 4
906		Bezoldigingen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het personeel der militaire administratie	(6) 378 4

Voorgesteld voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.																																																								
	Meer.	Minder.																																																									
271 229		f 1 740	Het in de begrooting voor 1919 op dezen post uitgetrokken bedrag van f 52 550 is verminderd wegens overbrenging van de uitgaven voor „Kosten van materieelen aard” naar de onderafdeeling 381 (zie noot 47) 14 000 Blijft f 38 550																																																								
578 468			(5) Gewestelijke dienst f 93 000.— Dienst der magazijnen van kleeding en uitrusting 86 315.50 Militaire bakkerij 5 463.75 Regelmatige bezoldigingsverhoogen 18 300.— Toelagen aan officieren-magazijnmeester 2 880.— Bezoldiging van het niet in de vastgestelde legersterkte opgenomen inlandsch burgerlijk personeel 45 500.— Dag- en werkgelden 16 440.— Boodschappers 1 470.— Bewaken en schoonhouden van het kantoor van den intendant in de 1 ^e militaire afdeeling op Java 120.— Te zamen f 269 489.25 waarvoor geraamd 269 489.— Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie gedrukt stuk O, IX 5. (6) Bezoldigingen.																																																								
			<table border="1"> <thead> <tr> <th>RANGEN</th> <th>Aantal</th> <th>Bezoldigingen</th> <th>Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Majoor</td> <td>1</td> <td>f 8 400</td> <td>f 8 400</td> </tr> <tr> <td>Kapitein,</td> <td>11</td> <td>• 3 400</td> <td>• 37 400</td> </tr> <tr> <td>1^e Luitenant</td> <td>19</td> <td>• 3 000</td> <td>• 57 000</td> </tr> <tr> <td>2^e „</td> <td>19</td> <td>• 2 400</td> <td>• 45 600</td> </tr> <tr> <td>Onderluitenant.....</td> <td>12</td> <td>• 2 400</td> <td>• 28 800</td> </tr> <tr> <td>Adjutant-onderofficier.....</td> <td>50</td> <td>• 1 620</td> <td>• 81 000</td> </tr> <tr> <td>Sergeant-majoor.....</td> <td>50</td> <td>• 1 290</td> <td>• 58 700</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>f 318 900</td> </tr> <tr> <td>Regelmatige bezoldigings verhoogen.....</td> <td></td> <td></td> <td>• 32 510</td> </tr> <tr> <td>Toelagen aan den onderluitenant- of adjudant-onderofficier, onderwijzer in de administratieve vakken bij de kaderschool der cavalerie te Salatiga.....</td> <td></td> <td></td> <td>• 180</td> </tr> <tr> <td>Boodschappers.....</td> <td></td> <td></td> <td>• 1 878</td> </tr> <tr> <td>Soldijen voor in afwachting van hunne benoeming tot onderofficier bij de militaire administratie tewerkgestelde onderofficiereu van de verschillende wapens en diensten.</td> <td></td> <td></td> <td>• 3 000</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>f 378 468</td> </tr> </tbody> </table>	RANGEN	Aantal	Bezoldigingen	Te zamen.	Majoor	1	f 8 400	f 8 400	Kapitein,	11	• 3 400	• 37 400	1 ^e Luitenant	19	• 3 000	• 57 000	2 ^e „	19	• 2 400	• 45 600	Onderluitenant.....	12	• 2 400	• 28 800	Adjutant-onderofficier.....	50	• 1 620	• 81 000	Sergeant-majoor.....	50	• 1 290	• 58 700				f 318 900	Regelmatige bezoldigings verhoogen.....			• 32 510	Toelagen aan den onderluitenant- of adjudant-onderofficier, onderwijzer in de administratieve vakken bij de kaderschool der cavalerie te Salatiga.....			• 180	Boodschappers.....			• 1 878	Soldijen voor in afwachting van hunne benoeming tot onderofficier bij de militaire administratie tewerkgestelde onderofficiereu van de verschillende wapens en diensten.			• 3 000				f 378 468
RANGEN	Aantal	Bezoldigingen	Te zamen.																																																								
Majoor	1	f 8 400	f 8 400																																																								
Kapitein,	11	• 3 400	• 37 400																																																								
1 ^e Luitenant	19	• 3 000	• 57 000																																																								
2 ^e „	19	• 2 400	• 45 600																																																								
Onderluitenant.....	12	• 2 400	• 28 800																																																								
Adjutant-onderofficier.....	50	• 1 620	• 81 000																																																								
Sergeant-majoor.....	50	• 1 290	• 58 700																																																								
			f 318 900																																																								
Regelmatige bezoldigings verhoogen.....			• 32 510																																																								
Toelagen aan den onderluitenant- of adjudant-onderofficier, onderwijzer in de administratieve vakken bij de kaderschool der cavalerie te Salatiga.....			• 180																																																								
Boodschappers.....			• 1 878																																																								
Soldijen voor in afwachting van hunne benoeming tot onderofficier bij de militaire administratie tewerkgestelde onderofficiereu van de verschillende wapens en diensten.			• 3 000																																																								
			f 378 468																																																								

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	Geraamd voor 1921.
907	<p style="text-align: center;">BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.</p> <p>Bezoldigingen van de commiezen en de burgerlijke schrijvers op de kantoren van het leger, zoomede soldijen en andere uitgaven van persoonlijken aard van het militair schrijverspersoneel, als mede belooningen voor buitengewone werkzaam- heden</p>	(7) / 490 91

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
908		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede beloningen voor buitengewone werkzaamheden van den militairen trein	(8) f 98 782
909		Verdere uitgaven voor den militairen trein	(9) 9 499

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.																																																																																																																																									
	Meer.	Minder.																																																																																																																																										
105 604		f 4 822	(8) Bezoldigingen en soldijen.																																																																																																																																									
9 449	f 50																																																																																																																																											
			<table border="1"> <thead> <tr> <th>RANGEN</th> <th>Aantal</th> <th>Bezoldigingen en soldijen</th> <th>Te zamen</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Kapitein.....</td> <td>2</td> <td>5400 —</td> <td>f 10 800 —</td> </tr> <tr> <td>1^e Luitenant of.....</td> <td rowspan="2">8</td> <td>3180 —</td> <td>15 900 —</td> </tr> <tr> <td>2^e Luitenant.....</td> <td>2580 —</td> <td>7 740 —</td> </tr> <tr> <td>Adjutant-onderofficier.....</td> <td>4</td> <td>1095 —</td> <td>4 380 —</td> </tr> <tr> <td>Europeesch sergeant.....</td> <td></td> <td>547 50</td> <td>547 50</td> </tr> <tr> <td>Amboineesch sergeant.....</td> <td></td> <td>— —</td> <td>— —</td> </tr> <tr> <td>Inlandsch sergeant.....</td> <td></td> <td>— —</td> <td>— —</td> </tr> <tr> <td>Europeesch korporaal.....</td> <td>1</td> <td>— —</td> <td>— —</td> </tr> <tr> <td>Amboineesch korporaal.....</td> <td></td> <td>— —</td> <td>— —</td> </tr> <tr> <td>Inlandsch korporaal.....</td> <td></td> <td>— —</td> <td>— —</td> </tr> <tr> <td>Sergeant majoor.....</td> <td>5</td> <td>821 25</td> <td>2 463 75</td> </tr> <tr> <td>Europeesch fourier en sergeant.....</td> <td>15</td> <td>547 50</td> <td>7 117 50</td> </tr> <tr> <td>Europeesch korporaal.....</td> <td>14</td> <td>546 75</td> <td>4 854 50</td> </tr> <tr> <td>Europeesch treinsoldaat 1^e klasse of.....</td> <td rowspan="2">1</td> <td rowspan="2">197 10</td> <td rowspan="2">197 10</td> </tr> <tr> <td>Europeesch treinsoldaat 2^e ".....</td> </tr> <tr> <td>Inlandsch sergeant of.....</td> <td rowspan="2">8</td> <td rowspan="2">363 —</td> <td rowspan="2">2 920 —</td> </tr> <tr> <td>Inlandsch korporaal.....</td> </tr> <tr> <td>Inlandsch korporaal.....</td> <td>3</td> <td>257 25</td> <td>711 75</td> </tr> <tr> <td>Inlandsch hoornblazer.....</td> <td>5</td> <td>120 45</td> <td>602 25</td> </tr> <tr> <td>Inlandsch treinsoldaat 1^e klasse.....</td> <td>50</td> <td>120 45</td> <td>5 615 50</td> </tr> <tr> <td>Inlandsch treinsoldaat 2^e ".....</td> <td>255</td> <td>105 85</td> <td>24 665 05</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>f 86 510 90</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>waarvoor gesteld.....</td> <td>86 511 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....</td> <td>5 900 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Soldijverhooging wegens langdurigen dienst van Europeesche onderofficieren en verhoogde soldij aan onderofficieren met verlengd dienstverband van andere landaarden en militairen beneden den rang van onderofficier, zoomede soldijverhooging aan in de aanbevelingsregisters voor den rang van onderluitenant opgenomen militairen.....</td> <td>6 000 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Toelagen aan:</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>zadel- en wagenmakers, zoomede automobiel personeel.....</td> <td>1 659 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>onderwijzers in het schermen en de lichaamsoefeningen....</td> <td>500 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Daggelden aan de militairen belast met het jaarlijks verven, teeren en werken van het materieel.....</td> <td>156 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Bezoldiging van stalkoelies.....</td> <td>216 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Belooningen aan onderwijzers van de treinsoldatenrecruten.</td> <td>60 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Te zamen.....</td> <td>f 98 782 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>(9) Kosten van de schietoefeningen.....</td> <td>f 372</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Uitsnijden van paardenhoeven en paardenbeslag..</td> <td>1 922</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Vergoeding voor de aanschaffing en het onderhoud van stalbenoedigheden voor 437 paarden, waaronder het reinigen en onderhouden van paardendekens, à f 0,35 per paard 's maands f 1 835,40 waarvoor gesteld.....</td> <td>1 835</td> </tr> </tbody> </table>	RANGEN	Aantal	Bezoldigingen en soldijen	Te zamen	Kapitein.....	2	5400 —	f 10 800 —	1 ^e Luitenant of.....	8	3180 —	15 900 —	2 ^e Luitenant.....	2580 —	7 740 —	Adjutant-onderofficier.....	4	1095 —	4 380 —	Europeesch sergeant.....		547 50	547 50	Amboineesch sergeant.....		— —	— —	Inlandsch sergeant.....		— —	— —	Europeesch korporaal.....	1	— —	— —	Amboineesch korporaal.....		— —	— —	Inlandsch korporaal.....		— —	— —	Sergeant majoor.....	5	821 25	2 463 75	Europeesch fourier en sergeant.....	15	547 50	7 117 50	Europeesch korporaal.....	14	546 75	4 854 50	Europeesch treinsoldaat 1 ^e klasse of.....	1	197 10	197 10	Europeesch treinsoldaat 2 ^e ".....	Inlandsch sergeant of.....	8	363 —	2 920 —	Inlandsch korporaal.....	Inlandsch korporaal.....	3	257 25	711 75	Inlandsch hoornblazer.....	5	120 45	602 25	Inlandsch treinsoldaat 1 ^e klasse.....	50	120 45	5 615 50	Inlandsch treinsoldaat 2 ^e ".....	255	105 85	24 665 05				f 86 510 90			waarvoor gesteld.....	86 511 —			Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....	5 900 —			Soldijverhooging wegens langdurigen dienst van Europeesche onderofficieren en verhoogde soldij aan onderofficieren met verlengd dienstverband van andere landaarden en militairen beneden den rang van onderofficier, zoomede soldijverhooging aan in de aanbevelingsregisters voor den rang van onderluitenant opgenomen militairen.....	6 000 —			Toelagen aan:				zadel- en wagenmakers, zoomede automobiel personeel.....	1 659 —			onderwijzers in het schermen en de lichaamsoefeningen....	500 —			Daggelden aan de militairen belast met het jaarlijks verven, teeren en werken van het materieel.....	156 —			Bezoldiging van stalkoelies.....	216 —			Belooningen aan onderwijzers van de treinsoldatenrecruten.	60 —			Te zamen.....	f 98 782 —			(9) Kosten van de schietoefeningen.....	f 372			Uitsnijden van paardenhoeven en paardenbeslag..	1 922			Vergoeding voor de aanschaffing en het onderhoud van stalbenoedigheden voor 437 paarden, waaronder het reinigen en onderhouden van paardendekens, à f 0,35 per paard 's maands f 1 835,40 waarvoor gesteld.....	1 835
RANGEN	Aantal	Bezoldigingen en soldijen	Te zamen																																																																																																																																									
Kapitein.....	2	5400 —	f 10 800 —																																																																																																																																									
1 ^e Luitenant of.....	8	3180 —	15 900 —																																																																																																																																									
2 ^e Luitenant.....		2580 —	7 740 —																																																																																																																																									
Adjutant-onderofficier.....	4	1095 —	4 380 —																																																																																																																																									
Europeesch sergeant.....		547 50	547 50																																																																																																																																									
Amboineesch sergeant.....		— —	— —																																																																																																																																									
Inlandsch sergeant.....		— —	— —																																																																																																																																									
Europeesch korporaal.....	1	— —	— —																																																																																																																																									
Amboineesch korporaal.....		— —	— —																																																																																																																																									
Inlandsch korporaal.....		— —	— —																																																																																																																																									
Sergeant majoor.....	5	821 25	2 463 75																																																																																																																																									
Europeesch fourier en sergeant.....	15	547 50	7 117 50																																																																																																																																									
Europeesch korporaal.....	14	546 75	4 854 50																																																																																																																																									
Europeesch treinsoldaat 1 ^e klasse of.....	1	197 10	197 10																																																																																																																																									
Europeesch treinsoldaat 2 ^e ".....																																																																																																																																												
Inlandsch sergeant of.....	8	363 —	2 920 —																																																																																																																																									
Inlandsch korporaal.....																																																																																																																																												
Inlandsch korporaal.....	3	257 25	711 75																																																																																																																																									
Inlandsch hoornblazer.....	5	120 45	602 25																																																																																																																																									
Inlandsch treinsoldaat 1 ^e klasse.....	50	120 45	5 615 50																																																																																																																																									
Inlandsch treinsoldaat 2 ^e ".....	255	105 85	24 665 05																																																																																																																																									
			f 86 510 90																																																																																																																																									
		waarvoor gesteld.....	86 511 —																																																																																																																																									
		Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....	5 900 —																																																																																																																																									
		Soldijverhooging wegens langdurigen dienst van Europeesche onderofficieren en verhoogde soldij aan onderofficieren met verlengd dienstverband van andere landaarden en militairen beneden den rang van onderofficier, zoomede soldijverhooging aan in de aanbevelingsregisters voor den rang van onderluitenant opgenomen militairen.....	6 000 —																																																																																																																																									
		Toelagen aan:																																																																																																																																										
		zadel- en wagenmakers, zoomede automobiel personeel.....	1 659 —																																																																																																																																									
		onderwijzers in het schermen en de lichaamsoefeningen....	500 —																																																																																																																																									
		Daggelden aan de militairen belast met het jaarlijks verven, teeren en werken van het materieel.....	156 —																																																																																																																																									
		Bezoldiging van stalkoelies.....	216 —																																																																																																																																									
		Belooningen aan onderwijzers van de treinsoldatenrecruten.	60 —																																																																																																																																									
		Te zamen.....	f 98 782 —																																																																																																																																									
		(9) Kosten van de schietoefeningen.....	f 372																																																																																																																																									
		Uitsnijden van paardenhoeven en paardenbeslag..	1 922																																																																																																																																									
		Vergoeding voor de aanschaffing en het onderhoud van stalbenoedigheden voor 437 paarden, waaronder het reinigen en onderhouden van paardendekens, à f 0,35 per paard 's maands f 1 835,40 waarvoor gesteld.....	1 835																																																																																																																																									

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
910		Bezoldigingen en andere uitgaven van persoonlijke aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den generalen staf	(10) f 54 700
911		Bezoldigingen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijke aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van de gewestelijke staven	(11) 128 000
912		Bezoldigingen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijke aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van de plaatselijke staven	(12) 114 240

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.																																																		
	Meer.	Minder.																																																			
54 700			Kosten voor tewerkstelling van veroordeelden .. f 600																																																		
			Aanschaffing en onderhoud van benodigdheden voor de beoefening van gymnastische spelen .. 80																																																		
			Aanschaffing van leermiddelen, schrijfbehoeften enz. ten dienste van het onderwijs 90																																																		
128 000			Uitgaven voor de aanschaffing van stroo of alang-alang voor de verstrekking van stroobedden aan de paarden f 4 600																																																		
			Te zamen f 9 499																																																		
			(10) Aanvangsbezoldiging voor 5 kapiteins ad f 6 300 f 31 500																																																		
			Regelmatige bezoldigingsverhoogen 3 200																																																		
107 040	f 7 200		Te zamen f 34 700																																																		
			(11) Bezoldigingen en toelagen.																																																		
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">R A N G E N</th> <th style="text-align: center;">Aan- tal</th> <th style="text-align: center;">Bezoldi- gingen en toelagen</th> <th style="text-align: center;">Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Generaal Majoor.....</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td>f 18 600</td> <td>f 18 600</td> </tr> <tr> <td>Kolonel.....</td> <td style="text-align: center;">5</td> <td>13 200</td> <td>66 000</td> </tr> <tr> <td>2^e Luitenant</td> <td rowspan="3" style="text-align: center;">8</td> <td rowspan="3" style="text-align: center;">5 000</td> <td rowspan="3" style="text-align: center;">12 000</td> </tr> <tr> <td>1^e Luitenant of</td> </tr> <tr> <td>Kapitein</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: center;">5 400</td> <td style="text-align: center;">21 600</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td style="text-align: right;">f 118 200</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....</td> <td style="text-align: right;">2 000</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">Toelagen aan:</td> </tr> <tr> <td colspan="3">6 hoofdofficieren, afdeulings- of gewestelijk militair commandant, van f 1200.—</td> <td style="text-align: right;">7 200</td> </tr> <tr> <td colspan="3">2 kapiteins, gewestelijk militair commandant, van f 500.— .</td> <td style="text-align: right;">600</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Te zamen.....</td> <td style="text-align: right;">f 128 000</td> </tr> <tr> <td colspan="4">(12) Bezoldigingen.</td> </tr> </tbody> </table>				R A N G E N	Aan- tal	Bezoldi- gingen en toelagen	Te zamen.	Generaal Majoor.....	1	f 18 600	f 18 600	Kolonel.....	5	13 200	66 000	2 ^e Luitenant	8	5 000	12 000	1 ^e Luitenant of	Kapitein			5 400	21 600				f 118 200	Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....			2 000	Toelagen aan:				6 hoofdofficieren, afdeulings- of gewestelijk militair commandant, van f 1200.—			7 200	2 kapiteins, gewestelijk militair commandant, van f 500.— .			600	Te zamen.....			f 128 000	(12) Bezoldigingen.			
R A N G E N	Aan- tal	Bezoldi- gingen en toelagen	Te zamen.																																																		
Generaal Majoor.....	1	f 18 600	f 18 600																																																		
Kolonel.....	5	13 200	66 000																																																		
2 ^e Luitenant	8	5 000	12 000																																																		
1 ^e Luitenant of																																																					
Kapitein																																																					
		5 400	21 600																																																		
			f 118 200																																																		
Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....			2 000																																																		
Toelagen aan:																																																					
6 hoofdofficieren, afdeulings- of gewestelijk militair commandant, van f 1200.—			7 200																																																		
2 kapiteins, gewestelijk militair commandant, van f 500.— .			600																																																		
Te zamen.....			f 128 000																																																		
(12) Bezoldigingen.																																																					
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">R A N G E N.</th> <th style="text-align: center;">Aan- tal.</th> <th style="text-align: center;">Bezoldi- gingen.</th> <th style="text-align: center;">Te zamen</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Luitenant-kolonel.....</td> <td style="text-align: center;">6</td> <td>f 9 600</td> <td>f 57 600</td> </tr> <tr> <td>2^e Luitenant of</td> <td rowspan="2" style="text-align: center;">9</td> <td rowspan="2" style="text-align: center;">5 000</td> <td rowspan="2" style="text-align: center;">27 000</td> </tr> <tr> <td>1^e Luitenant</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td style="text-align: right;">f 84 600</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....</td> <td style="text-align: right;">9 000</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">Toelage aan:</td> </tr> <tr> <td colspan="3">2 hoofdofficieren, plaatselijk militair commandant te Soerakarta en Djokjakarta van f 1200.—.....</td> <td style="text-align: right;">2 400</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Officieren, plaatselijk militair commandant, beneden den rang van hoofdofficier.....</td> <td style="text-align: right;">18 000</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Belooningen voor karbouw en ossendrijvers.....</td> <td style="text-align: right;">240</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Te zamen.....</td> <td style="text-align: right;">f 114 240</td> </tr> </tbody> </table>				R A N G E N.	Aan- tal.	Bezoldi- gingen.	Te zamen	Luitenant-kolonel.....	6	f 9 600	f 57 600	2 ^e Luitenant of	9	5 000	27 000	1 ^e Luitenant				f 84 600	Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....			9 000	Toelage aan:				2 hoofdofficieren, plaatselijk militair commandant te Soerakarta en Djokjakarta van f 1200.—.....			2 400	Officieren, plaatselijk militair commandant, beneden den rang van hoofdofficier.....			18 000	Belooningen voor karbouw en ossendrijvers.....			240	Te zamen.....			f 114 240									
R A N G E N.	Aan- tal.	Bezoldi- gingen.	Te zamen																																																		
Luitenant-kolonel.....	6	f 9 600	f 57 600																																																		
2 ^e Luitenant of	9	5 000	27 000																																																		
1 ^e Luitenant																																																					
			f 84 600																																																		
Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....			9 000																																																		
Toelage aan:																																																					
2 hoofdofficieren, plaatselijk militair commandant te Soerakarta en Djokjakarta van f 1200.—.....			2 400																																																		
Officieren, plaatselijk militair commandant, beneden den rang van hoofdofficier.....			18 000																																																		
Belooningen voor karbouw en ossendrijvers.....			240																																																		
Te zamen.....			f 114 240																																																		

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
915		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der infanterie	(15) f 7 378 0

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.																																																								
	Meer.	Minder.																																																									
7 795 187	f	217 125	(13) Bezoldigingen en soldijen: <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 80%;">21 veldbataljons</td> <td style="text-align: right;">f 3 950 547.65</td> </tr> <tr> <td>4 mitrailleurcompagnieën</td> <td style="text-align: right;">113 903.55</td> </tr> <tr> <td>1 afdeeling ordonnans-wielrijders</td> <td style="text-align: right;">27 721.40</td> </tr> <tr> <td>1 afdeeling strijders-wielrijders</td> <td style="text-align: right;">44 420.15</td> </tr> <tr> <td>1 korps-maréchaussee</td> <td style="text-align: right;">366 710.25</td> </tr> <tr> <td>10 garnizoens-bataljons en 3 garnizoens-com- pagnieën</td> <td style="text-align: right;">1 547 579.62</td> </tr> <tr> <td>4 subsistenten-kaders</td> <td style="text-align: right;">106 301.20</td> </tr> <tr> <td>3 depôt-bataljons</td> <td style="text-align: right;">565 079.20</td> </tr> <tr> <td>2 kaderscholen</td> <td style="text-align: right;">35 994.45</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">f 6 758 257.47</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="padding-top: 10px;"> Gaat af: <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 80%;">tegen betaling te verstrekken kleeding, onder- scheidingsteekenen, enz.</td> <td style="text-align: right;">28 956.47</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">f 6 729 301.—</td> </tr> </table> </td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="padding-top: 10px;"> Bezoldiging van het inlandsch personeel in de keukens, kampementen en stallen 10 000.— Regelmatige verhoogingen van bezoldiging 231 060.— Soldijverhooging wegens langdurigen dienst aan Europeesche onderofficieren en verhoogde sol- dij aan onderofficieren met verlengd dienst- verband van andere landaarden en militairen beneden den rang van onderofficier, zoomede soldijverhooging aan in de aanbevelingsregis- ters voor den rang van onderluitenant opgeno- men militairen f 476 000.— Hoogere soldij aan fuseliers en infanteristen 1° klasse telephonist..... 1 980.— </td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="padding-top: 10px;"> Toelagen en daggelden aan: <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 80%;">14 Europeesche en Amboineesche onderofficieren bij de kaderscho- len 4 van f 360 en 10 van f 240 .. f</td> <td style="text-align: right;">3 840.—</td> </tr> <tr> <td>3 inlandsche onderofficieren bij de kaderscholen, van f 120</td> <td style="text-align: right;">360.—</td> </tr> <tr> <td>personeel aan de korpsscholen</td> <td style="text-align: right;">10 751.—</td> </tr> <tr> <td>hoefsmeden en zadelmakers bij de mitrailleur-compagnieën</td> <td style="text-align: right;">900.—</td> </tr> <tr> <td>wielrijders en gedetacheerden</td> <td style="text-align: right;">1 800.—</td> </tr> <tr> <td>rijwielherstellers</td> <td style="text-align: right;">3 495.—</td> </tr> <tr> <td>muzikanten</td> <td style="text-align: right;">2 700.—</td> </tr> <tr> <td>koks en bijkoks</td> <td style="text-align: right;">11 000.—</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">34 846.—</td> </tr> </table> </td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="padding-top: 10px;"> Belooningen aan: <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 80%;">het kader, belast met het recru- ten-onderwijs</td> <td style="text-align: right;">f 22 000.—</td> </tr> </table> </td> </tr> </table>	21 veldbataljons	f 3 950 547.65	4 mitrailleurcompagnieën	113 903.55	1 afdeeling ordonnans-wielrijders	27 721.40	1 afdeeling strijders-wielrijders	44 420.15	1 korps-maréchaussee	366 710.25	10 garnizoens-bataljons en 3 garnizoens-com- pagnieën	1 547 579.62	4 subsistenten-kaders	106 301.20	3 depôt-bataljons	565 079.20	2 kaderscholen	35 994.45		f 6 758 257.47			Gaat af: <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 80%;">tegen betaling te verstrekken kleeding, onder- scheidingsteekenen, enz.</td> <td style="text-align: right;">28 956.47</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">f 6 729 301.—</td> </tr> </table>	tegen betaling te verstrekken kleeding, onder- scheidingsteekenen, enz.	28 956.47		f 6 729 301.—			Bezoldiging van het inlandsch personeel in de keukens, kampementen en stallen 10 000.— Regelmatige verhoogingen van bezoldiging 231 060.— Soldijverhooging wegens langdurigen dienst aan Europeesche onderofficieren en verhoogde sol- dij aan onderofficieren met verlengd dienst- verband van andere landaarden en militairen beneden den rang van onderofficier, zoomede soldijverhooging aan in de aanbevelingsregis- ters voor den rang van onderluitenant opgeno- men militairen f 476 000.— Hoogere soldij aan fuseliers en infanteristen 1 ^o klasse telephonist..... 1 980.—			Toelagen en daggelden aan: <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 80%;">14 Europeesche en Amboineesche onderofficieren bij de kaderscho- len 4 van f 360 en 10 van f 240 .. f</td> <td style="text-align: right;">3 840.—</td> </tr> <tr> <td>3 inlandsche onderofficieren bij de kaderscholen, van f 120</td> <td style="text-align: right;">360.—</td> </tr> <tr> <td>personeel aan de korpsscholen</td> <td style="text-align: right;">10 751.—</td> </tr> <tr> <td>hoefsmeden en zadelmakers bij de mitrailleur-compagnieën</td> <td style="text-align: right;">900.—</td> </tr> <tr> <td>wielrijders en gedetacheerden</td> <td style="text-align: right;">1 800.—</td> </tr> <tr> <td>rijwielherstellers</td> <td style="text-align: right;">3 495.—</td> </tr> <tr> <td>muzikanten</td> <td style="text-align: right;">2 700.—</td> </tr> <tr> <td>koks en bijkoks</td> <td style="text-align: right;">11 000.—</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">34 846.—</td> </tr> </table>	14 Europeesche en Amboineesche onderofficieren bij de kaderscho- len 4 van f 360 en 10 van f 240 .. f	3 840.—	3 inlandsche onderofficieren bij de kaderscholen, van f 120	360.—	personeel aan de korpsscholen	10 751.—	hoefsmeden en zadelmakers bij de mitrailleur-compagnieën	900.—	wielrijders en gedetacheerden	1 800.—	rijwielherstellers	3 495.—	muzikanten	2 700.—	koks en bijkoks	11 000.—		34 846.—			Belooningen aan: <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 80%;">het kader, belast met het recru- ten-onderwijs</td> <td style="text-align: right;">f 22 000.—</td> </tr> </table>	het kader, belast met het recru- ten-onderwijs	f 22 000.—
21 veldbataljons	f 3 950 547.65																																																										
4 mitrailleurcompagnieën	113 903.55																																																										
1 afdeeling ordonnans-wielrijders	27 721.40																																																										
1 afdeeling strijders-wielrijders	44 420.15																																																										
1 korps-maréchaussee	366 710.25																																																										
10 garnizoens-bataljons en 3 garnizoens-com- pagnieën	1 547 579.62																																																										
4 subsistenten-kaders	106 301.20																																																										
3 depôt-bataljons	565 079.20																																																										
2 kaderscholen	35 994.45																																																										
	f 6 758 257.47																																																										
		Gaat af: <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 80%;">tegen betaling te verstrekken kleeding, onder- scheidingsteekenen, enz.</td> <td style="text-align: right;">28 956.47</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">f 6 729 301.—</td> </tr> </table>	tegen betaling te verstrekken kleeding, onder- scheidingsteekenen, enz.	28 956.47		f 6 729 301.—																																																					
tegen betaling te verstrekken kleeding, onder- scheidingsteekenen, enz.	28 956.47																																																										
	f 6 729 301.—																																																										
		Bezoldiging van het inlandsch personeel in de keukens, kampementen en stallen 10 000.— Regelmatige verhoogingen van bezoldiging 231 060.— Soldijverhooging wegens langdurigen dienst aan Europeesche onderofficieren en verhoogde sol- dij aan onderofficieren met verlengd dienst- verband van andere landaarden en militairen beneden den rang van onderofficier, zoomede soldijverhooging aan in de aanbevelingsregis- ters voor den rang van onderluitenant opgeno- men militairen f 476 000.— Hoogere soldij aan fuseliers en infanteristen 1 ^o klasse telephonist..... 1 980.—																																																									
		Toelagen en daggelden aan: <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 80%;">14 Europeesche en Amboineesche onderofficieren bij de kaderscho- len 4 van f 360 en 10 van f 240 .. f</td> <td style="text-align: right;">3 840.—</td> </tr> <tr> <td>3 inlandsche onderofficieren bij de kaderscholen, van f 120</td> <td style="text-align: right;">360.—</td> </tr> <tr> <td>personeel aan de korpsscholen</td> <td style="text-align: right;">10 751.—</td> </tr> <tr> <td>hoefsmeden en zadelmakers bij de mitrailleur-compagnieën</td> <td style="text-align: right;">900.—</td> </tr> <tr> <td>wielrijders en gedetacheerden</td> <td style="text-align: right;">1 800.—</td> </tr> <tr> <td>rijwielherstellers</td> <td style="text-align: right;">3 495.—</td> </tr> <tr> <td>muzikanten</td> <td style="text-align: right;">2 700.—</td> </tr> <tr> <td>koks en bijkoks</td> <td style="text-align: right;">11 000.—</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">34 846.—</td> </tr> </table>	14 Europeesche en Amboineesche onderofficieren bij de kaderscho- len 4 van f 360 en 10 van f 240 .. f	3 840.—	3 inlandsche onderofficieren bij de kaderscholen, van f 120	360.—	personeel aan de korpsscholen	10 751.—	hoefsmeden en zadelmakers bij de mitrailleur-compagnieën	900.—	wielrijders en gedetacheerden	1 800.—	rijwielherstellers	3 495.—	muzikanten	2 700.—	koks en bijkoks	11 000.—		34 846.—																																							
14 Europeesche en Amboineesche onderofficieren bij de kaderscho- len 4 van f 360 en 10 van f 240 .. f	3 840.—																																																										
3 inlandsche onderofficieren bij de kaderscholen, van f 120	360.—																																																										
personeel aan de korpsscholen	10 751.—																																																										
hoefsmeden en zadelmakers bij de mitrailleur-compagnieën	900.—																																																										
wielrijders en gedetacheerden	1 800.—																																																										
rijwielherstellers	3 495.—																																																										
muzikanten	2 700.—																																																										
koks en bijkoks	11 000.—																																																										
	34 846.—																																																										
		Belooningen aan: <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 80%;">het kader, belast met het recru- ten-onderwijs</td> <td style="text-align: right;">f 22 000.—</td> </tr> </table>	het kader, belast met het recru- ten-onderwijs	f 22 000.—																																																							
het kader, belast met het recru- ten-onderwijs	f 22 000.—																																																										

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
914		Verdere uitgaven voor het wapen der infanterie.	(14) f 108 592
915		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der cavalerie	(15) 364 892

voegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
104 542	f 850		optische seiners f 900.— mindere militairen bij scherm- en gymnastiekwedstrijden, alsmede onderwijzers in het schermen en de gymnastiek 4 875.— als granaatwerpers dienstdoende militairen 3 500.— ----- f 31 275.— Premiën aan het personeel belast met bedie- ning van de patrouille-telefoon 3 600.— Ter voorziening in de uitgaven wegens het boven de formatie van het leger voeren van de min- dere militairen, bedoeld in artikel 2, alinea 2, punt 4 en 5, van het Koninklijk besluit van 6 Maart 1915 N ^o 55 (Indisch Staatsblad N ^o 404) 60 000.— ----- Te zamen f 7 578 062.— Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie de ge- drukte stukken O, IX 6 en 7.
368 075		f 3 183	(14) Kosten voor het schijfschieten en voor de kamer- schietoefeningen f 24 900 Voor het houden van schietwedstrijden 4 350 Voor het houden van schietoefeningen in afwis- selend terrein 50 000 Aanschaffing van materialen ten behoeve der oefeningen in den pionierdienst 5 540 Aanschaffing en onderhoud van benodigdheden voor de beoefening van gymnastische spelen .. 13 080 Verdere uitgaven voor de korpsscholen: 24 scholen tegen f 70 en 4 tegen f 20 1 760 Aanschaffing van boeken en leermiddelen bij de kaderscholen 4 250 Vergoeding voor de aanschaffing en het onder- houd van stalbenodigdheden, waaronder het reinigen en onderhouden van paardendekens .. 412 Oprichting van leergangen in het pionieren ten behoeve van officieren en militairen beneden dien rang; ter zake is eene tijdelijke voorziening getroffen 1 100 ----- Te zamen f 105 392
			(15) Bezoldigingen en soldijen: Commandement der cavalerie f 16 386,20 6 veldeskadrons 231 554,85 het depôt-eskadron 71 821,80 het peloton ordonnansen 11 461,85 de kaderschool 2 007,50 ----- f 333 232,20 Gaat af wegens: tegen betaling te verstrekken kleding, onder- scheidingssteekenen enz. 800,20 ----- f 332 432.—

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
916		Verdere uitgaven voor het wapen der cavalerie ..	(16) f 209

Toegestaan voor 1920.	Vershil voor 1921.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
20 814 /	120		Regelmatige bezoldigingsverhoogingen <i>f</i> 6 000.— Soldijverhooging wegens langdurigen dienst aan Europeesche onderofficieren en verhoogde soldij aan onderofficieren met verlengd dienstverband van andere landaarden en militairen beneden den rang van onderofficier, zoomede soldijverhooging aan in de aanbevelingsregisters voor den rang van onderluitenant opgenomen militairen 11 000.— Bezoldiging van het inlandsch personeel in de keukens, kampementen en stallen 9 000.— Toelagen aan: den adjudant-onderofficier-pikeur 360.— koks en bijkoks 300.— personeel bij de kaderschool 600.— personeel bij de korpsschool 435.— Toelagen en kleine belooningen voor buitengewone geschiktheid en ijver bij het africhten van paarden 2 300.— Belooningen aan: mindere militairen bij scherm- en gymnastiekwedstrijden, alsmede onderwijzers in het schermen en de gymnastiek 1 515.— het kader belast met het recrutenonderwijs .. 550.— optische seiners 100.— Premiën aan het personeel belast met de bediening van de patronille-telefonen 300.— Te zamen <i>f</i> 364 892.— Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie gedrukt stuk O, IX 8.
			(16) Bijdrage aan het militair muziekkorps <i>f</i> 225 Kosten voor het schijfschieten en voor de kamerschietoefeningen 830 Aanschaffing van materialen ten behoeve der oefeningen in den pionierdienst 50 Aanschaffing en onderhoud van benodigdheden voor gymnastische spelen 195 Verdere uitgaven voor de kader- en korpsscholen .. 700 Kosten voor paardenbeslag en hoevensnijden .. 6 183 Verpleging van zieke paarden bij afdeelingen waarbij geen paarden arts aanwezig is 100 Aanschaffing van stroo of alang-alang tot het verstrekken van een stroobed voor de paarden 7 583 Vergoeding voor de aanschaffing en het onderhoud van stalbenodigdheden voor 1061 paarden, waaronder het reinigen en onderhouden van paardendekens van <i>f</i> 0.35 per paard 's maands <i>f</i> 4 456.20 waarvoor gesteld 4 456 Bijdrage aan de militaire vereeniging tot beoefening van paardensport te Salatiga 600 Vergoeding voor de aanschaffing van stalbenodigdheden voor de in den garnizoensziekenstal te

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
917		<p>Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, dag- en werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der artillerie.</p> <p>a. Staf van het wapen der artillerietroepen (17) f 1 031 650</p>	

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
			Batavia verpleegd wordende officiersdienstrijpaarden f 12
			Te zamen f 20 934
1 076 428	f	44 778	(17) Bezoldigingen en soldijen:
			Staf der bereden artillerie f 20 939.40
			2 afdeelingen veldartillerie, elk van 2 veldbatterijen 186 173.75
			1 afdeeling bergartillerie van 4 bergbatterijen. 163 687.—
			1 depôt 86 868.90
			1 kaderschool 2 007.50
			1 staf der vestingartillerie 21 768.75
			1 bataljon vestingartillerie, bestaande uit 4 compagnieën 230 933.25
			Overige vestingartillerie 234 447.90
			1 kaderschool 1 989.25
			f 948 815.70
			Gaat af:
			tegen betaling te verstrekken kleeding, onderscheidingsteekenen, enz. 5 000.—
			f 943 815.70
			Regelmatige bezoldigingsverhoogingen 17 000.—
			Soldijverhooging wegens langdurigen dienst aan Europeesche onderofficieren en verhoogde soldij aan onderofficieren met verlengd dienstverband van andere landaarden en militairen beneden den rang van onderofficier, zoomede soldijverhooging aan in de aanbevelingsregisters voor den rang van onderluitenant opgenomen militairen 30 000.—
			Soldij voor 26 inlandsche puppillen op f 0.10 per hoofd en per dag 949.—
			Bezoldiging van het inlandsch personeel bij de keukens, kampementen en stallen 9 000.—
			Toelagen aan:
			personeel aan de korpsscholen 3 110.—
			koks en bijkoks 700.—
			mindere militairen wegens bijzondere dienstverrichtingen 9 000.—
			onderwijzers in het schermen en de lichaams-oefeningen 2 325.—
			Toelagen en kleine belooningen voor buitengewone geschiktheid en ijver bij het africhten van paarden 2 300.—
			Daggelden en werkloonen 11 000.—
			Belooningen aan:
			het kader belast met het recrutenonderwijs .. 2 150.—
			optische seiners 300.—
			Te zamen f 1 031 649.70
			waarvoor gesteld 1 031 650.—
			Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie de gedrukte stukken O, IX 9 en 10.

Nummers der onderafdeelingen	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
917	b.	Dienst der artilleriemagazijnen en werkplaatsen	(18) f 1 031 404
918		Verdere uitgaven voor het wapen der artillerie.	
	a.	Staf van het wapen en artillerietroepen	(19) f 28 876
			f 2 063 05

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
1 036 185		f 5 779	(18) Bezoldigingen en soldijen:
			Bestuur van het materieel en magazijnsdienst.. f 124 620.—
			1 Artillerie-Constructiewinkel 117 910.90
			1 vuurwerkerij 73 610.85
			1 inspectie der draagbare wapenen 8 400.—
			1 geweermakersschool 40 808.80
			De geweermakersateliers 50 351.75
			f 415 702.30
			Gaat af:
			tegen betaling te verstrekken kleeding, enz. ... 1 000.30
			f 414 702.—
			Regelmatige bezoldigingsverhoogen 29 269.—
			Soldijverhooging wegens langdurigen dienst aan Europeesche onderofficieren en verhoogde soldij aan onderofficieren met verlengd dienstverband van andere landaarden en mili- tairen beneden den rang van onderofficier, zoomede soldijverhooging aan in de aanbe- velingsregisters voor den rang van onder- luitenant opgenomen militairen 6 500.—
			Boodschappers 720.—
			Bezoldiging van het inlandsch personeel 71 200.—
			Daggelden en werkloonen 439 400.—
			Daggelden en belooningen aan personeel bij de geweermakerswerkplaatsen 54 589.—
			Toelagen:
			9 officieren f 2 160.—
			4 onderluitnants, adjudant-on- derofficieren en minderen ... 3 264.—
			5 424.—
			Belooningen aan inlandsch burgerpersoneel voor bewezen buitengewone diensten 300.—
			Bezoldiging voor klerken 6 900.—
			Toelagen aan officieren magazijnmeester 2 400.—
			Te zamen f 1 031 404.—
			Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie gedrukt stuk O, IX, 11.
			(19) Aanschaffing en onderhoud van benodigdheden voor de beoefening van gymnastische spelen .. f 880
			Bijdrage aan het militaire muziekkorps 200
			Kosten voor het schijfschieten 2 953
			Vergoeding voor paardenbeslag en hoevensnijden. 4 900
			Verdere uitgaven voor de kader- en korpsscholen 2 230
			Aanschaffing van leermiddelen, schrijfbehoeften enz. ten dienste van het militair onderwijs tot opleiding van opperwachtmeester- en adjudant- onderofficier-onderwijzer bij de bereden artil- lerie 50
			Verpleging van zieke paarden bij onderdeelen waarbij geen paardenarts aanwezig is 100
			Aanschaffing van stroo of alang-alang tot het verstrekken van een stroobed voor de paarden en muilieren 11 000

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
918	<i>b</i>	Dienst der artilleriemagazijnen en werkplaatsen	(20) / 600
919		Uitgaven van persoonlijken aard voor de afzonderlijke inlandsche korpsen.	/ 26 17
	<i>a.</i>	Bezoldigingen, soldijen en andere uitgaven van persoonlijken aard van het Mangkoe Negorosche legioen te Soerakarta	

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	

600

Vergoeding voor de aanschaffing en het onderhoud van stalbenoedigheden voor 777 paarden en muil dieren, waaronder het reinigen en onderhouden van paardendekens à *f* 0.35 per paard en per muildier 's maands *f* 3 263.40 waarvoor gesteld *f* 3 263

112 525

Te zamen *f* 25 576

(20) Kosten voor tewerkstelling van veroordeelden.

(21) Bezoldiging en soldijen.

RANGEN.	Aantal.	Bezoldigingen en soldijen.	Te zamen.
Luitenant-kolonel of majoor	1	<i>f</i> 5 120	<i>f</i> 5 120
Kapitein (onderwijzer)	1	3 400	3 400
Kapitein	6	1 620	9 720
Officier van gezondheid 2 ^e klasse	1	1 200	1 200
1 ^e Luitenant	6	960	5 760
2 ^e "	8	720	5 760
Adjutant onderofficier (onderwijzer)	1	1 470	1 470
Sergeant majoor (onderwijzer)	1	1 020	1 020
Sergeant (onderwijzer)	2	750	1 500
Kapelmester	1	1 800	1 800
Adjutant onderofficier	2	270	540
Sergeant majoor	6	189	1 134
Sergeant	58	155	5 814
Korporaal	69	117	8 075
Infanterist 1 ^e klasse, tamboer, hoornblazer of muzikanten	65	90	5 850
Fuselier	520	81	42 120
			<i>f</i> 100 281
Regelmatige bezoldigingsverhoogingen			1 600
Soldij voor boven de sterkte gevoerden			855
Verhooging van bezoldiging wegens opname onder de oudste helft en het oudste een vierde gedeelte			2 520
Premiën aan het personeel belast met de bediening der patrouille-telefoon			150
Vergoeding voor voeder en tegemoetkoming voor oppassing enz. van dienstrijpaarden:			
1 officier der infanterie <i>f</i> 406,80			
waarvoor gesteld —————			407
Toekenning van eene maandelijksche toelage voor verzekering en waarde vermindering der paarden van bereden officieren			90
Toelagen:			
1 kapitein			500
Vergoeding voor huishuur:			
1 kapitein <i>f</i> 900.—			
4 onderofficieren. à <i>f</i> 300 <i>f</i> 1 200.—			
			2 100
Toelagen voor boven de sterkte gevoerden en voor de in de sterkte begrepen vorstelijke afstammelingen			4 020
Te zamen			<i>f</i> 112 525

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
919	b.	Bezoldigingen, soldijen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijk aard van de korpsen barisan op Madoera	(22) / 282 886
	c.	Toelagen aan de gewezen officieren van het opgeheven Pakoe Alamsch legioen te Djokjakarta	3 720
			/ 598 924

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.																																																																																																																																																																																																																																
	Meer.	Minder.																																																																																																																																																																																																																																	
270 286	f	12 600	(22) Bezoldigingen en soldijen.																																																																																																																																																																																																																																
3 720			<table border="1"> <thead> <tr> <th>RANGEN.</th> <th>Aan- tal.</th> <th>Bezoldi- gingen en soldijen.</th> <th colspan="2">Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Majoor.....</td> <td>5</td> <td>f 3 120</td> <td>f</td> <td>9 360</td> </tr> <tr> <td>Kapitein. (onderwijzer).....</td> <td>5</td> <td>8 400</td> <td></td> <td>16 200</td> </tr> <tr> <td>Kapitein.....</td> <td>8</td> <td>1 620</td> <td></td> <td>12 960</td> </tr> <tr> <td>1e Luitenant.....</td> <td>11</td> <td>960</td> <td></td> <td>10 560</td> </tr> <tr> <td>2e *.....</td> <td>16</td> <td>720</td> <td></td> <td>11 520</td> </tr> <tr> <td>Adjutant onderoffier</td> <td></td> <td>1 470</td> <td></td> <td>2 940</td> </tr> <tr> <td>Sergeant majoor of</td> <td rowspan="2">7</td> <td rowspan="2">1 020</td> <td rowspan="2"></td> <td rowspan="2">3 060</td> </tr> <tr> <td>Onderwijzer.....</td> </tr> <tr> <td>Europeesch sergeant</td> <td></td> <td>750</td> <td></td> <td>1 500</td> </tr> <tr> <td>Kapelmeester.....</td> <td>5</td> <td>1 800</td> <td></td> <td>8 400</td> </tr> <tr> <td>Adjutant onderofficier.....</td> <td>4</td> <td>240</td> <td></td> <td>960</td> </tr> <tr> <td>Sergeant majoor.....</td> <td>9</td> <td>144</td> <td></td> <td>1 296</td> </tr> <tr> <td>Sergeant of fourier.....</td> <td>57</td> <td>120</td> <td></td> <td>6 840</td> </tr> <tr> <td>Stafhoornblazer.....</td> <td>5</td> <td>120</td> <td></td> <td>360</td> </tr> <tr> <td>Korporaal.....</td> <td>71</td> <td>72</td> <td></td> <td>5 112</td> </tr> <tr> <td>Fuselier tamboer of hoornblazer.....</td> <td>1 214</td> <td>48</td> <td></td> <td>58 272</td> </tr> <tr> <td>Regelmatische bezoldigingsverhoogingen.....</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>4 200</td> </tr> <tr> <td>Verhoging van bezoldiging wegens opname onder de oudste helft en het oudste een vierde gedeelte.....</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>2 820</td> </tr> <tr> <td>Premiën aan het personeel belast met de bediening van patrouille-telefoons.....</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>550</td> </tr> <tr> <td colspan="5">Vergoeding voor voeder en tegemoetkoming voor oppassing enz. van dienstrijpaarden:</td> </tr> <tr> <td>2 officieren, á f 461,55.....</td> <td></td> <td>f 923 10</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>1 officier.....</td> <td></td> <td>779.10</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>1702.20</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>waarvoor gesteld</td> <td></td> <td>1 702</td> </tr> <tr> <td colspan="5">Toekenning van eene maandelijksche toelage voor verzekering en waarde vermindering der paarden van bereden officieren.</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>560</td> </tr> <tr> <td colspan="5">Toelagen:</td> </tr> <tr> <td>5 kapiteins á f 300.—.....</td> <td></td> <td>f 900.—</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>3 geneeskundigen, 1 á f 4 800 en 2 á f 3 000.....</td> <td></td> <td>10 800.—</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>3 onderofficieren, á f 120.—.....</td> <td></td> <td>360 —</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>12 060</td> </tr> <tr> <td colspan="5">Vergoeding voor huishuur:</td> </tr> <tr> <td>3 kapiteins, á f 780.—.....</td> <td></td> <td>f 2340.—</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>7 onderofficieren á f 240.—.....</td> <td></td> <td>1680 —</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>4 020</td> </tr> <tr> <td colspan="5">Vergoeding voor voeder en tegemoetkoming voor oppassing enz. van dienstrijpaarden:</td> </tr> <tr> <td>3 hoofdofficieren en 5 luitnants-adjudanten, te zamen 6 officieren, á f 461.55.....</td> <td></td> <td>f 2769.50</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>waarvoor gesteld</td> <td></td> <td>2 769</td> </tr> <tr> <td colspan="5">Toekenning van eene maandelijksche toelage voor verzekering en waarde vermindering der paarden van bereden officieren.</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>540</td> </tr> <tr> <td colspan="5">Toelagen aan onderofficieren en minderen op de dagen, dat zij dienst doen (blandja).....</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>107 725</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td><u>282 886</u></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>f 282 886</td> </tr> </tbody> </table>				RANGEN.	Aan- tal.	Bezoldi- gingen en soldijen.	Te zamen.		Majoor.....	5	f 3 120	f	9 360	Kapitein. (onderwijzer).....	5	8 400		16 200	Kapitein.....	8	1 620		12 960	1e Luitenant.....	11	960		10 560	2e *.....	16	720		11 520	Adjutant onderoffier		1 470		2 940	Sergeant majoor of	7	1 020		3 060	Onderwijzer.....	Europeesch sergeant		750		1 500	Kapelmeester.....	5	1 800		8 400	Adjutant onderofficier.....	4	240		960	Sergeant majoor.....	9	144		1 296	Sergeant of fourier.....	57	120		6 840	Stafhoornblazer.....	5	120		360	Korporaal.....	71	72		5 112	Fuselier tamboer of hoornblazer.....	1 214	48		58 272	Regelmatische bezoldigingsverhoogingen.....				4 200	Verhoging van bezoldiging wegens opname onder de oudste helft en het oudste een vierde gedeelte.....				2 820	Premiën aan het personeel belast met de bediening van patrouille-telefoons.....				550	Vergoeding voor voeder en tegemoetkoming voor oppassing enz. van dienstrijpaarden:					2 officieren, á f 461,55.....		f 923 10			1 officier.....		779.10					1702.20					waarvoor gesteld		1 702	Toekenning van eene maandelijksche toelage voor verzekering en waarde vermindering der paarden van bereden officieren.									560	Toelagen:					5 kapiteins á f 300.—.....		f 900.—			3 geneeskundigen, 1 á f 4 800 en 2 á f 3 000.....		10 800.—			3 onderofficieren, á f 120.—.....		360 —							12 060	Vergoeding voor huishuur:					3 kapiteins, á f 780.—.....		f 2340.—			7 onderofficieren á f 240.—.....		1680 —							4 020	Vergoeding voor voeder en tegemoetkoming voor oppassing enz. van dienstrijpaarden:					3 hoofdofficieren en 5 luitnants-adjudanten, te zamen 6 officieren, á f 461.55.....		f 2769.50					waarvoor gesteld		2 769	Toekenning van eene maandelijksche toelage voor verzekering en waarde vermindering der paarden van bereden officieren.									540	Toelagen aan onderofficieren en minderen op de dagen, dat zij dienst doen (blandja).....									107 725					<u>282 886</u>					f 282 886
RANGEN.	Aan- tal.	Bezoldi- gingen en soldijen.	Te zamen.																																																																																																																																																																																																																																
Majoor.....	5	f 3 120	f	9 360																																																																																																																																																																																																																															
Kapitein. (onderwijzer).....	5	8 400		16 200																																																																																																																																																																																																																															
Kapitein.....	8	1 620		12 960																																																																																																																																																																																																																															
1e Luitenant.....	11	960		10 560																																																																																																																																																																																																																															
2e *.....	16	720		11 520																																																																																																																																																																																																																															
Adjutant onderoffier		1 470		2 940																																																																																																																																																																																																																															
Sergeant majoor of	7	1 020		3 060																																																																																																																																																																																																																															
Onderwijzer.....																																																																																																																																																																																																																																			
Europeesch sergeant		750		1 500																																																																																																																																																																																																																															
Kapelmeester.....	5	1 800		8 400																																																																																																																																																																																																																															
Adjutant onderofficier.....	4	240		960																																																																																																																																																																																																																															
Sergeant majoor.....	9	144		1 296																																																																																																																																																																																																																															
Sergeant of fourier.....	57	120		6 840																																																																																																																																																																																																																															
Stafhoornblazer.....	5	120		360																																																																																																																																																																																																																															
Korporaal.....	71	72		5 112																																																																																																																																																																																																																															
Fuselier tamboer of hoornblazer.....	1 214	48		58 272																																																																																																																																																																																																																															
Regelmatische bezoldigingsverhoogingen.....				4 200																																																																																																																																																																																																																															
Verhoging van bezoldiging wegens opname onder de oudste helft en het oudste een vierde gedeelte.....				2 820																																																																																																																																																																																																																															
Premiën aan het personeel belast met de bediening van patrouille-telefoons.....				550																																																																																																																																																																																																																															
Vergoeding voor voeder en tegemoetkoming voor oppassing enz. van dienstrijpaarden:																																																																																																																																																																																																																																			
2 officieren, á f 461,55.....		f 923 10																																																																																																																																																																																																																																	
1 officier.....		779.10																																																																																																																																																																																																																																	
		1702.20																																																																																																																																																																																																																																	
		waarvoor gesteld		1 702																																																																																																																																																																																																																															
Toekenning van eene maandelijksche toelage voor verzekering en waarde vermindering der paarden van bereden officieren.																																																																																																																																																																																																																																			
				560																																																																																																																																																																																																																															
Toelagen:																																																																																																																																																																																																																																			
5 kapiteins á f 300.—.....		f 900.—																																																																																																																																																																																																																																	
3 geneeskundigen, 1 á f 4 800 en 2 á f 3 000.....		10 800.—																																																																																																																																																																																																																																	
3 onderofficieren, á f 120.—.....		360 —																																																																																																																																																																																																																																	
				12 060																																																																																																																																																																																																																															
Vergoeding voor huishuur:																																																																																																																																																																																																																																			
3 kapiteins, á f 780.—.....		f 2340.—																																																																																																																																																																																																																																	
7 onderofficieren á f 240.—.....		1680 —																																																																																																																																																																																																																																	
				4 020																																																																																																																																																																																																																															
Vergoeding voor voeder en tegemoetkoming voor oppassing enz. van dienstrijpaarden:																																																																																																																																																																																																																																			
3 hoofdofficieren en 5 luitnants-adjudanten, te zamen 6 officieren, á f 461.55.....		f 2769.50																																																																																																																																																																																																																																	
		waarvoor gesteld		2 769																																																																																																																																																																																																																															
Toekenning van eene maandelijksche toelage voor verzekering en waarde vermindering der paarden van bereden officieren.																																																																																																																																																																																																																																			
				540																																																																																																																																																																																																																															
Toelagen aan onderofficieren en minderen op de dagen, dat zij dienst doen (blandja).....																																																																																																																																																																																																																																			
				107 725																																																																																																																																																																																																																															
				<u>282 886</u>																																																																																																																																																																																																																															
				f 282 886																																																																																																																																																																																																																															

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
920		Verdere uitgaven voor de inlandsche korpsen.	
	a.	Voor het Mangkoe Negorosche legioen te Soerakarta (25) f 62 080	
	b.	Voor de korpsen barisan op Madoera (24) 61 240	f 125 320
921		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard van het remonte-depôt in de Preanger Regentschappen	(25) 14 973
922		Verdere uitgaven voor de remonte	(26) 179 074

Voegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
62 080			(23) Aanschaffing en onderhoud van kleeding, wapenen, gereedschappen, onderhoud van magazijnen, benevens verschillende andere uitgaven ten behoeve van het legioen. De hoogere raming houdt verband met de verwacht wordende behoefte.
60 160	f 1 080		(24) Kantoorkosten f 288 Verschillende uitgaven 60 952
14 775	198		Te zamen f 61 240
179 074			(25) Bezoldigingen en soldijen.
RANGEN.			
			Aantal. Bezoldigingen en soldijen. Te zamen.
			Ritmeester, kapitein of luitenant der cavalerie of artillerie, onderdirecteur 1 f 5 400 — f 5 400 —
			Adjutant onderofficier 1 1 095 — 1 095 —
			Inlandsch cavalerist 1 ^e klasse 4 155 05 540 20
			„ „ 2 ^e „ 9 120 45 1 084 05
			waarvoor gesteld f 8 119 25
			Regelmatige bezoldigingsverhoogingen 8 119 —
			Soldijverhooging wegens langdurigen dienst van Europeesche onderofficieren en verhoogde soldij aan onderofficieren, met verlengd dienstverband 500 —
			van andere landaarden en militairen beneden den rang van onderofficier, zoomede soldijverhooging aan in de aanbevelingsregisters voor den rang van onderluitenant opgenomen militairen 400 —
			Toelagen aan den adjudant onderofficier 560 —
			Toelagen en kleine belooningen voor betoonde buitengewone geschiktheid en ijver bij het africhten van paarden 574 —
			Bezoldiging van Inlandsch personeel.
			Hoofdmandoer 1 360 — 360 —
			Schrijver 1 300 — 300 —
			Mandoer 5 180 — 540 —
			Paardenverzorger 10 120 — 1 200 —
			Paardengeleider, bewaker van den veestapel en vaste koelies 17 96 — 1 652 —
			Koelie voor het weghalen van mest en vuilnis uit de stallen 11 108 — 1 188 —
			Te zamen f 14 975 —
			(26) Boekerij f 100
			Aankoop van paarden 131 400
			Voeding voor de paarden 32 000
			Aanschaffing en onderhoud van stalbenoedigheden 240
			Onderhoud der gebouwen, wegen en paggers 1 100
			Onderhoud van gras- en lucernetuinen en gras-snijloon 10 560

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
925		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden voor het wapen der genie	(27) / 662 24

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.																																																															
	Meer.	Minder.																																																																
700 817	f	38 568	Onderhoud der weiden 1 440 Verlichting in het algemeen 400 Aanschaffing en onderhoud van karren, landbouw- werktuigen, enz. 360 Herstelling aan paardetuigen 100 Verschillende kleine uitgaven 600 Aanschaffing van stroo tot het verstrekken van een stroobed voor de paarden 250 Uitsteken van paardenhoeven en paardenbeslag.. 524 Te zamen f 179 074																																																															
			<table border="1" style="width: 100%;"> <thead> <tr> <th></th> <th>Bezoldigin- gen en Soldijen.</th> <th>Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>(27) Het personeel van den gewestelijken en plaatselijken geniedienst met uitzonde- ring van de teekenaars</td> <td>f 198 000 —</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Automobiel-compagnie.....</td> <td>57 919 45</td> <td></td> </tr> <tr> <td>De magazijnsdienst.....</td> <td>36 600 —</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Het korps teekenaars.....</td> <td>7 575 75</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Het korps geniewerklieden.....</td> <td>69 897 50</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Het korps genietroepen met uitzonde- ring van den teekenaar.....</td> <td>228 211 75</td> <td></td> </tr> <tr> <td>De kaderschool.....</td> <td>1 715 50</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>f 599 917 95</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">Gaaf af wegens:</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>voor tegen betaling te ver- strekken kleeding.....</td> <td>2 500 95</td> <td>f 597 617</td> </tr> <tr> <td>Regelmatige bezoldigingsverhoogen ..</td> <td></td> <td>22 840</td> </tr> <tr> <td>Soldijverhoging wegens langdurigen dienst aan Europeesche onderofficieren en verhoogde soldij aan onderofficieren met verlengd dienstverband van an- dere landaarden en militairen beneden den rang van onderofficier.....</td> <td></td> <td>12 000</td> </tr> <tr> <td>Bezoldiging van inlandsch personeel bij de keukens en kampementen</td> <td></td> <td>400</td> </tr> <tr> <td>Bezoldiging van het inlandsch personeel ten dienste van het beheer der genievoorraden.....</td> <td></td> <td>21 000</td> </tr> <tr> <td>Teekenloonen (werkgeld aan teekenaars).....</td> <td></td> <td>2 484</td> </tr> <tr> <td>Overwerkgeblen aan onderofficieren-magazijmeester en conducteurs.....</td> <td></td> <td>500</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">Belooningen aan</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>geniesoldaten, werkzaam in de werkplaatsen van het korps genietroepen.....</td> <td></td> <td>420</td> </tr> <tr> <td>optische seiners.....</td> <td></td> <td>150</td> </tr> <tr> <td>eenige onderofficieren, belast met het geven van onderwijs aan de ongeoeffenden</td> <td></td> <td>330</td> </tr> </tbody> </table>		Bezoldigin- gen en Soldijen.	Te zamen.	(27) Het personeel van den gewestelijken en plaatselijken geniedienst met uitzonde- ring van de teekenaars	f 198 000 —		Automobiel-compagnie.....	57 919 45		De magazijnsdienst.....	36 600 —		Het korps teekenaars.....	7 575 75		Het korps geniewerklieden.....	69 897 50		Het korps genietroepen met uitzonde- ring van den teekenaar.....	228 211 75		De kaderschool.....	1 715 50			f 599 917 95		Gaaf af wegens:			voor tegen betaling te ver- strekken kleeding.....	2 500 95	f 597 617	Regelmatige bezoldigingsverhoogen ..		22 840	Soldijverhoging wegens langdurigen dienst aan Europeesche onderofficieren en verhoogde soldij aan onderofficieren met verlengd dienstverband van an- dere landaarden en militairen beneden den rang van onderofficier.....		12 000	Bezoldiging van inlandsch personeel bij de keukens en kampementen		400	Bezoldiging van het inlandsch personeel ten dienste van het beheer der genievoorraden.....		21 000	Teekenloonen (werkgeld aan teekenaars).....		2 484	Overwerkgeblen aan onderofficieren-magazijmeester en conducteurs.....		500	Belooningen aan			geniesoldaten, werkzaam in de werkplaatsen van het korps genietroepen.....		420	optische seiners.....		150	eenige onderofficieren, belast met het geven van onderwijs aan de ongeoeffenden		330
	Bezoldigin- gen en Soldijen.	Te zamen.																																																																
(27) Het personeel van den gewestelijken en plaatselijken geniedienst met uitzonde- ring van de teekenaars	f 198 000 —																																																																	
Automobiel-compagnie.....	57 919 45																																																																	
De magazijnsdienst.....	36 600 —																																																																	
Het korps teekenaars.....	7 575 75																																																																	
Het korps geniewerklieden.....	69 897 50																																																																	
Het korps genietroepen met uitzonde- ring van den teekenaar.....	228 211 75																																																																	
De kaderschool.....	1 715 50																																																																	
	f 599 917 95																																																																	
Gaaf af wegens:																																																																		
voor tegen betaling te ver- strekken kleeding.....	2 500 95	f 597 617																																																																
Regelmatige bezoldigingsverhoogen ..		22 840																																																																
Soldijverhoging wegens langdurigen dienst aan Europeesche onderofficieren en verhoogde soldij aan onderofficieren met verlengd dienstverband van an- dere landaarden en militairen beneden den rang van onderofficier.....		12 000																																																																
Bezoldiging van inlandsch personeel bij de keukens en kampementen		400																																																																
Bezoldiging van het inlandsch personeel ten dienste van het beheer der genievoorraden.....		21 000																																																																
Teekenloonen (werkgeld aan teekenaars).....		2 484																																																																
Overwerkgeblen aan onderofficieren-magazijmeester en conducteurs.....		500																																																																
Belooningen aan																																																																		
geniesoldaten, werkzaam in de werkplaatsen van het korps genietroepen.....		420																																																																
optische seiners.....		150																																																																
eenige onderofficieren, belast met het geven van onderwijs aan de ongeoeffenden		330																																																																

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
924		Verdere uitgaven van het wapen der genie	(28) f 1 520
925		Geniewerken.	
	a.	Onderhoud en herstelling der sterkten en verlichting door gas of electriciteit en gasoline onder druk van militaire gebouwen en hetgeen daartoe behoort, benevens uitgaven wegens inhuur- of inbezitting van terreinen	f 1 632 000
	b.	Nieuwe werken met uitzondering van kampementsbouw en de verdediging	(29) 1 129 000
	c.	Nieuwe werken kampementsbouw en de verdediging	(29a) 5 148 000
	d.	Onvoorziene werken ten behoeve van troepen te velde, op excursie of expeditie en in tijdelijke garnizoenen	123 000
	e.	Belooningen aan onderofficieren belast met de uitbetaling bij de geniewerken en daggelden van militaire opzichters en geniewerklieden ..	57 000
926		Huis, kantoor- en magazijnhuur en inhuur van gebouwen	f 6 091 000 808 500
927		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den geneeskundigen dienst en den hospitaaldienst.	
	a.	Geneeskundige dienst	(50) f 1 144 960

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.	Te zamen.
	Meer.	Minder.		
1 170	f 150			
2 776 000		f 1 144 000	Toelagen aan : Officiëren-magazijnmeester f 1 920.— 2 sergeant-majoor-onderwijzers, telegrafist á f 360.— 720.— den sergeant-majoor-onderwijzer radiotele- grafist. 560.—	5 000
2 255 500		1 104 500	Belooningen aan mindere militairen bij scherm- en gymnastiek wedstrijden, alsmede toelagen aan de onderwijzers in het schermen en de gymnastiek.	225
2 882 000	266 000		Toelagen aan koks en bijkoks. 200 Toelagen voor personeel aan de kader en korpsscholen :	200
125 000			aan de onderwijzers bij de korpsscholen . f 217,— aan 1 adjudant onderofficier, onderwijzer, á f 50.— 's maands f 560.— aan 1 Europeesch sergeant, onderwijzer á f 20.— 's maands f 240.— aan 1 inlandsch sergeant, onderwijzer, á f 10 's maands f 120.—	957
63 500		6 500	Soldijen van 4 inlandsche pupillen 146 Te zamen f 662 249	146
808 500			Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie gedrukt stuk O, IX 12.	
1 144 960			(28) Teekenbehoeften en andere kleine uitgaven f 100 Aanschaffing en onderhoud van benodigdheden voor de beoefening van gymnastische spelen 250 Voor verdere uitgaven ten behoeve van de kader- en korpsschool 360 Kosten voor het schijfschieten 610 Te zamen f 1 320	1 320
			(29) Zie het gedrukt stuk No. 6.	
			(29a) Hieronder een bedrag van f 1 025 000 hetwelk, in verband met de te verwachten opbrengst van prijs te geven terreinen, als buitengewone uitgaven is aan te merken.	
			(30) Het korps officieren van gezondheid f 866 400 Het korps militaire apothekers 95 400 Het korps militaire apothekers, assistenten 46 560 Het korps militaire paardenartsen 55 200 Te zamen f 1 063 560	1 063 560
			Regelmatige bezoldigingsverhoogingen 77 800 Toelagen aan 2 officieren, leeraren aan den cursus ter voorbereiding van officieren van gezondheid voor de uitoefening van den militairen genees- kundigen dienst te velde, op f 1 200 2 400 Toelagen aan drie officieren van gezondheid, leeraren aan den cursus voor voortgezette mili- taire geneeskundige studie 1 200	2 400
			Te zamen f 1 144 960 Voor de vastgestelde sterkte van het personeel, zie gedrukt stuk O, IX 13.	1 144 960

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
927	<i>b.</i>	• Hospitaaldienst	(31) f 881 547 f 2 026 507

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.																																																																																																																																																																																																																																																									
	Meer.	Minder.																																																																																																																																																																																																																																																										
881 547			(31) Bezoldigingen, belooningen en soldijen:																																																																																																																																																																																																																																																									
			<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">RANGEN.</th> <th>Aan- tal.</th> <th>Bezoldi- gingen, beloonin- gen en soldijen.</th> <th colspan="2">Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Directrice</td> <td></td> <td>2</td> <td>f 4 200 —</td> <td>f</td> <td>8 400 —</td> </tr> <tr> <td>Hoofdverpleegster</td> <td></td> <td>8</td> <td>5 480 —</td> <td></td> <td>27 840 —</td> </tr> <tr> <td>Ziekenverpleegster of ziekenverpleger 1e klasse</td> <td></td> <td>76</td> <td>2 100 —</td> <td></td> <td>159 600 —</td> </tr> <tr> <td>Ziekenverpleegster 2e klasse</td> <td></td> <td>45</td> <td>660 —</td> <td></td> <td>28 580 —</td> </tr> <tr> <td>Leerling ziekenverpleegster</td> <td></td> <td>88</td> <td>500 —</td> <td></td> <td>25 400 —</td> </tr> <tr> <td>Inlandsch mannelijk burgerlijk bedie- ningspersoneel</td> <td></td> <td>395</td> <td>180 —</td> <td></td> <td>106 740 —</td> </tr> <tr> <td>Inlandsch vrouwelijk burgerlijk bedie- ningspersoneel</td> <td></td> <td>80</td> <td>180 —</td> <td></td> <td>14 400 —</td> </tr> <tr> <td>Onderluitenant ziekenverpleger</td> <td></td> <td>1</td> <td>2 400 —</td> <td></td> <td>2 400 —</td> </tr> <tr> <td>Adjutant-onderofficier ziekenverpleger ..</td> <td></td> <td>4</td> <td>1 095 —</td> <td></td> <td>4 380 —</td> </tr> <tr> <td>Sergeant-majoor</td> <td></td> <td>16</td> <td>821 25</td> <td></td> <td>15 140 —</td> </tr> <tr> <td>Europeesch</td> <td></td> <td></td> <td>547 50</td> <td></td> <td>29 565 —</td> </tr> <tr> <td>Afrikaansch</td> <td>sergeant</td> <td>87</td> <td>594 20</td> <td></td> <td>6 701 40</td> </tr> <tr> <td>Amboineesch</td> <td></td> <td></td> <td>546 75</td> <td></td> <td>5 548 —</td> </tr> <tr> <td>Inlandsch</td> <td></td> <td></td> <td>546 75</td> <td></td> <td>59 529 50</td> </tr> <tr> <td>Europeesch</td> <td>korporaal</td> <td>190</td> <td>240 90</td> <td></td> <td>9 154 20</td> </tr> <tr> <td>Afrikaansch</td> <td></td> <td></td> <td>219 —</td> <td></td> <td>8 522 —</td> </tr> <tr> <td>Amboineesch</td> <td></td> <td></td> <td>182 50</td> <td></td> <td>49 822 50</td> </tr> <tr> <td>Inlandsch</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Europeesch</td> <td>soldaat</td> <td>455</td> <td>156 95</td> <td></td> <td>14 282 45</td> </tr> <tr> <td>Afrikaansch</td> <td></td> <td></td> <td>127 75</td> <td></td> <td>11 625 25</td> </tr> <tr> <td>Amboineesch</td> <td></td> <td></td> <td>547 50</td> <td></td> <td>2 757 50</td> </tr> <tr> <td>Inlandsch</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Europeesch</td> <td>sergeant van den hospitaal- dienst</td> <td>14</td> <td>594 20</td> <td></td> <td>1 971 —</td> </tr> <tr> <td>Afrikaansch</td> <td></td> <td></td> <td>546 75</td> <td></td> <td>1 587 —</td> </tr> <tr> <td>Amboineesch</td> <td></td> <td></td> <td>546 75</td> <td></td> <td>8 668 75</td> </tr> <tr> <td>Inlandsch</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Europeesch</td> <td>korporaal van den hospi- taaldienst</td> <td>74</td> <td>240 90</td> <td></td> <td>6 022 50</td> </tr> <tr> <td>Afrikaansch</td> <td></td> <td></td> <td>219 —</td> <td></td> <td>5 256 —</td> </tr> <tr> <td>Amboineesch</td> <td></td> <td></td> <td>158 70</td> <td></td> <td>59 806 90</td> </tr> <tr> <td>Inlandsch</td> <td>hospitaalsoldaat 1e klasse.</td> <td>575</td> <td>109 50</td> <td></td> <td>51 517 —</td> </tr> <tr> <td>Amboineesch</td> <td></td> <td></td> <td>120 45</td> <td></td> <td>27 101 25</td> </tr> <tr> <td>Inlandsch</td> <td>" 2e</td> <td>450</td> <td>91 25</td> <td></td> <td>20 551 25</td> </tr> <tr> <td>Hoofdkok</td> <td></td> <td>5</td> <td>1 800 —</td> <td></td> <td>9 000 —</td> </tr> <tr> <td>Kok</td> <td></td> <td>30</td> <td>1 200 —</td> <td></td> <td>12 000 —</td> </tr> <tr> <td>Bijkok</td> <td></td> <td>5</td> <td>480 —</td> <td></td> <td>9 600 —</td> </tr> <tr> <td>Bijkok</td> <td></td> <td>5</td> <td>240 —</td> <td></td> <td>720 —</td> </tr> <tr> <td>Dame v/d huishouding voor het hospitaal ..</td> <td></td> <td>5</td> <td>1 800 —</td> <td></td> <td>9 000 —</td> </tr> <tr> <td>" " " " " " Zusterhuis.</td> <td></td> <td>5</td> <td>600 —</td> <td></td> <td>3 000 —</td> </tr> <tr> <td>Bijzondere beambten</td> <td></td> <td>75</td> <td>180 —</td> <td></td> <td>15 500 —</td> </tr> <tr> <td>Sergeant-majoor</td> <td></td> <td>1</td> <td>821 25</td> <td></td> <td>821 25</td> </tr> </tbody> </table>				RANGEN.		Aan- tal.	Bezoldi- gingen, beloonin- gen en soldijen.	Te zamen.		Directrice		2	f 4 200 —	f	8 400 —	Hoofdverpleegster		8	5 480 —		27 840 —	Ziekenverpleegster of ziekenverpleger 1e klasse		76	2 100 —		159 600 —	Ziekenverpleegster 2e klasse		45	660 —		28 580 —	Leerling ziekenverpleegster		88	500 —		25 400 —	Inlandsch mannelijk burgerlijk bedie- ningspersoneel		395	180 —		106 740 —	Inlandsch vrouwelijk burgerlijk bedie- ningspersoneel		80	180 —		14 400 —	Onderluitenant ziekenverpleger		1	2 400 —		2 400 —	Adjutant-onderofficier ziekenverpleger ..		4	1 095 —		4 380 —	Sergeant-majoor		16	821 25		15 140 —	Europeesch			547 50		29 565 —	Afrikaansch	sergeant	87	594 20		6 701 40	Amboineesch			546 75		5 548 —	Inlandsch			546 75		59 529 50	Europeesch	korporaal	190	240 90		9 154 20	Afrikaansch			219 —		8 522 —	Amboineesch			182 50		49 822 50	Inlandsch						Europeesch	soldaat	455	156 95		14 282 45	Afrikaansch			127 75		11 625 25	Amboineesch			547 50		2 757 50	Inlandsch						Europeesch	sergeant van den hospitaal- dienst	14	594 20		1 971 —	Afrikaansch			546 75		1 587 —	Amboineesch			546 75		8 668 75	Inlandsch						Europeesch	korporaal van den hospi- taaldienst	74	240 90		6 022 50	Afrikaansch			219 —		5 256 —	Amboineesch			158 70		59 806 90	Inlandsch	hospitaalsoldaat 1e klasse.	575	109 50		51 517 —	Amboineesch			120 45		27 101 25	Inlandsch	" 2e	450	91 25		20 551 25	Hoofdkok		5	1 800 —		9 000 —	Kok		30	1 200 —		12 000 —	Bijkok		5	480 —		9 600 —	Bijkok		5	240 —		720 —	Dame v/d huishouding voor het hospitaal ..		5	1 800 —		9 000 —	" " " " " " Zusterhuis.		5	600 —		3 000 —	Bijzondere beambten		75	180 —		15 500 —	Sergeant-majoor		1	821 25		821 25
RANGEN.		Aan- tal.	Bezoldi- gingen, beloonin- gen en soldijen.	Te zamen.																																																																																																																																																																																																																																																								
Directrice		2	f 4 200 —	f	8 400 —																																																																																																																																																																																																																																																							
Hoofdverpleegster		8	5 480 —		27 840 —																																																																																																																																																																																																																																																							
Ziekenverpleegster of ziekenverpleger 1e klasse		76	2 100 —		159 600 —																																																																																																																																																																																																																																																							
Ziekenverpleegster 2e klasse		45	660 —		28 580 —																																																																																																																																																																																																																																																							
Leerling ziekenverpleegster		88	500 —		25 400 —																																																																																																																																																																																																																																																							
Inlandsch mannelijk burgerlijk bedie- ningspersoneel		395	180 —		106 740 —																																																																																																																																																																																																																																																							
Inlandsch vrouwelijk burgerlijk bedie- ningspersoneel		80	180 —		14 400 —																																																																																																																																																																																																																																																							
Onderluitenant ziekenverpleger		1	2 400 —		2 400 —																																																																																																																																																																																																																																																							
Adjutant-onderofficier ziekenverpleger ..		4	1 095 —		4 380 —																																																																																																																																																																																																																																																							
Sergeant-majoor		16	821 25		15 140 —																																																																																																																																																																																																																																																							
Europeesch			547 50		29 565 —																																																																																																																																																																																																																																																							
Afrikaansch	sergeant	87	594 20		6 701 40																																																																																																																																																																																																																																																							
Amboineesch			546 75		5 548 —																																																																																																																																																																																																																																																							
Inlandsch			546 75		59 529 50																																																																																																																																																																																																																																																							
Europeesch	korporaal	190	240 90		9 154 20																																																																																																																																																																																																																																																							
Afrikaansch			219 —		8 522 —																																																																																																																																																																																																																																																							
Amboineesch			182 50		49 822 50																																																																																																																																																																																																																																																							
Inlandsch																																																																																																																																																																																																																																																												
Europeesch	soldaat	455	156 95		14 282 45																																																																																																																																																																																																																																																							
Afrikaansch			127 75		11 625 25																																																																																																																																																																																																																																																							
Amboineesch			547 50		2 757 50																																																																																																																																																																																																																																																							
Inlandsch																																																																																																																																																																																																																																																												
Europeesch	sergeant van den hospitaal- dienst	14	594 20		1 971 —																																																																																																																																																																																																																																																							
Afrikaansch			546 75		1 587 —																																																																																																																																																																																																																																																							
Amboineesch			546 75		8 668 75																																																																																																																																																																																																																																																							
Inlandsch																																																																																																																																																																																																																																																												
Europeesch	korporaal van den hospi- taaldienst	74	240 90		6 022 50																																																																																																																																																																																																																																																							
Afrikaansch			219 —		5 256 —																																																																																																																																																																																																																																																							
Amboineesch			158 70		59 806 90																																																																																																																																																																																																																																																							
Inlandsch	hospitaalsoldaat 1e klasse.	575	109 50		51 517 —																																																																																																																																																																																																																																																							
Amboineesch			120 45		27 101 25																																																																																																																																																																																																																																																							
Inlandsch	" 2e	450	91 25		20 551 25																																																																																																																																																																																																																																																							
Hoofdkok		5	1 800 —		9 000 —																																																																																																																																																																																																																																																							
Kok		30	1 200 —		12 000 —																																																																																																																																																																																																																																																							
Bijkok		5	480 —		9 600 —																																																																																																																																																																																																																																																							
Bijkok		5	240 —		720 —																																																																																																																																																																																																																																																							
Dame v/d huishouding voor het hospitaal ..		5	1 800 —		9 000 —																																																																																																																																																																																																																																																							
" " " " " " Zusterhuis.		5	600 —		3 000 —																																																																																																																																																																																																																																																							
Bijzondere beambten		75	180 —		15 500 —																																																																																																																																																																																																																																																							
Sergeant-majoor		1	821 25		821 25																																																																																																																																																																																																																																																							

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
928		Verdere uitgaven voor den geneeskundigen dienst en den hospitaaldienst.	
	<i>a.</i>	Geneeskundige dienst (52) f 1 900	
	<i>b.</i>	Hospitaaldienst (53) 25 747	f 27 6

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.				
	Meer.	Minder.					
1 900			RANGEN.				
25 747				Aan- tal.	Bezoldi- gingen, beloonin- gen en soldijen.	Te zamen.	
			Europeesch sergeant	4	/ 547 50	f 2 190 —	
			• korporaal	1	546 75	346 75	
			Inlandsch •	5	257 25	1 186 25	
			• soldaat 1e kl.	25	149 65	3 741 25	
			• • 2e kl.	30	155 05	4 051 50	
						f 779 186 55	
			Gaaf af:				
			Wegens tegen betaling te verstrekken kleeding, onder- scheidungsteekenen, enz.				4 259 55
						f 774 947 —	
			Regelmatische en niet regelmatische bezoldigings verhoogingen.				28 760 —
			Soldij verhooging wegens langdurigen dienst aan Euro- peesche onderofficieren en verhoogde soldij aan onder- officieren met verlengd dienstverband van andere land- aarden en militairen beneden den rang van onderofficier.				59 000 —
			Verhoogde soldij aan soldaten, ziekenverplegers, die in het bezit zijn van het bewijs van ziekenverpleger bij den militairen geneeskundigen dienst				25 000 —
			Belooningen aan onderofficieren ziekenopzichters, belast met de opleiding van soldaten ziekenverplegers.				520 —
			Daggelden aan het personeel, belast met de verpleging en verzorging van lyders aan besmettelijke ziekten . . .				500 —
			Stalkoelies voor garnizoensstallen				220 —
			Toelagen aan vroedvrouwen.				12 600 —
						f 881 547 —	
			(32) Kosten van de militaire geneeskundige boekerij f 1 450				
			Fondsen ter bestrijding van de meerdere kosten voor de aanschaffing van benoedigheden ten behoefte van het pharmacologisch laboratorium bij het departement van Landbouw in verband met den door nieuw benoemde apothekers bij dat departement te volgen cursus				150
			Kosten verbonden aan het houden van cursussen ter voorbereiding van officieren van gezondheid voor de uitoefening van den militairen genees- kundigen dienst te velde				300
						Te zamen f 1 900	
			(33) Scheerloon en scheerbehoefte bij de ziekeninrich- tingen f 3 276				
			Grafgelden, doodkisten, lijk- en ziekenwagens en paarden daarvoor en verdere uitgaven verbon- den aan het begraven van lijken				11 000

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
929		Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor de militaire gevangenen en krijgsraden zoomede wegens gevangenen in voorloopige opsluiting.	
	a.	Militaire strafgevangenis tevens huis van arrest te Tjimahi (Preanger Regentschappen)	(54) / 31 045
	b.	Krijgsraden en gevangenen in voorloopige opsluiting	(55) 28 841
			/ 59 884
930		Verdere uitgaven voor de militaire gevangenen en krijgsraden zoomede wegens gevangenen in voorloopige opsluiting.	
	a.	Militaire strafgevangenis tevens huis van arrest te Tjimahi (Preanger Regentschappen)	(56) / 16 553

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
29 353	f 1 710		Aanschaffing van verschillende benooidgheden in de militaire ziekeninrichtingen 10 931
			Aanschaffing van leermiddelen ten behoeve van de bij enkele groote hospitalen te houden leer- gangen in de verplegingsleer 60
27 461	1 580		Uitgaven voor het onderwijs bij de korpsscholen van de militaire hospitalen 480
			Te zamen f 25 747
16 555			(34) Bezoldigingen:
			1 kapitein, directeur f 5 400
			1 onderluitenant 2 400
			2 adjudant-onderofficier 3 450
		 f 11 250
			11 sergeanten, 4015 dagen van f 1.50
			daags f 6 022.50
			3 korporaaals, 1095 dagen van f 0.95
			daags 1 040.25
		 f 7 062.75
			waarvoor gesteld 7 063
			Regelmatige bezoldigingsverhoogen 1 860
			Soldijverhooging wegens langdurigen dienst aan Europeesche onderofficieren en verhoogde soldij aan militairen met vernieuwd dienstverband beneden dan rang van onderofficier 300
			Dag- of werkgelden 10 600
			Te zamen f 31 043
			(35) Bezoldiging van den openbare aanklager bij den krijgsraad te Magelang 7 200
			Idem van 4 provoostgeweldigen, op f 1 410 5 640
			Regelmatige bezoldigingsverhoogen 360
			Soldijen van 9 stokkenknechts, 3285 dagen van f 0.95 = f 3 120.75 waarvoor gesteld 3 121
			Verhoogde soldij aan stokkenknechts met vernieuwd dienstverband 300
			Schrijffloonen en toelagen 7 920
			Loonen aan boodschappers 600
			Tolkengelden en belooningen voor inlandsche priesters en andere inlandsche personen belast met het afnemen van den eed aan getuigen 3 700
			Te zamen f 28 841
			(36) Voor de voeding der gevangenen:
			180 Europeanen en Amboineezen, 65700
			dagen van f 0.10 f 6 570.—
			94 Inlanders, 34310 dagen van f 0.08 2 744.80
			Tabak en sirihgelden 7 000.—
		 f 16 314.80
			waarvoor gesteld f 16 315
			Schoonhouden van de provoosten 240
			Te zamen f 16 555

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
951	b.	Krijgsraden en gevangenen in voorloopige opsluiting (37) f 7 760 Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor bijzondere inrichtingen.	/ 24 51
	a	Militaire school te Meester-Cornelis (38) f 39 935	

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.																																																																				
	Meer.	Minder.																																																																					
7 760			(37) Voeding-, tabak- en siriegelden aan militairen in de provoosthuizen f 6 500																																																																				
59 655	f 500		Voor aanschaffing van kleine reisbenodigdheden ten behoeve van veroordeelde militairen, die naar Nederland worden opgezonden om hunne straf aldaar te ondergaan en van gewezen militairen, die, na met een briefje van ontslag uit het leger te zijn verwijderd, of na geëindigden straftijd naar Nederland worden teruggezonden 60																																																																				
			Schoonhouden van de provoosthuizen 1 200																																																																				
			Te zamen f 7 760																																																																				
			(38) Bezoldigingen en soldijen.																																																																				
			<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">RANGEN.</th> <th style="text-align: center;">Aantal.</th> <th style="text-align: center;">Bezoldigingen en soldijen.</th> <th style="text-align: center;">Te zamen.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Kapitein, directeur.....</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: right;">f 5 700 —</td> <td style="text-align: right;">f 5 700 —</td> </tr> <tr> <td>Tweede of eerste luitenant.....</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: right;">5 000 —</td> <td style="text-align: right;">6 000 —</td> </tr> <tr> <td>Adjutant onderofficier.....</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: right;">1 095 —</td> <td style="text-align: right;">1 095 —</td> </tr> <tr> <td>Sergeant en fourier.....</td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: right;">547 50</td> <td style="text-align: right;">1 642 50</td> </tr> <tr> <td>Sergeant-leerling.....</td> <td style="text-align: center;">20</td> <td style="text-align: right;">547 50</td> <td style="text-align: right;">10 950 —</td> </tr> <tr> <td>Europeesch soldaat.....</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: right;">182 50</td> <td style="text-align: right;">565 —</td> </tr> <tr> <td>Inlandsch hoornblazer.....</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: right;">124 10</td> <td style="text-align: right;">124 10</td> </tr> <tr> <td>• soldaat.....</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: right;">91 25</td> <td style="text-align: right;">182 50</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;">f 26 059 10</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: center;">waarvoor gesteld.....</td> <td style="text-align: right;">f 26 059 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....</td> <td style="text-align: right;">4 800 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Soldijverhoogen wegens langdurigen dienst aan Europeesche onderofficieren, en verhoogde soldij aan mindere militairen met vernieuwd dienstverband beneden den rang van onderofficier, zoodat soldijverhoogen aan in de aanbevelingsregisters voor den rang van onderluitenant opgenomen militairen.....</td> <td style="text-align: right;">1 100 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Bezoldiging van inlandsch personeel.....</td> <td style="text-align: right;">1 476 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Voor het geven van taalonderwijs aan de leerlingen door burgerleeraren.....</td> <td style="text-align: right;">6 200 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Belooning aan den onderwijzer in het schermen en de gymnastiek.....</td> <td style="text-align: right;">500 —</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;">Te zamen.</td> <td style="text-align: right;">f 39 955 —</td> </tr> </tbody> </table>	RANGEN.	Aantal.	Bezoldigingen en soldijen.	Te zamen.	Kapitein, directeur.....	1	f 5 700 —	f 5 700 —	Tweede of eerste luitenant.....	2	5 000 —	6 000 —	Adjutant onderofficier.....	1	1 095 —	1 095 —	Sergeant en fourier.....	3	547 50	1 642 50	Sergeant-leerling.....	20	547 50	10 950 —	Europeesch soldaat.....	2	182 50	565 —	Inlandsch hoornblazer.....	1	124 10	124 10	• soldaat.....	2	91 25	182 50				f 26 059 10			waarvoor gesteld.....	f 26 059 —			Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....	4 800 —			Soldijverhoogen wegens langdurigen dienst aan Europeesche onderofficieren, en verhoogde soldij aan mindere militairen met vernieuwd dienstverband beneden den rang van onderofficier, zoodat soldijverhoogen aan in de aanbevelingsregisters voor den rang van onderluitenant opgenomen militairen.....	1 100 —			Bezoldiging van inlandsch personeel.....	1 476 —			Voor het geven van taalonderwijs aan de leerlingen door burgerleeraren.....	6 200 —			Belooning aan den onderwijzer in het schermen en de gymnastiek.....	500 —			Te zamen.	f 39 955 —
RANGEN.	Aantal.	Bezoldigingen en soldijen.	Te zamen.																																																																				
Kapitein, directeur.....	1	f 5 700 —	f 5 700 —																																																																				
Tweede of eerste luitenant.....	2	5 000 —	6 000 —																																																																				
Adjutant onderofficier.....	1	1 095 —	1 095 —																																																																				
Sergeant en fourier.....	3	547 50	1 642 50																																																																				
Sergeant-leerling.....	20	547 50	10 950 —																																																																				
Europeesch soldaat.....	2	182 50	565 —																																																																				
Inlandsch hoornblazer.....	1	124 10	124 10																																																																				
• soldaat.....	2	91 25	182 50																																																																				
			f 26 059 10																																																																				
		waarvoor gesteld.....	f 26 059 —																																																																				
		Regelmatige bezoldigingsverhoogen.....	4 800 —																																																																				
		Soldijverhoogen wegens langdurigen dienst aan Europeesche onderofficieren, en verhoogde soldij aan mindere militairen met vernieuwd dienstverband beneden den rang van onderofficier, zoodat soldijverhoogen aan in de aanbevelingsregisters voor den rang van onderluitenant opgenomen militairen.....	1 100 —																																																																				
		Bezoldiging van inlandsch personeel.....	1 476 —																																																																				
		Voor het geven van taalonderwijs aan de leerlingen door burgerleeraren.....	6 200 —																																																																				
		Belooning aan den onderwijzer in het schermen en de gymnastiek.....	500 —																																																																				
		Te zamen.	f 39 955 —																																																																				

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1921.
951	b.	Stafmuziek	(59) f 29 260	
	c.	Toelagen aan jongelingen zowel van Europeesche als niet Europeesche afkomst in werkplaatsen of inrichtingen van het leger in opleiding tot ambachts- of handwerkslieden en aan met die opleiding belaste personen	6 000	
	d.	Toelagen, soldijen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor de hoefsmidschool	(40) 2 741	
952		Verdere uitgaven voor bijzondere inrichtingen.		f 77 950
	a.	Militaire school te Meester-Cornelis	(41) 2 850	
	b.	Stafmuziek	(42) 1 520	

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		T O E L I C H T I N G E N.				
	Meer.	Minder.					
29 260			(39) Bezoldiging en soldijen.				
			R A N G E N.	Aan- tal.	Bezoldi- ging of sol- dijen.	Te zamen	
6 000			Adjutant onderofficier, kapelmeester.	1	f 4 200 —	f 4 200 —	
2 741			Adjutant onderofficier of Sergeant majoor, hulp kapelmeester.	1	1 755 75	1 755 75	
			15 Stafmuzikanten als:				
2 200	f	550	der 1e klasse (sergeant majoor) voor de politie.	1	1 460 —	1 460 —	
1 520			der 1e klasse (sergeant).....	6	1 186 25	7 117 50	
			„ 2e „ „	4	912 50	3 650 —	
			„ 3e „ „	4	658 75	2 555 —	
			Leerling- stafmuzikant 1e klasse (kor- poraal).....	8	385 25	3 066 —	
			Leerling- stafmuzikant 2e klasse (kor- poraal)	6	346 75	2 080 50	
			Soldaat (Europeesch pupil).....	10	182 50	1 825 —	
			Tromdrager (inlander).....			72 —	
						f 27 759 75	
					waarvoor gesteld	27 760 —	
			Soldijverhooging wegens langdurigen dienst van Euro- peesche onderofficieren en verhoogde soldij aan mindere militairen met vernieuwd dienstverband beneden den rang van onderofficier.....				1 500 —
					Te zamen.....	f 29 260 —	
			(40) Toelagen voor het hoofd der hoefsmidschool .. f				480
			Soldijen:				
			Europeanen:				
			1 opperwachtmeester (sergeant-ma- joor) of adjudant-onderofficier, hoef- smid-onderwijzer, 365 dagen tegen				
					f 2.25	f 821.25	
			Toelage aan den hoefsmidonderwijzer				720.—
			Daggelden aan leerling-hoefsmiden ..				720.—
						f 2 261.25	
					waarvoor gesteld	2 261	
					Te zamen	f 2 741	
			(41) Boekwerken en hulpmiddelen voor het onderwijs f				2 250
			Kosten voor tewerkstelling van veroordeelden ..				300
					Te zamen	f 2 550	
			(42) Schoonhouden van het gebouw voor de staf- muzikanten				f 120
			Onderhoud van muziek en instrumenten, bene- vens kosten voor de opleiding van pupillen				1 400
					Te zamen	f 1 520	

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
932	c.	Hoefsmidschool	(43) f 65
	d.	Dienstplicht personeel	(44) 21 600
953		Bijdragen aan vereenigingen, die zich ten doel stellen het zedelijk welzijn der militairen te bevorderen	f 25 73
954		Aanbrenggelden en handgelden bij dienstneming en dienstverlenging voor alle wapens en diensten van het leger	22 00
955		Soldij verbonden aan de Militaire Willemsorde en aan het eereteken voor Moed en Trouw, alsmede belooningen bij de gouden, zilveren en bronzen medailles voor trouwen dienst	1 000 00
956		Levensmiddelen en brandstoffen ten behoeve van alle personen voor wie van landswege ten laste van de oorlogsbegroting in de voeding enz. wordt voorzien, voeding voor de troepenpaarden en andere dieren bij het leger ingebruik, uitgaven voor het aanhouden van officiersdienstrijpaarden en de verpleging van zieke dieren, kosten voortvloeiende uit duurdere levenswijze, uitgaven voor de verlichting voor zoover deze niet plaats vindt door middel van gas, electriciteit of gasoline onderdruk en kosten met de voornoemde voorzieningen verband houdende	17 00
957		Voorzieningen van materieelen aard in het algemeen en kosten hiermede verband houdende voor zoover deze niet vallen onder andere begrotingsposten	12 947 42
938		Uitgaven voor de aanschaffing en uitzending door het departement van oorlog van goederen, drukwerken en dergelijke voor den algemeenen dienst, alsmede voor telegrammen langs internationale lijnen overgebracht en briefwisseling met het buitenland	(45) 8 971 35
959		Vervoer te water en te land van personen, goederen, paarden en vee.	
	a.	Vervoer in Nederlandsch-Indië in het algemeen, verblijfkosten, uitgaven voor voeding gedurende de reizen, kosten voor de aanschaffing en het onderhoud van vervoermiddelen benevens uitgaven met de onderwerpelijke voorzieningen verband houdende	(46) f 5 455 500
	b.	Voeding en overtochtskosten van aanvullingstroepen en geleiders met hunne gezinnen, voeding en overtochtskosten van naar Nederland vertrekkende officieren en tot het departement van oorlog behorende burgerlijke landsdienaren met hunne gezinnen en van mindere militairen, scheerloon aan boord, alsmede vergoedingen wegens verplicht verblijf in eene noodhaven en in quarantaine	150 000
			5 605 800

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		T O E L I C H T I N G E N.	
	Meer.	Minder.		
65			(43) Aankopen en onderhoud van boekwerken f	40
21 600			Voor de aanschaffing van medailles voor te hou- den wedstrijden bij de hoefsmidschool	25
			Te zamen f	65
22 000			(44) Bezoldiging van:	
			2 dienstplicht-commissarissen f	9 600
			2 burgerlijke ambtenaren	7 200
			Regelmatige bezoldigingsverhoogen	4 800
1 000 000			Te zamen f	21 600
			Het in de begroeting van 1920 op dezen post uit- getrokken bedrag van f	3 785
			is verhoogd met de in de algemeene post (on- derafdeeling 424) der begroeting begrepen som voor:	
46 000	f	29 000	„Uitbreiding der vastgestelde legersterkte met „het personeel benoodigd voor de bij het de- „partement van Oorlog op te richten „Afdee- „ling dienstplicht en reservepersoneel”	21 600
			Te zamen f	25 385
			(45) Aanschaffing van magazijnsgoederen en andere voor 's landsdienst bestemde benoodigdheden . . f	6 585 450
			Herstellingen aan goederen	500 000
			Magazijnkosten	10 000
			Boek- en andere drukwerken	150 000
12 916 420	f	51 000	Benoodigdheden voor de verpakking van te ver- zenden goederen	200 000
			Vergoeding voor niet verstrekt wordende kleding	200 000
			Tegemoetkoming voor herstellingen aan schoeisel	300 000
			Vergoeding voor kantoorbehoefden	100 000
9 541 900		370 550	Kosten van telefoonaansluitingen	250 000
			Gratificatiën voor eerste uitrusting	50 000
			Indemniteit voor kleding aan adjudant-onder- officieren	25 000
			Tegemoetkoming voor aanschaffing van meubelen	200 000
			Reinigen en verstellen van hospitaalkleding en fournituren	300 000
10 000			Aanmaak van kleding- en uitrustingsstukken	50 000
			Andere kosten van verschillenden aard	50 900
			Te zamen f	8 971 350
			Onder de opgegeven kosten voor aanmaak en herstellingen van goederen is begrepen eene som van f 600 000 voor kosten van tewerkstelling van veroordeelden.	
5 333 500	120 000		(46) Het in de begroeting van 1920 op dezen post uit- getrokken bedrag van f	3 289 500
			is verhoogd met de in de algemeene post (on- derafdeeling 377) der begroeting begrepen som voor:	
			„Nieuwe indeeling van het personeel en het mate- rieel van het wapen der artillerie”	44 000
150 000			Te zamen f	3 333 500

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
940		Bezoldigingen en paarden voedergelden van officieren op non-activiteit, non-activiteitsbezoldigingen en wachtgeld van tot het departement van oorlog behorende burgerlijke landsdienaren en onderstandenen.	
	a.	Bezoldigingen en paarden voedergelden van officieren op non-activiteit, non-activiteitsbezoldigingen en wachtgeld van tot het departement van oorlog behorende burgerlijke landsdienaren en onderstandenen ..	f 9 000
	b.	Onderstandenen voor ééns aan met lichaamsgebreken uit den dienst ontslagen wordende militairen	6 000
			15 000
941		Voorschotten op bezoldiging of andere inkomsten, verlofsbezoldigingen, uitgaven voor kleeding van adjudant-onderofficieren en scheepssoldij voor de reis van en naar Nederland, zoomede toelagen voor het geleiden van militaire veroordeelden.	
	a.	Hetgeen op voorschotten aan militairen en tot het departement van oorlog behorende burgerlijke landsdienaren niet binnen dit dienstjaar wordt terugbetaald	f 525 000
	b.	Verlofsbezoldiging aan officieren, onderluitenanten en tot het departement van oorlog behorende burgerlijke landsdienaren, uitgaven voor kleeding van adjudant-onderofficieren en inkomsten van militairen beneden den rang van onderluitenant gedurende de reis van Nederland naar Indië en omgekeerd	12 000
			557 000
942		Belooningen bij het verlaten van den dienst aan gegageerde militairen beneden den rang van officier en belooningen aan in Nederland aangenomen militaire schrijvers bij het eindigen van hun aldaar aangegaan dienstverband of vroeger	20 000
945		Voor het houden van troepenoeefeningen en oefeningen met het geschut zoomede practische oefeningen bij het wapen der Genie	77 380
944		Toelagen en leermiddelen voor den leergang in de Javaansche taal	7 700
943		Toelagen en leermiddelen voor den leergang in de Soendaneesche taal	6 800
946		Kosten van het toelatingsonderzoek voor de Koninklijke Militaire Academie en de Cadettenschool; overtochtsgelden voor de jongelieden, die tot deze inrichtingen worden toegelaten, alsmede belooningen aan leeraren van het middelbaar onderwijs, voor het beoordeelen van het door de candidaten voor de Hoogere Krijgsschool geleverd schriftelijk werk in de Fransche, Duitse, Engelsche en Maleische talen	5 000

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
9 000			
6 000			
525 000			
12 000			
75 000		f 55 000	
77 585			
7 700			
6 800			
3 000			

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	Geraamd voor 1921.
BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		
947	Uitgaven voor expeditiën, troepen te velde, excursiën, patrouilles, machtsvertoon en tijdelijke garnizoenen, die hare omschrijving niet vinden in andere posten der begrooting	(47) f 1 198 00
948	Voor tijdelijke uitbreiding van de vastgestelde legersterkte en niet tot het leger behorende inlandsche korpsen	2 000 00
949	Uitgaven voor het vrijwillig automobielkorps op Java en Madoera	7 40
950	Uitgaven voor het vrijwillig motorberichtrijderskorps op Java en Madoera	1 80
951	Schadeloosstelling aan gepensioneerde officieren, bestemd om in oorlogstijd als etappecommandanten op te treden, gedurende den tijd dat zij voor die taak geoefend worden	20
952	Bijdrage in de kosten van de Indische afdeeling van „Het Nederlandsch Roode Kruis”	5 000
955	Uitgaven voor graslanden in eigen beheer	44 660
954	Renteloos voorschot aan de Naamlooze Vennootschap „Veeteeltonderneming Djampit” voor het fokken van legerpaarden	55 000
955	Kosten verbonden aan de invoering van den dienstplicht voor de Europeesche Nederlandsche onderdanen	350 000
956	Tegemoetkoming aan den algemeenen Javaschen Postduivenbond	1 000
957	Verrekening van diensttelegrammen	29 500
958	Vergoeding aan het Departement der Marine van de kosten voor het gebruik van vaartuigen, behorende tot onder het beheer van dat departement staande diensten	157 400
959	Uitgaven voor de oprichting van een vliegekamp nabij Bandoeng	Memorie
960	Herziening van de opleiding tot officier bij de korpsen en het legioen van Mangkoe Negoro	3 000

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
1 198 000			(47) Het in de begrooting van 1920 op dezen post uitgetrokken bedrag van f 520 000 is verhoogd met de in de onderafdeelingen 403 en 404 dier begrooting begrepen sommen voor:
2 000 000			„Buitengewone persoonlijke uitgaven ten behoeve „van de in Atjeh gelegerde troepen” en 18 000
98 400		(47a) f 98 400	„Buitengewone materiele uitgaven ten behoeve „van de in Atjeh gelegerde troepen” 660 000
15 400		6 000	Te zamen f 1 198 000
1 800			In de raming is begrepen eene som van f 997 200, voor kosten van tewerkstelling van veroordeelden.
20			(47a) Bezoldigingen, soldijen en andere kosten van het personeel behorende tot de legerreserve in Nederlandsch-Indië vervalt.
5 000			(47b) Uitgaven ten behoeve van het personeel op de kantoren der militaire Weduwen- en Weezenfondsen vervalt.
44 600			
53 000			
550 000			
1 000			
14 790		(47b) 14 790	
22 500	f 7 000		
79 800	37 600		
Memorie.			
5 000			

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
961		Voorzieningen ten behoeve van het personeel der landmacht, dat tengevolge van een vliegongeluk ongeschikt is geworden voor den militairen dienst en voor de nagelaten betrekkingen van verongelukte vliegeniers	Memorie.
961A		Uitbreiding van de vastgestelde legersterkte met personeel voor den militairen inlichtingsdienst tegen inkrimping met het personeel van het kantoor inlichtingen	f 6 600
961B		Oprichting van een kantoor voor lichamelijke en geestelijke ontwikkeling en ontspanning.	18 000
961C		Oprichting van eene gymnastiek- en sportschool..	25 000
961D		Herziening van de verhoudingen tusschen de sterkten in de verschillende rangen van het officierspersoneel bij de militaire administratie	17 600
961E		Algemeene herziening der inkomsten van alle militaire landsdienaren en van enkele categorieën van onder het departement van Oorlog behorende burgerlijke landsdienaren	8 699 901
961F		Openstelling van den rang van adjudant-onderofficier voor de stafhoornblazers en staffrompetters, zoomede voor den stafschrjvers bij den Trein	5 600
961G		Herziening van de loonen der keuken- en stalkoelies	61 000
961H		Omvorming van de afdeeling dienstplicht en reservepersoneelen en instelling van onderinspectiën voor den landstorm in West- en Oost-Java	85 000
962		Onvoorziene uitgaven	50 000
			f 64 684 701

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
Memorie. f 20 000		(48) f 20 000	(48) „Uitgaven in verband met het schrikkeljaar” vervalt.
6 600			(49) Het eindcijfer dezer afdeeling bij de wet van 1920 (Staatsblad No.) vastgesteld op f 55 787 807 zal bij aanneming van het wetsontwerp (ge- drukte stukken, zitting 1920—1921) 11 394 611 <hr/> f 67 182 418
56 000		18 000	
25 000			
17 600			
8 699 901			
	3 600		
	61 000		
	83 000		
50 000			
(49) 67 182 418	f 682 818	f 3 180 535	
	Minder	f 2 497 717	

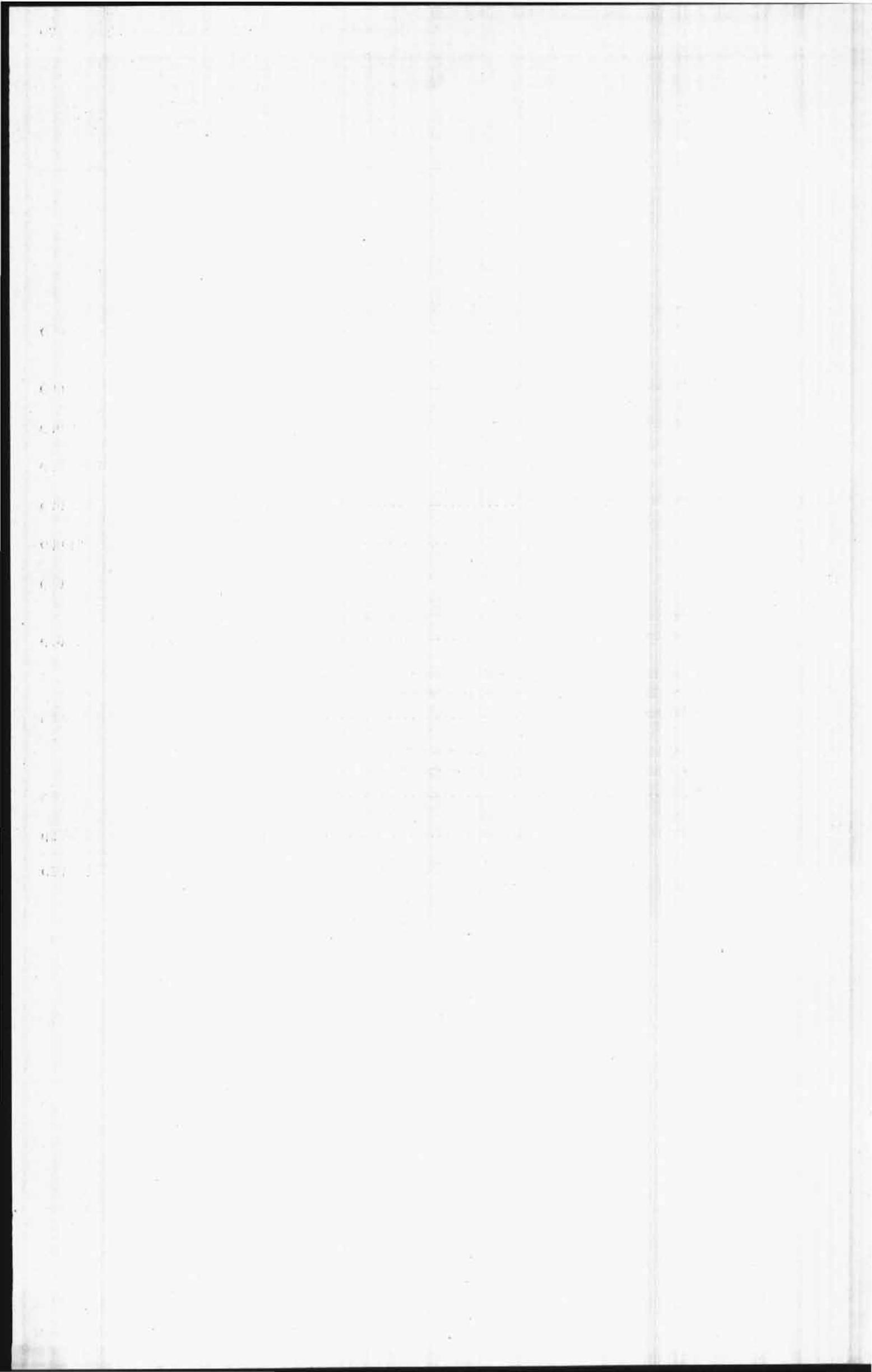
AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Stuk 4 — Middelen in Nederland.

901	Ontvangsten in betrekking tot het departement van oorlog in Nederlandsch-Indië:		
	<i>a.</i> terugbetaling van reis- en kostgelden	f	500
	<i>b.</i> terugbetaling van studiekosten		25 000
	<i>c.</i> bijdragen voor de koloniën Suriname en Curaçao in de kosten van de Koloniale Reserve		13 570
	<i>d.</i> aandeel van het Departement van Buitenlandsche Zaken in de kosten der bezoldiging van den militairen attaché bij de gezantschappen te Tokio en te Peking		4 500
	<i>e.</i> verschillende		150 000
		f	195 570

		Java en Madoera.	Buiten- gewesten	Totaal.
AFDEELING IX.				
Departement van Oorlog.				
Stuk 5 — Middelen in Indië.				
901	Boeten en andere ontvangsten, voortspuitende uit de overeenkomsten van aanneming en uit leveringen	f 9 000		f 9 000
902	Terugbetaling van verplegings- en begrafenis-kosten in de hospitalen	510 000		510 000
905	Artillerie-constructiewinkel	19 000		19 000
904	Baten van den Topografischen dienst	1 123 000		1 123 000
905	Verkoop van bruikbare goederen	668 000		668 000
906	Verkoop van bier aan de militaire cantines	121 000		121 000
907	Verkoop van onbruikbaar geworden en overtollige goederen ..	54 000		54 000
908	Verstrekking van water tegen betaling uit waterleidingen van den Lande	9 000	f 18 000	27 000
909	Terugbetaling van voorschotten vóór dit dienstjaar aan militairen en tot het departement van oorlog behoorende burgerlijke landsdienaren verstrekt	525 000		525 000
910	Terugbetaling van het voor den bouw van eene militaire sociëteit voor onderofficieren te Tjimahi verleend renteloos voorschot	5 000		5 000
911	Andere ontvangsten	619 000		619 000
	Opgeteld	f 5 464 000	f 18 000	f 5 482 000

VOLKSRAAD.

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — STUK 6.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR
1921.

DEPARTEMENT VAN OORLOG.

STAAT

VAN DE IN 1921 UIT TE VOEREN WERKEN, UITMAKENDE HET
ZOOGENAAMDE WERKPLAN DER GENIE.

OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Gezamenlijke kosten.	Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1920.	Gezamenlijk bedrag van elke groep voor 1920.
A. Officierswoningen.				
1. Bouw van officierswoningen te Bandoeng.	f 1 300 000 [140 000]	f 1 080 000 [90 000]	f 150 000 [30 000]	
2. Bouw van officierswoningen te Tjimahi.	225 000 [60 000]	50 000 [12 000]	59 000 [15 000]	
3. Bouw van officierswoningen te Magelang.	192 000 [60 000]		50 000 [7 000]	
4. Bouw van officierswoningen te Buitenzorg.	350 000 [50 000]	290 000 [20 000]	60 000 [10 000]	
5. Bouw van officierswoningen te Makasser.	82 000 [50 000]		42 000 [16 000]	
6. Bouw van officierswoningen te Djokjakarta.	50 000 [5 000]		50 000 [5 000]	
7. Bouw van officierswoningen te Malang.	175 000 [10 000]			
8. Bouw van officierswoningen te Bandjermasin.	50 000 [8 000]			
				f 391 000 [81 000]
B. Huisvesting voor onderofficieren en minderen.				
1. Bouw van woningen voor gehuwde Europeesche onderofficieren en minderen.	5 080 000 [1 080 000]	1 500 000 [650 000]	250 000 [50 000]	
2. Bouw van woningen voor gehuwde niet Europeesche onderofficieren.	1 000 000 [100 000]	850 000 [80 000]	150 000 [20 000]	
3. Inrichting van de kazernes in verband met de afgescheiden legering van gehuwde mindere militairen van niet Europeeschen landaard.	1 500 000 [200 000]	585 000 [40 000]	150 000 [20 000]	

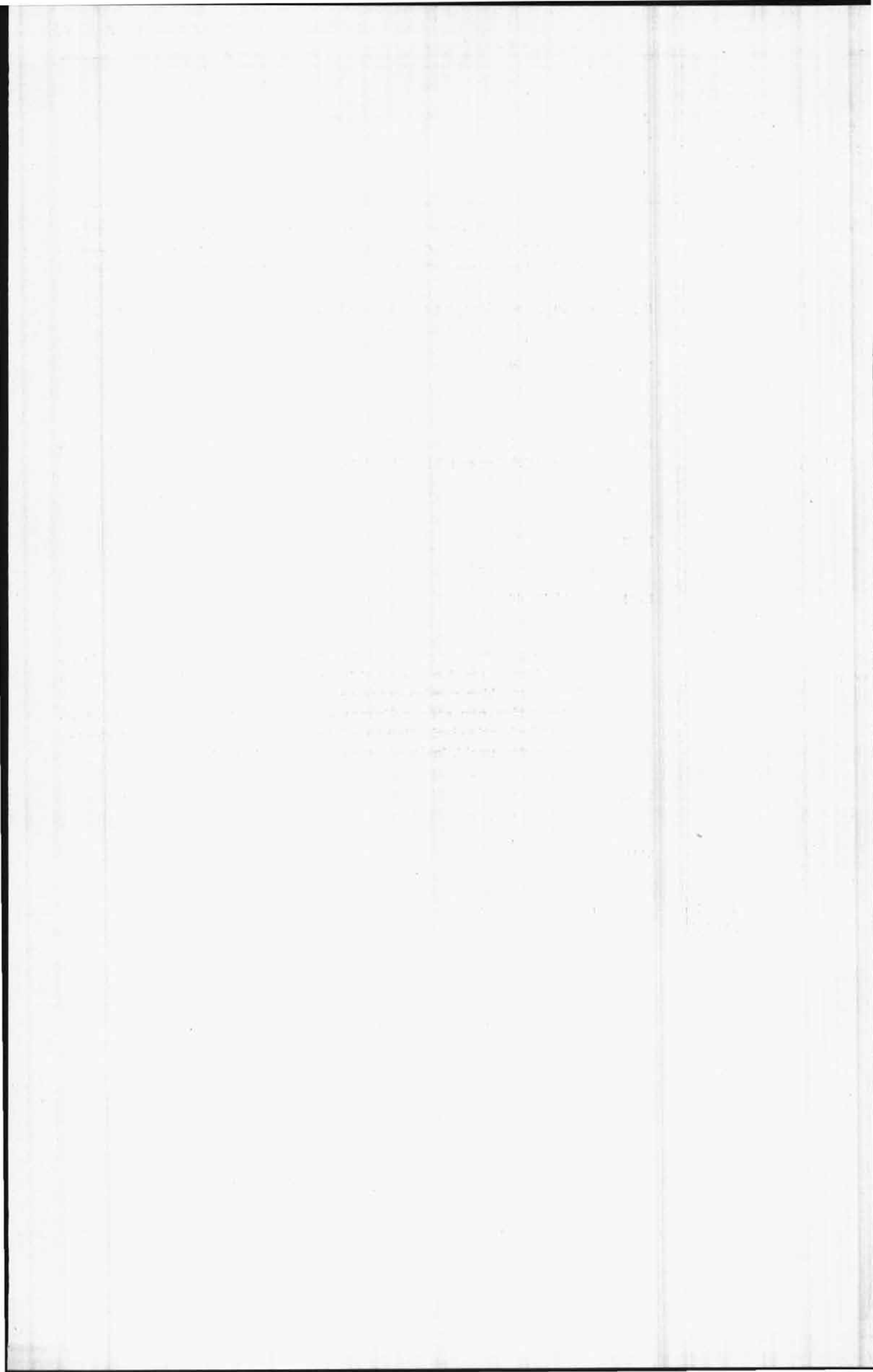
Geraamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag voor elke groep voor 1921.	Jaar van aanvang.	TOELICHTINGEN.
/ 50 000 [10 000]		1917.	<p>De tusschen haakjes geplaatste getallen geven aan de bedragen aan goederen, welke uit 's Lands voorraad zullen zijn te verstrekken.</p> <p>Is eene voortzetting van het gelijknamig werk op de begrooting 1920. De woningtoestanden ter plaatse laten toe in langzamer tempo bij te bouwen.</p>
		1918.	<p>Daar het gebleken is, dat de woningnood te Tjimahi in vergelijking met andere plaatsen minder urgent is te noemen, wordt voor alsnog de verdere bijbouw van officierswoningen ter plaatse niet noodzakelijk geacht.</p>
60 000 [10 000]		1918.	Voltooid.
		1920.	<p>Is eene voortzetting van het gelijknamig werk, voorkomende op de begrooting 1920.</p> <p>De aankoop van de gronden van de gemeente heeft in 1919 niet kunnen plaats hebben, zoodat deze tot 1920 moest worden uitgesteld.</p>
85 000 [10 000]		1918.	Voltooid.
		1920.	Voltooid.
50 000 [8 000]	/ 225 000 [38 000]	1921.	<p>Met het oog op de woontoestanden en het tekort aan officierswoningen is bijbouw van woningen te Malang noodzakelijk.</p> <p>Voorloopig zullen van het opgegeven bedrag één woning 3e klasse, twee woningen 4e klasse en zes woningen 5e klasse worden gebouwd; te verdeelen over 2 jaren.</p> <p>Met de kosten van terrein aankoop ad f 25 000 is rekening gehouden in den post sub I C.</p>
100 000 [20 000]		—	<p>Te Bandjermasin zijn geen behoorlijke particuliere woningen door de officieren in te huren, zoodat het aantal woningen dient te worden uitgebreid.</p> <p>Van het opgegeven bedrag zullen één woning 4e klasse en twee woningen 5e klasse op militair terrein worden bijgebouwd.</p>
150 000 [20 000]		1920.	Is eene voortzetting van het gelijknamig werk op de begrooting 1920. Gedurende de laatste drie jaren zijn voor den aanbouw van dit logies de fondsen verhoogd geweest en kan nu wederom de vroegere jaarlijksche post worden uitgetrokken.
200 000 [20 000]		1915.	Is eene voortzetting van het gelijknamig werk op de begrooting 1920. Ten einde de tot standkoming van deze verbeterde huisvesting te bespoedigen, wordt f 50 000 meer aangevraagd.

OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Gezamenlijke kosten.	Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1920.	Gezamenlijk bedrag van elke groep voor 1940.
4. Maatregelen in verband met de afschaffing der gemengde compagniën.	f 270 000 [30 000]		f 270 000 [30 000]	
5. Verbetering en moderniseering van de troepen bijgebouwen.	600 000 [100 000]	f 400 000		f 820 000 [100 000]
C. Verschillende werken.				
1. Nieuwe indeeling van de militaire vestiging te Pontianak.	90 000 [52 000]		35 000	
2. Omlegging van de Tjiliwong en wijziging van de faecaliën afvoer van een deel der troepenkampementen te Meester-Cornelis.	320 000 [12 000]	92 000		
3. Bouw van een stoomwasscherij te Tjimahi.	125 000 [196 000]			
4. Verbetering van schiet- en exercitieterreinen te Tjimahi.	75 000 [10 000]		30 000	
5. Verbetering van de troepen bijgebouwen in de Infanterie kampementen te Tjimahi.	50 000 [20 000]		23 000 [16 000]	
6. Bouw van een inrichting tot vervaardiging van ziekenverplegingsmaterialen en bijbehorende werkzaamheden te Bandoeng.	268 000 [24 000]	128 000 [12 000]	70 000 (waarvan f 32 000 niet wordt verwerkt)	
7. Bouw van nieuwe ontspanningslokalen en verbetering van bestaande dagverblijven en ontspanningslokalen.	1 000 000 [75 000]		281 000	
8. Aanleg van een bronwaterleiding te Magelang.	55 000 [20 000]		35 000 [20 000]	

Geraamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag voor elke groep voor 1921.	Jaar van aanvang.	TOELICHTINGEN.
f 150 000 [250 000] Voor herinnering. 42 000	f 600 000 [85 000]	1920.	Bij het opbrengen van dezen post op de begrooting 1920 was er op gerekend, dat bij de voorgestelde reorganisatie van de Infanterien de sterkte der compagniën zou worden opgevoerd.
		1920.	Bij de tot standgekomen afschaffing van de gemengde compagniën is echter de sterkte der compagniën niet noemenswaardig gewijzigd, zoodat uit dien hoofde geen bijzondere maatregelen noodzakelijk zijn. Aangezien de verbetering en moderniseering van de bijgebouwen belangrijk kan bijdragen tot de veraangenaming van het leven van den soldaat in de kampementen, is in 1920 met deze verbetering reeds uit de beschikbare fondsen een aanvang gemaakt. De totaal kosten zijn zeer globaal geraamd.
		1918.	Is eene voortzetting tevens voltooiing van het gelijknamig werk op de begrooting 1920. In verband met de nadere aan de logiesgebouwen gestelde eischen zal aan dit werk een hooger bedrag moeten worden ten koste gelegd. Aangezien het juist bedrag van deze verhooging nog niet is kunnen worden vastgesteld, wordt de post voor 1921 voorloopig voor herinnering gebracht.
		1917.	Is eene voortzetting tevens voltooiing van het gelijknamig werk voorkomende op de begrooting 1919. Door bijzondere omstandigheden was verhooging van de kosten noodzakelijk. Deze verhooging kon eerst op het eind van het jaar 1919 juist worden vastgesteld.
		1918.	In verband met de te ontvangen machines is eene gewijzigde uitvoering van het werk en als gevolg daarvan eene verhooging der bouwkosten met f 29 000 + f 62 000 noodig gebleken, doch worden deze bedragen voor 1921 niet aangevraagd, aangezien is opgerekend dit werk in 1920 te kunnen voltooien middels overschrijvingen van andere werken (zie gewijzigd werkplan 1920 bij werk II C 5).
		1919.	Voltooid.
		1919.	Voltooid.
		1918.	In verband met het personeel gebrek en de uitvoering van vele andere werken ter plaatse, zal het 2 ^e gedeelte voor dit werk, de bouw van het laboratorium tevens tabletten fabriek, worden uitgesteld.
		1919.	Voltooid.
		1920.	Indien de bestelde buizen worden aangevoerd, zal het werk in 1920 zijn te voltooien.

OMSCHRIJVING DER WERKEN.	Gezamenlijke kosten.	Na 1920 nog te verwerken.	Geraamd voor 1920.	Gezamenlijk bedrag van elke groep voor 1920.
8a. Aanleg van een bronwatervoorziening ten behoeve van de gemeente Mageling.	f 820 000			
9. Zware herstellingen aan militaire kampementswegen op Java.	125 000 [3 000]	f 25 000	f 100 000 [3 000]	
10. Uitbreiding van de werkplaatsen en van de magazijnsruimte voor het Korps Genietroepen te Tjimahi.	65 000 [10 000]		65 000 [10 000]	
11. Bouw van een veterinaire inrichting te Bandoeng.	112 000 [29 000]	112 000 [29 000]	112 000 [29 000] Wordt niet verwerkt.	
12. Aanleg van eene elektrische verlichting voor de militaire inrichtingen te Meester-Cornelis.	25 000		25 000	
13. Bouw van een kantoor voor de opleidingsbrigade te Djokjakarta.	54 000 [3 000]		54 000 [3 000]	
14. Aanleg en inrichting van sportterreinen in de verschillende garnizoenen.				
15. Aan vervolgwerven, voor zoover niet reeds bij andere posten berekend.			25 000 [3 000]	
16. Diverse onvoorziene kleine werken, opmetingen en waterpassingen.			100 000 [10 000]	
				f 955 000 [96 000]

Geroamd voor 1921.	Gezamenlijk bedrag voor elke groep voor 1921.	Jaar van aanvang.	TOELICHTINGEN.
voor herinnering.		—	Aangezien de uitgaven voor dit werk, begroot op <i>f</i> 223 000 + <i>f</i> 597 000 hoewel het door de Genie zal worden uitgevoerd, niet ten laste van de Oorlogsbegrooting zullen komen, wordt rubriek 7 oningevuld gelaten.
25 000		1920.	Is eene voltooiing van het gelijknamig werk op de begrooting 1920.
		1920.	Voltooid.
112 000 [29 000]		1921.	Om gelijke redenen als bij het werk sub C No. 6 wordt de bouw van deze inrichting een jaar uitgesteld.
		1920.	Voltooid.
		1920.	Voltooid.
voor herinnering.		—	<p>Voor een goede sportbeoefening zijn behoorlijke sportterreinen in de verschillende garnizoenen onmisbaar en zal tot geleidelijken aanleg van deze sportvelden worden overgegaan.</p> <p>Aangezien nog geen volkomen overeenstemming bestaat omtrent de meest doelmatige inrichting en ook nog gegevens omtrent de aanlegkosten worden verzameld, is deze post voor herinnering gebracht.</p>
25 000 [10 000]		1921.	
100 000 [10 000]		1921.	
	<i>f</i> 304 000 [49 000]		

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUK 7.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING IX.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Verbeteringen voor mindere militair.

§ 2. Bestemming van het Leger.

§ 3. Beschuldiging Sneevliet.

§ 4. Beoordeeling voor kolonel.

§ 5. Krijgsgeschiedkundige afdeeling.

Departement van Oorlog.

Door vele leden werd waardeering erover uitgesproken, dat ook op deze begrooting tal van voorzieningen en verbeteringen worden voorgesteld in het belang van den soldaat, die van dezen legercommandant bij herhaling zoo tal van blijken van medeleven en van warme belangstelling in zijn bestaan ondervindt.

De wensch werd geuit, dat de Regeering bij het Opperbestuur er op aandringe, de beslissing omtrent de bestemming van het leger of het zal zijn een defensie — of een politieleger — te bespoedigen. De huidige toestand van afwachting en onzekerheid mocht men naar het oordeel van de hier aan het woord zijnde leden zoo wel in het belang van den geest in het leger en als van 's lands financiën niet bestendigen.

Gevraagd werd wat de Regeering bekend is omtrent de juistheid van Sneevliets ernstige beschuldiging aan het adres van een officier, die in 1918 als agent-provocateur dan wel als samenzweerder tegen het gevestigde gezag zou zijn opgetreden. Zie het orgaan der N. I. O. V. van Maart 1920, blz. 134—135.

Is de Regeering eventueel bereid om indien zulks nog niet mocht zijn geschied, alsnog een nauwkeurig onderzoek ter zake te doen instellen en het resultaat van dat onderzoek aan den Volksraad mede te deelen.

Naar hetgeen bekend is geworden aangaande de wijze, waarop luit. kolonels der Infanterie het vorige jaar door de daartoe ingestelde vaste commissie beproefd zijn geworden ter beoordeeling van de geschiktheid voor kolonel, is de indruk verkregen, dat dit onderzoek heeft plaats gehad in den vorm van een schoolsch examen.

Een zoodanige wijze van beproeving van mannen van den leeftijd en de positie van luit. kolonels werd weinig bevorderlijk geacht voor den goeden geest onder de oudere officieren en voor hun prestige.

Gaarne werd vernomen of het de bedoeling is om den gekozen vorm van beoordeeling ook voor de toekomst voor de genoemde categorie van officieren te bestendigen.

Gaarne zou men vernemen, of het in de bedoeling ligt, om de resultaten van het krijgsgeschiedkundig onderzoek van de een 5 tal jaren geleden opgerichte krijgs-

geschiedkundige afdeeling van het hoofdbureau van den generalen staf te publiceeren en of die publicatiën spoedig tegemoet zouden kunnen worden gezien.

§ 6. Goedverkoopen.

Gelet op de omstandigheid dat het goedverkoopen, zoowel onder Europeanen als onder Inlanders, in de laatste jaren ernstige afmetingen heeft aangenomen, werd erop aangedrongen met kracht dit euvel tegen te gaan.

§ 7. Ongeregelheden onder Ambonneezen en Menadoneezen.

Omtrent de oorzaak der in den laatsten tijd voorgekomen ongeregelheden onder de Ambonneesche en Menadoneesche soldaten zou men gaarne worden ingelicht terwijl men de hoop uitsprak, daarbij tevens te vernemen welke maatregelen worden beraamd om aan de bezwaren der soldaten tegemoet te komen.

Door een der leden werd de tegenwoordig onder de Ambonneesche militairen heerschende, minder goede geest geweten aan het minder welwillend en ontactvol optreden van de meerderen. Op dien slechten geest waren volgens dat lid mede van invloed de besluiten van de militaire bezoldigingscommissie.

Van andere zijde werd naar aanleiding daarvan opgemerkt, dat de oorzaak voornamelijk gezocht moet worden in het drijven van revolutionairen buiten het leger; de meerderen weten in den regel zeer goed van wie de ongunstige invloed op de kameraden uitgaat, doch deze militairen, die op hun beurt weer onder den invloed staan van buiten het leger staande elementen, treden in het militaire leven doorgaans uiterst correct op.

De bewering, dat de minder goede geest een gevolg is van een onwelwillend en ontactvol optreden der meerderen werd in hare algemeenheid tegengesproken. Dienaangaande kon de verzekering worden gegeven, dat door de commandanten terdege gelet wordt op een behoorlijk optreden van de superieuren ten opzichte van hun minderen.

De aandacht werd gevestigd op de in het laatste anderhalf jaar voorgekomen, hoogst eigenaardige botsingen tusschen Ambonneezen en Menadoneezen eenerzijds en de politie anderzijds waaruit de gevolgtrekking werd gemaakt, dat de tegenwoordige mentaliteit bij vroeger vergeleken, een wijziging heeft ondergaan. Het vermoeden werd uitgesproken, dat de betrokken militaire autoriteiten niet geheel op de hoogte zijn van de oorzaken, welke geleid hebben tot die mentaliteitsverandering. Dit vermoeden werd door een ander lid niet gedeeld; de oorzaak moet voornamelijk gezocht worden in de actie van vereenigingen als Insulinde en S. I., die in de Ambonneezen en Menadoneezen in het leger de sterkste pijlers van het gezag zien.

§ 8. Ongeregelheden te Semarang.

Ten slotte zou men gaarne volledig ingelicht wenschen te worden over het verloop van de onder het Semarangse garnizoen plaats gehad hebbende relletjes en eenige bijzonderheden vernemen over de ongeregelheden voorgekomen in het kampement te Djatingaleh.

§ 9. Steun aan weduwen van Ambonneesche militairen.

Vervolgens werd in herinnering gebracht de in de voorjaarszitting van het vorige jaar door den legercommandant gedane toezegging dat het verzoek om aan de weduwen van Ambonneesche militairen bij den terugkeer naar hun land behalve vrije passage ook de marschvoeding te vergoeden en huisvesting te verleenen, in overweging zou worden genomen. (Handelingen, bladz. 262, tweede

kolom). Gevraagd werd of terzake reeds voorstellen werden gedaan.

§ 10. Positieverbetering voor sergeanten 2e klasse.

Ook omtrent den uitslag van tijdens die zelfde zitting toegezegde overweging van de mogelijkheid om voor de beste sergeanten tweede klasse, die door gemis aan kennis van de Nederlandsche taal geen sergeant eerste klasse kunnen worden, middelen te beramen om hen in een positie te brengen, welke hen finantieel niet veel bij de sergeanten eerste klasse zou doen achterstaan, (Handelingen bladz. 688, tweede kolom) wenschte men te worden ingelicht.

§ 11. Ambonneesche militairen te Ambon.

Opgemerkt werd, dat in Ambon uitsluitend Europeesche en Inlandsche militairen worden geleverd; gevraagd werd om de Amboneezen in de gelegenheid te stellen aldaar in garnizoen te komen.

§ 12. Vertaling der orders.

De wenschelijkheid werd geuit om de algemeene en garnizoensorders eveneens in de Maleische taal te doen verschijnen ter vermindering van reeds voorgekomen misverstanden. Van andere zijde werd hiertegen betoogd, dat tegen dezen maatregel verschillende bezwaren bestaan; men zou in de eerste plaats overal tolken moeten aanstellen voor de vertaling dier orders en in de tweede plaats zou men deze eveneens in de andere landstalen moeten overzetten. Vertaling in het Maleisch van de algemeene legerorders achtten echter ook deze leden niet geheel misplaatst.

§ 13. Overplaatsing van de Amboneezen in Koetaradja.

Het had de aandacht van een der leden getrokken, dat alle in Koetaradja in garnizoen liggende Ambonneesche militairen naar de buitenposten werden gezonden. Door deze militairen werd onder dagteekening van 10 Maart jl. door tusschenkomst van den militairen commandant te Koeta-Radja een verzoekschrift aan den legercommandant gezonden, waarin verzocht werd om ten minste één compagnie Amboneezen in Koetaradja achter te laten. Gaarne zou men vernemen welke beschikking op bedoeld verzoekschrift door den legercommandant werd genomen en tevens welke reden aanleiding heeft gegeven tot het nemen van dien algemeenen overplaatsingsmaatregel.

§ 14. Huisvesting mindere militair.

Verscheidene leden drongen aan op bespoediging van de voorgenomen verbetering der huisvesting voor de militairen.

Met instemming had men gezien, dat aan een groote grief van de Inlandsche militairen nl. het samenwonen van gehuwden en ongehuwden in eenzelfde zaal is tegemoet gekomen. Het zou, meenden de hier aan 't woord zijnde leden, aanbeveling verdienen als de tijdelijke afscheidingen in de zalen zoo spoedig mogelijk door die van duurzaam materiaal worden vervangen.

§ 15. Inrichting voor oud-militairen.

De oprichting in Indië van een inrichting voor oud-militairen zooals Bronbeek (Nederland) werd wenschelijk geacht.

§ 16. Verslag hospitaalcommissie.

Gevraagd werd of spoedig het verslag van de commissie voor onderzoek naar de hospitaal-toestanden kan worden verwacht.

§ 17. Burgerkrachten in het leger.

Hoe denkt — zoo vroegen enkele leden — het legerbestuur over de wenschelijkheid om die legerbetrekkingen, die niet speciaal door militairen bezet behoeven te worden, door burgerkrachten te doen vervullen. Ongetwijfeld zal toch zoodanige maatregel aan het effectief van het leger ten goede komen.

§ 18. Voeding in het leger.

Wat de voedingskwestie betreft werd de mogelijkheid geopperd om geschikt burgerpersoneel in de militaire keukens aan te stellen, waardoor men meende het voordeel te verkrijgen, dat minder geklaagd zal worden over de kwaliteit van het verstrekte voedsel. Het militaire personeel, dat bovendien aan veelvuldige vervanging onderhevig is, achtte men voor de bereiding van het voedsel minder geschikt. Hoewel in dit denkbeeld heel veel aantrekkelijks is gelegen moet, zoo merkte een der andere leden op, niet uit het oog worden verloren, dat men bij de uitvoering zal stuiten op het groote bezwaar, dat de troepen niet altijd in garnizoen blijven; waar moet men te velde het groote aantal koks, dat benoodigd is, betrekken? Hieraan werd door een ander lid het bezwaar toegevoegd, dat het aanstellen van burgerpersoneel het gevaar met zich mede brengt, dat dit personeel insubordinair zal kunnen optreden dan wel het werk op een ongelegen oogenblik neerleggen.

§ 19. Verslag voedingscommissie.

Naar eenige leden hadden vernomen bevat het verslag van de bij Gouvernementsbesluit van 30 Maart verslag van de bij Gouvernementsbesluit van 30 Maart 1916 ingestelde voedingscommissie tal van belangrijke gegevens t.a.z. van de voedselvoorziening van Java. Gevraagd werd welk gevolg aan de voorstellen van deze commissie zijn gegeven, en of het verslag ter inzage aan den Volksraad kan worden verstrekt.

§ 20. Extra-maand salaris aan onderofficieren en mindere militairen.

Medegedeeld werd, dat bij de uitkeering van de extra-maand salaris aan onderofficieren en mindere militairen alleen rekening is gehouden met hoegrootheid van de soldij en niet met de geldwaarde der hun toekomende voeding en andere voordeelen. Deze opvatting, welke bij de betrokkenen groote ontstemming gewekt heeft, werd onjuist geoordeeld en gevraagd werd of het mogelijk is aan den wensch der betrokkenen, om ook het niet in geld uitgedrukt deel der wedden voor ééns extra uit te keeren, te voldoen.

§ 21. Dienstneming voor het leger.

Gewezen werd op de bepaling ten 1e van de algemeene order 1919 No. 112 in verband met welke bepaling reëngagement op grond van allerlei persoonlijke opvattingen en antipathieën geweigerd zal kunnen worden. Eenige leden vreesden niet alleen voor éenzijdige toepassing van deze order nl. op mindere militairen die men om hun politieke overtuigingen uit het leger wenschte te verwijderen maar ook voor arbitraire toepassing ten aanzien van personen die om persoonlijke redenen niet in de gunst staan. Zij wenschten van de beoordeeling door den Legercommandant een beroep op den Gouverneur-Generaal mogelijk te maken.

§ 22. Militaire rechtspraak.

Met verwijzing naar een artikel voorkomend in het Bat. Nieuwsblad van 26 Mei getiteld „Militaire rechtspraak”, wenschten eenige leden nogmaals de aandacht te vestigen op de geheel verouderde militaire rechtsbedeeling en de hoop uit te spreken dat de herziening ervan spoedig tot stand zal komen.

Eenige leden noemden de straffen opgelegd aan de schuldig verklaarden aan de pogingen tot oprichting der soldatenraden — in Soerabaja November 1918 — zeer zwaar. Uit de terzake overgelegde processtukken bleek dezen leden, dat de krijgsraad van Magelang de betrokkenen tot drie à vier maal zwaarder straffen — grootendeels door het hoog-militair gerechtshof goedgekeurd — veroordeeld heeft dan door den auditeur-militair werden geëischt. Men keurde deze gestrengheid af aangezien deze militairen meer voor hun onvoorzichtigheid dan voor hun minderwaardig optreden hadden gestraft behooren te worden.

Eenige leden betreurden het, dat de soldaat Heindijk, voorzitter van den soldatenbond, wegens het bijwonen van een vergadering van de vakcentrale te Djokja (zie de Soldatenkrant van 1 Februari 1920) is gestraft geworden. Zij vroegen waarom dezen man niet vergund is gemelde vergadering bij te wonen.

23. Cursussen voor de Nederlandsche taal.

Een der leden had vernomen dat het onderwijs in de Nederlandsche taal gegeven op de cursussen voor de inheemsche onderofficieren die de geschiktheid voor onderofficier 1ste klasse wilden behalen, aan deugdelijkheid veel te wenschen overlaat. Hij vernam gaarne hoeveel van deze cursussen thans bestaan en welke resultaten bereikt zijn. Mede zou dit lid gaarne vernemen welke exameneischen gesteld worden en of bijwoning der examens mogelijk zou kunnen zijn.

24. Onderwijs aan soldatenkinderen.

Men vernam gaarne hoever de zorg van het legerbestuur t. a. z. van het onderwijs aan soldatenkinderen in het bijzonder ook aan de Inlandsche zich uitstrekt.

25. Te werkstelling van officieren op ministerie.

Eenige leden achtten de op blz. 9 voorkomende nadere beantwoording van eene gestelde vraag aangaande onderafdeeling 97 van het eerste hoofdstuk der begrooting voor 1920 weinig bevredigend. Zij meenden, dat de bij het ministerie van koloniën te werk gestelde officieren uit de fondsen van dit departement bezoldigd behooren te worden en dat de toelagen der officieren die aan de andere in de toelichting genoemde inrichtingen verbonden zijn, evenmin ten laste der Indische begrooting behooren te worden gebracht.

26. Lijkbezorging van Inlandsche militairen.

Een lid vestigde de aandacht op de omstandigheid dat bij Mohammedaansche soldaten bezwaar bestaat tegen sectie op lijken hunner collega's of nabestaanden. Hij verzocht maatregelen te nemen om alleen sectie te doen houden als de wetenschap zulks bepaald noodig maakt hetgeen uit de verklaring van ten minste twee artsen zou moeten blijken, en bij de nabestaanden desgevraagd geen bezwaar er tegen bestaat. Verder werd gewenscht geacht het verstrekken van wit goed bij het overlijden van leden van het gezin van Inlandsche militairen ook voor zooveel betreft de concubines. Het hier aan 't woord zijnd lid deelde voorts mede dat er aan het begraven der lijken van Mohammedaansche soldaten uit ritueel oogpunt onvoldoende zorg wordt besteed en daarbij de hulp van een Mohammedaanschen priester vaak wordt ontbeerd. Kunnen ter zake geen voorzieningen worden getroffen door de aanstelling van Mohammedaansche godsdienstleeraars ten behoeve van de Inlandsche militairen, zoo luidde zijn vraag.

Een ander lid meende, dat voor de verzorging der geestelijke belangen der Christelijke soldaten de aanstelling van Roomsche en Protestantsche veldpredikers gewenscht ware.

§ 27. Concubinaat.

Instemming werd betuigd met de toezegging van den Gouverneur-Generaal, gedaan in diens laatste oopeningsrede, dat eene beperking van het concubinaat in uitzicht wordt gesteld. Omtrent de daartoe te nemen maatregelen zou men gaarne worden ingelicht.

§ 28. Raad van defensie.

Dat de Regeering gekant is tegen het denkbeeld tot instelling van een Raad van Defensie, terwijl zij zich wel verklaarde voor de instelling van een commissie ad hoc achtte men eenigszins eigenaardig. Men was van meening, dat aan een lichaam als de Raad van Defensie veel verder strekkende bevoegdheden zouden kunnen worden toegekend dan aan een commissie ad hoc.

§ 29. Bedelaarskolonie nabij kampement Djatingaleh.

Het had de bevreesding van enkele leden gewekt, dat de plannen tot stichting van een bedelaarskolonie te Semarang geen voortgang kunnen hebben omdat door het departement van Oorlog het bezwaar is opgeworpen, dat die kolonie te dicht bij het nieuwe kampement te Djatingalen zoude komen. Dit bezwaar konden deze leden in het geheel niet deelen. Zij betoogden, dat de afstand tusschen kolonie en kampement zeker niet gering is en tenminste 1 paal bedraagt, terwijl voorts de bedelaars de kolonie niet zullen mogen verlaten en gevaar van besmetting of overlast voor het kampement volkomen denkbeeldig is. Indien inderdaad de door het departement opgeworpen bezwaren aanleiding hebben gegeven tot het niet-plaatsen van de kolonie op het aanvankelijk daarvoor bestemde terrein achtten de hier aan het woord zijnde leden de vertraging hierdoor in den bouw van die nuttige inrichting veroorzaakt geheel ongemotiveerd.

§ 30. Personeelsvoorziening.

Inlichtingen werden gevraagd omtrent de personeelsvoorziening in het leger. De toelichting op onderafdeeling 908 spreekt van een „tijdelijke” vervanging; hieruit valt op te maken dat in de eerste plaats gezocht wordt naar nitheemsche krachten en pas als er tekort is, naar inheemsche, geheel in afwijking van het systeem dat bij de behandeling van het bezoldigingsstelsel algemeen werd aanbevolen.

§ 31. Inkrimping van het leger.

Men zou gaarne vernemen welke plannen er thans bestaan ten aanzien van de invoering van eene Inlandsche militie en of er aanleiding bestaat, zoo ja, of het ook mogelijk is, het leger in te krimpen.

§ 32. Toelichting der begrooting.

Het was meerdere leden opgevallen dat bij vele belangrijke posten op deze begrotingsafdeeling voorkomend de toelichting uiterst sober is, terwijl bij posten van minder belang de becijfering minutieus is weergegeven.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 901f. Uitgaven voor de opleiding van vliegeniers in Holland.

Door een der leden werd de vraag gesteld of deze uitgaven in Holland thans nog wel noodzakelijk zijn, nu men z.i. evengoed vliegeniers in Indië zal kunnen opleiden.

Onderafdeeling 905. Werving in Nederland.

Verwondering werd uitgesproken over het hooge bedrag dat uitgetrokken is bij dezen post, ofschoon toegezegd is, dat de aanwerving in Nederland geleidelijk stop gezet zal worden.

Onderafdeeling 906. Vrijwillige verbintenis van Nederlandsche jongelieden.

Door enkele leden werd aangedrongen op de wenselijkheid om ten behoeve van Indische jongelieden, die voor studiedoeleinden naar Nederland wenschen te vertrekken, een gelijksoortige regeling te treffen, waardoor zij, in Nederland aangekomen, hun studie niet behoeven te onderbreken door het vervullen van dienstplicht.

Onderafdeeling 915. Materiaal.

De vermeerdering van dezen post met bijna 5 miljoen zonder eenige nadere toelichting verwekte bij vele leden verbazing. Nadere toelichting en specificatie werd verzocht.

Gevraagd werd of het juist is, dat uit Nederland bij Krupp aangekochte machines tot het vervaardigen van granaathulzen zijn uitgezonden, zonder dat daartoe door Indië het verzoek is gedaan, en voorts of deze machines h.t.l. bruikbaar en van nut zijn.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 901. Bezoldigingen, toelagen, loonen werkgelden enz.

Gaarne zou men vernemen of de behoefte aan een secretaris op het departement van oorlog, welke het vorige jaar zoo urgent werd geacht, thans niet meer zoodanig gevoeld wordt. Het had bij eenige leden bevreemding gewekt, dat van de aanstelling blijkbaar is afgezien nu ingevolge de uitspraak van den Volksraad niet een generaal-majoor tot deze betrekking wordt benoemd.

Onderafdeeling 903. Bezoldiging personeel topografische dienst.

Gevraagd werd of het juist is, dat militaire-opzichters-opnemers bij den topografischen dienst, die naast hun wedde pensioen genieten, bij aanstelling tot burgerambtenaar financieel achteruitgaan. Mocht dit inderdaad het geval zijn, is dan de Regeering, de toezegging in de overgangsbepaling sub Militaire Tarief No. 3, afd. A, Staatsblad No. 767, 1919, pag. 15 gestand doende, bereid daaraan tegemoet te komen?

Onderafdeeling 919. Afzonderlijke Inlandsche korpsen.

Nu de invoering der Inlandsche militie voorshands uitgesteld schijnt te zijn, werd de vraag gesteld of een herstelling van het legioen van Pakoe Alam op den voet van de voor den Mangkoenegaran getroffen en naar het schijnt goed voldoende regeling niet gewenscht is.

Onderafdeeling 922. Remontedepôt.

Men zou gaarne vernemen of de berekening wel eens gemaakt is welk bedrag aan een door het remontedepôt afgeleverd paard ten koste is gelegd.

Onderafdeeling 925. Geniewerken.

Men vroeg of vele dezer werken niet evengoed of beter door de B. O. W. konden worden uitgevoerd in verband waarmede een inkrimping der genie mogelijk zou worden.

Onderafdeeling 927. Geneeskundige dienst.

Het was aan een der leden bekend, dat bij de Menadoonesche ziekenoppassers in Weltevreden en Soerabaja ontevredenheid bestaat, omdat zij niet deelen in de lotsverbeteringen welke hunne landgenooten bij andere diensten genieten.

Onderafdeeling 931. a. Militaire school.

Aanbevolen werd meerdere bekendheid te geven — wellicht door bemiddeling van de pers — aan de opleiding op deze school en de voorwaarden voor toelating, evenals aan de opleiding tot ambachts- of handwerkslieden.

b. Stafmuziek. Door de nieuwe regeling, namelijk, dat alleen kader uit Holland zal worden gezonden, kan de tegenwoordige dirigent van de stafmuziek niet meer als vroeger élèves recruteeren uit de uitgezonden Europeesche fuseliers. Hierdoor dreigt het gevaar, dat de stafmuziek ingekrompen zal worden. Gevraagd werd of er geen maatregelen kunnen worden getroffen om dezen terugval tegen te gaan.

Onderafdeeling 933. Bijdragen aan vereenigingen ten bate der militairen. Nadere opgave werd gevraagd van de vereenigingen welke een bijdrage ontvangen. Het uitgetrokken bedrag werd door een lid laag genoemd.

Men meende, dat deze vereenigingen zich alleen het lot van de Europeesche soldaten aantrekken, ofschoon dergelijke vereenigingen ten bate van Inlandsche militairen eveneens reden van bestaan hebben.

Onderafdeeling 936. Levensmiddelen enz. Gevraagd werd hoeveel de kostprijs van de voeding per man en per dag bedraagt.

Onderafdeeling 937. Kosten van materieelen aard. Nadere specificatie werd verzocht van de raming van ruim 6½ miljoen voor de aanschaffing van magazijnsgoederen.

Onderafdeeling 947. Uitgaven voor expeditiën enz. Gevraagd werd waaraan de in de toelichting vermelde f 600 000 zullen worden besteed; de gegeven omschrijving werd niet voldoende duidelijk geoordeeld.

Tevens zou men gaarne vernemen of de toestanden in Atjeh niet gereedelijk van dien aard geworden zijn, dat geen reden meer bestaat voor het toekennen van personeele toelagen.

Onderafdeeling 948. Tijdelijke uitbreiding van de legersterkte. Gevraagd werd hoe lang reeds voor „tijdelijke uitbreiding” fondsen worden besteed, en hoe lang daarop nog gerekend zal worden.

Onderafdeeling 953. Graslanden. Gevraagd werd of het drogen van gras goede resultaten heeft opgeleverd.

Onderafdeeling 955. Kosten van invoering van den Europeeschen dienstplicht. Enkele leden stelden de vraag waarvoor het uitgetrokken bedrag van f 550 000 bestemd is, wijl de Europeesche militie reeds ingevoerd is en dus genoemd bedrag moeilijk voor de invoering daarvan thans besteed kan worden.

Onderafdeeling 959. Vliegekamp bij Bandoeng. Met leedwezen was door vele leden opgemerkt dat in deze begrooting noch bij de afdeeling oorlog, noch bij die voor de marine ook maar iets wordt medegedeeld over de nadere plannen omtrent den vliegdienst. Gaarne zou men zien dat de Volksraad omstandig terzake wordt ingelicht en niet zijn voorlichting alleen aan de pers zou behoeven te ontleenen.

Onderafdeeling 961G. Herziening van de loonen der keuken- en stalkoelies. Een lid begreep niet welke de meerdere eischen zijn, die aan het in de toelichting bedoeld burger-personeel bij de militaire hospitalen moeten worden gesteld (Blz. 5 de Memorie van Toelichting).

Onderafdeeling 961H. Omvorming van de afdeeling dienstplicht en reservepersoneel. Men zou gaarne vernemen hoe sterk de landstorm wel zal zijn, indien daarvoor een personeel van 1 kolonel, 2 luitenant-kolonels der infanterie, 2 majoors of luitenant-kolonels der infanterie, 8 kapiteins der infanterie, 1 kapitein-adjutant der infanterie en 4 militaire schrijvers noodzakelijk is en welke taak aan dat personeel wordt toegedacht.

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

Middel 905. Verkoop van bruikbare goederen.

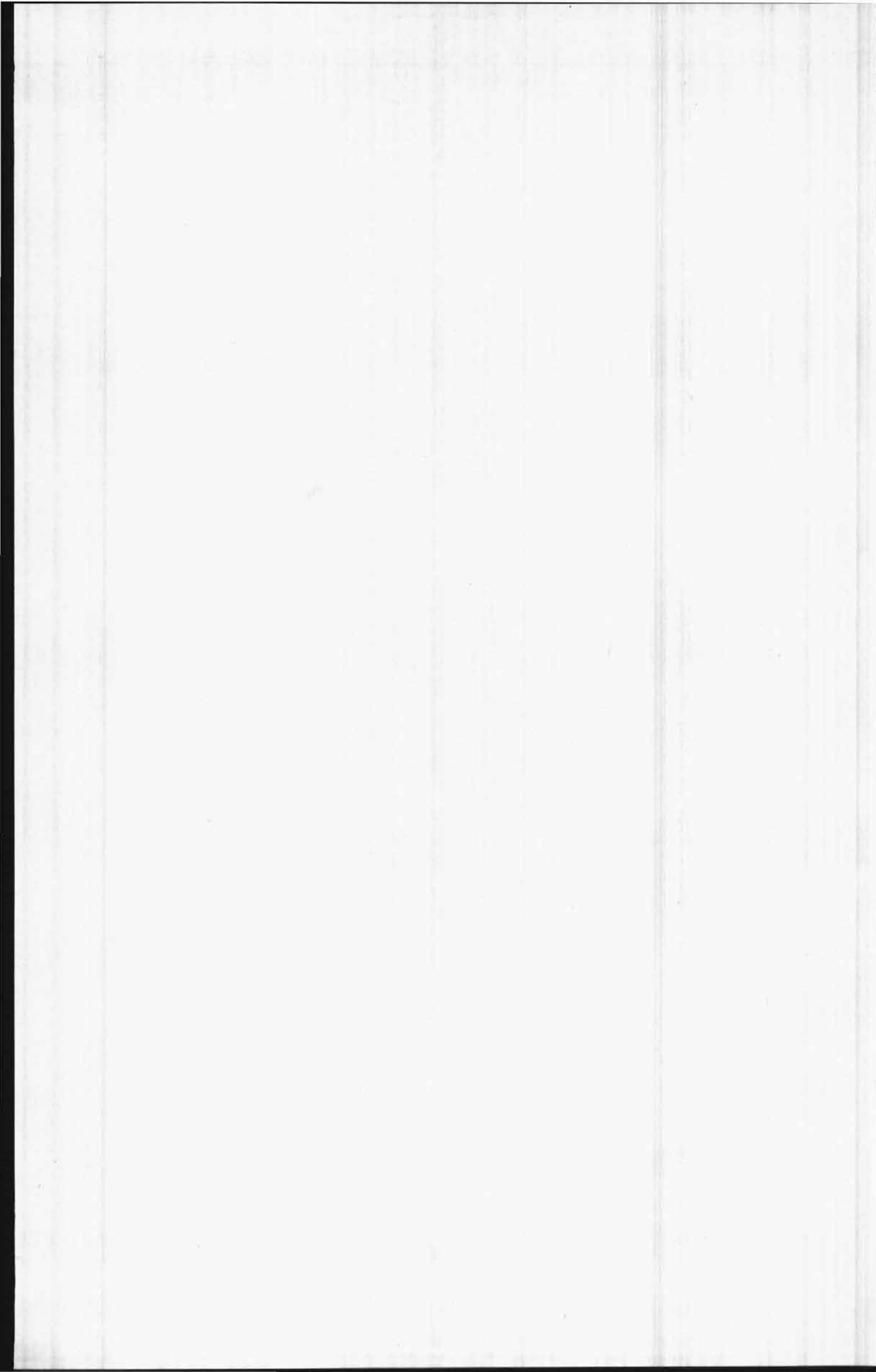
Een nadere verklaring van dezen post werd gevraagd.

Middel 906. Verkoop van bier aan de cantines.

Een der leden zou gaarne vernemen waar tegenover dezen ontvangstpost de overeenkomstige post van uitgaven staat.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs op 1 Juni 1920.

VAN HINLOOPEN LABBERTON.
VIERHOUT.
VREEDE.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

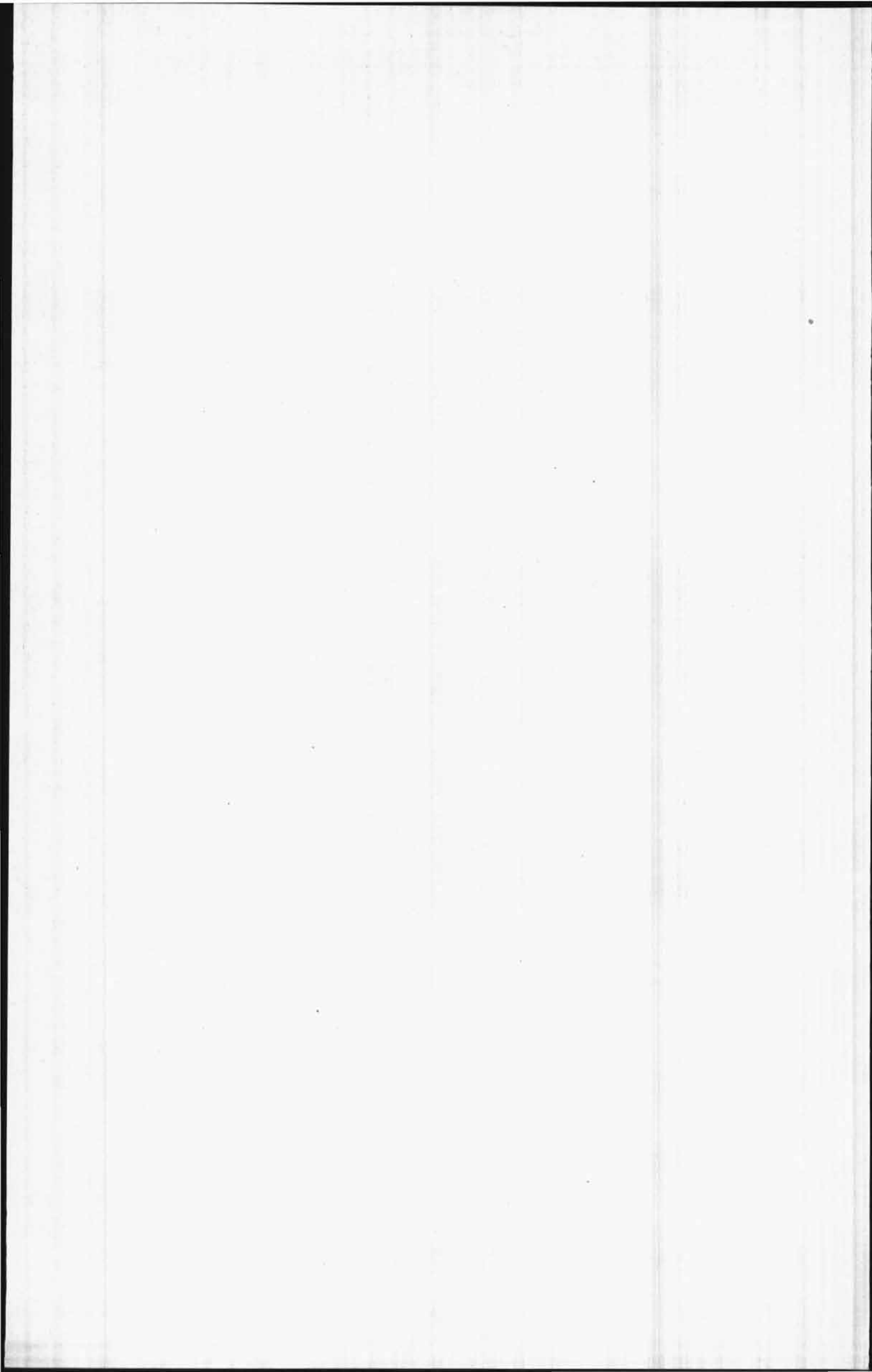
ONDERWERP 1 — AFD. IX — STUK 8.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

Verwijzing naar de Memorie van Antwoord.

De Memorie van Antwoord op het Afdelingsverslag betreffende afdeling IX van het **Algemeen begrotingsontwerp** is te vinden in stuk 11.

De Memorie van Antwoord op het Afdelingsverslag betreffende de **Eerste nota van wijzigingen** van afdeling IX is te vinden in stuk 10A.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUK 9.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

Toelichtingen Eerste Nota van Wijzigingen (stuk E, 2).

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 937. Voorzieningen van materieelen aard in het algemeen en kosten hiermede verband houdende voor zoover deze niet vallen onder andere begrooingsposten (+ f 24 000).

Middel in Indië No. 902. Terugbetaling van verplegings- en begrafenis-kosten in de hospitalen (— f 76 000).

Onderafdeeling 961I. Kosten verbonden aan de invoering van leergangen voor de Nederlandsche taal voor de daarvoor in aanmerking komende niet-Europeesche militairen bij de verschillende wapens van het leger en den hospitaaldienst (+ f 57 000).

Onderafdeeling 961J. Uitbreiding van de vastgestelde legersamenstelling met eenig personeel ten behoeve van den Topografischen dienst in verband met de oprichting bij dien dienst van eene boekhouding op commercieelen grondslag (+ f 11 700).

Waar ingevolge het Koninklijk besluit van 24 Mei 1919 No. 45 het Europeesch personeel der zeemacht van 1 October 1919 af in aanmerking is gekomen voor eene kostelooze verpleging in de militaire hospitalen en het Inlandsch personeel der zeemacht op denzelfden datum een gelijk voorrecht is deelachtig geworden [Gouvernementsbesluit van 15 September 1919 No. 32 (Staatsblad No. 626)], is het noodig ook het militair legerpersoneel op dien voet te behandelen.

Door dezen maatregel zullen de jaarlijksche uitgaven f 24 000 stijgen en de jaarlijksche ontvangsten f 76 000 dalen.

Het onderricht in de Nederlandsche taal aan de niet-Europeesche militairen is noodzakelijk ten einde bij de verschillende wapens van het leger en bij den hospitaaldienst te kunnen voorzien in het tekort aan Europeesch kader en in betrekkingen, welke vroeger uitsluitend door Europeesche militairen werden vervuld en waarbij de kennis van de Nederlandsche taal niet kan worden ontbeerd.

In verband met het voornemen om dat gedeelte der uitgaven van den Topografischen dienst, hetwelk moet worden geacht van burgerlijken aard te zijn, voortaan met de betrokken departementen te verrekenen is het noodzakelijk om bij den genoemden dienst eene boekhouding op commercieelen grondslag in het leven te roepen.

Voor de invoering van den beoogden maatregel is uitbreiding van het personeel bij dien dienst noodig met een burgerlijk ambtenaar-boekhouder op eene maandelijksche bezoldiging van f 350, met 2 tweejaarlijksche verhoogingen van f 75 per maand, benevens twee militaire magazijnmeesters met den rang van sergeant, sergeant-majoor of adjudant-onderofficier op de inkomsten, zooals die zijn of worden vastgesteld voor het zoogenaamd Overig personeel bij den Topografischen dienst.

Onderafdeeling 961K. Uitbreiding van de vastgestelde legersamenstelling in verband met eene vermeerdering der werkzaamheden van den Topografischen dienst (+ f 219 000).

Het wordt gewenscht geacht om in het belang der ontwikkeling van de residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo over te gaan tot de topografische opneming van de uit een economisch oogpunt meest belangrijke gedeelten van dat gewest.

Deze maatregel is evenwel niet te verwezenlijken zonder uitbreiding van het personeel van den Topografischen dienst, welke ook afgescheiden van de bedoelde opneming noodzakelijk bleek, daar het niet mogelijk is de werkzaamheden van den dienst in de buitengewesten in de gebruikelijke tijdmaat uit te voeren, zonder dat zulks leidt tot achterstand in de vervaardiging van met het oog op de verdediging van Java benodigd bruikbaar kaartenmateriaal. Op grond van een en ander is personeelsuitbreiding noodig met 5 officieren en 16 militaire opnemers, benevens 3 Europeesche en 22 Inlandsche ambtenaren. Met inbegrip van de kosten van eene onbeteekenende logiesuitbreiding wordt daarvoor voor 1921 f 219 000 geraamd, waarvan f 30 700 te verrekenen ten laste van het departement van Binnenlandsch Bestuur (door dat departement reeds uitgetrokken bij het algemeen begrotingsontwerp).

Onderafdeeling 961L. Uitkeering aan het weduwen- en wezenfonds van militairen beneden den rang van officier bij de Koloniale troepen (+ f 100 000).

Het ligt in de bedoeling ongeveer de helft van de voor belegging beschikbaar komende gelden van het fonds in Indië uit te zetten; zoodra bekend wordt, dat de begroting is goedgekeurd, kan daarover worden beschikt.

De andere helft blijft ten laste van het Iste hoofdstuk der begrooting uitgetrokken (zie voor 1921 onderafdeeling 914).

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

Middel 902. Terugbetaling van verplegings- en begrafeniskosten in de hospitalen (— f 76 000).

Zie de toelichting bij onderafdeeling 937 der uitgaven in Indië.

Middel 904. Baten van den Topografischen dienst (+ f 30 700).

Zie de toelichting bij onderafdeeling 961 K der uitgaven in Indië.

Door enkele departementen is eerst bij deze nota een bedrag uitgetrokken voor verrekening ten bate van middel 904 van de kosten van door den Topografischen dienst ten behoeve van die departementen verrichte werkzaamheden. Voor wat het departement van Oorlog betreft, is op de daartegenover staande ontvangsten reeds gerekend bij het algemeen begrotingsontwerp.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUK 10.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

AFDEELINGSVERSLAG.

Eerste Nota van Wijzigingen (E 2).

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 937. Kosteloze verpleging in hospitalen van militair legerpersoneel.

Gevraagd werd, of de vaststelling van het Koninklijk besluit van 24 Mei 1919 No. 45 is geschied na overleg met de Indische Regeering. Tevoren toch kon voorzien worden, dat de invoering van dat Koninklijk besluit er toe zou leiden dat voor Indië de belangrijke en zelfs niet onbedenkelijke maatregelen zouden moeten worden getroffen die bij dezen begrotingspost worden voorgesteld.

Een der leden wenschte te vernemen, of kosteloze verpleging ook voor het gezin van den militair zal worden toegestaan.

Onderafdeeling 961I. Leergangen voor Nederlandsche taal.

De vraag werd gesteld, waarom de vergoeding, welke de met het geven van het onderricht belaste officier ontvangt, slechts ongeveer f 6 per maandelijksch lesuur bedraagt, terwijl toch in den regel leeraren aan wie buiten hun gewone lessen het geven van extra-lessen is opgedragen, daarvoor eene vergoeding van f 25 per maandelijksch lesuur ontvangen.

Een lid sprak zijn twijfel uit of met dergelijke leergangen wel het doel zal bereikt worden nl. het verkrijgen van voldoende kader voor het Indische leger.

Onderafdeeling 961K. Uitbreiding topografischen dienst.

Een lid constateerde met verwondering dat een dergelijke belangrijke post van uitgaaf zoo summier is toegelicht.

Onderafdeeling 961H. Weduwen- en weezenfonds.

Gaarne vernam men waarom niet alle beschikbare gelden van dit fonds h. t. l. worden uitgezet en of het de bedoeling is, dat de wederheft der gelden definitief voor belegging in Nederland beschikbaar blijft.

Gevraagd werd of de weduwen van militairen, gesneuveld vóór de thans geldende pensioen-regeling, in aanmerking kunnen komen voor het verkrijgen van pensioen. Het werd niet billijk geacht om die enkele ouden van dagen in zeer behoeftige omstandigheden te laten.

Verondersteld werd, dat het aantal van deze weduwen niet groot zal zijn en mitsdien zullen de kosten geen bezwaar behoeven op te leveren om over te gaan tot toekenning eener uitkeering.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs op 23 Juni 1920.

VAN HINLOOPEN LABBERTON.
VIERHOUT.
VREEDE.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUK 10A.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

Memorie van Antwoord op het Afdelingsverslag betreffende de Eerste nota van wijzigingen (E, 2).

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 937. Kostelooze verpleging in hospitaal van militair legerpersoneel.

De ter zake gestelde vraag wordt ontkennend beantwoord.

Kostelooze verpleging voor het gezin van den minderen militair zal op den tegenwoordigen voet blijven bestaan.

Onderafdeeling 961I. Leergangen voor Nederlandsche taal.

Bedoeld wordt vermoedelijk de vergoeding per maand voor elk lesuur per week.

Aanvankelijk bedroeg de vergoeding *f* 36 per maand voor elk lesuur per dag of, waar aan elke klasse elken dag 1 uur les wordt gegeven, *f* 6 per maand voor elk wekelijksch lesuur. Toen evenwel bleek, dat voor die vergoeding niet voldoende geschikte onderwijskrachten konden worden verkregen, werd bij artikel 1 van het Gouvernementsbesluit van 14 Mei 1920 No. 55 de belooning gebracht op *f* 50 per maand voor een lesuur per dag of ruim *f* 8 per maand voor elk wekelijksch lesuur.

Dat voor leeraren bij het M. O. die vergoeding per maand *f* 25 bedraagt voor elk wekelijksch lesuur, levert geen reden op om voor het hierbedoeld elementair onderwijs, te geven door onderwijzers of door officieren en onderofficieren, die geen akte van bekwaamheid tot het geven van onderwijs bezitten, een gelijken maatstaf aan te leggen.

De thans geldende vergoeding wordt voldoende geacht en houdt verband met de voor het geven van extrallessen door Inlandsche leerkrachten bij onder het departement van Onderwijs en Eeredienst ressorteerende onderwijsinrichtingen vastgestelde toelagen.

Redenen om er aan te twijfelen, of met de hierbedoelde leergangen wel zal worden bereikt, dat voldoende kader voor het leger zal worden verkregen, bestaan voorshands niet; de lust tot deelname aan de lessen is zeer groot.

Onderafdeeling 961K. Uitbreiding topografischen dienst.

De werkzaamheden van den topografischen dienst op Java, zoowel voor militaire als voor economische belangen, zijn van dien aard, dat het ten eenenmale onmogelijk is daaraan personeel te onttrekken zonder gewichtige belangen te schaden. Het is noodzakelijk tot eene uitbreiding over te gaan, daar anders geen aanvang zou kunnen worden gemaakt met de opneming van de belangrijkste

deelen van de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, hetgeen zou leiden tot eene ernstige belemmering der economische ontwikkeling van dat gebied.

Onderafdeeling 961L. Weduwen- en weezenfonds.

Van de gelden van het weduwen- en weezenfonds wordt het overgrootste deel in Nederland belegd, omdat ook het overgrootste deel der pensioen en onderstand genietenden voortdurend in Nederland verblijf houdt.

Gedurende de jaren 1911 tot en met 1918 werd gemiddeld per jaar ongeveer 75% van het totaal bedrag in Nederland uitgekeerd.

Reeds volgens het pensioenreglement in Indisch Staatsblad 1860 No. 27, dat bij Staatsblad 1875 No. 164 van toepassing is verklaard op de weduwen van niet-Europeesche militairen, hebben de weduwen van gesneuvelde militairen aanspraak op landspensioen. Het genoemde reglement is sedert vervangen door de reglementen, opgenomen in de Staatsbladen 1889 No. 214 en 1910 No. 171.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUK 11.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

§ 1. Verbeteringen voor mindere militairen.

Door de Regeering is met voldoening kennis genomen van de mededeeling, dat door vele leden gewaardeerd wordt, dat ook op de ontwerp-begrooting voor 1921 meerdere voorzieningen en verbeteringen in het belang van den soldaat zijn voorgesteld.

§ 2. Bestemming van het Leger.

Op bespoediging van de beslissing omtrent de bestemming van het leger is nog onlangs bij het Opperbestuur aangedrongen.

§ 3. Beschuldiging Sneevliet.

Der Regeering is niet bekend of de ernstige beschuldiging door den heer Sneevliet geuit in een aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal gericht verzoekschrift, als zoude een officier van het Nederlandsch-Indische Leger in 1918 als agent-provocateur dan wel als samenzweerder tegen het gevestigd gezag zijn opgetreden, juist is, aangezien het terzake ingesteld onderzoek geen bewijs voor de juistheid dier beschuldiging opleverde.

§ 4. Beoordeeling voor kolonel.

Inderdaad heeft in 1919 het onderzoek naar de theoretische vakkennis van de luitenant-kolonels, die voor dat onderzoek in aanmerking kwamen, plaats gehad middels het stellen van schriftelijk te beantwoorden vragen. Deze methode, welke uiteraard een eenigszins schoolsch karakter moest dragen, heeft echter niet bevredigd; terstond na afloop werd een andere methode overwogen, zoodat reeds dit jaar het onderzoek op andere wijze is gehouden.

§ 5. Krijgsgeschiedkundige afdeling.

Het ligt in de bedoeling om de resultaten van het krijgsgeschiedkundig onderzoek van de krijgsgeschiedkundige afdeling van den generalen staf, welke werkzaamheden in Indië, in October 1916 zijn aangevangen, door het uitgeven van driejaarlijksche verslagen te publiceeren.

Het eerste gedrukt verslag verscheen in 1918 en werd in ruime mate verspreid onder militaire en burgerlijke gezaghebbenden; het tweede verslag zal verschijnen in de eerste helft van 1921 en zoo vervolgens.

Zooals blijkt uit het eerste verslag is de aanvankelijke bestemming der krijgsgeschiedkundige afdeling in hoofdzaak om, hand aan hand met de koloniale afdeling van het krijgsgeschiedkundig archief van den generalen staf in Nederland, de krijgsgeschiedkundige gegevens uit alle daarvoor in aanmerking komende archieven op te sporen en vast te leggen, zoomede om deze gegevens zoodanig

te rangschikken, te inventariseeren en te bewaren dat zij, op geriefelijke wijze en zonder tijdverlies, kunnen worden geraadpleegd door hen, aan wie de taak zal zijn gesteld, de geschiedenis van het Nederlandsch-Indische leger of een onderdeel daarvan, tot onderwerp van studie en openbaarmaking te maken.

§ 6. Goedverkoopen.

Inderdaad heeft het goedverkoopen in het leger, zowel onder Europeanen als onder Inlanders, zich in den laatsten tijd op bedenkelijke wijze uitgebreid. Voornamelijk moet dit worden toegeschreven aan het feit, dat de militaire kleedingstukken, welke door de eigenaars in den regel voor luttele bedragen van de hand worden gedaan, in sommige kringen der burgermaatschappij tengevolge van de prijsstijging dezer goederen grooten aftrek vinden. Deze aangelegenheid heeft bij voortdoring de volle aandacht van Regeering en legerbestuur. De maatregelen, waarmede tot nu toe tegen dit euvel werd opgetreden, zijn gebleken onvoldoende te zijn, zoodat binnenkort eenige nieuwe maatregelen ter bestrijding van het goedverkoopen zullen worden ingevoerd. Zoo wordt onder meer overwogen, de militairen, die zich bij herhaling aan het verkoopen hunner kleeding en uitrusting schuldig maken, uit het leger te verwijderen. Ook tegen de opkoopters van militaire goederen, die strafbaar zijn ingevolge art. 517 W. v. S., zal strenger dan tot dusver het geval was moeten worden opgetreden.

§ 7. Ongeregelheden onder Ambonneezen en Menadoneezen.

Het voorkomen van ongeregelheden tusschen Ambonneesche en Menadoneesche militairen is geenszins een verschijnsel van den laatsten tijd. Zoolang deze beide bevolkingsgroepen naast elkander in het leger dienen, zijn tusschen hen nu en dan botsingen voorgekomen, welke haar oorsprong voornamelijk vinden in rasanimositeit.

Dat dergelijke botsingen in den laatsten tijd een enkele maal een scherperen vorm hebben aangenomen, moet in algemeenen zin vooral hieraan worden toegeschreven, dat, waar in de laatste jaren een gevoel van onrust en ontevredenheid en eene neiging tot ongebondenheid in meerdere of mindere mate tot in bijna alle lagen der samenleving is doorgedrongen, ook de militairen daarvan niteraard niet geheel vrij zijn kunnen blijven; en te minder, waar door buiten het leger staande extremisten, onder het mom van te willen opkomen voor hunne belangen, er nog voortdurend naar gestreefd wordt om — ter bereiking van politieke oogmerken strijdig met eene geregelde orde van zaken — onder de militaire landsdienaren een geest van onrust en ontevredenheid te verwekken.

In het hiervoren bedoelde maatschappelijk verschijnsel vinden eveneens haar oorsprong de nu en dan plaats gevonden botsingen tusschen soldaten (niet uitsluitend Ambonneezen en Menadoneezen) eenerzijds en de politie anderzijds.

In verband met het vorenstaande is het duidelijk, dat, naarmate in de maatschappij rust en orde geleidelijk zullen terugkeeren, de gunstige weerslag daarvan zich ook in het leger zal doen gevoelen. Wat meer in het bijzonder betreft de rasanimositeit tusschen Ambonneezen en Menadoneezen, mag verwacht worden dat de kort geleden ingevoerde groepeerings van de verschillende rassen in afzonderlijke compagnieën er mede toe zal bij-

dragen, om in de toekomst botsingen tusschen beide groepen te doen verdwijnen.

De Regeering kan niet instemmen met de door een der leden gemaakte opmerking, als zoude onder de Ambonneesche (Menadoneesche) militairen in het algemeen een minder goede geest heerschen, hetgeen zou moeten worden toegeschreven aan het minder welwillend en on-tactvol optreden van meerderen.

Dat in eene samenleving van meerdere tienduizenden, tot verschillende rassen behoorende personen en in een tijd als deze vooral, waarbij aan een ieder die met gezag bekleed is zulke hooge moreele eischen gesteld worden, individueele gevallen van minder welwillend en minder tactvol optreden voorkomen en ook wel zullen blijven voorkomen, is onvermijdelijk. Waar echter van een zoolanig optreden blijkt, wordt onverwijld ingegrepen. Ten volle kan dan ook bevestigd worden de door een lid gegeven verzekering, dat door de betrokken commandanten terdege gelet wordt op een behoorlijk optreden van meerderen tegenover ondergeschikten.

Hetzelfde lid was van oordeel, dat op den bestaanden geest onder de Ambooneezen (Menadoneezen) mede van invloed waren de besluiten van de militaire bezoldigings-commissie.

Dat bedoelde voorstellen bij de Ambonneesche en Menadoneesche militairen over het algemeen minder instemming hebben gevonden dan bij andere landaarden, in hoofdzaak doordien zij daardoor de tot dusver door hen ingenomen bevoorrechte positie in het leger zouden verliezen, is reeds aan het licht gekomen tijdens den arbeid der bezoldigingscommissie en later, bij de behandeling van bedoelde voorstellen in den Volksraad. Toen reeds is er van de zijde der Regeering op gewezen, dat de bezoldigingsvoorwaarden van alle groepen door de voorstellen der bezoldigingscommissie verbeterd zouden worden, doch tevens, dat onredelijke eischen noodzakelijkerwijs moesten worden afgewezen.

Waar nu de verbeterde bezoldigingsvoorwaarden, dank zij eene zeer voortvarende wijze van behandeling, practisch reeds in werking zijn getreden, zou het gevoel van teleurstelling, hetwelk aanvankelijk door meerbedoelde voorstellen bij de Ambooneezen en Menadoneezen — doch meer in het bijzonder bij een deel der onderofficieren onder hen — is gewekt, zonder eenigen twijfel reeds hebben plaats gemaakt voor een gevoel van voldoening over de zeer beduidende algemeene verbetering in hunne dienstvoorwaarden, indien niet de ontstane ontstemming van af het eerste oogenblik als het ware geëxploiteerd ware geworden door buiten het leger staande personen, al dan niet optredende namens eene bepaalde vereeniging, met de bedoeling om zich — als regel ter bereiking van oogmerken welke met het lot van den soldaat niets hebben uit te staan — te stellen tusschen dezen en zijne militaire chefs. Dientengevolge valt dan ook in een heel enkel garnizoen onder meerbedoelde militairen eene minder goede geest te constateeren dan vroeger het geval was, doch de Regeering twijfelt er niet in het minst aan, of de Ambooneesche en Menadoneesche militairen in het algemeen en de oudere onderofficieren van deze beide landaarden in het bijzonder zullen toonen de werkelijke bedoelingen van dergelijke personen te doorzien en zich niet laten verlokken tot handelingen waarvan zij de gevolgen zouden hebben te dragen.

Afgescheiden van de hiervoren uitgesproken verwachting ten aanzien van het gezond verstand van meerbedeelde militairen zal van de zijde van het legerbestuur niet worden nagelaten om hen, zoo noodig door het treffen van bijzondere maatregelen, zooveel doenlijk te beschermen tegen den verderfelijken invloed van lieden als hiervoren bedoeld.

§ 8. Ongeregelheden te Semarang.

Ten aanzien van het gebeurde in het garnizoen Semarang kan voorshands alleen worden medegedeeld, dat inderdaad bij eene Amboineesche compagnie van het te Djatingaleh gelegerde korpsgedeelte door een deel der soldaten handelingen zijn gepleegd, welke indruischen tegen de krijgstucht. Het terzake ingestelde onderzoek, vooral wat betreft de diepere oorzaken van het voorgevallene, is echter nog niet geheel afgelopen, zoodat op deze aangelegenheid t.g.t. nader zal teruggekomen worden.

Voorloopig moge derhalve volstaan worden met te vermelden, dat, alhoewel het onkrijgstuchtelijk optreden van een deel der Amboineesche soldaten tot op zekere hoogte beïnvloed is geworden door een samenloop van omstandigheden, reeds meerdere aanwijzingen zijn verkregen, welke het vermoeden wettigen dat de pogingen van te Semarang gevestigde revolutionnair-socialistische personen, om de Amboineesche soldaten onder hun invloed te brengen, niet vreemd zijn aan bedoelde ongeregelheden.

In aansluiting bij het vorenstaande zij voorts nog vermeld dat van eene in ongunstigen zin gewijzigde mentaliteit, althans als algemeen verschijnsel, zeer zeker geen sprake is.

§ 9. Steun aan weduwen van Ambooneesche militairen.

Eene regeling betreffende de vergoeding voor marschvoeding aan de weduwen en weezen van Amboineesche militairen, die naar hun land terugkeeren, bestaat sinds 1 April 1920, op welken datum het gouvernements-besluit vervat in staatsblad 1920 No. 114, in werking is getreden.

Met betrekking tot het verleenen van huisvesting waren geen voorstellen noodig omdat de bepalingen in de slotzinsnede van § 10 en in § 19 van het militair tarief No. 36 daarin reeds voorzagen.

Voor de weduwen en weezen van Inlandsche militairen wordt op gelijke wijze gezorgd.

§ 10. Positieverbetering voor sergeanten 2e klasse.

Wat betreft de door den legercommandant toegezegde overweging van het denkbeeld om voor de beste sergeanten 2e klasse, die door gemis aan kennis van de Nederlandsche taal geen sergeant 1e klasse kunnen worden, middelen te beramen om hen in eene positie te brengen, welke hen financieel niet veel bij de sergeanten 1e klasse zou doen achterstaan (Najaarszitting 1919 Handelingen bladzijde 688) kan worden medegedeeld, dat vooralsnog de bedoelde sergeanten niet op andere wijze kunnen worden geholpen dan door hen, voor zoover zij zulks wenschen, de voorkeur te geven voor plaatsing bij het korps gewapende politie, waar zij kunnen worden te werk gesteld in min of meer zelfstandige betrekkingen, waarvoor kennis van de Nederlandsche taal geen vereischte is.

Met het hoofd van dat korps wordt hieromtrent door den legercommandant overleg gepleegd.

§ 11. Ambonneesche militairen te Ambon.

Het feit, dat in Ambon uitsluitend Europeesche en Inlandsche militairen — combattanten — worden gelegerd is geheel overeenkomstig het beginsel dat in een vrijwilligersleger militairen bij voorkeur niet in streken worden geplaatst van waar zij afkomstig zijn.

§ 12. Vertaling der orders.

De wijze, waarop de militairen der onderscheidene landaarden met de voor hen geldende orders, w. o. de garnizoensorders, worden bekend gemaakt, is op afdoende wijze geregeld. Deze orders worden op het middag-appel aan den troep voorgelezen, bij de niet-Europeesche onderdeelen in het Maleisch, zoo noodig verduidelijkt in eene andere inheemsche taal. Bovendien worden deze orders in het Nederlandsch of in het Maleisch in enkele garnizoenen nog op een publicatiebord geschreven.

Het vertalen der garnizoensorders in het Maleisch en in nog andere landstalen wordt daarom geheel onnoodig geacht.

Ook vertaling der algemeene legerorders wordt overbodig geacht. Raadpleging dezer orders heeft uitsluitend plaats door personen, die geacht kunnen worden, de Nederlandsche taal voldoende machtig te zijn.

Wenscht een militair, die de Nederlandsche taal niet machtig is, te worden ingelicht omtrent eene algemeene (of bijzondere) legerorder, waarvan de kennis voor hem van belang is, dan kan hij zich op gelijke wijze als met elk ander verzoek wenden tot zijn onmiddellijken chef.

§ 13. Overplaatsing van de Ambonneezen in Koetaradja.

Het zenden van alle te Koetaradja in garnizoen liggende militairen van Amboineeschen landaard naar de buitenposten was het gevolg van de uitvoering van de reorganisatie der infanterie (splitsing der landaarden) waarbij de beide gemengde compagnieën van het 3e bataljon infanterie in het gewest van Atjeh en Onderhoorigheden gelegerd, werd omgevormd in 1 Menadoneesche en 1 Javaansche compagnie.

De overige te Koetaradja gelegerde troepen n.l. 3 compagnieën van het 2de garnizoens-bataljon tellen geen Amboineesche of Menadoneesche militairen in de formatie.

Bij de voorstellen gedaan tot omvorming van de in Atjeh gelegerde troepenmacht in 4 garnizoens-bataljons zullen de beide veldcompagnieën van het 3de bataljon infanterie verdwijnen en zal de geheele troepenmacht zijn samengesteld uit brigades van de normale samenstelling t. w. 1 Europeesch onderofficier, 4 Amboineezen, Menadoneezen of Timoreezen en 17 Inlandsche militairen w. o. 2 man niet-Europeesch kader, zoodat dus o. m. in het garnizoen Koetaradja militairen van alle landaarden zullen worden gelegerd.

In afwachting van de beslissing omtrent vermelde omvorming werd den militairen commandant bereids in April 1920 opgedragen, de 3 compagnieën van het 2de garnizoens-bataljon te Koetaradja gelegerd, te doen bestaan uit de zooeven genoemde gemengde brigades.

In verband met een en ander vereischte bedoeld verzoekschrift om te Koetaradja een compagnie van Amboineeschen landaard te legeren, geen nadere beschikking.

§ 14. Huisvesting mindere militair.

Binnen de grenzen van de oorlogsbegrooting worden — rekening houdende met overige legerbelangen — zoo hoog mogelijke fondsen aangevraagd voor de verbetering van de huisvesting van den militair in het algemeen en

komt bij elke belangrijk kampementsverbouwing of uitbreiding der gouvernementswoningen deze verbetering tot stand. Overigens worden kampementen en militaire vestigingen, welke niet meer geschikt zijn te maken voor de moderne logieseischen, geleidelijk voor verplaatsing en nieuwbouw in aanmerking gebracht.

Uit economische en vervoersoverwegingen, mede rekening houdende met een doelmatige werkverdeeling, kan meerdere bespoediging niet worden betracht, zooals bij de uitvoering van het werkplan der genie in de laatste jaren in de praktijk is gebleken.

Hiermede rekening houdende zullen de tijdelijke afscheidingen in de zalen tusschen gehuwden en ongehuwden zoo spoedig mogelijk worden vervangen.

§ 15. Inrichting voor oud-militairen.

Voor zooverre bekend, is in Indië nimmer de behoefte gebleken aan een inrichting voor oud-militairen zooals te Bronbeek in Nederland.

Voor den Indischen militair, die na zijn pensionneering in Indië blijft, zijn, als gevolg van de steeds stijgende behoefte aan geschikte Europeesche arbeidskrachten, de bestaansvoorwaarden zoo gunstig, dat ieder man, die werken wil, ook werk kan vinden, zelfs al oefent hij geen bepaald ambacht uit. En ook voor hen, die het leger met pensioen verlaten wegens lichamelijke ongeschiktheid voor den militairen dienst, is bijna immer nog geschikt werk te krijgen, hetwelk niet te zware eischen aan het fysiek stelt.

Indien verder in aanmerking wordt genomen, dat de pensioenen weldra niet onbeduidend verhoogd zullen worden, dat zij die in Indië blijven als regel gehuwd zijn met eene hier te lande geboren vrouw waardoor zij zich meer dan anderen aan de zeden en gewoonten van het land hebben aangepast, en dat het leven in de binnenlanden geen hooge financieele eischen stelt, dan is het duidelijk, dat zelfs degenen, die na het leger met pensioen te hebben verlaten, niet meer tot geregelden arbeid in staat zijn, als regel in het binnenland alleen van hun pensioen nog een bevredigend bestaan kunnen leiden.

Hoewel het hierboven opgemerkte op den Europeeschen militair betrekking heeft, is het duidelijk dat zulks evenzoo betrekking heeft op den niet-Europeeschen militair, die als kind van het land, zich meer nog dan de Europeaan in de binnenlanden thuis voelt en wiens levens-eischen van huis uit ook zooveel lager zijn.

§ 16. Verslag hospitaalcommissie.

Het verslag van de commissie voor onderzoek naar de hospitaaltoestanden kan tegen het einde van 1920 worden verwacht.

§ 17. Burgerkrachten in het leger.

Tal van betrekkingen bij het leger worden reeds door burgerpersonen vervuld, zooals onder meer bij het schrijverspersoneel, den magazijnsdienst, de artillerie-inrichtingen, de topografische inrichting, enz.

Er moet ten deze uiteraard in de eerste plaats rekening worden gehouden met de diensten welke door in die betrekkingen geplaatste personen in oorlogstijd moeten worden verricht; zoo is het b.v. niet mogelijk om alle militaire schrijvers door burgers te doen vervangen, daar een deel hunner de troepen te velde moet volgen. Voorts is het ook uit een krijgstuuchtelijk oogpunt voor verschillende betrekkingen bezwaarlijk om daarin burgerpersonen te plaatsen.

Wat betreft de technische inrichtingen der artillerie wordt medegedeeld dat waar deze oorlogsmaterieel vervaardigen, het aldaar werkzame personeel dat materieel en het gebruik dat ervan gemaakt wordt, grondig moet kennen.

Zij, die de leiding hebben, moeten dus de militaire kennis van een officier paren aan de technische kennis van een ingenieur; vandaar het streven om aan de technische inrichtingen officieren te plaatsen, die een opleiding aan de technische hoogeschool hebben ontvangen. In de toekomst zouden dus geen bezwaren bestaan tegen plaatsing van gewezen officieren, die een technische opleiding gehad hebben. Overigens zijn reeds daar, waar kennis van het oorlogsmaterieel en zijn gebruik niet noodzakelijk is, burgerkrachten werkzaam: zoo bij de artillerie-constructie-winkel een ingenieur, bij de pyrotechnische werkplaats een scheikundige.

Onder het lagere opzichtvoerende personeel zijn reeds vele krachten uit de burgermaatschappij werkzaam; bovendien een zeer groot aantal inheemsche burgerwerklieden.

Militairen zal men echter ook onder dat personeel en onder de werklieden niet geheel kunnen missen, om dezelfde reden als bij de officieren vermeld; bovendien zijn velen hunner afwisselend bij de werkplaatsen en bij den troep werkzaam en de verhoudingen in den troep maken het onmogelijk daar niet-militairen te gebruiken.

Uit het bovenstaande blijkt, dat voor de betrekkingen aan de artillerie-inrichtingen, welke niet speciaal door militairen bezet behoeven te worden, zooveel mogelijk burgerkrachten worden bestemd.

§ 18. Voeding in het leger.

Voor ongegradueerde militairen bestaat gelegenheid om aan de kookschool te Tjimahi te worden opgeleid tot militair kok. Tweemaal 's jaars worden door die inrichting gediplomeerde koks afgeleverd omtrent wie door de betrokken gezaghebbenden na 6 maanden rapporten worden nitgebracht, welke over het algemeen gunstig zijn te noemen.

In het begin van dit jaar beschikte het leger over 86 gediplomeerde koks, zoodat door de jaarlijkse aanvulling binnen afzienbaren tijd alle menages van het leger en de hospitalen van dat personeel voorzien zullen zijn. Overplaatsing van dit personeel geschiedt zoo min mogelijk.

In enkele militaire hospitalen is burgerlijk personeel als kok werkzaam.

Afgescheiden van de vraag of voldoende geschikt en bekwaam burgerpersoneel gevonden zou kunnen worden om als kok bij de menages te worden te werk gesteld, bestaat er geen enkele grond voor de veronderstelling, dat, bijaldien de militaire koks door burgerpersonen werden vervangen, het aantal klachten over de kwaliteit van het verstrekte voedsel zou afnemen.

Integendeel zou een toename van klachten te verwachten zijn, daar het burgerpersoneel, niet onderworpen aan de krijgstucht en niet onder de militaire strafwet vallende, wellicht spoediger verleid zou worden tot handelingen, welke meer eigen voordeel dan het belang der menage beoogen, terwijl het in het afdeelsverslag genoemde bezwaar, dat burgerpersoneel op een ongelegen oogenblik het werk zou kunnen neerleggen geenszins denkbeeldig is, vooral niet daar vermoedelijk invloeden

van buiten het staken van kokspersoneel zouden bevorderen, om ook langs dien weg den geest in het leger te schaden.

Ten slotte zou burgerlijk keukenpersoneel ongetwijfeld bezwaar maken om het onderdeel waarbij het zou zijn ingedeeld te volgen bij meerdaagsche oefeningen en manoeuvres, waarbij uiteraard aan het keukenpersoneel hooge eischen wat betreft het fysiek en de toewijding moeten worden gesteld. Van het gebruik van burgerlijk personeel bij de troepen te velde zou, op grond van de dienaangaande geldende gepalingen, van zelf geen sprake kunnen zijn.

§ 19. Verslag voedingscommissie.

Het verslag van de bij het besluit van 30 (ten rechte 13) Maart 1916 No. 1 ingestelde commissie handelt in hoofdzaak over de voorzieningen, te treffen bij volkomen afsluiting van Java in oorlogstijd.

Aan het denkbeeld om enkele gedeelten te doen omwerken om ze voor openbaarmaking geschikt te maken is, door gebrek aan personeel, nog geen uitvoering kunnen worden gegeven, terwijl door het eindigen van den oorlog het onderwerp niet meer van onmiddellijke urgentie is.

De Regeering zal overwegen of het verslag zoo niet geheel, dan toch gedeeltelijk ter inzage aan den Volksraad kan worden verstrekt.

§ 20. Extra-maand salaris aan onderofficieren en mindere militairen.

Er bestaat geen aanleiding om de beginselen, volgens welke de toekenning van een extra maand salaris aan onderofficieren en minderen geschiedde, te herzien.

De Regeering verwijst ten aanzien daarvan naar de door den legercommandant gegeven uiteenzetting, waarvan een exemplaar ter griffie is neergelegd; derhalve zal alleen worden overwogen om aan hen, die een vast bedrag aan kleedinggeld genieten, de extra uitkeering alsnog te doen toekomen.

§ 21. Dienstneming voor het leger.

Ten allen tijde is aan militairen, bij het einde van het loopend dienstverband een herverbintenis uit hoofde van slecht gedrag geweigerd kunnen worden. In den loop van het jaar 1918 is gaandeweg de noodzakelijkheid aan het licht getreden om een herverbintenis mede te kunnen weigeren aan militairen, die, ofschoon zich overigens goed gedragende, karaktereigenschappen of neigingen blijken te bezitten, welke onvereinigbaar moeten worden geacht met de handhaving van de krijgstucht.

Het is niet juist, dat dientengevolge een herverbintenis geweigerd zou kunnen worden „op grond van allerlei persoonlijke opvattingen en antipathieën” en ook behoeft geen vrees te worden gekoesterd „voor arbitraire toepassing ten aanzien van personen die om persoonlijke redenen niet in de gunst staan”.

De beslissing betreffende militairen die bij het verstricken van hun loopend verband een herverbintenis wenschen aan te gaan, berust nl. bij de inspecteurs en hoofden van wapens en diensten, terwijl, indien zij het verzoek doen het leger met paspoort of pensioen te verlaten, door het hoofd der Ie afdeling — namens den legercommandant — beslist wordt, of zij desverkiezende tot een herverbintenis zouden zijn toegelaten en — in verband daarmee — of hun bij het verlaten van den dienst al dan niet het certificaat van goed gedrag zal worden nitgereikt. In beide gevallen kunnen belanghebbenden zich dus altijd nog middels verzoekstaat of verzoekschrift tot den legercom-

mandant wenden, teneinde een voor hen gunstiger beslissing te verkrijgen. Van deze gelegenheid wordt dan ook meermalen gebruik gemaakt en reeds meer dan eens is door den legercommandant, rekening houdende met de bijzondere omstandigheden van den betrokken militair, alsnog een herverbintenis — bij wijze van proef en al dan niet in den rang — toegestaan dan wel bepaald dat hij nog tot eene beperkte herverbintenis zou zijn toegelaten, hoewel hem door den inspecteur of het hoofd van het wapen of den dienst overeenkomstig de bepalingen volkomen ten rechte een herverbintenis was geweigerd, dan wel door het hoofd der Ie afdeling was beslist dat hij niet tot een herverbintenis zou zijn toegelaten.

Een beroep op den Gouverneur-Generaal is uiteraard evenmin uitgesloten, waar art. 112 van het regeeringsreglement bepaalt, dat ieder ingezetene het recht heeft om verzoeken aan de bevoegde macht, zoowel in Nederland als in Nederlandsch-Indië schriftelijk in te dienen. Waar het hier echter eene interne aangelegenheid van technischen aard betreft is het duidelijk dat voor den Gouverneur-Generaal als regel geen aanleiding zal bestaan om bij den legercommandant op een herziening van de genomen beslissing aan te dringen.

Niemand wordt, enkel en alleen uit hoofde van zijne politieke overtuiging uit het leger verwijderd of wel bij diensteindiging van een herverbintenis uitgesloten. Wel kan echter een herverbintenis geweigerd worden aan militairen, die openlijk of bedekt denkbeelden verkondigen en(of) daarvoor propaganda maken, welke indruischen tegen eene geregelde rechtsorde, gericht zijn tegen het bestaande gezag, als anderszins, en daardoor blijken geven van karaktereigenschappen of neigingen, welke onvereinigbaar zijn te achten met de handhaving van de krijgstucht. Het is duidelijk dat dergelijke personen, al mogen zij zich overigens als militair goed gedragen, in het leger niet op hun plaats zijn, doordien zij op hunne omgeving een uit een krijgstuchtelijk oogpunt verderfelijken invloed uitoefenen. Intusschen wordt ook in dergelijke gevallen de man, zoo zijn gedrag overigens geen reden tot klagen heeft gegeven, bij het verlaten van den dienst het certificaat van goed gedrag uitgereikt.

§ 22. Militaire rechtspraak.

Op spoedige invoering van de nieuwe rechtspleging bij de landmacht zal bij het Opperbestuur nogmaals worden aangedrongen.

Naar aanleiding van de door eenige leden gemaakte opmerkingen over de zwaarte der straffen, opgelegd aan de militairen, betrokken in de zaak der soldatenraden, kan worden medegedeeld dat de door een deel van belanghebbenden ingediende gratie-verzoeken nog in behandeling zijn.

Daar door den Europeeschen kanonnier Heijndijk, voorzitter van den soldatenbond, geen verzoek werd gedaan om het op 25 en 26 December a.p. te Djocja gehouden congres van de vakcentrale te mogen bijwonen, werd hem uiteraard de vergunning daartoe noch verleend, noch geweigerd.

Heijndijk werd dan ook niet gestraft wegens het bijwonen van bedoeld congres, maar zooals uit de in de „Soldatenkrant” van 1 Februari 1920 voorkomende strafreden duidelijk is te lezen, o.m. wegens het onder bedriegelijke voorwendsels aanvragen van verlof en het

zich zonder vergunning begeven naar eene andere plaats dan waarheen hem dat verlof was verleend.

§ 23. Cursussen voor de Nederlandsche taal.

De klacht dat het onderwijs in de Nederlandsche taal op de cursussen voor de inheemsche onderofficieren aan deugdelijkheid zou te wenschen overlaten kan door de algemeenheid waarin zij is gesteld niet worden beoordeeld; van ondeugdelijkheid is niets gebleken. De tijd sedert de oprichting van de leergangen komt der Regeering te kort voor om thans reeds een afdoend oordeel uit te spreken. Echter kan wel vermeld worden, dat reeds niet-Europeesche sergeanten 1e klasse in het leger worden aangetroffen wier geheele opleiding in de Nederlandsche taal in het leger heeft plaats gehad.

Het streven is er opgericht het onderwijs zooveel mogelijk door beroepsonderwijzers te doen geven waardoor het stellig steeds meer aan in billijkheid te stellen eischen zal voldoen.

Het aantal leerlingen is aangegeven in de algemeene orders voor het leger 1918 No. 66 en 1919 No. 34 en bedraagt thans 39.

Aangezien geen examen wordt afgenomen zijn geen exameneischen gesteld. Overgang naar een hoogere klasse wordt geregeld in verband met de uitgebrachte rapporten. Echter is wel aangegeven hoever zich het onderwijs in elke klasse moet uitstrekken en is het leerprogramma ongeveer in overeenstemming met dat van het Algemeen Nederlandsch Verbond.

Terzake wordt verwezen naar de order voor de infanterie No. 15, order voor de cavalerie No. 29, order voor de genie No. 22 en order voor den militair geneeskundigen dienst No. 122; voor het wapen der artillerie is deze aangelegenheid voorloopig nog bij rondschrijven geregeld.

§ 24. Onderwijs aan soldatenkinderen.

Ten aanzien van de zorg voor het onderwijs aan kinderen van militairen — w.o. te verstaan alle kinderen, zowel van Europeesche als van niet-Europeesche militairen, die in de kampementen aanwezig zijn, onverschillig of zij wettige, gewettigde of natuurlijke kinderen zijn, — bestaan bij het leger onder meer de volgende bepalingen:

- a. de korps-(detachements-)commandanten doen toezicht uitoefenen op het onderwijs van de mannelijke kinderen der militairen, die tot hun korps (detachement) behooren;
- b. zij zorgen voor zooveel in hun vermogen is, dat, waar daartoe gelegenheid bestaat, die kinderen behoorlijk onderwijs genieten;
- c. dit onderwijs kan worden gegeven op de openbare lagere Europeesche scholen, op de te Magelang, Koeta-Radja, Tjimahi, Djokjakarta, Makassar en Meester-Cornelis gevestigde zoogenaamde Ambonsche scholen, op de openbare lagere Hollandsch-Inlandsche of Inlandsche scholen, dan wel op bestaande particuliere scholen;
- d. waar geen of geen voldoende gelegenheid bestaat, om van het onderwijs op de onder c genoemde scholen partij te trekken moeten de kinderen zooveel mogelijk in staat worden gesteld, om het onderwijs op de zoogenaamde korpsscholen bij te wonen;
- e. zijn geen korpsscholen aanwezig, dan dienen maatregelen te worden genomen, opdat de daarvoor in de

- termen vallende kinderen op andere wijze eenig onderwijs genieten;
- f. het onderwijs mag in geen geval verplichtend worden gesteld; de korps-(detachements-)commandanten zijn evenwel gehouden, om op het groote nut daarvan te wijzen en hunne bijzondere aandacht aan deze aan gelegenheid te schenken;
- g. bij het bevelen van overplaatsingen wordt, voorzoover zulks met den dienst vereenigbaar is, rekening gehouden met de onderwijsbelangen der kinderen van de betrokken militairen.

Het overgroote deel der kinderen van de Inlandsche militairen volgt de onder *d* hiervoren bedoelde korpsscholen. Deze scholen kunnen natuurlijk wat het onderwijs betreft, niet vergeleken worden met de gouvernements- of particuliere scholen, al was het alleen maar omdat het onderwijs in handen is van weliswaar met zorg gekozen, doch niettemin als leerkracht onbevoegd blijvende onderofficieren en korporaa's. De korpsscholen moeten dan ook meer als noodhulp worden beschouwd.

Slechts een klein gedeelte der voor het ontvangen van onderwijs in aanmerking komende kinderen bezoekt de in de verschillende garnizoenen aanwezige gouvernementscholen. Aangezien op deze scholen bij voortdurend een groot plaatsgebrek is, kan onmogelijk worden voldaan aan de vele aanvragen om toelating, zoodat door vele kinderen met het onderwijs op de korpsscholen genoegen moet worden genomen.

Ook de hiervoren bedoelde Ambonsche scholen voorzien in den laatsten tijd niet meer in de behoefte. Om hieraan eenigermate tegemoet te komen, werd door de Regeering de oprichting van particuliere namiddagcursussen door toekenning van geldelijke ondersteuning zoo veel mogelijk bevorderd. Zoo werden vanwege het „Ambonsch studiefonds” met gouvernementssteun in garnizoenen als Malang, Salatiga, Ambarawa, enz. dergelijke namiddagleergangen opgericht, terwijl de oprichting van nog meer dergelijke leergangen aanstaande is. Aan deze cursussen is het nadeel verbonden, dat de kinderen in de ochtenduren doelloos rondloopen; hieraan komen de militaire chefs in sommige garnizoenen met vrucht tegemoet door de onderwijzers der korpsscholen beschikbaar te stellen, om des morgens in die scholen surveillance uit te oefenen op het maken van het voor de middaguren bestemde schoolwerk.

Niet alleen echter onder de Amboinesche en Menadoesche doch ook onder de Inlandsche militairen neemt de drang naar onderwijs voor hunne kinderen hand over hand toe. In de maand December van het vorige jaar bracht het volksraadslid Sastrowidjono de regeling van het onderwijs aan kinderen van Inlandsche militairen bij den legercommandant ter sprake. Deze aangelegenheid is op het oogenblik nog bij het legerbestuur in behandeling. Ter zake wordt door de afdeulingscommandanten op Java overleg gepleegd met de betrokken inspecteurs van onderwijs. Het ligt in de bedoeling van den legercommandant, voorstellen te doen, om in de daarvoor in aanmerking komende garnizoenen voor de kinderen van de niet-Europeesche militairen, die geen onderwijs kunnen erlangen op eene gouvernementsschool, afzonderlijke scholen op te richten.

Het vraagstuk der voorziening in de onderwijsbehoeften der soldatenkinderen heeft overigens de voortdurende

en ernstige aandacht zoowel van de Regeering als van het departement van onderwijs en het legerbestuur. Dat aan die onderwijsbehoefte tot nu toe slechts gedeeltelijk kon worden voldaan, is te wijten aan het nijpend gebrek zoowel aan Inlandsch als aan Europeesch onderwijzend personeel.

§ 25. Tewerkstelling van officieren op ministerie.

Over de beantwoording van de vraag aangaande onderafdeeling 97 van het eerste hoofdstuk zullen nadere inlichtingen worden ingewonnen bij den Minister van Koloniën.

§ 26. Lijkbezorging van Inlandsche militairen.

In aansluiting aan de toezegging, gedaan in de Memorie van Antwoord op het afdeelvingsverslag van den Volksraad inzake de ontwerp-begrooting voor 1920 (1e gewone zitting 1919) bijlagen, stuk 34(j) bladzijden 12 en 13), zijn in het midden van het vorig jaar nieuwe voorschriften uitgevaardigd in zake het houden van sectie op lijken.

Volgens die voorschriften behoort elke niet beslist noodzakelijke lijkopening te worden nagelaten, ook dan wanneer de nabestaanden niet bekend of niet ter plaatse aanwezig zijn. Zijn deze nabestaanden wel bekend en ter plaatse aanwezig, dan wordt bovendien geen sectie verricht, wanneer zij daarvoor niet nitdrukkelijk toestemming hebben verleend.

Het verrichten van sectie op de in een hospitaal overledenen geschiedt — bij voorkeur — door den officier van gezondheid, die den lijder behandeld heeft; deze sectie geschiedt na overleg met den chef van het hospitaal, zoodat hieromtrent door ten minste twee artsen wordt beslist. In kleine garnizoenen, waar slechts één officier van gezondheid aanwezig is behoort deze uiteraad alleen omtrent de noodzakelijkheid van lijkopening te beslissen.

Ingevolge de voorschriften betreffende de militaire begrafenis kunnen de lijken van Inlanders en daarmee gelijkgestelde militairen, welke niet door de nabestaanden worden aanvaard, en wanneer daartegen uit een gezondheids oogpunt geene overwegende bedenkingen bestaan — ter beoordeeling van den eerstaanwezenden officier van gezondheid bij de ziekeninrichting — aan de kameraden worden overgelaten, om zoowel vóór de teraardebestelling als bij het begraven en bij het graf op hunne kosten zoodanig ceremonieel te verrichten, als met hunne gebruiken en godsdienstige begrippen overeenkomt, in welk geval het voorgeschreven militair-ceremonieel achterwege kan blijven.

Het ceremonieel bij het lijk vóórdat het naar het graf wordt gedragen moet geschieden binnen het ziekengesticht, alwaar een voor dat doel te gebruiken lokaal is aangewezen; de begrafenis geschiedt in ieder geval daaruit. De lijken worden begraven op de bestaande Inlandsche kerkhoven met inachtneming der verordeningen, welke dienaangaande plaatselijk bestaan, dan wel op afzonderlijke terreinen, wanneer dit door plaatselijke omstandigheden wenschelijk of noodig wordt geacht en de terreinen daarvoor door het plaatselijk bestuur zijn afgestaan en aangewezen.

Het begraven van de lijken van den Mohammedaanschen godsdienst belijdende militairen en — het zij volledigheidshalve vermeld — schepelingen van Harer Majesteits zeemacht of van de gouvernements marine, van

dien godsdienst belijdende burgerpersonen met eene vaste aanstelling bij het leger dienende, alsmede die van gepensioneerde of gegageerde Mohammedaansche militairen en schepelingen, geschiedt in wit katoen, dat daartoe evenals de benodigde bamboe van landswege wordt verstrekt.

Alle overige lijken van Inlandsche mannen en vrouwen — dus ook van de gezinsleden van Inlandsche militairen en van concubines — worden begraven in ligmatjes, waartoe voor elk lijk twee stuks kunnen worden verstrekt. Tegen het denkbeeld om ook verstrekking van het noodige wit goed te doen plaats hebben bij het overlijden van gezinsleden, enz. — waaronder te verstaan de eerste of oudste der vrouwen waarmede de man is gehuwd en de uit deze geboren kinderen — van militairen, enz., die den Mohammedaanschen godsdienst belijden, bestaan geen overwegende bezwaren. Het zou echter afbreuk kunnen doen aan het succes van de bestrijding van het kazerneconcubinaat, bijaldien ten opzichte van concubines een gelijke vrijgevigheid werd betracht.

Alleen in gevallen, waarin zulks door den chef der ziekeninrichting noodig wordt geoordeeld, worden de lijken van aan eenige besmettelijke ziekte overleden Inlandsche personen in een doodkist begraven, doch ook in dat geval wordt het lijk ingewikkeld in daarvoor kosteloos beschikbaar gesteld wit katoen.

Het is regel dat de lijken van de, den Mohammedaanschen godsdienst belijdende, Inlandsche militairen of door de naastbestaanden worden aanvaard of aan de kameraden worden overgelaten; zij hebben zorg te dragen voor het ritueel; daarmede kan en mag de overheid zich niet in laten; klachten dat de hulp van een Mohammedaansch priester vaak wordt ontbeerd, zijn nimmer vernomen; de betrokkenen zouden zich trouwens daarmede hebben te wenden tot de leeraren van hunne godsdienstige gezindheid, dan wel tot de gezaghebbenden, die ingevolge de wettelijke voorschriften met het oppertoezicht over dezen zijn belast.

In verband met een en ander bestaat, naar het inzicht der Regeering, geen aanleiding om de door bedoeld lid gestelde vraag betreffende de aanstelling van Mohammedaansche godsdienstleeraren ten behoeve van de Inlandsche militairen, in overweging te nemen.

Reeds sedert geruimen tijd is bij het departement van oorlog de vraag in beschouwing genomen of het, ter verhooging van het zedelijk peil in het Indische leger, wenschelijk moet worden geacht daarbij aalmoezeniers en legerpredikanten in dienst te stellen, gelijk in den loop van het jaar 1919 heeft plaats gevonden bij het Nederlandsche leger.

Sedert korten tijd is echter dit vraagstuk in een geheel ander stadium getreden in verband met het voorstellen om de uitzending van soldaten uit Nederland — behoudens voor speciale doeleinden — stop te zetten, terwijl, wat betreft de thans nog in dienst zijnde Europeesche soldaten en de in Indië in dienst tredenden, moge opgemerkt worden, dat sedert het begin van dit jaar alle Europeesche veldcompagnieën gelegerd zijn in de groote garnizoenen in West-Java, waar zonder uitzondering predikanten en Rooms-Katholieke geestelijken hun standplaats hebben.

Voor verheffing van het zedelijk peil der Christen-soldaten van niet-Europeeschen landaard is het instellen

van legerpredikanten en aalmoezeniers zeker niet noodig, daar deze militairen, als kinderen van het land en voor het meerendeel gehuwd in moreelen zin in zooveel gunstiger omstandigheden verkeeren dan de uitgezonden Europeesche soldaat, die hier te lande niet aantreft het maatschappelijk milieu waaruit hij is voortgekomen en daardoor veel meer dan zijne niet-Europeesche standgenooten gevaar loopt in moreel opzicht achteruit te gaan.

§ 27. Concubinaat.

De maatregelen, die worden genomen ter beperking van het concubinaat zijn:

10. onbeperkte openstelling voor onderofficieren en minderen van de gelegenheid om te huwen met de daaraan verbonden voordeelen boven de ongehuwde militairen, te weten:

afzonderlijke huisvesting; vrijstelling van deelneming aan de gemeenschappelijke menage; vergunning aan gehuwde Europeesche onderofficieren om buiten de kampementen te wonen en eene gelijke vergunning aan een gedeelte der niet-Europeesche onderofficieren; tegemoetkoming in de onkosten voor het gezin aan soldijgenietende militairen beneden den rang van onderofficier;

20. verhooging van het zedelijk en maatschappelijk peil van den minderen militair door:

- a. oprichting van ontspanningslokalen;
- b. beoefening der sport in den meest uitgebreiden zin van het woord;
- c. toekenning van geldelijken steun aan vereenigingen, welke zich ten doel stellen het zedelijk welzijn der militairen te bevorderen;
- d. de steun en belangstelling van de zijde der officieren in het lot van den minderen militair.

Ook kan verwacht worden, dat door de invoering der Europeesche militie en het contact, dat daardoor tusschen het leger en de burgermaatschappij zal ontstaan, het kazerneconcubinaat zal worden beteugeld, doordat een dergelijke toestand in die maatschappij wordt veroorzaakt.

§ 28. Raad van defensie.

Voor wat betreft de vraag waarom de Regeering gekant den volstaan met te verwijzen naar de memorie van antwoord betreffende de begrooting voor 1920, (stuk 34 (j), blz. 3), en het behandelde in de vergaderingen van den Volksraad van 15 en 16 Januari 1920.

Niet duidelijk is de meening dat aan een raad van defensie veel verder strekkende bevoegdheden zouden kunnen worden toegekend dan aan een commissie. De bevoegdheid van den raad van defensie in Nederland bepaalt zich tot het geven van advies, indien dat gevraagd wordt, waarvoor verwezen moge worden naar het Koninklijk besluit van 16 April 1908, No. 79 (staatsblad No. 93), terwijl het vragen van advies aan dien raad alleen verplicht is, wanneer het geldt beginselen waarnaar de verdediging of de weermiddelen moeten worden vastgesteld en ontworpen van algemeene maatregelen van bestuur of koninklijke besluiten betreffende belangrijke verdedigingsaangelegenheden.

Waar nu vorenbedoelde hoofdbeginselen voor Nederlandsch-Indië door het Opperbestuur worden vastgesteld, wordt vooralsnog het belang van een instelling van een raad van defensie niet erkend.

§ 29. Bedelaarskolonie nabij kampement Djatingaleh. Nopens de van militaire zijde geopperde bezwaren tegen de plannen tot stichting van een bedelaarskolonie in de nabijheid van Semarang is door de Regeering nog geen beslissing genomen.

§ 30. Personeelsvoorziening.

Dat in de toelichting op onderafdeeling 908 wordt gesproken van tijdelijke vervanging van Europeesche militairen door Inlandsche (inheemsche) militairen is eene kwestie van zuiver formeelen aard.

In de vastgestelde legersamenstelling (Indisch Staatsblad 1915 No. 404) is n.l. aangegeven hoeveel Europeesche militairen er bij de verschillende wapens en diensten moeten zijn.

Deze Europeesche militairen zijn reeds voor een groot gedeelte door militairen van inheemsche landaarden vervangen, doch, zoolang de vastgestelde legersamenstelling daarmede niet in overeenstemming is gebracht, kan die vervanging slechts tijdelijk worden genoemd.

Het ligt echter geenszins in de bedoeling hierop terug te komen.

Zoodra de nieuwe legersamenstelling, welke thans in bewerking is, bij Koninklijk besluit zal zijn vastgesteld, gaat die tijdelijke vervanging automatisch in eene definitieve vervanging over.

Bij die nieuwe legersamenstelling wordt rekening gehouden met het beginsel, dat is neergelegd in de memorie van antwoord op het afdelingsverslag van den Volksraad in zake de militaire bezoldigingsvoorstellen (Tweede gewone zitting 1919, bijlagen, onderwerp 3 stuk 16a bladzijde 13 tweede lid), n.l. dat verdere uitzending van ongegradueerden uit Nederland zooveel en zoo spoedig mogelijk zal worden gestaakt.

Voor zooveel noodig zij nog aangeteekend, dat het vorenstaande uiteraard ook geldt voor de toelichting op onderafdeeling 913, waarin naar die op onderafdeeling 908, en voor de toelichtingen op de onderafdeelingen 915, 917 en 923, waarin naar de toelichting op onderafdeeling 913 is verwezen.

§ 31. Inkrimping van het leger.

De Regeering kan zich thans nog niet uitspreken over de plannen met de Inlandsche militie. Dit is eerst te verwachten nadat meer zekerheid zal bestaan ten aanzien van de voor de verdediging van Nederlandsch-Indië te volgen gedragslijn.

Hetzelfde geldt ten aanzien van daarmede verband houdende mogelijke inkrimping van het (staande) leger.

Volledigheidshalve zij nog medegedeeld dat, geheel los van de invoering van een Inlandsche militie, een inkrimping van het leger ten deele is uitgevoerd ten deele in voorbereiding is, waardoor ongeveer zal worden teruggekeerd tot den toestand van vóór 1914, alzoo tot opheffing v.z.m. van het in de oorlogsjaren gevoerde overcompleteet.

§ 32. Toelichting der begrooting.

De meening dat de toelichting bij vele belangrijke posten uiterst sober, bij minder belangrijke posten minutieus is, wordt wat het IIe hoofdstuk aangaat als juist erkend; zulks is hoofdzakelijk een gevolg van den overgangstoestand waarin het leger verkeert.

Maatregelen om verbetering in de toelichtingen en in de overzichtelijkheid te brengen zijn in uitvoering of in studie.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 901f. Uitgaven voor de opleiding van vliegeniers in Holland.

De opleiding van vliegeniers in Holland kan, zoolang in Indië nog niet kan worden beschikt over een voldoende aantal instructeurs, voorloopig niet worden ontbeerd.

Op 't oogenblik zijn bij de vlieg-afdeeling in Indië aanwezig 2 instructeurs (en één in reserve) en is een 8-tal leerlingen-vliegenier in opleiding. Uit dit aantal leerlingen — dat bezwaarlijk grooter kan worden genomen — moeten t.g.t. weer de instructeurs gevormd worden, waarbij niet uit het oog mag worden verloren, dat slechts een klein deel de geschiktheid als zoodanig behaalt.

Onderafdeeling 905. Werving in Nederland.

Ter zake zullen inlichtingen worden ingewonnen bij den Minister van Koloniën.

Intusschen wordt medegedeeld, dat de reorganisatievoorstellen voor het geheele leger welke op grond van den ingrijpenden maatregel moesten worden ontworpen het departement van oorlog nog niet hebben verlaten.

Onderafdeeling 906. Vrijwillige verbintenis van Nederlandsche jongelieden.

Een gelijksoortige regeling is voor Indische jongelieden niet noodig, aangezien op grond van de militiewet (artikelen 21 en 33) vrijstelling van den dienst bij de militie wordt verleend aan hem, die zijne woonplaats hier te lande heeft en aan hem, van wien op redelijke gronden te verwachten is dat hij zijne woonplaats alhier zal hebben.

Onderafdeeling 915. Materiaal.

De hooge raming van dezen zeer wisselvalligen post is eendeels toe te schrijven aan meerdere behoeften in verband met nieuwe maatregelen, vindt haar oorzaak ook in hogere aanvragen als gevolg van de aan de tijdsomstandigheden der laatste jaren te wijten gebrekkige aanvullingen der voorraden, doch is grootendeels ontstaan door de algemeene groote stijging der eenheidsprijzen, zooals voor grijsgroen katoen 120%, ongebleekt katoen 300%, keperstof 175% volksprijs 80% enz.

De aangevraagde som laat zich specificceeren als volgt:

wapening, munitie, enz.	f 4 845 000
bouwmaterialen, enz.	„ 306 000
geneesmiddelen, enz.	„ 500 000
kleeding- en uitrustingsstukken, enz.	„ 2 940 000
benodigdheden voor den topografischen dienst	„ 260 000

Te zamen f 8 851 000

Ten behoeve van andere departementen werd ± f 400 000 meer geraamd.

De bij de firma Krupp aangekochte machines voor het persen van stalen granaten en stalen granaatkartetsbussen werden uit Nederland uitgezonden op verzoek van de Indische Regeering.

Deze machines zijn hier te lande bruikbaar en zijn ook van nut, omdat zij het mogelijk maken het meerendeel van de voor het leger benodigde geschutmunitie in Indië zelf te vervaardigen.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 901. Bezoldigingen, toelagen, loonen, werkgelden enz.

De behoefte aan een secretaris-generaal bij het departement van oorlog wordt ook op dit oogenblik niet minder gevoeld, dan toen het voorstel tot invoering van dat ambt werd gedaan.

Evenwel wordt het voordeel, verbonden aan de aanstelling van een burger in dat ambt zoo gering geacht, dat daarom de op de aanvullende begrooting voor 1920 gebrachte en bij de behandeling daarvan teruggenomen post niet opnieuw wordt voorgebracht.

Zoolang nl. het legercommando en het beheer van het departement van oorlog in één hand zijn gelegd en de organisatie van het departement van oorlog dienovereenkomstig is ingericht, is splitsing van den zuiver departementalen en den overigen arbeid zeer bezwaarlijk door te voeren. In elk geval niet in die mate, dat het brengen van de eerstbedoelde werkzaamheden onder een burgersecretaris-generaal den legercommandant in eenigszins beduidende mate zou ontlasten, zonder dat daaraan tevens, ter wille van een van eenig belang zijnde overdracht van bevoegdheden aan dien secretaris-generaal, zou gepaard gaan een op zijde schuiven van de afdeelingshoofden van het departement als aan den legercommandant verantwoordelijke deskundige adviseurs in legerzaken. Dit laatste dient tot elken prijs te worden vermeden.

Onderafdeeling 903. Bezoldiging personeel topografischen dienst.

Militaire opzichters-opnemer bij den topografischen dienst, die naast hun wedde pensioen genieten, gaan bij aanstelling tot burger ambtenaar financieel niet achteruit.

Onderafdeeling 919. Afzonderlijke Inlandsche korpsen.

Waar van vele zijden op bezuiniging van de begrooting van oorlog wordt aangedrongen en reeds over voldoende, niet rechtstreeks tot het leger behorende korpsen wordt beschikt ter vervulling van de hun toegedachte secundaire taak, komt herstelling van het legioen van Pakoe Alam, waaraan eene vermeerdering van uitgaven voor het departement van oorlog verbonden zou zijn, thans niet gewenscht voor.

Onderafdeeling 922. Remonte depôt.

Eene berekening, welk bedrag aan een door het remonte depôt afgeleverd paard ten koste is gelegd, werd niet gemaakt.

Onderafdeeling 925. Geniewerken.

Reeds herhaalde malen is een onderzoek ingesteld naar de mogelijkheid van eene gedeeltelijke samensmelting van den geniedienst met dien der B. O. W.

Behoudens de samenvoeging van het beheer der voorraden volgens de regeling vastgesteld bij Staatsblad 1908 No. 34, is meer samenwerking tusschen beide diensten, dan reeds plaats vindt, niet mogelijk en ook niet noodig gebleken.

Telkens wanneer het in 's lands belang wordt geacht te zijn, wordt de uitvoering van de daarvoor in aanmerking komende werken van het eene departement op het andere overgedragen.

Met de beschikbare personeele krachten bij het wapen der genie wordt overigens gewoekerd.

Onderafdeeling 927. Geneeskundige dienst.

Ook de Menadoneesche ziekenverplegers deelen in de lotsverbeteringen, welke door de militaire bezoldigingscommissie zijn voorgesteld.

Deze voorstellen van de commissie leiden evenwel tot het zooveel mogelijk gelijk maken van de bezoldigingen van verschillende groepen militairen.

Als gevolg daarvan gaan de Amboineesche en Menadoneesche soldaten-ziekenverplegers, die thans eene hoo-

gere soldij genieten dan hun ongegradueerde landgenooten van de overige wapens en diensten, minder vooruit dan hospitaalsoldaten, infanteristen 1e klasse, fuseliers en soldaten-schrijvers van denzelfden landaard.

Zij deelen dezen minderen vooruitgang echter met tal van andere groepen van militairen en zij gaan bijv. meer vooruit dan Inlandsche treinsoldaten 2de klasse.

Aan een en ander zal gevolg worden gegeven.

Reeds aan het slot van § 4 van het Afdelingsverslag betreffende de 1ste aanvullingsbegroting voor het dienstjaar 1920 (Bijlagen der Handelingen van den Volksraad, tweede gewone zitting 1919, onderwerp 3, stuk 10a) werd de vraag gesteld of van de voor de stafmuzikanten voorgestelde tractementen verwacht kan worden dat het verloop tot staan zal worden gebracht en de toeloop vermeerderd en werd voorts aangeteekend, dat destijds het incompleet reeds zoo groot zou zijn, dat de z.g. proefgangers als volwaardig stafmuzikant moeten invallen. In de M. v. A. op dat afdelingsverslag (Handelingen, onderwerp 3, stuk 16a) is medegedeeld dat, indien bij de nieuwe (bezoldigings) regeling de toeloop onvoldoende blijft, zulks bezwaarlijk aan de tractementen kan worden geweten. Bedoelde vraag en het daarop gegeven antwoord heeft in de vergaderingen van den Volksraad van 9 en van 10 Januari 1920 aanleiding gegeven tot eene nadere bespreking dezer aangelegenheid tusschen het lid Pabst en den regeeringsgemachtigde.

Met betrekking van de thans opnieuw gestelde vraag of geen maatregelen kunnen worden getroffen tot tegengang van de vermindering van de sterkte van de stafmuziek, als gevolg van de omstandigheid dat alleen kader uit Holland zal worden uitgezonden, zoodat niet meer als vroeger, élèves kunnen worden gerecruteerd uit de uitgezonden Europeesche fuseliers, zij medegedeeld dat, volgens zeer onlangs door het D. v. O. ontvangen mededeelingen van het departement van koloniën, naar aanleiding van aanvragen om uitzending van personeel ten behoeve van de stafmuziek, het voorshands niet mogelijk is gebleken de gevraagde stafmuzikanten uit te zenden.

Door de verbeterde positie der stafmuzikanten van het Nederlandsche leger zou n.l. de lust om bij het Indische leger over te gaan onder hen zeer gering zijn, terwijl onder de burgers, die zich in het algemeen ongaarne aanmelden met het oog op het sluiten van een militair verband, overigens weinig geschikte krachten worden aangetroffen. Om de beteren onder hen te bereiken zullen geheel andere voorwaarden moeten worden geboden dan door de militaire bezoldigingscommissie zijn voorgesteld.

Door het departement van koloniën is dan ook aan het departement van oorlog gevraagd om, in verband met het verhandelde in vorenbedoelde vergaderingen van den Volksraad omtrent de instandhouding van de stafmuziek, te overwegen of hiertoe aanleiding bestaat.

Deze aangelegenheid zal bij het departement van oorlog nader in behandeling worden genomen, waarbij uiteraard tevens in beschouwing zal worden genomen of — en zoo ja, welke — maatregelen eventueel kunnen en mogen worden getroffen om het dreigend gevaar van den terugval van de sterkte van het korps stafmuzikanten te ondervangen.

Onderafdeeling 931.

a. Militaire school.

b. Stafmuziek.

Onderafdeeling 933. Bijdragen aan vereenigingen ten bate der militairen.

Bijdragen worden geschonken aan:

- 1e. de militaire tehuizen te Weltevreden, Meester-Cornelis, Buitenzorg en Tjimahi van den Christelijken militairen bond voor Oost- en West-Indië;
- 2e. het militair tehuis te Weltevreden van de afdeeling Batavia van den Katholiek Socialen bond;
- 3e. het militair tehuis van de Roomsch-Katholieke militaire vereeniging „St. Michael”;
- 4e. het militair tehuis te Bandoeng van de Protestant-sche vereeniging tot oprichting en instandhouding van een Christelijk tehuis voor militairen te Bandoeng;
- 5e. het militair tehuis te Ambarawa van de vereeniging „Vreest God, eert den Koning”;
- 6e. het militair tehuis te Salatiga;
- 7e. het militair tehuis te Magelang van J. van der Steur;
- 8e. de militaire tehuizen te Weltevreden, Bandoeng, Malang, Soerabaja, Soerakarta, Ambarawa en Djok-jakarta van het Leger des Heils; en
- 9e. de neutrale militaire tehuizen, te Tjimahi, Soerakarta en Malang.

Het uitgetrokken bedrag is gegrond op de behoefte in gewone omstandigheden, doch zal een volgend jaar in overeenstemming worden gebracht met de uitkomsten over de laatste jaren.

De meening als zouden de vereenigingen aan wie geldelijke steun wordt verleend zich alleen het lot van de Europeesche soldaten aantrekken is onjuist.

Oorspronkelijk werd slechts geldelijke steun verleend aan de door die vereenigingen in stand gehouden militaire tehuizen ten behoeve van Europeesche militairen, omdat aan dergelijke instellingen voor Inlandsche militairen geen dringende behoefte bestond.

Dit standpunt is sedert 1917 verlaten; sedert zijn de door de Regeering gesteunde militaire tehuizen toegankelijk voor militairen van alle landaarden.

Onderafdeeling 936. Levensmiddelen.

De kostprijs van de voeding per man en per dag kan wel als gemiddelde worden opgegeven, doch een dergelijke opgave heeft weinig waarde.

De uitgaven voor de voeding zijn in de onderscheidene deelen van Nederlandsch-Indië elk jaar zeer verschillend als gevolg van de zeer uiteenlopende markt- of contractprijzen. Ook bestaat onderscheid tusschen de voeding van de Europeanen, Ambonneezen van de overige inheemsche troepen, terwijl ook de inrichting van de menages van de Europeesche onderofficieren van die der overige Europeesche, Ambonneesche en Inlandsche militairen verschilt.

In verband met een en ander kan worden medegedeeld, dat voor het jaar 1920 voor de verschillende militaire afdeelingen op Java en voor de buitengewesten de kosten voor de voeding per man en per dag gelijk zijn te stellen aan de bedragen vermeld in de 2e, 3e, 4e en 5e rubriek van de bijlage behoorende bij de algemeene order voor het Indisch leger 1919 No. 152, waarbij nog moet worden gevoegd de kosten voor bereiding, servies enz. voor de menagevoerenden. De in evengenoemde bijlage genoemde bedragen zijn berekend met inbegrip van de van landswege plaats hebbende verstrekkingen van levensmiddelen en gebaseerd op de plaatselijke marktprijzen.

Zij worden gewijzigd — c.q. ook tusschentijds — naar gelang van de prijsbeweging.

Onderafdeeling 937. Kosten van materieelen aard. Onder de raming, welke gegrond is op de uitkomsten over vorige jaren, is begrepen een bedrag van ongeveer één millioen voor materialen voor geniewerken.

Een nadere specificatie van de overblijvende som ad 5½ millioen kan in verband met de wijze van boeking der uitgaven niet worden gegeven.

Maatregelen worden getroffen om hierin eene doelmatige verandering te brengen.

Onderafdeeling 947. Uitgaven voor expeditie enz. De bedoelde som dient hoofdzakelijk voor den inhuur van vrije koelies en voor de verrekening der kosten, verbonden aan de tewerkstelling van in de plaats van vrije koelies tredende veroordeelden.

Naar aanleiding van de vraag of de toestanden in Atjeh niet van dien aard geworden zijn, dat geen reden meer bestaat voor het toekennen van personeele toelagen kan, in aansluiting met het voorkomende in de memorie van antwoord op de begrooting voor het dienstjaar 1920 onderafdeeling 403 laatste lid medegedeeld worden dat, als resultaat van het gehouden onderzoek, thans bij de Regeering voorstellen in behandeling zijn om, wat de bijzondere inkomsten betreft, officieren en militairen van lageren rang in het gewest Atjeh op een lijn te stellen met die elders in de buitengewesten.

Onderafdeeling 948. Tijdelijke uitbreiding van de legersterkte. Een post voor „tijdelijke uitbreiding” komt in het jaar 1887 voor het eerst op de begrooting voor, de vraag hoelang te voren daarvoor reeds fondsen werden besteed is niet nauwkeurig te beantwoorden.

Omdat zich steeds onvoorziene omstandigheden kunnen voordoen welke noodig maken met toepassing van artikel 7 van het koninklijk besluit in Indisch staatsblad 1915 No. 404 tijdelijk af te wijken van de legersamenstelling als aangegeven in de sedert herhaaldelijk gewijzigde bijlage letter A van evenbedoeld besluit, zal ook in de toekomst het uittrekken van een begrootingspost voor tijdelijke uitbreidingen niet te vermijden zijn.

Onderafdeeling 953. Graslanden. Op het militair grasland te Tjimahi is het mogelijk gebleken goed hooi te bereiden, doch de prijs daarvan kwam te hoog te staan in vergelijking met den prijs van versch gras. De duurzaamheid was ook niet groot; het product kon niet langer dan 4 maanden worden opbe waard.

In verband met de opgedane ondervinding is van de verdere bereiding afgezien. Daarentegen heeft de hooibereiding op een particulier land met succes plaats; dit product wordt ten deele voor de behoefte van het departement van oorlog betrokken.

Onderafdeeling 955. Kosten voor de invoering van den Europeeschen dienstplicht. Het jaarlijks uitgetrokken bedrag is van den beginne af niet bestemd geweest voor de betrekkelijk geringe kosten, verbonden aan de invoering van de militie, doch voor uitgaven voor de militie zelf; de omschrijving van den post is minder juist.

In den vervolge zullen deze uitgaven worden opgebracht bij de posten, waar zij thuis behooren, terwijl de omschrijving zal luiden „Uitgaven voor de militie en den landstorm voor zooveel zij niet vallen onder andere begrootingsposten”.

Onderafdeeling 959. Vliegkamp bij Bandoeng.

Tot nu toe werd in de begrooting nog niets over de nadere plannen omtrent den vliegdiens medegeedeeld, omdat de uitwerking daarvan nog niet geheel is voltooid.

In den loop van dit jaar zullen echter de organisatie van en de plannen omtrent den vliegdiens bij de Regeering worden voorgebracht, waarna de Volksraad ter zake omstandig zal worden ingelicht.

Onderafdeeling 961G. Herziening van de loonen der keuken en stalkoelies.

Keuken- en stalkoelies verrichten gewoon eenvoudig werk, waarvoor elke koelie bruikbaar is. Het in de toelichting bedoeld burgerlijk personeel bij de militaire hospitalen daarentegen verricht werkzaamheden op de ziekenzalen, welke nauw verband houden met den verplegingsdiens; eenige bevattelijkheid wordt daarvoor geëischt en bovendien moeten aan zindelijkheid van hun kleeding hooger eischen worden gesteld dan voor keuken- en stalkoelies noodig is.

Onderafdeeling 961H. Hervorming van de afdeeling dienstplicht en reservepersoneel.

De sterkte van den landstorm op Java en Madoera bedroeg, in het midden van 1919, 12754 man, w. o. 9150 ongeoeffenden en zal vermoedelijk bedragen, op 1 Juli 1926, 18400 man, w. o. 12300 ongeoeffenden en op 1 Juli 1931, 22400 man, w. o. 10600 ongeoeffenden.

Het ligt in de bedoeling, van de geoeffenden op Java en Madoera te vormen 73 afdeelingen, waarvan de sterkte — afhankelijk van het aantal landstormplichtigen in de bestuursafdeelingen — afwisselt van 1 brigade (in maximum 25 man) tot 1 bataljon (in maximum 800 man). Administratief zullen de landstormafdeelingen worden samengevoegd tot 2 regimenten, 1 half regiment, 3 bataljons en 6 compagnieën.

Ten behoeve van den landstorm is in onderafdeeling 961H het navolgende personeel uitgetrokken:

- a. bij de onderafdeeling landstorm van de afdeeling dienstplicht en reservepersoneel, 1 majoor of luitenant-kolonel en 2 kapiteins,
- b. voor de inspectiën Oost- en West-Java elk 1 luitenant-kolonel en 2 kapiteins.

Het overige in de onderafdeeling 961H vermeld personeel heeft de navolgende bestemming:

1 kolonel, aan wien één kapitein-adjutant toegevoegd, inspecteur van het dienstplicht- en reservepersoneel,

1 majoor- of luitenant-kolonel en 2 kapiteins voor de onderafdeeling militie en reservepersoneel van de afdeeling dienstplicht- en reservepersoneel,

4 militaire schrijvers voor de afdeling dienstplicht- en reservepersoneel.

Volledigheidshalve zij nog aangeteekend dat na toepasselijk verklaring van het dienstplichtbesluit op de buitengewesten (voorgesteld met ingang van 1 Juli 1921) voor den landstorm bovendien nog noodig zullen zijn 2 luitenant-kolonels en 2 kapiteins. De te verwachten aanvankelijke sterkte van den landstorm in de buitengewesten bedraagt ± 3250 man.

Middelen in Indië.

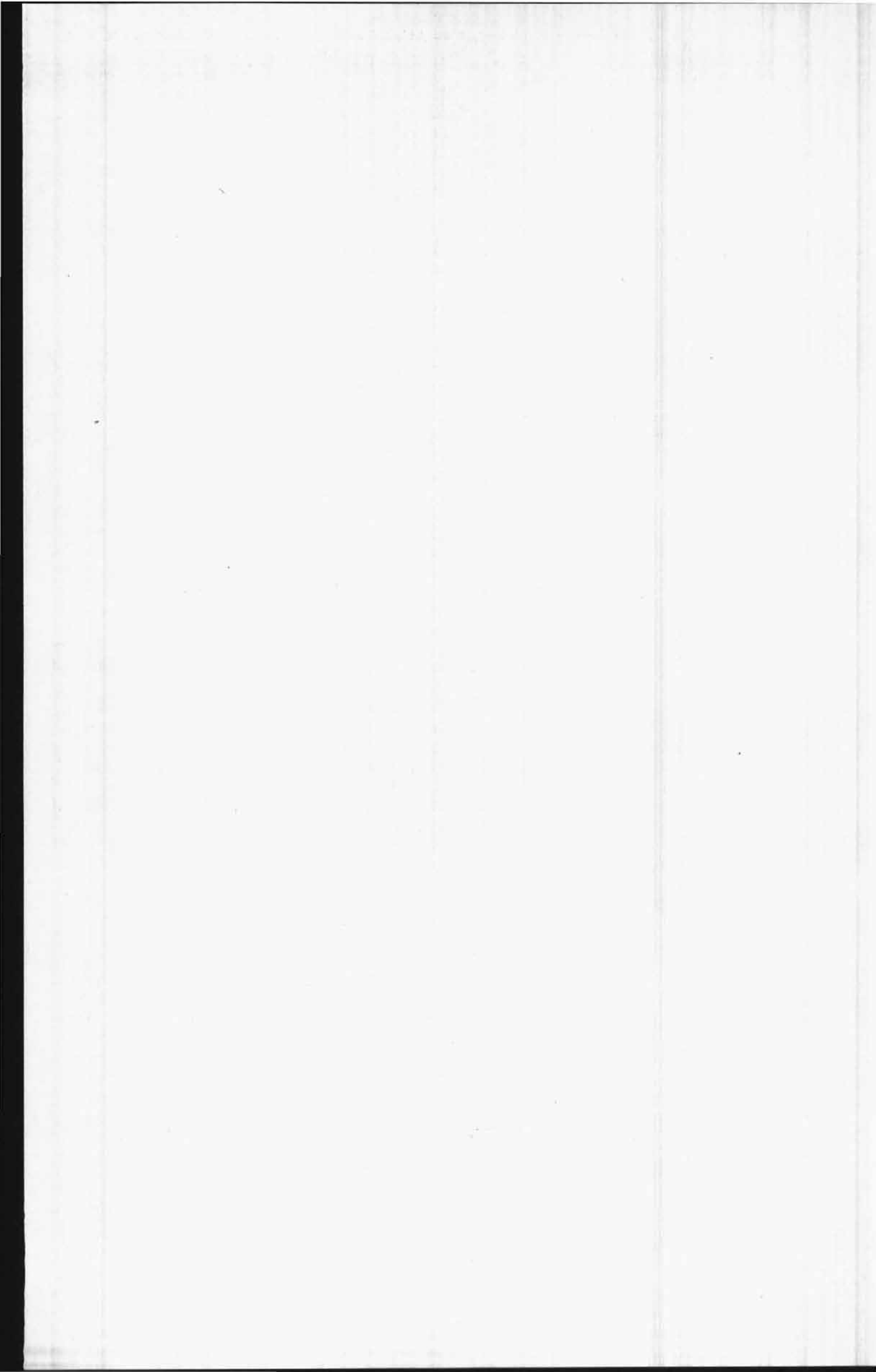
Hoofdstuk II der middelen.

Onderafdeeling 905. Verkoop van bruikbare goederen.

Deze post heeft betrekking op de ontvangsten voortvloeiende uit de verstrekking ten befaling aan militairen, ambtelijke en particuliere personen en instellingen van verschillende artikelen uit 's lands voorraden.

Onderafdeeling 906. Verkoop van bier aan de cantines.

De overeenkomstige post is begrepen in de raming van de onderafdeeling 915 van het Ie hoofdstuk der uitgaven.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. IX — STUK 12.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

Toelichtingen Tweede Nota van Wijzigingen (stuk E, 3).

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Hoofdstuk II der uitgaven.

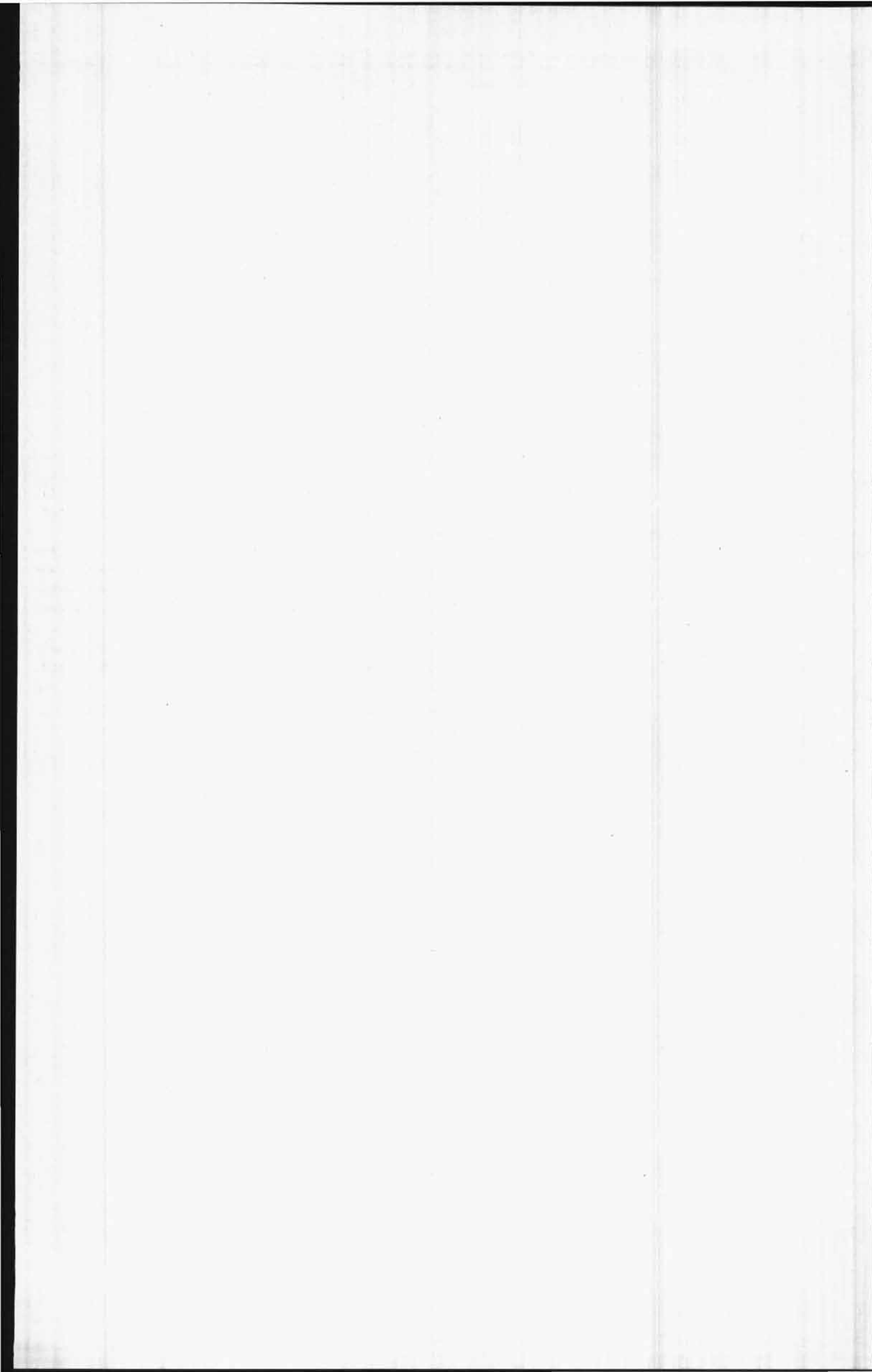
Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 955. Kosten verbonden aan de invoering van den dienstplicht voor de Europeesche Nederlandsche onderdanen (reeds bij het algemeen begrooingsontwerp uitgetrokken).

Het voornemen bestaat het dienstplichtbesluit met ingang van 1 Juli 1921 toepasselijk te verklaren op de buitengewesten.

De daaraan verbonden kosten zullen zich voor het genoemd jaar bepalen tot die, verbonden aan inschrijving en keuring en daarmede verband houdende reizen, waarvoor de post van f 550 000 niet behoeft te worden verhoogd.

De kosten — voorloopig geschat op f 100 000 — van enkele bijbouwingen zullen gevonden worden door wijziging van het geniewerkplan voor 1921 of zullen gebracht worden op de aanvullingsbegrooting voor dat jaar.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. IX — STUK 13.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MOTIE.

Motie, voorgesteld door de heeren Tjipto Mangoenkoesoemo, Van Hinloopen Labberton en Abdoel Moeis.

Ingezonden 29 Juni 1920.

De Volksraad,

van oordeel, dat de verstrekking van wit goed tot lijkwade van in de kazerne overleden personen door piëteit geboden moet worden geacht, zulks met inachtneming waar noodig van de eischen van den Mohammedaanschen godsdienst,

noodigt de Regeering uit hiertoe behoorlijke voorzieningen te treffen,

en gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie is in de vergadering van 29 Juni ingetrokken en vervangen door de volgende:

De Volksraad,

van oordeel dat de kosteloze verstrekking van wit goed benodigd voor lijkwade van in de kazerne overleden Mohammedanen, die niet bij machte zijn de kosten daarvan uit eigen beurs te betalen door de piëteit geboden wordt,

noodigt de Regeering uit hiertoe de noodige voorzieningen te treffen,

en gaat over tot de orde van den dag.

Deze nieuwe motie is in dezelfde vergadering aangenomen.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. IX — STUK 14.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

AFDEELINGSVERSLAG.

Tweede Nota van Wijzigingen (Stuk E, 3).

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Hoofdstuk II der uitgaven.

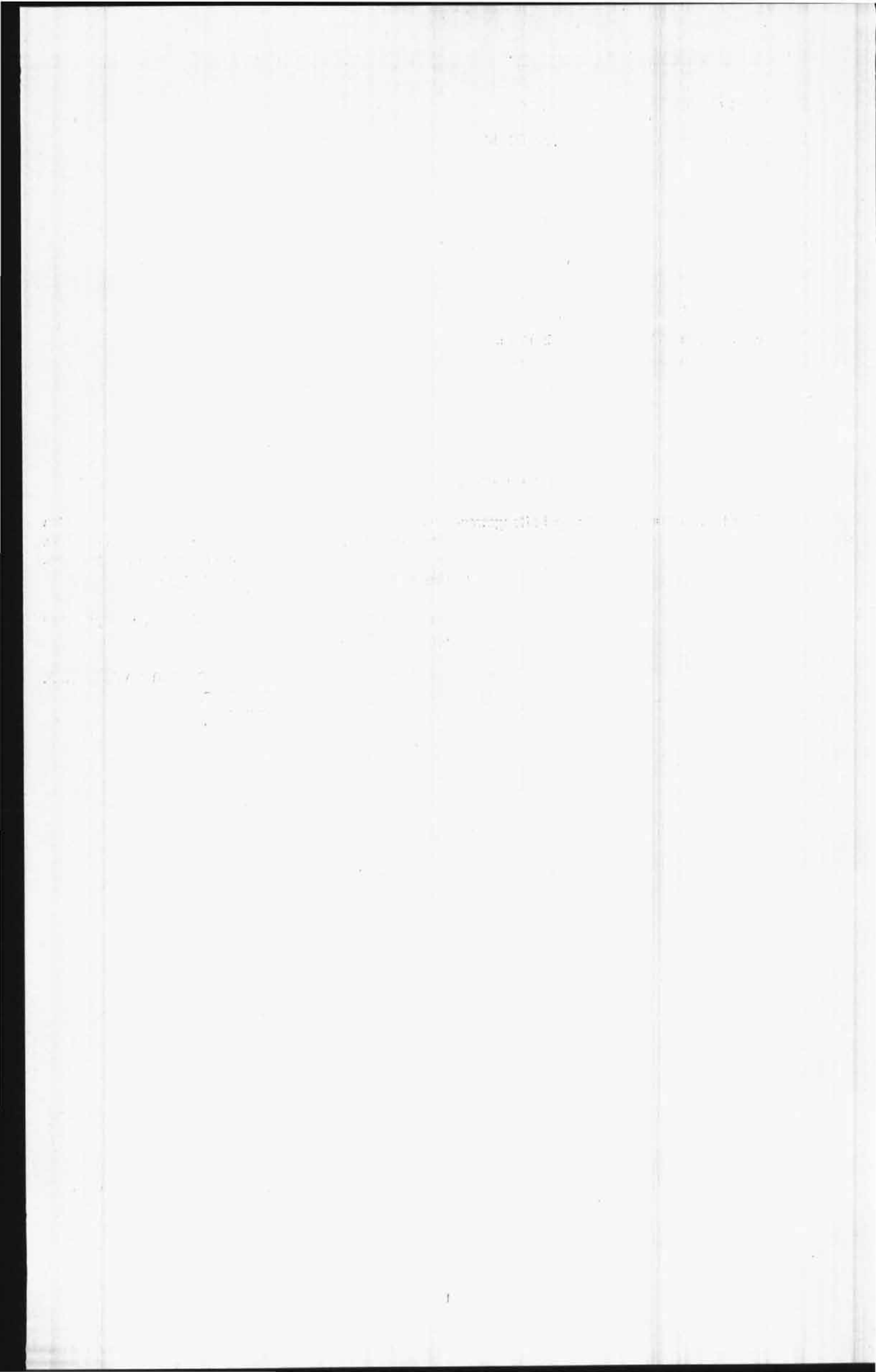
Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 955. Dienstplicht in de buitengewesten.

Gevraagd werd of het juist is, zooals door een der leden was vernomen, dat bij de invoering niet, zooals op Java is geschied, direct ook de oudere lichteningen zullen worden opgeroepen, doch enkel de 19-jarigen.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs op 2 Juli 1920.

VAN HINLOOPEN LABBERTON,
VIERHOUT.
VREEDE.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. IX — STUK 15.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

Memorie van Antwoord op het Afdelingsverslag betreffende de Tweede nota van wijzigingen (E, 3).

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 955. Dienstplicht in de buitengewesten.

Waar in de buitengewesten, in het algemeen gesproken, voor de vervulling van staats- en particuliere betrekkingen niet meer menschen aanwezig zijn dan noodzakelijk, bovendien de industriele, landbouw- en handelondernemingen nog in hare groeiperiode verkeerden, met uitzondering van de petroleumindustrie en de groote landbouwondernemingen ter Sumatra's Oostkust, zou eene toepassing van het dienstplichtbesluit in de buitengewesten op dezelfde wijze, als zulks op Java is geschied, in eerstvermelde streken een zwaarderden druk uitoefenen dan op Java.

Aan dit bezwaar wordt nu op zeer bevredigende wijze tegemoet gekomen door de tijdige bekendmaking van de invoering — de eerste opkomst zal plaats hebben in Maart 1922 — en door, behoudens eene nader te bespreken uitzondering, alleen te doen opkomen voor oefening degenen, die in het voorafgaande jaar den 18-jarigen leeftijd hebben voltooid, in dat van opkomst den 19-jarigen leeftijd voltooiën; deze opkomende 18- en 19-jarigen kunnen uiteraard in hun eigenlijken werkkring beter worden gemist dan personen van meergevorderden leeftijd. De hiervoor bedoelde uitzondering geldt personen, die zich op den leeftijd van 19 tot en met 24 jaar in de buitengewesten vestigen, voor zoover zij elders nog geen eerste oefening hebben doorloopen; werd die uitzondering niet gemaakt, dan zouden meerdere uit het moederland komende en nog niet geoefende jongelui van den dienst vrijblijven, terwijl niet uitgesloten zou zijn, dat particuliere maatschappijen bij het aannemen van personeel als eisch zouden stellen 19-jarigen leeftijd en hooger, daar dat personeel niet meer in aanmerking zou komen voor opkomst tot eerste oefening; ook zou men zoodanig personeel van Java kunnen overplaatsen naar de buitengewesten en dat aldus aan den werkelijken dienst onttrekken.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. X — STUKKEN 1—6.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIE VOOR HET DIENSTJAAR 1921

(INDISCH ONTWERP).

AFDEELING X.

DEPARTEMENT DER MARINE.

STUK I.

Memorie van Toelichting.

ALGEMEENE OPMERKINGEN.

De uitgaven voor marine en de daartegenover staande ontvangsten kunnen blijken uit het volgend overzicht.

	UITKOMSTEN.					RAMINGEN.	
	1915.	1916.	1917.	1918.	1919.	1920.	1921.
UITGAVEN.							
Burgerlijk	f 6 485 147	f 6 525 555	f 6 546 708	f 6 982 723	f 8 027 703	f 9 226 080	f 12 226 215
Militair	6 426 128	7 111 281	7 248 667	8 475 618	7 863 426	10 213 400	10 882 400
Gemengd	6 739 633	9 173 220	7 814 143	9 330 557	9 625 090	10 036 806	11 471 127
Buitengewoon	114 442	521 976	254 299	178 000	150 000	865 000	3 476 800
Vlootuitbreiding	—	899 800	1 871 956	1 788 080	1 951 076	7 022 600	9 638 600
Te zamen	f 19 765 350	f 24 231 832	f 23 735 773	f 26 754 978	f 27 617 295	f 37 363 886	f 47 695 142
ONTVANGSTEN.							
Burgerlijk	f 2 160 279	f 2 163 469	f 1 339 739	f 2 187 371	f 2 921 723	f 3 085 100	f 3 676 300
Militair	571 649	816 298	324 694	548 640	741 683	756 900	697 500
Gemengd	6 112 160	6 513 985	6 864 958	7 457 698	7 759 342	7 679 300	7 707 200
Vlootuitbreiding	—	—	—	3 000 000	3 700 000	5 100 000	5 100 000
Te zamen	f 8 844 088	f 9 493 752	f 8 529 031	f 13 193 709	f 15 122 748	f 16 621 300	f 17 181 000
MEER uitgegeven dan ontvangen.							
Burgerlijk	f 4 324 868	f 4 362 086	f 5 207 329	f 4 795 325	f 5 105 980	f 6 140 980	f 8 549 915
Militair	5 854 479	6 294 983	6 923 973	7 926 978	7 121 743	9 456 500	10 184 900
Gemengd	627 473	2 659 235	949 185	1 872 859	1 865 748	2 357 506	3 763 927
Buitengewoon	114 442	521 976	254 299	178 000	150 000	865 000	3 476 800
Vlootuitbreiding	—	899 800	1 871 956 (†)	1 211 920 (†)	1 748 924	1 922 600	4 538 600
Te zamen	f 10 921 262	f 14 738 080	f 15 206 742	f 13 561 269	f 12 494 547	f 20 742 586	f 30 514 142

(†) Meer ontvangen dan uitgegeven.

Ofschoon van 1915 af op de uitgaven voor de burgerlijke bouwwerken, in gebruik bij „Marine” en voor vergoedingen voor huisvesting en kantoren ten behoeve van tot „Marine” behoorend personeel is gerekend bij de VIIde Afdeling, is, ter verkrijging van een juist beeld van de begrooting voor het departement der marine, bij de bereijningen van den vorenstaanden staat met bedoelde uitgaven rekening gehouden.

Op gelijke wijze is gehandeld ten aanzien van de uitgaven voor pensioenen e.d. voor personeel der oorlogsmarine en voor de te betalen rente van de uitgaven voor „Vlootuitbreiding”, welke uitgaven worden gekweten ten laste van de IIIde Afdeeling.

Onder „burgerlijk” zijn gebracht de uitgaven voor den hydrografischen dienst, de magnetische en weerkundige waarnemingen en de onder „Scheepvaart” behorende diensten, benevens de tegenover die uitgaven staande ontvangsten.

Tot de rubriek „militair” behooren de uitgaven voor het Nederlandsch eskader, de Indische militaire marine, de kazerneering aan den wal, de kweekschool voor Inlandsche schepelingen te Makasser en de stations voor draadlooze telegrafie, benevens de tegenover die uitgaven staande ontvangsten.

Onder „gemengd” zijn gerangschikt de uitgaven voor het departement der marine en den algemeenen dienst, het marine-etablisement, de steenkolenopslagplaatsen en pakhuizen, de aanschaffing en uitzending van goederen tot aanvulling van de voorraden, enz., benevens de tegen die uitgaven staande ontvangsten.

Door de in 1914 gewijzigde indeeling der beide hoofdstukken van deze afdeeling is het mogelijk geworden van genoemd jaar af de burgerlijke en militaire uitgaven en ontvangsten meer uit elkander te houden.

De gezamenlijke uitgaven zijn hooger geraamd dan voor 1920, hoofdzakelijk doordat meer is uitgetrokken voor:

aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor de bebakening en kustverlichting enz.....	f	100 105
aanbouw, uitrusting en uitzending van vaartuigen ten behoeve van „Scheepvaart”..		600 000
aanschaffing en uitzending van levensbehoefden enz. ter aanvulling van den voorraad in de marine-magazijnen te Soerabaja		65 600
buitengewone voorzieningen bij het marine-etablisement		2 385 500
gewone uitgaven van het marine-etablisement		1 016 200
aankoop en vervoer door den Indischen archipel van steenkolen en andere brandstoffen		309 200
herziening van de bezoldigingen van de ambtenaren en beambten der gouvernementsmarine en van de vaartuigen voor de bebakening		323 000
schaffing, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel der gouvernementsmarine.....		75 000
aanbouw van vaartuigen voor de gouvernementsmarine		506 000
kosten van steenkolen en andere brandstoffen voor de schepen van de gouvernementsmarine		83 700
bezoldigingen en toelagen van het personeel der gewestelijke vaartuigen		117 600
kosten van steenkolen en andere brandstoffen voor de gewestelijke vaartuigen		96 500
andere uitgaven voor de gewestelijke vaartuigen		253 400
bezoldigingen van het personeel voor de kustverlichting		65 000

bezoldigingen van het personeel van den haven- en loodsdiens	f	69 040
kosten van steenkolen en andere brandstoffen voor het Nederlandsch-eskader		156 800
schaffing, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel der Indische militaire marine		71 200
aanbouw, uitzending, herstelling en onderhoud der schepen van de Indische militaire marine		673 900
kosten van steenkolen en andere brandstoffen voor de Indische militaire marine		108 000
andere uitgaven voor de Indische militaire marine		102 400
herziening van de soldijen en toelagen der Inlandsche schepelingen van de koninklijke marine		491 000
marine-bouwwerken uit te voeren door het departement der B. O. W.		2 703 790
Daarentegen is minder geraamd voor:		
soldijen en toelagen der Inlandsche schepelingen van het Nederlandsch eskader	f	93 600
schaffing, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel van het Nederlandsch eskader		271 900
onderhoud der schepen, aanmaak of aanschaffing, onderhoud, herstelling en vervoer van goederen ten behoeve van de schepen van het Nederlandsch eskader		100 000

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 1014, onderdeel c. Aanbouw van een schip voor de gouvernements-marine (f 600 000).

Voor den dienst der Gouvernements Marine en Bebakening en kustverlichting zijn, ongerekend kabelschepen, benoodigd:

voor de verschillende stations	16 schepen
„ de bestrijding van den opiumsluikhandel ter zee	4 schepen
„ het zeevisscherij-onderzoek	1 schip
„ bebakening en kustverlichting	5 schepen
„ reserve	3 schepen

Totaal 29 schepen

Eind 1922 zijn met inbegrip van die schepen waarvan de bouw reeds is toegestaan beschikbaar 24 schepen jonger dan 25 jaar, terwijl vermoedelijk nog 4 schepen ouder dan 25 jaar bruikbaar zijn. In verband met een en ander is de aanbouw van een schip voor de Gouvernements Marine in 1921 noodzakelijk. De daaraan verbonden kosten worden op f 600 000 geraamd.

Wegens reeds onderhanden bouw en plannen, zal er geen gelegenheid zijn dit schip in Indië op stapel te zetten, zoodat de bouw in Nederland zal moeten geschieden.

Aan dit schip zal de naam Wezel worden gegeven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 1001. Personeel van het Departement.

De raming is verhoogd met f 13 240 zijnde:

Onderdeel b. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van den Secretaris en de verdere ambtenaren, zoomede inkomsten van het personeel der Koninklijke marine bij het departement te werk gesteld (f 10 000 hooger).

f 10 800 voor bezoldiging van een referendaris en van een reeds bij wijze van tijdelijken maatregel in dienst gestelden commies-redacteur.
900 doordien thans gerekend is op de bezoldiging van een der eerste-commiezen gedurende een

vol jaar, waarop ten vorigen jare slechts voor 9 maanden werd gerekend.

1 500 voor toelage aan een onderofficier-ziekenverpleger.

40 voor afronding van het eindcijfer.

Zij is daarentegen verminderd met *f* 3 240, zijnde:

f 2 640 voor bezoldiging van een tweeden commies.

600 doordien thans niet meer gerekend behoeft te worden op de bezoldiging van den beheerder der registers, enz. van het militair personeel der zeemacht, waarop ten vorigen jare voor 3 maanden werd gerekend.

Onderdeel *c*. Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen van den secretaris en de verdere ambtenaren (*f* 2 200 lager).

Wegens minder uit te keeren regelmatige verhoogingen en bezoldigingen is het uitgetrokken bedrag *f* 2 200 minder dan ten vorigen jare.

Onderdeel *e*. Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen van de klerken en het minder personeel (*f* 2 000 hooger).

Wegens meer uit te keeren regelmatige verhoogingen van bezoldigingen is het uitgetrokken bedrag *f* 2 000 hooger dan ten vorigen jare.

Onderafdeeling 1002. Verdere uitgaven van het departement en den algemeenen dienst.

Onderdeel *d*. Uit- en terugzending naar en van Nederlandsch-Indië van bij het departement te werk gesteld personeel der Koninklijke marine, met inbegrip van de vergoedingen wegens verplicht verblijf in een noodhaven en in quarantaine (*f* 2 000 lager).

De raming is gegrond op de te verwachten wisseling onder het bij het departement te werk gestelde personeel der Koninklijke marine.

Onderafdeeling 1006. Marine-etablissement en daartoe behoorende inrichtingen.

Artikel 8 van de afzonderlijke raming (*f* 5 200 hooger) en artikel 17 (*f* 3 000 hooger).

Ten einde het bestaande verloop onder de klerken bij het Marine Etablissement wegens overgang in particulieren dienst, waar hun betere bestaansvoorwaarden worden aangeboden, tegen te gaan, behooren hun bij die inrichting betere vooruitzichten dan zij thans hebben, geopend te worden.

Daartoe ware ten behoeve van elk der kantoren van den secretaris-kassier en van den magazijnmeester te rekenen op de indienststelling van een derden commies op de gewone aan die betrekking verbonden inkomsten, tegen gelijktijdige vermindering van het aantal klerken met twee.

Voor de bedrijfsboekhouding is noodig eene uitbreiding van de sterkte van de assistenten-boekhouder met 3 derde assistenten-boekhouder, ieder op eene bezoldiging van *f* 150 's maands met 2 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 's maands, hetgeen gepaard kan gaan met eene vermindering van het aantal klerken met drie.

De aan de indienststelling van bovenbedoelde twee derde commiezen en drie derde-assistenten-boekhouder verbonden meerdere uitgaaf bedraagt voor 1921, voor zooveel nevenbedoeld artikel 8 betreft, *f* 7 200 en voor zooveel artikel 17 aangaat, *f* 1 800, waartegenover staat eene vermindering van de klerkengelden onder artikel 8 met *f* 7 416.

Wegens de dringende noodzakelijkheid is de hierbedoelde maatregel bereids op tijdelijken voet ingevoerd.

Voorts is de raming van artikel 8 verhoogd met *f* 6 801 wegens meer uit te keeren regelmatige weddeverhoogingen. Zij is daarentegen verminderd met *f* 1 385 wegens den aftrek van een grooter bedrag voor wisselingen dan ten vorigen jare.

De raming van artikel 17 is bovendien verhoogd met *f* 1 739 wegens meer uit te keeren regelmatige weddeverhoogen, daarentegen verminderd met *f* 539 wegens den aftrek van een grooter bedrag voor wisselingen dan ten vorigen jare.

Artikel 13 van de afzonderlijke raming (*f* 1 700 lager).

De raming is verhoogd met *f* 3 000 in verband met de indienststelling van een beheerder van het compressorenhuis op eene bezoldiging van *f* 250 's maands met 4 tweejaarlijksche verhoogen van *f* 25 's maands elk.

Zij is daarentegen verminderd met *f* 4 700, zijnde: *f* 4 600 wegens minder uit te keeren regelmatige weddeverhoogen;

100 wegens den aftrek van een grooter bedrag voor wisselingen dan ten vorige jare.

Artikel 21 van de afzonderlijke raming (*f* 800 hooger).

De raming is verhoogd met *f* 800 wegens meer uit te keeren regelmatige weddeverhoogen.

Artikelen 25 en 26 van de afzonderlijke raming (*f* 3 602 800).

In aansluiting met wat ten deze is vermeld in de toelichting op de 1e nota van wijzigingen op de ontwerp-begrooting van 1920 worden vorenstaande gelden aangevraagd:

1^e. om het marine-etablisement verder geschikt te maken als werf van aanbouw, waardoor tevens het voordeel wordt verkregen dat de gelden welke thans voor nieuwen aanbouw elders moeten worden besteed, ten voordeele van Nederlandsch-Indië zullen komen en bovendien door het vormen van bekwame werklieden, waaraan in Nederlandsch-Indië groote behoefte bestaat, het land zal medewerken om de industrie tot een hooger peil te brengen en aldus een scheepsbouw-nijverheid in het leven te roepen, waardoor t. z. t. ook voor de particuliere vaart hier te lande ter markt kan worden gegaan. In verband met het door den bouw der hellingen noodzakelijk verdwijnen der oosterkustbatterij wordt het maken van nieuwe munitie-bergplaatsen overwogen. Een memorie-post is hiervoor uitgetrokken, daar nog niet volledig kan worden overzien welke munitien moeten worden geborgen mede in verband met de mogelijke komst der in aanbouw zijnde kruisers;

2^e. om met het oog op de komst van meerdere onderzeebooten hier te lande de noodige accomodatie- en bedrijfsinrichtingen hiervoor gereed te hebben. Hier toe behoort mede een aanvang te worden gemaakt met den bouw van een centraal krachtstation, waardoor later na afloop van het contract met de A. N. I. E. M. de geheele electriciteitsvoorziening in eigen beheer kan worden genomen.

Voor 1921 wordt gerekend op de na te noemen voorzieningen:

a.	voortzetting bouw laadstation onderzeebooten met werk- en bergplaatsen, steigers met kap enz.	<i>f</i>	392 800
b.	1 ^e termijn bouw centraal krachtstation met gebouw		1 160 000
c.	1 ^e termijn bouw hellingen met werkplaats		800 000
d.	1 ^e termijn bouw kademuur op het gedeelte schiereiland voor zoover de voorziening onder e strekt		1 000 000
e.	bouw bomvrije munitie-bergplaatsen....		Memorie
f.	voorzieningen welke bij de opmaking der		

begrooting nog niet te overzien zijn
(woningbouw personeel enz.) 250 000

f 3 602 800

Artikel 29 van de afzonderlijke raming (*f* 276 200 hooger).

De raming is thans *f* 276 200 hooger, in verband met de prijzen en de hoeveelheid van de te gebruiken steenkolen en andere brandstoffen.

Onderafdeeling 1008. Verdere uitgaven voor de steenkolenopslagplaatsen en pakhuizen, uitgezonderd de marinemagazijnen te Soerabaja.

Onderdeel *b*. Aankoop en vervoer door den Indischen Archipel van steenkolen en andere brandstoffen, bestemd tot aanvulling van den voorraad in de opslagplaatsen en andere daarmede in verband staande uitgaven (*f* 309 200 hooger).

De raming van den post is *f* 309 200 hooger dan ten vorigen jare in verband met de prijzen en de hoeveelheid van de te gebruiken kolen.

Onderafdeeling 1009. Personeel voor de magnetische en weerkundige waarnemingen.

Bezoldigingen van het personeel bij het Koninklijk magnetisch en weerkundig observatorium (*f* 11 400 lager).

De raming is verminderd met *f* 11 400 zijnde:
f 11 353 wegens minder uit te keeren regelmatige verhoogingen van bezoldiging en
39.50 voor afronding naar beneden, tegen
7.50 voor afronding naar boven ten vorigen jare.

Onderafdeeling 1010. Verdere uitgaven voor de magnetische en weerkundige waarnemingen (*f* 3 400 hooger).

De raming is verhoogd met *f* 3 400 voor de wisselvallige uitgaven.

Onderafdeeling 1011. Personeel van den hydrografischen dienst.

Onderdeel *a*. Soldijen en toelagen der inlandsche schepelingen van de Koninklijke marine aan boord der schepen van den hydrografischen dienst alsmede tegemoetkoming voor buitengewone uitgaven van het inlandsch personeel, dienstdoende op de schepen in de wateren van Atjeh (*f* 35 900 hooger).

De raming is verhoogd met *f* 359 000 in verband met de sterkte van het personeel en doordien ten vorigen jaar bij den post voor verschillende toelagen geen rekening is gehouden met de vergoeding voor meerdere bedrijfskosten aan boord van de opnemingsvaartuigen.

Onderafdeeling 1012. Verdere uitgaven voor den hydrografischen dienst.

Onderdeel *a*. Schafting, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine aan boord der schepen van den hydrografischen dienst (*f* 46 100 hooger).

De hoogere raming houdt verband met de sterkte van het personeel en met den prijs van de rantsoenen.

Onderdeel *b*. Schafting, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel der Gouvernements marine aan boord der schepen van den hydrografischen dienst (*f* 6 700 hooger).

De hoogere raming houdt verband met den prijs van de rantsoenen.

Onderdeel *c*. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen (*f* 21 800 lager).

De lagere raming houdt verband met de te gebruiken hoeveelheid steenkolen.

Onderafdeeling 1013. Personeel van de inspectie en het hoofdkantoor van scheepvaart.

Onderdeel *b*. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de inspecteerende ambtenaren van scheepvaart, van de ambtenaren bij het hoofdkantoor en van den gezaghebber der gouvernements marine daarbij te werk gesteld (*f* 2 125 lager).

Wegens minder uit te keeren regelmatige verhoogingen van bezoldiging is het uitgetrokken bedrag *f* 2 125 lager dan ten vorigen jare.

Onderdeel *d*. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de klerken (*f* 480 hooger).

Wegens meer uit te keeren regelmatige verhoogingen van bezoldiging is het uitgetrokken bedrag *f* 480 hooger dan ten vorigen jare.

Onderafdeeling 1014. Verdere uitgaven voor het hoofdkantoor van scheepvaart en algemeene kosten.

Onderdeel *a*. Kantoorkosten en verdere uitgaven van het hoofdkantoor en van de kaartenvoorraden, alsmede *f* kosten van de opruiming van onbruikbaar geworden artikelen voor zoover die opruiming niet plaats heeft door tusschenkomst van het marine-etablisement (*f* 3 700 hooger).

De raming is verhoogd met *f* 3 700 zijnde:

f 120 voor vaste vergoeding voor kantoorkosten in verband met de behoefte.
3 580 voor de wisselvallige uitgaven.

Onderdeel *b*. Reis-, verblijf- en vervoerkosten van het tot „scheepvaart” behoorende personeel met inbegrip van de bezoldigingen verschuldigd over het tijdvak tusschen het verlaten van een vorigen en het aanvaarden van een nieuwen post (*f* 3 000 lager).

Naar de uitkomsten van 1917—1919, behoudens *a*. verhooging met:

f 2 160 wegens het toekennen van eene maandelijksche tegemoetkoming voor vervoerkosten aan het personeel van den havendienst te Semarang in verband met den grooten afstand van zijne woning en het aan de Kalibaroo gelegen havenkantoor.

180 wegens het toekennen van eene tegemoetkoming voor vervoerkosten aan den loods der 1ste klasse te Tjilatjap met het oog op den grooten afstand tusschen zijne woning en het havenkantoor aldaar.

b. vermindering met *f* 2 000 wegens de intrekking van de tegemoetkomingen voor vervoerkosten, ten bedrage van *f* 10 per man en per maand, aan de loodsen bij den loodsdienst te Soerabaja en zulks naar aanleiding van het beschikbaarstellen van 2 automobielen voor het vervoer dier loodsen van hunne woningen naar den Oedjoeng en terug.

Onderafdeeling 1015. Werktuigkundigen en opzichters bij den dienst van scheepvaart.

Onderdeel *a*. Werktuigkundigen en opzichters bij den dienst van scheepvaart (*f* 5 000 hooger).

De raming is verhoogd met:

f 5 400 voor bezoldiging van een reeds bij wijze van tijdelijken maatregel in dienst gestelden werktuigkundige.

Zij is daarentegen verminderd met:

f 400 wegens minder uit te keeren regelmatige verhoogingen van bezoldigingen.

Onderafdeeling 1017. Personeel van de gouvernements-marine.

Onderdeel *a*. Bezoldigingen, toelagen en belooningen, voorloopige bezoldiging van uit Nederland gezonden personeel, zoomede soldijen, toelagen en belooningen aan eeretekenen verbonden (*f* 54 400 lager).

De raming is verhoogd met *f* 25 400, zijnde:

f 9 600 wegens uitbreiding van het aantal personen in reserve met 4 derde officieren en 4 derde werktuigkundigen.

600 wegens verhooging van de toelage van den gezaghebber van het kabelschip „Telegraaf”.

2 400 voor toelage van *f* 50 per maand aan de ambtenaren, die het bevel voeren over de stoomschepen dienende ter bestrijding ter zee van den opiumsluikhandel, zulks met het oog op de eentonige en vrij zware diensten die van deze ambtenaren worden gevorderd, welke ook andere dan zuivere zeevaartkundige werkzaamheden omvatten.

8 600 voor toelagen van *f* 50 per maand en per

persoon aan de officieren en werktuigkundigen, die in het bezit zijn van het diploma van radio-telegrafist.

4 200 voor toelagen van *f* 7 per dag en per persoon aan officieren en werktuigkundigen, die in opleiding zijn voor radio-telegrafist.

Zij is daarentegen verminderrd met *f* 79 800 zijnde:
f 9 950 voor minder uit te keeren regelmatige verhoogingen van bezoldiging.

69 850 doordat ingevolge de herziening der bezoldigingen van de ambtenaren en beambten, waarvoor ten vorigen jare fondsen zijn toegestaan bij een algemeenen post (vgl. onderafdeeling 446 dezer begrootingsafdeeling betreffende het dienstjaar 1920) minder noodig is gebleken voor bezoldiging en verhoogingen van de betrokkenen.

Onderdeel *b*. Verbetering der bezoldigingen van de mindere schepelingen bij de gouvernements marine (*f* 40 000).

Onderafdeeling 1022. Personeel van de bebakening en kustverlichting.

Onderdeel *c*. Verbetering der bezoldigingen van de mindere schepelingen van de vaartuigen voor de bebakening en kustverlichting (*f* 9 000).

Onderafdeeling 1017A. Herziening van de bezoldigingen van de ambtenaren en beambten der gouvernements marine en van de vaartuigen voor de bebakening (*f* 323 000).

Wegens de stijgende kosten van levensonderhoud, gepaard aan verhooging der loonen bij de koopvaardij en aanverwante bedrijven wordt verbetering van de bezoldigingen van de mindere schepelingen bij de Gouvernements Marine en van de vaartuigen voor de bebakening en kustverlichting noodzakelijk geacht, waarvoor onderscheidenlijk *f* 40 000 en *f* 9 000 worden uitgetrokken.

Hierbij is er rekening mede gehouden dat van Gouvernementswege is voorzien in voeding en huisvesting aan boord en dat het personeel in het genot is van den algemeenen duurtetoelag.

Ondanks de positieverbetering waarop bij de begrooting voor 1920 is gerekend, blijft het verloop bij de ambtenaren der Gouvernements Marine zeer groot, tengevolge van de stijgende kosten van levensonderhoud en de veel betere inkomsten die in particulieren dienst worden geboden. Het belang van den dienst eischt dringend om maatregelen te nemen tot herziening van de bezoldigingen van de ambtenaren en beambten der gouvernements marine en van de vaartuigen voor de bebakening, waarvoor voorloopig een post van *f* 323 000 wordt uitgetrokken, zullende bij nota van wijziging over die bezoldigingsherziening nader in bijzonderheden worden getreden.

Van evengenoemd bedrag zal noodig zijn voor verhoging van:

onderafdeeling 1013 onderdeel <i>a</i>	<i>f</i>	2 400
„ 1017 „ <i>a</i>		308 500
„ 1022 „ <i>b</i>		12 100

Onderafdeeling 1018. Verdere uitgaven voor de gouvernements marine.

Onderdeel *b*. Opleiding voor hoogerer rang voor de tweede officieren en tweede werktuigkundige zoomede tot radio-telegrafist voor officieren en werktuigkundigen (*f* 3 300 hooger).

De raming is verhoogd met *f* 3 300, zijnde:
f 3 240 voor toekenning van belooningen, berekend naar den maatstaf van *f* 5 per lesuur, aan het onderwijzend personeel van de post- en telegraafschool te Weltevreden voor het geven van lessen buiten de voor die school vastgestelde diensturen aan de voor een opleiding tot radio-telegrafist aan boord van de schepen behoorende tot den dienst van scheepvaart aangewezen officieren en werktuigkundigen. In verband hiermede is de omschrijving van den post aan-

gevuld met de woorden: „zoomede tot radio-telegrafist voor officieren en werktuigkundigen”, 60 voor afronding naar boven.

Onderdeel c. Schafting, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel (*f* 75 000 hooger). De hogere raming houdt verband met den prijs der rantsoenen en met de uitbreiding van het aantal officieren en werktuigkundigen met 4 derde officieren en 4 derde werktuigkundigen.

Onderdeel e. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen (*f* 83 700 hooger). De hogere raming houdt verband met de prijzen en de te gebruiken hoeveelheid kolen.

Onderafdeeling 1019A. Kosten voor aanschaffing en indienststelling van een hospitaalschip. Het wordt noodig geacht te voorzien in heelkundige hulp voor die buitengewesten waar zij thans noode wordt ontbeerd en in geneeskundige hulp voor de afgelegen plaatsen en eilanden van den Archipel, welke van medischen bijstand nagenoeg geheel verstoken zijn zoo dat de bevolking bij epidemieën zonder eenige bescherming aan ziekte en ellende is overgeleverd.

Het plan bestaat, hiervoor het noodige geneeskundig en verplegend personeel te doen rondreizen met een voor dat doel te bestemmen schip, hetwelk voorzien is van eene gelegenheid tot het verrichten van operaties en het opnemen van eenige patiënten. Met dit vaartuig zou tevens een afdoende regeling van het vervoer van krankzinnigen en leprozen van de buitengewesten naar de voor hen bestemde inrichtingen kunnen worden verkregen. Aan dit vervoer zijn thans groote moeilijkheden verbonden, aangezien de stoomvaart maatschappijen niet altijd genezen zijn deze zieken, in het bijzonder gevaarlijke krankzinnigen en leprozen, over te brengen. Voorts zal het schip dienstbaar kunnen zijn aan het verzamelen van gegevens op hygiënisch, anthropologisch, medisch en zoölogisch gebied.

De plannen voor een dergelijk schip zijn nog niet uitgewerkt, weshalve voorloopig een memoriepost wordt opgebracht.

Onderafdeeling 1020. Bezoldigingen en toelagen van het personeel der gewestelijke vaartuigen (*f* 117 600 hooger). Zie formatiestaat X-3.

Boven de volgens evengemelden staat voor personeelsbezoldiging uitgetrokken som wordt gerekend op eene meerdere uitgaaf van rond *f* 78 000 ten einde in verband met den steeds hooger wordenden levensstandaard de bezoldigingen van het personeel met 30% te kunnen verhoogen en aldus aan billijke wenschen tegemoet te komen en het verloop door overgang naar particulieren dienst onder het personeel te voorkomen.

Onderafdeeling 1021. Verdere uitgaven voor de gewestelijke vaartuigen.

Onderdeel b. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen (*f* 96 500 hooger). De hogere raming houdt verband met de prijzen der steenkolen en met de uitbreiding van de vloot.

Onderdeel c. Andere uitgaven.

De raming is verhoogd met *f* 252 800, in verband met de uitbreiding van de vloot, zijnde:

voor voeding voor de manschappen	<i>f</i> 27 660
voor gewoon onderhoud olie en verlichtingsmiddelen	10 475
voor herstellingen, dokken enz.	48 000
voor aanbouw van vaartuigen	166 000
voor werfloot	500
voor kade- en steigergelden voor de vaartuigen	200

Daarentegen is zij met *f* 35 verminderd voor afronding van het eindcijfer naar beneden.

Onderafdeeling 1022. Personeel van de bebakening en kustverlichting.

Onderdeel a. Bezoldiging van het personeel voor de kustverlichting (*f* 65 000 hooger).

De raming is verhoogd met *f* 67 120 wegens meer uit te keeren regelmatige verhoogingen van bezoldiging.

Zij is daarentegen verminderd met *f* 2 120 wegens den aftrek van een grooter bedrag voor wisselingen dan ten vorigen jare.

Onderdeel b. Bezoldiging en toelagen der bemanning van de vaartuigen voor de bebakening en kustverlichting (*f* 10 400 hooger).

De raming is verhoogd met *f* 13 800 voor bezoldigingen en toelagen van de ambtenaren en beambten.

Zij is daarentegen verminderd met:

- f* 40 voor bezoldiging van de mindere schepelingen.
- 1 275 voor minder uit te keeren regelmatige verhoogingen van bezoldiging.
- 1 085 wegens den aftrek van een grooter bedrag voor wisselingen dan ten vorigen jare.

Onderafdeeling 1023. Verdere uitgaven voor de bebakening en kustverlichting, alsmede voor de verlichting van haventerreinen en de daarop staande gebouwen.

Onderdeel g. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen (*f* 36 500 hooger).

De hoogere raming houdt verband met de prijzen der steenkolen en brandstoffen en met de te gebruiken hoeveelheid daarvan.

Onderafdeeling 1024. Personeel van den haven- en loodsdienst.

Onderdeel a. Bezoldigingen, toelagen, daggelden, schrijfloonen en belooningen (*f* 69 040 hooger).

De raming is verhoogd met *f* 69 040 zijnde:

- f* 10 800 voor bezoldigingen van 5 loodsen der 1ste klasse meer dan ten vorigen jare.
- 1 200 voor bezoldigingen van 2 loodsen der 2de klasse meer dan ten vorigen jare.
- 4 620 voor meer uit te keeren regelmatige verhoogingen van bezoldiging.
- 45 000 voor mogelijke verhooging van de bezoldigingen van het minder personeel met 30% met het oog op den stijgenden levensstandaard.
- 1 308 voor meer benooidigde gelden voor bezoldiging van het personeel van een motorboot in stede van een sloep ten behoeve van den haven- en loodsdienst te Tjilatjap.
- 8 700 voor mogelijke verhooging met 30% van de schrijfloonen met het oog op den stijgenden levensstandaard.
- 300 voor belooningen tot een bedrag van ten hoogste *f* 25 per maand voor het bijwerken van kaarten en gidsen bij het onderdepot van zee-kaarten en gidsen te Soerabaja bijaldien minder dan vier onderhavenmeesters (of in het belang van den ontschepingsdienst toegevoegde ambtenaren) voor den dienst beschikbaar zijn.
- 42 wegens den aftrek van een kleiner bedrag voor wisselingen dan ten vorigen jare.

Zij is daarentegen verminderd met *f* 2 930 doordat in gevolge de herziening der bezoldigingen van de havenmeesters en onderhavenmeesters, waarvoor ten vorigen jare fondsen zijn toegestaan bij een algemeenen post (vgl. onderafdeeling 453A dezer begrotingsafdeeling betreffende het dienstjaar 1920) minder noodig is gebleken voor bezoldiging en verhoogingen van de betrokkenen.

Onderafdeeling 1025. Verdere uitgaven voor den haven- en loodsdiensl.

Onderdeel a. Werving, voeding, kleeding en geneeskundige behoeften van het personeel bij den haven- en loodsdiensl, alsmede huur van vaartuigen en roeiers (*f* 3 150 lager).

De raming is gegrond op de uitkomsten van 1917—1919 behoudens verhooging met:

510 wegens verhooging van het voedinggeld ten behoeve van het personeel van het stoomvaartuig van den havendienst en de havenpolitie te Samarinda, zoomede van het bewakingspersoneel van de seinposten aan de Bagoesanrivier (Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo) met een bedrag van *f* 2.50 per man en per maand.
4 848 wegens verhooging van het voedinggeld van de loodsen der 1ste klasse met *f* 10 en van dat van de loodsen der 2de klasse met *f* 4 's maands en wegens uitbreiding van het aantal loodsen met recht op voedinggeld met 2 loodsen der 1ste klasse en 2 loodsen der 2de klasse.

Onderdeel b. Aanschaffing en onderhoud van vaartuigen en verdere benodigdheden (uitgezonderd die genoemd in onderdeel d dezer onderafdeeling) voor den haven- en loodsdiensl en den dienst der scheepsmeting, alsmede kade- en steigergelden voor de vaartuigen (*f* 13 500 hooger).

De raming is gegrond op de uitkomsten van 1917—1919. Tevens is rekening gehouden met de navolgende bedragen:

8 000 voor aanbouw van een motorboot ten behoeve van den havendienst te Tandjong Pandan (Billiton).
25 000 voor aanbouw van een motorboot ten behoeve van den loodsdiensl te Tjilatjap (Banjoemas).
1 400 voor onderhoud, verlichting en smeermiddelen van bedoelde motorbooten.
4 800 wegens onderhouds- en verbruikskosten van 2 automobielen voor het vervoer van de loodsen van den loodsdiensl te Soerabaja.
1 700 voor dokken en herstellen van bedoelde motorbooten.

Onderdeel d. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen (*f* 20 700 hooger).

De hoogere raming houdt verband met de prijzen en de te gebruiken hoeveelheid van de steenkolen.

In de raming is begrepen een bedrag van *f* 6 500 voor brandstoffen voor de motorbooten ten behoeve van den havendienst te Tandjong Pandan (Billiton) en den loodsdiensl te Tjilatjap (Banjoemas).

Onderafdeeling 1027. Verbetering van vaarwaters en andere daarmede in verband staande uitgaven.

Uitgaven voor verbetering van vaarwaters, met inbegrip van belooningen en van de kosten van steenkolen en andere brandstoffen (*f* 33 700 hooger).

De omschrijving van deze onderafdeeling en van den daaronder vallenden post is aangevuld onderscheidenlijk met de woorden, „en andere daarmede in verband staande uitgaven” en „van belooningen en”, ten einde uit dien post te kunnen bestrijden de uit het besluit in Indisch Staatsblad 1918 No. 335 voortvloeiende uitgaven wegens belooning voor het innen van Kapoeasgeld, waarvoor voorshands een memoriepost wordt uitgetrokken.

De hoogere raming houdt verband met de prijzen en de te gebruiken hoeveelheid van steenkolen.

De uitgaven voor de voortzetting van den slibarbeid in het Westgat van Soerabaja zijn overgebracht naar de VIIde begrotingsafdeeling.

Onderafdeeling 1028. Soldijen, belooningen, toelagen, enz. voor zoover die behooren tot de algemeene kosten der zeemacht.

Onderdeel a. Soldijen en toelagen der inlandsche schepelingen, niet behoorende tot de rol van een der schepen van het Nederlandsch eskader of de Indische militaire marine (*f* 19 000 hooger).

De raming is verhoogd met *f* 19 000 wegens soldij, in verband met de grootere sterkte der inlandsche schepen.

Onderafdeeling 1029. Verdere Algemeene kosten der zeemacht.

Onderdeel a. Werving van inlandsche schepelingen (f 800 lager). De raming is verminderd met f 800 zijnde:
f 1 425 wegens minder benoodigd handgeld.
75 omdat het totaal der uitgaven met f 25 naar beneden is afgerond, tegen ten vorigen jare met f 50 naar boven.
Zij is daarentegen verhoogd met f 700 voor belooningen bij heraanneming van inlandsche schepelingen.

Onderdeel f. Schaffing, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van personeel der zeemacht niet behoorende tot de rol van een der schepen van het Nederlandsch eskader of de Indische militaire marine of tot de kweekschool voor inlandsche schepelingen te Makasser (f 22 400 hooger). De hoogere raming houdt verband met de sterkte der Europeesche schepelingen, met de verstrekking van Europeesche voeding aan inlanders, die daarvoor in aanmerking komen en zulks wenschen en met den prijs der rantsoenen.

Onderdeel g. Uitgaven voor een kazerne voor marine-schepelingen in een koel klimaat (f 4 500 hooger). De raming is verhoogd met f 4 500, zijnde:
f 132 wegens verbetering van de bezoldigingen van de 2 bij de kazerne voor het dagelijksch onderhoud te werk gestelde inlanders.
840 in verband met de indienststelling van personeel voor bediening en bewaking.
1 440 wegens toekenning van een per dag te berekenen tegemoetkoming van f 120 per maand aan den onderofficier der Koninklijke marine belast met het beheer van den inventaris van de marine-kazerne gedurende den tijd dat aldaar geen marinedetachement aanwezig is.
2 092 voor de „overige uitgaven”.
Zij is daarentegen verminderd met f 4, wegens de bijvoeging van een kleiner bedrag voor afronding dan ten vorigen jare.

Onderafdeeling 1031. Verdere uitgaven voor de Kweekschool voor inlandsche schepelingen te Makasser.

Onderdeel b. Schaffing (daaronder begrepen ziekenkost), zoomede kosten voor buitengewone verstrekkingen (f 19 500 hooger). De hoogere raming houdt verband met de sterkte der inlandsche schepelingen en met den prijs van de rantsoenen.

Onderafdeeling 1033. Soldijen en toelagen der inlandsche schepelingen van het Nederlandsch eskader (f 93 600 lager). De lagere raming houdt verband met de kleinere sterkte der inlandsche schepelingen.

Onderafdeeling 1034. Verdere uitgaven voor het Nederlandsch eskader.

Onderdeel a. Schaffing geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel (f 271 900 lager). De lagere raming houdt verband met de kleinere sterkte der Europeesche en inlandsche schepelingen.

Onderdeel c. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen (f 156 800 hooger). De hoogere raming houdt verband met de prijzen en de te gebruiken hoeveelheid van de steenkolen.

Onderafdeeling 1035. Personeel van de Indische militaire marine (met uitzondering van den hydrografischen dienst en de kweekschool te Makasser).

Onderdeel a. Soldijen en toelagen der inlandsche schepelingen van de Indische militaire marine (uitgezonderd de opnemingsvaartuigen en de Kweekschool te Makasser), alsmede tegemoetkoming voor buitengewone uitgaven aan het inlandsch personeel, dienstdoende op de schepen in de wateren van Atjeh (f 21 600 hooger). De hoogere raming houdt verband met de grootere sterkte der inlandsche schepelingen.

Onderafdeeling 1036. Verdere uitgaven voor de Indische militaire marine (met uitzondering van den hydrografischen dienst en de Kweekschool te Makassar).

Onderdeel a. Schaffing, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel (*f* 71 200 hooger).

Onderdeel c. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen, alsmede van elektrische drijfkracht voor onderzeebooten (*f* 108 000 hooger).

Onderafdeeling 1036A. Herziening van de soldijen en toelagen der inlandsche schepelingen van de Koninklijke marine (*f* 491 000).

De hogere raming houdt verband met de prijzen der rantsoenen en de grootere sterkte der Europeesche en inlandsche schepelingen.

De hogere raming houdt verband met de prijzen en de te gebruiken hoeveelheid steenkolen en de elektrische drijfkracht voor onderzeebooten.

Zie de memorie van toelichting op de nadere aanvullingsbegrooting voor 1920.

Middelen in Indië.

No. 1015. Vergoeding door andere departementen van de kosten voor het gebruik van vaartuigen en andere goederen, behoorende tot onder het departement der marine in Nederlandsch-Indië gestelde diensten.

In het geheel wordt de hierbedoelde vergoeding geraamd op *f* 1 306 300, welk bedrag is te verdeelen als volgt:

a. Vaartuigen:	
Binnenlandsch-Bestuur	<i>f</i> 1 168 950
Oorlog	137 400
b. Andere goederen:	
Alle departementen	Memorie.

No. 1016. Door andere departementen terug te betalen kosten voor het gebruik van vaartuigen, behoorende tot onder het departement der marine in Nederlandsch-Indië gestelde diensten.

Gerekend wordt op de verrekening van de bedrijfskosten van:

de vaartuigen der gouvernements-marine, bestemd voor den tegengang van den opiumsluikhandel ter zee	<i>f</i> 255 000
de gewestelijke vaartuigen, bestemd voor den dienst der douane in de residenties Djambi en Palembang	2 700
het gewestelijk vaartuig, bestemd voor den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen te Semarang	5 250
het gewestelijk vaartuig, bestemd voor den dienst der douane te Bagan Si Api-Api	1 350
de gewestelijke vaartuigen, bestemd voor den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen te Soerabaja	14 580
de gewestelijke vaartuigen, bestemd voor den dienst der douane te Tandjoengpriok	16 110
het vaartuig der gouvernements-marine voor het zeevisscherij-onderzoek	73 050
de sleepboot ten behoeve van den dienst van het boschwezen in den Kangean-Archipel	9 600
het gewestelijk vaartuig bestemd voor den dienst van het boschwezen te Tjilatjap	3 000
het gewestelijk vaartuig bestemd voor den dienst van het boschwezen te Singkel	3 900
het gouvernementskabelschip Telegraaf	198 300
de twee motorbooten ten behoeve van den topografischen dienst voor de astronomische metingen in Sumatra's Oostkust	5 712

NADERE BEANTWOORDING VAN BIJ DE BEHANDELING VAN HET INDISCH ONTWERP DE

ONDERWERP.	Zie gedru			
	Zitting.	Onder- werp.	Afdeelingsversla	
			Stuk	
Begrooting 1919.				
Registratie van koelies bij vervoer van Deli naar Java door de Paketvaart.	1e g. z. 1919.	1	32.	Blz. 6- 2de kolo

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË GESTELDE VRAGEN OF GEMAAKTE OPMERKINGEN.

ukken Volksraad.

Mem. v. Antw.

Stuk

Handelingen.

NADERE BEANTWOORDING.

43. Blz. 4,
Iste kolom

—

De van Deli terugkeerende koelies ontvangen allen de gewone dekpassagebiljetten en niet de roode en gele koeliekaarten, die hun op de uitreis worden verstrekt, ten einde de contrôle te vereenvoudigen.

Voorts worden van hen lijsten opgemaakt voor de emigratiekantoren in de verschillende havens van bestemming, op welke lijsten achtereenvolgens worden vermeld de naam van den koelie, de onderneming van waar hij afkomstig is en de naam van de plaats van zijne herkomst op Java, zoodat het betrokken emigratiekantoor over alle gegevens beschikt om er voor te kunnen zorgen dat de koelies hunne bestemming zullen bereiken.

Van het geven van nummers aan de koelies is geen sprake en dit zou ook geen nut hebben, daar de koelies die nummers onderling zouden kunnen verwisselen tenzij daarop alle gegevens worden aangeteekend, die ook reeds op de geleidelijsten voorkomen, in welk geval dubbel werk zou worden verricht.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	Geraamd voor 1921.
BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		
AFDEELING X.		
Departement der Marine.		
Stuk 2 — Uitgaven in Nederland.		
1001	Uitgaven ten behoeve van het personeel voor het departement en den algemeenen dienst.	
a.	Verrekening met het departement van marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine, te werk gesteld bij het departement der marine in Nederlandsch-Indië	(1) f 190 000
b.	Bijdrage aan het departement van marine in Nederland in de bezoldiging van den adviseur-verificateur en van den adjunct-verificateur van 's Rijks zee-instrumenten	(2) 5 416
		f 195 416
1002	Verdere uitgaven ten behoeve van het departement en den algemeenen dienst.	
a.	Uit- en terugzending van personeel der Koninklijke marine bij het departement der marine in Nederlandsch-Indië te werk gesteld, met inbegrip der vergoeding wegens verplicht verblijf aan den wal, in eene noodhaven en in quarantaine, alsmede daarmede in verband staande uitgaven	(3) f 4 523
b.	Aanschaffing en uitzending van medailles en andere eere-teekenen, alsmede uitgaven daarmede in verband staande	(4) 116
c.	Geneeskundige behoeften	(5) 100
		4 541
1003	Aandeel in de kosten van aanbouw van kruisers en onderzeebooten en van aanschaffing van vliegtuigmaterieel ten behoeve van de Koninklijke marine ten bedrage van de helft dier kosten	(7) 4 702 500
1004	Verrekening met het departement van marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine in Nederlandsch-Indië, niet behoorende tot de rol van eenig schip en niet te werk gesteld bij het departement aldaar of bij het marine-etablisement te Soerabaja	225 000
1005	Verdere algemeene kosten der zeemacht.	
a.	Uit- en terugzending van personeel der Koninklijke marine, met inbegrip der vergoedingen wegens verplicht verblijf aan den wal, in eene noodhaven en in quarantaine, alsmede daarmede in verband staande uitgaven	f 338 500
b.	Geneeskundige behoeften	900
		359 200
1006	Personeel van het Nederlandsch eskader in Nederlandsch-Indië.	
	Verrekening met het departement van marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine, dienende aan boord van het Nederlandsch eskader in Nederlandsch-Indië	(8) 2 296 800

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(1) De raming wordt gesteld op 'f 4 462 200 in overeenstemming met het op het VIde Hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1921 uit te trekken bedrag. Van gemeld bedrag wordt hier uitgetrokken f 190 000 en voorts bij: onderafdeeling 1004 225 000 " 1006 2 296 800 " 1008 1 380 400 " 1010, onderdeel c 308 000 " 1016, " e 62 000
f 190 000			
3 416			(2) Geraamd in overeenstemming met het op het VIde Hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1920 uit te trekken bedrag.
			(3) Het totaal bedrag der kosten wegens uit- en terugzending, enz. van het personeel der Koninklijke marine wordt geraamd op f 704 800, waarvan f 345 025 in Nederland en f 359 775 in Indië zal zijn te betalen. Van het bedrag van f 345 025 wordt hier uitgetrokken f 4 325 en voorts bij onderafdeeling 1005, onderdeel a, en onderafdeeling 1016, onderdeel f, onderscheidenlijk f 338 300 en f 2 400.
4 525			
500	f	184	(4) De raming is gegrond op de Indische aanvraag.
100			
6) 50 000		50 000	(5) Wegens gemis van voldoende gegevens wordt voor geneeskundige behoeften evenals ten vorigen jare geraamd f 16 300, waarvan hier wordt uitgetrokken f 100 en voorts bij: onderafdeeling 1005, onderdeel b f 900 " 1007 5 400 " 1009, onderdeel a 4 000 " 1011, " a 800 " 1013, " a 2 700 " 1016, " g 2 400
4 702 500			
225 000			(6) „Oprichting van twee marine kuststations voor draadlooze telegrafie, waarvan een voor Oost- en een voor West-Java”. Deze post vervalt voor 1921.
			(7) Wegens gemis van gegevens wordt de vorige raming voorloopig behouden.
358 500			(8) Geraamd in overeenstemming met het op het VIde Hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1921 uit te trekken bedrag.
900			
2 296 800			

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
1007		Verdere uitgaven ten behoeve van het Nederlandsch eskader in Nederlandsch-Indië	
		Geneeskundige behoeften	f 5 400
1008		Personeel van de Indische militaire marine.	
		Verrekening met het departement van marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine, dienende bij de Indische militaire marine	(8)
1 380 400	1009	Verdere uitgaven voor de Indische militaire marine.	
	a.	Geneeskundige behoeften	f 4 000
	b.	Aanbouw, uitrusting en uitzending van schepen	(7) 1 840 000
1 844 000	1010	Personeel van den hydrografischen dienst in Nederlandsch-Indië.	
	a.	Opleiding van commandanten voor de opnemingsvaartuigen in Nederlandsch-Indië, benevens daarmede in verband staande uitgaven	f 6 000
	b.	Bijdrage aan het departement van marine in Nederland in de kosten van het personeel van het hydrografisch kantoor	52 300
	c.	Verrekening met het departement van marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine, geplaatst bij den hydrografischen dienst in Nederlandsch-Indië	(8) 308 000
346 300	1011	Verdere uitgaven voor den hydrografischen dienst in Nederlandsch-Indië.	
	a.	Geneeskundige behoeften	800
	b.	Bijdrage aan het departement van marine in Nederland in de kosten van het materieel van het hydrografisch kantoor	37 700
	c.	Aanbouw, uitrusting en uitzending van vaartuigen	(9) Memorie.
38 500	1012	Uitgaven voor het personeel ten behoeve van „Scheepvaart“.	
		Opleidingskosten van jongelieden, die uitgezonden worden voor de betrekking van officier bij de gouvernementsmarine en met die opleiding in verband staande uitgaven	25 000
1013		Verdere uitgaven ten behoeve van „Scheepvaart“.	
	a.	Geneeskundige behoeften	f 2 700
	b.	Aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor de bebakening en kustverlichting en voor de verlichting van haventerreinen en de daarop staande gebouwen, voor zoover niet bestemd tot aanvulling van den voorraad in de marinemagazijnen te Soerabaja	(10) 100 355
	c.	Aanbouw, uitrusting en uitzending van vaartuigen	(11) 1 200 000
1 303 055	1014	Aanbouw van het bebakeningsvaartuig Pollux	(12)
500 000			

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
5 400			(9) Wegens gemis van gegevens wordt de vorige post voorloopig behouden.
1 380 400			(10) De raming is te splitsen als volgt: op grond van de Indische aanvraag f 355 voor de aanschaffing in Europa of Amerika van 10 lichtboeien en de toestellen voor het be- reiden van oliegas, blaugas of opgelost acety- leen 100 000
4 000			(11) Wegens gemis van gegevens wordt de vorige raming voor- loopig gehandhaafd, behoudens verhooging met f 600 000 voor den aanbouw van een schip voor de gouvernements- marine (zie de Memorie van Toelichting), terwijl als tweede termijn voor den aanbouw van nog een kabelschip gerekend wordt op een memoriepost.
1 840 000			(12) Wegens gemis van gegevens wordt de vorige raming voor- loopig behouden.
6 000			
32 500			
508 000			
800			
37 700			
Memorie			
25 000			
2 700			
250	f	100 105	
600 000		600 000	
500 000			

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
1015		Magnetische en weerkundige waarnemingen.	
	a.	Bijdrage aan de internationale vereeniging voor seismologie, alsmede reis- en verblijfkosten voor afgevaardigden	f 480
	b.	Bijdrage in de kosten van het drukken der uitgave van de internationale commissie voor wetenschappelijke luchtvaart	125
	c.	Aanschaffing en uitzending van werktuigen, boekwerken en andere benodigdheden voor magnetische en weerkundige waarnemingen	(15) 600
			f 1 200
1016		Marine-etablisement en daartoe behoorende inrichtingen (14).	
	a.	Terugbetaling aan het departement van marine in Nederland van de inkomsten van het personeel bij de magazijnen van het marine-etablisement te Amsterdam, belast met werkzaamheden, in verband staande met het in ontvangst nemen, opslaan, inpakken en verzenden van goederen voor den Indischen dienst	(15) f 15 600
	b.	Bezoldigingen, toelagen en reis- en verblijfkosten van in Nederland te werk gestelde ingenieurs voor het vak van scheepsbouw en van opzieners voor het vak van stoomwezen, te werk gesteld bij den aanbouw van kruisers en onderzeebooten	Memorie.
	c.	Studietoelagen aan jongelieden, die aan de Technische Hoogeschool te Delft voor scheepsbouwkundig ingenieur studeeren en bestemd om na volbrachte studie in den Indischen dienst te treden	1 000
	d.	Aanschaffing en uitzending van levensbehoeften, kleeding- en uitrustingsstukken voor de inlandsche schepelingen, artilleriebehoeften en andere goederen ter aanvulling van den voorraad in de marinemagazijnen te Soerabaja	(16) 1 093 600
	e.	Verrekening met het departement van marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine, geplaatst bij het marine-etablisement te Soerabaja	(17) 62 000
	f.	Uit- en terugzending van personeel der Koninklijke marine, bij het marine-etablisement te Soerabaja geplaatst, met inbegrip der vergoeding wegens verplicht verblijf aan den wal, in eene noodhaven en in quarantaine, alsmede daarmede in verband staande uitgaven	2 400
	g.	Geneeskundige behoeften	2 400
			f 1 177 000
1017		Verrekening met het departement van marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel bij den marineluchtvaartdienst	
			287 000
1018		Aanschaffing en uitzending van levensbehoeften en andere goederen ter aanvulling van den magazijnvoorraad buiten dien van het marine-etablisement te Soerabaja, voor zoover de kosten niet ten laste van een anderen post kunnen worden gebracht	(18)
			115 000
1019		Onvoorziene uitgaven	
			50 000
		Totaal van afdeling X	
			f 14 854 51

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
			(13) Op grond van de Indische aanvraag.
f 480			(14) Zie de artikelen 1 tot en met 7 van de bij het IIde Hoofdstuk dezer afdeling behorende afzonderlijke raming, stuk 6.
125			(15) Geraamd in overeenstemming met het op het VIde Hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1921 uit te trekken bedrag.
600			(16) De raming, gegrond deels op de Indische aanvraag, deels op de behoefte, is te splitsen als volgt:
			levensbehoeften f 308 000
			kleeding- en uitrustingstukken voor inlandsche schepelingen 150 000
			artilleriebehoeftigheden 200 000
			behoeftigheden voor de bebakening en kustver- lichting en voor de verlichting van haventer- reinen met daarop staande gebouwen 35 600
15 600			andere goederen 400 000
			f 1 093 600
Memorie.			(17) Geraamd in overeenstemming met het op het VIde Hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1921 uit te trekken bedrag.
1 000			(18) De raming, gegrond deels op de Indische aanvraag, deels op de behoefte, is te splitsen als volgt:
			levensbehoeften f 112 000
			andere goederen 3 000
1 028 000	f 65 600		f 115 000
62 000			(19) Het eincijfer dezer afdeling is bij de wet van 28 Februari 1920 (Staatsblad No. 99) vastgesteld op f 14 081 796
2 400			
2 400			
287 000			
98 000	17 000		
50 000			
(19) f 14 081 796	f 782 705	f 50 184	
	f 752 521	Meer.	

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
AFDEELING X.			
Departement der Marine.			
Stuk 3 — Uitgaven in Indië.			
1001		Personeel van het Departement.	
	a.	Toelage van den commandant der zeemacht en hoofd van het departement der marine	(1) f 16 600
	b.	Aanvangsbezoldigingen en toelagen van den secretaris en de verdere ambtenaren, zoomede inkomsten van het personeel der Koninklijke marine bij het departement te werk gesteld	(2) 103 100
	c.	Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen van den secretaris en de verdere ambtenaren	2 000
	d.	Aanvangsbezoldigingen van de klerken en het minder personeel, alsmede schrijfloonen.	(3) 29 100
	e.	Regelmatige verhoogingen van bezoldigingen van de klerken en het minder personeel	16 800
			f 169 600
1002		Verdere uitgaven van het departement en den algemeenen dienst.	
	a.	Kantoorkosten, telegrammen, briefporten en drukwerk, alsmede kosten van de opruiming van onbruikbaar geworden goederen afkomstig van andere diensttakken dan „scheepvaart”, voor zoover die opruiming niet plaats heeft door tusschenkomst van het marine-etablisement ..	(4) f 36 400
	b.	Kade- en steigergelden voor Rijksschepen van bevriende Mogendheden..	(5) 100
	c.	Reis-, verblijf- en vervoerkosten van het op het departement geplaatste personeel met inbegrip van de bezoldigingen, verschuldigd over het tijdvak tusschen het verlaten van een vorigen en het aanvaarden van een nieuwen post	(6) 6 500
	d.	Uit- en terugzending naar en van Nederlandsch-Indië van bij het departement te werk gesteld personeel der Koninklijke marine, met inbegrip van de vergoedingen wegens verplicht verblijf in een noodhaven en in quarantaine	8 000
	e.	Uitgaven voor de onschepingsgebouwen te Sabang (Poeloe Wé)	(7) 600
	f.	Uitgaven voor de drinkwaterleiding te Amboina ten behoeve van de schepen der Koninklijke en der gouvernements-marine	(8) Memorie.
	g.	Representatiekosten van Commandanten van oorlogsschepen bij reizen met hunne bodems voor vlagvertoon in den Indischen Archipel	2 000
			53 600

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(1) De toelage is vastgesteld op <i>f</i> 16600 of <i>f</i> 16000 per jaar al naar gelang de commandant den rang van vice-admiraal, dan wel dien van schout-bij-nacht bekleedt.
<i>f</i> 16 600			(2) Vast personeel:
			1 secretaris <i>f</i> 12 000
			1 administrateur (of referendaris) 8 400
			2 referendarissen op <i>f</i> 7200 14 400
			1 commies-redacteur 3 600
			3 hoofdcommiezen, op <i>f</i> 5400 16 200
			6 eerste-commiezen, op <i>f</i> 3600 21 600
			4 tweede-commiezen, op <i>f</i> 2640 10 560
			6 derde-commiezen, op <i>f</i> 1800 10 800
			voor toelagen aan 4 onderofficieren-schrijver, en aan
			1 onderofficier-ziekenverpleger ten bedrage van
			<i>f</i> 1500 voor ieder hunner 7 500
			<i>f</i> 105 060
			waarvoor wordt gesteld <i>f</i> 105 100.
			(3) 32 klerken op <i>f</i> 40 <i>f</i> 15 360
			minder personeel:
			1 huisbewaarder op <i>f</i> 900 <i>f</i> 900
			7 lichters op <i>f</i> 150 1 050
			1 binder op <i>f</i> 120 120
			1 mandoer op <i>f</i> 240 240
			10 oppassers op <i>f</i> 120 1 200
			4 koelies op <i>f</i> 144 576
			4 086
			schrijfloonen 9 600
			<i>f</i> 29 046
			waarvoor wordt gesteld <i>f</i> 29 100.
			(4) De raming is gegrond op de uitkomsten van 1917—1919.
			Het uitgetrokken bedrag is te splitsen als volgt:
			vaste vergoeding voor kantoorkosten <i>f</i> 7 200
			globaal bedrag voor telefoonabonnementen en telefoongesprekken en andere wisselvallige uitgaven 29 200
			(5) De vorige raming wordt behouden. De uitkomsten van de jaren 1917—1919 zijn buiten beschouwing gelaten in verband met de tijdsomstandigheden.
			(6) Geraamd naar de uitkomsten van 1917—1919.
			(7) Geraamd wordt:
			voor het beheer (bezoldiging van een inlandschen waker) <i>f</i> 300
			voor de verrekening met het departement van oorlog
			wegens verstrekking van water door den geniedienst 300
			<i>f</i> 600
			(8) Voor nevenbedoelde waterleiding, welke in 1914 werd voltooid, hebben in 1915 tot en met 1919 geen uitgaven plaats gehad. In verband hiermede blijft de post voor Memorie geraamd. Met het oog op eventueele herstelling of onderhoud der leiding blijft de post voor Memorie geraamd.
Memorie.			
2 000			
4 200		<i>f</i> 2 200	
95 100	<i>f</i> 10 000		
29 080	20		
14 800	2 000		
28 800	<i>f</i> 7 600		
100			
5 200	1 500		
10 000		2 000	
600			

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
1003		Toelagen voor het personeel der Koninklijke marine, geplaatst bij het station voor draadlooze telegraphie te Weltevreden	f 1 500
1004		Verdere uitgaven voor het station voor draadlooze telegraphie te Weltevreden	(9) 2 100
1005		Oprichting van een marinekuststation voor draadlooze telegrafie voor Oost-Java	(10) 125 000
1006		Marine-etablisement en daartoe behoorende inrichtingen	(11) 9 901 700
1007		Personeel bij de steenkolenopslagplaatsen en pakhuizen, met uitzondering van de marinemagazijnen te Soerabaja	(12) 1 440
1008		Verdere uitgaven voor de steenkolenopslagplaatsen en pakhuizen, uitgezonderd de marinemagazijnen te Soerabaja.	
	a.	Laad- en losmiddelen, weegtoestellen, kolenmanden, gereedschappen en verdere benodigdheden	(13) f 5 500
	b.	Aankoop en vervoer door den Indischen Archipel van steenkolen en andere brandstoffen, bestemd tot aanvulling van den voorraad in de opslagplaatsen en andere daarmee in verband staande uitgaven ..	(14) 1 937 800

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
1 500			(9) Op grond van de uitkomsten van 1917—1919 wordt geraamd: voor electriciteitsverbruik f 1 000 voor verbruiksartikelen, onderhoud, herstellingen, schrijfbehoeften, enz 1 100 In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen f 300 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablissem- ment uit te voeren werken en f 600 wegens kosten van recht- streeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemaga- zijnen te Soerabaja. Tegenover deze uitgaven staan ontvangsten voor persoonlijke telegrammen, geraamd op f 2 000. (Zie No 1019 van het II ^e hoofdstuk der middelen).
2 000	f 100		
100 000	25 000		
6 500 000	5 401 700		
1 440			(10) Het marine kuststation voor draadlooze telegrafie voor West- Java is in 1920 gereed. Voor het station voor Oost-Java wordt als laatste termijn f 125 000 noodig geacht.
			(11) Zie de artikelen 8 tot en met 36 van de hierbij behoorende af- zonderlijke raming stuk 6.
4 700	800		(12) Zes mandoers, waarvan 1 op f 360, 1 op f 240 en 4 op f 210, te zamen f 1 440.
1 628 600	309 200		(13) Geraamd naar de uitkomsten van 1917—1919. In het uitgetrokken bedrag is begrepen eene som van: f 400 wegens kosten van kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, 1 500 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
			(14) Er wordt geraamd voor de aanschaffing van: 27 000 ton Ombilinkolen, tegen f 28,33 f 765 000,— 6 000 „ Cardiff of Pocahantas kolen, tegen f 75,— 450 000,— 20 000 „ Boekit Assemkolen, tegen f 30,—... 600 000,— 1 500 „ Borneo-kolen, tegen f 16,— 24 000,— 600 „ vloeibare brandstof, tegen f 40,—... 24 000,— 800 „ brandstof voor dieselmotoren van onderzeeboten, tegen f 52,— 41 600,— Voorts wordt uitgetrokken voor: het lossen van steenkolen, enz. 56 000,— kosten van opslag te Tandjoeng-Priok 45 000,— f 2 005 600,— Gaaf af wegens verstrekkingen aan andere de- partementen 67 800,— f 1 937 800,—
			De verrekeningswaarde van de steenkolen, welke aan de tot het departement der marine behoorende diensten worden verstreckt, zal vermoedelijk bedragen voor: de schepen van het Nederlandsch-eskader f 1 123 000 de schepen van de Indische militaire marine (uit- gezonderd de opnemingsvaartuigen) 143 800 de opnemingsvaartuigen 44 800

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1921.
1008	c.	Aanmaak of aanschaffing van verduurzaamde levensmiddelen en andere goederen, bestemd ter aanvulling van den voorraad van den algemeenen dienst in de pakhuizen, alsmede onderhoud en herstelling van die goederen	(15) / 68 400	/ 2 011 700
1009		Personeel voor de magnetische en weerkundige waarnemingen. Bezoldigingen van het personeel bij het Koninklijk magnetisch en weerkundig observatorium		(16) 77 500
1010		Verdere uitgaven voor de magnetische en weerkundige waarnemingen		(17) 28 500

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
52 400 /	16 000		de schepen van de gouvernementsmarine..... f 461 700 de schepen van de bebakening en kustverlichting. 70 400 den dienst der kustverlichting 3 200 de vaartuigen van den haven- en loodsdienst 22 300 de gewestelijke vaartuigen 68 600 In het voor lossen uitgetrokken bedrag is begrepen een som van f 1 200 wegens vergoeding voor diensten van veroordeelden, welk bedrag komt ten bate van het departement van justitie.
88 900		/ 11 400	
25 100	5 400		(15) Voor aanschaffing van levensmiddelen wordt op grond van de behoefte geraamd f 60 400 Voor de andere behoeften wordt de vorige raming behouden. (De uitkomsten van de jaren 1917—1919 zijn buiten beschouwing gelaten in verband met de tijdsomstandigheden) 8 000 f 68 400
			(16) 1 directeur f 9 600.— 1 onderdirecteur 7 800.— 2 wetenschappelijke medewerkers, op f 4 200 8 400.— 7 waarnemers, op f 1 800 12 600.— 8 rekenaars, op f 660 5 280.— hoofdassistenten, assistenten en leerling-assistenten 6 720.— bedienden voor het schoonhouden der lokalen 1 080.— regelmatige verhoogingen van bezoldiging 26 059.50 f 77 539.50 waarvoor wordt gesteld f 77 500.
			(17) Uitgetrokken wordt voor: 1. Vaste uitgaven: voor licht, oppassers, schrijf- en teekenbehoeften f 2 280 voor aankoop van boekwerken voor de boekerij .. 1 000 voor bediening van 20 weerkundige stations 6 840 f 10 120
			2. Wisselvallige uitgaven (waaronder de kosten van telefoonabonnementen en telefoongesprekken, reis-, verblijf- en vervoerkosten, met inbegrip van de bezoldigingen verschuldigd over het tijdvak tusschen het verlaten van een vorigen en het aanvaarden van een nieuwen post) naar de uitkomsten van 1917—1919 18 380 f 28 500
			In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen f 500 wegens kosten volgens kostprijberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken en f 1 000 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.

Nummers der onderafdeelingen	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
1011		Personeel van den hydrographischen dienst.	
a.	Soldijen en toelagen der inlandsche schepelingen van de Koninklijke Marine aan boord der schepen van den hydrographischen dienst, alsmede tegemoetkoming voor buitengewone uitgaven van het inlandsch personeel, dienstdoende op de schepen in de wateren van Atjeh	(18) f 115 000	
b.	Bezoldigingen, toelagen en belooningen, zoomede soldijen, toelagen en belooningen aan eere teekenen verbonden van het personeel der Gouvernements Marine aan boord der schepen van den hydrographischen dienst	(19) 49 400	f 164 40
1012		Verdere uitgaven voor den hydrographischen dienst.	
a.	Schafting, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke Marine aan boord der schepen van den hydrographischen dienst	(20) f 167 500	

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN
	Meer.	Minder.	
79 100	f 35 900		(18) Er wordt geraamd wegens soldijen van 319 koppen <i>f</i> 90 034.55 Voor verschillende toelagen 25 000.— Tegemoetkoming voor buitengewone uitgaven van het inlandsch personeel, dienstdoende op de schepen in de wateren van Atjeh Memorie. <div style="text-align: right;"><u><i>f</i> 115 034.55</u></div> waarvoor gesteld <i>f</i> 115 000.
49 400			(19) Evenals ten vorigen jare maakt dit bedrag uit het gemiddelde van de bezoldigingen en toelagen van het Europeesch personeel.
121 200	46 100		(20) De sterkte van de bemanning der opnemingsvaartuigen zal in 1921 vermoedelijk bedragen aan Europeanen en inlanders onderscheidenlijk 139 en 319 koppen. Er wordt alzoo gerekend op het volgende aantal rantsoenen voor: Europeanen $139 \times 365 = 50735$ tegen <i>f</i> 0.75 = rond <i>f</i> 38 100 inlanders op Europeesche voeding $50 \times$ $365 = 18250$ tegen <i>f</i> 0.75 = rond 13 700 toelage aan de tafel van inlanders op Europeesche voeding à <i>f</i> 0.10 per man en per dag $50 \times 365 \times f 0.10 =$ rond 1 800 inlanders $269 \times 365 = 98185$ tegen <i>f</i> 0.63 = rond 61 900 <div style="text-align: right;"><u><i>f</i> 115 500</u></div> waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld <i>f</i> 110 000 Bovenstaande raming betreft alleen de voedings- middelen, welke rechtstreeks uit den handel in Indië worden betrokken. Voor verstrekkingen van verduurzaamde levensmid- delen uit de magazijnsvoorraden wordt geraamd: Europeanen $50735 \times f 0.58 =$ rond <i>f</i> 29 400 inlanders op Europeesche voeding 18250 $\times f 0.58 =$ rond 10 600 inlanders $98185 \times f 0.21 =$ rond 20 700 <div style="text-align: right;"><u><i>f</i> 60 700</u></div> waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld 56 000 Voorts wordt uitgetrokken voor: buitengewone verstrekkingen, als bewijs van tevre- denheid bij drukke werkzaamheden of op feest- dagen 600 uitgaven voor het aanmoedigen van zwemmen (hier- voor werden in 1917—1919 geen uitgaven gedaan) Memorie geneeskundige behoeften, ontsmettingskosten, als- mede vergoeding van kleedingstukken en andere goederen van het personeel, welke ter voorkoming van besmetting worden vernietigd, dan wel buiten de schuld van de eigenaren verloren ge- raakt of beschadigd zijn, naar de uitkomsten van 1917—1919 700

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
1012	b.	Schaffing, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel der Gouvernements Marine aan boord der schepen van den hydrographischen dienst (21) f 28 600	
	c.	Plaatsing van signalen, aankoop, onderhoud en vervoer van instrumenten en verdere kosten van de opnemingen (22) 54 500	
	d.	Aanbouw, uitzending, herstelling en onderhoud van schepen, aanmaak of aanschaffing, onderhoud, herstelling en vervoer van goederen ten behoeve van de schepen, alsmede uitgaven ten behoeve van het materieel der artillerie aan boord der schepen (23) 218 300	
	e.	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen (24) 59 900	

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN
	Meer.	Minder.	
21 900	f 6 700		bijdrage voor het inrichten en drijven van toko's aan boord der schepen, in verband met de on- zekerheid waarin men ten aanzien van de be- hoefte verkeert Memorie f 167 300
54 500			Het uitgetrokken bedrag van f 56 000 wegens verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen is te verdeelen als volgt: uit den voorraad der marinemagazijnen te Soerabaja f 37 000 uit den voorraad buiten dien der marinemagazijnen te Soerabaja 19 000
199 900	18 400		(21) Voedinggeld van het Europeesch personeel f 8 160
81 700		f 21 800	De sterkte van de mindere schepelingen is vastge- steld op 65 koppen, de prijs van een rantsoen is f 0.79, alzoo $65 \times 365 \times f 0.79 = f 18 743$, waarvoor wordt gesteld 18 700 Voor verstrekkingen van verduurzaamde levensmid- delen uit de magazijnsvoorraden wordt geraamd: $65 \times 365 \times f 0.07 = f 1 660$, waarvoor wordt gesteld 1 700 Geneeskundige behoeften, ontsmettingskosten, als- mede vergoeding van kledingstukken en andere goederen van het personeel, welke ter voorkoming van besmetting worden vernietigd, dan wel buiten de schuld van de eigenaren verloren geraakt of beschadigd zijn (wegens gemis aan gegevens).... Memorie f 28 560 waarvoor wordt gesteld f 28 600. Het uitgetrokken bedrag van f 1 700 wegens verstrekking van verduurzaamde levensmiddelen is te verdeelen als volgt: uit den voorraad der marinemagazijnen te Soerabaja f 1 200 uit den voorraad buiten dien der marinemagazijnen te Soerabaja 500
			(22) Geraamd naar de vermoedelijke behoefte, waarbij de uitkomsten van 1917 en 1918 buiten beschouwing zijn gelaten, omdat in die jaren de opnemingsvaartuigen in verband met den oorlogstoestand gedurende geruimen tijd aan hunne eigenlijke bestemming waren onttrokken, terwijl de uitkomsten van 1919 nog niet voldoende bekend zijn. In het uitgetrokken bedrag zij begrepen f 5 700 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine- etablisement uit te voeren werken.
			(23) Op den aanbouw en de uitzending van schepen behoeft voor 1921 niet te worden gerekend. Voor de overige uitgaven wordt op grond van de uitkomsten van 1917—1919 de raming gesteld op f 218 300. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen f 109 500 wegens kos- ten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablis- ement uit te voeren werken en f 69 000 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marine- magazijnen te Soerabaja.
			(24) De behoefte wordt geraamd op: wegens verstrekking van steenkolen uit de marine- magazijnen te Soerabaja (zie de toelichting bij ar-

Nummers der onderafdeelingen	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	(25) f 900	Geraamd voor 1920.
1012	f.	Andere kosten van den dienst	(25) f 900	f 529 300
1015		Personeel van de inspectie en het hoofdkantoor van scheepvaart.	(26) 133 800	
a.	Aanvangsbezoldigingen en toelagen van de inspecteerende ambtenaren van scheepvaart, van de ambtenaren bij het hoofdkantoor en van den gezaghebber der gouvernementmarine daarbij te werk gesteld	(26) 133 800		
b.	Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de inspecteerende ambtenaren van scheepvaart, van de ambtenaren bij het hoofdkantoor en van den gezaghebber der gouvernementmarine daarbij te werk gesteld	14 800		

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
/ 700	/	200	<p>kel 29 van de afzonderlijke raming van de uitgaven voor het marine-etablisement en daartoe behorende inrichtingen) f 12 800 als boven uit de andere opslagplaatsen (zie noot 14) 44 800 wegens afnemng van Ombilinkolen te Emmahaven 2 300 f 59 900</p>
27) 153 800			<p>(25) Geraamd wordt voor: schadeloosstelling voor het gemis van schrijfbehoeften aan officieren der zeemacht (evenals ten vorigen jare) f 380 kade- en steigergelden en in- en uitloodsen en sleepen van schepen, alsmede kosten van wegwijzers, gidsen, tolken en andere dergelijke personen bij reizen gebezigd (naar de uitkomsten van 1917—1919) 490 f 870</p>
28) 16 925	/	2 125	<p>waarvoor wordt gesteld f 900.</p> <p>(26) 1 hoofdinspecteur f 14 400 1 inspecteur-onderhoofd 14 400 3 inspecteurs, op f 9 600 28 800 3 adjunct-inspecteurs, op f 6 000 18 000 1 hoofdkantoorhoofd 5 400 1 hoofdcommies 5 400 5 eerste-commiezen, op f 3 600 18 000 5 tweede-commiezen, op f 2 640 13 200 4 derde-commiezen, op f 1 800 7 200 1 teekenaar 1 800 1 gezaghebber der gouvernementmarine geplaatst bij het hoofdkantoor: bezoldiging f 4 800 toelage 1 800 6 600</p> <p>toelage aan den ambtenaar belast met het toezicht over den voorraad van zeekaarten en gidsen te Batavia 600 f 133 800</p> <p>(27) Hieronder is begrepen f 600 voor herziening der bezoldiging van den gezaghebber der gouvernementmarine overgebracht van onderafdeeling 446 dezer begrotingsafdeeling betreffende het dienstjaar 1920, zoomede f 32 000 overgebracht van onderafdeeling 443A dezer begrotingsafdeeling, betreffende het dienstjaar 1920.</p> <p>(28) Hieronder is begrepen f 225 voor herziening van de bezoldiging van den teekenaar bij het hoofdkantoor van scheepvaart overgebracht van onderafdeeling 442 dezer begrotingsafdeeling, betreffende het dienstjaar 1920.</p>

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
1013	c.	Aanvangsbezoldigingen van de klerken en bezoldigingen van het minder personeel, alsmede schrijfloonen (29) 22 700	
	d.	Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de klerken 7 800	
	e.		179 100
1014		Verdere uitgaven voor het hoofdkantoor van scheepvaart en algemeene kosten.	
	a.	Kantoorkosten en verdere uitgaven van het hoofdkantoor en van de kaartenvorraden, alsmede kosten van de opruiming van onbruikbaar geworden artikelen, voor zoover die opruiming niet plaats heeft door tusschenkomst van het marine-etablisement (32) f 20 500	
	b.	Reis, verblijf- en vervoerkosten van het tot „Scheepvaart” behoorende personeel, met inbegrip van de bezoldigingen verschuldigd over het tijdvak tusschen het verlaten van een vorigen en het aanvaarden van een nieuwen post f 71 000 Kosten veroorzaakt door onrechtmatige aanhouding van schepen Memorie. / 91 500	
1015	c.	Werktuigkundigen en opzichters bij den dienst van scheepvaart (36) 111 800	

Voegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
22 700			(29) 20 Klerken op <i>f</i> 480 <i>f</i> 9 600 1 tweede teekenaar 960 1 derde teekenaar 600 2 leerling-teekenaars op <i>f</i> 300 600 2 archiefbeambten op <i>f</i> 150 300 1 mandoer 240 9 oppassers op <i>f</i> 120 1 080 1 bijzondere bediende 144 schrijffloonen 9 126 <i>f</i> 22 650 waarvoor wordt gesteld <i>f</i> 22 700.
7 520	480		
16 800	3 700		(30) Hieronder is begrepen <i>f</i> 4 000 voor bezoldigingen van klerken en minder personeel en voor schrijffloonen overgebracht van onderafdeeling 443A dezer begrotingsafdeeling, betreffende het dienstjaar 1920.
<i>f</i> 74 000 Memorie.		<i>f</i> 5 000	(31) Hieronder is begrepen <i>f</i> 240 wegens indienststelling van meer teekenaars bij het hoofdkantoor van scheepvaart overgebracht van onderafdeeling 442 dezer begrotingsafdeeling, betreffende het dienstjaar 1920, zoomede <i>f</i> 1 380 overgebracht van onderafdeeling 443A dezer begrotingsafdeeling, betreffende het dienstjaar 1920.
106 800	5 000		(32) Het uitgetrokken bedrag is te splitsen als volgt: vaste vergoeding voor kantoorkosten <i>f</i> 3 960 globaal bedrag voor telefoonabonnementen en telefoongesprekken en andere wisselvallige uitgaven (op grond van de uitkomsten van 1917—1919) 16 522 <i>f</i> 20 482 of rond <i>f</i> 20 500.
			(33) Hieronder is begrepen <i>f</i> 1 200 voor vaste vergoeding voor kantoorkosten, overgebracht van onderafdeeling 443A dezer begrotingsafdeeling, betreffende het dienstjaar 1920.
			(34) Hieronder is begrepen <i>f</i> 10 200 overgebracht van onderafdeeling 443A dezer begrotingsafdeeling, betreffende het dienstjaar 1920.
			(35) Overgebracht van onderafdeeling 443A dezer begrotingsafdeeling, betreffende het dienstjaar 1920.
			(36) De raming is te splitsen als volgt: 7 werktuigkundigen, op <i>f</i> 5 400 <i>f</i> 37 800 20 opzichters, op <i>f</i> 1 440 28 800 regelmatige verhoogingen van bezoldigingen 45 200 <i>f</i> 111 800
			(37) Hieronder is begrepen <i>f</i> 25 800, overgebracht van onderafdeeling 443A dezer begrotingsafdeeling, betreffende het dienstjaar 1920.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
1016		Uitgaven ten behoeve van den Raad voor de Scheepvaart	f 36 000
1017		Personeel van de gouvernementsmarine.	865 000
a.	Bezoldigingen, toelagen en belooningen, voorloopige bezoldiging van uit Nederland gezonden personeel, zoomede soldijen, toelagen en belooningen aan eere teekenen verbonden	(39) f 825 000	525 000
b.	Verbetering der bezoldigingen van de mindere schepelingen bij de gouvernementsmarine	40 000	
1017 A		Herziening van de bezoldigingen van de ambtenaren en beambten der gouvernementsmarine en van de vaartuigen voor de bebakening en kustverlichting.	
1018		Verdere uitgaven voor de gouvernementsmarine.	
a.	Werving van de mindere schepelingen, toelagen voor eerste uitrusting, toelagen aan de gezaghebbers bij dienstverrichtingen aan den wal en aan de officieren met den voedingsdienst belast, vergoeding voor schrijfbehoeften aan de gezaghebbers, alsmede kosten voor het afnemen van de examens voor de betrekkingen van stuurman, machinist en leerling-machinist	(41) f 10 500	

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
8) f 56 000			(38) Overgebracht van onderafdeeling 443B dezer begrootingsafdeeling, betreffende het dienstjaar 1920.
0) 879 400		f 54 400	(39) De raming — over de op formatiestaat X—2 vermelde sterkte berekend — is te splitsen als volgt:
	f 40 000		bezoldiging van de ambtenaren en beambten f 441 000
			bezoldiging van de mindere schepelingen 221 652
			regelmatige verhooging der bezoldiging van de ambtenaren en beambten 132 725
			toelagen aan matrozen, tijdelijk in de machinekamer werkzaam 1 000
			toelage aan 1 eersten werktuigkundige, belast met het toezicht bij den aanbouw en de herstelling van landsvaartuigen, wegens verplicht verblijf aan den wal en gemis van voeding 1 200
	325 000		toelage aan den gezaghebber, belast met het bevel over het vaartuig voor het zeevisscherij-onderzoek. 600
			toelagen ten behoeve van de ambtenaren en beambten van het kabelschip „Telegraaf” 5 100
			belooningen aan de met kabelwerkzaamheden belaste mindere schepelingen van de „Telegraaf” 2 760
			soldijen, toelagen en belooningen aan eeretekenen verbonden 100
			toelagen als tegemoetkoming voor buitengewone uitgaven aan het personeel, dienstdoende op de schepen in de wateren van Atjeh 4 000
			toelage van f 50 per maand aan de ambtenaren der gouvernementmarine die het bevel voeren over de stoomschepen der gouvernementmarine dienende ter bestrijding ter zee van den opium-sluikhandel 2 400
10 500			toelagen aan de officieren en werktuigkundigen bij de gouvernementmarine gedurende en na hunne opleiding tot radio-telegrafist aan boord van de schepen behorende tot den dienst van scheepvaart 12 800
			f 825 337
			waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld f 825 000.
			(40) Hieronder is begrepen f 134 400 voor herziening der bezoldigingen van de ambtenaren en beambten van de gouvernementmarine, overgebracht van onderafdeeling 446 dezer begrootingsafdeeling, betreffende het dienstjaar 1920.
			(41) In verband met het beginsel om de mindere schepelingen der gouvernementmarine alleen een dienstverband te doen aangaan voor één jaar onder genot van voorschot op te verdienen loon, in stede van voor drie jaren onder genot van handgeld (artikelen 4 punt b, en 9 van het reglement in Indisch Staatsblad 1910 N° 68), behoeft slechts te worden gerekend op een werfloon van f 4 per aan te nemen schepelingen. Voor 1921 wordt het aantal aan te nemen schepelingen geraamd op 400, zoodat voor werfloon wordt uitgetrokken $400 \times f 4 =$ f 1 600
			Voorts wordt uitgetrokken voor:
			toelagen voor eerste uitrusting, evenals ten vorigen jare Memorie

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
1018	b.	Opleiding voor hooger rang voor de tweede officier en tweede werktuigkundigen, zoomede tot radiotelegrafist voor officieren en werktuigkundigen	f 8 400
	c.	Schaffing, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel	(42) 550 000
	d.	Aanbouw, uitzending, herstelling en onderhoud van vaartuigen, aanmaak of aanschaffing, onderhoud, herstelling en vervoer van goederen ten behoeve van de vaartuigen, alsmede uitgaven ten behoeve van het materieel der artillerie	(45) 1 171 600

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
f 5 100	f 5 500		toelagen als schadeloosstelling aan gezaghebbers bij dienstverrichtingen aan de wal en aan stuurlieden met den voedingsdienst belast:
			8 gezaghebbers tot f 300 f 2 400
275 000	75 000		14 " " 180 2 520
			22 officieren tot f 120 2 640
			vergoeding voor schrijfbehoeften aan 22 gezaghebbers tot f 60 1 320
665 600	506 000		kosten voor het afnemen van examens (op grond van de uitkomsten van 1917—1919) <i>Memorie.</i>
			f 10 480
			waarvoor wordt gesteld f 10 500.
			(42) De sterkte der mindere schepelingen zal in 1921 vermoedelijk bedragen 776 koppen.
			Er wordt alzoo gerekend op $776 \times 365 = 283240$ rantsoenen tegen f 0.70 = rond f 223 800
			Deze raming betreft alleen de voedingsmiddelen, welke rechtstreeks uit den handel in Indië worden betrokken.
			Voor verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen uit de magazijnsvoorraden wordt geraamd $283\ 240 \times f\ 0.07 =$ rond 19 800
			Voor buitengewone verstrekkingen als bewijs van tevredenheid bij drukke werkzaamheden of op feestdagen wordt uitgetrokken 500
			Voorts wordt noodig geacht:
			tot uitkeering van de vergoeding tot f 75 's maands, aan ieder der 22 gezaghebbers 19 800
			tot toekenning van de vergoeding tot f 50 's maands, aan ieder der 151 overige ambtenaren en beambten (met inbegrip van de op deze begrooting uitgetrokken 4 derde officieren en 4 derde werktuigkundigen meer) 90 600
			voor geneesmiddelen en verdere behoeften voor den geneeskundigen dienst, alsmede verpleging van zieken en begrafeniskosten, op grond van de uitkomsten van 1917—1919 3 700
			f 358 200
			waarvoor, met het oog op wisselingen, wordt gesteld f 350 000.
			Het wegens verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen uitgetrokken bedrag van f 19 800 is te verdeelen als volgt:
			uit den voorraad der marinemagazijnen te Soerabaja f 13 200
			uit den voorraad buiten dien der marinemagazijnen te Soerabaja 6 600
			Op het in de som van f 3 700 begrepen gedeelte der verpleegkosten, hetwelk van het betrokken personeel wordt teruggevorderd, is gerekend bij No. 1023 der middelen.
			(43) Wegens den aanbouw in Indië bij het marine-etablisement te Soerabaja of elders van schepen voor de gouvernementsmarine wordt voor 1920 gerekend op f 159 400

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
1018	e.	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen	(44) f 351 000
	f.	Kleeding van mindere schepelingen en andere betalingen, welke met de soldijen worden verrekend	(45) 48 700
	g.	Andere kosten van den dienst	(46) 2 400
1019		Tijdelijke verhooging van de vergoedingen voor voeding aan de ambtenaren en beambten der gouvernements-marine	f 2 142 600
1019	A	Kosten voor aanschaffing en indienststelling van een hospitaalschip.....	(47) 24 100
			Memorie.

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.												
	Meer.	Minder.													
467 500	f 83 700		(Zie onderstaand overzicht):												
45 600	5 100														
5 500		f 1 100													
24 100	Memorie.														
			<table border="1"> <thead> <tr> <th>Namen der schepen.</th> <th>Geraamde toelastkosten.</th> <th>Toegestaan bij de begrooting van</th> <th>Verwerkt en vermoedelijk nog te verwerken</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Fomalhout.....</td> <td>f 350.000 (oorspronkelijk)</td> <td>1916 f 10.000 1917 50.000 1918 10.000 1919 Memorie. 1920 149.400</td> <td>1916 f — 1917 — 1918 — 1919 75.700 1920 179.700 1921 260.000</td> </tr> <tr> <td>Fazant....</td> <td>f 550.000</td> <td>1920 10.000</td> <td>1920 10.000 1921 540.000</td> </tr> </tbody> </table>	Namen der schepen.	Geraamde toelastkosten.	Toegestaan bij de begrooting van	Verwerkt en vermoedelijk nog te verwerken	Fomalhout.....	f 350.000 (oorspronkelijk)	1916 f 10.000 1917 50.000 1918 10.000 1919 Memorie. 1920 149.400	1916 f — 1917 — 1918 — 1919 75.700 1920 179.700 1921 260.000	Fazant....	f 550.000	1920 10.000	1920 10.000 1921 540.000
Namen der schepen.	Geraamde toelastkosten.	Toegestaan bij de begrooting van	Verwerkt en vermoedelijk nog te verwerken												
Fomalhout.....	f 350.000 (oorspronkelijk)	1916 f 10.000 1917 50.000 1918 10.000 1919 Memorie. 1920 149.400	1916 f — 1917 — 1918 — 1919 75.700 1920 179.700 1921 260.000												
Fazant....	f 550.000	1920 10.000	1920 10.000 1921 540.000												
			De overige uitgaven worden geraamd op grond van de uitkomsten van 1917—1919 f 571 600 f 1 171 600												
			In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen f 269 500 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken en f 169 700 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja, f 100 wegens vergoeding voor diensten van veroordeelden, welk bedrag komt ten bate van het departement van justitie, zoomede een memorie-bedrag voor aanvulling van kommeliewant en kooigoederen.												
			(44) De kosten van steenkolen worden geraamd als volgt: wegens verstrekking uit de marinemagazijnen te Soerabaja (zie de toelichting bij artikel 29 van de afzonderlijke raming der uitgaven voor het marine-etablisement en daartoe behoorende inrichtingen) f 64 300 als boven uit de andere opslagplaatsen (zie noot 14) 461 700 wegens afneming van Ombilinkolen te Emmahaven 25 000 f 551 000												
			(45) De raming is gesteld naar de uitkomsten van 1917—1919. In het uitgetrokken bedrag is begrepen eene som van f 12 400 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen (kleedingstukken) uit de marinemagazijnen te Soerabaja. (Zie voorts No. 1023 der middelen).												
			(46) Het uitgetrokken bedrag, gegrond op de uitkomsten van 1917—1919, betreft de uitgaven wegens kade- en steigergelden, in- en uitloodsen en sleepen van vaartuigen, alsmede de kosten van wegwijzers, gidsen, tolken en andere dergelijke personen bij reizen gebezigd.												
			(47) Verhooging van de vergoedingen voor voeding aan de ambtenaren en beambten der gouvernementsmarine, thans bedragende f 75 's maands voor een gezaghebber en f 50 's maands per hoofd voor het overige personeel, met onderscheidenlijk f 20 en f 15 's maands voor elk hunner is noodzakelijk, omdat de prijzen van de levensmiddelen, vooral die der verduurzaamde levensmiddelen, in den laatsten tijd abnormaal zijn gestegen. Voor 1921 wordt op uitgaven uit dezen hoofde ge-												

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
1020		Bezoldigingen en toelagen van het personeel der gewestelijke vaartuigen	578 40
1021		Verdere uitgaven voor de gewestelijke vaartuigen.	
a.	Opleiding tot motorist	f 6 000	
b.	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen	(48) 421 800	
c.	Andere uitgaven	(49) 1 316 000	

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
260 800	f 117 600		rekend, daar het zeer wel mogelijk is, dat de maatregel nog gedurende het geheele jaar 1921 moet worden gehandhaafd. Het ligt in de bedoeling om bedoelde verhooging te doen vervallen, zoodra de levensmiddelenprijzen weder normaal zullen zijn.
6 000			
525 300	96 300		(48) Geraamd wordt: wegens verstrekking van steenkolen uit de marine- magazijnen te Soerabaja (zie de toelichting bij artikel 29 van de afzonderlijke raming der uit- gaven voor het marine-etablisement en daartoe behoorende inrichtingen f 15 500 als boven uit de andere opslagplaatsen (zie noot 14) 68 600 wegens rechtstreekschen aankoop van brandstoffen 337 700 <hr/> f 421 800
1 062 600	253 400		(49) Geraamd wordt voor: voeding voor de manschappen f 87 600 gewoon onderhoud, olie en verlichtingsmiddelen .. 105 635 inhuur van vaartuigen 100 <hr/> f 193 335 (Zie formatiestaat X—3). Voorts dient gerekend te worden op: aanschaffing van vaartuigen tot instandhouding van de vloot 400 000 voor aanbouw van: 1 stoomvaartuig ter vervanging van de Hercules waarvan de bouwkosten op f 300 000 worden geraamd; derde termijn (zijnde de eerste ter- mijn niet verwerkt) 150 000 1 motorboot ten behoeve van de politiediensten in de afdeelingen Krawang en Meester-Cornelis (residentie Batavia) 6 000 1 motorboot voor politietoezicht ter reede Sema- rang en tot tegengang van den opiumsluikhan- del langs de kusten der residentie Semarang .. 25 000 1 of meerdere vaartuigen ten behoeve van de mijnbouwkundige exploratie van den Neder- landsch-Indischen Archipel 200 000 1 motorschoener of klein stoomertje ten behoeve van de bestuursambtenaren in de residentie Amboina (o.a. den controleur van Saparoea) .. 45 000 3 motorbooten en 2 huisbooten ten behoeve van de onderafdeelingen Moeara Tewe, Boentoeck en Poerochtjahoe (residentie Zuider- en Oosteraf- deeling van Borneo) 20 500 herstellingen, dokken, enz. 275 500 werfloon (naar de uitkomsten van 1917 en 1919) .. 500 kade- en steigergelden voor de vaartuigen (naar de uitkomsten van 1917—1919) 200 <hr/> f 1 316 035 of rond f 1 316 000.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1921.
1021	d.	Aanbouw van een stoomvaartuig voor Noord Nieuw Guinea (Ternate en Onderhoorigheden)	(30) f 150 000	f 1 895 800
1022	Personeel van de bebakening en kustverlichting.			
a.	Bezoldigingen van het personeel voor de kustverlichting	(31) f 280 000		
b.	Bezoldiging en toelagen der bemanning van de vaartuigen voor de bebakening en kustverlichting	(32) 150 000		
c.	Verbetering der bezoldigingen van de mindere schepelingen van de vaartuigen voor de bebakening en kustverlichting	9 000		
1025	Verdere uitgaven voor de bebakening en kustverlichting, alsmede voor de verlichting van haven-terreinen en de daarop staande gebouwen.			
a.	Werving, voeding, kleeding, alsmede geneeskundige behandeling en verpleging buiten de militaire ziekeninrichtingen van het personeel bij de kustverlichting	(33) f 56 600		

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
f 150 000			In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: f 249 600 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, 47 300 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja, 200 wegens vergoeding aan het departement van justitie voor het gebruik maken van de diensten van veroordeelden.
215 000	f 65 000		
159 600	10 400		(50) Derde termijn (zijnde de eerste termijn niet verwerkt).
	9 000		(51) Er dient gerekend te worden: voor de kustlichten en havenlichten op: bezoldiging van het hoofd der werkplaats voor de kustverlichting f 4 800 59 hoofdlichtwachters, op f 720 42 480 312 lichtwachters en tweede-lichtwachters, op onderscheidenlijk f 360 en f 300 109 680 voor de bediening van kleine lichten 4 060 voor vrije koelies bij de kustlichten 14 000 voor 2 stokers bij de oliegasfabriek te Palembang en te Belawan Deli, op f 600 1 200 en voor regelmatige verhoogingen van bezoldiging 110 512 f 286 732 waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld f 280 000.
40 300	16 500		(52) Indien met het oog op den hoogen ouderdom nog mogelijk, zal gedurende 1921 het bebakeningsvaartuig „Sperwer” voor het bouwen van kustlichten worden in dienst gehouden, zoodat wederom wordt gerekend op het in dienst zijn van 5 bebakeningschepen. De raming — over de op formatiestaat X—4 vermelde sterkte berekend — is te splitsen als volgt: bezoldigingen en toelagen van de ambtenaren en beambten f 90 600 bezoldiging van de mindere schepelingen 46 452 regelmatige verhooging der bezoldiging van de ambtenaren en beambten 21 350 f 158 402 waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld f 150 000
			(53) De raming is gegrond op de uitkomsten van 1917—1919 behoudens verhooging met f 7 200 voor het toekennen van eene tegemoetkoming in de kosten van voeding aan het personeel der kustlichten, waar voeding van landswege niet wordt verstrekt. In het uitgetrokken bedrag is begrepen eene som van f 600 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja en eene som van f 900 voor de bestending ook voor 1921 van de door de Regeering sedert November 1913 bij wijze van tijdelijken maatregel toegekende toelage wegens dure levenswijze aan de ter hoofdplaats Tandjoeng-Pinang (Riouw en Onderhoorigheden) geplaatste Europeesche burgerlijke landsdienaren met een inkomen van ten hoogste f 300 's maands, voor zooveel de aan den maatregel verbonden uitgaven ten laste van dezen post gebracht moeten worden.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
1023	<i>b.</i>	Kantoorkosten en drukwerk (54) f 800	
	<i>c.</i>	Onderhoud, herstelling en vernieuwing van de kustlicht-etablissemten, huur van vaartuigen voor de gemeenschap met die etablissemten, uitgaven voor de werkplaats der kustverlichting, benoedigheden voor de bebakening en kustverlichting, zoomede voor de verlichting van haventerreinen en de daarop staande gebouwen en andere daarmede in verband staande uitgaven (55) 206 300	
	<i>d.</i>	Nieuw aan te leggen werken voor de kustverlichting, de bebakening en andere verkenningsteekenen, zoomede voor de verlichting van haventerreinen en de daarop staande gebouwen (56) 150 000	
	<i>e.</i>	Werving en voeding, alsmede geneeskundige behandeling buiten 's lands ziekeninrichtingen der bemanning van de vaartuigen (57) 61 400	
	<i>f.</i>	Aanbouw, uitzending, herstelling en onderhoud van vaartuigen, aanmaak of aanschaffing, onderhoud, herstelling en vervoer van goederen ten behoeve van de vaartuigen (58) 224 900	
	<i>g.</i>	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen (59) 85 600	
	<i>h.</i>	Andere kosten van den dienst (60) 1 000	
			f 786 600

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
800			(54) Voor kantoorkosten en drukwerk, waaronder de kosten voor telefoonverbindingen, wordt op grond van de uitkomsten van 1917—1919 geraamd <i>f</i> 800.
247 800		<i>f</i> 41 500	(55) De raming is gegrond op de uitkomsten van 1917—1919. In de raming zijn begrepen de sommen van: <i>f</i> 12 700 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, 68 200 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja, 3 200 voor verstrekking van steenkolen uit andere opslagplaatsen dan de marinemagazijnen te Soerabaja (zie noot 14), en 100 wegens vergoeding aan het departement van justitie voor het gebruik maken van de diensten van veroordeelden.
150 000			
53 100	<i>f</i> 8 300		
214 300	10 600		(56) Ten behoeve van de jaarlijksche uitbreiding.
49 100	36 500		In de raming zijn begrepen eene som van <i>f</i> 27 900 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken en eene som van <i>f</i> 2 800 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
700	300		
			(57) De raming is gegrond op de uitkomsten van 1917—1919.
			(58) Voor 1921 behoeft niet te worden gerekend op den aanbouw bij het marine-etablisement te Soerabaja van een bebakeningsvaartuig voor de overige uitgaven wordt op grond van de uitkomsten van 1917—1919 uitgetrokken <i>f</i> 224 900. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: <i>f</i> 62 800 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, en 115 700 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
			(59) De kosten van steenkolen worden geraamd als volgt: wegens verstrekking uit de marinemagazijnen te Soerabaja (zie de toelichting bij artikel 29 van de afzonderlijke raming der uitgaven van het marine-etablisement en daartoe behorende inrichtingen) <i>f</i> 12 800 als boven uit de andere opslagplaatsen (zie noot 14). 70 400 wegens afneming van Ombilinkolen te Emmahaven 2 400 <hr/> <i>f</i> 85 600
			(60) Het uitgetrokken bedrag, gegrond op de uitkomsten van 1917—1919, betreft de uitgaven wegens kade- en steiger-gelden, in- en uitloodsen en sleepen van vaartuigen.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
1024		<p>Personeel van den haven- en loodsdienst.</p> <p>a. Bezoldigingen, toelagen, daggelden, schrijfloonen en belooningen</p>	(61) f 800 00

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.																																																																																																																																									
	Meer.	Minder.																																																																																																																																										
2) f 750 960	f 69 040		(61) Geraamd wordt voor: <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 80%;">2 havenmeesters der 1ste klasse op f 10 200</td> <td style="width: 10%; text-align: right;">f</td> <td style="width: 10%; text-align: right;">20 400</td> </tr> <tr> <td>24 " " 2de " " 5 400</td> <td></td> <td style="text-align: right;">129 600</td> </tr> <tr> <td>10 onderhavenmeesters op f 4 200</td> <td></td> <td style="text-align: right;">42 000</td> </tr> <tr> <td>47 loodsen der 1ste klasse op f 2 160</td> <td></td> <td style="text-align: right;">101 520</td> </tr> <tr> <td>31 " " 2de " " 600</td> <td></td> <td style="text-align: right;">18 600</td> </tr> <tr> <td>1 commies bij den havendienst te Tandjoeng-Priok.</td> <td></td> <td style="text-align: right;">2 160</td> </tr> <tr> <td>1 commies bij den havendienst te Soerabaja</td> <td></td> <td style="text-align: right;">1 800</td> </tr> <tr> <td>1 commies-boekhouder bij het loodswezen te Soerabaja</td> <td></td> <td style="text-align: right;">2 160</td> </tr> <tr> <td>1 commies bij den havendienst te Makasser</td> <td></td> <td style="text-align: right;">1 800</td> </tr> <tr> <td>regelmatige verhoogingen van bezoldiging</td> <td></td> <td style="text-align: right;">82 900</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">f 402 940</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td> toelage aan den loods, belast met het be- heer van den tijdbal en uitkijk en het toezicht op de verstrekkingen uit de steenkolenopslagplaats te Tandjoeng- Priok</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;">f 300</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>belooningen voor werkzaamheden buiten de kantooruren</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;">4 100</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>belooningen aan de bemanning van het stoomvaartuig voor den haven- en loodsdienst te Emmahaven (Sumatra's Westkust) voor werkzaamheden in het belang van particuliere vaartuigen ..</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;">f 150</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>belooningen voor de waarneming der be- trekking van havenmeester</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;">10 000</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>belooningen aan en aanmoediging van het daarop aanspraak hebbende personeel bij den loodsdienst</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;">54 100</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">f 68 650</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>minder personeel</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;">201 893</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>schrijfloonen</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;">57 240</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>bezoldiging van ambtenaren, ten einde waar zulks noodig zal blijken, onder de bevelen van de haven- ambtenaren belast te worden met den dienst van ontschepingsambtenaar en voor zoover noodig en mogelijk met andere werkzaamheden den haven- dienst betreffende</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;">33 600</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>toelagen aan de ter uitoefening van de werkzaam- heden van ontschepingsambtenaar ter beschik- king van de havenmeesters of als zoodanig dienst- doende ambtenaren gestelde personen</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;">2 400</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>belooningen aan havenmeesters en als zoodanig dienstdoende ambtenaren, wegens belangrijkheid hunner werkzaamheden als ontschepingsambte- naar</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;">8 400</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>belooningen voor het morseseinen aan de loodsen bij den loodsdienst te Soerabaja</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;">2 640</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>bezoldiging van tolken voor de Chineesche talen, zoo mogelijk tevens voor de Japansche taal, bij den ontschepingsdienst waar zulks noodig zal blijken</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;">14 100</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>belooningen tot een bedrag van ten hoogste f 25 per maand voor het bijwerken van kaarten en gidsen</td> </tr> </table>	2 havenmeesters der 1 ^{ste} klasse op f 10 200	f	20 400	24 " " 2 ^{de} " " 5 400		129 600	10 onderhavenmeesters op f 4 200		42 000	47 loodsen der 1 ^{ste} klasse op f 2 160		101 520	31 " " 2 ^{de} " " 600		18 600	1 commies bij den havendienst te Tandjoeng-Priok.		2 160	1 commies bij den havendienst te Soerabaja		1 800	1 commies-boekhouder bij het loodswezen te Soerabaja		2 160	1 commies bij den havendienst te Makasser		1 800	regelmatige verhoogingen van bezoldiging		82 900			f 402 940				toelage aan den loods, belast met het be- heer van den tijdbal en uitkijk en het toezicht op de verstrekkingen uit de steenkolenopslagplaats te Tandjoeng- Priok			f 300					belooningen voor werkzaamheden buiten de kantooruren			4 100					belooningen aan de bemanning van het stoomvaartuig voor den haven- en loodsdienst te Emmahaven (Sumatra's Westkust) voor werkzaamheden in het belang van particuliere vaartuigen ..			f 150					belooningen voor de waarneming der be- trekking van havenmeester			10 000					belooningen aan en aanmoediging van het daarop aanspraak hebbende personeel bij den loodsdienst			54 100				f 68 650					minder personeel			201 893					schrijfloonen			57 240					bezoldiging van ambtenaren, ten einde waar zulks noodig zal blijken, onder de bevelen van de haven- ambtenaren belast te worden met den dienst van ontschepingsambtenaar en voor zoover noodig en mogelijk met andere werkzaamheden den haven- dienst betreffende			33 600					toelagen aan de ter uitoefening van de werkzaam- heden van ontschepingsambtenaar ter beschik- king van de havenmeesters of als zoodanig dienst- doende ambtenaren gestelde personen			2 400					belooningen aan havenmeesters en als zoodanig dienstdoende ambtenaren, wegens belangrijkheid hunner werkzaamheden als ontschepingsambte- naar			8 400					belooningen voor het morseseinen aan de loodsen bij den loodsdienst te Soerabaja			2 640					bezoldiging van tolken voor de Chineesche talen, zoo mogelijk tevens voor de Japansche taal, bij den ontschepingsdienst waar zulks noodig zal blijken			14 100					belooningen tot een bedrag van ten hoogste f 25 per maand voor het bijwerken van kaarten en gidsen
2 havenmeesters der 1 ^{ste} klasse op f 10 200	f	20 400																																																																																																																																										
24 " " 2 ^{de} " " 5 400		129 600																																																																																																																																										
10 onderhavenmeesters op f 4 200		42 000																																																																																																																																										
47 loodsen der 1 ^{ste} klasse op f 2 160		101 520																																																																																																																																										
31 " " 2 ^{de} " " 600		18 600																																																																																																																																										
1 commies bij den havendienst te Tandjoeng-Priok.		2 160																																																																																																																																										
1 commies bij den havendienst te Soerabaja		1 800																																																																																																																																										
1 commies-boekhouder bij het loodswezen te Soerabaja		2 160																																																																																																																																										
1 commies bij den havendienst te Makasser		1 800																																																																																																																																										
regelmatige verhoogingen van bezoldiging		82 900																																																																																																																																										
		f 402 940																																																																																																																																										
			toelage aan den loods, belast met het be- heer van den tijdbal en uitkijk en het toezicht op de verstrekkingen uit de steenkolenopslagplaats te Tandjoeng- Priok																																																																																																																																									
		f 300																																																																																																																																										
			belooningen voor werkzaamheden buiten de kantooruren																																																																																																																																									
		4 100																																																																																																																																										
			belooningen aan de bemanning van het stoomvaartuig voor den haven- en loodsdienst te Emmahaven (Sumatra's Westkust) voor werkzaamheden in het belang van particuliere vaartuigen ..																																																																																																																																									
		f 150																																																																																																																																										
			belooningen voor de waarneming der be- trekking van havenmeester																																																																																																																																									
		10 000																																																																																																																																										
			belooningen aan en aanmoediging van het daarop aanspraak hebbende personeel bij den loodsdienst																																																																																																																																									
		54 100																																																																																																																																										
		f 68 650																																																																																																																																										
			minder personeel																																																																																																																																									
		201 893																																																																																																																																										
			schrijfloonen																																																																																																																																									
		57 240																																																																																																																																										
			bezoldiging van ambtenaren, ten einde waar zulks noodig zal blijken, onder de bevelen van de haven- ambtenaren belast te worden met den dienst van ontschepingsambtenaar en voor zoover noodig en mogelijk met andere werkzaamheden den haven- dienst betreffende																																																																																																																																									
		33 600																																																																																																																																										
			toelagen aan de ter uitoefening van de werkzaam- heden van ontschepingsambtenaar ter beschik- king van de havenmeesters of als zoodanig dienst- doende ambtenaren gestelde personen																																																																																																																																									
		2 400																																																																																																																																										
			belooningen aan havenmeesters en als zoodanig dienstdoende ambtenaren, wegens belangrijkheid hunner werkzaamheden als ontschepingsambte- naar																																																																																																																																									
		8 400																																																																																																																																										
			belooningen voor het morseseinen aan de loodsen bij den loodsdienst te Soerabaja																																																																																																																																									
		2 640																																																																																																																																										
			bezoldiging van tolken voor de Chineesche talen, zoo mogelijk tevens voor de Japansche taal, bij den ontschepingsdienst waar zulks noodig zal blijken																																																																																																																																									
		14 100																																																																																																																																										
			belooningen tot een bedrag van ten hoogste f 25 per maand voor het bijwerken van kaarten en gidsen																																																																																																																																									

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
1023		Verdere uitgaven voor den haven- en loodsdienst.	
a.	Werving, voeding, kleeding en geneeskundige behoeften van het personeel bij den haven- en loodsdienst, alsmede huur van vaartuigen en roeiers	(63) f 33 800	
b.	Aanschaffing en onderhoud van vaartuigen en verdere benodigdheden (uitgezonderd die genoemd in onderdeel <i>d</i> dezer onderafdeeling) voor den haven- en loodsdienst en den dienst der scheepsmeting, alsmede kade- en steigergelden voor de vaartuigen	(64) 224 700	
c.	Kantoorkosten van den haven- en loodsdienst, drukwerk, advertentie-, vertalings- en telegramkosten, alsmede kosten voor het afnemen van de examens voor de betrekking van loods	(66) 22 400	

Toegetaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
58 950		f 5 150	<p>bij het onderdepôt van zeekaarten en gidsen te Soerabaja, bijaldien minder dan vier onderhavenmeesters (of in het belang van den ontschepingsdienst toegevoegde ambtenaren) voor den dienst beschikbaar zijn f 300</p> <p>toelage voor de havenmeesters der 2de klasse, werkzaam bij het schepentoezicht 3 600</p> <p>toelagen en vergoedingen aan deskundigen voor schepentoezicht 12 000</p> <p style="text-align: right;">f 807 763</p> <p>waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld f 800 000.</p>
35) 211 200	f 13 500		
37) 25 120	2 720		<p>(62) Hieronder zijn begrepen f 23 400 voor herziening der bezoldigingen van de havenmeesters, f 1 440 voor idem van den commies bij het havenkantoor te Tandojeng-Priok en van den commies-boekhouder bij het loodswezen te Soerabaja en f 69 620 voor verbetering van het toezicht op de scheepvaart in het belang van de veiligheid, overgebracht van onderscheidenlijk de onderafdeelingen 453A en 453B, 443A dezer begrotingsafdeeling betreffende het dienstjaar 1920.</p> <p>(63) In de raming is begrepen het meerdere bedrag aan voedingsgelden in verband met de reeds bij wijze van tijdelijken maatregel ingevoerde wijziging van het voedingstarief voor de mindere schepelingen der loodsstationsschepen te Soerabaja overeenkomstig het voor het minder personeel der lichtinstellingen bij Indisch Staatsblad 1913 n° 280 vastgesteld tarief A. In de uitgetrokken som is begrepen f 100 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekking van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja en f 120 voor de bestendinging ook voor 1921 van de door de Indische Regeering sedert 1 April 1913 bij wijze van tijdelijken maatregel toegekende toelage wegens dure levenswijze aan den inlandschen klerk bij het havendepartement te Pontianak (Westerafdeeling van Borneo).</p> <p>(64) In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: f 39 500 wegens kosten volgens kostprijfsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, 73 700 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.</p> <p>(65) Hieronder is begrepen f 1 200 overgebracht van onderafdeeling 443A dezer begrotingsafdeeling betreffende het dienstjaar 1920.</p> <p>(66) Het uitgetrokken bedrag is te splitsen als volgt: f 9 842 voor zaken vallende in de termen van de vaste vergoedingen, en 12 588 voor wisselvalligge uitgaven, waaronder de kosten van telefoonabonnementen en telefoongesprekken (gegrond op de uitkomsten van 1917—1919, waarbij tevens rekening is gehouden met de bestendinging ook voor 1921 van de sedert 1913 door de Indische Regeering toegestane bijdrage van het havendepartement te Bandjermasin in de bedrijfskosten der persoonlijke telefoonverbinding Bandjermasin—Schans van Tuijl ten bedrage van f 60 's jaars).</p> <p>(67) Hieronder is begrepen f 7 320, overgebracht van onderafdeeling</p>

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	(68) / 84 900	/ 367 800	Geraamd voor 1921.
1025	d.	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen	(68) / 84 900	/ 367 800	Geraamd voor 1921.
1026		Invoering van een loodsdienst te Belawan			Memorie.
1027		Verbetering van vaarwaters en andere daarmede in verband staande uitgaven			
		Uitgaven voor verbetering van vaarwaters, met inbegrip van belooningen en van de kosten van steenkolen en andere brandstoffen			(70) 201 500
1028		Soldijen, belooningen, toelagen, enz. voor zoover die behooren tot de algemeene kosten der zee-macht.			
	a.	Soldijen en toelagen der inlandsche schepelingen, niet behoorende tot de rol van een der schepen van het Nederlandsch eskader of de Indische militaire marine	(71) / 67 200		
	b.	Belooningen, soldijen en toelagen, verbonden aan eeretekenen en medailles	(72) 5 000		

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
39) f 64 200	f 20 700		443A dezer begrotingsafdeeling betreffende het dienstjaar 1920.
Memorie.			(68) De kosten van steenkolen worden geraamd als volgt: wegens verstrekking uit de marinemagazijnen te Soerabaja (zie de toelichting bij artikel 29 van de afzonderlijke raming der uitgaven voor het marine-etablisement en daartoe behorende inrichtingen) f 5 300 als boven uit de andere opslagplaatsen (zie noot 14). 22 300 wegens rechtstreekschen aankoop van brandstoffen. 55 000 wegens afneming van ombilinkolen te Emmahaven. 2 300 f 84 900
167 800	33 700		
48 200	19 000		(69) Hieronder is begrepen f 2 400, overgebracht van onderafdeeling 443A dezer begrotingsafdeeling betreffende het dienstjaar 1920.
5 000			(70) Geraamd wordt: wegens verstrekking van steenkolen uit de marinemagazijnen te Soerabaja (zie de toelichting bij artikel 29 van de afzonderlijke raming der uitgaven voor het marine-etablisement en daartoe behorende inrichtingen) f 51 500 voor de verdere uitdieping door middel van slibraderen van den drempel vóór de Kapoemasmonding, ter verbetering van het vaarwater naar Pontianak (zie de toelichting van de nota van wijzigingen op de begrooting voor 1916, voor zooveel betreft onderafdeeling 351 van het IIde Hoofdstuk der uitgaven — gedrukte stukken, zitting Staten-Generaal 1915—1916 D ^e 34), voorloopig zal op denzelfden voet moeten worden doorgegaan, totdat de omstandigheden het mogelijk zullen maken machines of motoren van een beproefd type te verkrijgen, aangezien anders de mogelijkheid bestaat dat de geul zal achteruitgaan, tot groot nadeel van de scheepvaart 150 000 f 201 500 In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: f 50 300 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, 72 700 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
			(71) Er wordt geraamd wegens soldijen van 208 koppen f 62 707.— voor verschillende toelagen 4 500.— f 67 207.— waarvoor wordt gesteld f 67 200.
			(72) Geraamd naar de vermoedelijke behoefte.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1921.
1028	c.	Toelagen voor de regeling der verzending van particuliere brieven ten behoeve van het personeel der zeemacht, zoomede aan den officier van de landmacht, belast met het toezicht op de bereiding, enz. van de benodigde verduurzaamde levensmiddelen in de Javasche fabriek van die middelen	/ 1 200	/ 73 400
1029		Verdere algemeene kosten der zeemacht.		
a.	Werving van inlandsche schepelingen	(73) f 67 200		
b.	Reis-, verblijf- en vervoerkosten	(74) 147 900		
c.	Uit- en terugzending naar en van Nederlandsch-Indië met inbegrip der vergoedingen wegens verplicht verblijf in een noodhaven en in quarantaine	(75) 351 775		
d.	Kleeding van inlandsche schepelingen, loonen voor vertolking van de Nederlandsche in eene der inlandsche talen of omgekeerd bij rechts-gedingen tegen inlandsche schepelingen en andere betalingen, welke met de soldijen worden verrekend, alsmede vergoeding ten bate van de Staatsbegrooting wegens verlies of waardevermindering van voor Europeesche schepelingen bestemde kleedingstukken in voorraad bij het magazijn te Soerabaja en aan boord der schepen	(76) 29 100		
e.	Verpleging en vervoer van zieken, geneeskundige onderzoekingen alsmede begrafenis-kosten	(77) 32 000		
f.	Schaffing, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van personeel der zeemacht, niet behoorende tot de rol van een der schepen van het Nederlandsch eskader of de Indische militaire marine of tot de kweekschool voor inlandsche schepelingen te Makasser	(78) 224,000		

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
			(73) Voor 1921 wordt uitgetrokken:
			aan handgeld f 41 425
			„ aanbrenggeld 5 000
1 200			voor belooningen voor inlandsche hoofden Memorie
			„ „ bij heraanneming van inland- sche schepelingen (gerekend wordt dat in 1921 400 schepelingen een nieuw verband, gemiddeld ieder voor twee jaren, zullen aangaan) 20 800
68 000		f 800	
99 500	f 48 400		waarvoor wordt gesteld f 67 200.
			(74) Geraamd naar de uitkomsten van 1917—1919.
349 775	2 000		
			(75) De totale kosten wegens uit- en terugzending enz., in Indië te betalen, worden gesteld op f 359 775 (zie noot 3 van den uitge- werkten staat van Hoofdstuk I), waarvan hier wordt uitge- getrokken f 351 775 en bij onderafdeeling 1002, onderdeel d f 8 000.
31 500		2 200	(76) Naar de uitkomsten van 1917—1919 wordt geraamd voor:
			kleeding f 26 500
			het gebruik maken van tolken voor de omzetting van de Nederlandsche in een der inlandsche talen en omgekeerd (in zaken van inlandsche beklagden). 1 500
36 500		4 500	vergoeding ten bate van de Staatsbegrooting 1 000
			andere betalingen 100
201 600	22 400		f 29 100
			(77) De raming is gegrond op de uitkomsten van 1917—1919. Op het in het uitgetrokken bedrag begrepen gedeelte der ver- pleegkosten, hetwelk van de inlandsche schepelingen wordt teruggevorderd, is gerekend bij No. 1022 der middelen.
			(78) Het aantal koppen, dat schaffing zal genieten ten laste van dezen post, bedraagt, ongerekend 36 Europeanen en 1 inland- der bij het marine-etablisement en den staf, die van voeding zijn uitgesloten, 325 Europeanen en 207 inlanders. Gerekend dient dus te worden op het volgende aantal rant- soenen:
			Europeanen $325 \times 365 = 118\ 625$ tegen f 0.75
			= rond f 89 000
			inlanders op Europeesche voeding $5 \times 365 = 1\ 825$
			tegen f 0.75 = rond 1 400
			toelage aan de tafel van inlanders op Europeesche voeding tegen f 0.10 per man en per dag
			$5 \times 365 \times f\ 0.10 =$ rond 200
			inlanders $202 \times 365 = 73\ 730$ tegen f 0.63 = rond. 46 400
			f 137 000
			Bovenstaande raming betreft alleen de voedingsmid- delen, welke rechtstreeks van den handel in Indië worden betrokken.

Nummer der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		Geraamd voor 1921.
1029	g.	Uitgaven voor eene kazerne voor marineschepelingen in een koel klimaat.	(79) f 15 800	
	h.	Aanmaak of aanschaffing van goederen ten behoeve van de marinekazerne te Soerabaja, herstelling en vervoer vn die goederen en verdere kleine uitgaven van voornoemde kazerne	(80) 35 400	
	i.	Andere uitgaven	(81) 26 500	
				f 925 67

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f 9 500	f 4 500		Voor verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen uit de marinemagazijnen te Soerabaja wordt geraamd:
51 300	2 100		Europeanen $118\ 625 \times f\ 0.58 = \text{rond}.. f\ 68\ 800$
26 100	400		inlanders op Europeesche voeding $1\ 825 \times f\ 0.58 = \text{rond} \dots\dots\dots 1\ 100$
			inlanders $73\ 730 \times f\ 0.21 = \text{rond} \dots\dots\dots 15\ 500$
			f 85 400
			Voorts wordt uitgetrokken voor:
			buitengewone verstrekkingen als bewijs van tevredenheid bij drukke werkzaamheden of op feestdagen $\dots\dots\dots 1\ 000$
			geneeskundige behoeften, ontsmettingskosten, alsmede vergoeding van kleedingstukken en andere goederen, welke ter voorkoming van besmetting worden vernietigd, dan wel buiten de schuld van de eigenaren verloren geraakt of beschadigd zijn (naar de uitkomsten van 1917—1919) $\dots\dots\dots 600$
			f 224 000
			(79) Er wordt geraamd:
			voor het dagelijksch onderhoud (bezoldiging van 2 inlanders) $\dots\dots\dots f\ 420$
			voor bediening en bewaking $\dots\dots\dots 840$
			voor toelage aan den onderofficier der Koninklijke marine, belast met het beheer van den inventaris van de marinekazerne te Malang wegens gemis van voeding gedurende den tijd dat aldaar geen marine detachement aanwezig is $\dots\dots\dots 1\ 440$
			voor de overige uitgaven, waaronder de kosten van telefoonverbindingen, op grond van de uitkomsten van 1917—1919 $\dots\dots\dots 11\ 076$
			f 13 776
			waarvoor wordt gesteld $f\ 13\ 800$, w.o. $f\ 5\ 300$ wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken en $f\ 1\ 600$ wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
			(80) Gegrond op de uitkomsten van 1917—1919. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen:
			$f\ 9\ 100$ wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken,
			11 100 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
			(81) Geraamd wordt voor:
			schadeloosstelling voor het gemis van schrijfbehoeften aan officieren der zeemacht niet dienende aan boord van een der schepen van het Nederlandsch eskader of de Indische militaire marine $\dots\dots\dots f\ 350$
			tegemoetkoming aan officieren van gezondheid der zeemacht van ten hoogste $f\ 100$'s jaars elk in de kosten van aanschaffing van boekwerken enz. welke voor hen van nut kunnen zijn bij den explo-

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
1050		Personeel bij de kweekschool voor inlandsche schepelingen te Makasser.	
		Bezoldiging van het onderwijzend en toezichhoudend personeel, alsmede soldijen en toelagen van het in opleiding zijnde personeel	(82) / 45 000
1051		Verdere uitgaven voor de kweekschool voor inlandsche schepelingen te Makasser.	
	a.	Aanmaak of aanschaffing van goederen ten behoeve van de kweekschool, met bijbehorende woningen en sloepenloods, alsmede herstelling en vervoer van die goederen	(85) / 44 100
	b.	Schaffing (daaronder begrepen ziekenkost), zoomede kosten voor buitengewone verstrekkingen	(84) 153 100

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
45 000			ratieven arbeid ten behoeve van een medischen inlichtingsdienst f 1 200 uitgaven ten behoeve van de schietbanen (op grond van de uitkomsten van 1917—1919) 200 de overige uitgaven (op grond van de uitkomsten van 1917—1919) 24 790 f 26 540
29 800	f 14 500		waarvoor wordt gesteld f 26 500. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: f 12 500 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, 6 200 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
155 600	19 500		(82) Het onderwijzend en toezichthoudend personeel, voor zoover dit ten laste van dezen post moet worden betaald, is samengesteld als volgt: 1 Europeesch onderwijzer, 1 inlandsch hoofd, 4 inlandsche onderwijzers.
			(83) Geraamd naar de uitkomsten van 1917—1919. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: f 5 700 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, 21 300 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
			(84) Het aantal koppen, dat schaffing zal genieten ten laste van dezen post, bedraagt 52 Europeanen en 304 inlanders. Er wordt alzoo gerekend op het volgende aantal rantsoenen voor: Europeanen $52 \times 365 = 18\,980$ tegen f 0.75 = rond f 14 200 inlanders op Europeesche voeding $160 \times 365 =$ $58\,400$ tegen f 0.75 = rond 43 800 toelage aan de tafel van inlanders op Europ. voeding tegen f 0.10 per man en per dag $160 \times 365 \times$ $f 0.10 =$ rond 5 800 inlanders $144 \times 365 = 52\,560$ tegen f 0.63 = rond. 33 100 f 96 900
			Bovenstaande raming betreft alleen de voedings- middelen, welke rechtstreeks van den handel in Indië worden betrokken. Voor verstrekkingen van verduurzaamde levensmid- delen uit de marinemagazijnen te Soerabaja wordt geraamd: Europeanen $18\,980 \times f 0.58 =$ rond f 11 000 inlanders op Europ. voeding $58\,400 \times$ $f 0.58 =$ rond 33 900 inlanders $52\,560 \times f 0.21 =$ rond 11 000 55 900
			Voorts wordt voor buitengewone verstrekkingen als bewijs van tevredenheid bij drukke werkzaamhe- den of op feestdagen uitgetrokken 300 f 153 100

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
1031	c.	Uitgaven niet vallende onder de omschrijving van de voorgaande artikelen	(85) f 31 900
			f 229 10
1032		Uitgaven voor de opleiding tot inlandsch-machine-drijver te Soerabaja	1 40
1033		Soldijen en toelagen der inlandsche schepelingen van het Nederlandsch eskader	(86) 152 50
1034		Verdere uitgaven voor het Nederlandsch eskader.	
	a.	Schafing, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel	(87) f 546 800

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
15 900	f 18 000		(85) Geraamd naar de uitkomsten van 1917—1919.
1 400			(86) Er wordt geraamd: wegens soldijen van 422 koppen f 143 050.80 voor verschillende toelagen 9 400.— <hr/> f 152 450.80
246 100		f 93 600	waarvoor wordt gesteld f 152 500.
818 700		271 900	(87) De sterkte der bemanning van de tot het Nederlandsche eskader behorende bodems zal in 1921 vermoedelijk bedragen aan Europeanen en inlanders onderscheidenlijk 853 en 422 koppen. Er wordt alzoo gerekend op het volgende aantal rantsoenen voor: Europeanen $853 \times 365 = 311\,345$ tegen f 0.75 = rond f 233 500 inlanders op Europeesche voeding $70 \times 365 = 25\,550$ tegen f 0.75 = rond .. 19 200 toelage aan de tafel van inlanders op Eur. voeding tegen f 0.10 per dag en per man $25\,550 \times f 0.10 =$ rond 2 600 inlanders $352 \times 365 = 128\,480$ tegen f 0.63 = rond 80 900 <hr/> f 336 200 waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld f 330 000 Bovenstaande raming betreft alleen de voedingsmiddelen, welke rechtstreeks van de handel in Indië worden betrokken. Voor verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen uit de magazijnsvoorraden wordt geraamd: Europeanen $311\,345 \times f 0.58 =$ rond .. f 180 600 inlanders op Europeesche voeding 25 550 $\times f 0.58 =$ rond 14 800 inlanders $128\,480 \times f 0.21 =$ rond 26 900 <hr/> f 222 300 waarvoor met het oog op wisselingen wordt geseld 210 000 Voorts wordt uitgetrokken voor: buitengewone verstrekkingen als bewijs van tevredenheid bij drukke werkzaamheden of op feestdagen 2 000 uitgaven voor het aanmoedigen van zwemmen (wegens gemis aan gegevens) Memorie geneeskundige behoeften, ontsmettingskosten, alsmede vergoeding van kledingstukken en andere goederen van het personeel, welke ter voorkoming van besmetting worden vernietigd, dan wel buiten de schuld van de eigenaren verloren geraakt of beschadigd zijn, naar de uitkomsten van 1917—1919 f 4 800 <hr/> f 546 800

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
1054	<i>b.</i>	Onderhoud der schepen, aanmaak of aanschaffing, onderhoud, herstelling en vervoer van goederen ten behoeve van de schepen, alsmede uitgaven ten behoeve van het materieel der artillerie aan boord der schepen (88) f 768 500	
	<i>c.</i>	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen (89) 1 917 500	
	<i>d.</i>	Uitgaven ten behoeve van de ontspanningszaal voor het marinepersoneel te Ampenan (90) 2 500	
	<i>e.</i>	Andere uitgaven (91) 2 400	f 5 257 10
1035		Personeel van de Indische militaire marine (met uitzondering van den hydrographischen dienst en de kweekschool te Makasser).	
	<i>a.</i>	Soldijen en toelagen der inlandsche schepelingen van de Indische militaire marine (uitgezonderd de opnemingsvaartuigen en de Kweekschool te Makasser), alsmede tegemoetkoming voor buitengewone uitgaven aan het inlandsch personeel, dienstdoende op de schepen in de wateren van Atjeh (92) / 107 500	
	<i>b.</i>	Bezoldiging van het personeel bij de kustbatterijen en mijnenmagazijnen (93) 6 500	113 80

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
868 300		f 100 000	Het uitgetrokken bedrag van f 210 000 wegens verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen is te verdeelen als volgt: uit den voorraad der marinemagazijnen te Soerabaja f 140 000 uit den voorraad buiten dien der marinemagazijnen te Soerabaja 70 000
1 760 500	f 136 800		(88) Geraamd naar de uitkomsten van 1917—1919. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: f 164 100 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablissement uit te voeren werken, 547 100 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
1 800	500		
3 900		1 500	
85 900	21 600		(89) De behoefte wordt geraamd op: wegens verstrekking van steenkolen en briketten uit de marinemagazijnen te Soerabaja (zie de toelichting bij artikel 29 van de afzonderlijke raming der uitgaven voor het marine-etablissement en daartoe behorende inrichtingen) f 785 800 als voren uit de andere opslagplaatsen (zie noot 14). 1 123 000 wegens afneming van ombilinkolen te Emmahaven. 8 500 f 1 917 300
6 500			
			(90) Geraamd wordt: voor bewaking f 180 voor de overige uitgaven naar de uitkomsten van 1917—1919 2 120 f 2 300
			(91) Geraamd wordt voor: schadeloosstelling voor het gemis van schrijfbehoeften aan officieren der zeemacht (evenals ten vorigen jare) f 827.50 kade- en steigergelden en in- en uitloodsen en sleepen van schepen, alsmede kosten van wegwijzers, gidsen, tolken en andere dergelijke personen bij reizen gebezigd, naar de uitkomsten van 1917—1919 1 572.50 f 2 400.—
			(92) Er wordt geraamd: wegens soldijen van 345 koppen f 100 097.60 voor verschillende toelagen 7 400.— voor tegemoetkoming voor buitengewone uitgaven aan het inlandsch personeel, dienstdoende op de schepen in de wateren van Atjeh Memorie f 107 497.60 waarvoor wordt gesteld f 107 500.
			(93) Er wordt uitgetrokken voor: 2 konstabels, belast met het toezicht op de kustbatterijen (toelagen) f 2 280 1 bewaarder (inlander) voor de kustbatterij te Kali-Dawir 360

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
1036	a.	<p>Verdere uitgaven voor de Indische militaire marine (met uitzondering van den hydrographischen dienst en de kweekschool te Makassar).</p> <p>Schafting, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel</p>	(94) f 360 900

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
289 700	f 71 200		<p>helpers- en koelieloonen voor het onderhoud der kustbatterijen f 786</p> <p>bezoldigingen van 6 inlandsche werklieden bij het mijnenmagazijn te Sabang, op f 480 2 880</p> <p style="text-align: right;">f 6 306</p> <p>waarvoor wordt gesteld f 6300.</p> <p>(94) De sterkte der Indische militaire marine, uitgezonderd de opnemingsvaartuigen, zal in 1921 vermoedelijk bedragen aan Europeanen en inlanders onderscheidenlijk 531 en 345 koppen. Er wordt alzoo gerekend op het volgende aantal rantsoenen voor:</p> <p>Europeanen $531 \times 365 = 193\ 815$ tegen $f\ 0.75 = \text{rond} \dots\dots\dots f\ 145\ 400$</p> <p>inlanders op Europeesche voeding $15 \times 365 = 5\ 475$ tegen $f\ 0.75 = \text{rond} \dots\dots 4\ 100$</p> <p>toelage aan de tafel van inlanders op Europeesche voeding tegen $f\ 0.10$ per man en per dag $5\ 475 \times f\ 0.10 = \text{rond} \dots\dots 600$</p> <p>inlanders $330 \times 365 = 120\ 450$ tegen $f\ 0.63 = \text{rond} \dots\dots\dots 75\ 900$</p> <p style="text-align: right;">f 226 000</p> <p>Waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld f 220 000</p> <p>Bovenstaande raming betreft alleen de voedingsmiddelen, welke rechtstreeks van den handel in Indië worden betrokken.</p> <p>Voor verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen uit de magazijnsvoorraden wordt geraamd:</p> <p>Europeanen $193\ 815 \times f\ 0.58 = \text{rond} \dots\dots f\ 112\ 400$</p> <p>inlanders op Europeesche voeding $5\ 475 \times f\ 0.58 = \text{rond} \dots\dots\dots 3\ 200$</p> <p>inlanders $120\ 450 \times f\ 0.21 = \text{rond} \dots\dots 25\ 300$</p> <p style="text-align: right;">f 140 900</p> <p>waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld f 135 000</p> <p>Voorts wordt uitgetrokken voor:</p> <p>buitengewone verstrekkingen, als bewijs van tevredenheid bij drukke werkzaamheden of op feestdagen 1 200</p> <p>toelage voor voeding aan 3 torpedomakers, geplaatst bij het mijnenmagazijn te Sabang, tegen f 900.. 2 700</p> <p>uitgaven voor het aanmoedigen van zwemmen naar de uitkomsten 1917—1919 200</p> <p>geneeskundige behoeften, ontsmettingskosten, alsmede vergoeding van kleedingstukken en andere goederen van het personeel, welke ter voorkoming van besmetting worden vernietigd, dan wel buiten de schuld van de eigenaren verloren geraakt of beschadigd zijn, naar de uitkomsten van 1917—1919. 1 800</p> <p>bijdragen voor het inrichten en drijven van toko's aan boord der schepen, in verband met de onzekerheid waarin men ten aanzien van de behoeften verkeert Memorie</p> <p style="text-align: right;">f 360 900</p>

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
1036	b.	Aanbouw, uitzending, herstelling en onderhoud der schepen, aanmaak of aanschaffing, onderhoud, herstelling en vervoer van goederen ten behoeve van de schepen, alsmede uitgaven ten behoeve van het materieel der artillerie aan boord der schepen	(95) f 1 450 100
	c.	Kosten van steenkolen en andere brandstoffen, alsmede van elektrische drijfkraft voor onderzeeboten	(96) 268 000
	d.	Uitgaven ten behoeve van het materieel der kustbatterijen, de verspermijnen en de mijnenmagazijnen	(97) 156 800
	e.	Andere uitgaven	(98) 103 400
			f 2 319 200

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f 786 200	f 673 900		Het uitgetrokken bedrag van f 135 000 wegens verstrekkingen van verduurzaamde levensmiddelen is te verdeelen als volgt: uit den voorraad der marinemagazijnen te Soerabaja f 89 600 uit den voorraad buiten dien der marinemagazijnen te Soerabaja 45 400
160 000	108 000		(95) Geraamd naar de uitkomsten van 1917—1919 en verhoogd met f 500 000 als tweede en laatste termijn voor den aanbouw van een tweetal kleine mijnenleggers, waarvan de totaal kosten op f 350 000 per schip worden geschat.
f 195 100		f 36 300	f 200 000 als eerste termijn voor den aanbouw van een mijnenlegger, gewijzigd type Medusa, waarvan de totaalkosten op f 800 000 worden geraamd.
1 000	102 400		In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: f 546 800 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, 175 400 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
			(96) De behoefte wordt geraamd op: wegens verstrekking van steenkolen, brandstof voor Dieselmotoren van onderzeebooten en briketten uit de marinemagazijnen te Soerabaja (zie de toelichting bij artikel 29 van de afzonderlijke raming der uitgaven voor het marine-etablisement en daartoe behoorende inrichtingen) f 88 200 als boven uit de andere opslagplaatsen (zie noot 14). 143 800 wegens afneming van ombilinkolen te Emmahaven. 6 000 voor elektrische drijfkracht voor onderzeebooten .. 30 000 <hr/> f 268 000
			(97) Geraamd naar de uitkomsten van 1917—1919. In het uitgetrokken bedrag zijn begrepen: f 21 800 wegens kosten volgens kostprijsberekeningen van bij het marine-etablisement uit te voeren werken, 131 100 wegens kosten van rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marinemagazijnen te Soerabaja.
			(98) Geraamd wordt voor: schadeloosstelling voor het gemis van schrijfbehoeften aan officieren der zeemacht (evenals ten vorigen jare) f 560 kade- en steigergelden en in- en uitloodsen en sleepen van schepen, alsmede kosten van wegwijzers, gidsen, tolken en andere dergelijke personen bij reizen gebezigd, naar de uitkomsten van 1917—1919 2 300 de overige uitgaven, gegrond op de uitkomsten van 1917—1919 100 540 <hr/> f 103 400

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
1036 A		Herziening van de soldijen en toelagen der inland- sche schepelingen van de Koninklijke marine	f 491 000
1037		Uitgaven voor de opleiding van vliegeniers voor de Zee-macht bij de luchtvaartafdeeling van het Leger in Nederlandsch-Indië en daarmede in verband staande uitgaven	(99) Memorie.
1038		Verrekening van diensttelegrammen	(100) 22 500
1039		Bijdrage aan de Nederlandsch-Indische vereeniging „Michiel Adriaanszoon de Ruyter”	5 600
1040		Bijdrage aan het Leger des Heils wegens kosten van oprichting, inrichting en in standhouding van een marine tehuis te Soerabaja	Memorie.
1041		Bijdrage aan vereenigingen, welke zich ten doel stel- len het zedelijk welzijn van het personeel der zee- macht te bevorderen	Memorie.
1042		Voorschotten op bezoldiging of andere inkomsten. Hetgeen op voorschotten aan landsdienaren niet binnen dit dienstjaar wordt terugbetaald.	(102) 21 900
1045		Onvoorziene uitgaven.	150 000
Totaal der X ^{de} afdeeling			f 29 492 715

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
	f 491 000		(99) Aangezien het niet zeker is, dat de opleiding ook in 1921 zal plaats hebben, is deze post wederom voor memorie uitgetrokken.
Memorie.			(100) Tegenover deze uitgaaf staat een gelijk bedrag aan ontvangsten, begrepen onder een van de middelen in Indië, betreffende het departement van gouvernementsbedrijven.
101) f 20 100	2 400		(101) Hieronder is begrepen f 600 overgebracht van onderafdeeling 443A dezer begrotingsafdeeling betreffende het dienstjaar 1920.
3 600			(102) Geraamd naar de uitkomsten van 1917—1919.
Memorie.			(103) Het eindcijfer dezer afdeeling, bij de wet van 28 Februari 1920 (Staatsblad 1920 No. 100) vastgesteld op f 22 792 540 zal bij aanneming van het wetsontwerp (gedrukt stuk, zitting 1919—1920 No.) worden verhoogd met 6 930
Memorie.			f 22 799 470
17 000	4 900		Overgebracht naar de VIIde afdeeling (departement der burgerlijke openbare werken) de uitgaven voor de voortzetting van den slibarbeid in het westgat van Soerabaja (ten vorige jare voorkomende op onderafdeeling 456 dezer begrotingsafdeeling) 124 400
150 000			f 22 675 070
03) 22 675 070	f 7 473 840	f 656 195	
	Meer f 6 817 645		

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Stuk 4 — Middelen in Nederland.

1001	Ontvangsten in betrekking tot het departement der marine in Nederlandsch-Indië:		
	<i>a.</i> terugbetaling der kosten van herstelling bij de marine-inrichtingen in Indië van bodems, behoorende tot het Nederlandsch eskader, en van verstrekkingen aan naar Nederland terugkeerende schepen..	f	695 500
	<i>b.</i> verschillende		60 000
			f 755 500

		Java en Madoera.	Buiten- gewesten.	Totaal.
AFDEELING X.				
Departement der Marine.				
Stuk 5 — Middelen in Indië.				
1001	Bakengelden	f 409 400	f 460 900	f 870 500
1002	Kapoeasgeld		60 000	60 000
1005	Loodsgelden	511 200	357 500	668 500
1004	Vergoeding voor certificaten van schepen	12 600	11 600	24 200
1005	Scheepsmeting	3 300	2 700	6 000
1006	Scheepsverklaringen	8 100	4 500	15 500
1007	Verrekening met het departement van onderwijs en eeredienst ter zake van de keuring van reizigers op pelgrimsschepen..	Memorie.		Memorie.
1008	Vergoeding voor het gebruik van 's Lands Clayton-toestellen en andere voor het ontsmetten van vaartuigen aangewezen ontsmettingstoestellen	20 600	52 700	53 500
1009	Verkoop van zeekaarten en boekwerken uit het depôt en de onderdepôts van kaarten en gidsen	6 800	1 800	8 600
1010	Verkoop van voor 's Lands dienst bestemde bruikbare goederen niet afkomstig uit den voorraad der marinemagazijnen te Soerabaja	4 500	16 900	21 400
1011	Verkoop van onbruikbaar geworden en overtollige goederen, blijvende of tijdelijke werken, zoomede schepen en vaartuigen en hun inventaris, een en ander voor zoover niet afkomstig van het marine-etablisement en de daartoe behorende inrichtingen en van de diensten behorende onder Scheepvaart	25 400	500	25 700
1012	Verkoop van onbruikbaar geworden en overtollige goederen, blijvende of tijdelijke werken, zoomede schepen en vaartuigen en hun inventaris, een en ander afkomstig van de diensten behorende onder Scheepvaart	4 100	2 000	6 100
1015	Ontvangsten en verrekeningen ten bate van het marine-etablisement en de daartoe behorende inrichtingen	4 843 000		4 843 000
1014	Verrekening ten laste van het marine-etablisement van het geldswaardig bedrag van door andere diensten, behorende onder het departement der marine, aan de marinemagazijnen afgegeven goederen	597 100		597 100
1013	Vergoeding door andere departementen van de kosten voor het gebruik van vaartuigen, en andere goederen, behorende tot onder het departement der marine in Nederlandsch-Indië gestelde diensten	1 506 500		1 506 500

		Java en Madoera.	Buiten- gewesten.	Totaal.
1016	Door andere departementen terug te betalen kosten voor het gebruik van de ter beschikking van die departementen gestelde vaartuigen, behoorende tot onder het departement der marine in Nederlandsch-Indië gestelde diensten	f 588 600		f 588 600
1017	Vergoedingen door particulieren van de kosten voor het gebruik van vaartuigen en andere goederen, behoorende tot onder het departement der marine in Nederlandsch-Indië gestelde diensten.	600	f 1 900	2 500
1018	Ontvangsten in verband met het, op verzoek van belanghebbenden, verrichten van sommige werkzaamheden door havenmeesters of als zoodanig dienstdoende ambtenaren op Zon- en feestdagen	2 700	10 000	12 700
1019	Ontvangsten met betrekking tot het station voor draadlooze telegraphie te Weltevreden	2 000		20 00
1020	Verrekening der geldswaarde van de uit den voorraad der opslagplaatsen, uitgezonderd de marine-magazijnen te Soerabaja, aan de onder het departement der marine behoorende diensten verstrekte steenkolen	1 937 800		1 937 800
1021	Verrekening der geldswaarde van de uit den magazijnsvoorraad buiten dien der marine-magazijnen te Soerabaja aan de onder het departement der marine behoorende diensten verstrekte verduurzaamde levensmiddelen en andere goederen	149 500		149 500
1022	Inhoudingen op de soldijen van de inlandsche schepelingen der zeemacht wegens verstrekte kleeding, zoomede wegens andere voorloopig door den Lande gedane betalingen, welke met de soldij worden verrekend	46 200		46 200
1025	Inhoudingen op de soldijen van de inlandsche schepelingen der gouvernementsmarine wegens verstrekte kleeding, zoomede wegens andere voorloopig door den Lande gedane betalingen, welke met de soldij worden verrekend	50 900	4 800	55 700
1024	Terugbetaling van voorschotten vóór dit dienstjaar aan landsdienaren verstrekt	12 000	6 900	18 900
1025	Andere ontvangsten	6 200	1 400	7 600
	Opgeteld	f 10 348 900	f 976 600	f 11 325 500

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
15 600			
Memorie.			
1 000			Zie den uitgewerkten staat betreffende Hoofdstuk I.
1 028 000	f 1 940 600		
62 000			
2 400			
2 400			
f 1 111 400	f 1 940 600		(1) 1 directeur f 15 000.—
			1 hoofdingenieur 13 800.—
			1 bedrijfsingenieur 9 600.—
			3 ingenieurs, op f 3 600 10 800.—
			1 hoofdopziener van scheepsbouw 4 200.—
			1 hoofdopziener van het stoomwezen 4 200.—
			1 secretaris-kassier 5 400.—
			1 bedrijfsboekhouder 6 000.—
			1 eerste-assistent-boekhouder 4 200.—
			1 tweede-assistent-boekouder 2 400.—
			3 derde-assistent-boekhouder 5 400.—
			2 eerste-commiezen 7 200.—
			1 tweede-commies 2 640.—
			1 derde-commies 1 800.—
			klerkengelden 54 644.—
			1 chef-teekenaar 5 400.—
			1 werktuigkundig teekenaar 3 420.—
			2 werktuigkundig teekenaars, op f 3 000 6 000.—
			2 sloopsteekenaars, op f 3 600 7 200.—
			1 geneesheer 6 600.—
			1 verbandmeester (in het bezit van het bewijs van apo- thekersbediende) 2 100.—
			1 opziener voor de politie 3 000.—
			5 portiers, op f 1 680 8 400.—
			1 gouvernementsscheikundige (aandeel marine)..... 2 000.—
229 400	5 200		toelagen aan 2 ambtenaren en 2 klerken voor het bezit

Nummer der artikelen.	OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
9	Arbeidsloonen (2) <i>f</i> 96 400	
10	Rechtstreeksche goederen (3) 12 800	
11	Kantoorkosten (4) 10 600	
12	Verschillende andere kosten (5) 79 900	
		<u>f 454 500</u>

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	

7) f 171 700		(6) 1 hoofdpiener der werkplaatsen f 4 200.—	
		1 bootsman 2 700.—	
		1 onder-bootsman 2 700.—	
		1 baas-zeilmaker 2 700.—	
119 100	f 14 500	10 opziensers voor het vak van scheepsbouw, op f 2 700	27 000.—
		1 baas-ketelscheepmaker 2 700.—	
5 100	5 900	1 onderbaas-ketelscheepmaker 2 700.—	
		1 baas-timmerman, tevens modelmaker 2 700.—	
8 600	1 600	1 baas-sloepenmaker, tevens kuiper en mastenmaker ..	2 700.—
		1 baas-smid 2 700.—	
		1 baas-schilder 2 700.—	
		1 werfmachinist 2 700.—	
		1 baas-bankwerker, tevens draaijer 2 700.—	
		2 onderbazen-idem, op f 2 700 5 400.—	
		1 baas-monteur 3 000.—	
		2 onderbazen-idem, op f 3 000 6 000.—	
		1 instrumentmaker 2 700.—	
		1 baas-gieter 2 700.—	
		1 baas-koperslager 2 700.—	
		1 onderbaas-idem 2 700.—	
		1 baas-ketelmaker 2 700.—	
		1 onderbaas-idem 2 700.—	
		1 baas-gereedschapmaker 2 700.—	
		1 opziener-seiner 2 700.—	
		8 opziensers (machinestellers), op f 2 700 21 600.—	
		1 opziener van de houtzagerij, tevens bewaarder van den houtvoorraad 2 700.—	
		1 beheerder van het compressorenhuis 3 000.—	
		toelage aan een onderofficier-monteur, aan wien geen genot van vrije woning is toegestaan 1 500.—	
		1 hulpmonteur 2 100.—	
		klerken (schrijvers op de werkplaatsen) 6 090.—	
		regelmatige verhoogingen van bezoldiging 41 975.—	

f 171 265.—

waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld f 170 000.

(7) Hieronder is begrepen f 2 700 wegens bezoldiging van een opziener-seiner, overgebracht van ondrafd. 434 van de Xde afdeling der aanvullingsbegrooting voor 1920.

(8) De splitsing is als volgt:

	Werfbedrijf.	Dokbedrijf.	Totaal.
14	1917 f 99 266	f 28 811	f 128 077
	1918 109 242	18 152	127 394
	1919 124 627	20 630	145 257
13	1917 3 953	—	3 953
	1918 6 065	18	6 083
	1919 15 792	1 154	16 946
15	1917 9 057	430	9 487
	1918 10 043	320	10 363
	1919 9 864	1 030	10 893

Geraamd naar de uitkomsten van 1917—1919.

Nummers der artikelen.	OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921
<i>c. Kosten van het magazijnbedrijf.</i>		
17	Bezoldigingen en toelagen van het vaste en het tijdelijk personeel (9) f	57 500
18	Arbeidsloonen (10)	53 700
19	Rechtstreeksche goederen (10)	3 200
20	Verschillende andere kosten (10)	23 200
		f 157 600
<i>d. Gasfabriek, opbewaring en uitrusting, tuighuis en woningen van het personeel.</i>		
21	Bezoldigingen en toelagen van het vaste en het tijdelijk personeel (11) f	35 300
22	Arbeidsloonen (13)	62 000
23	Rechtstreeksche goederen (13)	10 700
24	Verschillende andere kosten (13)	2 700
		111 500

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.																																					
	Meer.	Minder.																																						
64 800	f 5 000		(9) 1 magazijameester f 6 000.— 1 tweede-commies 2 640.— 1 derde-commies 1 800.— 1 opziener 3 000.— 1 verzender 2 400.— 1 beheerder der Afdeeling „Afgifte” 2 100.— 4 bewaarders der 1 ^{ste} klasse, op f 2 100 8 400.— 8 bewaarders der 2 ^{de} klasse, op f 720 5 760.— 1 bewaarder van den artillerie-voorraad 2 700.— klerken 12 420.— 1 oppasser 144.— regelmatige verhoogingen van bezoldiging 11 916.— <hr/> f 59 280.—																																					
2) 54 500	800		waarvoor met het oog op wisselingen wordt gesteld f 57 500.																																					
55 600	9 000		(10) Geraamd naar de uitkomsten van 1916—1918.																																					
5 700	5 000		(11) 1 lichtopzichter, geplaatst bij de gasfabriek f 1 200.— 1 stoker bij de gasfabriek 420.— 1 konstabel (beambte) 2 700.— 1 stuurman, beheerder van den tijdbal 2 700.— 1 baas-ernstvuurwerker 2 700.— 1 onderbaas-idem 2 700.— 1 kasbaas 1 800.— 4 ernstvuurwerkers, op 2 700 10 800.— toelagen aan 2 onderofficieren (konstabels), aan wie geen genot van vrije woning is toegestaan, voor ieder f 1 500 3 000.— toelage van den lichtopzichter 180.— regelmatige verhoogingen van bezoldiging 7 100.— <hr/> f 35 300.—																																					
3 500		800																																						
			(12) Hieronder begrepen f 1 800.— wegens bezoldiging van kasbaas over- gebracht van onderafd. 434 van de Xde afdeeling der aanvullings- begrooting voor 1920.																																					
			(13) De splitsing is als volgt: 22. Arbeidsloonen:																																					
			<table border="0"> <thead> <tr> <th></th> <th>1917.</th> <th>1918.</th> <th>1919.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Gasfabriek f</td> <td>1 414</td> <td>f 1 942</td> <td>f 1 648</td> </tr> <tr> <td>Opbewaring en uitrusting ..</td> <td>31 625</td> <td>30 810</td> <td>56 676</td> </tr> <tr> <td>Geschut- en affuitenloods</td> <td rowspan="2">8 668</td> <td rowspan="2">13 263</td> <td rowspan="2">2 874</td> </tr> <tr> <td>Torpedo-werkplaats</td> </tr> <tr> <td>Woningen personeel</td> <td>6 035</td> <td>4 683</td> <td>8 303</td> </tr> <tr> <td>Pyrotechnische werkplaats ..</td> <td>1 120</td> <td>826</td> <td>1 003</td> </tr> <tr> <td>Munitiemagazijnen</td> <td>5 177</td> <td>3 632</td> <td>4 903</td> </tr> <tr> <td>Inrichtingen onderzeedienst .</td> <td>—</td> <td>1 637</td> <td>1 680</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>f 54 039</td> <td>f 56 793</td> <td>f 77 087</td> </tr> </tbody> </table>		1917.	1918.	1919.	Gasfabriek f	1 414	f 1 942	f 1 648	Opbewaring en uitrusting ..	31 625	30 810	56 676	Geschut- en affuitenloods	8 668	13 263	2 874	Torpedo-werkplaats	Woningen personeel	6 035	4 683	8 303	Pyrotechnische werkplaats ..	1 120	826	1 003	Munitiemagazijnen	5 177	3 632	4 903	Inrichtingen onderzeedienst .	—	1 637	1 680	Totaal	f 54 039	f 56 793	f 77 087
	1917.	1918.	1919.																																					
Gasfabriek f	1 414	f 1 942	f 1 648																																					
Opbewaring en uitrusting ..	31 625	30 810	56 676																																					
Geschut- en affuitenloods	8 668	13 263	2 874																																					
Torpedo-werkplaats																																								
Woningen personeel	6 035	4 683	8 303																																					
Pyrotechnische werkplaats ..	1 120	826	1 003																																					
Munitiemagazijnen	5 177	3 632	4 903																																					
Inrichtingen onderzeedienst .	—	1 637	1 680																																					
Totaal	f 54 039	f 56 793	f 77 087																																					
			of gemiddeld rond f 62 600.																																					

Nummers.
der artikelen.

OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.

Geraam
voor 192

e. Uitbreiding.

25	Arbeidsloonen	(14) f	1 081 000
26	Rechtstreeksche goederen	(14)	3 293 600

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.			
	Meer.	Minder.				
808 200	f 272 800		23. Rechtstreeksche goederen:			
1 280 900	2 012 700			1917.	1918.	1919.
			Gasfabriek	f —	f —	f —
			Opbewaring en uitrusting ..	1 488	2 989	14 617
			Geschut- en affuitenloods	171	309	625
			Torpedo-werkplaats			
			Woningen personeel	1 332	664	1 202
			Pyrotechnische werkplaats ..	268	507	1 069
			Munitiemagazijnen	3 725	17	242
			Inrichtingen onderzeedienst .	—	1 948	958
			Totaal	f 6 984	f 6 434	f 18 713
			of gemiddeld rond f 10 700.			
			24. Verschillende andere kosten:			
				1917.	1918.	1919.
			Gasfabriek	f —	f —	f —
			Opbewaring en uitrusting ..	962	549	987
			Torpedo-werkplaats			
			Geschut- en affuitenloods	—	—	—
			Woningen personeel	—	149	31
			Pyrotechnische werkplaats ..	—	130	290
			Munitiemagazijnen	2 506	1 270	1 118
			Inrichtingen onderzeedienst .	—	—	60
			Totaal	f 3 468	f 2 098	f 2 486
			of gemiddeld rond f 2 700.			
			(14) Gerekend wordt voor:			
				Arbeidsloonen.	Rechtstreeksche goederen.	
			Gewone uitbreiding	f 45 000	f 60 000	
			Buitengewone voorzieningen (zie ondervolgend overzicht)	1 036 000	3 233 600	
				f 1 081 000	f 3 293 600	

Nummers
der artikelen.

OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.

Geraamd
voor 192

26

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.							
	Meer.	Minder.								
Memorie.			(15)	Op dezen post, welke evenals ten vorige jare voor „Memorie” wordt uitgetrokken, kunnen worden gebracht de kosten van uitbreidingswerken, welke eventueel door derden zullen worden uitgevoerd						
70 000			(16)	Op grond van de behoefte.						
904 900	f 276 200			Aangeschaft werd in:						
				1918 f 41 650.						
				1919 77 145.						
				Houtvoorraden volgens aanschaffingsprijs:						
				Op het einde van 1918.			Op het einde van 1919.			
				Soort.	Djatie- hout.	Andere houtsoor- ten.	Rond- houten.	Djatie- hout.	Andere houtsoor- ten.	Rond- houten.
				Balken.....	f 51 828			f 21 515		
				Planken.....	31 874			39 083		
				Planken (wrakke)...	3 687	5 989	58	4 442	14 113	4 772
				Krommers kl. bocht.	388			186		
				Bootschoutjes.....	—	f	f	—	f	f
				Dolken.....	121 338			123 686		
				Afval van hout.....	189			713		
				Totaal. ...	f 209 305	f 5 989	f 58	f 189 625	f 14 113	f 4 772
					f 215 352			f 208 510		
			(17)	Er wordt geraamd voor de aanschaffing van:						
				13 000 ton Ombilinkolen, tegen f 25 f 325 000.—						
				15 000 „ Boekit-Asemkolen, tegen f 30 450 000.—						
				4 000 „ cardiff- of Pocahontaskolen, tegen f 75 .. 300 000.—						
				700 „ smeedkolen, tegen f 85 59 500.—						
				300 „ cokes Gas, tegen f 60 18 000.—						
				200 „ „ Giet, tegen f 180 36 000.—						
				600 „ vloeibare brandstof, tegen f 36 21 600.—						
				900 „ brandstof voor Dieselmotoren van onder- zeebooten, tegen f 55 49 500.—						
				voor het inladen enz. van steenkolen 24 525.—						
				f 1 284 125.—						
				Gaaf af voor verstrekkingen aan andere departe- menten 103 000.—						
				f 1 181 125.—						
				waarvoor wordt gesteld f 1 181 100.						
				In dit bedrag is begrepen eene som van f 144 900 voor aankoop van steenkolen en andere brandstoffen ten behoeve van de werf.						
				De verrekeningswaarde van de steenkolen, welke aan de andere tot het departement der marine behorende diensten worden verstrekt, zal vermoedelijk bedragen:						
				voor de schepen van het Nederlandsch eskader f 785 800.—						
				voor idem van de Indische militaire marine (uitge- zonderd de opnemingsvaartuigen) 88 200.—						
				voor de opnemingsvaartuigen 12 800.—						
				voor de schepen van de gouvernementsmarine 64 300.—						

Nummers der artikelen.	OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraam voor 192
30	Aanschaffing van geschut met toebehooren, draagbare wapenen, ledergoed, projectielen, buskruit en andere zaken op het materieel der artillerie betrekking hebbende (18) <i>f</i>	30 200
31	Aanschaffing van kleedingstukken: Koninklijke-marine <i>f</i> 17 600 Gouvernements-marine 8 000	25 600
32	Aanschaffing van verduurzaamde levensmiddelen en andere goederen en verrekening van het geldswaardig bedrag van door andere diensten, behoorende onder het departement der marine aan de marine-magazijnen afgegeven goederen (20)	1 147 500
35	Arbeidsloonen (21)	26 100
34	Rechtstreeksche goederen (21)	6 500
		<i>f</i> 2 487 00

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		T O E L I C H T I N G E N.
	Meer.	Minder.	
42 800		f 12 600	voor den dienst van de kustverlichting — voor de schepen voor de bebakening en kustverlichting. f 12 800.— voor de schepen van den haven- en loodsdienst 5 300.— voor de gewestelijke vaartuigen 15 500.— voor de verbetering van vaarwaters 51 500.—
23 600			(18) Op grond van de uitkomsten van 1918 en 1919. De uitkomsten van 1917 zijn buiten beschouwing gelaten in verband met de tijdsomstandigheden.
1 077 300	f 70 000		(19) De vorige raming, gegrond op de uitkomsten van 1916, wordt behouden. De uitkomsten van 1917, 1918 en 1919 zijn buiten beschouwing gelaten in verband met de tijdsomstandigheden.
23 400	700		In het uitgetrokken bedrag is begrepen eene som van f 28 000, welk bedrag komt ten bate van het departement van Justitie als opbrengst van den arbeid van gestraften.
5 700	2 800		(20) Er wordt noodig geacht: voor de aanschaffing van verduurzaamde levensmiddelen f 241 700 voor de aanschaffing van „andere goederen” (op grond van de uitkomsten van 1915, — die van 1916 tot en met 1919 zijn buiten beschouwing gelaten, omdat in 1915 meerdere aanschaffing in Indië van goederen, welke te voren steeds op eisch uit Nederland werden ontboden, heeft plaats gehad, terwijl in 1916—1919 bovendien wegens geringe uitzending van goederen uit Nederland in verband met den oorlogstoestand meer goederen dan onder normale omstandigheden in Indië zijn moeten worden aangekocht — gesteld op 308 700 voor de verrekening van in de marinemagazijn afgegeven goederen (Zie No. 1014 van de raming der middelen). 597 100 <div style="text-align: right;">f 1 147 500</div> In het uitgetrokken bedrag is begrepen eene som van f 20 000, welk bedrag komt ten bate van het departement van Justitie als opbrengst van den arbeid van gestraften.
			(21) De ramingen zijn gegrond op de uitkomsten van 1917—1919.

Nnummers der artikelen.	OMSCHRIJVING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Ceraamd voor 1921
	<i>g.</i> Werkzaamheden voor derden.	
35	Arbeidsloonen (22) f 1 288 500	
56	Rechtstreeksche goederen (22) 745 600	
		f 2 034 100
	In de onder de artikelen 9, 14, 18, 22, 25, 33 en 35 uitgetrokken sommen voor arbeidsloonen zijn begrepen de bezoldigingen voor 37 contractswerklieden, alsmede eene som van f 24 000 voor tijdelijke werkrachten (maandgelders).	f 9 901 700

Toegestaan voor 1920	Verschil voor 1921.	
	Meer.	Minder.

TOELICHTINGEN.

984 400	f 304 100	
518 700	426 900	
6 500 000	f 5 421 600	f 19 900

(22) Op grond van de uitkomsten van 1917—1919. Hierbij is echter tevens rekening gehouden met de kosten van aanbouw van twee schepen voor de gouvernementsmarine, waarvoor gerekend wordt noodig te zijn aan arbeidsloonen onderscheidenlijk f 50 000 en f 170 000 en aan rechtstreeksche goederen onderscheidenlijk f 60 000 en f 170 000, alsmede de kosten van aanbouw van twee kleine mijnenlegers en een mijnenlegger, gewijzigd type Medusa, waarvoor gerekend wordt noodig te zijn aan arbeidsloonen onderscheidenlijk f 250 000 en f 120 000 en aan rechtstreeksche goederen onderscheidenlijk f 250 000 en f 80 000.

Hieronder volgt een overzicht aangaande bovenbedoelde vaartuigen.

Namen der schepen.	Arbeidsloonen.		Rechtstreeksche goederen.	
	Toegestaan bij de begrooting van:	Verwerkt en vermoedelijk nog te verwerken.	Toegestaan bij de begrooting van:	Verwerkt en vermoedelijk nog te verwerken.
Fomalhout (van de Gouv. Marine).	1916 f —	1916 f —	1916 f 10 000	1916 f —
	1917 —	1917 —	1917 50 000	1917 —
	1918 —	1918 —	1918 —	1918 —
	1919 90 000	1919 3 980	1919 200 000	1919 43 422
		1920 30 000	1920 20 000	1920 36 000
		1921 50 000	1921 60 000	
Fazant (van de Gouv. Marine).	1920 10 000	1920 10 000	1920 —	1920 —
		1921 170 000		1921 170 000
2 kleine mijnenleggers (Ind. mil. marine).	1920 120 000	1920 120 000	1920 80 000	1920 80 000
		1921 250 000		1921 250 000
1 mijnenlegger, gewijzigd type Medusa (Ind. mil. marine).	—	—	—	—

Herhaling.

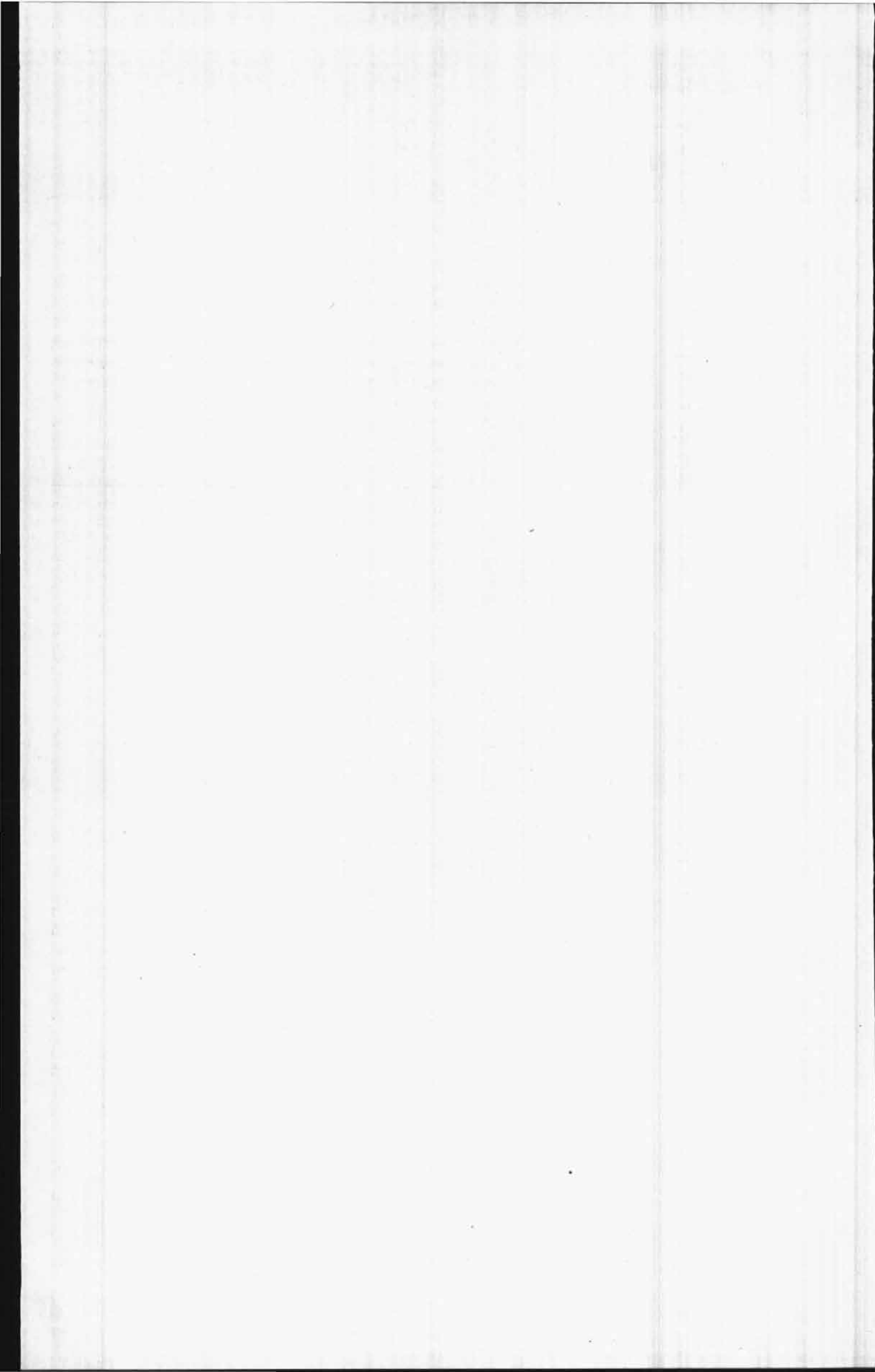
A. Uitgaven in Nederland	f 3 052 000
B. Uitgaven in Nederlandsch-Indië	9 901 700

Totaal f 12 953 700

Hiertegenover staan aan ontvangsten en verrekeningen ten bate van het marine-etablisement en de daartoe behoorende inrichtingen de navolgende bedragen:

1 ^o . met betrekking tot gouvernementsdiensttakken	f 4 671 600
2 ^o . met betrekking tot derden	171 400

Totaal f 4 843 000

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. X — STUK 7.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING X.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Maritieme verdediging.

§ 2. Interdepartementale commissie.

§ 3. Onvolledige toelichting.

§ 4. Taak der gouvernementsmarine.

Departement der Marine.

Gaarne werd vernomen of thans wellicht in Nederland reeds definitief is beslist op welke wijze Indië ter zee verdedigd zal worden.

De vraag werd gesteld, wat der Regeering bekend is omtrent de taak van de interdepartementale vlootcommissie, die volgens de dagbladen onlangs in Nederland is ingesteld en waarin namens het ministerie van Koloniën zitting hebben een afdeelingsschef van het ministerie en twee kapiteins van den Indischen Generalen staf.

Is de Regeering bereid — zoo vroeg het hier aan 't woord zijnd lid — stappen te doen om het rapport der commissie zoo spoedig mogelijk aan den Volksraad te kunnen toezenden.

Over de gebrekkige voorlichting die bij deze begrotingsafdeeling voor de marine verstrekt wordt, werd vrij algemeen geklaagd. Alleen op krantenberichten kan toch niet afgegaan worden bij de beoordeeling van deze begrooting. Aangezien bij de onderafdeelingen 1003, 1009 en 1013 (uitgaven in Nederland) zelfs groote bedragen uitgetrokken worden met als eenige toelichting: „wegens gemis aan gegevens” en in het geheel de marine-begrooting met 10 millioen d.i. met 50% stijgt, werd mede voor den vervolge aangedrongen op uitvoeriger toelichtingen. Eenige leden achtten het onraadzaam dat met opdrijving der uitgaven wordt voortgegaan.

Enkele leden zouden gaarne zien, dat de taak der gouvernementsmarine in de toekomst wat ruimer wordt opgevat en dat b.v. in het geval dat de particuliere scheepvaart te kort schiet bij het onderhouden van het binnenslandsch verkeer, — en daardoor het algemeen belang benadeeling ondervindt — een schip der gouvernementsmarine beschikbaar wordt gesteld om het vervoer te bewerkstelligen. Gewezen werd op het geval dat het in 1918 is voorgekomen dat groote voorraden materialen bestemd voor werken van algemeen nut niet van Tandjong-Priok naar Belawan konden worden vervoerd, wegens gebrek aan laadruimte. Een ander lid vestigde nog de aandacht op de moeilijkheden bij het verkrijgen van passage, die op Java studeerende jongelui afkomstig

van Sumatra ondervinden, wanneer zij de vacantie bij hunne familie wenschen door te brengen.

§ 5. Opleiding tot matroos.

Met groote instemming werd begroet de maatregel om behalve den Europeaan ook den Inlander te doen dienen als matroos in onze marine en verder op te leiden tot onderofficier. Verwacht werd, dat de propaganda-reis onlangs ter zake ondernomen op Java en Madoera door een zeeofficier zeker goede vruchten zal afwerpen. Ook van de verspreide circulaire mag naar het oordeel van het hier aan 't woord zijnde lid succes verwacht worden. Er werd op aangedrongen dat deze propaganda geregeld voortgang zal hebben en dat daarbij van de bemiddeling van het B. B. en van de hoofden der Inlandsche 2e klasse scholen — de abituriënten van welke scholen in de eerste plaats in aanmerking zullen komen voor schepeling — gebruik zal worden gemaakt. Omtrent den uitslag van de propaganda zouden enkele leden gaarne nader worden ingelicht.

Aangaande de werving van aspirant-leerlingen voor de zeevaartschool werd nog de aandacht gevestigd op het volgende. Doordat eischen gesteld worden aan het fysiek van den candidaat komt het veelvuldig voor dat abituriënten van de 2e klasse school niet aangenomen kunnen worden omdat hun lichaamsbouw te gering ontwikkeld is. Dan gaat men zoeken onder hen die de 2e klasse school reeds eenigen tijd verlaten hebben, waarbij het bezwaar zich voordoet dat de schoolkennis hun niet is bijgebleven en voorts dat deze candidaten aan de school onttwend zijn. Dit laatste bezwaar zal zich doen gevoelen vooral bij het onderwijs in de Nederlandsche taal op de zeevaartschool, welke taal op de 2e klasse school niet wordt onderwezen en die zij te Makasser in 3 jaren tijds moeten leeren.

Een andere belemmering voor het slagen der inrichting werd het geacht, dat de zeevaartschool zoo ver weg van Java en Madoera is gelegen op welke eilanden, vooral op het laatste, voorshands voor een groot deel de geschikte elementen moeten worden gezocht.

De in uitzicht gestelde soldij van f 0.20 per dag werd in dezen tijd van duurte te laag geacht.

§ 6. Tewerkstelling van zeeofficier op het Ministerie van Koloniën.

Het kwam eenigen leden noodig voor, dat op het Ministerie van Koloniën in den Haag naast een officier van het leger ook een marine-officier te werk wordt gesteld. Op die wijze is beter deskundige voorlichting van den Minister en meer voeling met het marinebestuur hier te lande te verwachten. Hoe zeer de belangen van Indië, waar het marinezaken betreft verwaarloosd worden, was naar het oordeel dezer leden wel duidelijk weer gebleken uit de bekende zaak van den afbouw der twee kruisers, die geheel buiten Indië om is behandeld en afgedaan.

§ 7. Zeevliegtuigen.

Gaarne werd vernomen of de in gebruik genomen vliegtuigen aan de verwachtingen voldoen en zoo ja, welke bestemming in vredetijd men ten bate van het verkeerwezen er aan denkt te geven.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 1003. Aanbouw van kruisers.

Een der leden wees er op dat het laten bijdragen door Indië in de kosten van aanbouw van deze kruisers in lijnrechten strijd is met de bewoordingen van het ter zake

geldend Koninklijk besluit van 1896. Dergelijke onwetigheden dienen niet te worden begaan, veelmin jaar in jaar uit gecontinueerd te worden. Wel is in uitzicht gesteld door de Indische Regeering dat de Volksraad zal worden gehoord over het wetsontwerp tot regeling van deze aangelegenheid, doch nog immer laat het voorstel op zich wachten. Het schijnt gewenscht in afwachting van de eventueele totstandkoming van zulk een wet, welke zeker ernstige bestrijding in Indië vinden zal, niet voort te gaan met fondsen ten laste der Indische begrooting voor den doorbouw beschikbaar te stellen.

In verband hiermede is door verschillende leden met bevreemding vernomen dat omtrent den afbouw der kruisers een beslissing buiten eenige bemoeienis van den Volksraad is genomen, hetgeen te meer klemt aangezien het motief dat den doorslag heeft gegeven bij de in Nederland genomen beslissing, de beweerde bestemming van deze kruisers voor den Indischen dienst is geweest.

De vraag werd gesteld of het beschikbaar stellen van gelden ten laste der Indische begrooting ten behoeve van een over vele jaren voortlopend vlootfonds ook naar het gevoelen van de Algemeene Rekenkamer wel gerijnd kan worden met het bepaalde in artikel 31, 1e lid, j^o. art. 34 der Comptabiliteitswet.

Voorts werd de aandacht gevestigd op de geringe beteekenis, welke kruisers als de onderwerpelijke voor een toekomstigen zeeoorlog hebben volgens bevoegde deskundigen als Lord Fisher van de Engelsche admiraliteit. De afbouw schijnt bedoelde leden niet anders dan geldverspilling toe.

Onderafdeeling 1010. Hydrografische dienst.

gevraagd werd of reeds maatregelen genomen worden voor instelling van een hydrografischen dienst in Indië.

Onderafdeeling 1014. *c*. Aanbouw van een schip voor de gouvernementsmarine.

Toelichting werd gevraagd met betrekking tot de zinsnede „wegens reeds onderhanden bouw en plannen . . .” vermeld op blz. 3 van de Memorie van Toelichting welke zinsnede den aanbouw in Nederland moet motiveeren van het schip de Wezel. Nogmaals legde men den nadruk op de wenschelijkheid zooveel mogelijk hier te lande te bouwen.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 1006. Marine-etablisement.

Op een algemeene loonherziening bij het marine-etablisement werd aangedrongen. Het stelsel van dienstverband van uitgezonden ambachtslieden (koperslagers e. d.) waarbij meestal het eerste verband van 3 jaar 1 of 2 maal wordt verlengd, behoorde naar het oordeel van een der leden zoo spoedig mogelijk te worden afgeschaft. Na 9 jaar dienst kunnen deze werklieden in den regel niet opgenomen worden in vasten dienst omdat er niet voldoende vaste betrekkingen zijn. De betrokkenen zijn hierdoor — ook al wordt hun bij het ontslag *f* 3 000 uitgekeerd — in hun verwachtingen teleurgesteld, te meer omdat zij speciale vakkennis hebben, die het verkrijgen van een andere betrekking niet vergemakkelijkt.

Men zou gaarne vernemen wat verstaan wordt onder den term „rechtstreeksche goederen” op blz. 82 vermeld en waarom in dit verband groote bedragen worden uitgetrokken voor het maken van kademuren en een centraal krachtstation (op blz. 85) waaromtrent verder wederom niets toegelicht wordt.

Gevraagd werd schepen van welke grootte kunnen in de toekomst op deze inrichting worden gebouwd?

Gevraagd werd waaraan is toe te schrijven het prijsverschil in de steenkolen aangegeven op blz. 25 en 87 der toelichting en voorts of de zoo kostbare Cardiffkolen niet geheel of grootendeels door inheemsche kunnen worden vervangen.

Onderafdeeling 1013. Hoofdkantoor van Scheepvaart.

Uit zeer goede bronnen wist een der leden mede te deelen, dat in de oliehavens zeer lichtvaardig wordt omgesprongen met het verleenen van dispensatie van het bezit van diploma's enz. Genoemd lid heeft den indruk gekregen, dat de aldaar vertoevende havenmeesters min of meer onder druk staan. Het komt herhaaldelijk voor, dat de schepen met een zeer groot tekort aan vereischte diploma's bezittend personeel vertrekken, terwijl deze meestal de lange reis op gaan. Ook wordt aan schepen, welke niet meer zeewaardig zijn of waarvan de machine niet bruikbaar is een behoorlijk certificaat verleend. De dispensatie wordt steeds verleend door het hoofd van gewestelijk bestuur (i.c. de Gouverneur van S. O. K.) terwijl toch uitdrukkelijk is voorgeschreven dat dit alleen mag in gevallen van onvermijdelijkheid (Vide art. 5 der Stoomvaartordonnantie ten 3e). Aan dezen onhoudbaren toestand diende naar het oordeel van het hier aan 't woord zijnd lid zoo spoedig mogelijk een einde te worden gemaakt. In 't oog dient te worden gehouden dat menschenlevens hier op 't spel staan. Verder werd in herinnering gebracht het ongeluk met het s.s. „Benoa”, welk schip autoline aan boord had en niet voldeed aan art. 16 der petroleum-ordonnantie, terwijl vrijstelling dezer bepaling niet was verleend. Voorts werd nog verwezen naar het ongeval met de „Bromo”.

In beide gevallen bleek de scheepvaart-maatschappij de schuldige. Aangedrongen werd op het zoo streng mogelijk de hand houden aan de bestaande bepalingen.

Een en ander was aanleiding voor enkele leden om aan te dringen op de spoedige afkondiging van de nieuwe scheepvaart-ordonnantie, terwijl de wenschelijkheid naar voren werd gebracht om den Volksraad bij de vaststelling dezer ordonnantie te hooren. Ongewenscht werd het geoordeeld, dat daarin de aan de stuurlieden te stellen eischen voor zooveel het bezit van goede diploma's betreft, verlaagd zouden worden.

Onderafdeeling 1017. Bezoldiging van personeel bij de gouvernements-marine.

De arbeidsvoorwaarden van het personeel wekken blijkens uitlatingen in de bladen steeds meer ontstemming.

Een lid vreesde dat door de voorgestelde bezoldigingsherziening niet in voldoende mate aan de wenschen van het personeel wordt tegemoet gekomen.

Indien het waar is dat wegens gebrek aan personeel veel Duitschers in dienst zijn genomen, behoort zoo meende een lid ernstig onderzocht te worden, waaraan dit gebrek is toe te schrijven, aan onvoldoende opleiding dan wel aan te lage bezoldiging. Indien in de opleiding de oorzaak ligt, dan behoort daarin zoo spoedig mogelijk verbetering gebracht te worden. Indien de bezoldiging de reden is, dan mag niet van de bijzondere omstandigheden, waarin de Duitschers hier te lande verkeerden, geprofiteerd worden om de inderdaad noodig geoordeelde verbetering der positie achterwege te laten.

Door eenige leden werd gewezen op een algemeene

grief onder de officieren, nl. het tweede klasse reizen in Indië. Reeds drie jaar geleden werd voorgesteld het personeel beneden den rang van kapitein eerste klasse te doen reizen, tot heden is daarop geen bevredigend antwoord gekomen.

Naar de meening dezer leden is het wenschelijk, dat de derde officieren bij de gouvernements-marine, evenals bij de koopvaardij, in het bezit zijn van een 3en rang Groote Stoomvaart.

Ten slotte werd het volgende staaltje van onbillijk geachte bezuiniging naar voren gebracht. De ambtenaren nl., die op Manokwari geplaatst worden, ontvangen aldaar een toeslag van f 100 per maand; de officieren der gouvernements-marine, met uitzondering van den gezaghebber, ontvangen slechts f 75. De vraag werd gesteld, waarom dit onderscheid wordt gemaakt.

Onderafdeeling 1019a. Hospitaalschip.

De hier voorgestelde aanschaffing van een hospitaalschip werd algemeen toegejuicht. Alleen werd de vraag gesteld of wel met één schip zal kunnen worden volstaan. De hoop werd uitgesproken dat het bezigen van het schip voor het vervoer van krankzinnigen aan de verzorging van velen dier ongelukkigen, welke verzorging tot nu toe in de buitengewesten alles te wenschen overlaat, ten goede zal komen.

Onderafdeeling 1020. Verhooving bezoldiging van het personeel der gewestelijke vaartuigen.

Men achtte het vrij zonderling dat hier voorgesteld wordt aan eene enkele categorie van landsdienaren wegens den hooger en levensstandaard eene tractementsverhooving ad 30% toe te kennen. Dit argument toch geldt voor alle landsdienaren in gelijke mate.

Men zou liever zien, dat met deze verhooving wordt gewacht tot de algemeene salarisherziening van alle landsdienaren.

Onderafdeeling 1022. Kustverlichting.

Wederom werd aangedrongen op kustverlichting ten behoeve van de prauwvaart.

Onderafdeeling 1026. Loodsdienst te Belawan.

Betoogd werd de urgentie van den hier voorgestelden maatregel en in verband daarmee de vraag gesteld, wanneer de aanstelling van den loods verwacht mag worden. Men had liever gezien dat hier niet met een memorie-post was volstaan.

Onderafdeeling 1030. Zeevaartschool te Makassar.

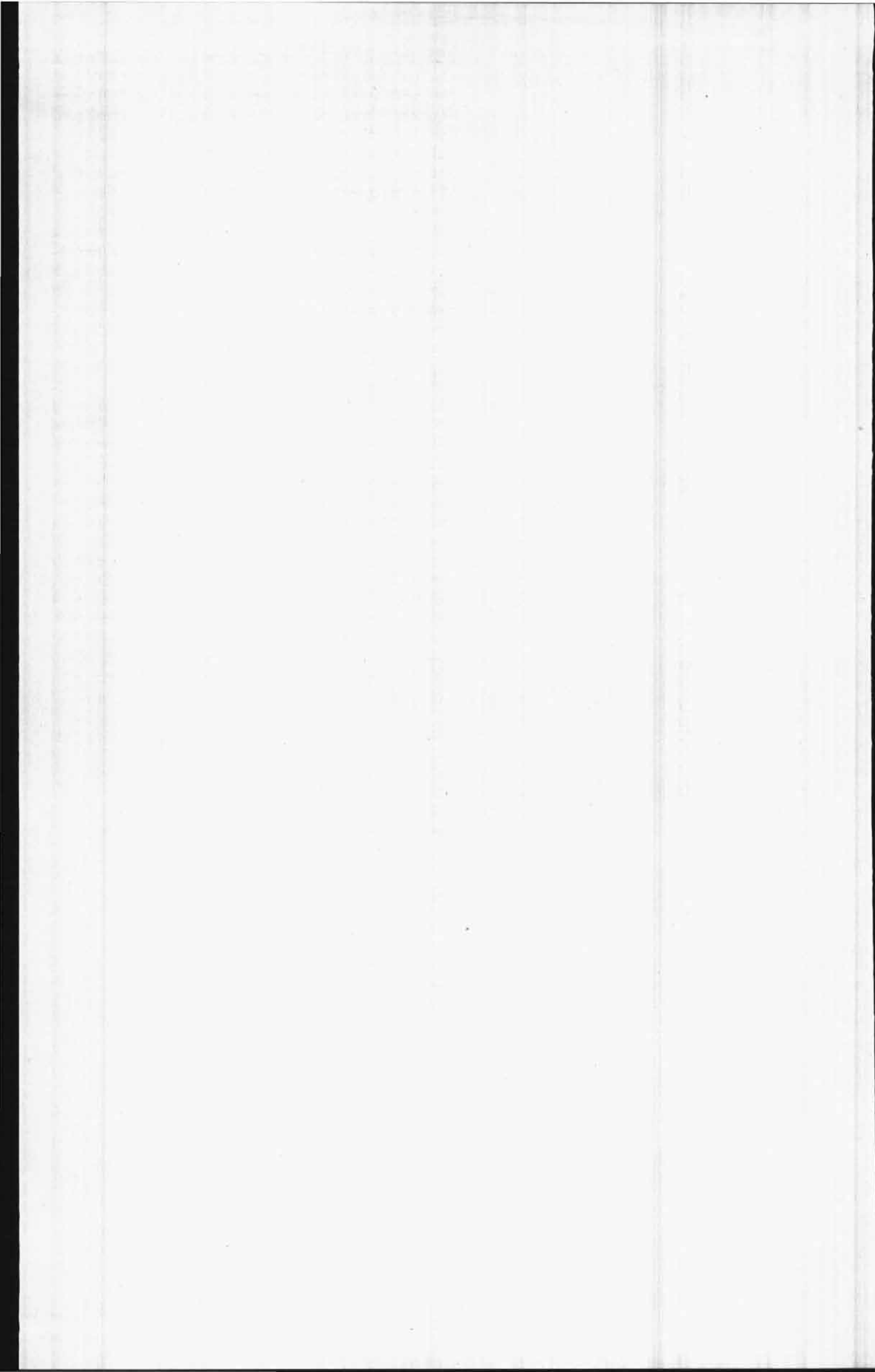
Omtrent de resultaten der opleiding aan deze zeevaartschool zou men gaarne worden ingelicht.

Onderafdeeling 1040 en 1041. Bijdragen aan vereenigingen ten behoeve van het personeel der zeemacht.

Gevraagd werd waarom voor deze posten geen vast bedrag is uitgetrokken en om welke reden deze 2 posten gescheiden zijn.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs op 1 Juni 1920.

VAN HINLOOPEN LABBERTON.
VIERHOUT.
VREEDE.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. X — STUK 8.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Algemeene opmerkingen.

In Nederland is nog niet definitief beslist op welke wijze Indië ter zee zal worden verdedigd. De interdepartementale Commissie, welke ter zake een advies zal hebben uit te brengen, heeft eerst in de vorige maand hare werkzaamheden aangevangen. Toezegging is gedaan, dat de voorstellen om advies in handen van de Regeering zullen worden gesteld.

Dat geen bevredigende toelichtingen op de onderafdelingen 1003, 1009 en 1013 van de raming der uitgaven in Nederland zijn gegeven, is daaraan toe te schrijven dat de benoodigde gegevens van den Minister van Koloniën ontvangen moeten worden en dat dien Bewindsman bij het afzenden van het voorloopig ontwerp van die raming geen of althans geen voldoende gegevens ten dienste stonden. Uiteraard wordt het oog gericht gehouden op beperking van uitgaven, doch het is niet mogelijk om aan den drang der omstandigheden, zoo min als aan de natuurlijke uitzetting van den dienst, paal en perk te stellen; anderdeels heeft de algemeene waardevermindering van het geld haren invloed ook op de begrootingscijfers doen gelden.

Wat betreft het gebruik van schepen der gouvernements-marine in gevallen, waarin de particuliere scheepvaart te kort schiet bij het onderhouden van het binnenslandsch verkeer, zij opgemerkt, dat de gouvernementsstoomers door hunne geringe grootte reeds niet veel lading zouden kunnen bevatten en daarin nog meer beperkt worden, doordien zij naar hunne hoofdbestemming gebouwd zijn als passagiersschepen. Vrachtvervoer met deze schepen zal dus verre van economisch zijn. Er worden echter, wanneer de particuliere scheepvaart daarin niet voldoende voorziet, ook wel particuliere passagiers en goederen vervoerd; belanghebbenden hebben slechts daarom te vragen. Tot dusver is niet de indruk verkregen, dat het algemeen belang rechtvaardigt om andere soorten van schepen of meerdere schepen in de vaart te brengen.

Met genoegen werd vernomen, dat de meerdere aandacht, welke tegenwoordig wordt besteed aan de vorming van Inlandsch personeel voor de oorlogsvloot, met instemming wordt begroet. De in dit jaar aangevangen propaganda zal worden voortgezet; van de in het verslag aangeduide bemiddeling werd reeds gebruik gemaakt.

Reeds is aan den meerderen toeloop van Inlandsche jongelieden, op Java geboren, voor de Kweekschool voor Inlandsche schepelingen te Makasser merkbaar, dat de gemaakte propoganda vruchten begint te dragen. Voor een einduitspraak te dezer zake is de tijd nog niet aangebroken, vermits nog slechts een gedeelte van Java is bereisd en de sedert verloopene tijd nog te kort is.

Aan verlaging van de leeftijdsgrens, gesteld voor toelating tot de Kweekschool voornoemd, ten einde daardoor mogelijk te maken, dat de jongelieden als regel rechtstreeks van de inlandsche 2e klasseschool naar de Kweekschool te Makasser zouden kunnen overgaan, kan zonder meer niet worden gedacht. De schoolopleiding te Makasser duurt slechts twee jaren; het wordt bepaald ongewenscht, zoo niet onmogelijk geacht om jongens, die den leeftijd van 17 jaren nog niet hebben bereikt, voor den dienst op de schepen te gebruiken.

Als plaats van vestiging der Kweekschool is de keuze op Makasser gevallen, omdat deze stad ongeveer in het centrum van den Archipel ligt en het in de bedoeling ligt om Inlandsche jongelieden van alle landaarden op de school tezamen te brengen. Bovendien bood het te Makasser beschikbare terrein, waarop thans de school is verzezen, wat ligging betreft, vele voordeelen.

In de in bewerking zijnde nieuwe soldijregeling voor de Inlandsche schepelingen, welker ontwerp het departement der marine reeds verlaten heeft, is de aanvangsoldij van de op de Kweekschool komende jongens gesteld op f 0.25. Overigens wordt te dezer zake opgemerkt, dat het hier betreft schooljongens, die van landswege worden gehuisvest, gekleed en gevoed. Opvoering van hunne soldij, die beter „zakgeld” kon heeten, tot een hooger bedrag komt bepaald ongewenscht voor in verband met den leeftijd der betrokkenen.

De vliegtuigen, sinds Maart j.l. in gebruik genomen, hebben aan de verwachtingen voldaan. Het geven van eene bestemming in vreedetijd aan deze vliegtuigen ten bate van het verkeerswezen ligt niet in het voornemen. Waar echter de voorbereiding der militaire vliegers bij de Zeemacht in deze gewesten voor de hun in oorlogstijd wachtende taak voor een groot deel bestaat in het beoefenen van vluchten van langen duur en dus dergelijke tochten veelvuldig moeten worden gemaakt, zal nu en dan de gelegenheid bestaan poststukken te vervoeren.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 1003. Afbouw van kruisers.

De meening van een der leden, dat de bijdragen door Indië in de kosten van aanbouw der kruisers, met afwijking van hetgeen omtrent de verdeeling van kosten is bepaald in het Koninklijk Besluit van 1896, eene onwettigheid zouden zijn, kan niet worden gedeeld. Voor de wijze, waarop deze afwijking is tot stand gekomen, wordt verwezen naar hetgeen hieromtrent werd medegedeeld in de Nota van Antwoord op het Verslag betreffende de eerste Nota van Wijzigingen op de begrooting voor 1919 (1e gewone zitting 1918, gedrukt stuk No. 43).

Nu de hierboven vermelde interdepartementale commissie is ingesteld en hare werkzaamheden heeft aangevangen, laat het zich aanzien, dat eene definitieve regeling dezer aangelegenheid binnen niet langen tijd aan de orde zal komen.

Tegelijkertijd zal ongetwijfeld de beteekenis dier kruisers voor den Indischen dienst, waarvoor zij van de eerste beslissing omtrent hunne aanschaffing in het jaar 1915 af werden bestemd, nader onder de oogen worden gezien.

Onderafdeeling 1010. Hydrografische dienst.

Over de overbrenging van een deel der werkzaamheden van het in Nederland gevestigd hydrografisch bureau naar Indië zal eene beslissing kunnen worden genomen, als de Commissie voor de topografische inrichting ter zake hare meening heeft uitgesproken.

Onderafdeeling 1014c. Aanbouw van een schip voor de gouvernementsmarine.

Het rekenen op aanbouw in Nederland van het schip voor de Gouvernementsmarine „Merel” (1) vindt zijn oorsprong in de omstandigheid, dat het vermoedelijk niet mogelijk zal zijn dien bouw in Indië te doen geschieden. Het Marine-etablisement heeft onderhanden de Gouvernements-stoomschepen „Eridanus” en „Fomalhout”, waarna een mijnenlegger zal worden gebouwd. Indien eenigszins mogelijk zal onderwijl buiten de eene groote helling nog worden gebouwd een der schepen voor de Gouvernementsmarine, waarvoor bij de begrooting voor 1920 gelden zijn toegestaan, of zal getracht worden dien bouw uitgevoerd te krijgen bij eene particuliere werf hier te lande.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 1006. Marine Etablissement.

Eene algemeene loonherziening bij het Marine-etablisement is urgent en onder handen.

Die voor het inlandsch personeel is gedeeltelijk reeds uitgevoerd met eene verhooging van 20—35%.

Voor het lager technisch personeel is eene commissie ingesteld, die voorstellen uitwerkt tot herziening van de bezoldiging van het lager technisch personeel van alle Landsdiensten, terwijl voor het administratieve personeel de herziening samenhangt met de algemeene herziening van de wedden bij de verschillende takken van dienst.

Bij het stelsel van dienstverband van uitgezonden ambachtslieden — de zgn. contractwerklieden — heeft voorgezet de wensch deze werklieden zoo weinig mogelijk te verambtelijken, zoodat men in een technisch bedrijf als het onderhavige de mogelijkheid behoudt frissche krachten te kunnen aanwerven. Behoudens andere belangrijke voordeelen, welke het contract hun biedt, kunnen zij na 6 en 9 jaar dienst eene premie deelachtig worden van onderscheidenlijk f 1 600 en f 3 000 met het doel hun gemis van pensioen te vergoeden.

Dat de betrokkenen hierdoor in hunne verwachtingen zijn teleurgesteld, kan niet worden toegegeven. In Nederland zijn hun de bepalingen van het contract bekend gemaakt, terwijl alleen de mogelijkheid wordt in uitzicht gesteld, dat zij bij eventueele vacatures in vasten dienst kunnen worden opgenomen.

Ook leert de ondervinding, dat zelfs den minder goeden werkkrachten bij het verlaten van den dienst van het Marine-etablisement het verkrijgen van eene andere betrekking niet moeilijk valt.

Intusschen zal bij de algemeene loonherziening ook hunne bezoldiging in beschouwing worden genomen.

Onder den term „rechtstreeksche goederen” bij het uitvoeren van een werk worden verstaan de goederen, welke

(1) Abusievelijk staat in de Memorie van Toelichting „Wezel”.

rechtstreeks moeten worden aangekocht, in tegenstelling met de „landsgoederen”, welke uit de magazijnen worden betrokken en reeds in voorraad zijn.

De bedragen voor de rechtstreeksche goederen uitgetrokken vinden hunne algemeene toelichting op blz. 5 van de Memorie van Toelichting betreffende de op art. 25 en 26 van de afzonderlijke raming van het marine-etablisement uitgetrokken som van f 3 602 800.

Op dat gedeelte van het zgn. schiereiland, gelegen tusschen het bassin van het marine-etablisement en de torpedoboot- (of Ooster-) haven, waar de nieuwe hellingen voor aanbouw zijn ontworpen, is het noodig aan weerszijden kademuren te maken. Met den bouw van het centraal krachtstation wordt een aanvang gemaakt met het oog op den bouw van een uitgebreid laadstation met werkplaatsen enz. voor hier te lande te verwachten onderzeebooten. Bij algeheele gereedheid van het centraal krachtstation kan dit ook voor het geheele Marine-etablisement de energie leveren. De bedragen, uitgetrokken voor de kademuren en het krachtstation nu, zijn voor een aanzienlijk deel rechtstreeksche goederen, daar de kademuren door eene aannemingmaatschappij worden uitgevoerd en voor het krachtstation talrijke werktuigen moeten worden aangeschaft.

De toekomstige grootste helling is van 100 M. lengte en 20 M. breedte. Schepen van \pm 6000 ton waterverplaatsing zouden met inachtneming van de lengtegrens kunnen worden aangebouwd.

Het prijsverschil tusschen de steenkolen, aangegeven op blz. 25 en 87 der toelichtingen, is hieraan toe te schrijven, dat op blz. 25 onderafdeeling 1008, b geraamd zijn aankoop en vervoer van brandstoffen door den geheelen Archipel naar de verschillende opslagplaatsen, terwijl op blz. 87 alleen is geraamd aanschaffing van brandstoffen voor de Marine-magazijnen te Soerabaja. Voor den aanschaffingsprijs van Boekit-Asemkolen, welke nog niet was vastgesteld, en Cardiff of Pocahontas, waarvan geen prijs is te ramen, is hetzelfde bedrag genomen. Er zijn nog geen inheemsche kolen gevonden, welke de kostbare Cardiffkolen in de waterpijpketels der oorlogschepen kunnen vervangen, althans wanneer men van de schepen het volle vermogen eischt, waarvoor zij zijn ontworpen.

In den gewonen dienst echter ontwikkelen die schepen nimmer het vol vermogen, tenzij voor de periodiek terugkeerende proeftochten. Als regel wordt dan ook de inheemsche kool op die schepen in den dagelijkschen dienst gebezigd.

Voor de proeftochten wordt Cardiff gebezigd of de Amerikaansche Pocahontas, terwijl van deze kolensoorten een oorlogsvoorraad wordt aangehouden, welke aanvulling behoeft, en daartoe is op de begrooting eene som geraamd. Momenteel is aanschaffing niet mogelijk. De goede soort Boekit-Asemkolen, welke in warmtegevend vermogen de Cardiff nabij komt, heeft andere eigenschappen, welke de kolen voor het ontwikkelen van vol vermogen ongeschikt maken. Het departement van Gouvernementsbedrijven zal trachten van deze kolensoort briketten te vervaardigen, welke de Cardiff moeten kunnen evenaren.

Onderafdeeling 1013. Hoofdkantoor van Scheepvaart. De geschetste gebreken van het toezicht op de scheepvaart zullen, naar gehoopt wordt, worden verholpen bij

de aanstaande reorganisatie van dat toezicht. De verdere behandeling van de ontworpen Schepen-ordonnantie wordt zooveel mogelijk bespoedigd.

De daarbij vast te stellen voorschriften komen, voor zoover ze afwijken van die der thans geldende Stoomvaartordonnantie, in hoofdzaak overeen met die, welke in Nederland en elders gelden; de Regeering is niet overtuigd van de wenschelijkheid om den Volksraad, die reeds gelegenheid kreeg kennis te nemen van het voorloopig ontwerp, bij de vaststelling der ordonnantie te betrekken; belanghebbenden zijn op ruime schaal gehoord over het voorloopig ontwerp en de punten, waarop dit werd aangevochten, betreffen bijna uitsluitend technische voorschriften. De aan de stuurlieden te stellen eischen zijn, voor zooveel diploma's betreft, gemiddeld niet lager dan onder de Stoomvaartordonnantie; hierover zal echter nog overleg plaats vinden met de betrokken vakvereniging.

Onderafdeeling 1017. Bezoldiging van personeel bij de Gouvernements-marine.

De overtuiging, dat de wedden voor de ambtenaren der Gouvernements-marine ondanks de in dit jaar ingevoerde verbetering te laag waren om genoeg personeel te krijgen en te behouden, heeft geleid tot den thans op de ontwerp-begrooting gebrachten post voor verhooging der wedden. Voorts ligt eene onmiddellijke verbetering van de aanvangsinkomsten door middel van toelagen in het plan. Het overleg met den Minister van Kolonië in zake de nieuwe wedden, geboden doordien voor de aanwerving in Nederland met den aldaar bij de zeevaart geldenden loonstandaard moet worden rekening gehouden, is nog niet beëindigd. Hier is gerekend op eene aanvangswedde voor de officieren van f 150 met ononderbroken en aanvankelijk snelle opklimming tot f 570 per maand en eene eindwedde voor de gezaghebbers van f 900, waarbij het pensioen wegens materiele voordeelen over f 1050 wordt berekend, de bezoldiging der werktuigkundigen wordt naar evenredigheid geregeld. In haar meening, dat met eene dergelijke regeling onder de thans geldende omstandigheden kan worden volstaan, vindt de Regeering steun bij hetgeen is medegedeeld in het aan haar gericht verzoekschrift van de Vereeniging van Nederlandsche Gezagvoerders en Stuurlieden ter Koopvaardij, Afdeeling Nederlandsch-Indië, van 25 Mei 1920, betreffende Duitsche scheepsofficieren, van welk verzoekschrift, naar vernomen werd, afschrift is gezonden aan den Volksraad.

De schepen van de bebakening en kustverlichting worden bemand met personeel, dat niet in vasten landsdienst is, en voor zooveel noodig en mogelijk het personeel der gouvernements-marine. Op deze schepen dienen thans 8 niet tot de gouvernements-marine behoorende stuurlieden, 1 machinist en 1 leerling-machinist, waaronder 5 Duitschers. Tot dusver behoefde geen zich aanmeldend Nederlander te worden afgewezen, omdat de plaatsen reeds door Duitschers waren bezet. De oorzaak van het gebrek aan personeel ligt niet in onvoldoende opleiding, maar in de gunstiger voorwaarden, die particuliere werkgevers bieden, in verband met het algemeen tekort aan goed onderlegde arbeidskrachten hier te lande. De onderstelling, dat geprofiteerd zou worden van de bijzondere omstandigheden, waarin de Duitschers hier te lande verkeerden, om eene noodige positieverbetering van het reeds in dienst zijnd personeel der Gouvernements-marine achterwege te laten, wordt weersproken

door de thans aanhangige herziening; bijv. bedroeg de eindwedde van een 1en officier volgens de regeling 1910 f 250 per maand, werd in 1917 f 300, in 1920 f 400 en zal in 1921 f 570 worden.

De gewenschte wijziging in de bepalingen op het reizen per particulier stoomschip in den archipel komt tot stand bij de a.s. herziening van het reisreglement en is reeds voorloopig ingevoerd.

Het examen voor 3en officier bij de Gouvernementsmarine wijkt alleen af van dat voor 3en stuurman groote stoomvaart, doordat op het programma van eerstgenoemd examen ontbreekt het vak „Behandeling der lading”, hetwelk in den dienst der Gouvernementsmarine niet te pas komt.

Het bedrag der toelagen voor landsdienaren in het gewest Nieuw-Guinea verschilt met den bekleeden rang, alleen de hoogsten ontvangen f 100. Inmiddels is het overleg over deze zaak nog niet afgelopen.

Onderafdeeling 1019, a. Hospitaalschip.

Het komt wenschelijk voor te beginnen met één hospitaalschip om daarmee eerst eenige ondervinding op te doen en ook in verband met gebrek aan personeel. De gunstige beoordeeling, die deze maatregel in den Volksraad vond, zal echter eene aansporing zijn om een tweede schip aan te vragen, zoodra de behoefte daaraan wordt gevoeld.

Onderafdeeling 1020. Verhooging bezoldiging van het personeel der gewestelijke vaartuigen.

De post verhooging der bezoldiging van het personeel der gewestelijke vaartuigen is opgebracht vooral wegens het dreigend gevaar, dat het personeel zou verlopen en de vaartuigen, die voor communicatie en andere diensten onontbeerlijk zijn, zouden moeten stilliggen. Wordt de na dien ontworpen verhoogde duurtetoeslag ingevoerd, dan zal van dezen post geen gebruik worden gemaakt en met de herziening der wedden worden gewacht tot de algemeene salarisherziening van alle landsdienaren.

Onderafdeeling 1022. Kustverlichting.

Aan de behoeften van de prauwvaart in zake kustverlichting zal de noodige aandacht worden geschonken.

Onderafdeeling 1026. Loodsdienst te Belawan.

De memoriepost voor de invoering van een loodsdienst te Belawan is overgenomen van de begrooting voor 1920 en gemotiveerd in de Memorie van Toelichting van het ontwerp, hoofdstuk I, afdeling X, onderafdeeling 455. Tot dusver bleek de loodsdienst nog niet nodig te zijn. Naar aanleiding van de gemaakte opmerking zal hierover nogmaals de meening van belanghebbenden worden gevraagd.

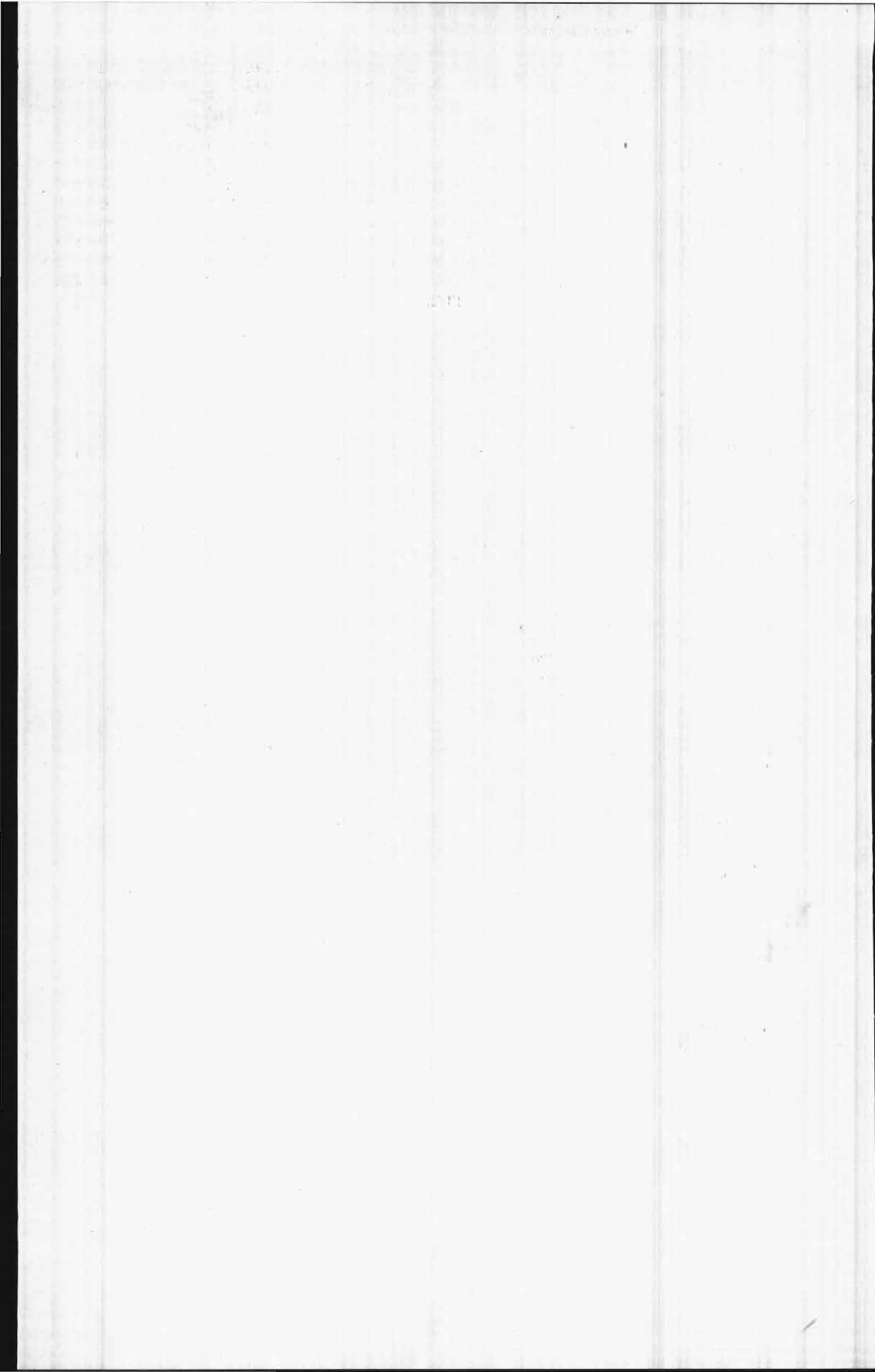
Onderafdeeling 1030. Zeevaartschool te Makasser.

Resultaten van de opleiding aan de Kweekschool te Makasser, welke opleiding bedoelt om in de toekomst te komen tot Inlandsch personeel, geschikt om het Europeesch personeel op de vloot grootendeels te vervangen, kunnen nog slechts onvolledig worden medegedeeld, omdat de school nog niet lang genoeg bestaat. Onderofficieren, afkomstig van de nieuwe school, zijn er nog niet. De ondervinding opgedaan met door de Kweekschool afgeleverde matrozen en stokers — het doet genoeg dit te kunnen constateeren — is wat vakbekwaamheid betreft alleszins bevredigend, de kennis der Nederlandsche taal daarentegen is over het algemeen zeer onvoldoende. Door verlenging van den opleidingstijd der stokers, verandering van het leerprogramma en verbetering der leer-

krachten en leermethode in overleg met het departement van Onderwijs en Eeredienst wordt getracht om in dit laatste verbetering te brengen.

Onderafdeeling 1040 en 1041. Bijdragen aan vereenigingen ten behoeve van het personeel der zeemacht.

Voor deze posten, welke voor het eerst op de begrooting van 1920 zijn uitgetrokken, is ook thans geen vast bedrag opgebracht, aangezien nog niet valt op te geven, hoeveel de uitgaven zullen belooopen. Zij zijn van elkaar gescheiden gehouden, omdat de beide posten een geheel verschillend karakter dragen, zooals blijken kan uit hunne toelichting in de 2e Nota van Wijzigingen op het voorloopig Indisch begrootingsontwerp voor 1920 — stuk 36, blz. 21/22.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. X — STUK 9.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

Toelichtingen Eerste Nota van Wijzigingen (stuk E, 2).

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 1016. Aanmaak en uitzending van 500 verspermijnen (*f* 1 875 000).

De mijnendienst hier te lande verkeert in een nog weinig gevorderden staat. Uit de gedurende den wereldoorlog plaats gehad hebbende gebeurtenissen mag met zekerheid de gevolgtrekking worden gemaakt, dat in den zeeoorlog de mijn een der meest geduchte verdedigingsmiddelen is geworden. Het is dan ook een onafwijsbare eisch, dat zoo krachtig mogelijk worde voortgegaan met de organisatie van bovengenoemden dienst hier te lande.

Het aantal beschikbare mijnen, dat thans ten eenen male onvoldoende is, moet worden uitgebreid. Alle tot nu toe ingestelde pogingen om dat aantal te verhoogen hebben niet tot het gewenschte doel geleid. Zoo werden de op de aanvullingsbegrooting voor 1918 en op de begrooting voor 1919 uitgetrokken bedragen van *f* 454 350 en *f* 360 000 — voor de aanschaffing van onderscheidenlijk 200 verspermijnen, kabels, waarlooze ankers en mitrailleurs en 200 verspermijnen — afgevoerd, doordat aanschaffing en uitzending van dit materieel door de tijdsomstandigheden niet mogelijk was. De aanmaak moest in Indië ter hand genomen worden, waartoe bij onderafdeeling 458 van Hoofdstuk II der begrooting voor 1919 een bedrag van *f* 100 000 werd opgebracht.

Inmiddels bleek, dat voornamelijk door gebrek aan werkkrachten aanmaak in Indië in zulk een langzaam tempo plaats vond, dat daartoe jaren noodig zouden zijn.

In dit verband is aanhangig de aanschaffing in Nederland van 100 Sautter-Harlé-mijnen voor het dienstjaar 1920.

Voor 1921 zijn benoodigd 500 mijnen, voor de aanschaffing waarvan eene som van *f* 1 875 000 wordt uitgetrokken.

Dit bedrag zal echter niet ten volle worden besteed, indien in 1920 inderdaad tot den aanmaak of de aanschaffing van bovenbedoelde 100 mijnen wordt overgegaan.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 1006. Marine-etablisement en daartoe behoorende inrichtingen (— *f* 1 200).

Het wordt noodig geacht bij het marine-etablisement in dienst te stellen een beheerder van de in voorraad zijnde munitie en hoeveelheden buskruit, gepaard gaande met vermindering van het aantal te werk gestelde onderoffi-

ciëren-konstabels der Koninklijke marine en van het aantal ernstvuurwerkers, beide met één.

Aan bedoelde betrekking ware te verbinden eene bezoldiging van *f* 250 's maands met 3 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 's maands.

Tot de indienststelling van den beheerder is bereids bij wijze van tijdelijken maatregel overgegaan.

Onderafdeeling 1007. Verhooging van de bezoldiging van den mandoer van den marine-steenkolenopslag te Hansisi (*f* 90).

In verband met de duurdere levensomstandigheden ook voor den inlander en in aanmerking nemend, dat de mandoer van den steenkoolopslag te Hansisi verplicht is aldaar te wonen en zijne levensmiddelen van Koepang heeft te betrekken, hetgeen door de slechte gemeenschap tusschen genoemde plaatsen slechts met vrij hooge verkoosten kan geschieden, is het wenschelijk zijne bezoldiging te verhoogen. Eene verhooging van *f* 7.50 's maands wordt voldoende geacht, zoodat zijne bezoldiging ware te brengen van *f* 17.50 op *f* 25 's maands, waartoe bereids op tijdelijken voet is overgegaan.

Onderafdeeling 1020. Bezoldigingen en toelagen van het personeel der gewestelijke vaartuigen (*f* 760).

Ten behoeve van het postvervoer tusschen Tapanoeli en Sumatra's Oostkust is op het eind van 1919 bij wijze van tijdelijken maatregel op het Tobameer eene motorboot als gewestelijk vaartuig in dienst gesteld, tot tijd en wijle dat vervoer geheel over land zal kunnen geschieden na voltooiing van den landweg van Porsea naar Parapat, welke voltooiing in 1921 kan worden tegemoet gezien.

Onderafdeeling 1021. Verdere uitgaven voor de gewestelijke vaartuigen (*f* 9 810).

Sedert is de noodzakelijkheid gebleken om dit vaartuig, zoodra het postvervoer naar Sumatra's Oostkust over land zal plaats vinden, ter beschikking van den Controleur van Baligé te stellen, waardoor de verkeersbelangen van den plaatselijken bestuursdienst en die van andere meer algemeene diensten voldoende verzekerd zullen zijn.

Daar het onderwerpelijk vaartuig voorloopig uit den reserve-voorraad is verstrekt, zal bij de definitieve indienststelling ervan ter aanvulling van dien voorraad eene nieuwe motorboot moeten worden aangebouwd, waarvoor *f* 7 000 wordt aangevraagd.

De jaarlijksche bedrijfskosten zullen *f* 2 860 bedragen, t.w. *f* 960 voor personeelsbezoldiging, *f* 1 000 wegens kosten van brandstoffen, *f* 600 voor gewoon onderhoud en *f* 300 voor dokken en herstelling.

Het is gebleken, dat de in de residentie Djambi aanwezige gewestelijke vaartuigen: motorbooten No's 63, 86, 112 en 113 meermalen langer dan een etmaal van hunne standplaatsen afwezig zijn. In verband daarmee wordt het wenschelijk geacht het personeel dier vaartuigen evenals de opvarenden der overige in het gewest Djambi bescheiden gewestelijke vaartuigen in het genot van voedinggeld te stellen. Hiervoor is noodig een bedrag van *f* 960 's jaars. Deze maatregel is bereids op tijdelijken voet ingevoerd.

Verstrekking van eene nieuwe barkas ter vervanging van het buiten dienst gesteld gewestelijk vaartuig te Blinjoe (residentie Banka en Onderhoorigheden) wordt niet noodig geacht, aangezien steeds gebruik kan worden gemaakt van de vaartuigen van den dienst der Banka-

tinwinning en van het Semarangsch stoomboot- en prauwenveer.

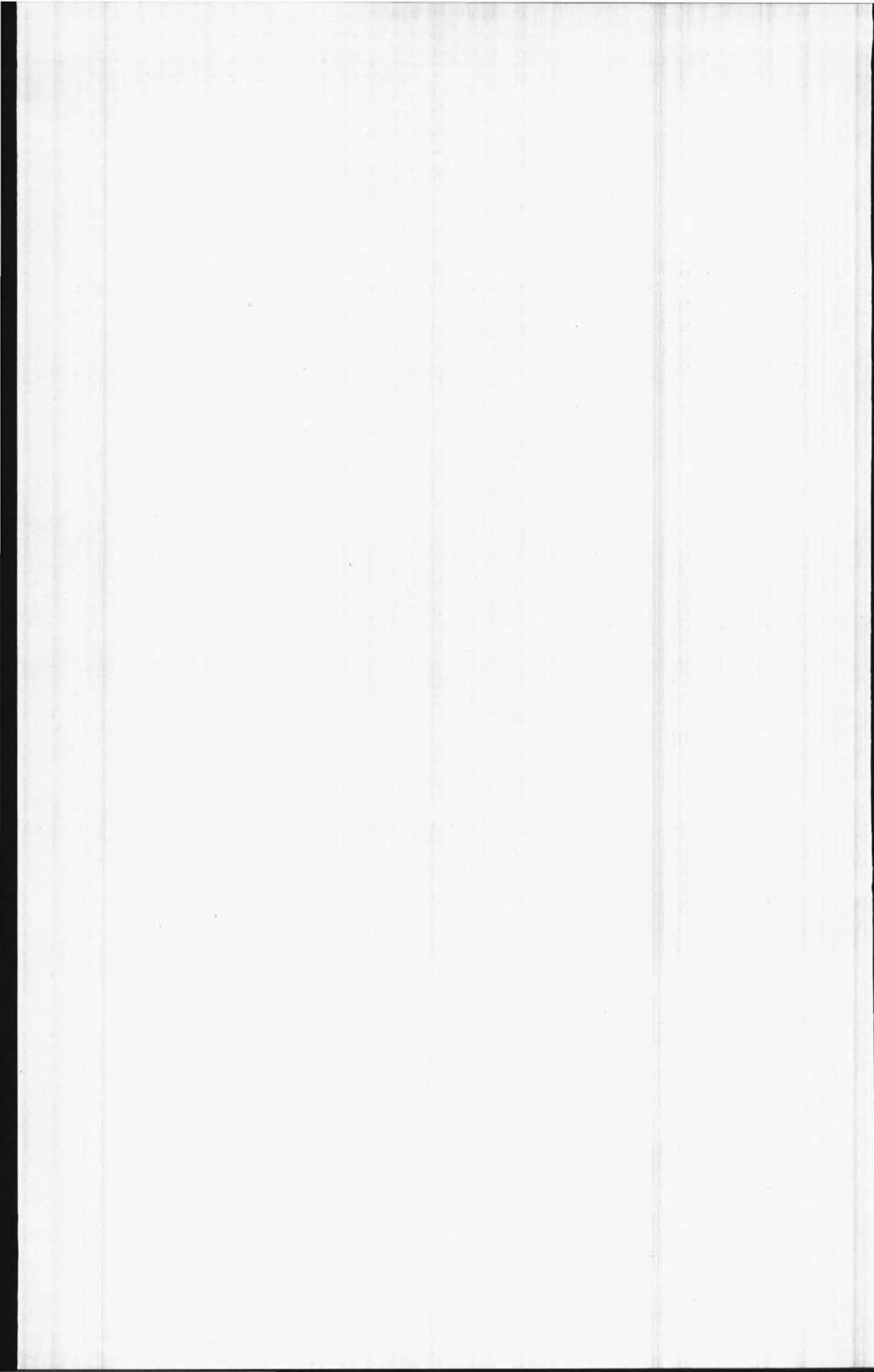
In verband daarmee vervallen de voor de buiten dienst gestelde barkas jaarlijks uitgetrokken bedrijfskosten, t.w. *f* 200 voor inhuur van personeel en *f* 50 voor gewoon onderhoud.

Onderafdeeling 1036. Aanmaak van zeemijnen (*f* 100 000).

Evenals voor 1920 wordt een bedrag van *f* 100 000 voor den aanmaak van zeemijnen noodig geacht.

Onderafdeeling 1038A. Verrekening met het departement van oorlog van de kosten der door den topografischen dienst ten behoeve van het departement der marine verrichte werkzaamheden (*f* 1 250).

Tegenover deze uitgaven staat een gelijk bedrag aan ontvangsten onder No. 904 van de middelen in Indië.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. X — STUK 10.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienst-
jaar 1921.

AFDEELINGSVERSLAG.

Eerste Nota van Wijzigingen (E 2).

AFDEELING X.

Departement der Marine.

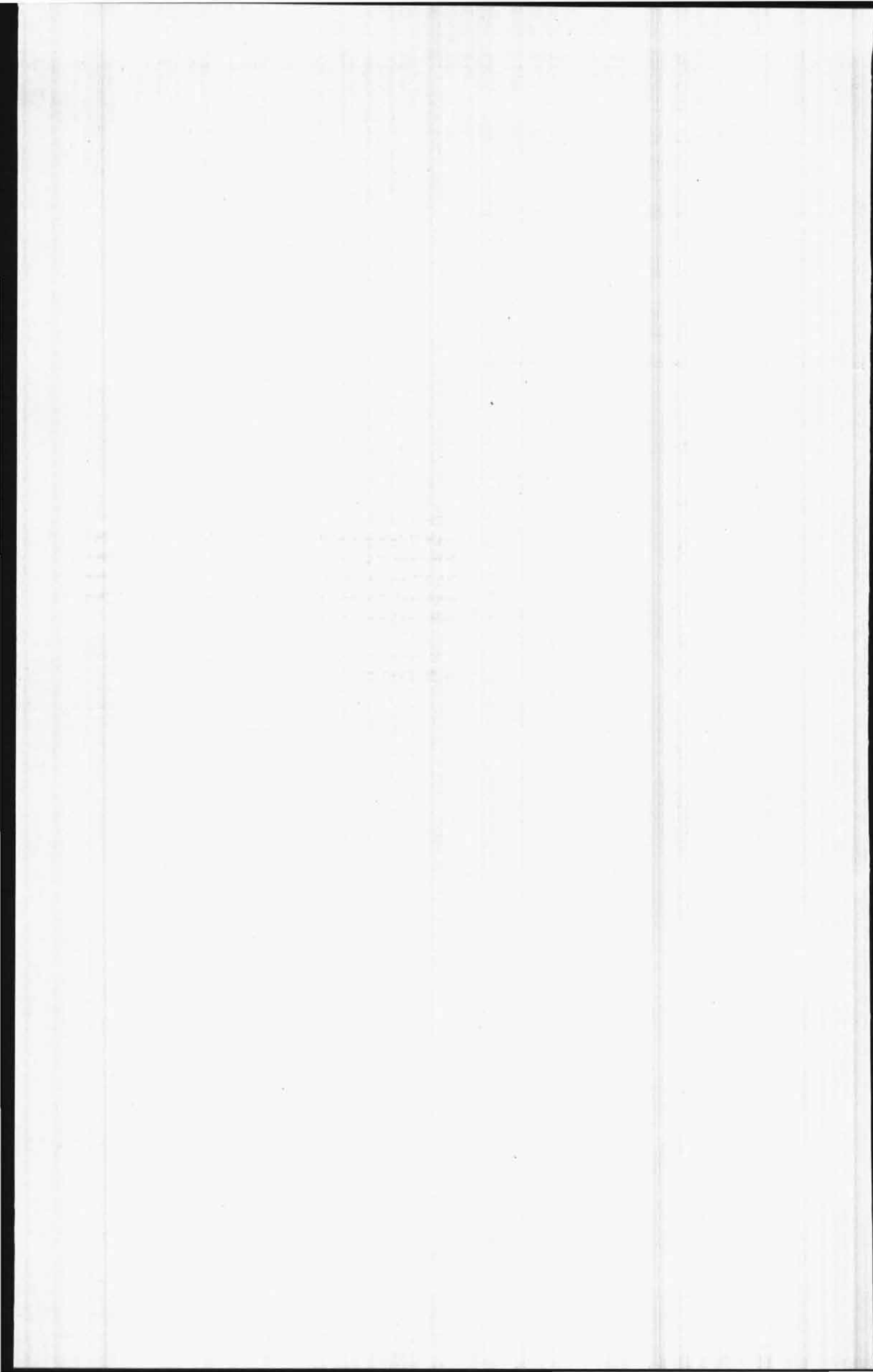
Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Door een der leden werd opgemerkt, dat bij deze nota van wijzigingen niet is ingelost de bij de ontwerp-begrooting voor 1921 onderafdeeling 1017A gedane toezegging, dat bij zoodanige nota omtrent de bezoldigingen van het personeel der gouvernements marine nader in bijzonderheden zal worden getreden.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs op 23 Juni 1920.

VAN HINLOOPEN LABBERTON.
VIERHOUT.
VREEDE.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. X — STUK 11.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag betreffende de Eerste nota van wijzigingen (E, 2).

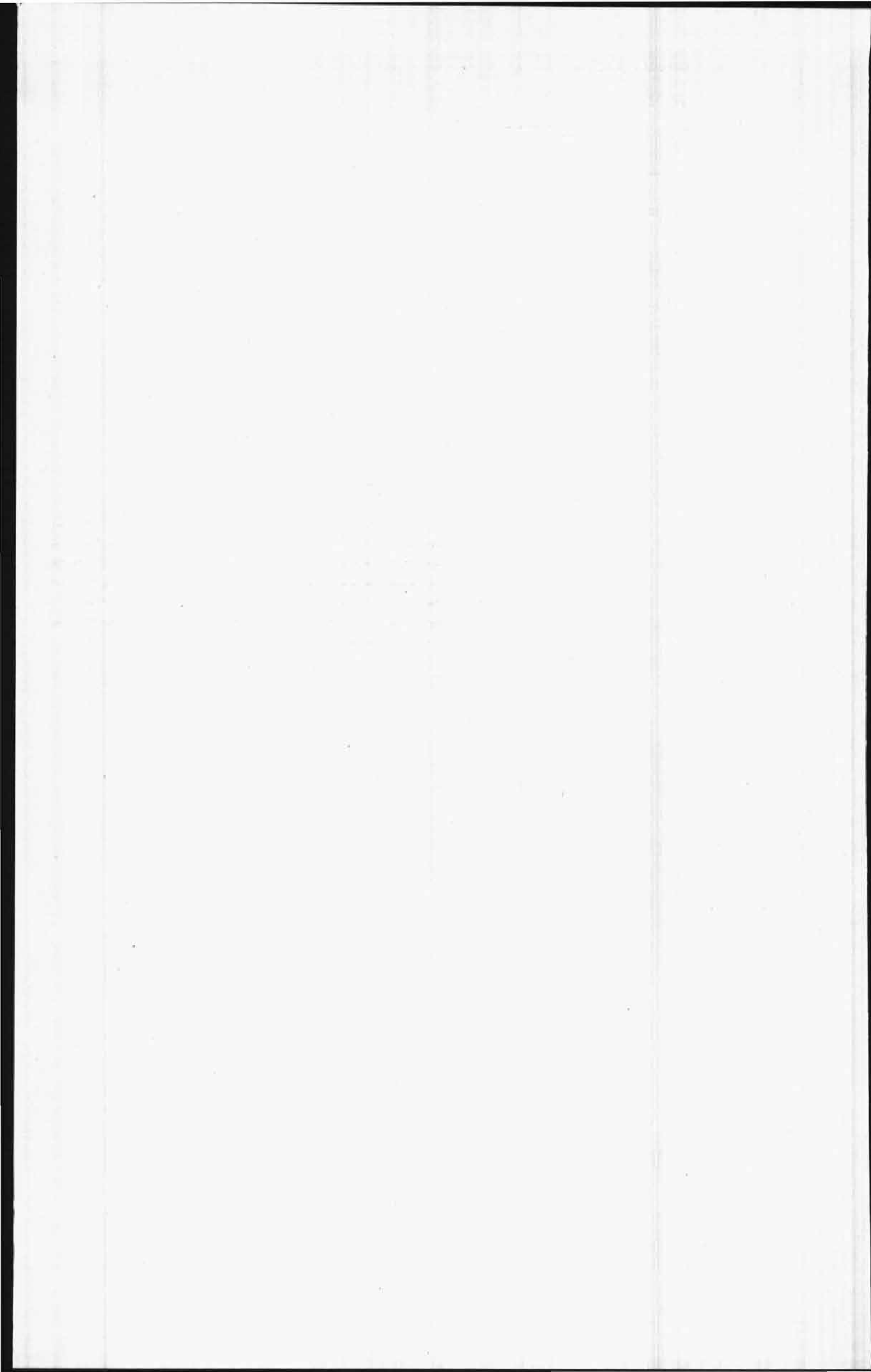
AFDEELING X.

Departement der Marine.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Aan de in het verslag bedoelde toezegging, dat bij nota van wijzigingen omtrent de bezoldigingen van het personeel der gouvernements-marine nader in bijzonderheden zou worden getreden, is bereids voldaan bij de Toelichtingen op de tweede nota van wijzigingen betreffende de ontwerp-begrooting voor 1921, voor zooveel de Xde afdeling aangaat.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. X — STUK 12.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

Toelichtingen Tweede Nota van Wijzigingen (stuk E, 3).

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 1001, *b*. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van den secretaris en de verdere ambtenaren, zoomede inkomsten van het personeel der Koninklijke marine bij het departement te werk gesteld (+ *f* 900).

Onderafdeeling 1003. Toelagen voor het personeel der Koninklijke marine, geplaatst bij het station voor draadlooze telegrafie te Weltevreden (+ *f* 180).

Onderafdeeling 1006. Marine-etablisement en daartoe behorende inrichtingen (+ *f* 540).

Onderafdeeling 1035, *b*. Bezoldiging van het personeel bij de kustbatterijen en mijnenmagazijnen (+ *f* 960).

In verband met de gestadig toenemende algemeene stijging der woninghuren en van de prijzen der voornaamste levensbenodigdheden werden in 1917 de toelagen van de onderofficieren der Koninklijke marine wegens plaatsing aan den wal met *f* 25 per maand verhoogd en alzoo gebracht van *f* 100 op *f* 125 's maands.

Daar die stijging is blijven voortduren, wordt het noodzakelijk geoordeeld wederom tot eene verhooging dier toelagen over te gaan. In het belang van den dienst is het namelijk zeer ongewenscht om de voor de bijzondere betrekkingen aan den wal uitgekozen onderofficieren in slechtere levensomstandigheden te doen verkeereren dan hunne ranggenooten aan boord.

Vooralsnog wordt eene verhooging van het bedrag der toelagen met *f* 15 's maands voldoende geacht, zoodat ze zullen bedragen *f* 140 's maands, in geval geen genot van vrije woning, en *f* 135 's maands, indien wel het genot van vrije woning is toegestaan.

Daar spoedige verbetering van den geldelijken toestand der hierbedoelde onderofficieren wenschelijk is, werd de verhooging der toelagen bereids op tijdelijken voet ingevoerd.

Onderafdeeling 1006. Marine-etablisement en daartoe behorende inrichtingen.

Artikel 13 (+ *f* 6 900).

In verband met de steeds hooger wordende eischen, die de vloot stelt aan de werkzaamheden op electrotechnisch gebied wordt thans een hoofdopziener van electrotechniek bij het Marine-etablisement noodig geacht, die los van de directe leiding in de werkplaats doorlopend toezicht kan uitoefenen op alle werkzaamheden aan boord der talrijke schepen (hieronder begrepen ook de schepen der Gouvernements-marine) en voortdurend contrôle kan uitoefenen op de behandeling van alle electrische apparaten van het bedrijf.

Aan bedoelde betrekking zal worden verbonden eene maandelijksche bezoldiging van *f* 350 met 4 tweejaarlijkse verhoogingen van *f* 50 's maands elk.

De uitbreiding van het personeel van het Marine-etablisement met een onderbaas-timmerman tevens modelmaker wordt noodzakelijk geacht, omdat de behoefte zich doet gevoelen aan een afzonderlijken modelmaker, mede

om den thans bij genoemde inrichting werkzaam uitstekingden contractwerkman-modelmaker zooveel mogelijk aan het bedrijf te binden.

Aan bedoelde betrekking zal worden verbonden eene maandelijksche bezoldiging van f 225 met 6 driejaarlijk-sche verhoogingen van f 25 's maands elk.

Artikel 26 (+ f 1 800 000).

Met het oog op de komst van de in aanbouw zijnde kruisers is voor het maken van een kademuur met residu-tanks op het Marine-etablissement aan de noordzijde van de zoogenaamde torpedohaven, welke tevens ten gebruike van de jagers en andere oliestokende schepen zal staan, bij de begrooting van 1919 een memoriepost opgebracht, aangezien toen nog verwacht werd, dat de kruisers in 1920 of 1921 hier te lande zouden aankomen.

Daar de afbouw der kruisers inmiddels onzeker was geworden, is deze zaak blijven rusten. Nu blijkens de door de Staten-Generaal genomen beslissing die afbouw voortgang heeft en de kruisers binnen afzienbaren tijd in Indië zullen arriveeren, dient het bouwwerk van den kade-muur met residutanks, waarvan de kosten op f 2 170 510 (uitgaven voor Vlootuitbreiding) worden geraamd, krach-tig ter hand genomen te worden.

Van gemelde som zal gedurende 1921 als eerste termijn een bedrag van f 1 800 000 kunnen worden verwerkt.

Onderafdeeling 1017A. Herziening van de bezoldigin-gen van de ambtenaren en beambten der gouvernements-marine en van de vaartuigen voor de bebakening en kust-verlichting.

In aansluiting aan hetgeen nopens de hierbedoelde weddeherziening in de Memorie van Toelichting op het ontwerp der voorloopige algemeene begrooting voor 1921 is te kennen gegeven (Afdeeling X, stuk 1, bladzijde 8), wordt hierbij bekend gesteld, dat (behoudens nader be-richt van den Minister van Koloniën) de wedden van de ambtenaren en beambten der gouvernements-marine en van de vaartuigen voor de bebakening en kustverlichting als volgt zullen worden geregeld:

Gezaghebber	f 600 met 4 tweej. verhoogingen van f 75 tot f 900,
1e Officier	390 met 3 „ „ „ 60 „ 570,
2e „	230 met 3 eenj. „ „ „ 40 „ 350,
3e „	150 met 1 „ „ „ 40 „ 190,
1e Werktuigk.	580 met 4 tweej. „ „ „ 60 „ 820,
2e „	230 met 4 eenj. „ „ „ 40 gevolgd door 3 tweej. „ „ „ 60 tot f 570,
	wordende de laatste verhoging slechts toege- kend, indien de betrokkene voldaan heeft aan het examen voor 1en werktuigkundige (diplo- ma B),
3e „	150 met 1 tweej. verhoging van f 40 tot f 190,
leerl. „	125.

Personen, in het bezit van het einddiploma K. W. S. of soortgelijke inrichting, en zij, die totaal een jaar dienst hebben als scheepsmachinist of hulpmachinist of leerling-werktuigkundige bij de Gouvernements-marine, worden in den regel dadelijk aangesteld of, zoodra zij aan een dier eischen voldoen, bevorderd tot „waarnemend 3de werktuigkundige” met de wedde en regelmatige wedde-verhoging als vastgesteld voor een 3den werktuigkun-dige, of bij volledige geschiktheid tot 3den werktuig-kundige.

Een 3de officier, 3de werktuigkundige en 2de officier, die voldoen aan de eischen voor bevordering, worden na 2, 2 en 4 jaar dienst in hun rang bevorderd tot 2den officier, 2den werktuigkundigen en 1sten officier; aan een 3den officier of 3den werktuigkundige kan na 2 jaar dienst als

zoodanig, in afwachting, dat hij voldaan zal hebben aan het examen voor hooger rang, de aanvangswedde van 2den officier of 2den werktuigkundige worden toegekend, en de dienstdtijd, doorgebracht na het toekennen dier wedde, telt voor regelmatige weddeverhoogen als dienstdtijd in laatstgenoemde rangen.

De bezoldiging voor een werktuigkundige met diploma C (onverschillig den rang) wordt met *f* 50 verhoogd.

De dienstdtijd boven de twee jaar na het toekennen der laatste regelmatige weddeverhoging in de betrekking van

1sten officier
2den werktuigkundige telt, voor zoover de betrok-
kene geschikt werd geacht voor den rang van
gezaghebber
1en werktuigkundige, mede voor de eerste der aan deze
betrekking verbonden tweejaarlijksche verhoogen.

Onderafdeeling 1021. Verdere uitgaven voor de gewestelijke vaartuigen.

Onderdeel c. Andere uitgaven (+ *f* 1320).

Waar in de gebouwen en op het terrein van de opleiding tot motorist voor 's Lands vaartuigen te Tandjoeng-Priok motoren en onderdeelen ter gezamenlijke waarde van *f* 150 000 aanwezig zijn, is voor de bewaking daarvan bereids bij wijze van tijdelijken maatregel overgegaan tot indienststelling van 4 agenten van politie der 2e klasse. De aan dezen maatregel verbonden uitgaven bedragen *f* 1320 's jaars, welke ten bate van het departement van Binnenlandsch Bestuur zullen verrekend worden (bij de begrooting voor 1922 zal door genoemd departement op dezen ontvangstpost worden gerekend).

Onderafdeeling 1024A. Herziening der bezoldigingen van de loodsen der 1ste en 2de klasse (*f* 76 000).

Het is niet mogelijk gebleken op de bestaande voorwaarden goede loodsen der 1ste klasse te verkrijgen en te behouden, omdat de geschikte krachten gemakkelijk betrekkingen kunnen vinden op betere voorwaarden. Eene verbetering der wedde is derhalve noodzakelijk. De loodsen der 1ste klasse genieten thans *f* 180 tot *f* 360 (6 driejaarlijksche verhoogen van *f* 30) benevens *f* 100 aandeel in de loodsgelden; voorgesteld wordt om dit te vervangen door eene wedde van *f* 300 tot *f* 540 (2 éénjaarlijksche, 2 tweejaarlijksche en 4 driejaarlijksche verhoogen van *f* 30) benevens eene premie van *f* 2.50 per dag voor werkelijk bewezen en naar behooren uitgevoerde loodsdiensten. Ook de wedden der loodsen 2de klasse, die sedert 1904 niet herzien werden, dienen te worden verbeterd. Zij genieten thans *f* 50 tot *f* 80 (6 driejaarlijksche verhoogen van *f* 5) benevens *f* 35 aandeel in de loodsgelden; voorgesteld wordt om dit te vervangen door eene wedde van *f* 100 tot *f* 130 (5 driejaarlijksche verhoogen van *f* 6) benevens eene premie van *f* 1 per dag voor werkelijk bewezen diensten.

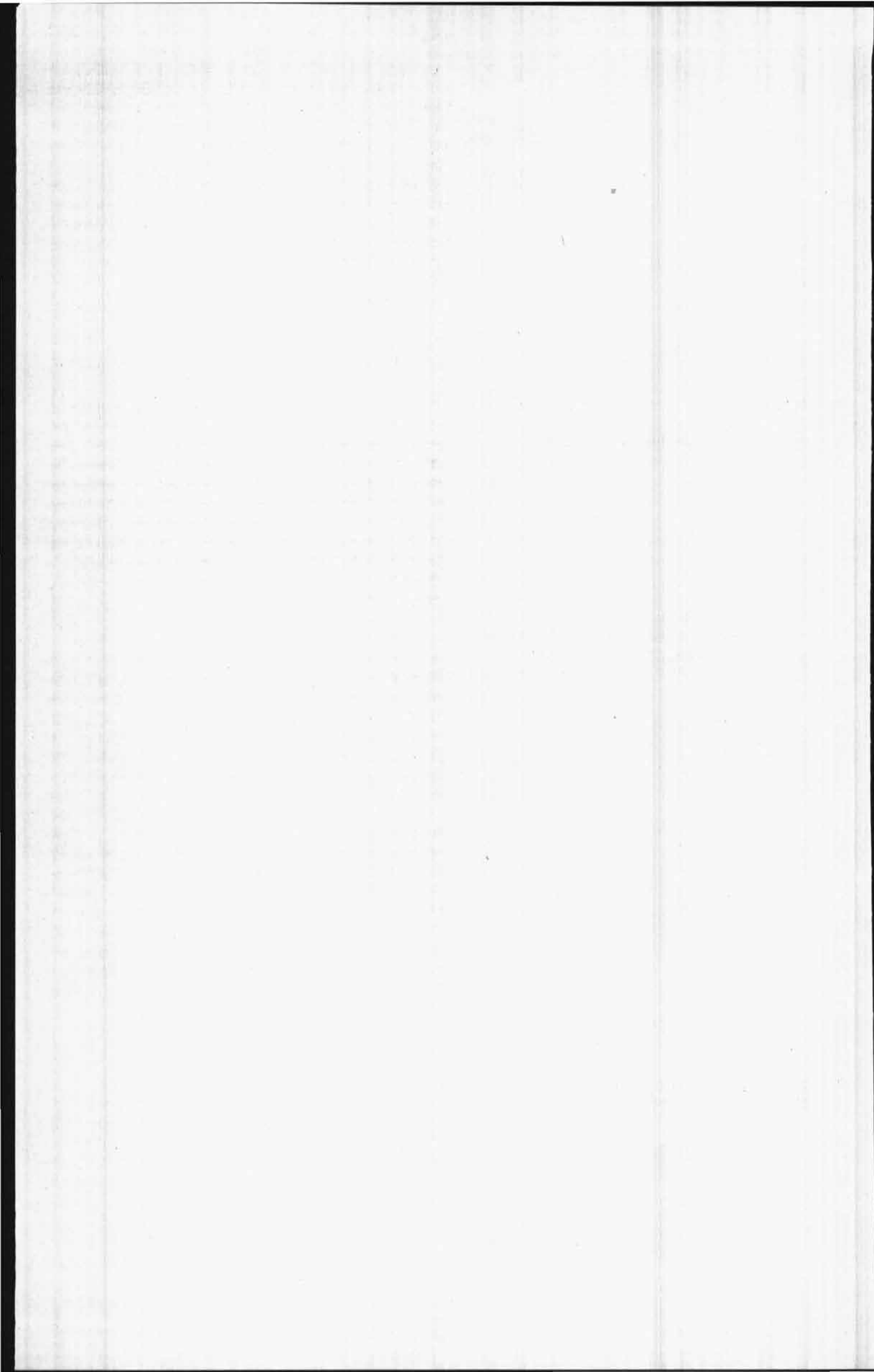
Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

No. 1001. Bakengelden (+ *f* 475 000).

No. 1003. Loodsgelden (+ *f* 325 000).

De verhoging van de raming dezer posten houdt verband met het voornemen om de tarieven in 1921 met 50% te verhoogen als eene tegemoetkoming in de belangrijke stijging der bedrijfskosten van bakening en kustverlichting, hydrografie, haven- en loodsdiensten als gevolg van de hoogere bouwprizen, reparatiekosten, kosten van brandstof en wedden van het personeel.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. X — STUK 13.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

AMENDEMENT.

Amendement van de heeren Van Hinloopen Labberton, Waworoentoe en Suys.

Ingezonden 26 Juni 1920.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in Hoofdstuk I der Uitgaven, afdeling X van de begrooting van Nederland-Indië voor het dienstjaar 1921, de omschrijving van onderafdeeling 1003 te wijzigen in:

„Aandeel in de kosten van aanbouw van schepen en onderzeeërs en van aanschaffing van vliegtuigmaterieel ten behoeve van de Koninklijke marine op den voet van het Koninklijk besluit van 27 Juli 1896 (Staatsblad No. 238)“;

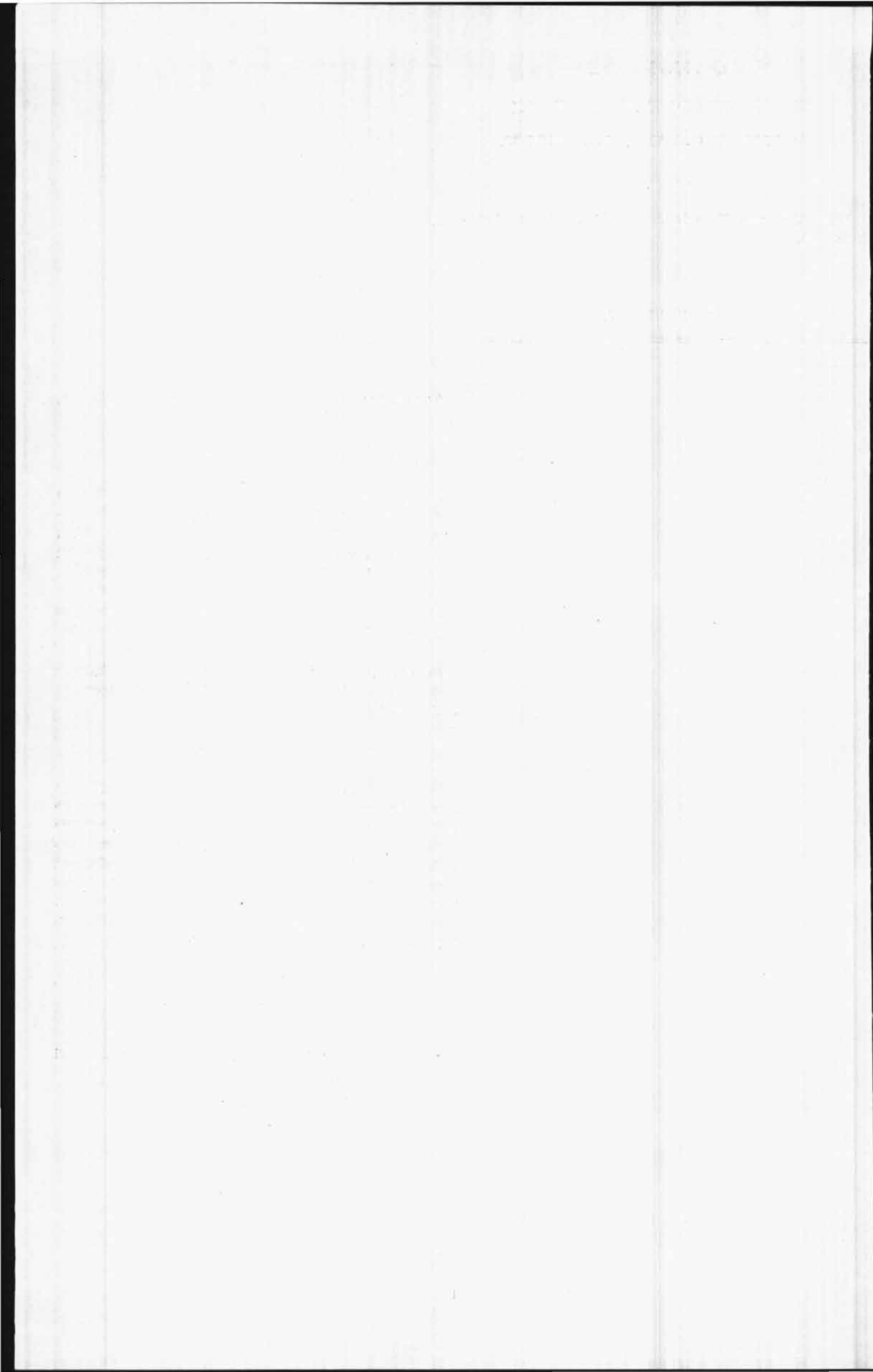
en het daarbij uitgetrokken bedrag te verminderen met twee miljoen gulden en aldus te brengen op f 2 702 500.

Toelichting.

De bedoeling van de wijziging in de omschrijving is den begrootingspost in overeenstemming te brengen met de wettelijk bestaande voorschriften, waarop deze naar ons gevoelen gebaseerd behoort te zijn. Omtrent den doorbouw van de op stapel staande kruisers is in Nederland eene beslissing genomen zonder dat Indië daarin is gekend. De kosten van afbouw dienen uit de Nederlandsche staatsbegrooting gekweten te worden blijkens artikel 4 van genoemd Koninklijk besluit.

VAN HINLOOPEN LABBERTON.
WAWOROENTOE.
SUYS.

Dit amendement is in de vergadering van 26 Juni 1920 aangenomen.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. X — STUK 14.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

AFDEELINGSVERSLAG.

Tweede Nota van Wijzigingen (Stuk E, 3).

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 1001 *b*. Inkomsten personeel der Marine.

Het werd eenigszins eigenaardig geacht dat voor hen, wien het genot van eene vrije woning is toegestaan, de toelage slechts f 5 minder bedraagt dan voor hen, die niet het genot eener vrije woning hebben.

Onderafdeeling 1006. Marine-etablisement.

Gevraagd werd of het maken van een kademuur in zich sluit, dat Soerabaja definitief oorlogshaven wordt en dat afgezien is van het denkbeeld deze eventueel aan Straat-Soenda te vestigen.

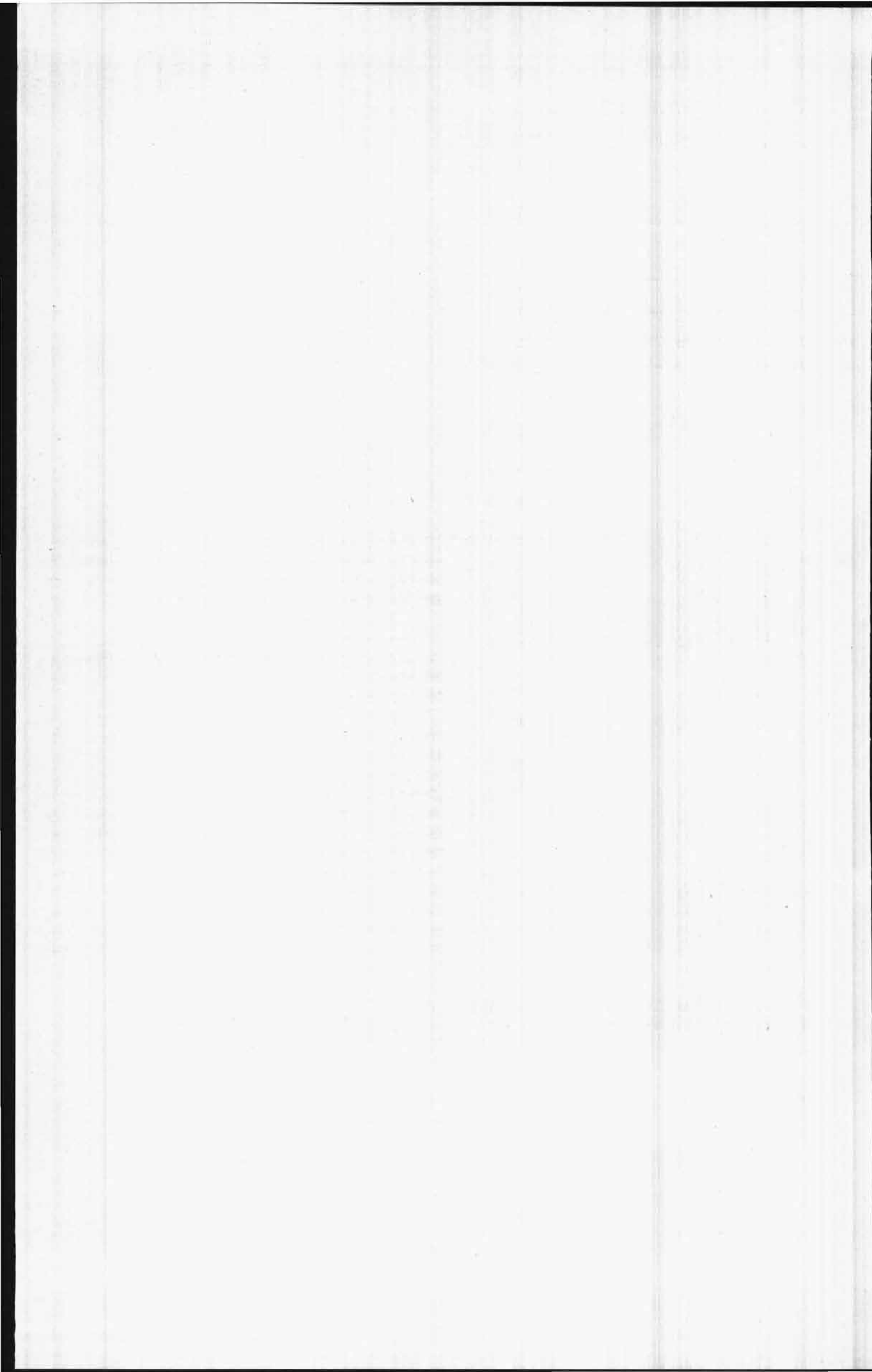
Uit de Memorie van Antwoord der Regeering aan de Eerste Kamer betreffende de Marine-credietwet valt, naar enkele leden was opgevallen, niet af te leiden dat definitief zou zijn afgezien van het denkbeeld om de „Java” en „Sumatra” te verkoopen of voor ander doel te bestemmen. Zij vragen zich daarom af of het wel verantwoord is nu reeds tot een uitgave van bijna twee miljoen over te gaan. Ook wordt als de taak van bedoelde kruisers thans eene meer algemeene genoemd (vlagvertoon over de gansche wereld). Zoolang de ontwerp-vlootwet niet is afgehandeld en over al deze zaken nog geen zekerheid is verkregen achtten de aan het woord zijnde leden deze zeer groote bezwaring van het Indisch budget praematuur.

Onderafdeeling 1017 *a*. Herziening van de bezoldiging van ambtenaren bij de gouvernements-marine.

Een der leden pleitte voor het verleenen van terugwerkende kracht tot 1 Januari 1920 aan de voorgestelde herziening op grond van de omstandigheid dat de positieverbetering voor deze ambtenaren reeds geruimen tijd dringend noodig werd geacht. Dit lid merkte op dat bij dezen dienst groote ontevredenheid en een groot verloop onder het personeel bestaat.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs op 2 Juli 1920.

VAN HINLOOPEN LABBERTON.
VIERHOUT.
VREDEE.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. X — STUK 15.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag betreffende de Tweede nota van wijzigingen (E, 3).

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 1001b. Inkomsten personeel der marine.

Bij de traktementsregeling der onderofficieren en manschappen is niet voorzien in een traktement bij plaatsing aan den wal. Wordt een onderofficier aan den wal geplaatst dan wordt daarin voorzien door hem een maandelijksche toelage te geven boven het „traktement aan boord” (toelage thans f 140).

Deze toelage voor aan den wal geplaatste onderofficieren der zeemacht diende oorspronkelijk als vergoeding voor het gemis van huisvesting en voeding aan boord; de betrokkenen bekostigden daarmede hun verblijf in een pension.

Toen aan enkelen dezer onderofficieren een dienstwoning werd toegewezen en zij dus alleen in eigen onderhoud hadden te voorzien, werd nagegaan met welk bedrag de evenbedoelde toelage te hunnen aanzien zou zijn te verminderen.

Bij onderzoek bleek toen, dat het verplichte gebruik van een dienstwoning en het verder geheel in eigen onderhoud voorzien zoovele uitgaven met zich brengt, — welke voor bewoners van een pension niet bestaan —, dat een vermindering der toelage met meer dan f 5 niet billijk was te achten.

Onderafdeeling 1006. Marine-etablissement.

Het maken van een kademuur te Soerabaja sluit niet in zich, dat die plaats definitief oorlogshaven wordt. In aansluiting aan het vermelde in de Memorie van Antwoord door den Minister van Marine a. i. ingediend naar aanleiding van het Voorloopig Verslag der 1e Kamer over het ontwerp van Wet tot Verhooging en Wijziging van de Wet tot Voorloopige Vaststelling van het VIDE Hoofdstuk der Staatsbegrooting van het dienstjaar 1920 wordt opgemerkt, dat de Regeering van oordeel is, dat de Verdediging van Nederlandsch-Indië zal moeten plaats hebben door een z.g. klein materieel vloot, waarbij behooren, snelle, lichte kruisers en dat het Staatsbelang vordert, de kruisers Java en Sumatra af te bouwen.

Het aanleggen van een nieuwe oorlogshaven aan Straat Soenda kan eerst tot zijn recht komen wanneer

over een vloot van groot materieel wordt beschikt en wanneer daarmee gepaard gaat eene afsluiting van Straat Soenda.

Waar vooralsnog het bouwen van een groot-materieel vloot buitengesloten is zal er dan ook binnen afzienbaren tijd niet aangedacht kunnen worden de groote reparatie-inrichting der marine, die het marine-etablisement te Soerabaja is en werf van aanbouw, welke het in de toekomst in meerdere mate zal worden, naar elders over te brengen. Immers al werd Soerabaja in een verwijderde toekomst niet de oorlogshaven, als hulpbasis zal die plaats behouden blijven.

Een opslagplaats voor vloeibare brandstof is derhalve ook te Soerabaja noodig en als zoodanig is de ontworpen kade tevens bedoeld; de caissons van de kade worden voor berging van residu ingericht. Niet alleen voor de kruisers is een dergelijke opslagplaats noodig doch ook voor andere oliestokende vaartuigen, welke meer en meer in deze gewesten aanwezig zullen zijn (torpedobootja-onderzeeboten enz.).

Waar echter voor de kruisers een dergelijke opslagplaats, waar zij kunnen meeren, urgent is, is het noodzakelijk met den bouw ervan te beginnen ten einde gereed te zijn als de kruisers in Nederlandsch-Indië kunnen worden verwacht. Hiervoor drie jaar nemende is het noodig in 1921 den bouw te kunnen aanvangen.

Voor de Regeering is het niet twijfelachtig dat nu de kruisers worden afgebouwd, hunne hoofdbestemming Nederlandsch-Indië is.

Dat uit de hoogerbedoelde Memorie van Antwoord niet valt af te leiden, dat definitief is afgezien van het denkbeeld om de kruisers Java en Sumatra te verkoopen, kan niet worden toegegeven. Uit het voorkomende op blz. 4 dier Memorie blijkt duidelijk, dat het de bedoeling is, de kruisers na gereedheid in dienst te stellen. Een voornemen tot verkoop ligt niet meer in de bedoeling.

Onderafdeeling 1017A. Herziening van de bezoldiging van ambtenaren bij de gouvernements-marine.

Van den Minister van Koloniën werd telegrafisch bericht ontvangen, dat in verband met den loonstandaard bij de koopvaardij, om personeel te kunnen aanwerven de hier te lande opgestelde wedderegeling nog eenigszins gewijzigd dient te worden. De in de 2e nota van wijziging vermelde regeling wordt mitsdien vervangen door de ondervolgende:

gezaghebber	f 650 met 5 eenj. verhoogingen van f 50 tot f 900,
„	de vier oudsten f 1 000,
1e werktuigkundige	f 600 (met diploma C f 650) met 4 eenj. verhoogingen van f 50 tot f 800 (met diploma C f 850),
1e „	de vier oudsten f 850 (met diploma C f 900),
1e officier en	f 400 met 3 eenj. verhoogingen van f 50 gevolgd door
2e werktuigkundige	1 tweej. verhooging van f 40 tot f 590,
2e officier en	f 270 met 2 eenj. verhoogingen van f 40 tot f 350,
3e werktuigkundige	f 150 met 2 eenj. verhoogingen van f 40 tot f 230,
3e officier en leerling	
werktuigkundige	

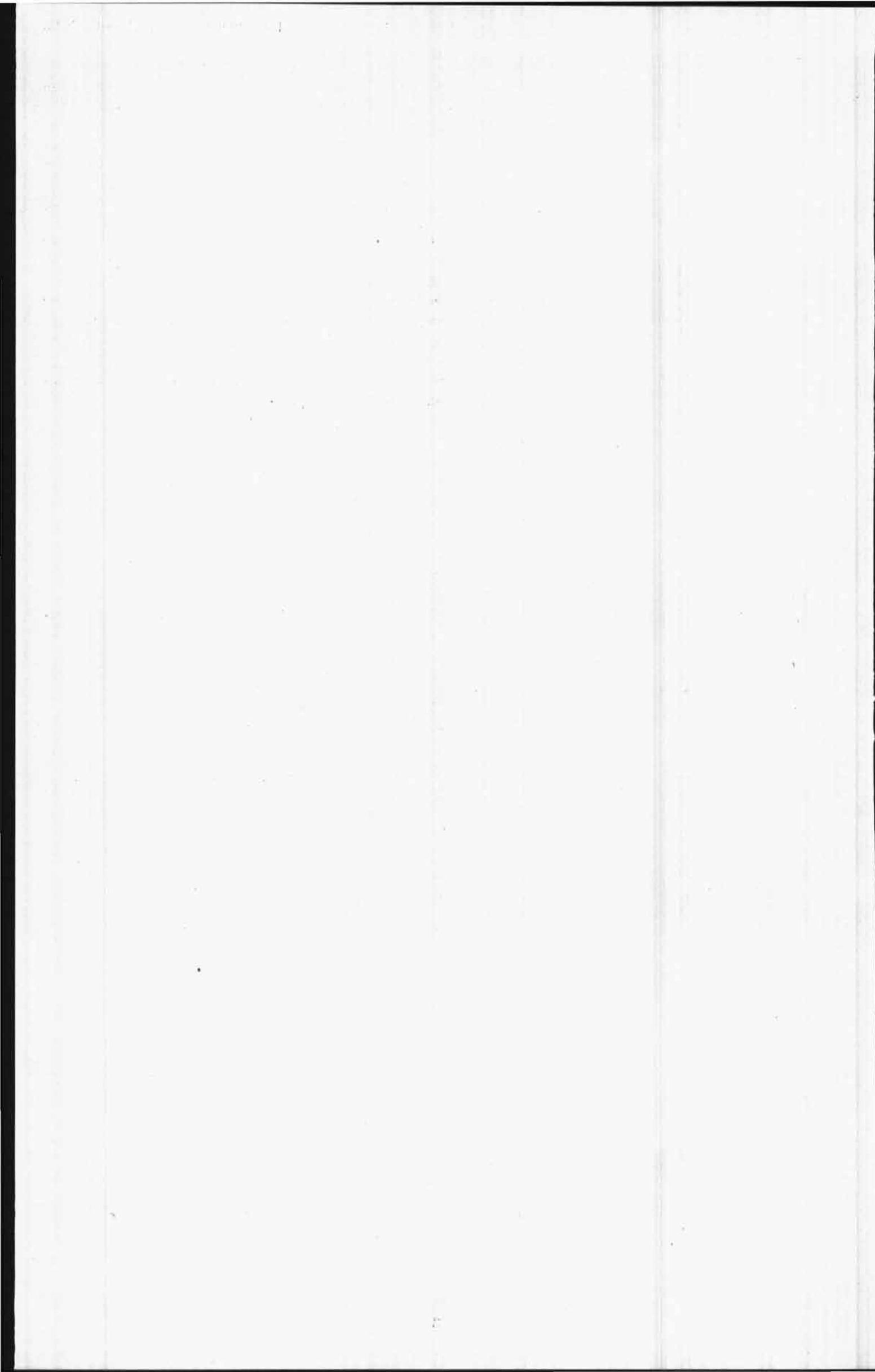
met bepaling dat:

- a. de laatste (tweejaarlijksche) verhooging verbonden aan de betrekking van $\frac{1\text{en officier}}{2\text{en werktuigkundige}}$ slechts wordt toegekend, als de betrokkene door den hoofdinspecteur, hoofd van den dienst van scheepvaart, geschikt wordt geacht voor bevordering;
- b. de dienstdtijd boven de drie jaar na het toekennen der onder a bedoelde verhooging medetelt voor de eerste

der aan de betrekking van ^{gezaghebber}
 Ien werktuigkundige
 verbonden regelmatige weddeverhoogingen:

- c. de 3e officieren en leerling werktuigkundigen uiterlijk na 3 jaar dienst in hun rang, en de 2e officieren en 3e werktuigkundigen uiterlijk na 3 jaar dienst in hun rang gepaard aan 6 jaar dienst in dezen en voorgaanden rang tezamen, bevorderd worden, mits zij voldoen aan de eischen voor die bevordering.

Ten aanzien van de vraag of aan de nieuwe regeling terugwerkende kracht ware te verleen tot 1 Januari 1920, is de Regeering van oordeel dat, lettende op de niet onaanzienlijke weddeverbetering, die reeds in dit jaar werd ingevoerd, geen termen aanwezig zijn om ten deze af te wijken van het beginsel, uitgesproken aan het slot der Memorie van Antwoord op het afdeelinverslag over de 2e algemeene aanvullingsbegrooting voor 1920, Departement van Financiën.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. XI. — STUKKEN 1—5.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIE VOOR HET DIENSTJAAR 1921

(INDISCH ONTWERP).

AFDEELING XI.

PLAATSELIJK EN GEWESTELIJK ZELFBESTUUR.

STUK 1.

ALGEMEENE OPMERKINGEN.

Memorie van Toelichting.

Het eindcijfer voor deze afdeeling heeft een verhooving ondergaan van f 2 858 600, hoofdzakelijk doordat meer uitgetrokken is voor:

instelling van het ressort Barabai	f	5 300
verhooving van de vaste uitkeeringen aan de onderafdeeling Padang Pandjang, het cultuurgebied der Oostkust van Sumatra, de gemeenten Batavia, Buitenzorg, Soekaboemi, Soerabaja, Malang, Probolinggo, Blitar, Palembang, Bindjai, Tandjongbalai, Bandjermasin en Menado		89 690
terugbetaling aan de gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen van reis- en verblijfkosten ten behoeve van leden van locale raden		5 000
uitkeeringen wegens heffing van locale belastingen		807 250
ondersteuning van buitengewoon kostbare locale werken voor zooveel elders niet in het bijzonder omschreven		300 000
tegemoetkomingen en voorschotten aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen in de kosten van de verbetering der volkshuisvesting		800 000
tegemoetkoming aan gewesten op Java voor de uitvoering van locale wegenplannen ..		715 000
tegemoetkoming van het gebiedsdeel de Minahassa voor de verbetering en aanleg van het daarin gelegen hoofdwegennet ..		300 000
tegemoetkoming aan de gemeente Buitenzorg voor de verbetering van het wegennet		40 000
kosten indienststelling van burgemeesters..		8 800
bezoldiging personeel voor de invoering van decentralisatie van bestuur		15 850
waartegenover staat dat minder is uitgetrokken voor: vaste uitkeering aan de gewesten Pasoeroean en Kediri		750
uitkeeringen naar reden van het aantal hoofdgeldplichtigen		56 900

tegemoetkoming aan het gewest Semarang in verband met de te laag gebleken berekening van het afgezonderd bedrag wegens uitkeering naar reden van het aantal hoofdgeldplichtigen	170 450
kosten van het kantoor voor de invoering van decentralisatie van bestuur	200

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 1101. Afzondering van gelden voor vaste uitkeeringen aan gewesten of gedeelten van gewesten op den voet van artikel 68a van het Regeeringsreglement.

Onderdeel j. Vermindering vaste uitkeering gewest Pasoeroean (*f* 630).

Voor de indienststelling van eigen vakkundig personeel was bij de aanvullingsbegrooting voor 1918 gerekend op *f* 33 285 waarvan echter slechts *f* 32 655 behoefde te worden toegekend.

Onderdeel o. Vermindering vaste uitkeering gewest Kediri (*f* 120) en verhooging van idem voor gemeente Blitar (*f* 245).

Verminderd en verhoogd in verband met een wijziging der grenzen van de afdelingshoofdplaats Blitar.

Onderdeel p. Verhooging vaste uitkeering onderafdeeling Padang Pandjang (*f* 600).

Bij de afzondering van gelden voor de onderafdeeling Padang Pandjang is geen rekening gehouden met de omstandigheid dat aldaar een particulier gesubsidiëerd logement bestaat, de bemoeienis met welke instellingen bij de ordonnantie in Staatsblad 1910 No. 95 aan de Locale raden is overgedragen. Het uitgetrokken bedrag komt overeen met de tegemoetkoming welke in vorige jaren door het Land werd uitgekeerd.

Onderdeel s^r. Instelling van de onderafdeeling Barabai (*f* 5 300).

Het overleg nopens de toepassing welke de decentralisatiewet in het gewest Zuider- en Oosterafdeling van Borneo zou kunnen vinden, heeft geleid tot het voornemen, om op denzelfden voet als dit reeds elders in de buitengewesten geschiedde ook in dit gewest tot de instelling van een onderafdeelingsressort over te gaan.

Onderdeel u. Verhooging vaste uitkeering Cultuurgebied der Oostkust van Sumatra (*f* 45 802).

Door het Cultuurgebied der Oostkust van Sumatra is verzocht om eene verhooging van het te zijnen behoeve uit de algemeene geldmiddelen afgezonderd bedrag met *f* 40 000 voor het onderhoud van de bij hem in beheer zijnde gouvernementswegen. Eertijds werd dat onderhoud gedeeltelijk verricht door heerendienstplichtigen dan wel betaald uit de door hen opgebrachte afkoopgelden. Door wijziging in de politieke contracten is het aantal van de heerendienstplichtigen sterk achteruitgegaan bijna tot nul verminderd. Aangezien het cultuurgebied de inkomsten uit de afkoopgelden niet kon ontberen werden deze verhaald op de landschappen die nu jaarlijks voormelde som als tegemoetkoming aan dat gebied betaalden. Kon dit daardoor worden gerechtvaardigd dat de landschappen, bovendien geldelijk door de vermeerdering van het aantal onderhoorigen waren vooruitgegaan niettemin is eene regeling volgens welke die landschappen subsidie uitkeeren aan het cultuurgebied, tot hetwelk zij overigens niet in eenige financiële verhouding staan, op den duur niet te handhaven. De schade door het Cultuurgebied geleden, behoort door het Land te worden vergoed. De vraag of- en in hoeverre verhaal op de landschappen kan plaats hebben, behoort

tusschen deze en het Land tot oplossing te worden gebracht bij de regeling van de door die landschappen aan den Lande verschuldigde restitutie.

Behalve deze verhooging is gerekend op eene vermeerdering met f 5 802 als tegemoetkoming in de kosten van het onderhoud van eenige in beheer overgedragen wegen en wegvakken.

- Onderdeel v. Verhooging vaste uitkeering gemeente Batavia (f 400). Verhoogd ter tegemoetkoming in de kosten van het onderhoud van een gedeelte van den weg Gang Sentiong (Kramat).
- Onderdeel x. Verhooging vaste uitkeering gemeente Buitenzorg (f 16 000). De verhooging dient als toeslag wegens gebleken ontoereikendheid van de ten behoeve van het gewoon onderhoud der wegen afgezonderde geldmiddelen.
- Onderdeel z. Verhooging vaste uitkeering gemeente Soekaboemi (f 25). Verhoogd ten behoeve van het onderhoud van het gebouw voor den lokalen technischen dienst in de gemeente.
- Onderdeel ff. Verhooging vaste uitkeering gemeente Soerabaja (f 685). Verhoogd ten behoeve van het onderhoud en de verlichting van een in beheer te nemen gedeelte van den toegangsweg naar het station der N. I. S. Maatschappij op Pasar Toeri.
- Onderdeel ii. Verhooging vaste uitkeering gemeente Malang (f 800). Verhoogd in verband met eene wijziging der gemeentegrenzen.
- Onderdeel jj. Verhooging vaste uitkeering gemeente Probolinggo (f 3 300). Verhoogd ter tegemoetkoming in de kosten van het onderhoud van eenige wegen in de Chineesche en Arabische wijken te Probolinggo.
- Onderdeel rr. Verhooging vaste uitkeering gemeente Palembang (f 100). Verhoogd ten behoeve van het onderhoud van de brug over de Soengei Sekanak.
- Onderdeelen uu, vv, xx en zz. Verhooging vaste uitkeering gemeenten Bindjai, Tandjoengbalai, Bandjermasin en Menado (onderscheidenlijk met f 5 175, f 5 175, f 6 210 en f 5 175). Verhoogd in verband met de plaats gehad hebbende indienststelling van eigen personeel voor de uitvoering van locale werken.
- Onderafdeeling 1102. Afzondering van gelden voor gewesten of gedeelten van gewesten, op den voet van artikel 68a van het Regeeringsreglement, wegens uitkeeringen naar reden van het aantal hoofdgeldplichtigen. De herziene ramingen berusten op opgaven van de hoofden van gewestelijk bestuur.
- Onderafdeeling 1104. Terugbetaling aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen van reis- en verblijfkosten ten behoeve van leden van locale raden (f 5 000). Op grond van artikel 33 der Locale raden-ordonnantie hebben leden van andere dan gemeenteraden recht om ten laste van 's raads ressort voor het bijwonen der vergaderingen reis- en verblijfkosten te declareeren. Deze uitgaven behooren dus aan die ressorten te worden vergoed. Evenals dit bij de begrotingen van 1908 en 1909 ten opzichte van de ressorten van de gewestelijke raden geschiedde, zullen bij gemis aan voldoende gegevens de aan de gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen toe te kennen bedragen voorloopig bij wijze van tegemoetkoming zijn te verleenen. Zoodra met eenige zekerheid te zeggen is, hoeveel elk ressort jaarlijks nodig heeft, zal het uit de algemeene middelen voor elk gebiedsdeel afgezonderd bedrag, met die som kunnen worden verhoogd. In het begrotingsjaar is uitkeering noodig aan de gebiedsdeelen Padang Pandjang, Ogan Ilir, Komering Ilir, Lematang Ilir en de Minahassa. Per ressort ware te rekenen op f 1 000.

Onderafdeeling 1105. Uitkeeringen aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen wegens heffing van locale belastingen gedurende 1919.

Geraamd overeenkomstig de onzuivere opbrengst der locale belastingen gedurende 1919; voor de gemeenten is gerekend op f 2 499 360 terwijl voor de andere gebiedsdeelen f 554 640 uitgetrokken is.

Onderafdeeling 1107. Ondersteuning van buitengewoon kostbare locale werken voor zooveel elders niet in het bijzonder omschreven.

De raming berust op het gemiddelde der totaal uitgaven over de laatste drie jaren verhoogd in verband met de vermeerdering van het aantal gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen.

Onderafdeeling 1110. Tegemoetkomingen en voorschotten aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen in de kosten van de verbetering der volkshuisvesting.

Aangezien destijds geen raming mogelijk was werd deze post van af 1918 voor Memorie geraamd. Aan de gemeente Semarang is inmiddels een voorschot toegekend van, met inbegrip van bij te schrijven rente hoogstens f 858 000. Hiervan wordt in 1921 noodig geacht

	f	400 000
Voor de gemeente Bandoeng dient eveneens gerekend te worden op een voorschot van		400 000
	f	800 000

Onderdeel a. Tegemoetkomingen in de kosten van de verbetering der volkshuisvesting.

Onderdeel b. Voorschotten voor idem.

Hoeveel aan tegemoetkomingen in het begrotingsjaar zal moeten worden uitgekeerd valt niet te bepalen.

Onderafdeeling 1113. Tegemoetkoming aan gewesten op Java voor de uitvoering van locale wegenplannen.

Bij de onderafdeeling 482 der begrooting voor 1920 is voor dit doel f 1 435 000 uitgetrokken.

Voor de verdere voortzetting in 1921 der in de gewesten Bantam, Batavia, Preanger-Regentschappen, Cheribon, Pekalongan, Banjoemas, Rembang, Kediri, Pasoeroean, Besoeki en Madoera reeds onderhanden of in voorbereiding zijnde werken, wordt voor dat jaar eene som van f 2 150 000 uitgetrokken.

Bij de vaststelling van dit laatste bedrag is er rekening mede gehouden:

- 1°. dat het gewest Batavia er toe zal overgaan eigen technisch personeel aan te stellen ten einde het wegenplan binnen bekwamen tijd uit te voeren, daar bij het groote gebrek aan zoodanig personeel bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken het niet wel mogelijk is aan dit verlangen te voldoen.
- 2°. dat door den gewestelijken raad van Cheribon in beginsel aangenomen is de verbetering van de bij het gewest in beheer zijnde wegen door den technischen dienst van het gewest te doen geschieden.

In verband met het bovenstaande zijn dus de volgende bedragen voorgesteld:

gewest Bantam	f	200 000
„ Batavia		600 000
„ Pr. Regentschappen		600 000
„ Cheribon		100 000
„ Pekalongan		100 000
„ Banjoemas		100 000
„ Pasoeroean		100 000
„ Kediri		50 000
„ Rembang		100 000
„ Besoeki		100 000
„ Madoera		100 000

tezamen f 2 150 000

Onderafdeeling 1115. Tegemoetkoming aan het gebiedsdeel de Minahassa voor de verbetering en aanleg van het daarin gelegen hoofdwegennet.

Bij de ordonnantie in Staatsblad 1919 No. 64 is ingesteld de plaatselijke raad van de Minahassa (Minahassa-raad) en o.m. bepaald, dat behoudens voltooiing voor rekening van de bij het einde van 1918 onderhanden

werken, voorzover daarop althans niet gerekend is geworden bij de eerste locale begrooting, in de Minahassa buiten de gemeente Menado uit de algemeene geldmiddelen voor Nederlandsch-Indië niets meer zal worden afgezonderd ten behoeve van den aanleg of verbetering van wegen met inbegrip van de daartoe behoorende werken, met dien verstande, dat voor den aanleg van buitengewoon kostbare werken door het Land, geldelijke steun kan worden verleend.

Nu is sedert het jaar 1915 de verbetering van de in het onderhavig gebiedsdeel gelegen hoofdverbindingen, naar een in overleg met het betrokken Gewestelijk Bestuurs-hoofd opgemaakt wegenplan ter hand genomen.

Gelet op den omvang van dit wegenplan (\pm 500 K.M. te verbeteren wegen) en het met de tot standbrenging daarvan gemoeid bedrag (volgens eene voorloopige raming \pm 5 miljoen gulden) waarvan nog te verwerken ongeveer $4\frac{1}{2}$ miljoen gulden behoort dat plan uiteraard tot de buitengewoon kostbare werken te worden gerekend.

De afwerking binnen afzienbaren tijd van de onderwerpelijke wegenverbeteringen wordt voor de Minahassa van groot belang geacht en wordt uit dien hoofde buiten hetgeen noodig is voor voltooiing van de betrekkelijke voor ultimo 1918 in uitvoering zijnde werken (zie onder Afdeling VII van de ontwerp-begrooting) op eene tegemoetkoming gerekend van f 300 000.

Onderafdeeling 1120. Tegemoetkoming aan de gemeente Buitenzorg voor de verbetering van het wegennet.

Door de gemeente Buitenzorg werden reeds jaren tal van wegen, waaraan wegens de onbelangrijkheid voor hare instelling door het Land weinig ten koste werd gelegd, in onderhoud genomen. Eenige daarvan zijn in belangrijkheid zoodanig toegenomen dat daaraan aanzienlijke sommen aan onderhoud moesten worden besteed. Aangezien met deze kosten bij de afzondering der geldmiddelen voor dat ressort geen rekening is gehouden en de middelen van dat gebiedsdeel zeer beperkt zijn heeft dit niet nagelaten invloed ten kwade uit te oefenen op den toestand der van het Land in beheer overgenomen wegen. Het wegennet eischt thans eene zoodanige verbetering, dat de kosten daarvan niet door dat ressort gedragen kunnen worden. Daarvoor wordt door den gemeenteraad steun van het Land gevraagd. Bij een naar aanleiding van dat verzoek ingesteld deskundig onderzoek is gebleken dat de wegen inderdaad eene grondige verbetering behoeven, in verband waarmede aan de gemeente eene jaarlijksche tegemoetkoming van f 40 000 tot dat doel, voor ten hoogste twintig jaren, is toegezegd.

Onderafdeeling 1123. Kosten van indienststelling van burgemeesters.

Verschillende burgemeesters komen in aanmerking voor traktementsverhoogen.

Onderdeel b. Regelmatige verhoogen van bezoldiging.

Onderafdeeling 1124. Personeel voor de invoering van decentralisatie van bestuur.

De verhooging houdt verband met de toevoeging van een adjunct-adviseur en de vaststelling van bezoldiging voor beide adjunct-adviseurs op f 900 's maands. Verder is rekening gehouden met veranderingen wegens vertrek met buitenlandsch verlof van een der ambtenaren ter beschikking. De bezoldigingen van twee andere ambtenaren werden onderscheidenlijk met f 100 en f 70 verhoogd.

Bezoldiging van den Adviseur, de adjunct-adviseurs en verdere ambtenaren.

Onderafdeeling 1125. Verdere uitgaven in het belang van de invoering van decentralisatie van bestuur.

Aangezien het verslag in beknopter vorm wordt uitgegeven kan de raming verminderd worden.

Onderdeel b. Uitgaaf van het decentralisatieverslag.

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
AFDEELING XI.			
Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.			
Stuk 2 — Uitgaven in Nederland.			
Geene.			
Stuk 3 — Uitgaven in Indië.			
1101		Afzondering van gelden voor vaste uitkeeringen aan gewesten of gedeelten van gewesten op den voet van artikel 68a van het Regeeringsreglement.	
a.	Gewest	Bantam	f 148 840
b.	"	Batavia	216 225
c.	"	Preanger-Regentschappen	250 875
d.	"	Cheribon	208 928
e.	"	Pekalongan	157 255
f.	"	Semarang	415 766
g.	"	Rembang	217 740
h.	"	Soerabaja	285 814
i.	"	Madoera	515 420
j.	"	Pasoeroean	244 690
k.	"	Besoeeki	152 260
l.	"	Banjoemas	168 260
m.	"	Kedoe	255 980
n.	"	Madioen	145 536
o.	"	Kediri	154 090
p.	Onderafdeeling	Padang Pandjang	14 250
q.	"	Komering Ilir	7 500
r.	"	Ogan Ilir	18 500
s.	"	Lematang Ilir	11 500
s ¹ .	"	Angkola en Sipirok	Memorie.
s ² .	"	Barabai	5 500
t.	Ressort	Minahassa	74 450
u.		Het cultuurgebied der Oostkust van Sumatra	466 967
v.	Gemeente	Batavia	584 020
w.	"	Meester Cornelis	45 500
x.	"	Buitenzorg	72 375
y.	"	Bandoeng	91 538
z.	"	Soekaboemi	55 050
aa.	"	Cheribon	26 541
bb.	"	Pekalongan	17 525
cc.	"	Tegal	21 864
dd.	"	Semarang	225 992
ee.	"	Salatiga	24 975
ff.	"	Soerabaja	295 045
gg.	"	Modjokerto	56 175
hh.	"	Pasoeroean	42 975
ii.	"	Malang	55 550
jj.	"	Probolinggo	42 747
kk.	"	Magelang	50 257
ll.	"	Madioen	46 195
mm.	"	Kediri	38 875
nn.	"	Blitar	24 540
oo.	"	Padang	51 375

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
f 12 150			(1) Tegemoetkoming aan het gewest Semarang in verband met de te laag gebleken berekening van het afgezonderd bedrag wegens uitkeering naar reden van het aantal hoofdgeldplichtigen. Vervalt voor 1921.
2 800			
36 973	f 100		
94 973			
15 703			
11 640	5 173		
15 963	5 173		
12 973			
43 300	6 210		
49 930			
34 560	5 173		(2) Tegenover de uitgaven staan ontvangsten onder No. 806, C van de middelen in Indië.
147 947	16 058		
108 900	64 433		
762 619		f 14 261	
237 364		12 471	
332 651		2 419	
452 430		2 307	
262 296		17 266	
644 700		24 780	
463 433		3 700	
533 615		6 407	
181 746	8 310		
293 414		6 707	
249 238		1 900	
407 326		33 214	
11 313		233	
Memorie.			
(1) 170 430		170 430	
	3 000		
2 246 763	807 233		
80 000			
700 000	300 000		
330 000			
43 000			

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Memorie.	Geraamd voor 1921.
1110		Tegemoetkomingen en voorschotten aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen in de kosten van de verbetering der volkshuisvesting.		
	a.	Tegemoetkomingen in de kosten van de verbetering der volkshuisvesting.		
	b.	Voorschotten voor idem	f 800 000	f 800 000
1111		Tegemoetkoming aan gemeenten in de kosten van werken verband houdende met de opheffing der inlandsche gemeenten binnen hare grenzen gelegen		Memorie.
1112		Tegemoetkoming aan het gewest Preanger-Regentschappen in de kosten van verschillende werken aan wegen, bruggen en duikers		20 000
1115		Tegemoetkoming aan gewesten op Java voor de uitvoering van locale wegeplannen		2 150 000
1114		Tegemoetkoming aan het cultuurgebied der Oostkust van Sumatra in de kosten van de verbetering en doortrekking van den z.g. asweg		500 000
1115		Tegemoetkoming aan het gebiedsdeel de Minahassa voor de verbetering en aanleg van het daarin gelegen hoofdwegennet		300 000
1116		Tegemoetkoming aan de gemeente Buitenzorg in de kosten van aanleg van een nieuwen hoofdverkeersweg met inbegrip van de uitgaven voor de aan dien weg aansluitende overbrugging op 2 plaatsen van de Tjiliwoeng		Memorie
1117		Tegemoetkoming aan de gemeente Cheribon voor de verbetering van het wegennet		20 000
1118		Tegemoetkoming aan de gemeente Makasser voor de verbetering van het wegennet		40 000
1119		Tegemoetkoming aan de gemeente Batavia voor den ombouw van het wegennet		200 000
1120		Tegemoetkoming aan de gemeente Buitenzorg voor de verbetering van het wegennet		40 000
1121		Tegemoetkoming aan de gemeente Batavia in verband met den aanleg eener bronwaterleiding		Memorie.
1122		Uitkeering aan de gemeente Makasser van 20 pct. van de onzuivere opbrengst te Makasser van de belasting op het slachten van runderen, buffels, paarden en tamme varkens, voor zoover die belasting wordt verkregen uit de slacht van runderen, buffels en paarden	(5)	5 500
1123		Kosten van de indienststelling van burgemeesters.		
	a.	Aanvangsbezoldiging, toelagen voor huishuur en toelagen voor ambtskosten	(4) 149 400	
	b.	Regelmatige verhoogingen van bezoldiging	20 400	169 800
1124		Personeel voor de invoering van decentralisatie van bestuur.		
		Bezoldiging van den adviseur, de adjunct-adviseurs en verdere ambtenaren		b) 54 840

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
			(3) 20% van f 16 869 afgerond tot f 17 500 = f 3 500.
Memorie.	f 800 000		(4) Bezoldiging van 6 burgemeesters à f 1 000 's maands. f 72 000 Bezoldiging van 1 burgemeester à f 800 's maands. 9 600 Bezoldiging van 3 burgemeesters à f 700 's maands. 25 200 Toelage voor huishuur van 3 burgemeesters à f 250 's maands 9 000 Toelage voor huishuur van 2 burgemeesters à f 200 's maands 4 800 Toelage voor huishuur van 5 burgemeesters à f 150 's maands 9 000 Toelage voor ambtskosten van 3 burgemeesters à f 250 's maands 9 000 Toelage voor ambtskosten van 4 burgemeesters à f 150 's maands 7 200 Toelage voor ambtskosten van 3 burgemeesters à f 100 's maands 3 600
Memorie.			
f 20 000			
1 435 000	713 000		
500 000			
			f 149 400
	500 000		Onder No. 1102 van de middelen in Indië is gerekend op de terug- betaling door de betrokken gemeenten van de helft der kosten van indienststelling, na vermeerdering van de bezoldiging met vijftien ten honderd wegens kosten van verloven, pen- sioenen enz.
Memorie.			(5) 1 adviseur f 18 000 2 adjunct-adviseurs op f 10 800 21 600 1 ambtenaar op f 7 200 gedurende 5 maanden 3 000 2 ambtenaren op f 4 800 9 600 1 ambtenaar op f 2 640 2 640
20 000			f 54 840
40 000			
200 000			
	40 000		
Memorie.			
5 500			
149 400			
11 600	8 800		
59 000	13 840		

Nummers der onderafdeelingen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Geraamd voor 1921.
1125		Verdere uitgaven in het belang van de invoering van decentralisatie van bestuur.	
	a.	Schrijfbehoeften, kantoorkosten en telefoonaansluiting	f 4 800
	b.	Uitgaaf van het decentralisatieverslag	1 200
			f 6 000
1126		Verrekening van diensttelegrammen	(G) 1 000
1127		Onvoorzienne uitgaven	40 000
		Totaal afdeling XI	f 19 566 934

Toegestaan voor 1920.	Verschil voor 1921.		TOELICHTINGEN.
	Meer.	Minder.	
<i>f</i> 4 800			(6) Tegenover deze uitgaaf staat een gelijk bedrag aan ontvangst, begrepen onder No. 812, <i>b</i> van de middelen in Indië.
1 400		<i>f</i> 200	
1 000			
40 000			
(7) <i>f</i> 16 708 533	<i>f</i> 5 175 868	<i>f</i> 517 267	
	Meer <i>f</i> 2 858 601		<u><i>f</i> 16 708 333</u>

		Java en Madoera.	Buiten- gewesten.	Totaal.
AFDEELING XI.				
Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.				
Stuk 4 — Middelen in Nederland.				
Geene.				
Stuk 5 — Middelen in Indië.				
1101	Rente en terugbetaling van geldleeningen door plaatselijke en gewestelijke zelfbesturen		f 1 680	f 1 680
1102	Terugbetaling door de betrokken gemeenten van de helft van de kosten van indienststelling van burgemeesters	f 68 040	26 400	94 440
	Opgeteld	f 68 040	f 28 080	f 96 120

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. XII — STUKKEN 1—5.

BEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIE VOOR HET DIENSTJAAR 1921

(INDISCH ONTWERP).

AFDEELING XII.

GEMENGDE ONTVANGSTEN.

Stuk 1.

Memorie van Toelichting.

No. 1203. Alle andere ontvangsten.

Middelen in Indië.

De raming is ter afronding met f 3 000 verhoogd. Zie voorts bij afdeeling IV, stuk 1, de toelichting van No. 413, *d* van de middelen in Indië.

Stuk 2 — Uitgaven in Nederland.

Geene.

Stuk 3 — Uitgaven in Indië.

Geene.

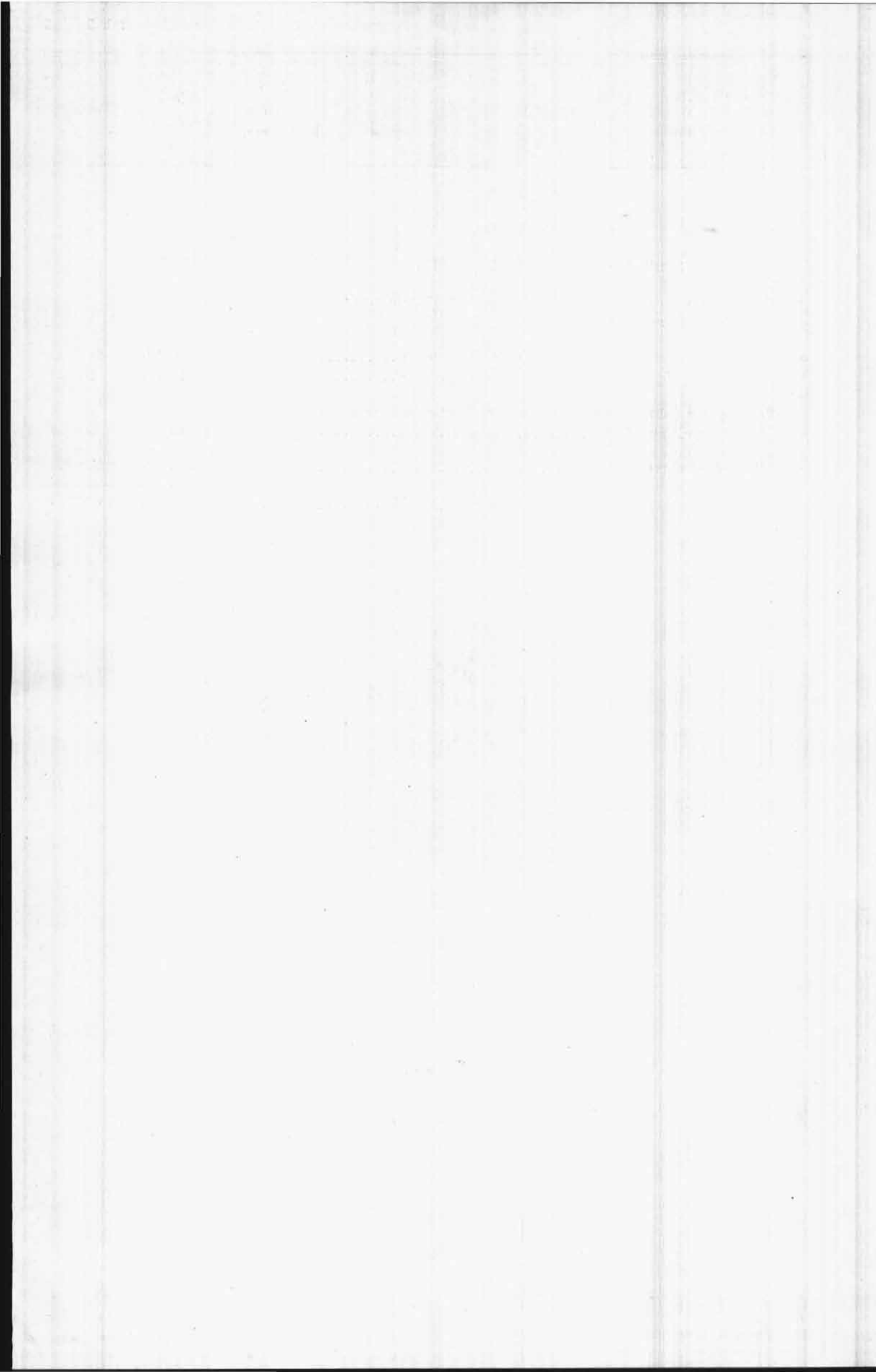
AFDEELING XII.

Gemengde ontvangsten.

Stuk 4 — Middelen in Nederland.

1201	Ontvangsten van burgerlijken of algemeen aard:		
<i>a.</i>	gagementen, welke door de invaliden in het Koninklijk koloniaal militair invalidenhuis op Bronbeek aan dat gesticht worden afgestaan, en terugbetaling van bij de opneming in die inrichting genoten voorschotten	<i>f</i>	42 000
<i>b.</i>	bijdrage in de kosten van het Koninklijk koloniaal militair invalidenhuis op Bronbeek voor gegageerden uit de koloniën Suriname en Curaçao		1 500
<i>c.</i>	bijdragen voor de pensioenen van weduwen en weezen van beambten, bedienden en werklieden van het koloniaal etablissement, het Koninklijk koloniaal militair invalidenhuis op Bronbeek, de koloniale reserve en de commissariaten van afmonstering		3 400
<i>d.</i>	bijdragen voor de pensioenen van den huismeester en de gediplomeerde verplegers en verpleegsters van het Koninklijk koloniaal militair invalidenhuis op Bronbeek en voor die van hunne weduwen en weezen		500
<i>e.</i>	verkoop van kaarten en boekwerken		4 000
<i>f.</i>	vergoeding voor keuring van teekeningen van stoomketels, bestemd voor Nederlandsch-Indië		5 000
<i>g.</i>	verschillende		1 000 000
	Opgeteld		<i>f</i> 1 054 200

		Java en Madoera.	Buiten- gewesten.	Totaal.
AFDEELING XII. Gemengde ontvangsten. Stuk 5 — Middelen in Indië.				
1201	Verkoop van voor 's Lands dienst bestemde bruikbare goederen uit den voorraad van:			
	<i>a.</i> het departement der burgerlijke openbare werken	f 250 000	f 50 000	f 280 000
	<i>b.</i> de overige departementen van burgerlijk bestuur	10 000	10 000	20 000
1202	Verkoop van onbruikbaar geworden en overtollige goederen van den burgerlijken dienst	40 000	10 000	50 000
1203	Alle andere ontvangsten	500 000	200 000	700 000
	Opgeteld	f 780 000	f 270 000	f 1 050 000

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. XI — STUK 6.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING XI.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Opheffing adviseurskantoor.

§ 2. Burgemeesterbenoemingen.

§ 3. Instelling wethouders.

§ 4. Financiële verhouding.

Plaatselijk en Gewestelijk Zelfbestuur.

Opgemerkt werd dat het bureau voor de decentralisatie bestemd is om in de toekomst te verdwijnen, de administratieve contrôle, die het bureau thans uitoefent, is geen voldoende bestaansgrond. In de lange lijst van onafgedane onderwerpen betreffende de decentralisatie, zag het aan het woord zijnde lid een bewijs dat er weinig stuwkracht van het bureau uitgaat, terwijl voorts zijn adviseerende taak remmend werkt. O.m. werd hier gedacht aan: de opheffing van de desa's in de kom van de gemeente, den gemeentelijken gezondheidsdienst, de spoorwegtoestanden, het havenwezen, het armwezen, het onderwijs, de financiële verhouding tusschen gouvernement en locale ressorten. Van andere zijde werd toegelicht dat de fout der vertraging niet altijd schuilt bij het decentralisatiebureau. In de zaak der opheffing van de desa's in de gemeenten, moet n.l. de corzaak gezocht worden.

Eenige leden wezen er op, dat het zeer moeilijk moet zijn op een salaris van f 700 à f 800 's maands geschikte personen als burgemeester te krijgen voor de kleine gemeenten. Indien de salarissen hooger waren, zou er meer kans zijn ook buiten de ambtelijke sfeer de hand te leggen op goede kandidaten.

In dit verband werd opgemerkt, dat de salarisregeling evenals de benoeming aan de gemeenten behoort overgelaten te worden. Dan zal het stellig niet voorkomen, dat tot burgemeester benoemd wordt iemand uit Holland, die geheel vreemd tegenover de Indische toestanden staat, gelijk bij de benoeming van den burgemeester van Medan is voorgekomen, nog wel, terwijl 2 juristen met de plaatselijke toestanden op de hoogte, gaarne voor die betrekking in aanmerking zouden gekomen zijn.

Een der leden juichte het toe, dat de Regeering eindelijk gevolg heeft gegeven aan den aandrang, van vele gemeenteraden uitgegaan voor de instelling van wethouders. De hoop werd daarbij uitgesproken, dat bij grootere gemeenten in het bijzonder ook aandacht worde gewijd aan de behoefte aan een Inlandschen wethouder.

Aangedrongen werd op bespoediging van eene af-

doende regeling inzake de financieele verhouding tuschen Land en gemeente, waarbij de opbrengst van een of meer thans ten bate van het centraal gezag komende middelen — men dacht in het bijzonder aan de daartoe zoozeer geëigende verponding — in haar geheel aan de gemeenten worde overgedragen.

Van andere zijde werd eene verhooging van de vaste uitkeering aan de gemeenten, die berekend is naar den grondslag van jaren geleden voorgestaan. Het gouvernement zou thans veel meer aan de wegen moeten uitgeven, indien het onderhoud daarvan nu nog tot zijn zorg behoorde.

Het systeem van tegemoetkoming voor bijzondere werken werd minder juist geacht dan het verleenen van uitkeeringen wegens heffing van locale belastingen omdat deze laatste uitkeering dwingt tot het bijdragen voor de eigen behoeften. De gelden thans op de posten 1106—1121 uitgetrokken hadden waarschijnlijk voor een belangrijk deel gevonden kunnen worden door eigen belastingen.

Een lid meende te weten, dat de tegemoetkomingen voor verbetering van het wegennet haar grond vinden in de overweging, dat de Regeering tegemoet wil komen in de groote kosten voor verbetering van wegen die tijdens de instelling van het betrokken ressort in slechten staat verkeerden.

Eveneens werd aandrang uitgeoefend om het beheer over het kadaster aan de gemeenten over te dragen.

De hoop werd uitgesproken, dat door de Regeering de gemeentelijke grondpolitiek in studie zal worden genomen in die richting, dat het beschikkingsrecht der Regeering op de gronden gelegen binnen de gemeenten, en de voor de uitbreiding daarvan in aanmerking komende omgeving, op die gemeenten worde overgedragen.

Bij de Regeering werd erop aangedrongen, dat door het centrale gezag bij het verleenen van vergunningen — bij voorbeeld voor het oprichten van fabrieken binnen de grenzen der gemeenten — ook dan wanneer daartoe de wettelijke verplichting niet bestaat, de gemeenten worden geraadpleegd en met hare adviezen rekening wordt gehouden, zulks in afwachting van de gewenschte overdracht van de bevoegdheid tot het verleenen dier vergunningen op de gemeentelijke overheid.

Enkele leden zouden gaarne vernemen hoever de voorbereiding van de invoering der regentschapsraden gevorderd is.

Teruggekomen werd op het in de vorige zitting aan de Regeering gesteld verzoek om de batige saldi van den pandhuisdienst in de kas der regentschapsraden te storten.

Opnieuw werd aangedrongen op de uitbreiding van het kiesrecht voor de gemeenteraden. Daar deze uitbreiding reeds te lang op zich liet wachten, dient een liberale herziening der ordonnantie niet aan den kapstok van de algeheele herziening van het regeeringsreglement te worden opgehangen. De vraag werd gesteld wanneer

§ 5. Overdracht van bevoegdheden.

§ 6. Uitbreiding gemeentelijk grondbezit.

§ 7. Overleg met locale raden.

§ 8. Regentschapsraden.

§ 9. Middelen der regentschapsraden.

§ 10. Kiesrechtregeling.

deze kiesrechtuitbreiding, die toch voor 1921 in werking moet treden, tegemoetgezien kan worden.

Een ander lid wenschte gaarne het resultaat te vernemen van het door de Regeering indertijd toegezegd onderzoek naar het verleenen van het kiesrecht aan de Minahassische vrouwen en naar het opnemen van de met Europeanen gelijkgestelde Minahassers in het Inlandsche kiezerscorps. Voorts werd verzocht om de Minahassische vrouw verkiesbaar te stellen voor den Minahassaraad.

§ 11. Gemeenteraden in de Vorstenlanden.

Gevraagd werd naar het resultaat van de bemoeiingen der Regeering inzake het verleenen van medezeggenschap aan de bevolking van de zelfbesturende rijken in de Vorstenlanden (invoering van locale raden).

§ 12. Decentralisatie in zelfbesturende landschappen.

Voorts wenschte men te vernemen of de Regeering niet instemt met de opvatting dat de decentralisatie in de buitengewesten dan alleen volledig tot haar recht kan komen, wanneer de autocratische zelfbesturen aldaar ook in democratischen zin worden gereorganiseerd, waarom naar het oordeel der hier aan het woord zijnde leden doorvoering van de decentralisatiegedachte in de buitengewesten gepaard moet gaan met democratisering van de zelfbesturen.

Van andere zijde werd de aandacht erop gevestigd, dat het veranderen van de positie der zelfbesturen in vele gevallen afhankelijk is van de contracten met die zelfbesturen aangegaan en de Regeering niet eenzijdig tot het invoeren van nieuwe maatregelen kan overgaan. Het is een kwestie van beleid, welke met voorzichtigheid dient te worden gehanteerd.

§ 13. Opheffing der kampongs in de gemeenten.

Gevraagd werd of de Regeering mede wil werken tot het opheffing van de kampongs in de gemeenten, opdat o.m. de wegen-verzorging niet langer stagnatie ondervindt.

Uitgaven in Indië.

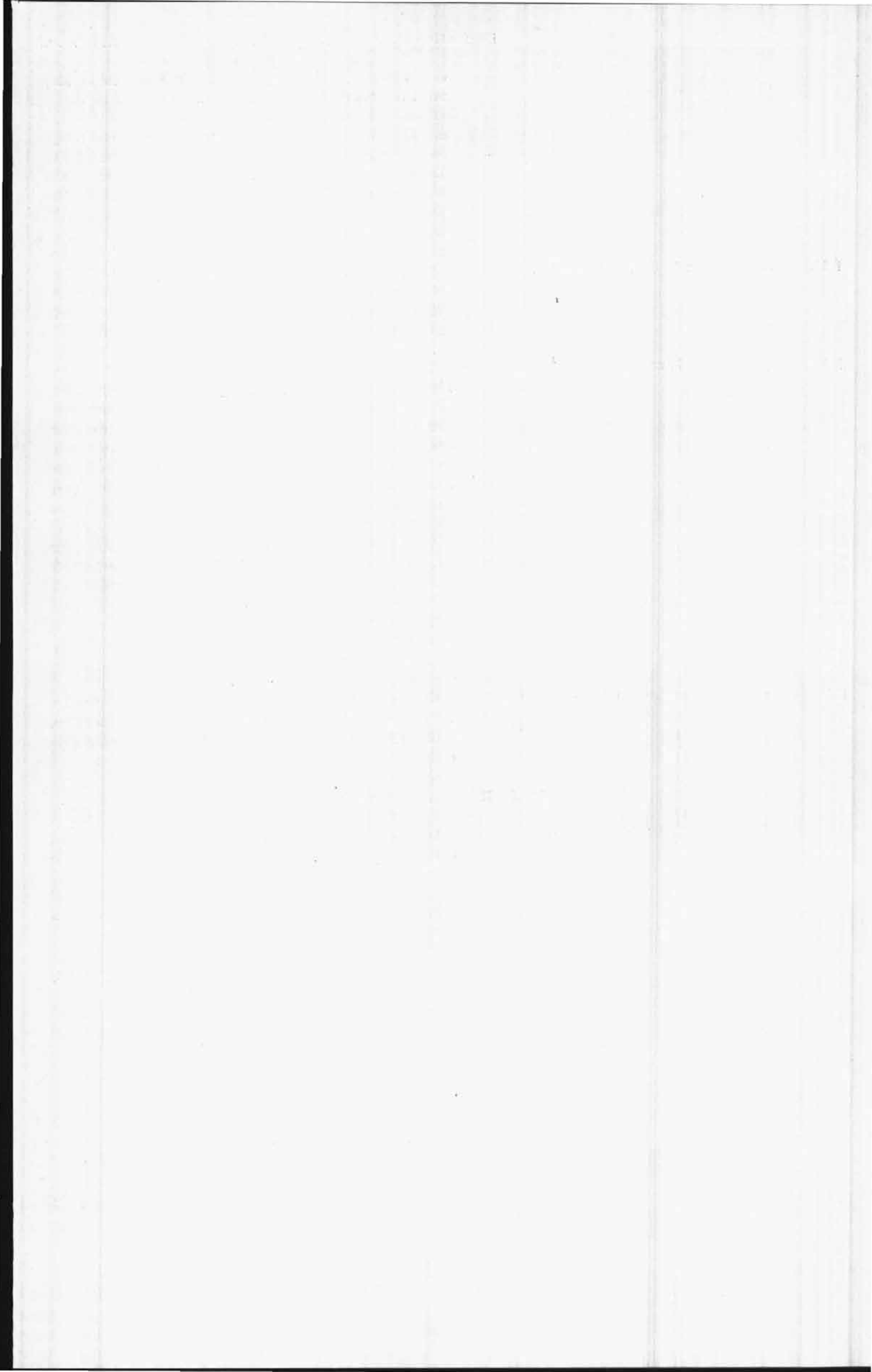
Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 1113. Locale wegenplannen.

Door eenige leden werd de wenschelijkheid betoogd om ten behoeve van alle gewesten een tegemoetkoming voor de uitvoering van locale wegenplannen te verleenen.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 2en Juni 1920.

VAN HINLOOPEN LABBERTON,
VIERHOUT,
VREEDE.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. XI — STUK 7.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

MEMORIE VAN ANWOORD.

AFDEELING XI.

Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.

De decentralisatiewetgeving stelt de regeering voor een tweeledige taak.

Eenerzijds schrijft de decentralisatiewet voor dat naarmate de omstandigheden dit toelaten voor gewesten of gedeelten van gewesten geldmiddelen worden afgezonderd en voor die gebiedsdeelen raden worden ingesteld. Anderzijds draagt de decentralisatiewetgeving aan de regeering in verschillende bepalingen een toezicht op over de locale raden zoowel in het belang van het Land als in het belang van die ressorten zelve.

Zal dit toezicht voorzooveel het strekt ter waarborging van een behoorlijke voorziening in de eigen belangen der locale ressorten mettertijd kunnen worden overgedragen aan grootere locale raden of uit deze raden aangewezen colleges, de behartiging van het landsbelang zal in hoogste instantie wel steeds in handen van de regeering moeten blijven. De organiserende taak welke de decentralisatiewet aan de regeering oplegt, zal voorts eerst zijn volbracht wanneer de staatsrechtelijke organisatie der deelen zal zijn voleindigd. Inzonderheid in de drie laatste jaren is de tenuitvoerlegging van de decentralisatiewet met kracht ter hand genomen, hetgeen den Volksraad uit meerdere begrotingsvoorstellen is kunnen blijken. Het thans in Nederland aanhangige wetsontwerp nopens de instelling van regentschapsraden, waarmede de Volksraad zich in de eerste dagen dezes jaars vereenigde, zal ten deze een nieuw veld van werkzaamheden openen. Ook hiervoor blijft in afzienbaren tijd een speciaal orgaan voor de regeering onmisbaar.

Nadat reeds medio 1917 overleg ter zake met de besturen van enkele der groote gemeenten was geopend, werd begin 1919 door de regeering opdracht gegeven om commissies in het leven te roepen ter voorbereiding van de opheffing van de desa's in de gemeenten Semarang en Bandoeng, welke hiervoor in de eerste plaats in aanmerking kwamen. Een dergelijke opdracht is sinds dien voor de gemeente Soekaboemi verstrekt. Deze commissies hopen de resultaten van haar arbeid binnen korten tijd te kunnen leveren.

De wettelijke regelingen, welke noodig zijn om de mogelijkheid te openen aan gemeenten aandeel te geven in het geneeskundig staatstoezicht en aldus de gemeente-

lijke gezondheidsdiensten op breeder grondslag te vestigen, zijn aan de regeering ingediend. De vaststelling daarvan valt spoedig te verwachten.

Nopens de taak welke aan de gemeentebesturen zal zijn toe te kennen in het bestuur der binnen haar ressort gelegen havens is algemeen overleg namens den Directeur der Burgerlijke Openbare Werken tusschen de havenbesturen en die gemeentebesturen geopend.

Ten aanzien van de in zake het armwezen aan de locale overheden toe te kennen taak moge worden verwezen naar de memorie van toelichting bij onderafdeeling 578.

De taak welke aan de gemeenten op het gebied van het onderwijs toevalt is afgebakend in een in het vorige jaar aan de gemeenteraden gerichte mededeeling, welke in de meeste dagbladen werd overgenomen en ook werd afgedrukt in het orgaan van de vereeniging voor locale belangen van Februari van dit jaar.

Nopens de regeling van de geldelijke verhouding tusschen het Land en de locale ressorten werden bij de behandeling van de begrooting ten vorigen jare aan den Volksraad mededeelingen gedaan, waarnaar moge worden verwezen. Hieraan valt thans toe te voegen dat door het departement van Financiën omvangrijke statistische werkzaamheden worden verricht ten einde de voor de oplossing van dit vraagstuk vereischte gegevens te erlangen.

Verhooging van de aan de gemeenten toegekende uitkeeringen uit de algemeene middelen acht ook de regeering onvermijdelijk. Sinds 1913 werden aan deze ressorten dan ook jaarlijks belangrijke toelagen op de oorspronkelijke uitkeeringen toegekend op den voet van de bekende accresregeling, volgens welke de gemeenten een toeslag ontvangen gelijk aan de brutoopbrengst van de in haar ressort geheven gemeentelijke belastingen. Het is echter juist dit stelsel van vaste uitkeeringen en accres-toelagen waarvan de wijziging bij de regeering in voorbereiding is.

Welke regeling ten slotte ook moge worden getroffen zoo acht de regeering het niet waarschijnlijk dat het verleen van geldelijke tegemoetkoming voor bijzonder kostbare werken geheel overbodig zal worden. Het zal wel steeds noodig blijven om op de landsbegrooting posten te brengen als in de onderafdeelingen 1106—1121 zijn bedoeld.

Tot nog toe is het de regeering niet moeilijk gevallen op de daartoe vastgestelde salarissen geschikte personen bereid te vinden voor de vervulling van het ambt van burgemeester in de kleinere gemeenten. Evenals dit in Nederland het geval is, waar de jaarwedde van den burgemeester door gedeputeerde staten onder goedkeuring van de Kroon wordt vastgesteld en de benoeming van den burgemeester door den Koning geschiedt, meent de regeering dat op dit gebied voor de gemeentebesturen geen taak is weggelegd.

Indien tot de instelling van wethouders in de grootere gemeenten of in eenige hiervan mocht worden overgegaan, dan zal de keuze der personen welke de gemeentebesturen voor dit ambt zullen aanwijzen, aan deze besturen zijn overgelaten.

De overdracht van het kadaster aan de gemeenten zal

ongetwijfeld worden overwogen door de verleden jaar door de regeering in het leven geroepen zgn. zelfbestuurscommissie. De voorstellen dezer commissie zal de regeering afwachten.

Landsdomein hetwelk dient voor openbaar gebruik is thans reeds in beheer bij de gemeenten. Onttrekking van deze gronden aan hare bestemming ten openbaren nutte kan niet plaats hebben dan in overleg met de gemeentebesturen. Aan de gemeentebesturen het recht te verleenen deze gronden aan hunne openbare bestemming te onttrekken om daarover geheel vrijelijk te beschikken ontmoet bij de regeering bezwaar. Evenmin acht Zij voldoende termen aanwezig om aan die besturen het recht te geven om te beschikken over landsdomein, dat niet ten openbaren nutte strekt. Terreinen, welke benodigd zijn voor gemeentelijke grondbedrijven of voor gemeentelijke gebouwen en bedrijven worden steeds tegen matige prijzen ter beschikking van de gemeentebesturen gesteld.

Voorzoo veel de Regeering bekend wordt bij het verleenen van vergunningen voor het hebben van fabrieken en neringen binnen gemeenten door het bestuur steeds rekening gehouden met de gemeentelijke belangen. Waar binnen enkele gemeenten op dit punt moeilijkheden bleken te rijzen heeft de Regeering het bestuur uitgenoodigd om in afwachting van de overdracht van dit deel der overheidstaak op de gemeentebesturen zich zoo veel mogelijk naar de inzichten dezer besturen te richten.

De aanvullingsbegrooting voor het loopend jaar voor de instelling van regentschapsraden werd door den Minister van Koloniën bij de Staten-Generaal ingediend. De toekenning aan de regentschappen van de batige saldi van den pandhuisdienst ontmoet in zooverre bezwaar dat verlaging van de pandhuistarieven verlaging dier saldi medebrengt. Deze op zich zelf wenschelijke maatregel zou dan een strijd van belangen tusschen de Regeering en de locale besturen in het leven roepen welke de Regeering beter acht te vermijden.

De Regeering hoopt in staat te zijn binnen zeer kort bij den Volksraad voorstellen aanhangig te maken tot herziening van het kiesrecht voor de gemeenteraden.

Indien de Minahassaraad blijk geeft prijs te stellen op eene herziening van het voor dien raad geldend kiesrecht in dien zin dat ook aan de vrouw dit recht wordt toegekend en de met Europeanen gelijkgestelden voor het kiesrecht worden gerangschikt in de groep der Inlanders, dan zal de Regeering daartoe strekkende voorstellen gaarne in overweging nemen.

Zooals den Volksraad uit bij vorige gelegenheden gedane mededeelingen heeft kunnen blijken is de Regeering niet voornemens eigener autoriteit in te grijpen in de inwendige organisatie van de besturen der Vorstenlanden. Zij meent dat aan deze besturen in de eerste plaats behoort te worden toevertrouwd te beoordeelen wanneer en in hoeverre herziening noodig is. Maatregelen waardoor aan de ingezetenen medezeggenschap wordt toegekend in het bestuur der landschappen liggen geheel in de lijn harer politiek, hetgeen den Volksraad kan blijken uit de in de openingsrede van deze zitting ge-

dane mededeeling over de instelling van een adviseerden raad van het zelfbestuur van Siak. Ten aanzien van de vraag op welke wijze de gebieden der zeer kleine zelfbesturen het best tot ontwikkeling zullen zijn te brengen, is een uitspraak thans nog niet mogelijk.

Onderafdeeling 1113. Locale wegenplannen.

Gaarne zal de Regeering het verleen van eene tegemoetkoming voor de uitvoering van locale wegenplannen in overweging nemen ook voor die gewesten welke in de toelichting op deze onderafdeeling niet zijn genoemd. Dat dit nog niet geschiedde is hieraan toe te schrijven dat door deze ressorten nog geen wegenplannen werden vastgesteld en geen verzoeken om geldelijke tegemoetkoming werden ingediend.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. XI — STUK 8.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

Toelichtingen Eerste Nota van Wijzigingen (stuk E, 2).

AFDEELING XI.

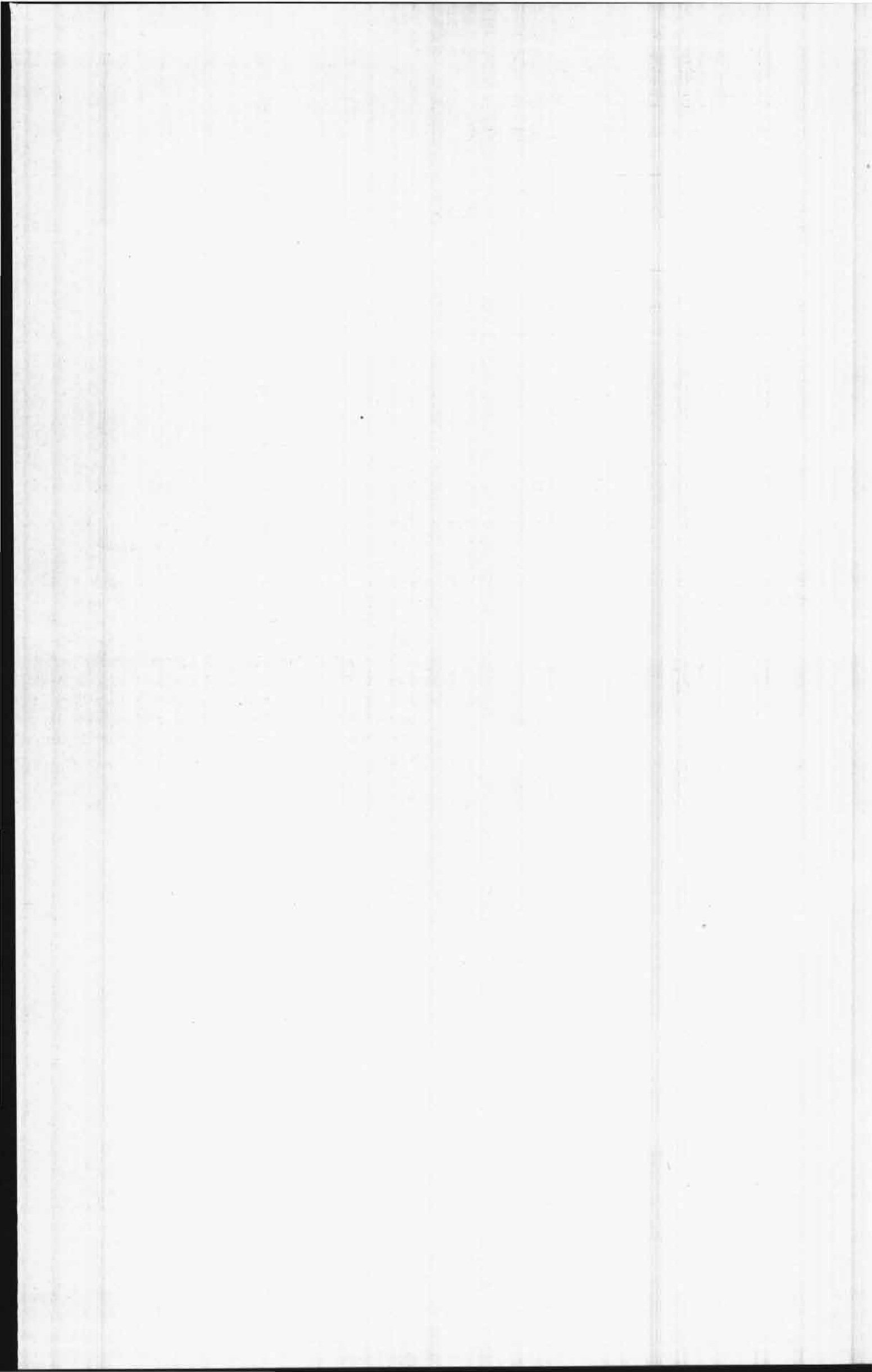
Plaatselijk en Gewestelijk Zelfbestuur.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 1101. Afzondering van gelden voor vaste uitkeeringen aan gewesten of gedeelten van gewesten op den voet van artikel 68a van het Regeeringsreglement (te verhoogen met een voor „Memorie" uitgetrokken bedrag).

Het overleg nopens de toepassing, welke de decentralisatiewet in het gewest Amboina zou kunnen vinden, heeft geleid tot het voornemen om op denzelfden voet, als reeds elders in de buitengewesten geschiedde, over te gaan tot de instelling van één onderafdeelingsraad voor de gezamenlijke onderafdeelingen Amboina en Saparoea — ressort Ambon — en van een gemeenteraad voor de hoofdplaats Amboina. Het bedrag van de voor deze ressorten uit de algemeene middelen af te zonderen gelden staat nog niet geheel vast. Ten einde de instelling van deze ressorten niettemin in 1921 te kunnen doen plaats hebben wordt de toevoeging van de memorieposten voorgesteld.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. XI — STUK 9.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienst-
jaar 1921.

AFDEELINGSVERSLAG.

Eerste Nota van Wijzigingen (E 2).

AFDEELING XI.

Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

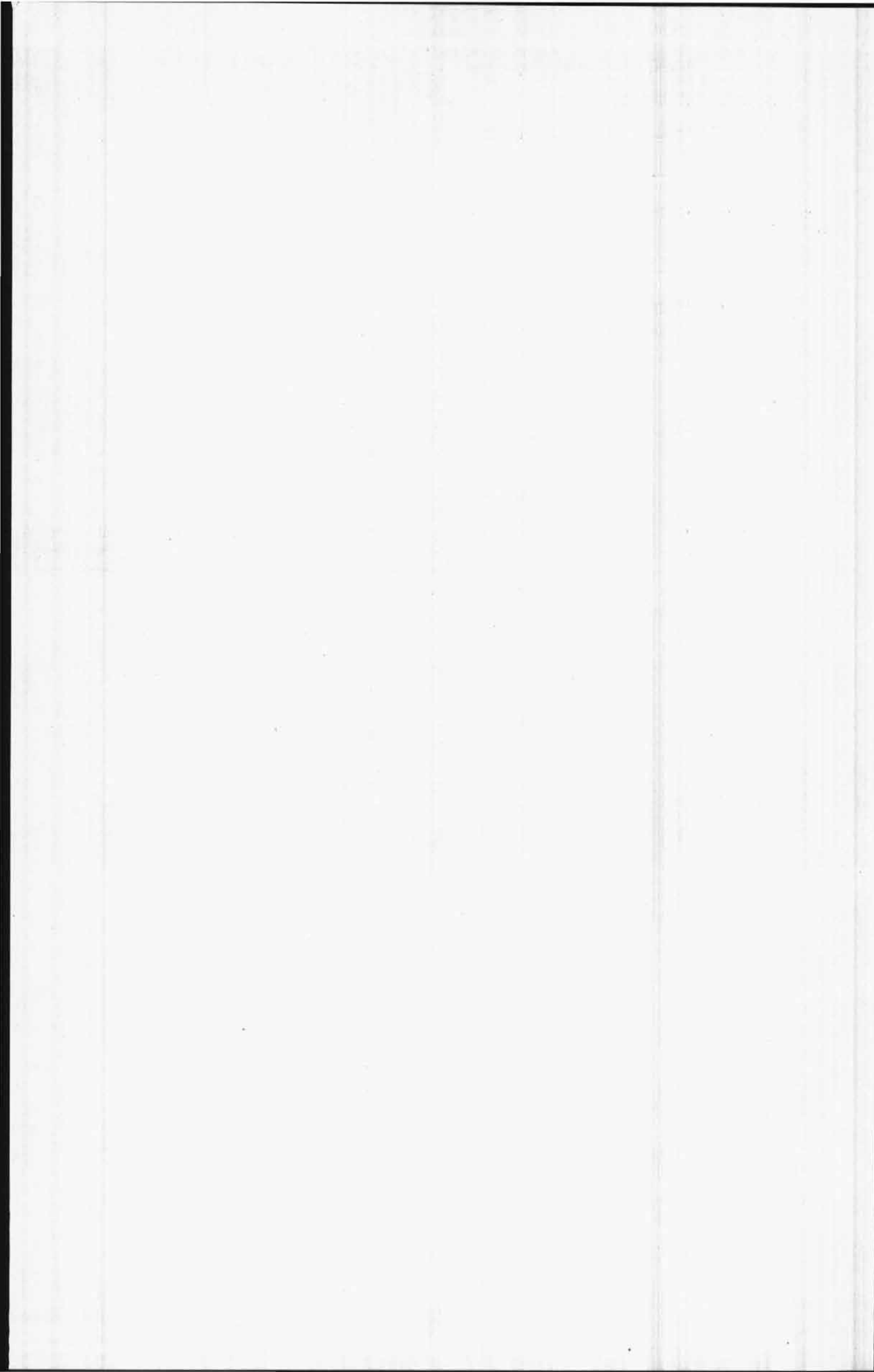
Onderafdeeling 1101. Onderafdeelingsraad en ge-
meenteraad in Ambon.

Der Regeering werd hulde gebracht voor de voorge-
nomen instelling van een onderafdeelingsraad voor
Ambon en Saparoea en van een gemeenteraad voor
Ambon.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs
op 23 Juni 1920.

VAN HINLOOPEN LABBERTON.
VIERHOUT.
VREEDE.

Op dit Afdeelingsverslag zal geen Memorie van Ant-
woord verschijnen.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. XI — STUK 10.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienst-
jaar 1921.

MOTIE.

Motie, voorgesteld door den heer Abdoel Moeis.

Ingezonden 26 Juni 1920.

De Volksraad, van oordeel dat de bevolking van Sumatra's Westkust geschikt geacht moet worden tot invoering van de decentralisatie door instelling van Afdelingsraden in de Padangsche Boven- en Benedenlanden dringt aan op de invoering daarvan, en gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie is in de vergadering van 30 Juni ingetrokken.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. XI — STUK 11.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

Toelichtingen Tweede Nota van Wijzigingen (stuk E, 3).

AFDEELING XI.

Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 1101. Afzondering van gelden voor vaste uitkeeringen aan gewesten of gedeelten van gewesten op den voet van artikel 68a van het Regeeringsreglement.

Onderdeel g. Verhooging vaste uitkeering gewest Rembang (*f* 76 265).

Onderafdeeling 1104A. Tegemoetkoming aan het gewest Rembang ten behoeve van het onderhoud der wegen in zijn ressort (*f* 152 530).

Onderafdeeling 1123. Indienststelling van een burgemeester te Meester-Cornelis (*f* 11 400 waartegenover *f* 6 330 aan ontvangsten).

Door het gewest Rembang is het verzoek gedaan om verhooging van het afgezonderd bedrag ten behoeve van het onderhoud der gewestelijke wegen. Blijkens een ingesteld onderzoek heeft het gewest voor dit onderhoud thans *f* 76 265 per jaar meer noodig dan daarvoor beschikbaar is gesteld. De vraag, of tot verhooging van het afgezonderd bedrag aanleiding bestaat, kan in dit geval bevestigend worden beantwoord. Eene vergelijking toch met de aan andere gewesten toegekende jaarlijksche uitkeering leert, dat dit ressort niet alleen niet bevoorrecht is, doch dat het ook over zeer weinig hulpbronnen beschikt, terwijl het zijnerzijds alle pogingen in het werk heeft gesteld om zich uit eigen middelen een accres van inkomsten te verzekeren. Voorgesteld wordt daarom het voor Rembang jaarlijks af te zonderen bedrag met *f* 76 265 te verhoogen en aan het gewest eene tegemoetkoming tot eenzelfde bedrag over de jaren 1919 en 1920 uit te keeren.

Aangezien het gemeentebestuur van Meester-Cornelis daarop prijs bleek te stellen, ware tot de instelling van het burgemeestersambt voor die gemeente over te gaan. Evenals voor Malang, Cheribon en Buitenzorg zullen de inkomsten van dien ambtsbekleeder bedragen: bezoldiging *f* 700 's maands met 2 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 's maands, vergoeding voor huishuur *f* 150 's maands en vergoeding voor ambtskosten *f* 100 's maands, waarvan, na vermeerdering van de bezoldiging met vijftien ten honderd wegens kosten van verloven, pensioenen enz., de helft door de gemeente zal worden terugbetaald.

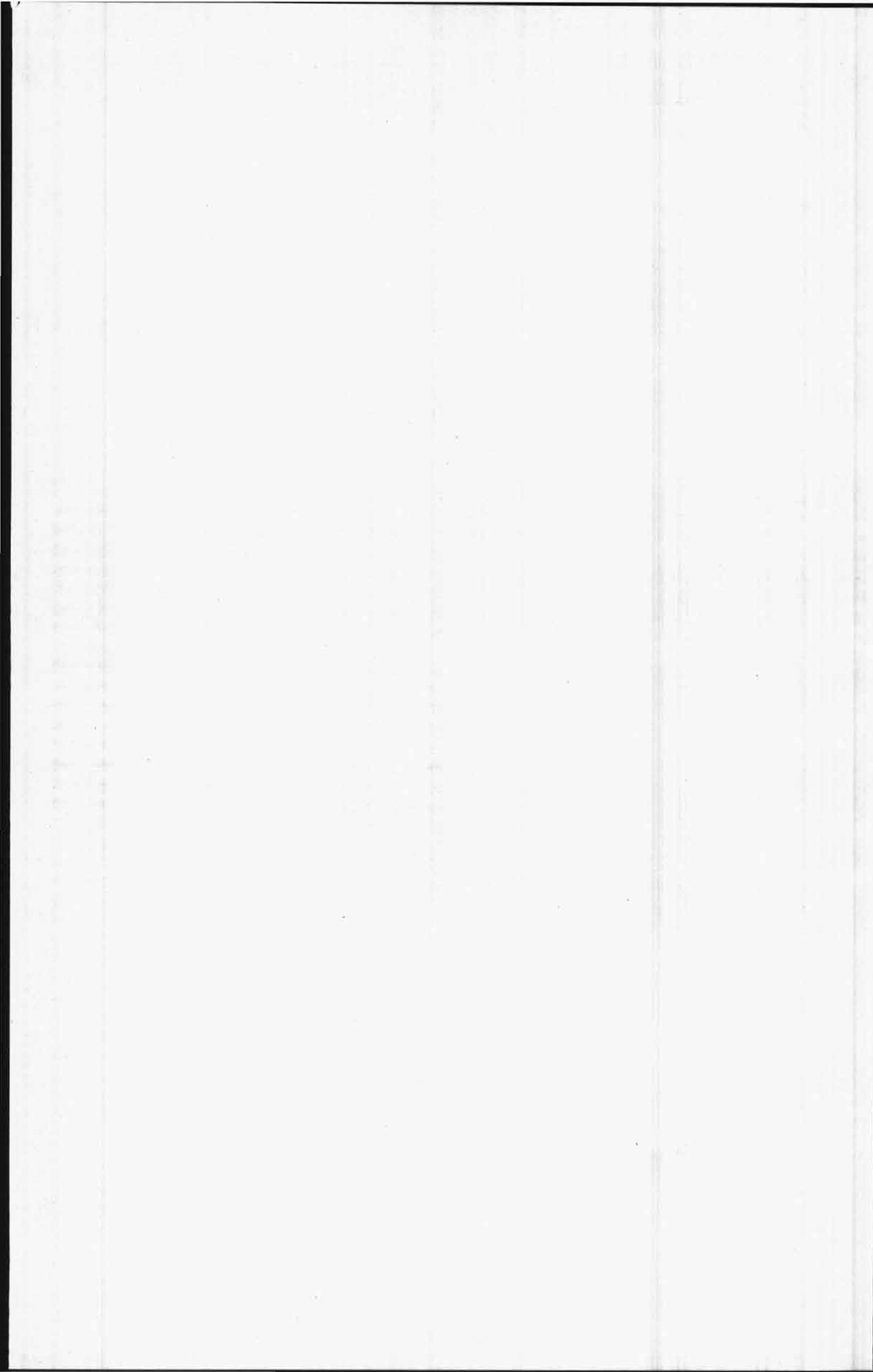
Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

Middel No. 1102. Terugbetaling van de helft van de kosten van indienststelling van burgemeesters (+ *f* 6 330).

Zie in deze nota de toelichting bij onderafdeeling 1123 van de uitgaven in Indië.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. XI — STUK 12.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

AFDEELINGSVERSLAG.

Tweede Nota van Wijzigingen (Stuk E, 3).

AFDEELING XI.

Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 1123. Indienststelling van burgemeesters.

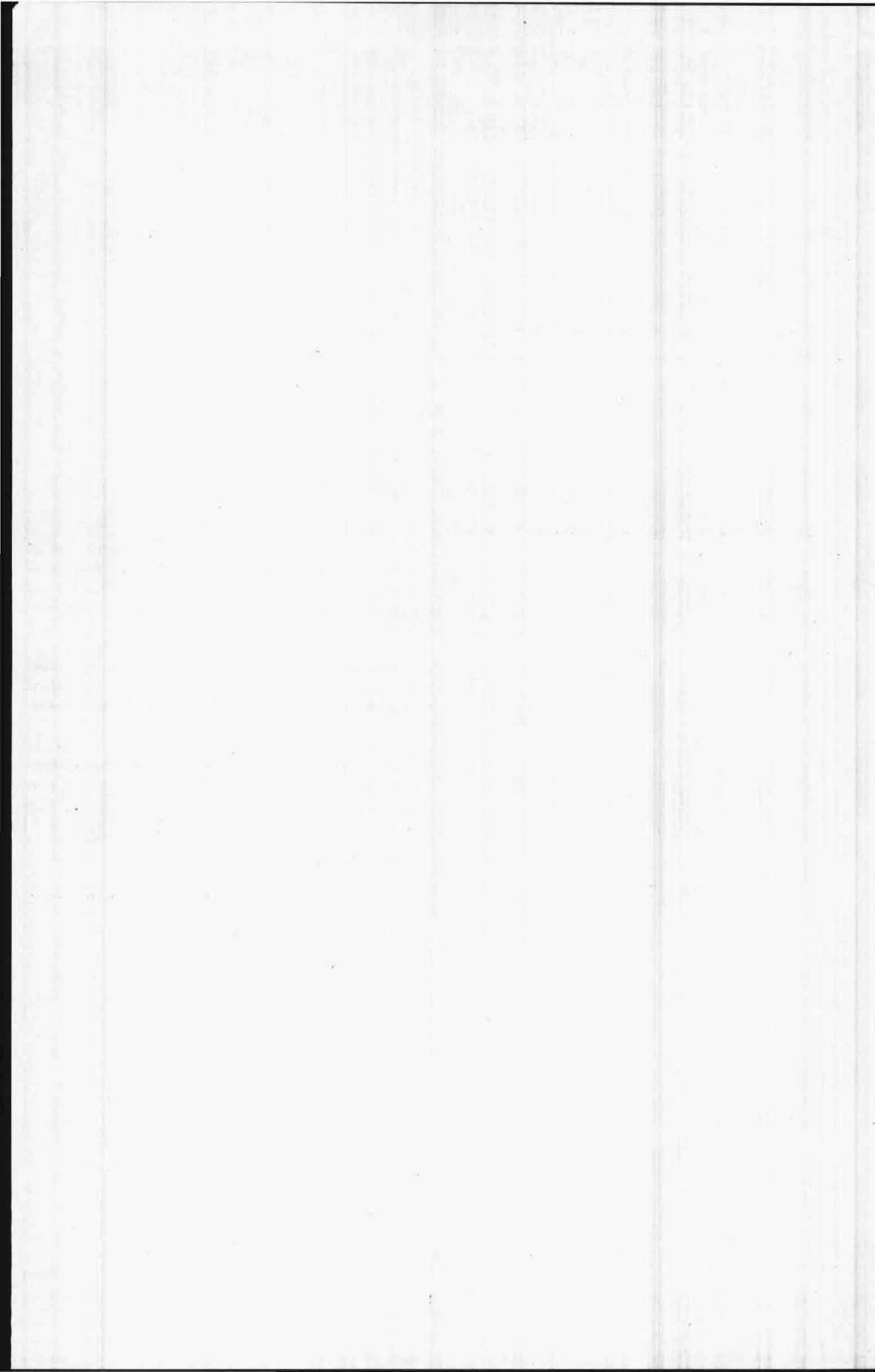
Gaarne vernam men of de instelling van het burgemeestersambt voor Meester-Cornelis de conclusie rechtvaardigt dat van een samensmelting van de gemeenten Meester-Cornelis en Batavia wordt afgezien. Zoo ja, dan vernam men gaarne welke beweegredenen tot dit besluit hebben geleid.

De wensch werd geuit, dat voor de vervulling van het burgemeestersambt ook in aanmerking zullen komen gemeente-secretarissen, die krachtens de door hen verrichte werkzaamheden met het gemeentelijk beheer vertrouwd zijn geraakt.

Gevraagd werd in hoeverre de geruchten waar zijn dat de burgemeesters tevens belast zullen worden met de functies van hoofd van plaatselijk bestuur. Dit zou worden toegejuicht.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs op 2 Juli 1920.

VAN HINLOOPEN LABBERTON.
VIERHOUT.
VREEDE.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. XI — STUK 13.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

Memorie van Antwoord op het Afdeelingsverslag betreffende de Tweede nota van wijzigingen (E, 3).

AFDEELING XI.

Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.

Uitgaven in Indië.

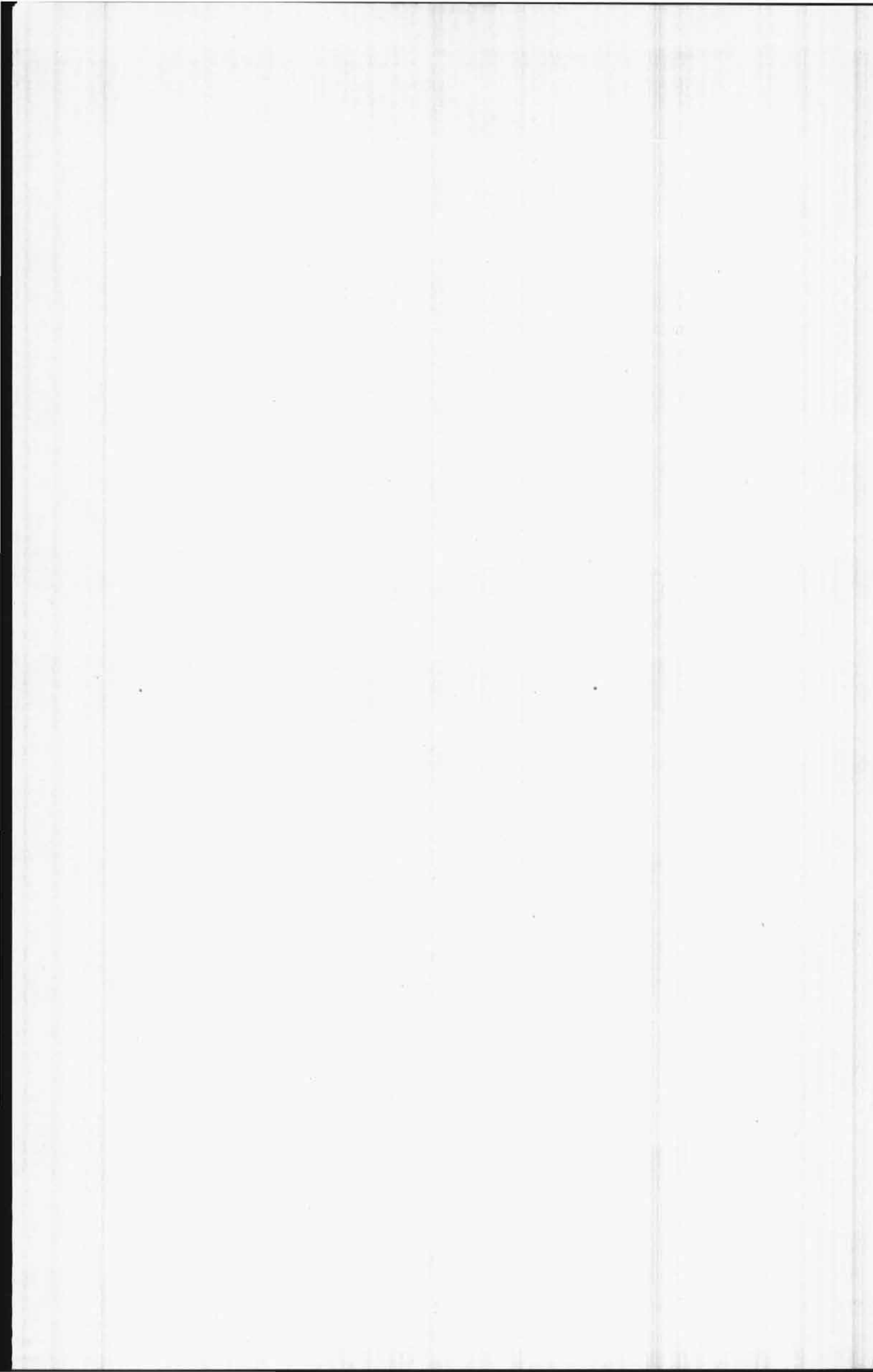
Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 1123. Indienststelling van burgemeesters.

De samensmelting van de gemeenten Batavia en Meester-Cornelis is in 1916 overwogen. Hiervan werd toenmaals afgezien, omdat de raad van laatstgenoemde gemeente op deze samensmelting geen prijs bleek te stellen, en noch de belangen van het Land noch die der gemeente Batavia de opheffing van het zelfstandig bestaan der gemeente Meester-Cornelis gebiedend eischten. Sedert deden zich geen omstandigheden voor, die tot eene hernieuwde overweging van het vraagstuk noopten.

Redenen, waarom gemeente-secretarissen, die krachtens de door hen verrichte werkzaamheden met het gemeentelijk beheer vertrouwd zijn geraakt en ook overigens de voor het burgemeesterschap onmisbare eigenschappen bezitten, van dat ambt zouden zijn uitgesloten, zijn der Regeering niet bekend.

Opdracht van de functie van hoofd van plaatselijk bestuur aan de burgemeesters staat ook de Regeering in beginsel voor. De verwezenlijking van dit denkbeeld houdt evenwel nauw verband met verscheidene gewichtige vraagstukken, de grootestadsgemeenten betreffende. Wanneer en voor welke gemeenten hiertoe zal kunnen worden overgegaan, valt thans nog niet aan te geven.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 1 — AFD. XII — STUK 6.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienst-
jaar 1921.

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING XII.

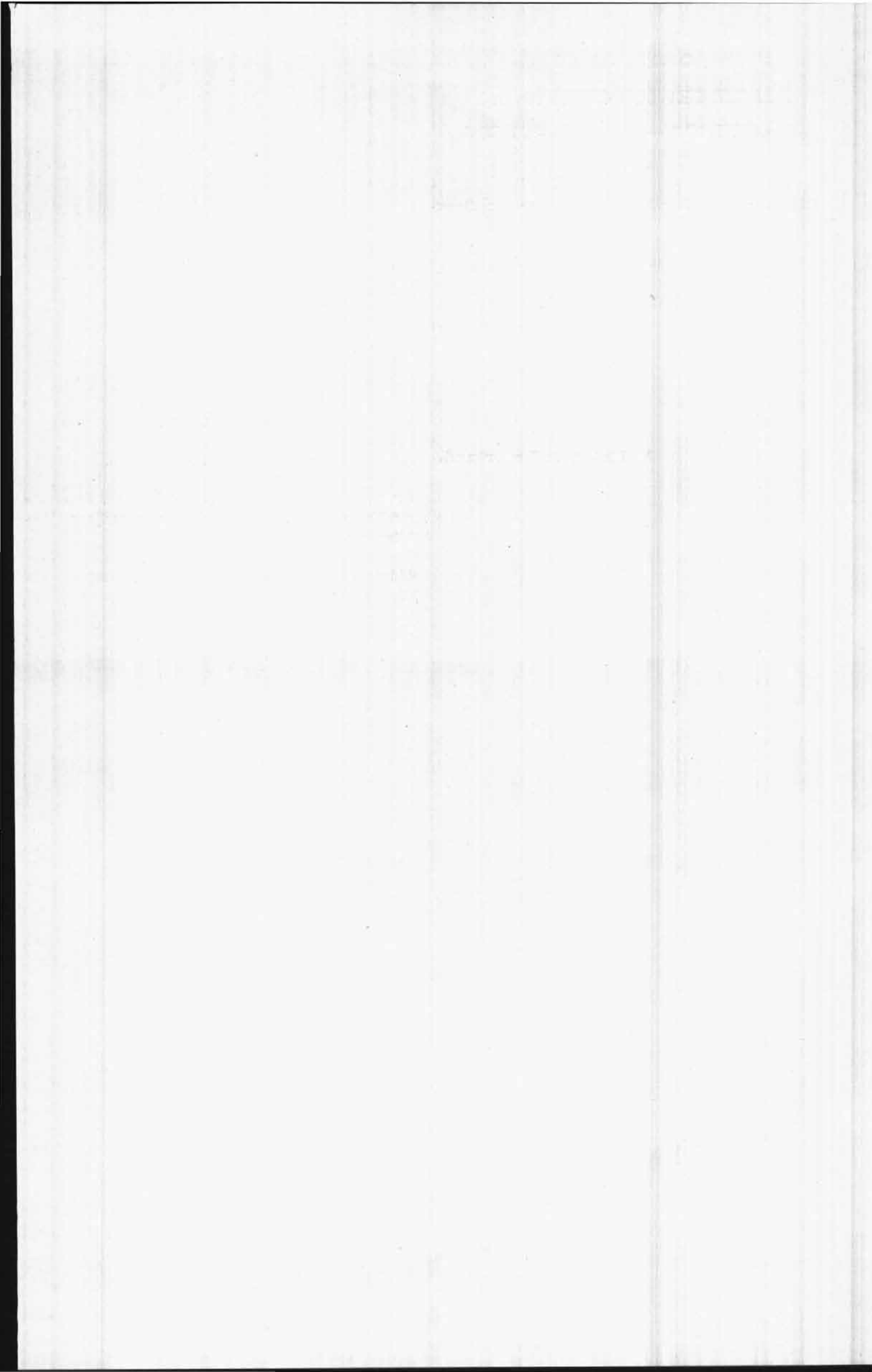
Middelen in Nederland.

Gemengde Ontvangsten.

Gevraagd werd aan welke omstandigheden de groote verschillen met het vorige jaar zijn toe te schrijven. Toelichting ontbreekt geheel.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs op 4 Juni 1920.

VAN HINLOOPEN LABBERTON.
VIERHOUT.
VREEDE.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP I — AFD. XII — STUK 7.

Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

AFDEELING XII.

Gemengde ontvangsten.

Middelen in Nederland.

Hoofdstuk I der middelen.

De hooge raming berust op de uitkomsten van vorige jaren (vergelijk de Algemeene Toelichting aan het hoofd van stuk I van afdeeling I).

Bijzonderheden omtrent de ontvangsten in het afge-loopen jaar zijn hier te lande nog niet bekend. De ra-ming is opgesteld door het Ministerie van Koloniën.

VOLKSRAAD
EERSTE GEWONE ZITTING 1920.
ONDERWERP 2 — STUK 1.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven
en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienst-
jaar 1920.

GELEIDEBRIEF.

Mijne heeren!

Ik heb de eer U hierbij ter overweging aan te bieden een ontwerp van besluit tot voorloopige wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

De toelichtende memorie met bijlage, die het ontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

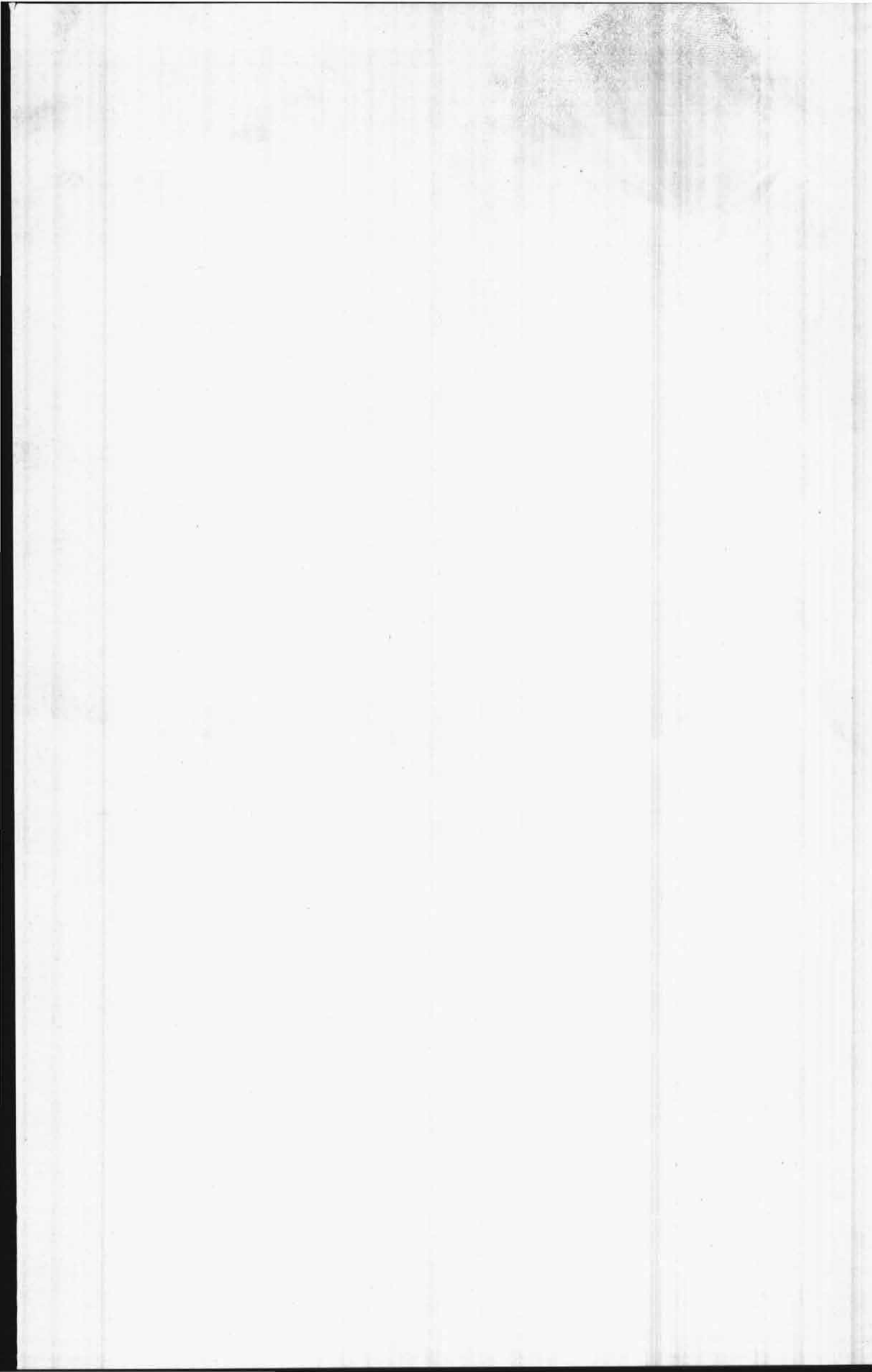
BATAVIA, den 31 Mei 1920.

De Gouverneur-Generaal,

J. v. LIMBURG STIRUM.

Aan

den Volksraad.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 2 — STUK 2.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

ONTWERP VAN BESLUIT.

(9e ontwerp van besluit begrooting 1920) (1).

Overwegende, dat de wenschelijkheid is gebleken tot nadere wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Artikel 1.

Uitgaven in Nederland.

1. In het Iste Hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, definitief vastgesteld bij de wet van 28 Februari 1920 (Nederlandsch Staatsblad No. 99, Indisch Staatsblad No. 146), definitief gewijzigd bij de wet van 28 Februari 1920 (Nederlandsch Staatsblad No. 103, Indisch Staatsblad No. 150) en voorloopig gewijzigd bij de Gouvernementsbesluiten van 20 December 1919 No. 3 (Javasche Courant van 23 December 1919 No. 102) en 20 Januari 1920 No. 3 (Javasche Courant van 20 Januari 1920 No. 6), worden voorloopig de volgende wijzigingen aangebracht:

(1) Overzicht van de voorafgaande ontwerpen van besluit begrooting 1920.

Ontwerp van besluit.	Betreft.	Stukken Volksraad.		Gouv. besluit.	Jav. Courant.	Stukken 2e Kamer der Staten-Generaal.		Indisch Stbl.		Aanteekeningen.
		Zitting.	Onderwerp.			Zitting.	Onderwerp.	Jaar.	No.	
1e	Uitgaven Nederland..	1e g. z. '19	1-2	15-7-'19-1	15-7-'19-56	'19-'20	4-2	1920	146	
2e	" Indië.....	"	"-3	" 2	"	"	"-3	—	147	
3e	Middelen Nederland..	"	"-4	" 3	"	"	"-4	—	148	
4e	" Indië.....	"	"-5	" 4	"	"	"-6	—	149	
5e	Aanleg tramwegen...	"	"-5,4	" 5	"	"	"-8	—	150	
6e	Uitkeering regentschapsraden.....	"	20-2	19-1-'20-2	20-1-'20-6	—	—	—	—	
7e	1e algm. aanv. begr.	2e g. z. '19	3-2	20-12-'19-3	20-12-'19-102	—	—	—	—	
8e	Uitkeering maand traktement, bezoldiging regenten Amboina, Jaarbeurs ...	"	"-7 " 9 13-2	20-1-'20-3 20-1-'20-4	20-1-'20-6	—	—	—	—	

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs
en Eeredienst.

Tusschen de onderafdeelingen 58A en 59 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 58B. Studietoelagen aan Indische artsen, Memorie.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements-
bedrijven.

Onderafdeeling 82. Mijnwezen, wordt verhoogd met f 100 000.

Onderafdeeling 91. Poeloe Laoet-steenkolenontginning, wordt verhoogd met f 65 000.

II. In het tweede lid van artikel 2 van de wet van 28 Februari 1920 (Nederlandsch Staatsblad No. 99, Indisch Staatsblad No. 146) wordt in plaats van „33, 79” gelezen „33, 58B, 79”.

Artikel 2.

Uitgaven in Indië.

I. In het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, definitief vastgesteld bij de wet van 28 Februari 1920 (Nederlandsch Staatsblad No. 100, Indisch Staatsblad No. 147), definitief gewijzigd bij de wet van 28 Februari 1920 (Nederlandsch Staatsblad No. 103, Indisch Staatsblad No. 150) en voorloopig gewijzigd bij de Gouvernementsbesluiten van 20 December 1919 No. 3 (Javasche Courant van 23 December 1919 No. 102), 19 Januari 1920 No. 2 en 20 Januari 1920 Nos. 3 en 4 (Javasche Courant van 20 Januari 1920 No. 6), worden voorloopig de volgende wijzigingen aangebracht:

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Onderafdeeling 41. Verdere uitgaven van het gevangeniswezen, wordt verhoogd met f 1 250 000.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Onderafdeeling 70. Personeel van de in- en uitvoerrechten en accijnzen, wordt verhoogd met f 545 000.

Onderafdeeling 71. Verdere uitgaven voor de in- en uitvoerrechten en accijnzen, wordt verhoogd met f 3 600.

Tusschen de onderafdeelingen 85 en 86 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 85A. Instelling van een bezoldigingskantoor, f 25 900.

Onderafdeeling 88. Tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen, wordt verhoogd met f 13 250 000.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch
Bestuur.

Tusschen de onderafdeelingen 90 en 91 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 90A. Inrichting van het Encyclopaedisch kantoor, f 42 600.

Tusschen de onderafdeelingen 124 en 125 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 124A. Voorschot aan het Zelfbestuur van Djokjakarta ten behoeve van den aanleg van eene waterleiding te Djokjakarta, f 800 000.

Tusschen de onderafdeelingen 131 en 132 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 131A. Herziening van de inkomsten der klasseer-mantri's bij den dienst der landelijke inkomsten, f 63 000.

Tusschen de onderafdeelingen 152 en 153 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 152A. Herziening van de inkomsten van het lager personeel (mantri's) bij den kadastralen dienst, f 100 000.

Onderafdeeling 158. Onvoorziene uitgaven, wordt verhoogd met f 150 000.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs
en Eeredienst.

Tusschen de onderafdeelingen 218 en 219 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 218A. Verhooging voor het jaar 1920 van de subsidiën voor inrichtingen van inlandsch onderwijs, f 150 000.

Tusschen de onderafdeelingen 226 en 227 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 226A. Voorschotten aan het Rijsche Zendinggenootschap ten behoeve van de voortzetting van zijn arbeid, f 273 000.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke
Openbare Werken.

Onderafdeeling 306. Personeel van het departement, wordt nader verhoogd met f 11 160.

Onderafdeeling 309. Gebouwen voor den burgerlijken dienst, voor zoover niet afzonderlijk uitgetrokken, wordt nader verhoogd met f 300 000.

Onderafdeeling 314. Bruggen, wegen en daarmede verband houdende waterstaatswerken, wordt nader verhoogd met f 30 000.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements-
bedrijven.

Onderafdeeling 341. Verdere uitgaven van het mijnwezen in het algemeen, wordt verhoogd met f 100 000.

Tusschen de onderafdeelingen 341A en 342 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 341B. Positieverbetering van het lager technisch personeel bij 's Lands mijndiensten, *f* 132 000.

Onderafdeeling 352. Poeloe Laoet-steenkolenontginning, wordt verhoogd met *f* 35 000.

Onderafdeeling 354. Zout, wordt verhoogd met *f* 6 075.

Onderafdeeling 356. Post-, telegraaf- en telefoondienst, wordt verhoogd met *f* 3 400 000.

Onderafdeeling 357. Staatsspoor- en tramwegen, alsmede automobioldiensten, wordt verhoogd met *f* 3 812 000.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Onderafdeeling 465. Verdere uitgaven voor de Indische militaire marine (met uitzondering van den hydrografischen dienst en de kweekschool te Makasser), wordt verhoogd met *f* 100 000.

Tusschen de onderafdeelingen 465 en 466 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 465A. Herziening van de soldijen en toelagen der inlandsche schepelingen van de Koninklijke Marine, *f* 491 000.

AFDEELING XI.

Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.

Tusschen de onderafdeelingen 489 en 490 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 489A. Voorschotten aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen, voor zooveel elders niet in het bijzonder omschreven, *f* 25 000 000.

II. In artikel 2 van de wet van 28 Februari 1920 (Nederlandsch Staatsblad No. 100, Indisch Staatsblad No. 147) wordt:

in het eerste lid in plaats van „226, 229 tot en met 233” en „489, 492 en 493” gelezen „226, 226A, 229 tot en met 233” en „489, 489A, 492 en 493”

en het derde lid nader gelezen als volgt:

Uit de onderafdeelingen 25, 27A tot en met 28, 32, 68A, 78, 80A, 80B, 88, 90A, 93, 94A tot en met 96, 103 tot en met 105, 108, 190, 111 tot en met 117, 119, 122A, 126A tot en met 127B, 131A, 133, 133A, 152A, 164A, 164B, 195A, 197B, 206A, 211, 216A, 217, 225, 236A, 244A, 245A, 248A, 249, 262A, 292A, 297A, 308A, 308B, 341B, 377, 409, 417, 424, 425, 427, 427B tot en met 427F, 442, 446, 453A en 453B kan worden overgeschreven op andere onderafdeelingen, waarvan het bedrag onvoldoende blijkt tot uitvoering van de in de genoemde onderafdeelingen bedoelde maatregelen.

Artikel 3.

Middelen in Indië. In het eenig artikel van de wet van 28 Februari 1920 (Nederlandsch Staatsblad No. 102, Indisch Staatsblad

No. 149), houdende definitieve aanwijzing van de in Nederlandsch-Indië te ontvangen middelen tot goedmaking van de uitgaven, begrepen in de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, voorloopig gewijzigd bij de Gouvernementsbesluiten van 20 December 1919 No. 3 (Javasche Courant van 23 December 1919 No. 102) en 20 Januari 1920 No. 4 (Javasche Courant van dien dag No. 6) wordt de volgende wijziging aangebracht:

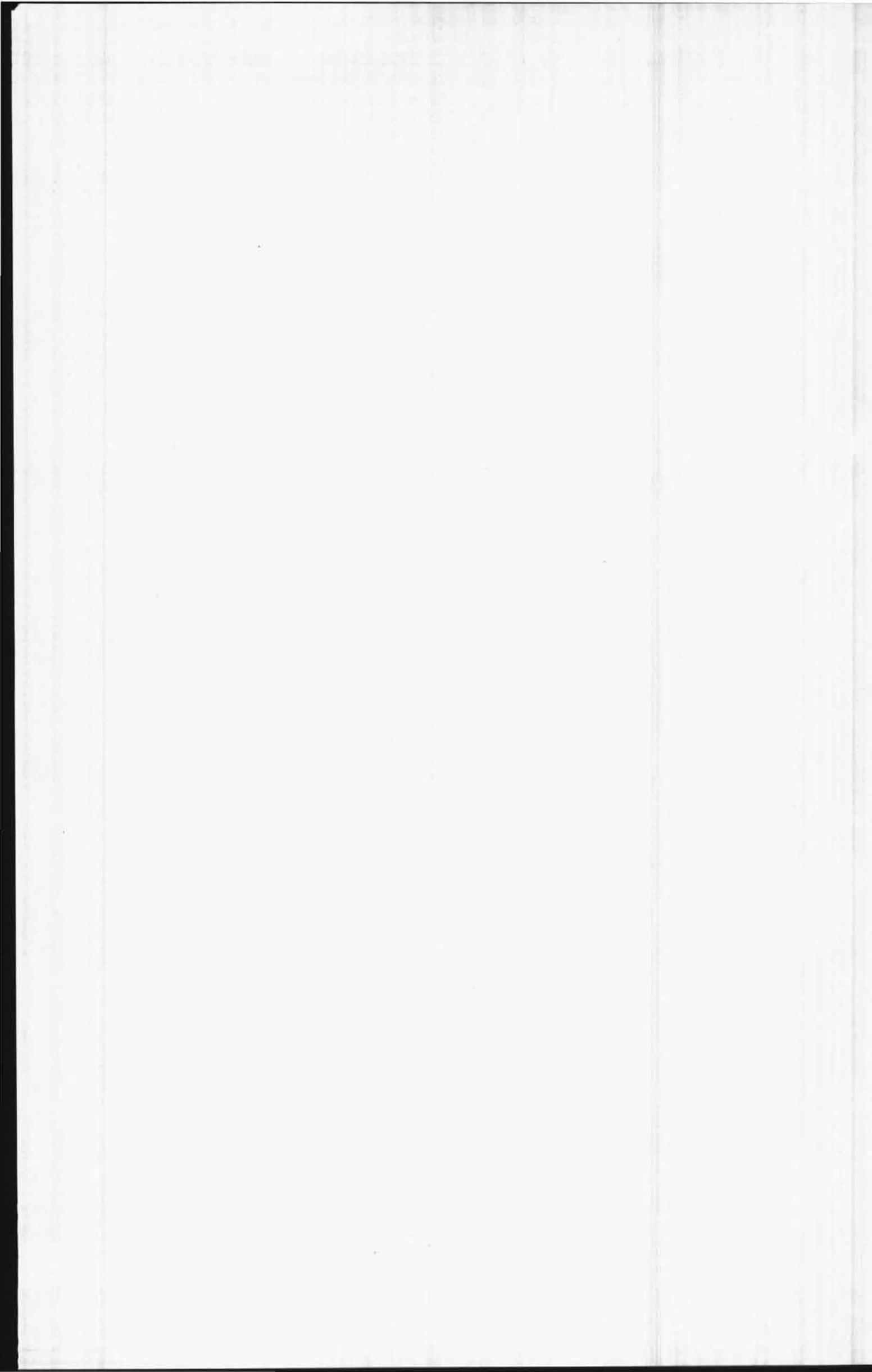
P l a a t s e l i j k e n g e w e s t e l i j k
z e l f b e s t u u r .

Tusschen de nummers 171 en 172 wordt ingelascht:

171A. Rente en terugbetaling van voorschotten aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen:

- a. rente;
- b. terugbetaling.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal
van Nederlandsch-Indië:
De Algemeene Secretaris,

VOLKSRAAD
EERSTE GEWONE ZITTING 1920.
ONDERWERP 2 — STUK 1.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven
en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienst-
jaar 1920.

GELEIDEBRIEF.

Mijne heeren!

Ik heb de eer U hierbij ter overweging aan te bieden een
ontwerp van besluit tot voorloopige wijziging en verhoog-
ging van de begrooting van uitgaven en middelen van
Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

De toelichtende memorie met bijlage, die het ontwerp
vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

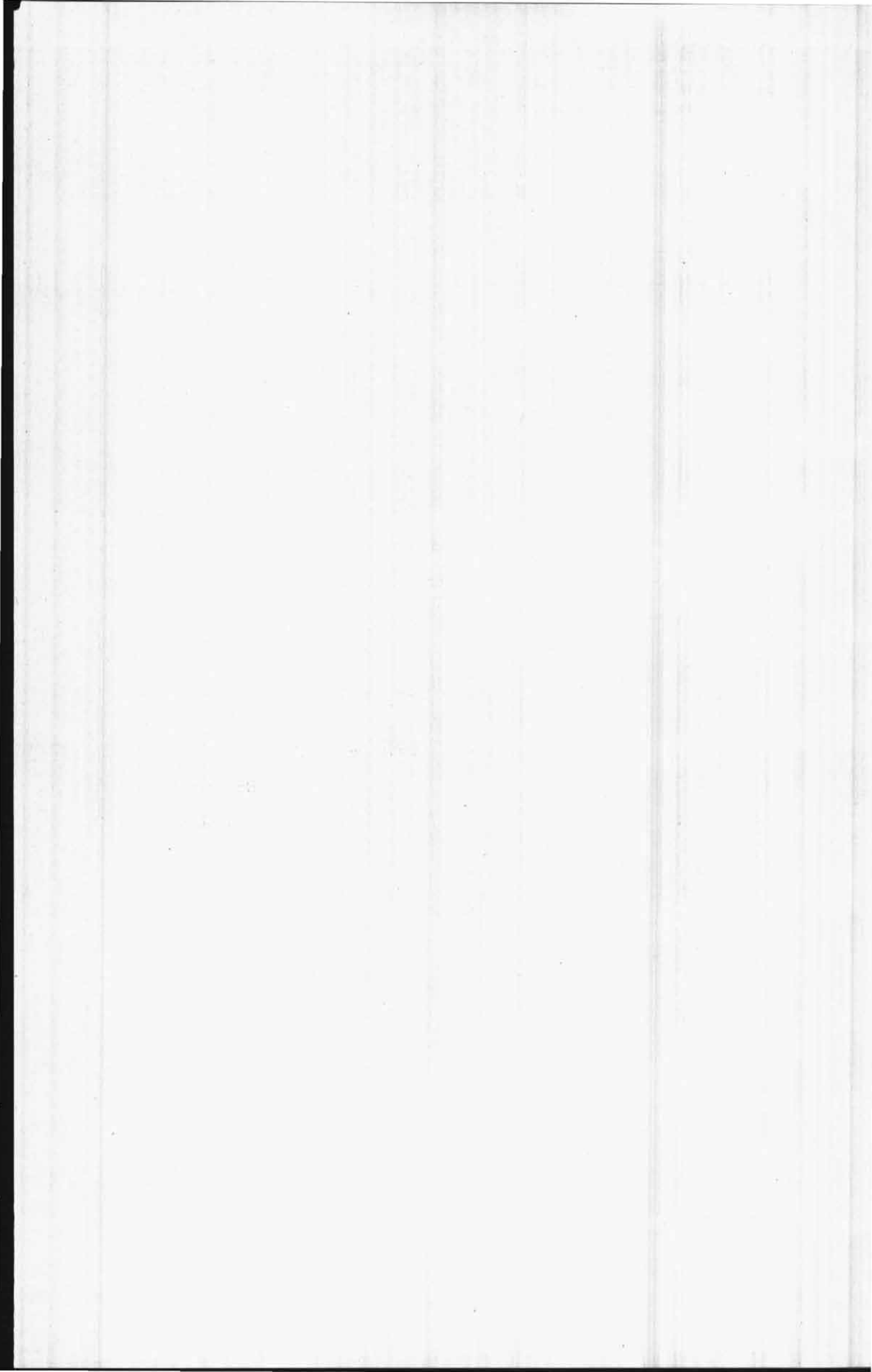
BATAVIA, den 31 Mei 1920.

De Gouverneur-Generaal,

J. v. LIMBURG STIRUM.

Aan

den Volksraad.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 2 — STUK 2.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

ONTWERP VAN BESLUIT.

(9e ontwerp van besluit begrooting 1920) (1).

Overwegende, dat de wenschelijkheid is gebleken tot nadere wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Artikel 1.

Uitgaven in Nederland.

I. In het Iste Hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, definitief vastgesteld bij de wet van 28 Februari 1920 (Nederlandsch Staatsblad No. 99, Indisch Staatsblad No. 146), definitief gewijzigd bij de wet van 28 Februari 1920 (Nederlandsch Staatsblad No. 103, Indisch Staatsblad No. 150) en voorloopig gewijzigd bij de Gouvernementsbesluiten van 20 December 1919 No. 3 (Javasche Courant van 23 December 1919 No. 102) en 20 Januari 1920 No. 3 (Javasche Courant van 20 Januari 1920 No. 6), worden voorloopig de volgende wijzigingen aangebracht:

(1) Overzicht van de voorafgaande ontwerpen van besluit begrooting 1920.

Ontwerp van besluit.	Betreft.	Stukken Volksraad.		Gouv. besluit.	Jav. Courant.	Stukken 2e Kamer der Staten-Generaal.		Indisch Stbl.		Aanteekeningen.
		Zitting.	Onderwerp.			Zitting.	Onderwerp.	Jaar.	No.	
1e	Uitgaven Nederland..	1e g. z. '19	1-2	15-7-'19-1	15-7-'19-56	'19-'20	4-2	1920	146	
2e	" Indië.....	"	"-3	" 2	"	"	"-3	—	147	
3e	Middelen Nederland..	"	"-4	" 3	"	"	"-4	—	148	
4e	" Indië.....	"	"-5	" 4	"	"	"-6	—	149	
5e	Aanleg tramwegen...	"	"-5A	" 5	"	"	"-8	—	150	
6e	Uitkeering regentschapsraden.....	"	20-2	19-1-'20-2	20-1-'20-6	—	—	—	—	
7e	1e algm. aanv. begr.	2e g. z. '19	3-2	20-12-'19-3	23-12-'19-102	—	—	—	—	
8e	Uitkeering maandtraktament, bezoldiging regenten Amboina, Jaarbeurs ...	"	"-7 " 9	20-1-'20-3	20-1-'20-6	—	—	—	—	
		"	18-2	20-1-'20-4	20-1-'20-6	—	—	—	—	

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs
en Eeredienst.

Tusschen de onderafdeelingen 58A en 59 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 58B. Studietoelagen aan Indische artsen, Memorie.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements-
bedrijven.

Onderafdeeling 82. Mijnwezen, wordt verhoogd met f 100 000.

Onderafdeeling 91. Poeloe Laoet-steenkolenontginning, wordt verhoogd met f 65 000.

II. In het tweede lid van artikel 2 van de wet van 28 Februari 1920 (Nederlandsch Staatsblad No. 99, Indisch Staatsblad No. 146) wordt in plaats van „33, 79” gelezen „33, 58B, 79”.

Artikel 2.

Uitgaven in Indië. I. In het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, definitief vastgesteld bij de wet van 28 Februari 1920 (Nederlandsch Staatsblad No. 100, Indisch Staatsblad No. 147), definitief gewijzigd bij de wet van 28 Februari 1920 (Nederlandsch Staatsblad No. 103, Indisch Staatsblad No. 150) en voorloopig gewijzigd bij de Gouvernementsbesluiten van 20 December 1919 No. 3 (Javasche Courant van 23 December 1919 No. 102), 19 Januari 1920 No. 2 en 20 Januari 1920 Nos. 3 en 4 (Javasche Courant van 20 Januari 1920 No. 6), worden voorloopig de volgende wijzigingen aangebracht:

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Onderafdeeling 41. Verdere uitgaven van het gevangeniswezen, wordt verhoogd met f 1 250 000.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Onderafdeeling 70. Personeel van de in- en uitvoerrechten en accijnzen, wordt verhoogd met f 545 000.

Onderafdeeling 71. Verdere uitgaven voor de in- en uitvoerrechten en accijnzen, wordt verhoogd met f 3 600.

Tusschen de onderafdeelingen 85 en 86 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 85A. Instelling van een bezoldigingskantoor, f 25 900.

Onderafdeeling 88. Tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen, wordt verhoogd met f 13 250 000.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch
Bestuur.

Tusschen de onderafdeelingen 90 en 91 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 90A. Inrichting van het Encyclopaedisch kantoor, *f* 42 600.

Tusschen de onderafdeelingen 124 en 125 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 124A. Voorschot aan het Zelfbestuur van Djokjakarta ten behoeve van den aanleg van eene waterleiding te Djokjakarta, *f* 800 000.

Tusschen de onderafdeelingen 131 en 132 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 131A. Herziening van de inkomsten der klasseer-mantri's bij den dienst der landelijke inkomsten, *f* 63 000.

Tusschen de onderafdeelingen 152 en 153 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 152A. Herziening van de inkomsten van het lager personeel (mantri's) bij den kadastralen dienst, *f* 100 000.

Onderafdeeling 158. Onvoorziene uitgaven, wordt verhoogd met *f* 150 000.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs
en Eeredienst.

Tusschen de onderafdeelingen 218 en 219 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 218A. Verhooging voor het jaar 1920 van de subsidiën voor inrichtingen van inlandsch onderwijs, *f* 150 000.

Tusschen de onderafdeelingen 226 en 227 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 226A. Voorschotten aan het Rijnsche Zendinggenootschap ten behoeve van de voortzetting van zijn arbeid, *f* 273 000.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke
Openbare Werken.

Onderafdeeling 306. Personeel van het departement, wordt nader verhoogd met *f* 11 160.

Onderafdeeling 309. Gebouwen voor den burgerlijken dienst, voor zoover niet afzonderlijk uitgetrokken, wordt nader verhoogd met *f* 300 000.

Onderafdeeling 314. Bruggen, wegen en daarmee verband houdende waterstaatswerken, wordt nader verhoogd met *f* 30 000.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements-
bedrijven.

Onderafdeeling 341. Verdere uitgaven van het mijnwezen in het algemeen, wordt verhoogd met *f* 100 000.

Tusschen de onderafdeelingen 341A en 342 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 341B. Positieverbetering van het lager technisch personeel bij 's Lands mijndiensten, f 132 000.

Onderafdeeling 352. Poeloe Laoet-steenkolenontginning, wordt verhoogd met f 35 000.

Onderafdeeling 354. Zout, wordt verhoogd met f 6 075.

Onderafdeeling 356. Post-, telegraaf- en telefoondienst, wordt verhoogd met f 3 400 000.

Onderafdeeling 357. Staatsspoor- en tramwegen, alsmede automobiendiensten, wordt verhoogd met f 3 812 000.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Onderafdeeling 465. Verdere uitgaven voor de Indische militaire marine (met uitzondering van den hydrografischen dienst en de kweekschool te Makasser), wordt verhoogd met f 100 000.

Tusschen de onderafdeelingen 465 en 466 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 465A. Herziening van de soldijen en toelagen der inlandische schepelingen van de Koninklijke Marine, f 491 000.

AFDEELING XI.

Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.

Tusschen de onderafdeelingen 489 en 490 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 489A. Voorschotten aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen, voor zooveel elders niet in het bijzonder omschreven, f 25 000 000.

II. In artikel 2 van de wet van 28 Februari 1920 (Nederlandsch Staatsblad No. 100, Indisch Staatsblad No. 147) wordt:

in het eerste lid in plaats van „226, 229 tot en met 233” en „489, 492 en 493” gelezen „226, 226A, 229 tot en met 233” en „489, 489A, 492 en 493”

en het derde lid nader gelezen als volgt:

Uit de onderafdeelingen 25, 27A tot en met 28, 32, 68A, 78, 80A, 80B, 88, 90A, 93, 94A tot en met 96, 103 tot en met 105, 108, 190, 111 tot en met 117, 119, 122A, 126A tot en met 127B, 131A, 133, 133A, 152A, 164A, 164B, 195A, 197B, 206A, 211, 216A, 217, 225, 236A, 244A, 245A, 248A, 249, 262A, 292A, 297A, 308A, 308B, 341B, 377, 409, 417, 424, 425, 427, 427B tot en met 427F, 442, 446, 453A en 453B kan worden overgeschreven op andere onderafdeelingen, waarvan het bedrag onvoldoende blijkt tot uitvoering van de in de genoemde onderafdeelingen bedoelde maatregelen.

Artikel 3.

Middelen in Indië. In het eenig artikel van de wet van 28 Februari 1920 (Nederlandsch Staatsblad No. 102, Indisch Staatsblad

No. 149), houdende definitieve aanwijzing van de in Nederlandsch-Indië te ontvangen middelen tot goedmaking van de uitgaven, begrepen in de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, voorloopig gewijzigd bij de Gouvernementsbesluiten van 20 December 1919 No. 3 (Javasche Courant van 23 December 1919 No. 102) en 20 Januari 1920 No. 4 (Javasche Courant van dien dag No. 6) wordt de volgende wijziging aangebracht:

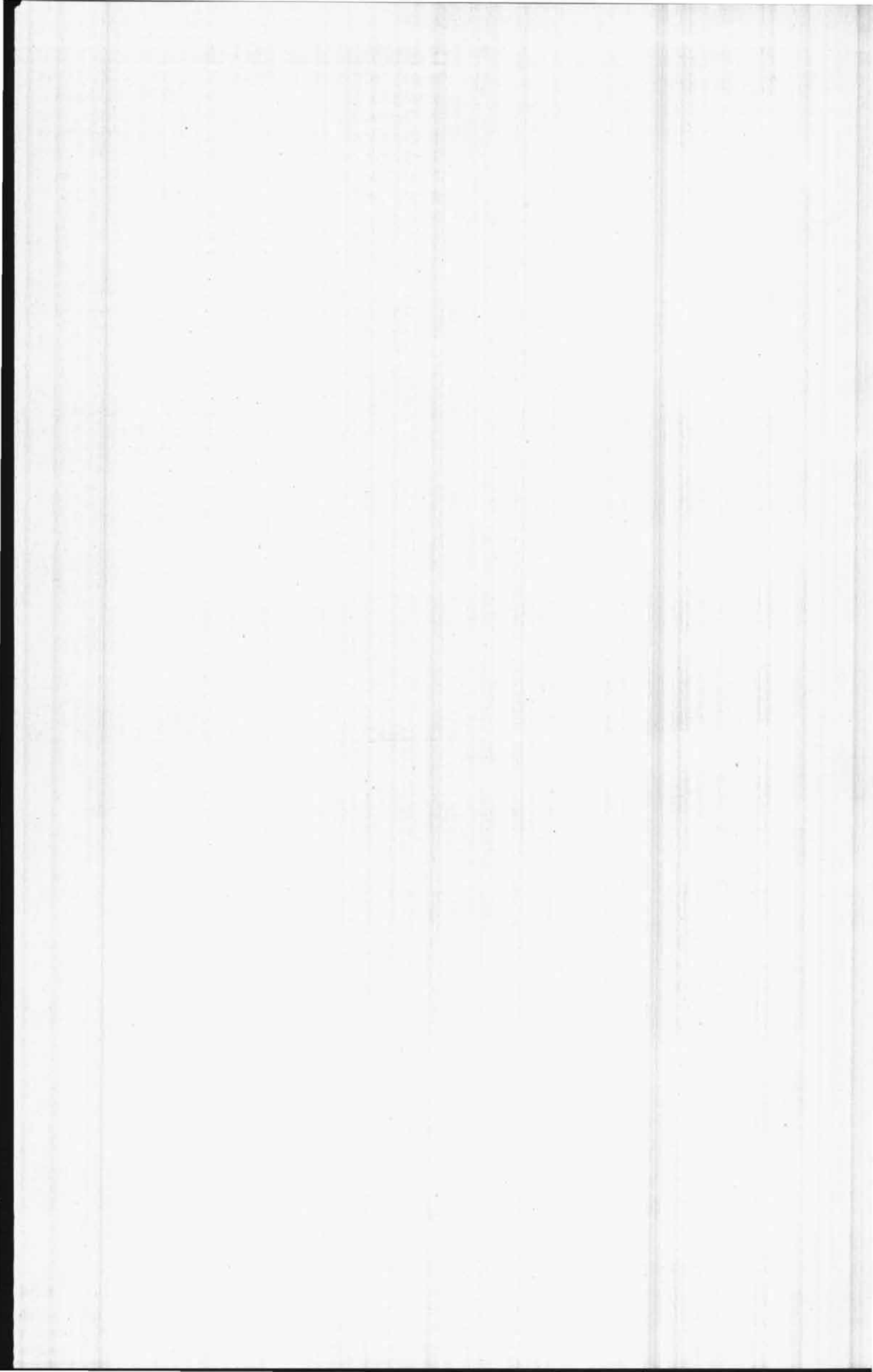
P l a a t s e l i j k e n g e w e s t e l i j k
z e l f b e s t u u r .

Tusschen de nummers 171 en 172 wordt ingelascht:

171A. Rente en terugbetaling van voorschotten aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen:

- a. rente;
- b. terugbetaling.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal
van Nederlandsch-Indië:
De Algemeene Secretaris,

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 2 — STUK 3.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Tot toelichting van de voorgestelde wijzigingen wordt het volgende medegedeeld.

Artikel 1.

Uitgaven in Nederland.

Iste HOOFDSTUK.

Uitgaven in Nederland.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en
Eeredienst.

Onderafdeeling 58B. Studietoelagen aan Indische artsen (Memorie).

De wenschelijkheid is gebleken om, zoolang hier te lande nog geene inrichting van medisch hooger onderwijs bestaat, jaarlijks enkele Indische artsen in Gouvernementsdienst, die naar het oordeel van den hoofdinspecteur, hoofd van den burgerlijken geneeskundigen dienst uitmunten door aanleg, ijver en praktische geschiktheid, aan te wijzen voor eene aanvullende opleiding in Nederland voor het volledig artsexamen, met gebruikmaking van de vrijstelling, verleend bij artikel 1 laatste lid van het Koninklijk besluit van 26 Maart 1895 (Nederlandsch Staatsblad No. 37), en om daarna den leergang in bacteriologie en hygiëne te Amsterdam of te Leiden te volgen.

Aan de opdracht zal behalve vrijen overtocht voor de betrokkenen en hun gezin verbonden zijn eene verlofsbezoldiging, berekend op den voet van het reglement op de buitenlandsche verloven, vermeerderd met eene toelage van f 500 per jaar gedurende den studietijd.

De duur van de studieopdracht wordt gesteld op uiterlijk drie en half jaar, uit- en thuisreis inbegrepen, behoudens eene verlenging, indien naar het oordeel van den Minister van Koloniën buitengewone omstandigheden in het spel zijn dan wel nog nader eene speciale studieopdracht mocht worden verleend.

Nadat aan de studieopdracht is voldaan, komen de betrokkenen in aanmerking om als Gouvernementsarts te worden uitgezonden op de voor dezen vastgestelde of nader vast te stellen bezoldigingsvoorwaarden.

Voor de uit dezen maatregel voortvloeiende uitgaven, waarvan het bedrag voor 1921 nog niet kan worden geraamd, is een Memoriepost uitgetrokken.

In afwachting van eene algemeene regeling van deze aangelegenheid is reeds eene studie-opdracht in dezen zin verleend aan een tweetal in November 1919 naar Nederland vertrokken Indische artsen. Het belang van den dienst en het persoonlijk belang der betrokkenen maakten het ten zeerste ongewenscht met die opdracht te verwijlen, totdat deze aangelegenheid in het algemeen zou zijn geregeld.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements- bedrijven.

Hoofdstuk I. *Onderafdeeling* 82. Mijnwezen:
Onderdeel a. Aanschaffing en uitzending van benooidigheden voor en andere uitgaven in verband met het mijnwezen.

Onderzoekingen in verband met de mogelijke verwerking van Celebes-ijzerertsen (*f* 100 000).

Hoofdstuk I. *Onderafdeeling* 91. Poeloe Laoetsteenkolenontginning:

Onderdeel b. Kapitaalsuitgaven.

Hoofdstuk II. *Onderafdeeling* 352. Poeloe Laoetsteenkolenontginning:

Onderdeel b. Kapitaalsuitgaven.

Uitbreiding van de kolenlaadinrichting van de Poeloe Laoetmijnen te Stagen (*f* 65 000 en *f* 35 000).

Zie de toelichting bij onderafdeeling 341 van de uitgaven in Indië.

In verband met de toename van de kolenproductie der Poeloe Laoetmijnen is het noodig om maatregelen te nemen tot vergroting van de laad-capaciteit te Stagen. Met de bestaande inrichting toch kan slechts één schip geladen worden, terwijl het in den laatsten tijd herhaaldelijk voorkomt, dat meerdere schepen tegelijk om kolen komen. Voorts is het ook noodig om de snelheid van het laden te vergrooten. Voor een en ander is het gewenscht de bestaande laadinrichting zoodanig uit te breiden, dat twee schepen gelijktijdig kunnen worden beladen, en bovendien aan te schaffen een drijvenden kolenbunkeraar, waardoor het mogelijk zal zijn de schepen ook aan de zeezijde te beladen en dus de beladingsnelheid belangrijk te vergrooten. Een en ander vordert eene uitgave van totaal *f* 440 000. Naar alle waarschijnlijkheid zal de aanschaffing van vorenbedoelden drijvenden bunkeraar nog dit jaar mogelijk zijn. Gezien de moeilijkheid, waarin de kolenbelading te Stagen thans voor geruimen tijd verkeert, doordat een aankomend schip door verkeerd manoeuvreeren de bestaande laadinrichting zeer belangrijk heeft beschadigd, moet het van het grootste belang worden geacht, dat aldaar zoo spoedig mogelijk de beschikking wordt verkregen over eene tweede van de bestaande onafhankelijke bekolinginrichting. Hiertoe ware bedoelde drijvende bunkeraar, waarvan de aanschaffingskosten worden geraamd op *f* 100 000 en wel *f* 65 000 op Hoofdstuk I en *f* 35 000 op Hoofdstuk II, zoo spoedig mogelijk aan te koopen. De op de begrooting voor dit jaar uitgetrokken fondsen laten echter de aanschaffing niet toe, zoodat verhooging der toegestane credieten daartoe noodig is. Het voor de uitbreiding verder noodige bedrag ad *f* 340 000 zal op de begrooting voor 1921 worden aangevraagd.

Artikel 2.

IIde HOOFDSTUK.

Uitgaven in Indië.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Onderafdeeling 41. Verdere uitgaven van het gevangeniswezen.

Op grond van de voorloopige uitkomsten over 1919 ten bedrage van ongeveer *f* 4 800 000 van nevenvermelden

Onderdeel c. Kosten van onderhoud en vervoer van post, waarop geboekt worden alle uitgaven wegens voeding, verpleging, huisvesting en vervoer van veroordeelden, wordt verwacht, dat over het loopende dienstjaar de raming van f 3 800 000 met ongeveer f 1 000 000 zal worden overschreden.

Deze overschrijding van de toegestane fondsen heeft tot oorzaak eerstens de belangrijke prijsstijging van nagenoeg alle artikelen benodigd voor het onderhoud van de gevangenen en voorts de sterke toename van het aantal gevangenen.

Het ramingscijfer voor 1920 wordt daarom verhoogd met f 1 000 000.

Onderdeel c. Aankoop van benodigdheden bij den arbeid van veroordeelden enz. (+ f 250 000).

De inwerkingstelling met ingang van 1 Juni a.s. van de machinale weverij in de gevangenis te Cheribon en de daarmede gepaard gaande opvoering van de productie maakt de aanschaffing van groote hoeveelheden katoenen garens noodig, in verband waarmede de post verhoogd wordt met f 250 000.

Daartegenover staat, dat alle voor het gevangeniswezen benodigde katoenen stoffen voortaan, in stede van uit Nederland te worden gezonden, in de gevangenis te Cheribon zullen kunnen worden geweven.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Onderafdeeling 70. Personeel van de in- en uitvoerrechten en accijnzen.

Onderdeel b. Herziening van de rangen en bezoldigingen, benevens uitbreiding van het personeel bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen (f 320 000).

Onderdeel c. Herziening der bezoldigingsregeling van de Inlandsche beambten (hoofdmantri's, mantri's, hoofdoppassers, oppassers enz.) bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen (f 225 000).

Onderafdeeling 71. Verdere uitgaven voor de in- en uitvoerrechten en accijnzen.

Onderdeel b I. Toelagen voor kantoorkosten aan de Inspecteurs der 1ste klasse der in- en uitvoerrechten en accijnzen (f 3 600).

Onderafdeeling 85A. Instelling van een bezoldigingskantoor (f 25 900).

Verwezen moge worden naar hetgeen ter zake is medegedeeld in het Indisch ontwerp der begrooting voor 1921 (afdeeling III, stuk 3, onderafdeeling 310).

Het ligt in de bedoeling de hervorming te doen in werking treden, zoodra de Volksraad zich daarmede heeft vereenigd, en daaraan — voor zoover eenigszins mogelijk — tot 1 Januari 1920 terugwerkende kracht te verleen.

Afzonderlijke bepalingen zullen worden in het leven geroepen om te verzekeren, dat bij den overgang van de bestaande naar de nieuwe personeelsformatie de billijkheid betracht wordt.

De aanvulling van 's Lands dienst met het vereischt getal werkkrachten is evenzeer als het behoud van bruikbaar en ervaren personeel in hooge mate afhankelijk van eene deugdelijke inrichting van het bezoldigingsstelsel. Dit stelsel vordert niet alleen toekenning van een passend inkomen aan elken landsdienaar, voldoende aantrekkelijk om hem aan den dienst van het algemeen te binden, doch tevens eene juiste verhouding tusschen de inkomsten van de landsdienaren bij de verschillende takken van dienst onderling. Nevens de bezoldiging genieten bovendien vele landsdienaren om bepaalde redenen toelagen of andere bijzondere voordeelen, waarmede eveneens rekening valt te houden.

Het groot aantal Landsbetrokkingen en de voor de vele diensttakken uiteenlopende voorwaarden van belooning zijn oorzaak, dat de thans geldende wedderegelingen niet aan de hoogeromschreven eischen voldoen. Eenheid van gedachte ontbreekt grootendeels; herziening van inkomsten is, ook wegens de waardevermindering van het geld, aan de orde van den dag en vermeerdert den ongeregelde toestand op dit gebied, terwijl bijna allerwegen een te-

kort aan personeel den goeden gang van zaken dreigt te verstoren.

Afdoende verbetering in dien misstand is alleen mogelijk, indien de beschikking verkregen wordt over een centraal orgaan, in staat om het uitgebreid en netelig terrein der salarisregeling volledig te overzien. Bij een dergelijk orgaan kunnen de deskundigen worden gekweekt, die geleidelijk de kennis erlangen, vereischt om telkens spoedig en geargumenteed de onontbeerlijke in- en voorlichting in zake de loonregeling der landsdienaren te verschaffen.

In de eerste plaats zal documentatie het middel daartoe kunnen zijn. Het samenstel der vele en velerlei bestaande regelingen zal bij het evenbedoeld orgaan in den vorm van een kaartsysteem zijn vast te leggen, met bijvoeging van de bescheiden aangaande de wordingsgeschiedenis dier regelingen. Voorts zal zoowel aan de theorie als aan de practijk van het loonvraagstuk alle aandacht zijn te wijden, onder veelvuldige aanraking met de talrijke vakvereenigingen. Op deze wijze zal het orgaan weldra eene onmisbare bron van parate kennis voor deze omvangrijke en moeilijke materie worden.

Wijders zal het worden benut voor het ontwerpen van een bezoldigingsreglement, aan welke codificatie van de vele verspreide voorschriften en beginselen dringend behoefte bestaat. Ook het vraagstuk der zoogenaamde standplaatstoelagen zal met behulp van het orgaan zoo spoedig doenlijk tot eene oplossing zijn te brengen.

Werd in Nederland aan een dergelijk orgaan het karakter van eene permanente commissie gegeven, deze vorm zou wegens de gedurige wisseling van personen hier te lande minder voldoen. Meer wezenlijk effect wordt verwacht van de instelling van een Bezoldigingskantoor, onder de leiding van een door langdurige ervaring in personeele aangelegenheden doorkneed Hoofd. De continuïteit ware daarbij te verzekeren door de toevoeging van een Onderhoofd, in den regel bestemd om het Hoofd te zijner tijd te vervangen.

Aan het Hoofd wordt eene bezoldiging toegedacht van *f* 1 350, met één driejaarlijksche verhooging van *f* 150 's maands, en aan het Onderhoofd eene wedde van *f* 800, met twee driejaarlijksche verhoogingen van *f* 200 's maands. Hunne eindbezoldiging zou dus onderscheidenlijk *f* 1 500 en *f* 1 200 's maands beloopten.

Bij het kantoor zal eenig hulppersoneel zijn te plaatsen, waaronder een tweetal commiezen op eene bezoldiging van *f* 200 tot *f* 400 's maands, welk maximum zou zijn te bereiken door vijf tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 40 's maands.

De jaarlijksche uitgaven worden voorloopig geraamd op *f* 45 800, te weten:

een Hoofd van het kantoor, op <i>f</i> 1 350— <i>f</i> 1 500 of gemiddeld <i>f</i> 1 425 's maands	<i>f</i> 17 100
een Onderhoofd, op <i>f</i> 800— <i>f</i> 1 200 of gemiddeld <i>f</i> 1 000 's maands	12 000
twee commiezen, ieder op <i>f</i> 200— <i>f</i> 400 of gemiddeld <i>f</i> 300 's maands	7 200
bezoldiging van lager personeel (klerken, schrijvers en oppassers)	4 000
kantoorbehoeften	2 500
inhuur van een huis à <i>f</i> 250 's maands	3 000

Tezamen *f* 45 800

Voor de tweede helft van het loopende jaar is derhalve benoodigd een bedrag van *f* 22 900, dat ten behoeve van de eerste inrichting van het kantoor met *f* 3 000 zal zijn

te vermeerderen. Derhalve wordt voor deze voorziening eene som van *f* 25 900 aangevraagd.

Wegens de sterk gevoelde behoefte aan voorlichting van een deskundig orgaan bij de beoordeeling van de talrijke voorstellen tot verhooging van bezoldigingen ligt het in de bedoeling om, zoodra de Volksraad met deze voorziening mocht blijken te kunnen instemmen, daartoe reeds aanstonds bij wijze van tijdelijken maatregel over te gaan.

Aangezien het nieuwe kantoor aan de salarisregeling voor het burgerlijk personeel reeds eene volle taak zal hebben, zal het zich voorloopig daartoe bepalen, doch — nadat de werkzaamheden het zullen toelaten — ook bemoeienis behooren te hebben met de militaire inkomsteregelingen. De opstelling van het personeel is mitsdien van voorloopigen aard, in afwachting van eene mogelijke uitbreiding van het arbeidsveld van het kantoor.

Onderafdeeling 88. Herziening van de regeling der tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen (*f* 13 250 000 meer).

Bij de ontwerp-aanvullingsbegrooting 1920, o.m. strekkende tot het beschikbaarstellen van gelden voor eene bijzondere tegemoetkoming aan 's Lands dienaren en aan andere personen (2de gewone zitting 1919, onderwerp 18), werd er tot toelichting van dezen maatregel op gewezen, dat door de mindere koopkracht van het geld 's Lands dienaren feitelijk onderbetaald worden en eene algemeene verhooging van het niveau der bezoldigingen niet zou kunnen uitblijven, wanneer de gelddepreciatie van blijvenden aard zou blijken.

Inmiddels wordt eene algemeene salarisherziening ter hand genomen. Op zich zelve is deze reeds noodzakelijk, omdat tengevolge van allerlei partieele herzieningen tusschen de verschillende bezoldigingen eene onjuiste verhouding is ontstaan, welke aanleiding geeft tot onbillijkheden en derhalve tot ontevredenheid.

Eene onmiddellijke herziening is echter niet mogelijk, doch de Regeering zal trachten tijdig voor de algemeene aanvullingsbegrooting 1921 gereed te zijn.

In afwachting daarvan is voor het loopend jaar tijdelijke voorziening noodzakelijk, omdat de toestand van dien aard is geworden, dat met de plaats gehad hebbende uitkeering van eene maand extra, welke in hoofdzaak is te beschouwen als een inhalen van achterstand, en de geldende duurtetoeslagregeling niet meer kan worden volstaan.

Het ligt in de bedoeling aan de landsdienaren op eene bezoldiging van hoogstens *f* 1000 's maands (gedeeltelijk alleen aan de gezinshoofden onder hen) eene tegemoetkoming te verleen in den vorm van een maandelijkschen toeslag.

Daartoe zal de bestaande duurtetoeslag, gerekend van 1 Januari van het loopend jaar af, worden verhoogd en uitgebreid, zooals hieronder is aangegeven.

§ 1. Van de bestaande duurtetoeslagregeling voor landsdienaren, thans luidende:

Groepen van betaling:		Percentage berekend naar de inkomsten per maand:
voor inkomsten van	<i>f</i> 50 's maands of minder	20%
„ „ van	boven <i>f</i> 50 t/m <i>f</i> 100	15%
„ „ „	„ „ 100 „ „ 200	10%
„ „ „	„ „ 200 „ „ 314	5%.

met dien verstande, dat aan maandelijksch inkomen en duurtetoeslag tezamen door de laatstgenoemde drie groepen minstens *f* 60, *f* 115 en *f* 220 wordt genoten en door de laatstgenoemde groep hoogstens *f* 315.

zal worden gelezen als volgt:

(1)

Groepen van betaling.	Maandelijksch inkomen.	Toeslag voor	
		gezins- hoofden.	niet-gezins- hoofden.
1.	f 50 of minder	40 %	40 %
2	meer dan f 50 t/m f 100	30 %	30 %
3	" " " 100 " " 200	20 %	20 %
4a	" " " 200 " " 400	15 %	—
4b	" " " 200 " " 439	—	10 %
5	" " " 400 " " 1099	10 %	—

met dien verstande, dat:

- 1e. door gezinshoofden, vallende onder groepen 2, 3, 4a en 5, aan maandelijksch inkomen en duurtetoeslag tezamen onderscheidenlijk minstens f 70, f 130, f 240 en f 460 en door groep 5 hoogstens f 1100 wordt genoten;
- 2e. door niet-gezinshoofden, vallende onder groepen 2, 3 en 4b aan maandelijksch inkomen en duurtetoeslag tezamen minstens f 70, f 130, f 240 en door groep 4b hoogstens f 440 wordt genoten.

(2) Onder gezinshoofden worden verstaan gehuwden en zij, die een of meer kinderen te verzorgen hebben.

De meerdere kosten van dezen maatregel worden voor een vol jaar geraamd op f 13 000 000.

Voorts ligt het in het voornemen om aan de gezinshoofden onder de landsdienaren op eene bezoldiging van meer dan f 1 000 's maands aan het einde van het loopend jaar opnieuw eene uitkeering te doen tot een bedrag van f 1 000, met dien verstande, dat aan hen, die vóór het eind van het jaar buitenlandsch verlof dan wel eervol ontslag uit 's Lands dienst of uit hunne betrekking bekomen, een naar evenredigheid kleiner bedrag zal worden uitgekeerd. Uitkeering in eens en duurtetoeslag zullen in geen geval te zamen kunnen worden genoten.

De kosten van deze uitkeering worden geraamd op ongeveer f 250 000.

Tot de uitbetaling van den maandelijkschen toeslag zal worden overgegaan dadelijk na de voorloopige vaststelling van de aanvullingsbegrooting.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Onderafdeeling 90A. Inrichting van het Encyclopaedisch kantoor (+ f 42 600).

Het Encyclopaedisch kantoor, eind 1909 opgericht, doch feitelijk eerst een jaar later in werking gekomen, is nog slechts op tijdelijken en voorloopigen voet ingericht gebleven om eerst ervaring op te doen, voordat een eindoordeel kan worden gevormd over de plaats, die het als instelling ten slotte zal moeten innemen. Intusschen doet het ontbreken van eene meer vaste inrichting van het kantoor zich steeds nijpender gevoelen door voortdurend gesukkel met personeel. De keuze is voor dit eigenaardig werk toch al beperkt en de slechte en onzekere vooruitzichten vormen een beletsel te meer tegen aantrekking van personeel en het behouden daarvan. Langer met de organisatie te wachten is niet verantwoord, daar te verwachten zou zijn, dat telkens meer ingrijpende tijdelijke voorzieningen door den nood geboden zouden zijn.

De arbeid is, buiten de algemeene leiding, in hoofd-trekken in te deelen in monografischen arbeid en arbeid aan de „Mededeelingen”. De eerstbedoelde werd tot

dusver verricht door het hoofd van het kantoor en een gedetacheerd officier; voor dezen is, met intrekking van de vroeger voorloopig toegestane fondsen van gemiddeld *f* 500 's maands, eene bepaalde betrekking van ambtenaar der eerste klasse op *f* 600 tot *f* 900 reeds bij wijze van tijdelijken maatregel ingesteld moeten worden om hem door opneming in burgerlijken dienst te kunnen behouden. Deze betrekking zal dus zijn te bestendigen. Omtrent de eigenlijk gezegde monografieën kan worden medegedeeld, dat het in de bedoeling ligt de onder handen zijnde monografie van Celebes af te werken, doch overigens dergelijke groote werken tot later uit te stellen, wanneer de voorhanden stof op velerlei gebied eerst in gewestelijke beschrijvingen, als vereenvoudigde monografieën bedoeld, en in de Mededeelingen grootendeels zal zijn verwerkt. Bedoelde beschrijvingen, zooals die welke over Atjeh en de Oostkust van Sumatra reeds zijn verschenen, zullen echter aangevuld moeten worden met historische schetsen, beschrijving van volksinstellingen en gebruiken, grondrechten enz., opdat zij inderdaad zullen voorzien in de behoefte aan spoediger dan eene groote monografie verschijnende, gemakkelijk te raadplegen, degelijke handboeken, die tevens weer kunnen dienen als grondslag voor mogelijke latere groote monografieën. Het zal nu noodig zijn aan het kantoor eenige personen te verbinden, die de ontbrekende gedeelten met het gezag, dat eene vooraf genoten opleiding hun geeft, kunnen verzorgen, derhalve wetenschappelijk opgeleide personen, niet om hen werk te doen verrichten alleen ten bate van de wetenschap als zoodanig, maar bepaaldelijk met het omschreven practisch doel voor oogen en onder leiding, die op de practijk blijft gericht, om door verspreiding van kennis van de buitengewesten mede te werken tot de ontwikkeling daarvan. Voor die ambtenaren — een drietal (1 historicus, 1 geograaf in natuurkundige richting, 1 geograaf in volkenkundige en economische richting) — dient dezelfde bezoldigingsregeling te gelden als voor de taalambtenaren, die ingevolge Staatsblad 1919 No. 585 *f* 400 tot *f* 1 000 's maands genieten (2 tweejaarlijksche en 4 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 100). Voor het jaar 1920 behoeft voor hen op zeker niet meer dan 6 maanden te worden gerekend.

Voor de „Mededeelingen” werd tijdelijk ingesteld de betrekking van „leider” op ten minste *f* 600 en ten hoogste *f* 800 's maands, welke zal zijn te bestendigen met dien verstande echter, dat in het belang van de continuïteit het eindbedrag op *f* 900 ware te stellen. Verder werd, eveneens tijdelijk, voor een ambtenaar beschikbaar gesteld eene som van gemiddeld *f* 350 's maands en werd van het departementspersoneel tijdelijk eene adjunct-referendaris-plaats afgestaan, die daar evenwel op den duur niet kan worden gemist. Aan eene vlotte bewerking van de dagelijks binnenkomende stof tot Mededeelingen zullen, behalve de leider, 3 ambtenaren volop werk hebben, wien betere vooruitzichten dienen te worden geopend om het zoo schadelijk verloop te voorkomen, nl. *f* 300 tot *f* 600 's maands (1 éénjaarlijksche en 2 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 's maands). Intusschen behoeft voor 1920 ook voor deze 3 ambtenaren slechts op 6 maanden te worden gerekend.

Dadelijke herziening vereischt voorts de bezoldiging van het hoofd van het kantoor, die tot dusver, mede als gevolg van de inrichting op voorloopigen voet, niet in verhouding is geweest tot den omvang zijner taak, de

daaraan verbonden besommingen en de moeilijkheden en vaak teleurstellingen bij den opzet en de verdere ontwikkeling. In verband ook met de inkomstenregeling zijner ondergeschikten dient voor het hoofd gerekend te worden op *f* 1 000 tot *f* 1 200 's maands (2 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 's maands). Het komt niet meer dan billijk voor, dat de nieuwe aanvangsbezoldiging gerekend van 1 Januari 1920 aan den tegenwoordigen ambtsbekleeder wordt toegelegd, gelet op de evengenoemde omstandigheden en om hem geen nadeel te doen lijden van het uitstel, dat deze organisatie-voorstellen hebben ondergaan.

Aan het kantoor is opgedragen de zorg voor de boekerij van het departement. De opdracht van het beheer daarvan als bijbetrekking aan een ambtenaar heeft slechte resultaten gehad. Daarom is tijdelijk een bedrag van gemiddeld *f* 225 's maands (ten minste *f* 150 en ten hoogste *f* 300) voor een afzonderlijken boekerij-beheerder(ster) toegestaan, zoodra eene geschikte kracht daarvoor was te vinden. Deze maatregel ware te bestendigen.

Ten einde bij aanneming van personeel, o.a. ook gepensioneerden, rekening te kunnen houden met geschiktheid, vorige bezoldiging, dienstdienst enz., dient de bestaande vrijheid om dadelijk één of meer verhoogingen toe te kennen behouden te blijven.

Het ligt in de bedoeling om na aanvaarding van deze organisatie door den Volksraad daaraan voor zoover noodig dadelijk bij wijze van tijdelijken maatregel uitvoering te geven en de noodige stappen te doen tot aanwerving van het vereischte nieuwe personeel.

De noodige jaarlijksche uitgaven komen op het volgende neer:

1 hoofd	<i>f</i> 12 000
3 wetenschappelijke ambtenaren, op gemiddeld <i>f</i> 700 's maands	25 200
1 ambtenaar der eerste klasse, op gemiddeld <i>f</i> 750 's maands	9 000
1 leider der Mededeelingen, op gemiddeld <i>f</i> 750 's maands	9 000
3 ambtenaren bij het Encyclopaedisch kantoor, op gemiddeld <i>f</i> 450 's maands.	16 200
1 boekerijbeheerder(ster), op gemiddeld <i>f</i> 225 's maands	2 700
	<hr/>
	<i>f</i> 74 100
Daartegenover vervalt de begrotingspost voor het hoofd van het kantoor ..	10 800
	<hr/>
	<i>f</i> 63 300
Verder vervalt de tijdelijke maatregel voor 1 ambtenaar op gemiddeld <i>f</i> 350 's maands, of per jaar	<i>f</i> 4 200
terwijl reeds tijdelijk wordt uitgegeven voor:	
1 ambtenaar der eerste klasse gemiddeld	9 000
1 leider der Mededeelingen gemiddeld	8 400
1 boekerijbeheerder(ster) gemiddeld	2 700
	<hr/>
	<i>f</i> 24 300

zoodat de feitelijke vermeerdering bedraagt *f* 39 000 per jaar.

Voor 1920 behoeft echter voor de wetenschappelijke ambtenaren en de ambtenaren voor de Mededeelingen nog slechts op ten hoogste een half jaar te worden gerekend. In verband daarmee zijn de totale kosten voor de begrooting van dat jaar te becijferen op *f* 74 100 — *f* 20 700 = *f* 53 400, waarvan op die begrooting reeds voorkomt *f* 10 800, alzoo gevende een nadeelig verschil van *f* 42 600.

Niet onvermeld mag blijven, dat het in de bedoeling ligt het vraagstuk van de oprichting van een centraal

encyclopaedisch instituut voor Nederlandsch-Indië in zijn vollen omvang in studie te geven aan eene commissie, samengesteld uit vertegenwoordigers van de verschillende belanghebbende diensten en particuliere instellingen. Mocht het resultaat van dien commissorialen — ongetwijfeld langdurigen — arbeid zijn, dat t.z.t. tot instelling van een zoodanig instituut zal worden overgegaan, dan is het encyclopaedisch kantoor in zijn thans gedachten omvang voorbestemd om daarin te worden opgelost. De onderwerpelijke voorziening zal zulks niet in den weg staan, integendeel den weg daartoe effenen.

Onderafdeeling 124A. Voorschot aan het Zelfbestuur van Djokjakarta ten behoeve van den aanleg van eene waterleiding te Djokjakarta (+ f 800 000).

Sinds verscheidene jaren zijn plannen aanhangig om in Djokjakarta eene drinkwaterleiding tot stand te brengen, door welke waterleiding aan eene algemeen erkende behoefte zal worden voldaan. De uitgewerkte plannen wijzen aan, dat voor den aanleg van de waterleiding in totaal een bedrag van f 1 750 000 noodig wordt geacht, van welk bedrag reeds spoedig een rendement van 4% kan worden verwacht.

De eenige jaren in overweging geweest zijnde herziening van de geldelijke verhouding van het Gouvernement tot de Vorstenlandsche Zelfbesturen, waarop bij de begrooting voor het jaar 1921 zal worden gerekend, zal het Djokjakartasche Zelfbestuur in staat stellen om — wanneer de Regeering het bovengemeld kapitaal van f 1 750 000 tegen den tegenwoordigen rentevoet voor Nederlandsch-Indische geconsolideerde schuld (6%) te zijner beschikking stelt — de verschuldigde interest te voldoen, zonder dat zulks de landschapskas, welke kan rekenen op een rendement van 4% van de geleende som, zal bezwaren.

Aangezien de te verlenen hulp voor het Gouvernement geene feitelijke geldelijke gevolgen heeft, wordt er — gelet op de groote hygiënische beteekenis van de voorgenomen werken — geen bezwaar in gezien tot het geven van het noodige voorschot te besluiten.

Gerekend wordt, dat van het totale bedrag ad f 1 750 000 in 1920 niet meer dan f 800 000 ter beschikking zal behoeven te worden gesteld.

Onderafdeeling 131A. Herziening van de inkomsten der klasseer-mantri's bij den dienst der landelijke inkomsten (+ f 63 000).

In verband met de lotsverbetering van het inlandsch burger-personeel van den topografischen dienst (een onderdeel vormende van de algemeene herziening der militaire bezoldigingen, vgl. Bijlagen Handelingen Volksraad 2de gewone zitting 1919, onderwerp 3, stuk 39) wordt, op grond van het immer gehuldigde beginsel van gelijkheid in bezoldiging der lagere beambten van genoemden diensttak en dien der landelijke inkomsten, eenzelfde maatregel voor het laatstbedoelde personeel noodzakelijk geacht. De betrekkingen van klasseer-mantri en inlandsch landrente-topograaf toch zijn volkomen gelijkwaardig; eischen van bekwaamheid en ontwikkeling zijn gelijk, de vóóropleiding is dezelfde, terwijl ook de eigenlijke werkring, de terrein arbeid, van beide groepen de grootst mogelijke overeenstemming vertoont. Ook de bezoldigingen zullen derhalve op den voet van gelijkheid dienen te blijven geregeld.

In overeenstemming met de voorstellen voor den topografischen dienst waren de lagere ambtenaren bij den dienst der landelijke inkomsten te bezoldigen met f 25 tot f 165 's maands in volgender voege:

Leerling-mantri op f 25 's maands en na 1 jaar dienst op f 35 's maands. Na 2 jaar dienst mantri der 3de klasse

op *f* 45 's maands, met 6 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 10 's maands en 2 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 15 's maands, onder toekenning van den titel van mantri der 2de en 1ste klasse achtereenvolgens na 8 en 14 jaren dienst. Hoofdmantri op *f* 150 's maands, met 1 verhooging na 2 jaren van *f* 15 's maands.

Bij het verrichten van buitenwerk wordt aan een hoofdmantri een daggeld van *f* 2.50, aan een mantri der 1ste klasse van *f* 2 en aan een mantri der 2de en 3de klasse zoomede aan een leerling-mantri van *f* 1.50 toegekend.

Verder genieten alle mantri's een vast bedrag van *f* 20 's maands voor vervoerkosten.

De hieruit voortvloeiende hoogere uitgaaf wordt geraamd op gemiddeld *f* 60 000 's jaars ⁽¹⁾.

Het ligt tevens in de bedoeling om bij inwerkingtreding met den aanvang van 1920 van de weddeverbetering voor den topografischen dienst daartoe na goedkeuring door den Volksraad mede te besluiten voor het personeel bij de landrente, in verband waarmede voor 1920 ter zake op het volle jaarlijksche bedrag ware te rekenen, vermeerderd met *f* 3 000 voor bijzondere aan den overgangstoestand verbonden kosten.

⁽¹⁾ Dit bedrag is, naar de tegenwoordige sterkte van 143 klas-seer-mantri's, berekend als volgt:

De gemiddelde inkomsten der mantri's zullen volgens de nieuwe regeling bedragen:

Bezoldiging.

11 hoofdmantri's	$11 \times \frac{150 + 165}{2} \times 12 = f$	20 790
27 mantri's 1ste klasse	$27 \times \frac{105 + 135}{2} \times 12 = "$	38 880
20 " 2de "	$20 \times \frac{75 + 95}{2} \times 12 = "$	20 400
27 " 3de "	$27 \times \frac{45 + 65}{2} \times 12 = "$	17 820
58 leerling-mantri's	$58 \times \frac{25 + 35}{2} \times 12 = "$	20 880
143 mantri's.....		<i>f</i> 118 770

Transportkosten (*f* 20 per maand).

143 mantri's	$143 \times 20 \times 12 =$	" 34 320
--------------	-----------------------------	----------

Daggelden.

11 hoofdmantri's	$11 \times 25 \times 12 =$	<i>f</i> 3 300
27 mantri's 1ste klasse	$27 \times 20 \times 12 =$	" 6 480
20 " 2de "	$105 \times 37.50 \times 12 =$	" 47 250
27 " 3de "		
58 leerling-mantri's		
143 mantri's.....		" 57 030

Totaal *f* 210 120

De gemiddelde inkomsten van dit zelfde personeel zouden volgens de bestaande regeling bedragen:

11 hoofdmantri's	$11 \times \frac{108 + 120}{2} \times 12 = f$	15 048
27 mantri's 1ste klasse	$27 \times \frac{84 + 96}{2} \times 12 = "$	29 160
20 " 2de "	$20 \times \frac{60 + 72}{2} \times 12 = "$	15 840
27 " 3de "	$27 \times \frac{36 + 48}{2} \times 12 = "$	13 608
58 leerling-mantri's	$58 \times 24 \times 12 =$	" 16 704
143 mantri's		<i>f</i> 90 360

Reiskosten (*f* 35 per maand).

143 mantri's	$143 \times 35 \times 12 =$	" 60 060
--------------	-----------------------------	----------

" 150 420

Totaal meer *f* 59 700

De gemiddelde jaarlijksche meerdere uitgaaf zal derhalve afgerond *f* 60 000 bedragen.

Onderafdeeling 152A. Herziening van de inkomsten van het lager vakkundig personeel (mantri's) bij den kadastralen dienst (+ f 100 000).

Evenzeer als zulks voor de klasseer-mantri's bij den dienst der Landelijke inkomsten noodzakelijk moet worden geacht (vgl. de toelichting op onderafdeeling 131A dezer begrooting), zal ook voor het lager vakkundig personeel bij den Kadastralen dienst, verdeeld in de rangen van hulpmantri, mantri en hoofdmantri, welk personeel mede geheel evenwaardig aan en tot dusver gelijk bezoldigd als de lagere landmeetkundigen bij den Topografischen dienst is, eene inkomstenregeling getroffen moeten worden, volkomen gelijk aan en na verworven instemming van den Volksraad gelijktijdig in werking tredend als die, welke voor den Topografischen dienst zal gelden.

Deze herziening voor het kadasterpersoneel is gedacht als volgt.

Een hoofdmantri geniet thans aan bezoldiging f 120 per maand; voorgesteld wordt eene bezoldiging van f 150 tot f 165 met doorgaans f 15 als toelage, of gemiddeld f 172.50, toelage inbegrepen. Derhalve zijn de hoogere uitgaven per hoofdmantri en per maand gemiddeld f 52.50.

De overige lagere vakkundigen hebben thans van f 30 tot f 100 of gemiddeld f 65 per maand; voorgesteld wordt die bezoldiging vast te stellen op f 25 tot f 135, met doorgaans f 15 als toelage of gemiddeld f 95, derhalve per maand en per man f 30 meer.

Bij de voor het loopende jaar uitgetrokken sterkte van 20 hoofdmantri's en 230 mantri's en hulpmantri's zal de maatregel mitsdien eene gemiddelde hoogere uitgaaf van

20 × 12 × f 52.50 of	f 12 600
230 × 12 × f 30.— of	„ 76 000

tezamen f 89 400

of rond f 90 000 per jaar vorderen.

Aangezien echter voor een groot deel der oudere thans in dienst zijnde mantri's in de eerste jaren de bezoldigingstoename in verband met hun diensttijd meer dan het gemiddelde zal bedragen, zal ter zake in 1920 een bedrag van f 100 000 en in 1921 van f 110 000 noodig zijn.

Aangenomen, dat de regeling gerekend van 1 Januari 1920 in werking zal treden, behoort mitsdien voor dit jaar het volle bedrag van f 100 000 te worden uitgetrokken.

Onderafdeeling 158. Onvoorziene uitgaven (+ f 150 000).

De raming is hoofdzakelijk verhoogd voor de betaling van vorderingen wegens gedane dienstreizen, betrekking hebbend op afgesloten dienstjaren, welke — hoewel tijdig ingediend — niet vóór de afsluiting van den dienst zijn kunnen worden verevend en ingevolge artikel 15 der Indische Comptabiliteitswet (Staatsblad 1917 No. 521) uit den post voor onvoorziene uitgaven moeten worden gekweten.

Werden die vorderingen te voren bestreden uit de voor onvoorziene uitgaven bij de verschillende begrotingsafdeelingen uitgetrokken sommen, sedert de instelling van het kantoor voor reiswezen bij het departement van binnenlandsch bestuur en de overbrenging naar de IVde begrotingsafdeeling van alle uitgaven voor reis- en verblijfkosten behooren zij ten laste van laatstgenoemde begrotingsafdeeling te worden gebracht, met welke omstandigheid in de begrooting evenwel nog geen rekening is gehouden.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Onderafdeeling 218A. Verhooging voor het jaar 1920 In de voorloopig vastgestelde aanvullingsbegrooting

van de subsidiën voor inrichtingen van Inlandsch onderwijs (*f* 150 000).

voor het loopende dienstjaar zijn begrepen de uitgaven, vereischt voor de in de memorie van toelichting op het ontwerp dier begrooting uiteengezette maatregelen tot verbetering van de geldelijke stelling der leerkrachten van het openbaar onderwijs.

In de betrekkelijke voorstellen werd tevens gerekend op de uitgaven, die zullen voortvloeien uit eene verhooging van de subsidiën voor bijzondere scholen, voor zoover ten behoeve van het onderwijzend personeel dier scholen — als gevolg van de daarvoor geldende subsidie-regelen — automatisch aanspraak kan worden gemaakt op de hogere tegemoetkoming bij vermeerdering van de inkomsten van de onderwijzers in gouvernementdienst.

Hieronder zijn dus niet begrepen de leerkrachten, verbonden aan bijzondere inrichtingen van Inlandsch onderwijs, voor welke aan eene verhooging van de jaarlijksche subsidiën, die niet rechtstreeks afhankelijk zijn van de bezoldigingen in 's Lands dienst, eene wijziging der betrekkelijke subsidie-regelen moet voorafgaan.

De aangewezen weg om deze ongelijkheid al dadelijk voor het jaar 1920 op te heffen zou geweest zijn bij de begrooting voor dat jaar mede te rekenen op eene herziening van die subsidie-regelen, voor zooveel betreft de bedragen der uitkeeringen. Tegen deze normale oplossing verzette zich evenwel het bezwaar, dat voor de scholen voor het Inlandsch lager onderwijs, waarvoor deze aangelegenheid in de eerste plaats van belang is, eene algemeene herziening der subsidie-regelen aanhangig was. Ook nu is dat trouwens nog het geval en de daaraan verbonden omvangrijke arbeid wordt bovendien bemoeilijkt door het stadium van overweging, waarin het vraagstuk der geldelijke gelijkstelling van het bijzonder met het openbaar onderwijs nog verkeert.

Intusschen bleken in den aanvang van dit jaar de omstandigheden, waaronder met name het particulier Inlandsch lager onderwijs verkeert, dringend voorziening te eischen. De tenachterstelling in bezoldiging van de onderwijzers aan de particuliere Inlandsche lagere scholen bij die van het openbaar onderwijs was trouwens te voren reeds zeer groot en het liet zich aanzien, dat, wanneer ten behoeve van eerstgenoemden geene bijzondere maatregelen werden getroffen, een groot verloop onder het personeel der bijzondere scholen zou plaats hebben. Er viel ook niet op te rekenen, dat de beheerders der bijzondere Inlandsche scholen, vertrouwend op eene latere tegemoetkoming in deze uitgaven, zelf maatregelen namen om hierin te voorzien, omdat hun dit voor de overgrote meerderheid der scholen niet mogelijk was uit gebrek aan geldmiddelen. Waar de nood zeer drong, moest derhalve eene bijzondere voorziening worden getroffen om die schoolbeheerders in staat te stellen aan de nooden van hun personeel al dadelijk tegemoet te komen en het gevaar af te wenden, dat scholen ten gevolge van verloop van personeel gesloten zouden moeten worden.

Aangezien het hier, als gezegd, in de eerste plaats de Inlandsche lagere scholen gold, waarvan het personeel, wat de bevoegdheid tot het geven van onderwijs betreft, overeenkomt met dat van de volksscholen en het z.g. onopgeleid personeel der openbare Inlandsche scholen der 2de klasse, was het billijk de schoolbeheerders in staat te stellen hun personeel, voor zoover dit bezoldiging ontvangt uit de voor de scholen toegekende subsidies, voor het loopende jaar eene vermeerdering van inkomsten te bezorgen, gemiddeld neerkomende op 25% van het salaris

(ongerekend den duurtetoeslag), dat het op het eind van het jaar 1919 genoot, een bedrag derhalve overeenkomende met driemaal de werkelijke maandelijksche bezoldiging.

Aangezien echter bedoelde leerkrachten reeds deelden in de aan het personeel in Gouvernementsdienst ter tegemoetkoming in de duurte verleende extra-maand salaris, kon de toeslag op de subsidies voor het jaar 1920 zich bepalen tot een bedrag, overeenkomende met tweemaal de maandelijksche bezoldigingen.

Deze uitkeering heeft plaats gehad onder voorbehoud van nadere goedkeuring door den begrootingswetgever, in dien zin dat bij niet-verleening van die goedkeuring terugbetaling — c.q. verrekening met de gewone subsidies — zal moeten plaats hebben.

Onderafdeeling 226A. Voorschotten aan het Rijsche Zendinggenootschap ten behoeve van de voortzetting van zijn arbeid (f 273 000).

De lage markenkoers heeft ten gevolge gehad, dat het Rijsche Zendinggenootschap te Barmen, niettegenstaande het bij den aanvang van dit jaar kon beschikken over een deposito bij de Deutsche Bank van 4 164 870 Mk. voor de uitgaven op zijne verschillende zendingsterreinen, niet in staat was in die uitgaven te voorzien. Nu ook de Nederlandsche Handelmaatschappij niet langer bereid bleek de voor de voortzetting van het werk benodigde gelden onder garantie van een door particulieren en door de Regeering bijeengebracht garantiefonds⁽¹⁾ verder voor te schieten, heeft de Regeering gemeend hier de behulpzame hand te moeten bieden. Afgescheiden van alle andere overwegingen, waarvoor hier ruimte zou zijn, is Zij n.l. van oordeel, dat de volstreekte onmogelijkheid om den door het genootschap verrichten omvangrijken arbeid op het gebied van onderwijs en ziekenverpleging op korten termijn door organen der Overheid te doen overnemen op zichzelf Haar reeds voor de noodzakelijkheid stelde om door het verleenen van voorschotten het genootschap in de gelegenheid te stellen zijn werk voorloopig voort te zetten. Onder deze omstandigheden meende de Regeering te moeten heenstappen over het bedenkelijke, dat er ook naar Hare meening in gelegen is om den zendingsarbeid als geheel met — zij het dan slechts als voorschot verstrekt — Regeeringsgeld te financieren. Nader zal moeten blijken, hoelang een dergelijke steun onvermijdelijk is, hetgeen o.m. hiervan afhankelijk zijn zal, of zich voor de Rijsche Zending het vooruitzicht opent om het werk na verloop van tijd geheel of gedeeltelijk op eigen krachten voort te zetten. Daar de nood drong, zijn de Residenten van Tapanoeli en van de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo voorshands gemachtigd om de voor het eerste halfjaar 1920 benodigde fondsen betaalbaar te stellen, voor wat eerstgenoemd gewest betreft, mede ter bestrijding van de repatriatie-kosten van zendingspersoneel en gezinsleden van dat personeel, waarvoor de terugkeer naar Europa noodzakelijk is gebleken.

Met inbegrip van die kosten, welke volgens de laatste daaromtrent verkregen gegevens ± f 20 000 zullen bedragen, wordt in het geheel voor het loopende jaar een bedrag van rond f 273 000 noodig geacht.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Onderafdeeling 306. Personeel van het Departement. Bij de behandeling in de tweede gewone zitting 1919

(1) Zie blz. 24/25 der Memorie van Antwoord op het Voorloopig verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal betreffende de ontwerp-begrooting voor 1920 (Zitting 1919/1920 4-15).

Nadere uitbreiding van het administratief personeel bij het Departement der Burgerlijke Openbare Werken ($f\ 10\ 680 + f\ 480 = f\ 11\ 160$).

Onderdeel *b.* Aanvangsbezoldigingen en toelagen van den Secretaris en de verdere ambtenaren ($+ f\ 10\ 680$).

Onderdeel *d.* Aanvangsbezoldigingen van de klerken en het minder personeel, alsmede schrijffloonen ($+ f\ 480$).

van den Volksraad van de aangelegenheid betreffende uitbreiding van het administratief personeel (gedrukte stukken, onderwerp 3, stuk 3, bladz. 38) is buiten beschouwing gelaten eene destijds mede door het Departementshoofd voorgestelde versterking van het personeel bij de afdeling Comptabiliteit. Hieromtrent werd n.l. een vanwege de Algemeene Rekenkamer in te stellen onderzoek noodig geoordeeld.

Dit onderzoek heeft de dringende noodzakelijkheid van personeelsuitbreiding bij gemelde afdeling uitgewezen.

Die uitbreiding moet thans bestaan uit:

vier tweede commiezen,
zes derde commiezen en
twee klerken.

Het bedrag van $f\ 11\ 160$ is het totaal der aan de betrekkingen verbonden beginbezoldigingen berekend over zes maanden.

Het ligt in de bedoeling om, als de onderwerpelijke post door den Volksraad wordt gehandhaafd, dadelijk na de voorloopige vaststelling van de tweede aanvullingsbegrooting bij wijze van tijdelijken maatregel de gelegenheid te openen om voor zoover mogelijk tot de beoogde personeelsversterking over te gaan.

Onderafdeeling 309. Gebouwen voor den burgerlijken dienst, voor zoover niet afzonderlijk uitgetrokken.

Onderdeel *c.* Gevangenissen ($+ f\ 300\ 000$).

Het is noodzakelijk gebleken om den bouw van eenige nieuwe gevangenissen aan te vatten. Om vertraging in den afbouw der onder handen zijnde strafinrichtingen te voorkomen is eene verhooging met $f\ 300\ 000$ van de toegestane fondsen onvermijdelijk.

Onderafdeeling 314. Bruggen, wegen en daarmede verband houdende waterstaatswerken.

Verbetering van den weg Pontianak—Mampawa—Pemangkat—Sambas, voor zoover gelegen buiten de onderafdeelingen Singkawang en Bengkajang, residentie Westerafdeeling van Borneo ($f\ 30\ 000$).

Met het oog op de gestadige ontwikkeling van de tusschen Pontianak en Sambas gelegen kuststreken is de verbetering van den bestaanden, tusschen evengenoemde plaatsen loopenden, grootendeels nog onverhard hoofdverkeersweg, in het bijzonder wat betreft het buiten de afdeling Singkawang gelegen gedeelte van genoemde verbinding — voor het binnen juistvermelde afdeling gelegen wegdeel werden in de laatste jaren bereids gelden toegestaan — een dringende eisch geworden.

Ten einde de onderwerpelijke wegverbetering, waarvan de totale kosten voorloopig op ± 2 miljoen gulden zijn te ramen, in het jaar 1921 met kracht ter hand te kunnen nemen, wordt het gewenscht geacht nog dit jaar met de daartoe noodige voorbereidende werkzaamheden een aanvang te maken. Voor dat doel ware een bedrag van $f\ 30\ 000$ uit te trekken.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Hoofdstuk II. *Onderafdeeling 341.* Verdere uitgaven van het Mijnwezen in het algemeen:

Onderdeel *a.* Onderzoekingen en andere uitgaven in het belang van het mijnwezen en de diepe grondpeilingen voor zoover niet elders omschreven.

Hoofdstuk I. *Onderafdeeling 82.* Mijnwezen:

Onderdeel *a.* Aanschaffing en uitzending van benoedigheden voor en andere uitgaven in verband met het Mijnwezen.

Onderzoekingen in verband met de mogelijke verwerking van Celebes-ijzerertsen ($f\ 100\ 000$ en $f\ 100\ 000$).

Het is nader gebleken, dat het bij onderafdeeling 341, *a* van Hoofdstuk II der begrooting voor 1920 uitgetrokken bedrag „voor onderzoekingen en andere uitgaven in het belang van het mijnwezen en de diepe grondpeilingen „voor zoover niet elders omschreven”, niet toereikend zal zijn.

Voor het nemen van smeltproeven met de Celebes-ijzerertsen is namelijk opzending van eene belangrijk grootere hoeveelheid dier ertsen naar Europa noodig dan verwacht was, zoodat de daaraan verbonden kosten de raming zullen overtreffen. In verband hiermede zal

vorenbedoelde post met rond f 100 000 zijn te verhoogen.

Verder zal ook het op Hoofdstuk I dier begrooting voor genoemden dienst toegestane crediet met een gelijk bedrag behooren te worden verhoogd ter bestrijding der kosten, verbonden aan de in Europa met vorenbedoelde ijzerertsen te nemen smeltproeven.

Onderafdeeling 341B. Positieverbetering van het lager technisch personeel bij 's Lands mijndiensten (f 132 000).

Het verloop onder het lager technisch personeel — vooral onder de opzieners — van 's Lands mijndiensten, werkzaamgesteld bij de verschillende mijndiensten en -bedrijven, neemt den laatsten tijd dermate toe, dat het voor eene goede functioneering van die diensten en bedrijven en vooral voor het op peil houden en opvoeren naar gelang van de behoefte van de producties der Landssteenkolenmijnen gebiedend noodzakelijk is, dat verder verloop onder bedoeld personeel wordt tegengegaan en tevens de open plaatsen zoo spoedig mogelijk worden aangevuld.

De ongunstige personeelstoestand is toe te schrijven eensdeels aan de omstandigheid, dat de particuliere mijnbouwondernemingen hier te lande betere betalingsvoorwaarden bieden, en anderdeels aan het feit, dat aanvulling uit Nederland niet mogelijk is, daar blijkens mededeeling van den Minister van Koloniën de bezoldigingsregeling van het mijnpersoneel daar te lande thans beter is dan de hier geldende.

In verband hiermede dient de bestaande wedderegeling van het lager technisch personeel bij 's Lands mijndiensten aanstonds te worden gewijzigd en ware deze te bepalen als volgt:

Ambten.	Oude regeling.					Nieuwe regeling.				
	Bezoldiging per maand in guldens.		Verhoogen.			Bezoldiging per maand in guldens.		Verhoogen.		
	Laagste.	Hoogste.	Aantal.	Bedrag in guldens.	Om de .. jaren.	Laagste.	Hoogste.	Aantal.	Bedrag in guldens.	Om de .. jaren.
Mijnbouwkundig	400	600	2	100	3	450	700	2	50	1
Bouwkundig										
Werktuigkundig										
Electrotechn.										
Mijnbouwkundig	175	375	2	25	3	275	525	5	20	1
Bouwkundig										
Werktuigkundig										
Electrotechn.										
Mijnbouwkundig	100	200	1	25	3	225	325	5	10	1
Bouwkundig										
Werktuigkundig										
Electrotechn.										
Hoofdboormeester	400	500	2	50	3	450	600	2	75	2
Boormeester	175	375	2	25	3	275	525	5	20	1
Topograaf	275	375	4	25	3	275	525	5	20	1
Mijnmeter	250	600	7	50	3	275	675	5	40	1

Deze maatregel vordert eene gemiddelde meerdere jaarlijksche uitgaaf van f 279 000 en gerekend van 1 Juli 1920 af voor dat jaar f 132 000.

Waar dadelijk ingrijpen geboden is, opdat niet als gevolg van het personeelsgebrek bedrijfsstoringen ontstaan, zal met het treffen van den voorgestelden maatregel niet kunnen worden gewacht tot na de afkondiging

van de tweede aanvullingsbegrooting voor het loopend dienstjaar en bestaat het voornemen om, zoodra de Volksraad zich met de onderwerpelijke voorstellen heeft vereenigd, tot de uitvoering daarvan over te gaan.

Onderafdeeling 352. Poeloe-Laoet-steenkolenontginning:
Onderdeel b. Kapitaalsuitgaven.

Zie de toelichting bij onderafdeeling 91 van de uitgaven in Nederland.

Uitbreiding van de kolenlaadinrichting van de Poeloe-Laoetmijnen te Stagen (*f* 35 000).

Onderafdeeling 354. Herziening van de bezoldiging der machinisten bij de zoutfabrieken (*f* 6 075).

Het voornemen bestaat om bij eene der nota's van wijzigingen van het ontwerp der voorloopige begrooting voor 1921 eene herziening voor te stellen van de bezoldigingen van sommig personeel, tewerkgesteld bij de fabrieken tot briketteering en verpakking van gouvernementszout, ten einde eene voldoende personeelsbezetting bij dat bedrijf te waarborgen.

Dadelijke herziening is evenwel noodzakelijk van de bezoldiging van de bij die fabrieken werkzame machinisten.

Daaronder toch valt thans een zeer groot verloop te constateeren, terwijl met de nu geldende aan die betrekking verbonden bezoldiging van *f* 200 tot *f* 350 het niet mogelijk is op bruikbare krachten ter aanvulling van de bestaande vacatures de hand te leggen.

Aan dit personeel behoort reeds dadelijk te worden toegekend eene bezoldiging van *f* 250 tot *f* 400, het maximum te bereiken door 3 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 50, en wel van 1 April jl. af, omdat van dien datum af aan eenige nieuw aangenomen krachten een verhoogd beginsalaris moest worden toegekend en in verband daarmede gelijktijdig de bezoldiging van de toen reeds in dienst zijnde machinisten behoort te worden verhoogd.

Voor 1920 zal deze maatregel eene meerdere uitgave vorderen van *f* 6 075.

Het voornemen bestaat om, zoodra de Volksraad zich met vorenbedoeld voorstel zal hebben vereenigd, aan het besluit tot voorloopige vaststelling van de verhooging der begrooting voor 1920 op den voet van artikel 10 der Indische Comptabiliteitswet reeds aanstonds uitvoering te geven.

Onderafdeeling 356. Post-, Telegraaf- en Telefoon-dienst:

Onderdeel a: Bedrijfsuitgaven.

Verbetering van de vooruitzichten en herziening van de bezoldigingen van personeel (*f* 2 500 000).

Bij de schriftelijke en mondelinge behandeling in den Volksraad van het Indisch ontwerp der begrooting voor 1920 werd uitvoerig van gedachten gewisseld over de personeelstoestanden bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon-dienst, welke van de zijde van het College bedenkelijk werden geacht in verband met het verloop onder het personeel in het algemeen en onder de lagere rangen, met name onder de assistenten, in het bijzonder. Men meende, dat een zóó groot verloop viel te constateeren, dat het daardoor toegenomen tekort, waarvan weder overmatige extra-diensten het gevolg waren, een ernstig gevaar opleverde voor eene goede werking van dezen dienst, terwijl ten slotte eene motie werd voorgesteld en aangenomen, waarin de Regeering werd uitgenoodigd ten spoedigste maatregelen te nemen om in dit tekort te voorzien.

De voorstellers der motie meenden, dat het groote verloop, wat de assistenten betreft, in de hand werd gewerkt door onvoldoende betaling en dat ten deze de oplossing zou zijn te zoeken in salarisverbetering, gepaard met eene practische opleiding. Ook voor de commiezen achtte men eene salarisverbetering gewenscht.

Van Regeeringszijde werd er op gewezen, dat het verloop onder de assistenten en daardoor over de geheele linie, ofschoon betrekkelijk niet onbelangrijk, toch niet van dien omvang was, dat de toestand onrustbarend mocht worden genoemd en eene bedreiging opleverde voor de goede werking van den dienst. De aandacht werd er op gevestigd, dat het assistenten-instituut in zijn tegenwoordigen vorm eerst dagteekent van 1914 en sedert met groote sprongen is aangegroeid van nog geen 300 tot bijna 1500 (thans 1600) man en dat niettemin valt te wijzen op een gestadigen groei van eene vaste kern. De bezoldigingsregeling der assistenten werd door de Regeering voldoende geacht, wijl over het algemeen het aanbod de vraag overtrof.

Met betrekking tot het tekort aan commiezen werd van Regeeringszijde medegedeeld, dat van het leidend personeel van den kantoor dienst in de laatste jaren inderdaad veel gevergd was moeten worden, doch dat zulks voor een groot deel viel toe te schrijven aan de buitengewone tijdsomstandigheden, waarvan de te verwachten normalisatie, naar gehoopt werd, zou leiden tot regelmatig en met de behoefte gelijken tred houdende aanvulling in de toekomst. Met het oog op den bij nagenoeg alle landsdienaren bestaanden wensch tot verbetering der bezoldigingen in verband met den steeds stijgenden levensstandaard werd overweging toegezegd van de vraag, hoe aan dien ook door het P. T. T. personeel gewenst zou kunnen worden tegemoet gekomen, terwijl ten slotte kon worden medegedeeld, dat de Regeering reeds maatregelen beraamde om het verloop onder het personeel bij den P. T. T. dienst tot meer normaal peil terug te brengen (1).

Nauwgezette overweging der vraag, welke maatregelen zijn te treffen om het verloop onder het personeel van den P. T. T. dienst te doen verminderen en in het tekort aan personeel bij dien dienst te voorzien, heeft de Regeering tot de overtuiging gebracht, dat daartoe naast andere middelen, meer betrekking hebbend op de inwendige dienstuitoefening, vooral en in de eerste plaats eene grondige verbetering en herziening deels van de vooruitzichten deels van de bezoldigingen van het personeel over vrijwel de geheele linie wordt vereischt. De gronden, welke de Regeering tot deze slotsom hebben geleid, zullen bij de straks volgende afzonderlijke bespreking van elke der personeelsgroepen worden ontwikkeld.

De voorstellen hebben tevens ten doel in de inrichting van den dienst verbetering te brengen door eene andere meer stelselmatige en beter aan de eischen van den dienst beantwoordende groepeerings der verschillende beambten en ambtenaren. Men verwacht daarvan snellere en aan de tijdsomstandigheden meer aanpassende dienstuitoefening, maar ook — en niet in de laatste plaats — verbetering der stemming onder het personeel, dat dus niet alleen ruimer vergoeding voor bewezen, vaak zware en onregelmatige diensten verkrijgt, maar ook meer dan tot dusver zich het werk zal zien opgedragen, dat in verband met opleiding en aanleg het meest voor de betrokkenen geëigend is.

Bij het ontwerpen der nieuwe positie- en bezoldigingsregelingen is in ruime mate aandacht geschonken aan de door de z.g. grievencommissie van den P. T. T.

(1) Vergelijk voor een en ander Handelingen te gewone zitting 1919 blz. 302 t/m 306, 360 t/m 364, 366 t/m 369, 383 en 384.

dienst aan het diensthoofd kenbaar gemaakte wenschen. Wel is het slechts mogelijk gebleken de plannen der commissie voor een deel over te nemen, hetgeen ook daaraan is toe te schrijven, dat uit den aard der zaak de commissie de aan eene goede bedrijfsorganisatie en bedrijfsgestie te stellen eischen niet ten volle kan beoordeelen, doch waar zulks met de belangen van den dienst strookte en de geldelijke gevolgen dit veroorloofden, is met de wenschen der commissie, die zich met veel toewijding heeft gezet aan het ontwerpen van eene herziening, zoowel van de wedderegelingen van het personeel als van den dienst in het algemeen, rekening gehouden.

§ 1. Middelbaar kantoorpersoneel.

Hieronder is te verstaan het personeel, dat met routine-werk is belast, met werk dus, dat geen bijzonder intellect vereischt. Deze groep wordt gevormd in hoofdzaak door de assistenten en de verdere ambtenaren, die uit de assistenten voortkomen of gelijksoortige werkzaamheden verrichten.

In zijn tegenwoordigen vorm heeft het assistenten-instituut zijn bestaan te danken aan het feit, dat in de personeels-organisatie van vóór 1914 eene groep beambten ontbrak, wier schoolopleiding voldoende kon worden geacht om na eenige vakopleiding alle werkzaamheden van eenvoudigen aard te verrichten, die te voren — minder juist — aan hooger personeel waren opgedragen, terwijl ook het streven om het tekort aan dit personeel te bestrijden er toe bijdroeg het assistenten-instituut te ontwikkelen en te brengen op het tegenwoordig peil.

Stelt men de vraag, of dit peil voldoende is, dan moet het antwoord luiden, dat, ofschoon het gehalte der assistenten over het algemeen niet onbevredigend kan worden genoemd, het toch nog moet worden verbeterd, wil men werkelijk het doel bereiken, dat bij de instelling voor oogen heeft gestaan, n.l. om het dagelijksch werk te doen verrichten door daarvoor in alle opzichten berekende lagere werkkrachten, waardoor het hoogere personeel daarvan wordt ontlast en zich geheel kan wijden aan zijne eigenlijke taak van toezicht houden, controleeren en leiding geven.

Dat dit einddoel nog niet is verwezenlijkt, behoeft overigens geene verwondering te wekken, als men bedenkt, hoe kort het instituut nog slechts bestaat en hoe snel het in omvang is toegenomen.

Met verhooging van het peil komt men er echter niet alleen, men zal ook moeten overgaan tot het in dienst nemen van meer assistenten, maatregelen moeten treffen om hen in dienst te houden en alles in het werk moeten stellen om hunne opleiding vlug en toch degelijk te doen plaats hebben. Aan deze punten moet in de eerste plaats aandacht worden geschonken.

Wil men er in slagen in den kortst mogelijken tijd goede elementen tot den dienst te trekken en — waar het hier op aankomt — voor den dienst te behouden (het aanbod op zichzelf is over het algemeen voldoende), dan dient men er in de eerste plaats voor te zorgen, dat de assistenten eene goede toekomst hebben. Met opzet wordt hier eerst gesproken van „toekomst” en slechts in de tweede plaats van bezoldiging, want de tegenwoordige wedderegeling der assistenten kan op zich zelve niet te laag worden geacht, al zal eenige positieverbetering ook voor deze groep niet kunnen uitblijven, nu de levens-

omstandigheden vooral voor den minder gesitueerde steeds moeilijker worden. Hoofdzaak is echter, dat men aan de besten onder hen goede vooruitzichten opent, vooruitzichten, welke ieder van hen voor zich kan verwezenlijken, mits hij slechts blijk geeft van goede dienstuitoefening en er niet tegen opziet door meerdere ontwikkeling zich naar boven te werken. Dit zal de dienstneming meer bevorderen dan verhooging van het salaris, welke natuurlijk, gelet op de geldelijke gevolgen daarvan bij een zoo groot korps, toch altijd aan zeer beperkte grenzen is gebonden, en zal de goede en bekwame elementen in dienst doen blijven.

De recruteering en bezoldiging der assistenten is thans als volgt geregeld:

In aanmerking voor assistent komen zij, die in het bezit zijn van een diploma van afgelegd klein ambtenaars-examen of van een getuigschrift, dat zij de Europeesche lagere school, de Hollandsch-Inlandsche dan wel de Hollandsch—Chineesche school met vrucht hebben doorlopen, alsmede zij, die een getuigschrift kunnen overleggen, dat gelijke of meerdere kennis waarborgt. De aanvangsbezoldiging bedraagt *f* 35 's maands en klimt met éénjaarlijksche weddeverhoogingen van *f* 5 per maand op tot *f* 125 per maand. In verband met plaatselijke toestanden kan de beginwedde echter worden gesteld op ten hoogste *f* 50 voor Java en Madoera en voor de Buitengewesten op ten hoogste *f* 70 's maands. Voor elke vergunning tot zelfstandige bediening van een der op het kantoor van hunne standplaats in gebruik zijnde seintoe-stellen wordt den assistenten eene bijzondere weddeverhooging van *f* 5 's maands toegekend; voorts wordt aan hen, die blijk geven van eenige practische kennis van de Engelsche, Duitsche of Fransche taal, voldoende om het publiek op bevredigende wijze te woord te kunnen staan, voor elk der talen eene weddeverhooging van *f* 10 's maands toegekend. Een en ander met dien verstande, dat de eindbezoldiging deswege niet hooger kan stijgen dan tot *f* 125 's maands. De assistenten, in het bezit van eene of meer toestelvergunningen, kunnen hunne vooruitzichten verbeteren door af te leggen het z.g. „groot theorie-examen”. Zij kunnen zich voor dit examen voorbereiden op het kantoor hunner plaatsing en ontvangen bij slagen eene bijzondere weddeverhooging van *f* 15 's maands, terwijl hunne eindbezoldiging alsdan bovendien opklimt tot *f* 150 's maands.

Verder bestaat er voor de assistenten nog gelegenheid eene betere positie te verkrijgen door nog een vakexamen af te leggen, dat hun de volgende voordeelen waarborgt:

- 1e. eene nadere regeling, voorzover zulks voor de betrokkenen gunstig uitvalt, van hunne bezoldiging op den voet van die, welke voor het geunificeerd ambt van klerk geldt, benevens eene bijzondere weddeverhooging van *f* 20 's maands;
- 2e. verkrijging van den rang van klerk en bij het bereiken van eene bezoldiging van *f* 150 's maands van den titel van commies der 3de klasse, een en ander met dien verstande, dat deswege eene bezoldiging van *f* 150 's maands niet wordt overschreden;
- 3e. aanwijsbaarheid voor kantoorbeheer met daarmede gepaard gaande vrije woning of bij gemis daarvan eene huishuurvergoeding van *f* 20 's maands.

Daartegenover staat dan, dat de assistent, die het laatstbedoeld examen heeft gedaan, elke bestemming moet volgen, welke hem in het belang van den dienst wordt aange-

wezen. Hij houdt dus op plaatselijke kracht te zijn. Ten slotte kunnen de assistenten, die het tot commies der 3de klasse hebben gebracht, nog in aanmerking komen voor de betrekking van commies-titulair, waarvoor voor het eerst op de begrooting van 1920 een vijftiental plaatsen is uitgetrokken.

Aan deze betrekking is verbonden eene aanvangsbezoldiging van *f* 180 's maands, welke met 1 tweejaarlijksche verhooging van *f* 20 en 6 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 's maands tot *f* 350 's maands stijgt.

De assistenten kunnen het dus allen zonder onderscheid brengen tot *f* 125 's maands. Voor hen, die zich eenige moeite en inspanning willen getroosten, is, al naar gelang zij het groot theorie-examen of het daarop volgend nader vakexamen afleggen, eene eindwedde van onderscheidenlijk *f* 150 en *f* 180 's maands weggelegd, terwijl de besten onder hen als commies-titulair, bij voorkomende vacature, een eindsalaris van *f* 350 's maands kunnen verkrijgen.

Het is wenschelijk het bereiken eener passende eindbezoldiging voor den assistent niet te veel afhankelijk te stellen van examens, wijl het voor den dienst in hoofdzaak aankomt op zijne praktische bekwaamheid en ervaring, en daarnaast — zooals boven reeds gezegd — aan de besten onder hen betere vooruitzichten te openen.

Het met inachtneming van de bovenomschreven beginselen opgezette nieuwe plan van organisatie van het assistenten-instituut komt op het volgende neer.

Voor de assistenten gelden gelijke toelatingseischen als thans. Zij blijven evenals nu plaatselijke krachten en worden aangesteld op eene naar locale omstandigheden te regelen aanvangsbezoldiging van ten minste *f* 40 en ten hoogste *f* 70 's maands, met 8(5) éénjaarlijksche en 8 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 10 's maands tot *f* 200 's maands (te bereiken zonder examen), terwijl de bezoldiging voor elke toestelvergunning en voor de kennis van Engelsch, Fransch of Duitsch nog met *f* 10 's maands wordt verhoogd, voor zoover daardoor de maximumbezoldiging niet wordt overschreden.

Degenen onder de assistenten, die in het bezit zijn gekomen van de morse- en recordertoestelvergunningen, treden, indien zij zich beschikbaar stellen voor overplaatsing naar elke willekeurige bestemming, in den rang van klerk op eene aanvangsbezoldiging van *f* 75 's maands met 8 éénjaarlijksche en 7 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 15 's maands tot een maximum van *f* 300 's maands; ook hier dus weder zonder examen. Bij het bereiken van eene wedde van *f* 150 's maands of meer krijgen zij den titel van adjunct-commies. Voor elke verdere toestelvergunning, alsmede voor kennis van Engelsch, Fransch of Duitsch (met dien verstande, dat die verhoogingen niet dubbel worden genoten) wordt eene verhooging van *f* 10 's maands toegekend, eveneens voor zoover daardoor de maximum-wedde niet wordt overschreden.

Klerken, die geschiktheid (aanleg) voor verdere opleiding hebben getoond, komen op een cursus, waar zij onderwijs ontvangen in de bediening van de morse-, sounder-, recorder- en ponstoeellen (voor zoover de brevetten voor de bediening dier toestellen niet reeds behaald zijn), in de Engelsche taal, techniek, aardrijkskunde en in de post- en telegraafvoorschriften met inbegrip van die, welke voor het beheer van een kantoor noodig zijn. Na het met vrucht doorloopen van dezen leergang, waarvan de duur geschat wordt op anderhalf à twee jaar, worden de

klerken commies (nieuw) op eene aanvangsbezoldiging van *f* 175 's maands met 5 éénjaarlijksche verhoogingen van *f* 15 en daarna 5 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 20 en 2 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 tot een maximum van *f* 400 's maands, met dien verstande, dat de klerk, die voor het commies-examen slaagt, in verband met de door hem reeds als assistent en klerk opgedane ervaring, welke hem voor den dienst van grootere waarde doet zijn, in het genot wordt gesteld van eene verhoging boven het traktement, waarop hij, gelet op de door hem als klerk genoten wedde, overgaat in de schaal der commiezenbezoldiging. Het aanvangstraktement van den uit den dienst voortgekomen commies bedraagt daardoor ten minste *f* 190 's maands ⁽¹⁾. Tevens ligt het in de bedoeling commiezen, die minstens drie jaren practischen dienst hebben, in de volgorde van de ranglijst tot een jaarlijks vast te stellen aantal toe te laten tot de school tot opleiding der tegenwoordige commiezen (zooals straks zal blijken, om te zetten in hoofdcommiezen). Op deze wijze zullen zelfs de hoogste rangen voor den assistent open staan.

Onafhankelijk van vacatures kan dus de assistent bij eenige inspanning het brengen tot eene eindbezoldiging van *f* 400 per maand, waarvoor hij slechts één keer een examen heeft af te leggen, terwijl de gelegenheid om dit examen te doen wordt vergemakkelijkt door opleiding op een daarvoor in te stellen cursus.

Op dien cursus zullen ook personen van buiten den dienst worden toegelaten als leerling-commies op *f* 60 's maands met weddeverhoogingen van *f* 10 's maands voor elke behaalde toestelvergunning en voor het slagen in het Engelsche-taalexamen. Als minimum toelatingseisch voor den buitenstaander geldt: diploma 1ste klasse H. B. S. of Mulo. Gedurende de opleiding worden door de leerling-commiezen verder geene verhoogingen genoten.

Onderstaand overzicht geeft aan de oude en de nieuwe bezoldigingsregeling.

A m b t e n.	Oude regeling.				Nieuwe regeling.			
	Bezoldiging.	Verhoogingen.			Bezoldiging.	Verhoogingen.		
		Aantal.	Bedrag.	Om de .. jaren.		Aantal.	Bedrag.	Om de .. jaren.
Sorteerder.....	<i>f</i> 25 - 75	20	<i>f</i> 2.50	1	<i>f</i> 50-125	15	<i>f</i> 5	1
Assistent.....	35 125 ²⁾ 70		5	1	40 200 70	8 5	10	1
Klerk.....	35-180 ³⁾	9 10	5 10	1	75-300 ⁴⁾	8 7	10 15	2 1 2
Commies 3de klasse geëxamineerd.....	150-300	15	10	1	—	—	—	—
Commies-titulair.....	180-350	1 6	20 25	2	—	—	—	—
Commies (nieuw).....	—	—	—	—	175-400	5 5 2	15 20 25	1 2 2

⁽¹⁾ De groepen geëxamineerde en ongeëxamineerde commiezen der 3de klasse worden dan in dezen nieuwen rang opgelost met dien verstande, dat, waar bij de bestaande bezoldigingsregeling de eindwedde van de geëxamineerde commiezen 3e klasse *f* 50 's maands hooger is dan die van de ongeëxamineerden van Europeeschen landaard, in dienst getreden vóór de totstandkoming der bezoldigingsregeling in Staatsblad 1917 no. 433, aan eerstbedoelde groep ambtenaren eene persoonlijke toelage van *f* 50 's maands zal worden toegekend, drie jaar na het bereiken der maximumwedde van *f* 400 's maands.

⁽²⁾ Door het afleggen van het z.g. groot theorie-examen verzekert de assistent zich een eindsalaris van *f* 150.— 's maands.

⁽³⁾ Bij het bereiken van eene wedde van *f* 150.— 's maands wordt aan den klerk de titel van commies 3de klasse verleend.

⁽⁴⁾ Bij het bereiken eener wedde van *f* 150.— 's maands of meer wordt aan den klerk de titel van adjunct-commies verleend.

§ II. Hoofdbestellers, zaalwachters en kantoorbewaarders.

Ook voor deze groep wordt eene weddeverbetering wenschelijk geacht, overeenkomstig onderstaand overzicht.

A m b t e n.	Oude regeling.			Nieuwe regeling.				
	Bezoldiging.	Verhoogingen.			Bezoldiging.	Verhoogingen.		
		Aantal.	Bedrag.	Om de .. jaren.		Aantal.	Bedrag.	Om de .. jaren.
Hoofdbestellers.....	f 100—140	4	f 10	1	f 115—250	9	f 15	1
Zaalwachters.....	80—140	6	10	1	100—200	10	10	1
Kantoorbewaarders.....								

§ III. Tegenwoordige commiezen, verder hooger kantoorpersoneel en inspecteerend personeel van den post- en telegraafdienst.

Kan men eenerzijds verwachten, dat bij doorvoering der onder § I besproken maatregelen meer assistenten dienst zullen nemen en in dienst zullen blijven en ook dus een voldoende onderlegd middelbaar kantoorpersoneel beschikbaar zal komen, waardoor de taak der commiezen (*) niet onbelangrijk zal worden verlicht en de commies-betrekking dus aantrekkelijker zal worden gemaakt, hetgeen reeds het verloop zal doen afnemen en den toeloop bevorderen, anderzijds dient ook langs directen weg vermeerdering van het aanbod voor vervulling van deze betrekking te worden bevorderd en wel door afdoende verbetering van de geldelijke positie der commiezen.

De geldelijke stelling der commiezen is thans als volgt geregeld.

Het aanvangssalaris der commiezen bedraagt f 200 's maands, dat door 4 eenjaarlijksche en 2 tweejaarlijksche verhoogingen van f 25 en één driejaarlijksche verhooging van f 50 's maands stijgt tot f 400 's maands. De commiezen, die deze hoogste bezoldiging van f 400 's maands hebben bereikt en geschikt zijn voor de betrekking van hoofdcommies, worden tot dien rang bevorderd na drie jaar dienst op genoemde hoogste bezoldiging, met dien verstande, dat zij dien rang eerder kunnen bereiken, indien daartoe door vacature als anderszins gelegenheid bestaat. Als hoofdcommies genieten zij f 450 met nog eene driejaarlijksche verhooging van f 50 's maands tot een maximum van f 500 's maands. Om boven dit traktement uit te komen moet het examen voor de hogere rangen worden afgelegd, hetwelk benoembaarheid geeft tot de hogere betrekkingen van kantoorchef 1ste klasse op f 600 's maands en tot hoofdkantoorchef op f 625 tot f 850 's maands, naar mate van de belangrijkheid van het kantoor, dat beheerd wordt. Bovendien worden de commiezen, die het hogere rangexamen afleggen, in het genot gesteld van eene bezoldiging van f 350 's maands of, indien zij deze bezoldiging reeds genieten, van eene toelage van f 50 's maands, terwijl zij, die met een kantoorbeheer zijn belast, vrije woning genieten of, bij gemis daarvan, eene vergoeding, en zij, die bij het hoofdkantoor van den dienst zijn te werk gesteld, eene toelage ontvan-

(*) Hier onder commiezen te verstaan de tegenwoordige commiezen.

gen. Het hogere rangexamen geeft ook uitzicht op benoeming tot adjunct-inspecteur en inspecteur.

De commies brengt het dus — indien geen gelegenheid bestaat door vacature tot eene beter bezoldigde betrekking te worden benoemd — door periodieke verhoogingen na 17 jaren dienst niet hooger dan *f* 500 's maands en ziet in dien tijd zijne bezoldiging in totaal met slechts *f* 300 's maands opklimmen, d.i. dus gemiddeld nog geen *f* 18 's maands per jaar. Zijne verdere toekomst hangt, als hij het hogere rangexamen heeft afgelegd of geacht wordt daaraan te hebben voldaan, af van vacatures in de hogere rangen, dus van toeval. Dat die factor te ongunstig is, blijkt wel uit de verhouding van het aantal commiezen en hoofdcommiezen tot dat der gezamenlijke kantoorchefs 1ste klasse, hoofdkantoorchefs, adjunct-inspecteurs en inspecteurs. Deze verhouding bedraagt 404:56 of 7:1. Elke commies (hoofdcommies) heeft dus slechts eene kans van 1:7 om boven de *f* 500 uit te komen.

Deze vooruitzichten kunnen bezwaarlijk voldoende worden geacht.

Het is de bedoeling om thans naast eene afdoende bezoldigingsverbetering der commiezen ook de organisatie zoodanig te wijzigen, dat het korps wordt gesplitst in twee groepen, die der hoofdcommiezen, waarvoor geen ander diploma wordt geëischt dan dat, hetwelk na afgelegd eindexamen van den commiezencursus te Weltevreden wordt verkregen, en die der hoofdcommiezen 1ste klasse, omvattende de commiezen, die het z.g. hogere rangexamen hebben afgelegd of geacht worden te hebben afgelegd ⁽¹⁾. De groote waarde, die het hogere rangexamen voor den dienst heeft, komt daardoor meer dan thans tot haar recht en tot uiting.

De beoogde positieverbetering der commiezen brengt van zelf mede eene verhooging der bezoldigingen van het hooger kantoorpersoneel (kantoorchefs 1ste klasse, adjunct-hoofdkantoorchefs en hoofdkantoorchefs) en van het inspecteerend personeel, welke aan die der hoofdcommiezen moeten aanpassen en onderling verband houden.

Voorts ligt het in de bedoeling het recht op vrije woning — of huishuurvergoeding bij gemis daarvan — voor het kantoorpersoneel, dat met de leiding van een kantoor is belast, te handhaven en zelfs uit te breiden tot de chefs der Telefoonkantoren, welke dat recht thans missen. Men acht een en ander gewenscht, wijl het hier geldt woonplicht en de meerdere geldelijke en andere verantwoordelijkheid, welke aan een kantoorbeheer is verbonden, dient te worden vergoed. Ook de hoofdbureau-toelage, uitgebreid tot de nieuwe commiezen, het personeel van den telefoondienst en tot de districts- en afdelingskantoren, blijft bestaan, ten einde voor eene werkzaamstelling bij deze kantoren steeds de hand te kunnen leggen op de beste krachten. Het bedrag dezer toelage wordt gelijkgesteld aan dat der huishuurvergoeding bij kantoorbeheer.

Het aantal hoofdkantoorchefs, thans bedragende acht, wordt in verband met de zooveel hogere bezoldiging, aan dit ambt te verbinden, teruggebracht tot 5, nl. voor Weltevreden, Soerabaja, Semarang, Batavia en Bandoeng. De drie hoofdkantoren te Djokjakarta, Medan en Padang worden teruggebracht tot kantoren 1ste klasse. Als overgangsmaatregel zullen de thans op laatstgenoemde

⁽¹⁾ De rang van hoofdcommies krijgt dus in het nieuwe stelsel eene geheele andere beteekenis dan hij thans heeft.

drie plaatsen bescheiden titularissen den titel van hoofdkantoorchef behouden. Op soortgelijke wijze zullen de kleinste kantoren der 1ste klasse, bezet door kantoorchefs der 1ste klasse, teruggebracht worden tot kantoren der 2de klasse, die normaal beheerd worden door hoofdcmmiezen der 1ste klasse.

Uit onderstaand overzicht blijkt, hoe de nieuwe bezoldigingsregeling, vergeleken met de bestaande, is gedacht.

A m b t e n.	Oude regeling.				Nieuwe regeling.			
	Bezoldiging.	Verhoogingen.			Bezoldiging.	Verhoogingen.		
		Aantal.	Bedrag.	Om de ..jaren.		Aantal.	Bedrag.	Om de ..jaren.
Commies.....	f 200—400	4	f 25	1	—	—	—	—
Hoofdcommies (oud).....	450—500	2	25	2	—	—	—	—
Hoofdcommies (nieuw).....	—	1	50	3	f 200—650	3	f 50	1
Hoofdcommies 1e kl.....	—	1	50	3	—	—	—	—
Kantoorchef 1e kl. en adjunct-hoofdkantoorchef.....	600	—	—	—	f 300—750	3	50	1
Hoofdkantoorchef.....	850 ¹⁾	—	—	—	800	—	—	—
	750 ²⁾	—	—	—	950 ³⁾	—	—	—
	700 ³⁾	—	—	—	900 ⁴⁾	—	—	—
	625 ⁴⁾	—	—	—	—	—	—	—
Adjunct-Inspecteur.....	400— 600	4	50	2	550— 800	2	75	2
Inspecteur 1e kl.....	800—1000	2	100	2	—	1	100	3
Inspecteur 2e kl.....	600— 700	1	100	2	—	—	—	—
Inspecteur.....	—	—	—	—	800—1100	3	100	2

§ IV. Directeur van het onderwijs, inspecteur (voortaan te noemen: controleur) van den toesteldienst, beheerder der post- en zegelwaarden en archivaris van het hoofdkantoor.

De voor deze ambtenaren gedachte nieuwe bezoldigingsregelingen, welke mede een uitvloeisel zijn van de weddeverbeteringen van het kantoorpersoneel, blijken uit ondervolgend staatje.

A m b t e n.	Oude regeling.				Nieuwe regeling.			
	Bezoldiging.	Verhoogingen.			Bezoldiging.	Verhoogingen.		
		Aantal.	Bedrag.	Om de ..jaren.		Aantal.	Bedrag.	Om de ..jaren.
Directeur van het onderwijs.....	f 500—900	2	f 100	3	f 750—1050	3	f 100	2
Inspecteur (controleur) van den toesteldienst.....	500—700	2	100	2	550—800	2	75	2
Beheerder post- en zegelwaarden.....	400—600	2	100	3	400—650	1	100	3
Archivaris hoofdkantoor.....	250—400	4	50	3	400—500	5	50	2
	—	3	50	3	—	2	50	3

§ V. Opleiding voor den tegenwoordigen rang van commies (nieuwerang: van hoofdcommies en hoofdcmmies 1ste klasse).

De opleiding der commiezen geschiedt gedeeltelijk in Indië en gedeeltelijk in Nederland.

(¹⁾ Weltevreden en Soerabaja.

(²⁾ Semarang.

(³⁾ Batavia.

(⁴⁾ Bandoeng, Djokjakarta, Medan en Padang.

(⁵⁾ Semarang, Batavia, Bandoeng.

1. Opleiding in Indië.

Voor hen, die hier te lande thans als commies van den P. T. T. dienst wenschen te worden geplaatst, bestaat de gelegenheid daarvoor te worden opgeleid op den z.g. commiescursus te Weltevreden. Om daarop te worden toegelaten moeten zij in het bezit zijn van een diploma eindexamen eener school voor meer uitgebreid lager onderwijs, eener H. B. S. met driejarigen cursus of een daaraan gelijkwaardig getuigschrift.

Bij toelating tot den cursus worden de gegadigden aangenomen als surnumerair onder genot van eene toelage van f 100 's maands, welke door het behalen van toestelvergunningen kan worden opgevoerd tot hoogstens f 150 's maands. De opleiding duurt 2 jaar en 6 maanden. Na het slagen in het eindexamen vindt aanstelling plaats tot commies op f 200 's maands.

De opleiding op zich zelve voldoet volledig aan de daarvoor te stellen eischen. Slechts wordt het wensche-lijk geacht de jongelieden, die tot den cursus worden toegelaten, niet eerst als surnumerair aan te nemen, maar dadelijk als candidaat-ambtenaar (voortaan te noemen candidaat-hoofdcommies op eene bezoldiging van f 175 's maands. Na geslaagd te zijn in het eindexamen worden zij dan aangesteld op f 200 's maands. Deze regeling, die ook bestaat voor de candidaat-gezaghebbers bij het Binnenlandsch Bestuur en voor de aspirant-commissarissen van politie, heeft het voordeel, dat voor de aanstaande hoofdcommiezen reeds van het begin van hunne opleiding af de dienstdtijd begint te tellen (?).

2. Opleiding in Nederland.

Deze dateert van 1914 en werd ingevoerd uit overweging, dat, zoolang het onderwijs in Indië nog niet voldoende krachten kon opleveren, aanwerving en opleiding van het hooger personeel in Nederland niet kon worden ontbeerd.

Als voorwaarde voor toelating op den Leidschen cursus werd gesteld het bezit van het einddiploma eener Hoogere Burgerschool met vijfjarigen cursus of een daaraan gelijkwaardig getuigschrift. De surnumerairs genieten tijdens de opleiding eene toelage van f 1 000 's jaars. De opleidingstijd duurt 2¾ jaar. Zij, die door den cursus worden afgeleverd, zijn vrijgesteld van het afleggen van het examen voor de hoogere rangen en worden uitgezonden op eene bezoldiging van f 300 's maands, terwijl zij verder de gewone schaal der commiezenbezoldiging doorloopen.

Het voornemen bestaat om de opleiding te Leiden te staken, zoodra Indië zelf voor de hoogere rangen bestemd personeel tot een voldoende aantal en van voldoende gehalte kan afleveren. Ten einde dit te bevorderen zal ten spoedigste hier te lande een cursus in het leven worden geroepen voor opleiding tot het examen voor de hoogere rangen, waarvoor reeds op de begrooting voor 1920 gelden zijn uitgetrokken.

Zoolang de Leidsche cursus nog bestaat, ligt het in de bedoeling om voor de in Leiden opgeleide ambtenaren den opleidingstijd voor ten hoogste drie jaar voor de helft als voor pensioen geldigen dienstdtijd te doen mede-

(?) Zooals boven reeds gezegd ligt het mede in de bedoeling ook de nieuwe commiezen onder bepaalde voorwaarden tot den cursus toe te laten.

tellen. Deze maatregel wordt wenschelijk geacht, nu het in de bedoeling ligt hen, die in Indië worden opgeleid voor hoofdcommies, niet als surnumerair maar dadelijk als candidaat-hoofdcommies op eene vaste bezoldiging van *f* 175 's maands aan te stellen.

§ VI. Afdeelingshoofden bij het hoofdbureau van den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst en hoofd van het dienstvak der Posterijen.

Van eene eigenlijke regeling der positie van de afdeelingshoofden bij het hoofdkantoor kan thans niet gesproken worden.

Bij de instelling dezer betrekking was nl. omtrent de regeling der bezoldiging nog geene beslissing verkregen, in verband waarmede men er zich toe bepaalde de bezoldigingen van de afdeelingshoofden voorshands gelijk te stellen aan die van een ingenieur en inspecteur 1ste en 2de klasse, met de bedoeling echter om aan de personen, die de nieuwe ambten zouden vervullen (feitelijk toen reeds vervulden), in afwachting van de beslissing omtrent de daaraan te verbinden bezoldiging eene persoonlijke toelage toe te kennen, voor zoover zij wegens hunne persoonlijke verdiensten daarvoor in aanmerking zouden komen (vergl. de memorie van toelichting op het ontwerp der voorloopige begrooting voor 1919 blz. 116 e.v.).

Het zal duidelijk zijn, dat deze regeling den betrokkenen, van wie meer gevergd wordt dan normaal van een ingenieur of inspecteur wordt geëischt, geenszins voldoet en het schijnt daarom dringend geboden thans een einde te maken aan bovenbedoelden onbevredigenden maatregel, te meer nu de positie van het post-, telegraaf- en telefoonpersoneel vrijwel over de geheele linie staat herzien te worden.

Ook thans is nog geene eindbeslissing mogelijk met het oog op de onzekerheid ten aanzien der regeling van de wedden in soortgelijke betrekkingen bij andere diensten, doch in afwachting daarvan ligt het in de bedoeling eene voorloopige regeling te treffen als hierboven bedoeld, waarbij dan als grondslag zal worden genomen eene voorloopige bezoldiging van het afdeelingshoofd van *f* 1 200 's maands, aanpassend dus aan de nieuwe positierегeling van den inspecteur.

Hetzelfde geldt voor het hoofd van het dienstvak der posterijen, wiens bezoldiging thans bedraagt *f* 1 100—*f* 1 300 's maands. Voorloopig ware diens inkomen te bepalen op *f* 1 300 's maands.

§ VII. Technisch personeel van den telegraafdienst en van den telefoondienst.

Het wordt wenschelijk geacht de vele thans bestaande groepen technisch personeel samen te vatten in slechts enkele groepen, waarmede beoogd wordt, dat thans personen, die in verschillende richting werkzaam zijn, maar wier werkkring voor den dienst overigens gelijke waarde heeft, voortaan ook gelijk zullen worden bezoldigd. Hierdoor zal eene meer elastische organisatie worden verkregen, terwijl tevens een einde wordt gemaakt aan den onderlingen naijver der thans bestaande vele kleine, gelijksoortige doch verschillend bezoldigde groepen.

De nieuwe persoonsverdeling en de verschillende be-

zoldigingen blijken uit onderstaand overzicht. In elk der rubrieken I tot en met V worden de daaronder genoemde bestaande betrekkingen opgelost in de mede per rubriek vermelde — cursief gedrukte — nieuwe groep of groepen.

A m b t e n.	Oude regeling.				Nieuwe regeling.			
	Bezoldiging.	Verhoogenen.			Bezoldiging.	Verhoogenen.		
		Aantal.	Bedrag.	Om de ..jaren.		Aantal.	Bedrag.	Om de ..jaren.
I.								
Onder-opzichter Tgf.								
4de categorie.....	f 75—150	15	f 5	1	—	—	—	—
3de ".....	100—150	5	10	1	—	—	—	—
2de ".....	125—150	1	25	1	—	—	—	—
1ste ".....	150	—	—	—	—	—	—	—
Helper-instrumentmaker.....	40—125	8	10	1	—	—	—	—
		1	5	1	—	—	—	—
Monteur (Tfn).....	60—150	9	10	1	—	—	—	—
Hoofdmonteur (Tfn).....	150—225	5	15	2	—	—	—	—
Ondermagazijnmeester.....	75—200	5	25	3	—	—	—	—
Adjunct-magazijnmeester.....	100—250	6	25	3	—	—	—	—
<i>Technisch ambtenaar 2de klasse:</i>								
Groep B.....	—	—	—	—	f 100—250	15	f 10	1
" A.....	—	—	—	—	260—290	3	10	1
II.								
Telegraaf- en Telefoonopzichter 2de kl.....	150—250	4	25	2	—	—	—	—
" " " " " 1e kl.....	250—400	3	50	3	—	—	—	—
Telegraaf- en Telefoonhoofdopzichter.....	400—450	1	50	3	—	—	—	—
Kabellasschers 2e kl.....	150—250	4	25	2	—	—	—	—
" " " " " 1e kl.....	250—400	3	50	3	—	—	—	—
Instrumentmakers 2e kl.....	150—250	4	25	2	—	—	—	—
" " " " " 1e kl.....	250—400	3	50	3	—	—	—	—
Opperinstrumentmakers.....	425—475	2	25	3	—	—	—	—
Hoofd auto-stal.....	250—475	3	75	3	—	—	—	—
Teekenaar 1e kl.....	150—400	5	50	3	—	—	—	—
Ambt. v/d behandeling van magazijnszaken	200—400	4	50	3	—	—	—	—
Magazijnmeester.....	300—500	4	50	3	—	—	—	—
Hoofd werkplaats.....	500—700	2	100	3	—	—	—	—
<i>Technisch ambtenaar 1ste klasse:</i>								
Groep C.....	—	—	—	—	175—500	3	25	1
						6	35	2
" B.....	—	—	—	—	350—600	1	40	2
						5	40	2
" A.....	—	—	—	—	500—700	1	50	2
						4	50	2
III.								
Adspirant-electrotechnisch ambtenaar.....	150—200	2	25	1	—	—	—	—
Adspirant radiotechnisch ambtenaar.....	150—200	2	25	1	—	—	—	—
Adspirant gediplomeerd technisch ambtenaar.	—	—	—	—	200—250	2	25	1
IV.								
Electrotechnisch ambtenaar 2de kl.....	250—475	3	75	3	—	—	—	—
Radiotechnisch ambtenaar 2de kl.....	250—475	3	75	3	—	—	—	—
Electrotechnisch ambtenaar 1e kl.....	500—600	1	100	3	—	—	—	—
Radio-technisch ambtenaar 1e kl.....	500—600	1	100	3	—	—	—	—
Gediplomeerd technisch ambtenaar.....	—	—	—	—	300—750	3	50	1
						6	50	2
V.								
Hoofdelectrotechnisch ambtenaar.....	600—800	2	100	3	—	—	—	—
Hoofd-radio-technisch ambtenaar.....	600—800	2	100	3	—	—	—	—
Gediplomeerd hoofd-technisch ambtenaar.....	—	—	—	—	700—950	5	50	2

De thans ontworpen regeling gaat uit van eene scherpe scheiding tusschen personen eenerzijds, die in het bezit zijn van een eindexamen middelbaar-technische school of een gelijk- of meerwaardig diploma, en anderzijds, die een diploma hebben verworven van minder waarde dan wel in het geheel geen diploma hebben. Dit onderscheid is ook in de gekozen titulatuur tot uiting gekomen. De groep der gediplomeerde technische ambtenaren met den bovenbouw van gediplomeerd hoofd-technisch ambtenaar is bestemd voor de meer belangrijke betrekkingen, uitsluitend van leidend aard, terwijl laatstbedoelde cate-

gorie mede moet dienen voor de vervulling van meerdere functies, die men tot dusver aan ingenieurs heeft opgedragen. De groep der technische ambtenaren 1e klasse is in hoofdzaak bestemd voor den uitvoerenden arbeid en de leiding van kleinere werken. De groep der technische ambtenaren 2de klasse omvat de ambachtslieden.

§ VIII. Personeel van den telefoon-
dienst (voor zoover niet-technisch).

De gedachte organisatie komt hierop neer, dat het technisch en administratief personeel scherp wordt gescheiden. Tot dusver geldt het stelsel, dat er, afgezien van het korps ingenieurs, een technisch korps van practijk-menschen (monteurs en opzichters), een technisch korps van personeel, bestemd voor technisch leidende werkzaamheden (electro-technische ambtenaren) en een gedeeltelijk technisch doch in hoofdzaak administratief korps van kantoorchefs bestaat. Deze toestand is niet juist te achten, wijl hij tot gevolg heeft, òf dat het zoo bezwaarlijk verkrijgbaar personeel met middelbaar technisch diploma voor een deel in den kantoorchefsrang wordt te werk gesteld, waardoor het te veel met administratief werk is belast, òf dat aan het in hoofdzaak administratief onderlegd personeel technisch werk moet worden opgedragen, dat boven zijne krachten gaat. Het ligt dan ook in de bedoeling voortaan de administratieve ambtenaren niet meer te belasten met technisch werk, maar hen onder leiding der technische chefs de bewerking der bedrijfsresultaten op te dragen, zonder welke de dienst onmogelijk op behoorlijke economische basis is te leiden; zij zorgen voorts voor het financieele beheer van den dienst en oefenen daarop de noodzakelijke contrôle uit. Technische kennis is voor hen vrijwel niet meer noodig; een inzicht in den bedrijfsvorm is voldoende. De oude en de nieuwe bezoldigingen blijken uit het volgend overzicht.

Ambten.	Oude regeling.				Nieuwe regeling.			
	Bezoldiging.	Verhoogen.			Bezoldiging.	Verhoogen.		
		Aantal.	Bedrag.	Om de ..jaren.		Aantal.	Bedrag.	Om de ..jaren.
Klerk 1e kl. 2e categorie (1).....	f 40—175	12	f 10	1	—	—	—	—
" " " 1e " (1).....	60—175	1	15	1	—	—	—	—
<i>Administratieve beamtlen.</i>								
Groep B.....	—	—	—	—	f 70—200	13	f 10	1
" A.....	—	—	—	—	180—250	7	10	1
Telefonist(e) 1e kl. 3e categorie.....	50—120	6	5	1	—	—	—	—
" " " 2e "	60—120	4	10	1	—	—	—	—
" " " 1e "	70—120	4	5	1	—	—	—	—
Telefonist(e) 1e klasse.....	—	2	10	1	—	—	—	—
Groep B.....	—	4	5	1	—	—	—	—
" A.....	—	2	5	1	—	—	—	—
Telefonist(e) interlocaal 2e categorie (2)....	80—150	7	10	1	—	—	—	—
" " " 1e " (2)....	90—150	6	10	1	60—160	10	10	1
Chef-telefonist(e) 2e kl. (2).....	100—150	5	10	1	80—200	12	10	1
" " " 1e " (2).....	150—200	2	25	1	—	—	—	—
Hoofdtelefonist(e).....	—	—	—	—	150—300	15	10	1
Oppertelefonist(e) (2).....	225—250	1	25	2	—	—	—	—
Bedieningsleider of -leidster.....	—	—	—	—	225—400	7	25	2
Kantoorhoofd 3e kl. (4).....	150—300	6	25	2	—	—	—	—
" " " 2e " (4).....	350—425	3	25	2	—	—	—	—
" " " 1e " (4).....	450—500	1	50	3	—	—	—	—
Adspirant administratief ambtenaar.....	—	—	—	—	175—200	1	25	1
<i>Administratief ambtenaar.</i>								
Groep B.....	—	—	—	—	200—500	2	25	1
" A.....	—	—	—	—	—	6	35	2
Hoofdkantoorhoofd (3).....	550—600	1	50	3	430—600	1	40	2
Hoofdadministratief ambtenaar.....	—	—	—	—	—	3	40	2
					—	1	50	2
					500—800	2	75	2
					—	1	100	3

§ IX. Radiopersoneel (niet-technisch).

De nieuwe organisatie is gegrond op het beginsel om, gelet op den overwegend technischen aard van den radiodienst, het beheer der radio-stations te brengen in handen van technische ambtenaren en eene afzonderlijke groep administratieve ambtenaren in het leven te roepen.

Het administratieve personeel van den Radiodienst wordt dan gesplitst in radio-commiezen 2e en 1e klasse en in hoofdcommiezen, wier bezoldiging als volgt ware te regelen.

Ambten.	Oude regeling.				Nieuwe regeling.			
	Bezoldiging.	Verhoogen.			Bezoldiging.	Verhoogen.		
		Aantal.	Bedrag.	Om de ..jaren.		Aantal.	Bedrag.	Om de ..jaren.
Radio-telegrafisten 2e klasse.....	f _v 140—250	11	f 10	1	—	—	—	—
" " " 1e "	250—400	3	50	3	—	—	—	—
Hoofd radio-telegrafisten.....	400—500	2	50	3	—	—	—	—
Adspirant radio-commiezen.....	—	—	—	—	f 125—160	1	f 35	1
Radio-commiezen 2e klasse	—	—	—	—	180—400	16	15	1
" " " 1e "	—	—	—	—	290—500	9	15	1
Radio-hoofdcommiezen	—	—	—	—	—	3	25	1
					400—600	5	15	1
					—	5	25	1

§ X. Kosten der maatregelen.

De meerdere uitgaven, aan de hierboven voorgestelde

- (1) Worden opgelost in de groepen administratieve beamtlen.
 (2) " " " " groep hoofdtelefonist(e).
 (3) Wordt omgezet in bedieningsleider(star).
 (4) Gaat over in de groepen administratieve ambtenaren.
 (5) Wordt omgezet in hoofdadministratief ambtenaar.

maatregelen verbonden, worden geraamd op gemiddeld *f* 3 400 000 's jaars.

Het ligt voorts in de bedoeling die maatregelen tot 1 Januari 1920 te doen terugwerken, wijl de wenschelijkheid om tot positie-verbetering over te gaan bij de Regeering reeds einde 1919 vaststond, zonder dat het echter mogelijk bleek reeds op de ontwerp-begrooting voor 1920 met de daaruit voortvloeiende uitgaven rekening te houden. In verband hiermede valt voor het jaar 1920 te rekenen op eene meerdere uitgaaf van *f* 2 500 000, dat is circa 30% van de thans op de begrooting uitgetrokken personeelsuitgaven voor de verschillende groepen, wier wedden worden herzien.

In verband met de buitengewone toename, vooral sinds de beëindiging van den Europeeschen oorlog, van het verkeer bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst is het noodig zoo spoedig mogelijk tot nieuwbouw dan wel tot belangrijke uitbreiding van verschillende kantoren over te gaan.

Om deze werken met de gewenschte snelheid te kunnen uitvoeren is voor de jaren 1920 en 1921 een bedrag noodig van in totaal minstens *f* 3 600 000, zoodat voor elk van die jaren daartoe ware te rekenen op eene uitgave van *f* 1 800 000.

Op de voorloopige ontwerp-begrooting voor 1920 werd voor het onderwerpelijk doel slechts een bedrag van *f* 900 000 uitgetrokken.

Voor 1920 zal derhalve voor de uitvoering dier werken alsnog op eene meerdere uitgave van *f* 900 000 zijn te rekenen, terwijl alsdan daartoe een bedrag van *f* 1 800 000 op het ontwerp der voorloopige begrooting voor 1921 zal zijn uit te trekken.

In verband met de buitengewone prijsstijging van alle levensbehoefden ten gevolge van de daling der waarde van het geld wordt het noodzakelijk geacht om, in afwachting van een in voorbereiding zijnd voorstel tot herziening van den staat van bezoldigingen van de onderscheidene personeelsgroepen, reeds aanstonds aan al het ongegradueerd personeel van den dienst der Staatsspoor- en tramwegen eenige verhooging der genoten bezoldigingen te verzekeren.

Zulk een maatregel wordt voor genoemd bedrijf onvermijdelijk geacht ter beperking van het verloop onder het personeel, hetwelk elders, in het bijzonder bij particuliere bedrijven, reeds aanzienlijke verhoogingen ingevoerd vindt, terwijl juist in verband met het reeds bestaand personeels- en materieel-tekort aan het aanwezige personeel bij den dienst der Staatsspoor- en tramwegen in den tegenwoordigen tijd zeer hooge eischen moeten worden gesteld, zoodat het van het hoogste belang moet worden geacht eene gegronde oorzaak van ontevredenheid onder dat personeel weg te nemen.

Voorgesteld wordt, gerekend van 1 Januari 1920, voor al het ongegradueerd personeel van genoemden dienst (dat der Landsautomobiendiensten daaronder begrepen) de bezoldigingen met 15% te verhoogen. Aangenomen mag worden, dat zoodanige verhooging stellig blijft binnen de grens, welke bij de voorgenomen algemeene herziening zal worden bereikt voor degenen, die in verhouding tot de overigen het minst op verbetering der bezoldiging aanspraak zullen hebben.

De vermeerdering der bedrijfsuitgaven, welke uit den voorgestelden maatregel voor het jaar 1920 zal voortvloeien, wordt geraamd: voor de Staatsspoor- en tram-

Onderdeel b. Kapitaalsuitgaven.

Oprichting, vergrooting en vernieuwing van gebouwen voor den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst (*f* 900 000).

Onderafdeeling 357. Staatsspoor- en tramwegen, alsmede automobiendiensten.

Verhooging van de bezoldigingen van het ongegradueerd personeel bij den dienst der Staatsspoor- en tramwegen (*f* 2 047 000).

Onderdeel *b.* Kapitaalsuitgaven voor de Staatsspoor- en tramwegen.

Wijziging en verbetering van de spoorwegtoestanden te Bandoeng (*f* 1 000 000).

wegen op *f* 2 000 000 en voor de Landsautomobioldiensten op \pm *f* 47 000.

In de memorie van toelichting op het voorstel tot wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1919 ten behoeve van de werken tot verbetering van de tot den dienst der Staatsspoor- en Tramwegen behorende goederen-emplacementen, los- en laadplaatsen te Bandoeng en te Batavia (Tanah Abang) (vergelijk gedrukte stukken, eerste gewone zitting 1919, onderwerp 2, stuk 3) werd o.m. melding gemaakt van bestaande plannen tot ombouw van de spoorwegen te Bandoeng en medegedeeld, dat uit die plannen nog geene keuze was gedaan en met de uitvoering nog geruime tijd zou heengaan.

Dit hield verband met de omstandigheid, dat toenmaals nog overleg gaande was met de gemeente Bandoeng over de vraag, op welke wijze de spoorwegen aldaar het best zouden zijn om te bouwen.

Dit overleg heeft er toe geleid, dat met wijziging der oorspronkelijke plannen een nieuw plan is opgemaakt; doch alvorens daaromtrent eene beslissing te nemen zal getracht worden alsnog de voorlichting te erlangen van een buiten de partijen staand deskundige.

Om nu zoo spoedig mogelijk een begin van uitvoering te kunnen maken met de voorgenomen werken, waarvan de totaal-kosten zijn geraamd op omstreeks *f* 8 000 000, is het noodig om reeds in dit jaar te beschikken over een bedrag van *f* 1 000 000, waarmede de begrooting voor 1920 zal zijn te verhoogen.

Onderdeel *d.* Kapitaalsuitgaven voor de automobioldiensten.

Oprichting van een vervoerdienst voor het transport van rijst uit het landschap Korintji (*f* 765 000).

Het voornemen bestaat om, zoodra de z.g.n. Korintjiweg gereed zal zijn, den grooten rijstvoorraad van Korintji (geschat op ongeveer 1 millioen pikol) van Regeeringswege af te voeren ter tegemoetkoming van de gewesten met een rijsttekort. De opkoop van de padi en het vermalen tot rijst zal geschieden vanwege het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, de afvoer door den dienst der Staatsspoor- en Tramwegen.

Daar verschillende onderdeelen van de benoodigde rijstpelmolens in Europa moeten worden aangeschaft, is, om de molens terstond na het gereedkomen van den weg in bedrijf te kunnen stellen, reeds noodgedwongen machtiging verleend tot het doen van de vereischte bestellingen voor den aankoop van die pelmolens.

Volgens schatting zal per dag eene hoeveelheid van \pm 1 000 pikols beras door de op te richten pelmolens en de stampinrichtingen der bevolking kunnen worden afgeleverd, hetgeen bij 300 werkdagen eene hoeveelheid van \pm 300 000 pikols per jaar geeft. Hierop is de regeling van den afvoer gebaseerd, waarvoor een afzonderlijke dienst moet worden ingericht.

De rijst zal met tractors of vrachtautomobielen naar Laboean Tapan langs den z.g.n. Korintjiweg worden vervoerd, voorts langs de Tapanrivier naar Pasir Ganting en van daar met zeeprauwen naar de zeeschepen. Gerekend is op eene vervoerscapaciteit van 50 ton per dag.

Voor de aanschaffing van de hiervoren genoemde tractors, semitrailers en trailers, e.g. vrachtauto's, rivier- en zeeprauwen, sleepbootjes en voor de benoodigde gebouwen, werkplaatsen, garages, sleephelling, pakhuizen en tijdelijke woningen wordt een totaal bedrag van *f* 765 000 noodig geacht. De aanschaffing zal zoo spoedig mogelijk moeten geschieden, ten einde, zoodra de in aanleg zijnde z.g.n. Korintjiweg daarvoor geschikt is, met het vervoer te kunnen aanvangen.

Bij de begrooting voor 1921 zal op de exploitatiekosten van bedoelden vervoerdienst worden gerekend.

Die kosten per jaar worden geraamd op:

a.	voor auto-transport van Korintji naar Laboean Tapan 50 ton over 80 K.M. gedurende 360 dagen à 40 cent per tonkilometer, met inbegrip van den terugrit der ledige auto's	f 580 000
b.	voor transport met rivierprauwen langs de Tapanrivier van Laboean naar P. Ganting (30 cents per pikol = f 5 per ton)	90 000
c.	voor transport met zeeprauwen van Pasir Ganting naar K. P. M. schepen (f 4 per ton)	75 000
d.	voor laad- en overlaadkosten te L. Tapan en P. Ganting	10 000
e.	voor herstelling van materieel	20 000
		f 775 000

Met inbegrip van de afschrijving en rente van het hierboven aangegeven materieel worden de kosten van het onderwerpelijke vervoer geraamd op \pm f 3 per pikol.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Onderafdeeling 465, e. Verdere uitgaven ten behoeve van het tijdelijk marine-vliegekamp te Tandjoeng-Priok (f 100 000).

Het in 1918 voor het doen van uitgaven ten behoeve van den in dat jaar ingestelden dienst van het tijdelijke marine-vliegekamp te Tandjoeng-Priok toegestaan bedrag van f 100 000 is nagenoeg verbruikt.

Voor 1920 wordt alsnog een gelijk bedrag noodig geacht voor de verdere aanschaffing van verbruiksartikelen, behoeften voor onderhoud en herstelling van vliegtuigen en van het vliegekamp zelf, alsmede voor werktuiglijke inrichtingen, toestellen voor houtbewerking enz., welke inrichtingen bij gereedheid van het permanent vliegekamp te Soerabaja daarheen zullen worden overgebracht.

Ook zullen uit bedoelde som betaald moeten worden de toelagen voor levensonderhoud van de bij het vliegekamp werkzaam gestelde onderofficieren.

Onderafdeeling 465A. Herziening van de soldijen en toelagen der inlandsche schepelingen van de Koninklijke Marine (f 491 000).

Reeds de herziening der bezoldiging van de Europeesche schepelingen bij de Koninklijke Marine bracht mede, dat ook de bezoldiging van het korps inlandsche schepelingen bij de Koninklijke Marine aan eene herziening moest worden onderworpen wegens de verhouding, welke bij het vaststellen van de thans geldende regeling van laatstbedoelde bezoldiging tusschen de bezoldigingen van beide groepen van schepelingen als norm werd aangenomen.

Ook de algemeene herziening der bezoldigingen voor de landmacht en het vermeerderen der kosten voor levensonderhoud door belangrijke algemeene stijging der prijzen maakten het noodig deze aangelegenheid nader te onderzoeken.

De door de ter zake in het leven geroepen commissie ingediende voorstellen houden in de herziening der bezoldigingen en toelagen der inlandsche schepelingen van 1 Januari 1920 af.

Voor de in overeenstemming met het verslag dier commissie opgemaakte soldijregeling moge worden verwezen naar bijlage A dezer memorie.

De aan de invoering daarvan verbonden meerdere kosten worden op f 491 000 's jaars geraamd.

In werkelijkheid zullen de meerdere uitgaven beneden evengemeld bedrag blijven, aangezien het in de bedoeling

ligt om de invoering van den onderwerpelijken maatregel gepaard te doen gaan met de intrekking van den duurte-toeslag voor de inlandsche schepelingen.

AFDEELING XI.

Plaatselijk en gewestelijk Zelfbestuur.

Onderafdeeling 489A. Voorschotten aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen voor zooveel elders niet in het bijzonder omschreven.

Ten vorigen jare is de Regeering er in geslaagd door Hare bemiddeling goedkoop tijdelijk crediet te verschaffen aan onderscheidene gebiedsdeelen met eigen middelen, welke er niet in konden slagen op de open markt geleeningen te plaatsen op voorwaarden, welke bleven binnen de door de Regeering gestelde grenzen voor het rentecijfer en den koers van uitgifte.

Deze tijdelijke credieten loopen in dit jaar af en kunnen in het algemeen niet worden verlengd, terwijl ook thans nog de voorwaarden, waarop wellicht leeningen zouden kunnen worden geplaatst, te bezwaard worden geacht.

In deze omstandigheden ziet de Regeering zich verplicht tijdelijke hulp te verleenen, totdat op de geldmarkt meer normale toestanden zullen zijn ingetreden. Deze hulp zal alleen betrekking hebben op:

- a. aflossing van vorenbedoelde tijdelijke credieten;
- b. naar het oordeel der Regeering noodzakelijke, niet voor uitstel vatbare werken.

De gelden zullen worden verstrekt in den vorm van voorschotten, waarvoor eene rente van 6% verschuldigd zal zijn, en onder uitdrukkelijk beding, dat deze dadelijk zullen moeten worden terugbetaald, zoodra de ressorten op door de Regeering aannemelijk geachte voorwaarden op de open markt terecht kunnen.

Naar schatting zal in den loop van 1920 tot dit doel een bedrag van 25 millioen gulden noodig zijn. Vermoedelijk zal dit bedrag echter niet ten volle uit 's Lands kas behoeven te worden verstrekt, omdat betrekkelijk kleine leeningen wellicht zullen kunnen worden ondergebracht bij de pensioenfondsen, weeskamers en dergelijke instellingen.

Het ligt in de bedoeling al dadelijk na de voorloopige vaststelling van de aanvullingsbegrooting de nooilige voorzieningen te treffen.

Artikel 3.

Middelen in Indië.

IIde HOOFDSTUK.

Middelen in Indië.

Plaatselijk en gewestelijk Zelfbestuur.

Middel 171A. Rente en terugbetaling van voorschotten aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen:

- a. rente (voor Java en Madoera en voor de Buitengewesten Memorie).
- b. terugbetaling (als voren).

Zie de toelichting bij onderafdeeling 489A van de uitgaven in Indië.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 2 — STUK 3 A.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

BIJLAGE A DER MEMORIE VAN TOELICHTING.

(Zie bladz. 32 der Memorie van Toelichting).

REGELING van de bezoldiging van het Korps Inlandsche schepelingen bij de Koninklijke Marine.

A. SOLDIJSCHALEN.

I. Manschappen in eerste opleiding te Makassar.

Stand en kwaliteit.	Bereikte cursus op de opleiding.	Bedrag der soldij per dag.	Aanteekeningen.
1	2	3	4
Lichtmatroos en leerlingstoker..	1e halfjaar	f 0.25	Verhooging in soldij wordt slechts verkregen door overgang in den cursus van een volgend halfjaar.
Matroos 3e kl. en stoker 2e kl....	2e "	" 0.30	
idem.	3e "	" 0.35	
idem.	4e "	" 0.40	
Matroos 3e kl....	5e "	" 0.45	

II. Schepelingen beneden den rang van korporaal, voor zoover niet elders genoemd.

Stand en kwaliteit.	Aantal dienstjaren in hun stand.	Bedrag der soldij per dag.	Als kolom 3 na toekenning geschiktheid voor hooger stand of rang of voor maat in eenige kwaliteit als in kolom Aanteekeningen aangegeven.	Aanteekeningen (voor eischen en bepaling diensttijd voor de verhoogingen zie toelichtingen op de soldijschalen).
1	2	3	4	5
Lichtmatroos.....	—	f 0.50	—	a. geschiktheid voor matroos 2e klasse.
Matroos 3e klasse....	—	0.80	f 0.80	b. geschiktheid voor den stand van matroos 1e klasse of maat.
	3 jaar na verlaten opleiding.		0.90	c. geschiktheid voor korporaal.
Matroos 2e klasse....	minder dan 3 jaar.	1.30	1.30	d. voor diensttijd als maat zie toelichtingen (1) en (4).
	3 jaar.	1.40	1.40	e. een matroos 3e klasse, die geschiktheid verkrijgt voor maat, ontvangt de aanvangssoldij van matroos 2e klasse.
	6 "	—	1.50	Een matroos-bediende, welke de geschiktheid verkrijgt voor hofmeester- of koksmaat (matroos-hofmeester of kok), ontvangt de aanvangssoldij voor matroos 2e klasse, tenzij hij als matroos-bediende eene hoogere soldij geniet, in welk geval deze laatste wordt behouden.
	9 "	—	1.60	Voor diensttijd als matroos-bediende zie toelichtingen (1) en (4).
	12 "	—	1.70	
Matroos 1e klasse....	minder dan 3 jaar.	1.60	1.60	
	3 jaar.	1.70	1.75	
	6 "	1.80	1.90	
	9 "	1.90	2.05	
	12 "	2.00	2.20	
	15 "	—	2.35	
	18 "	—	2.50	
Maat van eenige kwaliteit (d).....	minder dan 3 jaar.	1.70	1.70	
	3 jaar.	1.80	1.85	
	6 "	1.90	2.00	
	9 "	2.00	2.15	

Stand en kwaliteit.	Aantal dienstjaren in hun stand.	Bedrag der soldij per dag.	Als kolom 3 na toekenning geschiktheid voor hooger stand of rang of voor maat in eenige kwaliteit als in kolom Aanteekeningen aangegeven.	Aanteekeningen (voor eischen en bepaling dienstdtijd voor de verhoogingen zie toelichtingen op de soldijschalen).
1	2	3	4	5
Matroos-bediende (e) ..	Minder dan 3 jaar.	f 0.90	—	f. geschiktheid voor stoker 1e klasse.
	3 jaar.	1.00	—	g. geschiktheid voor stoker-olieman of korporaal-stoker.
	6 "	1.10	—	h. voor dienstdtijd als stoker-olieman zie toelichtingen (1) en (4).
	9 "	1.20	—	i. geschiktheid als korporaal-machinedrijver.
	12 "	1.30	—	
	15 "	1.40	—	
	18 "	1.50	—	
Leerlingstoker.....	—	0.70	—	
Stoker 2e kl.....	minder dan 3 jaar na verlaten opleiding.	1.45	f 1.45	
	3 jaren na verlaten opleiding.	1.55	1.55	(f)
	6 jaar.	—	1.65	
	9 "	—	1.75	
	12 "	—	1.85	
Stoker 1e kl.....	minder dan 3 jaar.	1.90	1.90	
	3 jaar.	2.00	2.05	
	6 "	2.10	2.20	(g)
	9 "	2.20	2.35	
	12 "	2.30	2.50	
Stoker-olieman (h)....	minder dan 3 jaar.	2.20	2.20	
	3 jaar.	2.35	2.40	
	6 "	2.50	2.60	
	9 "	2.65	2.80	(i)
	12 "	2.80	3.00	
	15 "	—	3.20	
	18 "	—	3.40	

III. Onderofficieren met den rang van korporaal en hooger.

Rang en kwaliteit.	Aantal dienstjaren als onderofficier (a).	Bedrag der soldij per dag.	Als kolom 3 na toekenning dergeschiktheid voor hooger rang.	Aanteekeningen (opm. als bij II)
1	2	3	4	5
Korporaal (kwartiermeester, konstabel, schrijver, seiner, ziekenv., bott., kok, hofm.)	minder dan 3 jaar:	f 2.00	f 2.00	a. Voor dienstdtijd als onderofficier zie toelichting 1 t/m 3.
	3 jaar	" 2.15	" 2.20	
	6 "	" 2.30	" 2.40	
	9 "	" 2.45	" 2.60	
	12 "	—	" 2.80	
	15 "	—	" 3.00	
	18 "	—	" 3.20	
Sergeant (bootsman, konstabel enz. als boven).	Minder dan 3 jaar:	" 3.10	—	
	3 jaar	" 3.30	—	
	6 "	" 3.50	—	
	9 "	" 3.70	—	
	12 "	" 3.90	—	
	15 "	" 4.10	—	
	18 "	" 4.30	—	
Korp. stoker.	minder dan 3 jaar:	" 2.40	—	
	3 jaar	" 2.55	—	
	6 "	" 2.70	—	
	9 "	" 2.85	—	
	12 "	" 3.00	—	
Korp. machinedrijver.	minder dan 3 jaar:	" 2.90	" 2.90	
	3 jaar	" 3.10	" 3.10	
	6 "	" 3.30	" 3.30	
	9 "	" 3.50	" 3.50	
	12 "	—	" 3.70	
	15 "	—	" 3.90	
	18 "	—	" 4.10	
Sergeant-machinedrijver.	minder dan 3 jaar:	" 4.00	—	
	3 jaar	" 4.20	—	
	6 "	" 4.40	—	
	9 "	" 4.60	—	
	12 "	" 4.80	—	
	15 "	" 5.00	—	
	18 "	" 5.20	—	

TOELICHTING OP DE SOLDIJSCHALEN.

Regeling onderdom in stand en rang en kwaliteit voor berekening der verhoogingen in soldij.

(1) De dienstdtijd in een stand, rang en kwaliteit, ter berekening van de toe te kennen verhoogingen in soldij, begint te tellen van af het tijdstip, waarop gerekend wordt de „geschiktheid” voor den betrokken stand, rang en kwaliteit te zijn verkregen, eventueel vermeerderd met een tijdperk als in (2) tot en met (4) nader is aangegeven.

Bij de berekening van den dienstdtijd wordt verder in acht genomen het bepaalde in (11) tot en met (18).

Dienstdtijd als onderofficier.

(2) Indien in eenige groep van kwaliteiten — waaraan gelijke soldij is toegekend — voor eenige kwaliteit daarvan volgens de voorschriften een langere tijd noodig is tot het verkrijgen van „geschiktheid” voor bevordering tot den korporaalsrang dan voor andere kwaliteiten van die groep, dan kan aan die kwaliteit — voor het berekenen der verhoogingen — bij het verkrijgen van genoemde geschiktheid een begin-dienstdtijd als onderofficier worden toegekend, berekend uit het verschil in tijd volgens de voorschriften in vergelijk met de andere kwaliteiten, noodig om de geschiktheid voor den korporaalsrang te verwerven, afgerond naar boven en beneden in halve jaren. Bij de bestaande kwaliteiten is voor een dergelijken maatregel geen aanleiding; bij eventueel later te blijken noodzaak kan de maatregel door den Commandant der Zeemacht worden getroffen.

Tijdstip, vanwaar dienstdtijd te rekenen voor thans reeds aangestelden.

(3) De dienstdtijd in stand, rang en kwaliteit van hen, die thans reeds daarin zijn aangesteld, wordt geteld van af den datum der voordracht voor bevordering daartoe of tot aanstelling daarin, welke aan die bevordering of aanstelling voorafging.

In gevallen, waarin dit gegeven niet meer ter beschikking mocht staan, wordt de dienstdtijd als onderofficier gerekend van af het tijdstip van ingang der bevordering tot den korporaalsrang, eventueel vermeerderd met een zoodanigen tijd als door den Commandant der Zeemacht in elk afzonderlijk geval billijk wordt geoordeeld.

Dienstdtijd als maat, stoker-olieman en matroos-bediende.

(4) Voor het berekenen van de verhoogingen telt voor den stand van maat eventueel voorafgaande dienstdtijd als M', voor den stand van stoker-olieman de voorafgaande dienstdtijd als stoker I en voor den stand van matroos-bediende de voorafgaande dienstdtijd als matroos mede.

Toekenning van geschiktheid voor een stand, rang of kwaliteit.

(5) Door den Commandant der Zeemacht wordt op voordracht van den Commandant de geschiktheid voor een stand, rang of kwaliteit toegekend. Als tijdstip van ingang dier geschiktheid wordt genomen de datum der voordracht, behoudens wanneer door den Commandant der Zeemacht een daarvan afwijkende datum wordt bepaald.

(6) Een schepeling kan slechts voor toekenning der geschiktheid voor bevordering tot of aanstelling in een stand, rang of kwaliteit worden voorgedragen, indien hij aan alle eischen voor bevordering of aanstelling voldoet, zoowel wat betreft de eischen van dienstdtijd, proeven, examens en getuigschriften, als wat aangaat gedrag, ijver, geschiktheid, bekwaamheid en bruikbaarheid.

Ingang geschiktheid te rekenen van vroeger tijdstip, uitbetaling minder genoten soldij.

(7) Ingeval het voldoen aan de eischen voor bevordering tot of aanstelling in een stand, rang of kwaliteit is verschoven door omstandigheden, onafhankelijk van den wil van den betrokkene, dan wordt — bij het toekennen der geschiktheid voor stand, rang en kwaliteit — tevens bepaald, dat deze geschiktheid gerekend moet worden in te zijn gegaan op het vroegere tijdstip, waarop zonder die omstandigheden — ter beoordeeling van den Commandant der Zeemacht — aan alle eischen zou zijn voldaan.

Deze beslissing houdt in recht op uitbetaling van de door verlating minder genoten soldij.

Verlies van geschiktheid voor stand, rang of kwaliteit.

(8) Indien van een schepeling, aan wien de geschiktheid voor een stand, rang of kwaliteit is toegekend, mocht blijken, dat die geschiktheid niet meer aanwezig is (zulks ter beslissing van den Commandant der Zeemacht op voordracht van den Commandant), dan wordt tevens de datum vastgesteld, waarop het verlies van bedoelde geschiktheid moet gerekend worden te zijn ingegaan.

Van dat oogenblik gelden voor soldij en dienstdiensttijd als onderofficier of ouderdom in stand de bepalingen aangegeven in (9) en (10).

Stilstand in bezoldiging bij verlies „geschiktheid”.

(9) Van af het oogenblik, dat de geschiktheid voor een stand, rang of kwaliteit gerekend wordt te zijn verloren, blijft de betrokkene stilstaan op de door hem reeds bereikte soldij, totdat de normale soldij van den door hem bekleeden stand, rang of kwaliteit volgens dienstdiensttijd vermeerdering daarvan brengt.

Van af dit oogenblik wordt weer de normale soldij volgens dienstdiensttijd in den bekleeden stand, rang of kwaliteit gevolgd.

Opnieuw verkrijgen van „geschiktheid”.

(10) Bij eventueel later opnieuw verkrijgen van geschiktheid voor een stand, rang of kwaliteit, begint de dienstdiensttijd in dien stand, rang of kwaliteit te rekenen van het oogenblik, waarop opnieuw bedoelde geschiktheid is toegekend.

Welke tijd voor berekening van dienstdiensttijd voor verhoogingen niet meetelt.

(11) Bij de berekening van den dienstdiensttijd voor de soldijverhoogingen telt niet mede:

- a. de tijd, gedurende welken een schepeling deserteur is geweest, wanneer hij wegens desertie is veroordeeld bij een in kracht van gewijsde gegaan vonnis, dan wel wanneer het recht tot strafvordering te dier zake is te niet gegaan;
- b. de militaire dienstdiensttijd, voorafgegaan aan desertie in gevallen als sub a bedoeld;
- c. de tijd, gedurende welken een schepeling, die tot eene vrijheidsstraf is veroordeeld, zich in verzekerde bewaring bevindt, uitgezonderd de duur van het voorloopig arrest, voor zooveel dit bij de veroordeeling niet in mindering is gebracht van de opgelegde straf;
- d. het tijdvak, gedurende hetwelk een schepeling met vermindering in klasse gestraft is;
- e. de tijd door een schepeling in de strafklasse doorgebracht;
- f. de tijd, verlopen tusschen een eventueel ontslag uit en wederaanneming in den dienst;
- g. alle aan eene wederaanneming voorafgane dienstdiensttijd in het geval, dat de onderbreking van dienst langer dan één jaar heeft geduurd of dat de betrokkene niet in dienst treedt bij hetzelfde dienstvak of een dienstvak, verwant aan dat, waarin hij te voren diende; dit laatste ter beoordeeling van den Commandant der Zeemacht.

Vermindering in klasse. (12) Bij vermindering in klasse wordt de soldij teruggebracht tot op het bedrag, dat voor de lagere klasse als aanvangssoldij is vastgesteld.

Na afloop der straf wordt de soldij teruggebracht op het bedrag, hetwelk vóór de vermindering werd genoten.

Gedegradeerden. (Verlaagden). (13) Bij de vaststelling der soldij van gedegradeerden (verlaagden) in hun nieuwen stand wordt — vanaf 1 Januari 1920 — rekening gehouden met vroegeren diensttijd in de klasse, waartoe de betrokkenen worden teruggebracht.

Na eventueele herbevordering tot onderofficier komt vroegere diensttijd als zoodanig echter niet in aanmerking bij de vaststelling der soldij.

Teruggestelden. (14) Voor de vaststelling der soldij van onderofficieren en manschappen, die, om andere redenen dan hiervoren onder (12) en (13) genoemd, worden teruggesteld, wordt aangenomen, dat de diensttijd in den hoogereren rang of stand is doorgebracht in den rang of stand, tot welken zij worden teruggebracht.

Voorbijgaan bij bevordering. (15) Wanneer een onderofficier om eenigerlei reden wordt voorbijgegaan voor bevordering en hem bij latere bevordering zijne vroegere standplaats in de ranglijst niet wordt teruggeven, wordt voor de vaststelling van zijne soldij in den hoogereren rang (doch — te rekenen vanaf 1 Januari 1920 — alleen in dezen en niet in verdere rangen) niet als diensttijd medegerekend de tijd, verlopen tusschen den datum, waarop een ander in zijne plaats werd bevorderd, en dien, waarop hij zelf den hoogereren rang bereikte.

Buitengewone bevordering. (16) Wanneer na 1 Januari 1920 een schepeling buitengewoon bevorderd is of wordt, moet de betrokkene voor de vaststelling van zijne soldij in den nieuwen rang en kwaliteit en volgende rangen geacht worden in diensttijd gelijk te staan met dengene, onder wien hij in de ranglijst komt te staan. Krijgt de betrokkene eene zoodanige plaats in de ranglijst, dat vergelijking met een ouderen ranggenoot niet mogelijk is, dan bepaalt de Commandant der Zeemacht den diensttijd, welken hij voor de vaststelling zijner soldij geacht zal worden te bezitten.

Vergelijking van dienstitijden. (17) Bij vergelijking van dienstitijden, ingevolge het hiervoren onder (16) bepaalde, blijven buiten beschouwing de tijdvakken van stilstand, hiervoren onder (11) en (15) genoemd.

Diensttijd bij goedkeuring na ontslag wegens geneeskundig onderzoek. (18) Voor schepelingen, die op grond van den uitslag van een geneeskundig onderzoek ontslagen zijn, maar, na herhaling van het geneeskundig onderzoek, bij geschiktheitsbevinding weder in dienst treden, telt bij de vaststelling hunner soldij de tijd van dienstonderbreking mede als diensttijd.

Over het toekennen en tijdelijk onthouden van verhoogingen volgens diensttijd. (19) Periodieke soldijverhoogingen worden met inachtneming van het hiernavolgende door den Commandant toegekend met ingang van den datum van rechtverkrijging.

Tot een nader door den Commandant der Zeemacht te bepalen datum wordt als eisch voor de toekenning eener verhooging gesteld, dat het gedrag van den betrokkene ten minste voldoende is en niet getuigt van een onmilitairen geest.

Na den in de vorige zinsnede bedoelden datum mag toekenning eener verhooging slechts geschieden, indien de betrokkene in alle opzichten de bekwaamheid en geschiktheid bezit, vereischt voor zijn stand, rang of kwaliteit en zijn gedrag ten minste „goed” is.

Is de Commandant van oordeel, dat de betrokkene niet aan voorschreven eischen voldoet, dan wordt de beslissing van den vlootvoogd gevraagd door middel van eene voordracht tot niet-toekenning van de periodieke soldijverhooging. Op zichzelf staande Commandanten beslissen hierin zelf.

(20) Indien de beslissing tot niet-toekenning eener verhooging door een ander dan den Commandant der Zeemacht is genomen, wordt aan dezen laatsten van den datum, waarop eene verhooging niet is toegekend, gerapporteerd.

Toekennen van tijdelijk onthouden verhoogingen.

(21) Door den Commandant zal eene tijdelijk onthouden verhooging worden toegekend, zoodra volgens zijn oordeel nader ten volle door den betrokkene aan de voor de verhooging gestelde eischen is voldaan en hiervan worden gerapporteerd.

(22) De tijd na 1 Januari 1920, gedurende welken aan een schepeling eene periodieke soldijverhooging wordt onthouden, wordt, wanneer deze hem later is toegekend, bij de toekenning van verdere periodieke soldijverhoogingen als dienstdtijd medegeteld.

Bereikte soldij in ouden stand, rang of kwaliteit hooger dan in nieuwe.

(23) Indien een schepeling bij bevordering tot of aanstelling in een stand, rang of kwaliteit reeds eene hoogere soldij volgens dienstdtijd heeft bereikt dan waarop hij volgens dienstdtijd in den nieuwen stand, rang of kwaliteit aanspraak zou hebben, dan wordt door hem de reeds bereikte soldij behouden tot de soldij volgens den nieuwen stand, rang of kwaliteit hooger is.

Deze bepaling geldt niet bij overgang op verzoek naar eenige kwaliteit, welke gerekend wordt geen verband te houden met de voorgaande kwaliteit.

Bij een voorkomend dergelijk geval wordt door den Commandant der Zeemacht beslist of en eventueel in hoeverre voorgaande dienstdtijd voor het verkrijgen van verhoogingen mede zal rekenen.

B. TOELAGEN EN GRATIFICATIËN, PREMIËN EN BIJZONDERE UITKEERINGEN IN EENS.

I. Toelagen.

Art. 1.

Riddersoldij. Schepelingen, ridder der Militaire Willemsorde zijnde, genieten de riddersoldij, vastgesteld voor Europeesche schepelingen van gelijken rang of stand, gedecoreerd voor wapenfeiten, bedreven in de overzeesche bezittingen.

Art. 2.

Toelage verbonden aan het bezit van het eereteken voor moed en trouw.

Schepelingen, aan wie het bronzen of het zilveren eereteken voor moed en trouw is toegekend, genieten eene jaarlijksche toelage volgens den rang of stand, bekleed

op het oogenblik, waarop zij zich die onderscheiding hebben waardig gemaakt, als hieronder aangegeven:

Rang of stand.	In het bezit van	
	het bronzen	het zilveren
	eereteken.	
Sergeant.....	f 55	f 80
Korporaal.....	45	65
Matroos.....	30	40

Art. 3.

Toelage als broeder in de orde van den Nederlandschen Leeuw.

Schepelingen, benoemd tot broeder in de orde van den Nederlandschen Leeuw, genieten eene jaarlijksche toelage van f 200.

Art. 4.

Toelage aan boord van opnemingsvaartuigen.

1e. Aan schepelingen aan boord van opnemingsvaartuigen wordt eene vergoeding voor meerdere bedrijfskosten toegekend, bedragende als hieronder aangegeven:

Rang of stand.	Vergoeding per dag.	
Sergeant.....	f	0.40
Korporaal.....	"	0.30
Matroos.....	"	0.20

2e. De in het 1e lid bedoelde vergoeding zal niet worden genoten gedurende den tijd, dat de opnemingsvaartuigen op eene reede of in eene haven vertoeven, zonder aan eenige opneming werkzaam te zijn, en mag ook niet worden uitbetaald aan hen, die door verblijf in hospitalen of ziekeninrichtingen of om andere redenen van boord afwezig zijn en niet aan de werkzaamheden der opneming deelnemen.

3e. Het onder 1e en 2e bepaalde is niet toepasselijk op het personeel der Koninklijke Marine, werkzaam aan boord van opnemingsvaartuigen der Gouvernements Marine.

Art. 5.

Toelage voor dienst als facteur.

Schepelingen, die dienst doen als facteur, genieten eene toelage van f 0.20 in Nederlandsch-Indië en f 0.30 per dag buiten Nederlandsch-Indië.

Art. 6.

Toelage voor dienst als zeuntje of als bediende.

Manschappen, die belast zijn met den dienst van zeuntje of van bediende, genieten eene toelage van f 0.10 per dag.

Art. 7.

Soldij en tegemoetkoming bij dienst als hofmeester.

Manschappen, mits niet zijnde matroos-hofmeester (hofmeestersmaat), die met den dienst van hofmeester worden belast, genieten:

1e. de aanvangssoldij van matroos-hofmeester zonder periodieke verhoogingen, tenzij de voor hunne kwaliteit vastgestelde soldij meer bedraagt;

2e. eene tegemoetkoming in de kosten van onderhoud hunner kleeding van *f* 0.10 per dag.

Art. 8.

Soldij en tegemoetkoming bij dienst als kok of bakker. 1e. Manschappen, mits niet zijnde matroos-kok (koksmaat), die met den dienst van kok of bakker worden belast, genieten:

- a. de aanvangssoldij van matroos-kok zonder periodieke verhoogingen, tenzij de voor hunne kwaliteit vastgestelde soldij meer bedraagt;
- b. eene tegemoetkoming in de kosten van onderhoud hunner kleeding van *f* 0.10 per dag;

2e. Onder het verrichten van dienst als kok wordt verstaan:

- a. het vervullen van eene op de bemanningslijst aangegeven koksplaats;
- b. het doen van koksdienst aan boord van schepen of vaartuigen, dan wel bij inrichtingen der Zeemacht, onder welke bemanning in de bemanningslijst een kok niet wordt genoemd of waarvoor een bemanningslijst niet is vastgesteld, met dien verstande dat dan de in het eerste lid bedoelde inkomsten alleen worden genoten op de dagen, dat middageten voor de bemanning is bereid.

Art. 9.

Tegemoetkoming voor dienst in de kombuis of bakkerij. Manschappen, mits niet zijnde matroos-kok (koksmaat), die in de kombuis of in de bakkerij geplaatst zijn, genieten als tegemoetkoming in de kosten van onderhoud hunner kleeding eene toelage van *f* 0.10 per dag.

Art. 10.

Toelage brevet bakker. Schepelingen, geen kok zijnde, in het bezit van het brevet van bakker, genieten, indien zij niet als bakker werkzaam zijn, eene toelage van *f* 0.05 per dag; zijn zij wel als zoodanig werkzaam, dan genieten zij soldij als hiervoor in art. 8 aangegeven.

Art. 11.

Tegemoetkoming aan kleermakers. 1e. De kleermaker die aan boord van het schip, tot welks rol hij behoort, als oudste kleermaker dienst doet, geniet als tegemoetkoming voor de aanschaffing van garen en zijde, benodigd voor het passend maken van nieuwe kleedingstukken, een bedrag van *f* 0.12 daags.

2e. De kleermaker, die behalve den dienst waarvoor hij geplaatst is op het schip, tot welks rol hij behoort, ook nog op eenig ander schip, waarvoor in de bemanningslijst een kleermaker is aangewezen, den dienst als zoodanig waarneemt, geniet eveneens eene tegemoetkoming van *f* 0.12 per dag. Deze tegemoetkoming kan op voorstel van den Commandant aan den Commandant der Zeemacht mede worden toegekend aan den kleermaker, die bij zijn gewonen dienst tevens den dienst waarneemt op een schip, tot welks rol geen kleermaker behoort.

3e. De in het 1ste en 2de lid genoemde tegemoetkomingen kunnen gelijktijdig worden genoten.

4e. Als kleermaker in den zin van dit artikel wordt mede beschouwd de schepeling, die bij ontstentenis van een in de bemanningslijst voorkomenden kleermaker door den Commandant met de waarneming van den dienst als zoodanig wordt belast.

Art. 12.

Tegemoetkoming aan scheerders en dd. scheerders.

1e. Scheerders — met uitzondering van den scheerder bedoeld in het 4e lid — genieten als tegemoetkoming voor de aanschaffing van scheerdersbenodigdheden een bedrag van *f* 0.35 per dag.

2e. Manschappen, die met den dienst van scheerder zijn belast, genieten eene tegemoetkoming van *f* 0.35 per dag voor levering van benodigdheden. De laatstgenoemde tegemoetkoming mag bij ontstentenis van een scheerder uitbetaald worden

aan boord van schepen, welker bemanning minstens 40, doch minder dan 140 koppen inlandsche bemanning telt, aan één schepeling;

aan boord van schepen, welker inlandsche bemanning 140 koppen of méér bedraagt, aan één schepeling meer voor elk honderdtal koppen inlandsche bemanning boven de 40, met dien verstande dat het aantal schepelingen, aan welke de tegemoetkoming wordt uitbetaald, berekend wordt naar de sterkte bij de indienststelling en verder naar die op den eersten der maand. Bij bevordering tot korporaal met ingang van een datum, voorafgaande aan dien, waarop de bevordering aan boord bekend wordt, blijft de betrokkene in het genot van de tegemoetkoming over het tijdvak, gedurende hetwelk tusschen genoemde data door hem nog dienst als scheerder is verricht.

3e. De scheerder, die behalve den dienst, waarvoor hij geplaatst is op het schip, tot welks rol hij behoort, ook nog op eenig ander schip, waarvoor in de bemanningslijst een scheerder is aangewezen, den dienst als zoodanig waarneemt, geniet boven de in het 1ste lid bedoelde tegemoetkoming eene extra-tegemoetkoming van *f* 0.20 per dag.

4e. De scheerder bij de Zeemacht, die belast is met de opleiding van schepelingen tot scheerder, geniet voor aanschaffing van zeep en scheermessen eene tegemoetkoming van *f* 0.50 daags.

Art. 13.

Toelage brevetten kanonnier.

Voor korporaal-konstabels, kwartiermeesters en matrozen bedraagt de toelage, verbonden aan het brevet van: kanonnier *f* 0.15 per dag.

kanonnier-scherpschutter *f* 0.25 per dag.

Art. 14.

Toelage geoefend afstandwaarnemer.

Schepelingen, die in hun conduiteboekje vermeld zijn als „geoefend afstandwaarnemer”, genieten, indien zij dienen op een schip, voorzien van afstandmeters voor artilleristische doeleinden (basis ten minste 1.37) en bij de afstandwaarnemingen zijn ingedeeld, eene toelage van *f* 0.07 per dag.

Art. 15.

Toelage aan scherpschutters.

Schepelingen beneden den rang van sergeant-majoor, scherpschutter zijnde, genieten eene toelage van *f* 0.03 per dag.

Art. 16.

Toelage brevet-seiner.

Schepelingen, die in bezit zijn van het brevet van seiner, genieten eene toelage van *f* 0.05 daags.

Deze toelage vervalt bij het verkrijgen van het brevet van telegrafist.

Art. 17.

Toelage brevet-telegrafist. Korporaal-seiners en matrozen, die in het bezit zijn van het brevet van telegrafist, genieten eene toelage van *f* 0.10 per dag.

Art. 18.

Toelage als zeilmaker en schilder. Manschappen, die in hun conduiteboekje vermeld zijn als „bekwaam zeilmaker” of „bekwaam schilder”, genieten eene toelage van *f* 0.05 daags.

Art. 19.

Toelage voor duikers. 1e. Voor het verrichten van arbeid onder water, hetzij met, hetzij zonder duikertoestellen, wordt per etmaal de volgende toelage toegekend:

voor de eerste 10 minuten	<i>f</i> 1.50
voor de tweede 10 minuten	1.25
voor elke volgende 10 minuten	1.—

met dien verstande, dat tot bepaling van de toelage de door de optelling van het aantal minuten van de verschillende per etmaal verrichte nederdalingen verkregen som tot een vol tiental naar boven wordt afgerond.

2e. Voor arbeid op eene diepte van meer dan 10 meter onder de oppervlakte wordt de toelage verdubbeld.

3e. Schepelingen beneden den rang van sergeant, die in hun conduiteboekje vermeld zijn als „geoeffend duiker”, genieten eene toelage van *f* 0.03 daags.

Art. 20.

Toelage voor seinmeesters. 1e. Korporaals en manschappen, die den dienst verrichten van seinmeester bij den arbeid onder water met duikertoestellen, genieten eene toelage van *f* 2 per etmaal, waarin nederdaling plaats heeft, onafhankelijk van het aantal nederdalingen.

2e. Voor den dienst van seinmeester komen in de eerste plaats in aanmerking schepelingen, die in hun conduiteboekje zijn vermeld als „geoeffend duiker”.

Art. 21.

Onderwatertoelage. 1e. Schepelingen, die voor eenige dienstverrichting met een onderzeeboot een of meer onderduikingen medemaken, genieten, behoudens de beperking in het 3e lid gemaakt, eene onderwatertoelage, waarvan de bedragen hierna zijn aangegeven.

2e. Deze toelage wordt toegekend voor alle onderduikingen, waarbij de boot zich in geheel ondergedoken toestand bevindt, voor zoover althans die onderduikingen niet geschieden in een dok, bassinkanaal of binnenhaven.

3e. Zij wordt wekelijks berekend naar den tijd, verkregen door optelling van den tijdsduur (uitgedrukt in uren en minuten) van alle onderduikingen, welke volgens het bepaalde in het 2de lid hiervoor in aanmerking komen tot een maximum van 9 uur per week; met dien verstande dat, indien eene onderduiking langer dan drie achtereenvolgende uren heeft geduurd, daarvan slechts drie uren mogen worden meegeteld. In de som wordt een aantal van minder dan 15 minuten voor een vol kwartier gere-

kend. De uitbetaling heeft plaats tegelijk met die van de soldij.

4e. De opgaven tot berekening van de onderwatertoe-lage worden uit het scheepsjournaal verkregen.

5e. Het tijdvak van geheele onderduiking, hier boven bedoeld, wordt gerekend te beginnen bij het vullen der hoofdballasttank en te eindigen bij den aanvang van het leegpompen of leegblazen dier tank.

Rang of stand.	Onderwatertoe-lage per uur.
Onderofficieren boven den rang van korporaal.	f 2.—
Onderofficieren met den rang van korporaal..	" 1.50
Manschappen	" 1.—

Art. 22.

Toelage voor onderricht buiten den werktijd.

1e. Voor het geven van onderricht in ambacht-kennis en in theoretische vakken buiten den werktijd wordt aan onderofficieren, die daartoe op eigen verzoek zijn aange-wezen, onafhankelijk van het aantal leerlingen eene toe-lage toegekend van f 0.50 per uur.

2e. Gelijke toelage wordt genoten door schepelingen, die, met goedkeuring van den vlootvoogd of aan boord van op zich zelf staande schepen van den Commandant, buiten den werktijd als leider optreden bij oefeningen op het gebied van gymnastiek en sport, zoomede door schepe-lingen, die belast zijn met het geven van onderricht in huisvljht buiten den werktijd.

3e. Niet meer dan 2 lesuren per werkdag mogen in rekening gebracht worden. Voor onderricht, gegeven op Zon- en feestdagen, wordt de toelage niet uitbetaald.

Art. 23.

Toelage voor dienst als stoker.

Manschappen, niet behoorende tot het personeel van den Marine-stoomvaartdienst, genieten voor het verrichten van den dienst van stoker eene toelage van f 0.50 per dag.

Art. 24.

Toelage bij verpleging van patiënten met besmette-lijke ziekten.

1e. Schepelingen, die belast zijn met de verpleging van patiënten met besmettelijke ziekten of met de observatie van personen die verdacht worden aan eene besmettelijke ziekte te lijden, dan wel die als gevolg van zulke dienst-verrichtingen zelf in observatie gehouden worden, genie-ten eene toelage van f 1 daags.

2e. Ten aanzien van de toekenning dezer toelage beslist de Commandant, gehoord den betrokken officier van gezondheid.

Art. 25.

Verhooging van soldij voor overdienst.

1e. Schepelingen, die door bijzondere omstandigheden, ter beoordeeling van den Commandant der Zeemacht, op den datum van eindiging van hun dienstverband niet ont-slagen worden, ontvangen de volgende verhooging van de soldij:

sergeants f 0.40 daags,

korporaals f 0.30 daags,

schepelingen beneden den rang van korporaal, uitgezon-derd matrozen 3e klasse, lichtmatrozen en leerling-stokers, f 0.25 daags,

matrozen 3e klasse, lichtmatrozen en leerling-stokers f 0.10 daags.

2e. De verhooging wordt genoten van af den datum, waarop de dienstdtijd eindigt, tot dien, waarop de schepe-
ling òf eene nieuwe verbintenis aangaat òf wordt ont-
slagen.

3e. De verhooging wordt in geen geval genoten, indien
en voor zoover het uitstel van ontslag voortgevloeid is uit
een verzoek van den schepeling zelf dan wel uit diens
verpleging in een hospitaal of ziekeninrichting of het
gevolg is van veroordeeling door den militairen- of
burgerrechter.

II. Gratificatiën, premiën en bijzon- dere uitkeeringen in eens.

Art. 26.

Kosteloze eerste uitrusting. 1e. Lichtmatrozen en leerling-stokers, die voor eerste
opleiding op de kweekschool komen, ontvangen onder het
hiervolgend voorbehoud bij hunne aankomst kosteloos
eene volledige eerste uitrusting.

2e. Van lichtmatrozen en leerling-stokers, die inge-
volge art. 13 en 42 van het Reglement voor de opleiding
van Inlandsche schepelingen bij de Koninklijke Marine
(Gouvernementsbesluit van 24 Juni 1919 No. 35, Stbl.
No. 300) van de opleiding worden verwijderd, wordt de
rekening met de waarde der ontvangen uitrusting
belast.

Art. 27.

Tegemoetkoming kosten aanschaffing uniform bij be-
vordering tot sergeant.

Als tegemoetkoming in de kosten, verbonden aan de
aanschaffing van nieuwe uniformstukken, wordt voor
éénmaal toegekend een bedrag van:
f 60 aan onderofficieren bij bevordering tot den rang
van sergeant.

Art. 28.

Premiën halfjaarlijksche schietoefeningen kanonniërs.

1e. Kanonniërs, die bij de halfjaarlijksche schietoefe-
ningen of bij de herhalingsoefeningen met geschut en
richters en reserve-richters niet-kanonniër, die bij de
halfjaarlijksche schietoefeningen met geschut van een
kaliber van 5 c.M. of grooter blijken geven van goede
treffzekerheid, genieten premiën ten bedrage van *f* 5, *f* 15,
f 25 of *f* 35, ahangende van het aantal door hen bij die
oefeningen behaalde schietpunten.

2e. Het minimum aantal punten, dat voor toekening
van elk der genoemde premiën moet worden behaald, is
hetzelfde als dat, hetwelk telken jare door den Minister
van Marine voor de Europeesche schepelingen wordt vast-
gesteld.

Art. 29.

Gratificatie meester-kanonniër.

1e. Kanonniërs, die in het bezit gesteld worden van het
brevet van meester-kanonniër, ontvangen — behalve de
premiën voor het schieten met geschut — voor ééns eene
gratificatie van *f* 50.

2e. Voor een schepeling, die voor de tweede maal in
aanmerking komt voor den titel van meester-kanonniër,
bedraagt die gratificatie *f* 100.

3e. In de gevallen, dat een schepeling drie- of meerma-
len voor den titel van meester-kanonniër in aanmerking
komt, wordt het bedrag der gratificatie nader door den
Gouverneur-Generaal vastgesteld.

Art. 30.

Premiën halfjaarlijksche schietoefeningen richters.

1e. Richters — niet-kanonniers — der kns. van 3.7 cM., die bij de halfjaarlijksche schietoefeningen met geschut blijkē geven van goede trefzekerheid, genieten premiën ten bedrage van *f* 2.50, *f* 5.—, *f* 7.50 of *f* 10.—, afhangende van het aantal door hen bij die oefeningen behaalde schietpunten.

2e. Het minimum aantal punten, dat voor toekenning van elk der genoemde premiën moet worden behaald, is hetzelfde als dat, hetwelk telken jare door den Minister van Marine voor de Europeesche schepelingen wordt vastgesteld.

Art. 31.

Premiën schietoefeningen met geweer en revolver.
Gratificatie Mr. Scherpschutter.

1e. Bij de schietoefeningen met geweer genieten onderofficieren en manschappen premiën van *f* 0.75, *f* 1.— en *f* 2.50, respectievelijk na het geheel doorloopen van de oefeningen der tweede en eerste klasse en van de scherp-schuttersoefeningen.

2e. Bij de schietoefeningen met revolver genieten onderofficieren en manschappen premiën van *f* 0.50, *f* 0.75 en *f* 1.50, respectievelijk na het geheel doorloopen van de oefeningen der derde, tweede en eerste klasse.

3e. De premiën worden slechts eenmaal genoten.

4e. De schepeling, die den titel van meester-scherpschutter behaalt, ontvangt eene gratificatie van *f* 25.

Art. 32.

Gratificatie kennis vreemde talen voor onderofficieren-seiner.

Onderofficieren-seiners boven den rang van korporaal, die bij het met gunstig gevolg afleggen van het telegrafisten-examen blijk geven van eene zekere mate van kennis van vreemde talen — nader aan te geven door den Commandant der Zeemacht — ontvangen eene gratificatie van *f* 25.

Art. 33.

Gratificatie verkorte telegrafistenopleiding aan boord.

Aan schepelingen, die met goed gevolg eene verkorte telegrafistenopleiding aan boord hebben doorloopen, wordt toegekend eene gratificatie van *f* 25.

Art. 34.

Gratificatie voor onderofficieren-ziekenverpleger.

Onderofficieren-ziekenverpleger, die bij eene burgerziekeninrichting getoond hebben in alle opzichten te voldoen als verpleger, genieten eene gratificatie van *f* 25.

Art. 35.

Gratificatiën medailles voor langdurigen, eerlijken en trouwen dienst.

1e. Bij het verkrijgen der medailles voor langdurigen, eerlijken en trouwen dienst worden de volgende gratificatiën genoten:

bronzen medaille na 12 jarigen dienst	<i>f</i> 15
zilveren medaille na 24 jarigen dienst	25
kleine gouden medaille na 30 jarigen dienst	50
grote gouden medaille na 36 jarigen dienst	100

2e. Indien de som der dagelijksche toelagen voor de laatste medaille voor langdurigen dienst — toegekend aan een schepeling vóór 1 Januari 1920 — op dien datum

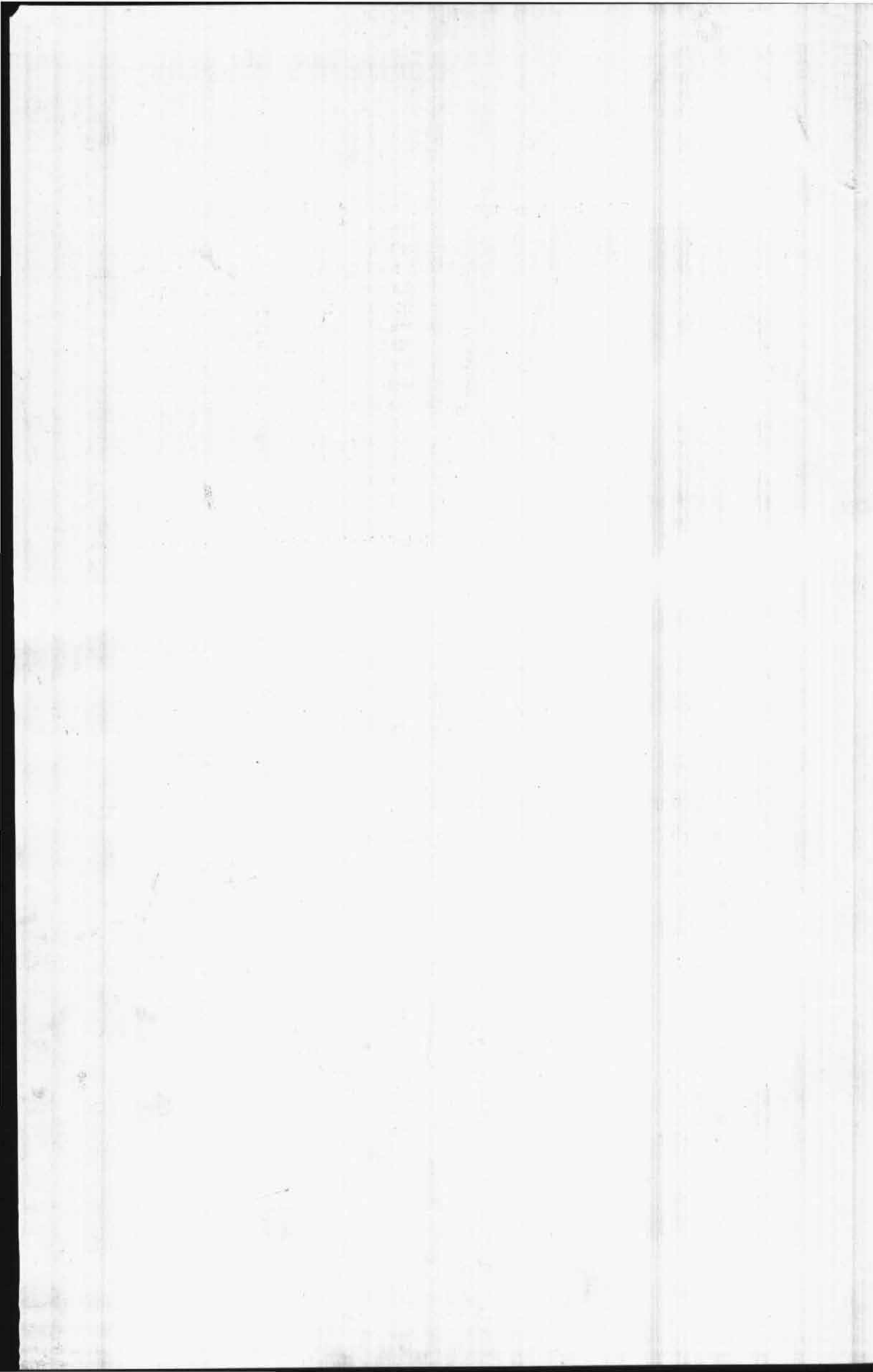
minder bedraagt dan de in deze regeling vastgestelde gratificatie, wordt de betrokken schepeling op genoemden datum gerekend nog recht te hebben op het verschil tusschen beide bedragen.

Art. 36.

Uitkeering bij overlijden. 1e. Na het overlijden van onderofficieren en manschappen wordt door de zorg van het Departement der Marine aan de weduwe of, indien er geene weduwe achterblijft, ten behoeve van de minderjarige kinderen of, bij gebreke van zoodanige kinderen, aan of ten behoeve van hen, wier kostwinner de overledene was, uitgekeerd eene som ten bedrage van negentig dagen soldij, waarop de overledene op den datum van overlijden recht heeft, vermeerderd voor schepelingen boven den rang van korporaal met $90 \times f 0.65$ en voor schepelingen beneden den rang van sergeant met $90 \times f 0.50$.

2e. Deze uitkeering wordt niet genoten door de nagelaten betrekkingen:

- a. van hen, die onder vermoeden van desertie zijn afgevoerd, tenzij nader mocht blijken, dat hunne afwezigheid niet als desertie moet worden aangemerkt;
- b. van schepelingen, die vergunning hebben om eene betrekking buiten het zeewezen waar te nemen.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 2 — STUK 4.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 41. Gevangeniswezen.

Gaarne zou vernomen worden in welke mate het aantal gevangenen is toegenomen. Het gemis van een recent verslag werd herhaaldelijk gevoeld; bespoediging van de uitgifte der verslagen zou zeer op prijs worden gesteld.

Mede zou men gaarne ingelicht worden, over de reclassering van Inlandsche gevangenen in het bijzonder omtrent de vraag in hoeverre de in de gevangenis aangeleerde ambachten de reclassering ten goede komen.

In overweging werd gegeven in de gevangenis een proef te nemen met de inwerkingstelling van spinnerijen.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 70. Positieverbetering voor personeel der in- en uitvoerrechten.

Verwacht werd dat deze positieverbetering onbevredigend zal blijken, omdat de nieuwe bezoldigingen aanmerkelijk blijven beneden die welke voor gelijksoortige betrekkingen bij den post- en telegraafdienst worden uitgekeerd.

Onderafdeeling 85A. Bezoldigingskantoor.

Hoezeer de instelling van dit kantoor thans noodzakelijk achtend, vreesde een lid dat het instituut een nieuwe schakel zal vormen bij de algemeene salarisherziening en vertraging in de afdoening zal veroorzaken.

Gemeend werd dat aan bepaalde diensten en bedrijven de vrijheid gelaten moet worden de eigen loonen en tractementen te bepalen. De noodzakelijkheid werd betoogd dat het kantoor zorgvuldig wake dat deze centralisatie vrij blijft van de nadeelen aan de bureaucratie verbonden.

Andere leden juichten de instelling van het bezoldigingskantoor toe met het oog op de te verwachten uniforme klasse-indeeling en eenheid in salariëering.

Vele leden achtten de voorgestelde organisatie van dit

kantoor te kostbaar. Men vroeg zich af of de wedde van het hoofd à f 1500 niet te hoog te achten is, daar toch de wedden van de hoofdamttenaren, afdeelingshoofden in den regel niet meer dan f 1350 bedragen. De taak van het hoofd van dit kantoor zal, zoo meende men, wel niet zooveel zwaarder of omvangrijker zijn dan bijvoorbeeld van die van het reiswezen, zoodat een hoogere wedde daarmede gemotiveerd kan worden. De personeelsformatie werd door deze leden voorts topzwaar genoemd. Men begreep niet waarom naast den reeds zwaar betaalden chef nog een onderhoofd op een gemiddelde wedde van f 1000 'smaands noodig is. Kan deze — zoo werd gevraagd — niet door iemand met den rang van referendaris vervangen worden.

Op grond van de bij den opzet van dezen dienst, naar hun oordeel aan den dag tredende neiging tot zwaarwichtigheid, konden vele leden de vrees niet onderdrukken dat dit kantoor niet tijdig — d. w. z. voor de aanvullingsbegrooting 1921 — met een nieuwe algemeene wedderegeling gereed zal zijn. Zij hoopten dat het kantoor voorshands zijn aandacht meer aan de praktijk dan aan de theorie, van het loonvraagstuk zal wijden en „documentatie-arbeid” alsmede het samenstellen van „nota's” over wordingsgeschiedenissen omtrent loonregelingen zal uitstellen tot den tijd dat een oplossing van het loonvraagstuk minder dringt.

Voorts hadden eenige leden bezwaar tegen de plaats, die dit kantoor in de administratie zal innemen. Zij achtten het ongewenscht, dat het zich zou stellen tusschen ambtenaren of hun organisaties en de hoofden der departementen. Deze leden stonden mede in verband hiermede een andere oplossing voor nl. aan den secretaris van den raad van directeuren meer en goed onderlegd personeel terzijde te stellen, en dezen ambtenaar met het bezoldigingsvraagstuk te belasten onder leiding en in opvolging van de beslissingen van genoemden raad.

Onderafdeeling 88. Duurtetoeslag.

Een lid merkte op dat ambtenaren wier salarissen in den laatsten tijd niet herzien zijn door deze bezoldigingsverbetering niet bevredigd worden; hun ware een dubbel toeslag uit te keeren.

Hiertegen werd opgemerkt dat duurtetoeslag en salarisherziening geheel van elkaar gescheiden behooren te worden. Toch rijst de vraag nu een algeheele herziening van salarissen in uitzicht is gesteld, of de voorgestelde salarisregelingen voor den postdienst, de douane enz. reeds deel daarvan uitmaken en of bij elke herziening de gronden die tot toekenning van een duurtetoeslag leidden daarbij overwogen zijn en die toeslag derhalve kan vervallen. Gaarne zou vernomen worden welk standpunt de Regeering terzake ingenomen heeft. Het aan het woord zijnde lid meende dat een duurtetoeslag niet beschouwd kan worden als een tijdelijke maatregel, omdat de omstandigheden voorshands niet zullen verbeteren. Daartegen werd door het eerst aan 't woord zijnde lid opgemerkt, dat de duurtetoeslag wél te beschouwen is als een tijdelijke salarisherziening, omdat de algeheele herziening van veel verder strekking zal moeten zijn.

Zeer vele leden noemden de voorgestelde oplossing om aan de steeds meer nijpende duurtetoeslag tegemoet te komen onbevredigend. Het vraagstuk wordt door den voorgestelden maatregel naar hun meening geheel vertroebeld. De ratio van het toekennen der duurtetoeslagen is de daling

van de koopkracht van het geld, een omstandigheid die voor den werkgever de verplichting scheidt de loonen der werknemers in evenredigheid met deze daling te verhoogen.

Het voorstel, zooals het daar ligt, houdt dit vraagstuk niet zuiver. Over andere vraagpunten als verschil in toelage tusschen gezinshoofden en zij die dit niet zijn, — loon naar behoefte en niet naar dienstprestatie dus —, wordt thans incidenteel een uitspraak uitgelokt.

Vrij algemeen was men van oordeel dat de toeslagen geheel onvoldoende waren, dat zij bleven ver beneden de gekoesterde verwachtingen en schrill afstaken bij de voorzieningen door particuliere werkgevers getroffen. Ter zake werd verwezen naar een artikel in het Bat. Handelsblad van den voorzitter van den bond van on-gegradueerde ambtenaren, naar de artikelen in de Java-Bode van 31 Mei en 4 Juni getiteld „De nood der ambtenaren” en „Een duurtetoeslag” en in de Locomotief van 1 Juni, tweede blad, alsmede naar een verzoekschrift van de vereeniging van landsdienaren van 17 April jl. Het scheen geraden het corps ambtenaren en militairen door eene onvoldoende regeling niet teleur te stellen. Deze weten heel goed dat de fondsen voor hoogere toeslagen thans zeer wel zijn te vinden en vergelijken de toeslagen door het land toegedacht met die door den particulieren werkgever reeds sinds geruimen tijd ingevoerd. De Regeering diene zich voor oogen te houden dat tengevolge van personeelsgebrek ontwrichting van verschillende diensten dreigt.

De motieven die tot den duurte-toeslag leiden waren naar het oordeel van enkele leden te sober aangegeven. De duurte wordt de hoofdreden genoemd, maar verzuimd is den omvang van de stijging toe te lichten; de gegevens van de stijging van de meer en minder noodzakelijke levensbehoeften worden niet verstrekt.

Alsnog zouden deze leden gaarne vernemen op grond van welke berekening de Regeering gekomen is tot de schaal 10%—40%. Wellicht had de Regeering van de gegevens in zake de duurtere levensvoorwaarden door de arbeidscommissie verzameld, een nuttig gebruik kunnen maken.

Afgaande op eigen gegevens achtten zij met vele andere leden den maximumtoeslag van 40% voor de laagste tractementen te gering. Ook de degressie moest naar hun oordeel minder snel geschieden en niet afdalen tot een zoo laag percentage als 10%. In overweging werd gegeven eene schaal samen te stellen, waarbij op de laagste tractementen 60% toeslag zal worden gegeven om daarna geleidelijk en minder snel dan in de voorgestelde schaal is geschied, te dalen tot een percentage van 20% à 25% voor de hoogste inkomens der 5e groep.

Een lid stelde voor eene andere indeeling te maken en de 5e groep van het regeeringsvoorstel nog onder te verdeelen in 2 of 3 groepen. Dit lid gaf verder in overweging de door de Regeering gedachte toeslagen ongeveer te verdubbelen voor de gezinshoofden en eenigszins te verhoogen voor de niet-gezinshoofden.

Enkele andere leden wilden nog verder gaan en alle landsdienaren voor een duurtetoeslag in aanmerking brengen in dier voege dat gezinshoofden toeslagen zullen ontvangen variëerende van 60%—25% met een degressie naarmate de wedde stijgt, terwijl voor niet-gezinshoofden

deze toeslagen op de helft waren te stellen. Men dacht zich daarbij een schema als volgt:

Salaris.	Gezinshoofden.	Niet-gezins- hoofden.
Tot en met f 50.—.....	60 %	30 %
Boven f 50.— t/m f 400.—.	50 %	25 %
" " 400.— " " 600.—.	40 %	20 %
" " 600.— " " 1000.—.	30 %	15 %
" " 1000.—.....	25 %	12 1/2 %

Eenige leden drongen aan op de vaststelling van eene bepaling die aan de categorieën van landsdienaren met lage tractementen (van bv. f 10 's maands) waarborgt minstens een maandelijksch bedrag van f 20 aan salaris + toeslag.

Gevraagd werd of ook voor de gepensioneerden en de weduwen en weezen van landsdienaren eene verbeterde duurte-toeslageregeling zal worden getroffen.

Gewezen werd op de vaagheid der omschrijving op blz. 6 der Memorie van Toelichting sub (2) „gehuwden en zij die een of meer kinderen te verzorgen hebben”.

Enkele leden wenschten ook als gezinshoofd aan te merken ongetrouwden die familieleden tot den 2den graad hebben te verzorgen.

Deze zelfde leden achtten een dubbelen toeslag overbodig wanneer man en vrouw beiden bezoldiging genieten.

Ten slotte werd door een der leden in overweging gegeven aan de komende tractementsregeling terugwerkende kracht te verleen tot 1 Januari 1920, teneinde op die wijze de landsdienaren schadeloos te stellen voor de hun reeds eerder toekomende, maar door de Regeering te lang onthouden weddeverbetering.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 90, a. Encyclopaedisch kantoor.

Verschillende leden spraken hun waardeering uit voor den arbeid van dit bureau onder leiding van den heer Van Vuuren. De uitbreiding en consolideering in afwachting van de totstandkoming van een encyclopaedisch instituut kwam hun zeer wenschelijk voor.

Andere leden hoopten, dat niet voortgegaan zal worden met het systeem om op dit kantoor personen te werk te stellen, voor wie men elders in gouvernementdienst geen emplot kan vinden.

Verschillende leden achtten het noodzakelijk bij het encyclopaedisch kantoor een statistisch bureau in te stellen. Naar het oordeel dezer leden kon de werkzaamheid van het kantoor, wanneer het niet beschikt over betrouwbare statistische gegevens niet tot haar recht komen.

Gevraagd werd of en zoo ja op welke wijze samenwerking onderhouden wordt tusschen het encyclopaedisch kantoor en de verschillende instituten als het Batak-instituut, het Celebes-instituut enz.

Ook omtrent de practische resultaten die bereikt zijn zou men gaarne worden ingelicht. Bepaaldelijk vernamen gaarne in welke mate particulieren van het bureau gebruik maken.

De aandacht werd gevestigd op het groote verloop on-

der het administratief personeel op dit kantoor. Blijkens de mededeeling op pag. 7 is daar o. a. werkzaam een adjunct-referendaris, die thans naar een der leden kon mededeelen zes jaren aan het bureau verbonden is geweest en groote routine en ervaring bezit, doch weldra voor het bureau verloren zal gaan aangezien daar geene referendarisbetrekking bestaat. Het schijnt aanbeveenswaard in de formatie op blz. 8 van de Toelichting de 3 ambtenaren op gemiddeld f 450 's maands te wijzigen in twee van zulke ambtenaren en één referendaris.

Onderafdeeling 124, a. Voorschot waterleiding te Djokjakarta.

Deze maatregel vond algemeen instemming. Op een verduidelijking van de uiteenzetting van de geldelijke consequenties van deze voorschot-verleening voor het zelfbestuur werd aangedrongen. Omtrent de wijze van terugbetaling vond men niets vermeld.

Onderafdeeling 152A. Bezoldiging mantri's kadaster.

Aangedrongen werd op uitbreiding van het kadaster-personeel speciaal bestemd voor kaartering van gronden voor agrarische doeleinden.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 58B. Studietoelagen.

Verschillende leden betuigden hunne instemming met dezen post.

Enkele leden konden de vrees niet onderdrukken dat de voorliggende maatregel zou leiden tot vertraging in de urgente totstandkoming van een inrichting voor medisch hooger onderwijs hier te lande.

Naar de meening van sommige leden is een toelage van f 500 's jaars te laag te achten; zelfs indien deze Indische artsen vrijstelling van collegegelden genieten.

Onderafdeeling 218A. Subsidiën aan Inlandsch onderwijs.

Gemeend werd door enkele leden dat het beginsel van integrale vergoeding zoo spoedig en volledig mogelijk moet worden doorgevoerd. Het zou op prijs worden gesteld indien het voorstel tot algemeene herziening spoedig aan den Volksraad om advies kon worden gezonden.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 226a. Voorschot aan het Rijsche Zendingsgenootschap.

Ter verkrijging van een afdoend antwoord op de vraag naar de juistheid der bewering, dat de Rijsche zending in de Tobalanden subsidie zou hebben genoten voor den bouw van scholen welke door de bevolking zonder vergoeding zijn opgericht (zie blz. 52 en 53 van de ontwerp-begrooting voor 1921 bundel V) scheen het verschillenden leden gewenscht door het bestuur ter plaatse alsnog een onderzoek te doen instellen. Men meende te weten dat het geschetste misbruik algemeen bestaat.

Een der leden had bezwaar tegen het verlenen van geldelijken steun voor de bekostiging van het buitenlandsch verlof van het zendingspersoneel. Dit lid meende dat het genootschap bedoelde verloven behoorde op te schorten.

Eenige leden vroegen of het niet zaak is dat de instellingen der bedoelde zending, voor zooverre deze niet onafscheidenlijk met het eigenlijke zendingswerk verbonden

zijn, door den lande worden overgenomen. Intusschen meenden zij dat het in geen geval doenlijk zal zijn het geheele complex, omvattende 15 ziekenhuizen, een leproserie, 750 scholen enz. ter stond over te nemen. Geheel afgezien van de groote vermeerdering van kosten, zou de personeelsvoorziening en de veel uitgebreider regeeringsbemoeienis door inspectie enz. een directe overneming onmogelijk maken. Indien hiertoe ondoordacht en zonder voldoende voorbereiding zou worden overgegaan zou allicht ook schade voor de plaatselijke Inlandsche bevolking daarvan het gevolg zijn.

Indien inderdaad een tekort bestaat — hetgeen vooraf zeer nauwkeurig dient onderzocht te worden — achtten men het buiten twijfel of de Regeering behoort om te beginnen haar volledigen steun toe te zeggen en te verleenen. Deze hulp is h.i. echter alleen verantwoord, indien zij slechts van tijdelijken aard is. Daarbij dienen reeds thans voorbereidende maatregelen te worden getroffen om een overneming — indien deze onvermijdelijk mocht zijn — zonder te groote schokken te doen tot stand komen en nadat de Regeering zich nauwkeurig van den financiëelen toestand van het Rijnsche zendingsgenootschap op de hoogte heeft gesteld.

Een der leden sprak intusschen de hoop uit dat een weg zal gevonden worden waarbij het particulier initiatief, dat — gelijk de Regeering elders erkend heeft — een onmisbare taak vervult bij de ontwikkeling van de bevolking, zal kunnen worden gehandhaafd.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 91. Poelo-Laoetsteenkolon-ontginning; kolenlaadinrichting te Stagen.

Gevraagd werd hoe het staat met de vergoeding der schade aan den aanlegsteiger te Stagen toegebracht.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 341b. Lager technisch personeel van 's lands mijndiensten.

Met ingenomenheid werd deze bezoldigingsverbetering door verschillende leden ontvangen. Men vroeg waarom er slechts terugwerkende kracht tot 1 Juli 1920 en niet tot 1 Januari t.v. aan wordt verleend. Eenige leden meenden te kunnen mededeelen, dat voor alle ambtenaren bij den aanleg der S.S. in Zuid-Sumatra sedert lang een toelage wegens dienstbelang is ingesteld waarvan alle, van den hoogsten chef tot den jongsten opzichter profiteren. Een dergelijke regeling werd door den ingenieur-directeur van de Boekit-Asem steenkolenmijnen aan de Regeering voorgesteld ten behoeve van het bij die mijnen werkzame personeel. Bij besluit van 23 Maart j.l. werd op dat voorstel ingegaan door toekenning van een toelage wegens dienstbelang, doch alleen aan het personeel beneden den rang van ingenieur. Gevraagd werd welke redenen er toe hebben geleid om in afwijking van de voor het S.S. personeel in Zuid-Sumatra getroffen regeling hier de ingenieurs uit te sluiten. Men heeft thans den toestand, dat een hoofdopzichter een hooger salaris geniet dan de bedrijfsingenieur en de toegevoegde ingenieurs, en dat de fungeerend commies-kashouder, een gewezen sergeant van het Indische leger, ongediplomeerd, meer

inkomen heeft dan de jongste ingenieur. Dergelijke verhoudingen geven, naar het aan het woord zijnde lid meende, aanleiding tot ontevredenheid. Aangedrongen werd op toekenning van een toelage wegens dienstbelang ook aan het ingenieurs-personeel.

Nog werd men gaarne ingelicht omtrent de z.g. nieuwe kolenpremie; geldt deze alleen voor opzichters en niet voor de ingenieurs en heeft zij uitsluitend betrekking op de Boekit-Asem ontginningen?

Onderafdeeling 356. Bezoldiging personeel P.T.T.-dienst.

Ten einde een overzicht te verkrijgen van hetgeen door het personeel wordt verlangd, werd wenschelijk geacht, inzage te verkrijgen van de navolgende stukken:

- a. de voorstellen van den bond van ambtenaren en ambten bij den P.T.T.-dienst (rekesten van 21 September en 10 October a.p.);
- b. de voorstellen van de z.g.n. grievencommissie;
- c. de voorstellen van het hoofd van den P.T.T.-dienst;
- d. het bezwaarschrift van den bond tegen het voorloopig ontwerp;
- e. het advies van de grievencommissie op idem;
- f. het advies van het diensthoofd op idem;
- g. het advies van de grievencommissie op het bezwaarschrift van den bond;
- h. het advies van het diensthoofd op idem.

Tevens werd gevraagd, in hoeverre rekening is gehouden met de bovenbedoelde voorstellen, adviezen en het bezwaarschrift bij het vaststellen van de definitieve voorstellen. Indien afgeweken is van die voorstellen, adviezen en het bezwaarschrift, werd gaarne de reden daarvan vernomen.

Een volledig overzicht van de overgangsbepalingen zou men gaarne ontvangen. Daar de toepassing van de overgangsbepalingen voor de vorige reorganisatie aanleiding heeft gegeven tot ernstige klachten van de zijde van het grootste deel der betrokkenen, werd het wenschelijk geacht, van de overgangsbepalingen voor deze reorganisatie vooraf kennis te krijgen of nog beter ze in overleg met den Volksraad vast te stellen.

Eveneens werd gevraagd, te willen bekend stellen of en in hoeverre voor-practijk in rekening zal worden gebracht bij het vaststellen van de nieuwe salarissen. Sommige leden meenden dat hierbij geen onderscheid ware te maken tusschen diensttijd doorgebracht in Nederland en bij den Indischen dienst. Het werd door hen niet billijk geacht dat, zooals in de voorstellen wordt gedaan, bij de berekening van het salaris van de nieuwe commiezen slechts een verhooging voor den diensttijd, in vorigen rang doorgebracht, wordt toegekend, terwijl b.v. bij het onderwijs de helft van den Nederlandschen tijd wordt berekend, zelfs tot een maximum van 15 jaar. Waar bij den P. T. T. dienst een dergelijke regeling, hoewel in mindere mate, is getroffen voor de berekening van het salaris voor de adjunct-inspecteurs en een dergelijke regeling eveneens is getroffen voor de uitgezonden commiezen, werd het wenschelijk geacht, dat geen onderscheid wordt gemaakt tusschen uitgezonden en in Indië aangesteld personeel. Van terzijde werd vernomen, dat verschil zal worden gemaakt tusschen vóórpractijk en vorige-rangs-practijk. Gevraagd werd, welk verschil in praktische waarde voor de uitoefening van den dienst tusschen deze twee bestaat.

Men zou gaarne vernemen of er bezwaar bestaat tegen de navolgende wijziging van de positie-regeling van de:

A. Assistenten: Aanvangssalaris *f* 50 tot *f* 70 naar gelang van de standplaatsen, en éénjaarlijksche verhoogingen van *f* 15. Tegen het minimum aanvangssalaris van *f* 40 werd opgekomen, wijl dit te laag wordt geacht in verband met den tegenwoordigen levensstandaard. Hoewel het hoofd van den P. T. T. dienst de bevoegdheid bezit, het aanvangssalaris naar plaatselijke omstandigheden te verhoogen, komt een minimum van *f* 40 in ieder geval te laag voor. Periodieke verhoogingen van *f* 10 om de twee jaar, zooals door de Regeering voorgesteld, zullen er niet toe bijdragen, de assistenten in dienst te houden.

Voor verdere motiveering van deze vraag worde verwezen naar het bezwaarschrift van den bond van ambtenaren en beambten bij den P. T. T.-dienst tegen de ontwerp-memorie van toelichting en naar de in het Tijdschrift van dien bond verschenen artikelen (vide de nrs. 3, 4 en 5).

B. Klerken: éénjaarlijksche verhoogingen van *f* 15. De voorgestelde regeling van 8 éénjaarlijksche en 7 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 15 doet het maximum eerst bereiken na 22 jaar, welke dienstdtijd te lang wordt geacht.

C. Commiezen: 5 éénjaarlijksche verhoogingen van *f* 15 7 éénjaarlijksche van *f* 20 en 1 éénjaarlijksche van *f* 10 (ter afronding). De voorgestelde regeling van 5 éénjaarlijksche verhoogingen van *f* 15, 5 tweejaarlijksche van *f* 20 en 2 tweejaarlijksche van *f* 25 waardoor het maximum wordt bereikt na 19 jaar, wordt onvoldoende geacht.

D. Hoofdcommiezen en hoofdcommiezen 1e klas: Deze twee groepen onder te brengen in één enkele met een aanvangssalaris van *f* 300 en een eindbezoldiging van *f* 800 te bereiken met 4 éénjaarlijksche en 6 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 50. Wellicht ten overvloede wordt er op gewezen, dat de P. T. T.-dienst een der zwaarste gouvernementdiensten is, zoo niet de zwaarste. Waar voor andere categorieën van landsdienaren verhooging van het minimum is voorgesteld, is dit voor dezen dienst nagelaten. De animo tot dienstneming zal hierdoor niet worden bevorderd, te minder, waar in aanmerking moet worden genomen, dat het personeel bij den P. T. T.-dienst zeer ongeregelde en langdurige diensten moet verrichten. Ook verhooging van het voorgestelde maximum werd met het oog op andere personeels-groepen noodig geacht. Tegen de voorgestelde regeling bestaan onoverkomelijke bezwaren, daar zij den geest onder het corps zoodanig zal verbitteren, dat daarvan zeer groot nadeel voor den dienst wordt gevreesd.

Op dit punt werd door de aan 't woord zijnde leden de bijzondere aandacht van de Regeering gevestigd, daar heirmede de dienst staat of valt. Hiervoor werd speciaal verwezen naar het genoemde bezwaarschrift en naar de daarop betrekking hebbende artikelen in genoemde tijdschriften.

Wat de titulatuur betreft werd er op gewezen, dat de voorgestelde titels het P. T. T. personeel allerminst bevredigen. De door dat personeel gevraagde titel van controleur voor referendarissen die een zeker inkomen hebben bereikt, zou ontevredenheid ook in dit opzicht voorkomen. Bezwaar tegen het verleenen van den gevraagden titel zal toch wel niet bestaan, daar hierdoor

geen offers van de schatkist worden gevraagd. De voorgestelde titels geven zoomin de werkzaamheden als de standing van het betrokken personeel weer, terwijl het uit een oogpunt van dienstbelang ongewenscht moet worden geacht, dat ambtenaren, die met dezelfde werkzaamheden worden belast, verschillende titels dragen en dat jongere ambtenaren met een hooger titel en lager salaris zullen moeten werken onder ouderen met een lager titel en meer inkomsten.

Opleiding in Indië alleen werd wenschelijk geacht. Tijdens die opleiding ware aan de leerlingen een salaris toe te kennen van *f* 175 tot 225 met 2 éénjaarlijksche verhoogingen van *f* 25. Mocht de opleiding in Leiden worden behouden, dan ware aan de leerlingen aldaar een salaris toe te kennen van *f* 1500 tot *f* 2000 's jaars met twee éénjaarlijksche verhoogingen van *f* 250.

E. Kantoorchef 1e klas en adjunct-hoofdkantoorchef: Deze rangen kwamen overbodig voor. De oudste ambtenaar op een kantoor ware met de functie van souschef te belasten.

F. Hoofdkantoorchefs: Bezwaar bestond het aantal van deze titularissen in de toekomst te verminderen; zij waren te bezoldigen met *f* 900 en *f* 1000 naar gelang van de standplaatsen.

G. Adjunct-inspecteurs: Deze rang kwam overbodig voor. De oudste ambtenaar op het bureau van een afdelingschef ware als diens vervanger te beschouwen.

Technische en Telefoondienst. Tegen het bij deze diensten in sterke mate voorgestelde keuzestelsel werd opgekomen. Het wordt niet in het belang van een goede dienstuitoefening geacht, dat bij groepen, die oorspronkelijk dezelfde werkzaamheden verrichtten, onderscheid wordt gemaakt. Het voorgestelde stelsel wekt onderlingen naijver en wantrouwen tegen de dienstleiding.

H. Technische ambtenaren 2e klas: Het werd wenschelijk geacht, in deze klas slechts één groep te vormen, loopende van *f* 100 tot *f* 300 met 3 éénjaarlijksche verhoogingen van *f* 25 en 5 tweejaarlijksche van *f* 25. Dit werd gevraagd om de keuzebenoeming in deze groep te ondervangen.

I. Idem 1e klas: Het werd noodig geacht de ambtenaren in deze klas algemeen een salaris toe te kennen van *f* 250 tot *f* 600 met 7 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 50, terwijl slechts hierboven een bijzondere betrekking wordt geschapen, welke bezoldigd wordt met *f* 650 tot *f* 800 met 3 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 50. Deze keuzebenoeming behoort dan de eenige bij deze klasse te zijn.

J. Administratieve beampten bij den telefoondienst. Ook hier werd slechts één groep wenschelijk geacht, te bezoldigen met *f* 80.— tot *f* 250.— met 17 éénjaarlijksche verhoogingen van *f* 10.—. De voorgestelde regeling heeft het bezwaar, dat zelfs bij deze groep beampten een keuzebetrekking bestaat.

K. Administratieve ambtenaren bij idem: Ook bij deze categorie ware de onderscheiding tusschen de groepen A en B op te heffen. Wenschelijk werd geacht, één groep op een salaris van *f* 200.— tot *f* 600.— met 1 éénjaarlijksche en 7 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 50.—. Hierboven ware de keuzebetrekking te scheppen van:

L. Hoofdadministratief ambtenaar bij idem: op

f 600.— tot f 800.— met 2 tweejaarlijksche verhoogingen van f 75.— en 1 idem van f 50.—.

Telefonisten 1e klas: De toevoeging 1e klas werd overbodig geacht. Ook hier werd gevraagd één groep met een minimum van f 70.— tot f 100.— naar gelang van de standplaats en een maximum van f 300.— met éénjaarlijksche verhoogingen van f 10.—.

N. Hoofdtelefonisten: Periodieke verhoogingen te bepalen op 6 tweejaarlijksche van f 25.—. Eenig verschil met de verhoogingen der telefonisten werd wenschelijk geacht.

O. Bedieningsleiders(sters): Periodieke verhoogingen te stellen op 1 éénjaarlijksche van f 25.— en 10 idem van f 15.—. Ook voor deze groep werd een grooter verschil met de telefonisten wenschelijk geacht.

P. Vrije woning: Gevraagd werd, of er bezwaar tegen bestaat en zoo ja welk, dat aan het geheele personeel vrije woning of bij gemis daarvan, vergoeding wordt toegekend. De voorgestelde regeling heeft het bezwaar, dat ambtenaren, die in het belang van den dienst op groote kantoren worden aangehouden, en het personeel bij den technischen dienst, geen vrije woning genieten en daardoor op ongunstiger voorwaarden dienen dan hunne collega's, die kantoorchef zijn. Voor de adjunct-hoofdkantoorchefs wordt, indien deze groep blijft bestaan en indien de voorgestelde regeling wordt gehandhaafd, in ieder geval vrije woning gevraagd.

Q. Hoofdbureau-toelage: Gevraagd werd, deze af te schaffen, daar zij aanleiding geeft tot onderlingen naijver, terwijl niet kan worden ingezien, dat zij, die op de in het ontwerp genoemde bureaux zijn geplaatst, werkelijk steeds de beste krachten zijn.

Men vernam gaarne of het der Regeering bekend is, dat van de in Leiden opgeleide commiezen reeds 25% den dienst heeft verlaten en dat na het bekend worden van de voorstellen tot positie-verbetering vooral onder de z.g.n. commiezen nieuw-programma, de a.s. hoofdcommiezen, een grooter verloop dreigt plaats te hebben.

Klachten waren vernomen, dat de directeur van gouvernementbedrijven geen aanleiding heeft gevonden, het hoofdbestuur van den bond van ambtenaren en beambten bij den P. T. T. dienst in gehoor te ontvangen, ten einde dit in de gelegenheid te stellen, de door een buitengewone algemeene vergadering te berde gebrachte bezwaren tegen de voorloopige voorstellen mondeling toe te lichten. De weigering daartoe werd gegrond op de meening van dien directeur, dat de bond niet het geheele personeel vertegenwoordigt, doch slechts een groep, zij het dan een groote. Door den directeur zou aan het bondsbestuur zijn verweten, dat het den verkeerden weg had ingeslagen door zich tot ZHEG. te wenden in plaats van tot de grievencommissie, daar deze commissie volgens den directeur wel het geheele personeel vertegenwoordigt. Noch het een noch het ander kwam aan de aan 't woord zijnde leden juist voor. De samenstelling van de grievencommissie, zoomede de verkiezing van haar leden is zoodanig geweest, dat van een vertegenwoordiging van het geheele personeel geen sprake kan zijn, terwijl in den bond wel degelijk alle groepen zijn opgenomen. Uit de door den bond ingediende rekestten kan blijken, dat voor bijna alle groepen van het personeel bij den P. T. T. dienst verbetering van positie wordt gevraagd met uitzondering van het personeel, dat uit de geïden te goeder rekening wordt be-

taald, omdat dit volgens de statuten geen lid kan zijn en enkele kleinere groepen, die niet op de gehouden vergaderingen vertegenwoordigd waren. Gevraagd werd, of de Regeering deze houding van den directeur dekt. Gewezen werd op de omstandigheid, dat het hoofd van den P. T. T. dienst in deze een andere en juistere houding aannam door het bondsbestuur over dezelfde aangelegenheid wel te woord te staan.

Door een der leden werd voorts nog de aandacht gevestigd op een aan den Volksraad gericht verzoekschrift van den archivaris van het hoofdbureau van den postdienst strekkende tot verhooging van zijn tractement van f 400 op f 550. Hij achtte dit verzoek alleszins billijk en zou gaarne vernemen welke redenen geleid hebben tot afwijking van het voorstel van de grievencommissie ter zake en of er bezwaren zijn alsnog aan dit verzoek tegemoet te komen.

Ten slotte werd toegejuicht dat het voornemen bestaat de opleiding te Leiden mettertijd te staken.

Onderafdeeling 357. Bezoldiging S. S. personeel.

Gevraagd werd of de in uitzicht gestelde herziening der salarissen nog dit jaar kan worden tegemoet gezien en of daaraan terugwerkende kracht zal worden verleend tot 1 Januari 1920.

Onderafdeeling 357, b. Spoorwegplannen te Bandoeng.

Een nadere meer uitvoerige toelichting omtrent den aard en den omvang van de werken te Bandoeng werd noodzakelijk geacht alvorens betreffende deze belangrijke uitgaaf een oordeel te kunnen uitspreken. Van het nieuwe plan waaromtrent thans niets wordt medegedeeld zou gaarne kennis genomen worden, terwijl ten slotte gevraagd werd, wie de buiten de partijen staande deskundige, die alsnog voorlichting zal verstrekken, zal zijn. Ten slotte vroeg men zich af, of eene dergelijke groote uitgaaf voor Bandoeng wel gemotiveerd is.

Onderafdeeling 357, d. Automobioldiensten in Korintji voor rijstvervoer.

Men vernam gaarne of het juist is, dat thans reeds door particulieren uit het landschap Korintji op groote schaal rijst wordt uitgevoerd.

Opgemerkt werd dat voor den in de 2de alinea van de toelichting bedoelden aankoop van pelmolens — voor zoover bekend — geen post op de begrooting is uitgetrokken.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 465, c. Marine vliegekamp.

Gevraagd werd wanneer en door wie de gelden voor het marine vliegekamp te Semarang, dat zijn voltooiing nadert, zijn toegekend.

Onderafdeeling 465A. Herziening soldijen Inlandsche schepelingen der koninklijke marine.

Met ingenomenheid werd door vele leden deze post begroet.

Eenige leden achtten de toelichting echter weinig overzichtelijk. Zij misten een opgave waaruit zou kunnen blijken in welke mate de betrokkenen in hun wedden vooruitgaan. Zij vroegen of voor het lager personeel der gouvernementmarine eene evenredige lotsverbetering zal worden getroffen.

Een lid vernam gaarne of de Inlandsche schepelingen der koninklijke marine ook voor den dienst in de Europeesche wateren kunnen worden gebruikt, en zoo ja of zij dan wat wedde en andere voordeelen betreft geheel op denzelfden voet als hun Europeesche collega's behandeld worden.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs op 11 Juni 1920.

DWIDJOSEWOJO.
GALESTIN.
VAN HINLOOPEN LABBERTON.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 2 — STUK 5.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Onderdeel a.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 41. Gevangeniswezen.

(1) De laatst verschenen statistiek van het gevangeniswezen heeft betrekking op het jaar 1913. Die over 1914 is ter perse, terwijl de volgende jaargangen tot en met 1917 persklaar zijn en voor belangstellenden bij de afdeling statistiek van het Hoofdkantoor van het Gevangeniswezen ter inzage liggen. Voor de statistiek van het gevangeniswezen over het jaar 1918, die in bewerking is, zijn nog niet alle gegevens ontvangen.

Het drukken van de statistieken heeft tot nog toe aanleiding gegeven tot groote teleurstelling. De Landsdrukkerij is zoo overladen met spoedwerk, dat deze inrichting na de aflevering van de statistiek over het jaar 1913, het drukken van volgende jaargangen heeft moeten weigeren.

Particuliere drukkers trekt dit soort werk niet aan, slechts tegen vrij hooge betaling is een firma bereid gevonden het drukken op zich te nemen. Hierin zal echter verbetering komen zoodra de in aanbouw zijnde centrale gevangenis te Pekalongan gereed is. In die strafinrichting is reeds een kleine drukkerij gevestigd, welke zal worden uitgebreid en ingericht voor het drukken van alle statistieken van het Gevangeniswezen. Doch ook dan zal nog veel verbetering moeten komen in de tijdige indiening der gegevens om verzekerd te zijn dat de verslagen het jaar volgende op dat waarover zij loopen, kunnen verschijnen.

De gestadige toeneming van het aantal gevangenen kan intusschen blijken uit ondervolgende cijfers, welke aangeven het aantal personen dat gedurende de jaren 1915 tot en met 1917 korter of langer tijd in 's Lands gevangnissen opgenomen is geweest. Dit aantal, dat verkregen is door de sterkte op 1 Januari van het jaar te vermeerderen met het aantal dat in den loop van het jaar in de gevangnissen werd opgenomen, bedroeg:

452 373	in 1915.
486 741	in 1916.
489 049	in 1917.

Voor 1918 en 1919 kunnen die getallen nog niet worden gegeven, doch dat ook in den allerjongsten tijd het aantal gevangenen is toegenomen is gebleken uit de bij

het departement van Justitie ontvangen dagstaten der gevangenen, zoomede uit de verslagen van gehouden inspectie door landraad-voorzitters en inspecteurs van het Gevangeniswezen.

Ter vergelijking kan dienen de sterkte der gevangenen in alle Landsgevangenen op 31 Maart 1919 en op 31 Maart 1920, welke onderscheidenlijk 55924 en 59221 bedroeg.

(2) Naar aanleiding van de vraag van den Volksraad naar inlichtingen over de reclasseering van Inlandsche gevangenen, zij hier medegedeeld, dat, naar de gegevens, waarover de Regeering thans beschikt, de ontslagen veroordeelde van Inlandschen landraad in den regel zonder veel bezwaren weer een bestaan in de maatschappij vindt, zoodat de noodzakelijkheid hem ten deze tegemoet te komen, zooals met betrekking tot de ontslagen Europeesche veroordeelden geschiedt, tot dusver niet gebleken is.

Mocht evenwel in de toekomst blijken, dat de Inlandsche ontslagen veroordeelde bij zijn pogingen om een werkkring te vinden meer dan thans het geval is geholpen moet worden, zoo zou het door de Regeering ten zeerste op prijs gesteld worden, indien het particulier initiatief in de Inlandsche wereld aan deze aangelegenheid zijn aandacht wilde schenken, overtuigd als zij is, dat ook met betrekking tot dit deel van het maatschappelijke werk van het beginsel moet worden uitgegaan, dat het particulier initiatief regel en de Staatsbemoeienis aanvulling zij.

Wat de vraag aangaat, in hoeverre de in de gevangenis aangeleerde ambachten de reclasseering ten goede komen, moge volstaan worden met de opmerking, dat waar, zooals boven reeds werd medegedeeld, het in het algemeen voor den Inlandschen ontslagen veroordeelde niet moeilijk valt zich weer een werkkring te veroveren, er uiteraard voor hem, die een vak geleerd heeft — vooral ook in verband met de groote vraag naar vaklieden (toekang) — gelegenheid te over is om in zijn levensonderhoud te voorzien.

(3) Zoodra de thans in aanbouw zijnde nieuwe centrale gevangenen gereed zijn, zal in een der gevangenen een proef met het spinnen van katoenen (en andere) garens worden genomen.

Onderdeel b.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 70. Positieverbetering voor personeel der in- en uitvoerrechten.

Zooals reeds in de memorie van antwoord betreffende afdeeling III van de ontwerp-begrooting voor 1921 is medegedeeld, zal de nieuwe salarisregeling voor het personeel bij den douanediens worden gewijzigd in verband met de jongste voorstellen voor het personeel bij den post-, telegraaf- en telefoondienst.

Onderafdeeling 85A. Bezoldigingskantoor.

Aangenaam was het der Regeering te vernemen, dat de instelling van een bezoldigingskantoor vrij algemeen werd toegejuicht.

Wil de inrichting van het nieuwe kantoor in overeenstemming zijn met de overwegende beteekenis, voor Land en landsdienaren te hechten aan eene juiste oplossing van de zich herhaaldelijk voordoende moeilijkheden, dan dient gezorgd te worden voor een behoorlijke bezetting. Bij de organisatie van het kantoor is er nauwgezet naar gestreefd om met een beperkt personeel de uitkomsten zoo hoog mogelijk op te voeren.

Ten einde het kantoor zoo spoedig mogelijk aan zijne praktische bestemming, te weten de snelle verstrekking van in- en voorlichting, te doen beantwoorden, is de aanstelling van een Onderhoofd, dat het Hoofd deskundig ter zijde kan staan bij de vervulling van diens omvangrijke taak, onvermijdelijk. Met toevoeging van een referendaris zou bezwaarlijk kunnen worden volstaan, aangezien deze rang thans reeds in vijf jaren kan worden bereikt en eene ervaring van zóó korten duur geen geschiktheid voor den aan het Onderhoofd toegedachten werkkring waarborgt.

Ook bij de regeling der traktementen van het Hoofd en het Onderhoofd is de vereischte beperking in acht genomen.

De aan het Hoofd van het bezoldigingskantoor toegedachte bezoldiging van *f* 1 350—*f* 1 500 (niet *f* 1 500, zooals in het verslag staat) wordt niet te hoog geacht, aangezien een landsdienaar, die de bekwaamheid bezit om als Hoofd van het bezoldigingskantoor op te treden, bij een departement in aanmerking zou komen voor Onder-directeur of Hoofdambtenaar ter beschikking op *f* 1 500 's maands.

Een Referendaris, thans met *f* 600—*f* 700 's maands bezoldigd, zal denkelijk in de voorgenomen nieuwe algemeene regeling met geen lager traktement dan van *f* 700 's maands voorkomen. Bij eene aanvangswedde van *f* 800 's maands zou het Onderhoofd dus slechts een voor-sprong van ongeveer drie jaren op een Referendaris hebben. De regeling der verhoogingen is echter voor het Onderhoofd gunstiger gesteld om een bijzonder bekwaam ambtenaar der centrale kantoren te bewegen zich in de hierbedoelde richting te specialiseeren en zijn normale vooruitzichten bij die kantoren op te geven. Aanvankelijk zal het ontwerpen van een burgerlijk bezoldigingsreglement een voornaam deel van zijn taak vormen, terwijl later de bemoeienis met de militaire wedderegeling meer in het bijzonder voor zijn rekening zou komen.

Dat het kantoor een nieuwe schakel zal zijn in de keten van adviseurs, werd door de Regeering niet voorbijge-

zien. Het is een nadeel, klevende aan bijkans elke nieuwe instelling, doch zulks wordt onderwerpeijk ruimschoots opgewogen door het practisch nut, dat het instituut zal afwerpen.

Aan de spoedige totstandkoming van de algemeene weddeherziening behoeft de oprichting en eerste opzet van het Bezoldigingskantoor niet in den weg te staan. De voorbereiding van deze herziening toch is, onder ontheffing van zijn eigen werkzaamheden, opgedragen aan den Secretaris van den Raad van Departementshoofden, die in verband hiermede tijdelijk aan den Algemeenen Secretaris (in het belang van een gemakkelijke raadpleging van alle bestaande en in overweging zijnde wedderegelingen) is toegevoegd. Bedoelde ontheffing was noodzakelijk, omdat de vervulling van het Secretariaat van dien Raad den titularis reeds volledig in beslag neemt. Het in het verslag geopperd denkbeeld om dezen ambtenaar tevens met het bezoldigingsvraagstuk te belasten, is derhalve niet voor verwezenlijking vatbaar.

De plaats, die het Bezoldigingskantoor in de administratie zal innemen, is aangewezen door artikel 64 van het Regeeringsreglement, dat indeeling bij een der Departementen voorschrijft. Het betrokken Departementshoofd, in casu de Directeur van Financiën, zal er dus tegen hebben te waken, dat het Bezoldigingskantoor zich op ongewenschte wijze zou stellen tusschen ambtenaren of hun organisaties en de hoofden der departementen.

De indeeling van het nieuwe kantoor bij het Departement van Financiën sluit trouwens overleg met den Raad van Departementshoofden, waarvan de Directeur van dat Departement lid is, geenszins uit.

Ter beantwoording van de opmerkingen ten aanzien van de voorgestelde herziening van de duurtetoeslagregeling moge in de eerste plaats dienen een meer uitvoerige mededeeling van den gedachtengang, welke daaraan ten grondslag ligt.

Werd in het najaar 1919 reeds te kennen gegeven, dat eene algemeene verhooging van het niveau der bezoldigingen niet zou kunnen uitblijven, wanneer de gelddepreciatie van blijvenden aard zou blijken, de Regeering is thans van de urgentie van ingrijpende maatregelen overtuigd.

Met een verhooging van de bezoldigingen over de geheele linie kan echter niet worden volstaan, omdat tengevolge van onderscheidene partieele salarisherzelingen, welke zonder schade voor den dienst niet konden worden uitgesteld, tusschen verschillende wedden onderling een minder juiste verhouding is ontstaan. Voor een goed deel is hieraan toe te schrijven de minder goede geest, welke in sommige ambtenaarskringen heerscht.

Een algeheele herziening der wedderegelingen is dan ook in de eerste plaats urgent tot nivelleering van hetgeen in den grond gelijk is en derhalve gelijk moet worden gemaakt. Bij deze herziening zullen uit den aard der zaak de toppen niet kunnen worden verlaagd, maar zullen de dalen moeten worden aangevuld.

Opvoering tot de bestaande gunstigste wedderegeling zal op zich zelf reeds het niveau van vele traktementen aanmerkelijk verhoogden, aangezien bij de jongste salarisherzelingen met de waardedaling van het geld in ruime rekening is gehouden.

Onderafdeeling 88. Duurtetoeslag.

Veel verder zal met de verhooging niet worden gegaan, omdat het geraden is de algemeene bezoldigingsnorm niet op te voeren tot het bij de invoering bestaande prijsniveau en den hiermede evenwijdig loopenden bezoldigingsstandaard in Nederland, doch een marge te houden, welke zal worden overbrugd door een toeslag op alle traktementen, met een uniform percentage. Een dergelijke regeling geeft de noodige soepelheid — het percentage kan naar omstandigheden worden verhoogd of verlaagd —, terwijl vermeden wordt, dat de tegenwoordige wellicht tijdelijke — althans nog niet geconsolideerde — prijzen, als basis dienen van de bezoldigingsnorm, welke slechts uiterst bezwaarlijk kan worden verlaagd, ook al zouden in volgende jaren veranderde omstandigheden een lagere basis mogelijk maken.

Een regeling in vorenstaanden zin eischt nauwgezette voorbereiding; de Regeering zal evenwel, zooals reeds gezegd, alles in het werk stellen, opdat de voorstellen kunnen worden verwerkt in de aanvullingsbegrooting 1921, welke in de aanstaande najaarszitting den Volksraad zal worden voorgelegd.

Uitgaande van het omschreven voornemen heeft de Regeering zich afgevraagd, wat intusschen in dit jaar, in afwachting van de algemeene regeling, moet worden gedaan in verband met den toestand, welke in sommige ambtenaarskringen heerscht. Deze overwegingen hebben geleid tot de slotsom, dat beperking noodzakelijk is, niet omdat de druk der tijden niet algemeen zou worden gevoeld, maar omdat een behoorlijk financieel beleid verbiedt midden in het begrootingsjaar hogere bedragen te voteeren, dan de elasticiteit van het budget toelaat.

De voorgestelde voorziening bedoelt dan ook slechts de helpende hand te bieden, daar waar inderdaad de nood nijpt, dan wel de ambtelijke positie dwingt tot een hoo-gen levensstandaard.

Uiteraard zijn de gestelde grenzen min of meer willekeurig en kan niet met cijfers worden aangetoond, dat met de voorgestelde voorziening kan worden volstaan en niet verder behoeft te worden gegaan. De Regeering is echter overtuigd, dat voor een, uitsluitend voor het loopend jaar bedoelde, tijdelijke voorziening, met het gebodene voldoende wordt tegemoetgekomen in de meest dringende gevallen.

De Regeering heeft er zich mede rekenschap van gegeven, dat ook in gevallen, dat de wedderegelingen reeds zijn of worden verbeterd, een toeslag op de maandelijksche bezoldiging zal worden genoten en heeft mitsdien overwogen, of het geen aanbeveling zou verdienen de weddeverhoogingen van bijvoorbeeld de laatste twee jaren in den toeslag te doen opgaan. Een dergelijke regeling zou echter hoogst onbillijk zijn en tot onontwarsbare moeilijkheden aanleiding geven, omdat de salarisherzieningen sinds 1 Januari 1918 wel min of meer onder den invloed hebben gestaan van den stijgenden levensstandaard, maar zeer beslist niet uitsluitend in verband met de waardedaling van het geld zijn tot stand gekomen, terwijl uiteraard ook niet kan worden vastgesteld, in welke mate met de gelddepreciatie is rekening gehouden. De eenige oplossing werd dan ook geacht, in navolging van de regelingen in zake den bestaanden duurtetoeslag en de plaats gehad hebbende uitkeering van een maand extra-salaris, alle onderscheidingen in verband met weddeherzieningen van de laatste jaren te

laten vallen en slechts rekening te houden met de bestaande (of alsnog verhoogd wordende) bezoldiging zonder meer.

Voor zoover de in het afdeelvingsverslag gemaakte opmerkingen en gestelde vragen in het vorenstaande niet reeds beantwoording hebben gevonden, wordt daaraan het volgende toegevoegd.

De Regeering kan het standpunt, dat duurtetoeslag en salarisherziening geheel van elkaar gescheiden behooren te worden, niet deelen en meent integendeel op grond van vorenstaande overwegingen, dat beide zaken in nauw verband met elkaar staan. Zij kan dan ook niet toegeven, dat de voorgestelde maatregel het vraagstuk, op welke wijze aan de steeds meer nijpende duurte dient te worden tegemoetgekomen, geheel zou vertroebelen.

Ook moet de Regeering ontkennen, dat met het verschil in toelage tusschen gezinshoofden en hen, die dit niet zijn, een incidenteele uitspraak uitgelokt wordt over het beginsel van loon naar behoefte, in stede van naar dienstprestatie. Uit de overwegingen, welke tot den voorgestelden maatregel hebben geleid, blijkt ten duidelijkste, dat daarmede slechts bedoeld is een tijdelijke voorziening om in noodzakelijke gevallen hulp te verleenen, eene beperking, welke uit een geldelijk oogpunt geboden is en uiteraard in de eerste plaats tot eene onderscheiding tusschen wel- en niet-gezinshoofden heeft gevoerd.

Eene vergelijking met door particuliere werkgevers getroffen gunstiger voorzieningen gaat naar de meening van de Regeering niet op; voor zoover bekend kan slechts op gunstiger regelingen worden gewezen bij die ondernemingen, welke van de gewijzigde omstandigheden kunnen partij trekken en daardoor althans tijdelijk veel hoger winsten maken. Dezen bindt — anders dan het gouvernement — niets, wanneer de tijden veranderen.

Het wordt overbodig geacht gegevens te verstrekken omtrent den omvang van de prijsstijging voor de min of meer noodzakelijke levensbehoefden. Het staat toch vast, dat de stijging van dien aard is, dat een zoo beperkte hulp als thans is voorgesteld ongetwijfeld noodzakelijk is. Bij de in het najaar voor te stellen voorziening voor 1921 zal de Regeering zich uiteraard zoo nauwkeurig mogelijk rekenschap geven van den werkelijken omvang van de gelddepreciatie.

Het ligt niet in de bedoeling de duurtetoeslagregeling voor gepensioneerden en de weduwen en weezen van landsdienaren te herzien, omdat, naar verwacht kan worden, de voorgestelde pensioensverhoging met een derde oerlang tot stand zal komen.

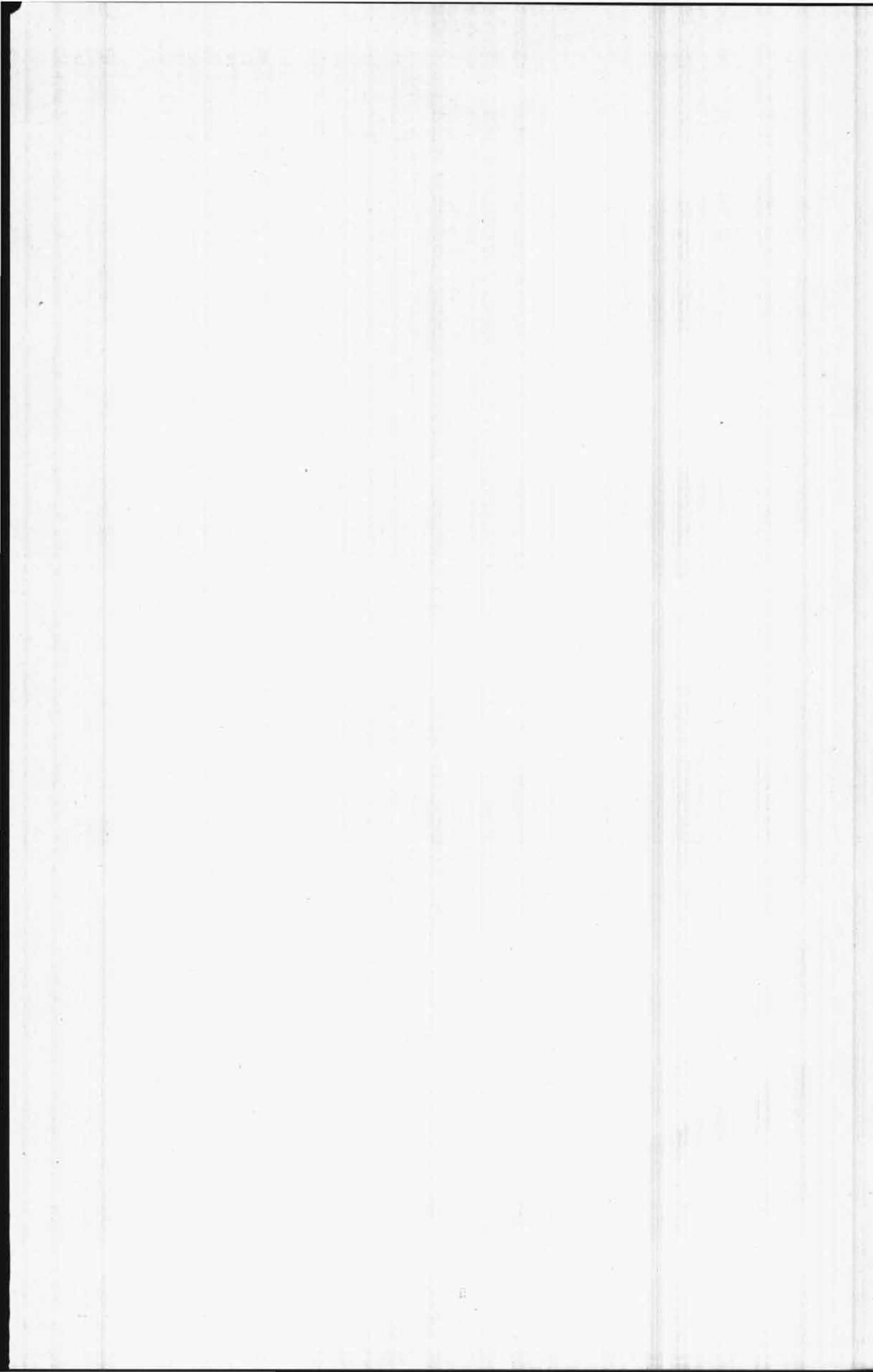
Het is de Regeering niet duidelijk, om welke reden de omschrijving, dat onder gezinshoofden worden verstaan „gehuwden en zij die een of meer kinderen te verzorgen hebben”, te vaag wordt geacht.

Een uitbreiding van het begrip gezinshoofden tot ongetrouwden, die familieleden tot den 2den graad hebben te verzorgen, gaat naar de meening der Regeering te ver en wordt niet raadzaam geacht, ook omdat bezwaarlijk rekening kan worden gehouden met die gevallen, waarin niet gesproken kan worden van algeheele verzorging, maar toch meerdere of mindere steun wordt verleend.

Wanneer man en vrouw beiden bezoldiging genieten,

wordt de duurtetoeslagregeling toegepast op het gezamenlijk inkomen, zie § 3 (3) van de bestaande regeling (te vinden in stuk 3A van onderwerp 1 der zitting 1918/1919).

Tot het geven van terugwerkende kracht tot 1 Januari 1920 aan de komende algemeene bezoldigingsregeling kan de Regeering niet medewerken.

Onderdeel c.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch
Bestuur.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 90A. Encyclopaedisch kantoor.

Door de Regeering is met instemming kennis genomen van de in het verslag uitgesproken waardeering voor den arbeid van het encyclopaedisch kantoor.

Ten einde de beschikking te verkrijgen over betrouwbare gegevens werd op dat kantoor o. a. eene gewestelijke handelsstatistiek ingesteld, welke echter sedert is overgegaan naar de afdeling Handel van het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, als meer eigenaardig daar thuis behoorende. Voorts zal worden gestreefd naar nauwe samenwerking met het in te stellen kantoor voor de statistiek (zie tweede nota van wijzigingen op de ontwerp-begrooting 1921). Voor een eigen statistiek is op het encyclopaedisch kantoor in beginsel geen plaats. De toestand moet zijn dat dit op ieder gebied zal kunnen beschikken over reeds door een daartoe geëigende inrichting bewerkte statistische gegevens.

Aangaande de samenwerking met het Koloniaal Instituut en de daarvan emaneerende instituten kan worden medegedeeld, dat van de zijde van het encyclopaedisch kantoor van den aanvang af de wensch op die samenwerking gericht is geweest. Uiting is daaraan o. m. gegeven door de opzending van een belangrijke verzameling lantaarnplaatjes en foto's, door de geregelde toezending der „Mededeelingen”, door voortdurend overleg bij de uitgave van die geschriften, o. m. bij de gewestelijke beschrijving van de Oostkust van Sumatra, terwijl voor de uitgave van de gewestelijke beschrijving van Zuid-Sumatra, de heer Wellan zich thans in Nederland bevindt, om in samenwerking met het Zuid-Sumatra-Instituut de hier verzamelde gegevens openbaar te maken.

De praktische resultaten door het kantoor bereikt blijken in de eerste plaats hieruit, dat vele der „Mededeelingen” reeds zijn uitverkocht en van enkele een herdruk noodig is geworden. In de tweede plaats wordt in ruime mate van het kantoor gebruik gemaakt ter verkrijging van inlichtingen en gegevens op allerlei gebied.

Er bestaat geen bezwaar tegen om aan een der drie ambtenaren op gemiddeld f 450 's maands (blz. 8 van de toelichting) de referendarisbezoldiging van f 600—f 700 's maands toe te kennen; de titel referendaris is echter met het oog op den bijzonderen aard van den arbeid bij dat kantoor, examen-eischen voor referendaris enz., niet geëigend. Met de hieraan verbonden hogere uitgaaf van gemiddeld f 2 400 's jaars zal zoo noodig bij de z.g. voorstellen tot wijziging en verhooging van de begrooting bij de wet rekening worden gehouden.

Onderafdeeling 124A. Voorschot waterleiding te Djokjakarta.

Voor het Zelfbestuur van Djokjakarta zal het verleen van een Gouvernementsvoorschot ten behoeve van den aanleg van eene drinkwaterleiding deze geldelijke gevolgen hebben, dat voor de geleende fondsen 6% rente moet worden vergoed, waartegenover staat, dat — naarmate de exploitatie van de leiding vordert — het Zelfbestuur geleidelijk een rendement van 4% van het in den aanleg gestoken kapitaal verkrijgt. Gedurende de eerste jaren zal het Zelfbestuur dus hebben te voldoen 6% van

de volle som, daarna — bij het in exploitatie-komen der leiding — een dalend percentage, en ten slotte — wanneer het werk eenmaal geheel in bedrijf gekomen is —, totdat de schuld aan het Gouvernement geheel zal zijn gedelgd, 2% van het nog schuldig gebleven bedrag.

De rente-bedragen zullen — evenals de naderhand naar gelang van omstandigheden nog vast te stellen sommen tot aflossing van het geleende — telken jare zijn te verrekennen door middel van inhoudingen op de aan het Zelfbestuur toekomende jaarlijksche nitkeeringen door het Gouvernement, op dezelfde wijze als zulks tot dusverre geschiedde met verschillende ten behoeve van den aanleg van openbare werken gegeven renteloze voorschotten (brug Gondolajoe, Kamidjoro-leiding).

Onderafdeeling 152A. Bezoldiging mantri's kadaster.

Een belangrijke vermeerdering van het aantal lagere vakkundigen bij den kadastralen dienst wordt voorshands niet raadzaam geacht, vermits de verhouding tusschen het getal landmeters en mantri's voorloopig nog te ongunstig zal blijven. Overigens wordt verwezen naar de beantwoording van de bij onderafdeeling 446 der begrooting voor 1921 gemaakte opmerkingen (memorie van antwoord Afd. IV).

Onderdeel d.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en
Eeredienst.**Uitgaven in Nederland.**

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 58B. Studietoelagen.

Van de door verschillende leden betuigde instemming met dezen post nam de Regeering met voldoening kennis.

Voor de geuite vrees dat de maatregel zou leiden tot vertraging in de totstandkoming van een inrichting voor medisch hooger onderwijs in Indië bestaat geen schijn van grond.

Waar de toelage genoten zal worden boven de verlof-bezoldiging, zoodat de inkomsten van deze Indische artsen gedurende hun studietijd in Nederland ten minste f 2300 's jaars zullen bedragen (d. i. voor degenen die nog op hun aanvangsbezoldiging staan; de meesten zullen wel reeds een of meer verhoogingen genieten), ongetrekt nog den duurtetoelag, kan niet worden toegegeven dat de toelage van f 500 te laag zou zijn.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 218A. Subsidiën aan Inlandsch onderwijs.

De Regeering koestert de hoop de voorstellen in zake een algemeene herziening van de subsidieregelen voor het bijzonder Inlandsch onderwijs tijdig gereed te kunnen hebben om daarmede rekening te kunnen houden bij de aanvullingsbegroting voor 1921.

Onderafdeeling 226A. Voorschot aan het Rijnsche Zendingsgenootschap.

De Regeering blijft gaarne bereid een onderzoek te doen instellen naar de juistheid der bewering, dat de Rijnsche zending bouwsubsidies zou hebben genoten voor scholen, die op kosten der bevolking zijn opgericht, indien Haar slechts bepaalde gevallen kunnen worden opgegeven. Een poging om dit onderzoek zonder zoodanige gegevens te doen instellen is afgestuit op het door de Regeering gedeeld bezwaar van den Resident van Tapanoeli, dat zulk een onderzoek, wil het afdoende zijn, alle scholen, ten getale van eenige honderden, zou moeten omvatten, een tijdroovende arbeid, die zonder benadeeling van andere bestuursbelangen niet aan de bestuursambtenaren kan worden opgedragen.

Naar aanleiding van het door één lid te berde gebracht bezwaar tegen de besteding van de voorgeschoten gelden voor bestrijding van de kosten van het buitenlandsch verlof van het zendingspersoneel, zij opgemerkt dat het hier alleen werkelijk noodzakelijke verloven betreft, die eerst wegens den oorlog en later tengevolge van den financieelen nood van het genootschap, reeds geruimen tijd moesten worden opgeschort, doch thans niet langer uitgesteld konden worden.

Hoewel de Regeering bedacht blijft op de mogelijkheid dat de door de Rijnsche zending beheerde maatschappelijke instellingen te eeniger tijd door Haar zullen moeten worden overgenomen, zal Zij daartoe alleen overgaan indien geen andere uitweg openstaat, waardoor de voortzetting van 's genootschaps arbeid op maatschappelijk gebied in particulier beheer verzekerd kan worden.

De reeds in het verslag opgesomde bezwaren tegen onmiddellijke overname van dien arbeid door het Land blijven toch van kracht indien die overname geleidelijk en zonder schokken plaats heeft, daar de rechtstreeksche

behartiging van de tot dusver door de Zending verzorgde belangen der bevolking door de Overheid vanzelf een veel diepgaander bemoeienis van allerlei overheidsorganen medebrengt, welke bij de toenemende verzwaring van de taak dier organen in een tijd van algemeen personeelstekort en van voortdurende vermeerdering van om vervulling vragende dringende behoeften zoo eenigszins mogelijk moet worden vermeden.

Onderdeel e.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements-
bedrijven.**Uitgaven in Nederland.**

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 91. Poeloe-Laoet-steenkolenontginning; kolenlaadinrichting te Stagen.

Omtrent de vergoeding van de aan den aanlegsteiger te Stagen aangebrachte schade wordt nog overleg gepleegd met de maatschappij, die voor die schade aansprakelijk is te stellen.

Mocht bedoeld overleg niet tot een minnelijke schikking leiden, dan zal een eisch tot schadevergoeding bij den betrokken rechter worden ingediend.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 341B. Lager technisch personeel van 's Lands mijndiensten.

De Regeering heeft er geen overwegend bezwaar tegen de voorgestelde positieverbetering van het technisch personeel van 's Lands mijndiensten te doen terugwerken tot 1 Januari 1920.

De meening van eenige leden dat voor alle ambtenaren bij den aanleg der S.S. in Zuid-Sumatra sedert lang een toelage wegens dienstbelang is ingesteld, waarvan allen, van den hoogsten chef tot den jongsten opzichter, profiteren is juist. Deze toelage is — evenals bij alle andere aanlegwerken van genoemden dienst — toegekend wegens de bijzondere bezwaren, die aan het aanlegwerk zijn verbonden, zooals het gemis aan een vaste woonplaats als anderszins. Het zal duidelijk zijn, dat eene vergelijking dezer regeling met die voor de Boekit Asammijnen getroffen niet opgaat, wijl het personeel bij dit bedrijf een vaste woonplaats heeft. Voor deze mijnen heeft voor het in het leven roepen eener toelage wegens dienstbelang een geheel ander motief gegolden en wel de groote moeilijkheid, waarmede het bedrijf voortdurend had te kampen als gevolg van het verloop van het lagere personeel, door de groote vraag naar en ruimere betaling van dit personeel bij naburige particuliere ondernemingen.

Er bestaat geen enkele aanleiding om op grond van vorenbedoelde overweging ook aan de ingenieurs, bij deze mijnen tewerk gesteld, een toelage wegens dienstbelang toe te kennen. Dat daardoor een hoofdopzichter een hooger salaris geniet dan de bedrijfsingenieur, waarmede vermoedelijk de bedrijfsleider wordt bedoeld, kan niet juist zijn, daar deze het salaris geniet van een hoofdingenieur. Wel is het mogelijk dat een hoofdopzichter meer inkomen geniet dan een toegevoegd (jong) ingenieur, doch dit verschijnsel is als normaal te beschouwen, als men slechts in het oog houdt, dat de hoofdopzichter in den regel den hoogsten voor hem te bekleeden rang heeft bereikt, terwijl een jong ingenieur nog in het begin van zijn loopbaan staat en na verkregen ervaring reeds spoedig zijn bezoldiging ziet stijgen boven die van den hoofdopziener.

De z.g. nieuwe kolenpremie is, evenals bij den Europeeschen kolonmijnbouw, afhankelijk gesteld van de zelfkosten der kolen, waardoor het personeel blijvend geïnteresseerd is in de geldelijke resultaten van het bedrijf en een zuinig en economisch werken wordt bevorderd. Van de vroegere premieregeling, welke gebaseerd was op

de hoofdelijke productie, werd teruggekomen, omdat daarbij de neiging werd aangewakkerd om zooveel mogelijk kolen te winnen, onverschillig of die winning geschiedde op eene wijze, die, uit een ontginningsoogpunt beschouwd, al dan niet voordeelig was en ook om uit de arbeidskrachten te halen, wat er uit te halen viel.

De nieuwe regeling geldt voor alle landskolenbedrijven en wel, zooals ook elders geschiedt, voor dat personeel, dat door den aard van zijne werkzaamheden directen invloed heeft op de winningskosten.

Voor de ingenieurs geldt zij voorshands niet, doch overwogen wordt in hoeverre het billijk moet worden geacht ook hen in de regeling te doen deelen.

Onderafdeeling 356. Bezoldiging personeel P. T. T. dienst.

De Regeering acht de gevraagde overlegging der in den aanvang van het verslag vermelde bescheiden niet noodig; Hare uitvoerig toegelichte voorstellen bevatten alle gegevens, welke voor een volledige beoordeeling daarvan vereischt worden.

Evenmin kan Zij termen vinden aan te geven of, en zo ja om welke reden, is afgeweken van de in vorenbedoelde stukken vervatte voorstellen en adviezen. De voorgenomen wijziging in de inrichting van den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst en de daarmee gepaard gaande herziening van de bezoldigingen van het bij dien dienst bescheiden personeel, zooals die in de Memorie van Toelichting omstandig zijn uiteengezet, dienen naar Haar voorkomt, als vormende één volledig geheel op zich zelf te worden beschouwd, los van de wordingsgeschiedenis. Overigens spreekt het wel van zelf, dat de Regeering aan de wenschen van het personeel alle aandacht heeft geschonken en daaraan zooveel mogelijk is tegemoet gekomen.

Een volledig overzicht van de overgangsbepalingen kan niet gegeven worden. Deze kunnen eerst definitief worden vastgesteld bij de uitvoering der nieuwe bezoldigingsregeling. Alle zich voordoende gevallen, welke bij een zoo groot aantal personeelsgroepen, als bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst worden gevonden, natuurlijk zeer verscheiden zijn, zullen dan aan elkaar getoetst worden, waarna voor elk geval de meest billijke oplossing wordt gezocht. Als algemeené regel zal intusschen gelden om bij de invoering der nieuwe wedderegelingen de betrokkenen dadelijk in het genot te doen treden van zooveel verhoogingen volgens de nieuwe regeling, als waarop zij naar hun geheelen dienstdtijd aanspraak kunnen maken. Overigens zullen de overgangsbepalingen uit den aard der zaak voor de betrokkenen zoo gunstig mogelijk worden gemaakt.

Het is wel de bedoeling z.g. voorpraktijk in rekening te brengen, doch op welke wijze dit zal geschieden staat nog niet vast. Ook in dit opzicht zal uiteraard een billijke regeling worden nagestreefd.

Met betrekking tot de onder de punten A t/m Q van het verslag besproken wijzigingen van de voorgestelde positierregelingen wordt het volgende opgemerkt.

Voorop zij gesteld, dat de in het Regeeringsontwerp vervatte verbetering van de vooruitzichten en herziening van de bezoldigingen van het personeel bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst naar het inzien der Regeering gezegd kunnen worden aan redelijke verlangens te beantwoorden en dat Zij het thans gebodene voldoende acht. Mocht bij de voorgenomen nivelleering en algemeene her-

ziening der bezoldigingen van alle landsdienaren blijken, dat nu aan dat personeel inderdaad te weinig wordt gegeven, wat zeer onwaarschijnlijk wordt geacht, dan zal de Regeering zeker niet nalaten de bezoldigingen nog meer te verhoogen.

A t/m C. Wat thans in het bijzonder betreft de onder deze punten aangevoerde bezwaren tegen de in het Regeeringsontwerp aangegeven bezoldigingschalen der assistenten, klerken en (nieuwe) commiezen, daaromtrent wordt het volgende opgemerkt. Deze rangen zijn bestemd zoowel voor Europeanen als voor Inlanders. De eersten hebben na 20, de laatsten na 30 jaar recht op pensioen. Een regeling, die het maximumtraktement doet bereiken na een tijd, liggende tusschen die uitersten, is dus aangegeven. Het Regeeringsontwerp voldoet daaraan. Na onderscheidenlijk 24, 22 en 19 jaar (volgens de in de punten A, B en C aangegeven schalen na onderscheidenlijk 10, 15 en 13 jaar) zullen de assistenten, klerken en commiezen hun maximum bereiken, want een assistent kan na 3 jaar zeker voor klerk geschikt zijn en een klerk heeft geen 3 jaar noodig om het commies-examen af te leggen, zoodat klerken en commiezen met een totalen diensttijd van 25 jaar hun maximum kunnen hebben bereikt. Voor een assistent, die slechts te voldoen heeft aan de eischen voor klein-ambtenaar en die niet verder kan komen, omdat hij zich de geschiktheid niet kan eigen maken om twee toestellen te bedienen of niet verder wil komen, omdat hij zich niet aan overplaatsing wil onderwerpen, bestaat geen reden tot klagen, wanneer hij eerst na 24 jaar dienst *f* 200 krijgt. Hij zal dan in den regel niet ouder zijn dan 42 jaar. En evenmin heeft een klerk, die het niet tot commies kan brengen, reden tot klagen, wanneer hij na 22 jaar dienst (als regel op ongeveer 40 jaren leeftijd) als klerk op *f* 300 komt.

D. Ook met het denkbeeld, ontwikkeld in dit punt, om de groepen van hoofdcommiezen en hoofdcommiezen 1ste klasse onder te brengen in één enkele met een aanvangssalaris van *f* 300 en een eindbezoldiging van *f* 800, te bereiken met 4 éénjaarlijksche en 6 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 's maands, kan de Regeering niet medegaan.

Allereerst zij opgemerkt dat de splitsing van het commiezen-corps in twee groepen, die der hoofdcommiezen, waarvoor geen ander diploma wordt vereischt dan dat hetwelk na afgelegd eind-examen van den commiezen-cursus te Weltevreden wordt verkregen, en die der hoofdcommiezen 1ste klasse, omvattende de tegenwoordige commiezen, die het hoogererangsexamen hebben afgelegd of geacht worden te hebben afgelegd, de bedoeling heeft om de groote waarde, die het laatste examen voor den dienst heeft, meer dan thans tot haar recht en tot uiting te doen komen. Juist de ongelijkheid in titulatuur zal voor de hoofdcommiezen een aansporing te meer zijn om zoo spoedig mogelijk het hoogere-rangsexamen af te leggen, wat den dienst slechts ten goede kan komen. Het bezwaar dat als gevolg van deze splitsing ambtenaren, die met dezelfde werkzaamheden worden belast, verschillende titels dragen en dat jongere ambtenaren met een hooger titel en lager salaris zullen moeten werken onder anderen met een lageren titel en meer inkomsten, wordt meer theoretisch dan practisch geacht. Men vindt dergelijke onderscheidingen tusschen ambtenaren met een verschillend diploma bij zeer vele diensten en lands-

kantoren, zonder dat dit bij de dienstuitoefening op bezwaren stuit. Als men tevoren slechts aan het personeel duidelijk maakt, dat de enkele graad van hoofdcommies 1ste klasse geenszins insluit dat elke zoodanige ambtenaar staat boven een hoofdcommies, m. a. w., dat een ambtenaar van den hooger rang geroepen kan worden om te dienen onder een hooger bezoldigden ambtenaar van den lageren rang, ouder in jaren en met meer praktische ervaring, dan zal dit bezwaar in de praktijk niet tot moeilijkheden aanleiding geven. De gekozen titels van hoofdcommies en hoofdcommies 1ste klasse acht de Regeering beter dan die van controleur en referendaris. In den regel worden door controleurs en referendarissen geheel andere werkzaamheden verricht dan aan de postambtenaren zijn opgelegd.

Met een begin- en eindsalaris der tot één groep vereenigde hoofdcommiezen en hoofdcommiezen 1ste klasse van onderscheidenlijk *f* 300 en *f* 800 's maands kan de Regeering eveneens niet instemmen. Een aanvangs- en eindwedde van onderscheidenlijk *f* 300 en *f* 800 's maands komt voor personen, die geen hooger diploma behoeven te bezitten dan dat van een eindexamen H. B. S. met driejarigen cursus of Muloschool, ook na een daarop gevolgde vakstudie van 2½ jaar, te hoog voor, als men nagaat wat ambtenaren van gelijke en zelfs meerdere opleiding thans aan aanvangs- en eindbezoldiging ontvangen. De bepleite verhooging der eindbezoldiging zou bovendien tot noodwendig gevolg hebben een hooger peil der bezoldigingen van andere groepen ambtenaren, als gediplomeerde technische ambtenaren, kantoorhoofden der 1ste klasse, hoofdkantoorhoofden, adjunct-inspecteurs, inspecteurs, enz., en daardoor tot belangrijk hooger uitgaven leiden.

Dat de Post-, Telegraaf- en Telefoondienst een der zwaarste zoo niet de zwaarste der Gouvernementsdiensten is, kan niet worden toegegeven. Wel worden aan het personeel van dezen dienst hooge eischen gesteld, doch de Regeering meent aan dit element voldoende recht te hebben laten wedervaren door de voorgestelde belangrijke bezoldigingsverhooging van bijna alle personeelsgroepen. Het in 1914 vastgestelde en toen zeer gunstig geachte inkomen der tegenwoordige commiezen en hoofdcommiezen bijv., bedragende gemiddeld rond *f* 390 à *f* 440 's maands, zal worden opgevoerd, voor de (nieuwe) hoofdcommiezen tot gemiddeld rond *f* 485 en voor de hoofdcommiezen 1ste klasse tot gemiddeld rond *f* 585 per maand, terwijl ook hunne verdere vooruitzichten zeer zullen worden verbeterd. Dat, zooals in het verslag wordt gezegd, tegen de in het Regeeringsontwerp voor deze groepen voorgestelde bezoldigings- en positierегeling onoverkomelijke bezwaren zouden bestaan, daar zij den geest onder het corps zóódanig zouden verbitteren, dat daarvan zeer groot nadeel voor den dienst wordt gevreesd, acht de Regeering onaannemelijk. Zij houdt er zich van overtuigd dat, al mogen misschien de verwachtingen van het personeel te hoog gespannen zijn geweest en al moge daardoor eenige teleurstelling zijn ontstaan, de voorgestelde regeling zóóveel meer geeft dan de bestaande dat van rechtmatige „verbittering” geen sprake kan zijn.

Zooals reeds gezegd is in de Memorie van Toelichting, wenscht ook de Regeering zoo spoedig mogelijk de opleiding uitsluitend in Indië te doen plaats hebben. Omtrent het denkbeeld om, zoolang de opleiding in Leiden nog wordt behouden, aan de leerlingen aldaar een salaris van

f 1 500 tot f 2 000 's jaars toe te kennen met twee éénjaarlijksche verhoogingen van f 250 zal met den Minister van Koloniën in overleg worden getreden.

E. en G. Behoud van de rangen, zoowel van die van kantoorchef 1ste klasse en adjunct-hoofdkantoorchef als van die van adjunct-inspecteur komt der Regeering voor een goede dienstuitoefening noodzakelijk voor.

F. De bezoldiging der hoofdkantoorhoofden, in het Regeeringsontwerp bepaald op f 900 en f 950 's maands, komt voldoende voor. Zij houdt nauw verband met de voor de inspecteerende en hogere ambtenaren uitgetrokken nieuwe wedden. Opvoering van eerstbedoelde wedden zou moeten leiden tot verhooging ook weder van de salarissen der inspecteerende en hogere ambtenaren en wordt ook daarom ongewenscht geacht.

Het terugbrengen der hoofdkantoren te Djokjakarta, Medan en Padang tot kantoren 1ste klasse houdt verband eenerzijds met de geringere beteekenis van deze hoofdkantoren in vergelijking met die van Semarang, Batavia en Bandoeng, anderzijds met het aan hoofden van kantoren 1ste klasse toe te kennen salaris, dat f 175 per maand hooger is dan wat de chefs der drie eerstgenoemde hoofdkantoren thans krijgen. Een sprong van f 275 's maands zou voor deze ambtenaren te groot zijn, in verhouding tot hetgeen de andere ambtenaren meer zullen krijgen.

H. t/m L. De bezwaren, aangevoerd tegen het voor het technisch personeel van den Telegraafdienst en het technisch en administratief personeel van den Telefoon dienst doorgevoerde keuze-stelsel, worden niet onderschreven. Integendeel, het beginsel dat een keuze-stelsel moet worden doorgevoerd voor de bezetting van de hoogste rangen, die elke groep van ambtenaren zonder verdere examens kan bereiken, wordt juist geacht.

Voor de bezoldiging van technische ambtenaren 1e klasse bijv. vormt die volgens groep C de grondslag, terwijl de bezoldigingsregeling groep B geldt voor de hogere functiën door vorengenoemde ambtenaren bekleed. Wel is waar bestaat nog een bezoldigingsregeling groep A, doch deze geldt slechts voor enkele bijzondere functies, welke wegens de daaraan gestelde hoogere eischen en verbonden verantwoordelijkheid hooger moeten worden gesalarieerd en waarvan de bekleeders, bij gebrek aan de vereischte diploma's, niet in den rang van gediplomeerd technisch ambtenaar kunnen overgaan.

Wat betreft het administratief personeel van den Telefoon dienst beneden den rang van hoofd-administratief ambtenaar wordt opgemerkt, dat er een groot verschil in eischen bestaat voor den rang van hoofd-administratief ambtenaar en administratief ambtenaar. Het eindsalaris van den administratieven grondrang groep B is, met het oog op hetgeen van de functionarissen wordt vereischt, gunstig te noemen. Daar er echter in dien rang personen zullen zijn, die, hoewel voor den zuiveren keuzerang van hoofd-administratief ambtenaar niet geschikt zijnde, toch boven den normalen rang uitsteken, waardoor aan hen werkzaamheden van meer belangrijken aard kunnen worden opgedragen, is — mede in het belang van het personeel — nog een tusschenkeuzerang geschapen (administratief ambtenaar groep A). Om gelijksoortige redenen is ook voor de administratieve beambten een groep B en een groep A ingesteld.

Ook zijn er voor het technisch personeel van den Telegraaf- en Telefoon dienst, afgezien van het bovenstaande,

nog bijzondere redenen waarom een keuzestelsel zeer gewenscht, zoo niet onvermijdelijk is.

In tegenstelling met den dienst op de post- en telegraafkantoren, waar het personeel reeds onder dadelijk plaatselijk technisch toezich werkt, verricht nl. het technisch personeel van den Telegraaf- en Telefoondienst zijne werkzaamheden, al dan niet na ontvangst van meer of minder uitvoerige aanwijzingen, in alle rangen voor een deel zoo goed als geheel zelfstandig en het is een absolute onmogelijkheid om op die werkzaamheden, welke vaak elk oogenblik van plaats veranderen en buiten het dadelijk bereik van den Chef vallen, een voortdurend plaatselijk toezicht uit te oefenen; hoogstens kan daarbij van betrekkelijk schaarsche periodieke inspecties worden gesproken. Daarom moeten aan een deel van dat personeel onvermijdelijk hooge eischen worden gesteld ten aanzien van zelfstandigheid, plichtsbetrachting, toewijding en betrouwbaarheid, terwijl van hen, naast technische bekwaamheid, ook administratieve kennis moet worden gevorderd, ten einde hun met vol vertrouwen het aan hun rang verbonden werk geheel te kunnen overlaten. De goede gang van zaken eischt, dat dergelijke krachten beschikbaar zijn; de billijkheid en het belang van den dienst maken het dan echter ook noodzakelijk dergelijke krachten boven de normale bijzonder te beloonen en elk oogenblik naar voren te kunnen brengen. Uitsluitend automatische bevordering is zonder twijfel onder die omstandigheden niet in het voordeel van den dienst. Daar elke grondrang behoorlijk wordt bezoldigd, kan tegen een goed gehanteerd keuzestelsel ook geen bezwaar bestaan.

Intusschen kan er in worden toegestemd de twee groepen technische ambtenaren 2de klasse A en B (punt H) tot één groep te vereenigen, daar de tot deze groepen behorende ambtenaren slechts zelden zonder directe leiding werkzaam zijn en de bezoldigingsregelingen toch aan elkaar aansluiten. Daartoe ware op blz. 27 der Memorie van Toelichting te lezen in stede van:

Technisch ambtenaar 2de klasse.

Groep B	100—250	15	f	10	1
„ A	260—290	3		10	1
Technisch ambtenaar 2de klasse	100—290	19		10	1

Overigens worden de gedachte bezoldigingen van de onder de punten H. t/m L. besproken personeelsgroepen voldoende geacht. Wijziging daarvan zou bovendien herziening noodig maken van de voor bijna alle andere personeelsgroepen voorgestelde wedde-regelingen en weder tot noodeloos hooge uitgaven leiden.

M. t/m O. Ook tot het brengen van wijzigingen in de voor de Telefonisten 1ste klasse, hoofdtelefonisten en bedieningsleiders(sters) gedachte bezoldigingen wordt geen aanleiding gevonden.

De toevoeging van „1ste klasse” aan de groep telefonisten is niet overbodig. De z.g. telefonisten 2de klasse zijn personen werkzaam bij de kleinere telefoonkantoren, wier bezoldigingen worden geregeld, afhankelijk van plaatselijke omstandigheden, evenals die van de mandoers, bestellers en dergelijke, behorende dus tot de personeelsgroepen van de laagste orde, die niet in de Regeeringsvoorstellen zijn begrepen.

P. Het voordeel van vrije woning, of, bij gemis daarvan, van huishuurvergoeding is van oudsher aan de kan-

toorchefs toegekend om hun, voor wie feitelijk woonplicht geldt, ter onderscheiding van hunne ambtenooten die niet met een kantoorbeheer zijn belast, eenisgszins te vergoeden de meerdere vooral geldelijke verantwoordelijkheid die een kantoorbeheer met zich brengt. Dit wordt ook uit een dienstoogpunt alleszins wenschelijk geacht en daarom is dit voordeel ook in de nieuwe voorstellen behouden. Zou men aan alle ambtenaren van den dienst vrije woning geven, dan zou er bijv. voor een hoofdcommies of hoofdcommies 1ste klasse geen enkele reden meer zijn om vrijwillig een kantoorbeheer op zich te nemen; integendeel hij zou zich dan daaraan zooveel mogelijk trachten te onttrekken, omdat hij, ondergeschikt dienende, een even groot inkomen zou hebben zonder geldelijke verantwoordelijkheid. Ondanks het voordeel van vrije woning komt het reeds thans herhaaldelijk voor, dat een postambtenaar een kantoorchefschap tracht te ontgaan; hoeveel te meer zou dit het geval zijn als het voordeel der vrije woning aan een ieder werd gegeven! De Regeering is echter wel bereid om aan de op een kantoor werkzaam gestelde ambtenaren, die aan de beurt zijn voor aanwijzing tot kantoorchef en daarvoor ook de geschiktheid bezitten, doch die wegens dienstbelang op het kantoor, waar zij geplaatst zijn, werkzaam moeten blijven een toelage boven hunne organieke bezoldiging toe te kennen tot een bedrag, gelijk aan de huishuurvergoeding welke zij als kantoorchef bij gemis van een vrije woning zouden genieten. Elk zoodanig geval zal dan op zichzelf worden beoordeeld.

Q. De Regeering meent de hoofdbureautoelage te moeten handhaven, omdat bij het Hoofdbureau de beste ambtenaren van het corps werkzaam gesteld moeten kunnen worden. Men kan wel aannemen, dat de uitstekende elementen in het algemeen voor een kantoorchefschap in aanmerking zullen komen of reeds kantoorchef zijn, zoodat zij bij afschaffing der toelage voor het hoofdbureau, gelet ook op het dure leven te Batavia, zich geldelijk achteruit zouden zien gesteld, terwijl zij een functie bekleeden, die als een onderscheiding valt aan te merken. Hiervan zou het gevolg wezen, dat het meerendeel der juist wegens hunne bekwaamheden voor een plaatsing bij het Hoofdbureau in aanmerking komende ambtenaren deze niet zouden begeeren en zouden trachten zich daaraan te onttrekken.

Het is der Regeering bekend, dat het verloop onder de ambtenaren van den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst evenals bij vele andere diensten in den laatsten tijd toeneemt (van de in Leiden opgeleide commiezen bedroeg het verloop over een tijdvak van 2½ jaar tot dusver 21%). Het is juist om dit verloop te stuiten, dat Zij de bezoldigingen dier ambtenaren gerekend van 1 Januari 1920 belangrijk wenscht te verbeteren. Mede om het verloop tegen te gaan, heeft Zij bepaald dat aan alle ambtenaren en beambten van den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, voor zoover daarvoor bij het ontwerp der tweede aanvullingsbegrooting voor 1920 op een bezoldigingsherziening is gerekend, zoo spoedig zulks mogelijk is in verband met den tijd, benodigd voor het berekenen van hetgeen aan ieder als gevolg van de voorgenomen positieverbetering toekomt, gerekend van 1 Juni 1920 maandelijks bij wijze van voorschot op hunne bezoldigingen een bedrag zal worden uitbetaald, gelijk staande aan het verschil tusschen de maandelijksche inkomsten

waarmede bij bedoeld ontwerp rekening is gehouden en die, welke hun volgens de thans geldende voorschriften aankomen, onder voorbehoud van terugbetaling, indien de voorgestelde bezoldigingsherziening door den begrotingswetgever wordt verworpen.

Van een grooter verloop, dat onder de z.g. commiezen nieuw programma zou dreigen plaats te hebben na het bekend worden van de voorstellen tot positieverbetering, is niets gebleken. Slechts een drietal tot deze categorie behorende ambtenaren heeft sedert die bekendmaking ontslag gevraagd.

De in het verslag voorkomende mededeeling dat de Directeur van Gouvernementsbedrijven geen aanleiding heeft gevonden het hoofdbestuur van den Bond van ambtenaren en beambten bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in gehoor te ontvangen, ten einde dit in de gelegenheid te stellen de door een buitengewone algemeene vergadering te berde gebrachte bezwaren tegen de voorloopige voorstellen mondeling toe te lichten, geeft niet de volledige toedracht weer.

Bij een op 12 Mei jl. door den Directeur van Gouvernementsbedrijven aan het bestuur van den Bond van ambtenaren en beambten bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst op diens verzoek verleend gehoor werd hem door den voorzitter van dat bestuur een geschrift overhandigd, houdende verschillende opmerkingen en bezwaren van de zijde van den bond tegen de voorgenomen wijziging in de inrichting van dien dienst en herziening van de bezoldigingen van het daarbij bescheiden personeel, zooals die waren omschreven in het aanvankelijk samengestelde ontwerp der Memorie van Toelichting op de tweede voorloopige aanvullingsbegroting voor 1920; bedoelde bezwaren worden vrijwel volledig teruggevonden in het Verslag van den Volksraad.

Bij de overhandiging wees de Departementschef er den voorzitter van den postbond terloops op, dat het door hem voorgezeten bestuur slechts vertegenwoordiger is van de bondsleden en dus van een deel van het personeel, terwijl de grievencommissie geacht moet worden het geheele personeel te vertegenwoordigen, zoodat het hem aangeboden geschrift slechts de stem weergaf van een enkele, zij het dan ook groote groep van ambtenaren en beambten van den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst. De voorzitter gaf dit toe, doch verzocht aan het overgelegde stuk niettemin de noodige aandacht te schenken, hetgeen hem werd toegezegd. Op het mede door dien voorzitter gedaan verzoek om de verschillende punten dadelijk aan een bespreking te onderwerpen meende de Departementschef niet te moeten ingaan, wijl hij het stuk nog niet had gelezen en bestudeerd. Wel zegde hij toe te willen overwegen of hij na lezing en een bestudeering nog bespreking noodig of wenschelijk zou achten en het bondsbestuur terzake in te lichten.

Na het vertrek van het bondsbestuur van het stuk kennismemende kwam de Departementschef tot het inzicht, dat dit bestuur den verkeerden weg had ingeslagen en zich in de eerste plaats had behooren te wenden tot de grievencommissie, aan wie, als vertegenwoordiger van het geheele personeel, de taak is opgelegd grieven en bezwaren van ambtenaren en beambten van den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst of van groepen daarvan, tot welke laatste de bond gerekend moet worden te

behooren, te onderzoeken en daaromtrent hare meening aan de dienstleiding bekend te maken.

In verband hiermede werd het bewuste geschrift aan de grievencommissie om advies gezonden, die dit ook uitbracht. Wijl de zittingen van die commissie openbaar zijn en haar advies dus aan het bondsbestuur volledig bekend moest zijn, deelde de Departementschef aan het bondsbestuur mede, dat, nu de grievencommissie zich terzake had uitgesproken, voor mondelinge bespreking zijnerzijds met het bestuur geen aanleiding meer bestond.

De bezoldiging van den archivaris van het hoofdbureau van den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst is, in verband met de omstandigheid, dat van den titularis eenige elementaire talenkennis moet worden geëischt, in het regeeringsontwerp gelijk gesteld aan die der archivarissen van de grootste Departementen van algemeen bestuur, waardoor het eindsalaris met f 100 's maands is opgevoerd, hetgeen voldoende wordt geacht.

Onderafdeeling 357. Bezoldiging S. S. personeel.

Blijkens de toelichting op de 1e nota van wijzigingen der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921 (Gedrukt stuk Volksraad 1e Gewone zitting 1920 onderwerp I — afd. VIII — stuk 20 blz. 2) zal de in uitzicht gestelde herziening der salarissen bij de aanvullingsbegrooting voor 1921 aanhangig worden gemaakt. Of daaraan terugwerkende kracht tot 1 Januari 1920 zal worden verleend, wordt nog overwogen.

Onderafdeeling 357, b. Spoorwegplannen te Bandoeng.

Nu, zooals in de memorie van toelichting werd medegedeeld, de Regeering nog een nader advies wenscht in te winnen omtrent de te Bandoeng uit te voeren verbeteringswerken, is het niet wel mogelijk op dit oogenblik de gevraagde nadere toelichting omtrent den aard en den omvang der uit te voeren werken te geven, en evenmin om mededeelingen te doen aangaande de nader gerezen denkbeelden, welke tot het alsnog opmaken van een nieuw plan hebben geleid.

Uitsluitend ten einde het mogelijk te maken, aanstonds nadat de beslissing omtrent het uit te voeren plan zal zijn gevallen, een aanvang te kunnen maken met de uitvoering met name met den aankoop van den voor die uitvoering benoodigden grond, wordt reeds thans voorgesteld een bedrag van f 1 000 000 nog voor het loopende jaar beschikbaar te stellen. Zoodra de bedoelde beslissing genomen zal zijn, stelt de Regeering zich voor deze met een overzichtsplan der uit te voeren werken ter kennis van den Volksraad te brengen.

Aangezien het voor niemand, die ter plaatse bekend is, aan twijfel onderhevig zal zijn, dat de spoorwegtoestan- den te Bandoeng dringend ingrijpende verbetering eischen, en dat, volgens welk plan die verbetering ook moge worden uitgevoerd, daarmede in elk geval vele millioenen gemoeid zullen zijn, is het in de gegeven omstandigheden doelmatig geacht den thans ingeslagen weg te volgen en niet met het aanvragen van gelden te wachten, totdat de eindbeslissing over het te kiezen plan zal zijn genomen.

De deskundige, op wiens advies de Regeering nog prijs stelt voor die eindbeslissing wordt genomen, is de binnenkort hier te lande verwachte ingenieur A. C. A. van Eelde.

Onderafdeeling 357, d. Automobioldiensten in Korintji voor rijstvervoer.

Een opzettelijk van Regeeringswege ingesteld onderzoek leerde, dat het niet mogelijk zou zijn aanstonds hoe-

veelheden rijst van eenige beteekenis uit Korintji te doen afvoeren, doch toen de Deliplantersvereeniging beweerde er wel toe in staat te zijn met behulp van Bataksche dragers (koelies), werd haar vergund dien afvoer te bewerken onder contrôle van het Bestuur, uit overweging, dat elke maatregel tot verlichting van de voedselmoeilikheden steun verdiende. Deze pogingen van particuliere zijde hebben echter geen succes gehad.

Afdoende contrôle op klandestienen afvoer is niet wel mogelijk, doch de groote transportmoeilikheden beperken dezen afvoer van zelf tot onbeduidende hoeveelheden.

Ten einde gereed te zijn tegen den tijd, dat de afvoerwag beschikbaar komt, was het noodzakelijk onmiddellijk tot maatregelen over te gaan om de pelmolens te bestellen.

De Regeering achtte zich wegens de zeer groote belangen, die hier op het spel stonden niet verantwoord het uitstel te aanvaarden, dat onvermijdelijk het gevolg zou zijn geweest, indien vooraf de noodige fondsen op de begrooting waren uitgetrokken.

Onderdeel f.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 465e. Marine vliegkamp.

Te Semarang is geen marine vliegkamp opgericht. Tot het houden van proefvluchten Batavia/Soerabaja en omgekeerd ten behoeve van het Luchtverkeer, was het noodig te Semarang een eenvoudige loods met berging voor 2 watervliegtuigen en afgang met rails naar het water, op te richten.

Hiertoe werd door de Regeering machtiging verleend bij besluit van 12 Januari 1920 No. 25.

Onderafdeeling 465A. Herziening soldijen Inlandsche schepelingen der Koninklijke marine.

Het gevraagde vergelijkende overzicht van de oude en nieuwe soldijregelingen voor de Inlandsche schepelingen wordt hierbij overgelegd.

Er bestaat geen onmiddellijk verband tusschen de wedderegelingen van de Inlandsche schepelingen bij de oorlogsmarine en bij de gouvernementsmarine. Echter is gerekend op eene weddeverbetering voor de mindere schepelingen bij l.g. dienst, zie onderafdeeling 1017b der ontwerp-begrooting voor 1921, waarvoor overigens hetzelfde geldt wat in de Memorie van Antwoord is gezegd over onderafdeeling 1020 (verhooging bezoldiging personeel der gewestelijke vaartuigen).

Het ligt bepaaldelijk niet in de bedoeling om in de toekomst het korps Inlandsche schepelingen voor den dienst in de Europeesche wateren te gebruiken.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 2 — STUK 6.

Wijziging en verhooging der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

AMENDEMENT.

Amendement van de heeren Galestin, Kan en Teeuwen.

Ingezonden 26 Juni 1920.

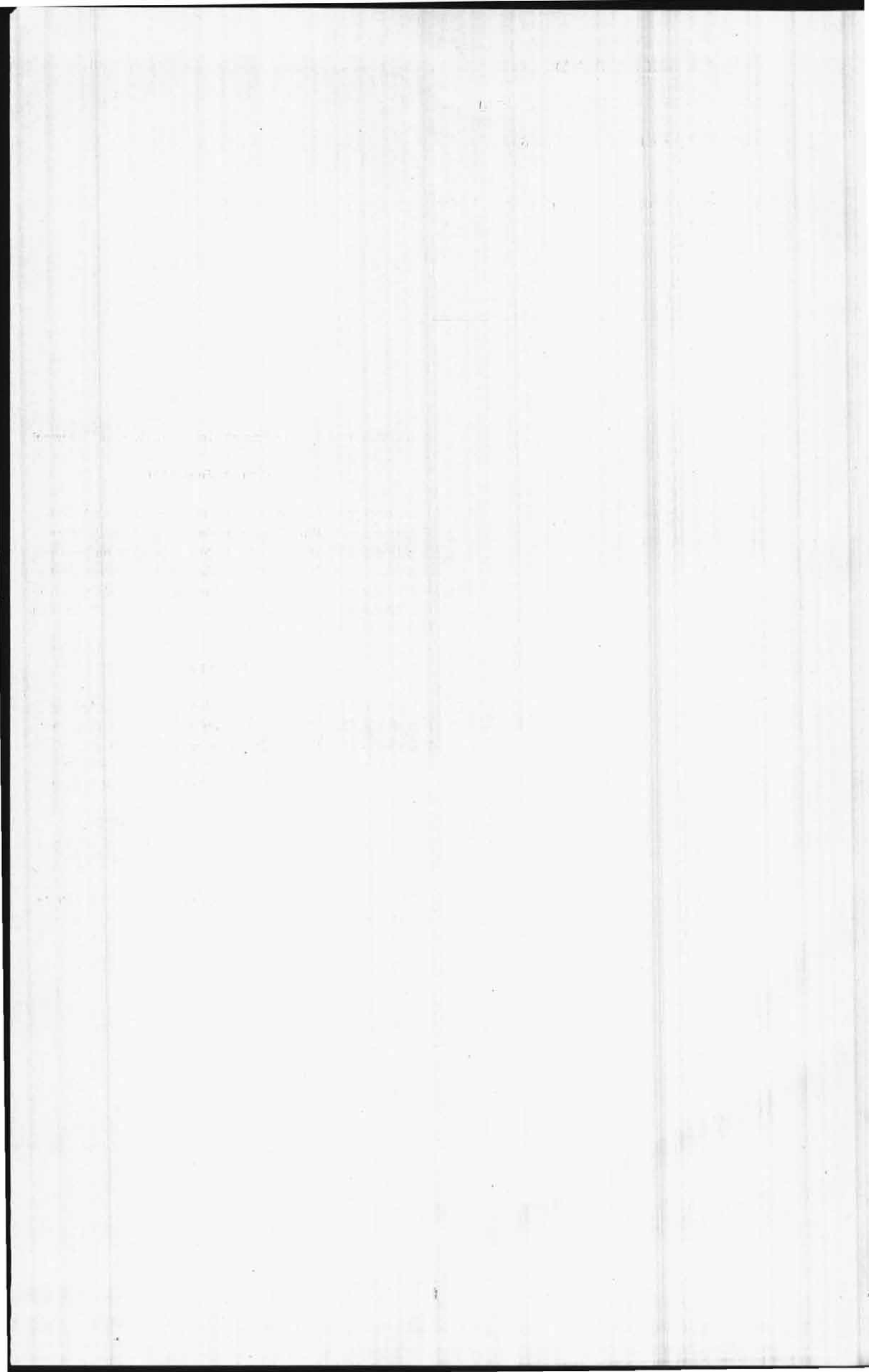
De ondergeteekenden stellen voor in Hoofdstuk II der Uitgaven, afdeeling VIII van de 2de algemeene aanvullingsbegrooting 1920 van Nederlandsch-Indië, onderafdeeling 356, Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, onderdeel a: Verbetering van de vooruitzichten en herziening van de bezoldigingen van personeel, te verhoogen met f 2 500 600 in stede van met f 2 500 000.

Toelichting.

De strekking van het amendement is de bezoldiging van den archivaris van het Hoofdbureau van den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst te verhoogen op grond van de overwegingen, vermeld in het door dien archivaris aan den Volksraad gericht verzoekschrift van 29 Mei 1920.

GALESTIN.
KAN.
TEEUWEN.

Dit amendement is in de vergadering van 14 Juli ingetrokken.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 2 — STUK 7.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

AMENDEMENT.

Amendement van de heeren Vierhout, Van Hinloopen Labberton en Schmutzer.

Ingezonden 1 Juli 1920.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen Hoofdstuk II der Uitgaven, afdeling III van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, onderafdeling 88 „Tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen” nader te verhoogen met f 10 000 000 en aldus te brengen op f 23 250 000.

Toelichting.

De strekking van dit amendement is om den duurtetoeslag te doen vaststellen als volgt:

Groepen van betaling.	Maandelijksch inkomen.	Toeslag voor	
		gezins- hoofden.	niet gezins- hoofden.
1	Meer dan f 1000. -	20 %	10 %
2	" " " 600.— tot f 1000.—	30 "	15 "
3	" " " 300.— " " 600.—	40 "	20 "
4	" " " 100.— " " 300.—	50 "	30 "
5	" " " 100.— en daar beneden.	60 "	50 "

Met dien verstande, dat:

- 1e. door gezinshoofden, vallende onder groepen 1, 2, 3 en 4, aan maandelijksch inkomen en duurtetoeslag tezamen onderscheidenlijk minstens f 1 300, f 840, f 450 en f 160 wordt genoten;
- 2e. door niet-gezinshoofden, vallende onder groepen 1, 2, 3 en 4, aan maandelijksch inkomen en duurtetoeslag tezamen onderscheidenlijk minstens f 1 150, f 720, f 390 en f 150 wordt genoten.

Het hier voorgeslagen stelsel is gunstiger dan het door de Regeering voorgestelde, dat onvoldoende voorkomt. De naar boven in het Regeeringsvoorstel gestelde grens is vervallen uit overweging dat het motief voor de toekenning van de toeslag is erkend als te zijn de verminderde koopkracht van het geld. Deze stellende op ten minste 20% — hetgeen ongetwijfeld matig te achten is — zal dus eene verhooging van de bezoldigingen met dit percentage over de geheele linie noodig te achten zijn.

Verder overwegende dat de duurte voor de lagere inkomens progressief bezwarend is, dient voor een afnemende reeks van bezoldigingen een opklimmend percentage te worden aanvaard. Dit percentage stijgt tot 60% voor allen die *f* 100 per maand of minder genieten, wat zeker dringend noodig geacht moet worden.

Het maken van verschil tusschen gezinshoofden en niet-gezinshoofden is voor zoover het beginsel betreft uit het Regeeringsvoorstel overgenomen.

Aangezien niet begroot kan worden welke meerdere kosten zullen voortvloeien uit de hier voorgedragen betere voorziening wordt voorgesteld de post, die aanvulbaar zal moeten zijn, met 10 miljoen te verhoogen.

VIERHOUT.
VAN HINLOOPEN LABBERTON.
SCHMUTZER.

Dit amendement is in de vergadering van 5 Juli 1920 aangenomen, na wijziging van de toelichting (zie stuk 8), door de toelichtende staat aldus te doen luiden:

Groepen van betaling.	Maandelijksch inkomen.	Toeslag voor	
		gezins- hoofden	niet- gezins- hoofden.
1	Meer dan <i>f</i> 1000.—	10 %	5 %
2	" " " 600.— tot <i>f</i> 1000.—	20 "	10 "
3	" " " 300.— " " 600.—	40 "	20 "
4	" " " 100.— " " 300.—	50 "	30 "
5	" " " 50.— " " 100.—	60 "	40 "
6	" " " 50.— en daar beneden.	80 "	65 "

Met dien verstande, dat:

- 1e. door gezinshoofden, vallende onder groepen 1, 2, 3, 4 en 5, aan maandelijksch inkomen en duurtetoeslag tezamen onderscheidenlijk minstens *f* 1 200, *f* 840, *f* 450, *f* 160 en *f* 90 wordt genoten;
- 2e. door niet-gezinshoofden, vallende onder groepen 1, 2, 3, 4 en 5, aan maandelijksch inkomen en duurtetoeslag tezamen onderscheidenlijk minstens *f* 1 100, *f* 720, *f* 390, *f* 140 en *f* 82,50 wordt genoten.

VOLKSRAAD
EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 2 — STUK 8.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch Indië voor het dienstjaar 1920.

AMENDEMENT.

Amendement van de heeren Teeuwen, Dwidjosewojo en Cramer.

Ingezonden 5 Juli 1920.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen Hoofdstuk II der Uitgaven, afdeling III van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920 onderafdeling 88 „Tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen” nader met f 10 000 000 te verhoogen en aldus op f 23 250 000 te brengen.

Toelichting.

De in de toelichting op het amendement van den heer Vierhout e. a. voorkomende staat is als volgt te wijzigen.

Groepen van betaling.	Maandlijksch inkomen.	Toeslag voor	
		gezins- hoofden.	niet gezins- hoofden.
1	Meer dan f 750 tot f 1000	10 %	5 %
2	" " " 600 " " 750	20 "	10 "
3	" " " 300 " " 500	40 "	20 "
4	" " " 100 " " 300	50 "	30 "
5	" " " 50 " " 100	65 "	50 "
6	" " " 50 en daar beneden.	80 "	65 "

Ten opzichte van de inkomens van f 1000 en meer per maand wordt verwezen naar het voorstel der Regeering.

TEEUWEN.
DWIDJOSEWOJO.
CRAMER.

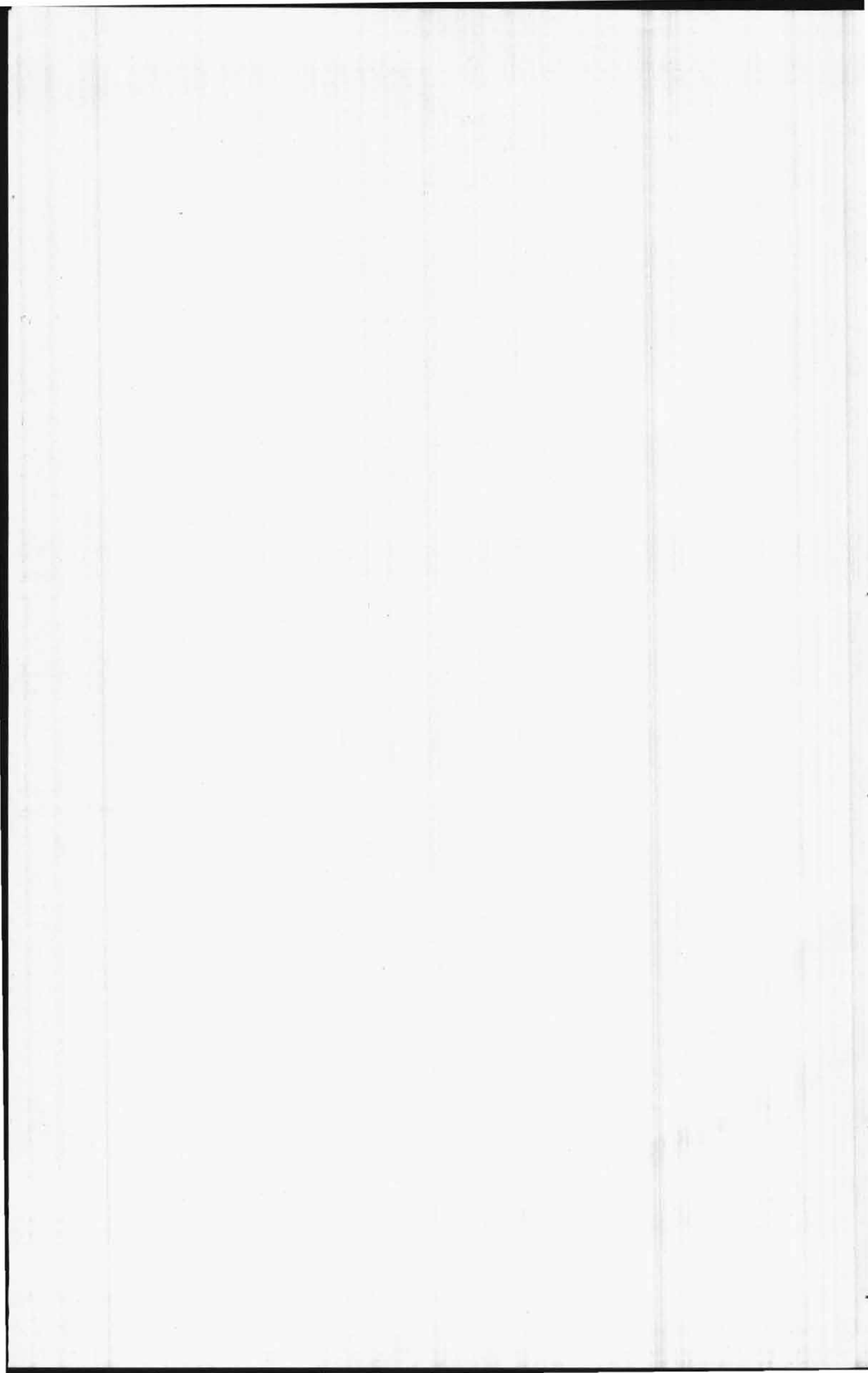
Dit amendement is in de vergadering van 5 Juli 1920 samengevoegd met dat van den heer Vierhout (stuk 7), door in de toelichting, de toelichtende staat aldus te doen luiden:

Groepen van betaling	Maandlijksch inkomen.	Toeslag voor	
		gezins- hoofden.	niet gezins- hoofden.
1	Meer dan f 1000,—	10 %	5 %
2	" " " 600,— tot f 1000.	20 "	10 "
3	" " " 300,— " " 600,—	40 "	20 "
4	" " " 100,— " " 300,—	50 "	30 "
5	" " " 50,— " " 100,—	60 "	40 "
6	" " " 50,— en daar beneden	80 "	65 "

Met dien verstande, dat:

- 1e. door gezinshoofden, vallende onder groepen 1, 2, 3, 4 en 5, aan maandelijksch inkomen en duurtetoeslag tezamen onderscheidenlijk minstens f 1 200, f 840, f 450, f 160 en f 90 wordt genoten;
- 2e. door niet-gezinshoofden, vallende onder groepen 1, 2, 3, 4 en 5, aan maandelijksch inkomen en duurtetoeslag tezamen onderscheidenlijk minstens f 1 100, f 720, f 390, f 140 en f 82,50 wordt genoten.

Het amendement Vierhout is vervolgens aangenomen.

VOLKSRAAD
EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 2 — STUK 9.

—
Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven
en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienst-
jaar 1920.

—
AMENDEMENT.

Amendement van de heeren Van Hinloopen Labberton,
Djajadiningrat en Dwidjosewojo.

Ingezonden 7 Juli 1920.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in
Hoofdstuk II der Uitgaven, afdeling IV van de 2de al-
gemeene aanvullingsbegrooting voor 1920 in te voegen:

Onderafdeeling 155. Overtochtskosten naar en uit
Indië alsmede reis- en verblijfkosten in Indië wordt ver-
hoogd met f 1.

Toelichting.

Aangezien het voorgestelde nieuwe reglement eerst op
1 Juli 1921 zal worden ingevoerd en ingestemd wordt met
de motiveeringen in het rekest Delgorge e. a., schijnt het
noodig al dadelijk eene voorziening te treffen door tijde-
lijke verhooging van de daggelden met 50%.

VAN HINLOOPEN LABBERTON,
DJAJADININGRAT.
DWIDJOSEWOJO.

Dit amendement is in de vergadering van 7 Juli inge-
trokken.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 2 — STUK 10.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

MOTIE.

Motie, voorgesteld door de heeren Bergmeijer, Vierhout, Teeuwen, Cramer, Djajadiningrat en Suys.

Ingezonden 9 Juli 1920.

De Volksraad,
gelezen de voorstellen tot verbetering van de vooruitzichten en herziening van de bezoldigingen van personeel bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, ingediend bij de 2de algemeene aanvullingsbegrooting voor 1920;

spreekt de wenschelijkheid uit:

- 1e. dat het instituut der assistenten zoo spoedig mogelijk verdwijne om plaats te maken voor een vast corps verplaatsbare krachten;
- 2e. dat bij de voorpraktijk geen verschil mag worden gemaakt tusschen personeel, dat in Indië is aangesteld en dat, hetwelk is uitgezonden;
- 3e. dat bij de overgangsbepalingen rekening wordt gehouden met de volgende principes:
 - a. het verschil, dat thans bestaat tusschen commiezen van het oude en het nieuwe programma wordt opgeheven;
 - b. aan hen, die in het bezit zijn van het diploma eener H. B. S. met 5-jarigen cursus plus dat van het hogere rangsexamen wordt dadelijk een verhooging toegekend;
 - c. aan de commiezen der derde klasse geëxamineerd en de commiezen-titulair, die vroeger dien rang hebben bekleed, wordt drie jaar na het bereiken van het maximum als commies een persoonlijke toelage van f 100 toegekend;
- 4e. het Gouvernement zorge voor huisvesting van het personeel tegen een billijken huurprijs; in ieder geval worde aan adjunct-hoofdkantoorchefs vrije woning of huishuurindemniteit toegekend;
- 5e. dat de Hoofdbureau-toelage wordt afgeschaft; en gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie is in de vergadering van 14 Juli als volgt gewijzigd:

De Volksraad,

gelezen de voorstellen tot verbetering van de vooruitzichten en herziening van de bezoldigingen van personeel bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, ingediend bij de 2de algemeene aanvullingsbegrooting voor 1920;

spreekt de wenschelijkheid uit:

- 1e. dat het instituut der assistenten in zijn tegenwoordigen vorm geleidelijk verdwijne om plaats te maken voor een vast corps verplaatsbare krachten;
 - 2e. dat bij de voorpraktijk geen verschil mag worden gemaakt tusschen personeel, dat in Indië is aange-
steld en dat, hetwelk is uitgezonden;
 - 3e. dat bij de overgangsbepalingen rekening wordt ge-
houden met de volgende principes:
 - a. het verschil, dat thans bestaat tusschen commiezen van het oude en het nieuwe programma wordt opgeheven;
 - b. aan hen, die in het bezit zijn van het diploma eener H. B. S. met 5-jarigen cursus plus dat van het hoogere rangsexamen wordt dadelijk een ver-
hooging toegekend;
 - c. aan de commiezen der derde klasse geëxamineerd en de commiezen-titulair, die vroeger dien rang hebben bekleed, wordt drie jaar na het bereiken van het maximum als commies een persoonlijke toelage van f 100 toegekend;
 - 4e. aan adjunct-hoofdkantoorchefs worde vrije woning of huishuurindemniteit toegekend;
 - 5e. dat de Hoofdbureau-toelage in haar tegenwoordigen vorm wordt afgeschaft;
- en gaat over tot de orde van den dag.

Aldus gewijzigd is de motie in de vergadering van 14 Juli aangenomen.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 2 — STUK 11.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

AMENDEMENT.

Amendement van de heeren Bergmeijer, Vierhout, Cramer, Teeuwen, Djajadiningrat en Suys.

Ingezonden 9 Juli 1920.

De ondergeteekenden stellen voor in Hoofdstuk II der Uitgaven, afdeling VIII der tweede algemeene aanvullingsbegrooting voor 1920, onderafdeeling 356 „Post-, Telegraaf- en Telefoondienst” te verhoogen met *f* 1 en aldus te brengen op *f* 3 400 001.

Toelichting.

De bedoeling van dit amendement is in de verbetering van de vooruitzichten en herziening van de bezoldigingen van personeel bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst de volgende wijzigingen aan te brengen:

Assistenten.

1. Het aanvangsalaris wordt gebracht op *f* 50 tot *f* 70 naar gelang van de standplaatsen.
2. De periodieke verhoogingen worden vastgesteld op *f* 15 per jaar per maand.

Klerken.

De periodieke verhoogingen worden vastgesteld op *f* 15 per jaar per maand.

Commiezen.

De periodieke verhoogingen worden vastgesteld op 5 éénjaarlijksche van *f* 15, 7 éénjaarlijksche van *f* 20 en 1 éénjaarlijksche van *f* 10 (ter afronding).

Hoofdcommiezen en hoofdcommiezen te klas.

1. Voorgesteld wordt, deze twee groepen onder te brengen in één enkele. De aanvangsbezoldiging wordt gebracht op *f* 300 en het eindsalaris op *f* 800 te bereiken met 4 éénjaarlijksche en 6 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 50.
2. De titel worde gewijzigd in controleur en bij het bereiken van een salaris van *f* 600 referendaris.
3. Aan de leerlingen van den opleidingscursus te Weltevreden wordt een salaris toegekend van *f* 175 tot *f* 225 met 2 éénjaarlijksche verhoogingen van *f* 25.

Kantoorchefs 1e klas en adjunct-hoofdkantoorchefs.

Voorgesteld wordt deze rangen te doen vervallen.

Hoofdkantoorchefs.

Het aantal hoofdkantoren wordt niet verminderd. De hoofdkantoorchefs worden bezoldigd met *f* 900 en *f* 1000 naar gelang van de standplaatsen.

Adjunctinspecteurs.

Voorgesteld wordt deze rangen te doen vervallen.

Technische ambtenaren 1e klas.

1. Er worden slechts twee groepen gevormd.

2. De aanvangsbezoldiging van de eerste groep ware te brengen op *f* 250, de eindbezoldiging op *f* 600 en de periodieke verhoogen op 7 tweejaarlijksche van *f* 50.

3. De aanvangsbezoldiging van de tweede groep, waartoe men bij keuze wordt benoemd, ware te bepalen op *f* 650, de eindbezoldiging op *f* 800 en de periodieke verhoogen op 3 tweejaarlijksche van *f* 50.

Gediplomeerde technische ambtenaren.

De bezoldiging van deze groep ware vast te stellen als voor de controleurs (referendarissen).

Administratieve beambten bij den telefoondienst.

Er wordt slechts één groep gevormd, wier bezoldiging ware te bepalen op *f* 80 tot *f* 250 met 17 éénjaarlijksche verhoogen van *f* 10.

Administratieve ambtenaren bij den telefoondienst.

Er wordt slechts één groep gevormd op een bezoldiging van *f* 200 tot *f* 600 met 1 éénjaarlijksche verhooging van *f* 50 en 7 tweejaarlijksche verhoogen van *f* 50.

Hoofdadministratieve ambtenaren.

De bezoldiging voor deze groep wordt vastgesteld op *f* 600 tot *f* 800 met 2 tweejaarlijksche verhoogen van *f* 75 en 1 idem van *f* 50.

Telefonisten 1e klas.

Er wordt slechts één groep gevormd met een salarisregeling van *f* 70 tot *f* 100 naar gelang van de standplaatsen als minimum en *f* 200 als maximum, te bereiken met éénjaarlijksche verhoogen van *f* 10. (In het afdelingsverslag wordt als eindbezoldiging abusievelijk *f* 300 genoemd).

Hoofdtelefonisten.

De periodieke verhoogen te bepalen op 6 tweejaarlijksche van *f* 25.

Bedieningsleiders(sters).

De periodieke verhoogen te stellen op 1 éénjaarlijksche van *f* 25 en 10 idem van *f* 15.

BERGMEIJER.
VIERHOUT.
CRAMER.
TEEUWEN.
DJAJADININGRAT.
SUYS.

De toelichting van dit amendement is in de vergadering van 14 Juli aldus gewijzigd:

Assistenten.

De periodieke verhoogingen worden vastgesteld op *f* 10 per jaar.

Klerken.

De periodieke verhoogingen worden vastgesteld op *f* 15 per jaar.

Commiezen.

De periodieke verhoogingen worden vastgesteld op 5 éénjaarlijksche van *f* 15, 7 éénjaarlijksche van *f* 20 en 1 éénjaarlijksche van *f* 10.

Controleurs en referendarissen.

De aanvangsbezoldiging wordt gebracht op *f* 300 en het eindsalaris op *f* 800 te bereiken met 4 éénjaarlijksche en 6 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 50.

De titel van referendaris wordt gegeven bij het bereiken van een salaris van *f* 600.

Kantoorchefs 1e klas en adjuncthoofdkantoorchefs.

Voorgesteld wordt deze rangen te doen vervallen.

Hoofdkantoorchefs.

Het aantal hoofdkantoren wordt niet verminderd. De hoofdkantoorchefs worden bezoldigd met *f* 900 en *f* 1000 naar gelang van de standplaatsen.

Adjunct-inspecteurs.

Voorgesteld wordt deze rangen te doen vervallen.

Technische ambtenaren 1e klas.

1. Er worden slechts twee groepen gevormd.
2. De aanvangsbezoldiging van de eerste groep ware te brengen op *f* 200, de eindbezoldiging op *f* 600 en de periodieke verhoogingen op 8 tweejaarlijksche van *f* 50.
3. De aanvangsbezoldiging van de twee groep, waartoe men bij keuze benoemd wordt, ware te bepalen op *f* 650, de eindbezoldiging op *f* 800 en de periodieke verhoogingen op 3 tweejaarlijksche van *f* 50.

Gediplomeerde technische ambtenaren.

De bezoldiging van deze groep ware vast te stellen als voor de controleurs (referendarissen).

Administratieve ambtenaren bij den telefoondienst.

Er wordt slechts één groep gevormd op een bezoldiging van *f* 200 tot *f* 600 met 1 éénjaarlijksche verhoging van *f* 50 en 7 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 50.

Hoofdadministratieve ambtenaren.

De minimum-bezoldiging wordt vastgesteld op *f* 600.

Na deze wijziging van de toelichting is het amendement in dezelfde vergadering aangenomen.

VOLKSRAAD
EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 2 — STUK 12.

Aanvullingsbegrooting van Nederlandsch-Indië voor
het dienstjaar 1920.

AMENDEMENT.

Amendement van de heeren Suys, Kamil, Van Hinlopen Labberton en Galestin.

Ingezonden 12 Juli 1920.

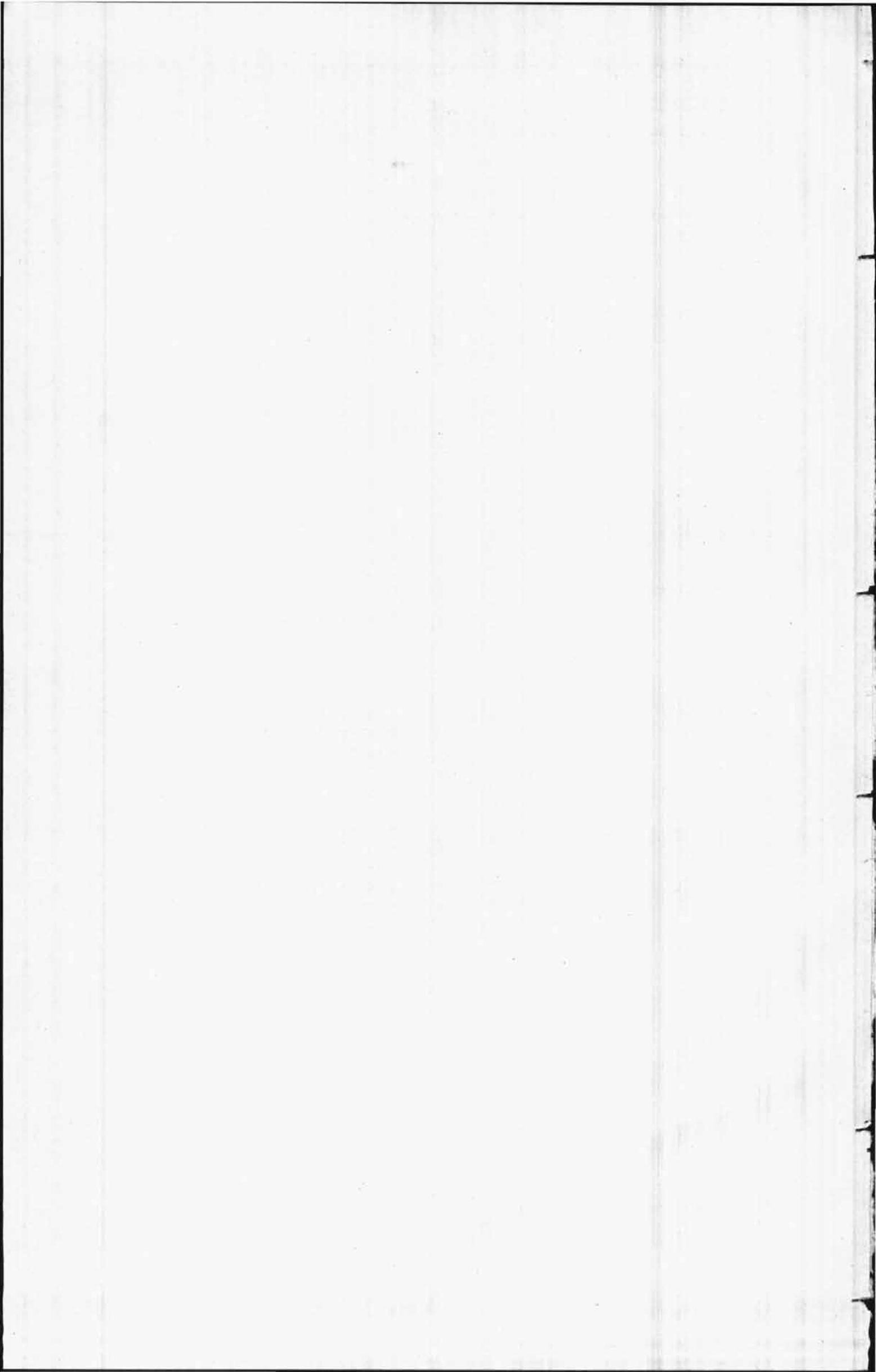
Ondergeteekenden stellen voor in Hoofdstuk II der Uitgaven, afdeling III der tweede algemeene aanvullingsbegrooting voor 1920, onderafdeelingen 70b en 70c: „Personeel van de in- en uitvoerrechten en accijnzen” elk met *f* 1 te verhoogen en te brengen op respectievelijk *f* 32 000 en *f* 225 001.

Toelichting.

De bedoeling van dit amendement is:
wat betreft onderafdeeling 70c: voor het Inlandsch personeel de aanvangsbezoldiging van de zeven categorieën respectievelijk te brengen op *f* 25, *f* 30, *f* 35, *f* 50, *f* 80, *f* 120 en *f* 150;
wat betreft onderafdeeling 70b:
ten eerste: in groep A voor de aspirant-kommiezen drie verhoogen van *f* 25 te veranderen in één eenjaarlijksche van *f* 50 en 2 eenjaarlijksche van *f* 25;
ten tweede: alle driejaarlijksche verhoogen aan verschillende betrekkingen verbonden te stellen op twee jaarlijksche;
ten derde: het salaris van de ambtenaren vierde klasse die geslaagd zijn voor het derde klas examen te stellen op *f* 450, *f* 500, *f* 550, *f* 600 en *f* 650 respectievelijk na 5, 7, 9 en 11 jaar dienst;
ten vierde: het salaris van den hoofdinspecteur thans bedragende *f* 1 200 tot *f* 1 400 te stellen op *f* 1 400.

SUYS.
KAMIL.
VAN HINLOOPEN LABBERTON
GALESTIN.

Dit amendement is in de vergadering van 13 Juli aangenomen.

VOLKSRAAD
EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 2 — STUK 13.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

AMENDEMENT.

Amendement van de heeren Schmutzer, Valkenburg Vreede en Cramer.

Ingezonden 13 Juli 1920.

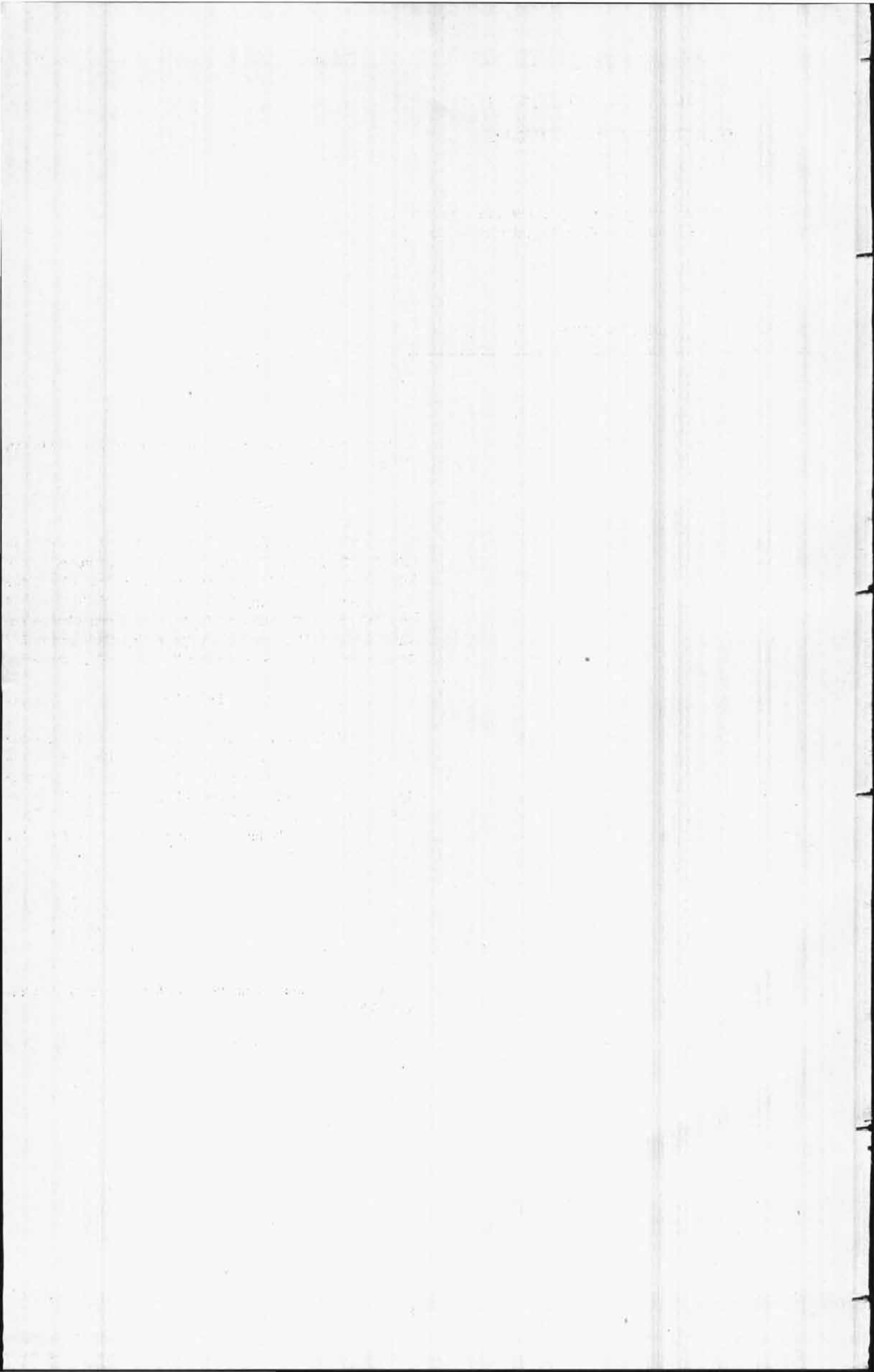
De ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in Hoofdstuk II der Uitgaven, afdeling VIII, van de tweede algemeene aanvullingsbegrooting voor het dienstjaar 1920, na onderafdeeling 341b: „lager technisch personeel van 's Lands mijndiensten” in te voegen een nieuwe onderafdeeling 341c: „toelagen wegens dienstbelang aan het hooger personeel van 's Lands mijndiensten” . . . memorie

Toelichting.

De strekking van dit amendement is, aan het hooger technisch personeel bij de Boekit-Asemijnen eene toelage wegens dienstbelang toe te kennen zooals reeds voor het lager technisch personeel bij dat mijnbedrijf is geschied en waardoor de bestaande wanverhouding tusschen de inkomsten der bedoelde personeelsgroepen zal worden weggenomen.

SCHMUTZER.
VALKENBURG.
VREEDE.
CRAMER.

Dit amendement is in de vergadering van 14 Juli ingetrokken.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 2 — STUK 14.

Wijziging en verhooging der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

Staat van de in het ontwerp der 2de algemeene aanvullingsbegrooting voor het dienstjaar 1920 aangebrachte veranderingen.

A. VERANDERINGEN AANGEBRACHT INGEVOLGE MEDEDEELING VAN REGERINGSWEGE.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Onderafdeeling 70. Personeel van de in- en uitvoerrechten en accijnzen.

Het voorgestelde bedrag is verhoogd met f 480 000 (mondelijke mededeeling van den regeeringsgemachtigden heer G. J. J. Janssen H 723).

Onderafdeeling 356. Post-, telegraaf- en telefoon-dienst.

Het voorgestelde bedrag is verhoogd met f 276 600 (mondelijke mededeeling van den regeeringsgemachtigden heer C. C. T. Vigelius H 698).

B. VERANDERINGEN AANGEBRACHT INGEVOLGE DOOR DEN VOLKSRAAD GENOMEN BESLISSINGEN.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Onderafdeeling 70. Personeel van de in- en uitvoerrechten en accijnzen.

Het voorgestelde bedrag der verhooging is in stede van op f 1 025 000, gesteld op f 1 025 002 (Onderwerp 2 — stuk 12).

Onderafdeeling 88. Tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen.

Het voorgestelde bedrag der verhooging is in stede van op f 13 250 000, gesteld op f 23 250 000 (Onderwerp 2 — stuk 7).

AFDEELING VIII.

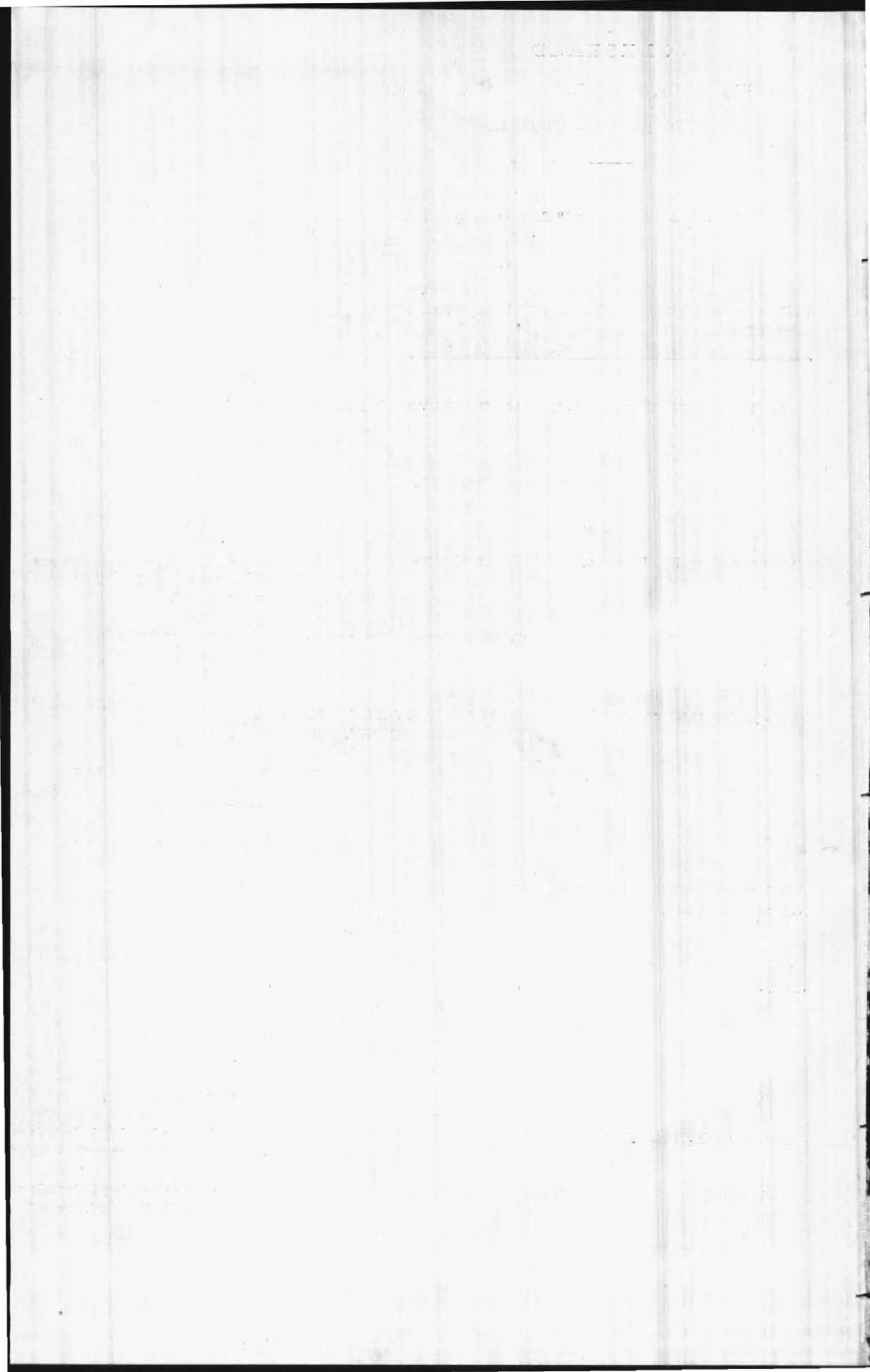
Departement van Gouvernementsbedrijven.

Onderafdeeling 354. Zout.

Het voorgestelde bedrag der verhooging is in stede van op f 6 075, gesteld op f 456 075 (Onderwerp 2 — stuk 10).

Onderafdeeling 356. Post-, telegraaf- en telefoon-dienst.

Het voorgestelde bedrag der verhooging is in stede van op f 3 676 600, gesteld op f 3 676 601 (Onderwerp 2 — stuk 11).

VOLKSRAAD
EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 3 — STUK 1.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

GELEIDEBRIEF.

Mijne heeren!

Ik heb de eer U hierbij ter overweging aan te bieden een ontwerp van besluit tot nadere voorloopige wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

De toelichtende memorie, die het ontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

BATAVIA, den 6 Juli 1920.

De Gouverneur-Generaal,

J. v. LIMBURG STIRUM.

VOLKSRAAD
EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 3 — STUK 2.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

ONTWERP VAN BESLUIT.

Overwegende, dat de wenschelijkheid is gebleken tot nadere wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Eenig artikel.

Uitgaven in Indië.

In het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920, definitief vastgesteld bij de wet van 28 Februari 1920 (Nederlandsch Staatsblad No. 100, Indisch Staatsblad No. 147) definitief gewijzigd bij de wet van 28 Februari 1920 (Nederlandsch Staatsblad No. 103, Indisch Staatsblad No. 150) en voorloopig gewijzigd bij de Gouvernements besluiten van 20 December 1919 No. 3 (Javasche Courant van 23 December 1919 No. 102), 19 Januari 1920 No. 2 en 20 Januari 1920 Nos. 3 en 4 (Javasche Courant van 20 Januari 1920 No. 6), wordt voorloopig de volgende wijziging aangebracht:

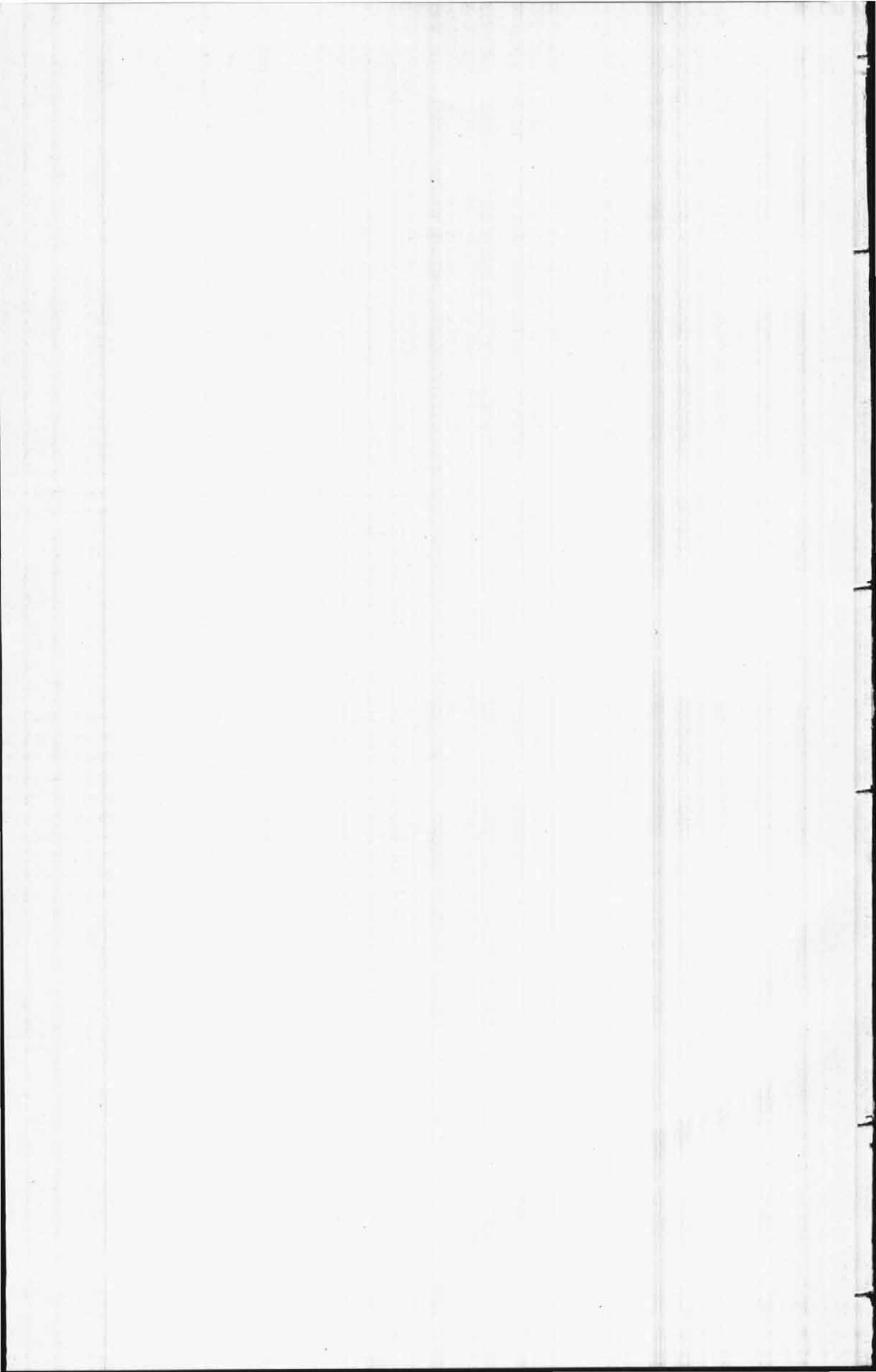
AFDEELING XI.

Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.

Onderafdeeling 490. Kosten van de indienststelling van burgemeesters, wordt verhoogd met f 7 200.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië:

De Algemeene Secretaris,

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 3 — STUK 3.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

AFDEELING XI.

Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.

Uitgaven in Indië.

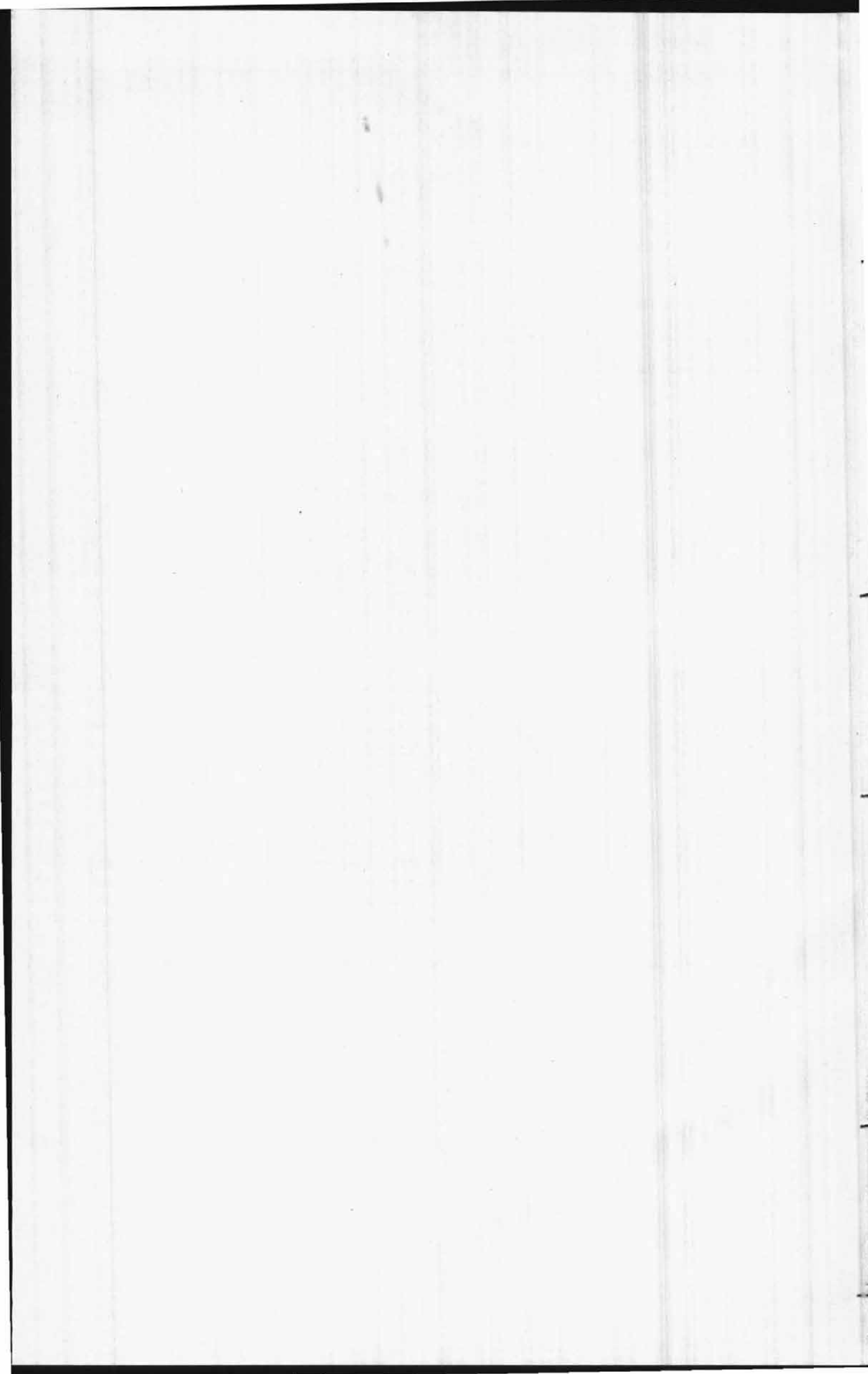
Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 490. Kosten van de indienststelling van burgemeesters.

Toekenning van eene personeele toelage aan den te benoemen burgemeester van Batavia, f 7 200.

Met het oog op de in de gemeente Batavia voor te bereiden en uit te voeren belangrijke maatregelen op het gebied van assainering, stadsuitleg, grond- en woningbedrijven en verkeerswezen acht de Regeering het gewenscht de aldaar bestaande vacature in het burgemeestersambt te doen vervullen door een persoon met technische en bedrijfskennis. Den geschiktsten persoon acht Zij in verband daarmee den heer J. van der Waerden, gedelegeerd lid der commissie tot ontwikkeling van de fabrieksnijverheid, wien in afwachting eener definitieve herziening der burgemeesterswedde, eene personeele toelage van f 600 's maands boven de maximum-bezoldiging zal moeten worden toegekend nevens de thans reeds aan de betrekking verbonden toelage voor ambtskosten van f 250 en het genot van vrije woning.

In verband met de bijzondere overweging, die aan den gedachten maatregel ten grondslag ligt, wordt het billijk geacht de daaraan verbonden hogere uitgaaf ten bedrage van f 7 200 niet voor de helft door de gemeente te doen dragen (Staatsblad 1916 No. 508), doch deze geheel voor rekening van den Lande te nemen.

VOLKSRAAD
EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 3 — STUK 4.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

AFDEELINGSVERSLAG.

Tegen het voorstel werden bezwaren van tweeërlei aard ingebracht t. w. zakelijke en persoonlijke.

Wat de eerste betreft, het werd niet zonder bedenking geacht dat incidenteel afgeweken wordt van de regeling in staatsblad 1916 No. 508. Men zag voorts geen goede reden waarom alléén voor Batavia de burgemeesterswedde buiten alle verhouding — de nieuwe burgemeester zal in totaal meer inkomsten genieten dan de directeuren, ja zelfs dan de leden van den Raad van Indië — wordt verhoogd; verwacht werd dat deze maatregel niet alleen tot een opvoering van de wedden der burgemeesters van andere groote plaatsen leiden zal, maar dat ook andere hoofdamttenaren als bv. de hoofden van gewestelijk bestuur, erin een motief voor traktementsverhooging zullen vinden.

Het denkbeeld om aan het hoofd van deze gemeente een persoon met technische kennis te stellen, schijnt — aldus enkele leden — op den eersten aanblik aantrekkelijk, maar verwezenlijking kan tot teleurstelling leiden wijl ervaring elders geleerd heeft, dat een burgemeester die een technische opleiding heeft genoten, zich maar al te vaak beschouwt als superintendent van de technische diensten der gemeenten en zich daardoor met de dagelijksche leiding in te sterke mate inlaat, een omstandigheid welke er toe leidt dat door hem aan de groote lijnen van gemeente-beheer veelal niet voldoende aandacht wordt besteed.

Voorts werd opgemerkt dat voor de meeste steden belangrijke maatregelen op het gebied van assainneering, stadsuitleg, grond- en woningbedrijven en verkeerswezen op het program staan, hetgeen — de praemisse waarvan de toelichting uitgaat juist zijnde —, ertoe zou leiden dat aan het hoofd van alle deze plaatsen alléén personen in het bezit van technische en bedrijfskennis zouden moeten worden geplaatst. De praemisse werd echter minder juist genoemd; als eischen voor burgemeester van een groote plaats meende men — ongeacht de opleiding — te moeten stellen, naast kracht om te leiden en voortvarendheid, de gave om ingewikkelde aangelegenheden van allerlei aard zelfstandig critisch te bezien. Men meende dan ook de vraag te moeten stellen of gebleken is, dat op het tegenwoordig salaris geen persoon met deze eigenschappen begiftigd, voor het burgemeestersambt te vinden is geweest. Indien dit zoo zoude zijn verklaarden enkele leden zich niet tegen den onderwerpelijken post te zullen verzetten.

Wat het bezwaar van persoonlijken aard betreft, het werd betreurd, dat de heer Van der Waerden, die zich nauwelijks heeft ingewerkt in de regeeringsbemoeiingen met de industrialiseering van Indië — het belang van een spoedige oplossing in deze kan niet te hoog worden aangeslagen — thans zijn huidige werkzaamheden voor andere zal verwisselen.

Opgemerkt werd dat de gedachtenwisseling bemoeijkt wordt nu in de Memorie van Toelichting de naam van den te benoemen burgemeester is vermeld. Overigens werd de keuze van den heer Van der Waerden door meerdere leden gelukkig genoemd.

Een der leden zou gaarne eenige meerdere motiveering van het voorstel hebben ontvangen.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs op 9 Juli 1920.

DWIDJOSEWOJO.
LAOH.
VREEDE.

VOLKSRAAD
EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 3 — STUK 5.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

AFDEELING XI.

Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.

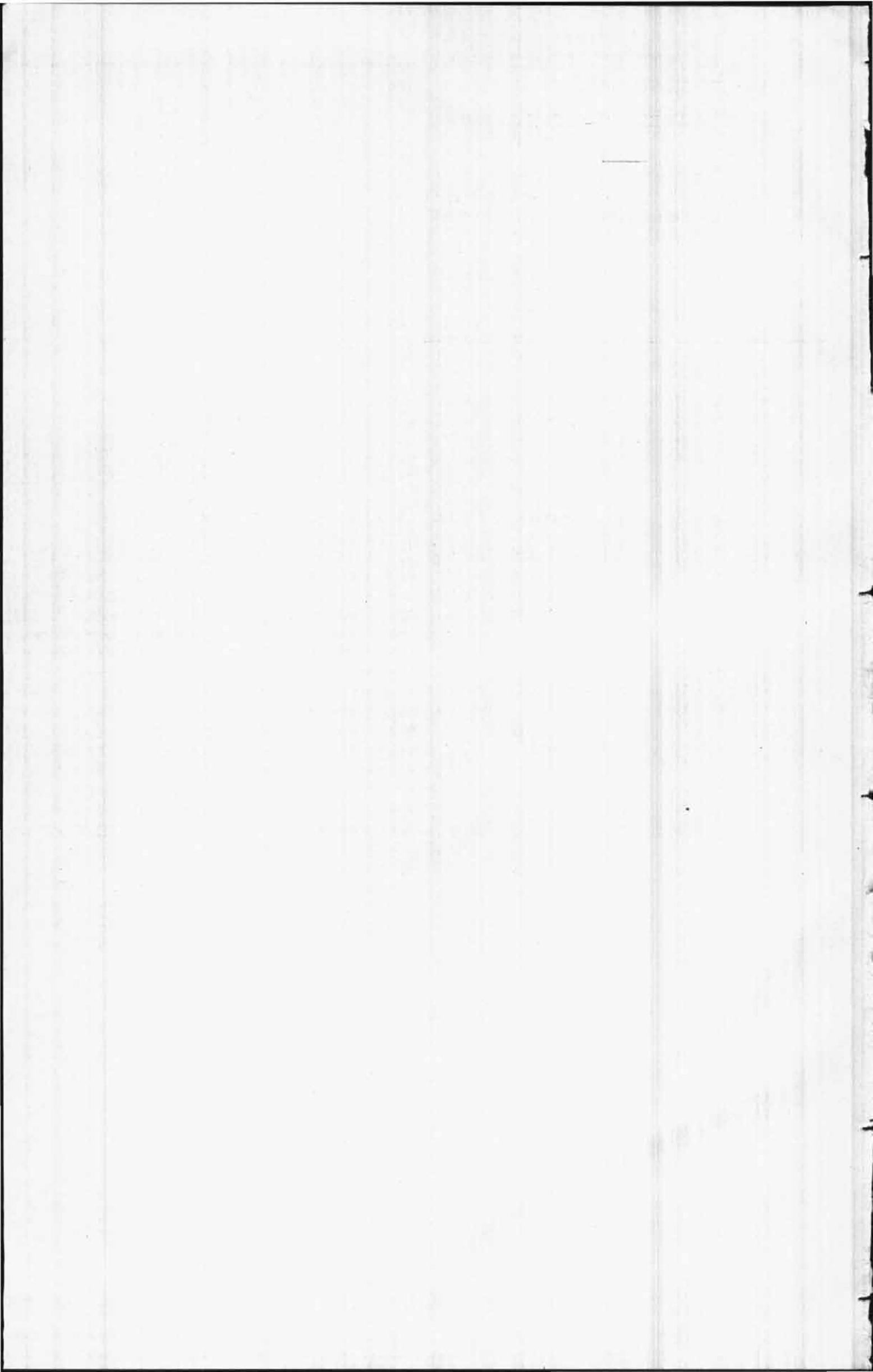
Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 490. Kosten van de indienststelling van burgemeesters.

Toekenning van eene personeele toelage aan den te benoemen burgemeester van Batavia, f 7200.

De bedoeling der Regeering is inderdaad de positie van den burgemeester van Batavia op te voeren naar Nederlandsch voorbeeld; Zij meent, dat daartoe alle aanleiding bestaat. Toch heeft Zij niet voorgesteld de wedde aan deze betrekking verbonden te verhoogen, aangezien Zij meent, dat hiertoe niet behoort te worden overgegaan, voordat overwogen is, of en in welke mate de bezoldigingen der burgemeesters van andere groote hoofdplaatsen dienen te worden verhoogd. Daarom koos Zij den vorm eener persoonlijke toelage, waardoor het onvermijdelijk werd te vermelden, op wien Zij voor dat ambt het oog heeft. Geheel sluit de Regeering zich aan bij het oordeel van hen, die meenen, dat voor het burgemeesterschap ongeacht de opleiding als eischen gesteld moeten worden gaven om te leiden en ingewikkelde aangelegenheden van velerlei aard zelfstandig te beoordeelen. De Regeering ziet deze eigenschappen vereenigd in den door Haar genoemden persoon, die bovendien het voordeel heeft eener technische vorming; Zij vond die niet of in mindere mate bij andere gegadigden aanwezig.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 4 — STUK 1.

Voorstel (1) van den heer

VAN HINLOOPEN LABBERTON,

als bedoeld bij artikel 131, 6e lid van het Regeeringsreglement en artikel 49 van het Reglement van Orde, strekkende tot instelling van een regeeringscommissie tot onderzoek van de toestanden op particuliere landerijen vallende buiten het particuliere-landerijen-reglement.

(1e gew. zitting 1919: Ond. 21 — stuk 1).

AFDEELINGSVERSLAG.

Alhoewel men den voortgezette terugkoop van particuliere landerijen door de Regeering toejuichte, achtten vele leden de instelling eener commissie als bedoeld in het voorstel geenszins overbodig. Gemeend werd, dat de rechtstoestand der opgezetenen van de hier bedoelde landerijen in vele opzichten niet is geregeld en dat ook de Regeering omtrent dien toestand niet in allen deele op de hoogte is. Bepaaldelijk doelde men hierbij op de in het Soerabajasche gelegen landerijen.

Of evenwel de instelling van een commissie het gewenschte middel zou zijn om in deze meer klaarheid te brengen, werd door enkele leden betwijfeld.

Een der leden was van oordeel dat de dienst der agrarische zaken en verplichte diensten reeds over alle gegevens, deze particuliere landerijen betreffende, beschikt.

Sommige leden stelden er prijs op het oordeel der Regeering te vernemen nopens het voorstel.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs op 19 Juli 1920.

LAOH.
OPPERMANN.
TEEUWEN.

(1) Het voorstel luidt als volgt:
Ondergeteekende heeft de eer voor te stellen, dat de Volksraad met gebruikmaking van artikel 131, 6de lid van het Regeeringsreglement zich wende tot den Gouverneur-Generaal met het verzoek een regeeringscommissie te willen instellen tot het houden van een onderzoek:

- 1e. naar den aard, den omvang en de rechtmatigheid van de wederzijdsche rechten en verplichtingen van opgezetenen en eigenaren van de particuliere landerijen vallende buiten het particuliere landerijenreglement in Staatsblad 1912 No. 422 enz.
- 2e. naar het bestaan en de rechtmatigheid van de titels, welke op vele grondstukken worden geacht te bestaan.
- 3e. naar de ongewenschte praktijken door eigenaren toegepast tot vrijmaking van die landerijen of gedeelten daarvan door verdrijving van de inheemsche opgezetenen.
- 4e. naar de middelen om misbruiken en misstanden tegen te gaan en te voorkomen.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

REPORT OF THE PHYSICS DEPARTMENT
FOR THE YEAR 1875

CHICAGO, ILL., 1876

PRINTED BY THE UNIVERSITY PRESS

CHICAGO, ILL.

1876

PHYSICS DEPARTMENT

CHICAGO, ILL.

1876

PHYSICS DEPARTMENT

CHICAGO, ILL.

1876

PHYSICS DEPARTMENT

CHICAGO, ILL.

1876

PHYSICS DEPARTMENT

CHICAGO, ILL.

1876

PHYSICS DEPARTMENT

CHICAGO, ILL.

1876

PHYSICS DEPARTMENT

CHICAGO, ILL.

1876

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 5 — STUK 1.

Motie in zake de algemeene leiding der politie (1).

(2e gew. zitting 1919: Ond. 17 — stuk 1 en 2).

AFDEELINGSVERSLAG.

Eenige leden konden met de onderwerpelijke motie niet instemmen. Door hen werd het een voordeel genoemd als de centrale leiding der politie in handen is van deskundigen, welke eerder te vinden zijn bij het hoofdparket dan bij het departement van binnenlandsch bestuur; van deskundigen toch, is minder machtsmisbruik te verwachten dan van ondeskundigen. Deze leden stemden in met de denkbeelden der Regeering ter zake, zooals deze zijn toegelicht tijdens de vorige zitting door haren gemachtigde, Mr. Neyzell de Wilde. De dagelijksche leiding behoort lokaal in handen der plaatselijke autoriteiten (in groote steden de burgemeesters — dit voor de toekomst — elders de hoofden van plaatselijk bestuur) te zijn, de centrale leiding — waaronder verstaan moet worden het geven van politievoorschriften, die een algemeen karakter dragen — behoort in handen van den Procureur-Generaal te worden gelegd, die toch door zijn meerdere wetskennis beter in staat is de juridische consequenties van een plotseling daadwerkelijk ingrijpen te beoordeelen.

Andere leden waren beducht, dat bij verwezenlijking van deze denkbeelden de centrale leiding zich te veel met aangelegenheden, welke bij de autoriteiten belast met de dagelijksche leiding behooren, zal inlaten, waardoor de vrees niet ongewettigd is dat het hoofdparket te grooten invloed zou krijgen op zaken tot de preventieve politie behorende. Deze leden refereerden zich aan de tegen de regeeringsdenkbeelden aangevoerde bezwaren vermeld in de toelichting, alsmede in de rede van den heer Tjokroaminoto van 12 December 1919 (Handelingen 2e gew. zitting 1919 blz. 469—473).

Voorts werd ook betwist, of de Procureur-Generaal wel een deskundige is op politieel gebied.

(1) De motie is van den volgenden inhoud:
Motie ingediend door de heeren Teeuwen, Dwidjosewojo, Tjokroaminoto en Cramer.

Ingezonden 13 December 1919.

De Volksraad,

overwegende, dat de algemeene leiding der politie in handen van den Procureur-Generaal tot ongewenschte gevolgen moet leiden;
overwegende, dat scheiding van preventieve en repressieve politie wenschelijk is;
noodigt de Regeering uit voorstellen te doen tot reorganisatie, waarbij de algemeene leiding der politie wordt ondergebracht bij het Departement van Binnenlandsch Bestuur voor zoover het de preventieve en bij het Departement van Justitie voor zoover het de repressieve politie betreft.

De oplossing zooals door de Regeering voorgestaan kon nog de goedkeuring van sommige leden wegdragen, mede omdat h. i. het binnenlandsch bestuur van een deel der werkzaamheden zal ontheven worden en bepaalde ambtenaren van het openbaar ministerie aan het bestuur kunnen worden toegevoegd. Deze leden zagen in den maatregel een eersten stap in de richting van scheiding tusschen bestuur en politie. (Gedacht werd o. m. aan de denkbeelden van Mr. Hekmeyer weergegeven in het minderewelvaartsrapport).

Hiertegen werd opgemerkt dat van ontheffing van de werkzaamheden van den bestuursambtenaar geen sprake zal zijn, immers de toegevoegde ambtenaren van het openbaar ministerie zouden onder zijn toezicht komen te staan en de werkzaamheden niet verminderen, tenzij de politie zou gedecentraliseerd worden en opgedragen aan gewestelijke politiehooften.

Vele leden zouden het om formeele redenen betreuren indien in den Volksraad omtrent de algemeene leiding der politie de beraadslagingen opnieuw werden geopend, waar eerst ten vorigen jare bij de behandeling der algemeene aanvullingsbegroeting voor 1920, na breedvoerige discussie eene beslissing in deze zaak werd genomen.

Bovendien werden de motieven welke bij die besprekingen door de Regeering waren aangevoerd zoo klemmend geacht, dat men het ongeraden achtte in deze zoo bij uitstek moeilijke kwestie eene beslissing uit te lokken in den zin der motie.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs op 19 Juli 1920.

LAOH.
OPPERMANN.
TEEUWEN.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 6 — STUK 1.

Verzoekschrift van de Vereeniging van spoor- en tramwegpersoneel in Nederlandsch-Indië (1).

(2de gew. zitting 1919 H 176, 819).

AFDEELINGSVERSLAG.

Vrij algemeen kon men zich vereenigen met de conclusie waartoe de schakelcommissie in het door haar terzake uitgebracht rapport is gekomen (2).

Een der leden achtte het gewenscht dat nagegaan zoude worden of de door de vereeniging ter sprake ge-

(1) Het verzoekschrift is van den volgende inhoud:
Geven te kennen Pieter Bergsma en Soepeno respectievelijk waarnemend Voorzitter en Secretaris van de Vereeniging van Spoor- en Tramwegpersoneel in Nederlandsch-Indië als rechtspersoon erkend bij Gouvernements besluit van 13 Maart 1909 en krachtens artikel 9 der Statuten handelende namens deze vereeniging;

dat deze vereeniging aan de Regeering het verzoek heeft gedaan om een wettelijke regeling van den arbeid voor het Spoor- en Tramwegpersoneel in Indië in het leven te roepen;

dat zij van de op dat verzoek betrekking hebbende bescheiden afschriften hierbij hebben overgelegd.

Redenen waarom zij zich tot Uwen Raad wenden met het verzoek bij de bespreking van de in de bijlagen genoemde aangelegenheden krachtig de wenschen van het Spoor- en Tramwegpersoneel in Nederlandsch-Indië te willen verdedigen.

Semarang,
den 4den November 1919.

't Welk doende,
(wg.) P. Bergsma,
Soepeno.

(2) RAPPORT DER SCHAKELCOMMISSIE.

Bovenvermeld verzoekschrift met de daarbij overgelegde bijlagen vormden een punt van bespreking in de vergadering der commissie van 26 Maart. De commissie waardeerde het ten eerste dat de voorzitter van het bestuur der staatsspoor- en tramwegen mede ter vergadering aanwezig was voor het verstrekken van inlichtingen.

De commissie was van oordeel, dat twee der in de bijlagen besproken aangelegenheden t.w. 1e. de opheffing van het externe-neeringsbesluit van den heer H. Sneevliet, en 2e. de opheffing van de exorbitanterechten, buiten beschouwing behooren te blijven, aangezien ingevolge de bepaling in artikel 112 van het Regeeringsreglement het eene vereeniging niet geoorloofd is, anders dan over onderwerpen tot hare bepaalde werkzaamheden behoorende, verzoeken tot de bevoegde macht te richten.

Wat de andere in de bijlagen ter sprake gebrachte desiderata der vereeniging betreft als:

1. de invoering van den achturigen arbeidsdag;
2. het vaststellen van een minimum loon en een billijke verdeling van de opbrengst van den arbeid;
3. de invoering van permanente scheidsgerichten;
4. de volledige erkenning van den vakbond door de werkgevers;
5. een wettelijke regeling van den arbeid, meende de commissie, dat zij van zóó verstrekkende sociale beteekenis zijn en zoo diep ingrijpen in de arbeidsverhoudingen, dat het zoowel voor de commissie, als voor den Volksraad, niet wel doenlijk is bij gemis aan eene grondige studie en de daarvoor noodige gegevens, ze met vrucht tot onderwerpen van bespreking te maken.

De door den heer Van Hennekeler gegeven inlichtingen, nopens hetgeen reeds ondernomen en in voorbereiding is omtrent eene verbetering in de regeling van de dienst- en rusttijden en verhooging der bezoldigingen, versterkte de commissie in deze meening. De indruk der commissie van de mededeelingen van ZHEdG, was, dat de door het bestuur der staatsspoorwegen beoogde hervormingen — welke verwezenlijking tengevolge van de daardoor noodzakelijke personeelsuitbreiding slechts geleidelijkerwijs zal kunnen geschieden — den juisten weg vormden om tot betere personeelsverhouding bij de spoorwegen te komen. Het verheugde de commissie voorts te vernemen dat het bestuur der S.S. de vereeniging van spoor- en tramwegpersoneel heeft laten weten dat het — zooals het trouwens reeds eerder met de daad toonde — ten allen tijde bereid is tot overleg met de vereeniging van spoor- en tramwegpersoneel. Zij hoopte dat ook van de zijde dezer vereeniging bij dit overleg de noodige voortvarendheid en gematigdheid zal worden betracht.

De commissie sprak voorts de verwachting uit dat van Regeeringswege z.n. voldoende aandacht zou worden uitgeoefend op de directies der particuliere spoor- en tramwegmaatschappijen opdat harerzijds ten aanzien van dienst en rusttijden voor haar minder

brachte wenschen (genoemd onder 1 t/m 5 in het hierbij afgedrukt verslag van de schakelcommissie) niet aanhangig konden worden gemaakt bij den adviseur voor sociale aangelegenheden. Diens bureau zou echter moeten worden uitgebreid, inzonderheid met krachten, die van Inlandsche zaken geheel op de hoogte zijn. Ook met het oog op de wenschelijkheid, dat dit bureau bemoeienis zoude krijgen met vakverenigingen van werknemers buiten landsdiensten, achtte het aan het woord zijnde lid uitbreiding van dit kantoor dringend noodig.

Eenige andere leden wenschten te zien vermeld dat zij de ondervolgende verlangens van de V. S. T. P. billijk achten:

1. achturige arbeidsdag,
2. instelling van loonraden,
3. invoering van permanente scheidsgerichten,
4. erkenning van den vakbond, ook door de particuliere spoor- en tramwegmaatschappijen.

Ook eene algemeene arbeidsregeling werd zeer zeker noodig geacht, doch volstrekt niet alleen voor het spoor- en tramwegpersoneel. Het zou op prijs gesteld worden indien de Regeering wilde mededeelen wanneer een dergelijke regeling zal tegemoet gezien kunnen worden.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs op 19 Juli 1920.

LAOH.
OPPERMANN.
TEEUWEN.

personeel soortgelijke regelingen, als voor de S.S. in het voornemen liggen, zullen worden uitgevoerd. Zij hoopte dat door den dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen voor een streng en gestadig toezicht op de naleving der bepalingen zal worden zorg gedragen.

Ten slotte werd de vraag ter sprake gebracht in hoever de instelling van een commissie voor het bestudeeren van het arbeidsvraagstuk bij de spoor- en tramwegen, bestaande uit vertegenwoordigers van de spoor- en tramwegdirecties, de werknemers en hun vakverenigingen, alsmede uit enkele leden van den Volksraad, aanbeveling verdient.

Eenstemmig was de commissie van oordeel dat een commissoriaal maken van deze aangelegenheid voor een spoedige oplossing ervan niet dienstig is.

Hoewel slechts zijdelings met dit onderwerp in verband staande meenden eenige leden toch den wensch uit te moeten spreken dat spoedig een „Bedrijvenwet” in het Staatsblad moge verschijnen, opdat het S.S.-bestuur niet meer tengevolge van zijn huidige gebondenheid aan de begroting gedwongen is, maatregelen tot verbetering van de positie van zijn personeel voor langen tijd uit te stellen.

De commissie heeft de eer den Volksraad voor te stellen aan den in het verzoekschrift geventueele wensch tegemoet te komen, door bij eventuele behandeling van de daarin bedoelde aangelegenheid in den Raad, met de in de bijlagen uitgebrachte wenschen rekening te houden.

VOLKSRAAD

EERSTE GEWONE ZITTING 1920.

ONDERWERP 7 — STUK 1.

Voorstel (1) van de heeren

**THAJEB, TEEUWEN, TJOKROAMINOTO,
MOEIS, WAWOROENTOE en VAN
HINLOOPEN LABBERTON,**

als bedoeld bij artikel 131, 6e lid, van het Regeeringsreglement en artikel 49 van het Reglement van Orde, strekkende tot wijziging van de koelie-ordonnanties voor de buitengewesten.

(2de gew. zitting 1918—1919, Ond. 32;
1e gew. zitting 1919, Ond. 19).

AMENDEMENT.

Amendement van de heeren Van Hinloopen Labberton, Vreede, Abdoel Moeis en Waworoentoe.

Ingezonden 16 Juli 1920.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in het voorstel tot wijziging van de koelie-ordonnantie voor de buitengewesten punt A sub 1 te lezen als volgt:

„1. de poenale sanctie met 1 September 1923 voor alle contracten vervalt en voor de reëngagements-contractarbeiders dadelijk”.

VAN HINLOOPEN LABBERTON.
VREEDE.
ABDOEL MOEIS.
WAWOROENTOE.

- (1) Dit voorstel luidt:
Voorgesteld wordt den Gouverneur-Generaal het volgende in overweging te geven:
- A. In de koelie-ordonnanties voor de buitengewesten wijzigingen en aanvullingen aan te brengen in dier voege, dat:
1. voor de reëngagements-contractarbeiders de poenale sanctie dadelijk komt te vervallen;
 2. de arbeiders te allen tijde bevoegd zijn tot verbreken van het contract onder restitutie van het nog verschuldigde voorschot en de overtochtskosten, zoodra van een eventueel in het contract te bepalen schadeloosstelling, welke niet meer dan f 25.— zal mogen bedragen;
 3. vermindering wordt gebracht in den verplichten arbeidsduur tot 8 uren voor dag- en 6 uren voor nachtarbeid;
 4. het arbeidsloon verhoogd wordt tot een minimumbedrag van f 0.60 voor mannen en f 0.50 voor vrouwen;
 5. aan arbeiders, die 15 jaren bij een en dezelfde maatschappij hebben gediend, en die in dienst verongelukt en daardoor niet in staat zijn verder werk te verrichten, pensioen of onderstand wordt toegekend op den voet als bij 's Lands bedrijven gebruikelijk.
- B. Aan de arbeiders, die na afloop van hun contracttijd niet naar de plaats van herkomst wenschen terug te keeren, van Landswege bouwgrond te verstrekken.
- C. Het dobbelverbod ook op de ondernemingen van toepassing te verklaren.

